DEĞİŞEN DÜNYADA BALKANLAR: ÇOK BOYUTLU YAKLAŞIMLAR VE DİSİPLİNLERARASI PERSPEKTİFLER

THE BALKANS IN A CHANGING WORLD: MULTIDIMENSIONAL APPROACHES AND INTERDISCIPLINARY PERSPECTIVES

26-29 AĞUSTOS AUGUST 2026

SARAYBOSNA SARAJEVO

II. Uluslararası

II. International

ANADOLU AKADEMİK ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU

ANADOLU SYMPOSIUM OF ACADEMIC STUDIES

ÖZET METİN BİLDİRİ KİTABI

BOOK OF ABSTRACTS

NEU PRESS

USAR
ULUSLARARASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
INTERNATIONAL CENTER FOR STRATEGIC RESEARCH

DEĞİŞEN DÜNYADA BALKANLAR: ÇOK BOYUTLU YAKLAŞIMLAR VE DİSİPLİNLERARASI PERSPEKTİFLER

THE BALKANS IN A CHANGING WORLD: MULTIDIMENSIONAL APPROACHES AND INTERDISCIPLINARY PERSPECTIVES

26-29 AĞUSTOS AUGUST 2026

II. Uluslararası II. International

ANADOLU AKADEMİK ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU

ANADOLU SYMPOSIUM OF ACADEMIC STUDIES

ÖZET METİN BİLDİRİ KİTABI

BOOK OF ABSTRACTS

Yayın Künyesi / Publication Information

Yayınevi: NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
Publisher: NECMETTIN ERBAKAN UNIVERSITY PRESS (NEU PRESS)
Yaka Mah. Yeni Meram Cad. Kasım Halife Sok. B Blok No: 11 Meram / KONYA / TÜRKİYE
+90 332 221 0 575 · www.neupress.org · info@neupress.org
Sertifika No / Certificate Number: 49846
ROR ID: https://ror.org/013s3zh21
Crossref Funder ID: 501100016981
Genel Yayın Yönetmeni / Executive Editor:
Dr. Öğr. Üyesi / Asst. Prof. Dr. Fatih KALECİ, fkaleci@neupress.org

Kitap Adı / Book Title	II. ULUSLARARASI ANADOLU AKADEMİK ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU ÖZET BİLDİRİ KİTABI
E-ISBN	978-625-5002-32-7
Editörler / Editors	Dr. Resul Çelik Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Akmaz Doç. Dr. Hüseyin Çiçeklioğlu Dr. Tuğba İnciman Çelik Dr. Fatih Öksüzoğlu Öğr. Gör. Veysel Akatay Mustafa Sami Gülel
Tasarım / Design	Emre Yasin GÜN, info@emreyasingun.com
Baskı Sorumluları / Printing Officers	Muhammed Sami TEKİN, muhammedsami@neupress.org Nurullah DEMİR, nurullah@neupress.org
Baskı / Printing	Necmettin Erbakan University Press (NEU PRESS) Yaka Mah. Yeni Meram Cad. Kasım Halife Sok. B Blok No: 11 Meram / KONYA / TÜRKİYE 0332 221 0 575 · www.neupress.org
Sertifika No / Certificate No	48888
Yayın Türü / Publication Type	Kitap - Akademik Yayımlar / Book - Academic Publications
Yayım Tarihi / Publication Date	Ekim 2026 / October 2026
Yayım Yeri / Place of Publication	Konya, Türkiye
Yayın Dili / Language	Türkçe / Turkish, İngilizce / English, Arapça / Arabic
Ebat / Dimensions	21 × 29,7 cm
Baskı Sayısı / Edition	1
Sayfa Sayısı / Page Count	XLVIII + 610
Kategori / Category	Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler / Social, Humanities, and Administrative Sciences
SDG Kategori / SDG Category	16 - Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar, 17 - Amaçlar için Ortaklıklar, 4 - Nitelikli Eğitim
Anahtar Kelimeler	Balkan Çalışmaları, Disiplinlerarası Araştırmalar, Kültürel Kimlik ve Miras, Uluslararası Akademik İş Birliği
Keywords	Balkan Studies, Interdisciplinary Research, Cultural Identity and Heritage, International Academic Collaboration

Lisans Türü | OA License: CC BY 4.0
Erişim | Access: neupress.org
Copyright 2026

*This book is published under CC BY license, which means that you can copy, redistribute, remix, transform, and build upon the content for any purpose, even commercially, as long as you give appropriate credit, provide link to the license, indicate if changes were made, and do not impose additional terms or conditions on others that prohibit them from exercising the rights granted by that license, including any effective technological measures.

Ön Söz

Bilimsel toplantılar, araştırma sonuçlarının paylaşılmasının yanı sıra farklı soruların ve yöntemlerin birlikte tartışılmasına imkân sağlar. II. Uluslararası Anadolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu'nu, Balkanları değişen dünyanın koşulları içinde değerlendirmek ve farklı disiplinler arasında akademik iletişimi geliştirmek amacıyla düzenledik.

Saraybosna'nın tarihsel ve kültürel birikimi, sempozyumun ele aldığı konular için anlamlı bir buluşma zemini oluşturdu. Balkanlara ilişkin çalışmaların kendi disiplinlerinin yöntemsel çerçevesi içinde yürütülmesi kadar, diğer alanların bulgularıyla ilişkilendirilmesi de bölgenin daha kapsamlı anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Sempozyumun teması, bu yaklaşımın ortak bir tartışma gündemine dönüşmesini hedeflemektedir.

Bu özet bildiri kitabını, sempozyumda paylaşılan çalışmaların akademik çevrelere ulaştırılması ve araştırmacıların birbirlerinin çalışmalarından haberdar olması amacıyla hazırladık. Kitabın, ilgili alanlarda çalışan akademisyenlere ve araştırmalarını geliştiren lisansüstü öğrencilere yararlı bir başvuru kaynağı olmasını diliyoruz.

Çalışmalarıyla sempozyuma katılan araştırmacılara, bilimsel ve idari hazırlıklarda görev alan kurul üyelerine, oturum başkanlarına ve organizasyona katkı sunan kurumlara teşekkür ederiz. Bildiri metinlerinin hazırlanmasında ve kitabın yayına dönüşmesinde emeği bulunan herkese ayrıca teşekkürlerimizi sunarız.

Sempozyumda kurulan akademik ilişkilerin yeni araştırmalara ve ortak çalışmalara dönüşmesini, bu kitabın da söz konusu çalışmalara katkı sağlamasını temenni ederiz.

Foreword

Scientific meetings make it possible not only to share research findings but also to discuss different questions and methods together. We organized the 2nd International Anatolian Academic Studies Symposium to examine the Balkans within the conditions of a changing world and to foster academic communication across disciplines.

The historical and cultural heritage of Sarajevo offered a meaningful meeting ground for the topics addressed at the symposium. Studies on the Balkans can contribute to a more comprehensive understanding of the region not only when they are carried out within the methodological framework of their own disciplines, but also when they are related to the findings of other fields. The theme of the symposium aims to turn this approach into a shared agenda for discussion.

We prepared this book of abstracts to bring the studies presented at the symposium to the academic community and to help researchers learn about one another's work. We hope that the book will serve as a useful reference for academics working in the related fields and for graduate students developing their own research.

We thank the researchers who contributed their work to the symposium, the committee members who took part in the scientific and administrative preparations, the session chairs, and the institutions that supported the organization. We also extend our gratitude to everyone who contributed to the preparation of the abstracts and to the publication of this book.

We hope that the academic relationships established at the symposium will grow into new research and joint studies, and that this book will contribute to such work.

Sempozyum ve Kitap Hakkında

II. Uluslararası Anadolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu, 26–29 Ağustos 2026 tarihlerinde Bosna Hersek'in başkenti Saraybosna'da gerçekleştirilmiştir. Sempozyumun teması "Değişen Dünyada Balkanlar: Çok Boyutlu Yaklaşımlar ve Disiplinler Arası Perspektifler" olarak belirlenmiştir.

Balkanların tarihsel birikimi, toplumsal yapısı ve güncel dönüşümleri, birbirini tamamlayan araştırma alanları üzerinden ele alınmayı gerektirmektedir. Bu çerçevede sempozyum, farklı disiplinlerden araştırmacıların çalışmalarını paylaşabilecekleri ve araştırma sorularını ortak bir tartışma ortamında değerlendirebilecekleri bir akademik buluşma olarak tasarlanmıştır.

Bu kitap, sempozyum kapsamında sunulan bildirilerin özetlerini bir araya getirmek amacıyla hazırlanmıştır. Bildiri özetleri, çalışmaların amaçlarını, yöntemlerini ve temel bulgularını okuyucuya sunarken ilgili konularda daha ayrıntılı araştırmalar için başlangıç noktası oluşturmayı amaçlamaktadır.

About the Symposium and the Book

The 2nd International Anatolian Academic Studies Symposium was held on 26–29 August 2026 in Sarajevo, the capital of Bosnia and Herzegovina. The theme of the symposium was "The Balkans in a Changing World: Multidimensional Approaches and Interdisciplinary Perspectives."

The historical heritage, social structure and current transformations of the Balkans call for an approach through mutually complementary fields of research. Within this framework, the symposium was designed as an academic meeting in which researchers from different disciplines could share their work and discuss their research questions in a common forum.

This book has been prepared to bring together the abstracts of the papers presented at the symposium. By presenting the aims, methods and main findings of the studies to the reader, the abstracts are also intended to serve as a starting point for more detailed research on the related topics.

Etkinlik Bilgileri / Event Information

Etkinlik / Event	II. Uluslararası Anadolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu 2nd International Anatolian Academic Studies Symposium
Tarih ve yer / Date and venue	26–29 Ağustos 2026 / Saraybosna, Bosna Hersek 26–29 August 2026 / Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Düzenleyen kurumlar / Organizing institutions	Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi (USAR) International Strategic Research Center (USAR)
Ev sahibi kurum / Host institution	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi (IUS) International University of Sarajevo (IUS)
Katılım biçimi / Participation format	Hibrit (yüz yüze ve çevrim içi) Hybrid (in-person and online)
Web sitesi / Website	https://akademikcalismalarsempozyumu.com
Anahtar kelimeler / Keywords	Anadolu; Balkanlar; Saraybosna; akademik çalışmalar; disiplinler arası araştırmalar; sempozyum bildirileri; özet bildiri kitabı. Anatolia; Balkans; Sarajevo; academic studies; interdisciplinary research; symposium papers; book of abstracts.

Kurumlar / Institutions

Onur Kurulu / Honorary Board

Abdullah Eren
Başkan, TİKA
President, TİKA

Prof. Dr. Abdurrahim Alkış
Rektör, Şırnak Üniversitesi
Rector, Şırnak University

Abdülhadi Turus
Başkan, YTB
President, YTB

Prof. Dr. Abid Hameed
Rektör, Bahria Üniversitesi
Rector, Bahria University

Prof. Dr. Ahmet Akkaya
Rektör, Bartın Üniversitesi
Rector, Bartın University

Prof. Dr. Ali Osman Kuşakcı
Rektör, Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
Rector, International University of Sarajevo

Prof. Dr. Ali Özen
Tarsus Üniversitesi
Tarsus University

Prof. Dr. Cem Zorlu
Rektör, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Rector, Necmettin Erbakan University

Prof. Dr. Ebubekir Ceylan
Genel Başkan, AYBİR
Chairman, AYBİR

Prof. Dr. Emeritus Datuk Osman Bakar
Rektör, Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi (IIUM)
Rector, International Islamic University Malaysia (IIUM)

Prof. Dr. Erol Yaşar
Rektör, Mersin Üniversitesi
Rector, Mersin University

Dr. Ertan Yülek
Genel Başkanı, ESAM
Chairman, ESAM

Prof. Dr. H. Gunarto
Rektör, Uluslararası Sultan Agung İslam Üniversitesi
Rector, Sultan Agung Islamic University

Prof. Dr. Hüseyin Dalgar
Rektör, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Rector, Burdur Mehmet Akif Ersoy University

Prof. Dr. İbrahim Aydın
Rektör, Artvin Çoruh Üniversitesi
Rector, Artvin Çoruh University

Prof. Dr. İbrahim Özcoşar
Rektör, Mardin Artuklu Üniversitesi
Rector, Mardin Artuklu University

İlker Astarcı
Başkan, Türkiye Ulusal Ajansı
President, Turkish National Agency

Prof. Dr. İsa Habibbeyli
Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Azerbaijan National Academy of Sciences

Prof. Dr. Kenan Ahmet Türkdoğan
Rektör, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
Rector, Alanya Alaaddin Keykubat University

Doç. Dr. M. Halit Korkusuz
Yönetim Kurulu Başkanı, Birikim Eğitim Vakfı
Chairman of the Board, Birikim Education Foundation

Prof. Dr. Mahmud Güngör
Rektör, Pamukkale Üniversitesi
Rector, Pamukkale University

Mahmut M. Özdil
Başkan, Türkiye Maarif Vakfı
President, Türkiye Maarif Foundation

Doç. Dr. Mentor Alishani
Rektör, Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi
Rector, University of Prizren "Ukshin Hoti"

Prof. Dr. Mevlüt Karataş
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Çankırı Karatekin University

Dr. Muhsinjon Kholmukhamedov Murodullaevich
Rektör, İpek Yolu Uluslararası Turizm ve Kültürel Miras Üniversitesi
Rector, Silk Road International University of Tourism and Cultural Heritage

Prof. Dr. Murat Yülek
Rektör, OSTİM Teknik Üniversitesi
Rector, OSTİM Technical University

Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan
Rektör, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Rector, Social Sciences University of Ankara

Prof. Dr. Mustafa Kasım Karahocagil
Rektör, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Rector, Kırşehir Ahi Evran University

Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN
Rektör, Bayburt Üniversitesi
Rector, Bayburt University

Prof. Dr. Necip Şimşek
Rektör, İstanbul Ticaret Üniversitesi
Rector, İstanbul Commerce University

Prof. Dr. Osman Nuri Çelik
Rektör, Konya Teknik Üniversitesi
Rector, Konya Technical University

Prof. Dr. Sait Mesut Doğan
Rektör, Gaziantep Üniversitesi
Rector, Gaziantep University

Salih Turhan
Genel Başkan, AGD/MGV
Chairman, AGD/MGV

Prof. Dr. Selim Argun
Başkan, Yunus Emre Enstitüsü
President, Yunus Emre Institute

Prof. Dr. Şakir Taşdemir
Sinop Üniversitesi
Sinop University

Prof. Dr. Turgay Uzun
Rektör, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Rector, Osmaniye Korkut Ata University

Prof. Dr. Uğur Ünal
Gazi Üniversitesi
Gazi University

Prof. Dr. Yılmaz Çatal
Rektör, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Rector, Isparta University of Applied Sciences

Prof. Dr. Yücel Oğurlu
Rektör, Balıkesir Üniversitesi
Rector, Balıkesir University

Düzenleme Kurulu / Organizing Committee

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Akmaz
Düzenleme Kurulu Başkanı, Mersin Üniversitesi
Chair of the Organizing Committee, Mersin University

Prof. Dr. Abdulkadir Macit
Kocaeli Üniversitesi
Kocaeli University

Prof. Dr. Abdullah Aydın
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Niğde Ömer Halisdemir University

Prof. Dr. Abdullah Şevki Duymaz
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Social Sciences University of Ankara

Dr. Öğr. Üyesi Abdülaziz Kıranşal
Mardin Artuklu Üniversitesi
Mardin Artuklu University

Öğr. Gör. Adem Yetim
Mersin Üniversitesi
Mersin University

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Saygın Öğülmüş
OSTİM Teknik Üniversitesi
OSTİM Technical University

Öğr. Gör. Ali Can
Düzce Üniversitesi
Düzce University

Dr. Öğr. Üyesi Aykut Göktuğ Soylu
Kayseri Üniversitesi
Kayseri University

Öğr Gör Bahadır Metin
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Çankırı Karatekin University

Prof. Dr. Celal Varışoğlu
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Tokat Gaziosmanpaşa University

Doç. Dr. Cihan Oruç
Artvin Çoruh Üniversitesi
Artvin Çoruh University

Dr. Diren Doğan
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
Alanya Alaaddin Keykubat University

Emre Yasin Gün
Kurumsal İletişim Sorumlusu
Corporate Communications Officer

Prof. Dr. Ersan Öz
Pamukkale Üniversitesi
Pamukkale University

Esat Ergener
Düzenleme Kurulu Üyesi
Organizing Committee Member

Dr. Fatih Cihat Büyükmatur
Uluslararsı Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Öksüzoğlu
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Ferhat Aksu
Düzenleme Kurulu Üyesi
Organizing Committee Member

Dr. Öğr. Üyesi Hakan Acar
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Burdur Mehmet Akif Ersoy University

Prof. Dr. Hakan Akdağ
Mersin Üniversitesi
Mersin University

Prof. Dr. Hakan Pabuçcu
Bayburt Üniversitesi
Bayburt University

Hakan Yaşa
Düzenleme Kurulu Üyesi
Organizing Committee Member

Doç Dr. Halil İbrahim Çelik
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan University

Doç. Dr. Hüseyin Çiçeklioğlu
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Osmaniye Korkut Ata University

İsa Demir
Düzenleme Kurulu Üyesi
Organizing Committee Member

Doç. Dr. Kamuran Gökdağ
Mardin Artuklu Üniversitesi
Mardin Artuklu University

Öğr. Gör. Kerem Can Güner
Mersin Üniversitesi
Mersin University

Doç.Dr. Kürşat Öğülmüş
Kırıkkale Üniversitesi
Kırıkkale University

Prof. Dr. Kürşat Tüfekçi
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Isparta University of Applied Sciences

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Sarı
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Prof. Dr. Mehmet İnce
Tarsus Üniversitesi
Tarsus University

Doç. Dr. Metin Sürme
Gaziantep Üniversitesi
Gaziantep University

Doç. Dr. Muhammed Alparslan Kartal
Kafkas Üniversitesi
Kafkas University

Dr. Muhammed Murat Öymez
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Bandırma Onyedi Eylül University

Prof. Dr. Murat Doğdubay
Balıkesir Üniversitesi
Balıkesir University

Doç. Dr. Murat Yıldız
Aksaray Üniversitesi
Aksaray University

Doç. Dr. Mustafa Cabir Altıntaş
Şırnak Üniversitesi
Şırnak University

Mustafa Sami Gülel
Ürdün Üniversitesi
University of Jordan

Necdet Sezer
Düzenleme Kurulu Üyesi
Organizing Committee Member

Prof. Dr. Osman Murat Özkendir
Tarsus Üniversitesi
Tarsus University

Dr. Öğr. Üyesi Özkan Avcı
Bartın Üniversitesi
Bartın University

Dr. Resul Çelik
Konya Teknik Üniversitesi
Konya Technical University

Doç. Dr. Serdan Kervan
Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi
University of Prizren "Ukshin Hoti"

Prof. Dr. Togay Seçkin Birbudak
Gazi Üniversitesi
Gazi University

Öğr. Gör. Veysel Akatay
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Yunus Ürün
Düzenleme Kurulu Üyesi
Organizing Committee Member

Prof. Dr. Yusuf Bilgin
Bayburt Üniversitesi
Bayburt University

Bilim Kurulu / Scientific Committee

Prof. Dr. Abdullah Aydın
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Niğde Ömer Halisdemir University

Prof. Dr. Abdülkadir Macit
Kocaeli Üniversitesi
Kocaeli University

Prof. Dr. Adam Saud
Bahria Üniversitesi
Bahria University

Prof. Dr. Adnan Çalık
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Isparta University of Applied Sciences

Prof. Dr. Ahmad Naim Ahmad Yahaya
UniKL

Prof. Dr. Ahmet Akkaya
Bartın Üniversitesi
Bartın University

Prof. Dr. Ahmet Cumhur Dülger
Giresun Üniversitesi
Giresun University

Prof. Dr. Ahmet İhsan Kaya
Gaziantep Üniversitesi
Gaziantep University

Prof. Dr. Ali Akmaz
Selçuk Üniversitesi
Selçuk University

Prof. Dr. Ali Güneş
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Prof. Dr. Ali Murat Yel
İbn Haldun Üniversitesi
Ibn Haldun University

Prof. Dr. Allahverdi Memmedli
Bakü Devlet Üniversitesi
Baku State University

Prof. Dr. Almasa Mulalić
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Prof. Dr. Aziz Belli
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Kahramanmaraş Sütçü İmam University

Prof. Dr. Bhaso Ndzendze
Johannesburg Üniversitesi
University of Johannesburg

Prof. Dr. Cihat Abdioğlu
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Karamanoğlu Mehmetbey University

Prof. Dr. Djebbar Abdeljabbar
Hassiba Benbouali Üniversitesi
Hassiba Benbouali University of Chlef

Prof. Dr. Durdu Mehmet Biçkes
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

Prof. Dr. Elena Galay
Belarus Devlet Üniversitesi
Belarusian State University

Prof. Dr. Emina Jeremic Markovic
Belgrad Üniversitesi
University of Belgrade

Prof. Dr. Erskin Blunck
Nürtingen Geislingen Üniversitesi
Nürtingen-Geislingen University

Prof. Dr. Esat Harmancı
Kocaeli Üniversitesi
Kocaeli University

Prof. Dr. Eva Schmitt Rodermund
FH Potsdam Üniversitesi
FH Potsdam University of Applied Sciences

Prof. Dr. Ezzad Awad
Viyana Üniversitesi
University of Vienna

Prof. Dr. Feridun Bilgin
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Gaziantep Islamic Science and Technology University

Prof. Dr. Fuad Izedi
Tahran Üniversitesi
University of Tehran

Prof. Dr. Gökhan Tuncel
Malatya İnönü Üniversitesi
Malatya İnönü University

Prof. Dr. Gökmen Arslan
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Burdur Mehmet Akif Ersoy University

Prof. Dr. Gürkan Akdağ
Mersin Üniversitesi
Mersin University

Prof. Dr. Hakan Akdağ
Mersin Üniversitesi
Mersin University

Prof. Dr. Halit Öztekin
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Sakarya University of Applied Sciences

Prof. Dr. Hasan Baş
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Karadeniz Technical University

Prof. Dr. Hasan Hüseyin Taylan
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Prof. Dr. Hüseyin Çetin
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan University

Prof. Dr. Hüseyin Hüsnü Koyunoğlu
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
İstanbul Sabahattin Zaim University

Prof. Dr. Ismail Kocayusufoglu
Canadian Institute of Technology

Prof. Dr. İbrahim Halil Sugözü
Yıldız Teknik Üniversitesi
Yıldız Technical University

Prof. Dr. Kazım Hacimeyliç
Sarajevo Üniversitesi
University of Sarajevo

Prof. Dr. Kushsairy Abdul Kadir
UniKL

Prof. Dr. Lindita Xhanari
Tiran Üniversitesi
University of Tirana

Prof. Dr. Maszlee Malik
IIUM-IAIS

Prof. Dr. Mehmet Ağırman
İstanbul Medipol Üniversitesi
İstanbul Medipol University

Prof. Dr. Mehmet Güneş
Marmara Üniversitesi
Marmara University

Prof. Dr. Mehmet Özger
Malatya Turgut Özal Üniversitesi
Malatya Turgut Özal University

Prof. Dr. Memiş Bolacalı
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Prof. Dr. Metin Gümüş
Marmara Üniversitesi
Marmara University

Prof. Dr. Mohamed Belkhira
Hassiba Benbouali Üniversitesi
Hassiba Benbouali University of Chlef

Prof. Dr. Muhammed Hüseyin Çetin
Konya Teknik Üniversitesi
Konya Technical University

Prof. Dr. Muhammed Kuzubaş
Kocaeli Üniversitesi
Kocaeli University

Prof. Dr. Muhidin Mulalić
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Prof. Dr. Murat Peker
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Afyon Kocatepe University

Prof. Dr. Murat Yülek
OSTİM Teknik Üniversitesi
OSTİM Technical University

Prof. Dr. Musa Öztürk
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Isparta University of Applied Sciences

Prof. Dr. Musa Yıldız
Gazi Üniversitesi
Gazi University

Prof. Dr. Mustafa Sarıoğlu
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Karadeniz Technical University

Prof. Dr. Mustafa Sarısaman
İstanbul Üniversitesi
İstanbul University

Prof. Dr. Nadjette Yakhlef
Hassiba Benbouali Üniversitesi
Hassiba Benbouali University of Chlef

Prof. Dr. Nazım Kartal
Sinop Üniversitesi
Sinop University

Prof. Dr. Necip Şimşek
İstanbul Ticaret Üniversitesi
İstanbul Commerce University

Prof. Dr. Qulu Meherremli
Bakü Devlet Üniversitesi
Baku State University

Prof. Dr. Raditya Sukmana
Universitas Airlangga

Prof. Dr. Ramiz Sevdimalıyev
Bakü Devlet Üniversitesi
Baku State University

Prof. Dr. Refik Korkusuz
Dokuz Eylül Üniversitesi
Dokuz Eylül University

Prof. Dr. Robert Y. S. Chen
Pingtung Ulusal Üniversitesi
National Pingtung University

Prof. Dr. S. E. Lindrianasari Lindrianasari
Lampung Üniversitesi
University of Lampung

Prof. Dr. Sindile Ngubane
Güney Afrika Üniversitesi
University of South Africa

Prof. Dr. Snezana M. Serbula
Belgrad Üniversitesi
University of Belgrade

Prof. Dr. Thomas R. Gillpatrick
Portland Eyalet Üniversitesi
Portland State University

Prof. Dr. Ümit Sormaz
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Kyrgyz-Turkish Manas University

Prof. Dr. Vatan Karakaya
Yıldız Teknik Üniversitesi
Yıldız Technical University

Prof. Dr. Yakup Yüksel
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Tekirdağ Namık Kemal University

Prof. Dr. Yalçın Ata
OSTİM Teknik Üniversitesi
OSTİM Technical University

Prof. Dr. Yılmaz Demirhan
Mardin Artuklu Üniversitesi
Mardin Artuklu University

Prof. Dr. Zharas Galimzhanovich Berdenov
Avrasya Ulusal Üniversitesi
L.N. Gumilyov Eurasian National University

Prof. Dr. Ziya Polat
Mardin Artuklu Üniversitesi
Mardin Artuklu University

Doç. Dr. Abdilaziz Kalberdiev
Oş Devlet Üniversitesi
Osh State University

Doç. Dr. Abdullah Demir
Marmara Üniversitesi
Marmara University

Doç. Dr. Abdurrahman Gümrah
Selçuk Üniversitesi
Selçuk University

Doç. Dr. Abdülgani Bozkurt
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Recep Tayyip Erdoğan University

Doç. Dr. Abdürrahim Yılmaz
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Bolu Abant İzzet Baysal University

Doç. Dr. Ahmet Kar
Kırıkkale Üniversitesi
Kırıkkale University

Doç. Dr. Ahmet Tanhan
Adıyaman Üniversitesi
Adıyaman University

Doç. Dr. Ahmet Tarık Türkmenoğlu
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan University

Doç. Dr. Ahmet Yazıcı
Trabzon Üniversitesi
Trabzon University

Doç. Dr. Akhmet A. Yarlykapov
MGİMO Üniversitesi
MGIMO University

Doç. Dr. Ali Osman Karaoğlu
Yalova Üniversitesi
Yalova University

Doç. Dr. Andrey Vershitsky
Kırım Federal Üniversitesi
Crimean Federal University

Doç. Dr. Aygün Ezimova
Bakü Devlet Üniversitesi
Baku State University

Doç. Dr. Aynur Nesirova
Bakü Devlet Üniversitesi
Baku State University

Doç. Dr. Aytekin Zeynalova
Bakü Devlet Üniversitesi
Baku State University

Doç. Dr. Bekir Gündoğmuş
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Bandırma Onyedi Eylül University

Doç. Dr. Cengizhan Yıldırım
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Bolu Abant İzzet Baysal University

Doç. Dr. Davut Sarıtaş
Nevşehir Hacı Bektaşi Veli Üniversitesi
Nevşehir Hacı Bektaşi Veli University

Doç. Dr. Ebubekir Mollaahmetoğlu
İstanbul Üniversitesi
İstanbul University

Doç. Dr. Eldar Hasanoğlu
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Ankara Hacı Bayram Veli University

Doç. Dr. Elmira Muratova
V.I. Vernadsky Taurida Ulusal Üniversitesi
V.I. Vernadsky Taurida National University

Doç. Dr. Elnur Aliyev
Azerbaycan Devlet İdarecilik Akademisi
Academy of Public Administration under the President of Azerbaijan

Doç. Dr. Emrah Aydemir
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Doç. Dr. Emrah Yılmaz
Semerkant Devlet Üniversitesi
Samarkand State University

Doç. Dr. Enes Gül
İnönü Üniversitesi
İnönü University

Doç. Dr. Eray Eğmir
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Afyon Kocatepe University

Doç. Dr. Ercan Şen
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Afyon Kocatepe University

Doç. Dr. Erdem Işık
Tunceli Munzur Üniversitesi
Tunceli Munzur University

Doç. Dr. Erkan Karagöz
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Doç. Dr. Ertuğrul Karaca
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Doç. Dr. Faruk Temel
Erciyes Üniversitesi
Erciyes University

Doç. Dr. Fatih Kana
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çanakkale Onsekiz Mart University

Doç. Dr. Fatih Tok
Osmangazi Üniversitesi
Osmangazi University

Doç. Dr. Fatih Yiğit
İstanbul Medeniyet Üniversitesi
İstanbul Medeniyet University

Doç. Dr. Fatma Zehra Öztek Çelebi
Sağlık Bilimler Üniversitesi
University of Health Sciences

Doç. Dr. Hacı Murat Kumbasar
Atatürk Üniversitesi
Atatürk University

Doç. Dr. Hakkı Bağcı
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Doç. Dr. Halid Üveysi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Social Sciences University of Ankara

Doç. Dr. Halil İbrahim Burgan
Akdeniz Üniversitesi
Akdeniz University

Doç. Dr. Halil Nohutçu
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Manisa Celal Bayar University

Doç. Dr. Halim Baş
Marmara Üniversitesi
Marmara University

Doç. Dr. Hamit Aktürk
Balıkesir Üniversitesi
Balıkesir University

Doç. Dr. Harun Bekiroğlu
Malatya İnönü Üniversitesi
Malatya İnönü University

Doç. Dr. Harun Kılıçaslan
Uludağ Üniversitesi
Uludağ University

Doç. Dr. Hasan Telli
Mersin Üniversitesi
Mersin University

Doç. Dr. Hayrettin Şahin
Sinop Üniversitesi
Sinop University

Doç. Dr. Hikmet Selahaddin Gezici
Selçuk Üniversitesi
Selçuk University

Doç. Dr. Hüseyin Çiçeklioğlu
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Osmaniye Korkut Ata University

Doç. Dr. Igor Leonidovich Alexeev
Rusya Devlet Üniversitesi
Russian State University

Doç. Dr. İbrahim Çetin
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan University

Doç. Dr. İbrahim Ülker
Selçuk Üniversitesi
Selçuk University

Doç. Dr. İrfan Ersin
İstanbul Medipol Üniversitesi
İstanbul Medipol University

Doç. Dr. Kamuran Gökdağ
Mardin Artuklu Üniversitesi
Mardin Artuklu University

Doç. Dr. Kürşat Oğulmuş
Kırıkkale Üniversitesi
Kırıkkale University

Doç. Dr. Lawal Muhammad Bello
Bayero Üniversitesi, Kano
Bayero University, Kano

Doç. Dr. Liudmyla Radovetska
Ulusal Güvenlik Servisi Akademisi
National Academy of the Security Service of Ukraine

Doç. Dr. Mazlum Ar
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Doç. Dr. Mehmet Arif Kaya
Yalova Üniversitesi
Yalova University

Doç. Dr. Mehmet Gedizli
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Manisa Celal Bayar University

Doç. Dr. Meleyke Memmedova
Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Azerbaijan National Academy of Sciences

Doç. Dr. Metin Sürme
Gaziantep Üniversitesi
Gaziantep University

Doç. Dr. Mevlüt Aydoğmuş
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan University

Doç. Dr. Muhammed Akif Karal
Sinop Üniversitesi
Sinop University

Doç. Dr. Muhammed Alparslan Kartal
Kafkas Üniversitesi
Kafkas University

Doç. Dr. Muhammed Cevat Acar
Mardin Artuklu Üniversitesi
Mardin Artuklu University

Doç. Dr. Muhammed Maruf
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Doç. Dr. Muhammed Yeşilyurt
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
İzmir Katip Çelebi University

Doç. Dr. Muhammet Göçgün
Ankara Medipol Üniversitesi
Ankara Medipol University

Doç. Dr. Muhammet Musa Budak
Gaziantep Üniversitesi
Gaziantep University

Doç. Dr. Muhammet Mustafa Bayraktar
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Doç. Dr. Murat Asiltürk
İstanbul Medicana Hastanesi
Medicana Hospital, İstanbul

Doç. Dr. Murat Yıldız
Aksaray Üniversitesi
Aksaray University

Doç. Dr. Murtaza Hasanoğlu
Azerbaycan Devlet İdarecilik Akademisi
Academy of Public Administration under the President of Azerbaijan

Doç. Dr. Musa Tatar
Kastamonu Üniversitesi
Kastamonu University

Doç. Dr. Mustafa Cabir Altıntaş
Şırnak Üniversitesi
Şırnak University

Doç. Dr. Mustafa Cüneyt Özşahin
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan University

Doç. Dr. Mustafa Kırca
Ordu Üniversitesi
Ordu University

Doç. Dr. Mustafa Yıldız
Ordu Üniversitesi
Ordu University

Doç. Dr. Mücahit Oruç
İnönü Üniversitesi
İnönü University

Doç. Dr. Necmettin Çalışkan
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Hatay Mustafa Kemal University

Doç. Dr. Nurullah Altıntaş
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Doç. Dr. Ong Argo Victoria
UNISSULA

Doç. Dr. Osman Akgül
İstanbul Üniversitesi
İstanbul University

Doç. Dr. Osman Özbek
Selçuk Üniversitesi
Selçuk University

Doç. Dr. Ozan Güler
Mersin Üniversitesi
Mersin University

Doç. Dr. Önder Çangal
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Doç. Dr. Recep Bilgin
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Hatay Mustafa Kemal University

Doç. Dr. Recep Rehimli
Azerbaycan Kamu Yönetimi Akademisi
Academy of Public Administration, Azerbaijan

Doç. Dr. Rıdvan Demir
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Hatay Mustafa Kemal University

Doç. Dr. Ruhi Kabakçı
Kırıkkale Üniversitesi
Kırıkkale University

Doç. Dr. Safa Atik
Pamukkale Üniversitesi
Pamukkale University

Doç. Dr. Salih Kumaş
Uludağ Üniversitesi
Uludağ University

Doç. Dr. Sami Kalaycı
Aksaray Üniversitesi
Aksaray University

Doç. Dr. Selvira Draganović
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Doç. Dr. Süleyman Güven
Gaziantep Üniversitesi
Gaziantep University

Doç. Dr. Sümeyye Kuşakcı
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Doç. Dr. Şendoğan Karagöz
Atatürk Üniversitesi
Atatürk University

Doç. Dr. Turgut Akyüz
Gümüşhane Üniversitesi
Gümüşhane University

Doç. Dr. Veysel İnal
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Doç. Dr. Veysel Tahiroğlu
Şırnak Üniversitesi
Şırnak University

Doç. Dr. Xatire Hüseynova
Bakü Devlet Üniversitesi
Baku State University

Doç. Dr. Yalçın Kahya
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Bandırma Onyedi Eylül University

Doç. Dr. Yalçın Tükel
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan University

Doç. Dr. Yasin Söğüt
Giresun Üniversitesi
Giresun University

Doç. Dr. Yunus Aras
Osmangazi Üniversitesi
Osmangazi University

Doç. Dr. Yunus Öztürk
Hitit Üniversitesi
Hitit University

Doç. Dr. Yusuf Bayraktar
Kırıkkale Üniversitesi
Kırıkkale University

Doç. Dr. Yusuf Okşar
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Hatay Mustafa Kemal University

Doç. Dr. Zakir Çotayev
Kırgız-Türk Manas Üniversitesi
Kyrgyz-Turkish Manas University

Dr. Öğr. Üyesi Abdulaziz Kıranşal
Mardin Artuklu Üniversitesi
Mardin Artuklu University

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Akmaz
Mersin Üniversitesi
Mersin University

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Selim Doğan
Yalova Üniversitesi
Yalova University

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Turhan
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Afyon Kocatepe University

Dr. Öğr. Üyesi Abuzer Gündüz
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Dr. Öğr. Üyesi Adem Mestan
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Zahid Demirciler
Kırklareli Üniversitesi
Kırklareli University

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Akbaş
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Recep Tayyip Erdoğan University

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Polatoğlu
Erzurum Atatürk Üniversitesi
Erzurum Atatürk University

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Saygın Öğülmüş
OSTİM Teknik Üniversitesi
OSTİM Technical University

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Taşdoğan
Siirt Üniversitesi
Siirt University

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Uyar
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Hatay Mustafa Kemal University

Dr. Öğr. Üyesi Akın Süzer
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Burdur Mehmet Akif Ersoy University

Dr. Öğr. Üyesi Ali Köroğlu
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Tokat Gaziosmanpaşa University

Dr. Öğr. Üyesi Anıl Kale
Mersin Üniversitesi
Mersin University

Dr. Öğr. Üyesi Ayhan Can
Bartın Üniversitesi
Bartın University

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Karaeminoğulları
Pontifical Javierian Üniversitesi
Pontifical Xavierian University

Dr. Öğr. Üyesi Azad ERDEM
Gaziantep Üniversitesi
Gaziantep University

Dr. Öğr. Üyesi Azamat Maksüdünov
Kırgız-Türk Manas Üniversitesi
Kyrgyz-Turkish Manas University

Dr. Öğr. Üyesi Batuhan Ustabulut
Yalova Üniversitesi
Yalova University

Dr. Öğr. Üyesi Burak Sürmen
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Karamanoğlu Mehmetbey University

Dr. Öğr. Üyesi Cihad Öztürk
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Dr. Öğr. Üyesi Dženana Bračković
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Dr. Öğr. Üyesi Emre Baysan
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Afyon Kocatepe University

Dr. Öğr. Üyesi Enes Şanal
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
İzmir Katip Çelebi University

Dr. Öğr. Üyesi Engin Eyceyurt
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

Dr. Öğr. Üyesi Erol Kılıçlı
Şırnak Üniversitesi
Şırnak University

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Öksüzoğlu
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Dr. Öğr. Üyesi Fikri Kula
Aksaray Üniversitesi
Aksaray University

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim Uzun
Muş Alparslan Üniversitesi
Muş Alparslan University

Dr. Öğr. Üyesi Harun Büber
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Kütahya Dumlupınar University

Dr. Öğr. Üyesi Harun Güçlü
Uludağ Üniversitesi
Uludağ University

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Eryılmaz
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Niğde Ömer Halisdemir University

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin Çevik
Selçuk Üniversitesi
Selçuk University

Dr. Öğr. Üyesi Hayati Ünlü
İstanbul Milli Savunma Üniversitesi
National Defence University, İstanbul

Dr. Öğr. Üyesi Hidayet Ayan
Marmara Üniversitesi
Marmara University

Dr. Öğr. Üyesi Hidayet Demir
İstanbul Okan Üniversitesi
İstanbul Okan University

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Arslan
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Erkan Bedirhanoğlu
Muş Alparslan Üniversitesi
Muş Alparslan University

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Yılmaz
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Tokat Gaziosmanpaşa University

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Gündoğdu
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Kyrgyz-Turkish Manas University

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Öztürk
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Osmaniye Korkut Ata University

Dr. Öğr. Üyesi İsmail Çetin
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ondokuz Mayıs University

Dr. Öğr. Üyesi İsmail Yalçıntaş
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Aydın Adnan Menderes University

Dr. Öğr. Üyesi İzzettin As
Kırklareli Üniversitesi
Kırklareli University

Dr. Öğr. Üyesi Kenan Göçer
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Dr. Öğr. Üyesi Khairil Izamin Bin Ahmed
Nottingham Üniversitesi Malezya
University of Nottingham Malaysia

Dr. Öğr. Üyesi Kıyasettin Arslan
Akdeniz Üniversitesi
Akdeniz University

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Esat Uzun
Karabük Üniversitesi
Karabük University

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Sarı
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Uyar
Siirt Üniversitesi
Siirt University

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Ünver
Kırıkkale Üniversitesi
Kırıkkale University

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali Eroğlu
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Niğde Ömer Halisdemir University

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Berat Taşkın
Leibniz Üniversitesi
Leibniz University Hannover

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Hatipoğlu
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Afyon Kocatepe University

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sinan Kılıçoğlu
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Şahbaz
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Karamanoğlu Mehmetbey University

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zahit Uzun
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Karamanoğlu Mehmetbey University

Dr. Öğr. Üyesi Mesut Koç
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Burdur Mehmet Akif Ersoy University

Dr. Öğr. Üyesi Mizanur Rahman
Gaziantep Üniversitesi
Gaziantep University

Dr. Öğr. Üyesi Muammer Özdemir
Muş Alparslan Üniversitesi
Muş Alparslan University

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Coşkun
Kafkas Üniversitesi
Kafkas University

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Çavuş
İskenderun Teknik Üniversitesi
İskenderun Technical University

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Abdülmecid Karaaslan
Bartın Üniversitesi
Bartın University

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Nurullah Çakmak
Eskişehir Teknik Üniversitesi
Eskişehir Technical University

Dr. Öğr. Üyesi Muhsin Ramazan İşsever
İstanbul Üniversitesi
İstanbul University

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Arslan
Ankara Medipol Üniversitesi
Ankara Medipol University

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Burak Çelebi
Şırnak Üniversitesi
Şırnak University

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Çalışkan
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Karabacak
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan University

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Krupalija
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Öncül
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
İzmir Katip Çelebi University

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Yasin Akbaş
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Afyon Kocatepe University

Dr. Öğr. Üyesi Mücahit Gültekin
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Afyon Kocatepe University

Dr. Öğr. Üyesi Nahsan Kaya
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Kütahya Dumlupınar University

Dr. Öğr. Üyesi Nazlı DEMİRTAŞ
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Necmettin Erbakan University

Dr. Öğr. Üyesi Onur Uludağ
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Afyon Kocatepe University

Dr. Öğr. Üyesi Orhan Yıldırım
Erzurum Atatürk Üniversitesi
Erzurum Atatürk University

Dr. Öğr. Üyesi Osman Kara
Gümüşhane Üniversitesi
Gümüşhane University

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk Günenç
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Bolu Abant İzzet Baysal University

Dr. Öğr. Üyesi Recep Yağcı
Giresun Üniversitesi
Giresun University

Dr. Öğr. Üyesi Sadık Küçükgünay
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Dr. Öğr. Üyesi Samet Çeri
İstanbul Teknik Üniversitesi
İstanbul Technical University

Dr. Öğr. Üyesi Selahaddin Çelik
Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Kilis 7 Aralık University

Dr. Öğr. Üyesi Selahaddin Polatoğlu
İnönü Üniversitesi
İnönü University

Dr. Öğr. Üyesi Selman Duran
İstanbul Medipol Üniversitesi
İstanbul Medipol University

Dr. Öğr. Üyesi Semih Beyçimen
İstanbul Teknik Üniversitesi
İstanbul Technical University

Dr. Öğr. Üyesi Sevgi Tiryaki
Süleyman Demirel Üniversitesi
Süleyman Demirel University

Dr. Öğr. Üyesi Talip Tuğrul
Muş Alparslan Üniversitesi
Muş Alparslan University

Dr. Öğr. Üyesi Ünal Şirin
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Van Yüzüncü Yıl University

Dr. Öğr. Üyesi Veysel Fatih Özdemir
Erzurum Atatürk Üniversitesi
Erzurum Atatürk University

Dr. Öğr. Üyesi Yakup Topal
Gümüşhane Üniversitesi
Gümüşhane University

Dr. Öğr. Üyesi Yasin SÖĞÜT
Kastamonu Üniversitesi
Kastamonu University

Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre Bulut
Sağlık Bilimleri Üniversitesi
University of Health Sciences

Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre Karasu
Karabük Üniversitesi
Karabük University

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Akdemir
Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Afyonkarahisar Health Sciences University

Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya Özkan
Aksaray Üniversitesi
Aksaray University

Dr. Abdullah Bal
Marmara Üniversitesi
Marmara University

Dr. Adem Ayık
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Sivas Cumhuriyet University

Dr. Ahmet Ali Taşkın
Erlangen-Nürnberg Üniversitesi
University of Erlangen-Nuremberg

Dr. Ahmet Başaran Manav
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Karadeniz Technical University

Dr. Altınbek Coldoşov
Kırgız-Türk Manas Üniversitesi
Kyrgyz-Turkish Manas University

Dr. Amina Della
Hassiba Benbouali Üniversitesi
Hassiba Benbouali University of Chlef

Dr. Ammar Sevgili
Şırnak Üniversitesi
Şırnak University

Dr. Anwar Sekiou
Belhadj Bouchaib Üniversitesi
Belhadj Bouchaib University

Dr. Atakan Pehlivan
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
İstanbul Sabahattin Zaim University

Dr. Ayşenur Akyüz
Adıyaman Üniversitesi
Adıyaman University

Dr. Beytullah İsmet Toprak
Atatürk Üniversitesi
Atatürk University

Dr. Brahim Saad
Hassiba Benbouali Üniversitesi
Hassiba Benbouali University of Chlef

Dr. Burhan Büyükgüngör
Karabük Üniversitesi
Karabük University

Dr. Cihat Bilge
Atatürk Üniversitesi
Atatürk University

Dr. Coşkun Borsbuğa
Harran Üniversitesi
Harran University

Dr. Eiad Yafi
Sydney Teknoloji Üniversitesi
University of Technology Sydney

Dr. Emre Kuşakçı
Ardin UC Berkeley
UC Berkeley

Dr. Ercan Karahalil
Akdeniz Üniversitesi
Akdeniz University

Dr. Esra GÜNEY
Sakarya Üniversitesi
Sakarya University

Dr. Fatih Cihat Büyükmatür
Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
International University of Sarajevo

Dr. Fatih Korkmaz
Atatürk Üniversitesi
Atatürk University

Dr. Fatih Nacar

Dr. Gökhan Tuna
Ankara Üniversitesi
Ankara University

Dr. Günel Hümmətova (Pəniyeva) Saleh
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
Azerbaijan State Pedagogical University

Dr. Hacer Atabaş

Dr. Halil İbrahim Akpınar
İstanbul Üniversitesi
İstanbul University

Dr. Halil İbrahim Karagöz
Pamukkale Üniversitesi
Pamukkale University

Dr. Hamza Ertürk
İstanbul Üniversitesi
İstanbul University

Dr. Hüseyin Ali Yüzer
Trakya Üniversitesi
Trakya University

Dr. Hüseyin Bayır
Selçuk Üniversitesi
Selçuk University

Dr. Hüseyin Enes Fil
Erciyes Üniversitesi
Erciyes University

Dr. Kadir Kuştul
Maltepe Üniversitesi
Maltepe University

Dr. Kadir Özdemir
Bursa Teknik Üniversitesi
Bursa Technical University

Dr. Mehmet Akif Yalçın
İstanbul Üniversitesi
İstanbul University

Dr. Mehmet Eyüp Hazar
Fırat Üniversitesi
Fırat University

Dr. Mehtap Sancar Kayabaşı
Aksaray Üniversitesi
Aksaray University

Dr. Melike Gale
Abdullah Gül Üniversitesi
Abdullah Gül University

Dr. Muhammed Halil Koparan

Dr. Muhammed Mevlüt Akmaz
Konya Teknik Üniversitesi
Konya Technical University

Dr. Muhammed Tatar
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Sivas University of Science and Technology

Dr. Muhammet Harun Osta
Atatürk Üniversitesi
Atatürk University

Dr. Mukoma Jameel Asani
Johannesburg Üniversitesi
University of Johannesburg

Dr. Mustafa Oral
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Karamanoğlu Mehmetbey University

Dr. Nadira Turganbayeva
Kırgızistan-Manas Türkiye Üniversitesi
Kyrgyz-Turkish Manas University

Dr. Nesibe Erkalan Çakır
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Karamanoğlu Mehmetbey University

Dr. Resul Çelik
Konya Teknik Üniversitesi
Konya Technical University

Dr. Sefa Toprak
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Sivas Cumhuriyet University

Dr. Sevilay KARAMAN

Dr. Sümeyye Erkalan Coşkunsu
Yozgat Bozok Üniversitesi
Yozgat Bozok University

Dr. Tahir Gezer
Kafkas Üniversitesi
Kafkas University

Dr. Tetteh Nettey
Marshalls Üniversitesi
Marshalls University College

Dr. Tukhtamishov Aziz Kahramonovich
İpek Yolu Uluslararası Turizm ve Kültürel Miras Üniversitesi
Silk Road International University of Tourism and Cultural Heritage

Dr. Ulanbek Alimov
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Kyrgyz-Turkish Manas University

Dr. Yasemin Fındık

Dr. Ying-Wei Liu
Pingtung Ulusal Üniversitesi
National Pingtung University

Dr. Yunus Macit
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Ahi Evran University

Sempozyum Programı / Symposium Programme

26 Ağustos Oturumu
26 August Session

26 Ağustos 2026 · 1 Oturum · 5 Bildiri / 26 August 2026 · 1 Sessions · 5 Papers

OTURUM / SESSION 01 · Salon: Balkanlar **13:00 – 14:30**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Faruk TEMEL

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Sultan SERTER**	POST-SOVYET BALKANLARDA KIMLIK VE DEVLETLEŞME: DIASPORA, HAFIZA VE YENI ULUSAL ANLATILAR	TR
2	**Dr. Adile BALCI**	ÇİN HANEDAN KRONİKLERİNDE AVRUPA'YA UZANAN TİCARET AĞLARI: İPEK YOLU VE BALKANLAR ÜZERİNE TARİHSEL BİR DEĞERLENDİRME	TR
3	**Mustafa Uğur BAYAR**	KARAR VE ÖDEME SÜREKLİLİĞİ ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ	TR
4	**Doç. Dr. Faruk TEMEL** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Feyza ÇEVİK	TÜRKİYE'DE YAPICI GAZETECİLİK PRATİKLERİ VE YAPICI GAZETECİLİK KRİTERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	TR
5	**Ömer KANTARCI**	AKİF EMRE'NİN GÖZÜNDEN ALİYA İZZETBEGOVİÇ VE BOSNA-HERSEK'İN BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİ	TR

Yüz Yüze Sabah Programı
In-Person Morning Programme

27 Ağustos 2026 · 9 Oturum · 47 Bildiri / 27 August 2026 · 9 Sessions · 47 Papers

OTURUM / SESSION 01 · Salon: Aliya İzzetbegoviç **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Halil İbrahim ÇELİK

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Galina MIŠKINIENĖ**	LİTVANYA TATARLARININ BALKANLAR'DAKİ TÜRKLERİYLE İLİŞKİLERİ	TR
2	**Doç. Dr. Mustafa POLAT**	93 HARBİ (1877-1878) SONRASINDA İNEGÖL'E YERLEŞEN BOSNA MUHACİRLERİNİN İSKÂN VE TOPLUMSAL UYUM SÜRECİ	TR
3	**Doç. Dr. Halil İbrahim ÇELİK**	KONYA KENT KİMLİĞİNDE BOSNA HERSEK İZLERİ	TR
4	**Alper SIZLANAN**	BALKANLAR'DA OSMANLI ŞEHİR DOKUSUNUN BÜTÜNCÜL ANALİZİ: KÜLLİYE, ÇARŞI VE MAHALLE ÜÇGENİNİN SARAYBOSNA, ÜSKÜP VE PRİZREN ÖRNEKLERİNDE İNCELENMESİ	TR
5	**Ramil SAHHUSEYNLİ**	PARÇALANMIŞ ANALİZ DÜZLEMLERİNİN ÖTESİNDE: GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE SOSYAL ALTYAPI İŞLEVSELLİĞİ İÇİN BÜTÜNLEŞİK BİR KAVRAMSAL MODEL	TR

OTURUM / SESSION 02 · Salon: Prof. Dr. Necmeddin Erbakan **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Murat YILDIZ

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Öğr. Gör. Yusuf İslam SÜRÜCÜ**	GÖRSEL BELLEĞİN İNŞASI: SREBRENİTSA VE GAZZE'DE YAŞANAN SOYKIRIMIN MEDYADA HATIRLANMA BİÇİMLERİ	TR
2	**Doç. Dr. Murat YILDIZ**	PROF. DR. NECMETTİN ERBAKAN'IN BOSNA SAVAŞI'NA YAKLAŞIMI: ULUSLARARASI SİSTEM ELEŞTİRİSİ, İSLAM BİRLİĞİ VE KOLEKTİF GÜVENLİK ARAYIŞI	TR
3	**Nurgül EKİNCİ**	RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKIYE'NIN BALKAN POLITIKASI: SİLAH SATICISI MI, BÖLGESEL DENGELEYİCİ Mİ?	TR
4	**Doç. Dr. Bekir GÜNDOĞMUŞ**	DİJİTALLEŞME VE SINIR-AŞIRI KATILIM: DİASPORANIN SORUMLULUK SORUNU	TR
5	**Pınar FIRAT**	TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİ POLİTİKASI: TÜRKOLOJİ PROJESİNİN BOSNA-HERSEK ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ	TR

OTURUM / SESSION 03 · Salon: Gazi Hüsrev Bey **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKÇI

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Yusuf Ziya AKTAŞ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Necdet HAYTA	TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA ORTAÖĞRETIM TARİH DERS KITAPLARINDA BALKANLAR VE BOSNA-HERSEK İMAJI	TR
2	**Doç. Dr. Urtis HARRİ**	ARNAVUTLUK'TA TÜRKOLOJİ İÇİN YAPILAN ARAŞTIRMALAR	TR
3	**Dr. Esra EKİCİ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Hakan AKDAĞ	ANADOLU'DAN BALKANLARA KÜLTÜR AKTARIMI: MEVLEVÎLİK VE BEKTAŞÎLİK ÖRNEĞİ	TR
4	**Prof. Dr. Ümit SORMAZ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Ozan GÜLER, Savaş HOŞTAŞ, Murat DOĞDUBAY	BİR TABAKTA BALKANLAR: AYŞA BOŞNAK BÖREKÇİSİ ÖRNEĞİNDE BOŞNAK MUTFAK KÜLTÜRÜNÜN TÜRKİYE'DEKİ TEMSİLİ	TR
5	**Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI**	SARAYBOSNA GAZİ HÜSREV BEY MEDRESESİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜZERİNE BİR İNCELEME	TR

OTURUM / SESSION 04 · Salon: Rumeli **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Muhammed MARUF

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Rabia EFEOĞLU** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Yasin SÖĞÜT	YENİLENEBİLİR ENERJİ, DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR VE TİCARİ AÇIKLIĞIN BALKAN ÜLKELERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA ETKİSİ	TR
2	**Doç. Dr. Muhammed MARUF**	BALKAN ÜLKELERİNİN BELİRLENEN GELİŞMİŞLİK KRİTERLERİNE GÖRE SIRALANMASI	TR
3	**Dr. Öğr. Üyesi Yasin SÖĞÜT** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Rabia EFEOĞLU	BALKAN ÜLKELERİNDE CO2 EMİSYONLARININ BELİRLEYİCİLERİ: SANAYİLEŞME, ENERJİ TÜKETİMİ VE POLİTİK İSTİKRARIN ROLÜ	TR
4	**Dr. Öğr. Üyesi Nazlı DEMİRTAŞ**	BALKAN ÜLKELERİNDE DİJİTAL HİZMET VERGİSİNİN UYGULANMAMASI BİR VERGİ POLİTİKASI TERCİHİ Mİ? OECD REFORMU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME	TR
5	**Doç. Dr. Şaban KARGİGLİOĞLU**	YEREL ÜRETİCİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE MUĞLA YERYÜZÜ PAZARI'NIN KIRSAL KALKINMAYA ETKİSİ	TR
6	**Doç. Dr. Yüksel OKŞAK** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Yeliz OKŞAK	AI-ASSİSTED HALAL FOOD PACKAGİNG, DİGİTAL TRACEABİLİTY, AND EXPORT COMPETİTİVENESS: THE HEDIT FRAMEWORK FOR TÜRKİYE AND BOSNİA-HERZEGOVİNA	TR

OTURUM / SESSION 05 · Salon: Anadolu **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Hasan CUŞA

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Hasan CUŞA**	BİRHAN KESKİN'İN FAKİR KENE'SİNDE YOKSUNLUK ESTETİĞİ	TR
2	**Dr. Hasan GÖKBAŞ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Bahar KULOĞLU	ÜÇ PERİYOTLU HORADAM DİZİLERİ VE ÖZELLİKLERİ	TR
3	**Dr. Öğr. Üyesi Âdem BULUT**	KİTÂBU'L İDRÂK Lİ-LİSÂNİ'L ETRÂK'TE GEÇEN YAPIM EKLERİ VE EBU HAYYÂN'IN MORFOLOJİ BİLGİSİ	TR
4	**Doç. Dr. Emrah YILMAZ**	ONOMASTİK GELENEKLER IŞIĞINDA ÖZBEK VE TÜRKMEN KİŞİ ADLARININ KÜLTÜREL ANALİZİ	TR
5	**Dr. Gülbahar AVCI**	ALİ FEHMİJA CÂBİZÂDE'NİN ḤÜSNU'Ş-ŞAḤÂBETİ FÎ ŞERḤİ EŞ'ÂRİ'Ş-ŞAḤÂBETİ ADLI ESERİNDE SAHABE MERSİYELERİ: YAS SÖYLEMİ VE ÖLÜM TASAVVURU	TR

OTURUM / SESSION 06 · Salon: Osmanlı **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Adam SAUD

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Ms Sadia KANWAL**	FROM GEOPOLİTİCAL PERİPHERY TO STRATEGİC PİVOT: PAKİSTAN'S ROLE İN THE EMERGİNG POST-WESTERN MİDDLE EASTERN ORDER	EN
2	**Doç. Dr. Ömer SİPAHİC**	FROM HİJRAH TO FRONTİER: SOME PARALLELS İN THE BİRTH OF MADİNAH AND SARAJEVO	EN
3	**Prof. Dr. Elma SATROVİC**	ENERGY SECURITY THROUGH FINANCIAL DEMOCRATIZATION, NATURAL RESOURCES, AND FISCAL FEDERALIZATION	EN
4	**Prof. Dr. Adam SAUD**	FROM PERİPHERY TO STRATEGİC CORRİDOR: THE GEOPOLİTİCAL IMPORTANCE OF THE BALKANS IN EURASİAN CONNECTİVİTY	EN
5	**Dr. Öğr. Üyesi Feyza UÇKUN**	China's Global Higher Education Cooperation Strategy An Analysis from the Perspective of Academic Diplomacy	EN
6	**Tural ALAKBAROV** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Dilber HUSEYNOVA	INTERNATIONAL AND BALKAN TECHNOPARK MODELS EXPERIENCE: DEVELOPMENT ASPECTS IN AZERBAIJAN	EN

OTURUM / SESSION 07 · Salon: Sokullu Mehmet Paşa **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. İbrahim YÜKSEL

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. İbrahim YÜKSEL** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Güray KIRPIK	ZEKÂ OYUNLARI İLE KÜLTÜREL MİRAS AKTARIMI: TÜRKİYE VE BOSNA-HERSEK ORTAK BİLİM TARİHİNE YÖNELİK BİR TARAMA ÇALIŞMASI	TR
2	**Prof. Dr. Ömer SOLAK** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Ayşe Nur ERKAN	TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE HAYRANLIK TEMELLİ BİR KÜLTÜREL MİRAS MATERYALİ TASARIMI MODELİ	TR
3	**Doç. Dr. İbrahim YÜKSEL** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): İremsu ŞAHIN, Elif AKPUNAR, Mücahit KÖSE	İKİZ DÖNÜŞÜM BAŞARI TESTİNİN GELİŞTİRİLMESİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ	TR
4	**Dr. Ismail Hakkı YAVUZCAN**	DİASPORADAN YERLİLİĞE: ALMANYA'DA RESMÎ İSLAM DİN DERSİNİN ENTEGRASYON VE BEHEİMATUNG SÜREÇLERİNE KATKISININ KARŞILAŞTIRMALI VE TEMATİK ANALİZİ	TR
5	**Arş. Gör. Yunus Emre DEMİRBAŞ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Tarık ÖZKABAYEL, Mustafa EROL	İŞBİRLİKLİ STEAM EĞİTİMİNİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ İŞLEMSEL DÜŞÜNMELERİNE ETKİSİ	TR

OTURUM / SESSION 08 · Salon: Saraybosna **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Emrah ATAR

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Öğr. Üyesi Elif ÜLER**	SÜREKLİ ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ÖTESİNDE: DİJİTAL NÖBET OLGUSUNUN NETNOGRAFİK BİR İNCELEMESİ	TR
2	**Doç. Dr. Tuğba Eyceyurt BATIR**	BANKACILIK SEKTÖRÜNDE DİJİTALLEŞME VE YAPAY ZEKÂ LİTERATÜRÜNÜN ENTEGRASYONU: KÜRESEL EĞİLİMLER VE BÖLGESEL PERSPEKTİFLER ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ	TR
3	**Dr. Öğr. Üyesi Emrah EKER**	DİJİTAL DİNİ YAYINCILIKTA AİLE İNŞASI: DİYANET TV "AİLE DEYİNCE" PROGRAMI ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ	TR
4	**Doç. Dr. Emrah ATAR** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Serkan GÖREN	PARİS ANLAŞMASI SONRASI KÜRESEL İKLİM YÖNETİŞİMİNDE ÇOK TARAFLILIĞIN DÖNÜŞÜMÜ VE ETKİNLİK AÇMAZI: KAMU YÖNETİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER PERSPEKTİFİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	TR
5	**Dr. Rana Özyurt KAPTANOĞLU**	ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA İNSAN–YAPAY ZEKÂ İLİŞKİLERİNİN KAYBI: DİJİTAL YAS OLGUSUNA YÖNELİK KEŞFEDİCİ BİR ARAŞTIRMA	TR
6	**Dr. Rana Özyurt KAPTANOĞLU**	ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ İNSAN SERMAYESINI NASIL DÖNÜŞTÜRÜYOR? BILGI ÇALIŞANLARININ BILIŞSEL GELIŞIM SÜREÇLERINE İLIŞKIN NITEL BIR ARAŞTIRMA	TR

OTURUM / SESSION 09 · Salon: Selçuklu **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU**	YASAKLAMAK MI, YÖNETMEK Mİ? ÖRGÜTLERDE SHADOW AI KULLANIMININ ÖNCÜLLERİ, SONUÇLARI VE YÖNETİŞİMİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME	TR
2	**Doç. Dr. Sami KALAYCI**	KÜLTÜREL MİRASIN KUŞAKLARARASI AKTARIMINDA SOSYAL HİZMETİN ROLÜ: KAVRAMSAL BİR DEĞERLENDİRME	TR
3	**Dr. Tuğba İnciman ÇELİK**	TÜRKIYE VE SEÇİLMİŞ BALKAN ÜLKELERİNDE EĞİTİMDE DİJİTALLEŞME: OECD PISA 2022 ICT GÖSTERGELERİNE DAYALI KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ	TR
4	**Mehmet Fatih ÖZTOPRAK**	SAVAŞ SONRASI SARAYBOSNA'DA REKREASYON ALANLARININ TOPLUMSAL İŞLEVİ	TR

Yüz Yüze Öğleden Sonra Programı

In-Person Afternoon Programme

27 Ağustos 2026 · 10 Oturum · 50 Bildiri / 27 August 2026 · 10 Sessions · 50 Papers

OTURUM / SESSION 01 · Salon: Kosova **14:00 – 16:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Hakan AKDAĞ

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Diren DOĞAN**	ADRİYATİK'TE SESSİZ KALDIRAÇ: ÇİN'İN BATI BALKANLAR'DAKİ LİMAN VE KRİTİK ALTYAPI YATIRIMLARINDA BAĞIMLILIĞIN ETKİYE DÖNÜŞÜMÜ	TR
2	**Dr. Hazal ÖZCAN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Hakan AKDAĞ	YÜKSEKÖĞRETİMDE TÜRK DÜNYASI DEĞİŞİM PROGRAMLARININ İNCELENMESİ	TR
3	**Dr. Günel MAHAMMADFATEHLİ**	BALKAN EDEBİYATINDA FRAKTAL ANLATI YAPISI: DUBRAVKA UGREŠİĆ'İN KOŞULSUZ TESLİMİYET MÜZESİ ROMANINA YAPISAL BİR YAKLAŞIM	TR
4	**Doç. Dr. Hatira YUSİFOVA**	XIX – XX YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI VE BALKANLAR'DA FAALİYET GÖSTEREN AZERBAYCAN KÖKENLİ ŞAİRLERİN EDEBİ MİRASININ AZERBAYCAN'A TRANSFERİ: YAYIM TARİHİ VE DİL MESELELERİ	TR
5	**Prof. Dr. Lindita XHANARI**	ZAMANIN ÖTESİNDEN GELEN SES: BALKAN DİLLERİNDE TÜRKÇENİN YAŞAYAN İZLERİ.	TR

OTURUM / SESSION 02 · Salon: Mimar Sinan **14:00 – 16:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Mustafa Cabir ALTINTAŞ

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Fatih YERDEMİR**	TERCÜMÂN-I HAKÎKAT GAZETESİNDEKİ ARNAVUT ASILLI ŞAİRLER	TR
2	**Doç. Dr. Mustafa Cabir ALTINTAŞ**	ALGORİTMİK YALNIZLIKTAN AHLAKİ BAĞLILIĞA: BALKANLARDA PARÇALANMIŞ SOSYAL DOKUNUN YENİDEN İNŞASINDA DİN EĞİTİMİNİN ONARICI ROLÜ	TR
3	**Arş. Gör. Büşra YILMAZ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Mehmet SAĞLAM	TOPLUMDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIĞININ DÖNGÜSEL TÜKETİM EĞİLİMLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER AÇISINDAN FARKLILIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ	TR
4	**Dr. Öğr. Üyesi Hakan ACAR** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Nurten VİCDAN	BALKAN TÜRKLERİNİN SÖZLÜ KÜLTÜRÜNDE SAĞLIK, HASTALIK VE YAŞLILIK: KUZEY MAKEDONYA, KOSOVA VE BULGARİSTAN ATASÖZLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	TR

OTURUM / SESSION 03 · Salon: Mostar **14:00 – 16:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Osman EMİN

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Meleyke MEMMEDOVA**	AZERBAYCAN VE BOSNA-HERSEK KÜLTÜRÜNDE DOĞUM ÖNCESİ RİTÜELLER: DOĞURGANLIK, CİNSİYET VE SAĞLIK İNANIŞLARI	TR
2	**Doç. Dr. Şerife YERDEMİR**	BOSNALI SÛDÎ'NİN ŞERH-İ DÎVÂN-I HÂFIZ ADLI ESERİNDE KİNAYELERE VERDİĞİ ANLAMLARIN YERLİLEŞTİRME-YABANCILAŞTIRMA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	TR
3	**Prof.Dr. İdiris DEMİREL**	ALİYA İZZETBEGOVİÇ'İN POETİK—DÜŞÜNME TASAVVURUNA HEIDEGGER'İN POETİK—DÜŞÜNME TASAVVURU EŞLİĞİNDE BAKIŞLAR	TR
4	**Prof. Dr. Osman EMİN**	KUZEY MAKEDONYA'DA TÜRKÇE EĞİTİMİ VE TARİHSEL DÖNÜŞÜM BAĞLAMINDA KİMLİK	TR
5	**Doç. Dr. Muhammed Alparslan KARTAL**	BALKAN KÖKENLİ BİR OSMANLI ÂLİMİ: YANYALI HACI ÖMER LÜTFİ EFENDİ'NİN HUZUR DERSLERİ'NDEKİ HADİS KULLANIMI	TR
6	**Doç. Dr. Nurlana MUSTAFAYEVA**	1926 BAKÜ TÜRKOLOJİ KURULTAYI'NIN İZİNDE BALKANLARDA TÜRK DİLİ, KÜLTÜRÜ VE KİMLİĞİ	TR

OTURUM / SESSION 04 · Salon: Travnik **14:00 – 16:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Ömer Faruk KABAKÇI

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Ömer Faruk KABAKÇI**	PSİKOLOJİK GÜVEN ÖLÇEĞİ'NİN PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ	TR
2	**Saliha DOĞRU**	GAZZE SAVAŞI SÜRECİNDE SOSYAL MEDYADA İKİNCİL TRAVMA VE DİNÎ BAŞA ÇIKMA: INSTAGRAM YORUMLARI ÜZERİNE BİR METİN MADENCİLİĞİ ARAŞTIRMASI	TR
3	**Dr. Öğr. Üyesi Elif ÜLER**	PSİKOLOJİK GÜVENLİK ALGISININ ÇALIŞAN SESLİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE ÇEVİK LİDERLİĞİN ARACILIK ROLÜ	TR
4	**Doç. Dr. Ömer Faruk KABAKÇI**	DİJİTAL İYİ OLUŞUN ÖTESİNE VE OLUMLU DİJİTAL KULLANIMA ODAKLANMAK: DİJİTAL GELİŞME-SERPİLME ÖLÇEĞİ TÜRKÇE FORMUNUN DİLSEL EŞDEĞERLİK BAĞLAMINDA İLK PSİKOMETRİK BULGULARININ İNCELENMESİ	TR
5	**Doç. Dr. Osman SÖNER** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Deniz DABAN	BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİ TEMELLİ PSİKO-EĞİTİM PROGRAMININ PSİKOLOJİK DURUMLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	TR
6	**Doç. Dr. Osman SÖNER**	A BİBLİOMETRİC JOURNEY THROUGH THE LİTERATURE OF ATTACHMENT STYLES: A WOS-BASED BİBLİOMETRİC REVİEW	TR

OTURUM / SESSION 05 · Salon: Medeniyet **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Murat YILDIZ

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Canan KOÇ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Fatma ARCAN, Merve BAŞASLAN	KAMUSAL MEKAN OLARAK MÜZELERİN İŞLEVİ: İÇKALE (DİYARBAKIR) MÜZE KOMPLEKSI	TR
2	**Dr. Melike GALE**	KURULUŞTAN AYRIŞMAYA AK PARTİ: PARTİNİN DOĞUŞ GEREKÇELERİ İLE DEVA VE GELECEK PARTİLERİNİN AYRILIŞ GEREKÇELERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	TR
3	**Dr. Öğr. Üyesi Hatice BATMANTAŞ**	ÜNİVERSİTELERDE ARAŞTIRMA VE YENİLİK FAALİYETLERİNDE ROL BELİRSİZLİĞİ VE GÖREV ÖRTÜŞMESİ: ÖRGÜTSEL TASARIM VE KOORDİNASYON PERSPEKTİFİNDEN KAVRAMSAL BİR İNCELEME	TR
4	**Doç. Dr. Emrah ATAR** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Ebrar VARLI	YENİ KAMU YÖNETİMİ VE AKILLI YÖNETİŞİM ANLAYIŞLARININ YEREL YÖNETİMLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: TÜRKİYE-ESTONYA ÖRNEĞİ	TR
5	**Melisa İZGİ**	YEREL YÖNETİMLERDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN YENİ PRADİGMASI: GELENEKSEL KENT YÖNETİMİNDEN AKILLI KENT YÖNETİMİNE GEÇİŞ	TR
6	**Doç. Dr. Murat YİLDİZ**	1960 DARBESİ SONRASI TÜRKİYE'DE BİLİM, POLİTİKA VE KURUMSALLAŞMA: "TÜRK BİLİMLER AKADEMİSİ" TASARISI	TR

OTURUM / SESSION 06 · Salon: Drina **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Dudu DEMİR

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Prof. Dr. Dudu DEMİR**	TIBBİ BİTKİLERDEN PROTEAZLARIN SAFLAŞTIRILMASI	TR
2	**Prof. Dr. Cafer EKEN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Dudu DEMİR, Tuba Genç KESİMCİ, Mesude Figen Dönmez YEŞİLDAĞ, Emre SEVİNDİK, Yusuf DÜŞGÜN, Metin SAFTAN	ISPARTA (TÜRKİYE) İLİNDEKİ ELMA AĞAÇLARINDAN İZOLE EDİLEN ENDOFİTİK FUNGUSLARIN DIPLODIA BULGARICA'YA KARŞI ANTAGONİSTİK POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	TR
3	**Prof. Dr. Cafer EKEN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Dudu DEMİR, Gülsüm UYSAL, Selda ÇALIŞKAN, İbrahim MISTANOĞLU	NEMATOD TUZAK FUNGUSLARI DRECHSLERELLA DACTYLOIDES VE ARTHROBOTRYS THAUMASIA'NIN KÖK-UR NEMATODU MELOIDOGYNE INCOGNITA'YA KARŞI BİYONEMATİSİT FORMÜLASYONLARININ GELİŞTİRİLMESİ	TR
4	**Prof. Dr. Dudu DEMİR** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Cafer EKEN	ASPERGILLUS ORYZAE'DEN ELDE EDİLEN PROTEAZLARIN SAFLAŞTIRMA YÖNTEMLERİ	TR
5	**Arş. Gör. Muvahhid KILIÇARSLAN**	TUZ STRESİ ALTINDA YETİŞTİRİLEN MISIR (ZEA MAYS L.) BİTKİSİNDE HARDAL (SİNAPİS ALBA L.) EKSTRAKTININ BİYOKÜTLE, KLOROFİL VE BESİN ELEMENTİ İÇERİĞİNE ETKİSİ	TR

OTURUM / SESSION 07 · Salon: Poçitel **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Nizamettin KAHRAMAN

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Mustafa SİR** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Halil İbrahim BURGAN	ANTALYA HAVZASI'NDA SU KAYNAKLARININ GELECEKTEKİ KULLANIMI VE HİDROELEKTRİK ENERJİ ÜRETİMİ	TR
2	**Prof. Dr. Nizamettin KAHRAMAN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Soner ÇETİN, Yusuf AYAN, Talha SUNAR, Yavuz SUN	ZIRH ÇELİKLERİNİN GMAK İLE BİRLEŞTİRİLMESİ İÇİN LEVHA ÜZERİNE DİKİŞ ÇALIŞMALARI VE İSTATİKSEL ANALİZİ	TR
3	**Prof. Dr. Nizamettin KAHRAMAN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Soner ÇETİN, Talha SUNAR, Yusuf AYAN, Yavuz SUN	ZIRH ÇELİKLERİNİN YERİNDE ALAŞIMLAMA YÖNTEMİYLE FARKLI KAYNAK TEL KOMBİNASYONLARIYLA BİRLEŞTİRİLMESİ	TR
4	**Dr. Muhammet Mevlüt AKMAZ**	EVALUATION OF SIGNALIZATION ON RURAL HIGHWAYS	TR

OTURUM / SESSION 08 · Salon: Fatih Sultan Mehmet **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Osman Murat ÖZKENDİR

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Öğr. Gör. Veysel AKATAY**	MİNİNG WEB-BASED OPEN DATA SOURCES FOR GEOGRAPHİC INFORMATİON EXTRACTİON: A CASE STUDY OF ISTANBUL / WEB TABANLI AÇIK VERİ KAYNAKLARINDAN VERİ KAZIMA YOLUYLA COĞRAFİ BİLGİ ELDE EDİLMESİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ	TR
2	**Öğr. Gör. Veysel AKATAY** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Aycan Murat MARANGOZ, Murat ÇAVUŞLU	DEPREM SONRASI YOL KAPANMALARININ YAPAY ZEKÂ YÖNTEMLERİYLE ANALİZİ VE AFET ÖNCESİ SENARYO MODELLEMESİNE ALTLIK VERİ ÜRETİLMESİ	TR
3	**Öğr. Gör. Seda YILDIRIM**	YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KLİNİK KARAR SİSTEMLERİNDE DOĞAL DİL İŞLEME: MEME GÖRÜNTÜLEME RAPORLARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	TR
4	**Prof. Dr. Osman Murat ÖZKENDİR**	ATOMIC-SCALE THERMAL STABILITY AND STRUCTURAL INTEGRITY IN SODIUM-IRON OXIDE CATHODE MATERIALS	EN
5	**Öğr. Gör. Maşallah SİNCAR**	KENTSEL BİR YÜZEY OLARAK DUVARIN EDİTORYAL OKUNMASI: FOTOĞRAF, DEKOLAJ VE TİPOGRAFİK KATMANLAR	TR

OTURUM / SESSION 09 · Salon: Gazze **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Dr. Resul ÇELİK

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Metin SÜRME** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Sümeyra Şimşek KARA	SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS BAĞLAMINDA ÇEÇEN MUTFAĞI VE DİASPORİK KİMLİK	TR
2	**Dr. Resul ÇELİK** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Doç. Dr. Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU	MARKA VAADİ İLE ÇALIŞAN DENEYİMİ ARASINDAKİ UYUMDAN MARKA GÜVENİNE: ÇALIŞAN VE MÜŞTERİ DÜZEYLERİNİ BİRLEŞTİREN	TR
3	**Dr. Resul ÇELİK**	TÜRKİYE'YE YÖNELİK TÜKETİCİ YAKINLIĞI VE TÜRK MARKALARINA YÖNELİK SATIN ALMA NİYETİ: ÜLKE İMAJI VE DİJİTAL MARKA GÜVENİNİN ROLÜ	TR
4	**Emre Yasin GÜN**	ALGORİTMİK YENİDEN ÜRETİM ÇAĞINDA ESTETİK TEKTİPLEŞME: YAPAY ZEKÂ TANITIM TASARIMLARININ GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEMESİ	TR

OTURUM / SESSION 10 · Salon: İstanbul **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Gökcen DOĞAN

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. İbrahim ÖZAYTÜRK** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Doç. Dr. Gürçem Özaytürk	INVESTIGATION OF TAX REVENUES AND CARBON EMISSIONS NEXUS: FOURIER ADF TEST FINDINGS	EN
2	**Doç. Dr. Gökcen DOĞAN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Merve Ezgi ÇAPUK	RELATIONSHIP WITH SARCOPENIA, PAIN AND DIET INFLAMMATION INDEX IN ELDERLY INDIVIDUALS	EN
3	**Arş. Gör. Dr. Müberra Nur KILIÇARSLAN**	BEYOND THE 50% BLEND LIMIT IN SUSTAINABLE AVIATION FUELS (SAF): A CRITICAL LITERATURE REVIEW ON TECHNICAL BARRIERS, MATERIAL INCOMPATIBILITIES, AND THE PATHWAY TO 100% SAF	EN
4	**Prof. Dr. Nida ABDİOĞLU** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Sinan AYTEKİN	ESG, FIRM VALUE AND INSTITUTIONAL QUALITY: EVIDENCE FROM DEVELOPED AND EMERGING MARKETS	EN
5	**Dr. Öğr. Üyesi Mahmut SARI**	HOUSING COOPERATIVES AS AN ALTERNATIVE TO THE SOCIAL HOUSING CRISIS IN TÜRKİYE	EN

Online Sabah Programı

Online Morning Programme

27 Ağustos 2026 · 16 Oturum · 101 Bildiri / 27 August 2026 · 16 Sessions · 101 Papers

OTURUM / SESSION 01 · Oturum 1 · Session 1 **10:00 – 12:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Selami TURAN

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	Dr. Fidan YUSİFOVA	EDEBİ ÜSLUBUN DİL SİSTEMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ	TR
2	Dr. Hasanova TELLİ	EDEBİYYATTA "YOKLUK ESTETİĞİ"	TR
3	Seyyar Bayat MEMMEDOV	NİZAMİ GENCEVİ ESERLERİNDE TÜRKÇÜLÜK	TR
4	Dr. Natavan İBRAHİMOVA	SONA TEYMURBEYLİ'NİN DÜZ YARATICILIĞI	TR
5	Arş. Gör. Aydın MUSTAFAYEV	TÜRK MİTOLOJİK DÜŞÜNCESİNDE KAYIN AĞACI	TR
6	Uzman Lobar EGAMBERDIYEVA	ÖZBEKLERDE EVLENME VE TAZİYE GELENEKLERİ	TR
7	Prof. Dr. Selami TURAN	BALKANLAR'DA TAŞA KAZINAN ŞİİRLER: EVLİYA ÇELEBİ SEYAHATNÂMESİ'NDE TESELYA KİTABELERİNİN ŞİİR DİLİ VE MANZUM TARİHLERİ	TR

OTURUM / SESSION 02 · Oturum 2 · Session 2 **10:00 – 12:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Yalçın KAHYA

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	Dr. Songül ŞENLİK	OSMANLI BALKANLARINDA DUA VE DEVLET: DUÂGÛLUĞUN TOPLUMSAL HAFIZASI VE KURUMSAL SÜREKLİLİĞİ	TR
2	Mertkan MERT	93 HARBİNİN EN ÖNEMLİ TOPLUMSAL SONUCU: BALKAN GÖÇLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	TR
3	Doç. Dr. Yalçın KAHYA	21. YÜZYILDA TOPLUMSAL DEĞİŞİMİN TAŞIYICI KUŞAKLARI: TÜRKİYE'DE GENÇLİK ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME	TR
4	Birol ÇINAR	BALKAN TÜRKLERİNDE DÜĞÜN RİTÜELLERİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME	TR
5	Dr. Osman KARA	ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK: BOSNA-HERSEK İŞLETMELERİ ÜZERİNE SİSTEMATİK BİR ÇALIŞMA	TR
6	Dr. Öğr. Üyesi Recep ÇELİK	ÇAĞDAŞ ARAP ROMANINDA BOSNA SAVAŞI VE SARAYBOSNA HAFIZASI: SAÎD HATÎBÎ'NİN SARAYBOSNA ODUNLARI ROMANI ÜZERİNE BİR İNCELEME	TR

OTURUM / SESSION 03 · Oturum 3 · Session 3 **10:00 – 12:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Atif İSLAMZADE

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	Doç. Dr. Atif İSLAMZADE	BOSNA SOYKIRIMININ İNANÇ TEMELİ	TR
2	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ARSLAN	BOSNA SAVAŞI'NA TÜRK SIYASI PARTILERININ YAKLAŞIMLARI (1992-1995): İDEOLOJI, DIŞ POLITIKA VE TARIHSEL SORUMLULUK	TR
3	Dr. Gamze ASLAN	GENÇLERİN KİMLİK OLUŞUMUNDA AİLENİN ROLÜ: SOSYOLOJİK YAKLAŞIMLAR ÜZERİNE BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ	TR
4	Dr. Gamze ASLAN	DİJİTAL ÇAĞDA GENÇLİK VE AİLE İLİŞKİLERİNİN DÖNÜŞÜMÜ: LİTERATÜR TEMELLİ BİR DEĞERLENDİRME	TR
5	Doç. Dr. Dinara İSLOMOVA	ÖZBEK TÜRKÇESİNDE DEYİMLERİN SIFATLAŞMASI	TR
6	Doç. Dr. Zokir BAYNAZAROV	ÖZBEK TÜRKÇESİNDE MOĞOLCA ALINTILAR	TR
7	Sardor BERDİYEV	ÇAĞDAŞ RUS EDEBİYATINDA ORTA ASYA İMGESİ	TR

OTURUM / SESSION 04 · Oturum 4 · Session 4 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Nurali HAMİDOV

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Arş. Gör. Ela ÇELİK**	YEREL BELLEĞİN MEKÂNSAL TEMSİLİ: İZMİR'İN ART ALANI VE BALKANLAR'DAKİ KENT MÜZELERİ ÜZERİNDEN BİR OKUMA	TR
2	**Lale ŞABANOVA**	100. YILINDA TÜRKOLOJİ: GELECEK YÜZYILIN BİLİMSEL YOL HARİTASI	TR
3	**Arş. Gör. Qumral MİRZƏYEVA**	MISRA, BEYİT VE BENT ŞİİRİN YAPISAL BİRİMLERİ OLARAK	TR
4	**Dr. Öğr. Üyesi Gökçe ARİFOĞLU**	SANAT EĞİTİMİ ÖĞRENCİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR SANAT EĞİTİMİ VE SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARI	TR
5	**Prof. Dr. Mustafa ÖZMUSUL**	ETKİ İÇİN LİDERLİK: UNESCO-IIEP EĞİTİM POLİTİKASI UYGULAMA BELGESİNİN İNCELENMESİ	TR
6	**Dr. Senur YAKUPOV**	ORTAÖĞRETİM VE YÜKSEKÖĞRETİMDE HÜSEYİN CAVİD'İN ESERLERİNİN ÖĞRETİMİ YOLUYLA MİLLÎ VE MANEVİ DEĞERLERİN KAZANDIRILMASI VE İBLİS TRAJEDİSİNDE ŞEHVET VE NEFS MOTİFİNİN METODİK İNCELENMESİ	TR
7	**Doç. Dr. Nurali HAMİDOV**	ZAHİRİDDİN MUHAMMED BABÜR VE KÜLTÜRLERARASI DİYALOG: FARKLI HALKLARA, DİNLERE VE GELENEKLERE İLİŞKİSİ	TR

OTURUM / SESSION 05 · Oturum 5 · Session 5 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Elçin QALİBOĞLU

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Sevinc BAYRAMOVA**	SARAYBOSNA KÜTÜPHANESİNDE MUHAFAZA EDİLEN AZERBAYCAN'IN YAZILI MİRASI: METİNŞÜNASLIK TAHLİLİ	TR
2	**Konul AMRAHOVA**	YAZILI VE SÖZLÜ GELENEK ARASINDA KÖROĞLU DESTANI: TEBRİZ–TİFLİS NÜSHASINDA NESİR YAPISI VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ	TR
3	**Dr. Naiba ŞAMŞİYEVA**	MODERN TEHDİTLER GERÇEKLİĞİNDE AZERBAYCAN'IN ASKERÎ EĞİTİM STRATEJISI	TR
4	**Dr. Nermin BABAYEVA**	BATI AZERBAYCAN AŞIK ŞİİRİNDE SU ARKETİPİNİN MİTİK-ŞİİRSEL SEMANTİĞİ	TR
5	**Arş. Gör. Cemile MEHERREMOVA**	NAHÇİVAN ÖZERK CUMHURIYYETİ(AZERBAYCAN)BABEK BÖLGESİNİN ETNİK TARİHİNİN ORONİMLERDEKİ İZLERİ	TR
6	**Doç. Dr. Elçin QALİBOĞLU**	TÜRK MITOLOJIK-FELSEFÎ DÜNYA GÖRÜŞÜNÜN ONTOLOJIK MODELI OLARAK AZERBAYCAN FOLKLORUNDA HAYIR VE ŞER KAVRAMI	TR
7	**Dr. Nazlı YAKUBOVA**	AZERBAYCAN'IN ORTA GÜÇ STATÜSÜNÜN OLUŞUMU: JEOPOLİTİK STATÜ, DIŞ POLİTİKA DAVRANIŞI VE BÖLGESEL ETKİ	TR
8	**Museyib HEMİDOV**	MODERN DÖNEMDE AZERBAYCAN EĞİTİM SİSTEMİNİN GELİŞİM ÖNCELİKLERİ	TR

OTURUM / SESSION 06 · Oturum 6 · Session 6 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Gülare MELİKOVA

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Sebine DÜNYAMALIYEVA**	AĞA MEHEMMED ŞAH KACAR TARİHİ FACİASINDA KACAR OBRAZI	TR
2	**Dr. Aziz TUKHTAMİSHOV**	ÖZBEKISTAN'DA EĞITIM İHRACATININ GELIŞTIRILMESI: YÜKSEKÖĞRETIM KURUMLARINA ULUSLARARASI ÖĞRENCI ÇEKME STRATEJILERI	TR
3	**Doç. Dr. Ayten AHMEDOVA**	AZERBAYCAN MİLLİ METBEHİNİN ENENEVİ TEAMLARI VE ONLARIN ETNOKULTUROLOJİ HÜSUSİYYETLERİ	TR
4	**Prof. Dr. Tünay KARAN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Murat ÇAKIR	ALG EKSTRAKTLARI KULLANILARAK YEŞİL SENTEZ YÖNTEMİYLE SENTEZLENEN GÜMÜŞ NANOPARÇACIKLARIN ANTİBAKTERİYEL ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	TR
5	**Doç. Dr. Gülare MELİKOVA**	FİLOLOJİ TEHSİLDE İSTEHSALAT TECRÜBESİNİN TEŞKİLİ: DİALEKTOLOGİYA VE ONOMASTİK ARAŞDIRMALARIN METODOLOGİYA ESASLARI	TR
6	**Eli ELİZADE**	ÜST SINIF ÖĞRENCİLERİNDE EDEBİYAT BİLİMİNE İLİŞKİN KURAMSAL BİLGİLERİN GELİŞTİRİLMESİNİN PEDAGOJİK TEMELLERİ (AZERBAYCAN, RUS VE İNGİLİZ EDEBİYATI MATERYALLERİ TEMELİNDE)	TR

OTURUM / SESSION 07 · Oturum 7 · Session 7 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Nargiz RASULOVA

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Nargiz RASULOVA**	BÜYÜK BRİTANYA PARLAMENTOSUNUN VE SİYASAL SİSTEMİNİN EVRİMİNDE PARTİLERİN ROLÜ	TR
2	**Doç. Dr. Maral YAQUBOVA**	HAYAL GÜCÜ VE OLASILIK: ÜRETKEN YAPAY ZEKA ÇAĞINDA YARATICILIĞIN DÖNÜŞÜMÜ	TR
3	**Arş. Gör. Cemile NOVRUZOVA**	DİJİTAL ORTAMDA RİTÜELLERİN DÖNÜŞÜMÜ: TİCARİLEŞME VE MEDYA PERFORMANSI	TR
4	**Doç. Dr. Zulayho ABDURAHMAN**	CEDİD DÖNEMI DERS KİTAPLARININ TARİHSEL SÜREÇTEKİ VE GÜNÜMÜZDEKİ ÖNEMİ	TR
5	**Dr. Halbekova Ummatkulovna NİGORA**	YABANCI ÖĞRENCİLERE ÖZBEKÇE DEYİMSEL İFADELERİN ÖĞRETİLMESİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI	TR
6	**Dr. Turkan GURBANOVA**	ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN DESTEKLENMESİNDE ÖĞRETMENİN REFLEKSİF YETKİNLİĞİ: TEORİK TEMELLER VE PRATİK UYGULAMALAR	TR
7	**Doç. Dr. İlhami ALİYEV**	İRAN VE OSMANLI İMPERATORLUĞU'NDAN ERMENILERIN NAHÇIVAN'A GÖÇÜRÜLMESI ÇARLIK RUSYASI'NIN STRATEJIK BIR HEDEFI GIBI	TR
8	**Dr. Jurabek XOLMİRZAYEV**	"KUNDUZ ILE YILDIZ DESTANI SÖZ VARLIĞININ TEMATIK-SEMANTIK GRUPLARI: KORPUS TEMELLI VE DILBILIMSEL KÜLTÜR İNCELEMESI"	TR

OTURUM / SESSION 08 · Oturum 8 · Session 8 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Gulsum TAGİYEVA

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Sevda AGHAYEVA**	RİSİNG FROM SHAMAKHİ – SEYİD AZİM SHİRVANİ	EN
2	**Dr. Yashar HUSEYNOV**	TACTICAL ADVANTAGES OF THE EMPLOYMENT OF PRECISION-GUIDED	EN
3	**Nayab PARVEEN**	SOCİAL DETERMİNANTS INFLUENCİNG EDUCATİONAL PARTİCİPATİON AMONG PERSONS WİTH DİSABİLİTİES	EN
4	**Dr. Tehrana KHUDAVERDİYEVA**	STRATEGIC APPROACHES TO INSTITUTIONAL AGILITY AND DIGITAL EQUITY IN CAUCASIAN HIGHER EDUCATION: THE NSU FRAMEWORK	EN
5	**Prof. Dr. Gulsum TAGİYEVA**	SPECIFIC FEATURES OF THE SOCIAL SECURITY SYSTEM: THE CASE OF UZBEKISTAN	EN
6	**Dr. Gul.i. AYESHA**	RUSSİA'S SECURİTY DOCTRİNE İN CENTRAL ASİA: THE TALİBAN FACTOR AND THE EXPANDİNG ISIS-K THREAT	EN
7	**Dr. Vugar İSMAYİLOV**	HISTORICAL FOUNDATIONS OF THE AZERBAIJAN–TÜRKIYE STRATEGIC PARTNERSHIP	EN

OTURUM / SESSION 09 · Oturum 9 · Session 9 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Khabibulla BAYMANOV

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Mehribon ERGASHEVA**	THEORETİCAL AND METHODOLOGİCAL FOUNDATİONS OF THE STUDY OF GENDER CULTURE İN THE EDUCATİON SYSTEM	
2	**Dr. Khayal JUMAYEDDİNOV**	APPLICATION OF MODERN COMMUNICATION STRATEGIES TO ENHANCE INTEREST IN MILITARY EDUCATION	EN
3	**Dr. Sharofidin XASANOV**	ISSUES OF REINTEGRATION OF YOUNG PEOPLE RETURNING AFTER SERVING SENTENCES INTO THE LABOR MARKET: THE CASE OF UZBEKISTAN	
4	**Prof. Dr. Khabibulla BAYMANOV**	RELIGIOUS PERSPECTIVES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION	EN
5	**Ali GOJAYEV**	QUANTİTATİVE ANALYSİS OF THE FİNANCİAL AND ECONOMİC EFFİCİENCY OF CEREAL CROP SUPPLY AND DİSTRİBUTİON CHANNELS İN THE REPUBLİC OF AZERBAİJAN	EN
6	**Mr. Mohd Shahbaz KHAN**	QUALİTY OF LİFE AND SOCİAL INEQUALİTİES AMONG RURAL ELDERLY WOMEN İN INDİA	EN
7	**Mubashar ALTAF** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Huma BATOOL	PLURİVERSALİTY AS RESİSTANCE: CONCEPTUAL METAPHORS OF VİSİON, KNOWLEDGE AND HUMANİTY İN NADEEM ASLAM'S THE WASTED VİGİL AND ORHAN PAMUK'S MY NAME IS RED	EN
8	**Dr. Abror RAKHİMOV**	THE ROLE OF DIGITAL TOURISM INFRASTRUCTURE IN SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN	EN

OTURUM / SESSION 10 · Oturum 10 · Session 10 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Humeyir AHMADOV

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Shahla SHİRALİYEVA**	APPLİCATİON OF ARTİFİCİAL INTELLİGENCE TECHNOLOGİES İN JOURNALİSM EDUCATİON	EN
2	**Dilrabo MARDONOVA**	BUILDING SUSTAINABLE TOURISM THROUGH ARTIFICIAL INTELLIGENCE, DIGITAL INNOVATION AND SMART DESTINATION MANAGEMENT: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN	EN
3	**Assistant Mukhammad SAFAROV**	ENGAGING FUTURE GENERATIONS IN TOURISM DEVELOPMENT THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES	EN
4	**Prof. Dr. Humeyir AHMADOV**	THE STRATEGIC ROLE OF MILITARY EDUCATION IN THE NATIONAL SECURITY SYSTEM	EN
5	**Prof. Dr. Gulnoza SULTANOVA** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Sojida U.ZOIROVA	DIGITAL BEING IN EDUCATION AND THE TRANSFORMATION OF A NEW WORLDVIEW: THE CASE OF UZBEKISTAN	EN
6	**Dr. Mujkan MAMMADZADA**	SMART TRAINING SYSTEMS IN THE MILITARY EDUCATION PROCESS AND THEIR PEDAGOGICAL EFFECTIVENESS	EN
7	**Dr. Öğr. Üyesi Bobir ERGASHEV**	PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT OF E-LEARNING IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	EN

OTURUM / SESSION 11 · Oturum 11 · Session 11 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Serkan BERTAN

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Mine Artu MUTLUGÜN**	YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA TÜRK KÜLTÜREL MİRASININ DİJİTAL DRAMATURJİSİ: GELENEKSEL ANLATILARIN YENİDEN ÜRETİMİ TEMSİLİ VE DÖNÜŞÜMÜ	TR
2	**Prof. Dr. Serkan BERTAN**	KÜLTÜREL MİRAS KAPSAMINDA SAKİN ŞEHİR ÇAMELİ TURİZM YOL HARİTASI	TR
3	**Doç. Dr. İbrahim GÜNOĞDU** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Aydana MACİTOVA	ISSIK GÖL'DE SU SPORLARI FAALİYETLERİNİN TURİST SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	TR
4	**Prof. Dr. Serkan BERTAN**	ASTROTURİZM KAPSAMINDA GÖKYÜZÜ GÖZLEM ETKİNLİKLERİ VE KARANLIK GÖKYÜZÜ PARKI: DENİZLİ BEYAĞAÇ TOPUKLU YAYLASI SKY OBSERVATION EVENTS AND A DARK SKY PARK WITHIN THE SCOPE OF ASTROTOURISM: THE CASE OF TOPUKLU PLATEAU, BEYAĞAÇ, DENİZLİ	TR
5	**Dr. Gökhan KARAKEÇİLİ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Dr. Öğr. Üyesi Anıl KALE	TRİPADVİSOR ZİYARETÇİ YORUMLARININ İÇERİK ANALİZİ: ANAMUR ÖRNEĞİ	TR

OTURUM / SESSION 12 · Oturum 12 · Session 12 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ALTINTAŞ

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Muhammed Taha ORHAN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Gökhan Güven BATIR	SİVAS İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN HAZIR BETON ÜRETİM İŞLETMESİNDE RİSK DEĞERLENDİRMESİNİN İNCELENMESİ	TR
2	**Dr. Öğr. Üyesi Yaşar ÖZTÜRK**	ALGORİTMİK VİDEO AKIŞLARININ GENÇ BİREYLERİN DİKKAT VE ANLAMLANDIRMA SÜREÇLERİ ÜZERİNDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ	TR
3	**Öğr. Gör. Özge ÖZDEMİR**	DADAY'DA TARIMSAL ÜRETİMİN KATMA DEĞERE DÖNÜŞTÜRÜLME POTANSİYELİ: RESMİ VERİLER VE KALKINMA BELGELERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	TR
4	**Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ALTINTAŞ**	TEKNOLOJİK İŞ TÜKENMİŞLİĞİ ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI: GEÇERLİK, GÜVENİRLİK VE İŞYERİ TELEBASKISI İLE NOMOLOJİK İLİŞKİLER	TR
5	**Sueda Sena SÖNMEZ**	MAKİNE ÖĞRENMESİ VE GRAF SİNİR AĞLARI İLE POLİMERLERİN CAM GEÇİŞ SICAKLIĞININ (TG) HASSASİYETLİ TAHMİNİ	TR

OTURUM / SESSION 13 · Oturum 13 · Session 13 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Dr. Öğr. Üyesi Aykut Göktuğ SOYLU

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. İrfan YURT**	TÜRK VE BALKAN MUTFAKLARININ KESİŞİM NOKTALARI: ORTAK YEMEKLER ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME	TR
2	**Arş. Gör. Fatmanur TURAN**	KÜLTÜREL BİR SIĞINAK OLARAK MUTFAK: BALKAN GÖÇMENLERİNİN KUŞAKLARARASI HAFIZASI VE KÜLTÜREL DİRENCİ	TR
3	**Doç. Dr. Mustafa YILMAZ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Gülmira SAMATOVA, Ümit SORMAZ	RESTORAN İŞLETMELERİNDE KAHVALTI UYGULAMALARININ İŞLETME TERCİHİ VE İMAJI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	TR
4	**Dr. Sena TOPAL** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): İbrahim ARMUTOĞLU, Hakan YILMAZ	GASTRONOMİ, TARİH, KİMLİK VE JEOPOLİTİKA ARASINDAKİ İLİŞKİ: BALKAN ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK HARİTALANDIRMASI	TR
5	**Dr. Öğr. Üyesi Aykut Göktuğ SOYLU** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Sercan BENLİ	GO TÜRKİYE GASTRONOMİ TANITIM FİLMLERİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ: ULUSAL TURİZM MARKALAŞMASI BAĞLAMINDA BİR İNCELEME	TR

OTURUM / SESSION 14 · Oturum 14 · Session 14 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Öğr. Gör. Ali CAN

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Hakkı ERTAN**	SOYKIRIM KÜLTÜRÜNE TARİHİ CEVAP; BALKANLARDA, FETİHTEN GÜNÜMÜZE BOSNA FERMANI (AHİDNAME) VE İNANÇ HÜRRİYETİNE ETKİLERİ	TR
2	**Öğr. Gör. Ali CAN**	SOSYAL SORUMLU İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ BAĞLAMINDA 7578 SAYILI SOSYAL HİZMETLER KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN: İŞ-YAŞAM DENGESİ VE ÇALIŞAN REFAHI ANALİZİ	TR
3	**Mertcan NAYIR**	BOSNA-HERSEK'İN ULAŞTIRMA JEOPOLİTİĞİ: LOJİSTİK BAĞIMLILIK VE STRATEJİK DAYANIKLILIK	TR
4	**Dr. Fatih NACAR**	KILIÇ VE KALEM ARASINDA: OSMANLI DEVLET YÖNETİMİNDE BOSNA KÖKENLİ DİVAN ŞAİRLERİ VE EDEBİ MİRASLARI	TR
5	**Elif Bayrakcı GÜN**	UZAK BİR GÜÇ, BÖLGESEL BİR KRİZ: 1908 BOSNA-HERSEK İLHAKININ AMERİKAN DİPLOMATİK BELGELERİ VE BASININDA TEMSİLİ	TR
6	**Doç. Dr. Ömer Faruk CANTEKİN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Prof. Dr. Fatma ARPACI	KADIN SAĞLIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE GÜNCEL SORUNLAR: TÜRKİYE PERSPEKTİFİNDE BİR DEĞERLENDİRME	TR

OTURUM / SESSION 15 · Oturum 15 · Session 15 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Abdallah Ibrahim Zaıd ALKILANI

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ali ÇAĞLAR**	إعادة قراءة في السياسة الجنائية العثمانية: القاضي البوسنوي بياضي زاده أحمد أفندي وواقعة الرجم الشهيرة عام ١٠٩١هـ/١٦٨٠م بين صرامة النص وتحولات الوعي العدلي	AR
2	**Öğr. Gör. Dr. Mustafa Serdar ÖZCAN**	بين التأليف العربي والترجمة العثمانية: التنوع المعرفي عند الفقيه البوسْنِي حسن بن نصوح الدُّمْنَوِيِّ (ت. بعد ١٠٨٧هـ/١٦٧٦م)	AR
3	**Prof. Dr. Abdallah Ibrahim Zaıd ALKILANI** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Öğrenci Ahmet BAYAR / The University of Jordan	من السايبورغ إلى "ما بعد الإنسانية": إنسان ما بعد السايبورغ ودور الدولة في ضوء نموذج البلقان	AR
4	**Dr. Asaad AL-HASHIMI**	أخلاق الاستحقاق الإنساني في عصر الذكاء الاصطناعي	AR

OTURUM / SESSION 16 · Oturum 16 · Session 16 **10:00 – 12:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Abdullah Ali Mahmoud Al-Saifi

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Mustafa Sami GÜLEL**	القواعد الفقهية لمواجهة الإدمان في ضوء الحرية المسؤولة	AR
2	**Prof. Dr. Abdullah Ali Mahmoud Al-Saifi**	الدين والذكاء الاصطناعي	AR
3	**Dr. Ziyad bin Mansour Al-Qurashi**	الحرص على الدعوة إلى الله وهداية الناس في ضوء النصوص الشرعية وسير الصالحين نظرة فقهية مقاصدية	AR
4	**Öğrenci ALI ALZU'BI** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Prof. Dr. Mansour MIQDADI	أثر التعليل عند الأصوليين في مسألة الخارج من السبيلين وتطبيقاته الطبية المعاصرة	AR
5	**Prof. Dr. Hasan Alkhattaf**	التصوف في بلاد البُلقان	AR

Online Öğleden Sonra Programı

Online Afternoon Programme

27 Ağustos 2026 · 20 Oturum · 134 Bildiri / 27 August 2026 · 20 Sessions · 134 Papers

OTURUM / SESSION 17 · Oturum 17 · Session 17 — **14:00 – 16:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. İbrahim Al-Deeb

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Prof. Dr. İbrahim Al-Deeb**	الأخلاق الائتمانية عند طه عبد الرحمن والحضور الإسلامي في المجتمع الأوروبي: البوسنة والهرسك نموذجًا	AR
2	**Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Emre AYDINLI**	جسر العلم والثقافة من البلقان إلى الأناضول: م. طيب أوكيج ومساهماته في علم الحديث	AR
3	**Dr. Öğr. Üyesi SİNANETTİN ARİF ÖZDEMİR** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Dr. Öğr. Görevlisi MUHAMMED EMİN ERDİM	من دول البلقان إلى الديار الشامية: الشيخ المحدّث شعيب الأرناؤوط وموقفه من المسائل الكلامية: الصفات الخبرية أنموذجًا	AR
4	**Dr. Öğr. Üyesi Muhammad Musaddaf Dhir**	"الهوية العقدية لمسلمي البلقان بمواجهة التحولات الفكرية الأوروبية: دراسة تحليلية في الثوابت والتحديات"	AR

OTURUM / SESSION 18 · Oturum 18 · Session 18 — **14:00 – 16:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Dr. Mahmoud Nafisa

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Mahmoud Nafisa**	الإصلاح والنهوض الحضاري عند علي عزت بيغوفيتش: في ضوء نقده للحداثة الغربية	AR
2	**Dr. Ali Muhammed Asaad**	حماية التماسك الاجتماعي بين المسلمين في ضوء القرآن الكريم: الأسس والوسائل ومواجهة أسباب التفكك	AR
3	**Dr. Öğr. Üyesi Halil Muhammed HALİL**	أثر مدرسة الإمام ابن الجزري في القراءات والتلقي القرآني بين الأناضول والبلقان: البوسنة والهرسك نموذجاً	AR
4	**Dr. Ezzat Abdelaziz ABDELRAHİM**	الإمام البيرقاوي: مؤلفاته العلمية ومناهجه الفقهية	AR

OTURUM / SESSION 19 · Oturum 19 · Session 19 — **14:00 – 16:00**

Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Süleyman Barbaros YALÇIN

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Prof. Dr. Süleyman Barbaros YALÇIN**	EBEVEYNLİK STRESİNİ AZALTMADA PSİKOLOJİK MÜDAHALELERİN ETKİLİLİĞİ: SİSTEMATİK BİR DERLEME	TR
2	**Prof. Dr. Hamza ATEŞ**	BALKANLARDA KAMU YÖNETİMİNİN GELECEĞİ: TARİHSEL MİRAS, AVRUPAİLEŞME VE HİBRİT DEVLET MODELLERİ	TR
3	**Dr. Sakine CÜMŞÜDOVA**	DEĞİŞEN DÜNYADA DEDEKTİF EDEBİYYAT: AZERBAYCAN VE AMERİKAN EDEBİYYATINDA SUÇ, KÜRESELLEŞME VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM	TR
4	**Dr. Aziz ARMUTLU**	ANAYASAL VE DEMOKRATİK HAKLARIN GÜVENCE ALTINA ALINMASINDA SINIRLI DEVLETİN GEREKLİLİĞİ	TR
5	**Dr. Surayya AKBAROVA**	OSMANLI DÖNEMİNDE NAHÇIVAN'IN YÖNETİMİNDE KENGERLİ AŞİRET LİDERLERİNİN ROLÜ	TR
6	**Uzman Savaş HOŞTAŞ**	BOSNA-HERSEK'TE ANAYASAL TASARIMIN DEVLET İNŞASI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	TR

OTURUM / SESSION 20 · Oturum 20 · Session 20 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Şadiye Kotanlı KIZILOĞLU

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Öğr. Üyesi Ferdi GÖKBUĞA** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Prof. Dr. Barış SARIKÖSE	XVI. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ'NDE RUMELİ BÂZDÂRÂNLARI: VİDİN SANCAĞI ÖRNEĞİ	TR
2	**Doç. Dr. Hasan TELLİ**	OSMANLI SON DÖNEMİNDE MAKEDONYA DOYRAN ALİMLERİ	TR
3	**Doç. Dr. Şadiye Kotanlı KIZILOĞLU**	DİJİTAL KOLEKTİF BELLEKTE BALKAN ANLATISI VE ANLAMSAL İNŞA: "EKŞİ SÖZLÜK" ÖRNEĞİ	TR
4	**Dr. Öğr. Üyesi Şenol ÇARIK** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Yusuf Tolga ÜNKER	GÖRSEL İLETİŞİM VE YENİ MEDYA UYGULAMALARININ DİJİTAL HAFIZA DİPLOMASİSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ: SREBRENİTSA ANMA GÜNÜ ÖRNEĞİ	TR
5	**Doç. Dr. Fahriye CAFEROVA**	ÂŞIK ŞİİRİNDE HALK DİLİNİN KULLANIMININ ÖNEMİ	TR
6	**Öğr. Gör. Dr. Ahmet Neca GÖKGÜL**	BOSNA HERSEK'TE SOYKIRIM İNKÂRINA KARŞI KİTLE KAYNAKLI BİR DİJİTAL AKTİVİZM PLATFORMU OLARAK "REGİSTAR 145A"	TR
7	**Günel ŞAMİLOVA**	TÜRK DİLLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMLARI: AZERBAYCAN TÜRKÇESİ VERİLERİ ÜZERİNE	TR
8	**Doç. Dr. Şadiye Kotanlı KIZILOĞLU**	BOSNA-HERSEK İSLAM BİRLİĞİ'NİN DİJİTAL DİN İLETİŞİMİ VE KURUMSAL DİN ANLAYIŞININ DİJİTAL İNŞASI: İSLAM.BA ÖRNEĞİ	TR

OTURUM / SESSION 21 · Oturum 21 · Session 21 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Dr. Zafer IŞIK

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Zafer IŞIK**	BALKAN ANTANTI'NIN İMZALANMASININ TBMM'DEKİ YANSIMALARI	TR
2	**Metanet MEMMEDOVA**	BALKAN SANATININ EDEBİYATTAKİ YANSIMASI	TR
3	**Doç. Dr. Ahmet AKGÜL** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Mesut Bayram DÜZENLİ	PREVEZE'DEN ÖNCE VE SONRA: MURÂDÎ'NİN GAZAVAT-I HAYREDDİN PAŞA'SINDA VE SENÂYÎ'NİN SÜLEYMANİYYE'SİNDE BATI BALKAN LİMANLARININ İŞLEVİ	TR
4	**Narmin ALİYEVA** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Ayten Mircefer qizi Eliskenderova	GENCE VE BALKAN ÇÖMLEKÇİLİK GELENEKLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	TR
5	**Dr. Aysel ACALOVA**	KAMAL ÜMMÎ'NİN "VEFÂT" MANZUMESİNİN AZERBAYCAN'DA TESPİT EDİLEN NÜSHALARI	TR
6	**Dr. Farasat Babazada RAFAEL**	SABAHATTİN ALİ'NİN "İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN" ROMANINDA BİREYSEL İRADE, İNSAN VE TOPLUM İLİŞKİSİ	TR
7	**Hatire KERİMOVA**	KÜLTÜRLERARASI BİR KÖPRÜ: MEŞA SELİMOVİÇ'İN "DERVİŞ VE ÖLÜM" ESERİ ELEKBER SALAHZADE'NİN ÇEVİRİSİNDE	TR
8	**Gülten AKGÜL** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Emre YEŞİL, İsmail BACAKSIZ, Hülya GÖKGÖZ, Can Görkem KARAYEL	DOĞU AVRUPA VE BALKAN HALK İNANIŞLARININ "DRAKULA" ROMANINDAKİ TEMSİLİ	TR

OTURUM / SESSION 22 · Oturum 22 · Session 22 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Ramiz QASIMOV

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Elif Bayrakcı GÜN**	BERLİN'DEN BRÜKSEL'E DIŞ YÖNETİMİN MEŞRUİYET DİLİ: BOSNA-HERSEK'TE DÜZEN, REFORM VE EGEMENLİK SÖYLEMLERİ (1878-2026) FROM BERLİN TO BRUSSELS: THE LANGUAGE OF LEGİTİMACY İN THE EXTERNAL GOVERNANCE OF BOSNİA AND HERZEGOVİNA (1878-2026)	TR
2	**Doç. Dr. Zokir BAYNAZAROV**	ÖZBEK DİLİNDEKİ MOĞOLCA ALINTI KELİMELER	TR
3	**Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Fethi GÜN**	KÜLTÜREL DİPLOMASİDEN STRATEJİK ANGAJMANA: TÜRKİYE'NİN BALKANLAR POLİTİKASINDA YUMUŞAK GÜÇ, KAPASİTE İNŞASI VE JEOPOLİTİK REKABET	TR
4	**Doç. Dr. Hatice Duygu ÖZER**	HÜKÜMLÜLERİN CEZAEVİ ÇALIŞMASINA BAĞLI HAKLARININ ULUSLARARASI STANDARTLAR IŞIĞINDA BOSNA HERSEK VE TÜRK HUKUKU AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	TR
5	**Doç. Dr. Solmaz HASANLI**	AZERBAYCAN'DA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET KULLANIM AMACI VE SIKLIĞININ CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI.	TR
6	**Psikolog Ahmed AYGÖL** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Dr. Öğr. Üyesi Abdullah MANAP	TÜRKİYE'DEN NİTELİKLİ BEYİN GÖÇÜNÜN PSİKOLOJİK NEDENLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA	TR
7	**Prof. Dr. Ramiz QASIMOV**	TÜRK DÜNYASININ BÜYÜK ŞAİRİ BAHTİYAR VAHABZADE `NİN ESERLERİNDE TÜRK MİLLİ BİRLİĞİ, DÜŞÜNCESİ VE İSTİKLALİ	TR
8	**Rauf ABBASOV**	AZERBAYCAN TOPLUMUNDA KOLEKTİF HAFIZANIN YENİDEN ŞEKİLLENMESİ: İKİNCİ DAĞLIK KARABAĞ SAVAŞINA SOSYOLOJİK BİR YAKLAŞIM	TR

OTURUM / SESSION 23 · Oturum 23 · Session 23 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Yaşar AYDEMİR

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Prof. Dr. Yaşar AYDEMİR**	MUALLİM NACİ'NİN TERCÜMÂN-I HAKÎKAT VE SAADET GAZETELERİNDEKİ KÖŞELERİNE SELÂNİK'TEN YANSIYAN ŞAİRLER	TR
2	**Prof. Dr. Sadakat HASANOVA**	FRAZEOLOJİNİN ŞİİR DİLİNE DOĞALLIK VE ZENGİNLİK KAZANDIRAN BİR UNSUR OLARAK İŞLEVİ	TR
3	**Doç. Dr. Gülnar OSMANOVA**	NİZAMİ GANJAVİ'NİN "HOSROV VE ŞİRİN" ESERİNDE FOLKLOR MOTİFLERİNİN SANATSAL DÖNÜŞÜMÜ VE ŞİİRSEL İŞLEVİ	TR
4	**Doç. Dr. Elxan YURDOĞLU-MAMMADOV**	NAHÇIVAN VE DOĞU ANADOLU HALK ŞİİRİ İLE FOLKLORİK TİPLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	TR
5	**Doç. Dr. Elxan YURDOĞLU-MAMMADOV**	SAVAŞIN KADIN PSİKOLOJİSİNE ETKİSİ VE ALEXANDERA KAVELİUS `UN "LEYLA" ROMANI	TR
6	**Mehmet DOĞAN**	RUMELİ'NİN FETHİNDEN KALICI HÂKİMİYETE: ŞEHZADE SÜLEYMAN PAŞA'NIN STRATEJİK LİDERLİĞİ ÜZERİNDEN BALKANLARIN TÜRKLEŞME SÜRECİNE BİR DERKENAR	TR
7	**Dr. Öğr. Üyesi Yasin GÖKHAN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Hicran İkbal ERCİYES	DİJİTAL ÇAĞDA DİN VE YAPAY ZEKÂ: TEKNO-TEOLOJİK DÖNÜŞÜM ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	TR

OTURUM / SESSION 24 · Oturum 24 · Session 24 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Taylan MARAL

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Sitara VÜSAL**	BALKAN TÜRK EDEBİYATINDA GÖÇMEN ŞİİRİ (RECEP KÜPÇÜ'NÜN ESERİNDEN YOLA ÇIKARAK)	TR
2	**Dr. Hayale AĞAYEVA**	TURAN MEFKÛRESİ VE ORTAK TÜRK BELLEĞİ: ROMANTİK DÜŞÜNCEDEN GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINA	TR
3	**Dr. Muzaffer İNNECİ**	GÜMÜLCİNELİ SEYYİD RECEP EFENDİ'NİN EL YAZMASI MUSHAFI ÇERÇEVESİNDE BATI TRAKYA'DA İSLAM KÜLTÜR VE İLİM MİRASI	TR
4	**Günay HÜSEYNOVA**	TÜRK DİLLERİNİN MORFOLOJİ KURULUŞU	TR
5	**Doç. Dr. Taylan MARAL**	TÜRK BASININDA 1989 BULGARİSTAN GÖÇÜ VE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ	TR
6	**Doç. Dr. Samira KASİMOVA** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Doç. Dr. Hanım İradil kızı Esedova	AZERBAYCAN'IN GENCE-KAZAH GRUBU HALILARINDA ORTAK TÜRK KÜLTÜRÜNÜN İZLERİ	TR
7	**Dr. Hüseynova GÜLNAR**	TÜRK TÜRKOLOJİSİNİN ÖNDE GELEN İSİMLERİNDEN GENCELİ PROFESÖR AHMET CAFEROĞLU	TR

OTURUM / SESSION 25 · Oturum 25 · Session 25 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Elnara AMİRLİ

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Ilaha ASADZADE** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Ferhad Ramiz oğlu Mirzeyev	GENCE TARİHİ MİRASININ VE SANATININ DİJİTAL ORTAMDA KORUNMASI: YAPAY ZEKÂNIN BİLİMSEL VE ESTETİK PERSPEKTİFLERİ	TR
2	**Dr. Murodov Bahtiyor ALLANAZAROVİCH**	ELBEK'İN İLMÎ-EDEBÎ MİRASININ İNCELENMESİ VE MÜZELEŞTİRİLMESİ	TR
3	**Doç. Dr. Aide HESENOVA**	AZERBAYCAN DİLİNİN SAFLIĞI VE MÜASİR DİL MÜHİTİ	TR
4	**Seyyar Bayat (MEMMEDOV)**	"AZERBAYCAN İRFAN EDEBİYATININ SONUNCU ÜSTADI"	TR
5	**Doç. Dr. Elnara AMİRLİ**	DÜNYA HALK BİLİMİNDE HATIRA TÜRÜ (MEMORAT) VE AZERBAYCAN METİNLERİ	TR
6	**Uzman Gülay SANCAKTAR**	19 YY OSMANLI EĞİTİM ANLAYIŞININ BALKANLARDAKİ YANSIMASINA BİR ÖRNEK: SENİÇE	TR

OTURUM / SESSION 26 · Oturum 26 · Session 26 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Mazlum AR

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Pınar SEZER**	ANADOLU VE BALKANLARDA TARIHÎ NAMAZGÂHLAR: SÜRDÜRÜLEBILIR KÜLTÜREL MIRAS PERSPEKTIFINDEN KARŞILAŞTIRMALI BIR DEĞERLENDIRME	TR
2	**Doç. Dr. Mazlum AR**	İSLAMİ BIR RİTÜEL OLARAK RAMAZAN'IN ZAMAN-MEKÂN İNŞASI VE KOLEKTİF KÜLTÜREL COĞRAFİ FORMASYONU	TR
3	**Doç. Dr. Ahmad HASANOV**	ÖZBEK VE KAZAK TÜRKÇELERINDE SOMATIK DEYIMLERIN KARŞILAŞTIRMALI TIPOLOJIK VE ANLAMSAL İNCELEMESI	TR
4	**Dr. Öğr. Üyesi Recep ÇELİK**	BALKANLARDA İSLAM BİRLİĞİ DÜŞÜNCESİNİN DİLSEL VE BELÂGÎ TEMELLERİ	TR
5	**Dr. Rahmon ERNAZAROV**	ÖZBEK KÜLTÜRÜNDE RENK ADLARININ SEMANTİK VE KÜLTÜREL İŞLEVLERİ	TR
6	**Doç. Dr. Mehmet Latif BAKIŞ**	BALKANLARDA OSMANLI MİRASI ÜZERİNDEN YENİ BİR GENÇLİK AŞISI YAPMAK MÜMKÜN MÜ?	TR

OTURUM / SESSION 27 · Oturum 27 · Session 27 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Abdullah AYDIN

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Prof. Dr. Mustafa ÖZMUSUL**	TALIS 2024'E KATILAN BALKAN ÜLKELERİNDE VE TÜRKİYE'DE ÖĞRETMENLERİN OKULDA KARAR VERME SÜREÇLERİNE KATILIMI	TR
2	**Prof. Dr. Mehriban ASADULLASOY**	TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE SÖZCÜK ANLAMININ DÖNÜŞÜMÜ VE GÜNCEL KULLANIM ÖZELLİKLERİ	TR
3	**Dr. Gökhan ADIGÜZEL**	TÜRKİYE'DE UZUN DÖNEM İKAMET İZNİYLE YAŞAYAN AVRUPA BİRLİĞİ VATANDAŞLARININ TÜRK TOPLUMUNA SOSYAL UYUM SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ	TR
4	**Dr. Pırıl Akın OCAK**	NORMATİF GÜÇTEN SAVUNMA GÜCÜNE: AB'NİN SAFE MEKANİZMASI VE TÜRKİYE	TR
5	**Doç. Dr. Harun KISACIK**	KARZ-I HASEN İŞLEMLERİ VE MUHASEBE SÜREÇLERİNDE ÖZÜN ÖNCELİĞİ KAVRAMI	TR
6	**Dr. Öğr. Üyesi Brilyant CAFERLİ**	ACEMİ NAHCIVAN MİMARİSİNDE MESAFEYE BAĞLI MEKANSAL ALGI	TR
7	**Dr. Bayram KAYANTAŞ**	ARNAVUTLUK'TA DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR ÇEVRESEL KALİTEYİ İYİLEŞTİRİYOR MU? KİRLİLİK HALE VE KİRLİLİK SIĞINAĞI HİPOTEZLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	TR

OTURUM / SESSION 28 · Oturum 28 · Session 28 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Hikmet Selahaddin GEZİCİ

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Doç. Dr. Alisher RAZZOQOV**	ALI ŞIR NEVÂYÎ ESERLERINDE HALLÂC-I MANSÛR İMGESI	TR
2	**Doç. Dr. Hikmet Selahaddin GEZİCİ**	BÜROKRASIDEN TEKNOKRASIYE: KAMU YÖNETIMININ DÖNÜŞÜMÜ	TR
3	**Doç. Dr. Turekeev Kuanishbek JİENBEKOVİCH**	KARAKALPAK HALKINDA GELİN SEÇME GELENEĞİ VE KALIM GELENEĞİNİN ETNOLOJİK ÖZELLİKLERİ	TR
4	**Doç. Dr. Toğrul HALİLOV**	ARKEOLOJİK VERİLER IŞIĞINDA NAHÇIVAN'IN ESKİ ÇAĞ KÜLTÜRLERİ VE PROTO-TÜRK MİRASI	TR
5	**Dr. Maşhuraxon (Meşhurahan) Adiljon Kızı DARMONOVA**	ORTA ASYA HALKLARINDA BAŞLIK KÜLTÜRÜNÜN TEŞEKKÜLÜ	TR
6	**Dr. Fevziye MARAL**	ZORUNLU YER DEĞİŞTİRMEDEN ULUSAŞIRI KİMLİK İNŞASINA: 1989 BULGARİSTAN TÜRKLERİ GÖÇÜ	TR

OTURUM / SESSION 29 · Oturum 29 · Session 29 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Aygün ORUCOVA

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Rüzgar CAMAL**	CULFA İLÇESİ SINIRLARINDA YER ALAN ANTİK VE ORTA ÇAĞLARA AİT KALE ADLARININ ETİMOLOJİSİ	TR
2	**Dr. Şemsiyye ZALOVA**	AZERBAYCAN MİLLİ RESİM SANATINDA KARABAĞ KONUSU: PEYZAJ ESTETİĞİ VE PORTRE SANATINDA İNSAN SİMALARI	TR
3	**Dr. Sevinc QASİMOVA**	"KİTABİ-DEDE KORKUT" DESTANININ MİTOLOJİK-FELSEFİ DÜŞÜNCE SİSTEMİNDE KADININ SOSYAL-KOZMOGONİK FONKSİYONU	TR
4	**Dr. Sardor BOZOROV**	MASAL TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ VE KULLANILAN ARAÇLAR	TR
5	**Dr. Maftuna DADASHOVA**	DOĞADAN KOPAN İNSAN VE AŞIRI TÜKETİM ÇAĞI	TR
6	**Doç. Dr. Aygün ORUCOVA**	MOLLANASREDDİNCİ ŞAİRLER VE "HÜRRİYET ŞAİRİ" NAMIK KEMAL	TR
7	**Arş. Gör. Qumral MİRZƏYEVA**	MISRA, BEYİT VE BENT ŞİİRİN YAPISAL BİRİMLERİ OLARAK	TR

OTURUM / SESSION 30 · Oturum 30 · Session 30 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Umida RAŞİDOVA

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Halbekova Ummatkulovna NİGORA**	MODERN SİYASETÇİLERİN KAMUSAL SÖYLEMİNDE DEĞERLENDİRİCİ FRAZEOLOJİK BİRİMLER	TR
2	**Doç. Dr. Umida RAŞİDOVA**	ÖZBEK TÜRKÇESİNDE GIYIM-KUŞAM MOTIFLI FRAZEOLOJIK BIRIMLERIN LINGVOKÜLTÜREL ANALIZI	TR
3	**Museyib HEMİDOV**	EĞİTİM REFORMLARI ÇERÇEVESİNDE ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ YETERLİLİKLERİNE YÖNELİK YENİ GEREKLİLİKLER	TR
4	**Doç. Dr. Simnara HEYDAROVA**	THE ROLE OF PARENTİNG APPROACHES İN THE DEVELOPMENT OF EMOTİONAL SELF-REGULATİON İN PRESCHOOLERS	EN
5	**Doç. Dr. Oğuzhan ASLANTÜRK** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Yusuf ŞAHİN	HAYVANLARI KORUMA KANUNUNUN FELSEFESİ: HAYVAN REFAHI	TR

OTURUM / SESSION 31 · Oturum 31 · Session 31 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Zumrud MENSİMOVA

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Aytekin ZEYNELOVA**	NAHCIVAN ÇOCUK HALK KÜLTÜRÜNDEKİ OYUNLARIN ARAŞTIRILMASI	TR
2	**Dr. Murad GANBAROV**	BATI AZERBAYCAN DİYALEKT ALANINDA AĞBABA AĞZININ SÖZ VARLIĞI: AREAL-DİYALEKTOLOJİK VE ETNOLİNGVİSTİK YÖNLER	TR
3	**Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Selim KOBAZA**	AJANS KAYNAKLI TEKNOLOJİ HABERLERİNDE MEZENFORMASYON SORUNU	TR
4	**Dr. Öğr. Üyesi Arzu BAĞIRZADE** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Pervane MEMMEDOVA	DEMOGRAFİK SORUNLU AİLELERDE ERGENLERİN SOSYALLEŞMESİNİN PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ.	TR
5	**Senur YAQUBOV**	EDEBİYAT DERSLERİNDE MİLLÎ VE MANEVÎ DEĞERLERİN KAZANDIRILMASININ KURAMSAL TEMELLERİ: ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR	TR
6	**Doç. Dr. Zumrud MENSİMOVA**	ATA KÜLTÜ BAĞLAMINDA ÂŞIK MEDET ÖMEROV'UN ŞİİRLERİNDE DAĞ KÜLTÜ	TR

OTURUM / SESSION 32 · Oturum 32 · Session 32 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Yakup ARI

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Emın ULUBAYOV** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Ülkər ZEYNALOVA	"TARİXLƏ ÜZ-ÜZƏ:QUBANIN MEMARLIQ VƏ MƏDƏNİ İRS PANORAMASI"	TR
2	**Dr. Nurane GENBEROVA**	GENCE HANLIĞI'NIN RUSİYA İMPARATORLUĞU TARAFINDAN İŞGALİ	TR
3	**Eli ELİZADE**	EDEBİYYAT DERSLERİNDE EDEBİYYATŞÜNASLIG ÜZRE NEZERİ BİLİKLERİN FORMALAŞDIRILMASININ PEDAGOJİ ESASLARI (AZERBAYCAN, RUS VE İNGİLİS EDEBİYYATI MATERİALLARI ESASINDA)	TR
4	**Doç. Dr. Yakup ARI**	SYSTEMIC AND GEOPOLITICAL SHOCK TRANSMISSION AMONG BALKAN COUNTRY ETFS: DYNAMIC CONNECTEDNESS AND PORTFOLIO EVIDENCE	EN
5	**Dr. Teymur ABASLİ**	THE IMPACT OF REGULAR PHYSICAL ACTIVITY ON THE FORMATION OF A HEALTHY LIFESTYLE	EN
6	**Gülyaz MAHMUDZADE**	YAPAY ZEKA ARAÇLARININ KULLANIMI SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN EDEBÎ DİL KURALLARININ KORUNMASI VE DİL KÜLTÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ	TR
7	**Dr. Tímea JANURİK**	TURKISH FOLK MUSIC AND GAME IN THE HUNGARIAN MUSIC EDUCATION	EN

OTURUM / SESSION 33 · Oturum 33 · Session 33 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Dr. Sundus Basharat AHMAD

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Sundus Basharat AHMAD**	REMEMBERING THE BOSNIAN WAR THROUGH PAKISTANI TELEVISION: CULTURAL DIPLOMACY AND THE AESTHETIC TURN IN INTERNATIONAL RELATIONS	EN
2	**Dr. Asel KAPAROVA** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Pırıl Akın OCAK, Ümit SORMAZ	THE KYRGYZ GASTRO-DİPLOMACY MODEL AS A FOURTH-GENERATİON APPROACH TO GASTRO-DİPLOMACY	EN
3	**Assistant Sodik MATLABOV**	DİSTANCE LEARNİNG AS A TOOL OF CULTURAL DİPLOMACY: THE UZBEKACADEMY PLATFORM AND THE PROMOTİON OF UZBEK LANGUAGE AND HERİTAGE ABROAD	EN
4	**Dr. Saira ABBASİ**	RUSSİA-IRAN RELATİONS İN AN EMERGİNG MULTİPOLAR ORDER: STRATEGİC CONVERGENCE AND REGİONAL GEOPOLİTİCS	EN
5	**Mr Mohd Shahbaz KHAN**	FROM SİMULATİON TO SCİENTİFİC INQUİRY: THE ROLE OF VİRTUAL LABORATORİES İN CONTEMPORARY SCİENCE EDUCATİON	EN
6	**Dr. Sameer Babu M** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Mohd Shahbaz KHAN	DİGİTAL BEHAVİOUR AND ONLİNE VERBAL AGGRESSİON: EDUCATİONAL PERSPECTİVES FOR SAFER ONLİNE COMMUNİTİES	EN
7	**Dr. Ilaha GURBANOVA**	FROM ORIENTAL FANTASY TO CULTURAL DIALOGUE: REASSESSING EASTERN MOTIFS IN EIGHTEENTH-CENTURY ENGLISH LITERATURE	EN

OTURUM / SESSION 34 · Oturum 34 · Session 34 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Doç. Dr. Lala Zahir ALLAHVERİDYEVA

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Elif ÇİÇEKLİ** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Zafer SAĞDIÇ	APARTMENTİZATİON İN THE OTTOMAN EMPİRE: A COMPARATİVE STUDY OF ISTANBUL, PERA, AND THE BALKANS İN THE NİNETEENTH AND TWENTİETH CENTURİES	EN
2	**Dr. Nafisa GİLMANOVA**	TİMURLULAR DÖNEMİNDE KESH-ŞEHRİSEBZ'İN ŞEHİR PLANLAMA İLKELERİ VE TARİHÎ-KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDAKİ ÖNEMİ	EN
3	**Mr. Muhammad Haider SULTAN**	DİSTORTİON DETECTİON OF BLURRY IMAGES IN REAL TİME	EN
4	**Doç. Dr. Lala Zahir ALLAHVERDİYEVA**	DEVELOPMENT OF GLOBAL SKILLS OF MASTER STUDENTS THROUGH DIGITAL EDUCATIONAL RESOURCES	EN
5	**Dr. Arzu HUSEYNLİ**	LİTERARY ACTİVİTY OF BRİTİSH STATESMEN	EN
6	**Dr. Leyla HESENOVA**	REFLECTİON OF MULTİCULTURAL VALUES İN AZERBAİJANİ LİTERATURE	EN
7	**Dr. Öğr. Üyesi Tarana GABULOVA**	STYLİSTİC POSSİBİLİTİES OF REPETİTİON İN NAKHCHİVAN ASHİQ POETRY	EN
8	**Dr. Ezoza MİRZOXİDOVA**	INTERREGİONAL CULTURAL CONTACTS REFLECTED İN MEDİEVAL GLASSWARE FROM TASHKENT AND THE FERGHANA VALLEY (9TH-12TH CENTURİES)	EN
9	**Huzaifa AKRAM** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Muhammad Yar Sobhan QADİR	ASSOCİATİON OF SOCİODEMOGRAPHİC AND BİOLOGİCAL DETERMİNANTS WİTH HEARİNG LOSS AMONG ADULTS: A CROSS-SECTİONAL STUDY FROM PAKİSTAN	EN

OTURUM / SESSION 35 · Oturum 35 · Session 35 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Mert TOPÇU

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Öğr. Üyesi Mucahit KARADUMAN** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Mustafa TOPAL, Muhammed YILDIRIM	AUTOMATIC FOREST FIRE CLASSIFICATION USING AN EFFICIENT CHANNEL ATTENTION-BASED CONVNEXT-TINY HYBRID MODEL	EN
2	**Prof. Dr. Fatih YILMAZ**	THERMODYNAMIC PERFORMANCE ANALYSIS OF PROTON EXCHANGE MEMBRANE FUEL CELLS (PEMFC)	EN
3	**Prof. Dr. Fatih YILMAZ**	COMPREHENSIVE THERMODYNAMIC ANALYSIS OF A PARABOLIC DISH-SUPPORTED INTEGRATED SYSTEM FOR HEATING, COOLING, AND POWER GENERATION	EN
4	**Doç. Dr. Elçin QALİBOĞLU**	THE CONCEPT OF GOOD AND EVIL IN AZERBAIJANI FOLKLORE AS AN ONTOLOGICAL MODEL OF THE TURKIC MYTHOLOGICAL-PHILOSOPHICAL WORLDVIEW	EN
5	**Dr. Adrien Alp VAİLLANT**	TRADİTİONAL SALAR WRİTİNG SYSTEM AND THE LANGUAGE İT RECORDS	EN
6	**Prof. Dr. Mert TOPCU**	GOVERNMENT EFFECTIVENESS, ECONOMIC GROWTH, AND THE QUALITY OF GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES	EN
7	**Sharofidin XASANOV**	ISSUES OF REINTEGRATION OF YOUNG PEOPLE RETURNING AFTER SERVING SENTENCES INTO THE LABOR MARKET: THE CASE OF UZBEKISTAN	EN
8	**Dua SAUD**	BRIDGING GENERATIONS: INTERGENERATIONAL TRANSMISSION AND DIGITAL PRESERVATION OF HINDKO IN PAKISTAN	EN

OTURUM / SESSION 36 · Oturum 36 · Session 36 **14:00 – 16:00**
Oturum Başkanı / Session Chair: Prof. Dr. Sharaf TASHMATOV

#	Ünvan ve İsim / Title & Name	Bildiri Başlığı / Paper Title	Dil / Lang.
1	**Dr. Ayshan MAMMADOVA**	THE ROLE OF PERSONALIZED INSTRUCTION IN OVERCOMING LEARNING DIFFICULTIES	EN
2	**Dr. Ibragim NİMATOV**	THE ROLE OF CATERING SERVICES IN INCREASING THE VOLUME OF TOURISTS TO REGIONS	EN
3	**Dr. Jakhongir TURSUNBOEV**	SPECIFIC CHARACTERISTICS OF A PROMISING SYSTEM FOR TRAINING YOUNG LEADERS: THE CASE OF UZBEKISTAN	EN
4	**Dr. Mehriban MƏMMƏDOVA**	KOMMUNİKATİV STRATEGİYA VƏ YARADICILIQ TEXNOLOGİYALARI	EN
5	**Nodira MUHAMMADİYEVA**	DİGİTAL MARKETİNG STRATEGİES FOR REGİONAL İMAGE BUİLDİNG AND DESTİNATİON COMPETİTİVENESS:EVİDENCE FROM UZBEKİSTAN	EN
6	**Prof. Dr. Sharaf TASHMATOV**	THE IMPACT OF DIGITAL TOURISM PLATFORMS ON THE EFFICIENCY OF SUSTAINABLE TOURISM SERVICES	EN
7	**Miss Laiba MAQBOOL** Ortak yazar(lar) / Co-author(s): Ayesha KHALİL, Aimen NAJAM, Urooj SAJİD, Nageen MUJEEB	UNDERSTANDİNG OF TERRORİSM İN PAKİSTAN: INTENTİONS AND CAUSES	EN
8	**Dr. Gulsum TAGİYEVA**	SPECIFIC FEATURES OF THE SOCIAL SECURITY SYSTEM: THE CASE OF UZBEKISTAN	EN

İçindekiler / Contents

Yayın Künyesi / Publication Information ii
Ön Söz iii
Foreword iii
Sempozyum ve Kitap Hakkında iv
About the Symposium and the Book iv
Kurumlar / Institutions v
Onur Kurulu / Honorary Board vi
Düzenleme Kurulu / Organizing Committee vii
Bilim Kurulu / Scientific Committee viii
Sempozyum Programı / Symposium Programme xiv

Bildiri Özetleri / Abstracts

FROM CYBORG TO POSTHUMANISM: THE POST-CYBORG HUMAN AND THE ROLE OF THE STATE WITHIN THE CONTEXT OF THE BALKANS
Abdallah Ibrahim ZAID ALKILANI, Ahmet BAYAR 1

RELIGION AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: A JURISPRUDENTIAL APPROACH TO SHARIA CHARACTERIZATION AND ETHICAL LIABILITY
Abdullah Ali Mahmoud AL-SAIFI 3

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİNDE DİJİTAL TURİZM ALTYAPISININ ROLÜ: ÖZBEKİSTAN'DAN ÖRNEKLER
Abror Z. RAKHIMOV 5

ÇEVREDEN STRATEJİK KORİDORA: AVRASYA BAĞLANTISALLIĞINDA BALKANLARIN JEOPOLİTİK ÖNEMİ
Adam SAUD 7

KİTÂBU'L İDRÂK Lİ-LİSÂNİ'L ETRÂK'TE GEÇEN YAPIM EKLERİ VE EBU HAYYÂN'IN MORFOLOJİ BİLGİSİ
Adem BULUT 9

ÇİN HANEDAN KRONİKLERİNDE AVRUPA'YA UZANAN TİCARET AĞLARI: İPEK YOLU VE BALKANLAR ÜZERİNE TARİHSEL BİR DEĞERLENDİRME
Adile BALCI 11

TRADITIONAL SALAR WRITING SYSTEM AND THE LANGUAGE IT RECORDS
Adrien Alp VAILLANT 13

ÖZBEK VE KAZAK TÜRKÇELERINDE SOMATIK DEYIMLERIN KARŞILAŞTIRMALI TIPOLOJIK VE ANLAMSAL İNCELEMESI
Ahmad HASANOV 14

TÜRKİYE'DEN NİTELİKLİ BEYİN GÖÇÜNÜN PSİKOLOJİK NEDENLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA
Ahmed AYGÖL, Abdullah MANAP 15

PREVEZE'DEN ÖNCE VE SONRA: MURÂDÎ'NİN GAZAVAT-I HAYREDDİN PAŞA'SINDA VE SENÂYÎ'NİN SÜLEYMANİYYE'SİNDE BATI BALKAN LİMANLARININ İŞLEVİ
Ahmet AKGÜL, Mesut Bayram DÜZENLİ 17

SARAYBOSNA GAZİ HÜSREV BEY MEDRESESİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜZERİNE BİR İNCELEME
Ahmet Ali ÇANAKCI 19

A BRIDGE OF KNOWLEDGE AND CULTURE FROM THE BALKANS TO ANATOLIA: M. TAYYIB OKEYGE AND HIS CONTRIBUTIONS TO THE SCIENCE OF HADITH
Ahmet Emre AYDINLI 21

KÜLTÜREL DİPLOMASİDEN STRATEJİK ANGAJMANA: TÜRKİYE'NİN BALKANLAR POLİTİKASINDA YUMUŞAK GÜÇ, KAPASİTE İNŞASI VE JEOPOLİTİK REKABET
Ahmet Fethi GÜN 23

BOSNA HERSEK'TE SOYKIRIM İNKÂRINA KARŞI KİTLE KAYNAKLI BİR DİJİTAL AKTİVİZM PLATFORMU OLARAK "REGİSTAR 145A"
Ahmet Neca GÖKGÜL 25

AZERBAYCAN DİLİNİN SAFLIĞI VE MODERN DİL ORTAMI
Aida HASANOVA 27

THE IMPACT OF BREAKFAST PRACTICES IN RESTAURANT BUSINESSES ON BUSINESS PREFERENCE AND IMAGE
Aidana SALİBAY KYZY, Gülmira SAMATOVA, Mustafa YILMAZ, Ümit SORMAZ 29

EDEBİYAT DERSLERİNDE EDEBİYAT BİLİMİ ALANINDAKİ TEORİK BİLGİLERİN ÜST SINIF ÖĞRENCİLERİNDE OLUŞTURULMASI
Ali ALİZADE 30

ÜST SINIF ÖĞRENCİLERİNDE EDEBİYAT BİLİMİ ALANINDAKİ TEORİK BİLGİLERİN OLUŞTURULMASININ PEDAGOJİK TEMELLERİ (AZERBAYCAN, RUS VE İNGİLİZ EDEBİYATI MATERYALLERİ TEMELİNDE)
Ali ALİZADE 32

SOSYAL SORUMLU İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ BAĞLAMINDA 7578 SAYILI SOSYAL HİZMETLER KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN: İŞ-YAŞAM DENGESİ VE ÇALIŞAN REFAHI ANALİZİ
Ali CAN 34

QUANTITATIVE ANALYSIS OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC EFFICIENCY OF CEREAL CROP SUPPLY AND DISTRIBUTION CHANNELS IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
Ali GOJAYEV, Hazi EYNALOV 36

THE IMPACT OF JURISTIC CAUSATION (TAʿLĪL) AMONG LEGAL THEORISTS ON BODILY DISCHARGES AND ITS CONTEMPORARY MEDICAL APPLICATIONS
Ali Hikmat Ali AL-ZOUBI, Mansour Mahmoud MIQDADI 37

PROTECTING SOCIAL COHESION AMONG MUSLIMS IN LIGHT OF THE QUR'AN: FOUNDATIONS, MEANS, AND ADDRESSING THE CAUSES OF DISINTEGRATION
Ali Muhammad ASAAD 39

ALI ŞIR NEVÂYÎ ESERLERINDE HALLÂC-I MANSÛR İMGESI
Alisher RAZZOQOV 41

DEMOGRAFİK SORUNLU AİLELERDE ERGENLERİN SOSYALLEŞMESİNİN PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ
Arzu BAĞIRZADE, Pervane MEMMEDOVA 42

İNGİLİZ DEVLET ADAMLARİNİN EDEBİ FAALİYETLERİ
Arzu HUSEYNLI 44

THE ETHICS OF HUMAN ENTITLEMENT IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE
Asaad AL-HASHIMI 46

THE KYRGYZ GASTRODIPLOMACY MODEL AS A FOURTH-GENERATION APPROACH TO GASTRO-DIPLOMACY
Asel KAPAROVA, Pırıl AKIN OCAK, Ümit SORMAZ 48

BOSNA SOYKIRIMININ İNANÇ TEMELİ
Atif İSLAMZADE 49

TÜRK MİTOLOJİSİNDE KAYIN AĞACI
Aydın MUSTAFAYEV 51

MOLLANASREDDİNCİ ŞAİRLER VE "HÜRRİYET ŞAİRİ" NAMIK KEMAL
Aygün ORUCOVA 53

GO TÜRKİYE GASTRONOMİ TANITIM FİLMLERİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ: ULUSAL TURİZM MARKALAŞMASI BAĞLAMINDA BİR İNCELEME
Aykut Göktuğ SOYLU, Sercan BENLİ, Gürkan AKDAĞ 55

KAMAL ÜMMÎ'NİN "VEFÂT" MANZUMESİNİN AZERBAYCAN'DA TESPİT EDİLEN NÜSHALARI
Aysel ACALOVA 57

ÖĞRENME GÜÇLÜKLERININ GIDERILMESINDE BIREYSELLEŞTIRILMIŞ ÖĞRETIMIN ROLÜ
Ayshan MAMMADOVA 59

NAXÇIVAN UŞAQ FOLKLORUNDA OYUNLARIN TƏDQİQİ
Aytəkin ZEYNALOVA ... 61

AZƏRBAYCAN MİLLİ MƏTBƏXİNİN ƏNƏNƏVİ TƏAMLARI VƏ ONLARIN ETNOKULTUROLOJİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ
Aytən ƏHMƏDOVA ... 63

ANAYASAL VE DEMOKRATİK HAKLARIN GÜVENCE ALTINA ALINMASINDA SINIRLI DEVLETİN GEREKLİLİĞİ
Aziz ARMUTLU ... 64

ÖZBEKISTAN'DA EĞITIM İHRACATININ GELIŞTIRILMESI: YÜKSEKÖĞRETIM KURUMLARINA ULUSLARARASI ÖĞRENCI ÇEKME STRATEJILERI
Aziz K. TUKHTAMISHOV ... 66

ELBEK'İN İLMÎ-EDEBÎ MİRASININ İNCELENMESİ VE MÜZELEŞTİRİLMESİ
Bakhtiyar MURATOV ... 68

ARNAVUTLUK'TA DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR ÇEVRESEL KALİTEYİ İYİLEŞTİRİYOR MU? KİRLİLİK HALE VE KİRLİLİK SIĞINAĞI HİPOTEZLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Bayram KAYANTAŞ ... 70

DİJİTALLEŞME VE SINIRAŞIRI KATILIM: DİASPORANIN SORUMLULUK SORUNU
Bekir GÜNDOĞMUŞ ... 72

BALKAN TÜRKLERİNDE DÜĞÜN RİTÜELLERİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME
Birol ÇINAR ... 74

PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT OF E-LEARNING IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN
Bobir ERGASHEV ... 76

ACEMİ NAXÇIVANİ MİMARİSİNDE MESAFEYE BAĞLI MEKANSAL ALGI
Brilyant CAFERLİ ... 77

ISPARTA (TÜRKİYE) İLİNDEKİ ELMA AĞAÇLARINDAN İZOLE EDİLEN ENDOFİTİK FUNGUSLARIN DİPLODİA BULGARİCA'YA KARŞI ANTAGONİSTİK POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Cafer EKEN, Dudu DEMİR, Tuba Genç KESİMCİ, Mesude Figen Dönmez YEŞİLDAĞ, Emre SEVİNDİK, Yusuf DÜŞGÜN, Metin SAFTAN ... 79

NEMATOD TUZAK FUNGUSLARI DRECHSLERELLA DACTYLOİDES VE ARTHROBOTRYS THAUMASİA'NIN KÖK-UR NEMATODU MELOİDOGYNE İNCOGNİTA'YA KARŞI BİYONEMATİSİT FORMÜLASYONLARININ GELİŞTİRİLMESİ
Cafer EKEN, Dudu DEMİR, Gülsüm UYSAL, Selda ÇALIŞKAN, İbrahim MISTANOĞLU ... 81

DİJİTAL ORTAMDA RİTÜELLERİN DÖNÜŞÜMÜ: TİCARİLEŞME VE MEDYA PERFORMANSI
Cemile NOVRUZOVA ... 83

NAHÇIVAN ÖZERK CUMHURİYETİ (AZERBAYCAN) BABEK BÖLGESİNİN ETNİK TARİHİNİN ORONİMLERDEKİ İZLERİ
Cəmilə MƏHƏRRƏMOVA ... 85

BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİ TEMELLİ PSİKOEĞİTİM PROGRAMININ PSİKOLOJİK DURUMLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ
Deniz DABAN, Osman SÖNER ... 87

YAPAY ZEKA, DIJITAL İNOVASYON VE AKILLI DESTINASYON YÖNETIMI YOLUYLA SÜRDÜRÜLEBILIR TURIZM İNŞASI: ÖZBEKISTAN ÖRNEĞI
Dilrabo MARDONOVA ... 89

ÖZBEK TÜRKÇESİNDE DEYİMLERİN SIFATLAŞMASI
Dinara İSLOMOVA ... 91

SILENT LEVERAGE IN THE ADRIATIC: THE CONVERSION OF DEPENDENCY INTO INFLUENCE IN CHINA'S PORT AND CRITICAL INFRASTRUCTURE INVESTMENTS IN THE WESTERN BALKANS
Diren DOĞAN ... 92

KUŞAKLARI BİRLEŞTİRMEK: PAKİSTAN'DA HİNDKO DİLİNİN KUŞAKLAR ARASI AKTARIMI VE DİJİTAL KORUNMASI
Dua SAUD ... 93

TIBBİ BİTKİLERDEN PROTEAZLARIN SAFLAŞTIRILMASI
Dudu DEMİR ... 95

ASPERGİLLUS ORYZAE'DEN ELDE EDİLEN PROTEAZLARIN SAFLAŞTIRMA YÖNTEMLERİ
Dudu DEMİR, Cafer EKEN ... 97

YEREL BELLEĞİN MEKÂNSAL TEMSİLİ: İZMİR'İN ART ALANI VE BALKANLAR'DAKİ KENT MÜZELERİ ÜZERİNDEN BİR OKUMA
Ela ÇELİK 99

TÜRK MITOLOJIK-FELSEFÎ DÜNYA GÖRÜŞÜNÜN ONTOLOJIK MODELI OLARAK AZERBAYCAN FOLKLORUNDA HAYIR VE ŞER KAVRAMI
Elçin GALİBOĞLU 101

UZAK BİR GÜÇ, BÖLGESEL BİR KRİZ: 1908 BOSNA-HERSEK İLHAKININ AMERİKAN DİPLOMATİK BELGELERİ VE BASININDA TEMSİLİ
Elif Bayrakcı GÜN 103

BERLİN'DEN BRÜKSEL'E DIŞ YÖNETİMİN MEŞRUİYET DİLİ: BOSNA-HERSEK'TE DÜZEN, REFORM VE EGEMENLİK SÖYLEMLERİ (1878–2026)
Elif Bayrakcı GÜN 105

APARTMENTIZATION IN THE OTTOMAN EMPIRE: A COMPARATIVE STUDY OF ISTANBUL, PERA, AND THE BALKANS IN THE NINETEENTH AND TWENTIETH CENTURIES
Elif ÇİÇEKLİ, Zafer SAĞDIÇ 107

PSİKOLOJİK GÜVENLİK ALGISININ ÇALIŞAN SESLİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE ÇEVİK LİDERLİĞİN ARACILIK ROLÜ
Elif ÜLER 108

SÜREKLİ ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ÖTESİNDE: DİJİTAL NÖBET OLGUSUNUN NETNOGRAFİK BİR İNCELEMESİ
Elif ÜLER 110

ENERGY SECURITY THROUGH FINANCIAL DEMOCRATIZATION, NATURAL RESOURCES, AND FISCAL FEDERALIZATION
Elma SATROVIC 112

DÜNYA HALK BİLİMİNDE HATIRA TÜRÜ (MEMORAT) VE AZERBAYCAN METİNLERİ
Elnara AMİRLİ 113

SAVAŞIN KADIN PSİKOLOJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE ALEXANDER KAVELİUS'UN "LEYLA" ROMANI
Elxan MƏMMƏDOV (Elhan Memmedov) 115

NAHÇIVAN VE DOĞU ANADOLU HALK ŞİİRİ İLE FOLKLORİK TİPLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
Elxan MƏMMƏDOV (Elhan Memmedov) 117

TARİXLƏ ÜZ-ÜZƏ: QUBANIN MEMARLIQ VƏ MƏDƏNİ İRS PANORAMASI
Ülkər ZEYNALOVA, Emin ULUBƏYOV 119

PARİS ANLAŞMASI SONRASI KÜRESEL İKLİM YÖNETİŞİMİNDE ÇOK TARAFLILIĞIN DÖNÜŞÜMÜ VE ETKİNLİK AÇMAZI: KAMU YÖNETİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER PERSPEKTİFİNDEN BİR DEĞERLENDİRME
Emrah ATAR, Serkan GÖREN 121

YENİ KAMU YÖNETİMİ VE AKILLI YÖNETİŞİM ANLAYIŞLARININ YEREL YÖNETİMLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: TÜRKİYE-ESTONYA ÖRNEĞİ
Emrah ATAR, Ebrar VARLI 123

DİJİTAL DİNİ YAYINCILIKTA AİLE İNŞASI: DİYANET TV "AİLE DEYİNCE" PROGRAMI ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ
Emrah EKER 125

ONOMASTİK GELENEKLER IŞIĞINDA ÖZBEK VE TÜRKMEN KİŞİ ADLARININ KÜLTÜREL ANALİZİ
Emrah YILMAZ 127

ALGORİTMİK YENİDEN ÜRETİM ÇAĞINDA ESTETİK TEKTİPLEŞME: YAPAY ZEKÂ TANITIM TASARIMLARININ GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEMESİ
Emre Yasin GÜN 129

ANADOLU'DAN BALKANLARA KÜLTÜR AKTARIMI: MEVLEVÎLİK VE BEKTAŞÎLİK ÖRNEĞİ
Esra EKİCİ, Hakan AKDAĞ 131

TAŞKENT VE FERGANA VADİSİ ORTA ÇAĞ CAM ESERLERİNE YANSIYAN BÖLGELERARASI KÜLTÜREL İLİŞKİLER (9.-12. YÜZYILLAR)
E'zoza MIRZOXIDOVA 133

IMAM AL-BIRGIVI: HIS SCIENTIFIC WORKS AND JURISPRUDENTIAL ORIENTATIONS
Ezzat Abdelaziz Abdelrahim ISMAIL 135

ÂŞIK ŞİİRİNDE HALK DİLİNİN KULLANIMININ ÖNEMİ
Fahriye CAFEROVA, Sedaqat HASANOVA 137

SABAHATTİN ALİ'NİN "İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN" ROMANINDA BİREYSEL İRADE, İNSAN VE TOPLUM İLİŞKİSİ
Farasat BABAZADA 139

TÜRKİYE'DE YAPICI GAZETECİLİK PRATİKLERİ VE YAPICI GAZETECİLİK KRİTERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Faruk TEMEL, Feyza ÇEVİK 141

KILIÇ VE KALEM ARASINDA: OSMANLI DEVLET YÖNETİMİNDE BOSNA KÖKENLİ DİVAN ŞAİRLERİ VE EDEBİ MİRASLARI
Fatih NACAR 143

TERCÜMÂN-I HAKÎKAT GAZETESİNDEKİ ARNAVUT ASILLI ŞAİRLER
Fatih YERDEMİR 145

COMPREHENSIVE THERMODYNAMIC ANALYSIS OF A PARABOLIC DISH-SUPPORTED INTEGRATED SYSTEM FOR HEATING, COOLING, AND POWER GENERATION
Fatih YILMAZ 147

THERMODYNAMIC PERFORMANCE ANALYSIS OF PROTON EXCHANGE MEMBRANE FUEL CELLS (PEMFC)
Fatih YILMAZ 148

KAMUSAL MEKAN OLARAK MÜZELERİN İŞLEVİ: İÇKALE (DİYARBAKIR) MÜZE KOMPLEKSI
Fatma ARCAN, Merve BAŞASLAN, Canan KOÇ 149

KÜLTÜREL BİR SIĞINAK OLARAK MUTFAK: BALKAN GÖÇMENLERİNİN KUŞAKLARARASI HAFIZASI VE KÜLTÜREL DİRENCİ
Fatmanur TURAN 151

XVI. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ'NDE RUMELİ BÂZDÂRLARI: VİDİN SANCAĞI ÖRNEĞİ
Ferdi GÖKBUĞA, Barış SARIKÖSE 153

ZORUNLU YER DEĞİŞTİRMEDEN ULUSAŞIRI KİMLİK İNŞASINA: 1989 BULGARİSTAN TÜRKLERİ GÖÇÜ
Fevziye MARAL 155

ÇİN'İN KÜRESEL YÜKSEKÖĞRETİM İŞ BİRLİĞİ STRATEJİSİ: AKADEMİK DİPLOMASİ PERSPEKTİFİNDEN BİR ANALİZ
Feyza UÇKUN 157

EDEBİ ÜSLUBUN DİL SİSTEMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ
Fidan YUSİFOVA 159

LİTVANYA TATARLARININ BALKANLAR'DAKİ TÜRKLERİYLE İLİŞKİLERİ
Galina MISKINIENE 161

DİJİTAL ÇAĞDA GENÇLİK VE AİLE İLİŞKİLERİNİN DÖNÜŞÜMÜ: LİTERATÜR TEMELLİ BİR DEĞERLENDİRME
Gamze ASLAN 163

GENÇLERİN KİMLİK OLUŞUMUNDA AİLENİN ROLÜ: SOSYOLOJİK YAKLAŞIMLAR ÜZERİNE BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ
Gamze ASLAN 165

RELATIONSHIP WITH SARCOPENIA, PAIN AND DIET INFLAMMATION INDEX IN ELDERLY INDIVIDUALS
Gökcen DOĞAN, Merve Ezgi ÇAPUK 167

SANAT EĞİTİMİ ALAN BİREYLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR SANAT EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: BETİMSEL BİR ARAŞTIRMA
Gökçe ARİFOĞLU 168

TÜRKİYE'DE UZUN DÖNEM İKAMET İZNİYLE YAŞAYAN AVRUPA BİRLİĞİ VATANDAŞLARININ TÜRK TOPLUMUNA SOSYAL UYUM SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ
Gökhan ADIGÜZEL 170

TRİPADVİSOR ZİYARETÇİ YORUMLARININ İÇERİK ANALİZİ: ANAMUR ÖRNEĞİ
Gökhan KARAKEÇİLİ, Anıl KALE 172

RUSSIA'S SECURITY DOCTRINE IN CENTRAL ASIA: THE TALIBAN FACTOR AND THE EXPANDING ISIS-K THREAT
Gul-i AYESHA 174

DIGITAL BEING IN EDUCATION AND THE TRANSFORMATION OF A NEW WORLDVIEW: THE CASE OF UZBEKISTAN
Gulnoza S. SULTANOVA, Sojida U. ZOIROVA 175

SPECIFIC FEATURES OF THE SOCIAL SECURITY SYSTEM: THE CASE OF UZBEKISTAN
Gulsum G. TAGIYEVA 177

TÜRK DİLLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMLARI: AZERBAYCAN TÜRKÇESİ VERİLERİ ÜZERİNE
Gunel ŞAMİLOVA 179

FİLOLOJİK EĞİTİMDE ÜRETİM UYGULAMASININ ORGANİZASYONU: DİYALEKTOLOJİK VE ONOMASTİK ARAŞTIRMALARIN METODOLOJİK TEMELLERİ
Gülarə MƏLİKOVA 181

19 YY OSMANLI EĞİTİM ANLAYIŞININ BALKANLARDAKİ YANSIMASINA BİR ÖRNEK: SENİÇE
Gülay SANCAKTAR 183

ALİ FEHMİJA CÂBİZÂDE'NİN ḤÜSNU'Ş-ŞAḤÂBETİ FÎ ŞERḤİ EŞ'ÂRİ'Ş-ŞAḤÂBETİ ADLI ESERİNDE SAHABE MERSİYELERİ: YAS SÖYLEMİ VE ÖLÜM TASAVVURU
Gülbahar AVCI 185

TÜRK TÜRKOLOJİSİNİN ÖNDE GELEN İSİMLERİNDEN GENCELİ PROFESÖR AHMET CAFEROĞLU
Gülnar HÜSEYNOVA 187

NİZAMİ GANJAVİ'NİN "HOSROV VE ŞİRİN" ESERİNDE FOLKLOR MOTİFLERİNİN SANATSAL DÖNÜŞÜMÜ VE ŞİİRSEL İŞLEVİ
Gülnar OSMANOVA 189

DOĞU AVRUPA VE BALKAN HALK İNANIŞLARININ "DRAKULA" ROMANINDAKİ TEMSİLİ
Gülten AKGÜL, Emre YEŞİL, İsmail BACAKSIZ, Hülya GÖKGÖZ, Can Görkem KARAYEL 191

YAPAY ZEKÂ ARAÇLARININ KULLANIMI SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN EDEBÎ DİL KURALLARININ KORUNMASI VE DİL KÜLTÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ
Gülyaz MAHMUDZADE 193

TÜRK DİLLƏRİNİN MORFOLOJİ QURULUŞU
Günay HÜSEYNOVA 195

BALKAN EDEBİYATINDA FRAKTAL ANLATI YAPISI: DUBRAVKA UGREŠİĆ'İN KOŞULSUZ TESLİMİYET MÜZESİ ROMANINA YAPISAL BİR YAKLAŞIM
Günel MAHAMMADFATEHLİ 196

KONYA KENT KİMLİĞİNDE BOSNA HERSEK İZLERİ
Halil İbrahim ÇELİK 198

THE IMPACT OF IMAM IBN AL-JAZARI'S SCHOOL ON QUR'ANIC READINGS AND TRANSMISSION BETWEEN ANATOLIA AND THE BALKANS: BOSNIA AND HERZEGOVINA AS A CASE STUDY
Halil Muhammed HALİL 200

BALKANLARDA KAMU YÖNETİMİNİN GELECEĞİ: TARİHSEL MİRAS, AVRUPAİLEŞME VE HİBRİT DEVLET MODELLERİ
Hamza ATEŞ 202

KARZ-I HASEN İŞLEMLERİ VE MUHASEBE SÜREÇLERİNDE ÖZÜN ÖNCELİĞİ KAVRAMI
Harun KISACIK 204

SUFISM IN THE BALKANS: A DESCRIPTIVE ANALYTICAL STUDY
Hasan Ahmad ALKHATTAF 206

BİRHAN KESKİN'İN FAKİR KENE'SİNDE YOKSUNLUK ESTETİĞİ
Hasan CUŞA 208

ÜÇ PERİYOTLU HORADAM DİZİLERİ VE ÖZELLİKLERİ
Hasan GÖKBAŞ, Bahar KULOĞLU 210

OSMANLI SON DÖNEMİNDE MAKEDONYA DOYRAN ALİMLERİ
Hasan TELLİ 212

KÜLTÜRLERARASI BİR KÖPRÜ: MEŞA SELİMOVİÇ'İN "DERVİŞ VE ÖLÜM" ESERİ ELEKBER SALAHZADE'NİN ÇEVİRİSİNDE
Hatıra KERİMOVA 214

ÜNİVERSİTELERDE ARAŞTIRMA VE YENİLİK FAALİYETLERİNDE ROL BELİRSİZLİĞİ VE GÖREV ÖRTÜŞMESİ: ÖRGÜTSEL TASARIM VE KOORDİNASYON PERSPEKTİFİNDEN KAVRAMSAL BİR İNCELEME
Hatice BATMANTAŞ. . . . 216

HÜKÜMLÜLERİN CEZAEVİ ÇALIŞMASINA BAĞLI HAKLARININ ULUSLARARASI STANDARTLAR IŞIĞINDA BOSNA HERSEK VE TÜRK HUKUKU AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ
Hatice Duygu ÖZER . . . 218

XIX-XX YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI VE BALKANLAR'DA FAALİYET GÖSTEREN AZERBAYCAN KÖKENLİ ŞAİRLERİN EDEBİ MİRASININ AZERBAYCAN'A TRANSFERİ: YAYIM TARİHİ VE DİL MESELELERİ
Hatira YUSİFOVA . . . 220

YÜKSEKÖĞRETİMDE TÜRK DÜNYASI DEĞİŞİM PROGRAMLARININ İNCELENMESİ
Hazal ÖZCAN, Hakan AKDAĞ . . . 222

TURAN MEFKÛRESİ VE ORTAK TÜRK BELLEĞİ: ROMANTİK DÜŞÜNCEDEN GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINA
Heyale AĞAYEVA . . . 224

BÜROKRASIDEN TEKNOKRASIYE: KAMU YÖNETIMININ DÖNÜŞÜMÜ
Hikmet Selahaddin GEZİCİ . . . 226

THE STRATEGIC ROLE OF MILITARY EDUCATION IN THE NATIONAL SECURITY SYSTEM
Humeyir AHMADOV . . . 228

ASSOCIATION OF SOCIODEMOGRAPHIC AND BIOLOGICAL DETERMINANTS WITH HEARING LOSS AMONG ADULTS: A CROSS-SECTIONAL STUDY FROM PAKISTAN
Huzaifa AKRAM, Muhammad Yar Sobhan QADIR . . . 229

BOSNA SAVAŞI'NA TÜRK SIYASI PARTILERININ YAKLAŞIMLARI (1992-1995): İDEOLOJI, DIŞ POLITIKA VE TARIHSEL SORUMLULUK
Hüseyin ARSLAN . . . 230

YASAKLAMAK MI, YÖNETMEK Mİ? ÖRGÜTLERDE SHADOW AI KULLANIMININ ÖNCÜLLERİ, SONUÇLARI VE YÖNETİŞİMİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME
Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU . . . 232

THE ROLE OF CATERING SERVICES IN INCREASING THE VOLUME OF TOURISTS TO REGIONS
Ibragim NIMATOV. . . . 234

TRUSTEE ETHICS IN THE THOUGHT OF TAHA ABDERRAHMANE AND THE MUSLIM PRESENCE IN EUROPEAN SOCIETY: BOSNIA AND HERZEGOVINA AS A CASE STUDY
Ibrahim AL-DIBO . . . 235

ISSIK GÖL'DE SU SPORLARI FAALİYETLERİNİN TURİST SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
İbrahim GÜNDOĞDU, Aydana MACİTOVA. . . . 237

INVESTIGATION OF TAX REVENUES AND CARBON EMISSIONS NEXUS: FOURIER ADF UNIT ROOT TEST
İbrahim ÖZAYTÜRK, Gürçem ÖZAYTÜRK. . . . 239

İKİZ DÖNÜŞÜM BAŞARI TESTİNİN GELİŞTİRİLMESİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ
İremsu ŞAHİN, Elif AKPUNAR, Mücahit KÖSE, İbrahim YÜKSEL. . . . 240

ZEKÂ OYUNLARI İLE KÜLTÜREL MİRAS AKTARIMI: TÜRKİYE VE BOSNA-HERSEK ORTAK BİLİM TARİHİNE YÖNELİK BİR TARAMA ÇALIŞMASI
İbrahim YÜKSEL, Güray KIRPIK . . . 242

ALİYA İZZETBEGOVİÇ'İN POETİK—DÜŞÜNME TASAVVURUNA HEIDEGGER'İN POETİK—DÜŞÜNME TASAVVURU EŞLİĞİNDE BAKIŞLAR
İdiris DEMİREL, E. Fazıl ÇÖLLÜ, İsa AKALIN . . . 244

GENCE TARİHİ MİRASİNİN VE SANATİNİN DİJİTAL ORTAMDA KORUNMASI: YAPAY ZEKÂNIN BİLİMSEL VE ESTETİK PERSPEKTİFLERİ
İlahe Arif kızı ASADZADE, Ferhad Ramiz oğlu MİRZEYEV . . . 246

GENCE TARİHÎ MİRASİNİN VE GÜZEL SANATLARİNİN DİJİTAL ORTAMDA KORUNMASİ: YAPAY ZEKÂNİN BİLİMSEL VE ESTETİK PERSPEKTİFLER
İlahe Arif kızı ASADZADE, Ferhad Ramiz oğlu MİRZEYEV . . . 248

DOĞU FANTEZİSİNDEN KÜLTÜREL DİYALOĞA: ON SEKİZİNCİ YÜZYIL İNGİLİZ EDEBİYATINDA DOĞU MOTİFLERİNİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ
İlahə Yaşar qızı QURBANOVA 250

İRAN VE OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDAN ERMENİLERİN NAHÇIVAN'A GÖÇÜRÜLMESİ: ÇARLIK RUSYASI'NIN STRATEJİK BİR HEDEFİ
İlhami ALİYEV 252

TÜRK VE BALKAN MUTFAKLARININ KESİŞİM NOKTALARI: ORTAK YEMEKLER ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME
İrfan YURT 254

DEĞİŞEN AVRUPA'DA İSLAM DİN EĞİTİMİ: ALMANYA'DA DİNSEL ÖZNELEŞME VE MÜSLÜMAN KİMLİĞİNİN OLUŞUMU
İsmail Hakkı YAVUZCAN 256

SPECIFIC CHARACTERISTICS OF A PROMISING SYSTEM FOR TRAINING YOUNG LEADERS: THE CASE OF UZBEKISTAN
Jakhongir Sh. TURSUNBOEV 258

KUNDUZ İLE YILDIZ DESTANI SÖZ VARLIĞININ TEMATİK-SEMANTİK GRUPLARI: KORPUS TEMELLİ VE DİLBİLİMSEL KÜLTÜR İNCELEMESİ
Jurabek XOLMIRZAYEV 260

RELIGIOUS PERSPECTIVES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION
Khabibulla BAYMANOV 261

ASKERÎ EĞITIME İLGININ ARTIRILMASINDA MODERN İLETIŞIM STRATEJILERININ UYGULANMASI
Khayal JUMAYEDDİNOV 262

YAZILI VE SÖZLÜ GELENEK ARASINDA KÖROĞLU DESTANI: TEBRİZ–TİFLİS NÜSHASINDA NESİR YAPISI VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ
Konul AMRAHOVA 264

KARAKALPAK HALKINDA GELİN SEÇME GELENEĞİ VE KALIM GELENEĞİNİN ETNOLOJİK ÖZELLİKLERİ
Kuanishbek Jienbekovich TUREKEEV 266

EBEVEYNLİK STRESİNİ AZALTMADA PSİKOLOJİK MÜDAHALELERİN ETKİLİLİĞİ: SİSTEMATİK BİR DERLEME
Kübra KALE, Süleyman Barbaros YALÇIN 268

PAKİSTAN'DA TERÖRİZMİ ANLAMAK: NİYETLER VE NEDENLER
Ayesha KHALIL, Aimen NAJAM, Laiba MAQBOOL, Urooj SAJID, Nageen MUJEEB 270

DİJİTAL EĞİTİM KAYNAKLARI ARACILIĞIYLA YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN KÜRESEL BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ
Lala ALLAHVERDİYEVA 272

100. YILINDA TÜRKOLOJİ: GELECEK YÜZYILIN BİLİMSEL YOL HARİTASI
Lale ŞABANOVA 274

REFLECTION OF MULTICULTURAL VALUES IN AZERBAIJANI LITERATURE
Leyla HASANOVA 276

ZAMANIN ÖTESİNDEN GELEN SES: BALKAN DİLLERİNDE TÜRKÇENİN YAŞAYAN İZLERİ
Lindita XHANARI 278

ÖZBEKLERDE EVLENME VE TAZİYE GELENEKLERİ
Lobar EGAMBERDIYEVA 279

DOĞADAN KOPAN İNSAN VE AŞIRI TÜKETİM ÇAĞI
Maftuna DADASHOVA 281

REFORM AND CIVILIZATIONAL RENEWAL IN THE THOUGHT OF ALIJA IZETBEGOVIĆ: IN LIGHT OF HIS CRITIQUE OF WESTERN MODERNITY
Mahmud NEFİSE 283

TÜRKIYE'DE SOSYAL KONUT KRIZINE KARŞI BIR ALTERNATIF OLARAK KONUT YAPI KOOPERATIFLERI
Mahmut SARI 285

HAYAL GÜCÜ VE OLASILIK: ÜRETKEN YAPAY ZEKA ÇAĞINDA YARATICILIĞIN DÖNÜŞÜMÜ
Maral YAQUBOVA 287

KENTSEL BİR YÜZEY OLARAK DUVARIN EDİTORYAL OKUNMASI: FOTOĞRAF, DEKOLAJ VE TİPOGRAFİK KATMANLAR
Maşallah SİNCAR 289

ORTA ASYA HALKLARINDA BAŞLIK KÜLTÜRÜNÜN TEŞEKKÜLÜ THE FORMATİON OF HEADWEAR CULTURE AMONG THE PEOPLES OF CENTRAL ASİA
Maşhurakhan DARMONOVA 291

İSLAMİ BIR RİTÜEL OLARAK RAMAZAN'IN ZAMAN-MEKÂN İNŞASI VE KOLEKTİF KÜLTÜREL COĞRAFİ FORMASYONU
Mazlum AR 293

RUMELİ'NİN FETHİNDEN KALICI HÂKİMİYETE: ŞEHZADE SÜLEYMAN PAŞA'NIN STRATEJİK LİDERLİĞİ ÜZERİNDEN BALKANLARIN TÜRKLEŞME SÜRECİNE BİR DERKENAR
Mehmet DOĞAN 295

SAVAŞ SONRASI SARAYBOSNA'DA REKREASYON ALANLARININ TOPLUMSAL İŞLEVİ
Mehmet Fatih ÖZTOPRAK 297

BALKANLARDA OSMANLI MİRASI ÜZERİNDEN YENİ BİR GENÇLİK AŞISI YAPMAK MÜMKÜN MÜ?
Mehmet Latif BAKIŞ 299

TOPLUMDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIĞININ VE DÖNGÜSEL TÜKETİM EĞİLİMLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER AÇISINDAN FARKLILIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ
Mehmet SAĞLAM, Büşra YILMAZ 301

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE SÖZCÜK ANLAMININ DÖNÜŞÜMÜ VE GÜNCEL KULLANIM ÖZELLİKLERİ
Mehriban ASADULLASOY 303

KOMMUNİKATİV STRATEGİYA VƏ YARADICILIQ TEXNOLOGİYALARI
Mehriban MƏMMƏDOVA 305

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF RESEARCHING GENDER CULTURE IN THE EDUCATION SYSTEM
Mehribon Kh. ERGASHEVA 307

AZERBAYCAN VE BOSNA-HERSEK KÜLTÜRÜNDE DOĞUM ÖNCESİ RİTÜELLER: DOĞURGANLIK, CİNSİYET VE SAĞLIK İNANIŞLARI
Meleyke MEMMEDOVA 309

KURULUŞTAN AYRIŞMAYA AK PARTİ: PARTİNİN DOĞUŞ GEREKÇELERİ İLE DEVA VE GELECEK PARTİLERİNİN AYRILIŞ GEREKÇELERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ
Melike GALE 311

YEREL YÖNETİMLERDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN YENİ PARADİGMASI: GELENEKSEL KENT YÖNETİMİNDEN AKILLI KENT YÖNETİMİNE GEÇİŞ
Melisa İZGİ 313

GOVERNMENT EFFECTIVENESS, ECONOMIC GROWTH, AND THE QUALITY OF GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES
Mert TOPCU 315

BOSNA-HERSEK'İN ULAŞTIRMA JEOPOLİTİĞİ: LOJİSTİK BAĞIMLILIK VE STRATEJİK DAYANIKLILIK
Mertcan NAYIR 316

THE MOST SIGNIFICANT SOCIAL CONSEQUENCE OF THE WAR OF 1877–1878: A STUDY ON THE BALKAN MIGRATIONS
Mertkan MERT 318

CHECHEN CUISINE AND DIASPORIC IDENTITY IN THE CONTEXT OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE
Metin SÜRME, Sümeyra ŞİMŞEK KARA 319

BALKAN SANATININ EDEBİYATTAKİ YANSIMASI
Mətanət MƏMMƏDOVA 320

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA TÜRK KÜLTÜREL MİRASININ DİJİTAL DRAMATURJİSİ: GELENEKSEL ANLATILARIN YENİDEN ÜRETİMİ TEMSİLİ VE DÖNÜŞÜMÜ
Mine ARTU MUTLUGÜN 322

THE DOCTRINAL IDENTITY OF BALKAN MUSLIMS IN THE FACE OF EUROPEAN INTELLECTUAL TRANSFORMATIONS: AN ANALYTICAL STUDY OF CONSTANTS AND CHALLENGES
Mohammed Musdif Ther MUBAREK. . . . 324

FROM SIMULATION TO SCIENTIFIC INQUIRY: THE ROLE OF VIRTUAL LABORATORIES IN CONTEMPORARY SCIENCE EDUCATION
Mohd Shahbaz KHAN . . . 326

QUALITY OF LIFE AND SOCIAL INEQUALITIES AMONG RURAL ELDERLY WOMEN IN INDIA
Mohd Shahbaz KHAN, SAMEENA . . . 327

EPİSTEMİK MÜZAKERE OLARAK KURMACA: NADEEM ASLAM'IN THE WASTED VİGİL VE ORHAN PAMUK'UN MY NAME IS RED ROMANLARINDA GÖRME, BİLGİ VE BEDENSELLİĞİN KAVRAMSAL METAFORLARI
Mubashar ALTAF, Huma BATOOL, Sadia IRSHAD . . . 328

BULANIK GÖRÜNTÜLERDE GERÇEK ZAMANLI BOZULMA TESPİTİ
Muhammad Haider SULTAN, Imran Fareed NIZAMI . . . 330

BALKAN KÖKENLİ BİR OSMANLİ ÂLİMİ: YANYALİ HACİ ÖMER LÜTFİ EFENDİ'NİN HUZUR DERSLERİ'NDEKİ YERİ
Muhammed Alparslan KARTAL . . . 332

BALKAN ÜLKELERİNİN BELİRLENEN GELİŞMİŞLİK KRİTERLERİNE GÖRE SIRALANMASI
Muhammed MARUF . . . 334

SİVAS İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN HAZIR BETON ÜRETİM İŞLETMESİNDE RİSK DEĞERLENDİRMESİNİN İNCELENMESİ
Muhammed Taha ORHAN, Gökhan Güven BATIR . . . 336

RE-READING OTTOMAN CRIMINAL POLICY: THE BOSNIAN QADI BAYĀḌĪ ZĀDAH AḤMAD AFANDĪ AND THE FAMOUS STONING INCIDENT OF 1091AH/1680 AD - BETWEEN TEXTUAL RIGOR AND JUDICIAL CONSCIOUSNESS EVOLUTION
Muhammet Ali ÇAĞLAR. . . . 338

EVALUATION OF SIGNALIZATION ON RURAL HIGHWAYS
Muhammet Mevlüt AKMAZ. . . . 340

ASKERÎ EĞITIM SÜRECINDE AKILLI EĞITIM SISTEMLERI VE BUNLARIN PEDAGOJIK ETKILILIĞI
Mujkan MAMMADZADA . . . 341

ENGAGING FUTURE GENERATIONS IN TOURISM DEVELOPMENT THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES
Mukhammad SAFAROV . . . 343

BATI AZERBAYCAN DİYALEKT ALANINDA AĞBABA AĞZININ SÖZ VARLIĞI: AREAL-DİYALEKTOLOJİK VE ETNOLİNGVİSTİK YÖNLER
Murad QƏNBƏROV . . . 344

1960 DARBESİ SONRASI TÜRKİYE'DE BİLİM, POLİTİKA VE KURUMSALLAŞMA: "TÜRK BİLİMLER AKADEMİSİ" TASARISI
Murat YILDIZ . . . 346

PROF. DR. NECMETTİN ERBAKAN'IN BOSNA SAVAŞI'NA YAKLAŞIMI: ULUSLARARASI SİSTEM ELEŞTİRİSİ, İSLAM BİRLİĞİ VE KOLEKTİF GÜVENLİK ARAYIŞI
Murat YILDIZ . . . 348

EĞİTİM REFORMLARI SÜRECİNDE ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ YETERLİLİKLERİNE YÖNELİK YENİ GEREKLİLİKLER
Museyib HƏMİDOV . . . 350

ÇAĞDAŞ DÖNEMDE AZERBAYCAN EĞİTİM SİSTEMİNİN GELİŞİM ÖNCELİKLERİ
Museyib HƏMİDOV . . . 352

TEKNOLOJİK İŞ TÜKENMİŞLİĞİ ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI: GEÇERLİK, GÜVENİRLİK VE İŞYERİ TELEBASKISI İLE NOMOLOJİK İLİŞKİLER
Mustafa ALTINTAŞ. . . . 354

ALGORİTMİK YALNIZLIKTAN AHLAKİ BAĞLILIĞA: BALKANLARDA PARÇALANMIŞ SOSYAL DOKUNUN YENİDEN İNŞASINDA DİN EĞİTİMİNİN ONARICI ROLÜ
Mustafa Cabir ALTINTAŞ . . . 356

SOYKIRIM KÜLTÜRÜNE TARİHİ CEVAP; BALKANLARDA, FETİHTEN GÜNÜMÜZE BOSNA FERMANI (AHİDNAME) VE İNANÇ HÜRRİYETİNE ETKİLERİ
Mustafa Hakkı ERTAN. . . . 358

ETKİ İÇİN LİDERLİK: UNESCO-IIEP EĞİTİM POLİTİKASI UYGULAMA BELGESİNİN İNCELENMESİ
Mustafa ÖZMUSUL 360

TALIS 2024'E KATILAN BALKAN ÜLKELERİNDE VE TÜRKİYE'DE ÖĞRETMENLERİN OKULDA KARAR VERME SÜREÇLERİNE KATILIMI
Mustafa ÖZMUSUL 362

93 HARBİ (1877-1878) SONRASINDA İNEGÖL'E YERLEŞEN BOSNA MUHACİRLERİNİN İSKÂN VE TOPLUMSAL UYUM SÜRECİ
Mustafa POLAT 364

ISLAMIC LEGAL MAXIMS FOR CONFRONTING ADDICTION IN LIGHT OF RESPONSIBLE FREEDOM
Mustafa Sami GÜLEL 366

BETWEEN ARABIC AUTHORSHIP AND OTTOMAN TRANSLATION: EPISTEMOLOGICAL DIVERSITY IN THE WORKS OF BOSNIAN JURIST HASAN B. NASŪḤ AL-DUMNAWĪ (D. AFTER 1087 AH/1676 CE)
Mustafa Serdar ÖZCAN 368

ANTALYA HAVZASI, HİDROELEKTRİK ENERJİ, İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, SU KAYNAKLARI, WEAP MODEL
Mustafa SİR, Halil İbrahim BURGAN 370

AUTOMATIC FOREST FIRE CLASSIFICATION USING AN EFFICIENT CHANNEL ATTENTION-BASED CONVNEXT-TINY HYBRID MODEL
Mustafa TOPAL, Mucahit KARADUMAN, Muhammed YILDIRIM 372

KARAR VE ÖDEME SÜREKLİLİĞİ ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ
Mustafa Uğur BAYAR 373

TUZ STRESİ ALTINDA YETİŞTİRİLEN MISIR (ZEA MAYS L.) BİTKİSİNDE HARDAL (SİNAPİS ALBA L.) EKSTRAKTININ BİYOKÜTLE, KLOROFİL VE BESİN ELEMENTİ İÇERİĞİNE ETKİSİ
Muvahhid KILIÇARSLAN 375

GÜMÜLCİNELİ SEYYİD RECEP EFENDİ'NİN EL YAZMASI MUSHAFI ÇERÇEVESİNDE BATI TRAKYA'DA İSLAM KÜLTÜR VE İLİM MİRASI
Muzaffer İNNECİ 377

BEYOND THE 50% BLEND LIMIT IN SUSTAINABLE AVIATION FUELS (SAF): A CRITICAL LITERATURE REVIEW ON TECHNICAL BARRIERS, MATERIAL INCOMPATIBILITIES, AND THE PATHWAY TO 100% SAF
Müberra Nur KILIÇARSLAN 379

TIMURLULAR DÖNEMINDE KESH-ŞEHRISEBZ'IN ŞEHIR PLANLAMA İLKELERI VE TARIHÎ-KÜLTÜREL MIRASIN KORUNMASINDAKI ÖNEMI
Nafisa GİLMANOVA 380

MODERN TEHDITLER GERÇEKLIĞINDE AZERBAYCAN'IN ASKERÎ EĞITIM STRATEJISI
Naiba ŞAMŞİYEVA 382

BÜYÜK BRİTANYA PARLAMENTOSUNUN VE SİYASAL SİSTEMİNİN EVRİMİNDE PARTİLERİN ROLÜ
Nargiz RASULOVA 384

GENCE VE BALKAN ÇÖMLEKÇİLİK GELENEKLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ
Narmin ALİYEVA, Ayten ELİSKENDEROVA 386

SONA TEYMURBEYLİ'NİN NESİR YARATICILIĞI
Natavan İBRAHİMOVA 388

SOCIAL DETERMINANTS INFLUENCING EDUCATIONAL PARTICIPATION AMONG PERSONS WITH DISABILITIES
Nayab PARVEEN 390

BALKAN ÜLKELERİNDE DİJİTAL HİZMET VERGİSİNİN UYGULANMAMASI BİR VERGİ POLİTİKASI TERCİHİ Mİ? OECD REFORMU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME
Nazlı DEMİRTAŞ 391

AZERBAYCAN'İN ORTA GÜÇ STATÜSÜNÜN OLUŞUMU: JEOPOLİTİK STATÜ, DİŞ POLİTİKA DAVRANİŞİ VE BÖLGESEL ETKİ
Nazli YAQUBOVA 393

BATI AZERBAYCAN ÂŞIK ŞİİRİNDE ÂŞIK İMGESİ
Nermin BABAYEVA 395

ESG, FIRM VALUE AND INSTITUTIONAL QUALITY: EVIDENCE FROM DEVELOPED AND EMERGING MARKETS
Nida ABDİOĞLU, Sinan AYTEKİN 397

YABANCI ÖĞRENCİLERE ÖZBEKÇE DEYİMSEL İFADELERİN ÖĞRETİLMESİNDE KARŞILAŞAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI
Nigora Ummatkulovna HALBEKOVA 398

MODERN SİYASETÇİLERİN KAMUSAL SÖYLEMİNDE DEĞERLENDİRİCİ FRAZEOLOGİK BİRİMLER
Nigora Ummatkulovna HALBEKOVA 400

ZIRH ÇELİKLERİNİN YERİNDE ALAŞIMLAMA YÖNTEMİYLE FARKLI KAYNAK TEL KOMBİNASYONLARIYLA BİRLEŞTİRİLMESİ
Nizamettin KAHRAMAN, Soner ÇETİN, Talha SUNAR, Yusuf AYAN, Yavuz SUN 402

ZIRH ÇELİKLERİNİN GMAK İLE BİRLEŞTİRİLMESİ İÇİN LEVHA ÜZERİNE DİKİŞ ÇALIŞMALARI VE İSTATİSTİKSEL ANALİZİ
Nizamettin KAHRAMAN, Soner ÇETİN, Yusuf AYAN, Talha SUNAR, Yavuz SUN 404

DIGITAL MARKETING STRATEGIES FOR REGIONAL IMAGE BUILDING AND DESTINATION COMPETITIVENESS: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN
Nodira MUHAMMADIYEVA 406

ZAHİRİDDİN MUHAMMED BABÜR VE KÜLTÜRLERARASI DİYALOG: FARKLI HALKLARLA, DİNLERLE VE GELENEKLERLE İLİŞKİSİ
Nurali HAMİDOV 407

GENCE HANLIĞI'NIN RUSİYA İMPARATORLUĞU TARAFINDAN İŞGALİ
Nurane GENBEROVA 409

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE'NİN BALKAN POLİTİKASI: SİLAH SATICISI MI, BÖLGESEL DENGELEYİCİ Mİ?
Nurgül EKİNCİ 411

1926 BAKÜ TÜRKOLOJİ KURULTAYI'NIN İZİNDE BALKANLARDA TÜRK DİLİ, KÜLTÜRÜ VE KİMLİĞİ
Nurlana MUSTAFAYEVA 413

AJANS KAYNAKLI TEKNOLOJİ HABERLERİNDE MEZENFORMASYON SORUNU
Oğuz Selim KOBAZA 414

HAYVANLARI KORUMA KANUNUNUN FELSEFESİ: HAYVAN REFAHI
Oğuzhan ASLANTÜRK, Yusuf ŞAHİN 416

KUZEY MAKEDONYA'DA TÜRKÇE EĞİTİMİ VE TARİHSEL DÖNÜŞÜM BAĞLAMINDA KİMLİK
Osman EMİN 418

ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK: BOSNA-HERSEK İŞLETMELERİ ÜZERİNE SİSTEMATİK BİR ÇALIŞMA
Osman KARA 420

ATOMIC-SCALE THERMAL STABILITY AND STRUCTURAL INTEGRITY IN SODIUM-IRON OXIDE CATHODE MATERIALS
Osman Murat ÖZKENDİR 422

A BIBLIOMETRIC JOURNEY THROUGH THE LITERATURE OF ATTACHMENT STYLES: A WOS-BASED BIBLIOMETRIC REVIEW
Osman SÖNER, Betül TUNCER, Aziz ZORLU 423

KADIN SAĞLIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE GÜNCEL SORUNLAR: TÜRKİYE PERSPEKTİFİNDE BİR DEĞERLENDİRME
Ömer Faruk CANTEKİN, Fatma ARPACI 424

PSİKOLOJİK GÜVEN ÖLÇEĞİ'NİN PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ
Ömer Faruk KABAKÇI, Firdevs ÖZTÜRK 426

DİJİTAL İYİ OLUŞUN ÖTESİNE VE OLUMLU DİJİTAL KULLANIMA ODAKLANMAK: DİJİTAL GELİŞME-SERPİLME ÖLÇEĞİ TÜRKÇE FORMUNUN DİLSEL EŞDEĞERLİK BAĞLAMINDA İLK PSİKOMETRİK BULGULARININ İNCELENMESİ
Ömer Faruk KABAKÇI 428

AKİF EMRE'NİN GÖZÜNDEN ALİYA İZZETBEGOVİÇ VE BOSNA-HERSEK'İN BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİ
Ömer KANTARCI 430

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE HAYRANLIK TEMELLİ BİR KÜLTÜREL MİRAS MATERYALİ TASARIMI MODELİ
Ömer SOLAK, Ayşe Nur ERKAN 432

DADAY'DA TARIMSAL ÜRETİMİN KATMA DEĞERE DÖNÜŞTÜRÜLME POTANSİYELİ: RESMİ VERİLER VE KALKINMA BELGELERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME
Özge ÖZDEMİR 434

TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİ POLİTİKASI: TÜRKOLOJİ PROJESİNİN BOSNA-HERSEK ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ
Pınar FIRAT 436

ANADOLU VE BALKANLARDA TARİHÎ NAMAZGÂHLAR: SÜRDÜRÜLEBİLİR KÜLTÜREL MİRAS PERSPEKTİFİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME
Pınar SEZER 438

NORMATİF GÜÇTEN SAVUNMA GÜCÜNE: AB'NİN SAFE MEKANİZMASİ VE TÜRKİYE
Pırıl AKIN OCAK 440

MISRA, BEYİT VE BENT ŞİİRİN YAPISAL BİRİMLERİ OLARAK
Qumral MİRZƏYEVA 442

YENİLENEBİLİR ENERJİ, DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR VE TİCARİ AÇIKLIĞIN BALKAN ÜLKELERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA ETKİSİ
Rabia EFEOĞLU, Yasin SÖĞÜT 444

ÖZBEK KÜLTÜRÜNDE RENK ADLARININ SEMANTİK VE KÜLTÜREL İŞLEVLERİ: DİLBİLİMSEL BİR İNCELEME
Rahmon ERNAZAROV 446

PARÇALANMIŞ ANALİZ DÜZLEMLERİNİN ÖTESİNDE: GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE SOSYAL ALTYAPI İŞLEVSELLİĞİ İÇİN BÜTÜNLEŞİK BİR KAVRAMSAL MODEL
Ramil SHAHHUSEYNLİ 447

TÜRK DÜNYASININ BÜYÜK ŞAİRİ BAHTİYAR VAHABZADE`NİN ESERLERİNDE TÜRK MİLLİ BİRLİĞİ, DÜŞÜNCESİ VE İSTİKLALİ MOTİFLERİ
Ramiz QASIMOV 449

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA İNSAN–YAPAY ZEKÂ İLİŞKİLERİNİN KAYBI: DİJİTAL YAS OLGUSUNA YÖNELİK KEŞFEDİCİ BİR ARAŞTIRMA
Rana Özyurt KAPTANOĞLU 451

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ İNSAN SERMAYESINI NASIL DÖNÜŞTÜRÜYOR? BILGI ÇALIŞANLARININ BILIŞSEL GELIŞIM SÜREÇLERINE İLIŞKIN NITEL BIR ARAŞTIRMA
Rana Özyurt KAPTANOĞLU 453

AZERBAYCAN TOPLUMUNDA KOLEKTİF HAFIZANIN YENİDEN ŞEKİLLENMESİ: İKİNCİ DAĞLIK KARABAĞ SAVAŞINA SOSYOLOJİK BİR YAKLAŞIM
Rauf ABBASOV 455

ÇAĞDAŞ ARAP ROMANINDA BOSNA SAVAŞI VE SARAYBOSNA HAFIZASI: SAÎD HATÎBÎ'NİN SARAYBOSNA ODUNLARI ROMANI ÜZERİNE BİR İNCELEME
Recep ÇELİK 457

BALKANLARDA İSLAM BİRLİĞİ DÜŞÜNCESİNİN DİLSEL VE BELÂGÎ TEMELLERİ
Recep ÇELİK 459

TÜRKİYE'YE YÖNELİK TÜKETİCİ YAKINLIĞI VE TÜRK MARKALARINA YÖNELİK SATIN ALMA NİYETİ: ÜLKE İMAJI VE DİJİTAL MARKA GÜVENİNİN ROLÜ
Resul ÇELİK 461

MARKA VAADİ İLE ÇALIŞAN DENEYİMİ ARASINDAKİ UYUMDAN MARKA GÜVENİNE: ÇALIŞAN VE MÜŞTERİ DÜZEYLERİNİ BİRLEŞTİREN
Resul ÇELİK, Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU 463

CULFA İLÇƏSİ SINIRLARINDA YER ALAN ANTİK VƏ ORTA ÇAĞLARA AİT KALE ADLARININ ETİMOLOJİSİ
Rüzgar CAMAL 465

FRAZEOLOJİNİN ŞİİR DİLİNE DOĞALLIK VE ZENGİNLİK KAZANDIRAN BİR UNSUR OLARAK İŞLEVİ
Sadakat HASANOVA 467

JEOPOLİTİK ÇEVREDEN STRATEJİK EKSENE: YÜKSELEN BATI SONRASI ORTADOĞU DÜZENİNDE PAKİSTAN'IN ROLÜ
Sadia KANWAL 469

RUSSIA–IRAN RELATIONS IN AN EMERGING MULTIPOLAR ORDER: STRATEGIC CONVERGENCE AND REGIONAL GEOPOLITICS
Saira Nawaz ABBASI 471

DEĞİŞEN DÜNYADA DEDEKTİF EDEBİYAT: AZERBAYCAN VE AMERİKAN EDEBİYATINDA SUÇ, KÜRESELLEŞME VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM
Sakine CÜMŞÜDOVA 472

GAZZE SAVAŞI SÜRECİNDE SOSYAL MEDYADA İKİNCİL TRAVMA VE DİNÎ BAŞA ÇIKMA: INSTAGRAM YORUMLARI ÜZERİNE BİR METİN MADENCİLİĞİ ARAŞTIRMASI
Saliha DOĞRU 474

DIGITAL BEHAVIOUR AND ONLINE VERBAL AGGRESSION: EDUCATIONAL PERSPECTIVES FOR SAFER ONLINE COMMUNITIES
Sameer Babu M, Mohd Shahbaz KHAN 476

KÜLTÜREL MİRASIN KUŞAKLARARASI AKTARIMINDA SOSYAL HİZMETİN ROLÜ: KAVRAMSAL BİR DEĞERLENDİRME
Sami KALAYCI 477

"AZERBAYCAN'IN GENCE-KAZAK GRUBU HALILARINDA ORTAK TÜRK KÜLTÜRÜNÜN İZLERİ"
Samire KASIMOVA, Hanım ESEDOVA 479

ÇAĞDAŞ RUS EDEBİYATINDA ORTA ASYA İMGESİ
Sardor BERDIYEV 481

MASAL TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ VE KULLANİLAN ARAÇLAR
Sardor BOZOROV 482

BOSNA-HERSEK'TE ANAYASAL TASARIMIN DEVLET İNŞASI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
Savaş HOŞTAŞ 484

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KLİNİK KARAR SİSTEMLERİNDE DOĞAL DİL İŞLEME: MEME GÖRÜNTÜLEME RAPORLARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME
Seda YILDIRIM, Erkan ÜLKER, Necdet POYRAZ 486

BALKANLAR'DA TAŞA KAZINAN METİNLER: EVLİYA ÇELEBİ SEYAHATNÂMESİ'NDE TESELYA KİTABELERİ VE MANZUM TARİHLER
Selami TURAN 488

GASTRONOMİ, TARİH, KİMLİK VE JEOPOLİTİKA ARASINDAKİ İLİŞKİ: BALKAN ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK HARİTALANDIRMASI
Sena TOPAL, İbrahim ARMUTOĞLU, Hakan YILMAZ 490

GÖKYÜZÜ GÖZLEM ETKİNLİKLERİNİN ASTROTURİZM VE KIRSAL KALKINMA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: DENİZLİ BEYAĞAÇ TOPUKLU YAYLASI
Serkan BERTAN 492

SAKİN ŞEHİR ÇAMELİ TURİZM POTANSİYELİNE YÖNELİK ALGI
Serkan BERTAN 494

ŞAMAHI'DAN DOĞAN GÜNEŞ – SEYİD AZİM ŞİRVANİ
Sevda Aydin AGHAYEVA 496

SARAYBOSNA KÜTÜPHANESİNDE MUHAFAZA EDİLEN AZERBAYCAN'IN YAZILI MİRASI: METİNŞÜNASLIK TAHLİLİ
Sevinc BAYRAMOVA 498

KİTABİ-DEDE KORKUT" DESTANININ MİTOLOJİK-FELSEFİ DÜŞÜNCE SİSTEMİNDE KADININ SOSYAL-KOZMOGONİK FONKSİYONU
Sevinc QASIMOVA 500

AZERBAYCAN ÜRFAN EDEBİYATININ SONUNCU ÜSTADI
Seyyar BAYAT (MEMMEDOV) 501

NİZAMİ GENCEVİ ESERLERİNDE TÜRKÇÜLÜK
Seyyar BAYAT (MEMMEDOV). 503

TÜRK ƏDƏBİ TƏFƏKKÜRÜNÜN BAŞLANĞICI: DASTAN MƏRHƏLƏSİ
Səbinə DÜNYAMALIYEVA. 505

ÖĞRETİM VE YÜKSEKÖĞRETİMDE HÜSEYİN CAVİD'İN ESERLERİNİN ÖĞRETİMİ YOLUYLA MİLLİ VE MANEVİ DEĞERLERİN KAZANDIRILMASI VE İBLİS TRAJEDİSİNDE ŞEHVET VE NEFS MOTİFİNİN METODİK İNCELENMESİ
Sənur YAQUBOV. 507

EDEBİYAT DERSLERİNDE MİLLÎ-MANEVÎ DEĞERLERİN KAZANDIRILMASININ TEORİK TEMELLERİ: MODERN YAKLAŞIMLAR
Sənur YAQUBOV. 509

APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN JOURNALISM EDUCATION
Shahla SHIRALIYEVA 511

THE IMPACT OF DIGITAL TOURISM PLATFORMS ON THE EFFICIENCY OF SUSTAINABLE TOURISM SERVICES
Sharaf TASHMATOV. 512

ISSUES OF REINTEGRATION OF YOUNG PEOPLE RETURNING AFTER SERVING SENTENCES INTO THE LABOR MARKET: THE CASE OF UZBEKISTAN
Sharofidin Sh. XASANOV 513

OKUL ÖNCESİ YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARDA DUYGUSAL ÖZ DÜZENLEMENİN GELİŞİMİNDE EBEVEYN YAKLAŞIMININ ROLÜ
Simnara HEYDAROVA. 515

FROM THE BALKANS TO THE LEVANT: HADITH SCHOLAR SHU'AYB AL-ARNA'ŪṬ'S APPROACH TO THEOLOGICAL QUESTIONS, WITH SPECIAL REFERENCE TO THE SCRIPTURAL ATTRIBUTES
Sinanettin Arif ÖZDEMİR, Muhammed Emin ERDİM. 517

BALKAN TÜRK ƏDƏBİYYATINDA KÖÇ POEZİYASI (RECEP KÜPÇÜ YARADICILIĞI ƏSASINDA)
Sitarə VÜSAL 519

DISTANCE LEARNING AS A TOOL OF CULTURAL DIPLOMACY: THE UZBEKACADEMY PLATFORM AND THE PROMOTION OF UZBEK LANGUAGE AND HERITAGE ABROAD
Sodik MATLABOV. 520

AZERBAYCAN'DA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET KULLANIM AMACI VE SIKLIĞININ CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI
Solmaz HASANLI. 521

OSMANLI BALKANLARINDA DUA VE DEVLET: DUÂGÛLUĞUN TOPLUMSAL HAFIZASI VE KURUMSAL SÜREKLİLİĞİ
Songül ŞENLİK. 523

FROM HIJRAH TO FRONTIER: SOME PARALLELS IN THE BIRTH OF MADINAH AND SARAJEVO
Spahic OMER. 525

POST-SOVYET BALKANLARDA KIMLIK VE DEVLETLEŞME: DIASPORA, HAFIZA VE YENI ULUSAL ANLATILAR
Sultan SERTER 526

REMEMBERING THE BOSNIAN WAR THROUGH PAKISTANI TELEVISION: CULTURAL DIPLOMACY AND THE AESTHETIC TURN IN INTERNATIONAL RELATIONS
Sundus Basharat AHMAD, Asbah ZIA. 528

OSMANLI DÖNEMİNDE NAHÇIVAN'IN YÖNETİMİNDE KENGERLİ AŞİRET LİDERLERİNİN ROLÜ
Surayya AKBAROVA 529

MAKİNE ÖĞRENMESİ VE GRAF SİNİR AĞLARI İLE POLİMERLERİN CAM GEÇİŞ SICAKLIĞININ (TG) HASSASİYETLİ TAHMİNİ
Süeda Sena SÖNMEZ, Mahmut ÜNVER 531

YEREL ÜRETİCİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE MUĞLA YERYÜZÜ PAZARI'NIN KIRSAL KALKINMAYA ETKİSİ
Şaban KARGİGLİOĞLU 533

BOSNA-HERSEK İSLAM BİRLİĞİ'NİN DİJİTAL DİN İLETİŞİMİ VE KURUMSAL DİN ANLAYIŞININ DİJİTAL İNŞASI: İSLAM.BA ÖRNEĞİ
Şadiye KOTANLI KIZILOĞLU 535

DİJİTAL KOLEKTİF BELLEKTE BALKAN ANLATISI VE ANLAMSAL İNŞA: "EKŞİ SÖZLÜK" ÖRNEĞİ
Şadiye KOTANLI KIZILOĞLU 537

AZERBAYCAN MİLLİ RESİM SANATINDA KARABAĞ KONUSU: PEYZAJ ESTETİĞİ VE PORTRE SANATINDA İNSAN SİMALARI
Şemsiyye ZALOVA 539

GÖRSEL İLETİŞİM VE YENİ MEDYA UYGULAMALARININ DİJİTAL HAFIZA DİPLOMASİSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ: SREBRENİTSA ANMA GÜNÜ ÖRNEĞİ
Şenol ÇARIK, Yusuf Tolga ÜNKER 541

BOSNALI SÛDÎ'NİN ŞERH-İ DÎVÂN-I HÂFIZ ADLI ESERİNDE KİNAYELERE VERDİĞİ ANLAMLARIN YERLİLEŞTİRME-YABANCILAŞTIRMA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
Şerife YERDEMİR 543

STYLISTIC POSSIBILITIES OF REPETITION IN NAKHCHIVAN ASHIQ POETRY
Tarana GABULOVA 545

TÜRK BASININDA 1989 BULGARİSTAN GÖÇÜ VE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ
Taylan MARAL 546

KAFKAS YÜKSEKÖĞRETİMİNDE KURUMSAL ESNEKLİK VE DİJİTAL ADALETE STRATEJİK YAKLAŞİMLAR: NDÜ MODELİ
Tehrana KHUDAVERDIYEVA 548

EDEBİYATTA "YOKLUK ESTETİĞİ"
Telli HƏSƏNOVA 550

DÜZENLI FIZIKSEL AKTIVITENIN SAĞLIKLI YAŞAM TARZININ OLUŞTURULMASINA ETKISI
Teymur ABASLİ 552

TURKISH FOLK MUSIC AND GAME IN THE HUNGARIAN MUSIC EDUCATION
Tímea JANURIK 554

ARKEOLOJİK VERİLER IŞIĞINDA NAHÇIVAN'IN ESKİ ÇAĞ KÜLTÜRLERİ VE PROTO-TÜRK MİRASI
Toğrul HALİLOV 555

KÜRESEL TRENDLERDEN BÖLGESEL DİNAMİKLERE: BALKANLAR VE GELİŞEN PİYASALARDA DİJİTAL BANKACILIK VE YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ
Tuğba EYCEYURT BATIR 557

TÜRKİYE VE SEÇİLMİŞ BALKAN ÜLKELERİNDE EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: PISA 2022 VE PISA 2025 GÖSTERGELERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME
Tuğba İnciman ÇELİK 559

INTERNATIONAL AND BALKAN TECHNOPARK MODELS EXPERIENCE: DEVELOPMENT ASPECTS IN AZERBAIJAN
Tural ALAKBAROV, Dilber HUSEYNOVA, Yusif HUMBETOV 561

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN DESTEKLENMESİNDE ÖĞRETMENİN REFLEKSİF YETKİNLİĞİ: TEORİK TEMELLER VE PRATİK UYGULAMALAR
Turkan GURBANOVA 562

ALG ÖZÜTLERİ KULLANILARAK YEŞİL SENTEZLE ELDE EDİLEN GÜMÜŞ NANOPARTİKÜLLERİN ANTİBAKTERİYEL ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Tünay KARAN, Murat ÇAKIR 564

ÖZBEK TÜRKÇESİNDE GIYIM-KUŞAM MOTIFLI FRAZEOLOJIK BIRIMLERIN LINGVOKÜLTÜREL ANALIZI
Umida RAŞİDOVA, Şahnoza RUSTAMOVA, Sevinç AZAMATOVA 566

ARNAVUTLUK'TA TÜRKOLOJİ İÇİN YAPILAN ARAŞTIRMALAR
Urtis HARRI 567

BİR TABAKTA BALKANLAR: AYŞA BOŞNAK BÖREKÇİSİ ÖRNEĞİNDE BOŞNAK MUTFAK KÜLTÜRÜNÜN TÜRKİYE'DEKİ TEMSİLİ
Ümit SORMAZ, Ozan GÜLER, Savaş HOŞTAŞ, Murat DOĞDUBAY 568

DEPREM SONRASI YOL KAPANMALARININ YAPAY ZEKÂ YÖNTEMLERİYLE ANALİZİ VE AFET ÖNCESİ SENARYO MODELLEMESİNE ALTLIK VERİ ÜRETİLMESİ
Veysel AKATAY, Aycan Murat MARANGOZ, Murat ÇAVUŞLU 570

WEB TABANLI VERİ KAYNAKLARINDAN VERİ MADENCİLİĞİ YÖNTEMLERİYLE COĞRAFİ VERİ ÜRETİMİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ
Veysel AKATAY ... 572

AZERBAYCAN–TÜRKIYE STRATEJIK ORTAKLIĞININ TARIHSEL TEMELLERI
Vugar İSMAYİLOV ... 574

BALKAN ÜLKE ETF'LERİ ARASINDA SİSTEMİK VE JEOPOLİTİK ŞOK YAYILIMI: DİNAMİK BAĞLANTILILIK VE PORTFÖY BULGULARI
Yakup ARI ... 576

21. YÜZYILDA TOPLUMSAL DEĞIŞIMIN TAŞIYICI KUŞAKLARI: TÜRKIYE'DE GENÇLIK ÜZERINE SOSYOLOJIK BIR İNCELEME
Yalçın KAHYA ... 578

YÜKSEK HASSASİYETLİ TOPÇU SİSTEMLERİNİN KULLANIMININ TAKTİK ÜSTÜNLÜKLERİ
Yashar HUSEYNOV ... 580

DİJİTAL ÇAĞDA DİN VE YAPAY ZEKÂ: TEKNO-TEOLOJİK DÖNÜŞÜM ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Yasin GÖKHAN, Hicran İkbal ERCİYAS ... 582

BALKAN ÜLKELERİNDE CO2 EMİSYONLARININ BELİRLEYİCİLERİ: SANAYİLEŞME, ENERJİ TÜKETİMİ VE POLİTİK İSTİKRARIN ROLÜ
Yasin SÖĞÜT, Rabia EFEOĞLU ... 584

MUALLİM NACİ'NİN TERCÜMÂN-I HAKÎKAT VE SAADET GAZETELERİNDEKİ KÖŞELERİNE SELÂNİK'TEN YANSIYAN ŞAİRLER
Yaşar AYDEMİR ... 586

ALGORİTMİK VİDEO AKIŞLARININ GENÇ BİREYLERİN DİKKAT VE ANLAMLANDIRMA SÜREÇLERİ ÜZERİNDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ
Yaşar ÖZTÜRK ... 588

İŞBİRLİKLİ STEAM EĞİTİMİNİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ İŞLEMSEL DÜŞÜNMELERİNE ETKİSİ
Yunus Emre DEMİRBAŞ, Tarık ÖZKABAYEL, Mustafa EROL ... 590

GÖRSEL BELLEĞİN İNŞASI: SREBRENİTSA VE GAZZE'DE YAŞANAN SOYKIRIMIN MEDYADA HATIRLANMA BİÇİMLERİ
Yusuf İslam SÜRÜCÜ ... 592

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA ORTAÖĞRETIM TARİH DERS KITAPLARINDA BALKANLAR VE BOSNA-HERSEK İMAJI
Yusuf Ziya AKTAŞ, Necdet HAYTA ... 593

YAPAY ZEKA DESTEKLİ HELAL GIDA AMBALAJLAMA, DİJİTAL İZLENEBİLİRLİK VE İHRACAT REKABETÇİLİĞİ: TÜRKİYE VE BOSNA-HERSEK İÇİN HEDIT ÇERÇEVESİ
Yüksel OKŞAK, Yeliz OKŞAK ... 595

BALKAN ANTANTI'NIN İMZALANMASININ TBMM'DEKİ YANSIMALARI
Zafer IŞIK ... 597

EAGERNESS TO CALL UNTO GOD AND GUIDE PEOPLE IN LIGHT OF SACRED TEXTS AND THE BIOGRAPHIES OF THE RIGHTEOUS: A TELEOLOGICAL JURIDICAL PERSPECTIVE (FIQH AL-MAQASID)
Ziyad bin Mansour AL-QURASHI ... 599

ÖZBEK TÜRKÇESİNDE MOĞOLCA ALINTILAR
Zokir BAYNAZAROV ... 601

CEDİD DÖNEMI DERS KİTAPLARININ TARİHSEL SÜREÇTEKİ VE GÜNÜMÜZDEKİ ÖNEMİ
Zulayho ABDURAHMAN ... 603

ATA KÜLTÜ BAĞLAMINDA ÂŞIK MEDET ÖMEROV'UN ŞİİRLERİNDE DAĞ KÜLTÜ
Zumrud IBRAHIMQIZI ... 605

Yazar Dizini / Author Index ... 607

من السايبورغ إلى "ما بعد الإنسانية": إنسان ما بعد السايبورغ ودور الدولة في ضوء نموذج البلقان

عبد الله إبراهيم زيد الكيلاني[1]، Ahmet BAYAR[2]*

[1]أستاذ دكتور، الجامعة الأردنية، كلية الشريعة، قسم الفقه وأصوله، عمّان، الأردن

[2]الجامعة الأردنية، كلية الشريعة، قسم الفقه وأصوله، عمّان، الأردن

*المؤلف المسؤول · البريد الإلكتروني: bayarahmet690@gmail.com

الملخص

يجب تتناول هذه الدراسة التطور التكنولوجي المتسارع—ولا سيما مخرجات الثورة الصناعية الرابعة والخامسة—ليس بوصفه مجرد أدوات تقنية فرعية، بل كتحول جذري في "أنطولوجيا" طبيعة الوجود الإنساني، وفي آليات دور الدولة لإدارته وتوجيهه. ينطلق البحث من إطار مفاهيمي يربط بين ثلاثة مفاهيم أساسية متداخلة: "السايبورغ" بوصفه كائناً هجيناً يدمج بين البيولوجيا والآلة ويشكل مختبراً حياً يثير معضلات قانونية وأخلاقية، وفلسفة "الترانس-هيومانزم" (ما فوق الإنسانية) التي تسعى لترقية الإنسان وتجاوز حدوده البيولوجية مما يخلق تحديات جمة للسيادة الوطنية، وصولاً إلى "البوست-هيومانزم" (ما بعد الإنسانية) كتيار نقدي يفكك مركزية الإنسان ويدمج الذات الفردية داخل وعي شبكي وموزع. تهدف الدراسة بشكل رئيسي إلى تقصي كيفية انتقال الدولة من مرحلة "دعم المواطن" وتطويره إلى مرحلة "إدارة المواطن" كجزء من شبكة خوارزمية عبر التقنيات العصبية والاستلاب الإدراكي الناعم. كما تبحث مدى تأثير "الترابطية" في "ذوبان" استقلالية القرار البشري لصالح أنظمة الحكم التقنية، مقدمةً رؤية أصولية تتجاوز مفهوم "الاستدامة المادية" للثورة الخامسة نحو "استدامة الفطرة". وتعتمد الدراسة على المنهج الوصفي التحليلي ونموذج التحليل المفاهيمي المقارن لتفكيك هذه التحولات الفلسفية والسياسية، مع إسقاطها على "نموذج البلقان" كمنطقة انتقالية شهدت تاريخياً تفتتاً للهويات المركزية وتعد اليوم ميداناً حيوياً للتجارب الجيوسياسية والتقنية. وتخلص الدراسة إلى أن التفاعل بين الجهاز العصبي للمواطن والذكاء الاصطناعي ينتج أزمة سيادة حقيقية تذوب معها إرادة الدولة ومسؤولية الفرد التقليدية. وتوصي الورقة بضرورة صياغة الدول البلقانية لميثاق "أمن عصبي"، وتفعيل "الوقف الرقمي"، لمنع توظيف هذه التقنيات كأدوات للهندسة الاجتماعية وصياغة سلوك المجتمعات وفرض "الولاء السيبراني"، وذلك حمايةً لـ "السيادة الإدراكية" ومقام الاستخلاف الإنساني.

الكلمات المفتاحية: ما بعد الإنسانية، السيادة الإدراكية، الترابطية، هندسة السلوك، الأمن العصبي، البلقان

FROM CYBORG TO POSTHUMANISM: THE POST-CYBORG HUMAN AND THE ROLE OF THE STATE WITHIN THE CONTEXT OF THE BALKANS

Abdallah Ibrahim ZAID ALKILANI[1], Ahmet BAYAR[2*]

[1]Prof. Dr., The University of Jordan, Faculty of Sharia, Department of Fiqh and Its Principles, Amman, Jordan
[2]Master's Student, The University of Jordan, Faculty of Sharia, Department of Fiqh and Its Principles, Amman, Jordan
[*]Corresponding author · E-mail: bayarahmet690@gmail.com

ABSTRACT

This study addresses rapid technological advancement—particularly the outcomes of the Fourth and Fifth Industrial Revolutions—not merely as secondary technical tools, but as a radical shift in the "ontology" of human existence and the state's mechanisms for managing and directing it. The research stems from a conceptual framework linking three interrelated concepts: the "cyborg" as a hybrid entity merging biology and machinery, serving as a living laboratory that provokes legal and ethical dilemmas; the philosophy of "transhumanism," which seeks to enhance human capabilities and transcend biological limitations, creating immense challenges to national sovereignty; and "posthumanism" as a critical current that deconstructs anthropocentrism and integrates individual selfhood into a networked, distributed consciousness. The primary objective of the study is to investigate how the state transitions from "supporting and developing the citizen" to "managing the citizen" as part of an algorithmic network via neurotechnologies and soft cognitive alienation. It further examines the extent to which "connectivity" leads to the "dissolution" of human decision-making autonomy in favor of technological governance systems, presenting an Usuli vision that transcends the "material sustainability" of the Fifth Industrial Revolution toward the "sustainability of Fitrah" (primordial nature). Relying on a descriptive-analytical method and a comparative conceptual analysis model, the study applies these philosophical and political transformations to the "Balkan model" as a transitional region that has historically witnessed the fragmentation of centralized identities and currently serves as an arena for geopolitical and technical experimentation. The study concludes that the interaction between the citizen's nervous system and artificial intelligence produces a genuine crisis of sovereignty, eroding both the state's will and traditional individual responsibility. The paper recommends that Balkan states formulate a "neurosecurity" charter and activate the "digital Waqf" (endowment) framework to prevent deploying these technologies for social engineering, behavioral shaping, and imposing "cyber-loyalty," thereby protecting "cognitive sovereignty" and the status of human stewardship (Istikhlaf).

Keywords: Posthumanism, Cognitive Sovereignty, Connectivity, Behavioral Engineering, Neurosecurity, The Balkans

الدين والذكاء الاصطناعي: مقاربة فقهية في ضوء التكييف الشرعي والمسؤولية الأخلاقية

عبدالله علي محمود الصيفي

الجامعة الأردنية، كلية الشريعة، قسم الفقه وأصوله، عمّان، الأردن

البريد الإلكتروني: a.saifee@hotmail.com

الملخص

تتناول هذه الورقة العلمية التكييف الفقهي لتقنيات الذكاء الاصطناعي وما يترتب عليها من مسؤوليات أخلاقية وقانونية وفق منهج أصول الفقه الإسلامي. إن خوارزميات الذكاء الاصطناعي لا تمثل إرادة ذاتية مستقلة تنازع العقل الإنساني تكليفه، بل هي أدوات ووسائل تمكّن الإنسان من تصريف شؤونه، وحكم الوسائل في الفقه الإسلامي تابع لحكم المقاصد والغايات. تسعى المداخلة إلى تحرير القول في حدود توظيف هذه النظم في مجالات الفتوى، والقضاء، والعقود المالية، ارتكازاً على مفاهيم الأهلية الشرعية، والطبيعة التعبدية لبعض الأحكام، ومبدأ تضمين المباشر والمتسبب. وتؤكد الورقة أن المسؤولية الفقهية والقانونية عن أخطاء المنظومات الذكية لا تُلقى على الخوارزمية ذاتها، وإنما تقع شرعاً على عاتق المكلَّف الذي صممها أو أطلقها أو وجّه استخدامها دون تحرز كافٍ. وتخلص الورقة إلى وجوب بناء إطار أخلاقي ناظم مستمد من مقاصد الشريعة، يقوم على موازنة دقيقة بين جلب المصالح المعتبرة ودرء المفاسد وسد الذرائع، بما يكفل استثمار التقنية المعاصرة دون الإخلال بثوابت التشريع وكرامة الإنسان.

الكلمات المفتاحية: الذكاء الاصطناعي، الفقه الإسلامي، مقاصد الشريعة، الأهلية الشرعية، الضمان، المصلحة

RELIGION AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: A JURISPRUDENTIAL APPROACH TO SHARIA CHARACTERIZATION AND ETHICAL LIABILITY

Abdullah Ali Mahmoud AL-SAIFI

The University of Jordan, Faculty of Sharia, Department of Fiqh and Its Principles, Amman, Jordan
E-mail: a.saifee@hotmail.com

ABSTRACT

This paper examines the jurisprudential characterization (al-takyīf al-fiqhī) of artificial intelligence technologies and their attendant ethical and legal liabilities through the methodology of Islamic jurisprudence (Uṣūl al-Fiqh). AI algorithms do not possess independent agency capable of replacing human intellect; rather, they serve as instrumental means (wasāʾil) that expand human capacity, and in Islamic jurisprudence, means are governed by their intended ends (maqāṣid). The study delineates the boundaries of deploying smart systems in issuing legal opinions (fatwa), judicial adjudication (qaḍāʾ), and commercial contracting, based on the doctrines of legal capacity (ahliyyah), devotional prerogatives (taʿabbudī), and liability (ḍamān). Crucially, jurisprudential liability for damages caused by autonomous systems does not attach to the algorithm itself, but falls upon the legally accountable individual—the designer, operator, or user. Ultimately, the paper outlines a Sharia-compliant ethical framework that balances public benefit (maṣlaḥah) with harm prevention (sadd al-dharāʾiʿ), harnessing technological advancement while safeguarding the foundational principles of Islamic law and human dignity.

Keywords: Artificial Intelligence, Islamic Jurisprudence, Maqasid al-Shariah, Legal Capacity, Liability (Daman), Maslahah

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİNDE DİJİTAL TURİZM ALTYAPISININ ROLÜ: ÖZBEKİSTAN'DAN ÖRNEKLER

Abror Z. RAKHIMOV

Dr., "İpek Yolu" Uluslararası Turizm ve Kültürel Miras Üniversitesi, Semerkant, Özbekistan
E-posta: abrorrakhimov@univ-silkroad.uz · ORCID: 0009-0002-7278-7191

ÖZET

Küresel turizm sektörü, rekabetçi kalabilmek için teknolojik entegrasyona yönelik stratejik bir kaymayı gerektiren derin bir dijital dönüşümden geçmektedir. Orta Asya'da önde gelen bir destinasyon olarak kendini konumlandırmayı hedefleyen Özbekistan, 2010 yılından beri dijital turizm altyapısına öncelik vermektedir. Bununla birlikte, bu dijital gelişmelerin BM'nin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) ile -özellikle 8, 9 ve 12. amaçlarla- uyumu, akademik ve politika odaklı araştırmalar için kritik bir alan olmaya devam etmektedir. Bu çalışma, e-devlet platformları, dijital ödeme sistemleri ve çevrimiçi rezervasyon portalları da dahil olmak üzere dijital turizm altyapısının Özbekistan turizm sektörünün sürdürülebilir kalkınması üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Dijital olgunluğun uzun vadeli destinasyon rekabet gücünü ve sürdürülebilir sosyo-ekonomik sonuçları nasıl desteklediğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, BM Turizm, Dünya Bankası, WTTC ve Özbekistan İstatistik Ajansı'ndan (2010-2026) elde edilen ikincil verileri sentezleyen boylamsal karma yöntem yaklaşımını benimsemektedir. Bu çalışma, bölgesel dijital olgunluğa ilişkin bir vaka çalışmasıyla trend analizini entegre ederek, altyapı geliştirme ile sürdürülebilir turizm ölçütleri arasındaki korelasyonu değerlendirmekte ve Taşkent ile bölgesel merkezler arasındaki dijital uçurumun daralmasını incelemektedir. Sonuçlar, e-turizm altyapısının profesyonelleşmesinin hizmet verimliliğini ve operasyonel şeffaflığı önemli ölçüde artırdığını göstermektedir. Sorunsuz dijital ödeme ekosistemlerinin yaygınlaştırılması ile artan sürdürülebilir ekonomik faaliyet arasında pozitif bir korelasyon gözlemlenmiştir. Ayrıca, bulgular bölgesel eşitsizlikler istikrar kazanırken, ziyaretçi akışını optimize etmek ve sistemik sürdürülebilirlik hedeflerini karşılamak için gerçek zamanlı veri analitiğinin entegrasyonunun şart olduğunu göstermektedir. Bu araştırma, geçiş ekonomileri için dijital benimseme ve sürdürülebilirlik arasındaki boşluğu kapatmak üzere tekrarlanabilir bir çerçeve sunmaktadır. Politika yapıcılara, adil dijital altyapı dağıtımını sağlamak ve böylece destinasyon direncini artırmak için uygulanabilir stratejiler sunmaktadır. Çalışma, Orta Asya'da Akıllı Turizm literatürüne özgün kanıtlar sunarak, gelecekteki turizm politikası ve dijital altyapı yatırımı için stratejik bir temel sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Turizm Altyapısı, Sürdürülebilir Turizm, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Uygulanması, Özbekistan, Destinasyon Rekabet Gücü

THE ROLE OF DIGITAL TOURISM INFRASTRUCTURE IN SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN

Abror Z. RAKHIMOV

Dr., "Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: abrorrakhimov@univ-silkroad.uz · ORCID: 0009-0002-7278-7191

ABSTRACT

The global tourism sector is undergoing a profound digital transformation, necessitating a strategic shift toward technological integration to remain competitive. Uzbekistan, aiming to establish itself as a primary destination in Central Asia, has prioritized digital tourism infrastructure since 2010. However, the alignment of these digital advancements with the UN's Sustainable Development Goals (SDGs)—specifically goals 8, 9, and 12—remains a critical area for academic and policy-oriented inquiry. This study evaluates the impact of digital tourism infrastructure—including e-government platforms, digital payment systems, and online booking portals—on the sustainable development of Uzbekistan's tourism sector. It seeks to identify how digital maturity fosters long-term destination competitiveness and sustainable socio-economic outcomes. The research adopts a longitudinal mixed-methods approach, synthesizing secondary data from the UN Tourism, World Bank, WTTC, and the Statistics Agency of Uzbekistan (2010–2026). By integrating trend analysis with a case study of regional digital maturity, the study assesses the correlation between infrastructure development and sustainable tourism metrics, examining the narrowing digital divide between Tashkent and regional hubs. Results demonstrate that the professionalization of e-tourism infrastructure significantly enhances service efficiency and operational transparency. A positive correlation is observed between the deployment of seamless digital payment ecosystems and increased sustainable economic activity. Furthermore, the findings suggest that while regional disparities have stabilized, the integration of real-time data analytics is essential to optimize visitor flow and fulfill systemic sustainability targets. This research provides a replicable framework for transition economies to bridge the gap between digital adoption and sustainability. It offers policymakers actionable strategies to ensure equitable digital infrastructure distribution, thereby driving destination resilience. The study contributes original evidence to the literature on Smart Tourism in Central Asia, providing a strategic foundation for future tourism policy and digital infrastructure investment.

Keywords: Digital Tourism Infrastructure, Sustainable Tourism, SDG Implementation, Uzbekistan, Destination Competitiveness

ÇEVREDEN STRATEJİK KORİDORA: AVRASYA BAĞLANTISALLIĞINDA BALKANLARIN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

Adam SAUD

Prof. Dr., Bahria Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, İslamabad, Pakistan
E-posta: asaud.buic@bahria.edu.pk · ORCID: 0000-0001-8606-9874

ÖZET

Balkanlar tarihsel olarak, birbiriyle rekabet eden güç merkezleri arasında konumlanmış jeopolitik bir çevre bölge olarak algılanmıştır. Ancak günümüzde küresel siyasetteki değişimler, ekonomik karşılıklı bağımlılık ve teknolojik dönüşüm, bölgenin gelişmekte olan Avrasya bağlantı ağları içindeki stratejik önemini artırmıştır. Bu çalışma, Balkanlar'ın ulaştırma, enerji ve dijital altyapı projeleri vasıtasıyla Avrupa, Asya ve Orta Doğu'yu birbirine bağlayan kritik bir koridora dönüşme sürecini incelemektedir. Özellikle Avrupa-ötesi ulaşım koridorlarına, enerji çeşitlendirme girişimlerine, Çin'in Kuşak ve Yol projelerine ve bölgenin jeoekonomik dinamiklerini yeniden şekillendiren dijital bağlantı ağlarının gelişimine odaklanılmaktadır. Çalışma, Jeoekonomik Teori ve Karmaşık Karşılıklı Bağımlılık Teorisi'ne dayanmaktadır. Jeoekonomik teori, devletlerin altyapı, ticaret ve yatırımı stratejik nüfuz araçları olarak nasıl kullandığını anlamak için bir çerçeve sunarken; Karmaşık Karşılıklı Bağımlılık, ulusötesi ağların ve gücün askerî olmayan boyutlarının bölgesel bütünleşme süreçlerindeki artan önemini açıklamaktadır. Bu kuramsal perspektifler birlikte, bağlantısallık, ekonomik kalkınma ve jeopolitik rekabet arasındaki etkileşimi aydınlatmaktadır. Yöntem olarak araştırma, nitel vaka çalışması yaklaşımını benimsemekte; politika belgeleri, stratejik altyapı planları, bölgesel anlaşmalar ve uluslararası kuruluşlar tarafından yayımlanan raporların doküman analizine dayanmaktadır. Bölgedeki başlıca ulaşım, enerji ve dijital bağlantı projelerinin karşılaştırmalı analizi, iş birliği, rekabet ve dış etki kalıplarını belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Bu makale, Balkanlar'ın giderek Avrasya bağlantısallık çerçeveleri içinde stratejik bir merkez işlevi gördüğünü ileri sürmektedir. Bu dönüşüm, yalnızca bölgenin ekonomik ve jeopolitik önemini artırmakla kalmamakta, aynı zamanda onu yirmi birinci yüzyılda bölgesel düzen, bütünleşme ve nüfuz konusundaki rekabetçi vizyonların kesiştiği önemli bir saha olarak konumlandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrasya, Balkanlar, Bağlantısallık, Jeopolitik, Karmaşık Karşılıklı Bağımlılık

FROM PERIPHERY TO STRATEGIC CORRIDOR: THE GEOPOLITICAL IMPORTANCE OF THE BALKANS IN EURASIAN CONNECTIVITY

Adam SAUD

Prof. Dr., Bahria University, Department of International Relations, Islamabad, Pakistan
E-mail: asaud.buic@bahria.edu.pk · ORCID: 0000-0001-8606-9874

ABSTRACT

The Balkans have historically been perceived as a geopolitical periphery situated between competing centers of power. However, contemporary shifts in global politics, economic interdependence, and technological transformation have elevated the region's strategic significance within emerging Eurasian connectivity networks. This paper examines how the Balkans are transitioning from a peripheral geopolitical space into a critical corridor linking Europe, Asia, and the Middle East through transport, energy, and digital infrastructure projects. Particular attention is given to trans-European transport corridors, energy diversification initiatives, China's Belt and Road projects, and the development of digital connectivity networks that are reshaping regional geoeconomic dynamics. The study is anchored in Geo-economic Theory and Complex Interdependence Theory. Geoeconomics provides a framework for understanding how states employ infrastructure, trade, and investment as instruments of strategic influence, while Complex Interdependence explains the growing significance of transnational networks and non-military dimensions of power in regional integration processes. Together, these theoretical perspectives illuminate the interplay between connectivity, economic development, and geopolitical competition. Methodologically, the research adopts a qualitative case-study approach, employing document analysis of policy papers, strategic infrastructure plans, regional agreements, and reports issued by international organizations. Comparative analysis of major transport, energy, and digital connectivity projects is utilized to identify patterns of cooperation, competition, and external influence in the region. The paper argues that the Balkans are increasingly functioning as a strategic hub within Eurasian connectivity frameworks. This transformation not only enhances the region's economic and geopolitical relevance but also positions it as a key arena where competing visions of regional order, integration, and influence converge in the twenty-first century.

Keywords: Eurasia, Balkans, Connectivity, Geopolitics, Complex Interdependence

KİTÂBU'L İDRÂK Lİ-LİSÂNİ'L ETRÂK'TE GEÇEN YAPIM EKLERİ VE EBU HAYYÂN'IN MORFOLOJİ BİLGİSİ

Adem BULUT

Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
E-posta: adem.bulut.1682@gmail.com · ORCID: 0009-0007-8177-2924

ÖZET

Kaşgarlı Mahmud'un Divânu Lügati't Türk isimli eseri ile başlayan Türk sözlükçülük geleneği, Kıpçak sahasındaki sözlüklerle daha da gelişmiştir. O dönemdeki yazar ve şairlerin çalışmalarıyla Kıpçak Türkçesi edebî yazı dili hâline gelmiş, dönemin filologları sayesinde de Türk dili hakkında birçok eser kaleme alınmış ve bu sayede hem Araplara Türkçe öğretimi farklı coğrafyalara yayılmış hem Türk dili hakkında Türk asıllı olmayan filologların bakışıyla Türkçenin nasıl algılandığı günümüz araştırmacıları tarafından ortaya konmuş hem de o dönemde Türkçe, Arapçaya karşılık büyük bir önem kazanmıştır. Memlûk sahasında Türk dilinin önem kazandığı bir devirde ünlü Arap filolog Ebû Hayyân Muhammed bin Yûsuf bin 'Alî Yûsuf bin Hayyân al-Gırnatî (al-Endulusî) tarafından Mısır-Suriye sahasında konuşulan Türk dilini incelemek amacıyla yazılmış sözlük ve gramer kitabı olan Kitâbu'l İdrâk lî Lisâni'l Etrâk (Kİ) Türk dilinin en eski sözlük ve gramer kitaplarından biridir. Eser, Mısır-Kahire'de 20 Ramadan 712 (18 Aralık 1312) yılında Perşembe günü tamamlanmıştır. Eserin Ebû Hayyân tarafından yazılmış orijinal nüshası günümüze ulaşamamıştır. Ancak eserin bugün bilinen üç farklı nüshası mevcuttur. Bunlardan en eskisi 13 Şubat 1335 tarihinde yazılmış olup V nüshası ismiyle anılan ve İstanbul'daki Bayezid Umumî Kütüphanesi'nin Veliyüddin Efendi bölümünde 2896 yer numarası ile kayıtlı olan nüshadır. Diğer nüsha ise, 30 Kasım 1402 yılında yazılmış olan ve bugün İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Arapça Yazmalar kısmında 3856 numarada bulunan nüshadır. Son olarak Dar'ul Kutup'te bulunan ve Kahire nüshası olarak tanınan nüsha da eserin elimize ulaşabilen son nüshasıdır. Söz varlığı açısından zengin olan Kİ'de Ebû Hayyân tarafından kimi sözcükler için morfolojik tahliller yapılmıştır. Bunun yanında eserde madde başı olarak bazı yapım ekleri hakkında bilgi verilmiş olup bu yapım ekleri örneklendirilmiştir. Kitabını sözlük, tasrif (çekim, türetme) ve sentaks olmak üzere üç bölüm hâlinde oluşturmuş olan Ebû Hayyân, eserin ikinci bölümünde (tasrif bölümünde) Türk dilindeki kelime yapım yollarından bahsetmiş ve bunları sınıflandırmıştır. Bu çalışmada Ebû Hayyân tarafından verilmiş olan bilgiler, eserin V nüshası esas alınarak incelenmiştir. Bunun yanında kitabın tasrif bölümünde eklerle ilgili verilmiş olan açıklamalar da her ekin geçtiği bölümde verilmiş olup Arap bilgini Ebû Hayyân'ın Türkçe hakkında bilgisi de ortaya konulmuştur. Böylelikle Türkçenin on dördüncü yüzyıldaki görünümü bir Arap dilcisinin bakış açısıyla okuyuculara sunulmaya çalışılmış ve Türk asıllı olmayan bir filoloğun Türk dilinin morfolojisi hakkında verdiği bilgilerin ne derece doğru olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebū Ḥayyān, Kitâbu'l İdrâk Li-Lisâni'l Etrâk, Memlûk-Kıpçak Türkçesi, Morfoloji

DERIVATIONAL MORPHOLOGY IN KITĀB AL-IDRĀK LI-LISĀN AL-ATRĀK: AN ANALYSIS OF ABŪ ḤAYYĀN'S MORPHOLOGICAL KNOWLEDGE

Adem BULUT

Asst. Prof. Dr., Bitlis Eren University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature

E-mail: adem.bulut.1682@gmail.com · ORCID: 0009-0007-8177-2924

ABSTRACT

The tradition of Turkish lexicography, inaugurated by Mahmud al-Kashgharî's Diwân Lughât al-Turk, reached a more advanced stage with the dictionaries produced in the Kipchak linguistic sphere. Through the literary activities of the period's authors and poets, Kipchak Turkish emerged as a fully developed written literary language, while the efforts of contemporary philologists resulted in the production of numerous works on the Turkish language. These works not only facilitated the dissemination of Turkish-language instruction among Arabic-speaking communities across different regions but also provide modern scholars with valuable insights into how Turkish was perceived and described by non-Turkish philologists. Moreover, they attest to the increasing prestige and significance of Turkish alongside Arabic during the Mamluk period. Among the most significant linguistic works produced in this milieu is Kitâb al-Idrâk li-Lisân al-Atrâk (hereafter KI), a dictionary and grammatical treatise written by the eminent Arab philologist Abû Hayyân Muhammad b. Yûsuf al-Gharnâtî (al-Andalusî). Composed with the aim of describing the Turkish language spoken in the Egypt–Syria region, KI occupies a distinguished place among the earliest extant dictionaries and grammatical works devoted to Turkish. The work was completed in Cairo on Thursday, 20 Ramadân 712 AH (18 December 1312 CE). Although Abû Hayyân's autograph manuscript has not survived, three manuscript copies of the work are known today. The earliest of these, commonly referred to as the V manuscript, was copied on 13 February 1335 and is preserved in the Veliyyüddin Efendi Collection of the Bayezid State Library in Istanbul under catalogue number 2896. Another manuscript, dated 30 November 1402, is housed in the Arabic Manuscripts Collection of Istanbul University Library under catalogue number 3856. The third surviving copy known as the Cairo manuscript is the last copy of the work. As a work distinguished by its rich lexical content, KI contains numerous observations on the morphological structure of Turkish. In addition to providing morphological analyses of individual lexical items, Abû Hayyân includes several derivational suffixes as independent entries and illustrates their functions through examples. The work is organized into three main sections: lexicon, tasrîf (morphology, including inflection and derivation), and syntax. In the tasrîf section, Abû Hayyân discusses the principal mechanisms of word formation in Turkish and proposes a classification of these processes. Drawing primarily on the V manuscript, the present study examines the information provided by Abû Hayyân concerning derivational morphology. It also takes into account the explanations of suffixation found in the tasrîf section and evaluates them in relation to the relevant derivational suffixes discussed throughout the work. In doing so, the study aims to elucidate Abû Hayyân's understanding of Turkish morphology and to present a fourteenth-century view of Turkish through the perspective of an Arab linguist. Furthermore, it assesses the extent to which the morphological analyses and observations offered by a non-Turkish philologist accurately reflect the structure of the Turkish language.

Keywords: Kitāb al-Idrāk li-Lisān al-Atrāk, Abū Ḥayyān, Mamlûk-Kipchak Turkish, Morphology

ÇİN HANEDAN KRONİKLERİNDE AVRUPA'YA UZANAN TİCARET AĞLARI: İPEK YOLU VE BALKANLAR ÜZERİNE TARİHSEL BİR DEĞERLENDİRME

Adile BALCI

Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul
E-posta: adile.balci@msgsu.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4490-4039

ÖZET

İpek Yolu, yalnızca Doğu ile Batı arasında mal dolaşımını sağlayan bir ticaret güzergâhı değil, aynı zamanda siyasi, ekonomik, kültürel ve diplomatik ilişkilerin şekillendiği çok katmanlı bir etkileşim ağıdır. Çin'den başlayarak Orta Asya, Hazar Havzası ve Karadeniz üzerinden Avrupa'ya uzanan bu güzergâh, tarih boyunca farklı devletler ve toplumlar arasında bilgi, teknoloji, din ve kültür aktarımına da zemin hazırlamıştır. Avrupa'nın güneydoğu kapısını oluşturan Balkanlar ise bu tarihsel bağlantı sisteminin önemli geçiş alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Buna rağmen Çin hanedan kroniklerinde yer alan veriler ışığında İpek Yolu'nun Avrupa bağlantılarının ve bu bağlantılar içerisinde Balkanların dolaylı konumunun incelendiği çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu araştırma, Çin hanedan kroniklerinde kayıt altına alınan diplomatik ve ticari ilişkileri esas alarak İpek Yolu'nun Avrupa'ya uzanan tarihsel ağlarını değerlendirmeyi ve Balkanların bu ağ içerisindeki yerini tarihsel süreklilik perspektifiyle ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel kaynaklarını Shiji (史记), Hanshu (汉书), Hou Hanshu (后汉书), Weishu (魏书), Zhoushu (周书), Suishu (隋书), Jiu Tang Shu (旧唐书) ve Xin Tang Shu (新唐书) oluşturmaktadır. Söz konusu kroniklerde Batı Bölgeleri (Xiyu, 西域), Soğd tüccarları, Göktürk Kağanlığı, Sasani Devleti (Bosi, 波斯) ve Bizans İmparatorluğu (Fulin, 拂菻) hakkında yer alan kayıtlar ayrıntılı biçimde incelenmektedir. Çin tarihçileri bu siyasi oluşumları yalnızca dış ülkeler olarak tanımlamakla kalmamış; ticaret yollarının güvenliği, elçilik faaliyetleri, diplomatik ilişkiler ve uluslararası güç dengeleri bağlamında da değerlendirmiştir. Bu yönüyle hanedan kronikleri, erken dönem Avrasya ticaret sisteminin işleyişini anlamaya imkân sağlayan temel birincil kaynaklar arasında yer almaktadır. Araştırmada nitel tarih araştırması yöntemi benimsenmiş; metin çözümlemesi ve karşılaştırmalı tarih yöntemi birlikte kullanılmıştır. Çin kroniklerinde yer alan kayıtlar, modern İpek Yolu literatürü ve Avrasya ticaret tarihi çalışmalarıyla karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Böylece Çin merkezli tarih anlatısının ötesine geçilerek Göktürklerin Orta Asya ticaret yollarının güvenliğinin sağlanmasındaki rolleri, Soğd tüccarlarının doğu-batı ticaretindeki aracılık faaliyetleri ve Bizans'a ulaşan diplomatik güzergâhlar analiz edilmiştir. Bu unsurların Avrupa'nın doğu sınırlarını oluşturan Karadeniz havzası ve Balkan coğrafyasıyla kurduğu tarihsel ilişkiler, Avrasya ölçekli bağlantısallığın önemli bileşenleri olarak ele alınmıştır. Araştırma sonucunda Balkanların Çin hanedan kroniklerinde doğrudan ayrıntılı biçimde tasvir edilen bir coğrafya olmadığı; buna karşılık Bizans, Karadeniz havzası ve Avrupa'ya uzanan ticaret ve diplomasi ağları aracılığıyla dolaylı biçimde izlenebildiği tespit edilmiştir. Bu durum, Balkanların Avrasya ticaret sisteminin batı ucunda yer alan önemli bir bağlantı sahası olduğunu göstermektedir. Ayrıca Çin kaynaklarında kayıt altına alınan ticaret yolları ve diplomatik ilişkiler, günümüzde Kuşak ve Yol Girişimi ile Orta Koridor çerçevesinde yeniden önem kazanan Avrasya bağlantılarının tarihsel arka planını anlamaya da katkı sunmaktadır. Sonuç olarak çalışma, Çin hanedan kroniklerinin Avrupa'ya uzanan ticaret ağlarının yeniden değerlendirilmesinde önemli fakat yeterince kullanılmayan birincil kaynaklar olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma, Çin kaynaklarını merkeze alan tarih yazımı yaklaşımıyla İpek Yolu'nun yalnızca ekonomik bir güzergâh değil, siyasi, kültürel ve diplomatik etkileşimleri şekillendiren çok boyutlu bir Avrasya sistemi olduğunu göstermekte; Balkanların bu sistem içerisindeki dolaylı fakat stratejik konumuna dikkat çekmektedir. Bu yönüyle çalışma, Çin kaynakları ile Balkan araştırmalarını ortak bir zeminde buluşturarak disiplinler arası literatüre özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Çin Hanedan Kronikleri, İpek Yolu, Bizans (Fulin), Soğd Tüccarları, Avrasya Ticaret Ağları

TRADE NETWORKS EXTENDING TO EUROPE IN CHINESE DYNASTIC CHRONICLES: A HISTORICAL ASSESSMENT OF THE SILK ROAD AND THE BALKANS

Adile BALCI

Dr., Mimar Sinan Fine Arts University, Faculty of Science and Letters, Department of History, Istanbul
E-mail: adile.balci@msgsu.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4490-4039

ABSTRACT

The Silk Road was not merely a commercial route facilitating the movement of goods between East and West, but also a multidimensional network through which political, economic, cultural, and diplomatic interactions were established and sustained. Extending from China through Central Asia and the Caspian Basin to Europe, this network served as a vital corridor for the transmission of commodities, technologies, religions, and cultural values across Eurasia. The Balkans, forming the southeastern gateway to Europe, occupied a significant position within this historical system of connectivity. Despite its importance, relatively few studies have examined the European extension of the Silk Road and the indirect role of the Balkans through the evidence preserved in the Chinese dynastic chronicles. This study aims to investigate the historical trade and diplomatic networks extending from China to Europe, as recorded in the Chinese dynastic chronicles, and to evaluate the historical position of the Balkans within these transcontinental networks from the perspective of long-term connectivity. The primary sources of this study consist of the Shiji (史记), Hanshu (汉书), Hou Hanshu (后汉书), Weishu (魏书), Zhoushu (周书), Suishu (隋书), Jiu Tang Shu (旧唐书), and Xin Tang Shu (新唐书). These chronicles contain valuable records concerning the Western Regions (Xiyu, 西域), Sogdian merchants, the Göktürk Khaganate, the Sasanian Empire (Bosi, 波斯), and the Byzantine Empire (Fulin, 拂菻). Rather than merely describing foreign states, the Chinese historians documented trade routes, diplomatic missions, political alliances, security policies, and interstate relations, making these chronicles indispensable primary sources for understanding the operation of the early Eurasian trade system. This research adopts a qualitative historical methodology, combining textual analysis with the comparative historical method. The information preserved in the Chinese dynastic chronicles is examined alongside modern scholarship on the Silk Road and Eurasian trade history. Particular attention is paid to the role of the Göktürks in maintaining the security of Central Asian trade routes, the intermediary function of Sogdian merchants in long-distance commerce, and the diplomatic routes leading to Byzantium. These elements are further analysed in relation to the historical connections established with the Black Sea basin and the Balkan Peninsula, thereby highlighting the interconnected nature of Eurasian commercial and diplomatic networks. The findings demonstrate that although the Balkans were not described directly or extensively in the Chinese dynastic chronicles, they can be traced indirectly through references to Byzantium, the Black Sea region, and the westward commercial and diplomatic routes recorded in these sources. This evidence indicates that the Balkans constituted an important western link within the broader Eurasian trade system. Furthermore, the trade routes and diplomatic exchanges documented in the Chinese chronicles provide valuable historical context for understanding contemporary Eurasian connectivity, particularly within the framework of the Belt and Road Initiative and the Middle Corridor. In conclusion, this study argues that the Chinese dynastic chronicles constitute an important yet underutilized body of primary sources for reassessing the trade networks extending toward Europe. By adopting a historiographical approach centred on Chinese historical sources, the study demonstrates that the Silk Road should be understood not merely as an economic corridor but as a multidimensional Eurasian system shaped by political, cultural, and diplomatic interactions. In this context, the Balkans emerge as an indirect yet strategically significant component of this historical network. Accordingly, the study seeks to contribute to interdisciplinary scholarship by establishing a dialogue between Chinese historical sources, Silk Road studies, and Balkan history.

Keywords: Chinese Dynastic Chronicles, Silk Road, Byzantine Empire (Fulin), Sogdian Merchants, Eurasian Trade Networks

TRADITIONAL SALAR WRITING SYSTEM AND THE LANGUAGE IT RECORDS

Adrien Alp VAILLANT

Dr., CETOBAC (Centre d'Études Turques, Ottomanes, Balkaniques et Centrasiatiques)
E-mail: adrienvaillant2000@yahoo.fr · ORCID: 0009-0006-4997-6292

ABSTRACT

Salar remains to this day one of the least studied of the Turkish dialects. It is the desire to make it better known and more accessible to scholars that led me to take an interest in it. My research on this dialect first focused on the phonological, grammatical and lexical description of the language as it is spoken today in Qinghai. This initial work was therefore concerned primarily with the description of present-day Salar, considered from several complementary linguistic perspectives. At present, however, I am mainly directing my attention to another aspect of Salar studies which, although neglected until now, seems to me no less worthy of interest than the others: namely the traditional Salar writing system, known as Türk Oğuş, and the language — different in many respects from ordinary Salar — that it records. Although some works have already been devoted to Türk Oğuş, they remain very few in number and are, moreover, difficult to access for most researchers. The available studies therefore provide only limited access to this particular writing tradition. Moreover, they do not allow one to form a sufficiently precise idea of how the writing system actually functions in practice. It therefore appears necessary, in order to fill this gap in our knowledge, to produce as detailed and systematic a description as possible of Türk Oğuş. Such a description should make it possible to gain a clearer understanding of the way in which this writing system is used and of the particular features that characterize it. To this end, I have collected a number of texts written in Türk Oğuş. The examination of these documents has already enabled me to draw up a preliminary description of this particular writing system and to identify some of its most characteristic features. Further analysis of the data drawn from these same documents should soon not only enable me to give a more exhaustive account of the particular features of Salar writing — of which I can already say that it constitutes an original Arabo-Turkish graphic tradition — but also to begin the study of the old written Salar language. This written variety displays a number of characteristics that are absent from present-day Salar or, at any rate, are not found in its most habitual and everyday usage. The study of the documents written in Türk Oğuş thus provides an opportunity to examine not only the writing system itself, but also the particular form of the Salar language that it records. It is some of these distinctive features of the old written language that I would like to highlight in this presentation.

Keywords: Turkish dialects, Oghuz, Salar, Traditional Salar writing system (Türk Oğuş), Written Salar

ÖZBEK VE KAZAK TÜRKÇELERİNDE SOMATİK DEYİMLERİN KARŞILAŞTIRMALI TİPOLOJİK VE ANLAMSAL İNCELEMESİ

Ahmad HASANOV

Doç. Dr., Şerof Raşidov Semerkant Devlet Üniversitesi, Semerkant, Özbekistan
E-posta: ahmadhasanov23@gmail.com · ORCID: 0000-0002-0506-4615

ÖZET

Bu çalışma, Özbek ve Kazak Türkçelerinde insan vücudu organ adlarıyla oluşturulan somatik deyimlerin karşılaştırmalı tipolojik ve anlamsal özelliklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Somatik deyimler, Türk halklarının yaşam biçimini, düşünce sistemini, kültürel değerlerini ve dünyayı algılama biçimlerini yansıtan en önemli söz varlığı unsurlarından biridir. Aynı dil ailesine mensup olan Özbek ve Kazak Türkçeleri, ortak tarihî kökene sahip olmalarına rağmen farklı coğrafi, sosyal ve kültürel şartların etkisiyle kendilerine özgü deyim sistemleri geliştirmiştir. Bu nedenle somatik deyimlerin karşılaştırılması, hem ortak Türk kültürünün hem de lehçelere özgü dilsel özelliklerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırmada karşılaştırmalı-tipolojik yöntem temel alınmış; her iki lehçedeki somatik deyimler yapı, anlam, kullanım bağlamı ve kültürel motivasyon açısından değerlendirilmiştir. Deyimler tam eşdeğer, kısmi eşdeğer ve eşdeğeri bulunmayan örnekler şeklinde sınıflandırılmış; ayrıca mecazlaştırma süreçleri ile bilişsel ve kültürel kodlar analiz edilmiştir. İnceleme sonucunda kalp, göz, baş, el, ayak, yüz ve dil gibi organ adlarını içeren birçok deyimin ortak Türk düşünce sisteminin izlerini taşıdığı, buna karşılık bazı deyimlerin ise toplumların tarihî tecrübeleri, yaşam tarzı ve kültürel çevresi doğrultusunda farklı anlam katmanları kazandığı belirlenmiştir. Çalışmanın bulguları, Türk lehçeleri arasında deyimsel eşdeğerliğin ortaya konulmasına, karşılaştırmalı Türkoloji araştırmalarına ve kültürlerarası iletişim çalışmalarına katkı sağlamaktadır. Ayrıca elde edilen sonuçların Türk lehçelerinin öğretimi, sözlükbilim, çeviribilim ve dil-kültür ilişkisi üzerine yapılacak araştırmalar için önemli bir kaynak oluşturacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özbek Türkçesi, Kazak Türkçesi, Somatik deyimler, Karşılaştırmalı tipoloji, Anlambilim

TÜRKİYE'DEN NİTELİKLİ BEYİN GÖÇÜNÜN PSİKOLOJİK NEDENLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Ahmed AYGÖL[1*], Abdullah MANAP[2]

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, Batman Üniversitesi
[2]Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ahmetaygol@gmail.com · ORCID: 0009-0003-4196-4308

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'den yurtdışına yönelen bireylerin nitelikli beyin göçünü sadece makro-ekonomik ve yapısal değişkenlerle sınırlandırmayıp, bireysel karar süreçlerinde rol oynayan çok boyutlu psikolojik dinamikleri incelemektir. Çalışma, nitelikli insan kaynağının ülkede kalmasını sağlayacak yapısal reformlara psikolojik bir temel sunmayı amaçlamaktadır. Geleneksel göç araştırmalarının sıklıkla odaklandığı maddi fırsatlar ve istihdam gibi ekonomik verilerin ötesine geçen bu çalışma, göç kararının merkezindeki bireyin psikolojik dünyasını ele alarak literatürdeki boşluğun doldurulmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırma, Türkiye'den yurtdışına göç eden nitelikli bireylerin bu karar arkasındaki psikolojik gerekçelerini ve öznel deneyimlerini derinlemesine anlamlandırmak amacıyla, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgubilim (fenomenoloji) deseniyle tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; iki doktor, iki mühendis, iki akademisyen, bir öğretmen, bir tasarımcı, bir avukat, bir psikolog ve bir yöneticinin bulunduğu, eğitimlerini Türkiye'de tamamlayıp mesleki kariyerlerini ABD (n=5), Almanya (n=4) ve Kanada'da (n=2) sürdüren 11 nitelikli profesyonel oluşturmaktadır. Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılmış olup veri doygunluğu nedeniyle 11 kişi yeterli görülmüştür. Görüşmeler çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiş, ses kaydı alınarak yazıya dökülmüştür. Araştırma için Batman Üniversitesi'nden 13.10.2025 tarihli ve 237470 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Veriler, katılımcıların beyin göçünü tetikleyen ruhsal süreçlerini derinlemesine incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış "yarı yapılandırılmış görüşme formu" ile toplanmıştır. Toplanan veriler iki araştırmacı tarafından tümevarımsal içerik analizine tabi tutulmuş; veriden elde edilen kodlar gruplandırılarak temalara ulaşılmış ve bu temalar ilgili kuramsal literatürle ilişkilendirilmiştir. Bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Analizler sonucunda, nitelikli beyin göçünü tetikleyen psikolojik nedenler altı ana tema altında toplanmıştır: yapısal belirsizlik ve varoluşsal güvensizlik; örgütsel adalet ve liyakat algısının zedelenmesi; tükenmişlik ve mesleki kimlik aşınması; psikolojik güvenlik yoksunluğu; özerklik ve yeterlik ihtiyacının karşılanmaması; etik gerilim ve değer uyumsuzluğu. Araştırma sonuçları, Türkiye'den gerçekleşen nitelikli beyin göçünün sadece rasyonel ve ekonomik bir tercih olmadığını; özünde bireyin kendi ruhsal bütünlüğünü, liyakat ve adalet algısını, profesyonel değerlerini ve gelecek umudunu koruma gayretini barındıran varoluşsal bir konum belirleme çabası olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Beyin göçü, Nitelikli göç, Psikolojik faktörler, Olgubilim

A QUALITATIVE STUDY ON THE PSYCHOLOGICAL DRIVERS OF HIGH-SKILLED EMIGRATION FROM TÜRKİYE

Ahmed AYGÖL[1*], Abdullah MANAP[2]

[1]Master's Student, Batman University
[2]Asst. Prof. Dr., Batman University
[*]Corresponding author · E-mail: ahmetaygol@gmail.com · ORCID: 0009-0003-4196-4308

ABSTRACT

The primary aim of this study is to examine the multi-dimensional psychological dynamics that play a role in individual decision-making processes in high-skilled emigration from Türkiye, rather than reducing the phenomenon to macro-economic and structural variables alone. The study seeks to provide a psychological foundation for the structural reforms required to retain qualified human resources within the country. Moving beyond the economic indicators—such as financial opportunity and employment—on which traditional migration research frequently focuses, this study addresses the psychological world of the individual at the center of the migration decision, thereby aiming to contribute to filling the existing gap in the literature. The research was designed as a phenomenological study, one of the qualitative research designs, in order to gain an in-depth understanding of the psychological reasons and subjective experiences underlying the migration decisions of skilled individuals who have emigrated from Türkiye. The study group consists of 11 skilled professionals—two physicians, two engineers, two academics, one teacher, one designer, one lawyer, one psychologist, and one manager—who completed their education in Türkiye and currently pursue their professional careers in the USA (n = 5), Germany (n = 4), and Canada (n = 2). Participants were recruited through snowball sampling, and 11 participants were deemed sufficient on the grounds of data saturation. The interviews were conducted online and were audio-recorded and transcribed. Ethical approval for the study was obtained from Batman University (dated 13.10.2025, approval no. 237470). Data were collected using a "semi-structured interview form" developed by the researchers to explore in depth the psychological processes triggering skilled emigration. The data were subjected to inductive content analysis by two researchers; the codes derived from the data were grouped into themes, and these themes were interpreted in relation to the relevant theoretical literature. The findings were supported by direct quotations. The analyses revealed six main themes underlying the psychological drivers of high-skilled emigration: structural uncertainty and existential insecurity; erosion of perceived organizational justice and merit; burnout and the erosion of professional identity; lack of psychological safety; unmet needs for autonomy and competence; and ethical tension and value incongruence. The findings indicate that high-skilled emigration from Türkiye is not merely a rational and economic choice; at its core, it constitutes an existential act of self-positioning, reflecting the individual's endeavor to preserve their psychological integrity, perceptions of merit and justice, professional values, and hope for the future.

Keywords: Brain drain, Skilled migration, Psychological factors, Phenomenology

PREVEZE'DEN ÖNCE VE SONRA: MURÂDÎ'NİN GAZAVAT-I HAYREDDİN PAŞA'SINDA VE SENÂYÎ'NİN SÜLEYMANİYYE'SİNDE BATI BALKAN LİMANLARININ İŞLEVİ

Ahmet AKGÜL[1*], Mesut Bayram DÜZENLİ[2]

[1]Doç. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
[2]Prof. Dr., Siirt Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ahakgul@yahoo.com · ORCID: 0000-0002-9337-6925

ÖZET

Bu bildiri, Osmanlı deniz gücünün Akdeniz'deki dönüm noktalarından biri olan 1538 Preveze Deniz Savaşı'nı merkeze alarak, savaş öncesinde ve sonrasında Batı Balkan sahilindeki limanların (başta Avlonya/Vlora, Körfüz/Korfu, Ayamavra/Lefkada ve Mutuna/Modon olmak üzere) Osmanlı donanması için üstlendiği işlevleri, XVI. yüzyıla ait iki manzum gazavatnâme üzerinden karşılaştırmalı biçimde incelemektedir: Seyyid Murâdî'nin Gazavât-ı Hayreddin Paşa'sı ve Senâyî'nin Süleymaniyye'si. Her iki eser de gazavatnâme türüne mensup olmakla birlikte üslup bakımından ayrışır. Murâdî'ninki, Barbaros Hayreddin Paşa'nın gazalarını saha tanıklığına yakın bir gerçekçilikle "kumandan merkezli" bir dille aktarırken, Senâyî'ninki Kanûnî Sultan Süleyman'ın 1537 Arnavutluk-Pulya-Körfüz seferini "padişah merkezli" bir şehnâme/süleymannâme üslubuyla işler. Bildiride, eserlerin güncel tenkitli neşirlerinden (Akgül ve Düzenli, 2026; Düzenli ve Akgül, 2018) derlenen örnek beyitler üzerinden, filolojik metin tenkidi, içerik analizi ve edebî mekân tahlili yöntemleri bir arada kullanılarak söz konusu limanların toplanma/karargâh, sığınak, ikmal, tamir, gözetleme ve istihbarat gibi somut işlevlerle nasıl kurgulandığı ortaya konmuştur. İncelemede, Avlonya'nın her iki eserde de ortak bir buluşma ve lojistik üs, Körfüz'ün ise kuşatma sahası ve istihbarat havzası olarak işlendiği; buna karşılık Ayamavra ve Mutuna'nın yalnızca Murâdî'nin eserinde, doğrudan Preveze savaşının saha ayrıntılarına ve diplomatik krizlere bağlı olarak geçtiği tespit edilmiştir. Bu durum, gazavatnâme ve şehnâme üsluplarının coğrafya seçimini belirlediğine işaret etmektedir. Ayrıca Ayamavra'nın, Barbaros'un gençlik dönemindeki yerel ikmal işlevinin ötesinde, Preveze zaferinin hemen ardından donanmanın toparlanması için kullanılan gizli bir sığınak olarak da işlev gördüğü belirlenmiştir. Bildiride, iki metnin liman tasvirlerindeki söylem farkı da karşılaştırılmıştır. Murâdî'de liman, kumandanın pratik zekâsı ve donanmanın lojistik disiplininin sahnelendiği somut bir mekânken; Senâyî'de aynı coğrafya, çoğunlukla padişahın haşmetinin sergilendiği törensel bir "edebî dekor" işlevi görür. Bu fark, eserlerin ana karakterlerinin hiyerarşik konumlarıyla da doğrudan ilgilidir. Bu çalışmada, XVI. yüzyıl Osmanlı deniz tarihi anlatılarında Batı Balkan limanlarının coğrafi konumlarının ötesinde lojistik, askerî ve simgesel işlevler üstlendiği ortaya konmuştur. Ayrıca klasik Türk edebiyatında tür ve üslup ile mekân temsili arasındaki ilişki, tarihî coğrafya ve lojistik organizasyon verileriyle birlikte disiplinlerarası bir perspektiften değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Gazavatnâme, Barbarosname, Preveze Deniz Savaşı, Balkan Limanları

BEFORE AND AFTER (THE BATTLE OF) PREVEZA: THE ROLE OF WESTERN BALKAN PORTS IN MURADI'S GAZAVAT-I HAYREDDIN PASHA AND SENAYI'S SULEYMANIYYE

Ahmet AKGÜL[1*], Mesut Bayram DÜZENLİ[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Isparta University of Applied Sciences
[2]Prof. Dr., Siirt University
[*]Corresponding author · E-mail: ahakgul@yahoo.com · ORCID: 0000-0002-9337-6925

ABSTRACT

Centring on the 1538 Battle of Preveza, a pivotal turning point of Ottoman naval power in the Mediterranean, this paper offers a comparative examination of the functions performed for the Ottoman navy, before and after the battle, by the ports of the western Balkan coast -chiefly Avlonya (Vlorë), Körfüz (Corfu), Ayamavra (Lefkada), and Mutuna (Modon)- as represented in two sixteenth-century verse gazavatname. Both works belong to the gazavatname tradition yet diverge in narrative stance: Seyyid Murâdî's Gazavât-ı Hayreddin Paşa recounts Barbaros Hayreddin Pasha's campaigns in a "commander-centred" idiom approximating first-hand field testimony, whereas Senâyî's Süleymaniyye renders Sultan Suleiman's 1537 Albania-Apulia-Corfu campaign in a "sultan-centred" shahnama/suleymannama register. Drawing on exemplary couplets compiled from the recent critical editions of both texts (Akgül and Düzenli, 2026; Düzenli and Akgül, 2018), and combining philological textual criticism, content analysis, and literary spatial analysis, the study establishes how these ports were textually constructed through concrete functions such as mustering, encampment, refuge, provisioning, repair, surveillance, and intelligence-gathering. Avlonya emerges in both texts as a shared mustering point and logistical base, Körfüz as a siege ground and intelligence basin, while Ayamavra and Mutuna appear only in Murâdî's narrative, tied directly to the operational detail and diplomatic crises of the Preveza campaign - a discrepancy suggesting that the choice between gazavatnama and shahnama registers governs even the selection of geography. The study further finds that, beyond serving as a local supply point during Barbaros's youth, Ayamavra also functioned as a concealed anchorage for regrouping the fleet immediately after the victory at Preveza. The paper likewise compares the discursive treatment of the ports: in Murâdî, the harbour is a concrete space staging the commander's practical acumen and the fleet's logistical discipline, whereas in Senâyî it serves chiefly as a ceremonial "literary backdrop" for the sultan's majesty, a divergence related to the hierarchical standing of each work's protagonist. The study concludes that western Balkan ports figure in sixteenth-century Ottoman naval narratives not as mere geographical settings but as multilayered constructs of logistical, military, and symbolic significance, opening a fresh, interdisciplinary vantage point from which to reassess the relationship between genre, style, and spatial representation in classical Turkish literature.

Keywords: Classical Turkish Literature, Gazavat-nama (Book of Campaigns), Barnaros-nama (The tale of Barbaros), The Battle of Preveza, Balkan Ports

SARAYBOSNA GAZİ HÜSREV BEY MEDRESESİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ahmet Ali ÇANAKCI

Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
E-posta: ahmet.canakci@balikesir.edu.tr · ORCID: 0000-0001-6200-2763

ÖZET

Tarihî ve toplumsal süreçler boyunca eğitim kurumları, toplumların dinî, kültürel ve entelektüel kimliklerinin korunmasında ve kuşaktan kuşağa aktarılmasında belirleyici bir rol oynamıştır. Osmanlı Dönemi'nden günümüze uzanan süreçte Balkanlar'ın köklü ilim merkezlerinden biri olan medreseler, disiplinler arası yapısıyla hem dinî hem de fen ve sosyal bilimleri bünyesinde barındıran özgün müesseselerdir. Bu kurumlar, kuruldukları coğrafyanın sosyo-kültürel ihtiyaçlarına adapte olarak varlıklarını sürdürmüş ve nitelikli bireyler yetiştirerek toplumsal dönüşüme öncülük etmiştir. Bu bağlamda, Balkanlar'ın ilim ve kültür merkezlerinden biri olan Bosna Hersek'te yer alan Gazi Hüsrev Bey Medresesi bu durumun en somut örneklerinden biridir. Gazi Hüsrev Bey Medresesi, Sultan II. Bayezid'in torunu Gazi Hüsrev Bey tarafından 1537 yılında Bosna Hersek'in başkenti Saraybosna'da kurulmuş ülkenin en eski eğitim kurumudur. Gazi Hüsrev Bey Medresesinde eğitim, geçmişten günümüze 489 yıldır kesintisiz devam etmektedir. Tarih boyunca farklı dönemlerden ve toplumsal süreçlerden geçerek, faaliyet gösterdiği alanın talep ve ihtiyaçlarına cevap veren/uyum sağlayan medresede farklı türdeki dersler bir arada verilmiş, İslami ilimler alanının dışında da hem ülke içi hem de ülke dışında farklı fakültelere öğrenci yetişmiştir. Halk arasında "Kurşunlu Medrese" olarak da bilinen medrese, ülkedeki birçok önemli din ve devlet adamını yetiştiren bir eğitim merkezi olma özelliği taşımaktadır. Medresenin öğretim programında öğrencilere din, sosyal, fen, matematik, dil ve uygulamalı alanlara dair dersler sunulmaktadır. Bu program diğer din eğitimi veren liselere örnek olarak da gösterilmektedir. Bu bağlamda çalışmada, Bosna Hersek'in köklü eğitim kurumlarından Gazi Hüsrev Bey Medresesi'nin öğretim programı farklı yönleriyle incelenmiştir. Araştırmada öğretim programının; hedef (kazanım), içerik (konu), eğitim durumları (öğrenme-öğretme süreci) ve ölçme-değerlendirme boyutları açısından analiz edilmesi ve pedagojik ilkeler çerçevesinde çıkarımlara ulaşılması amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Veri kaynağı olarak Gazi Hüsrev Bey Medresesi'nin öğretim programı temel alınmış; veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular belli temalar altında sınıflandırılarak alan yazın ışığında değerlendirilmiş ve öğretim programıyla ilgili ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Buna göre Gazi Hüsrev Bey Medresesi'nin, dinamik öğretim programı yapısıyla hem geçmişin mirasını yaşattığı hem de çağın ihtiyaçlarına cevap verdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Saraybosna, Gazi Hüsrev Bey Medresesi, Öğretim Programı, Eğitim, Din Eğitimi

AN EXAMINATION OF THE CURRICULUM OF GAZI HUSREV-BEG MADRASAH IN SARAJEVO

Ahmet Ali ÇANAKCI
Prof. Dr., Balıkesir University, Faculty of Theology
E-mail: ahmet.canakci@balikesir.edu.tr · ORCID: 0000-0001-6200-2763

ABSTRACT

Throughout historical and social processes, educational institutions have played a decisive role in preserving the religious, cultural, and intellectual identities of societies and transmitting them from generation to generation. Spanning the period from the Ottoman era to the present day, madrasahs long established centers of learning in the Balkans are unique institutions that, with their interdisciplinary structure, encompass religious studies as well as the natural and social sciences. These institutions have sustained their existence by adapting to the socio-cultural needs of the regions where they were established and have spearheaded social transformation by cultivating qualified individuals. In this context, the Gazi Husrev-Beg Madrasah in Bosnia and Herzegovina one of the centers of learning and culture in the Balkans stands as one of the most concrete examples of this phenomenon. Located in Sarajevo, the capital of Bosnia and Herzegovina, the Gazi Husrev-Beg Madrasah, founded in 1537 by Gazi Husrev-Beg, the grandson of Sultan Bayezid II, is the country's oldest educational institution. Education at the Gazi Hüsrev-Beg Madrasah has continued uninterrupted for 489 years, from the past to the present. Throughout history, the madrasah has adapted to the demands and needs of its field, undergoing various periods and societal changes. It has offered diverse courses, training students not only in Islamic studies but also for various faculties both within and outside the country. Also known as "Kurşunlu Medrese" among the public, this madrasah holds the distinction of being an educational center that has trained many important religious and statesmen in the country. The madrasah's curriculum includes courses in religion, social studies, natural sciences, mathematics, languages, and applied fields. This program is cited as an example for other high schools that provide religious education. In this context, the study examines the curriculum of Gazi Husrev-Beg Madrasah, one of Bosnia and Herzegovina's long-established educational institutions, from various perspectives. The aim of this research is to analyze the curriculum in terms of its objectives (learning outcomes), content (subject matter), learning situations (learning-teaching process), and assessment dimensions, and to draw conclusions within the framework of pedagogical principles. This study adopted a qualitative research method. Document analysis technique was used as a data collection tool. The curriculum of Gazi Hüsrev-Beg Madrasah was used as the data source; the data were analyzed using content analysis techniques. The findings were classified under specific themes, evaluated in light of the relevant literature, and the conclusions reached regarding the curriculum were presented. Accordingly, it can be said that the Gazi Husrev-Beg Madrasah, with its dynamic curriculum structure, both preserves the heritage of the past and meets the needs of the modern era.

Keywords: Sarajevo, Gazi Husrev-Beg Madrasah, Curriculum, Education, Religious Education

جسر العلم والثقافة من البلقان إلى الأناضول: م. طيب أوكيج ومساهماته في علم الحديث

أحمد أمره آيدنلي

جامعة أكسراي، كلية الإلهيات، قسم أصول الدين، أكسراي، تركيا

البريد الإلكتروني: ahmetemre.aydinli@aksaray.edu.tr · ORCID: 0009-0003-3039-6544

الملخص

تتناول هذه الورقة حياة الأستاذ الدكتور محمد طيب أوكيج (1902-1977)، وهو عالم بوسني يعد من أبرز علماء الإسلام في القرن العشرين، وتسلط الضوء على مؤلفاته ودوره الريادي في تأسيس الدراسات الأكاديمية للحديث النبوي في تركيا. لقد كان أوكيج شخصية استثنائية جمعت بين دقة العالم العثماني التقليدي وأساليب البحث المنهجية الغربية في آن واحد. واعتبر أوكيج البوسنة وإسطنبول وحدة علمية وثقافية لا تتجزأ، وسعى من خلال دراساته حول (الآثار الإسلامية البوسنية) إلى إحياء التراث الإسلامي في تلك المنطقة. وقام بدراسة الجذور التاريخية للوجود الإسلامي في البلقان (مثل البوغميل، وساري صالتق، وغيرهم) بمنهج موضوعي، مدافعاً عن الاستمرارية التاريخية للهوية الإسلامية في المنطقة. أما فيما يخص منهجه في علم الحديث، فقد أسس أوكيج كراسي الحديث والتفسير في كليات الإلهيات بتركيا، وفتح آفاق الدراسات الأكاديمية للحديث بكتابه الشهير "دراسات في بعض مسائل الحديث". وقد بنى رؤيته لـ "الوحدة الإسلامية" على أساس القوة الثقافية الموحدة للحديث النبوي والمكانة المركزية للسنة في حياة المسلمين. وبفضل إتقانه لـ 18 لغة، استطاع الرد على ادعاءات المستشرقين حول الحديث ونظام الإسناد بالاعتماد على أدبيات واسعة، مؤكداً أن الإسناد نظام فريد خاص بالإسلام. ولعب أوكيج دوراً حاسماً في صياغة التعليم الديني الحديث في تركيا الجمهورية. ومع ذلك، تعرض لضغوط سياسية أدت إلى إبعاده عن وظيفته بسبب دعمه لمطالب الطلاب بالحرية خلال مقاطعة الحجاب عام 1968. وكان موقفه هذا تجلياً للأهمية التي يوليها لعالمية القيم الإسلامية وتعليم المرأة. وبخصوص الشباب وتصور الدين في البلقان، اعتبر العلم والمعرفة درعاً لحماية الأجيال الناشئة من الانصهار والذوبان الثقافي. كما كان يتبنى طلابه كـ "أبناء" له، حيث عمل على إعدادهم أكاديمياً وأخلاقياً في آن واحد. تهدف هذه الدراسة إلى تبيان الإسهامات الجوهرية لمحمد طيب أوكيج في مأسسة تعليم علوم الحديث والتفسير في تركيا، وتحليل دوره الريادي كحلقة وصل علمية بين الثقافة العثمانية البلقانية والنهضة الفكرية الحديثة في الأناضول، مع إبراز أثره في إعداد جيل من الأكاديميين الذين قادوا كليات الإلهيات لاحقاً.وتعتمد الدراسة على، وذلك عبر استقراء مؤلفات أوكيج المنشورة وملاحظاته الدراسية المخطوطة، بالإضافة إلى تتبع مساره الوظيفي في المؤسسات الرسمية والجامعية، مع المقارنة بين إنتاجه العلمي في البلقان وإنتاجه في تركيا لاستخلاص ملامح منهجه التجديدي. من المتوقع أن تخلص الدراسة إلى أن الأستاذ الدكتور طيب أوكيج لم يكن مجرد مدرس للعلوم الدينية، بل كان المعماري الأول لمنظومة علم الحديث الحديثة في تركيا، وأنه نجح في بناء "جسر معرفي" مكن من نقل التراث الإسلامي عبر الحدود الجغرافية والسياسية، مما جعله "أستاذ الأجيال" الذي حافظ على أصالة العلم في عصر العلمنة والتحديث الأكاديمي.

الكلمات المفتاحية: طيب أوكيج، الحديث، البلقان والإسلام، التعليم الديني

A BRIDGE OF KNOWLEDGE AND CULTURE FROM THE BALKANS TO ANATOLIA: M. TAYYIB OKEYGE AND HIS CONTRIBUTIONS TO THE SCIENCE OF HADITH

Ahmet Emre AYDINLI

Aksaray University, Faculty of Theology, Department of Basic Islamic Sciences, Aksaray, Türkiye
E-mail: ahmetemre.aydinli@aksaray.edu.tr · ORCID: 0009-0003-3039-6544

ABSTRACT

Professor Okiç, a Bosnian scholar and one of the most distinguished Islamic intellectuals of the 20th century, was an exceptional figure who combined the wisdom of the traditional Ottoman ulama with Western systematic research methods. Regarding the Balkans and Islamic heritage, Okiç approached Bosnia and Istanbul as an integrated whole—both academically and culturally—and sought to revitalize the region's historical legacy through his work titled Bosnian Islamic Works. By closely examining the origins of Muslims in the Balkans (such as the Bogomils and Sarı Saltuk), he consistently defended the authenticity of the Islamic presence in the region. Okiç was a founder of the Chairs of Hadith and Tafsir (exegesis) at theology faculties in Türkiye; with his work Studies on Certain Hadith Issues, he broadened the academic horizons of Hadith studies. He grounded his vision of Islam in unity—specifically the cultural unity of Hadith—and emphasized the central role of the Sunnah in the lives of Muslims. He also addressed the claims made by Orientalists regarding Hadith and the isnad (chain of transmission) system, highlighting that isnad is a system unique to Islam. He played a pivotal role in shaping modern theology education during the Republican era; however, he was removed from his post following political pressure after supporting students in their legitimate quest for freedom during the 1968 headscarf boycott. This stance reflected the importance he attached to the universality of Islamic values and the education of women. He viewed scholarship as a shield protecting new generations from assimilation and mentored his students as if they were his own children, equipping them with both academic and moral excellence. This study aims to highlight Muhammed Tayyib Okiç's fundamental contributions to the institutionalization of Hadith and Tafsir education in Turkey; to analyze the "bridge of scholarship" he established between the Balkan-Ottoman scholarly tradition and the modern academic awakening in Anatolia; and to examine his influence on the generation of academics he trained. A descriptive-analytical method was employed in this research. Okiç's published works, lecture notes, and archival documents were examined; his scholarly output in the Balkans and Turkey was compared both chronologically and thematically to identify his methodological innovations. The study concludes that Prof. Dr. Okiç was not merely a theology professor but the principal architect of the modern Hadith system in Turkey; that he built a "bridge of knowledge" transcending geographical and political boundaries, thereby conveying the Islamic heritage to the modern world through methodological discipline; and that, as a "mentor of mentors," he successfully linked tradition with the future. In conclusion, M. Tayyib Okiç served as a vital bridge of scholarship and loyalty, transmitting the science of hadith into the Republican era.

Keywords: Islam, Hadith, Balkans, M. Tayyib Okic

KÜLTÜREL DİPLOMASİDEN STRATEJİK ANGAJMANA: TÜRKİYE'NİN BALKANLAR POLİTİKASINDA YUMUŞAK GÜÇ, KAPASİTE İNŞASI VE JEOPOLİTİK REKABET

Ahmet Fethi GÜN
Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi
E-posta: ahmetfethi.gun@dicle.edutr · ORCID: 0000-0002-1026-3408

ÖZET

Balkanlar, tarihsel miras, kültürel yakınlık, dinî bağlar, etnik çeşitlilik, güvenlik kırılganlıkları ve büyük güç rekabetleri nedeniyle Türkiye dış politikasında özel bir konuma sahiptir. Soğuk Savaş sonrası dönemde Türkiye'nin Balkanlar'a yönelik politikası büyük ölçüde ortak tarih, kültürel diplomasi, insani yardım, eğitim faaliyetleri, restorasyon projeleri ve dinî-kültürel bağlar üzerinden şekillenmiştir. Bu yaklaşım, Türkiye'nin bölge toplumlarıyla temas kurmasında, olumlu bir ülke algısı üretmesinde ve tarihsel bağların güncel diplomatik ilişkilere taşınmasında önemli katkılar sağlamıştır. Ancak günümüzde Balkanlar; Avrupa Birliği'nin genişleme politikaları, Rusya'nın nüfuz arayışı, Çin'in altyapı ve yatırım girişimleri, NATO'nun güvenlik öncelikleri, enerji ve ulaştırma koridorları, savunma iş birlikleri, dijital iletişim ağları ve genç nüfusun gelecek beklentileri üzerinden yeniden jeopolitik bir rekabet alanına dönüşmektedir. Bu dönüşüm, Türkiye'nin Balkanlar politikasında kültürel yakınlık merkezli yaklaşımın imkânları kadar sınırlarının da yeniden tartışılmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin Balkanlar politikasını kültürel diplomasi merkezli yumuşak güç yaklaşımından stratejik angajman ve kapasite inşası perspektifine doğru yeniden düşünmektir. Çalışma, Türkiye'nin Balkanlar'daki tarihî ve kültürel bağlara dayalı avantajlarının önemli olduğunu; ancak bu avantajların uzun vadeli, kurumsal ve sürdürülebilir etkiye dönüşebilmesi için eğitim, teknoloji, savunma sanayii, ekonomik iş birliği, gençlik programları, medya, dijital kamu diplomasisi ve yerel kurumsal ortaklıklarla desteklenmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Nitel araştırma yaklaşımına dayanan çalışma, kavramsal ve analitik bir inceleme olarak tasarlanmıştır. Uluslararası ilişkiler, kamu diplomasisi, yumuşak güç, kültürel diplomasi, kapasite inşası ve bölgesel jeopolitik literatürü çerçevesinde Türkiye'nin Balkanlar'daki kurumsal araçları ve politika yönelimleri değerlendirilmektedir. Bu kapsamda TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Maarif Vakfı, Diyanet, YTB, üniversiteler, medya kuruluşları ve savunma sanayii aktörleri Türkiye'nin bölgesel angajman kapasitesinin unsurları olarak ele alınmaktadır. Çalışmanın temel bulgusu, Türkiye'nin Balkanlar'da kalıcı ve etkili bir aktör olabilmesi için kültürel yakınlık söylemini stratejik kapasite ortaklıklarıyla tamamlaması gerektiğidir. Kültürel diplomasi, Türkiye'ye önemli bir başlangıç avantajı sağlamakta; ancak bölgedeki genç kuşakların eğitim, istihdam, teknoloji, güvenlik ve gelecek beklentileri dikkate alındığında bu yaklaşımın daha bütüncül bir dış politika modeline dönüştürülmesi gerekmektedir. Sonuç olarak çalışma, Türkiye'nin Balkanlar politikasının "geçmişe dayalı yakınlık"tan "geleceğe dönük kapasite ortaklığı"na evrilmesinin hem bölge halkları hem de Türkiye'nin uzun vadeli jeopolitik konumu açısından daha sürdürülebilir bir yaklaşım sunacağını savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Türkiye dış politikası, Kültürel diplomasi, Yumuşak güç, Stratejik angajman

FROM CULTURAL DIPLOMACY TO STRATEGIC ENGAGEMENT: SOFT POWER, CAPACITY BUILDING AND GEOPOLITICAL COMPETITION IN TÜRKİYE'S BALKAN POLICY

Ahmet Fethi GÜN
Asst. Prof. Dr., Dicle University
E-mail: ahmetfethi.gun@dicle.edutr · ORCID: 0000-0002-1026-3408

ABSTRACT

The Balkans hold a special place in Türkiye's foreign policy due to historical legacies, cultural proximity, religious ties, ethnic diversity, security vulnerabilities, and great power competition. In the post-Cold War period, Türkiye's Balkan policy has largely been shaped by shared history, cultural diplomacy, humanitarian assistance, educational activities, restoration projects, and religious-cultural bonds. This approach has contributed significantly to Türkiye's communication with Balkan societies, the production of a positive national image, and the transformation of historical ties into contemporary diplomatic relations. However, the Balkans are now being reshaped by the European Union's enlargement policy, Russia's influence-seeking strategies, China's infrastructure and investment initiatives, NATO's security priorities, energy and transport corridors, defence cooperation, digital communication networks, and the future expectations of young populations. This transformation requires a reconsideration of both the opportunities and limitations of Türkiye's culturally oriented approach toward the region. This study aims to reconsider Türkiye's Balkan policy from a cultural diplomacy-centred soft power approach toward a broader perspective of strategic engagement and capacity building. It argues that Türkiye's historical and cultural advantages in the Balkans remain significant; however, these advantages need to be supported by education, technology, defence industry cooperation, economic partnerships, youth programs, media, digital public diplomacy, and local institutional networks in order to generate long-term, institutional, and sustainable influence. Designed as a conceptual and analytical inquiry based on a qualitative research approach, the study draws on the literature on international relations, public diplomacy, soft power, cultural diplomacy, capacity building, and regional geopolitics. Within this framework, Türkiye's institutional tools and policy orientations in the Balkans are evaluated. TİKA, the Yunus Emre Institute, the Turkish Maarif Foundation, the Presidency of Religious Affairs, YTB, universities, media organizations, and defence industry actors are examined as components of Türkiye's regional engagement capacity. The main finding of the study is that Türkiye needs to complement its discourse of cultural proximity with strategic capacity partnerships in order to remain an effective and lasting actor in the Balkans. Cultural diplomacy provides Türkiye with an important initial advantage; nevertheless, considering the expectations of younger generations in the region regarding education, employment, technology, security, and future opportunities, this approach should be transformed into a more comprehensive foreign policy model. The study concludes that transforming Türkiye's Balkan policy from "proximity based on the past" to "capacity partnership oriented toward the future" may provide a more sustainable approach for both Balkan societies and Türkiye's long-term geopolitical position.

Keywords: Balkans, Turkish foreign policy, Cultural diplomacy, Soft power, Strategic engagement

BOSNA HERSEK'TE SOYKIRIM İNKÂRINA KARŞI KİTLE KAYNAKLI BİR DİJİTAL AKTİVİZM PLATFORMU OLARAK "REGİSTAR 145A"

Ahmet Neca GÖKGÜL
Öğr. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi
E-posta: necagokgul@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4396-8022

ÖZET

Enformasyon düzensizliğinin belirleyici olduğu dijital iletişim ekosistemi, algoritmaların etkisiyle bilginin dolaşıma girdiği bir kamusal alan olmaktan çıkarak nefret söyleminin ve soykırım inkârının yeniden üretildiği, meşrulaştırıldığı ve hızla yayıldığı bir rejime dönüşmektedir. Bosna Hersek bağlamında bu durum, Srebrenitsa Soykırımı'nın kolektif belleğini zedeleyen, uluslararası yargı kararlarıyla tesis edilen tarihsel hakikati tartışmaya açan ve toplumsal barışın sürdürülebilirliğini tehdit eden bir iletişim ve hafıza siyaseti sorunu olarak belirginleşmektedir. Bu soruna hukuki müdahale amacıyla Temmuz 2021'de dönemin Yüksek Temsilcisi Valentin Inzko'nun Bosna Hersek Ceza Kanunu'na eklediği 145a maddesiyle soykırım inkârı, savaş suçlarının küçümsenmesi ve suçluların yüceltilmesi suç kapsamına alınmıştır. Ancak yasal çerçevenin oluşturulması, yaptırımın fiilen işletildiği anlamına gelmemektedir. Nitekim Temmuz 2021'den Temmuz 2026'ya uzanan beş yıllık süreçte savcılığa yalnızca 158 resmî başvurunun yapılması ve yargı süreçlerinin oldukça yavaş ilerlemesi, hukuki yaptırım mekanizmasının etkin işlemediğini göstermekte ve cezasızlık algısını besleyen önemli bir uygulama boşluğuna işaret etmektedir. Yasal düzenlemelerin pratikte yetersiz kalması, dijital platformları yalnızca kamusal tartışmanın yürütüldüğü mecralar olmaktan çıkarıp sivil denetim ve hesap verebilirlik pratiklerinin geliştirildiği alanlara dönüştürmektedir. Temmuz 2026'da Selmir Mujagic öncülüğünde kurulan Registar 145a; soykırım inkârı, savaş suçlarının küçümsenmesi ve savaş suçlularının yüceltilmesine ilişkin içerikleri belgeleyip yetkili kurumlara iletmeyi amaçlayan kitle kaynaklı bir sivil inisiyatif olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, Registar 145a'yı yeni medya, siyasal iletişim ve dijital aktivizm literatürü üzerinden inceleyerek dijital platformların hukuki süreçlerdeki işlevini tartışmaktadır. Gerçekleştirilen analizler, sıradan kullanıcıların pasif bilgi tüketicilerinden hukuki süreçlerin izleyicisi, belgeleyicisi ve denetleyicisi konumuna nasıl evrildiğine odaklanırken; geleneksel gözetim (surveillance) anlayışının ötesine geçen yurttaş gözetimi (sousveillance) pratiğinin soykırım inkârıyla mücadeledeki rolünü de ortaya koymaktadır. Betimsel vaka analizi desenine dayanan bu nitel araştırmada veri seti; açık kaynak istihbaratı (OSINT) yaklaşımıyla platform kayıtları ve dijital medya içeriklerinin sistematik incelenmesiyle oluşturulmaktadır. Analizde Registar 145a'nın ihbar arayüzü, raporlama işleyişi ve dijital kanıt mimarisi yapısal açıdan değerlendirilmekte; platformun kamusal görünürlüğü ve toplumsal yansımaları ise Bosna Hersek'in ulusal ve yerel haber portallarında yayımlanan haberlerin tematik analizi üzerinden incelenmektedir. Elde edilen bulgular, Registar 145a'nın hukuki hesap verebilirlik süreçlerine sivil katılımı dijital ortamda görünür ve ölçeklenebilir hâle getirdiğini ortaya koymaktadır. Medya verilerine göre platform, faaliyete geçtiği ilk 72 saatte yaklaşık 50.000 ihbar almış ve bu başvurular doğrultusunda 48 şüpheliye ilişkin dijital dosya oluşturmuştur. Bulgular ayrıca, BH Fanaticos gibi kolektif taraftar gruplarının platformda örgütlenerek dijital içeriklerin belgelenmesi ve raporlanmasına aktif biçimde katıldığını göstermektedir. Bu tablo, ağ temelli sivil katılımın soykırım inkârı ve örtük nefret söylemlerinin tespitinde önemli bir tamamlayıcı işlev üstlenebileceğine işaret ederken; platformun kısa sürede ulaştığı ihbar hacmi, sosyal medyanın yerel dildeki içerik denetimi sınırlarını ve insan odaklı sivil denetim mekanizmalarının potansiyelini görünür kılmaktadır. Sonuç olarak Registar 145a, nefret söylemi ve soykırım inkârına ilişkin içerikleri belgeleyen bir dijital arşivin ötesinde, hukuki hesap verebilirlik süreçlerini destekleyen ve kamusal görünürlük üreten alternatif bir sivil denetim mekanizması olarak değerlendirilmektedir. Bulgular, yurttaş gözetimi pratiklerinin dijital platformlar aracılığıyla kurumsal hesap verebilirliği destekleme, kolektif belleğin korunmasına katkı sağlama ve soykırım inkârıyla mücadelede tamamlayıcı bir işlev üstlenme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, dijital aktivizm, siyasal iletişim ve hafıza siyaseti literatürleri arasındaki kesişim alanına odaklanarak, dijital yurttaş katılımının hukuki ve toplumsal etkilerine ilişkin güncel tartışmalara katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Aktivizm, Siyasal İletişim, Kitle Kaynak, Yurttaş Gözetimi (Sousveillance)

"REGISTAR 145A" AS A CROWDSOURCED DIGITAL ACTIVISM PLATFORM AGAINST GENOCIDE DENIAL IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Ahmet Neca GÖKGÜL
Lecturer, Bursa Uludağ University
E-mail: necagokgul@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4396-8022

ABSTRACT

Algorithm-driven digital communication ecosystems, defined by information disorder, are transforming from public information spheres into regimes reproducing, legitimizing, and rapidly disseminating hate speech and genocide denial. In Bosnia and Herzegovina, this constitutes a communication and memory politics problem undermining the Srebrenica Genocide's collective memory, questioning judicially established historical truths, and threatening social peace. Addressing this legally, Article 145a (added to Bosnia and Herzegovina's Criminal Code in July 2021 by High Representative Valentin Inzko) criminalized genocide denial, war crime trivialization, and perpetrator glorification. However, this legal framework lacks actual enforcement. The filing of only 158 official complaints between July 2021 and July 2026, alongside extremely slow judicial progress, highlights an ineffective enforcement mechanism and a significant implementation gap fueling perceived impunity. Inadequate legal enforcement transforms digital platforms from mere public debate venues into spaces for developing civic oversight and accountability. Founded in July 2026 by Selmir Mujagic, Registar 145a is a crowdsourced civil initiative documenting and reporting genocide denial, war crime trivialization, and war criminal glorification to authorities. This study examines Registar 145a through new media, political communication, and digital activism literature, discussing digital platforms' role in legal processes. Analyses focus on ordinary users evolving from passive information consumers into legal process monitors, highlighting 'citizen surveillance' (sousveillance) in combating genocide denial.In this qualitative study, which is based on a descriptive case analysis design, the dataset is constructed through the systematic examination of platform records and digital media content using an open-source intelligence (OSINT) approach. The analysis structurally evaluates Registar 145a's reporting interface, reporting procedures, and digital evidence architecture; meanwhile, the platform's public visibility and societal impact are examined through a thematic analysis of news articles published on national and local news portals in Bosnia and Herzegovina. Findings reveal Registar 145a makes digital civic participation in legal accountability visible and scalable. Reportedly, the platform received approximately 50,000 reports within 72 hours, compiling files on 48 suspects. Furthermore, fan groups like BH Fanaticos actively organized to document and report content. While this network-based participation significantly complements identifying genocide denial and implicit hate speech, the rapid influx of reports highlights social media's local-language moderation limits and underscores the potential of human-centered civic oversight. Consequently, Registar 145a is viewed not merely as a digital archive documenting content related to hate speech and genocide denial, but as an alternative civil oversight mechanism that supports legal accountability processes and generates public visibility. The findings demonstrate that citizen oversight practices have the potential to support institutional accountability through digital platforms, contribute to the preservation of collective memory, and play a complementary role in combating genocide denial. In this regard, the study focuses on the intersection of the literatures on digital activism, political communication, and the politics of memory, thereby contributing to current debates on the legal and social impacts of digital citizen participation.

Keywords: Digital Activism, Political Communication, Crowdsourcing, Citizen Surveillance (Sousveillance)

AZERBAYCAN DİLİNİN SAFLIĞI VE MODERN DİL ORTAMI

Aida HASANOVA

Doç. Dr., Gence Devlet Üniversitesi, Filoloji ve Yabancı Diller Fakültesi, Azerbaycan Dili Kürsüsü, Gence, Azerbaycan
E-posta: aidahasanova999@gmail.com · ORCID: 0009-0000-1022-4583

ÖZET

Günümüz dünyasında küreselleşme süreçlerinin hızlanması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile kültürlerarası entegrasyon, her milletin milli-manevi değerlerinin, bu bağlamda ise ana dilinin korunması meselesini ön plana çıkaran temel unsurlar arasındadır. Sunulan bu makalede, Azerbaycan dilinin saflığının korunması sorunu bilimsel-teorik, tarihi ve pratik açılardan kapsamlı ve geniş bir şekilde tahlil edilmektedir. Araştırmanın temel konseptual hattını, dilin yalnızca fonksiyonel bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda halkın milli kimliğinin, bin yıllık tarihi hafızasının, manevi dünyasının, milli bilincinin ve zengin kültürel mirasının ana taşıyıcısı olarak değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Makalede, Azerbaycan dilinin tarihi gelişim aşamaları eski Türk yazılı abidelerinden başlayarak klasik dönem ve modern aşamaya kadar ardışık bir şekilde ele alınmaktadır. Bu süreçte çeşitli dillerle karşılıklı etkileşimin ve temasların dilin söz varlığı tabakası, dilbilgisi yapısı ve üslup imkanlarının şekillenmesine olan etkisi nesnel bir bilimsel perspektifle değerlendirilmektedir. Alıntı kelimelerin dilin gelişiminde ve zenginleşmesinde oynadığı olumlu rol kesinlikle inkâr edilmeden, bunların norm dışı, aşırı, amaçsız ve kontrolsüz kullanımının dilin iç sistemine, edebi dil normlarına ve üslup bütünlüğüne verebileceği olumsuz zararlar özellikle vurgulanmaktadır. Araştırma çalışmasında, modern dil ortamının temel sorunları arasında yer alan edebi dil normlarının sık sık ihlal edilmesi, yabancı dil unsurlarının anlamsız bir şekilde kullanılması ve kural dışı konuşma üslubunun toplumda yaygınlaşması derinlemesine incelenmektedir. Özellikle genç neslin dil davranışı, dil bilincinin oluşum eğilimleri ve ana diline karşı sorumluluk duygusunun zayıflaması gibi meseleler bilimsel yaklaşımlar temelinde tahlil edilmektedir. Eğitim sisteminin bütün kademelerinde ana dilinin doğru, akıcı ve edebi normlar dahilinde öğretilmesinin, dilin saflığının korunmasında belirleyici bir rol oynadığı temellendirilmektedir. Aynı zamanda terminoloji alanında milli dilin iç söz türetme imkanlarından etkin bir şekilde yararlanılmasının gerekliliği, terminolojik birimlerin sistemli bir şekilde işlenmesi ve normalleştirilmesinin önemi dile getirilmektedir. Edebiyat ve folklorun Azerbaycan dilinin saf, canlı, duygusal ve estetik formlarının korunmasında oynadığı hayati rol bilimsel argümanlarla desteklenmekte, bu zengin manevi mirasın genç nesle doğru bir şekilde aktarılmasının dil kültürünün oluşumuna etkisi gösterilmektedir. Makalede ayrıca Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in yürüttüğü hedefli dil politikası, kabul edilen normatif-hukuki belgeler ve devlet programları, dilin saflığının korunması açılışından tahlil edilmektedir. Sonuç itibarıyla, Azerbaycan dilinin saflığının korunmasının dinamik, çok yönlü ve sürekli bir süreç olduğu, bu alanda devlet politikasının, bilimsel yaklaşımın ve toplumsal sorumluluğun uyumlu birliğinin zaruri olduğu kanaatine varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan dili, Dilin saflığı, Modern dil ortamı, Edebi dil normları, Milli kimlik, Dil politikası

PURITY OF THE AZERBAIJANI LANGUAGE AND THE MODERN LINGUISTIC ENVIRONMENT

Aida HASANOVA

Assoc. Prof. Dr., Ganja State University, Faculty of Philology and Foreign Languages, Chair of Azerbaijani Language, Ganja, Azerbaijan
E-mail: aidahasanova999@gmail.com · ORCID: 0009-0000-1022-4583

ABSTRACT

In the modern era, the acceleration of globalization processes, the rapid development of information and communication technologies, and cross-cultural integration are among the primary factors bringing the protection of national and spiritual values, including the mother tongue, to the forefront. This article comprehensively and thoroughly analyzes the problem of preserving the purity of the Azerbaijani language from scientific-theoretical, historical, and practical perspectives. The core conceptual framework of the study evaluates language not merely as a functional means of communication, but fundamentally as the primary bearer of a nation's national identity, millennial historical memory, spiritual world, national consciousness, and rich cultural heritage. The article systematically examines the historical stages of the development of the Azerbaijani language, starting from ancient Turkic written monuments through the classical period up to the contemporary stage. Within this process, the impact of cross-linguistic interactions and contacts on the formation of the lexical strata, grammatical structure, and stylistic capabilities of the language is objectively evaluated from a scientific standpoint. Without denying the objective and positive role that loanwords play in language development and enrichment, the article specifically emphasizes the potential negative consequences that their excessive, purposeless, and uncontrolled use can inflict upon the internal system of the language, literary norms, and stylistic integrity. Furthermore, the study deeply investigates key problems of the modern linguistic environment, such as frequent violations of literary language norms, the meaningless employment of foreign linguistic elements, and the widespread use of non-standard conversational styles. Particular attention is devoted to analyzing the language behavior of the younger generation, trends in the formation of linguistic consciousness, and the weakening sense of responsibility toward the mother tongue based on contemporary scientific approaches. It is substantiated that the proper, fluent, and norm-abiding teaching of the mother tongue across all tiers of the educational system plays a decisive role in safeguarding language purity. At the same time, the necessity of effectively utilizing the internal word-formation potential of the national language within the field of terminology, along with the systematic processing and normalization of terminological units, is underscored. The critical role played by fiction and folklore in preserving the pure, living, emotional, and aesthetic forms of the Azerbaijani language is substantiated through scientific arguments, demonstrating how instilling this rich spiritual heritage in the younger generation shapes linguistic culture. Moreover, the article analyzes the purposeful language policy implemented by President Ilham Aliyev, alongside adopted normative-legal documents and state programs, from the perspective of safeguarding language purity. Ultimately, the study concludes that preserving the purity of the Azerbaijani language is a dynamic, multifaceted, and continuous process requiring the harmonious unity of state policy, scientific methodology, and public responsibility.

Keywords: Azerbaijani language, Language purity, Modern linguistic environment, Literary language norms, National identity, Language policy

THE IMPACT OF BREAKFAST PRACTICES IN RESTAURANT BUSINESSES ON BUSINESS PREFERENCE AND IMAGE

Aidana SALİBAY KYZY[1*], Gülmira SAMATOVA[2], Mustafa YILMAZ[3], Ümit SORMAZ[4]

[1]Undergraduate Student, Kyrgyz-Turkish Manas University
[2]Asst. Prof. Dr., Kyrgyz-Turkish Manas University
[3]Assoc. Prof. Dr., Karabük University
[4]Prof. Dr., Necmettin Erbakan University; Kyrgyz-Turkish Manas University
[*]Corresponding author · E-mail: aidanakalmatova6@gmail.com · ORCID: 0009-0005-7085-9712

ABSTRACT

The contemporary restaurant industry is characterized by intense competition, where superior product quality by itself may not guarantee customer acquisition and retention. Consumer judgments are increasingly influenced by holistic dining experiences that integrate food quality with service interactions, atmospheric characteristics, perceived value, and emotional outcomes. Accordingly, breakfast has assumed a more strategic role within restaurant operations, evolving from a conventional meal occasion into a service attribute that can influence customer preferences and organizational competitiveness. Furthermore, it may contribute to brand differentiation and long-term customer relationship development. The purpose of this study is to analyze the impact of breakfast practices in the restaurant industry on customer preferences and the establishment's corporate image from a management perspective. The study is based on a quantitative approach and was conducted using a relational survey model. A structured questionnaire was used as the data collection instrument, ensuring consistency and comparability of participant responses. The empirical base of the study consisted of 163 restaurant owners, managers, and chefs located in central Bishkek. Respondents were selected through convenience sampling, and participation in the study was voluntary. The questionnaire was developed based on scales widely used in restaurant industry research to measure service quality, corporate image, and management perceptions. The questionnaire included three sections: demographic and professional characteristics of the participants, an assessment of management's perceptions of breakfast practices, and statements reflecting the impact of breakfast on customer business preferences and the restaurant's image. All indicators were measured using a five-point Likert scale. Data processing was performed using SPSS. The results allowed us to assess the role of breakfast practices in shaping customer preferences, strengthening the corporate image of restaurants, and increasing the competitiveness of food service establishments. Research findings indicate that breakfast operations in Bishkek restaurants are viewed not merely as operational activities but also as strategic elements influencing business image and customer preferences.

Keywords: Tourism, Breakfast practices, Business preference, Business image, Bishkek

EDEBİYAT DERSLERİNDE EDEBİYAT BİLİMİ ALANINDAKİ TEORİK BİLGİLERİN ÜST SINIF ÖĞRENCİLERİNDE OLUŞTURULMASI

Ali ALİZADE

Yüksek Lisans Öğrencisi, Bakü Slav Üniversitesi
E-posta: aliizadealii2205@gmail.com · ORCID: 0009-0001-8734-2577

ÖZET

Makale, çağdaş eğitim paradigmasında önemli bir yer tutan yetkinlik odaklı yaklaşım çerçevesinde, lise son sınıf öğrencilerinin edebiyat bilimsel yetkinliğinin oluşturulması sorununa adanmıştır. Araştırmanın güncelliği, küreselleşen dünyada ulusal edebiyatların diyaloğu, çokkültürlü ortam ve disiplinlerarası bütünleşmenin öğrencilerden yalnızca edebî metni kavramasını değil, aynı zamanda onu karşılaştırmalı açıdan analiz etme becerisini de talep etmesiyle belirlenmektedir. Makalede Azerbaycan, Rus ve İngiliz dillerindeki edebî örnekler temelinde lise son sınıf öğrencilerinde edebiyat bilimsel düşüncenin gelişim mekanizmaları incelenmektedir. Araştırmanın amacı, karşılaştırmalı edebiyat öğretimine yönelik bütünleştirici bir model önermek ve bu modelin öğrencilerin analitik, yorumlama ve değerlendirme becerilerine etkisini belirlemektir. Metodolojik temel olarak karşılaştırmalı-tipolojik, hermeneutik ve sistemli-işlevsel yaklaşımlardan yararlanılmıştır. Sonuç olarak, karşılaştırmalı edebiyat derslerinin öğrencilerin ufkunu genişlettiği, ulusal edebiyatların özgünlüğünü kavramaya ve aynı zamanda evrensel değerlerin birliğini görmeye olanak tanıdığı tespit edilmiştir. Önerilen model çerçevesinde metinlerarası ilişkiler, tür paralellikleri ve tematik benzerlikler analiz edilmiştir. Makalede ayrıca öğretmenler için pratik önerilere yer verilmekte, farklı dillerdeki metinlerle çalışırken ortaya çıkan dil-kültür kaynaklı zorlukların giderilme yolları gösterilmektedir. Araştırma, karşılaştırmalı analiz becerilerinin gelişiminin öğrencilerin hem iletişimsel hem de bilgi kültürünün yükselmesine yol açtığını ortaya koymuştur. Böylece makale, genel ortaöğretim okullarının son sınıflarında edebiyat öğretiminin niteliğinin artırılması açısından kuramsal ve pratik önem taşımaktadır. Edebiyat bilimsel yetkinliğin geliştirilmesi sürecinde öğrencilerin yalnızca teorik kavramları öğrenmeleri değil, bu kavramları edebî metinlerin çözümlemesinde etkili biçimde kullanmaları da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle derslerde öğrencilerin aktif katılımını sağlayan çağdaş öğretim yöntemlerine ağırlık verilmelidir. Karşılaştırmalı okuma, tartışma, grup çalışmaları, problem temelli öğrenme ve metinlerarası çözümleme gibi yöntemler öğrencilerin bağımsız ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir. Özellikle farklı dönem, kültür ve dillere ait eserlerin karşılaştırılması, öğrencilerin edebî olaylara çok yönlü yaklaşmasına ve eserler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirlemesine yardımcı olmaktadır. Öğretmen bu süreçte yalnızca bilgi aktaran kişi değil, öğrencinin araştırma, analiz ve yorumlama faaliyetlerini yönlendiren bir rehber olarak hareket etmelidir. Böyle bir yaklaşım öğrencilerin edebiyat teorisine ilişkin bilgilerini uygulamaya dönüştürmelerine, kendi düşüncelerini gerekçelendirmelerine ve edebî metinlere eleştirel yaklaşmalarına olanak sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yazınsal yetkinlik, Karşılaştırmalı edebiyat, Metinlerarası bağlantılar, Dil-kültür analizi, Eğitimsel bütünleşme

FORMATION OF THEORETICAL KNOWLEDGE IN LITERARY STUDIES AMONG UPPER-GRADE STUDENTS IN LITERATURE LESSONS

Ali ALİZADE
Master's Student, Baku Slavic University
E-mail: aliizadealii2205@gmail.com · ORCID: 0009-0001-8734-2577

ABSTRACT

The article addresses the issue of developing literary competence among upper-grade secondary school students within the competency-based educational paradigm, with a specific focus on comparative literature studies. The relevance of the research is driven by the globalization of cultural spaces, the growing dialogue between national literatures, and the necessity for students to analyze literary texts not only within their native cultural context but also in a broader, comparative framework. Drawing on materials from Azerbaijani, Russian, and English literature, the paper explores the mechanisms through which comparative analysis fosters students' analytical, interpretative, and evaluative skills. The primary objective is to propose an integrative model for teaching comparative literature and to assess its effectiveness in enhancing students' literary thinking. The methodological framework comprises comparative-typological, hermeneutic, and systemic-functional approaches. Through a series of experimental lessons, the study reveals that comparative literature instruction significantly broadens students' cultural horizons, deepens their understanding of national literary specificities, and simultaneously highlights universal human values and archetypes. The proposed model emphasizes intertextual connections, genre parallels, and thematic convergences across literary traditions. Special attention is given to linguacultural challenges that arise when working with texts in different languages, and practical strategies are suggested for overcoming these barriers. The findings indicate that systematic engagement with comparative analysis strengthens not only literary proficiency but also critical thinking, interpretative flexibility, and intercultural communicative competence. Moreover, the study highlights the role of the teacher as a facilitator of cross-cultural dialogue and intellectual discovery. Ultimately, the article offers theoretical insights and practical recommendations for integrating comparative literature into upper-secondary curricula, thereby contributing to the modernization of literary education. The outcomes of the research confirm that the integrative model enhances students' motivation, deepens their engagement with literary heritage, and prepares them for a more nuanced appreciation of world literature. The proposed methodology is adaptable to multilingual educational settings and can be implemented in schools with advanced language and humanities programs. The article concludes that comparative literary competence is an essential component of modern literary education and a key factor in fostering a tolerant, globally oriented worldview among young learners.

Keywords: Literary competence, Comparative literature, Intertextual connections, Linguacultural analysis, Educational integration

ÜST SINIF ÖĞRENCİLERİNDE EDEBİYAT BİLİMİ ALANINDAKİ TEORİK BİLGİLERİN OLUŞTURULMASININ PEDAGOJİK TEMELLERİ (AZERBAYCAN, RUS VE İNGİLİZ EDEBİYATI MATERYALLERİ TEMELİNDE)

Ali ALİZADE
Yüksek Lisans Öğrencisi, Bakü Slav Üniversitesi
E-posta: aliizadealii2205@gmail.com · ORCID: 0009-0001-8734-2577

ÖZET

Bu makale, lise öğrencilerinde edebiyat bilimi alanına ait teorik bilgilerin — tür, üslup, imge, kompozisyon, edebi akım ve yöntem kavramlarının — Azerbaycan, Rus ve İngiliz edebiyatı materyalleri temelinde oluşturulmasının pedagojik temellerinin incelenmesine ayrılmıştır. Araştırmanın güncelliği, edebiyatın öğrenci kişiliğinin oluşumundaki rolüne, geleneksel öğretim yöntemlerinin edebi-teorik kavramları ezberletme yoluyla aktarmasına ve ulusal, Slav, Batı edebi-teorik geleneklerinin karşılaştırmalı öğretiminin yeterince araştırılmamış olmasına dayanmaktadır. Araştırmanın amacı, Azerbaycan, Rus ve İngiliz edebiyatı örnekleri temelinde edebi-teorik kavramların aşamalı, karşılaştırmalı-tipolojik analiz metodolojisinin geliştirilmesi ve pedagojik etkinliğinin temellendirilmesidir. Araştırmada teorik analiz, gözlem, anket ve pedagojik deney yöntemlerinden yararlanılmıştır. Makalede, lise döneminin (15–17 yaş) öğrencilerde soyut-teorik düşüncenin yoğun biçimde geliştiği bir aşama olduğu, bu yaşta edebi olguları akım, üslup, ekol bağlamında sistem içinde kavrama potansiyelinin oluştuğu gösterilmektedir. Geliştirilen üç aşamalı metodoloji (kavramın ulusal materyalde, örneğin M.Fuzuli gazellerinde belirlenmesi, ardından A.S.Puşkin lirik şiiri ve W.Shakespeare soneleri materyalinde karşılaştırmalı analizi, son olarak yeni bir metinde bağımsız uygulanması) L.Rosenblatt'ın okuyucu-tepkisel kuramıyla ilişkilendirilerek temellendirilmiştir. Deneysel çalışmanın sonuçları, karşılaştırmalı-tipolojik metodolojiyle öğretim gören öğrencilerde edebi-teorik kavramları belirleme ve gerekçelendirme becerilerinin, ayrıca kültürlerarası hoşgörünün kontrol grubuna kıyasla önemli ölçüde yüksek olduğunu göstermiştir. Makalede, teorik kavramların tümevarım yoluyla, edebi metinle organik bağlantı içinde öğretilmesi, ulusal edebiyatın dünya edebiyatı materyalleriyle karşılaştırmalı bağlamda okutulması ve değerlendirmenin yaratıcı uygulama becerilerine yönlendirilmesi gerekliliği temellendirilmektedir. Sonuçlar, edebiyat müfredatı ve ders kitaplarının geliştirilmesinde, ayrıca yükseköğretimde öğretmen yetiştirme sürecinde pratik uygulama için önem taşımaktadır. Ayrıca elde edilen bulgular, edebiyat öğretmenlerinin hizmet içi eğitim programlarında da kullanılabilir niteliktedir. Bu bağlamda edebiyat derslerinde öğrencilerin teorik bilgileri yalnızca tanım düzeyinde değil, uygulama ve yorumlama düzeyinde edinmeleri önemlidir. Öğretmenin farklı edebiyatlardan seçtiği metinleri yaş ve bilgi düzeyine uygun biçimde sunması, öğrencilerin kavramlar arasındaki ilişkileri daha kolay kavramalarını sağlar. Ayrıca yaratıcı yazma, metin karşılaştırma ve bireysel sunum etkinlikleri öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırabilir. Böylece öğrenciler edebî eserleri daha bilinçli değerlendirme, kendi yorumlarını oluşturma ve edebiyat bilimine ilişkin kavramları farklı metinlere bağımsız biçimde uygulama becerisi kazanırlar.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat bilimi, Teorik bilgiler, Lise öğrencileri, Karşılaştırmalı-tipolojik analiz, Edebiyat öğretimi metodolojisi, Okuyucu-tepkisel kuram

PEDAGOGICAL FOUNDATIONS FOR THE FORMATION OF THEORETICAL KNOWLEDGE IN LITERARY STUDIES AMONG UPPER-GRADE STUDENTS (BASED ON MATERIALS FROM AZERBAIJANI, RUSSIAN, AND ENGLISH LITERATURE)

Ali ALİZADE

Master's Student, Baku Slavic University
E-mail: aliizadealii2205@gmail.com · ORCID: 0009-0001-8734-2577

ABSTRACT

This article examines the pedagogical foundations for forming theoretical knowledge of literary studies — the concepts of genre, style, image, composition, literary movement and method — among senior secondary school pupils, based on Azerbaijani, Russian and English literature materials. The relevance of the study stems from the role of literature in shaping pupils' personalities, the tendency of traditional teaching methods to convey literary-theoretical concepts through rote memorization, and the insufficient research into the comparative teaching of national, Slavic and Western literary-theoretical traditions. The purpose of the study is to develop a staged, comparative-typological methodology for teaching literary-theoretical concepts based on Azerbaijani, Russian and English literary examples and to substantiate its pedagogical effectiveness. The article demonstrates that the senior school period (ages 15–17) is a stage of intensive development of abstract-theoretical thinking, during which pupils develop the potential to perceive literary phenomena systemically, within the context of a movement, style, or school. The developed three-stage methodology — identifying a concept in national material, analyzing it comparatively in Russian and English literature, and independently applying it to a new text — is substantiated in relation to Louise Rosenblatt's reader-response theory. The results of the experimental work showed that pupils taught through the comparative-typological methodology demonstrated significantly higher skills in identifying and justifying literary-theoretical concepts, as well as greater intercultural tolerance, compared with the control group. The article substantiates the necessity of teaching theoretical concepts inductively, in organic connection with the literary text; of teaching national literature in comparative context with world literature, including Russian and English literature; and of directing assessment toward creative application skills rather than reproductive recall. The findings are of practical value for improving literature curricula and textbooks, as well as for teacher-training processes in higher education. These findings also highlight the importance of interactive teaching methods in developing pupils' independent thinking, analytical skills, and literary competence.

Keywords: Literary studies, Theoretical knowledge, Senior pupils, Comparative-typological analysis, Methodology of teaching literature, Reader-response theory

SOSYAL SORUMLU İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ BAĞLAMINDA 7578 SAYILI SOSYAL HİZMETLER KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN: İŞ-YAŞAM DENGESİ VE ÇALIŞAN REFAHI ANALİZİ

Ali CAN

Öğr. Gör., Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sosyal Güvenlik Programı, Düzce
E-posta: alican@duzce.edu.tr

ÖZET

İşletmelerin kurumsal sorumluluk çalışmalarının iç paydaşlarına yönelik yüzünü oluşturan sosyal sorumlu insan kaynakları yönetimi, temelde çalışanların mevcut ihtiyaçlarını karşılamanın ötesinde çalışanların iş-yaşam dengesinin sağlanmasında, çalışanların yaşam kalitesinin artırılmasında, çalışan refahının artırılmasında, sürdürülebilir istihdamın sağlanmasında önemli etkisi bulunmaktadır. Bu çalışma 1 Mayıs 2026 tarihli Resmî Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren 7578 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un sosyal sorumlu insan kaynakları yönetimi bağlamında taşıdığı işlevsel değeri kavramsal düzeyde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. 7578 sayılı yasa ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda yapılan değişiklikle analık izni süresi on altı haftadan, doğum sonrası süre sekiz hafta artırarak yirmi dört haftaya çıkarılmıştır. Çoğul gebelikte ise yirmi altı haftaya çıkarılmıştır. Bu düzenleme ile kadının çalışma hayatına yeniden dönüşünde fiziksel ve psikolojik olarak iyi oluş sürecine destek verilmiş, doğum sonrası anne-çocuk birlikteliğinin artırılması desteklenmiştir. İlgili düzenleme ile doktor onayıyla doğumdan önce üç haftaya kadar çalışma izni olan kadının doğumdan önceki iki haftaya kadar çalışabilmesine izin verilmesi yine bu destek bağlamında değerlendirilebilir. İlgili yasa ile gerçekleştirilen analık izni süresi artışı, işletmeler tarafından sosyal sorumlu insan kaynakları uygulamaları ile desteklendiği takdirde çalışanın iş yaşamına yeniden dönüşünde iş stresinin azalmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca kadın çalışanın çocuğunun bakımı ile daha fazla ilgilenmek için işten ayrılma düşüncesini ortadan kaldırmasına yardımcı olarak iş-yaşam dengesi ve sürdürülebilir istihdamın sağlanmasına da katkıda bulunacaktır. Doğum izni süresinin artırılması analık sigortası kapsamında kadın çalışana ödenen geçici iş göremezlik ödeneğinin miktarının da artırılmasını sağlamış; on altı hafta olan ödenek yirmi dört haftaya çıkarılmıştır. Çoğul gebelikte ise yirmi altı haftaya çıkarılmıştır. Böylece çalışan refahının ve yaşam kalitesinin artırılmasına katkıda bulunulmuştur. İlgili Kanunda 01.04.2026 tarihi itibarıyla doğum tarihinden itibaren yirmi dört haftalık süreyi doldurmayan kadın çalışanlara sekiz hafta ilave analık izni hakkı tanınmış, böylece mevcut anneler de kapsam içerisine alınarak bireysel refah artışına olan katkı daha üst seviyeye taşınmıştır. İlgili yasa ile 4857 sayılı İş Kanunu'nda yapılan değişiklikle eşi doğum yapan erkek çalışanlara yönelik olarak babalık izni beş günden on güne çıkarılmıştır. Böylece babanın aile ve çocukla daha fazla zaman geçirmesine ve anneye olan desteğini artırmasına imkan tanınmıştır. Ayrıca babalık izninin uzaması babanın aile içi sorumlulukları ile profesyonel iş yaşamındaki sorumluluklarını dengelemesinde ve iş-yaşam dengesinin sağlanmasında etkili olacaktır. Yine ilgili kanunda koruyucu aile olan işçilere, çocuğun teslim alınmasından sonra talepleri halinde on gün ücretsiz izin verilmesine yönelik düzenleme koruyucu ailenin çocuk ile olan uyum sürecini destekleyerek aile-yaşam dengesine önemli bir katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, 7578 sayılı yasanın çalışanların iş-yaşam dengesine ve yaşam kalitesinin artırılmasına, anne-çocuk sağlığına ve ilişkisine pozitif yönlü bir etkisinin olacağı ve sosyal sorumlu insan kaynakları yönetiminin çalışan odaklı misyonuna yüksek oranda katkıda bulunacağı açıktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal sorumlu insan kaynakları yönetimi, 7578 Sayılı Kanun, İş Analık izni, İş-yaşam dengesi, Çalışan Refahı

THE LAW NO. 7578 AMENDING THE SOCIAL SERVICES LAW AND CERTAIN OTHER LAWS WITHIN THE CONTEXT OF SOCIALLY RESPONSIBLE HUMAN RESOURCE MANAGEMENT: WORK-LIFE BALANCE AND EMPLOYEE WELFARE ANALYSIS

Ali CAN

Lecturer, Düzce University, Social Sciences Vocational School, Social Security Program, Düzce
E-mail: alican@duzce.edu.tr

ABSTRACT

Socially responsible human resource management, which constitutes the aspect of corporate responsibility efforts directed towards internal stakeholders, fundamentally goes beyond meeting the current needs of employees and has a significant impact on ensuring work-life balance, improving the quality of life, enhancing employee well-being, and ensuring sustainable employment. This study aims to conceptually evaluate the functional value of Law No. 7578 Amending the Social Services Law and Certain Other Laws, published in the Official Gazette on May 1, 2026, in the context of socially responsible human resource management. With the amendment made to Law No. 5510 on Social Insurance and General Health Insurance by Law No. 7578, the maternity leave period was increased from sixteen weeks to twenty-four weeks, an increase of eight weeks for the post-natal period. In the case of multiple pregnancies, it was increased to twenty-six weeks. This law supports the physical and psychological well-being of women returning to working life and supports the enhancement of mother-child bonding after childbirth. The law allowing women to work up to two weeks before childbirth with doctor's approval, instead of up to three weeks before, can also be considered within the context of this support. The increase in maternity leave duration implemented by the relevant law, if supported by socially responsible human resources practices of businesses, will contribute to reducing work stress upon the employee's return to work. Furthermore, it will help eliminate the idea of leaving work to focus more on childcare, contributing to work-life balance and sustainable employment. The increase in maternity leave duration has also led to an increase in the amount of temporary disability benefits paid to female employees under maternity insurance; the benefit has been increased from sixteen weeks to twenty-four weeks. In the case of multiple pregnancies, it has been increased to twenty-six weeks. Thus, it has contributed to improving employee welfare and quality of life. The relevant law grants an additional eight weeks of maternity leave to female employees who have not completed twenty-four weeks from the date of birth as of April 1, 2026, thus including existing mothers and further contributing to increased individual well-being. With the amendment to the Labor Law No. 4857, paternity leave for male employees whose wives give birth has been increased from five to ten days. This allows fathers to spend more time with their family and children and increase their support for the mother. Furthermore, the extended paternity leave will help fathers balance their family responsibilities with their professional responsibilities, contributing to work-life balance. Similarly, the provision in the law allowing foster parents ten days of unpaid leave upon request after taking custody of the child will support the foster family's adjustment process with the child, significantly contributing to work-life balance. In conclusion, it is clear that Law No. 7578 will have a positive impact on the work-life balance and quality of life of employees, on maternal and child health and relationships, and will greatly contribute to the employee-focused mission of socially responsible human resource management.

Keywords: Socially responsible human resource management, Law No. 7578, Maternity leave, Work-life balance, Employee welfare

QUANTITATIVE ANALYSIS OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC EFFICIENCY OF CEREAL CROP SUPPLY AND DISTRIBUTION CHANNELS IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Ali GOJAYEV[1*], Hazi EYNALOV[2]

[1]PhD Student, Baku Engineering University
[2]Dr., Baku Engineering University
[*]Corresponding author · E-mail: aqocayev1@beu.edu.az · ORCID: 0009-0005-2041-0730

ABSTRACT

The research study analyzed the economic efficiency of the supply, storage, processing and distribution system of cereals, one of the strategic agricultural spheres that shape the food security of the domestic market, from a macroeconomic and statistical perspective. The main objective of the study is to quantitatively assess the financial and economic sustainability of the management model that manages domestic production activities, the conversion of raw materials into added value and import chains, and to identify optimal development paths. The study examined time series covering 2020–2024 based on the official databases of the State Statistics Committee and the State Customs Committee. The statistical analysis used the average quantity, average annual growth rate, standard deviation, coefficient of variation, Pearson correlation method and linear trend equation. Calculations showed that while the average annual cereal production in the country over the past 5 years has been 2930.4 thousand tons, the total production rates have been showing a dynamic decrease of 1.68% per year on average. Although the coefficient of variation, reflecting the overall risk and volatility of the market, is calculated as 5.47%, the record decline recorded in 2024 casts doubt on the future forecast stability of the series. A moderately strong negative correlation was found between arable land and productivity indicators per hectare, which proves that extensive land expansion outperforms intensive agricultural technologies. According to the results of the trend analysis of import dependence, the ratio of imports to production increases by an average of 2.01 percentage points annually; according to forecasts, this ratio will exceed the 50% barrier in 2026. The study assessed the economic damage of the existing storage infrastructure (total capacity covers only 35-40% of production) and losses (approximately 132 thousand tons per year), and analyzed the effectiveness of state subsidies, AKİA's preferential interest support, and the agrarian insurance system. Based on the scientific results obtained, 12 different strategic proposals have been developed for the application of innovative digital platforms and modern elevator systems in order to eliminate defects in the value chain of cereals, minimize logistics losses, and develop regional infrastructure construction.

Keywords: Cereal supply, Economic efficiency, Logistics losses, State support mechanisms

أثر التعليل عند الأصوليين في مسألة الخارج من السبيلين وتطبيقاته الطبية المعاصرة

علي حكمت علي الزعبي[1*]، منصور محمود مقدادي[2]

[1]الجامعة الأردنية، كلية الشريعة، قسم الفقه وأصوله، عمّان، الأردن

[2]أستاذ دكتور، الجامعة الأردنية، كلية الشريعة، قسم الفقه وأصوله، عمّان، الأردن

[*]المؤلف المسؤول · البريد الإلكتروني: aly8241263@ju.edu.jo

الملخص

تأتي هذه الدراسة لتسليط الضوء على إحدى أدق القضايا الأصولية والفقهية وربطها بالنوازل الطبية المتجددة، وهي مسألة تكييف العلة قصوراً وتعديةً وأثرها في أحكام نقض الوضوء بالخارج من السبيلين وسائر الجسد. وتكمن مشكلة الدراسة في وجود فجوة معرفية وتطبيقية في تخريج وتكييف الأحكام الفقهية لبعض النوازل والمستجدات الطبية المعاصرة نتيجة عدم ربطها الدقيق بأقسام العلة الأصولية؛ القاصرة والمتعدية. ولتحقيق هذا الهدف، اتبعت الدراسة تكاملاً منهجياً يقوم على المنهج الاستقرائي التحليلي والمقارن القائم على تتبع وموازنة أقوال الأصوليين والفقهاء في المذاهب الأربعة، ثم المنهج التطبيقي التخريجي للنوازل الطبية المعاصرة عليها.وقد خلصت الدراسة إلى جملة من النتائج، أبرزها: أن الخلاف بين الأصوليين في العلة القاصرة وإن بدا لفظياً في فكرة جواز التعليل بها، إلا أن له ثمرة تطبيقية معنوية حقيقية تجلت في انقسام المذاهب الفقهية حول نقض الوضوء بالخارج من غير السبيلين؛ حيث بنى الشافعية والمالكية أحكامهم على قصور العلة على المسلك المعتاد، بينما عداها الحنفية والحنابلة لسائر الجسد وفق ضوابط السيلان أو التفاحش العرفي. وتبرز قيمة هذا التأصيل والمقارنة في مرونته العالية عند تخريج خمس نوازل طبية معاصرة هامة، وهي: (عمليات تحويل مجرى الفضلات والشرج الصناعي، والتحاميل الطبية والمناظير الداخلة عبر القبل أو الدبر، ومنظار المعدة، والقسطرة البولية الخارجية المستمرة، وسحب الدم للتحاليل المخبرية)؛ حيث تباينت الأحكام بين النقض مطلقاً، أو عدم النقض، أو النقض المشروط بضوابط الكثرة والرطوبة بناءً على التكييف الأصولي للعلة. وتوصي الدراسة بضرورة تفعيل القواعد الأصولية والموازنات الفقهية في قراءة وتوجيه النوازل الطبية المستجدة لضمان استيعاب الفقه الإسلامي لمتغيرات العالم المتجدد.

الكلمات المفتاحية: العلة القاصرة، العلة المتعدية، نقض الوضوء، المذاهب الأربعة، النوازل الطبية المعاصرة

THE IMPACT OF JURISTIC CAUSATION (TAʿLĪL) AMONG LEGAL THEORISTS ON BODILY DISCHARGES AND ITS CONTEMPORARY MEDICAL APPLICATIONS

Ali Hikmat Ali AL-ZOUBI[1*], Mansour Mahmoud MIQDADI[2]

[1]The University of Jordan, Faculty of Sharia, Department of Fiqh and Its Principles, Amman, Jordan
[2]Prof. Dr., The University of Jordan, Faculty of Sharia, Department of Fiqh and Its Principles, Amman, Jordan
[*]Corresponding author · E-mail: aly8241263@ju.edu.jo

ABSTRACT

This study sheds light on one of the most precise issues in legal theory and substantive jurisprudence by linking it to emerging medical issues (al-nawāzil): namely, the jurisprudential characterization of the effective cause (al-ʿillah) in terms of its intransitivity (quṣūr) and transitivity (taʿdiyah), and its impact on the rulings governing the nullification of ablution (wuḍūʾ) through bodily discharges from the two primary orifices (al-sabīlayn) and the rest of the body. The research problem lies in the existence of a cognitive and applied gap in deriving and adapting juristic rulings for certain contemporary medical developments, resulting from the lack of a precise connection with the fundamental divisions of the effective cause—intransitive and transitive. To achieve this objective, the study adopted a methodological synthesis based on the inductive-analytical and comparative approach—grounded in tracing and balancing the opinions of legal theorists and jurists across the four schools of jurisprudence—followed by an applied framework of juristic extrapolation (takhrīj) for contemporary medical developments based upon them. The study reached several key findings, most notably: although the dispute among legal theorists regarding the intransitive cause might seem semantic in terms of the permissibility of reasoning by it, it yields a real, substantial practical application. This is manifest in the division among juristic schools over the nullification of ablution by discharges from areas other than the two primary orifices; the Shāfiʿīs and Mālikīs predicated their rulings on the cause being restricted to the customary passage, whereas the Ḥanafīs and Ḥanbalīs extended it transitively to the rest of the body in accordance with the criteria of flowing (sayalān) or customary excess (tafāḥush). The value of this foundational framing and comparison becomes evident in its high flexibility when extrapolating five significant contemporary medical developments: (surgical diversion of waste and colostomy, medical suppositories and endoscopes inserted through the anterior or posterior passages, gastroscopy, continuous external urinary catheterization, and blood draws for laboratory tests). Rulings on these varied between absolute nullification, non-nullification, or conditional nullification based on criteria of abundance and moisture, depending on the theoretical characterization of the cause. The study recommends the necessity of activating legal theory maxims and jurisprudential balancing when examining and guiding emerging medical issues to ensure that Islamic jurisprudence accommodates the variables of a changing world.

Keywords: Intransitive Cause, Transitive Cause, Nullification of Ablution, The Four Schools of Jurisprudence, Contemporary Medical Issues

حماية التماسك الاجتماعي بين المسلمين في ضوء القرآن الكريم: الأسس والوسائل ومواجهة أسباب التفكك

علي محمد أسعد

أستاذ مشارك، جامعة السلطان قابوس، كلية التربية، قسم العلوم الإسلامية، مسقط، عُمان

البريد الإلكتروني: a.asaad@squ.edu.om · ORCID: 0000-0002-5629-8446

الملخص

يتناول البحث حماية التماسك الاجتماعي بين المسلمين في القرآن الكريم، انطلاقا من إشكالية تتعلق بكيفية صيانة الروابط الاجتماعية من التصدع، ومعالجة ما يطرأ عليها من نزاع وقطيعة. ويهدف إلى الكشف عن الأسس القرآنية لبناء المجتمع المتماسك، واستنتاج وسائل تعزيز التواصل والتآلف بين أفراده، وتحليل أسباب التفكك التي حذّر منها القرآن الكريم، واستنباط آليات الإصلاح بعد وقوع النزاع، مع بيان المقاصد الناظمة لهذه التوجيهات ودلالاتها في واقع المجتمعات المسلمة المعاصرة. يعتمد البحث المنهج الاستقرائي التحليلي، مستفيدا من التفسير الموضوعي والمقاربة المقاصدية؛ وذلك بجمع الآيات المتعلقة بالتماسك الاجتماعي، وتحليل دلالاتها في سياقاتها، والاستعانة بأقوال المفسرين، وربط التوجيهات القرآنية للكشف عن تكامل أبعادها البنائية والوقائية والإصلاحية. ويناقش البحث وحدة العقيدة والمرجعية، والأخوة الإيمانية، والاعتصام بحبل الله، والتعارف، والتعاون، بوصفها أسسا للتماسك، كما يحلل أثر ضبط الخطاب، وحفظ الكرامة، وصيانة الثقة، والعدل في حماية العلاقات الاجتماعية. ويخلص البحث إلى أن التصور القرآني لحماية التماسك الاجتماعي يقوم على ثلاث دوائر متكاملة: دائرة البناء، وتتمثل في الأخوة والاعتصام والتعارف والتعاون؛ ودائرة الوقاية، وتتمثل في منع السلوكيات التي تهدم الثقة والكرامة والعلاقات؛ ودائرة الإصلاح، وتتمثل في العفو والصفح والإصلاح والعدل وإعادة بناء العلاقة بعد النزاع. وهذه الدوائر تكشف أن القرآن لا يكتفي بالدعوة إلى الوحدة، بل يقدم منظومة متكاملة لإنتاجها والمحافظة عليها واستعادة توازنها عند تعرضها للاختلال. كما يخلص البحث إلى أن استحضار هذه المنظومة في الواقع المعاصر يقتضي الانتقال من الخطاب العام عن الوحدة الإسلامية إلى بناء ثقافة اجتماعية حامية للوحدة، تبدأ من الفرد والأسرة والمؤسسة التعليمية والدينية والإعلامية، وتمتد إلى المجال العام والفضاء الرقمي. ويؤكد البحث على أن حماية التماسك الاجتماعي تمثل أحد المداخل العملية المهمة لتحويل مبدأ الوحدة الإسلامية من قيمة معلنة إلى ممارسة اجتماعية راسخة، ومن خطاب نظري إلى مشروع حضاري قادر على الاستجابة لتحديات الواقع المعاصر. وتتمثل القيمة العلمية للبحث في تقديم التوجيهات القرآنية ذات الصلة ضمن وحدة موضوعية تكشف تكامل وظائفها الاجتماعية. ويوصي بتوظيف هذه المنظومة في البرامج التربوية والإعلامية والمبادرات المجتمعية، وترسيخ أخلاقيات الحوار والتثبت من الأخبار وضبط الخطاب، ولا سيما في الفضاء الرقمي، وتعزيز آليات الإصلاح والوساطة؛ بما يحوّل الوحدة من قيمة معلنة إلى ممارسة اجتماعية راسخة.

الكلمات المفتاحية: التماسك الاجتماعي، القرآن الكريم، الأخوة الإيمانية، الوقاية الاجتماعية، الإصلاح، المقاصد القرآنية

PROTECTING SOCIAL COHESION AMONG MUSLIMS IN LIGHT OF THE QUR'AN: FOUNDATIONS, MEANS, AND ADDRESSING THE CAUSES OF DISINTEGRATION

Ali Muhammad ASAAD

Assoc. Prof. Dr., Sultan Qaboos University, College of Education, Department of Islamic Sciences, Muscat, Oman
E-mail: a.asaad@squ.edu.om · ORCID: 0000-0002-5629-8446

ABSTRACT

This study examines the Qur'anic approach to safeguarding social cohesion among Muslims, addressing how social bonds can be protected from fragmentation and how conflict and estrangement can be remedied. It aims to identify the Qur'anic foundations of a cohesive society, derive means of strengthening communication and mutual affinity among its members, analyze the causes of disintegration against which the Qur'an warns, and identify mechanisms for reconciliation following conflict. It also elucidates the overarching objectives informing these directives and their implications for contemporary Muslim societies. The study adopts an inductive and analytical methodology, drawing on thematic Qur'anic exegesis and a maqāṣid-oriented approach. It brings together verses concerning social cohesion, analyzes their meanings within their respective contexts, consults exegetical scholarship, and examines the interconnections among Qur'anic directives to demonstrate the integration of their constructive, preventive, and restorative dimensions. It discusses shared creed and religious authority, the bonds of brotherhood in faith, holding fast to the rope of Allah, mutual acquaintance, and cooperation as foundations of cohesion. It also analyzes the role of responsible discourse, the preservation of dignity and trust, and justice in safeguarding social relations. The study concludes that the Qur'anic conception of safeguarding social cohesion comprises three integrated spheres: construction, encompassing brotherhood, collective adherence to the rope of Allah, mutual acquaintance, and cooperation; prevention, involving the prohibition of conduct that undermines trust, dignity, and relationships; and restoration, encompassing forgiveness, forbearance, reconciliation, justice, and the rebuilding of relationships after conflict. These spheres demonstrate that the Qur'an extends beyond calling for unity to provide a comprehensive framework for establishing and sustaining it and restoring its equilibrium when disrupted. The study further concludes that applying this framework in contemporary contexts requires moving from general discourse on Muslim unity towards cultivating a social culture that safeguards it. This process begins with individuals, families, and educational, religious, and media institutions, and extends into the public sphere and digital environments. The study affirms that safeguarding social cohesion constitutes an important practical means of translating Muslim unity from a declared value into an established social practice, and from theoretical discourse into a civilizational undertaking capable of responding to contemporary challenges. The study's scholarly contribution lies in presenting the relevant Qur'anic directives as a thematic whole that reveals the integration of their social functions. It recommends incorporating this framework into educational and media programs and community initiatives; fostering ethical dialogue, verification of reports, and responsible discourse, particularly in digital environments; and strengthening mechanisms of reconciliation and mediation, thereby embedding unity in social practice.

Keywords: Social cohesion, The Qur'an, Brotherhood in faith, Social prevention, Reconciliation, Qur'anic objectives (maqāṣid)

ALI ŞIR NEVÂYÎ ESERLERINDE HALLÂC-I MANSÛR İMGESI

Alisher RAZZOQOV

Doç. Dr., Semerkant Devlet Üniversitesi, Orta Asya Halkları Dilleri ve Kültürleri Enstitüsü, Semerkant, Özbekistan
E-posta: alisherrazzoqov@mail.ru · ORCID: 0000-0002-0089-5874

ÖZET

Bu makalede, tasavvuf dünyasında pek çok tartışmaya neden olan ünlü Sufi Hüseyin Hallâc-ı Mansûr'un Nevâyî eserlerindeki imajının yorumlanmasından bahsedilmektedir. Makale, Hallâc-ı Mansûr'un tarihine ve talihine nesnel bilimsel yaklaşımı ve Ali Şir Nevâyî'nin ona karşı tutumunu incelemeyi amaçlamaktadır. Makalede ele alınan konuyu incelemek için tasavvuf tarihine ve teorisine ilişkin klasik kaynaklar, yorumlar ile Ali Şir Nevâyî'nin nesir eserlerindeki Hallâc-ı Mansûr karakterinin yorumlanması metodolojik temel olarak kullanılmıştır. Makalede alınan asıl problemin çözümüne girmeden önce Gazâlî, Kuşeyrî, Hücvirî, Abdullah Ensârî, Rûmî, Eflâkî, Hâce Pârsâ, Câmî gibi mutasavvıf yazarların tasavvuf tarihi ve teorisi hakkındaki eserleri ele alınmıştır. Nevâyî'nin tasavvuf görüşlerine yansıyan eserlerinde Hallâc'ın kişiliği hakkında bilgiler, çağdaş tasavvuf uzmanları ve edebiyatçıların bilimsel görüşleri tek bir yerde toplanıp analiz edilmiştir. Hallâc'ın tasavvuf tarihi ve öğretisindeki konumu netleştirilmiştir. Makalenin ana kaynağı olarak Ali Şir Nevâyî'nin "Lisânü't-Tayr" (Kuş Dili) destanından Hallâc-ı Mansûr'un hikayesi seçilmiştir. Bu hikaye, Ferudiddin Attâr'ın "Mantıku't-Tayr"ındaki Hallâc hikayesiyle karşılaştırılarak, Attar ve Nevayi'nin tasavvufi görüşleri arasındaki farklar incelenmiştir. Ayrıca Nevâyî'nin gazellerindeki tasavvufi anlamdaki beyitler (çift mısra) analiz edilerek konunun özü daha derinlemesine irdelenmiştir. Makalenin ana sonucu, Nevâyî Hallâc-ı Mansûr'un Nakşibendîlik tarikatına özgü mutedil tasavvufi görüşlerini ortaya koymasından ibarettir.

Anahtar Kelimeler: Hallâc-ı Mansûr, "Ene'l-Hak", Tasavvuf edebiyatı, Ali Şir Nevâyî, Sanatsal imge

DEMOGRAFİK SORUNLU AİLELERDE ERGENLERİN SOSYALLEŞMESİNİN PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Arzu BAĞIRZADE*, Pervane MEMMEDOVA

Dr., Gence Devlet Üniversitesi, Pedagoji Fakültesi

*Sorumlu yazar · E-posta: pervane_memmedova_1974@mail.ru · ORCID: 0009-0007-9778-0507

ÖZET

Bu çalışmada, ailede meydana gelen demografik değişimlerin ergenlerin sosyalleşme süreci üzerindeki etkileri, bu süreçte ortaya çıkan psikososyal güçlükler ve söz konusu güçlüklerin giderilmesine yönelik yaklaşımlar incelenmiştir. Ergenlik dönemi, bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecinde bulunduğu, kişilik yapısının, benlik algısının, sosyal ilişkilerinin ve bağımsızlık gereksiniminin belirgin biçimde şekillendiği önemli bir gelişim dönemidir. Bu dönemde aile, ergenin toplumsal deneyimler kazanması, davranış biçimlerini öğrenmesi, iletişim becerilerini geliştirmesi ve çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurması açısından ilk ve temel sosyal gelişim ortamı niteliğindedir. Ebeveynlerin tutumları, aile içi iletişimin niteliği, aile üyeleri arasındaki ilişkiler ve ailede oluşturulan psikososyal iklim, ergenin sosyalleşme sürecinin niteliğini doğrudan etkileyen temel faktörler arasında yer almaktadır. Çalışmanın temel amacı, demografik etkenlerin aile içi uyumu ve psikososyal iklimi olumsuz yönde etkilediği durumlarda ergenlerin sosyalleşme sürecinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemek, bu güçlüklerin ergenlerin kişilik ve sosyal gelişimine yansımalarını değerlendirmek ve uygun sosyal gelişim ortamının oluşturulmasına yönelik çözüm yollarını ortaya koymaktır. Bu kapsamda aile, hem toplumsal bir grup hem de bireyin sosyalleşmesinin gerçekleştiği ilk sosyal kurum olarak ele alınmıştır. Vygotsky'nin sosyal gelişim yaklaşımı temelinde, bireyin gelişiminin içinde bulunduğu sosyal çevrenin özellikleriyle yakından ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca ailede meydana gelen doğum, ölüm, evlilik, boşanma ve göç gibi demografik süreçlerin aile ilişkileri, ebeveyn-çocuk iletişimi ve yetiştirme koşulları üzerinde önemli değişikliklere yol açabileceği değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda, aile içi çatışmalar, ebeveynler arasındaki uyumsuzluk, yetersiz iletişim, şiddet, parçalanmış aile yapısı ve ergenin ebeveynlerinden birini kaybetmesi gibi durumların sağlıklı sosyalleşme sürecini güçleştiren önemli etkenler olduğu görülmüştür. Bu tür olumsuz aile koşullarının ergenlerde benlik saygısı, öz güven, öz farkındalık ve motivasyon düzeylerinin azalmasına; sosyal ilişkilerde güçlük, içe kapanma, davranış sorunları ve kişilik gelişiminde yavaşlama gibi sonuçlara yol açabileceği belirlenmiştir. Bununla birlikte, aile içindeki çatışmaların zamanında ve yapıcı biçimde çözümlenmesi, ebeveyn-çocuk iletişiminin güçlendirilmesi ve ergenin gelişimsel gereksinimlerine uygun sosyal ortamın oluşturulması, olumsuz etkilerin azaltılması bakımından önem taşımaktadır. Sonuç olarak, demografik sorunlardan etkilenen ailelerde ergenlerin sağlıklı sosyalleşmesini desteklemek yalnızca ebeveynlerin sorumluluğunda değerlendirilmemelidir. Aile, okul ve toplum arasında planlı, sürekli ve bütüncül bir iş birliğinin oluşturulması; psikoeğitsel destek, rehberlik hizmetleri ve koruyucu-önleyici çalışmaların geliştirilmesi gerekmektedir. Ergenlerin sosyal, duygusal ve kişisel gelişimlerinin desteklenmesi, onların toplumsal yaşama etkin ve sağlıklı biçimde katılabilmeleri açısından temel bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergen sosyalleşmesi, Aile, Demografik faktörler, Sosyal gelişim ortamı, Aile içi ilişkiler

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ADOLESCENTS' SOCIALIZATION IN FAMILIES WITH DEMOGRAPHIC PROBLEMS

Arzu BAĞIRZADE*, Pervane MEMMEDOVA

Dr., Ganja State University, Faculty of Pedagogy

*Corresponding author · E-mail: pervane_memmedova_1974@mail.ru · ORCID: 0009-0007-9778-0507

ABSTRACT

This study examines the effects of demographic changes occurring within the family on adolescents' socialization processes, the psychosocial difficulties that emerge during this process, and approaches aimed at addressing these difficulties. Adolescence is a significant developmental period during which individuals transition from childhood to adulthood and in which personality structure, self-perception, social relationships, and the need for independence undergo substantial development. During this period, the family constitutes the primary and fundamental social environment in which adolescents acquire social experiences, learn patterns of behavior, develop communication skills, and establish healthy relationships with others. Parental attitudes, the quality of intra-family communication, relationships among family members, and the psychosocial climate established within the family are among the key factors that directly influence the quality of adolescents' socialization processes. The primary aim of the study is to identify the difficulties encountered by adolescents in their socialization processes in situations where demographic factors adversely affect family cohesion and the psychosocial climate, to assess the implications of these difficulties for adolescents' personality and social development, and to identify possible solutions for creating an appropriate environment conducive to healthy social development. Within this framework, the family is considered both a social group and the first social institution in which an individual undergoes socialization. Based on Vygotsky's social development approach, the study emphasizes that individual development is closely associated with the characteristics of the social environment in which the individual is situated. In addition, demographic processes occurring within the family, such as birth, death, marriage, divorce, and migration, are considered capable of bringing about significant changes in family relationships, parent–child communication, and child-rearing conditions. The analysis indicates that intra-family conflicts, incompatibility between parents, inadequate communication, violence, family disintegration, and the loss of one parent by an adolescent are among the major factors that hinder healthy socialization processes. Such adverse family conditions may lead to decreases in adolescents' self-esteem, self-confidence, self-awareness, and levels of motivation, as well as difficulties in social relationships, social withdrawal, behavioral problems, and delays in personality development. At the same time, timely and constructive resolution of family conflicts, strengthening parent–child communication, and creating a social environment that corresponds to adolescents' developmental needs are important for mitigating these adverse effects. In conclusion, supporting healthy socialization among adolescents in families affected by demographic challenges should not be regarded solely as the responsibility of parents. The establishment of planned, continuous, and comprehensive cooperation among the family, school, and community, together with the development of psychoeducational support, guidance services, and preventive and protective interventions, is essential. Supporting adolescents' social, emotional, and personal development is considered a fundamental requirement for enabling them to participate actively and adaptively in social life.

Keywords: Adolescent socialization, Family, Demographic factors, Social developmental environment, Intra-family relationships

İNGİLİZ DEVLET ADAMLARİNİN EDEBİ FAALİYETLERİ

Arzu HUSEYNLI
Öğr. Gör., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
E-posta: huseynovaarzu@mail.ru · ORCID: 0000-0002-4571-4678

ÖZET

Bu makale Büyük Kral Alfred, Kraliçe Viktoriya, Vinston Çörçil, Kral VI. ve I. Ceyms, Bencamin Disraeli, Kral VIII. Edvard ve David Burke gibi önde gelen tarihi şahsiyetlerin edebiyat alanındaki çeşitli katkılarını ele almaktadır. Bu kişiler öncelikle önemli siyasi ve kraliyet rolleriyle tanınsalar da, birçoğu aynı zamanda entelektüel ilgi alanlarını ve dönemlerinin kültürel etkilerini yansıtan edebi uğraşlarla da yakından ilgilenmiştir. Felsefi risalelerden siyasi konuşmalara, kişisel mektuplardan şiire kadar geniş bir tür yelpazesine yayılan yazıları; kişiliklerine, inançlarına ve yaşadıkları çağlara dair eşsiz bir bakış açısı sunmaktadır. Bu edebi eserler, yalnızca onların kişisel miraslarının şekillenmesinde rol oynamakla kalmamış, aynı zamanda ait oldukları dönemlerin kültürel ve entelektüel tarihine de önemli katkılarda bulunmuştur. Tarihçiler ve okurlar, bu şahsiyetlerin yazılarını inceleyerek, söz konusu liderlerin dönemlerinin edebi ve kültürel akımlarını nasıl etkilediklerine ve bunlardan nasıl etkilendiklerine dair daha zengin bir anlayış kazanmaktadırlar. Büyük Kral Alfred öğrenmeye olan bağlılığı ve Anqlo-Sakson kültürü ile bilgisinin korunmasına yardımcı olan önemli metinleri tercüme etme çabalarıyla takdir edilmektedir. Kraliçe Viktoriya kişisel günlükler, dini düşünceler ve yazışmalar dahil olmak üzere çok sayıda eser kaleme almış; böylece özel hayatına ve hükümdarlığı sırasındaki zorluklara dair paha biçilmez bilgiler sunmuştur. Vinston Çörçilin üretken edebi çalışmaları; etkileyici konuşmalar, kapsamlı tarihi eserler ve onun edebi bir devlet adamı ve düşünür olarak ününü pekiştiren otobiyografileri içermektedir. Kral VI. ve I. Ceyms aynı zamanda büyük bir edebi değere de sahip anıtsal bir dini metin olan "Kral Ceyms İncili"nin (King James Bible) hazırlanmasını sağlayarak edebiyat üzerinde kalıcı bir etki bırakmıştır. Bencamin Disraeli'nin romanları ve siyasi makaleleri, kurgu ile siyaset felsefesini harmanlayarak onun edebi yeteneğini ve ideolojik görüşlerini gözler önüne sermektedir. Kral VIII. Edvardın kısa süren hükümdarlığı edebi katkılarını sınırlamış olsa da, kendisi yine de bazı kişisel yazılar kaleme almıştır. Son olarak, David Burkenin daha az bilinen katkıları, siyaset ile edebiyat arasındaki süregelen ilişkiyi vurgulamakta ve edebi ifadenin liderlik ve kamu hizmetiyle nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir. Bu şahsiyetler hep birlikte, edebiyatın yüzyıllar boyunca liderlik, kültür ve tarihin hem bir yansıması hem de bunlar üzerinde bir etki unsuru olarak hizmet ettiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Devlet adamı, Yazarlar, Romanlar, Çeviriler

LITERARY ACTIVITY OF BRITISH STATESMEN

Arzu HUSEYNLI

Lecturer, Azerbaijan State Pedagogical University
E-mail: huseynovaarzu@mail.ru · ORCID: 0000-0002-4571-4678

ABSTRACT

This article explores the diverse literary contributions of prominent historical figures, including King Alfred the Great, Queen Victoria, Winston Churchill, King James VI and I, Benjamin Disraeli, King Edward VIII, and David Burke. While these individuals are primarily recognized for their significant political and regal roles, many of them also engaged deeply in literary pursuits, reflecting their intellectual interests and the cultural influences of their times. Their writings span a wide array of genres, from philosophical treatises and political speeches to personal letters and poetry, offering a unique window into their personalities, beliefs, and eras. These literary works not only played a role in shaping their personal legacies but also contributed substantially to the cultural and intellectual history of their respective periods. By examining their writings, historians and readers gain a richer understanding of how these leaders both influenced and were influenced by the literary and cultural currents of their times. King Alfred the Great is celebrated for his dedication to learning and his efforts to translate important texts, which helped preserve Anglo-Saxon culture and knowledge. Queen Victoria authored numerous writings, including personal journals, religious reflections, and correspondence, providing invaluable insights into her private life and the challenges of her reign. Winston Churchill's prolific literary output includes powerful speeches, comprehensive historical works, and autobiographies that have cemented his reputation as a literary statesman and thinker. King James VI and I made a lasting impact on literature through the commissioning of the King James Bible, a monumental religious text that also holds significant literary value. Benjamin Disraeli's novels and political essays reveal his literary talent and ideological views, blending fiction with political philosophy. King Edward VIII's short reign limited his literary contributions, though he did produce some personal writings. Lastly, David Burke's lesser-known contributions highlight the ongoing relationship between politics and literature, illustrating how literary expression remains intertwined with leadership and public service. Collectively, these figures demonstrate that literature has served as both a reflection of and an influence on leadership, culture, and history across centuries.

Keywords: Literature, Statesmen, Writers, Novels, Translations

أخلاق الاستحقاق الإنساني في عصر الذكاء الاصطناعي

أسعد الهاشمي

جامعة بغداد، كلية العلوم الإسلامية، بغداد، العراق

البريد الإلكتروني: assad@artuklu.edu.tr

الملخص

يشهد العالم تحولًا غير مسبوق في علاقة الإنسان بالمعرفة والقرار والآلة، إذ لم يعد الذكاء الاصطناعي مجرد أداة تساعد الإنسان على إنجاز أعماله، بل أصبح قادرًا على تحليل شخصيته، والتنبؤ بسلوكه، وتصنيف قدراته، واقتراح قرارات تتعلق بتعليمه وعمله وصحته وعلاقاته ومكانته الاجتماعية. ومن هنا تظهر إشكالية أخلاقية وفلسفية جديدة تتجاوز السؤال التقليدي حول أخلاقيات استخدام الذكاء الاصطناعي إلى سؤال أكثر عمقًا: ما الذي يستحقه الإنسان لمجرد كونه إنسانًا، وهل تستطيع الخوارزمية أن تحدد هذا الاستحقاق أو تنتقص منه؟ ينطلق البحث من مفهوم الاستحقاق الإنساني بوصفه حقًا أخلاقيًا أصيلًا لا يُبنى على مقدار الذكاء أو الإنتاجية أو المنفعة الاقتصادية أو القدرة على التنبؤ بسلوك الفرد، وإنما على كرامة الإنسان وحريته ومسؤوليته وخصوصيته. ويحاول البحث بناء مقاربة إسلامية-إنسانية لهذا المفهوم، مستفيدًا من التصور القرآني للكرامة الإنسانية، ومن مقاصد الشريعة، ولا سيما حفظ النفس والعقل والعِرض والمال، ومن القواعد الفقهية المرتبطة بالضرر والعدالة والمسؤولية، مع الإفادة من الفلسفة الأخلاقية وعلم الاجتماع وعلم النفس في فهم التحولات التي أحدثتها الخوارزميات في مفهوم الإنسان عن ذاته. ويركز البحث على ظاهرة يمكن تسميتها الاختزال الخوارزمي للإنسان؛ أي تحويل الإنسان من ذات حرة ذات قصة وتجربة وكرامة إلى مجموعة من البيانات والمؤشرات والاحتمالات. ويطرح في هذا السياق سؤالًا محوريًا: هل يجوز أن يُعامل الإنسان وفق ما تتنبأ به الخوارزمية عنه، بدلًا مما فعله بالفعل؟ ومنه تتفرع أسئلة المسؤولية والعدالة والحرية والخصوصية والتمييز الخوارزمي.ويقترح البحث تأسيس مبدأ أخلاقي جديد هو: حق الإنسان في ألا يُختزل إلى خوارزمية، ومفاده أن التقدم التقني لا يمنح الآلة حق اختزال الإنسان في بياناته أو احتمالاته، ولا يجوز أن تتحول القدرة على التنبؤ إلى سلطة على الإنسان، أو أن يصبح الاحتمال بديلًا عن الفعل، والتصنيف بديلًا عن الحكم الإنساني، والبيانات بديلًا عن الكرامة. ويخلص البحث إلى أن التحدي الحقيقي في عصر الذكاء الاصطناعي ليس أن تصبح الآلة أكثر شبهًا بالإنسان، وإنما أن يبقى الإنسان إنسانًا في عالم أصبحت فيه الآلة قادرة على تفسيره والتنبؤ به والتأثير فيه. ومن ثم يقترح البحث إطارًا أخلاقيًا يجعل كرامة الإنسان واستقلال إرادته وعدالة معاملته وعدم اختزاله في بياناته مبادئ حاكمة لأي استخدام للذكاء الاصطناعي، بما يفتح المجال أمام بناء نظرية معاصرة في أخلاق الاستحقاق الإنساني تجمع بين التأصيل الإسلامي والرؤية الإنسانية والاجتماعية للتكنولوجيا.

الكلمات المفتاحية: الاختزال الخوارزمي، الاستحقاق الإنساني، أخلاقيات الذكاء الاصطناعي، الكرامة الإنسانية

THE ETHICS OF HUMAN ENTITLEMENT IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Asaad AL-HASHIMI
University of Baghdad, College of Islamic Sciences, Baghdad, Iraq
E-mail: assad@artuklu.edu.tr

ABSTRACT

The world is witnessing an unprecedented transformation in the relationship between humans, knowledge, decision-making, and machines. Artificial intelligence is no longer merely a tool that assists human beings in carrying out tasks; it has become capable of analyzing human personality, predicting behavior, categorizing capabilities, and proposing decisions related to education, employment, health, relationships, and social standing. From this context emerges a new ethical and philosophical dilemma that transcends the traditional question concerning the ethics of AI use, shifting toward a far more profound inquiry: What does a human being deserve simply by virtue of being human, and can an algorithm define or diminish this entitlement? This research proceeds from the concept of human desert (entitlement) as an inherent moral right that is not contingent upon intelligence, productivity, economic utility, or the predictability of individual behavior, but rather on human dignity, freedom, responsibility, and privacy. The study seeks to construct an Islamic-humanistic approach to this concept, drawing upon the Qur'anic conception of human dignity, the higher objectives of Islamic law (Maqasid al-Shari'ah)—particularly the preservation of life, intellect, honor, and wealth—and legal maxims pertaining to harm, justice, and responsibility. It simultaneously engages moral philosophy, sociology, and psychology to comprehend the algorithmic transformations shaping how humans perceive themselves. The study focuses on a phenomenon that can be termed the "algorithmic reduction of the human"—namely, reducing a free moral agent endowed with lived experience, history, and dignity into a mere aggregation of data points, indicators, and probabilities. Within this framework, a pivotal question arises: Is it permissible to treat a person based on what an algorithm predicts about them, rather than on their actual deeds? From this diverge core inquiries concerning responsibility, justice, freedom, privacy, and algorithmic discrimination. The research proposes establishing a novel ethical principle: "the human right not to be reduced to an algorithm." This principle posits that technological advancement does not grant machines the right to compress human existence into data or probabilities. Predictive capacity must not be transformed into power over human beings, nor should probability supersede action, classification replace human judgment, or data displace dignity. The study concludes that the true challenge in the era of artificial intelligence is not whether machines become more like humans, but whether humans can remain human in a world where machines can interpret, predict, and influence them. Accordingly, it outlines an ethical framework that establishes human dignity, autonomy, fair treatment, and non-reductionism as governing principles for any AI application, paving the way for a contemporary theory on the ethics of human entitlement that synthesizes Islamic foundational thought with a humanistic and social perspective on technology.

Keywords: Algorithmic Reductionism, Human Entitlement, AI Ethics, Human Dignity

THE KYRGYZ GASTRODIPLOMACY MODEL AS A FOURTH-GENERATION APPROACH TO GASTRO-DIPLOMACY

Asel KAPAROVA[1*], Pırıl AKIN OCAK[2], Ümit SORMAZ[3]

[1]PhD Student, Kyrgyz-Turkish Manas University
[2]Dr., Ankara University
[3]Prof. Dr., Necmettin Erbakan University; Kyrgyz-Turkish Manas University
[*]Corresponding author · E-mail: asel.kaparova@manas.edu.kg · ORCID: 0009-0003-9366-9212

ABSTRACT

Gastrodiplomacy has increasingly emerged as a strategic instrument for nation branding and has become a prominent component of tourism promotion and destination marketing policies worldwide. Despite the growing body of research on the subject, existing studies have predominantly concentrated on East and Southeast Asian countries, while the gastrodiplomacy potential of Central Asian nations remains largely underexplored. Addressing this gap, the present study proposes a novel conceptual framework of gastrodiplomacy grounded in the case of Kyrgyzstan by integrating the dimensions of national culinary culture, sustainability, and community development. Adopting a conceptual research design, the study is based on a systematic review, analysis, and synthesis of the literature related to gastrodiplomacy, public diplomacy, nation branding, sustainable tourism, gastronomic heritage, and community-based development. The conceptual framework was developed through thematic analysis, comparative evaluation of existing gastrodiplomacy models, and conceptual synthesis of interdisciplinary perspectives. The findings led to the formulation of the Kyrgyz Gastrodiplomacy Model, which consists of five interrelated components that collectively explain how culinary resources can be mobilized as instruments of cultural representation, destination promotion, and sustainable development. The proposed model highlights Kyrgyzstan's substantial gastrodiplomacy potential, deriving from its nomadic cultural heritage, distinctive culinary traditions, rich gastronomic resources, and expanding tourism sector. It further demonstrates that gastrodiplomacy can generate both international and domestic benefits. Internationally, it may enhance national image, strengthen soft power, and increase destination attractiveness. Domestically, it can contribute to the preservation of cultural heritage, support local entrepreneurship, stimulate regional economic development, and improve community well-being through inclusive and sustainable tourism practices. Furthermore, the model illustrates how existing institutional mechanisms, including geographical indication systems and sustainability-oriented policy frameworks, can facilitate the implementation of gastrodiplomacy strategies. As one of the first theoretical studies to conceptualize gastrodiplomacy within the Central Asian context, and specifically in relation to Kyrgyzstan, this research extends the gastrodiplomacy literature and provides a foundation for future empirical investigations examining the relationship between food, culture, tourism, and sustainable development.

Keywords: Tourism, Gastronomy, Gastrodiplomacy, Soft power, National cuisine, Kyrgyzstan

BOSNA SOYKIRIMININ İNANÇ TEMELİ

Atif İSLAMZADE

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü
E-posta: atifislamzade36@gmail.com · ORCID: 0000-0003-1153-836X

ÖZET

Tarihe soykırım adı altında geçen en korkunç soykırımlardan biri de Bosna soykırımıdır. Soykırım politikasının uygulanması çeşitli nedenlerden kaynaklanmaktadır. Irksal, ulusal, dini vb. ayrımcılıktan kaynaklanan soykırımların adından da bilindiği gibi, tüm kan taşıyıcılarını yok etmeyi amaçlayan saldırgan ve ırkçı bir davranıştır. Bazen milyonlarca insanın yok olmasına yol açan soykırım eylemi, çoğunlukla iki nedenden dolayı gerçekleştirilir. Birincisi, nüfusu yok ederek veya azaltarak belirli bir bölgenin işgaline zemin hazırlamak; ikincisi ise, bir ulusa karşı ideolojik ve genetik nefretten kaynaklanan bir eylemi gerçekleştirmektir. Bosna soykırımı tam olarak bu koşullar altında gerçekleştirilmiştir. Sovyet devletinin çöküşü ve birlik içinde zorla birleştirilen cumhuriyetlerin ayrılmasına yol açan süreçler, Sovyetler Birliği Varşova Paktı Örgütü'ne ait ülkeleri etkilemeden kalamazdı. Sovyetler Birliği çökerse, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ile olan mücadilesi de çökmek zorunda kalacaktı. Bu ülkelerden biri olan Yugoslavya'daki süreçlerin daha da hızlanması, ülkenin önde gelen gücü olan Sırplar için daha büyük bir stratejik tehdit oluşturuyordu. Bu tehdit, bir zamanlar Osmanlılar tarafından adaletle yönetilen bu toprakların Türkiye'ye geri dönebileceği ve en önemlisi, İslam Birliği'nin gerçek temelinin oluşturulabileceği olasılığıydı. Çünkü Boşnaklar Müslümandı ve bu tarihi bağlamda İslam Birliği'nin gerçekliği ortaya çıkıyordu. Rusların ve Sırpların Ortodoks olduğu göz önüne alındığında, İslam birliğini her zaman engelleyen Rusya'nın sinsi politikası, Boşnak soykırımının ardında açıkça görülmektedir. Aslında, Sovyet döneminde, materyalist-ateist politikalar uygulanırken, kilise politikası arka planda mevcuttu ve Rus Ortodoksluğu hiçbir zaman tamamen ortadan kaldırılmadı. Bu durum, Bolşeviklerin takvimi Jülyen takviminden Papa'nın Gregoryen takvimine değiştirmesinde açıkça görülmektedir. Bununla birlikte, Bolşeviklerden önce var olan Çarlık yönetim sisteminin ideolojik temelleri, aksine, Hristiyanlığı desteklemiştir ve bu durum Gregoryen takviminin benimsenmesini engellememiştir. Ancak burada Katolik-Ortodoks çatışmasının tarihsel seyrini de unutmamalıyız. Bosna soykırımının temel amacı Sırpları güçlendirmek, topraklar üzerindeki kontrolü yeniden sağlamak, Müslümanlar arasında korku salmak, psikolojik üstünlük elde etmek, İslam Birliği'ni engellemek ve Türkiye'nin bu topraklardaki nüfuz alanını azaltmaktı. Bu çalışmada, Rus-Sırp ittifakının siyasi-tarihsel ve dini-kültürel bağları engellemek amacıyla bir soykırım eylemi gerçekleştirdiği ve bu eylemin gerçek nedenlerinin araştırıldığı öne sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bosna soykırımı, Sovyetler, Ruslar, Sırplar, Ortodoksluk, İslam

THE BASIS OF FAITH FOR THE BOSNIAN GENOCIDE

Atif İSLAMZADE

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore
E-mail: atifislamzade36@gmail.com · ORCID: 0000-0003-1153-836X

ABSTRACT

One of the most horrific genocides in history is the Bosnian genocide. The implementation of the policy of genocide occurs for various reasons. Genocide, as it is known, is an aggressive and racist behavior aimed at the destruction of all bloodlines, stemming from racial, national, religious and discrimination. Genocide, which sometimes results in the extermination of millions of people, is most often carried out for two reasons. The first is to prepare the ground for the conquest of a certain territory by destroying or reducing its population, the second is to carry out an act arising from ideological and genetic hatred of a nation. The Bosnian genocide was carried out under precisely these conditions. The collapse of the Soviet state and the processes leading to the secession of the republics that were forcibly united within the union could not remain unaffected by the countries that belonged to the Warsaw Pact Organization of the Soviet Union. If the Soviet Union were to collapse, its treaty with the North Atlantic Treaty Organization would also have to collapse. The further acceleration of processes in one of these countries, Yugoslavia, posed a greater strategic threat to the Serbs, the country's leading power. This was the possibility that these territories, once ruled by the Ottomans with justice, could return to Turkey and most importantly, the real basis for an Islamic Union could be created. Because Bosnians were Muslims and in this historical context, the reality of an Islamic alliance was emerging. Considering that Russians and Serbs are Orthodox, the insidious policy of Russia, which has always hindered Islamic unity, is clearly behind the Bosnian genocide. In fact, even during the Soviet era, when materialist-atheist policies were being implemented, church politics existed in the background, Russian Orthodoxy was never completely eliminated. The main goal of the Bosnian genocide was to strengthen the Serbs, restore control over the territories, create a fear syndrome among Muslims, gain psychological advantage, prevent the Islamic Union and reduce Turkiye's sphere of influence in these territories to nothing. In this study, the commission of an act of genocide by the Russian-Serbian Union in order to prevent political-historical and religious-cultural links and the true reasons for this act were investigated.

Keywords: Bosnian genocide, Soviets, Russians, Serbs, Orthodoxy, Islam

TÜRK MİTOLOJİSİNDE KAYIN AĞACI

Aydın MUSTAFAYEV
Arş. Gör., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü
E-posta: aydin.mustafayev73@gmail.com · ORCID: 0009-0009-7314-3655

ÖZET

Bitki kültü Türk mitolojisinin davranış normlarının ve ritüel geleneğinin formalleşmesinde önemli rol oynar. Makalede Türk mitolojisinde kayın ağacının imgesel algılarına değinilir. Bu araştırmada folklor anlatıları, mitolojik metinler ve inançlardan örnekler ile Türk mitoloji düşüncesinde kayın ağacıylayla ilgili imge ve görüşler yer alır. Araştırma folklor numuneleri, mitolojik metinler, inançlar temelinde yürütüldü. Türk mitolojisinde kayın ağacının taşıdığı kutsal anlam; Umay Ana ile bağı, doğurganlık, neslin devamlılığı ve koruyucu niteliklerinin mevcut metinleri ve inançları tahlil edilir. Kayın ağacı ile bağlı mitler, inançlar, efsaneler ve rivayetler mukayese edilerek farklı yönleriyle araştırma kapsamına alınıp incelendi. Belirtmek gerekir ki; Azerbaycan folklorunun arkaik türlerinde ağaç mitine sık sık rastlanır. Evrensel düzende tabiat, eski tasavvurda canlı bilinecek mukaddes olarak bilindiği gibi mitoloji inanç sisteminde hususi değer taşıyan kayın ağacı da canlı olarak kabul edilir. Makalede kayın ağacıyla bağlı semantik hususiyetler onun totem, yaratıcı, himaye edici yönleri ile araştırma konusu olarak mitolojik tasavvurlarda kendini gösterir ve ritüel geleneğinde kutsal değer taşıyan kayın ağacının unsurunun barındırdığı fonksiyonel değerinin mahiyeti tahlil edilir. Böylece Tengriye edilen dualaların ve bazı ritüellerin kayın ağacının etrafında icra edilmesi onun kült ve kutsal değerlerinin mahiyetini gösterir. Kayın ağacı Tengricilik dinine inanan Türklerin inanç sisteminde, kutsal bir mekan olarak ritüel ve ayinlerin icra edildiği mukaddes bir ibadetgâh rolünü üstlenir. Araştırmada mit-ritüel-dini yaklaşımların kayın ağacında akademik literatürdeki yansımaları araştırılır. Kayın ağacının bitki kültündeki semantik bileşenlerinin folklorde, ayin ve ritüellerde, Azerbaycan ve diğer Türk haklarının mit dünya görüşünde nasıl yer bulduğu mukayeseli olarak araştırılır. Türk görüşlerine göre kayın ağacı gençliğin, diriliğin, canlılığın, sağlamlığın, bolluk ve bereketin, üreme ve çoğalmanın, huzur ve güven ortamının, vatanın sembolüdür. Kayın mitolojik tasavvurda kozmik düzeni, nizamı, uyumu sembolize ederek dünyayı kavrama modelinin simgesel anlatımını ifade eder. Birçok mitolojik metinlerde kayın ağacı figürü Tanrısal menşeli olup yerüstü ve yeraltı dünyası arasında ilişkiyi temsil eden kutsal arabulucu görevini üstlenir. Tarihî-kültürel ve etnografik kaynaklar gösterir ki; kayın ağacının pratik özellikleri, sağlamlığı, esnekliği, tarımsal, evvel ve teknolojik amaçlarla istifade edilmesine alan açıyordu. Ağacın fiziki hususiyetlerinden ileri gelen fonksiyonları ile mitoloji ve semantiği arasındaki bağlantı onun koruyuculuk, hamilik, bolluk, bereket, türeyiş semantiğinin oluşmasında ve bu çok katlı kutsal işlevleri bütün Türk mitoloji sisteminde öğrenilmesini gerekli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Folklor, Ritüel, İnançlar, Kayın ağacı, Efsaneler, Kült

THE BIRCH TREE IN TURKIC MYTHOLOGICAL THOUGHT

Aydın MUSTAFAYEV
Res. Asst., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore
E-mail: aydin.mustafayev73@gmail.com · ORCID: 0009-0009-7314-3655

ABSTRACT

The cult of plants plays a significant role in the formation of Turkic mythological thought, behavioral norms and ritual traditions. In the article the concepts about the birch tree in Turkic mythological thought are investigated. This study is carried out based on examples of folklore, mythological texts and beliefs. The sacred significance of the birch tree in mythological thought, its connection to Mother Umay, as well as its associations with childbirth, the continuation of the lineage, protective qualities are analyzed based on existing texts and beliefs. Myths, beliefs, legends and tales about the birch tree have been examined from a comparative perspective. It is noted that the tree myth is frequently met in the archaic genres of Azerbaijani folklore. As the surrounding world, nature is known and sacred in the old imagination, the birch tree, which has a special value in the mythological belief system, is also considered alive. In the article the semantic characteristics about the birch tree, as well as its functions as a totem, a creator figure and a protector are investigated. The functional significance of the birch tree, which holds sacred value within ritual traditions, is analyzed. However, the fact that prayers addressed to the God and certain rituals are performed around the birch tree reflects its cultic and sacred nature. In the belief system of Turkic peoples who practiced Goddess religion, the birch tree serves as a sacred site, functioning as a shrine and a place of worship where rituals and ceremonies are performed. In the study the embodiment of myth-ritual-religious views on the birch tree is examined scientifically. The semantic components of the birch tree within plant cults are studied comparatively as they are reflected in folklore, rites and rituals, the mythological worldviews of Azerbaijani and other Turkic peoples. According to Turkic beliefs, the birch tree is a symbol of youth, freshness, health, abundance, procreation, peace, well-being and the homeland. In mythological thought, the tree birch also symbolizes cosmic balance, order and harmony, thereby serving as a symbolic expression of the model for comprehending the world. In many mythological motifs, the birch tree is of divine origin and serves as a sacred mediator, facilitating the connection between the earthly and underworld realms. The historical, cultural and ethnographic sources indicate that the practical properties of birch wood, such as its strength and flexibility, led to its widespread use for various domestic, agricultural and technological purposes. The connection among the functions derived from the physical properties of the tree and its mythological-semantic aspects has shaped its symbolism of protection, guardianship, abundance, fertility and procreation, this multifaceted nature of its sacred functions makes the study of the subject within the broader context of the common Turkic mythological system a matter of current importance.

Keywords: Folklore, Ritual, Beliefs, Birch tree, Legends, Cult

MOLLANASREDDİNCİ ŞAİRLER VE "HÜRRİYET ŞAİRİ" NAMIK KEMAL

Aygün ORUCOVA

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümü, Sanat, Dil ve Edebiyat Enstitüsü
E-posta: orujovaaygun82@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7450-2191

ÖZET

Bugün olduğu gibi Türkiye ve Azerbaycan edebiyyatı asırlar önce de daim çok yakın edebiyyat ve sanat alakalarında bulunmuşlar. Hatta XIX yüzyılda çar Rusyasının her türlü yasaklarına rağmen Azerbaycan yazar ve şairlerinin bazıları Türkiyeye okumak için (Ali bey Hüseyinzade gibi) gitmiş, digerleriyse daim bu edebiyatın değerli örnekleriyle ilgilenmiş, onlardan tesirlenmiş ve ya onlara tesir göstermişler. XX yüzyılın başlarında Azerbaycan tiyatrosu ilkin yaranma merhelesinde Mirze Feteli Ahundovun, Şekspir, Molyer, Şillerin eserleriyle yanaşı Namık Kemalın "Vatan, yahut Silistre" isimli meşhur tiyatrosuna da sık-sık yer vermişdir. "Vatan şairi", adını almış, Türkiye devletinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ü fikirleriyle etkiyeleyen, Tenzimat devri türk edebiyatının ünlü isimlerinden biri Namık Kemal (1840-1888) gibi ünlü Azerbaycan yazarı, Doğuda çok sevilerek okunan "Molla Nasrettin" dergisinin editörü, "Ölüler", "Anamın kitabı" gibi demokrasi, hürriyet, birlik, cahillikle mücadele aşılayan tiyatro eserlerinin sahibi, şair Celil Memmedguluzade (1869-1932) de kendi devrinin edebiyatını zamanı doğru-düzgün gösteren bir aynaya dönüştürmeyi başarmışdı. Namık Kemalın "Vatan şarkısı" isimli yüksek yurtseverlik, vatan yolunda şehit olmanın büyük qurur ve kahramanlık olduğunu anlatan şiiri Azerbaycanda da çok sevilmiş, dillerden düşmemiştir: Amalımız, efkarımız ikbal-i vatandır, Serhadimize kala bizim hak-i bedendir, Osmanlılarız ziynetimiz kanlı kefendir, Kavgada şehdetle bütün kam alırız biz, Osmanlılarız can verir nam alırız biz. Kan ile kılıçdır görünen bayrağımızda Cân korkusu gezmez ovamızda, dağımızda Her gûşede bir şîr yatar toprağımızda Gavgâda şehâdetle bütün kâm alırız biz Osmanlılarız, cân veririz, nâm alırız biz. Bu lirik şiire "Molla Nasrettin" dergisinde iki satirik nezire yazılmıştır: Birincisi büyük satirik şairimiz Mirze Elekber Sabirin (1862-1911) "Amalımız, efkarımız ifna-yi-vatandır" ("Kafkazlılarız, yol kesiriz, nam alırız biz") adlı satirik şiiri derginin 1907. yılının 10-cu sayısında, Celil Memmedguluzadenin "Övradımız, ezkarımız efsaneyi-zendir" misrası ile başlayan "Biz" şiiri ise 1907. yılının 18-ci sayısında derc olunmuşdur. Meruzede bu şiirlerin edebi tehlili sunulacak, benzerlikleri ve farkları ele alınacaktır. Sabir ve Mirze Celilin bu şiirin esasında mizahi şiir yazmalarındaki esas amaçlar hakkında konuşulucaktır. Ayrıca Celil Memmedguluzadenin diğer türk şair ve yazarları hakkındakı fikirleri de ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Araştırma, Lirik, Satirik, Nazire

MOLLANASREDDIN'S POETS AND THE "POET OF FREEDOM" NAMIK KEMAL

Aygün ORUCOVA

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch, Institute of Art, Language and Literature

E-mail: orujovaaygun82@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7450-2191

ABSTRACT

As is the case today, Turkish and Azerbaijani literature have always had very close literary and artistic ties for centuries. Even in the 19th century, despite all the prohibitions of Tsarist Russia, some Azerbaijani writers and poets went to Türkiye to study (like Ali Bey Hüseyinzade), while others were always interested in, influenced by, or influenced the valuable examples of this literature. In the early 20th century, Azerbaijani theater, in its initial stages of development, frequently featured the works of Mirze Feteli Akhundov, Shakespeare, Molière, Schiller, and Namık Kemal's famous play "Homeland or Silistra". Namık Kemal (1840-1888), known as the "poet of the homeland" a famous figure of the Tanzimat era Turkish literature who influenced Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Turkish state, with his ideas, and the renowned Azerbaijani writer, editor of the "Molla Nasreddin" magazine which was widely read in the East, and poet Celil Memmedguluzade (1869-1932), the author of theatrical works such as "Oluler" ("The Dead") and "Anamin kitabı" ("My Mother's Book") which instilled democracy, freedom, unity, and the struggle against ignorance, also managed to transform the literature of his time into a mirror that accurately reflected the era. Namık Kemal's poem "Song of the Homeland" which expresses profound patriotism and the great pride and heroism of martyrdom for the homeland, has been greatly loved and recited in Azerbaijan: Our aim, our thought is the future of the homeland, Our border is our fortress, our land is our body, We are Ottomans, our adornment is our blood-stained shroud, We gain all our reward through martyrdom in battle, We are Ottomans, we give our lives and gain glory. Blood and the sword are what appear on our flag; Fear of death finds no place in our plains or mountains; A lion lies in the soil of every corner of our land; In battle, we attain fulfillment through martyrdom; We are Ottomans; we give our lives and gain renown. Two satirical imitations of this lyrical poem were published in the "Molla Nasreddin" magazine: The first is the satirical poem "Our aim, our thoughts are the destruction of the homeland" ("We are Caucasians, we block roads, we gain fame") by our great satirist poet Mirza Elekber Sabir (1862-1911), published in the 10th issue of the magazine in 1907; the second is the poem "Biz" ("We") by Celil Memmedguluzade, beginning with the line "Our prayers, our recitations are legendary", published in the 18th issue of the magazine in 1907. This presentation will offer a literary analysis of these poems, examining their similarities and differences. It will also discuss the primary objectives behind Sabir and Mirza Jalil's creation of humorous verse based on the original poem. Furthermore, Jalil Mammadguluzadeh's views regarding other Turkic poets and writers will be addressed.

Keywords: Literature, Research, Lyrical, Satirical, Nazire

GO TÜRKİYE GASTRONOMİ TANITIM FİLMLERİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ: ULUSAL TURİZM MARKALAŞMASI BAĞLAMINDA BİR İNCELEME

Aykut Göktuğ SOYLU[1*], Sercan BENLİ[2], Gürkan AKDAĞ[3]

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Kayseri Üniversitesi
[2]Dr., Mersin Üniversitesi
[3]Prof. Dr., Mersin Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: aykutsoylu@kayseri.edu.tr · ORCID: 0000-0002-7402-2291

ÖZET

Bu çalışma, Go Türkiye'nin resmi YouTube kanalında yayınlanan gastronomi temalı turizm tanıtım filmlerinin görsel göstergebilimsel analizi yoluyla, Türk gastronomisi temasını ulusal turizm markalaşmasının daha geniş çerçevesi içinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, Go Türkiye'nin resmi YouTube kanalında en çok izlenen gastronomi temalı tanıtım filmlerini seçmek için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Gastronomi temalı tanıtım filmlerinde yer alan görsel göstergebilimsel kodları analiz etmek için Barthes tarafından ortaya konan gösterim, çağrışım ve mit çerçevesi kullanılmıştır. Örneklem, gastronomik içeriğin belirginliği, kanal içindeki görünürlük ve görsel gösterge zenginliği dikkate alınarak seçilen tanıtım filmlerinden alınmış on sahneden oluşmaktadır. Veriler, seçilen filmlerin tekrarlı biçimde izlenmesi ve yiyecekler, insan figürleri, sofra düzenleri, mekânsal bağlam, kamera açıları, ışık ve renk kullanımına ilişkin göstergelerin kaydedilmesiyle elde edilmiştir. Analiz sürecinde sahnelerin betimlenmesini kültürel anlamların yorumlanması, temaların oluşturulması ve bu temalarla ilişkili mitlerin belirlenmesi izlemiştir. Çalışmanın kapsamı görsel temsillerle sınırlandırılmış; müzik, anlatıcı sesi ve diğer işitsel unsurlar analize dâhil edilmemiştir. Analize göre, gastronomi temalı tanıtım filmlerinde en sık tekrarlanan temalar; kültür paylaşımı ve birliktelik, özgünlük ve yerellik, ikonik mekanlarda duygusal olarak sürükleyici deneyim ve gelenek ile modernliğin birleşimi temalarıdır. Bununla birlikte, modern mutfak yaratıcılığı teması, Türkiye'nin rekabetçi bir gastronomi turizm destinasyonu olarak konumlandırılmasını simgeleyen tema olarak ortaya çıkmaktadır. Buna karşın, tarladan sofraya üretim süreçleri, sürdürülebilirlik ve yerel topluluk temaları daha az görünür durumdadır. Özellikle İstanbul ve kıyı bölgelerine odaklanan görsellerin, Anadolu'nun iç kesimlerindeki gastronomik çeşitliliği sınırlı biçimde yansıttığı görülmüştür. Çalışmada, güçlü estetik ve duygusal anlatılar aracılığıyla sunulan, geleneksel ve çağdaş unsurlarla harmanlanmış bir turizm destinasyonu kimliği olarak Türk gastronomi temasına dair içgörüler sunulmaktadır. Ayrıca, gastronomi turizmi tanıtımının görsel göstergebilimsel analizine yönelik gelecekteki çalışmalar için temel oluşturabilecek gastronomi turizmi temasına dair öneriler de geliştirilmiştir. Bu doğrultuda, destinasyon yönetim örgütlerinin tanıtım içeriklerinde yerel üreticilere, kırsal mutfaklara ve bölgesel çeşitliliğe daha fazla yer vermesi önerilmektedir. Gelecek araştırmalarda farklı ülkelerin tanıtım filmlerinin karşılaştırılması ve görsel kodların işitsel anlatımla birlikte değerlendirilmesi, gastronomi temelli destinasyon kimliğinin daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına katkı sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi turizmi, Göstergebilimsel analiz, Destinasyon imajı, Türk gastronomisi, Go Türkiye

A SEMIOTIC ANALYSIS OF GO TÜRKİYE GASTRONOMY PROMOTIONAL FILMS: AN EXAMINATION IN THE CONTEXT OF NATIONAL TOURISM BRANDING

Aykut Göktuğ SOYLU[1*], Sercan BENLİ[2], Gürkan AKDAĞ[3]

[1]Asst. Prof. Dr., Kayseri University
[2]Dr., Mersin University
[3]Prof. Dr., Mersin University
[*]Corresponding author · E-mail: aykutsoylu@kayseri.edu.tr · ORCID: 0000-0002-7402-2291

ABSTRACT

This study aims to explore the theme of Turkish gastronomy within the broader framework of national tourism branding through the visual semiotic analysis of gastronomy-themed tourism promotion films posted on the official YouTube channel of Go Türkiye. The study employed purposive sampling to choose the most viewed gastronomy-themed promotion films on the official YouTube channel of Go Türkiye. It employed the visual semiotic analysis framework of denotation, connotation, and myth, as outlined by Barthes to analyze the visual semiotic codes embedded in the gastronomy-themed promotion films. The sample comprises ten scenes from promotional films selected for their clear gastronomic focus, channel visibility, and richness of visual signs. Data were collected through repeated viewing of the selected films and recording signs relating to food, human figures, table settings, spatial context, camera angles, lighting, and color. Scene descriptions were followed by interpretation of cultural meanings, development of themes, and identification of associated myths. The study was limited to visual representations; music, narration, and other auditory elements were excluded from the analysis. Based on the analysis, it was found that the most recurring themes in the gastronomy-themed promotion films are the theme of sharing cultures and togetherness, the theme of authenticity and locality, the theme of emotionally immersive experience in iconic settings, and the theme of the confluence of tradition and modernity. However, the theme of modern culinary creativity emerges as the theme that signifies the positioning of Türkiye as a competitive gastronomy tourism destination. On the contrary, the theme of farm-to-table production processes, the theme of sustainability, and the theme of the local community are less visible. Visuals focusing particularly on Istanbul and coastal regions were found to offer limited representation of gastronomic diversity in inland Anatolia. The study offers insights into the theme of Turkish gastronomy as a tourism destination identity infused with traditional and contemporary elements, presented through powerful aesthetic and emotional narratives. It also offers suggestions into the theme of gastronomy tourism, which can serve as the foundation for future studies on the visual semiotic analysis of gastronomy tourism promotion. Accordingly, destination management organizations are encouraged to give greater prominence to local producers, rural cuisines, and regional diversity in promotional content. Future comparisons of different countries' promotional films and analyses combining visual codes with auditory narratives could provide a more comprehensive understanding of gastronomy-based destination identity.

Keywords: Gastronomy tourism, Semiotic analysis, Destination image, Turkish gastronomy, Go Türkiye

KAMAL ÜMMÎ'NİN "VEFÂT" MANZUMESİNİN AZERBAYCAN'DA TESPİT EDİLEN NÜSHALARI

Aysel ACALOVA

Dr., Araştırmacı, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Muhammed Fuzuli Adına El Yazmaları Enstitüsü, Bakü
E-posta: ayselacalova@yahoo.com · ORCID: 0009-0005-2967-8493

ÖZET

XV. yüzyıl Anadolu Türk edebiyatının önemli mutasavvıf şairlerinden biri olan Kemal Ümmî, eserlerinde dinî ve tasavvufî konulara geniş yer vermiştir. Şairin eserleri arasında insan hayatının sonu, ölüm gerçeği ve insanın manevi olgunlaşması gibi konuları ele alan "Vefât" manzumesi de önemli bir yere sahiptir. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda bu eserin bilinen tek yazma nüshasının İstanbul'daki Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan koleksiyonunda bulunduğu belirtilmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, Kemal Ümmî'nin "Vefât" manzumesine ait Azerbaycan'da bulunan iki elyazma nüshayı bilim dünyasına tanıtmaktır. Söz konusu nüshalar Azerbaycan Millî İlimler Akademisi Muhammed Fuzûlî adına Elyazmaları Enstitüsü'nde korunmaktadır. Bu iki nüshanın tespit edilmesi, eserin bilinen yazma nüshalarının sayısını artırması bakımından önem taşımaktadır. Aynı zamanda bu nüshalar, Kemal Ümmî'nin eserlerinin Azerbaycan'daki yazma mirası içerisindeki yerini belirlemek açısından da yeni bilgiler sunmaktadır. Çalışmada öncelikle söz konusu nüshaların fiziksel özellikleri, yazı biçimleri, metin yapıları ve nüshalara ait kayıtlar incelenecektir. Bunun yanında Azerbaycan nüshalarının İstanbul'da bulunan nüsha ile karşılaştırılması ve aralarındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulması amaçlanmaktadır. Eserde ele alınan ölüm düşüncesi ve tasavvufî anlamlar da değerlendirmeye alınacaktır. Azerbaycan'da tespit edilen bu iki nüshanın ortaya konulması, "Vefât" manzumesinin metin tarihine yeni bir katkı sağlamakta ve Kemal Ümmî'nin eserlerinin Azerbaycan'daki yazma geleneği içerisindeki izlerini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kemal Ümmî, "Vefât", Yazma eser, Nüsha, Tasavvuf

THE COPIES OF KEMAL ÜMMÎ'S "VEFÂT" POEM IDENTIFIED IN AZERBAIJAN

Aysel AJALOVA

Dr., Researcher, Azerbaijan National Academy of Sciences, Muhammad Fuzuli Institute of Manuscripts, Baku
E-mail: ayselacalova@yahoo.com · ORCID: 0009-0005-2967-8493

ABSTRACT

Kemal Ümmî, one of the prominent Sufi poets of fifteenth-century Anatolian Turkish literature, devoted considerable attention to religious and Sufi themes in his works. Among his literary output, the poem "Vefât", which addresses such themes as the end of human life, the reality of death, and the individual's spiritual maturation, holds an important place. Previous studies have stated that the only known manuscript copy of this work is preserved in the Ali Nihad Tarlan Collection of the Süleymaniye Manuscript Library in Istanbul. The primary aim of this study is to introduce to the scholarly community two manuscript copies of Kemal Ümmî's "Vefât" poem identified in Azerbaijan. These manuscripts are preserved at the Institute of Manuscripts named after Muhammad Fuzuli of the Azerbaijan National Academy of Sciences. The identification of these two copies is significant in that it increases the number of known manuscript witnesses of the work. At the same time, these manuscripts provide new insights into the place of Kemal Ümmî's works within Azerbaijan's manuscript heritage. The study will first examine the physical characteristics, script types, textual structures, and cataloguing records of the manuscripts in question. In addition, the Azerbaijani copies will be compared with the copy preserved in Istanbul, with particular attention paid to their similarities and differences. The study will also evaluate the concept of death and the Sufi meanings addressed in the work. The identification and presentation of these two copies from Azerbaijan make a new contribution to the textual history of the "Vefât" poem and shed light on the traces of Kemal Ümmî's works within the manuscript tradition of Azerbaijan.

Keywords: Kemal Ümmî, "Vefât", Manuscript, Copy, Sufism

ÖĞRENME GÜÇLÜKLERININ GIDERILMESINDE BIREYSELLEŞTIRILMIŞ ÖĞRETIMIN ROLÜ

Ayshan MAMMADOVA
Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Diller Üniversitesi
E-posta: aysenmemmedova99@mail.ru · ORCID: 0009-0001-5144-1581

ÖZET

Modern eğitim sistemlerinde öğretimin niteliğinin artırılması ve tüm öğrenenlerin bireysel potansiyellerinin ortaya çıkarılması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, öğrenme güçlüklerinin giderilmesinde bireyselleştirilmiş öğretim yaklaşımı özel bir önem taşımaktadır. Bu makalede öğrenme güçlüklerinin pedagojik ve psikolojik niteliği, ortaya çıkış nedenleri ile bireyselleştirilmiş öğretimin bu sorunların çözümündeki rolü kuramsal ve uygulamalı boyutlarıyla ele alınmaktadır. Öğrenme güçlüklerinin yalnızca öğrencilerin bilişsel yeterlilikleriyle değil; aynı zamanda öğrenme ortamının düzenlenmesi, öğretmenin pedagojik uygulama stratejileri, motivasyon düzeyi, aile ve sosyal çevre faktörleri ile duygusal ve psikolojik özelliklerle de yakından ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Bu nedenle, öğretim sürecinde tek tip bir yaklaşımın uygulanması tüm öğrenenlerin eğitim gereksinimlerini tam anlamıyla karşılayamamaktadır. Araştırma kapsamında bireyselleştirilmiş öğretimin kuramsal temelleri incelenmiş; öğretimin öğrencilerin yaşları, yetenekleri, ilgi alanları, öğrenme hızları ile önceki bilgi ve becerileri dikkate alınarak düzenlenmesinin sağladığı avantajlar belirlenmiştir. Yapılan analizler, bireyselleştirilmiş öğretim modelinin öğretmenlere her öğrencinin öğrenme gereksinimlerini belirleme, bireysel gelişim sürecini planlama ve uygun öğretim yöntemlerini seçme olanağı sunduğunu göstermektedir. Bu yaklaşım sayesinde öğrencilerin derse olan ilgisi artmakta, akademik başarıları yükselmekte, bağımsız öğrenme becerileri gelişmekte ve öğrenme güçlüklerinin giderilmesi daha etkili bir biçimde gerçekleştirilmektedir. Araştırmada ayrıca farklılaştırılmış etkinliklerin uygulanması, esnek değerlendirme mekanizmaları, biçimlendirici değerlendirme uygulamaları, proje tabanlı öğrenme, iş birliğine dayalı öğrenme, uyarlanabilir dijital platformlar ve yapay zekâ destekli eğitim teknolojilerinin bireyselleştirilmiş öğretimdeki önemi bilimsel temellere dayalı olarak açıklanmaktadır. Özellikle dijital teknolojiler aracılığıyla her öğrencinin öğrenme sürecinin izlenmesi, bireysel geri bildirimin sağlanması ve kişiye özgü gelişim programlarının hazırlanması, öğrenme güçlüklerinin zamanında belirlenmesine ve etkili biçimde giderilmesine uygun bir ortam oluşturmaktadır. Araştırmada, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin, pedagojik tanılama becerilerinin ve psikolojik hazırlık düzeylerinin bireyselleştirilmiş öğretimin başarılı bir şekilde uygulanmasında temel unsurlardan biri olduğu vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra okul-aile iş birliğinin güçlendirilmesi, kapsayıcı eğitim ilkelerinin uygulanması ve psikolojik destek hizmetlerinin geliştirilmesi öğrenme güçlüklerinin azaltılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Makalede ayrıca bireyselleştirilmiş öğretimin yalnızca akademik açıdan güçlük yaşayan öğrenciler için değil, aynı zamanda yüksek akademik potansiyele sahip öğrencilerin gelişimini destekleyen etkili bir pedagojik yaklaşım olduğu ifade edilmektedir. Sonuç olarak bireyselleştirilmiş öğretimin, öğrencilerin bireysel özelliklerini dikkate alan, motivasyonlarını artıran, öğrenme sürecini optimize eden ve öğrenme güçlüklerinin giderilmesine etkili biçimde katkı sağlayan çağdaş bir pedagojik model olduğu belirlenmiştir. Bu yaklaşımın sistematik olarak uygulanması, eğitim kalitesinin yükseltilmesine, eğitimde fırsat eşitliğinin genişletilmesine, öğrenci merkezli öğrenme ortamlarının oluşturulmasına ve sürdürülebilir eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesine önemli katkılar sunmaktadır. Bu nedenle genel eğitim kurumlarında öğretmenlerin bireyselleştirilmiş öğretim stratejileri konusundaki mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, çağdaş dijital kaynakların etkili biçimde kullanılması ve öğretim sürecinin bilimsel temellere dayalı olarak yürütülmesi güncelliğini koruyan stratejik bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireyselleştirilmiş öğrenme, Öğrenme güçlükleri, Farklılaştırılmış öğretim, Pedagojik destek, Eğitim kalitesi

THE ROLE OF PERSONALIZED INSTRUCTION IN OVERCOMING LEARNING DIFFICULTIES

Ayshan MAMMADOVA

PhD Student, Azerbaijan University of Languages
E-mail: aysenmemmedova99@mail.ru · ORCID: 0009-0001-5144-1581

ABSTRACT

Improving the quality of instruction and ensuring the realization of the individual potential of all learners are considered among the primary priorities of modern education systems. In this regard, the individualized learning approach plays a significant role in overcoming learning difficulties. This article examines the pedagogical and psychological nature of learning difficulties, their underlying causes, and the role of individualized instruction in addressing these challenges from both theoretical and practical perspectives. It is emphasized that learning difficulties are associated not only with learners' cognitive capacities but also with the organization of the learning environment, teachers' pedagogical strategies, learners' motivation levels, family and social factors, as well as emotional and psychological characteristics. Therefore, the implementation of a uniform instructional approach is insufficient to meet the diverse educational needs of all learners. Within the scope of the study, the theoretical foundations of individualized learning are explored, and the advantages of organizing instruction by considering learners' age, abilities, interests, learning pace, and prior knowledge and skills are identified. The analysis demonstrates that the individualized learning model enables teachers to identify each learner's educational needs, develop personalized learning pathways, and select appropriate instructional methods. Consequently, learners' interest in lessons increases, academic achievement improves, independent learning skills are enhanced, and learning difficulties can be addressed more effectively. The study further substantiates the importance of differentiated tasks, flexible assessment mechanisms, formative assessment practices, project-based learning, collaborative learning, adaptive digital platforms, and artificial intelligence-supported educational technologies within individualized instruction. In particular, digital technologies facilitate continuous monitoring of each learner's learning progress, the provision of individualized feedback, and the development of personalized learning programs, thereby enabling the timely identification and effective resolution of learning difficulties. The research highlights that teachers' professional competencies, pedagogical diagnostic skills, and psychological preparedness constitute fundamental factors for the successful implementation of individualized learning. Furthermore, strengthening school–parent collaboration, promoting inclusive education principles, and expanding psychological support services make significant contributions to reducing learning difficulties. The article also emphasizes that individualized learning is not only beneficial for learners experiencing academic challenges but also represents an effective pedagogical approach for fostering the development of high-achieving students. In conclusion, individualized learning is identified as a contemporary pedagogical model that considers learners' individual characteristics, enhances their motivation, optimizes the learning process, and effectively contributes to overcoming learning difficulties. The systematic implementation of this approach significantly improves the quality of education, expands equal educational opportunities, supports the establishment of learner-centered educational environments, and contributes to the achievement of sustainable educational goals. Therefore, supporting teachers' professional development in individualized instructional strategies, promoting the effective use of modern digital resources, and organizing the educational process on a scientific basis remain issues of strategic importance for general education institutions.

Keywords: Individualized learning, Learning difficulties, Differentiated instruction, Pedagogical support, Quality of education

NAXÇIVAN UŞAQ FOLKLORUNDA OYUNLARIN TƏDQİQİ

Aytəkin ZEYNALOVA

Kiçik elmi işçi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Naxçıvan Bölməsi; Folklor İnstitutunun doktorantı, Naxçıvan
E-poçt: aytekinimanova14@gmail.com · ORCID: 0009-0001-8503-9443

XÜLASƏ

Naxçıvan folkloru Azərbaycan xalqının zəngin mənəvi-mədəni irsinin mühüm tərkib hissələrindən biridir. Bu folklor mühitində uşaq folkloru xüsusi yer tutur. Uşaq folklorunun mühüm janrlarından biri olan oyunlar uşaqların dünyagörüşünün, sosial münasibətlərinin, davranış və ünsiyyət bacarıqlarının formalaşmasında mühüm rol oynamaqla yanaşı, xalqın milli-mədəni dəyərlərinin və kollektiv yaddaşının qorunub saxlanılmasına xidmət edir. Məqalədə Naxçıvan ərazisində yayılmış ənənəvi uşaq oyunlarının folklorşünaslıq baxımından tədqiqi məsələləri araşdırılır. Tədqiqatın əsas məqsədi Naxçıvan uşaq folklorunda mövcud olan oyun nümunələrini müəyyənləşdirmək, onların janr, struktur və məzmun xüsusiyyətlərini üzə çıxarmaq, oyunların uşaq folkloru sistemindəki mövqeyini və funksional xüsusiyyətlərini müəyyən etməkdir. Bu məqsədlə bölgənin müxtəlif yaşayış məntəqələrindən toplanmış folklor materiallarına, eləcə də mövzu ilə bağlı elmi ədəbiyyata müraciət edilir. Araşdırmada uşaq oyunlarının müxtəlif prinsiplər əsasında təsnifləşdirilməsi, oyunların icra forması, iştirakçıların sayı və yaş xüsusiyyətləri, oyun məkanı, qaydaları və müşayiət olunan mətn elementləri nəzərdən keçirilir. Xüsusilə sanamalar, sayışmalar, yanıltmaclar və oyun nəğmələrinin oyun strukturundakı funksiyası diqqət mərkəzinə çəkilir. Bu mətnlərin ritmik və poetik xüsusiyyətləri ilə yanaşı, uşaqların folklor düşüncəsinin formalaşmasındakı rolu da araşdırılır. Naxçıvan uşaq oyunlarının məzmununda bölgənin tarixi-mədəni mühiti, məişət və təsərrüfat həyatı, təbiət hadisələri, heyvanlar aləmi və xalqın dünyagörüşü ilə bağlı təsəvvürlərin əks olunduğu müşahidə edilir. Bu xüsusiyyətlər oyunları yalnız uşaqların əyləncə vasitəsi kimi deyil, həm də etnoqrafik və folklorşünaslıq baxımından qiymətli mənbə kimi səciyyələndirməyə imkan verir. Oyunların şifahi şəkildə nəsildən-nəslə ötürülməsi onların kollektiv yaddaşın qorunmasında mühüm vasitə olduğunu göstərir. Tədqiqat zamanı ənənəvi uşaq oyunlarının tərbiyəvi, sosiallaşdırıcı, kommunikativ, fiziki və estetik funksiyaları da müəyyənləşdirilir. Müasir dövrdə rəqəmsal texnologiyaların və yeni əyləncə vasitələrinin geniş yayılması nəticəsində bəzi ənənəvi oyunların əvvəlki funksionallığını itirməsi onların toplanması və sistemləşdirilməsi məsələsini daha da aktuallaşdırır. Bu baxımdan Naxçıvan uşaq folklorunda oyunların toplanması, təsnifləşdirilməsi, elmi şəkildə nəşri və müasir folklorşünaslıq metodları əsasında tədqiqi mühüm elmi əhəmiyyət kəsb edir. Nəticə olaraq, Naxçıvan uşaq folklorunda oyunların bölgənin tarixi-mədəni yaddaşını, xalqın dünyagörüşünü və milli-mənəvi dəyərlərini özündə yaşadan mühüm folklor nümunələri olduğu qənaətinə gəlinir. Onların sistemli şəkildə araşdırılması Azərbaycan uşaq folklorunun regional xüsusiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından da əhəmiyyətlidir.

Açar sözlər: Naxçıvan folkloru, Uşaq folkloru, Uşaq oyunları, Xalq oyunları, Oyun mətnləri, Folklor yaddaşı, Milli-mədəni dəyərlər

A STUDY OF GAMES IN NAKHCHIVAN CHILDREN'S FOLKLORE

Aytekin ZEYNALOVA

Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch; PhD Student, Institute of Folklore, Nakhchivan
E-mail: aytekinimanova14@gmail.com · ORCID: 0009-0001-8503-9443

ABSTRACT

Nakhchivan folklore is an important component of the rich spiritual and cultural heritage of the Azerbaijani people. Children's folklore occupies a special place within this folklore environment. As one of the significant genres of children's folklore, games play an important role in shaping children's worldview, social relationships, behavioral patterns, and communication skills, while also contributing to the preservation of the national and cultural values and collective memory of the people. This article examines the study of traditional children's games widespread in Nakhchivan from the perspective of folklore studies. The main objective of the research is to identify examples of games existing within Nakhchivan children's folklore, reveal their generic, structural, and content-related characteristics, and determine their position and functional features within the system of children's folklore. For this purpose, folklore materials collected from various settlements of the region, as well as relevant scholarly literature, are examined. The study considers the classification of children's games according to different principles, including their performance forms, the number and age characteristics of participants, the playing environment, rules, and accompanying textual elements. Particular attention is paid to the functions of counting-out rhymes, counting games, tongue twisters, and game songs within the structure of children's games. Alongside the rhythmic and poetic characteristics of these texts, their role in the formation of children's folkloric thinking is also examined. The content of Nakhchivan children's games reflects the historical and cultural environment of the region, everyday life and economic activities, natural phenomena, the animal world, and notions related to the worldview of the people. These features make it possible to characterize games not merely as forms of entertainment for children, but also as valuable sources from ethnographic and folkloristic perspectives. The oral transmission of games from generation to generation demonstrates their important role in preserving collective memory. The research also identifies the educational, socializing, communicative, physical, and aesthetic functions of traditional children's games. In the contemporary period, the widespread use of digital technologies and new forms of entertainment has resulted in some traditional games losing their former functionality, making their collection and systematization increasingly important. In this regard, the collection, classification, scholarly publication, and study of games in Nakhchivan children's folklore using contemporary methods of folklore research are of considerable scholarly significance. In conclusion, it can be stated that games in Nakhchivan children's folklore are important folklore traditions that preserve the historical and cultural memory of the region, the worldview of the people, and national and spiritual values. Their systematic study is also significant for identifying the regional characteristics of Azerbaijani children's folklore.

Keywords: Nakhchivan folklore, Children's folklore, Children's games, Folk games, Game texts, Folkloric memory, National and cultural values

AZƏRBAYCAN MİLLİ MƏTBƏXİNİN ƏNƏNƏVİ TƏAMLARI VƏ ONLARIN ETNOKULTUROLOJİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Aytən ƏHMƏDOVA

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, Gəncə Dövlət Universiteti, Gəncə, Azərbaycan
E-poçt: 83-aytan@mail.ru

XÜLASƏ

Kulinar (yaxud qastronomik) turizm termini ötən əsrin 90-cı illərində ABŞ alimi L.Lonq tərəfindən ilk dəfə istifadə edilmişdir. Bu anlayış insanların yerli mətbəx vasitəsilə digər mədəniyyətlərlə tanışlığını nəzərdə tutur. Qastronomik turlar təkcə yeməklər və onların hazırlanma qaydaları ilə deyil, həm də kulinar ənənələrini, bu yolla milli dəyərləri öyrənməyə, bütünlüklə xalqın mədəni həyatı ilə tanış olmağa imkan yaradır. Dünya ölkələrində qastronomik turlar təşkil olunarkən adətən fərqli- fərqli bölgələrə turist marşrutları nəzərdə tutulur və öz növbəsində iqtisadi, sosial- mədəni baxımdan ərazinin inkişaf göstəricilərinin yaxşılığa doğru dəyişməsi hədəf kimi götürülür. Türk xalqlarının ortaq dəyərlərindən olan kulinariya mədəniyyəti dünyanın əksər ölkələrində maraqla qarşılanır və sevilir. O Baldane yazır ki, türk topluluqları ayrı- ayrılıqda fərqli yemək kültürünə malik xalqlar kimi görünsələr də əslində bir çox ortaq nöqtələrə sahibdir. Ev və çöl mətbəxlərinin fərqləndirilməsindən tutmuş ət, süd məhsullarının emal edilib saxlanılmasına, süfrə ədəbinə, mərasim yeməklərinə qədər bir çox ünsürlər türk xalqlarında ortaq durumdadır. Müşahidə edilən fərqliliklər isə coğrafi mövqe və iqlim müxtəlifliklərindən qaynaqlanır Hər bir xalqda olduğu kimi azərbaycanlıların da mətbəx mədəniyyəti, yeməkləri və onlara verilən adlar nəsildən- nəslə ötürülən milli mədəni irs sayılır. "Turizm operatorlarının qeydlərinə görə insanlar istirahət yerlərini mədəni- tarixi abidələrin, yaxud çimərliklərin sayı baxımından yox, ölkənin qastronomik cazibədarlığını nəzərə alaraq seçirlər". Müşahidələr göstərir ki, istiqaməti seçən turistlər cənub- qərbi Asiya ölkələrinə səyahət etməyə üstünlük verir. Belə turlar adətən müxtəlif mədəni proqramlar, əyləncəli tədbirlərlə yanaşı iaşə obyektləri, yemək hazırlama texnologiyaları ilə tanışlıq və dequstasiya elementlərini özündə birləşdirir. Elmi ədəbiyyatda kənd qastronomik turizmi, şəhər qastronomik turizmi və festival qastronomik turizm növləri fərqləndirilir. Müxtəlif qastronomik turlarla yanaşı Azərbaycanın müxtəlif regionlarında keçirilən məhsul festivalları- Göyçayda nar, Samuxda ərik, Sabirabadda qarpız, Şamaxıda üzüm, Qubada alma, Zaqatalada fındıq, qoz, şabalıd festivalları xalqımızın zəngin mətbəx mədəniyyəti haqqında xarici ölkə vətəndaşlarında dolğun təsəvvür əldə etmək, unudulmaz təssürat yaratmaq, təşviq etmək üçün geniş imkanlar açır. İlki Gədəbəyin Düzyurd- Miskinlisində, sonrakı festivallar isə Göygölün Cavad xan yaylağında təşkil olunmuş yaylaq festivalında nümayiş olunan kulinariya nümunələri, milli mətbəx məhsulları həm yerli, həm də xarici turistlərin marağına səbəb olmuşdur.

Açar sözlər: Termin, Turizm, Kulinariya, Leksik vahid

ANAYASAL VE DEMOKRATİK HAKLARIN GÜVENCE ALTINA ALINMASINDA SINIRLI DEVLETİN GEREKLİLİĞİ

Aziz ARMUTLU
Dr., T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
E-posta: azizarmutlu86@gmail.com · ORCID: 0000-0003-2838-7588

ÖZET

Modern anayasal devlet düşüncesi, siyasal iktidarın yalnızca meşru bir kaynaktan doğmasını değil, aynı zamanda önceden belirlenmiş hukuk kurallarıyla sınırlandırılmasını gerekli görmektedir. Bu bağlamda sınırlı devlet, devletin güçsüz veya işlevsiz hâle getirilmesini değil; kamu gücünün anayasa, hukuk devleti, kuvvetler ayrılığı, bağımsız yargı, anayasal denetim, şeffaflık, hesap verebilirlik ve temel hak güvenceleri çerçevesinde kullanılmasını ifade etmektedir. Bu çalışmanın amacı, sınırlı devlet ilkesinin anayasal ve demokratik hakların korunmasındaki rolünü tarihsel, kuramsal, normatif ve güncel gelişmeler çerçevesinde incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış; Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasası, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler insan hakları belgeleri, Venedik Komisyonu belgeleri, Türkiye'ye ilişkin uluslararası kurum raporları ve konuya ilişkin güncel akademik çalışmalar değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel araştırma sorusu, devlet iktidarını etkili hukuki ve kurumsal denetime tabi tutmayan bir sistemin anayasal ve demokratik hakların uzun dönemli korunması için yeterli güvence sağlayıp sağlayamayacağıdır. İnceleme sonucunda, hakların yalnızca anayasa metinlerinde tanınmasının etkili koruma için yeterli olmadığı; yasama, yürütme ve yargı arasında kurumsal denge kurulması, kamu gücünün yargısal denetime açık olması, etkili başvuru yollarının bulunması ve temel hak sınırlamalarının kanunilik, meşru amaç, demokratik toplum gerekleri ve ölçülülük ölçütlerine bağlanması gerektiği görülmüştür. Güncel alanyazın ayrıca demokratik gerilemenin yalnızca anayasal düzenin açık biçimde ortadan kaldırılmasıyla değil, hukuki ve kurumsal denetim mekanizmalarının aşamalı biçimde zayıflatılması yoluyla da gerçekleşebildiğini göstermektedir. Bununla birlikte çağdaş anayasal teori, sınırlı devleti yalnızca devlet müdahalesini azaltan negatif bir anlayış olarak görmemekte; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi pozitif hakları etkili ve eşit biçimde gerçekleştirebilecek kamu kapasitesini de gerekli kabul etmektedir. Bu nedenle sınırlı devlet ile etkili devlet birbirinin karşıtı değil, anayasal demokrasinin sürdürülebilirliği bakımından birbirini tamamlayan ilkelerdir. Bu çerçevede, kurumsal güvencelerin sürekliliği, hukukun üstünlüğünün korunması ve demokratik hesap verebilirliğin güçlendirilmesi bakımından belirleyici önem taşımaktadır. Sonuç olarak, anayasal ve demokratik hakların sürdürülebilir biçimde korunmasının devlet yetkisinin hukuken tanımlanması, sınırlandırılması, denetlenmesi ve temel haklara bağlı kılınmasıyla yakından ilişkili olduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınırlı Devlet, Anayasal Haklar, Demokrasi, Hukukun Üstünlüğü, Kuvvetler Ayrılığı, Yargı Bağımsızlığı

THE NECESSITY OF LIMITED GOVERNMENT IN SAFEGUARDING CONSTITUTIONAL AND DEMOCRATIC RIGHTS

Aziz ARMUTLU

Dr., Ministry of Family and Social Services of the Republic of Türkiye
E-mail: azizarmutlu86@gmail.com · ORCID: 0000-0003-2838-7588

ABSTRACT

Modern constitutional thought holds that political power must not only derive from a legitimate source but also be constrained by pre-established legal rules. In this context, limited government does not imply rendering the state weak or dysfunctional; rather, it refers to the exercise of public authority within the framework of constitutionalism, the rule of law, separation of powers, judicial independence, constitutional review, transparency, accountability, and guarantees of fundamental rights. This study aims to examine the role of the principle of limited government in safeguarding constitutional and democratic rights from historical, theoretical, normative, and contemporary perspectives. A qualitative document analysis method was employed, and the 1961 Constitution of the Republic of Türkiye, the European Convention on Human Rights, United Nations human rights instruments, documents of the Venice Commission, international institutional reports concerning Türkiye, and recent academic studies on the subject were reviewed. The central research question is whether a system that does not subject state power to effective legal and institutional oversight can provide sufficient safeguards for the long-term protection of constitutional and democratic rights. The findings indicate that the mere recognition of rights in constitutional texts is insufficient to ensure their effective protection. Institutional checks and balances must therefore be established among the legislative, executive, and judicial branches; public authority must be subject to judicial review; effective remedies must be available; and restrictions on fundamental rights must comply with the principles of legality, legitimate aim, necessity in a democratic society, and proportionality. Recent literature also demonstrates that democratic backsliding may occur not only through the explicit dismantling of the constitutional order but also through the gradual weakening of legal and institutional oversight mechanisms. At the same time, contemporary constitutional theory does not conceptualize limited government solely as a negative principle aimed at reducing state intervention; it also recognizes the need for sufficient public capacity to ensure the effective and equitable realization of positive rights, including education, health care, and social security. Accordingly, limited government and effective government are not opposing concepts but complementary principles for the sustainability of constitutional democracy. In this respect, the continuity of institutional safeguards is of critical importance for preserving the rule of law and strengthening democratic accountability. Overall, the study concludes that the sustainable protection of constitutional and democratic rights is closely associated with the legal definition, limitation, and supervision of state authority and its subordination to fundamental rights.

Keywords: Limited Government, Constitutional Rights, Democracy, Rule of Law, Separation of Powers, Judicial Independence

ÖZBEKISTAN'DA EĞITIM İHRACATININ GELIŞTIRILMESI: YÜKSEKÖĞRETIM KURUMLARINA ULUSLARARASI ÖĞRENCI ÇEKME STRATEJILERI

Aziz K. TUKHTAMISHOV

Dr., "İpek Yolu" Uluslararası Turizm ve Kültürel Miras Üniversitesi, Semerkant, Özbekistan
E-posta: aziztukhtamishov@univ-silkroad.uz

ÖZET

Günümüzde yükseköğretimin uluslararasılaşması ve eğitim hizmetleri ihracatının geliştirilmesi, ülkelerin ekonomik, bilimsel ve kültürel potansiyelinin artırılmasında önemli faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Eğitim ihracatı yalnızca yabancı öğrencilere kaliteli eğitim hizmetleri sunmakla kalmayıp, aynı zamanda yükseköğretim kurumlarının uluslararası itibarını güçlendirmekte, bilimsel iş birliklerini genişletmekte ve ülkenin olumlu imajının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Özbekistan'da son yıllarda yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması, eğitim hizmetlerinin rekabet gücünün artırılması ve yabancı öğrencilerin ülke üniversitelerine çekilmesi yönünde kapsamlı reformlar gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda yabancı vatandaşlar için kabul süreçlerinin kolaylaştırılması, eğitim programlarının uluslararası standartlara uyarlanması, yabancı üniversitelerle ortak eğitim programlarının geliştirilmesi ve dijital teknolojilerin eğitim süreçlerine entegrasyonu öncelikli alanlar arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, Özbekistan yükseköğretim kurumlarının eğitim ihracatı kapasitesini artırmaya yönelik temel stratejileri incelemek ve yabancı öğrencilerin çekilmesine yönelik etkili yaklaşımları ortaya koymaktır. Araştırmada analiz, karşılaştırma ve değerlendirme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, eğitim programlarının kalitesinin yükseltilmesi, İngilizce eğitim veren programların artırılması, uluslararası sıralamalarda üniversitelerin görünürlüğünün güçlendirilmesi ve yabancı öğrenciler için uygun akademik ve sosyal ortamların oluşturulması önemli stratejik yönler olarak belirlenmiştir. Ayrıca, yabancı öğrencilerin bilgilendirilmesi ve başvuru süreçlerinin kolaylaştırılması amacıyla dijital platformların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Örnek olarak, "Study in Uzbekistan" ulusal dijital platformlarının hayata geçirilmesi, ülkenin eğitim markasının uluslararası düzeyde tanıtılmasına ve yabancı öğrenciler için daha erişilebilir ve uygun bir eğitim ortamının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, Özbekistan'da eğitim ihracatının geliştirilmesi, ülkenin küresel eğitim alanındaki konumunu güçlendiren, üniversitelerin rekabetçiliğini artıran ve uluslararası akademik iş birliklerini genişleten stratejik bir süreçtir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim ihracatı, Yükseköğretim, Uluslararasılaşma, Yabancı öğrenciler, Dijital platform

DEVELOPMENT OF EDUCATION EXPORT IN UZBEKISTAN: STRATEGIES FOR ATTRACTING INTERNATIONAL STUDENTS TO HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Aziz K. TUKHTAMISHOV

Dr., "Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: aziztukhtamishov@univ-silkroad.uz

ABSTRACT

Nowadays, the internationalization of higher education and the development of education services export are considered among the important factors in increasing the economic, scientific, and cultural potential of countries. Education export not only provides high-quality educational services to foreign students but also strengthens the international reputation of higher education institutions, expands scientific cooperation, and contributes to the formation of a positive image of the country. In recent years, Uzbekistan has been implementing comprehensive reforms aimed at internationalizing the higher education system, increasing the competitiveness of educational services, and attracting foreign students to the country's universities. In this regard, simplifying admission procedures for foreign citizens, adapting educational programs to international standards, developing joint educational programs with foreign universities, and integrating digital technologies into educational processes are among the priority areas. The purpose of this study is to examine the main strategies aimed at increasing the education export capacity of higher education institutions in Uzbekistan and to identify effective approaches for attracting international students. The research uses analytical, comparative, and evaluation methods. According to the results obtained, improving the quality of educational programs, increasing the number of programs taught in English, strengthening the visibility of universities in international rankings, and creating suitable academic and social environments for foreign students have been identified as important strategic directions. Furthermore, the development of digital platforms is of great importance for informing international students and facilitating application procedures. For example, the implementation of national digital platforms such as "Study in Uzbekistan" will contribute to promoting the country's education brand at the international level and creating a more accessible and favorable educational environment for foreign students. In conclusion, the development of education export in Uzbekistan is a strategic process that strengthens the country's position in the global education sector, increases the competitiveness of universities, and expands international academic cooperation.

Keywords: Education export, Higher education, Internationalization, International students, Digital platform

ELBEK'İN İLMÎ-EDEBÎ MİRASININ İNCELENMESİ VE MÜZELEŞTİRİLMESİ

Bakhtiyar MURATOV

Doktora Öğrencisi, Bakanlar Kurulu Bünyesindeki Baskı Mağdurları Anısına Devlet Müzesi
E-posta: murotovbaxtiyor21@gmail.com · ORCID: 0009-0000-3002-9048

ÖZET

Bu makalede, XX. yüzyılın başlarında Türkistan'da meydana gelen sosyal-siyasal, edebî-maarifî ve kültürel dönüşümler bağlamında, Özbek millî edebiyatı ve kültür tarihinde önemli bir yere sahip olan Elbek (Maşrık Yunusov)'un hayatı, ilmî-edebî faaliyetleri, folklor araştırmaları ve kültürel mirası kapsamlı biçimde incelenmektedir. Araştırmanın temel amacı, Elbek'in çok yönlü faaliyetlerini tarihî-kültürel süreçlerle ilişkilendirerek değerlendirmek, onun Özbek edebiyatı, dili, folkloru, maarif düşüncesi ve millî-manevî değerlerin korunmasına yaptığı katkıları ortaya koymak ve ilmî-edebî mirasının günümüz müzecilik anlayışı temelinde korunması, sistemleştirilmesi ve tanıtılmasına yönelik yaklaşımlar geliştirmektir. Araştırmada Elbek'in şair, yazar, folklor araştırmacısı, dil bilimci, çevirmen ve maarifçi olarak yürüttüğü faaliyetlerin temel yönleri belirlenmekte; edebî ve ilmî çalışmalarının dönemin sosyal-kültürel ortamıyla ilişkisi ortaya konulmaktadır. Özellikle halk sözlü edebiyatı örneklerini derleme, kayıt altına alma, sınıflandırma, yayımlama ve ilmî açıdan değerlendirme faaliyetleri üzerinde durulmaktadır. Elbek tarafından derlenen folklor materyallerinin halkın tarihî hafızası, dünya görüşü, estetik düşüncesi, örf ve âdetleri, gelenekleri ve millî değerleri hakkında taşıdığı bilgiler analiz edilmektedir. Bunun yanı sıra folklorik unsurların Elbek'in edebî eserlerine yansıma biçimleri, halk dili ve sözlü kültür malzemelerinden yararlanma yöntemleri ile millî kimlik ve kültürel süreklilik meselelerine yaklaşımı değerlendirilmektedir. Çalışmada Elbek'in ilmî-edebî mirasının araştırılma tarihi de ayrı bir inceleme konusu olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda farklı dönemlerde gerçekleştirilen araştırmalar, ilmî yayınlar, biyografik ve bibliyografik çalışmalar karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmekte; mevcut araştırmaların konu kapsamı, kaynak tabanı ve metodolojik özellikleri belirlenmektedir. Araştırmanın kaynak temelini arşiv belgeleri, el yazmaları, dönemsel basın-yayın materyalleri, kitap ve broşürler, fotoğraflar, kişisel belgeler, hatıralar, folklor kayıtları ve diğer maddi-kültürel materyaller oluşturmaktadır. Söz konusu materyallerin ortaya çıkarılması, karşılaştırılması ve ilmî açıdan değerlendirilmesi yoluyla Elbek'in hayatı ve faaliyetlerine ilişkin yeni bilgi ve verilerin sistemleştirilmesine dikkat çekilmektedir. Makalenin önemli bir bölümünde Elbek'in ilmî-edebî mirasının müzeleştirilmesi meselesi ele alınmaktadır. Bu bağlamda Elbek'e ait veya onun faaliyetleriyle doğrudan ilişkili materyallerin tespit edilmesi, toplanması, ilmî açıdan tanımlanması, atribüsyonunun gerçekleştirilmesi, tarihî-kültürel bağlamının belirlenmesi, korunması, koleksiyonlaştırılması ve sergilemeye hazırlanması süreçleri incelenmektedir. Müze koleksiyonlarının oluşturulmasında materyallerin özgünlüğü, provenansı, tarihlendirilmesi, fiziksel durumu ve ilmî-tarihî değeri gibi kriterlerin dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Elbek'in hayatı ve yaratıcı faaliyetlerinin müze sergilerinde yalnızca biyografik bilgiler üzerinden değil, dönemin sosyal-siyasal, maarifî, edebî ve kültürel süreçleriyle bağlantılı biçimde sunulmasının gerekliliği ortaya konulmaktadır. Araştırmada ayrıca Elbek mirasının çağdaş müzecilik teknolojileri aracılığıyla tanıtılması imkânları değerlendirilmektedir. Bu çerçevede dijital arşivlerin oluşturulması, el yazmaları ve nadir materyallerin dijitalleştirilmesi, sanal sergilerin hazırlanması, multimedya içeriklerinin kullanılması, interaktif ekranlar, dijital kataloglar ve biyografik bilgi sistemleri gibi teknolojik çözümlerin uygulanmasına yönelik öneriler geliştirilmektedir. Özellikle Elbek'in eserleri, folklor derlemeleri, kişisel belgeleri, fotoğrafları ve döneme ilişkin diğer materyallerin tek bir dijital bilgi sistemi içerisinde bir araya getirilmesinin araştırmacılar, öğrenciler ve geniş kamuoyu için ilmî ve ma'rifî açıdan önemli imkânlar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elbek, Edebî miras, Müzeleştirme, Dijitalleştirme, Sanal müze

EXAMINING AND MUSEUMSIZING ELBEK'S SCIENTIFIC AND LITERARY HERITAGE

Bakhtiyar MURATOV

PhD Student, State Museum in Memory of Victims of Repression under the Cabinet of Ministers
E-mail: murotovbaxtiyor21@gmail.com · ORCID: 0009-0000-3002-9048

ABSTRACT

This article examines the life, scholarly and literary activities, folkloristic research, and cultural heritage of Elbek (Mashriq Yunusov) within the context of the socio-political, literary-educational, and cultural transformations in Turkestan in the early twentieth century. The study aims to analyze Elbek's multifaceted activities and determine his contribution to Uzbek literature, language, folklore, educational thought, and the preservation of national and spiritual values, as well as to develop approaches to the preservation and promotion of his scholarly and literary heritage through contemporary museum practices. The study examines Elbek's activities as a poet, writer, folklorist, linguist, translator, and educator, with particular attention to his collection, recording, classification, publication, and study of oral folk literature. The folklore materials collected by Elbek are analyzed in relation to historical memory, worldview, customs, traditions, aesthetic values, and national cultural identity. The study also considers the reflection of folklore elements in his literary works and his use of folk language and oral cultural materials. The history of research into Elbek's scholarly and literary heritage is examined through a comparative analysis of studies, scholarly publications, and biographical and bibliographical works. The source base includes archival documents, manuscripts, periodicals, books, photographs, personal documents, memoirs, folklore records, and other material-cultural evidence. Particular attention is given to their scholarly and historical value and their potential for further research. A separate section addresses the musealization of Elbek's scholarly and literary heritage, including the identification, collection, scholarly description, attribution, dating, preservation, systematization, and exhibition of relevant materials. The study emphasizes the importance of authenticity, provenance, historical context, and documentary value in the formation of museum collections and exhibitions. It also examines contemporary museum technologies, including digital archives, digitization, virtual exhibitions, multimedia and interactive displays, and digital catalogues. The integration of Elbek's works, folklore collections, personal documents, photographs, and related materials into a unified digital information system is proposed as a means of facilitating scholarly research, education, and public access to his cultural heritage.

Keywords: Elbek, Literary heritage, Musealization, Digitization, Virtual museum

ARNAVUTLUK'TA DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR ÇEVRESEL KALİTEYİ İYİLEŞTİRİYOR MU? KİRLİLİK HALE VE KİRLİLİK SIĞINAĞI HİPOTEZLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Bayram KAYANTAŞ
Doktora Öğrencisi, Batman Üniversitesi
E-posta: b.kayantas@gmail.com · ORCID: 0009-0002-7783-5420

ÖZET

Bu çalışmada, Arnavutluk'ta doğrudan yabancı yatırımların çevre kirliliği üzerindeki etkisi, Kirlilik Hâlesi ve Kirlilik Sığınağı Hipotezleri çerçevesinde ampirik olarak incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, doğrudan yabancı yatırım girişlerinin çevresel kalite üzerindeki etkisini ortaya koymak ve elde edilen bulgular doğrultusunda Arnavutluk ekonomisi açısından hangi hipotezin geçerli olduğunu belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, 1992-2023 dönemini kapsayan yıllık veriler kullanılarak zaman serisi analizi gerçekleştirilmiştir. Modelde çevre kirliliğini temsilen kişi başına karbon dioksit emisyonlarının doğal logaritması (LNCO2), temel açıklayıcı değişken olarak ise doğrudan yabancı yatırımların GSYH içerisindeki payı (FDI) kullanılmıştır. Çevre kirliliğini etkileyebilecek diğer ekonomik faktörlerin kontrol edilebilmesi amacıyla kişi başına reel gelir (LNGDP), enerji tüketimi (LNENERGY) ve ticari açıklık (TRADE) değişkenleri de modele dâhil edilmiştir. Çalışmada kullanılan veriler Dünya Bankası Dünya Kalkınma Göstergeleri veri tabanından elde edilmiştir. Ekonometrik analiz sürecinde öncelikle değişkenlerin durağanlık özellikleri Genişletilmiş Dickey-Fuller (ADF) ve Phillips-Perron (PP) birim kök testleri kullanılarak araştırılmıştır. Birim kök testi sonuçları, değişkenlerin I(0) ve I(1) düzeylerinde bütünleşik olduğunu göstermiştir. Bu doğrultuda değişkenler arasındaki kısa ve uzun dönemli ilişkilerin belirlenmesinde Otoregresif Dağıtılmış Gecikmeler (ARDL) sınır testi yaklaşımından yararlanılmıştır. Sınır testi sonuçları, çevre kirliliği ile açıklayıcı değişkenler arasında uzun dönemli bir eşbütünleşme ilişkisinin bulunduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca hata düzeltme mekanizması kapsamında kısa dönemli sapmaların uzun dönem dengesine uyum süreci değerlendirilmiştir. Uzun dönem katsayı tahminlerine göre doğrudan yabancı yatırımların çevre kirliliği üzerinde pozitif ve %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında enerji tüketiminin ve ticari açıklığın çevre kirliliğini artırdığı, kişi başına reel gelir düzeyindeki artışın ise çevre kirliliğini azalttığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, Arnavutluk'ta doğrudan yabancı yatırımların çevresel bozulmayı artırdığına ve Kirlilik Sığınağı Hipotezinin geçerli olduğuna işaret etmektedir. Çalışma, doğrudan yabancı yatırımlar ile çevresel kalite arasındaki ilişkiye Arnavutluk özelinde güncel ampirik kanıt sunması bakımından literatüre katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda çevresel düzenlemelerin güçlendirilmesi, yabancı yatırımlara yönelik çevresel kriterlerin etkin biçimde uygulanması, temiz üretim teknolojilerinin teşvik edilmesi ve yatırımların çevresel sürdürülebilirliği destekleyen sektörlere yönlendirilmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Karbon Emisyonları, Kirlilik Sığınağı Hipotezi, Çevre Kirliliği, Arnavutluk

DO FOREIGN DIRECT INVESTMENT IMPROVE ENVIRONMENTAL QUALITY IN ALBANIA? EVIDENCE FROM THE POLLUTION HALO AND POLLUTION HAVEN HYPOTHESES

Bayram KAYANTAŞ
PhD Student, Batman University
E-mail: b.kayantas@gmail.com · ORCID: 0009-0002-7783-5420

ABSTRACT

This study empirically examines the impact of foreign direct investment on environmental pollution in Albania within the framework of the Pollution Halo and Pollution Haven Hypotheses. The main objective of the study is to determine the effect of foreign direct investment inflows on environmental quality and to identify which hypothesis is valid for the Albanian economy based on the empirical findings. For this purpose, a time-series analysis is conducted using annual data covering the period 1992–2023. In the empirical model, the natural logarithm of per capita carbon dioxide emissions (LNCO2) is used as a proxy for environmental pollution, while foreign direct investment as a share of GDP (FDI) is employed as the main explanatory variable. To control for other economic factors that may influence environmental pollution, real income per capita (LNGDP), energy consumption (LNENERGY), and trade openness (TRADE) are also included in the model. The data used in the study are obtained from the World Bank's World Development Indicators database. In the econometric analysis, the stationarity properties of the variables are first examined using the Augmented Dickey-Fuller (ADF) and Phillips-Perron (PP) unit root tests. The unit root test results indicate that the variables are integrated of order I(0) and I(1). Accordingly, the Autoregressive Distributed Lag (ARDL) bounds testing approach is employed to investigate the short- and long-run relationships among the variables. The bounds test results reveal the existence of a long-run cointegration relationship between environmental pollution and the explanatory variables. In addition, the adjustment of short-run deviations toward the long-run equilibrium is evaluated within the error correction mechanism. The long-run coefficient estimates indicate that foreign direct investment has a positive and statistically significant effect on environmental pollution at the 5% significance level. Furthermore, energy consumption and trade openness are found to increase environmental pollution, whereas an increase in real income per capita reduces environmental pollution. These findings suggest that foreign direct investment contributes to environmental degradation in Albania and provide empirical support for the Pollution Haven Hypothesis. The study contributes to the literature by providing recent empirical evidence on the relationship between foreign direct investment and environmental quality in Albania. Accordingly, strengthening environmental regulations, effectively implementing environmental criteria for foreign investments, promoting cleaner production technologies, and directing foreign investment toward sectors that support environmental sustainability are crucial for achieving sustainable economic growth.

Keywords: Foreign Direct Investment, Carbon Emissions, Pollution Haven Hypothesis, Environmental Pollution, Albania

DİJİTALLEŞME VE SINIRAŞIRI KATILIM: DİASPORANIN SORUMLULUK SORUNU

Bekir GÜNDOĞMUŞ
Doç. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
E-posta: bgundogmus@bandirma.edu.tr · ORCID: 0000-0002-4279-5935

ÖZET

Küreselleşme süreçleri ve iletişim teknolojilerindeki dönüşüm, yirminci yüzyıla damgasını vuran geleneksel ulus-devlet kurgusunu ve buna bağlı teritoryal ilişki biçimlerini büyük ölçüde değişime uğratmıştır. Mezkûr bu değişimi, göçmenlerin ve diaspora topluluklarının siyasal katılım pratiklerinde gözlemlemek mümkündür. Yakın zamana kadar, siyasal katılım pratiklerinin fiziksel mekân birlikteliğini adeta zorunlu hale getirmesi sınır-aşırı katılımı sınırlandırdığı halde, günümüzde iletişim teknolojilerindeki değişim ile birlikte büyük ölçüde dijitalleşen sınır-aşırı katılım çok boyutlu bir formda yeniden biçimlenmektedir. Buna bağlı olarak, göçmen toplulukları pasif aktörler olmaktan çıkarak, menşe ülkenin iç ve dış politikasını doğrudan etkileyebilen ulus-ötesi aktif siyasal güç aktörlerine dönüşme fırsatı yakalamaktadır. Bununla birlikte, diasporanın bu nitelikteki sınır-aşırı siyasal katılımı, diasporaya anavatan siyasetinin yönlendirilmesi ve siyasal karar alma süreçlerinin uzaktan etkilenmesi bakımından önemli bir kapasite kazandırırken, söz konusu siyasal müdahalenin ortaya çıkarabileceği sonuçlar ile bu sonuçlara ilişkin sorumluluk arasındaki dengenin aşınmasına da yol açmaktadır. Nitekim diasporanın anavatanın siyasal süreçlerine etkide bulunabilmesine karşın, bu süreçler sonucunda ortaya çıkabilecek siyasal, ekonomik ve toplumsal maliyetlere aynı ölçüde maruz kalmaması, siyasal katılım ile siyasal sorumluluk arasındaki bağın zayıflamasına ve sorumluluğun kimler tarafından ve hangi ölçüde üstlenileceği bakımından da sorgulamaya neden olmaktadır. Bu çalışma, dijitalleşme süreçlerinin söz konusu sorumluluk sorununu nasıl derinleştirdiğini, meşrulaştırdığını ve yeniden ürettiğini kavramsal bir zeminde sorunsallaştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın kuramsal omurgasını Benedict Anderson'ın "uzaktan milliyetçilik" (long-distance nationalism) tezi ile sınır-aşırı siyaset literatürü oluşturmaktadır. Niteliksel kavramsal çözümleme yöntemiyle yürütülen çalışmada; algoritmik sosyal medya mecralarının ve ağ tabanlı iletişim platformlarının diasporik katılım üzerindeki işlevleri tahlil edilmektedir. Bu bağlamda Anderson'ın "uzaktan milliyetçilik" tezinin siber-uzama taşınarak dijital uzaktan milliyetçilik formuna evrilmesi ve çalışmanın özünü oluşturan sorumluluk sorununun da dijital mecraların sağladığı fiziki mesafe ve risksizlik konforu sayesinde daha derin bir boyut kazanması üzerinde yoğunlaşılmaktadır. Elde edilen kuramsal çıkarımlar, kâr güdüsüyle çalışan bir platform olarak dijital mecraların bilgi aktaran tarafsız kanallar olmadığını; aksine katılım maliyetini düşürerek diasporik eylemliliği sonuçlarına katlanılmayan radikal birer tutuma dönüştürebildiğini göstermektedir. Algoritmik yankı odaları uzlaşmacı sesleri bastırıp radikal söylemleri hâkim pozisyona taşırken, risk üstlenmeyen konforlu bir siyasal eylemliliği teşvik etmektedir. Sonuç olarak çalışma; dijitalleşmenin sınır-aşırı katılımı kolaylaştırırken, doğrudan maliyeti anavatanda yaşayanlarca üstlenilen krizlerin güvenli bir uzaklıktan derinleştirilmesine zemin hazırlayarak ahlaki ve siyasal sorumluluk krizine yol açtığını savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diaspora, Siyasal Katılım, Sorumluluk, Dijitalleşme, Uzaktan Milliyetçilik

DIGITALIZATION AND TRANSNATIONAL PARTICIPATION: THE DIASPORA'S ISSUE OF RESPONSIBILITY

Bekir GÜNDOĞMUŞ
Assoc. Prof. Dr., Bandırma Onyedi Eylül University
E-mail: bgundogmus@bandirma.edu.tr · ORCID: 0000-0002-4279-5935

ABSTRACT

Globalization processes and the transformation of communication technologies have significantly altered the traditional nation-state construct—which defined the twentieth century—and the associated forms of territorial relationships. This shift is evident in the political participation practices of migrants and diaspora communities. While the requirement for physical co-presence in political participation previously constrained transnational engagement, the evolution of communication technologies has enabled a largely digitized form of transnational participation to take on a multidimensional character. Consequently, migrant communities are moving beyond the role of passive actors and seizing the opportunity to become active, transnational political forces capable of directly influencing the domestic and foreign policies of their countries of origin. However, while this type of transnational political engagement empowers the diaspora to steer homeland politics and remotely influence decision-making processes, it also disrupts the balance between the consequences of such political intervention and the accountability for those outcomes. Indeed, the fact that the diaspora can influence the homeland's political processes without being equally exposed to the resulting political, economic, and social costs weakens the link between political participation and political responsibility, raising questions regarding who bears that responsibility and to what extent. This study aims to problematize, on a conceptual level, how digitalization processes deepen, legitimize, and reproduce the issue of responsibility in question. The theoretical framework of this study is grounded in Benedict Anderson's thesis of "long-distance nationalism" and the literature on transnational politics. Employing a qualitative conceptual analysis, the study examines the roles played by algorithmic social media channels and network-based communication platforms in shaping diasporic engagement. In this context, the analysis focuses on the evolution of Anderson's "long-distance nationalism" into a form of "digital long-distance nationalism" within cyberspace, as well as the deepening of the issue of responsibility—central to the study—facilitated by the physical distance and the comfort of risk-free engagement provided by digital platforms. The theoretical findings indicate that digital platforms, driven by profit motives, are not merely neutral channels for information transmission; rather, by lowering the cost of participation, they can transform diasporic activism into radical stances devoid of accountability for the consequences. While algorithmic echo chambers suppress moderate voices and elevate radical discourses to a dominant position, they simultaneously foster a form of political activism characterized by comfort and a lack of risk-taking. Ultimately, the study argues that while digitalization facilitates transnational participation, it precipitates a crisis of moral and political responsibility by paving the way for the escalation from a safe distance of crises whose direct costs are borne by those living in the homeland.

Keywords: Diaspora, Political Participation, Responsibility, Digitalization, Long-Distance Nationalism

BALKAN TÜRKLERİNDE DÜĞÜN RİTÜELLERİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Birol ÇINAR
Doktora Öğrencisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
E-posta: birol_cinar@hotmail.com · ORCID: 0000-0002-4874-7512

ÖZET

Düğün ritüelleri, toplumların kültürel kimliğini, ortak hafızasını ve sosyal dayanışmasını yansıtan en önemli geçiş dönemi uygulamalarından biridir. Bu ritüeller, yalnızca evlilik kurumunun gerçekleştirilmesine yönelik uygulamalar bütünü olmayıp aynı zamanda toplumsal değerlerin, inançların, geleneksel kabullerin ve kültürel aktarım mekanizmalarının görünür hâle geldiği önemli folklorik unsurlardır. Balkan coğrafyasında yüzyıllardır varlığını sürdüren Türk toplulukları, yaşadıkları ülkelerin sosyal ve kültürel çevresinden etkilenmelerine rağmen ortak tarihî ve kültürel mirasın izlerini düğün geleneklerinde büyük ölçüde korumuştur. Bu çalışma, Balkan Türklerinin yaşadığı Bulgaristan, Yunanistan (Batı Trakya), Kuzey Makedonya, Kosova, Bosna-Hersek ve Arnavutluk'ta görülen düğün ritüellerini karşılaştırmalı halk bilimi yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, farklı coğrafyalarda yaşayan Balkan Türklerinin düğün geleneklerindeki ortak unsurların ve bölgesel farklılıkların belirlenmesi temel araştırma problemi olarak ele alınmıştır. Çalışmada konu hakkında yayımlanmış folklor araştırmaları, etnografik çalışmalar, akademik tezler ve bilimsel makaleler değerlendirilmiştir. İnceleme kapsamında kına gecesi, gelin alma, düğün bayrağı geleneği, düğün yemekleri, müzik ve halk oyunları ile dinî ritüeller temel karşılaştırma başlıkları olarak ele alınmıştır. Söz konusu ritüeller; uygulanış biçimleri, ritüellerde kullanılan sembolik unsurlar, toplumsal işlevleri ve kültürel aktarım özellikleri bakımından karşılaştırılmış; ortak kültürel unsurlar ile bölgesel farklılıklar birlikte değerlendirilmiştir. Böylece Balkan Türklerinin farklı ülkelerdeki düğün geleneklerinin yalnızca benzerlikleri değil, bu geleneklerin yerel kültürel çevre içerisinde kazandığı farklı biçimler de ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Balkan Türklerinin düğün geleneklerinde ortak bir kültürel zeminin büyük ölçüde korunduğu görülmüştür. Kına gecesi, gelin alma, düğün bayrağı, düğün sofraları, müzik ve halk oyunları ile dinî uygulamalar gibi pek çok kültürel unsurun farklı ülkelerde benzer işlevlerle yaşatıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte her ülkenin tarihsel, sosyal ve kültürel şartları, bu geleneklerin uygulanış biçiminde çeşitli farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu farklılıklar, Balkan Türklerinin kültürel yapısının yalnızca ortak bir miras üzerinden değil, aynı zamanda yaşanılan coğrafyanın etkisiyle şekillenen yerel özellikler üzerinden de değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Çalışma, Osmanlı döneminden günümüze aktarılan düğün uygulamalarının Balkan Türklerinin ortak kültürel kimliğinin önemli göstergelerinden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak araştırma, Balkan Türk kültürünün ortak ve farklı yönlerinin anlaşılmasına katkı sunmakta ve karşılaştırmalı halk bilimi alanındaki çalışmalara kaynak oluşturabilecek nitelikte bir değerlendirme ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Balkan Türkleri, Düğün ritüelleri, Halk kültürü, Karşılaştırmalı halk bilimi

WEDDING RITUALS AMONG BALKAN TURKS: A COMPARATIVE STUDY

Birol ÇINAR
PhD Student, Mimar Sinan Fine Arts University
E-mail: birol_cinar@hotmail.com · ORCID: 0000-0002-4874-7512

ABSTRACT

Wedding rituals are among the most significant rites of passage that reflect the cultural identity, collective memory, and social solidarity of societies. These rituals are not merely a set of practices associated with the institution of marriage; they are also important folkloric elements through which social values, beliefs, traditional norms, and mechanisms of cultural transmission become visible. The Turkish communities that have existed in the Balkan region for centuries have largely preserved traces of their shared historical and cultural heritage in their wedding traditions, despite being influenced by the social and cultural environments of the countries in which they live. This study aims to examine the wedding rituals practiced among Balkan Turks living in Bulgaria, Greece (Western Thrace), North Macedonia, Kosovo, Bosnia and Herzegovina, and Albania through a comparative folklore approach. The study focuses on identifying the common elements and regional differences found in the wedding traditions of Balkan Turks living in different geographical settings. The study evaluates published folklore research, ethnographic studies, academic theses, and scholarly articles on the subject. The analysis focuses on henna nights, bride-taking ceremonies, the tradition of the wedding flag, wedding meals, music and folk dances, and religious rituals as the main categories of comparison. These rituals are compared in terms of their forms of practice, symbolic elements, social functions, and characteristics of cultural transmission, while both common cultural elements and regional differences are taken into consideration. In this way, the study seeks to reveal not only the similarities among the wedding traditions of Balkan Turks in different countries but also the different forms these traditions have acquired within their respective local cultural environments. The findings indicate that a common cultural foundation has largely been preserved in the wedding traditions of Balkan Turks. Many cultural elements, including henna nights, bride-taking ceremonies, wedding flags, wedding feasts, music and folk dances, and religious practices, continue to be maintained in different countries with similar functions. At the same time, the historical, social, and cultural conditions of each country have led to various differences in the ways these traditions are practiced. These differences demonstrate that the cultural structure of Balkan Turks should be evaluated not only in terms of a shared heritage but also through local characteristics shaped by the geographical environments in which they live. The study demonstrates that wedding practices transmitted from the Ottoman period to the present constitute significant indicators of the shared cultural identity of Balkan Turks. In conclusion, the study contributes to an understanding of the common and distinctive aspects of Balkan Turkish culture and provides an evaluation that may serve as a resource for further studies in comparative folklore.

Keywords: Balkan Turks, Wedding rituals, Folk culture, Comparative folklore

PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT OF E-LEARNING IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Bobir ERGASHEV

"Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: bobir.ergashev1901@gmail.com

ABSTRACT

The rapid development of information technology has transformed education worldwide. E-learning has emerged as a powerful tool that expands access to quality education. This paper examines the development and implementation of e-learning in Uzbekistan, its social and cultural aspects, and economic benefits. It also discusses challenges and proposes solutions for wider adoption in the country. According to recent data, internet penetration reached 85% in 2024 (up from 43.6% in 2015), with broadband subscribers increasing to 23 million and mobile internet coverage at 97% (Ministry of Digital Technologies & ITU data, 2024).

Keywords: E-learning, Higher education, Information technology, Distance education, Teacher training, Uzbekistan

ACEMİ NAXÇIVANİ MİMARİSİNDE MESAFEYE BAĞLI MEKANSAL ALGI

Brilyant CAFERLİ

Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nahçıvan Bölümü
E-posta: brilliant1cefer@yahoo.com · ORCID: 0009-0008-4149-4293

ÖZET

Bu çalışma, 12. yüzyıl Azerbaycan mimarlığının önemli temsilcisi Acemi Nahçivani'nin eserlerini mesafeye bağlı mimari algı kavramı çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel problemi, bir mimari yapının gözlemciye olan uzaklığının, yapının algılanan biçimsel ve mekansal özelliklerini nasıl değiştirdiğinin belirlenmesidir. Bu kapsamda Acemi Nahçivani'nin başta Mümine Hatun Türbesi ve Yusuf Küseyir Oğlu Türbesi olmak üzere günümüze ulaşan mimari eserleri, gözlemci ile yapı arasındaki mesafenin değişmesine bağlı olarak yakın, orta ve uzak algı düzeylerinde değerlendirilmektedir. Yakın mesafede yüzey dokusu, tuğla işçiliği, geometrik düzenlemeler, kitabe kuşakları ve mimari detayların algılanması, orta mesafede cephe kompozisyonu, ritim, oran, açıklık-kapalı alan ilişkisi ve yapısal bütünlük, uzak mesafede ise yapının kütlesel karakteri, düşey gelişimi, siluet üzerindeki etkisi ve çevreyle kurduğu görsel ilişki ele alınmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş, mimari analiz, karşılaştırmalı değerlendirme ve görsel algı çözümlemesi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Yapıların plan ve cephe özellikleri ile gözlem mesafesi arasındaki ilişki değerlendirilerek, mimari unsurların farklı uzaklıklarda hangi düzeyde görünür ve algılanabilir hale geldiği incelenmiştir. Araştırmanın temel bulgusu olarak, Acemi Nahçivani mimarisinde ayrıntı ile bütün arasında hiyerarşik bir algı düzeninin bulunduğu ve yapının farklı mesafelerden gözlemlenmesiyle mimari bilginin niteliğinin değiştiği öngörülmektedir. Yakın mesafe ayrıntıların okunabilirliğini artırırken, orta mesafe kompozisyonel ilişkilerin ve oranların belirginleşmesini, uzak mesafe ise yapının kütlesel ve silüetsel karakterinin öne çıkmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda Acemi Nahçivani mimarisinin yalnızca yapısal ve estetik özellikler üzerinden değil, gözlemci, mesafe ve mimari form arasındaki karşılıklı ilişki üzerinden de değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılması beklenmektedir. Ayrıca, yapıların farklı bakış açıları ve çevresel koşullar altında algılanma biçimleri dikkate alınarak, mimari kompozisyonun yalnızca statik bir nesne olarak değil, gözlemcinin hareketi ve konumuyla birlikte değişen dinamik bir görsel deneyim olarak ele alınması önerilmektedir. Bu yaklaşımın, Acemi Nahçivani'nin mimari mirasının çağdaş mimari algı ve görsel analiz yöntemleri aracılığıyla yeniden değerlendirilmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın, Ortaçağ Türk-İslam mimarisinde mekansal algının mesafe faktörü üzerinden değerlendirilmesine yönelik farklı bir analitik yaklaşım ortaya koyması ve Acemi Nahçivani'nin mimari tasarım anlayışının algısal boyutunun anlaşılmasına katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Acemi, Mimari, Türbe, Algı

BASED ON DISTANCE SPATIAL PERCEPTION IN ACEMİ NAKHCHIVANI`S ARCHITECTURE

Brilyant CAFERLİ

PhD Student, Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch
E-mail: brilliant1cefer@yahoo.com · ORCID: 0009-0008-4149-4293

ABSTRACT

This study aims to examine the works of Ajami Nakhchivani, prominent representative of 12th-century Azerbaijani architecture, within the framework of the concept of distance-based architectural perception. The main problem of the research is to determine how the distance between the observer and an architectural structure affects the perceived formal and spatial characteristics of the structure. Within this scope, the surviving architectural works of Ajami Nakhchivani, particularly the Momine Khatun Tomb and Yusuf Kuseyir Oglu Tomb, are evaluated at near, intermediate, and distant levels of perception according to changes in the distance between the observer and the structure. At close range, the study examines the perception of surface texture, brickwork, geometric arrangements, inscription bands, and architectural details; at an intermediate distance, it focuses on façade composition, rhythm, proportion, the relationship between open and enclosed spaces, and structural integrity; while at a greater distance, it addresses the massing of the structure, its vertical development, its impact on the skyline, and its visual relationship with the surrounding environment. The study adopts a qualitative research approach and employs architectural analysis, comparative evaluation, and visual perception analysis. By evaluating the relationship between the plan and façade characteristics of the structures and the observer's distance, the study investigates the extent to which architectural elements become visible and perceptible at different distances. A key finding of the research is the anticipated presence of a hierarchical system of perception between detail and overall form in Ajami Nakhchivani's architecture, whereby the nature of architectural information changes as the structure is observed from different distances. While close-range observation enhances the legibility of details, intermediate-distance observation makes compositional relationships and proportions more prominent, whereas distant observation emphasizes the massing and silhouette of the structure. In this context, the study is expected to demonstrate that Ajami Nakhchivani's architecture can be evaluated not only through its structural and aesthetic characteristics but also through the reciprocal relationship between the observer, distance, and architectural form. Furthermore, by taking into account the ways in which buildings are perceived from different viewpoints and under varying environmental conditions, architectural composition is proposed to be considered not merely as a static object, but as a dynamic visual experience that changes according to the observer's movement and position. This approach is expected to contribute to a reassessment of Ajami Nakhchivani's architectural heritage through contemporary approaches to architectural perception and visual analysis.The study aims to propose a distinctive analytical approach to the evaluation of architectural perception through the factor of distance in medieval Turkic-Islamic architecture and to contribute to a better understanding of the perceptual dimension of Ajami Nakhchivani's architectural design approach.

Keywords: Ajami, Architecture, Tomb, Perception

ISPARTA (TÜRKİYE) İLİNDEKİ ELMA AĞAÇLARINDAN İZOLE EDİLEN ENDOFİTİK FUNGUSLARIN DİPLODİA BULGARİCA'YA KARŞI ANTAGONİSTİK POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Cafer EKEN[1*], Dudu DEMİR[1], Tuba Genç KESİMCİ[2], Mesude Figen Dönmez YEŞİLDAĞ[2], Emre SEVİNDİK[3], Yusuf DÜŞGÜN[4], Metin SAFTAN[5]

[1]Prof. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
[2]Doç. Dr., Iğdır Üniversitesi
[3]Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
[4]Yüksek Lisans Öğrencisi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarımsal Biyoteknoloji Bölümü
[5]Yüksek Lisans Öğrencisi, Iğdır Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: cafereken@isparta.edu.tr · ORCID: 0000-0002-0454-8124

ÖZET

Elma (Malus domestica L.), yüksek ekonomik değeri ve farklı ekolojik koşullara uyum sağlayabilme yeteneği nedeniyle dünya genelinde en önemli meyve türlerinden biridir. Türkiye, dünya elma üretiminde önemli bir paya sahip olup, toplam üretim miktarı bakımından üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye'de 2024 yılı elma üretimi 4.420.185 ton olarak gerçekleşmiştir. Bu üretimin yaklaşık %23'ünü karşılayan ve ülke genelinde ilk sırada yer alan Isparta ilinde ise toplam 1.019.904 ton elma üretilmiştir. Diplodia bulgarica, Diplodia cinsine ait önemli bir fungal patojen olup, dünyanın farklı bölgelerinde elma ağaçlarında tespit edilmiştir. Bu patojen, özellikle elma ağaçlarında kanser oluşumu ve geriye doğru ölüm belirtileriyle ilişkilendirilmekte ve önemli ekonomik kayıplara neden olabilmektedir. Endofitik funguslar, yaşam döngülerinin tamamını veya bir bölümünü bitki dokuları içerisinde, herhangi bir hastalık belirtisine yol açmaksızın geçiren mikroorganizmalardır. Bu mikroorganizmalar, hemen hemen tüm bitki türleriyle simbiyotik ilişkiler kurabilmektedir. Konukçu bitkinin büyüme ve gelişmesini teşvik etmelerinin yanı sıra, çeşitli bitki patojenleri ve zararlılara karşı koruma sağlayarak bitki sağlığının sürdürülmesine katkıda bulunurlar. Ayrıca, konukçu bitkinin savunma yanıtlarını uyaran ve direnç mekanizmalarını aktive eden çok çeşitli sekonder metabolitler üreterek bitkinin biyotik stres etmenlerine karşı toleransını artırabilmektedirler. Bu kapsamda, yapılan bu çalışmada elma dokularından endofitik fungusların izolasyonu ve bu fungusların D. bulgarica'ya karşı antagonistik potansiyellerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, çiçeklenme döneminde Isparta ilinde yetiştirilen elma ağaçlarından çiçek ve yaprak örnekleri alınmış, bu bitki dokularından endofitik fungusların izolasyonu gerçekleştirilmiştir. Çiçek örneklerinden 47 adet ve yaprak örneklerinden 51 adet olmak üzere toplam 98 adet endofitik fungus izolatı elde edilmiş ve bu izolatların D. bulgarica'ya karşı antagonistik aktiviteleri, ikili kültür yöntemi kullanılarak in vitro koşullarda değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, Trichoderma IPG-C1 endofitik fungus izolatının D. bulgarica'nın gelişmesini %77,85 oranında engellediği saptanmıştır. Elde edilen umut verici sonuçlar doğrultusunda, söz konusu endofitik fungus izolatının biyolojik mücadele etmeni olarak kullanım potansiyelinin ayrıntılı olarak değerlendirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışma, TUBİTAK-TOVAG tarafından 2230155 numaralı proje ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Elma, Biyolojik mücadele, Diplodia bulgarica, Endofitik fungus

EVALUATION OF THE ANTAGONISTIC POTENTIAL OF ENDOPHYTIC FUNGI ISOLATED FROM APPLE TREES IN ISPARTA (TÜRKİYE) AGAINST DIPLODIA BULGARICA

Cafer EKEN[1*], Dudu DEMİR[1], Tuba Genç KESİMCİ[2], Mesude Figen Dönmez YEŞİLDAĞ[2], Emre SEVİNDİK[3], Yusuf DÜŞGÜN[4], Metin SAFTAN[5]

[1]Prof. Dr., Isparta University of Applied Sciences
[2]Assoc. Prof. Dr., Iğdır University
[3]Assoc. Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes University
[4]Master's Student, Isparta University of Applied Sciences, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Biotechnology
[5]Master's Student, Iğdır University
[*]Corresponding author · E-mail: cafereken@isparta.edu.tr · ORCID: 0000-0002-0454-8124

ABSTRACT

Apple (Malus domestica L.) is one of the most important fruit crops worldwide due to its high economic value and its ability to adapt to diverse ecological conditions. Türkiye is one of the leading apple-producing countries in the world, ranking third in terms of total apple production. In 2024, apple production in Türkiye reached 4,420,185 tons. Of this total, approximately 23% was produced in Isparta province, the country's leading apple-producing region, with a total production of 1,019,904 tons. Diplodia bulgarica is an important fungal pathogen belonging to the genus Diplodia and has been reported on apple trees in various parts of the world. This pathogen is primarily associated with canker formation and dieback symptoms in apple trees, causing significant economic losses. Endophytic fungi are microorganisms that spend all or part of their life cycle within plant tissues without causing any visible disease symptoms. These microorganisms are capable of establishing symbiotic relationships with almost all plant species. In addition to promoting host plant growth and development, they contribute to maintaining plant health by providing protection against various plant pathogens and pests. Furthermore, they enhance the host plant's tolerance to biotic stress by producing a wide range of secondary metabolites that stimulate plant defense responses and activate resistance mechanisms. In this context, the present study aimed to isolate endophytic fungi from apple tissues and to determine their antagonistic potential against D. bulgarica. For this purpose, flower and leaf samples were collected from apple trees grown in Isparta province during the flowering period, and endophytic fungi were isolated from these plant tissues. A total of 98 endophytic fungal isolates were obtained, including 47 isolates from flower samples and 51 isolates from leaf samples. The antagonistic activities of these isolates against D. bulgarica were evaluated under in vitro conditions using the dual culture assay. The results demonstrated that the endophytic fungal isolate Trichoderma IPG-C1 inhibited the mycelial growth of D. bulgarica by 77.85%. Based on these promising findings, further studies are ongoing to comprehensively evaluate the potential of this endophytic fungal isolate as a biological control agent. This study was supported by TUBİTAK-TOVAG with project number 2230155.

Keywords: Apple, Biological control, Diplodia bulgarica, Endophytic fungi

NEMATOD TUZAK FUNGUSLARI DRECHSLERELLA DACTYLOİDES VE ARTHROBOTRYS THAUMASİA'NIN KÖK-UR NEMATODU MELOİDOGYNE İNCOGNİTA'YA KARŞI BİYONEMATİSİT FORMÜLASYONLARININ GELİŞTİRİLMESİ

Cafer EKEN[1*], Dudu DEMİR[1], Gülsüm UYSAL[2], Selda ÇALIŞKAN[2], İbrahim MISTANOĞLU[2]

[1]Prof. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
[2]Dr., Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü
[*]Sorumlu yazar · E-posta: cafereken@isparta.edu.tr · ORCID: 0000-0002-0454-8124

ÖZET

Kök-ur nematodları (Meloidogyne spp.), dünya genelinde kültür bitkilerinde önemli ekonomik verim kayıplarına neden olan ve çok geniş bir konukçu dizisine sahip zararlı organizmalardır. Bu zararlılarla mücadelede yaygın olarak kullanılan kimyasal nematisitler; çevre, doğal yaşam, su kaynakları ve insan sağlığı üzerinde olumsuz etkilere sahip olmasının yanı sıra yüksek maliyetli ve uygulama açısından güçlükler içermektedir. Bu nedenlerle, kök-ur nematodlarına karşı çevre dostu, sürdürülebilir ve etkin biyolojik mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle örtü altı sebze yetiştiriciliğinde nematodların neden olduğu kök zararı, bitkilerin su ve besin maddelerinden yararlanmasını olumsuz etkileyerek verim ve kalite kayıplarına yol açmaktadır. Bu proje kapsamında, özellikle sebze üretiminde ciddi verim kayıplarına neden olan kök-ur nematodu Meloidogyne incognita'ya karşı biyolojik mücadelede kullanılmak üzere, nematod tuzak fungusları Drechslerella dactyloides B-Ce-12 ve Arthrobotrys thaumasia I-Y4-21 izolatları kullanılarak, kimyasal nematisit kullanımını azaltmayı hedefleyen, çevre dostu ve etkili bir biyonematisit formülasyonunun geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Proje kapsamında, Türkiye'den elde edilen nematod tuzak fungus izolatları farklı taşıyıcı materyaller ve formülasyon ortamları kullanılarak hazırlanacak; geliştirilen formülasyonların biyolojik etkinliği önce kontrollü iklim odası koşullarında, ardından sera denemelerinde domates bitkisi üzerinde M. incognita'ya karşı değerlendirilecektir. Ayrıca formülasyonların nematod popülasyonu, bitki gelişimi ve köklerdeki ur oluşumu üzerindeki etkileri belirlenerek etkinlikleri karşılaştırılacaktır. Elde edilecek sonuçlar doğrultusunda, yüksek etkinliğe, uygun raf ömrüne, stabiliteye ve uygulama kolaylığına sahip bir biyonematisit formülasyonunun geliştirilmesi hedeflenmektedir. Proje sonunda, yerli nematod tuzak fungus izolatları D. dactyloides B-Ce-12 ve A. thaumasia I-Y4-21'in kök-ur nematodlarına karşı etkili biyolojik mücadele etmenleri olarak özellikle örtü altı sebze yetiştiriciliğinde kullanılabilirliğinin ortaya konulması beklenmektedir. Geliştirilecek biyonematisit formülasyonu, kimyasal nematisit kullanımının azaltılmasına katkı sağlayarak insan sağlığının korunmasına, doğal dengenin sürdürülebilirliğine ve çevresel risklerin azaltılmasına destek olacaktır. Proje, yerli biyolojik mücadele etmenlerinin değerlendirilmesiyle dışa bağımlılığın azaltılması, ülke ekonomisine katkı sağlanması ve organik ve sürdürülebilir tarım sistemlerinde güvenilir ve etkili bir alternatif oluşturması açısından yüksek bir potansiyele sahiptir. Bu çalışma, Tarım ve Orman Bakanlığı AR-GE Destek Programı kapsamında "TAGEM-25/AR-GE/09" numaralı proje ile desteklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Meloidogyne incognita, Drechslerella dactyloides, Arthrobotrys thaumasia, Domates, Biyonematisit

DEVELOPMENT OF BIONEMATICIDE FORMULATIONS OF THE NEMATODE-TRAPPING FUNGI DRECHSLERELLA DACTYLOIDES AND ARTHROBOTRYS THAUMASIA AGAINST THE ROOT-KNOT NEMATODE MELOIDOGYNE INCOGNITA

Cafer EKEN[1*], Dudu DEMİR[1], Gülsüm UYSAL[2], Selda ÇALIŞKAN[2], İbrahim MISTANOĞLU[2]

[1]Prof. Dr., Isparta University of Applied Sciences
[2]Dr., Batı Akdeniz Agricultural Research Institute
[*]Corresponding author · E-mail: cafereken@isparta.edu.tr · ORCID: 0000-0002-0454-8124

ABSTRACT

Root-knot nematodes (Meloidogyne spp.) are major plant-parasitic organisms with a broad host range that cause significant economic yield losses in cultivated crops worldwide. Chemical nematicides commonly used to control these pests have adverse effects on the environment, natural ecosystems, water resources, and human health, in addition to being costly and difficult to apply. Therefore, the development of environmentally friendly, sustainable, and effective biological control methods against root-knot nematodes is of great importance. Particularly in greenhouse vegetable production, root damage caused by nematodes adversely affects the ability of plants to utilize water and nutrients, resulting in yield and quality losses. Within the scope of this project, the development of an environmentally friendly and effective bionematicide formulation aimed at reducing the use of chemical nematicides is proposed for the biological control of the root-knot nematode Meloidogyne incognita, which causes significant yield losses, particularly in vegetable production. For this purpose, the nematode-trapping fungal isolates Drechslerella dactyloides B-Ce-12 and Arthrobotrys thaumasia I-Y4-21 will be used. The nematode-trapping fungal isolates obtained from Türkiye will be formulated using different carrier materials and formulation media. The biological efficacy of the developed formulations will first be evaluated under controlled climate chamber conditions and subsequently in greenhouse experiments on tomato plants against M. incognita. In addition, the effects of the formulations on nematode population density, plant growth, and root gall formation will be determined and their efficacy will be compared. Based on the results obtained, the development of a bionematicide formulation with high efficacy, suitable shelf life, stability, and ease of application is targeted. At the end of the project, it is expected that the indigenous nematode-trapping fungal isolates D. dactyloides B-Ce-12 and A. thaumasia I-Y4-21 will be demonstrated to have potential as effective biological control agents against root-knot nematodes, particularly in greenhouse vegetable production. The bionematicide formulation to be developed is expected to contribute to reducing the use of chemical nematicides, thereby supporting the protection of human health, the sustainability of natural ecosystems, and the reduction of environmental risks. By evaluating indigenous biological control agents, the project has significant potential to reduce dependence on external inputs, contribute to the national economy, and provide a reliable and effective alternative for organic and sustainable agricultural systems. This study is supported by the Agricultural Research and Development Support Program of the Ministry of Agriculture and Forestry of the Republic of Türkiye under Project No. TAGEM-25/AR-GE/09.

Keywords: Meloidogyne incognita, Drechslerella dactyloides, Arthrobotrys thaumasia, Tomato, Bionematicide

DİJİTAL ORTAMDA RİTÜELLERİN DÖNÜŞÜMÜ: TİCARİLEŞME VE MEDYA PERFORMANSI

Cemile NOVRUZOVA

Arş. Gör., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü, Bakü
E-posta: cemilenovruzova95@gmail.com · ORCID: 0009-0002-9248-7727

ÖZET

Dijital teknolojilerin hızla gelişmesi, geleneksel kültürün korunması, aktarılması ve sunulma biçimleri üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Geleneksel toplumda kolektif hafızanın, manevi değerlerin ve toplumsal ilişkilerin önemli bir parçasını oluşturan ritüeller, internet ortamında yeni bir varoluş biçimi kazanmıştır. Bu süreç, geleneğin yalnızca sanal ortama taşınmasıyla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda içeriğinde, işlevlerinde ve toplum tarafından algılanış biçiminde de önemli dönüşümlere yol açmaktadır. Trevor Jan Blank'e göre internet, folklorun etkisini zayıflatmamakta; aksine onun daha geniş kitlelere ulaşmasını ve yeni iletişim ortamında varlığını sürdürmesini sağlayan bir araç işlevi görmektedir. Bu bağlamda dijital platformalarda yayılan ritüeller, geleneğin yalnızca elektronik ortamda yeniden üretilmiş biçimleri değil, yeni iletişim koşullarında şekillenen folklor olguları olarak değerlendirilebilir. Ancak bu yeni ortam, ritüelin hem biçimini hem de işlevini etkileyerek onun ticarileşmesine ve görsel sunumunun güçlenmesine zemin hazırlamaktadır. Bu makalede, dijital ortamda ritüellerin dönüşümü, ticarileşmesi ve medya performansına dönüşme süreci incelenmektedir. Düğün, nişan, kına gecesi, Nevruz bayramı ve diğer törenlerin sosyal medya platformlarında sunuluş biçimi, ritüellerin toplumsal ve manevi işlevlerinin yanı sıra görsel sunum, izlenme, beğenilme ve kendini sergileme özelliklerinin de giderek güçlendiğini göstermektedir. Dijital platformlarda ritüeller zamanla bir medya performansı niteliği kazanmaktadır. Başka bir ifadeyle, tören artık yalnızca katılımcılar için gerçekleştirilen kültürel bir etkinlik olmaktan çıkmakta; aynı zamanda dijital izleyici kitlesi için hazırlanan ve sergilenen görsel bir içeriğe dönüşmektedir. Bu süreç, fotoğraf ve video çekimi, dekorasyon, organizasyon, reklamcılık ve sosyal medya içerik üretimi gibi alanların gelişmesini teşvik ederek ritüellerin ticarileşmesini de hızlandırmaktadır. Bu dönüşümün açıklanmasında Jean Baudrillard'ın simülasyon kuramı da önemli bir yere sahiptir. Baudrillard'a göre, postmodern toplumda kimi zaman gerçekliğin kendisinden çok, onun imgesi ve sunuluş biçimi değer kazanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, sosyal medyada paylaşılan ritüel görüntüleri, geleneğin olduğu gibi sürdürülmesi değil; onun dijital ortamda yeniden inşa edilen bir temsil biçimi olarak değerlendirilebilir. Bazı durumlarda ritüelin kutsal ve simgesel anlamı zayıflarken, estetik görünüm, bireysel sunum ve ticari unsurlar ön plana çıkmaktadır. Sonuç olarak, bazı ritüel örnekleri kolektif hafızayı yaşatan kültürel pratikler olmaktan uzaklaşarak, daha çok eğlence ve görsel tüketime dayalı medya olaylarına dönüşmektedir. Araştırma, dijital folklor, ritüel kuramı ve postmodern kültür yaklaşımları temelinde yürütülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dijital folklor, Ticarileşme, Medya performansı, Simülasyon

THE TRANSFORMATION OF RITUALS IN THE DIGITAL ENVIRONMENT: COMMERCIALIZATION AND MEDIA PERFORMANCE

Cemile NOVRUZOVA

Res. Asst., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore, Baku
E-mail: cemilenovruzova95@gmail.com · ORCID: 0009-0002-9248-7727

ABSTRACT

The rapid development of digital technologies has significantly influenced the ways in which traditional culture is preserved, transmitted, and presented. Rituals, which have long constituted an essential component of collective memory, spiritual values, and social relations in traditional societies, have acquired new forms of existence within the digital environment. This process extends beyond the mere transfer of tradition into virtual space; it also brings about transformations in the content, functions, and social perception of rituals. As Trevor J. Blank argues, the Internet does not diminish the influence of folklore; rather, it serves as a medium that enables folklore to reach wider audiences and continue to exist within a new communicative environment. From this perspective, rituals disseminated through digital platforms should not be regarded merely as electronic reproductions of tradition but as folkloric phenomena shaped by new conditions of communication. However, this new environment influences both the form and the function of ritual, creating conditions for its commercialization and the increasing prominence of its visual representation. This article examines the transformation of rituals in the digital environment, with particular emphasis on their commercialization and their evolution into forms of media performance. The representation of weddings, engagements, henna nights, the Novruz holiday, and other ceremonial events on social media demonstrates that, alongside their social and spiritual functions, rituals increasingly emphasize visual presentation, audience engagement, online approval, and self-representation. On digital platforms, rituals gradually acquire the characteristics of media performances. In other words, a ceremony is no longer merely a cultural event performed for its participants; it also becomes visual content produced and presented for a digital audience. This process expands the roles of photography and videography, decoration, event organization, advertising, and social media content production, thereby accelerating the commercialization of rituals. Jean Baudrillard's theory of simulation also provides an important framework for explaining this transformation. According to Baudrillard, in postmodern society it is often not reality itself but its image and mode of representation that acquire greater value. From this perspective, ritual images circulated through social media should be understood not as direct continuations of tradition but as forms of representation reconstructed within the digital environment. In some cases, the sacred and symbolic meanings of rituals become weakened, while aesthetic appearance, self-presentation, and commercial elements come to the forefront. As a result, certain ritual practices are transformed from cultural practices that sustain collective memory into media events characterized primarily by entertainment and visual consumption. The study is based on the theoretical perspectives of digital folklore, ritual theory, and postmodern cultural studies.

Keywords: Digital folklore, Commercialization, Media performance, Simulation

NAHÇIVAN ÖZERK CUMHURİYETİ (AZERBAYCAN) BABEK BÖLGESİNİN ETNİK TARİHİNİN ORONİMLERDEKİ İZLERİ

Cəmilə MƏHƏRRƏMOVA

Arş. Gör., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi
E-posta: cemilenihatmeherremova@gmail.com · ORCID: 0009-0007-4494-1143

ÖZET

Bu araştırma, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Babek bölgesi sınırları içindeki oronimlerin etnonimik yapısını yapısal-anlamsal açıdan incelemeyi amaçlamaktadır. Eski bir Oğuz-Türk yurdu olan Nahçıvan'ın zengin etnik tarihi de dikkat çekmektedir. Türk boyları, bölgenin toponimik haritasında son derece renkli izler bırakmışlardır. Özerk Cumhuriyet bünyesindeki Babek rayonu ise hem coğrafi konumuna hem de arazisinin yer şekli çeşitliliğine bağlı olarak bu zenginliğin belirgin biçimde gözlemlendiği bölgelerden biridir. Makalede, bölgenin yer şekli adları (dağ, zirve, sırt, tepe) arasında yer alan etnik kökenli toponimler belirlenmiş, bunların fonetik-morfolojik değişim aşamaları izlenmiş ve taşıdıkları tarihi-etnik bilgiler açıklanmıştır. Etnooronimler, Babek bölgesi genelindeki etnonim tabanlı yer adlarının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bölge coğrafyasının oldukça engebeli ve karmaşık bir yapıya sahip olması, burada çok sayıda oronimin ortaya çıkmasına doğal bir zemin hazırlamıştır. Babek bölgesinin toprakları, Aras boyundaki ovalardan Zengezur ve Dereleyez sıradağlarına doğru geniş bir alana yayılmaktadır. Bölge sınırları içerisinde Keçel tepe (2744 m), Karakuş (2617 m), Buzgov (2475 m), Anabadgedik (2081 m) ve Nehecir (1807 m) gibi zirveler yer almaktadır. Araştırma, Babek bölgesindeki etnooronimlerin, farklı tarihi dönemlerde bölgeye yerleşmiş olan etnik grupların (As/Uz Türklerinin, Kassi/Kaş boylarının, Haçamatağ Türklerinin, Hurrilerin, Kengerli/Kanglıların, Oğuzların, Ogur ve Kayı boylarının yanı sıra Şamlı Araplarının ve Kızılbaş-Türkmen boylarının) izlerini günümüze kadar koruduğunu göstermiştir. Bu bağlamda Girdesere, Korosman, Arhaç dağı, Gaşım dağı, Cankulutepe ve Kanlıkuzey gibi toponimler büyük önem taşımaktadır. Dil bilimsel açıdan incelenen toponimlerin iki temel kelime türetme modeline göre şekillendiği tespit edilmiştir: niteliyici bileşen + etnonim (As+t+abad) ve etnonim + coğrafi ad (Kuyuludağ). Her iki modelde de etnonim, ya sözlükbilimsel (leksik) kök ya da kelime türetim eki işlevi görmüştür. Tarihi fonoloji açısından toponimler üzerindeki değişim zincirleri; sızıcılaşma (lenisleşme), türeme (epentez), damaksıllaşma (palatalizasyon), kalınlaşma (posteriorizasyon), son ses düşmesi (apokop), ön ses türemesi (protetik konsonantizm), ünlüler arası yumuşama (intervokal sonorlaşma) ve ünlü değişimi (vokal alternasyonu) Türk dillerinin art zamanlı (diyakronik) gelişim kurallarının canlı birer kanıtı olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak, Babek bölgesinin oronimleri yalnızca birer coğrafi işaret değil, aynı zamanda bölgenin binlerce yıllık etnik tarihinin dilsel hafızasıdır.

Anahtar Kelimeler: Etnotoponim, Etnooronim, Babek, Nahçıvan, Türk boyları

TRACES OF THE ETHNIC HISTORY OF BABEK DISTRICT OF THE NAKHCHIVAN AUTONOMOUS REPUBLIC (AZERBAIJAN) IN ORONYMS

Cəmilə MƏHƏRRƏMOVA

Res. Asst., Azerbaijan National Academy of Sciences
E-mail: cemilenihatmeherremova@gmail.com · ORCID: 0009-0007-4494-1143

ABSTRACT

This study is dedicated to the structural and semantic analysis of the ethnonymic composition of oronyms within the Babek district of the Nakhchivan Autonomous Republic. The rich ethnic history of Nakhchivan, an ancient Oghuz-Turkic homeland, is particularly noteworthy. Turkic tribes have left highly vibrant traces on the region's toponymic map. The Babek Region within the Autonomous Republic, due to both its geographical location and the diversity of its landforms, stands out as one of the areas where this richness can be clearly observed.The article identifies toponyms of ethnonymic origin among the relief names of the district (mountains, peaks, ridges, hills), traces their phonetic-morphological transformation stages, and reveals the historical-ethnic information they carry. Ethno-oronyms constitute a significant portion of ethnonym-based place names in the Babek district. The highly complex relief of the district has created a natural basis for the emergence of numerous oronyms. The territory of the Babek district extends over a great distance from the Araz River plains toward the Zangezur and Daralayaz mountain ranges. The peaks of Kecheltepe (2744 m), Garagush (2617 m), Buzgov (2475 m), Anabadgadik (2081 m), and Nahajir (1807 m) are located within the district. The study reveals that the ethno-oronyms in the Babek district preserve the traces of various ethnic groups that settled in the region during different historical periods (As/Uz Turks, Kassi/Kash tribes, Khachamataq Turks, Hurrians, Kangarli/Kangly, Oghuz, Ogur, and Kayi tribes, as well as Shamli Arabs and Qizilbash-Turkmen tribes). From this perspective, toponyms such as Girdasar, Korosman, Arkhaj Dagh, Gashim Dagh, Jangulutepe, and Ganliguzey are of particular importance. From a linguistic standpoint, the studied toponyms are structured based on two main word-formation models: attributive component + ethnonym (As+t+abad) and ethnonym + geographical noumenon (Guyuludagh). In both models, the ethnonym functions either as a lexical root or a word-forming morpheme. In terms of historical phonology, the transformation chains observed in these toponyms—including lenition, epenthesis, palatalization, posteriorization, apocope, prosthetic consonantism, intervocalic voicing, and vocalic alternation—can be evaluated as vivid evidence of the diachronic development patterns of Turkic languages. Consequently, the oronyms of the Babek district are not merely geographical indicators, but also the linguistic memory of the multi-millennial ethnic history of the territory.

Keywords: Ethnotoponym, Ethno-oronym, Babek, Nakhchivan, Turkic tribes

BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİ TEMELLİ PSİKOEĞİTİM PROGRAMININ PSİKOLOJİK DURUMLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Deniz DABAN[1*], Osman SÖNER[2]

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
[2]Doç. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: deniz.daban@std.izu.edu.tr · ORCID: 0009-0009-2920-000X

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerine yönelik geliştirilen Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) temelli psikoeğitim programının öğrencilerin gelecek kaygısı, belirsizliğe tahammülsüzlük, ruminatif düşünce biçimi ve psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırma, ön test, son test ve izleme ölçümlerini içeren kontrol gruplu yarı deneysel desenle yürütülmüştür. Çalışma grubunu İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde öğrenim gören 20 kadın üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Katılımcılar 10 kişilik deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Deney grubuna 10 hafta boyunca BDT'nin temel ilke ve teknikleri doğrultusunda yapılandırılmış psikoeğitim programı uygulanırken kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Araştırmada Karanlık Gelecek Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği, Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Ölçümler program öncesinde ön test, programın tamamlanmasının ardından son test ve uygulamadan iki ay sonra izleme testi olmak üzere üç farklı zamanda gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler Karma Tekrarlı Ölçümler Varyans Analizi (ANOVA) ve tekrarlı ölçümler için iki faktörlü ANOVA kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, deney grubundaki katılımcıların belirsizliğe tahammülsüzlük ve ruminatif düşünce biçimi düzeylerinde anlamlı azalmalar, psikolojik iyi oluş düzeylerinde ise anlamlı artışlar olduğunu göstermiştir. Gelecek kaygısı puanlarında deney grubu lehine azalma görülmesine rağmen, gruplar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca psikoeğitim programının katılımcılar tarafından nasıl deneyimlendiğini ve nicel bulguların ötesindeki etkilerini daha ayrıntılı biçimde ortaya koymak amacıyla nitel veriler toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Nitel bulgular, programın katılımcıların düşünce ve duygularına ilişkin farkındalık geliştirmelerine, işlevsel olmayan düşünce örüntülerini fark etmelerine ve yaşadıkları güçlüklerle baş etme süreçlerini değerlendirmelerine katkı sağladığını göstermiştir. Ayrıca izleme ölçümleri, program etkilerinin zaman içindeki seyrinin değerlendirilmesine olanak sağlayan veriler sunmuştur. Sonuç olarak araştırma bulguları, BDT temelli psikoeğitim programının üniversite öğrencilerinde belirsizliğe tahammülsüzlük ve ruminatif düşünce biçimini azaltmada ve psikolojik iyi oluşu artırmada destekleyici bir müdahale olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular, üniversitelerde öğrencilerin bilişsel ve duygusal süreçlerini desteklemeye yönelik önleyici ve gelişimsel psikolojik danışma hizmetlerinde yapılandırılmış BDT temelli psikoeğitim programlarından yararlanılabileceğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelecek kaygısı, Belirsizliğe tahammülsüzlük, Ruminatif düşünce biçimi, Psikolojik iyi oluş, Bilişsel davranışçı terapi

THE EFFECT OF A COGNITIVE-BEHAVIOURAL THERAPY-BASED PSYCHOEDUCATIONAL PROGRAMME ON PSYCHOLOGICAL CONDITIONS

Deniz DABAN[1*], Osman SÖNER[2]

[1]Master's Student, Istanbul Sabahattin Zaim University
[2]Assoc. Prof. Dr., Istanbul Sabahattin Zaim University
[*]Corresponding author · E-mail: deniz.daban@std.izu.edu.tr · ORCID: 0009-0009-2920-000X

ABSTRACT

This study aimed to examine the effects of a Cognitive Behavioral Therapy (CBT)-based psychoeducation program developed for university students on future anxiety, intolerance of uncertainty, ruminative thinking, and psychological well-being. The study was conducted using a quasi-experimental design with a control group and pretest, posttest, and follow-up measurements. The study group consisted of 20 female students enrolled at Istanbul Sabahattin Zaim University. Participants were divided into experimental and control groups, each comprising 10 students. The experimental group participated in a structured 10-week psychoeducation program based on the fundamental principles and techniques of CBT, whereas the control group received no intervention. Data were collected using the Dark Future Scale, Intolerance of Uncertainty Scale, Ruminative Thought Style Questionnaire, and Psychological Well-Being Scale. Measurements were conducted at three time points: before the program, immediately after its completion, and two months following the intervention. Quantitative data were analyzed using mixed repeated-measures analysis of variance (ANOVA) and two-way repeated-measures ANOVA. The findings indicated significant decreases in intolerance of uncertainty and ruminative thinking and significant increases in psychological well-being among participants in the experimental group. Although future anxiety scores decreased in favor of the experimental group, the difference between the groups was not statistically significant. Qualitative data were also collected to explore participants' experiences of the psychoeducation program and to examine its effects beyond the quantitative findings. These data were evaluated using content analysis. The qualitative findings indicated that the program contributed to participants' awareness of their thoughts and emotions, recognition of dysfunctional thinking patterns, and evaluation of their coping processes. Follow-up measurements also provided evidence regarding the course of the program's effects over time. Overall, the findings suggest that CBT-based psychoeducation is a supportive intervention for reducing intolerance of uncertainty and ruminative thinking while enhancing psychological well-being among university students. Structured CBT-based psychoeducation programs may therefore be utilized within preventive and developmental university counseling services to support students' cognitive and emotional processes and promote their psychological well-being.

Keywords: Future anxiety, Intolerance of uncertainty, Rumination, Psychological well-being, Cognitive Behavioural Therapy

YAPAY ZEKA, DIJITAL İNOVASYON VE AKILLI DESTINASYON YÖNETIMI YOLUYLA SÜRDÜRÜLEBILIR TURIZM İNŞASI: ÖZBEKISTAN ÖRNEĞI

Dilrabo MARDONOVA

"İpek Yolu" Uluslararası Turizm ve Kültürel Miras Üniversitesi, Semerkant, Özbekistan
E-posta: dilish.mardonov22@gmail.com · ORCID: 0009-0008-7089-7331

ÖZET

Sürdürülebilir turizm; ekonomik büyüme, çevresel koruma ve sosyal refah arasında denge kurmayı amaçlayan birçok ülke için stratejik bir öncelik haline gelmiştir. Aynı zamanda yapay zeka (YZ), dijital inovasyon ve akıllı destinasyon yönetimi alanlarındaki hızlı gelişmeler; turizm destinasyonlarının planlanma, yönetilme ve deneyimlenme biçimlerini dönüştürmektedir. Akıllı turizme yönelik küresel ilginin artmasına rağmen, bu teknolojilerin Özbekistan gibi gelişmekte olan destinasyonlarda sürdürülebilir turizm gelişimine nasıl katkı sağladığına dair sınırlı sayıda ampirik bulgu mevcuttur. Bu nedenle çalışma; Özbekistan'da sürdürülebilir turizm gelişiminin desteklenmesinde yapay zeka, dijital inovasyon ve akıllı destinasyon yönetiminin rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Teknoloji-Organizasyon-Çevre (TOE) çerçevesine ve sürdürülebilir turizm teorisine dayalı nicel bir araştırma yaklaşımını benimsemektedir. Veriler; Semerkant, Buhara, Hive ve Taşkent gibi önemli destinasyonlarda otel yöneticileri, tur operatörleri, destinasyon yönetim kuruluşları, turizm otoriteleri ile yerli ve yabancı turistler dahil olmak üzere turizm paydaşlarına uygulanan yapılandırılmış bir anket aracılığıyla toplanacaktır. Toplanan veriler; YZ benimsenmesi, dijital inovasyon, akıllı destinasyon yönetimi, turist deneyimi ve sürdürülebilir turizm gelişimi arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modellemesi (PLS-SEM) kullanılarak analiz edilecektir. Beklenen bulgular, akıllı öneri sistemleri, sohbet robotları, tahmine dayalı analizler ve kişiselleştirilmiş turizm hizmetleri de dahil olmak üzere yapay zeka teknolojilerinin, destinasyon yönetim verimliliğini önemli ölçüde artırdığını ve turist memnuniyetini iyileştirdiğini göstermektedir. Ayrıca, mobil uygulamalar, QR kod hizmetleri, elektronik biletleme, dijital ödeme sistemleri ve akıllı bilgi platformları gibi dijital yeniliklerin, kağıt tüketimini azaltarak, kaynak kullanımını optimize ederek ve sorumlu turist davranışını destekleyerek çevresel sürdürülebilirliği güçlendirmesi beklenmektedir. Akıllı destinasyon yönetiminin ayrıca hizmet kalitesini, operasyonel verimliliği, paydaş işbirliğini ve destinasyon rekabet gücünü iyileştirmesi öngörülmektedir. Bu çalışma, yapay zeka benimsenmesi, dijital inovasyon ve akıllı destinasyon yönetimini birleştiren entegre bir kavramsal çerçeve önererek, sürdürülebilir akıllı turizm konusundaki artan bilgi birikimine katkıda bulunmaktadır. Bulguların, uzun vadeli sürdürülebilirliği sağlarken turizmin dijital dönüşümünü hızlandırmak isteyen politika yapıcılar, destinasyon yönetim kuruluşları ve turizm işletmeleri için pratik öneriler sunması beklenmektedir. Araştırma ayrıca, Özbekistan'ın ulusal turizm geliştirme stratejisinin uygulanması ve teknoloji odaklı turizm yönetimi yoluyla Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine (SKH) ulaşılması için değerli bilgiler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Sürdürülebilir Turizm, Dijital İnovasyon, Akıllı Destinasyon Yönetimi, Özbekistan

BUILDING SUSTAINABLE TOURISM THROUGH ARTIFICIAL INTELLIGENCE, DIGITAL INNOVATION AND SMART DESTINATION MANAGEMENT: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN

Dilrabo MARDONOVA

"Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: dilish.mardonov22@gmail.com · ORCID: 0009-0008-7089-7331

ABSTRACT

Sustainable tourism has become a strategic priority for many countries seeking to balance economic growth, environmental protection, and social well-being. At the same time, rapid advances in artificial intelligence (AI), digital innovation, and smart destination management are transforming the way tourism destinations are planned, managed, and experienced. Despite increasing global interest in smart tourism, limited empirical evidence exists regarding how these technologies contribute to sustainable tourism development in emerging destinations such as Uzbekistan. Therefore, this study aims to investigate the role of artificial intelligence, digital innovation, and smart destination management in promoting sustainable tourism development in Uzbekistan. The study adopts a quantitative research approach based on the Technology-Organization-Environment (TOE) framework and sustainable tourism theory. Data will be collected through a structured questionnaire administered to tourism stakeholders, including hotel managers, tour operators, destination management organizations, tourism authorities, and international and domestic tourists in major destinations such as Samarkand, Bukhara, Khiva, and Tashkent. The collected data will be analyzed using Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) to examine the relationships among AI adoption, digital innovation, smart destination management, tourist experience, and sustainable tourism development. The expected findings suggest that artificial intelligence technologies—including intelligent recommendation systems, chatbots, predictive analytics, and personalized tourism services—significantly enhance destination management efficiency and improve tourist satisfaction. Furthermore, digital innovations such as mobile applications, QR-code services, electronic ticketing, digital payment systems, and smart information platforms are expected to strengthen environmental sustainability by reducing paper consumption, optimizing resource utilization, and supporting responsible tourist behavior. Smart destination management is also anticipated to improve service quality, operational efficiency, stakeholder collaboration, and destination competitiveness. The study contributes to the growing body of knowledge on sustainable smart tourism by proposing an integrated conceptual framework that combines AI adoption, digital innovation, and smart destination management. The findings are expected to provide practical recommendations for policymakers, destination management organizations, and tourism businesses seeking to accelerate the digital transformation of tourism while ensuring long-term sustainability. The research also offers valuable insights for implementing Uzbekistan's national tourism development strategy and achieving the Sustainable Development Goals (SDGs) through technology-driven tourism management.

Keywords: Artificial Intelligence, Sustainable Tourism, Digital Innovation, Smart Destination Management, Uzbekistan

ÖZBEK TÜRKÇESİNDE DEYİMLERİN SIFATLAŞMASI

Dinara İSLOMOVA

Doç. Dr., Semerkant Devlet Üniversitesi, Orta Asya Halkları Dilleri ve Kültürleri Enstitüsü, Semerkant, Özbekistan
E-posta: dinaraislamova777@gmail.com · ORCID: 0000-0002-1071-546X

ÖZET

Bu makalede, Özbek Türkçesinin frazeolojik sisteminin zengin imkânları, dilsel birimlerin birbirleriyle olan ilişkileri ile bunların leksik ve gramatikal özellikleri incelenmektedir. Dil biliminin güncel sorunlarından biri olan deyimlerin belirli sözcük türleri çerçevesinde değerlendirilmesi, özellikle de anlamsal ve işlevsel bakımdan sıfat kategorisine geçişi (adjektivleşmesi) araştırmanın temel inceleme konusu olarak ele alınmıştır. Çalışmanın temel amacı, Özbek Türkçesinde nitelik ve özellik bildiren deyimlerin oluşumunu, anlamsal özelliklerini ve cümlede üstlendikleri sözdizimsel görevleri ortaya koymaktır. Bunun yanı sıra, deyimlerin anlamsal yapısında öznel tutumun ve duygusal-ifade edici anlam katmanlarının nasıl yansıdığı üzerinde de durulmuştur. Makalede deyimler; tamamen sıfatlaşmış deyimler, bağlama bağlı olarak geçici biçimde sıfatlaşan deyimler ve anlamsal değişime uğrayarak sıfat işlevi kazanan deyimler şeklinde sınıflandırılarak incelenmiştir. Ayrıca, kişilerin mizacını, karakter özelliklerini, zihinsel yetkinliğini ve dış görünüşünü ifade eden kalıplaşmış söz birlikleri tasnif edilerek bunların sıfat kategorisiyle olan anlamsal ilişkisi örneklerle ortaya konulmuştur. Deyimlerin sıfatlaşması sonucunda cümlede çoğunlukla sıfat tamlayıcısı (niteleyici) ya da yüklem görevinde kullanıldığı, düşüncenin daha etkili ve estetik biçimde ifade edilmesine katkı sağladığı edebî eserlerden alınan örnekler ışığında değerlendirilmiştir. Araştırmada, deyimlerin sıfatlaşmasının yalnızca gramatikal bir olgu olmadığı, aynı zamanda Özbek halkının millî dünya görüşünü ve kültürel zihniyetini yansıtan etnodilbilimsel bir özellik taşıdığı temellendirilmiştir. Çalışmada bileşen çözümlemesi, betimleyici yöntem ve işlevsel-anlamsal analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Makalenin bilimsel yeniliği, deyimlerin yalnızca mecaz anlam taşıyan dil birimleri olarak değil, aynı zamanda söylem içinde belirli nitelik ve özellik semlerini taşıyan ve sıfat sözcük türünün işlevlerini bütünüyle yerine getirebilen dilsel yapılar olduğunun kuramsal olarak ortaya konulmuş olmasıdır. Bununla birlikte, Özbek Türkçesindeki deyimlerin sıfat kategorisine özgü işlev kazanmasının yalnızca adlarla sınırlı olmadığı; bağlamın gerektirdiği durumlarda nitelik bildiren frazeolojik birimlerin fiillerle birlikte kullanılarak işlevsel açıdan zarf görevini de üstlenebildiği örneklerle kanıtlanmıştır. Araştırma sonuçları, Özbek Türkçesi leksikolojisi, frazeolojisi ve uluslararası Türkoloji alanındaki bilimsel çalışmalar için önemli bir başvuru kaynağı niteliği taşımaktadır. Sonuç bölümünde ise deyimlerin sıfatlaşma sürecinin Özbek Türkçesinin söz varlığını zenginleştiren, anlatımı daha etkili, estetik ve ifade gücü yüksek hâle getiren önemli dilsel araçlardan biri olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Frazeoloji, Frazeolojik birim, Sıfat kategorisi, Adjektivleşme, Nitelik seması, Semantik-gramatikal kategorileşme

SILENT LEVERAGE IN THE ADRIATIC: THE CONVERSION OF DEPENDENCY INTO INFLUENCE IN CHINA'S PORT AND CRITICAL INFRASTRUCTURE INVESTMENTS IN THE WESTERN BALKANS

Diren DOĞAN
Dr., Alanya Alaaddin Keykubat University
E-mail: diren.dogan@alanya.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6021-2828

ABSTRACT

Over the past decade, the Western Balkans have witnessed one of the most striking transformations in Europe's infrastructure landscape. Arriving at a moment when the European Union's enlargement perspective had grown uncertain, Chinese capital has woven an extensive web of investment stretching from highways to ports and from power plants to digital networks; yet the political consequences of this web have remained obscured by the visible economic dimension of the investments themselves. The present study places at its centre the question of the conditions under which such investments convert economic dependency into political influence, developing an original analytical framework at the intersection of the literatures on connectivity geopolitics and asymmetric interdependence. The central claim is that infrastructure investment does not of itself generate an instrument of influence; rather, influence emerges where financing conditions, operating rights and technical standards converge at particular thresholds, and in inverse proportion to the institutional oversight capacity of the host state. This claim is examined through three thresholds of conversion: a fiscal threshold shaped by concession agreements, sovereign-guaranteed lending and arbitration provisions; a technical threshold arising from long-term operational access to port management, digital infrastructure and energy networks; and a threshold of regulatory alignment produced over time by the administrative relationships formed during project implementation. The empirical ground rests on comparative case analysis supported by process tracing: Montenegro's experience of highway and port financing, digital infrastructure and mining investments in Serbia, and energy projects in Bosnia and Herzegovina constitute the principal cases, while the port of Piraeus serves as a control case rendering visible the divergent outcomes produced by the same investment model within a European Union member context. The examination of Chinese primary sources in the original language enables Beijing's own strategic imagination of the region to be set against interpretations produced externally, and distinguishes the study methodologically from the existing literature. Preliminary findings indicate that influence operates less through overt pressure than through the quiet contraction of the space of available options, and that outcomes vary markedly across countries in proportion to institutional capacity. The study thereby offers a measured alternative to a polarised literature that casts regional states either as passive victims of debt traps or as fully autonomous actors, and opens for discussion concrete policy options along the axes of contractual transparency, public procurement oversight and regional coordination.

Keywords: Connectivity geopolitics, Critical infrastructure, Asymmetric dependency, Western Balkans, China

KUŞAKLARI BİRLEŞTİRMEK: PAKİSTAN'DA HİNDKO DİLİNİN KUŞAKLAR ARASI AKTARIMI VE DİJİTAL KORUNMASI

Dua SAUD
Bahria Üniversitesi, İslamabad, Pakistan
E-posta: duaz.5851@gmail.com

ÖZET

Dünya genelinde insanlar, azınlık ve bölgesel dillerini kullanma ve temsil etme imkânlarını giderek kaybetmekte, bu durum ise sosyodilbilimsel koşulların değişmesine yol açmaktadır. Pakistan'da konuşulan Hindko dili üzerine yapılan bu vaka çalışması, bölgesel dil tanımına uygun bir örnek teşkil etmektedir. Hindko dili büyük ölçüde sözlü iletişim yoluyla varlığını sürdürmekte olup dijital ortamda sınırlı bir temsil gücüne sahiptir. Bu çalışma, bir aile içerisindeki Hindko dilinin kuşaklar arası aktarımını ve dijital medyaya maruz kalmanın bu dil üzerindeki olası etkilerini incelemektedir. Araştırma, büyükanne, baba ve küçük erkek ya da kız kardeş olmak üzere üç kuşağı temsil eden bireyler üzerinde yürütülen nitel bir vaka çalışması desenini benimsemektedir. Veriler, katılımcıların anlatılarını, kişisel yorumlarını ve dillere yönelik tutumlarını ortaya koymalarına olanak sağlayan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen görüşmeler, kuşaklar arası karşılaştırmalı bir bakış açısıyla tematik kodlama yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, farklı kuşaklar arasında dil kullanımı bakımından belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Yaşlı katılımcılar Hindko dilinde tam bir akıcılığa sahip olup kültürel açıdan dile güçlü biçimde bağlıyken, genç katılımcıların akıcılık düzeylerinin daha düşük olduğu ve Urduca ile İngilizceyi tercih ettikleri görülmüştür. Bununla birlikte, Hindko dili tüm katılımcılar için önemli bir kimlik göstergesi olmaya devam etmektedir. Ancak aile ve eğitim ortamlarında değişen dil kullanım pratikleri nedeniyle dilin günlük kullanımı sınırlanmaktadır. Araştırma ayrıca, dijital platformların dilin korunması ve yaşatılmasındaki kullanımını ve önemini vurgulamaktadır. Bu çalışma sosyodilbilim alanına katkı sağlamakta; dil değişimi süreçlerine ilişkin mikro düzeyde bir görünüm sunmaktadır. Bunun yanı sıra, aile temelli dil aktarımının azınlık dillerinin yok olma tehlikesine karşı mücadelede nasıl etkili olabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuşaklar arası aktarım, Hindko dili, Dil değişimi, Aile dil politikası, Dijital koruma

BRIDGING GENERATIONS: INTERGENERATIONAL TRANSMISSION AND DIGITAL PRESERVATION OF HINDKO IN PAKISTAN

Dua SAUD

Bahria University, Islamabad, Pakistan
E-mail: duaz.5851@gmail.com

ABSTRACT

People worldwide are losing the usage and representation of their minority and regional languages, changing sociolinguistic situations. The language Hindko case studies from Pakistan fit into the definition of a regional language. Essentially, it lives through oral means with nothing much being digital. The study analyses Hindko transmission within a family and the possible effects of exposure to digital media on the language. The study employs a qualitative case study design on three generation representatives, i.e., grandmother, father, and younger brother or sister. Data was collected through semi-structured interviews from the subjects who gave their narratives, personal interpretation and attitude towards languages. The interviews conducted were analysed through theme coding in an intergenerational comparative View. The results show a generational difference in the use of different languages. While the older participants were completely fluent and culturally integrated, the younger participants were less fluent and preferred Urdu and English. Although Hindko continues to be a key marker of identity for all, its regular use is limited as a result of changing language practices in the family and school domains. The research highlights the usage and importance of digital platforms in the preservation of language. This research contributes to the field of sociolinguistics. They offer a micro-level picture of language shift. Also, they show how family-based transmission can help fight against the extinction of a minority language.

Keywords: Intergenerational transmission, Hindko language, Language shift, Family language policy, Digital preservation

TIBBİ BİTKİLERDEN PROTEAZLARIN SAFLAŞTIRILMASI

Dudu DEMİR

Prof. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
E-posta: dududemir.depo@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7710-384X

ÖZET

Proteazlar, proteinazlar veya peptidazlar olarak da adlandırılan, proteinlerdeki peptit bağlarını parçalamaktan sorumlu hidrolaz enzimlerinin bir grubudur. Gıda, biyoteknoloji ve ilaç endüstrilerindeki çeşitli uygulamaları nedeniyle büyük ilgi görmektedir. Canlı organizmalar için fizyolojik olarak gerekli olduklarından, proteazlar bitkiler, hayvanlar ve mikroorganizmalar gibi çok çeşitli kaynaklarda yaygın olarak bulunur. Bitkisel proteazlar, farklı biyokimyasal özellikleri ve çeşitli biyolojik aktiviteleri nedeniyle biyoteknoloji, gıda ve farmasötik uygulamalar açısından dikkat çeken enzimlerdir. Bu derlemenin amacı, tıbbi bitkilerden proteaz saflaştırılmasına yönelik çalışmaları değerlendirmek, kullanılan saflaştırma yöntemlerini, proteazların saflaştırıldığı bitki türlerini ve bitki kısımlarını karşılaştırmak, saflaştırılan enzimlerin ait oldukları proteaz sınıflarını değerlendirmek ve potansiyel uygulama alanlarını ortaya koymaktır. İncelenen çalışmalar, kullanılan bitkiye bağlı olarak proteazların ağırlıklı olarak lateksten izole edildiğini, ancak rizomların, köklerin ve yaprakların da enzim kaynakları olarak kullanıldığını ortaya koymuştur. Saflaştırılan enzimler çoğunlukla serin ve sistein proteazları olarak tanımlanmıştır. Proteazların saflaştırılması genellikle amonyum sülfat çöktürmesi, polietilen glikol veya aseton fraksiyonlaması, diyaliz, iyon değişim kromatografisi ve jel filtrasyon kromatografisi gibi ardışık işlemleri içermektedir. Bununla birlikte, belirli durumlarda preparatif poliakrilamid jel elektroforezi kullanılmıştır. İyon değişim kromatografisi ile jel filtrasyon kromatografisinin birlikte kullanımı, incelenen çalışmalar arasında en sık uygulanan saflaştırma yaklaşımı olmuş ve farklı tıbbi bitki türlerinden yüksek saflıkta proteazların elde edilmesini başarıyla sağlamıştır. Bitki türüne ve saflaştırma protokolüne bağlı olarak, saflaştırma katsayısı 1,61 kat ile 42,10 kat arasında değişmiştir. Saflaştırılmış proteazların moleküler kütleleri farklılık göstermiş ve homojen enzimler elektroforetik analizlerle doğrulanmıştır. İncelenen makalelerde, bitkisel proteazların fibrinolitik, fibrinojenolitik, trombolitik, antibakteriyel, antifungal, antiinflamatuvar ve yara iyileştirici özellikler dâhil olmak üzere geniş bir biyolojik aktivite yelpazesi sergilediği bildirilmiş ve bu bulgular, bitkisel proteazların terapötik ve endüstriyel uygulamalar için potansiyel değerini ortaya koymuştur. Sonuç olarak, incelenen çalışmalar, saflaştırma prosedürlerinin bitki materyalinin biyokimyasal özelliklerine bağlı olarak değişiklik gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum, her bir tıbbi bitki için uygun ekstraksiyon ve saflaştırma stratejilerinin seçilmesinin önemini vurgulamaktadır. Protein çöktürme yöntemlerinin kromatografik tekniklerle birlikte uygulanmasının ise proteaz saflaştırmasında yaygın olarak tercih edilen bir yaklaşım olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tıbbi bitkiler, Proteaz, Enzim saflaştırılması

PURIFICATION OF PROTEASES FROM MEDICINAL PLANTS

Dudu DEMİR

Prof. Dr., Isparta University of Applied Sciences
E-mail: dududemir.depo@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7710-384X

ABSTRACT

Proteases, also known as proteinases or peptidases, are a group of hydrolase enzymes responsible for breaking down peptide bonds in proteins. They have attracted considerable attention due to their diverse applications in the food, biotechnology, and pharmaceutical industries. As they are physiologically essential for living organisms, proteases are widely distributed across a broad range of sources, including plants, animals, and microorganisms. Plant proteases are enzymes of particular note for biotechnology, food, and pharmaceutical applications owing to their distinct biochemical properties and varied biological activities. The aim of this review is to evaluate studies on protease purification from medicinal plants; to compare the purification methods employed, the plant species and parts used as sources, and the protease classes to which the purified enzymes belong; and to outline potential areas of application. The studies examined revealed that, depending on the plant species, proteases were predominantly isolated from latex, although rhizomes, roots, and leaves also served as enzyme sources. The purified enzymes were primarily identified as serine and cysteine proteases. Protease purification generally involved sequential processes such as ammonium sulfate precipitation, polyethylene glycol or acetone fractionation, dialysis, ion-exchange chromatography, and gel filtration chromatography; however, preparative polyacrylamide gel electrophoresis was utilized in certain instances. The combined use of ion-exchange chromatography and gel filtration chromatography emerged as the most frequently applied purification approach among the studies reviewed, successfully yielding high-purity proteases from various medicinal plant species. Depending on the plant species and the purification protocol, the purification factor ranged from 1.61-fold to 42.10-fold. The molecular masses of the purified proteases varied, and the homogeneity of the enzymes was confirmed through electrophoretic analysis. The reviewed articles reported that plant proteases exhibited a wide range of biological activities—including fibrinolytic, fibrinogenolytic, thrombolytic, antibacterial, antifungal, anti-inflammatory, and wound-healing properties—and these findings demonstrated their potential value for therapeutic and industrial applications. In conclusion, the studies indicate that purification procedures may vary depending on the biochemical characteristics of the plant material. This highlights the importance of selecting appropriate extraction and purification strategies for each medicinal plant. Furthermore, the combined use of protein precipitation methods and chromatographic techniques appears to be a widely preferred approach for protease purification.

Keywords: Medicinal plants, Protease, Enzyme purification

ASPERGİLLUS ORYZAE'DEN ELDE EDİLEN PROTEAZLARIN SAFLAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

Dudu DEMİR*, Cafer EKEN

Prof. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
*Sorumlu yazar · E-posta: dududemir.depo@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7710-384X

ÖZET

Proteazlar, gıda, farmasötik, deterjan ve diğer endüstriyel alanlarda yaygın olarak kullanılan önemli mikrobiyal enzimlerdir. Aspergillus oryzae, yaklaşık 1.000 yıldır geleneksel Doğu fermente gıdalarının üretiminde kullanılmasının yanı sıra çeşitli hidrolitik enzimleri yüksek miktarlarda üretebilmesi nedeniyle endüstriyel enzim üretiminde önemli bir fungustur. Özellikle ürettiği proteazlar, soya fasulyesi ve diğer protein içeren hammaddelerdeki proteinlerin hidrolizini sağlayarak fermente gıdaların karakteristik tat ve aroma özelliklerinin oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte, A. oryzae tarafından üretilen proteazlar farklı enzimlerden oluşan karmaşık bir karışım halindedir. Bu durum, proteazların belirli endüstriyel gereksinimlere uyarlanmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle, söz konusu proteazların endüstriyel amaçlarla daha etkin kullanılabilmesi için izole edilmesi ve karakterize edilmesi gerekmektedir. A. oryzae'nin proteazları hücre dışına salgılayabilmesi, bu fungusun proteaz üretimi ve saflaştırılması açısından önemli bir kaynak olmasını sağlamaktadır. Proteazların saflaştırılması, yalnızca enzimin saflığının artırılması açısından değil, aynı zamanda istenmeyen enzimlerin uzaklaştırılması ve katalitik aktivitenin iyileştirilmesi açısından da önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, A. oryzae kaynaklı proteazların saflaştırılmasına yönelik çalışmaları karşılaştırmalı olarak değerlendirerek proteaz türlerini, kullanılan izolatları, saflaştırma basamaklarını, kromatografik yöntemleri ve saflaştırma performansını belirlemektir. İlgili literatürdeki proteaz saflaştırma çalışmaları değerlendirilerek proteaz tipi, kullanılan izolat, saflaştırma basamakları, uygulanan kromatografi teknikleri ve saflaştırma sonuçları karşılaştırılmıştır. Çalışmalarda asidik, nötral ve alkali özellik gösteren proteazların yanı sıra serin, sistein, aspartik ve çinko bağımlı metalloproteaz olarak tanımlanan enzimler saflaştırılmıştır. Saflaştırma işlemlerinde amonyum sülfat çöktürmesi, diyaliz veya yoğunlaştırma, iyon değişim kromatografisi ve jel filtrasyon veya boyut dışlama kromatografisi farklı kombinasyonlarda uygulanmıştır. İyon değişim kromatografisinde DEAE-Sephadex A-50, DEAE-Sephacel ve DEAE-Sepharose Fast Flow gibi jel matrisleri; boyut dışlama kromatografisinde ise Sephadex G-75 ve Sephacryl S-200 gibi jel matrisleri kullanılmıştır. Saflaştırma sonuçlarının uygulanan yöntem ve protokollere göre farklılık gösterdiği, bazı çalışmalarda çok basamaklı kromatografik işlemler sonucunda yüksek saflıkta enzim preparatları elde edildiği belirlenmiştir. Rekombinant çalışmalarda da A. oryzae kaynaklı proteazların ekspresyonu gerçekleştirilmiş ve elde edilen enzimler saflaştırılmıştır. Sonuç olarak, incelenen çalışmalar A. oryzae proteazlarının saflaştırılmasında kullanılan yöntemlerin enzimin özelliklerine, üretim biçimine ve saflık gereksinimlerine göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aspergillus oryzae, Fungal proteaz, Proteaz saflaştırma

PURIFICATION METHODS OF PROTEASES FROM ASPERGILLUS ORYZAE

Dudu DEMİR*, Cafer EKEN

Prof. Dr., Isparta University of Applied Sciences
*Corresponding author · E-mail: dududemir.depo@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7710-384X

ABSTRACT

Proteases are important microbial enzymes widely used in the food, pharmaceutical, detergent, and other industrial sectors. Aspergillus oryzae is an important fungus in industrial enzyme production not only because it has been used in the production of traditional Eastern fermented foods for approximately 1,000 years but also because it can produce various hydrolytic enzymes in high amounts. In particular, the proteases it produces facilitate the hydrolysis of proteins in soybeans and other protein-containing raw materials, thereby contributing to the formation of the characteristic taste and aroma properties of fermented foods. However, the proteases produced by A. oryzae exist as a complex mixture composed of different enzymes. This makes it difficult to adapt the proteases to specific industrial requirements. Therefore, these proteases must be isolated and characterized to enable their more effective use for industrial purposes. The ability of A. oryzae to secrete proteases extracellularly makes this fungus an important source for protease production and purification. The purification of proteases is important not only for increasing the purity of the enzyme but also for removing unwanted enzymes and improving catalytic activity. The purpose of this study is to conduct a comparative evaluation of studies on the purification of proteases derived from A. oryzae in order to identify the types of proteases, the isolates used, the purification steps, the chromatographic methods, and the purification performance. The relevant literature on protease purification was reviewed, and the protease type, the isolate used, the purification steps, the chromatography techniques applied, and the purification results were compared. In these studies, proteases exhibiting acidic, neutral, and alkaline properties, as well as enzymes classified as serine, cysteine, aspartic, and zinc-dependent metalloproteases, were purified. In purification processes, ammonium sulfate precipitation, dialysis or concentration, ion-exchange chromatography, and gel filtration or size-exclusion chromatography were applied in various combinations. In ion-exchange chromatography, gel matrices such as DEAE-Sephadex A-50, DEAE-Sephacel, and DEAE-Sepharose Fast Flow were used; in size-exclusion chromatography, gel matrices such as Sephadex G-75 and Sephacryl S-200 were used. Purification results varied depending on the methods and protocols used, and in some studies, high-purity enzyme preparations were obtained through multi-step chromatographic processes. In recombinant studies, proteases derived from A. oryzae were also expressed, and the resulting enzymes were purified. In conclusion, the studies reviewed demonstrate that the methods used for the purification of A. oryzae proteases vary depending on the enzyme's properties, the production method, and purity requirements.

Keywords: Aspergillus oryzae, Fungal protease, Protease purification

YEREL BELLEĞİN MEKÂNSAL TEMSİLİ: İZMİR'İN ART ALANI VE BALKANLAR'DAKİ KENT MÜZELERİ ÜZERİNDEN BİR OKUMA

Ela ÇELİK

Arş. Gör., İstanbul Rumeli Üniversitesi
E-posta: ela.celik@rumeli.edu.tr · ORCID: 0000-0001-9375-4407

ÖZET

Kentsel bellek, toplumsal kimliğin ve aidiyet duygusunun sürdürülebilirliği açısından temel bir taşıyıcıdır. Kentsel hafızanın korunması, arşivlenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasında kent müzeleri ve anı evleri önemli birer "hafıza mekânı" (lieux de mémoire) işlevi görmektedir. Kent merkezlerindeki kurumsal müzecilik anlayışı çoğunlukla ulusal veya makro kentsel anlatılara odaklanırken, kentlerin art alanında (hinterlandında) yer alan yerel bellek odakları; göç, nüfus mübadelesi, zanaat kültürü, tarımsal üretim ve gündelik yaşam gibi mikro-tarihsel katmanları mekânsallaştırma potansiyeline sahiptir. Bu çalışmanın temel amacı; İzmir'in art alanında yer alan kent müzeleri ve anı evlerinin yerel hafızayı mekânda temsil etme biçimlerini, küratöryel sergileme yaklaşımlarını ve mimari tipolojilerini, Balkanlar'daki paralel bellek odaklarıyla karşılaştırmalı bir eksende çözümlemektir. Araştırma, mekânsal kurgunun (kamusal anıtsal yapı veya sivil konut) sergilenen anlatının ölçeğini ve niteliğini nasıl dönüştürdüğünü ortaya koymayı; merkezin hegemonik kentsel anlatısına karşı art alandaki yerel odakların nasıl alternatif ve özerk bir bellek söylemi ürettiğini açığa çıkarmayı hedeflemektedir. Nitel araştırma yöntemlerinin benimsendiği çalışmada; amaçlı örnekleme ile seçilen İzmir art alanındaki kent müzeleri (Bayındır Öşür Han Kent Müzesi, Ödemiş ÖYKAM, Seydiköy Anı Evi ve Seferihisar Kent Belleği) ile Balkanlar'daki benzer tipolojiler (Saraybosna Svrzo Evi, Novi Sad Kent Müzesi) üzerinden mekânsal, tipolojik ve içerik odaklı bir karşılaştırma matrisi oluşturulmuştur. İncelemeler sonucunda; her iki coğrafyada da anıtsal yapılar bölgesel ticaret ve zanaat hafızasını kurumsal/arşivsel bir düzeyde temsil ederken, konut ölçeğindeki yapıların gündelik yaşamı, göç ve mübadele anlatılarını atmosferik bir yaklaşımla görünür kıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, yapıların özgün kullanım izleri, sergileme tasarımları ve ziyaretçi deneyimleri birlikte değerlendirilerek, belleğin yalnızca nesneler aracılığıyla değil, mekânın dolaşım düzeni, ölçeği ve atmosferi üzerinden de üretildiği; yerel anlatıların farklı coğrafyalarda benzer mekânsal stratejilerle yeniden kurulduğu ve bu stratejilerin topluluk katılımıyla zamanla süreklilik kazandığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak çalışma, İzmir'in art alanı ve Balkanlar'daki bu odakların merkezin baskın kentsel anlatısına alternatif, parçalı ancak birbiriyle mekânsal ve tematik olarak sınır-aşan bir yerel bellek ağı oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kent Müzeleri, Yerel Bellek, Art Alan, Balkanlar, Hafıza Mekânları

SPATIAL REPRESENTATION OF LOCAL MEMORY: A READING THROUGH CITY MUSEUMS IN IZMIR'S HINTERLAND AND THE BALKANS

Ela ÇELİK
Res. Asst., Istanbul Rumeli University
E-mail: ela.celik@rumeli.edu.tr · ORCID: 0000-0001-9375-4407

ABSTRACT

Urban memory is a fundamental means of sustaining social identity and a sense of belonging. City museums and memorial houses serve as important sites of memory (lieux de mémoire) by preserving, archiving, and passing urban memory on to future generations. While institutional museums in city centers generally focus on national or broad urban narratives, local memory sites in urban hinterlands have the potential to give spatial form to microhistorical layers such as migration, population exchange, craft traditions, agricultural production, and everyday life. This study aims to compare how city museums and memorial houses in İzmir's hinterland represent local memory through space, curatorial approaches, and architectural typologies with comparable memory sites in the Balkans. It seeks to show how spatial form—whether a monumental public building or a domestic dwelling—shapes the scale and character of the narrative on display, and how local sites in the hinterland produce alternative, autonomous accounts of memory in relation to the dominant narrative of the urban center. Using qualitative research methods, the study develops a comparative matrix of space, typology, and content through purposively selected sites in İzmir's hinterland (Bayındır Öşür Han City Museum, Ödemiş ÖYKAM, Seydiköy Memorial House, and Seferihisar Urban Memory) and comparable sites in the Balkans (Svrzo's House in Sarajevo, the City Museum of Novi Sad, and population exchange memorial houses in northern Greece). The analysis finds that, in both regions, monumental buildings represent the memory of regional trade and crafts at an institutional and archival level, while domestic-scale buildings make everyday life, migration, and population exchange visible through an atmospheric approach. In this context, considering traces of the buildings' original uses alongside exhibition design and visitor experience shows that memory is produced not only through objects but also through circulation, scale, and atmosphere. It also shows that local narratives are reconstructed through similar spatial strategies across different regions and that these strategies gain continuity over time through community participation. The study concludes that these sites in İzmir's hinterland and the Balkans form a fragmented yet spatially and thematically connected transboundary network of local memory that offers an alternative to the dominant narrative of the urban center.

Keywords: City Museums, Local Memory, Izmir Hinterland, The Balkans, Places of Memory

TÜRK MITOLOJIK-FELSEFÎ DÜNYA GÖRÜŞÜNÜN ONTOLOJIK MODELI OLARAK AZERBAYCAN FOLKLORUNDA HAYIR VE ŞER KAVRAMI

Elçin GALİBOĞLU

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü, Bakü
E-posta: elcin.galiboglu@gmail.com · ORCID: 0009-0001-0606-8933

ÖZET

Azerbaycan folklorunda Hayır ve Şer kavramı, halkın mit belleğinde korunarak yaşatılan Türk mitolojik-felsefî dünya görüşünün en eski ve tutarlı ontolojik modellerinden biridir. Folklorun farklı türlerinde bu sistemli bakış yalnızca etik bir karşıtlığı ifade etmekle kalmaz; insanın dünyadaki yerini, doğayla ilişkilerini, toplumun manevî düzenini ve varlığın iç düzenini kuran eksiksiz bir dünya modeli olarak işlev görür. Azerbaycan folklorunda Hayır ve Şer ilişkileri, arkaik kozmogonik tasavvurların şiirsel ifadesi olmakla birlikte, ulusun kültürel belleğinde binlerce yıl boyunca korunmuş ontolojik ve manevî tecrübenin taşıyıcısı ve ifade edicisidir. Araştırmada Azerbaycan mitleri, masalları, efsaneleri, rivayetleri, tören folkloru, atasözleri ve deyimleri, alkışlar (dualar) ve kargışlar (beddualar), ayrıca Kitab-ı Dede Korkut destanı, âşık yaratıcılığı ve Azerbaycan muğamı tek ve bütünlüklü bir kültürel-felsefî sistem olarak çözümlenmektedir. Araştırma göstermektedir ki halkın mit belleğinde Güneş, hayatın ve ışığın ilk kaynağı; ateş, yaratıcı başlangıcın, manevî saflığın ve hayat sevgisinin; su, yenilenmenin; toprak ise kutsallaşan bir mekân olarak yurdun ve Vatan'ın simgesidir. Bu simgelerin bütünlüğü, doğa kültlerinin yalnızca arkaik bir inanç biçimi olmadığını, insanın kozmik düzenle organik birliğini ifade eden manevî-felsefî bir sisteme dönüştüğünü göstermektedir. Azerbaycan folklorunda Şer, bağımsız ve ebedî bir ontolojik başlangıç olarak kabul edilmez. Atalarımız kadim zamanlardan beri fıtraten kavramışlardır ki Şerin aslında bir temeli yoktur; bu nedenle o, Hayır gibi ölümsüzlüğe sahip değildir, yalnızca dünyanın gidişatı içinde var olur. Şer, uyumu bozan, insanı manevî özünden uzaklaştıran geçici ve yıkıcı bir güç olarak idrak edilir. Hayır ise hakkı, adaleti, mertliği, sadakati, yaratıcı emeği ve hayatın sürekliliğini temsil eden, kısacası düzen kurucu insanî ölçüdür. Tarih boyunca her halk, Hayır ve Şer kavramlarını kendi dünya, hayat, doğa, insan anlayışının ilkelerine uygun biçimde ifade etmiştir. Azerbaycan folklorunda Hayrın zaferi Türk mitolojik-felsefî dünya görüşünün ontolojik iyimserliğini ifade eden temel bir yasadır. Bu, masallarda kahramanın Şer güçler üzerindeki zaferinde; Kitab-ı Dede Korkut'ta elin (halkın/topluluğun) manevî bütünlüğünün korunmasında, yarına duyulan umutta ve birlikte; âşık sanatında İnsan-Tanrı birliğinin, Türk ruhundan doğan kendine özgü müzikte eşsiz bir hâlde tasdik edilmesinde ve insanın ruhsal yüceliğinin görünür kılınmasında; Azerbaycan muğamında insanın ruhsal uyuma ve kemale doğru adım adım ilerlemesinin, nihayetinde hakikate ulaşmasının ifadesinde kendini gösterir. Hayır ve Şer kavramının kökleri, Azerbaycan-Türk mit belleğinin daha kadim katmanlarına uzanır. "Avesta" geleneği ("Temiz söz, temiz düşünce, temiz amel") söz konusu kadim dünya görüşünün yazılı biçimde sistemleştirilmiş en eski ifadelerinden biri olarak değerlendirilebilir. Azerbaycan ve genel Türk kültür alanının ortak mitolojik mirası bağlamında Güneş, Ateş, kozmik düzen, insanın yaratıcı özü ve Hayrın önlenemez zaferi gibi düşüncelerin sürekliliği, bu varisliğin yaşayan göstergeleri olarak ele alınır. Hayır ve Şer kavramı, Azerbaycan folklorunun ayrı ayrı motiflerini birleştiren bir düşünce çizgisi olmakla Türk mitolojik-felsefî dünya görüşünün ontolojik modelini yaşatan kültürel bellek system, Doğa, insan, toplum arasındaki uyum, varlığın temel ilkesidir; Hayrın zaferi tarihî, manevî, kültürel gelişimin değişmez yasasıdır. Azerbaycan folkloru Türk düşünce tarihinin en kadim felsefî metinlerinden olarak millî kültürün, genel Türk manevî mirasının temel kaynaklarından sayılabilir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan folkloru, Hayır ve Şer, Tanrıcılık (Tengricilik), Mit belleği, Ontolojik model

THE CONCEPT OF GOOD AND EVIL IN AZERBAIJANI FOLKLORE AS AN ONTOLOGICAL MODEL OF THE TURKIC MYTHOLOGICAL-PHILOSOPHICAL WORLDVIEW

Elchin GALIBOGLU

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore, Baku
E-mail: elcin.galiboglu@gmail.com · ORCID: 0009-0001-0606-8933

ABSTRACT

The concept of Good and Evil in Azerbaijani folklore constitutes one of the most ancient and internally consistent ontological models of the Turkic mythological-philosophical worldview, preserved and kept alive within the mythic memory of the people. Across the various genres of folklore, this systematic outlook does not merely articulate an ethical opposition; rather, it operates as a complete model of the world—one that establishes the human being's place within it, humanity's relationship with nature, the moral organization of society, and the inner order of existence itself. In Azerbaijani folklore, the interrelations of Good and Evil are not only the poetic expression of archaic cosmogonic conceptions but also the bearer and articulator of an ontological and moral experience safeguarded for millennia within the cultural memory of the nation. The study analyzes Azerbaijani myths, folktales, legends, and narratives, ritual folklore, proverbs and sayings, blessings and curses, as well as the epic The Book of Dede Korkut, the ashiq tradition, and Azerbaijani mugham as a single, unified cultural-philosophical system. The analysis demonstrates that, within the mythic memory of the people, the Sun is the primordial source of life and light; fire is the emblem of the creative origin, of moral purity and the love of life; water symbolizes renewal and everlasting vitality; and earth is the symbol of the yurd and the Motherland—the ground consecrated as sacred. The coherence of these symbols reveals that the cults of nature are not merely an archaic form of belief but have evolved into a spiritual-philosophical system expressing the organic unity of the human being with the cosmic order. In Azerbaijani folklore, Evil is not conceived as an independent and eternal ontological principle. From time immemorial, our forebears intuitively grasped that Evil possesses, in truth, no foundation of its own; for this very reason it does not partake of the immortality that belongs to Good, but exists only within the transient course of the world. Evil is apprehended as an ephemeral, destructive force that shatters harmony and estranges the human being from his spiritual essence. Good, by contrast, embodies truth and justice, valor and fidelity, creative labor, and the continuity of life—in a word, it is the order-engendering measure of the human. Throughout history, every people has expressed its notions of Good and Evil in accordance with its own principles for apprehending and comprehending the world, life, nature, and the human being. In Azerbaijani folklore, the triumph of Good is no incidental resolution of plot but a fundamental law expressing the ontological optimism of the Turkic mythological-philosophical worldview. This is made manifest in the folktales as the hero's victory over the forces of evil; in Kitabi-Dede Qorqud as the safeguarding of the moral integrity of the community, its hope for the morrow, and its unity; in the art of the ashiq as the singular affirmation—voiced through the distinctive music born of the Turkic spirit—of the unity of Human and God, and as the revelation of humanity's spiritual elevation; and in Azerbaijani mugham as the expression of the human being's step-by-step ascent toward spiritual harmony and perfection, and, ultimately, the attainment of truth. The concept of Good and Evil bears a significance far broader than that of a mere thematic thread linking the disparate motifs of Azerbaijani folklore: it is a system of cultural memory that keeps alive the ontological model of the Turkic mythological-philosophical worldview. Herein, the harmony among nature, the human being, and society is held to be the cardinal principle of existence, and the triumph of Good is accepted as the immutable law of historical, moral, and cultural development. For this reason, Azerbaijani folklore is not solely an oral artistic heritage; as one of the most ancient philosophical texts in the history of Turkic thought, it may be counted among the foundational sources of national culture and of the pan-Turkic spiritual heritage.

Keywords: Azerbaijani folklore, Good and Evil, Tengrism, Mythic memory, Ontological model

UZAK BİR GÜÇ, BÖLGESEL BİR KRİZ: 1908 BOSNA-HERSEK İLHAKININ AMERİKAN DİPLOMATİK BELGELERİ VE BASININDA TEMSİLİ

Elif Bayrakcı GÜN
Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi
E-posta: elifbayrakcigun@gmail.com · ORCID: 0009-0000-5195-5075

ÖZET

1908 Bosna-Hersek İlhak Krizi, Berlin Antlaşması ile kurulan Balkan dengesini sarsarak Avusturya-Macaristan, Osmanlı Devleti, Rusya, Sırbistan ve Karadağ arasındaki ilişkileri yeniden biçimlendirmiştir. Kriz çoğunlukla doğrudan tarafların diplomatik girişimleri ve bölgesel çıkarları üzerinden incelenirken, Balkanlar'da resmî yükümlülüğü bulunmayan ancak küresel etkisi genişleyen Amerika Birleşik Devletleri'nin olayı nasıl anlamlandırdığı geri planda kalmıştır. Bu bildiri, ilhakın Amerikan diplomatik belgeleri ile basınında hangi kavramlar, aktörler ve haber ağları üzerinden temsil edildiğini ve bu temsilin Osmanlı resmî söylemiyle nerelerde ayrıştığını araştırmaktadır. Temel amaç, ABD'nin krizdeki tutumunu yalnızca müdahale veya tarafsızlık ekseninde değerlendirmek yerine, bölge hakkında üretilen ve dolaşıma giren bilginin niteliğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, diplomatik raporlar ile gazete haberlerinin hangi aktörlerin açıklamalarını öne çıkardığı, hangi talepleri ikincilleştirdiği ve yerel halkın siyasi iradesine ne ölçüde yer verdiği sorgulanmaktadır. İncelemenin ana kaynaklarını 1908 tarihli Foreign Relations of the United States cildindeki Bosna-Hersek yazışması, ABD Dışişleri Bakanlığı kayıtları, Library of Congress'in Chronicling America koleksiyonunda yer alan The Washington Times, Evening Star ve Daily Kennebec Journal nüshaları, Osmanlı Arşivi Hariciye belgeleri ve Meclis-i Mebusan zabıtları oluşturmaktadır. Kaynaklar karşılaştırmalı tarihsel belge incelemesi ve söylem analiziyle değerlendirilmiş; egemenlik, antlaşma hukuku, düzen, medeniyet, savaş ihtimali ve yerel irade temaları izlenmiştir. Karşılaştırmanın odağında, aynı gelişmenin farklı kurumsal ve siyasi bağlamlarda nasıl adlandırıldığı ve bu adlandırmanın krizin meşruiyetine ilişkin değerlendirmeleri nasıl etkilediği bulunmaktadır. Diplomatik belgeler ile basın metinleri, tek ve homojen bir Amerikan görüşünün ifadeleri olarak değil, farklı işlevlere sahip anlatılar olarak ele alınmaktadır. İlk bulgular, Viyana'dan Washington'a gönderilen diplomatik raporun Avusturya-Macaristan'ın resmî bildirimini ve "sükûnet" vurgusunu merkeze aldığını, Amerikan gazetelerinin ise krizi büyük güç rekabeti ve muhtemel Avrupa savaşı çerçevesinde görünür kıldığını göstermektedir. İncelenen her iki kaynak grubunda Bosna-Hersek halkı çoğu kez karar alan bir özne değil, yeni düzeni kabul ettiği varsayılan bir nüfus olarak sunulmuştur. Osmanlı belgelerinde öne çıkan egemenlik ihlali, antlaşma yükümlülüğü ve ekonomik-siyasi tepki ise Amerikan anlatılarında ikincil kalmıştır. Bu farklılık, ABD'nin Balkanlara ilgisiz olmadığını; bölgeyi Avrupa diplomatik ve haber ağlarının ürettiği bilgi üzerinden, istikrar ve güç dengesi ekseninde okuduğunu düşündürmektedir. Bildiri, ilhak krizinin tarihine doğrudan taraf olmayan bir gücün bakışını ekleyerek diplomatik bilgi ile basın temsili arasındaki ilişkiyi tartışmaktadır. Böylece uluslararası krizlerin yalnızca siyasi kararlar ve diplomatik müzakerelerle değil, aktörlerin görünürlüğünü ve taleplerin önemini belirleyen bilgi dolaşımı süreçleriyle de anlaşılması gerektiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bosna-Hersek, İlhak krizi, Amerikan diplomasisi, Amerikan basını, Uluslararası düzen

A DISTANT POWER, A REGIONAL CRISIS: THE REPRESENTATION OF THE 1908 ANNEXATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA IN AMERICAN DIPLOMATIC DOCUMENTS AND PRESS COVERAGE

Elif Bayrakcı GÜN
PhD Student, Istanbul University
E-mail: elifbayrakcigun@gmail.com · ORCID: 0009-0000-5195-5075

ABSTRACT

The 1908 Annexation Crisis of Bosnia and Herzegovina disrupted the Balkan balance established by the Treaty of Berlin, reshaping relations among Austria-Hungary, the Ottoman Empire, Russia, Serbia, and Montenegro. Scholarship has generally examined the crisis through the diplomatic initiatives and regional interests of its direct participants, while the interpretations of the United States, a power with expanding global influence but no formal obligations in the Balkans, have received less attention. This paper investigates the concepts, actors, and news networks through which American diplomatic documents and newspapers represented the annexation, and identifies where these representations diverged from official Ottoman discourse. Rather than assessing the American position solely in terms of intervention or neutrality, it examines the information produced and circulated about the region. It asks whose statements diplomatic reports and newspaper accounts foregrounded, which claims they marginalized, and how much space they allowed for local political agency. The principal sources comprise the correspondence concerning Bosnia and Herzegovina in the 1908 volume of Foreign Relations of the United States, State Department records, issues of The Washington Times, Evening Star, and Daily Kennebec Journal available through the Library of Congress's Chronicling America collection, Ottoman Foreign Ministry documents preserved in the Ottoman Archives, and the proceedings of the Ottoman Chamber of Deputies. Comparative historical document analysis and discourse analysis trace the themes of sovereignty, treaty law, order, civilization, the prospect of war, and local agency. The comparison focuses on how the same developments were described in different institutional and political contexts, and how these descriptions shaped assessments of legitimacy. Diplomatic documents and press accounts are approached as narratives with distinct functions rather than expressions of a single, homogeneous American perspective. Preliminary findings show that the diplomatic report sent from Vienna to Washington foregrounded Austria-Hungary's official announcement and emphasized public calm, whereas American newspapers presented the crisis through great-power rivalry and the possibility of a European war. In both groups of sources examined, the inhabitants of Bosnia and Herzegovina frequently appeared less as political agents than as a population presumed to accept the new order. Violations of sovereignty, treaty obligations, and economic and political resistance, prominent in Ottoman records, remained secondary in the American accounts. This divergence suggests not American indifference to the Balkans, but an understanding mediated by European diplomatic and news networks and organized around stability and the balance of power. By incorporating the perspective of a power not directly involved in the dispute, the paper explores the relationship between diplomatic information and press representation. It thus argues for understanding international crises not only through political decisions and diplomatic negotiations, but also through the circulation of information that shapes the visibility of actors and the relative importance accorded to their claims.

Keywords: Bosnia and Herzegovina, Annexation crisis, American diplomacy, American press, International order

BERLİN'DEN BRÜKSEL'E DIŞ YÖNETİMİN MEŞRUİYET DİLİ: BOSNA-HERSEK'TE DÜZEN, REFORM VE EGEMENLİK SÖYLEMLERİ (1878–2026)

Elif Bayrakcı GÜN
Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi
E-posta: elifbayrakcigun@gmail.com · ORCID: 0009-0000-5195-5075

ÖZET

Bosna-Hersek, 1878 Berlin Antlaşması'ndan Avrupa Birliği (AB) üyelik sürecine uzanan farklı tarihsel bağlamlarda, dış aktörlerin düzen kurma ve reform gerçekleştirme iddialarının yöneldiği bir alan olmuştur. Bu bildiri, Avusturya-Macaristan'ın işgal ve idaresi, Dayton sonrasındaki uluslararası gözetim ve AB üyelik koşulluluğu arasında hukuki ya da kurumsal bir eşdeğerlik kurmadan, dış yönlendirmenin hangi gerekçelerle meşru gösterildiğini karşılaştırmaktadır. Araştırma, 1878–1908 ve 1995–2026 dönemlerine odaklanarak "düzen", "reform", "istikrar", "hukukun üstünlüğü" ve "egemenlik" kavramlarının değişen anlamlarını incelemektedir. Temel soru, farklı yönetim biçimlerinin yerel siyasi iradeyi nasıl tanımladığı ve dış aktörlerin müdahale yetkisini hangi sorunlar, ihtiyaçlar ve gelecek vaatleri üzerinden gerekçelendirdiğidir. Böylece çalışma, kesintisiz bir tarihsel devamlılık varsaymak yerine, söylemsel benzerliklerle kurumsal farklılıkları birlikte değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın tarihsel kaynaklarını Berlin Antlaşması'nın 25. maddesi, Avusturya-Macaristan bildirileri, Osmanlı Hariciye belgeleri ve Amerikan diplomatik yazışmaları; yakın dönem kaynaklarını ise Dayton Barış Antlaşması ve ekleri, AB Zirvesi kararları, Avrupa Komisyonu'nun 2025 Bosna-Hersek Raporu ve ilgili reform belgeleri oluşturmaktadır. Kaynaklar karşılaştırmalı tarihsel söylem analiziyle değerlendirilmekte; metinlerin üretildiği bağlam, kurumsal konumu ve hitap ettiği muhataplar dikkate alınmaktadır. Analiz, müdahalenin hukuki dayanağı, ülkenin yönetim kapasitesinin tanımlanması, reform önceliklerini belirleme yetkisi ve yerel aktörlere atfedilen sorumluluklar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yerel irade, yalnızca dış kararları kabul veya reddetme meselesi olarak değil, gündem belirleme, müzakere etme ve alternatif talepler geliştirme imkânları bakımından ele alınmaktadır. İlk bulgular, Habsburg resmî söyleminde işgal ve idarenin asayiş, refah, ilerleme ve medenileştirme iddiasıyla gerekçelendirildiğine işaret etmektedir. Buna karşılık, dönemin Amerikan diplomatik raporlarında kaydedilen direniş ve askerî kayıplar, dışarıdan düzen kurma iddiasıyla uygulamanın güçlükleri arasındaki mesafeyi görünür kılmaktadır. Bununla birlikte bu raporlar da dönemin yerel topluluklara ilişkin hiyerarşik kabullerinden bağımsız, tarafsız karşı-anlatılar olarak değerlendirilmemektedir. Yakın dönemde ise Dayton'ın barışın uygulanmasına yönelik uluslararası gözetim mekanizmaları ile AB'nin üyelik ölçütlerine dayanan reform talepleri birbirinden ayrılmaktadır. Bu belgelerde egemenlik, ortaklık, kurumsal işleyiş ve hukukun üstünlüğü öne çıkarken, dış yönlendirmenin gerekçeleri barışın korunması ve bütünleşme hedefleriyle ilişkilendirilmektedir. Karşılaştırma, incelenen metinlerde Bosna-Hersek'in hangi koşullarda dış desteğe veya yönlendirmeye ihtiyaç duyan bir yönetim alanı olarak tanımlandığını ve bu tanımın yerel aktörlerin konumunu nasıl etkilediğini tartışmaktadır. Temel farklılık, imparatorluk döneminin doğrudan idaresi ile egemen bir devletin barışın uygulanması ve üyelik koşulluluğu çerçevesindeki ilişkileri arasındadır. Çalışma, "düzen" ve "reform" kavramlarının kendiliğinden aynı siyasi içeriği taşımadığını; anlamlarının, bu kavramları kullanan aktörlere ve karar yetkisinin dağılımına bağlı olarak değiştiğini ileri sürmektedir. Bu doğrultuda bildiri, meşruiyet dilinin güç asimetrilerini hangi durumlarda görünür kıldığını, hangi durumlarda ise teknik gereklilikler biçiminde sunduğunu inceleyerek Bosna-Hersek tarihine karşılaştırmalı bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bosna-Hersek, Dış yönetim, Berlin Antlaşması, Dayton düzeni, AB koşulluluğu

FROM BERLIN TO BRUSSELS: THE LANGUAGE OF LEGITIMACY IN THE EXTERNAL GOVERNANCE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA (1878–2026)

Elif Bayrakcı GÜN

PhD Student, Istanbul University
E-mail: elifbayrakcigun@gmail.com · ORCID: 0009-0000-5195-5075

ABSTRACT

Bosnia and Herzegovina has been an arena for external claims to establish order and implement reform in different historical settings, from the Treaty of Berlin in 1878 to the European Union (EU) accession process. Without treating Austro-Hungarian occupation and administration, post-Dayton international supervision, and EU accession conditionality as legally or institutionally equivalent, this paper compares the arguments used to legitimize external involvement. Focusing on 1878–1908 and 1995–2026, it examines the changing meanings of "order," "reform," "stability," "rule of law," and "sovereignty." Its central question concerns how different governance arrangements define local political agency and justify external authority through particular problems, needs, and promises. Rather than presuming uninterrupted historical continuity, the study considers discursive similarities alongside institutional differences. Historical sources comprise Article 25 of the Treaty of Berlin, Austro-Hungarian proclamations, Ottoman Foreign Ministry documents, and American diplomatic correspondence. Sources for the more recent period include the Dayton Peace Agreement and its annexes, European Council conclusions, the European Commission's 2025 Bosnia and Herzegovina Report, and relevant reform documents. Comparative historical discourse analysis examines these texts in relation to their contexts of production, institutional positions, and intended audiences. The analysis focuses on legal justifications for intervention, representations of governing capacity, authority to determine reform priorities, and responsibilities assigned to local actors. Local agency is considered not merely as acceptance or rejection of external decisions, but also through opportunities to shape agendas, negotiate, and articulate alternative demands. Enlargement and Eastern Neighbourhood Preliminary findings suggest that Habsburg official discourse justified occupation and administration through public order, welfare, progress, and claims to a civilizing mission. Conversely, contemporary American diplomatic reports documenting resistance and military losses reveal a gap between external claims to establish order and the difficulties of implementation. These reports are nevertheless not treated as impartial counter-narratives detached from contemporary hierarchical assumptions about local communities. For the more recent period, the study distinguishes Dayton's international mechanisms for implementing peace from EU reform requirements based on membership criteria. While sovereignty, partnership, institutional functionality, and the rule of law feature prominently in these documents, external involvement is justified through the objectives of sustaining peace and advancing integration. The comparison explores the circumstances in which the documents represent Bosnia and Herzegovina as requiring external support or direction, and how such representations shape the position of local actors. The fundamental distinction lies between direct imperial administration and a sovereign state's relations within frameworks of peace implementation and accession conditionality. The paper argues that "order" and "reform" do not inherently carry identical political meanings across periods; their meanings depend on who invokes them and how decision-making authority is distributed. It therefore examines when legitimizing language makes power asymmetries visible and when it presents them as technical requirements, offering a comparative contribution to the history of Bosnia and Herzegovina.

Keywords: Bosnia and Herzegovina, External governance, Treaty of Berlin, Dayton order, EU conditionality

APARTMENTIZATION IN THE OTTOMAN EMPIRE: A COMPARATIVE STUDY OF ISTANBUL, PERA, AND THE BALKANS IN THE NINETEENTH AND TWENTIETH CENTURIES

Elif ÇİÇEKLİ[1*], Zafer SAĞDIÇ[2]

[1]Master's Student, Yıldız Technical University
[2]Assoc. Prof. Dr., Yıldız Technical University
[*]Corresponding author · E-mail: ccklelif@gmail.com · ORCID: 0009-0009-3180-0602

ABSTRACT

The emergence of apartment buildings in the nineteenth and early twentieth centuries represented not merely a transformation in residential architecture, but a broader reconfiguration of urban life, social relations, and cultural identity across the late Ottoman world. This study comparatively examines the development of apartment housing in Istanbul—particularly in Pera (Beyoğlu) and Nişantaşı—and in major Balkan cities such as Thessaloniki, Sofia, Belgrade, and Sarajevo. It focuses on the ways in which apartment architecture became part of a shared yet locally differentiated process of urban modernization. Following the Tanzimat reforms of 1839, Istanbul increasingly became a testing ground for new administrative, infrastructural, and architectural practices. In Pera, the cosmopolitan commercial and diplomatic centre of the capital, traditional timber housing was gradually supplemented and, in some areas, replaced by multi-storey masonry apartment buildings associated with new patterns of property ownership, rental housing, bourgeois domesticity, and metropolitan life. Rather than interpreting these buildings simply as direct imports of European models, the study approaches apartmentization as a process of adaptation in which existing Ottoman residential traditions interacted with emerging construction technologies, new urban regulations, and changing social expectations. Comparable developments took place in Balkan cities during the late nineteenth and early twentieth centuries. Commercial networks, population movements, administrative reforms, and the circulation of architects, builders, craftsmen, and cultural practices facilitated the transfer of architectural knowledge across the empire and its former territories. Although each city responded to its own political, social, and cultural circumstances, similarities can be identified in building typologies, spatial organization, façade composition, construction techniques, and the use of Neo-Classical, Eclectic, and later Art Nouveau architectural vocabularies. Through a comparative morphological and typological approach, this paper investigates the relationship between Istanbul's early apartment districts and parallel examples in the Balkans. Particular attention is given to the extent to which local domestic traditions were preserved, transformed, or reinterpreted within the emerging collective housing model. Ultimately, the study argues that apartmentization should be understood as a transregional phenomenon that created an architectural and cultural bridge between Istanbul and the Balkans. The early apartment building thus becomes a significant lens through which to examine modernization, migration, cultural exchange, and the formation of new urban identities across the late Ottoman and post-Ottoman geography.

Keywords: Ottoman Modernization, Apartment Architecture, Pera, Balkan Cities, Urban Transformation

PSİKOLOJİK GÜVENLİK ALGISININ ÇALIŞAN SESLİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE ÇEVİK LİDERLİĞİN ARACILIK ROLÜ

Elif ÜLER

Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Çekerek Fuat Oktay Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
E-posta: elif.uler@bozok.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2536-544X

ÖZET

Günümüz de örgütlerin değişime uyum sağlayabilmesi, sorunları erken fark edebilmesi ve örgütsel öğrenmeyi sürdürebilmesi açısından çalışanların görüş, öneri, endişe ve eleştirilerini açık biçimde ifade edebilmeleri önem taşımaktadır. Bu nedenle çalışanın kendini psikolojik olarak güven de hissetmesi, görüşlerini veya fikirlerini olumsuz sonuçlarla karşılaşma endişesi taşımadan ifade edebilmesi örgütsel süreçlerin sağlıklı işleyebilmesi için önemlidir. Bununla birlikte çalışanın psikolojik olarak kendini güvende hissettiği bir ortamda görüş veya fikirlerin çalışan sesine dönüşmesi için liderlik davranışlarının da belirleyici olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, psikolojik güvenlik algısının çalışan sesliliği üzerindeki etkisini ve bu ilişkide çevik liderliğin aracılık rolünü incelemektir. Bunun yanı sıra çevik liderliğin çok boyutlu yapısı dikkate alınarak sonuç odaklılık, takım odaklılık, yetkinlik, esneklik, hızlılık ve değişim odaklılık boyutlarının aracılık rolleri de araştırmada ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Çalışma nicel araştırma yaklaşımı ve ilişkisel tarama modeli çerçevesinde gerçekleştirilmiş olup, araştırmanın evrenini Türkiye'de kamu ve özel sektörde çalışan bireyler oluşturmuştur. Kolayda örnekleme yöntemiyle ulaşılan 486 çalışandan anket yoluyla veri toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, güvenirlik ve geçerlilik analizleri, korelasyon ve regresyon analizleri ile yapısal eşitlik modellemesinden yararlanılmıştır. Çevik liderliğin aracılık rolü öncelikle 32 maddeden ve altı alt boyuttan oluşan bütüncül yapı üzerinden, ardından her bir alt boyut için ayrı aracılık modelleri oluşturularak test edilmiştir. Araştırma bulguları, psikolojik güvenliğin çalışan sesliliğini pozitif ve anlamlı biçimde etkilediğini göstermiştir. Benzer şekilde psikolojik güvenlik ile çevik liderlik ve çevik liderlik ile çalışan sesliliği arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Çevik liderliğin bütüncül bir yapı olarak aracılık etkisi anlamlı olmakla birlikte, oluşturulan modelin uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olmadığı görülmüştür. Çevik liderliğin alt boyutlarına ilişkin aracılık modelleri ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise psikolojik güvenliğin çalışan sesliliği üzerindeki etkisinde alt boyutların farklı aracılık mekanizmaları sergilediği ve bazı boyutların aracılık rolü üstlenirken bazı boyutların bu ilişkide anlamlı bir aracılık işlevi göstermediği tespit edilmiştir. Bu bulgu, çevik liderliğin psikolojik güvenlik ile çalışan sesliliği arasındaki ilişkide homojen bir mekanizma olarak işlemediğini ve farklı liderlik davranışlarının çalışan sesliliğinin ortaya çıkmasında farklı işlevler üstlenebildiğini göstermektedir. Sonuç olarak araştırma, psikolojik güvenliğin çalışan sesliliğinin önemli bir belirleyicisi olduğunu ve bu ilişkinin çevik liderliğin farklı davranışsal boyutlarına göre değişebildiğini ortaya koymuştur. Bulgular, çevik liderliğin tek ve homojen bir liderlik yaklaşımı olarak değerlendirilmesi yerine alt boyutları düzeyinde incelenmesinin önemine işaret etmektedir. Bu bağlamda çalışma, psikolojik güvenlik, çalışan sesliliği ve çevik liderlik arasındaki ilişkilerin açıklanmasına katkı sağlamakta ve çalışanların görüşlerini açıkça ifade edebilecekleri örgütsel ortamların oluşturulmasında liderlik davranışlarının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik güvenlik, Çalışan sesliliği, Çevik liderlik

THE MEDIATING ROLE OF AGILE LEADERSHIP IN THE EFFECT OF PSYCHOLOGICAL SAFETY ON EMPLOYEE VOICE

Elif ÜLER

Asst. Prof. Dr., Yozgat Bozok University, Çekerek Fuat Oktay Vocational School of Health Services
E-mail: elif.uler@bozok.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2536-544X

ABSTRACT

In today's world, for organizations to adapt to change, identify problems early, and sustain organizational learning, it is crucial that employees can openly express their views, suggestions, concerns, and criticisms. Therefore, employees feeling psychologically secure and able to express their opinions or ideas without fear of negative consequences is essential for the healthy functioning of organizational processes. However, it is believed that leadership behaviors can also be decisive in transforming opinions or ideas into employee voices in an environment where employees feel psychologically safe. The aim of this research is to examine the effect of perceived psychological safety on employee voice and the mediating role of agile leadership in this relationship. In addition, considering the multidimensional nature of agile leadership, the mediating roles of the dimensions of results orientation, team orientation, competence, flexibility, speed, and change orientation were also evaluated separately in the research. This study was conducted within the framework of a quantitative research approach and a relational survey model. The research population consisted of individuals working in the public and private sectors in Turkey. Data was collected through surveys from 486 employees reached using a convenience sampling method. Descriptive statistics, reliability and validity analyses, correlation and regression analyses, and structural equation modeling were used in the analysis of the data. The mediating role of agile leadership was first tested through a holistic structure consisting of 32 items and six sub-dimensions, and then separate mediation models were created for each sub-dimension. The research findings showed that psychological safety positively and significantly affects employee voice. Similarly, positive and significant relationships were determined between psychological safety and agile leadership, and between agile leadership and employee voice. While the mediating effect of agile leadership as a holistic structure was significant, the fit indices of the constructed model were found to be outside acceptable limits. When the mediating models of the sub-dimensions of agile leadership are evaluated separately, it is found that the sub-dimensions exhibit different mediating mechanisms in the effect of psychological safety on employee voice, and while some dimensions assume a mediating role, others do not show a significant mediating function in this relationship. This finding indicates that agile leadership does not function as a homogeneous mechanism in the relationship between psychological safety and employee voice, and that different leadership behaviors can assume different functions in the emergence of employee voice. In conclusion, the research revealed that psychological safety is a significant determinant of employee voice, and that this relationship can vary according to the different behavioral dimensions of agile leadership. The findings highlight the importance of examining agile leadership at the level of its sub-dimensions, rather than considering it as a single, homogeneous leadership approach. In this context, the study contributes to clarifying the relationships between psychological safety, employee voice, and agile leadership, and reveals the importance of leadership behaviors in creating organizational environments where employees can openly express their views.

Keywords: Psychological safety, Employee voice, Agile leadership

SÜREKLİ ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ÖTESİNDE: DİJİTAL NÖBET OLGUSUNUN NETNOGRAFİK BİR İNCELEMESİ

Elif ÜLER

Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Çekerek Fuat Oktay Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
E-posta: elif.uler@bozok.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2536-544X

ÖZET

Dijital iletişim teknolojilerinin çalışma yaşamına yaygın biçimde entegre olması, çalışanların işle kurdukları ilişkinin zaman ve mekan sınırlarını önemli ölçüde değiştirmiştir. Akıllı telefonlar, e-posta, anlık mesajlaşma uygulamaları ve çevrim içi işbirliği platformları, çalışanların çalışma zamanı dışında da işle ilişkili dijital kanallara erişebilmesini mümkün kılmıştır. Bu durum yalnızca mesai dışında fiilen çalışmayı değil, çalışanların herhangi bir iş talebi bulunmadığı halde olası bir mesaj, arama veya görev ihtimaline karşı erişilebilir kalmalarını, işle ilişkili dijital kanalları izlemelerini ve zihinsel olarak işe yönelik bir hazır bekleyiş halini sürdürmelerini de beraberinde getirmiştir. Literatürde sürekli erişilebilirlik, mesai dışı bağlantı, cevap verme baskısı ve çevrim içi olma gibi olgular farklı kavramlar üzerinden incelenmektedir. Bununla birlikte henüz gerçekleşmemiş olası bir iş talebine yönelik olarak çalışanın informal hazır bekleyiş deneyiminin bütüncül olarak incelendiği bir çalışma gözlenmemiştir. Bu araştırmanın amacı, çalışanların doğal çevrim içi anlatılarından hareketle söz konusu deneyimin temel bileşenlerini ve kavramsal sınırlarını ortaya koymak ve bu deneyimi incelemektir. Araştırmada netnografik araştırma deseni benimsenmiştir. Araştırmanın verileri, çalışanların iş deneyimlerini gönüllü olarak paylaştıkları Reddit platformundaki çalışma yaşamı, kariyer, yöneticilik, uzaktan çalışma ve teknoloji odaklı topluluklarda yer alan herkese açık gönderi ve yorumlardan elde edilmiştir. Veri toplama sürecinde mesai dışı erişilebilirlik, iş mesajlarını ve dijital kanalları kontrol etme, olası iş taleplerini bekleme ve beklenmedik dijital taleplere karşı hazır bulunma gibi deneyimlere odaklanılmıştır. Elde edilen veriler MAXQDA nitel veri analiz programı aracılığıyla kodlanmış ve tematik olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, çalışanların yaşamış olduğu deneyimlerin Dijital Hazır Bulunuşluk, Dijital İzleme ve Kontrol ve Zihinsel Nöbet Hali olmak üzere üç temel tema etrafında şekillendiğini göstermiştir. Bu temalar, çalışanın çalışma zamanı dışında yalnızca teknik olarak erişilebilir kalmadığını; aynı zamanda olası iş taleplerini kaçırmamak amacıyla dijital kanalları izleyebildiğini ve henüz herhangi bir talep ortaya çıkmamışken zihinsel olarak hazır bekleyebildiğini ortaya koymaktadır. Analizler sonuçları çalışanın sürekli hazır bulunuşluk halinin ortaya çıkmasında örgütsel, işle ilişkili ve bireysel-motivasyonel nitelikte farklı mekanizmaların rol oynadığını göstermiştir. Bulgular doğrultusunda çalışanın sürekli hazır bulunuşluk hali "Dijital Nöbet" olarak kavramsallaştırılmış ve dijital nöbet; çalışanın formal bir nöbet veya erişilebilirlik yükümlülüğü bulunmaksızın, henüz aktif bir iş talebi ortaya çıkmamışken, çalışma zamanı dışında olsa bile işle ilgili dijital talepleri öngörerek dijital erişilebilirliğini sürdürmesi, potansiyel talebi kaçırmamak amacıyla işle ilişkili dijital kanalları izlemesi ve dikkatinin bir bölümünü olası talebe tahsis ederek öngörüye dayalı bir hazır bekleyiş halinde bulunması olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu çerçevede Dijital Nöbet'in ayırt edici niteliği; deneyimin mesai dışında, işe özgü, formal olmayan ve talep henüz ortaya çıkmadan önce gerçekleşmesidir. Araştırma, sürekli erişilebilirliğin ötesinde çalışanların henüz gerçekleşmemiş dijital iş taleplerine yönelik davranışsal ve zihinsel hazır bekleyişlerini görünür hale getirerek dijital çalışma yaşamı literatürüne kavramsal bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital nöbet, Sürekli erişilebilirlik, Dijital hazır bulunuşluk, Dijital izleme ve kontrol, Zihinsel nöbet hali

BEYOND CONSTANT AVAILABILITY: A NETNOGRAPHIC EXAMINATION OF DIGITAL STANDBY

Elif ÜLER

Asst. Prof. Dr., Yozgat Bozok University, Çekerek Fuat Oktay Vocational School of Health Services
E-mail: elif.uler@bozok.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2536-544X

ABSTRACT

The widespread integration of digital communication technologies into working life has significantly transformed the temporal and spatial boundaries of employees' relationship with work. Smartphones, email, instant messaging applications, and online collaboration platforms have enabled employees to remain connected to work-related digital channels even outside regular working hours. This transformation has resulted not only in actual work being performed after hours but also in employees remaining accessible in anticipation of potential messages, calls, or tasks, monitoring work-related digital channels, and maintaining a state of mental readiness even when no active work demand exists. The existing literature examines phenomena such as constant availability, after-hours connectivity, pressure to respond, and online vigilance through different conceptual frameworks. However, limited attention has been paid to employees' informal standby experience in anticipation of a potential work-related demand that has not yet occurred. This study aims to identify and examine the fundamental components and conceptual boundaries of this experience based on employees' naturally occurring online narratives. A netnographic research design was adopted. The data were obtained from publicly available posts and comments shared in Reddit communities focused on working life, careers, management, remote work, and technology, where employees voluntarily discuss their work experiences. The data collection process focused on experiences such as after-hours availability, checking work-related messages and digital channels, anticipating potential work demands, and remaining prepared for unexpected digital demands. The collected data were coded and thematically analyzed using MAXQDA qualitative data analysis software. The findings indicate that employees' experiences are structured around three main themes: Digital Readiness, Digital Monitoring and Control, and Mental Standby State. These themes demonstrate that employees do not merely remain technically accessible outside working hours; they may also monitor digital channels to avoid missing potential work demands and remain mentally prepared even before any demand actually arises. The analyses further indicate that various organizational, work-related, and individual-motivational mechanisms contribute to the emergence of this continuous state of readiness. Based on the findings, this state of continuous readiness is conceptualized as "Digital Standby." Digital Standby refers to a state in which employees, without a formal on-call or availability obligation and before any active work demand has emerged, maintain digital availability outside working hours by anticipating potential work-related digital demands, monitor work-related digital channels to avoid missing such demands, and allocate part of their attention to potential demands while maintaining a state of anticipatory readiness. In this context, Digital Standby is distinguished by four defining characteristics: it occurs outside regular working hours, is work-specific, is informal, and takes place before an actual work demand emerges. By making employees' behavioral and mental readiness for not-yet-realized digital work demands visible beyond constant availability, this study seeks to contribute conceptually to the literature on digital working life.

Keywords: Digital Standby, Constant availability, Digital readiness, Digital monitoring and control, Mental standby state

ENERGY SECURITY THROUGH FINANCIAL DEMOCRATIZATION, NATURAL RESOURCES, AND FISCAL FEDERALIZATION

Elma SATROVIC

Prof. Dr., Hasan Kalyoncu University, Department of International Trade and Logistics, Gaziantep
E-mail: elma.satrovic@hku.edu.tr

ABSTRACT

The conflict over the presence of resource curse has been pragmatic and cannot be addressed until or unless the direct and indirect interrelations between natural resource abundance (RNE) and energy security become explicit. To resolve this puzzle, this paper deals with a new emphasize by pursuing how RNE moderates the effect of fiscal federalization on energy security objectives in the presence of green innovation, population, and economic progress. In this vein, this paper collects the data for seven Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) countries in the period 1995-2020 and assess the nexuses of interest under the umbrella of Stochastic Impacts by Regression on Population, Affluence, and Technology (STIRPAT) phenomenon. As per the outcomes, there is a statistically significant negative association between fiscal federalization and energy security objectives. Likewise, financial democratization is keen to fortify the energy insecurity of the inspected OECD nations. RNE is showcased to support the energy security objectives. Green innovation and clean energy are acting towards energy security objectives, whereas population and economic progress escalate energy insecurity. Pursuing the moderating impact, it is pertinent to showcase that fiscal federalization reduces energy insecurity via the channel of RNE. Herein, earnings from natural resources should be directed to support energy security targets of local/regional authorities to achieve SDG 7.

Keywords: Fiscal federalization, Financial democratization, Energy security, Natural resources, OECD

DÜNYA HALK BİLİMİNDE HATIRA TÜRÜ (MEMORAT) VE AZERBAYCAN METİNLERİ

Elnara AMİRLİ

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü
E-posta: elnaramirli@gmail.com · ORCID: 0000-0002-9050-9139

ÖZET

Makale, dünya halk biliminde "hatıra" ya da "memorat" olarak adlandırılan kişisel deneyim anlatılarının kuramsal çerçevesini ve Azerbaycan folklorundaki türsel konumunu incelemektedir. Çalışmanın temel amacı, hatırayı rivayet, efsane, anlatı ve diğer yakın türlerden ayıran özellikleri belirlemek, dünya folklor araştırmalarındaki yaklaşımları Azerbaycan'dan derlenen sözlü örneklerle karşılaştırmaktır. Hatıranın en belirgin özelliği, anlatıcının olayı bizzat yaşadığını veya doğrudan tanık olduğunu ileri sürmesi ve anlatımını "ben gördüm", "ben yaşadım" gibi birinci şahıs ifadeleriyle kurmasıdır. Bu yönüyle memorat, başkasından duyulan ve aktarılan anlatılardan ayrılır. Ayrıca bu anlatılar çoğunlukla belirli bir zaman ve mekâna bağlıdır; olay örgüsü katı biçimde kalıplaşmış değildir ve doğaçlamaya açıktır. Makale, Carl Wilhelm von Sydow, Lauri Honko, Linda Dégh, Andrew Vázsonyi, Sandra Stahl, Richard Bauman, David Hufford, Alessandro Portelli, Jan Vansina ve başka araştırmacıların görüşlerini karşılaştırmaktadır. Bu yaklaşımlarda memoratın kişisel deneyim, inanç, bellek, performans, toplumsal bağlam ve gelenekle ilişkisi öne çıkar. Bazı araştırmacılar memoratı özellikle doğaüstü deneyimlerle ilişkilendirirken, bazıları kavramı daha geniş tutarak gündelik yaşam, savaş, göç ve travmatik olaylara ilişkin kişisel anlatıları da bu çerçevede değerlendirir. Ortak nokta, yaşanmış bir olayın anlatılırken bellek, kültür, mevcut inançlar ve toplumsal değerler aracılığıyla yeniden anlamlandırılmasıdır. Anlatıcının ses tonu, vurguları, ayrıntıları seçme biçimi ve dinleyiciyi ikna etme çabası da türün performatif niteliğinin bir parçasıdır. Çalışmanın Azerbaycan folkloru üzerine bölümü, tür sınıflandırmasındaki karışıklıklara dikkat çeker. Bazı derlemelerde "hatıra" başlığı altında verilen metinlerin aslında anlatı veya rivayet özelliği taşıdığı gösterilir. Buna karşılık savaş, göç, Karabağ olayları, mitolojik varlıklar ve "vergili" kişilerle ilgili bazı örnekler, anlatıcının doğrudan katılımı, belirli zaman ve mekân vurgusu, ayrıntılı tanıklık ve dinleyiciyi inandırma çabası nedeniyle hatıra niteliği taşır. Metinlerin yalnızca konusuna bakarak sınıflandırılmasının yetersiz olduğu, her örneğin anlatım biçimi ve toplumsal işlevi bakımından ayrıca incelenmesi gerektiği vurgulanır. Sonuç olarak makale, hatıranın içeriğe göre değil, esas olarak anlatım biçimine göre belirlenmesi gerektiğini savunur. Kişisel deneyim, gelenek ve halk inancıyla birleşerek folklorik bir metne dönüşür; anlatı tekrarlandıkça varyantlaşır, kolektifleşir, anonimleşir ve zamanla fabulat, anlatı veya efsane gibi başka türlere dönüşebilir. Böylece hatıra, bireysel tanıklık ile kolektif kültürel bellek arasında işleyen dinamik bir folklor türü olarak değerlendirilir.

Anahtar Kelimeler: Hatıra, Folklor, Kolektif bellek, Azerbaycan folkloru

THE MEMORATE GENRE IN WORLD FOLKLORE AND AZERBAIJANI TEXTS

Elnara AMİRLİ

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore
E-mail: elnaramirli@gmail.com · ORCID: 0000-0002-9050-9139

ABSTRACT

The article examines the theoretical framework of personal experience narratives known as "hatıra" or "memorate" in international folklore studies and explores their generic status within Azerbaijani folklore. Its main aim is to identify the features that distinguish memorates from closely related genres such as legends, narratives, and oral accounts, while comparing major theoretical approaches in folklore studies with oral materials collected in Azerbaijan. The most distinctive feature of the memorate is that the narrator claims to have personally experienced or directly witnessed the event and typically uses first-person expressions such as "I saw it" or "I experienced it." In this respect, the memorate differs from narratives based on events heard from others. Such accounts are also usually connected to a specific time and place, while their plot structure remains relatively flexible and open to improvisation. The article compares the views of Carl Wilhelm von Sydow, Lauri Honko, Linda Dégh, Andrew Vázsonyi, Sandra Stahl, Richard Bauman, David Hufford, Alessandro Portelli, Jan Vansina, and other scholars. Their approaches emphasize the relationship of the memorate to personal experience, belief, memory, performance, social context, and tradition. While some researchers associate memorates primarily with supernatural experiences, others adopt a broader perspective that includes personal narratives concerning everyday life, war, migration, and traumatic events. A common point among these approaches is that lived experience is reshaped through memory, culture, existing beliefs, and social values when it is narrated. The section devoted to Azerbaijani folklore highlights problems of genre classification. Some texts published under the heading of "hatıra" are shown to correspond more closely to other narrative genres. By contrast, certain accounts concerning war, migration, the Karabakh conflict, mythological beings, and individuals believed to possess supernatural abilities display the characteristics of memorates because of the narrator's direct participation, precise references to time and place, detailed testimony, and attempts to convince the audience of the event's authenticity. The article therefore argues that classification based solely on subject matter is insufficient. In conclusion, the study maintains that the memorate should be identified primarily through its mode of narration rather than its content. Personal experience becomes folkloric when it interacts with tradition and folk belief. As such narratives are repeatedly told, they may develop variants, become collective and anonymous, and eventually transform into other narrative genres. The memorate thus functions as a dynamic form situated between individual testimony and collective cultural memory.

Keywords: Memorate, Folklore, Collective memory, Azerbaijani folklore

SAVAŞIN KADIN PSİKOLOJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE ALEXANDER KAVELİUS'UN "LEYLA" ROMANI

Elxan MƏMMƏDOV (Elhan Memmedov)

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümü, Güzel Sanatlar, Dil ve Edebiyat Enstitüsü
E-posta: elxan.yurdoglu@yahoo.com · ORCID: 0000-0001-8239-2973

ÖZET

Savaşlar yalnızca toplumların siyasal ve sosyal yapısını değil, bireylerin ruhsal dünyasını da derinden etkileyen travmatik olaylardır. Özellikle kadınlar, savaş sürecinde fiziksel şiddet, zorunlu göç, yakınlarını kaybetme, cinsel istismar ve toplumsal dışlanma gibi çok yönlü travmalarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, savaşın kadın psikolojisi üzerindeki etkilerinin edebiyat aracılığıyla incelenmesini önemli bir araştırma alanına dönüştürmüştür. Bu çalışmada, Aleksandra Kavelius'un "Leyla" romanı savaşın kadın psikolojisi üzerindeki etkileri bağlamında ele alınmaktadır. Roman, Bosna Savaşı sırasında yaşanan insani trajedileri bir kadın karakterin deneyimleri üzerinden görünür kılarken, savaşın bireyin kimliği, ruh sağlığı ve yaşam algısı üzerinde bıraktığı derin izleri de ortaya koymaktadır. Araştırmanın amacı, romanda kadın karakterin yaşadığı psikolojik değişimleri travma kuramı, savaş psikolojisi ve toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirmek; savaşın bireysel ve toplumsal sonuçlarının edebi anlatıya nasıl yansıtıldığını ortaya koymaktır. Romanın ana karakteri olan Leylanın yaşadıkları, misafirliğe gittiği akraba evinin savaşın çıktığı mekana denk gelmesi ve bunun sonucunda bir müslüman olmasından dolayı tutuklanması, bundan sonra başına gelen olumsuz olaylar, düşmanlar tarafından kadına uygulanabilecek en vahim işgencelere maruz kalması, tecavüzler, psikoljik baskılar, açlık, olumsuz yaşam şartları, bir yerden başka yere götürülerken hep tecavüzcü bakışlar altında ve korku içinde geçen bir kaç yıl, tüm bunların yanısıra aile özlemi, sıcak bir yuva hasreti, kısacası hayatta kalma mücadelesi yazar tarafından çok etkileyici anlatım biçimiyle sunulmuştur. Roman, savaş edebiyatı ve travma kuramı çerçevesinde değerlendirilmiş ve özellikle duygusal kavramlar, insani değerler, kadın kimliği, korku, bellek, sessizlik, umut ve hayatta kalma mücadelesi gibi temel kavramlar üzerinden incelenmiştir. İnceleme sonucunda, "Leyla" romanının savaşı yalnızca fiziksel yıkım olarak değil, bikişi üzerinden ele alınarak insanın ruhsal bütünlüğünü zedeleyen uzun süreli bir travma olarak ele aldığı görülmektedir. Eserde kadın karakterin yaşadığı psikolojik kırılmalar, savaşın görünmeyen yüzünü temsil ederken; umut, direnç ve yaşamı yeniden kurma isteği ise insanın en ağır koşullarda dahi var olma mücadelesini simgelemektedir. Bu yönüyle roman, savaşın kadın psikolojisi üzerindeki etkilerini insani ve evrensel bir bakış açısıyla ele alan önemli eserlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Savaş, Kadın psikolojisi, Travma, Toplumsal cinsiyet

THE IMPACT OF WAR ON WOMEN'S PSYCHOLOGY AND ALEXANDER KAVELIUS'S NOVEL "LEYLA"

Elxan MƏMMƏDOV (Elhan Memmedov)

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch, Institute of Fine Arts, Language and Literature

E-mail: elxan.yurdoglu@yahoo.com · ORCID: 0000-0001-8239-2973

ABSTRACT

Wars are traumatic events that profoundly affect not only the political and social structures of societies but also the inner lives of individuals. Women, in particular, face multifaceted traumas during wartime, such as physical violence, forced displacement, the loss of loved ones, sexual abuse, and social exclusion. Consequently, examining the impact of war on women's psychology through literature has become a significant area of research. This study examines Aleksandra Kavelius's novel "Leyla" within the context of war's impact on women's psychology. While bringing the human tragedies of the Bosnian War to light through the experiences of a female protagonist, the novel also reveals the deep scars war leaves on an individual's identity, mental health, and perception of life. The aim of the study is to evaluate the psychological changes experienced by the female character in the novel through the lenses of trauma theory, the psychology of war, and gender perspectives, and to reveal how the individual and societal consequences of war are reflected in the literary narrative. The author presents a deeply moving account of the experiences of Leyla, the novel's protagonist: finding herself in a relative's home just as war breaks out; being arrested as a result of her Muslim identity; enduring a series of harrowing ordeals—including the most brutal forms of torture inflicted upon a woman by the enemy, rape, psychological abuse, starvation, and squalid living conditions; living in constant fear and under the lecherous gaze of her captors during years of forced transfers; and, amidst all this, grappling with a longing for family and the warmth of a home—in short, a desperate struggle for survival. The novel has been analyzed within the framework of war literature and trauma theory, focusing particularly on key concepts such as emotional states, human values, female identity, fear, memory, silence, hope, and the struggle for survival. The analysis reveals that the novel "Leyla" approaches war not merely as physical destruction but as a prolonged trauma that damages the human spirit, viewed through the lens of an individual's experience. While the psychological breakdowns experienced by the female character represent the unseen face of war, hope, resilience, and the desire to rebuild one's life symbolize the human struggle to endure even under the most grueling conditions. In this respect, the novel stands as a significant work that examines the impact of war on the female psyche from a humane and universal perspective.

Keywords: War, Female psychology, Trauma, Gender

NAHÇIVAN VE DOĞU ANADOLU HALK ŞİİRİ İLE FOLKLORİK TİPLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Elxan MƏMMƏDOV (Elhan Memmedov)

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümü, Güzel Sanatlar, Dil ve Edebiyat Enstitüsü
E-posta: elxan.yurdoglu@yahoo.com · ORCID: 0000-0001-8239-2973

ÖZET

Birbirine bitişik ve komşu bölgelerde yaşayan Türk halklarının çeşitli alanlarda paylaştıkları ortak özellikler, en belirgin biçimde sözlü halk edebiyatlarında korunagelmiştir. Gözlemlenen ufak tefek farklılıklara rağmen, Nahçıvan ve Doğu Anadolu folkloru – ve bu sözlü gelenek içinde yer alan tipler – taşıdıkları güçlü benzerliklerle dikkat çekmektedir. Nahçıvan ve Doğu Anadolu'nun tarih boyunca sıklıkla aynı devletlerin sınırları içinde yer almış olması, bu bölgelerdeki sözlü halk edebiyatı örnekleri arasında çok sayıda benzerliğin bulunmasını beraberinde getirmiştir. Azerbaycan'a bağlı Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ile Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinde derlenen halk şiiri örnekleri arasındaki benzerliğin karşılaştırmalı çalışmalar için temel bir dayanak oluşturduğundan hareketle; araştırmamızı, bu komşu sınır bölgelerinin halkları ve toplulukları tarafından üretilen şiirlerdeki ortak imgeler dünyası üzerine yoğunlaştırdık. Birbirine komşu ve akraba olan bu halkların sözlü geleneklerine ait lirik metinlerdeki imgeler sistemini inceleyerek, ortak kültürel miraslarının zamanın amansız akışı içinde kaybolmadığını; aksine, kolektif hafızada korunup yaşatıldığını ve günümüze kadar varlığını sürdürdüğünü bilimsel bir analizle ortaya koymayı amaçladık. İster Azerbaycanın Nahçıvan yöresinde, isterse Türkiyenin Doğu Anadolu bölgesinde yayılmış şiirsel türler – koşma, varsağı, ninni, mani, aşık edebiyatı, bazen hatta bilmece gibi türlerde yer alan imgelerin benzerliği, bazen tıpatıp aynı olması bu şiirlerin ortak halkın ürünü olduğu kanaatini ortaya koyuyor. Halen sınır olan bölgelerin coğrafi özelliklerinin benzerliği – Ağrı dağı, Aras nehri gibi kavramlar – araştırdığımız halk edebiyatının şiirsel örneklerinde sık sık karşımıza çıkıyor. Bununla birlikte, Nahçıvan ve Doğu Anadolu'nun halk şiiri ve folklorik figürleri üzerine yapılan kapsamlı araştırmalar hâlâ sınırlı sayıdadır. İki bölge arasındaki ilişkilerin günümüzdeki kadar yoğun olmadığı düşünüldüğünde, böyle bir çalışmaya duyulan ihtiyaç açıktır. Bu doğrultuda makalemiz, hem Azerbaycan hem de Türkiye'deki sözlü halk edebiyatının şiirsel türlerinde yer alan figürlerin ne ölçüde incelenip analiz edildiğini ele almaktadır. Tespitlerimiz, münferit araştırmacıların belirli makalelerde bazı figürleri ele almış olmalarına rağmen, gerek Azerbaycan'da gerekse Türkiye'de şiirsel türlerdeki folklorik figürlere dair kapsamlı bir çalışmanın yapılmadığını ve her iki bölgeden örnekleri içeren karşılaştırmalı bir araştırmanın da bulunmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Nahçıvan, Doğu Anadolu, Halk şiiri, Figür

A STUDY ON THE FOLK POETRY AND FOLKLORIC TYPES OF NAKHCHIVAN AND EASTERN ANATOLIA

Elxan MƏMMƏDOV (Elhan Memmedov)

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch, Institute of Fine Arts, Language and Literature

E-mail: elxan.yurdoglu@yahoo.com · ORCID: 0000-0001-8239-2973

ABSTRACT

The similarities of the Turkic peoples living in the near and neighboring geography in many areas are more preserved in the oral literature. The folklore of Nakhchivan and Eastern Anatolia and the images in this folk literature are notable for their similarities, although there are very few differences. Nakhchivan and Eastern Anatolia have been the lands of the same states many times throughout history, so there are many similarities in the examples of folk oral literature. Since this similarity of folk poetry examples collected in the geography of Eastern Anatolia of Turkey, and in the Nakhchivan Autonomous Republic, a region of Azerbaijan, was the main elements of a joint study, based on such a theme, we studied similar images in the examples of folk poetry created by people and communities living in the border areas of two different countries. Thus, based on the system of images in the folk literature of neighbor and relative peoples, we have tried to show by scientific research that similar cultures of nations have not been destroyed in the relentless flow of history, preserved in people's memory. The similarity – and at times, the exact identity – of imagery found in poetic genres such as koşma, varsağı, lullabies, mani, aşık literature, and even riddles – spread across both the Nakhchivan region of Azerbaijan and the Eastern Anatolia region of Turkey – suggests that these poems are the product of a shared folk culture. Geographical features common to these border regions – such as Mount Ararat and the Aras River – frequently appear in the examples of folk poetry we have studied. Nevertheless, the researches on Nakhchivan and Eastern Anatolian folk poetry and folklore images is very limited. Even if we consider that the relations of the two countries in all spheres are not the same as they are today, we can say that there is a need for such a study. For this purpose, in our article, we have considered the level of study and research of the images contained in the poetic images of oral folk literature in both Azerbaijan and Turkey. Our observations in this regard give grounds to say that in some articles of individual scholars, individual images have been brought to the scientific level, but in a broad sense, neither in Azerbaijan nor in Turkey the images in folk poetry have been fully studied in one of the two countries, nor have the examples of both countries been studied.

Keywords: Nakhchivan, Eastern Anatolia, Folk poetry, Figure

TARİXLƏ ÜZ-ÜZƏ: QUBANIN MEMARLIQ VƏ MƏDƏNİ İRS PANORAMASI

Ülkər ZEYNALOVA, Emin ULUBƏYOV*

Quba şəhəri "Soyqırım Memorial Kompleksi"nin əməkdaşı
*Məsul müəllif · E-poçt: emin.ulubbeyov@gmail.com · ORCID: 0009-0004-1393-5144

XÜLASƏ

Təqdim olunan məqalə Azərbaycanın ən qədim yaşayış məskənlərindən biri olan Quba bölgəsinin zəngin tarixi və memarlıq xəzinəsini ətraflı təhlil edir. Müəllif Qubanı sadəcə bir coğrafi ərazi deyil, müxtəlif mədəniyyətlərin kəsişdiyi və dövlətçilik ənənələrinin qorunduğu canlı bir salnamə kimi təqdim edir. Yazıda IV əsrdən başlayan məskunlaşma tarixinə, xüsusilə XVIII əsr Quba xanlığı dövrünün siyasi və iqtisadi yüksəlişinə diqqət yetirilir. Məqalədə bölgənin simvolu sayılan Cümə məscidi, maarifçilik ənənələrini əks etdirən Səkinəxanım məscidi, sosial həyatın mərkəzi olmuş Çuxur hamam və mühəndislik incisi olan Tağlı körpü kimi abidələrin memarlıq xüsusiyyətləri araşdırılır. Eyni zamanda, UNESCO-nun Dünya İrsi Siyahısına daxil edilmiş, unikal dili və pilləli memarlığı ilə seçilən Xınalıq qoruğu və Səfəvilər dövrünün yadigarı olan Ağbil türbələri haqqında mühüm məlumatlar verilir. Nəticə olaraq, Qubanın tarixi abidələri Şərq və Qafqaz memarlıq üslublarının unikal sintezini təşkil edir. Bu irsin öyrənilməsi və qorunması təkcə regional deyil, Azərbaycanın milli kimliyinin və tarixi yaddaşının gələcək nəsillərə ötürülməsi baxımından strateji əhəmiyyət kəsb edir.

Açar sözlər: Cümə məscidi, Səkinə xanım məscidi, Çuxur hamam, Tağlı körpü, Xınalıq qoruğu, Ağbil türbələri

FACE TO FACE WITH HISTORY: THE PANORAMA OF GUBA'S ARCHITECTURAL AND CULTURAL HERITAGE

Ülker ZEYNALOVA, Emin ULUBAYOV*

Guba Genocide Memorial Complex, Guba, Azerbaijan

*Corresponding author · E-mail: emin.ulubbeyov@gmail.com · ORCID: 0009-0004-1393-5144

ABSTRACT

This article provides a detailed analysis of the rich historical and architectural treasures of Guba, one of Azerbaijan's oldest settlements. The author presents Guba not merely as a geographical area, but as a living chronicle where diverse cultures intersect and traditions of statehood are preserved. The text highlights the region's history of habitation dating back to the 4th century, specifically focusing on the political and economic rise during the Guba Khanate in the 18th century. The article explores the architectural features of key monuments such as the Juma Mosque, a symbol of the region; the Sakina Khanim Mosque, reflecting traditions of enlightenment; the Chukhur Hamam, which served as a center for social life; and the Arch Bridge, a masterpiece of engineering. Additionally, it provides essential information on the Khinalig Reserve, distinguished by its unique language and terraced architecture—now part of the UNESCO World Heritage List—as well as the Aghbil Tombs, relics of the Safavid era. In conclusion, Guba's monuments represent a unique synthesis of Oriental and Caucasian architectural styles. Studying and protecting this heritage is of strategic importance not only regionally but also for transferring Azerbaijan's national identity and historical memory to future generations.

Keywords: Juma Mosque, Sakina Khanum Mosque, Chukhur Bath, Arched Bridge (Gudyalchay Bridge), Khinalig Reserve, Agbil Mausoleums

PARİS ANLAŞMASI SONRASI KÜRESEL İKLİM YÖNETİŞİMİNDE ÇOK TARAFLILIĞIN DÖNÜŞÜMÜ VE ETKİNLİK AÇMAZI: KAMU YÖNETİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER PERSPEKTİFİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Emrah ATAR[1*], Serkan GÖREN[2]

[1]Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
[2]Doktora Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: emrah.atar@erdogan.edu.tr · ORCID: 0000-0003-1221-5415

ÖZET

Paris Anlaşması, küresel iklim yönetişiminin kurumsal mimarisinde önemli bir dönüşümü temsil etmektedir. Anlaşma, merkezi olarak belirlenen emisyon azaltım yükümlülüklerinin ağırlıkta olduğu önceki yaklaşımlardan farklı olarak, devletlerin ulusal koşullarına göre oluşturdukları ulusal katkı beyanlarını ortak şeffaflık, raporlama, gözden geçirme ve zaman içinde artan hedefler doğrultusunda ilerleme mekanizmalarıyla bir araya getiren hibrit bir yönetişim yapısı ortaya koymuştur. Bu çalışma, Paris Anlaşması sonrasında küresel iklim yönetişiminde çok taraflılığın nasıl dönüştüğünü ve bu dönüşümün iklim politikalarının etkinliği üzerinde ne tür sonuçlar doğurduğunu incelemektedir. Kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler disiplinlerinin kesişiminde konumlanan çalışma, özellikle katılım, ulusal politika özerkliği, idari kapasite, hesap verebilirlik ve çevresel etkinlik arasındaki gerilime odaklanmaktadır. Çalışma, nitel ve disiplinler arası bir araştırma yaklaşımına dayanmakta; ilgili akademik literatür, politika belgeleri ve küresel iklim rejiminin kurumsal mekanizmaları üzerinden kavramsal ve eleştirel bir değerlendirme sunmaktadır. Paris Anlaşması'nın etkinliği yalnızca kısa vadeli emisyon azaltım sonuçları üzerinden değil; uluslararası iş birliğini sürdürme, iklim normlarını kurumsallaştırma, politika sürekliliğini sağlama, çok katmanlı yönetişimi teşvik etme ve farklı ulusal idari yapılarda uygulama kapasitesi oluşturma boyutları üzerinden de değerlendirilmektedir. Analiz, Paris Anlaşması'nın esnek ve hibrit yönetişim mimarisinin küresel katılımı önemli ölçüde genişlettiğini ve farklı ulusal çıkarlar, ekonomik yapılar ve kalkınma öncelikleri arasındaki farklılıklara rağmen çok taraflı iklim iş birliğinin sürekliliğini sağlamaya katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte geniş katılımın otomatik olarak yeterli çevresel etkinlik üretmediği görülmektedir. Ulusal katkılar ile küresel iklim hedefleri arasındaki iddia ve uygulama açığı, güçlü ve cezalandırıcı yaptırım mekanizmalarının bulunmaması, iklim finansmanındaki yetersizlikler, ülkeler arasındaki idari kapasite farklılıkları, fosil yakıtlara bağımlılık, güç asimetrileri ve kısa vadeli siyasal öncelikler Paris Anlaşması'nın dönüştürücü kapasitesini sınırlandırmaktadır. Çalışma ayrıca Paris sonrası dönemde küresel iklim yönetişiminin yalnızca devletlerarası bir süreç olmaktan çıktığını ortaya koymaktadır. Yerel yönetimler, özel sektör kuruluşları, sivil toplum aktörleri, ulusötesi ağlar ve diğer devlet dışı aktörler iklim politikalarının tasarımı ve uygulanmasında giderek daha görünür hâle gelmiştir. Bu çok katmanlı ve çok aktörlü yapı, politika yeniliği, katılım ve uygulama açısından yeni fırsatlar yaratırken; koordinasyon, sorumluluk paylaşımı ve hesap verebilirlik sorunlarını da derinleştirmektedir. Bu bulgular, Paris sonrası dönemin temel sorununun yalnızca çok taraflılığın varlığı değil, çok taraflı iş birliğinin yeterli ve zamanında politika sonuçlarına dönüştürülüp dönüştürülemediği olduğunu göstermektedir. Çalışma, Paris Anlaşması'nın ne mutlak bir başarı ne de bütünüyle başarısız bir iklim rejimi olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Anlaşmanın en önemli başarısı, küresel iklim iş birliğini sürdürmesi ve kurumsallaştırmasıdır; temel zayıflığı ise süreçsel katılım ile çevresel performans arasındaki kalıcı açığı ortadan kaldıramamasıdır. Bu yönüyle çalışma, kamu yönetiminin uygulama ve idari kapasite tartışmalarını uluslararası ilişkiler literatüründeki çok taraflılık, egemenlik ve güç tartışmalarıyla birleştirerek günümüz küresel iklim yönetişiminin etkinlik açmazını açıklamaya yönelik çok boyutlu bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Paris Anlaşması, Küresel iklim yönetişimi, Çok taraflılık, Politika etkinliği, İdari kapasite, Çok katmanlı yönetişim

THE TRANSFORMATION OF MULTILATERALISM AND THE EFFECTIVENESS DILEMMA IN GLOBAL CLIMATE GOVERNANCE AFTER THE PARIS AGREEMENT: AN ASSESSMENT FROM PUBLIC ADMINISTRATION AND INTERNATIONAL RELATIONS PERSPECTIVES

Emrah ATAR[1*], Serkan GÖREN[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Recep Tayyip Erdoğan University
[2]PhD Student, Recep Tayyip Erdoğan University
[*]Corresponding author · E-mail: emrah.atar@erdogan.edu.tr · ORCID: 0000-0003-1221-5415

ABSTRACT

The Paris Agreement represents a major transformation in the institutional architecture of global climate governance by combining nationally determined climate commitments with common international mechanisms for transparency, reporting, review, and progressively enhanced ambition. Rather than relying predominantly on centrally allocated emission-reduction targets, the post-Paris climate regime gives states considerable discretion in defining their nationally determined contributions while embedding these commitments within an iterative multilateral framework. This study examines how this transformation has reshaped multilateralism in global climate governance and investigates whether broader participation and greater institutional flexibility have translated into more effective climate policy. Bringing together public administration and international relations perspectives, the article specifically addresses the tension between participation, national autonomy, administrative capacity, accountability, and environmental effectiveness in the post-Paris system. Methodologically, the study adopts a qualitative and interdisciplinary approach based on a critical analysis of the relevant academic literature, policy documents, and institutional mechanisms of the global climate regime. The analysis evaluates the Paris framework not only in terms of short-term emission outcomes but also through its capacity to sustain international cooperation, institutionalise climate norms, promote policy continuity, facilitate multilevel governance, and support implementation across different national administrative contexts. The findings indicate that the Paris Agreement's flexible and hybrid governance architecture has significantly widened participation and has helped preserve multilateral climate cooperation despite substantial differences in national interests, economic structures, and development priorities. However, broader participation has not automatically produced sufficient environmental effectiveness. The ambition gap between national commitments and collective climate objectives, the absence of strongly punitive enforcement mechanisms, persistent climate-finance challenges, unequal administrative capacities, fossil-fuel dependence, power asymmetries, and short-term political priorities continue to constrain implementation. The study also finds that the post-Paris regime has expanded the role of actors beyond national governments. Local governments, private-sector organisations, civil society actors, transnational networks, and other non-state actors have become increasingly important components of climate governance. Although this multilevel and multi-actor structure creates new opportunities for policy innovation, participation, and implementation, it simultaneously intensifies problems of coordination, responsibility, and accountability. These findings demonstrate that the central challenge of the Paris regime is not simply whether multilateralism exists, but whether multilateral cooperation can be translated into sufficient and timely policy outcomes. The article therefore argues that the Paris Agreement should be understood neither as an unequivocal success nor as a failed climate regime. Its most significant achievement lies in sustaining and institutionalising global climate cooperation, while its principal weakness remains the persistent gap between procedural participation and substantive environmental performance. By integrating public administration concerns over implementation and administrative capacity with international relations debates on multilateralism, sovereignty, and power, the study offers a multidimensional framework for understanding the effectiveness dilemma at the core of contemporary global climate governance.

Keywords: Paris Agreement, Global climate governance, Multilateralism, Policy effectiveness, Administrative capacity, Multilevel governance

YENİ KAMU YÖNETİMİ VE AKILLI YÖNETİŞİM ANLAYIŞLARININ YEREL YÖNETİMLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: TÜRKİYE-ESTONYA ÖRNEĞİ

Emrah ATAR[1*], Ebrar VARLI[2]

[1]Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
[2]Yüksek Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: emrah.atar@erdogan.edu.tr · ORCID: 0000-0003-1221-5415

ÖZET

Kamu yönetiminde son yıllarda yaşanan dönüşümler, geleneksel bürokratik yönetim modellerinin sorgulanmasına ve kamu hizmetlerinin daha esnek, etkin, vatandaş odaklı ve teknoloji destekli biçimlerde sunulmasına yönelik yeni yaklaşımların gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bu dönüşüm sürecinde Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile akıllı yönetişim yaklaşımı, özellikle yerel yönetimlerin örgütlenmesi, hizmet sunumu ve vatandaşlarla kurduğu ilişkiler açısından önemli etkiler yaratmıştır. Yeni Kamu Yönetimi; piyasa temelli araçlar, yönetsel esneklik, performans odaklılık, sözleşmecilik, rekabet, etkinlik ve hesap verebilirlik gibi ilkeleri öne çıkarırken, akıllı yönetişim bu dönüşümü dijital teknolojiler, veri temelli karar alma, açık yönetim, vatandaş katılımı ve bütünleşik hizmet sunumu aracılığıyla daha ileri bir aşamaya taşımıştır. Bu çalışma, söz konusu iki yaklaşımın yerel yönetimler üzerindeki etkilerini Türkiye ve Estonya örnekleri üzerinden karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Farklı yönetsel geleneklere ve dijital dönüşüm deneyimlerine sahip olan Türkiye ve Estonya, küresel nitelikteki yönetim reformlarının farklı kurumsal yapılarda nasıl biçimlendiğini değerlendirmek açısından karşılaştırmaya elverişli iki örnek sunmaktadır. Çalışma, nitel ve karşılaştırmalı bir araştırma tasarımına dayanmakta; ilgili akademik literatür, politika belgeleri, kurumsal gelişmeler ve her iki ülkedeki seçilmiş yerel yönetim uygulamaları üzerinden analiz yürütmektedir. İncelemede özellikle yerel özerklik, kamu hizmetlerinin sunumu, yönetsel etkinlik, şeffaflık, hesap verebilirlik, vatandaş katılımı ve belediye hizmetlerinin dijitalleşmesi üzerinde durulmaktadır. Bulgular, hem Türkiye'nin hem de Estonya'nın Yeni Kamu Yönetimi ve akıllı yönetişim anlayışlarından etkilendiğini, ancak bu dönüşümün hızı, kurumsal derinliği ve uygulama biçimleri bakımından önemli farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Türkiye'de e-devlet, e-belediyecilik, akıllı kent uygulamaları, stratejik planlama ve teknoloji destekli hizmet sunumu yaygınlaşırken; merkezi yönetimin güçlü konumu ile belediyelerin idari, mali ve teknolojik kapasiteleri arasındaki farklılıklar uygulamada eşitsiz bir görünüm ortaya çıkarmaktadır. Estonya'da ise dijital kimlik, kurumlar arası veri paylaşımı, elektronik kamu hizmetleri ve birlikte çalışabilir dijital altyapılar kamu yönetimi sisteminin daha bütünleşik unsurları hâline gelmiştir. Çalışmanın temel sonucu, teknolojik yeniliğin tek başına akıllı yönetişimi ortaya çıkarmaya yeterli olmadığıdır. Akıllı yönetişimin başarısı; kurumsal kapasite, idari koordinasyon, yerel özerklik, dijital altyapı, örgütsel uyum ve vatandaşların karar alma süreçlerine anlamlı biçimde katılabilmesine bağlıdır. Bu nedenle akıllı yönetişim yalnızca mevcut kamu hizmetlerinin dijital ortama aktarılması olarak değil, yerel yönetimler, vatandaşlar, bilgi ve karar alma süreçleri arasındaki ilişkinin yeniden yapılandırılması olarak değerlendirilmelidir. Çalışma, Yeni Kamu Yönetimi ile akıllı yönetişimi ortak bir karşılaştırmalı çerçevede ele alarak, benzer küresel yönetim yaklaşımlarının farklı kurumsal ve yönetsel yapılarda farklı sonuçlar üretebildiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Kamu Yönetimi, Akıllı yönetişim, Yerel yönetimler, Dijital dönüşüm, Akıllı kent, Türkiye

AN EXAMINATION OF THE CONCEPTS OF NEW PUBLIC ADMINISTRATION AND SMART GOVERNANCE FROM THE PERSPECTIVE OF LOCAL GOVERNMENTS: THE TÜRKIYE- ESTONIA EXAMPLE

Emrah ATAR[1*], Ebrar VARLI[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Recep Tayyip Erdoğan University
[2]Master's Student, Recep Tayyip Erdoğan University
[*]Corresponding author · E-mail: emrah.atar@erdogan.edu.tr · ORCID: 0000-0003-1221-5415

ABSTRACT

Contemporary transformations in public administration have increasingly challenged traditional bureaucratic models of governance and encouraged governments to search for more flexible, efficient, citizen-oriented, and technologically enabled approaches to public service delivery. Among these transformations, New Public Management (NPM) and smart governance have significantly influenced the organisation and functioning of local governments. While NPM introduced market-oriented mechanisms, managerial flexibility, performance orientation, contracting, competition, and a stronger emphasis on efficiency and accountability, smart governance has expanded this transformation through digital technologies, data-driven decision-making, open government, citizen participation, and integrated service delivery. This study examines how these two approaches have shaped local governance by comparatively analysing the experiences of Türkiye and Estonia. The two cases provide contrasting institutional settings through which the interaction between administrative reform, local government structures, and digital transformation can be explored. The study adopts a qualitative comparative approach based on a review of the relevant academic literature, policy documents, institutional developments, and selected local governance practices in the two countries. It focuses particularly on the ways in which NPM-inspired reforms and smart governance instruments have affected local autonomy, public service delivery, administrative efficiency, transparency, accountability, citizen participation, and the digitalisation of municipal services. The analysis demonstrates that both Türkiye and Estonia have incorporated elements associated with NPM and smart governance, but that the pace, institutional depth, and practical manifestations of these transformations have differed considerably. In Türkiye, reforms have promoted e-government, e-municipality services, smart-city initiatives, strategic planning, and technology-based service delivery, while the continuing importance of central government and differences in municipal administrative and technological capacities have contributed to uneven implementation. Estonia, by contrast, has integrated digital technologies more comprehensively into its broader public administration architecture, creating an institutional environment in which digital identity, interoperable information systems, electronic public services, and data-based governance play a central role. The comparison further suggests that technological innovation alone does not generate smart governance. Its effectiveness depends on institutional capacity, administrative coordination, local autonomy, digital infrastructure, organisational adaptation, and opportunities for meaningful citizen participation. Accordingly, smart governance should be understood not merely as the digitalisation of existing services but as a broader transformation in the relationship between local governments, citizens, information, and decision-making processes. By bringing NPM and smart governance into a common comparative framework, the study contributes to the literature on local government reform by demonstrating how similar global administrative ideas can generate different outcomes depending on national institutional traditions and governance capacities.

Keywords: New Public Management, Smart governance, Local government, Digital transformation, Smart city, Türkiye

DİJİTAL DİNİ YAYINCILIKTA AİLE İNŞASI: DİYANET TV "AİLE DEYİNCE" PROGRAMI ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ

Emrah EKER

Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
E-posta: emrah.eker@igdir.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8958-1099

ÖZET

Modern çağda teknolojinin hızla ilerlemesi, toplumsal yapının temel taşı olan aile kurumunu zayıflama, çözülme ve bireyselleşme gibi risklerle karşı karşıya bırakmıştır. Bu süreçte kitle iletişim araçları, geleneksel dini sosyalleşme alanları olan aile ve caminin yanı sıra "modern dini sosyalleşme" görevi üstlenerek bireyin dini kimlik inşasında belirleyici bir rol oynamaya başlamıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), bu dönüşüme kayıtsız kalmayarak sahih dini bilgiyi dijital mecralar üzerinden geniş kitlelere ulaştırmak amacıyla belli başlı adımlar atmıştır. Bu bağlamda süreç; TRT Diyanet (2012-2018) ile başlamış, Diyanet TV'nin kurulması (2018), Dijital Yayıncılık Daire Başkanlığı'nın ihdası (2019), "Diyanet Dijital" markalaşması (2023) ve e-Diyanet Mobil (2025) adımlarıyla genişleyen kurumsal bir gelişim çizgisi izlemiştir. Kurumun bu vizyonunun bir parçası olarak Diyanet TV YouTube kanalında yayınlanan "Aile Deyince" dizisi, ailenin korunması ve güçlendirilmesi yolunda sunulan dijital irşat faaliyetlerinin önemli bir örneğini teşkil etmektedir. Çalışmanın temel amacı, DİB'nın dijital dönüşüm adaptasyonunu değerlendirmek ve "Aile Deyince" dizisi üzerinden dijital dini yayıncılıkta aile değerlerinin nasıl işlendiğini içerik analizi yöntemiyle ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden doküman analizi ile tasarlanmıştır. İlgili dizi işitsel-görsel doküman olarak ele alınmıştır. Elde edilen veriler, MAXQDA Analytics Pro 26.4 nitel veri analizi programına yüklenerek tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Kodlama sürecinde sevgi, sadakat, sabır, sohbet, nezaket, mahremiyet, ibadet, sorumluluk ve vefa değerleri ilgili literatürden hareketle başlangıç temaları olarak belirlenmiştir. Bulgulara gelince; gerçekleştirilen 137 kodlama incelendiğinde temaların yoğunluk dağılımları şu şekilde ortaya çıkmıştır: İbadet Teması %26. İbadet temasının alt temalarında en çok Dua (%42) ve Namaz (%39) yer almıştır. Sohbet ve İstişare Teması %26. Bu temanın alt temalarında en çok aile içi iletişimde sohbet-espri (%69) ve istişare (%31) sahneleri ağırlıktadır. Kalan temaların yoğunlukları; Nezaket Teması %18, Sevgi / Merhamet / Saygı Teması %14, Sabır Teması %12, Sorumluluk Teması %8 ve Sadakat, Mahremiyet ve Vefa Temaları %1'er şeklinde sıralanmaktadır. Ayrıca dizideki diğer içerik kodlamalarının %83'ünü olumlu, %17'sini ise olumsuz davranış kalıpları oluşturmaktadır. Sonuç olarak DİB'nın dijital dönüşüme geç dahil olmasına karşın niceliksel yayın kapasitesini hızla artırdığı, ancak içeriklerin niteliksel açıdan sınırlılıklar barındırdığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda içeriklerin çeşitlendirilmesi önem arz etmekte olup tek taraflı vaaz videoları yerine gençlerin ilgisini çeken dizi formatlarına ağırlık verilmesi önerilmektedir. İlk aile dizisi örneği olan "Aile Deyince" yapımının aile değerlerini aktarmada başarılı olduğu ve gelen 48 yorumun tamamının olumlu değerlendirmelerden oluştuğu da diğer tespitler arasında yer almaktadır. Diyanet'in bu tür tematik dizilerin sayılarını artırması, yabancı dil/altyazı desteği sağlaması, dijital yayın bütçesini büyütmesi ve akademik iş birliğini güçlendirmesi de çalışmanın diğer önerileri arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Diyanet TV, İçerik Analizi, Dijital Dini Yayıncılık, "Aile Deyince"

FAMILY CONSTRUCTION IN DIGITAL RELIGIOUS BROADCASTING: A CONTENT ANALYSIS OF THE DIYANET TV PROGRAM "AİLE DEYİNCE"

Emrah EKER

Asst. Prof. Dr., Iğdır University, Faculty of Theology
E-mail: emrah.eker@igdir.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8958-1099

ABSTRACT

The rapid advancement of technology in the modern era has exposed the family institution, which constitutes a fundamental pillar of social structure, to risks such as weakening, disintegration, and individualization. In this process, mass media, alongside the family and mosque as traditional spaces of religious socialization, have begun to assume the role of "modern religious socialization," playing a decisive role in the construction of individuals' religious identities. The Presidency of Religious Affairs (Diyanet İsleri Baskanlığı, DİB) has not remained indifferent to this transformation and has taken a series of significant steps to disseminate sound religious knowledge to wider audiences through digital media. As part of this institutional vision, the series Aile Deyince, broadcast on the Diyanet TV YouTube channel, constitutes a significant example of digital guidance (irshad) activities aimed at protecting and strengthening the family. The primary aim of this study is to evaluate the Presidency of Religious Affairs' (DİB) adaptation to digital transformation and to examine, through content analysis, how family values are represented in digital religious broadcasting, using the series Aile Deyince as a case study. The research was designed using document analysis, one of the qualitative research designs. The series was treated as an audiovisual document. The data obtained were uploaded to MAXQDA Analytics Pro 26.4 and analyzed using thematic analysis. During the coding process, the values of love, loyalty, patience, conversation, kindness, privacy, worship, responsibility, and fidelity were identified as initial themes based on the relevant literature. Turning to the findings, an examination of the 137 coding instances revealed the following distribution of thematic intensity: the Worship theme accounted for 26%. Within the subthemes of Worship, Prayer (42%) and Salah (39%) were the most prominent. The Conversation and Consultation theme also accounted for 26%. Within this theme, scenes involving conversation and humor in intra-family communication (69%) and consultation (31%) predominated. The remaining themes were distributed as follows: Kindness, 18%; Love / Compassion / Respect, 14%; Patience, 12%; Responsibility, 8%; and Loyalty, Privacy, and Fidelity, 1% each. In addition, 83% of the other content codes in the series consisted of positive behavioral patterns, while 17% represented negative behavioral patterns. In conclusion, although the Presidency of Religious Affairs (DİB) entered the process of digital transformation relatively late, it has rapidly expanded its quantitative broadcasting capacity; however, its content has been found to have certain qualitative limitations. In this context, diversifying the content is important, and greater emphasis should be placed on series formats that appeal to young audiences rather than relying primarily on one-sided sermon videos. Among the other findings is that Aile Deyince, the first example of a family-oriented series produced by the institution, has been successful in conveying family values, with all 48 comments received consisting of positive evaluations. Other recommendations of the study include increasing the number of such thematic series, providing foreign-language and subtitle support, expanding the budget allocated to digital broadcasting, and strengthening academic collaboration.

Keywords: Family, Diyanet TV, Content Analysis, Digital Religious Broadcasting, "Aile Deyince"

ONOMASTİK GELENEKLER IŞIĞINDA ÖZBEK VE TÜRKMEN KİŞİ ADLARININ KÜLTÜREL ANALİZİ

Emrah YILMAZ
Doç. Dr., Semerkant Devlet Üniversitesi
E-posta: emraylmz@gmail.com · ORCID: 0000-0002-8062-116X

ÖZET

Kişi adları; bireyin kimliğini belirlemenin ötesinde bir toplumun sosyal belleğini, kültürel kodlarını, değer sistemini, düşünce yapısını ve inanç dünyasını yansıtan dilsel göstergelerdir. Bu yönüyle onomastik gelenekler, kolektif bilince ve tarihsel tecrübelere dair önemli ipuçları barındıran kültürel bir miras niteliğindedir. Ad verme olgusu, bireyin toplumsal konumunu belirlemede ve ona arzu edilen kimliği kazandırmada güçlü bir araçtır. Tarihî ve kültürel referanslara dayalı bu süreçte çeşitli ölçütler kullanılabilir. Bu bağlamda Özbek ve Türkmen kültürlerinde kişi adlarını belirleyen başlıca etkenler arasında; doğum zamanı, cinsiyet, fiziksel nitelikler (ten, saç ve göz rengi vb.), soy bağı, takvim sistemi; tanınmış tarihî şahsiyetler, edebî mahlaslar, meslek adları; gündelik yaşam nesneleri, halk inanışları, atasözleri, dinî ve mitolojik unsurlar; vefat eden aile bireyleri, yer adları, hayvan ve bitki nitelikleri; akrabalık bildiren kavramlar, nicelik, zıtlık ve kafiye esasına dayalı adlandırmalar; temenniler, göç, ideolojik eğilimler, medya etkisi gibi unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar; ad biliminin sosyokültürel derinliğini ortaya koymaktadır ve adların anlam katmanlarını çözümleyebilmek için toplumsal ve psikolojik tarihin incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Çalışmada, karşılaştırmalı onomastik yöntem benimsenmiş; saha verileri, yazılı kaynaklar ve sözlü kültür ürünleri esas alınarak Özbek ve Türkmen antroponimleri sınıflandırılmıştır. Ernest Begmatov'un O'zbek İsmlari Ma'nosi ve O'zbek Tili Antroponimikasi adlı eserleri, Özbek onomastiği alanında öncü çalışmalardandır. Bayramali Kilichev ve Abduvahob Madvaliyev'in yazdığı Onomastika adlı inceleme de Özbek toplumunda ad verme geleneğini dilbilimsel, sosyokültürel ve tarihî yönleriyle ele alan kapsamlı bir kaynaktır. Soltanşa Ataniyazov'un Türkmen Adam Atlarynyn Düşündirişli Sözlügi adlı eseri ise, Türkmen kişi adlarının kökeni, anlamı ve kullanım bağlamlarına ilişkin veriler sunan temel kaynak niteliğindedir. Kişi adlarının ardında, derin bir felsefe ve sosyal anlamlar mevcuttur. Özbek ve Türkmen kültürlerinde ad verme gelenekleri; ortak Türk kimliğinin izlerini taşımakla birlikte, yerel tarih, inanç sistemi ve toplumsal pratiklerin etkisiyle özgün bir biçim kazanmıştır. Tüm bu özelliklerle beraber kişi adları, yalnızca bireysel kimlik göstergesi değil; kültürel sürekliliğin ve tarihî bilincin dildeki en canlı yansımalarından biridir.

Anahtar Kelimeler: Özbek ve Türkmen kültüründe kişi adları, Ad verme geleneği, Onomastik, Antroponim

CULTURAL ANALYSIS OF UZBEK AND TURKMEN PERSONAL NAMES IN THE LIGHT OF ONOMASTIC TRADITIONS

Emrah YILMAZ

Assoc. Prof. Dr., Samarkand State University
E-mail: emraylmz@gmail.com · ORCID: 0000-0002-8062-116X

ABSTRACT

Proper names, beyond defining an individual's identity, are linguistic indicators that reflect a society's social memory, cultural codes, value system, thought patterns, and world of beliefs. In this respect, onomastic traditions constitute a cultural heritage that contains important clues regarding collective consciousness and historical experiences. The phenomenon of naming is a powerful tool in determining an individual's social standing and instilling the desired identity. Various criteria can be used in this process, which relies on historical and cultural references. In this context, among the primary factors determining personal names in Uzbek and Turkmen cultures are time of birth, gender, physical characteristics (skin, hair, and eye color, etc.), lineage, calendar systems; prominent historical figures, literary pen names, occupation titles; objects of daily life, folk beliefs, proverbs, religious and mythological elements; deceased family members, place names, animal and plant traits; kinship terms, naming patterns based on quantity, contrast, and rhyme; wishes and aspirations, migration, ideological tendencies, and media influence. These elements reveal the socio-cultural depth of onomastics and demonstrate that social and psychological history must be examined to decode the layers of meaning behind names. In this study, a comparative onomastic method has been adopted; Uzbek and Turkmen anthroponyms have been classified based on field data, written sources, and products of oral culture. Ernst Begmatov's works titled O'zbek İsmlari Ma'nosi and O'zbek Tili Antroponimikasi are among the pioneering studies in the field of Uzbek onomastics. The study titled Onomastika, written by Bayramali Kilichev and Abduvahob Madvaliyev, is also a comprehensive source addressing the naming tradition in Uzbek society through its linguistic, socio-cultural, and historical aspects. Soltanşa Ataniyazov's work Türkmen Adam Atlarynyn Düşündirişli Sözlügi serves as a foundational resource providing data on the origin, meaning, and contextual usage of Turkmen personal names. Behind personal names lies a deep philosophy and social meaning. Naming traditions in Uzbek and Turkmen cultures, while bearing the traces of a shared Turkic identity, have acquired a unique form through the influence of local history, belief systems, and social practices. In short, personal names are not merely indicators of individual identity; they are among the most vivid reflections of cultural continuity and historical consciousness in language.

Keywords: Personal names in Uzbek and Turkmen culture, Naming tradition, Onomastics, Anthroponym

ALGORİTMİK YENİDEN ÜRETİM ÇAĞINDA ESTETİK TEKTİPLEŞME: YAPAY ZEKÂ TANITIM TASARIMLARININ GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEMESİ

Emre Yasin GÜN

Yüksek Lisans Öğrencisi, KTO Karatay Üniversitesi
E-posta: info@emreyasingun.com · ORCID: 0009-0005-2449-8549

ÖZET

Üretken yapay zekâ araçları, tanıtım görseli üretmeyi tasarım bilgisi gerektiren bir uğraş olmaktan çıkardı. Bir kafenin açılış afişi, bir kampanya postu ya da bir ürün tanıtımı artık birkaç komutla, saniyeler içinde hazırlanabiliyor. Görsel üretim araçlarının bu denli yaygınlaşması ve erişilebilir hâle gelmesiyle birlikte beklenen sonuç, görsel dilin çeşitlenmesi ve zenginleşmesiydi; oysa gözlenen tam tersidir. Birbiriyle hiçbir ilgisi olmayan işletmeler için üretilmiş tanıtım tasarımları, sıcak ve doygun renk paletlerinden benzer tipografik eşleşmelere, ürün fotoğrafının aşırı-gerçekçi ve pürüzsüz dokusundan ikon, rozet ve etiket yerleşimlerine kadar şaşırtıcı biçimde benzeşmekte; ilk bakışta tanınabilen ortak bir "yapay zekâ görünümü" ortaya koymaktadır. Bu çalışma, söz konusu benzeşmeyi estetik tektipleşme kavramı üzerinden ele alır. Amacı, yapay zekâ ile üretilen tanıtım tasarımlarında yinelenen ortak görsel kodları saptamak ve bu homojenleşmenin görsel kültür ile grafik tasarım pratiği açısından ne anlama geldiğini çözümlemektir. Araştırma nitel bir desene dayanır; anket, ölçek ya da herhangi bir nicel veri toplama aracı kullanılmaz. Amaçlı örnekleme yoluyla farklı sektörlerden derlenen görsel bütünce nitel içerik analiziyle kodlanır; elde edilen kodlar Roland Barthes'ın düzanlam–yananlam ayrımı ile Kress ve van Leeuwen'in görsel tasarım grameri çerçevesinde göstergebilimsel olarak yorumlanır. Böylece hem tekil görsellerin taşıdığı anlam katmanları hem de bütünce genelinde yinelenen yapısal örüntüler bir arada değerlendirilir. Görsel bütünce; kafe ve restoran tanıtımları, ürün lansmanları ve kampanya paylaşımları gibi gündelik ticari türleri kapsayacak biçimde oluşturulur. Çözümlemenin merkezinde bir çelişki yer alır: bu görseller sıcaklık, samimiyet ve el emeği vaat ederken üretim biçimleri tümüyle otomatiktir ve istatistiksel ortalamaya yönelir; markayı benzerlerinden ayırt etmesi beklenen tasarım, markaları birbirinin kopyasına dönüştürür. Beklenen bulgu, bu tektipleşmenin rastlantısal ya da geçici bir eğilim olmadığı, aksine modelin ortalamaya yönelen üretim mantığından doğan sistematik bir örüntü olduğudur. Tartışma bölümü, bulguları Walter Benjamin'in teknik yeniden üretim çözümlemesi ile Horkheimer ve Adorno'nun kültür endüstrisi kavramıyla ilişkilendirir; yazar izinin ve özgün üslubun silinişini yeni bir görsel standartlaşmanın belirtisi olarak okur. Çalışma, sonuçlarıyla hem tasarımcının değişen rolüne hem de yapay zekâ çağında özgünlüğün ne anlama geldiğine dair bir tartışma alanı açmayı hedefler.

Anahtar Kelimeler: Estetik tektipleşme, Üretken yapay zekâ, Tanıtım tasarımı, Görsel göstergebilim, Görsel kültür

AESTHETIC HOMOGENIZATION IN THE AGE OF ALGORITHMIC REPRODUCTION: A SEMIOTIC ANALYSIS OF AI-GENERATED PROMOTIONAL DESIGN

Emre Yasin GÜN
Master's Student, KTO Karatay University
E-mail: info@emreyasingun.com · ORCID: 0009-0005-2449-8549

ABSTRACT

Generative AI tools have turned the making of promotional imagery into something that no longer requires design training. A café's opening poster, a campaign post, or a product announcement can now be produced from a handful of prompts, in a matter of seconds. As these image-generation tools have become widespread and broadly accessible, the expected outcome would have been a widening and enrichment of visual language; the opposite has happened. Promotional designs created for wholly unrelated businesses converge to a striking degree—in their warm, saturated color palettes, in their typographic pairings, in the hyperreal and seamless texture of their product photography, and in the placement of icons, badges, and labels—producing an immediately recognizable, shared "AI look." The study examines that convergence through the concept of aesthetic homogenization. It sets out to identify the recurring visual codes in AI-generated promotional design and to interpret what their sameness means for visual culture and for the practice of graphic design. The research follows a qualitative design and relies on no survey, scale, or quantitative instrument. A visual corpus drawn from a range of sectors through purposive sampling is coded via qualitative content analysis, and the resulting codes are read semiotically through Barthes's denotation–connotation distinction and Kress and van Leeuwen's grammar of visual design. This makes it possible to assess together both the layers of meaning carried by individual images and the structural patterns that recur across the corpus. A contradiction sits at the center of the analysis: these images promise warmth, intimacy, and handcraft, yet their mode of production is fully automated and pulled toward the statistical mean; the design expected to set a brand apart instead turns brands into copies of one another. The anticipated finding is that this homogenization is neither incidental nor a passing trend but a systematic pattern rooted in the model's tendency toward the average. The discussion connects the findings to Walter Benjamin's account of technical reproduction and to Horkheimer and Adorno's notion of the culture industry, reading the erasure of the author's mark and of individual style as a symptom of a new visual standardization. In doing so, the study aims to open a space for reflection on the changing role of the designer and on what originality means in the age of artificial intelligence.

Keywords: Aesthetic homogenization, Generative artificial intelligence, Promotional design, Visual semiotics, Visual culture

ANADOLU'DAN BALKANLARA KÜLTÜR AKTARIMI: MEVLEVÎLİK VE BEKTAŞÎLİK ÖRNEĞİ

Esra EKİCİ[1*], Hakan AKDAĞ[2]

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi
[2]Prof. Dr., Mersin Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: esraekici326@gmail.com · ORCID: 0009-0009-8253-6936

ÖZET

XIII. yüzyıldan itibaren Anadolu'da şekillenen tasavvufî gelenekler, Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki fetih ve iskân politikalarıyla birlikte yalnızca dinî hayatı değil, sosyal, kültürel ve edebî yapıyı da derinden etkilemiştir. Bu süreçte Mevlevîlik ve Bektaşîlik, Anadolu'da teşekkül eden Türk-İslam medeniyetinin Balkan coğrafyasına aktarılmasında en etkili tasavvufî yapılar arasında yer almıştır. Her iki tarikat, farklı toplumsal kesimlere hitap etmekle birlikte ortak bir kültür havzasının oluşmasına katkı sağlamış; Osmanlı'nın Balkanlar'daki kalıcılığını destekleyen manevi ve kültürel kurumlar olarak işlev görmüştür. Mevlevîlik ve Bektaşîliğin Anadolu'da şekillenen tasavvuf anlayışını Balkanlara taşıması, kültürel sürekliliğin sağlanmasında belirleyici bir rol üstlenmiştir. Bektaşîlik, özellikle fetih bölgelerinde faaliyet gösteren dervişler ve kurdukları tekke-zaviye teşkilatı aracılığıyla Balkan toplumlarının İslamlaşması ve Osmanlı idari düzenine uyum sürecinde önemli görevler üstlenmiştir. Sarı Saltuk, Seyyid Ali Sultan, Harabati Baba ve benzeri dervişler yalnızca dinî şahsiyetler olarak değil, aynı zamanda yerel halk ile Osmanlı yönetimi arasında kültürel aracılar olarak öne çıkmıştır. Bu durum, Bektaşîliğin farklı inanç ve etnik unsurlarla kurduğu ilişki sayesinde Balkanlarda çok katmanlı bir kültürel etkileşim alanı oluşturduğunu göstermektedir. Çalışmalar, Bektaşî tekkelerinin yalnızca ibadet mekânları değil; eğitim, misafirperverlik, sosyal dayanışma ve kültürel üretim merkezleri olarak da işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Buna karşılık Mevlevîlik, daha çok şehir merkezlerinde gelişen kültürel hayatın şekillenmesinde etkili olmuş; edebiyat, musiki, hat sanatı ve estetik anlayış üzerinden Osmanlı kültürünün Balkanlara taşınmasına katkıda bulunmuştur. Mevlânâ'nın düşünce sistemi ve Mesnevî merkezli eğitim anlayışı, yalnızca Mevlevî çevreleri değil, klasik Türk şiirinin gelişimini de etkilemiş; sema, ney, aşk ve insan merkezli tasavvuf anlayışı Balkan şehirlerindeki kültürel hayatın önemli unsurları hâline gelmiştir. Böylece Mevlevîlik, Osmanlı şehir kültürünün oluşumunda ve Türk edebiyatının Balkan coğrafyasında yaygınlaşmasında önemli bir işlev üstlenmiştir. Mevlevîlik ve Bektaşîlik, farklı sosyal çevrelere hitap etmelerine rağmen aynı tasavvuf geleneğinin iki önemli temsilcisi olarak tarih boyunca karşılıklı etkileşim içerisinde gelişmiştir. Araştırmalar, bu iki tarikat arasında erkân, adap, semboller ve manevî gelenek bakımından önemli benzerliklerin bulunduğunu; ilişkilerinin henüz kurumsallaşma öncesi dönemde Mevlânâ ile Hacı Bektaş Veli'nin yaşadığı yıllara kadar uzandığını göstermektedir. Osmanlı döneminde bu etkileşim daha da güçlenmiş, her iki tarikat Anadolu'dan Balkanlara uzanan kültürel sürekliliğin tamamlayıcı unsurları hâline gelmiştir. Sonuç olarak Mevlevîlik ve Bektaşîlik, Anadolu'da oluşan tasavvufî birikimin Balkanlara aktarılmasında yalnızca dinî kurumlar olarak değil; sosyal bütünleşmeyi sağlayan, kültürel kimliği şekillendiren ve Osmanlı medeniyetinin ortak hafızasını taşıyan yapılar olarak değerlendirilmelidir. Bektaşîlik kırsal alanlarda ve fetih bölgelerinde toplumsal bütünleşmeyi desteklerken, Mevlevîlik şehir merkezlerinde sanat, edebiyat ve düşünce hayatını beslemiş; böylece iki tarikat birlikte Balkan coğrafyasında kalıcı bir Türk-İslam kültür mirasının oluşmasına önemli katkılar sağlamıştır. Bu yönüyle Anadolu'dan Balkanlara gerçekleşen kültür aktarımının en güçlü dinamiklerinden biri tasavvuf hareketleri olmuş; özellikle Mevlevîlik ve Bektaşîlik, ortak medeniyet anlayışının taşıyıcı unsurları olarak tarihsel süreçte belirleyici rol üstlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Balkanlar, Kültür Aktarımı, Mevlevîlik, Bektaşîlik, Tasavvuf

CULTURAL TRANSFER FROM ANATOLIA TO THE BALKANS: THE EXAMPLES OF MEVLEVÎSM AND BEKTASHÎSM

Esra EKİCİ[1*], Hakan AKDAĞ[2]

[1]Master's Student, Mersin University
[2]Prof. Dr., Mersin University
[*]Corresponding author · E-mail: esraekici326@gmail.com · ORCID: 0009-0009-8253-6936

ABSTRACT

From the thirteenth century onward, the Sufi traditions that emerged in Anatolia profoundly influenced not only religious life but also the social, cultural, and literary structures of the Balkans through the Ottoman Empire's policies of conquest and settlement. During this process, the Mevlevi and Bektashi orders became two of the most influential Sufi institutions in transmitting the Turkish-Islamic civilization that had developed in Anatolia to the Balkan region. Although each order appealed to different segments of society, both contributed to the formation of a shared cultural sphere and functioned as spiritual and cultural institutions that reinforced the permanence of Ottoman rule in the Balkans. By carrying the Sufi tradition of Anatolia into the Balkans, the Mevlevi and Bektashi orders played a decisive role in ensuring cultural continuity. The Bektashi order, in particular, played a significant role in the Islamization of Balkan societies and their integration into the Ottoman administrative system through the activities of dervishes and the establishment of tekkes (dervish lodges) and zawiyas. Dervishes such as Sarı Saltuk, Seyyid Ali Sultan, and Harabati Baba emerged not only as religious figures but also as cultural mediators between the local population and the Ottoman administration. This demonstrates that the Bektashi order created a multidimensional sphere of cultural interaction through its engagement with diverse ethnic and religious communities. Studies further indicate that Bektashi lodges functioned not only as places of worship but also as centers of education, hospitality, social solidarity, and cultural production. In contrast, the Mevlevi order primarily influenced the development of urban cultural life by contributing to the transmission of Ottoman culture through literature, music, calligraphy, and aesthetic values. Mawlana Jalal al-Din Rumi's intellectual heritage and the educational tradition centered on the Mathnawi influenced not only Mevlevi circles but also the development of Classical Turkish poetry. Concepts such as the sema ceremony, the reed flute (ney), divine love, and a human-centered understanding of Sufism became integral elements of the cultural life of Balkan cities. In this respect, the Mevlevi order played a significant role in shaping Ottoman urban culture and disseminating Turkish literary traditions throughout the Balkans. Although the Mevlevi and Bektashi orders addressed different social groups, they evolved through continuous interaction as two major representatives of the same Sufi tradition. Research reveals that these two orders shared significant similarities in terms of rituals, etiquette, symbols, and spiritual traditions, and that their relationship dates back to the lifetimes of Mawlana and Hacı Bektaş Veli, before they became institutionalized as organized Sufi orders. During the Ottoman period, this interaction became even stronger, and both orders emerged as complementary components of the cultural continuity extending from Anatolia to the Balkans. In conclusion, the Mevlevi and Bektashi orders should be regarded not merely as religious institutions but as key agents in the transmission of Anatolia's Sufi heritage to the Balkans. While the Bektashi order fostered social integration in rural and frontier regions, the Mevlevi order enriched urban life through literature, arts, and intellectual thought.

Keywords: Anatolia, Balkans, Cultural Transmission, Mevlevi Order, Bektashi Order, Sufism

TAŞKENT VE FERGANA VADİSİ ORTA ÇAĞ CAM ESERLERİNE YANSIYAN BÖLGELERARASI KÜLTÜREL İLİŞKİLER (9.-12. YÜZYILLAR)

E'zoza MIRZOXIDOVA

Araştırmacı, Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi, Antropoloji Enstitüsü, Taşkent
E-posta: mirzoxidovae@gmail.com · ORCID: 0009-0004-0117-6582

ÖZET

Bu çalışma, 9.-12. yüzyıllarda Taşkent vahası ile Fergana Vadisi arasındaki bölgelerarası kültürel ilişkileri Orta Çağ cam eserleri üzerinden incelemektedir. Araştırmanın temel kaynaklarını Binkat-Taşkent, Kanka, Banokat-Şahruhiye, Kavardan, Tunkat, Ahsikent ve Kuva gibi arkeolojik merkezlerden yayımlanmış cam buluntuları oluşturmaktadır. Semerkant, Buhara, Paykend, Nişabur ve diğer İslam dönemi merkezlerine ait arkeolojik ve arkeometrik veriler karşılaştırmalı materyal olarak kullanılmıştır. Araştırmada tipolojik, morfolojik, teknolojik, karşılaştırmalı ve tarihsel-bağlamsal yöntemler uygulanmıştır. Kapların ağız, boyun, gövde, kulp ve kaide biçimleri; üretim teknikleri; yüzey işlemleri; renk, saydamlık ve bezeme özellikleri değerlendirilmiştir. Benzerlikler, doğrudan ithalatın kesin kanıtı olarak değil; bitmiş ürünlerin dolaşımı, ham veya yarı işlenmiş camın taşınması, ustaların hareketliliği, teknik bilginin aktarımı ve yerel taklit gibi farklı mekanizmalar çerçevesinde yorumlanmıştır. Sonuçlar, her iki bölgede de şişe, matara, sürahi, kâse, bardak ve kadeh gibi ortak işlevsel ve morfolojik grupların bulunduğunu göstermektedir. Bu benzerlikler, Taşkent ve Fergana şehirlerinin ortak bir Orta Asya camcılık ve tüketim geleneğine katıldığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, yalnızca biçimsel paralellikler bitmiş cam kapların doğrudan ticaretini kanıtlamamaktadır. Çalışma, Orta Çağ cam ekonomisinin yerel ve bölgesel üretim, şehirlerarası değişim, seçici ithalat, geri dönüşüm ve teknik bilgi aktarımını birleştiren çok merkezli bir sistem olduğunu göstermektedir. Camların kesin kökenini belirlemek için stratigrafik olarak belgelenmiş örnekler üzerinde kimyasal ve izotopik analizlerin yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Çağ cam eserleri, Taşkent vahası, Fergana Vadisi, Bölgelerarası ilişkiler, İpek Yolları

INTERREGIONAL CULTURAL CONTACTS REFLECTED IN MEDIEVAL GLASSWARE FROM TASHKENT AND THE FERGHANA VALLEY (9TH-12TH CENTURIES)

E'zoza MIRZOXIDOVA

Junior Research Fellow, Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, Institute of Anthropology, Tashkent
E-mail: mirzoxidovae@gmail.com · ORCID: 0009-0004-0117-6582

ABSTRACT

This study examines interregional cultural contacts between the Tashkent oasis and the Ferghana Valley during the ninth-twelfth centuries through the analysis of medieval glassware. The principal source base consists of published glass finds from Binkat-Tashkent, Kanka, Banokat-Shahrukhiya, Kavardan, Tunkat, Akhsikent, and Kuva. Archaeological and archaeometric evidence from Samarkand, Bukhara, Paykend, Nishapur, and other Islamic-period centres is employed for comparative purposes. The research applies typological, morphological, technological, comparative, and historical-contextual methods. Vessel rims, necks, bodies, handles, and bases are examined together with manufacturing techniques, finishing traces, colour, transparency, and decorative characteristics. Similarities are not treated automatically as proof of direct importation but are evaluated in relation to several possible mechanisms, including the circulation of finished vessels, movement of raw or semi-finished glass, mobility of craftspeople, transfer of technical knowledge, and local imitation. The results reveal shared functional and morphological categories in both regions, including bottles, flasks, carafes, bowls, cups, and goblets. These correspondences demonstrate that the cities of Tashkent and Ferghana participated in a common Central Asian environment of glass production, consumption, and technological exchange. Formal parallels alone, however, cannot demonstrate direct trade in finished vessels. The study concludes that the medieval glass economy was a decentralised system combining local and regional manufacture, interurban exchange, selective imports, recycling, and the circulation of craft knowledge. Direct chemical and isotopic analyses of stratified glass assemblages are required to distinguish local production, technological borrowing, and imported glass more securely.

Keywords: Medieval glassware, Tashkent oasis, Ferghana Valley, Interregional contacts, Silk Roads

الإمام البركوي "مؤلفاته العلمية وتوجيهاته الفقهية

عزت عبدالعزيز عبد الرحيم إسماعيل

أستاذ دكتور، أستاذ الفقه المتفرغ بكلية البنات الأزهرية بالعاشر من رمضان، ووكيل كلية الشريعة والقانون بدمنهور الأسبق، مصر

البريد الإلكتروني: ezatabdelrhem@yahoo.com

الملخص

يتناول هذا البحث دراسة شخصية علمية إسلامية بارزة، وهو الإمام الجليل محمد بن بير علي بن إسكندر البركوي (أو البركلي)، الذي ولد ببلدة باليكسير في تركيا سنة 929هـ / 1523م، وتوفي سنة 981هـ / 1573م. وقد تميز المترجم له بكونه فقيهاً حنفياً، وصوفياً، وعالماً متمكناً في علوم العربية نحواً وصرفاً، فضلاً عن إرثه المعرفي الواسع في التجويد والحديث والعقيدة وعلوم أخرى. ويهدف البحث إلى إبراز الإنتاج العلمي الغزير للبركوي والذي ازدهر في ظل بيئة اتسمت بحرية البحث العلمي زمن الخليفة العثماني سليمان القانوني ومن جاء بعده؛ حيث تنوعت مصنفاته لتشمل التفسير وعلوم القرآن، والحديث الشريف، والفقه الإسلامي، والعقيدة، والتصوف والمواعظ، إضافة إلى مؤلفاته القيّمة في النحو والصرف. أما عن المنهجية التي تتبناها الدراسة، فتقوم على المنهج التحليلي الاستقرائي من خلال دراسة بعض الفروع الفقهية التطبيقية للبركوي في مجالات العبادات، والمعاملات، والأحوال الشخصية وغيرها. وتسعى الورقة البحثية من خلال هذا التطبيق الإجرائي إلى الإجابة عن إشكالية محورية تتمثل في تحديد طبيعة التوجيهات الفقهية للبركوي؛ لبيان ما إذا كان يُعد من الأئمة المجددين في الفقه، أم من الواقفين عند حدود الضوابط المذهبية الحنفية دون تجاوزها. كما يسعى البحث إلى استجلاء موقفه من العمل بأحاديث الآحاد وغيرها من الأدلة، ومعرفة أثر ورعه وتدينه في صدعه بالحق ومخالفته لآراء وفتاوى مفتي الخلافة العثمانية في عصره. إضافة إلى ذلك، يناقش البحث نزعة الفتوى لديه، باحثاً عما إذا كان يميل إلى التشديد بغض النظر عن تغير الظروف والأحوال، أم كان ينزع نحو التيسير والتخفيف، مع رصد الضوابط والمعايير التي حكمت اجتهاداته ورؤاه الفقهية.

الكلمات المفتاحية: الدولة العثمانية، الفقه الإسلامي، الفقه الحنفي، البركوي

IMAM AL-BIRGIVI: HIS SCIENTIFIC WORKS AND JURISPRUDENTIAL ORIENTATIONS

Ezzat Abdelaziz Abdelrahim ISMAIL

Prof. Dr., Emeritus Professor of Fiqh, Al-Azhar University, Faculty of Girls (10th of Ramadan); Former Vice Dean, Faculty of Sharia and Law, Damanhour, Egypt
E-mail: ezatabdelrhem@yahoo.com

ABSTRACT

This research explores the life and prominent scholarly personality of Imam Muhammad ibn Pir Ali ibn Iskandar Al-Birgivi (also known as Al-Birgali), who was born in the town of Balıkesir, Turkey, in 929 AH / 1523 CE, and passed away in 981 AH / 1573 CE. The subject of this study was distinguished as a Hanafi jurist, a Sufi, and a scholar well-versed in Arabic grammar and morphology, in addition to his extensive knowledge in Quranic recitation (tajweed), Hadith, creed (aqidah), and various other sciences. The research aims to highlight Al-Birgivi's prolific scholarly output, which flourished in an environment characterized by the freedom of scientific research during the reign of the Ottoman Caliph Suleiman the Magnificent and his successors. His diverse writings spanned Quranic exegesis and sciences, Hadith, Islamic jurisprudence (fiqh), creed, Sufism and sermons, as well as valuable works in Arabic linguistics. As for the methodology adopted by the study, it relies on the analytical-inductive approach by examining some of Al-Birgivi's applied jurisprudential branches in the fields of acts of worship, transactions, personal status, and others. Through this practical application, the research paper seeks to answer a core problem regarding the nature of Al-Birgivi's jurisprudential orientations: whether he is considered one of the renewing imams (mujadidin) in jurisprudence, or one of those who strictly adhered to the established boundaries of the Hanafi school without transgressing them. The research also investigates his stance on acting upon isolated Hadiths (ahad) and other evidences, and explores how his piety and religious devotion led him to speak the truth openly, even when his opinions and fatwas contradicted the views and fatwas of the Grand Mufti of the Ottoman Caliphate in his era. Furthermore, the study discusses his inclination in issuing fatwas—examining whether he tended toward strictness regardless of changing circumstances and conditions, or toward facilitation and leniency—while identifying the criteria and standards that governed his ijtihat and jurisprudential visions.

Keywords: Ottoman Empire, Islamic Jurisprudence, Hanafi Fiqh, Al-Birgivi

ÂŞIK ŞİİRİNDE HALK DİLİNİN KULLANIMININ ÖNEMİ

Fahriye CAFEROVA[1*], Sedaqat HASANOVA[2]

[1]Doç. Dr., Nahçıvan Öğretmenler Enstitüsü, Nahçıvan
[2]Prof. Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ceferova.fexriyye@mail.ru · ORCID: 0000-0001-2345-6789

ÖZET

Bu makalede, Azerbaycan âşık şiirinde halk dilinin kullanım özellikleri, şiirsel ve sanatsal işlevleri ile millî edebî dilin gelişimine katkısı ele alınmaktadır. Âşık yaratıcılığı, Azerbaycan halkının yüzyıllar boyunca oluşturduğu sözlü edebiyat geleneğinin önemli bir parçası olarak toplumun tarihini, dünya görüşünü, yaşam tarzını, etnografik özelliklerini, manevi değerlerini ve dil mirasını yaşatan kültürel bir kaynak niteliğindedir. Çalışmada, halk dilinin âşık şiirindeki yeri; söz varlığı, frazeolojik birimler, atasözleri, deyimler, konuşma dili unsurları, diyalog biçimleri, hitaplar ve imgesel ifadeler açısından incelenmektedir. Araştırmada Azerbaycan âşık şiirinin klasik ve çağdaş örneklerinden yararlanılmış, halk diline ait söz ve ifadelerin şiirsel metin içerisindeki anlam ve işlevleri değerlendirilmiştir. İncelemeler, âşıkların günlük konuşma dilinde kullanılan kelimeleri ve kalıplaşmış ifadeleri estetik bir biçimde yeniden düzenleyerek şiirin anlatım gücünü artırdığını göstermektedir. Özellikle doğa, insan ilişkileri, aile, dostluk, sevgi, özlem ve manevi değerlerle ilgili kelimeler âşık şiirinin söz varlığında önemli yer tutmaktadır. Dağ, yaylak, oba, el, at, çiçek, bülbül, ana, ata, yar ve dost gibi kelimeler halkın yaşam biçimini ve dünyaya bakışını yansıtan temel dil unsurlarıdır. Frazeolojik birimler ve deyimler ise şiir diline yoğunluk, samimiyet ve duygusal derinlik kazandırmaktadır. Diyalog ve atışma biçimleri, konuşma dilinin canlılığını şiirsel anlatıma taşımakta; öğüt ve nasihat niteliğindeki ifadeler halk bilgeliğini yansıtmaktadır. Sonuç olarak halk dili, âşık şiirinin yalnızca iletişim aracı değil, aynı zamanda sanatsal-estetik değerini belirleyen temel kaynaklardan biridir. Halk dilinin şiirlerde korunması, eski kelimelerin ve ifadelerin yaşatılması, söz varlığının zenginleşmesi ve millî edebî dilin gelişmesi açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle âşık şiiri, Azerbaycan Türkçesinin tarihî gelişimini, millî düşünce yapısını ve kültürel hafızasını araştırmak bakımından değerli bir dil ve edebiyat kaynağıdır. Bununla birlikte âşık dili, halkın millî kimliğinin ve kültürel hafızasının nesilden nesile aktarılmasında da önemli rol oynar. Şiir örneklerinde korunan konuşma dili unsurları halkın tarihsel deneyimini, dünya görüşünü ve manevi değerlerini yansıtarak dil ile kültür arasındaki bağı daha açık biçimde ortaya koyar ve kültürel sürekliliği de güçlendirmektedir. Âşık şiirinde halk dilinin kullanımı yalnızca sanatsal-estetik bir amaç taşımamakta; aynı zamanda millî-kültürel hafızanın, halk düşüncesinin ve dil mirasının korunarak gelecek kuşaklara aktarılması bakımından da önemli bilimsel ve pratik bir değer ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Âşık şiiri, Halk dili, Konuşma dili, Şiir dili, Söz varlığı, Frazeoloji

THE IMPORTANCE OF THE USE OF THE COMMON FOLK LANGUAGE IN ASHUG POETRY

Fahriye CAFEROVA[1*], Sedaqat HASANOVA[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Nakhchivan Teachers Institute, Nakhchivan
[2]Prof. Dr., Nakhchivan State University
[*]Corresponding author · E-mail: ceferova.fexriyye@mail.ru · ORCID: 0000-0001-2345-6789

ABSTRACT

This article examines the characteristics of the use of folk language in Azerbaijani ashug poetry, its poetic and artistic functions, and its contribution to the development of the national literary language. Ashug creativity, as an important part of the oral literary tradition created by the Azerbaijani people over centuries, represents a cultural source that preserves the history, worldview, way of life, ethnographic characteristics, spiritual values, and linguistic heritage of society. The study investigates the role of folk language in ashug poetry in terms of vocabulary, phraseological units, proverbs, idioms, elements of colloquial speech, forms of dialogue, forms of address, and metaphorical expressions. Classical and contemporary examples of Azerbaijani ashug poetry are used in the research, and the meanings and functions of words and expressions belonging to folk language within poetic texts are evaluated. The analysis demonstrates that ashugs enhance the expressive power of poetry by aesthetically restructuring words and idiomatic expressions used in everyday speech. Words related particularly to nature, human relationships, family, friendship, love, longing, and spiritual values occupy an important place in the vocabulary of ashug poetry. Words such as mountain, pasture, village, people, horse, flower, nightingale, mother, father, lover, and friend are fundamental linguistic elements reflecting the lifestyle and worldview of the people. Phraseological units and idioms add intensity, sincerity, and emotional depth to poetic language. Dialogues and verbal contests introduce the vitality of spoken language into poetic expression, while expressions of advice and moral instruction reflect folk wisdom. Consequently, folk language is not merely a means of communication but also one of the fundamental sources determining the artistic and aesthetic value of ashug poetry. The preservation of folk language in poetry, the survival of archaic words and expressions, the enrichment of vocabulary, and the development of the national literary language have significant cultural and linguistic implications. Therefore, ashug poetry constitutes a valuable linguistic and literary source for studying the historical development of Azerbaijani Turkic, the national structure of thought, and cultural memory. The elements of spoken language preserved in poetry reflect the historical experience, worldview, and spiritual values of the people, clarify the relationship between language and culture, and strengthen cultural continuity.

Keywords: Ashug poetry, Common folk language, Vernacula rlanguage, Poetic language, Vocabulary, Phraseology

SABAHATTİN ALİ'NİN "İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN" ROMANINDA BİREYSEL İRADE, İNSAN VE TOPLUM İLİŞKİSİ

Farasat BABAZADA

Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi
E-posta: farasat.babazada7@gmail.com · ORCID: 0009-0001-3765-2892

ÖZET

Sabahattin Ali'nin kısa yaşamına ve edebi kişiliğine baktığımızda, çocukluğundan itibaren savaş, aile içi sorunlar ve toplumsal gerçekliklerle karşılaştığını görüyoruz. 1907 yılında Bulgaristan'ın Eğridere ilçesinde doğan yazar, babasının asker olması nedeniyle farklı şehirlerde yaşamış ve savaş koşullarını küçük yaşta deneyimlemiştir. Eğitim hayatı boyunca sessiz, içine kapanık fakat zeki bir çocuk olarak tanınmış, gençlik yıllarından itibaren edebiyata ilgi duymuştur. Almanya'da bulunduğu yıllarda Alman ve dünya edebiyatını yakından takip etmiş, özellikle Rus edebiyatından Turgenyev ve Maxim Gorki'den etkilenmiştir. Türkiye'ye döndükten sonra öğretmenlik, gazetecilik, çevirmenlik ve yazarlık yapmış; dönemin edebiyat ve fikir dünyasıyla yakından ilişki kurmuştur. Sabahattin Ali'nin edebi kişiliğinin önemli eserlerinden biri olan İçimizdeki Şeytan, 1939'un sonlarında Ulus gazetesinde yayımlanmaya başlamış, 1940 yılında kitap hâline getirilmiştir. Roman, yalnızca bir aşk hikâyesini değil, insanın iç dünyasını, iradesini, sorumluluklarını, toplumsal çelişkileri ve dönemin politik atmosferini ele alır. Romanın merkezindeki Ömer, tembel, iradesiz ve sorumluluk almaktan kaçınan bir karakterdir. Kendi seçimlerinin sonuçlarını üstlenmek yerine bütün hatalarını "içimizdeki şeytan" olarak adlandırdığı görünmez bir güce yükler. Ancak romanın ilerleyen bölümlerinde bu şeytanın aslında insanın içindeki acizlik, tembellik, iradesizlik, bilgisizlik ve hakikatleri görmekten kaçma alışkanlığı olduğu ortaya çıkar. Romanın bir diğer önemli karakteri Macide ise kadınların toplumsal baskılar karşısındaki kırılganlığını gösterir. Kadın kimliğiyle toplum içinde var olmaya çalışırken ataerkil düzenin, cinsiyetçi değerlerin ve mizojiniyi andıran davranışların yarattığı zorluklarla karşılaşır. Buna rağmen Macide, yazar ve şair çevresinin dar ve riyakâr dünyasında kaybolmaz ve özgürleşme arayışını sürdürür. Sabahattin Ali, bireysel çatışmaların yanında dönemin aydın çevresini, muhafazakâr ve Turancı düşünceleri de eleştirir. Bu nedenle İçimizdeki Şeytan, hem bireysel hem toplumsal bir eleştiri niteliği taşır. Romanın temel sorularından biri, insanın seçimlerinin sorumluluğunu üstlenip üstlenemeyeceğidir. Ömer'in yaşadığı başarısızlıklar, insanın kendi güçsüzlüğünü başka insanlara ya da "içindeki şeytana" yüklemesinin sonuçlarını gösterir. Sabahattin Ali, Ömer'in yaşadığı iç çatışma ve Macide'nin özgürleşme arayışı üzerinden bireyin kendi yaşamı üzerindeki sorumluluğunu sorgulatır. Bu yönüyle İçimizdeki Şeytan, yalnızca bir aşk ve ayrılık hikâyesi değil; insanın kendi zayıflıklarıyla yüzleşmesini, sorumluluktan kaçışın sonuçlarını ve birey-toplum ilişkisini ele alan güçlü bir sosyal ve psikolojik eleştiri olarak öne çıkar.

Anahtar Kelimeler: İrade, Toplum ilişkisi, Özgürlük

INDIVIDUAL WILL, HUMAN BEING, AND THE RELATIONSHIP BETWEEN THE INDIVIDUAL AND SOCIETY IN SABAHATTIN ALI'S "THE DEVIL WITHIN"

Farasat BABAZADA

Dr., Nakhchivan State University
E-mail: farasat.babazada7@gmail.com · ORCID: 0009-0001-3765-2892

ABSTRACT

When we look at Sabahattin Ali's short life and literary personality, we see that he encountered war, family problems, and social realities from an early age. Born in 1907 in the town of Eğridere, Bulgaria, the writer lived in different cities because of his father's military service and experienced the conditions of war during his childhood. Throughout his education, he was known as a quiet, introverted, yet intelligent child, and he developed an interest in literature from a young age. During his years in Germany, he closely followed German and world literature and was particularly influenced by Russian writers such as Ivan Turgenev and Maxim Gorky. After returning to Turkey, he worked as a teacher, journalist, translator, and writer and became closely involved with the literary and intellectual circles of his time. One of the important works of Sabahattin Ali's literary career, The Devil Within (İçimizdeki Şeytan), began to be published in the newspaper Ulus in late 1939 and was published as a book in 1940. The novel deals not only with a love story but also with the human inner world, free will, responsibility, social contradictions, and the political atmosphere of the period. Ömer, the central character of the novel, is lazy, weak-willed, and unwilling to take responsibility. Instead of accepting the consequences of his own choices, he attributes his mistakes to an invisible force that he calls "the devil within." However, as the novel progresses, it becomes clear that this devil is actually the weakness, laziness, lack of will, ignorance, and habit of avoiding the truth within the individual. Another important character, Macide, represents the vulnerability of women under social pressure. While trying to exist in society as a woman, she faces the difficulties created by the patriarchal order, sexist values, and attitudes resembling misogyny. Nevertheless, Macide does not lose herself in the narrow and hypocritical world of the writers and poets around her and continues her search for freedom. Alongside individual conflicts, Sabahattin Ali also criticizes the intellectual circles of his period as well as conservative and Turanist ideas. For this reason, The Devil Within can be considered both an individual and a social critique. One of the central questions of the novel is whether a person is capable of taking responsibility for their own choices. Ömer's failures demonstrate the consequences of blaming one's own weaknesses on other people or on "the devil within."

Keywords: Will, Social relations, Freedom

TÜRKİYE'DE YAPICI GAZETECİLİK PRATİKLERİ VE YAPICI GAZETECİLİK KRİTERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Faruk TEMEL[1*], Feyza ÇEVİK[2]

[1]Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi
[2]Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: faruktemel@erciyes.edu.tr · ORCID: 0000-0001-7103-0790

ÖZET

Güncel iletişim araştırmalarında, haber içeriklerinin ağırlıklı olarak olumsuzluk atfedilen bir söylem üzerine inşa edildiği görülmektedir. Medya endüstrisindeki yapısal pratikler doğrultusunda, negatif kodlar barındıran enformasyon akışları, editöryal karar alma mekanizmaları tarafından belirlenmektedir. Haber üretim süreçlerinin temel dinamikleri göz önüne alındığında, olumsuz nitelik taşıyan vakaların ontolojik olarak doğrudan "haber değeri" ihtiva ettiği yönündeki yaklaşım, medya profesyonelleri arasında geniş çapta kabul gören bir norm halini almıştır. Yıkıcı gelişmelerin ve kitleler üzerinde şok etkisi oluşturan travmatik vakaların, ana akım haber bültenlerinde sistematik ve tekrarlayan bir biçimde sunulduğu görülmektedir. Günümüz medya ortamında haber üretim süreçlerinin büyük ölçüde olumsuz olaylara odaklanması, bireylerin psikolojisini olumsuz yönde etkilemekte, haberden kaçınma davranışına ve medyaya duyulan güvenin azalmasına neden olmaktadır. Bu doğrultuda geleneksel gazetecilik anlayışının pasif ve kutuplaştırıcı yapısı, mevcut medya sorunlarını derinleştirmektedir. Bu çerçevede ortaya çıkan yapıcı gazetecilik, iyiliğe ve olumlu noktalara odaklanan bir gazetecilik türüdür. Bu araştırma, haber ekosisteminde yapısal bir soruna dönüşen olumsuzluk odaklı editoryal önyargıları aşmayı ve toplumsal refahın gelişimine katkı sunmayı temel misyon edinen "yapıcı gazetecilik" paradigmasını kavramsal ve pratik bir düzlemde incelemeyi hedeflemektedir. Çalışma; bu alternatif habercilik modelinin teorik doğasını, karakteristik özelliklerini, yapısal bileşenlerini ve uygulama kriterlerini bilimsel bir yaklaşımla kavramsallaştırarak, söz konusu türün Türkiye medya ekosistemindeki güncel yansımalarını görünür kılmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, ilk aşamada ilgili alan yazın taranarak yapıcı gazetecilik yaklaşımının temel ölçütleri içerik analizi yöntemi aracılığıyla sistematik olarak saptanmıştır. Bu kapsamda Türk medyasında faaliyet gösteren yerel ve yaygın basın organlarından kurgulanan temsili bir örneklem üzerinden derinlemesine bir inceleme yürütülerek, Türkiye bağlamındaki mevcut yapıcı gazetecilik pratiklerinin kuramsal ve pratik anatomisi tanımlanmaya çalışılmıştır. Literatür doğrultusunda yapıcı gazetecilik kapsamında sorun tanımlama, çözüm odaklılık, veri temelli ve eleştirel yaklaşım, medya etiğine uygunluk, etkileşim ve katılım, işbirliği ve dayanışma, çeşitlilik ve bakış açısı zenginliği kriterleri belirlenmiştir. Bu ölçüt çerçevesinde niteliksel içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilen araştırma sonucunda Türkiye'de yapıcı gazetecilik pratiklerinin haber türlerine göre değişim gösterdiği, yaygın ve yerel basın arasında da gazetecilik türünün uygulanış biçimi açısından önemli farklılıklar saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapıcı Gazetecilik, Yapıcı Gazetecilik Kriterleri, Türkiye'de Yapıcı Gazetecilik, Yaygın Basın, Yerel Basın

** Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Araştırma "Yaygın ve Yerel Basında Yapıcı Gazetecilik Pratiklerinin Görünümü: Yapıcı Gazeteciliğe İlişkin Bir Rehber Çalışması" başlıklı ve SBA-2025-14622 kodlu proje kapsamında yürütülmüştür.

A STUDY ON CONSTRUCTİVE JOURNALİSM PRACTİCES IN TÜRKİYE AND CONSTRUCTİVE JOURNALİSM CRİTERİA**

Faruk TEMEL[1*], Feyza ÇEVİK[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Erciyes University, Faculty of Communication
[2]Res. Asst., Erciyes University, Faculty of Communication
[*]Corresponding author · E-mail: faruktemel@erciyes.edu.tr · ORCID: 0000-0001-7103-0790

ABSTRACT

Contemporary communication research indicates that news content is predominantly constructed around a discourse characterized by negativity. Driven by structural practices within the media industry, information flows containing negative elements are shaped by editorial decision-making mechanisms. Given the fundamental dynamics of news production, the notion that events with negative attributes possess inherent "newsworthiness" has become a widely accepted norm among media professionals. Destructive developments and traumatic events that shock the public are presented systematically and repetitively in mainstream news broadcasts. In today's media landscape, the heavy focus of news production on negative events adversely affects individual psychology, leading to news avoidance behaviors and a decline in trust in the media. Consequently, the passive and polarizing nature of traditional journalism exacerbates existing media-related issues. Emerging within this context, "constructive journalism" is a form of journalism that focuses on positive aspects and constructive solutions. This study aims to examine—on both conceptual and practical levels—the paradigm of constructive journalism, which seeks to overcome the negativity-driven editorial biases that have become a structural issue in the news ecosystem and to contribute to societal well-being. By conceptualizing the theoretical nature, characteristics, structural components, and implementation criteria of this alternative reporting model through a scientific lens, the study aims to highlight the current manifestations of this genre within the Turkish media ecosystem. To this end, the relevant literature was first reviewed to systematically identify the fundamental criteria of the constructive journalism approach through content analysis. Within this scope, an in-depth examination was conducted using a representative sample of local and national media outlets in Türkiye to characterize the theoretical and practical anatomy of existing constructive journalism practices in the Turkish context. Based on the literature, criteria for constructive journalism were established, including problem definition, solution orientation, data-driven and critical approaches, adherence to media ethics, interaction and participation, cooperation and solidarity, and diversity and a richness of perspectives. The research, conducted using qualitative content analysis based on these criteria, revealed that constructive journalism practices in Türkiye vary according to news genres and that significant differences exist between national and local press regarding the implementation of this journalistic approach.

Keywords: Constructive Journalism, Criteria for Constructive Journalism, Constructive Journalism in Türkiye, National Press, Local Press

** This study was supported by the Scientific Research Projects Coordination Unit at Erciyes University. The research was carried out as part of the project entitled 'The Presence of Constructive Journalism Practices in the Mainstream and Local Press: A Guide to Constructive Journalism', reference number SBA-2025-14622.

KILIÇ VE KALEM ARASINDA: OSMANLI DEVLET YÖNETİMİNDE BOSNA KÖKENLİ DİVAN ŞAİRLERİ VE EDEBİ MİRASLARI

Fatih NACAR

Dr., Gençlik ve Spor Bakanlığı, Mersin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Mersin
E-posta: fatihnacar33@gmail.com · ORCID: 0000-0002-6984-1145

ÖZET

Osmanlı İmparatorluğu, fetih yaparak hükmettiği ülkelerde sadece askeri ve idari bir egemenlik kurmamış, aynı zamanda ortak bir kültürün ve edebiyatın oluşması için bölgeye eğitim ve kültürü desteklemek üzere bilim adamları, şairler ve devlet adamları yollayarak kültür havzaları oluşturmuştur. Bu kültür havzalarının en önemli merkezlerinden biri de şüphesiz Balkanlar ve Balkanlar özelinde Bosna eyaletidir. Osmanlı İmparatorluğu'nun eyalet merkezlerinden biri olan Bosna eyaleti, Osmanlı Devletine sadece askeri ve idari liderler değil; aynı zamanda edebiyat muhitlerini şekillendiren güçlü şairler de yetiştirmiştir. Bu bildirinin amacı, hem devletin önemli görevlerinde bulunan (beylerbeyliği, miralaylık, kadılık) gibi görevler üstlenmiş hem de Klasik Türk Edebiyatı geleneğine uygun eserler kaleme almış Bosna kökenli devlet adamı olan şairlerin edebi ve siyasi kimlikleriyle birlikte incelemektir. Bu araştırmada, Klasik Türk Edebiyatı döneminde Derviş Paşa Bayezidagiç, Sokollu Mustafa Paşa (Adnî) ve Fadıl Paşa Şerifoviç gibi önemli isimler merkez olarak belirlenmiştir. Araştırmada Şairlerin divanlarındaki kullandıkları edebi üslupları ile devlet adamlığı kimliklerinin birbirini nasıl etkilediği ve Osmanlı imparatorluk kültürünün Bosna eksenli durumu tezkireler; tarihi kayıtlar ışığında analiz edilmiştir. Bu şairlerin devlet yöneticisi kimlikleri ile edebi kimlikleri arasında güçlü bir bağ vardır; askeri başarılar ve eyalet yönetimindeki gözlemleri eserlere doğrudan sirayet etmiştir. Bosnalı şairler, İmparatorluk merkezi olan İstanbul'un kültürel iklimi ve Bosna coğrafyasının yerel ve otantik edebi ortamını özellikle mahallîleşme akımıyla birlikte birleştirici birer köprü görevi görmüşlerdir. Şairlerin kendine has özellikleri kültürel zenginliğin zirve yaptığı edebi muhitlerde Derviş Paşa'nın iki dille Türkçe ve Farsçayı kullanım gücü ve Fadıl Paşa'nın tasavvufi kişiliği Mevlevilikle olan bağı, Bosna şairlerinin Klasik Türk Edebiyatındaki yerini ve önemini kanıtlamaktadır. Bosna kökenli devlet adamı olan divan şairlerinin, Osmanlı yüksek zümresi içerisinde yalnız yönetim alanında değil aynı zamanda sanat ve edebiyat alanlarında da ne kadar çok etkili ve önemli olduğunu göstermektedir. Bosnalı divan şairlerinin eserleri, Osmanlı imparatorluğunun idari ve kültürel coğrafyasının sınırlarını anlamak açısından eşsiz birer kaynak niteliği taşımaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Bosna, Divan Şairi, Osmanlı Devlet Yönetimi, Mahallileşme Akımı, Edebi Miras

BETWEEN SWORD AND PEN: BOSNIAN-ORIGIN DIVAN POETS IN OTTOMAN STATE ADMINISTRATION AND THEIR LITERARY HERITAGE

Fatih NACAR

Dr., Ministry of Youth and Sports, Mersin Provincial Directorate of Youth and Sports, Mersin
E-mail: fatihnacar33@gmail.com · ORCID: 0000-0002-6984-1145

ABSTRACT

The Ottoman Empire did not merely establish a military and administrative sovereignty in the lands it conquered; rather, it created cultural basins by dispatching scholars, poets, and statesmen to the region to support education and culture, thereby fostering the formation of a shared culture and literature. Undoubtedly, one of the most significant centers of these cultural basins was the Balkans, and specifically the Eyalet of Bosnia within the Balkans. As one of the provincial centers of the Ottoman Empire, the Eyalet of Bosnia raised not only military and administrative leaders for the Ottoman State, but also powerful poets who shaped literary circles. The aim of this paper is to examine, alongside their literary and political identities, Bosnian-origin statesmen-poets who undertook significant state duties—such as beylerbeyi (governor-general), miralay (colonel), and kadi (judge)—while also penning works in conformity with the tradition of Classical Turkish Literature. In this research, prominent figures such as Derviş Paşa Bayezidagiç, Sokollu Mustafa Paşa (Adnî), and Fadıl Paşa Şerifoviç have been designated as central figures of the Classical Turkish Literature period. The study analyzes how the literary styles utilized by the poets in their divans and their identities as statesmen influenced one another, and evaluates the Bosnia-centric status of Ottoman imperial culture in the light of tezkires (biographical dictionaries of poets) and historical records. A strong bond exists between the state administrator identities and literary identities of these poets; military successes and observations in provincial administration directly permeated their works. Bosnian poets served as bridges, particularly merging the cultural climate of Istanbul—the imperial center—with the local and authentic literary environment of the Bosnian geography through the movement of localization (mahallîleşme). The unique traits of the poets in literary environments where cultural richness peaked—such as Derviş Paşa's prowess in using both Turkish and Persian, and Fadıl Paşa's mystical personality and connection to the Mevlevi order—prove the place and significance of Bosnian poets in Classical Turkish Literature. This demonstrates how influential and important Bosnian-origin divan poets who were Ottoman statesmen were, not only in the realm of administration but also in the fields of art and literature within the Ottoman elite stratum. The works of Bosnian divan poets bear the character of unique sources for comprehending the boundaries of the Ottoman Empire's administrative and cultural geography.

Keywords: Classical Turkish Literature, Bosnia, Divan Poet, Ottoman State Administration, Movement of Localization, Literary Heritage

TERCÜMÂN-I HAKÎKAT GAZETESİNDEKİ ARNAVUT ASILLI ŞAİRLER

Fatih YERDEMİR

Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı
E-posta: fatihyerdemir@gazi.edu.tr · ORCID: 0000-0002-3147-5012

ÖZET

Osmanlı Devleti, farklı dinî, etnik ve kültürel unsurların ortak bir fikir ve duygu dünyası etrafında birleşmesiyle çok katmanlı bir medeniyet inşa etmiştir. Bu müşterek birikim sanat, düşünce ve edebiyat alanlarına da yansımıştır. Klasik Türk edebiyatı, Osmanlı toplumunu meydana getiren çeşitli toplulukların estetik ve kültürel katkılarıyla gelişmiş; imparatorluğun kuruluşundan yıkılışına kadar farklı etnik kökenlere mensup birçok şair ve yazar bu edebî geleneğin oluşumunda önemli rol oynamıştır. Bu bağlamda Arnavut asıllı şairler de klasik Türk edebiyatının gelişimine kayda değer katkılar sunmuştur. Muallim Nâcî'nin Tercümân-ı Hakîkat gazetesinin edebiyat sütununu yönetmeye başlamasıyla gazete, Osmanlı coğrafyasının farklı bölgelerinden şiir gönderen genç ve hevesli şairler için önemli bir edebî mahfil hâline gelmiştir. Nâcî, gazeteye gönderilen şiirleri ve diğer edebî metinleri vezin, kafiye, anlam, sarf ve cümle yapısı bakımından değerlendirerek şair adaylarına rehberlik etmiştir. Böylece Tercümân-ı Hakîkat, klasik şiir geleneğinin nitelikli biçimde sürdürülmesinde ve yeni şairlerin yetişmesinde adeta bir edebiyat okulu işlevi görmüştür. Genç şairler, klasik şiirin kurallarını ve hayal dünyasını geçmiş yüzyılların seçkin şairleriyle bağ kurarak öğrenme ve geliştirme imkânı bulmuştur. Gazeteye şiir gönderenler arasında Arnavut asıllı şairler de bulunmaktadır. Tespit edilebildiği kadarıyla bunlar İşkodralı Zihnî Efendi, Fikrî Efendi, Debreli Süleyman Nûrî ve Tepedelenli Kâmil'dir. Bu isimlerden yalnız İşkodralı Zihnî hakkında edebiyat tarihlerinde sınırlı bilgi bulunmakta, diğer üç şair ise büyük ölçüde unutulmuş görünmektedir. Gazetenin sayfalarında yer alan bu şiirler, yalnız şairlerin edebî kişiliklerini belirlemeye değil, dönemin taşra ile merkez arasındaki kültürel ilişkilerini, şiir dolaşımını ve Muallim Nâcî çevresinde oluşan eleştiri anlayışını değerlendirmeye de imkân vermektedir. Bu yönüyle çalışma, basın ve edebiyat ilişkisini de aydınlatmaktadır. Bu bildiride söz konusu dört şair, Tercümân-ı Hakîkat'te yayımlanan şiirleri esas alınarak tanıtılacak; şiirleri şekil, dil, üslup, muhteva ve klasik şiir geleneğiyle ilişkileri bakımından değerlendirilecektir. Böylece edebiyat tarihlerinde yeterince yer bulamayan bu şairlerin görünür kılınması ve Arnavut asıllı şairlerin klasik Türk edebiyatının çok kültürlü yapısına katkılarının somut örneklerle ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, Tercümân-ı Hakîkat, Arnavut asıllı şairler, Muallim Nâcî, Şiir

ALBANIAN-ORIGIN POETS IN THE NEWSPAPER TERCUMAN-I KAKIKAT

Fatih YERDEMİR

Assoc. Prof. Dr., Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Turkish Language and Literature Education

E-mail: fatihyerdemir@gazi.edu.tr · ORCID: 0000-0002-3147-5012

ABSTRACT

The Ottoman Empire constructed a multilayered civilization by bringing together diverse religious, ethnic, and cultural elements around a shared world of ideas and sentiments. This collective heritage was reflected in art, thought, and literature. Classical Turkish literature developed through the aesthetic and cultural contributions of the communities constituting Ottoman society. From the empire's foundation to its dissolution, numerous poets and writers of different ethnic origins played important roles in shaping this literary tradition. In this context, poets of Albanian origin also made noteworthy contributions to classical Turkish literature. After Muallim Naci began directing the literary column of Tercüman-ı Hakikat, the newspaper became an important literary circle for young and aspiring poets who submitted poems from different regions of the Ottoman territories. Naci evaluated these poems and other literary texts in terms of metre, rhyme, meaning, morphology, and sentence structure, thereby guiding prospective poets. Tercüman-ı Hakikat thus functioned almost as a school of literature, supporting both the effective continuation of the classical poetic tradition and the education of new poets. Young writers gained opportunities to learn and develop the conventions and imaginative world of classical poetry by engaging with distinguished poets of earlier centuries. Poets of Albanian origin were also among those who submitted poems to the newspaper. As far as can be determined, they were Zihni Efendi of Shkodra, Fikri Efendi, Süleyman Nuri of Debar, and Kamil of Tepelena. Although literary histories contain limited information about Zihni of Shkodra, the other three poets appear to have been largely forgotten. Their poems enable researchers to identify their literary personalities and examine cultural relations between the provinces and the centre, the circulation of poetry, and the critical approach formed around Muallim Naci. The study therefore also illuminates the relationship between the press and literature. This paper introduces these four poets through their poems published in Tercüman-ı Hakikat and evaluates their works in terms of form, language, style, content, and relationship with the classical poetic tradition. It aims to make poets insufficiently represented in literary histories more visible and to demonstrate, through concrete examples, the contributions of Albanian-origin poets to the multicultural structure of classical Turkish literature.

Keywords: Classical Turkish Literature, Tercuman-ı Hakikat, Albanian-Origin Poets, Muallim Naci, Poetry

COMPREHENSIVE THERMODYNAMIC ANALYSIS OF A PARABOLIC DISH-SUPPORTED INTEGRATED SYSTEM FOR HEATING, COOLING, AND POWER GENERATION

Fatih YILMAZ

Prof. Dr., Isparta University of Applied Sciences
E-mail: fatiyilmaz7@gmail.com · ORCID: 0000-0002-4401-4266

ABSTRACT

Global warming and climate change represent the most profound environmental challenges of the 21st century, continuing to pose severe threats to humanity and global ecosystems. The massive volume of greenhouse gas emissions, driven by an unsustainable over-reliance on fossil fuels, is directly responsible for the rapid increase in the planet's average temperatures compared to pre-industrial levels. Mitigating these escalating environmental crises requires a profound global transition toward green infrastructure and clean technologies. In response to this critical global situation, the rapid development and implementation of high-efficiency, sustainable systems powered by renewable energy sources have become an urgent, non-negotiable necessity for securing a viable future.To address this pressing challenge, this scientific study conducts a comprehensive thermodynamic analysis of an innovative multi-purpose system. The proposed engineering system is based on a Parabolic Dish Solar Collector (PDSC) seamlessly integrated with an ejector-based supercritical Brayton cycle. The primary objective of this research is to model a high-efficiency system capable of simultaneous power, heating, and cooling production, commonly known as tri-generation, utilizing a single, clean solar energy source to maximize overall resource utilization efficiency across all operational stages. According to the analysis results, the net energy and exergy efficiencies of the entire system are calculated as 20.67% and 15.14%, respectively. Furthermore, the system achieves a net capacity of 533 kW of electricity and a 799.8 kW heating load. Detailed exergy evaluations reveal that the primary sources of exergy destruction occur within the ejector and solar collector units, highlighting critical areas for future optimization. Additionally, it is observed that with the increase in solar radiation, the system begins to operate in a much more efficient manner, although total thermodynamic losses are also observed to increase accordingly. Overall, the comprehensive results and analytical findings conclusively demonstrate that the proposed tri-generation system serves as a highly technically feasible, eco-friendly, and sustainable solution for advanced waste heat recovery and comprehensive polygeneration applications worldwide, offering significant potential for future large-scale deployment.

Keywords: Energy, Exergy, Solar Energy, Integrated systems

THERMODYNAMIC PERFORMANCE ANALYSIS OF PROTON EXCHANGE MEMBRANE FUEL CELLS (PEMFC)

Fatih YILMAZ

Prof. Dr., Isparta University of Applied Sciences
E-mail: fatiyilmaz7@gmail.com · ORCID: 0000-0002-4401-4266

ABSTRACT

Global warming and climate change represent the most profound environmental challenges of the 21st century, heavily driven by carbon emissions and an unsustainable dependency on fossil fuels. Transitioning toward clean and sustainable energy carriers, particularly hydrogen technology, has become an absolute necessity to safeguard global ecosystems and combat rising global temperatures. Among various alternative energy technologies, hydrogen energy systems and fuel cells have emerged as prominent pillars of the future zero-emission economy, offering high energy conversion efficiency and minimal environmental impact. To address these technical and environmental goals, this paper investigates the detailed thermodynamic behavior of low-temperature Proton Exchange Membrane Fuel Cells (PEMFC) through rigorous energy and exergy balance assessments. In fuel cell technologies, the limiting effects of electrochemical processes on conversion efficiency remain a primary constraint in practical system design. In this study, an advanced numerical model calibrated with comprehensive experimental data is employed to simulate the output characteristics of a fuel cell operating at a steady temperature of 70 °C. The analyzed system demonstrates a steady-state net power output of approximately 2 kW. According to the analysis results, it is observed that as the current density increases, the operating voltage significantly decreases due to polarization phenomena. The investigation specifically focuses on activation losses, ohmic resistances, and concentration overpotentials during mass transport, which are identified as the fundamental variables governing overall system efficiency. The findings indicate that both the operating temperature and the internal membrane humidity levels exert a non-linear influence on the long-term sustainability of the targeted 2 kW power capacity. Furthermore, managing internal temperature gradients is identified as a vital engineering parameter for minimizing thermodynamic losses, thereby extending the operational lifespan and enhancing energy conversion efficiency. This research ultimately provides a robust numerical framework for the scalability, reliability, and performance optimization of compact fuel cell architecture in modern green energy application.

Keywords: Fuel Cell, Hydrogen, Sustainability, Thermodynamic Analysis

KAMUSAL MEKAN OLARAK MÜZELERİN İŞLEVİ: İÇKALE (DİYARBAKIR) MÜZE KOMPLEKSI

Fatma ARCAN[1*], Merve BAŞASLAN[1], Canan KOÇ[2]

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, Dicle Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı
[2]Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehircilik Anabilim Dalı
[*]Sorumlu yazar · E-posta: arcanfatmaa@gmail.com · ORCID: 0000-0003-2370-1961

ÖZET

Müzeler tarihsel süreç içerisinde koleksiyonların korunduğu ve sergilendiği yapılar olmaktan çıkarak, toplumun farklı kesimlerini bir araya getiren, öğrenmeyi destekleyen ve kültürel etkileşimi güçlendiren, kent yaşamına katkı sağlayan kamusal mekânlar hâline gelmiştir. Toplumların kültürel, tarihî, sanatsal ve bilimsel mirasını koruyan ve gelecek kuşaklara aktaran önemli kurumlar olan müzeler; eğitim ve öğrenmeye, sanat ve tarih bilincinin geliştirilmesine, kültürel kimliğin korunmasına, bilimsel araştırmalara ve turizmin gelişmesine katkı sunarak kamusal mekan işlevi görmektedir. Bu yaklaşım doğrultusunda çalışmanın amacı, Diyarbakır İçkale Müze Kompleksi'nin kamusal alan niteliğini mekânsal ve sosyal boyutlarıyla incelemek, müzenin kent yaşamına, kültürel kimliğe ve toplumsal etkileşime sağladığı katkıları değerlendirmektir. Çalışmanın kuramsal altyapısı müze ve kamusal alan üzerine gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası literatür incelemesine dayandırılmıştır. Alan araştırması kapsamında Diyarbakır İçkale Müze Kompleksi'nde yerinde gözlem ve fotoğraflama çalışmaları gerçekleştirilmiş; müzenin kent içindeki konumu, mimari özellikleri, dolaşım sistemi, sergileme düzeni ve erişilebilirlik özellikleri değerlendirilmiştir. Değerlendirmede Redaelli vd. (2025) tarafından önerilen mekân ve kamusallık ölçütleri referans alınmıştır. Bu bağlamda çalışmada mekân kavramı; simgesel yapı niteliği, toplumsal ve kültürel değer alanı çerçevesinde ele alınırken, kamusallık; tartışma, öğrenme, sosyal etkileşim ve kapsayıcılık boyutları çerçevesinde irdelenmiştir. Araştırma bulguları, İçkale Müze Kompleksi'nin tarihî bazalt taş mimarisi, avlu düzeni ve yeniden işlevlendirilen yapıları ile Diyarbakır'ın simgesel mekânlarından biri olduğunu göstermektedir. Kompleksin mevcut tarihî dokuyla bütünleşen mekânsal yapısı, ziyaretçiye kültürel bir deneyim sunmaktadır. Toplumsal ve kültürel değer açısından değerlendirildiğinde müze, Diyarbakır'ın farklı dönemlerine ait tarihsel birikimin görünür kılınmasına ve kentsel belleğin güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır. Kamusallık açısından ise en güçlü yönü öğrenme işlevi olup, kronolojik sergileme düzeni, açıklayıcı panolar ve iki dilli bilgilendirme sistemi ziyaretçilerin bilgiye sistematik biçimde ulaşmasını desteklemektedir. Müzenin geniş açık alanlara ve okunabilir dolaşım sistemine sahip olması, tartışma, öğrenme, sosyal etkileşim ve kapsayıcılık özelliklerine imkan tanımaktadır. Sonuç olarak, Diyarbakır İçkale Müze Kompleksi, tarihî ve kültürel mirasın korunmasının ötesinde kent kimliğini güçlendiren ve sürdürülebilir kılan, kültürel öğrenmeyi destekleyen ve kamusal yaşamı zenginleştiren önemli bir kültürel odak olup, herkesin erişebileceği nitelikler kazandırılması önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Simgesel yapı, Sosyal etkileşim, Geleneksel doku

THE FUNCTION OF MUSEUMS AS PUBLIC SPACES: İÇKALE (DIYARBAKIR) MUSEUM COMPLEX

Fatma ARCAN[1*], Merve BAŞASLAN[1], Canan KOÇ[2]

[1]Master's Student, Dicle University, Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Architecture
[2]Assoc. Prof. Dr., Dicle University, Faculty of Architecture, Department of Urbanism
[*]Corresponding author · E-mail: arcanfatmaa@gmail.com · ORCID: 0000-0003-2370-1961

ABSTRACT

Over time, museums have evolved from mere structures for preserving and displaying collections into public spaces that bring together diverse segments of society, foster learning, strengthen cultural interaction, and contribute to urban life. As vital institutions that safeguard and transmit the cultural, historical, artistic, and scientific heritage of societies to future generations, museums function as public spaces by contributing to education and learning, the development of artistic and historical awareness, the preservation of cultural identity, scientific research, and the growth of tourism. Accordingly, this study aims to examine the public space characteristics of the Diyarbakır İçkale Museum Complex—considering both spatial and social dimensions—and to evaluate the museum's contributions to urban life, cultural identity, and social interaction. The study's theoretical framework is grounded in a review of national and international literature regarding museums and public space. Fieldwork involved on-site observation and photography at the Diyarbakır İçkale Museum Complex, with an assessment of the museum's urban location, architectural features, circulation system, exhibition layout, and accessibility. The evaluation utilized the criteria for space and publicness proposed by Redaelli et al. (2025). In this context, the concept of space is addressed through the lenses of symbolic significance and as a realm of social and cultural value, while publicness is examined in terms of discussion, learning, social interaction, and inclusivity. Research findings indicate that the İçkale Museum Complex is one of Diyarbakır's iconic landmarks, distinguished by its historic basalt stone architecture, courtyard layout, and repurposed structures. The complex's spatial configuration, which integrates seamlessly with the existing historic fabric, offers visitors a rich cultural experience. In terms of social and cultural value, the museum contributes to making Diyarbakır's historical heritage—spanning various eras—visible and to strengthening urban memory. Regarding its public dimension, its greatest strength lies in its educational function; the chronological exhibition layout, explanatory panels, and bilingual information system facilitate systematic access to knowledge for visitors. The museum's expansive open spaces and clear circulation system foster opportunities for discussion, learning, social interaction, and inclusivity. Ultimately, the Diyarbakır İçkale Museum Complex serves as a vital cultural hub that—beyond merely preserving historical and cultural heritage—strengthens and sustains urban identity, supports cultural learning, and enriches public life; ensuring its accessibility to all is therefore of great importance.

Keywords: Symbolic structure, Social interaction, Traditional fabric

KÜLTÜREL BİR SIĞINAK OLARAK MUTFAK: BALKAN GÖÇMENLERİNİN KUŞAKLARARASI HAFIZASI VE KÜLTÜREL DİRENCİ

Fatmanur TURAN

Arş. Gör., Hasan Kalyoncu Üniversitesi
E-posta: fatmanur.turan@hku.edu.tr · ORCID: 0009-0001-3458-2040

ÖZET

Göç süreçleri; bireylerin ve toplulukların sadece fiziksel mekan değiştirmesiyle sınırlı kalmayıp, beraberinde taşıdıkları kültürel bellek, aidiyet duygusu ve gündelik yaşam pratiklerinin de yeniden biçimlendiği karmaşık dönüşüm dönemleridir. Bu süreçlerde yer değiştirme tecrübesi yaşayan topluluklar; zaman içerisinde dillerini, geleneksel kıyafetlerini, yapısal mimari alışkanlıklarını veya gündelik ritüellerini egemen kültürün etkisiyle yitirebilmektedir. Buna karşın, insan zihninin en köklü parçalarından biri olan duyusal hafızaya dayalı mutfak pratikleri ve tat mirası, fiziksel ve mekansal kırılmalara karşı son derece dirençli bir kültürel sermaye alanı olarak muhafaza edilmektedir. Lekesiz bir bellek deposu işlevi gören mutfak, göçmenlerin kriz dönemlerinde sığındığı ve kimliklerini yeniden inşa ettiği en korunaklı alanlardan biri haline gelmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, Balkanlar'dan Anadolu'ya gerçekleşen tarihsel göç dalgaları neticesinde taşınan mutfak kültürleri üzerine üretilmiş akademik literatürü eleştirel bir süzgeçten geçirerek, mutfak mirasının göçmen kimliği, grup içi dayanışma ve kültürel süreklilik üzerindeki rolünü incelemektir. Nitel araştırma desenine uygun sistematik bir literatür taraması olarak tasarlanan bu araştırmada; Ajvar, Lutenitsa ve Soka gibi özgün lezzetlerin Anadolu sofralarında kararlılıkla yaşatılmasının sıradan bir damak zevki tercihi olmadığı tespit edilmiştir. Bu özel gastronomi ürünleri, göçün yarattığı mekansal ve ruhsal kırılmaları onaran, göçmen topluluklar arasında güvenli bir aidiyet sığınağı oluşturan ve grup içi sosyal dayanışmayı pekiştiren sembolik birer kültürel taşıyıcı işlevi görmektedir. Öte yandan incelenen literatür, söz konusu zengin ve köklü mirasın günümüzde ciddi tehditlerle karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Modernleşme, endüstriyel gıda üretiminin yaygınlaşması, hızlı kentleşme baskısı ve değişen tüketim alışkanlıkları bu geleneksel lezzet arşivini giderek kırılganlaştırmaktadır. Özellikle genç kuşakların pratik ve hazır gıda tüketimine yönelmesi, mutfaktaki somut olmayan kültürel mirasın kuşaklararası aktarım zincirinde ciddi kopuşların yaşanmasına zemin hazırlamaktadır. Ev içi üretim süreçlerinin azalması ve geleneksel reçetelerin unutulmaya yüz tutması, bu kolektif belleğin geleceğini tehlikeye atmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, literatürde yer alan "kültürel direnç/canlılık" ile "modernleşme kaynaklı dönüşüm/yok oluş" tartışmalarını bütüncül bir ortak paydada birleştirmektedir. Araştırma; Balkan göçmenlerinin mutfak hafızasının kolektif kimliği ayakta tutan stratejik bir kültürel miras alanı olduğunu kanıtlamaktadır. Yok olma riski taşıyan bu eşsiz gastronomi arşivinin koruma altına alınarak geleceğe aktarılması adına; sözlü tarih ve tariflerin dijital arşivleme yöntemleriyle belgelenmesi, yerel yönetimler düzeyinde sürdürülebilir gastronomi politikalarının geliştirilmesi ve kültürel farkındalık projelerinin acilen hayata geçirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç ve Gastronomi, Mutfak Hafızası, Balkan Göçmenleri, Kültürel Miras

MIGRATION, CULTURAL IDENTITY AND GASTRONOMY: SOCIO-CULTURAL SUSTAINABILITY OF THE CULINARY MEMORY OF BALKAN IMMIGRANTS

Fatmanur TURAN
Res. Asst., Hasan Kalyoncu University
E-mail: fatmanur.turan@hku.edu.tr · ORCID: 0009-0001-3458-2040

ABSTRACT

Migration processes are complex periods of transformation that extend beyond the mere physical relocation of individuals and communities; they also involve the reshaping of the cultural memory, sense of belonging, and daily life practices that migrants carry with them. During these processes, communities experiencing displacement may—over time—lose their languages, traditional attire, architectural habits, or daily rituals under the influence of the dominant culture. In contrast, culinary practices and the heritage of taste—rooted in sensory memory, one of the most deeply ingrained aspects of the human mind—persist as a form of cultural capital that is remarkably resilient against physical and spatial ruptures. Serving as a pristine repository of memory, the kitchen becomes one of the most secure sanctuaries where migrants find refuge during times of crisis and reconstruct their identities. The primary objective of this study is to critically examine the academic literature regarding the culinary cultures brought to Anatolia through historical waves of migration from the Balkans, thereby investigating the role of culinary heritage in shaping migrant identity, fostering intra-group solidarity, and ensuring cultural continuity. Conducted as a systematic literature review within a qualitative research framework, this study reveals that the steadfast preservation of distinctive flavors such as Ajvar, Lutenitsa, and Soka on Anatolian tables is not merely a matter of gustatory preference. These unique gastronomic products function as symbolic cultural vehicles that heal the spatial and emotional ruptures caused by migration, create a secure haven of belonging for migrant communities, and reinforce social solidarity within the group. On the other hand, the literature reviewed indicates that this rich and deep-rooted heritage faces serious threats today. Modernization, the proliferation of industrial food production, the pressures of rapid urbanization, and shifting consumption habits are rendering this archive of traditional flavors increasingly vulnerable. In particular, the younger generation's inclination toward convenient, ready-made foods is paving the way for significant ruptures in the chain of intergenerational transmission regarding this intangible culinary heritage. The decline in domestic food production and the fact that traditional recipes are falling into oblivion jeopardize the future of this collective memory. Ultimately, this study synthesizes the debates found in the literatüre ranging from "cultural resilience/vitality" to "transformation/disappearance driven by modernization" into a holistic, common framework. The research demonstrates that the culinary memory of Balkan immigrants constitutes a strategic area of cultural heritage that sustains their collective identity. To safeguard this unique gastronomic archive which is at risk of disappearing and to ensure its transmission to future generations, the study emphasizes the urgent need to document oral histories and recipes through digital archiving, develop sustainable gastronomy policies at the local government level, and implement cultural awareness projects.

Keywords: Migration and Gastronomy, Culinary Memory, Balkan Immigrants, Cultural Heritage

XVI. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ'NDE RUMELİ BÂZDÂRLARI: VİDİN SANCAĞI ÖRNEĞİ

Ferdi GÖKBUĞA[1*], Barış SARIKÖSE[2]

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi
[2]Prof. Dr., Karabük Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ferdigokbuga@karabuk.edu.tr · ORCID: 0000-0002-1861-3388

ÖZET

Osmanlı Devleti'nde avcılık, yalnızca bir spor veya eğlence faaliyeti olmayıp erken dönemlerden itibaren kurumsal bir yapıya kavuşmuş ve köklü devlet geleneklerinden biri hâline gelmiştir. Tahrir defterlerinde "bâzdâr" genel adıyla anılan avcı kuş yetiştiricileri, padişahın av organizasyonları için saraya doğan, şahin ve çakır gibi avcı kuşları tedarik etmekle görevliydi. Taşrada bu teşkilat, "Ser-Bâzdârân" unvanlı bir görevlinin idaresinde örgütlenmiş; kuşların yetiştirilmesi, eğitimi, bakımı ve saraya ulaştırılması belirli bir düzen içinde yürütülmüştür. Bâzdârlar, sarayın av kuşu ihtiyacını karşılamalarının yanı sıra doğal çevrenin ve yabani hayvan varlığının korunmasına yönelik görevler de üstlenmiştir. Bu bildiri, XVI. yüzyılda Vidin Sancağı özelinde söz konusu taşra teşkilatının idarî, sosyal ve ekonomik yapılanmasını Osmanlı arşiv kaynakları ışığında incelemeyi amaçlamaktadır. Vidin'de çakırcı ve şahincilerden oluşan bâzdârların tamamının yerel gayrimüslim tebaadan (gebrân) oluşması, Osmanlı idaresinin uzmanlık gerektiren hizmetlerde yerel unsurlardan yararlanma biçimini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Devlet, bu görevlilere nakdî maaş vermek yerine "baştina" adı verilen tarım arazilerinin kullanım hakkını tahsis etmiştir. Vidin Sancağı'nın XVI. yüzyıla ait kanunnamesine göre bâzdârlar, yerine getirdikleri hizmet karşılığında haraç, ispençe, baştina öşrü ve avârız-ı divaniyye gibi hukukî ve malî yükümlülüklerden muâf tutulmuştur. Buna karşılık her yıl saraya bir şahin teslim etmek veya kuş tesliminin gerçekleşmemesi durumunda "mürde-baha" adı verilen 300 akçelik bedeli ödemekle yükümlü kılınmışlardır. Bu uygulama, bâzdârların sahip oldukları malî imtiyazların doğrudan hizmet yükümlülüğüyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Vidin Sancağı, zengin avcı kuş yuvaları ile saraya hizmet eden çok sayıda bâzdâr ve doğancıyı barındırması bakımından Osmanlı avcılık teşkilatının Rumeli'deki önemli taşra merkezlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Çalışmada, XVI. yüzyıl Vidin Sancağı'nda bâzdârların teşkilat içindeki yerleri, görev ve sorumlulukları, kendilerine tanınan muafiyetler ve sarayla kurdukları hizmet ilişkisi arşiv belgeleri temelinde ele alınarak taşra avcılık teşkilatının işleyişi ortaya konulacaktır. Bu çerçevede baştina tasarrufu, vergi muafiyetleri ve yıllık kuş teslimi birlikte değerlendirilerek bâzdâr hizmetinin ekonomik karşılığı ile idarî sorumlulukları arasındaki ilişki açıklanacaktır. Ayrıca çakırcı ve şahincilerin toplumsal niteliği ile Ser-Bâzdârân'ın taşra teşkilatındaki konumu birlikte incelenerek Vidin örneğinin Rumeli'deki avcı kuş tedarik sisteminin anlaşılmasına sağladığı katkı ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avcılık, Osmanlı Devleti, Rumeli, Vidin, Bâzdârlık

THE RUMELIAN BÂZDÂRS IN THE 16TH-CENTURY OTTOMAN EMPIRE: A CASE STUDY OF THE VIDIN SANJAK

Ferdi GÖKBUĞA[1*], Barış SARIKÖSE[2]

[1]Asst. Prof. Dr., Karabük University
[2]Prof. Dr., Karabük University
[*]Corresponding author · E-mail: ferdigokbuga@karabuk.edu.tr · ORCID: 0000-0002-1861-3388

ABSTRACT

In the Ottoman Empire, hunting was not merely a sporting or recreational activity; rather, from the early periods onward, it acquired an institutional structure and became an integral part of a deeply rooted state tradition. Hunting bird breeders, generally referred to under the umbrella term of "bâzdâr" in the cadastral registers (tahrir defterleri), were responsible for procuring predatory/hunting birds such as falcons, hawks, and merlins for the Sultan's hunting expeditions. On a provincial level, this organization was structured under the administration of an official titled "Ser-Bâzdârân", who systematically managed the processes of breeding, training, caring for, and delivering these birds to the palace. In addition to meeting the palace's demand for hunting birds, the bâzdârs also played significant roles in preserving the natural environment and wildlife. This paper aims to examine the administrative, social, and economic structure of the aforementioned provincial organization, specifically focusing on the 16th century Sanjak of Vidin, in the light of archival sources. The fact that the bâzdârs in Vidin, consisting of hawkers (çakırcı) and falconers (şahinci), were entirely composed of local non-Muslim subjects (gebrân) reflects the pragmatic approach of the Ottoman administration regarding services that require expertise. Instead of a cash salary, the state allocated the usufruct rights of agricultural lands called "baştina" to these officials. Furthermore, according to the 16th-century code of laws (kanunname) of the Vidin Sanjak, the bâzdârs were exempted from legal and financial obligations such as haraç (poll tax), ispençe, the tithe on their baştina (öşür), and avârız-ı divaniyye in return for the duties they undertook. In exchange, they were obligated to deliver one falcon to the palace annually or pay a compensation of 300 akçe known as "mürde-baha". With its rich hunting bird habitats and a large number of bâzdârs and falconers serving the palace, the Sanjak of Vidin stands out as one of the most prominent provincial centers of the Ottoman hunting organization in Rumelia. In this study, the role, duties, and responsibilities of the bâzdâran within the administrative structure of the Vidin Sanjak in the 16th century will be determined based on Ottoman archival documents.

Keywords: Hunting, Ottoman Empire, Rumelia, Vidin, Falconry (Bâzdârlık)

ZORUNLU YER DEĞİŞTİRMEDEN ULUSAŞIRI KİMLİK İNŞASINA: 1989 BULGARİSTAN TÜRKLERİ GÖÇÜ

Fevziye MARAL

Uzman, Bağımsız Araştırmacı
E-posta: fevziyemaral61@gmail.com · ORCID: 0009-0009-1178-7172

ÖZET

Bu çalışma; Todor Jivkov liderliğindeki Bulgaristan Komünist Partisi (BKP) iktidarının 1984–1989 yılları arasında sözde "Yeniden Doğuş Süreci" (Vızrojdatelen Protses) doktrini çerçevesinde uyguladığı devlet destekli tek-tipleştirme ve etnik asimilasyon politikalarını ve bu sürecin dramatik bir zirve noktası olarak patlak veren 1989 "Büyük Göç" olgusunu çok boyutlu bir perspektifle ele almayı amaçlamaktadır. Araştırma; zorunlu yerinden edilmenin ardından Türkiye'ye sığınan yüz binlerce soydaşın anavatana eklemlenme süreçlerinde karşılaştığı derin barınma, adaptasyon ve istihdam güçlüklerini, Cumhuriyet tarihinde daha önce benzeri görülmemiş bir ölçekte cereyan eden kitlesel tersine göç dalgasını ve Soğuk Savaş sonrası dönemde Türkiye-Bulgaristan hattında inşa edilen çok katmanlı, devingen ve ulusaşırı kimlik ağlarını tarihsel-sosyolojik bir olay örgüsü üzerinden çözümlemektedir. Araştırmanın metodolojisinde çoklu veri çeşitlemesine (triangulation) dayalı kapsamlı bir nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Bu kapsamda, dönemin resmi diplomatik notaları, Başbakanlık ve Dışişleri arşiv evrakları, hükûmet raporları ve ulusal basının içerik analizi ile 1989 göçünü birinci elden yaşamış farklı kuşak ve sosyo-demografik kesimlerden göçmenlerle yürütülen yarı yapılandırılmış sözlü tarih görüşmelerinin tematik analizi metodolojik olarak sentezlenmiştir. Elde edilen bulgular, ilk etapta Jivkov rejiminin Müslüman-Türk kimliğini silmeye yönelik zorla Slavlaştırma (isim değiştirme), kamusal ve özel alanda Türkçe konuşma yasakları, sünnet ve cenaze gibi dini ritüellerin kriminalize edilmesi hamlelerinin rejimin hedeflediğinin aksine azınlık bünyesinde güçlü bir etnik ve dinsel dayanışma bilinci uyandırdığını göstermektedir. 1989 ilkbaharında açlık grevleri ve barışçıl gösterilerle başlayan sivil direnişler, rejimin sert güvenlikçi refleksiyle birleşerek sınırların açılmasına yol açmış; bu kitlesel kopuş yalnızca Doğu Bloku'ndaki meşruiyet krizini derinleştirmekle kalmayıp Jivkov rejiminin çöküşünü de hızlandırmıştır. Sınırı aşarak Türkiye'ye ulaşan yaklaşık 350 bin kişilik kitlenin, ilk anlardaki coşkulu karşılamaya rağmen kısa sürede çadır kentler, yetersiz altyapı, konut tahsisindeki gecikmeler, bürokratik engeller, istihdam uyumsuzlukları ve sınırın ardında kalan parçalanmış aile yapıları nedeniyle çok katmanlı bir toplumsal ve ekonomik türbülans yaşadığı saptanmıştır. Yaşanan bu yapısal uyum krizi ve Türkiye'nin vize zorunluluğu getirmesi neticesinde, gelen nüfusun neredeyse yarısının kısa süre içinde doğdukları topraklara geri dönmek zorunda kaldığı belirlenmiştir. Ancak Jivkov rejiminin düşmesi ve Bulgaristan'ın çok partili demokratik sisteme geçmesiyle birlikte bu tersine göç nihai bir geri dönüş olmaktan çıkmış; hakların iadesi, siyasi temsil mekanizmalarının oluşumu (HÖH/DPS) ve çifte vatandaşlık imkânlarıyla sınır aşan, iki ülke arasında mekik dokuyan ulusaşırı (transnational) bir hareketlilik modeline evrilmiştir. Sonuç olarak 1989 Büyük Göçü; salt sınır aşan bir mülteci veya iskân hareketi olarak değil, Soğuk Savaş dengelerini sarsan, Balkanlar'ın etno-politik mimarisini kökten dönüştüren ve etkileri günümüze uzanan tarihsel bir kırılma noktası olarak konumlanmaktadır. Araştırma, göç ve diaspora çalışmaları literatürüne; kolektif travmaların aşılmasında çifte vatandaşlığın işlevi, kültürel hibritlik ve ulusaşırı aidiyetlerin yeniden üretimi bağlamında özgün kuramsal ve ampirik katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 1989 Göçü, Bulgaristan Türkleri, Asimilasyon, Ulusaşırı Kimlik, Sözlü Tarih

FROM FORCED DISPLACEMENT TO TRANSNATIONAL IDENTITY CONSTRUCTION: THE 1989 MIGRATION OF BULGARIAN TURKS

Fevziye MARAL

Specialist, Independent Researcher
E-mail: fevziyemaral61@gmail.com · ORCID: 0009-0009-1178-7172

ABSTRACT

This study aims to provide a multidimensional examination of the state-sponsored ethnic assimilation and homogenization policies enforced between 1984 and 1989 under the doctrine of the so-called "Revival Process" (Vazroditelen Protses) by the Bulgarian Communist Party regime led by Todor Zhivkov, as well as the 1989 "Big Excursion" that emerged as the dramatic culmination of this period. Through a historical-sociological narrative, the research analyzes the acute housing, adaptation, and employment challenges encountered by hundreds of thousands of ethnic kin upon seeking refuge in their ancestral homeland; the massive reverse migration wave that took place on a scale unprecedented in the history of the Turkish Republic; and the multilayered, fluid, transnational identity networks forged along the Turkey–Bulgaria corridor in the post-Cold War era. Methodologically, the study adopts a comprehensive qualitative research design based on data triangulation. Within this scope, the content analysis of official diplomatic notes, archival documents from the Prime Ministry and the Ministry of Foreign Affairs, governmental reports, and national print media from the era is synthesized with the thematic analysis of semi-structured oral history interviews conducted with individuals across diverse generations and socio-demographic backgrounds who experienced the 1989 migration firsthand. The findings demonstrate that the Zhivkov regime's efforts to erase Muslim-Turkish identity—through coercive Slavicization, bans on speaking Turkish in public and private spheres, and the criminalization of religious rituals such as circumcision and traditional funerals—paradoxically galvanized a profound sense of ethnic and religious solidarity among the minority community. Civil resistance movements, which erupted in the spring of 1989 through hunger strikes and peaceful demonstrations, intersected with the regime's hardline security apparatus to prompt the opening of the borders. This mass exodus not only intensified the legitimacy crisis within the Eastern Bloc but also accelerated the ultimate collapse of the Zhivkov regime. Furthermore, the study reveals that despite the initial euphoria of reception, the population of approximately 350,000 refugees crossing into Turkey quickly faced multifaceted socioeconomic turmoil driven by tent cities, inadequate infrastructure, delays in housing allocations, bureaucratic hurdles, employment mismatches, and severed family structures left across the border. As a result of this structural integration crisis and Turkey's subsequent imposition of visa restrictions, nearly half of the incoming population was compelled to return to their lands of birth within a short timeframe. However, with the fall of the Zhivkov regime and Bulgaria's transition to a multiparty democratic system, this reverse migration ceased to be a definitive return; instead, it evolved into a cross-border, transnational mobility model sustained by the restoration of rights, political representation (MRF/DPS), and dual citizenship arrangements. In conclusion, the 1989 Big Excursion is situated not merely as a cross-border refugee or resettlement movement, but as a critical historical turning point that altered Cold War power dynamics and radically transformed the ethno-political architecture of the Balkans. The study offers original theoretical and empirical contributions to the migration and diaspora studies literature regarding the role of dual citizenship in overcoming collective trauma, cultural hybridity, and the sustained reproduction of transnational belongings.

Keywords: 1989 Migration, Bulgarian Turks, Assimilation, Transnational Identity, Oral History

ÇİN'İN KÜRESEL YÜKSEKÖĞRETİM İŞ BİRLİĞİ STRATEJİSİ: AKADEMİK DİPLOMASİ PERSPEKTİFİNDEN BİR ANALİZ

Feyza UÇKUN
Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
E-posta: feyza.uckun@marmara.edu.tr

ÖZET

Son yirmi yılda Çin, yükseköğretim alanında gerçekleştirdiği kapsamlı reformlarla yalnızca dünyanın en büyük yükseköğretim sistemlerinden birini oluşturmayı değil, aynı zamanda üniversitelerini uluslararası iş birliği ve akademik etkileşimin önemli aktörleri hâline getirmeyi hedeflemiştir. Project 211, Project 985 ve Double First-Class Initiative gibi reform programlarıyla araştırma kapasitesini güçlendiren Çin, Education Modernization 2035 stratejisi ile Belt and Road Initiative kapsamındaki eğitim iş birlikleri aracılığıyla yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşmasını hızlandırmıştır. Bu süreçte yükseköğretim, yalnızca ulusal kalkınmayı destekleyen bir politika alanı olmanın ötesine geçerek uluslararası bilimsel iş birliklerini geliştiren ve ülkeler arası akademik ilişkileri güçlendiren stratejik bir araç hâline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, Çin'in yükseköğretim reformlarının uluslararası yükseköğretim iş birliği politikalarına yansımalarını akademik diplomasi perspektifinden incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan politika belgeleri, uluslararası kuruluş raporları ve konuya ilişkin güncel akademik literatür doküman analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışmada Çin'in yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşma süreci; uluslararası öğrenci hareketliliği, üniversiteler arası iş birlikleri, ortak araştırma faaliyetleri, denizaşırı kampüsler ve uluslararası akademik ağlar çerçevesinde ele alınmaktadır. Araştırmanın, Çin'in yükseköğretim reformlarının yalnızca ulusal eğitim sisteminin gelişimine katkı sağlamadığını, aynı zamanda ülkenin uluslararası akademik iş birliği kapasitesini güçlendiren ve akademik diplomasi politikalarını destekleyen stratejik bir işlev üstlendiğini ortaya koyması beklenmektedir. Ayrıca çalışmanın, Çin'in küresel yükseköğretim iş birliği stratejisini bütüncül bir yaklaşımla değerlendirerek literatüre katkı sağlaması ve Türkiye'nin Çin ile yükseköğretim alanında geliştirebileceği iş birliği politikalarının değerlendirilmesine yönelik kavramsal bir çerçeve sunması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çin, Akademik diplomasi, Uluslararasılaşma, Yükseköğretim iş birliği

CHINA'S GLOBAL HIGHER EDUCATION COOPERATION STRATEGY: AN ANALYSIS FROM THE PERSPECTIVE OF ACADEMIC DIPLOMACY

Feyza UÇKUN
Asst. Prof. Dr., Marmara University, Istanbul
E-mail: feyza.uckun@marmara.edu.tr

ABSTRACT

Over the past two decades, China has implemented comprehensive higher education reforms aimed not only at establishing one of the world's largest higher education systems but also at positioning its universities as key actors in international cooperation and academic engagement. Through major initiatives such as Project 211, Project 985, and the Double First-Class Initiative, China has strengthened its research capacity while accelerating the internationalization of higher education through the Education Modernization 2035 strategy and educational cooperation under the Belt and Road Initiative. In this context, higher education has evolved beyond a national development policy into a strategic instrument for promoting international scientific collaboration and strengthening academic relations among countries. This study aims to examine how China's higher education reforms have been reflected in its international higher education cooperation policies from the perspective of academic diplomacy. Adopting a qualitative research design, the study employs document analysis based on policy documents issued by the Ministry of Education of the People's Republic of China, reports published by international organizations, and recent academic literature. The internationalization of China's higher education system is analyzed through international student mobility, inter-university partnerships, joint research activities, overseas campuses, and global academic networks. The study is expected to demonstrate that China's higher education reforms have contributed not only to the development of its national education system but also to strengthening its international academic cooperation capacity and supporting its academic diplomacy strategy. Furthermore, it aims to provide a comprehensive assessment of China's global higher education cooperation strategy while offering a conceptual framework for evaluating future higher education cooperation between Türkiye and China.

Keywords: China, Academic diplomacy, Internationalization, Higher education cooperation

EDEBİ ÜSLUBUN DİL SİSTEMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Fidan YUSİFOVA

Dr., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
E-posta: yusifovaf@gmail.com · ORCID: 0000-0002-0300-0749

ÖZET

Konuşma ve yazı dilinde yüksek bir dil kültürüne sahip olmak, yalnızca edebî dilin söz varlığına ve dil bilgisi kurallarına uymakla sınırlı değildir. Bunun yanında, dil unsurlarının üslup bakımından amaca uygun biçimde seçilmesi de büyük önem taşımaktadır. Konuşan ya da yazan kişi, kullandığı her sözcüğün anlam yükünü, anlatım gücünü ve iletişimsel işlevini göz önünde bulundurmalıdır. Dil birimleri, temel anlamlarının yanı sıra mecazî ve duygusal anlamlarda da kullanılabilmektedir. Bu durum, dilin zengin üslup olanaklarını ortaya koymaktadır. Üslup, bireyin dilin ses bilgisi, söz varlığı ve dil bilgisi imkânlarından amaç ve bağlama uygun şekilde yararlanma becerisini yansıtır. İletişimin amacı, hedef kitlenin bilgi düzeyi, konu ve iletişim ortamı, seçilecek dil unsurlarını doğrudan etkiler. Farklı iletişim durumlarında konuşmacı bilgi verme, açıklama yapma, ikna etme ya da duygusal etki oluşturma amacı taşıyabilir. Bu nedenle her bireyin kendine özgü bir anlatım biçimi gelişir ve kişisel üslup ortaya çıkar. Edebî dilin bütün işlevsel üsluplarında düşüncenin açık ve doğru biçimde ifade edilmesi önemli olsa da, bu özellik her üslupta farklı biçimde gerçekleşmektedir. Edebî üslup ise estetik etkisi ve imgeli anlatım olanaklarının zenginliği sayesinde diğer üsluplardan ayrılmaktadır. İmgesellik, edebî üslubun temel özelliklerinden biridir. Ancak bu özellik, farklı tarihî dönemlerde ve çeşitli edebî akımlarda aynı düzeyde görülmez. Edebî üslup, dilin bütün olanaklarından yararlanarak olayları ve kişileri canlı, etkileyici ve estetik bir biçimde sunar. Bu nedenle diğer işlevsel üslupların bazı unsurları da edebî metinlerde uygun biçimde kullanılabilmektedir. E. Demirçizade'ye göre edebî üslubun temel göstergeleri anlatım gücü, duygusallık ve tasvir araçlarının özgün biçimde kullanılmasıdır. Araştırmacı, edebî dilde etkili bir anlatım oluşturabilmek için en uygun sözcük ve ifadelerin seçilmesinin zorunlu olduğunu belirtmektedir. Edebî üslubun söz varlığı oldukça zengindir. Çok anlamlı ve mecazlı sözcükler, ağız özellikleri, yabancı kökenli kelimeler, konuşma dili unsurları, argo ifadeler ve diğer söz varlığı ögeleri yazarın estetik amacı doğrultusunda kullanılmaktadır. Bu durum, edebî metinlerin anlatım gücünü ve estetik değerini artırmaktadır. Azerbaycan edebî dilinde edebî üslubun oluşumunun temelini eski sözlü halk edebiyatı ile şiir diline dayanan gelenekler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Edebî üslup, İşlevsel üslup, Dil, Üslup bilimi, İmgesellik

THE PLACE AND IMPORTANCE OF LITERARY STYLE IN THE LANGUAGE SYSTEM

Fidan YUSİFOVA
Dr., Azerbaijan State Pedagogical University
E-mail: yusifovaf@gmail.com · ORCID: 0000-0002-0300-0749

ABSTRACT

Possessing a high level of linguistic culture in spoken and written language is not limited merely to adhering to the vocabulary and grammatical rules of the literary language. In addition, the appropriate selection of linguistic elements in terms of style and purpose is of great importance. A speaker or writer should take into consideration the semantic content, expressive power, and communicative function of each word used. Linguistic units can be employed not only in their basic meanings but also in figurative and emotive senses. This demonstrates the rich stylistic potential of language. Style reflects an individual's ability to make appropriate use of the phonetic, lexical, and grammatical resources of a language in accordance with a particular purpose and context. The purpose of communication, the level of knowledge of the target audience, the subject matter, and the communicative environment directly influence the choice of linguistic elements. In different communicative situations, a speaker may aim to provide information, offer an explanation, persuade the audience, or create an emotional effect. Therefore, each individual develops a distinctive manner of expression, resulting in the formation of a personal style. Although the clear and accurate expression of ideas is important in all functional styles of the literary language, this characteristic is realized differently in each style. Literary style, however, differs from other styles due to its aesthetic impact and its rich potential for figurative expression. Imagery is one of the fundamental characteristics of literary style. Nevertheless, this feature is not manifested to the same extent in different historical periods and literary movements. Literary style makes use of the full range of linguistic resources to present events and characters in a vivid, expressive, and aesthetically appealing manner. Therefore, certain elements of other functional styles can also be appropriately employed in literary texts. According to E. Demirchizade, the principal indicators of literary style are expressive power, emotionality, and the original use of descriptive devices. The researcher emphasizes that the selection of the most appropriate words and expressions is essential for creating an effective mode of expression in literary language.The vocabulary of literary style is particularly rich. Polysemous and figurative words, dialectal features, words of foreign origin, elements of colloquial speech, slang expressions, and other lexical resources are employed in accordance with the author's aesthetic purpose. This contributes to enhancing the expressive power and aesthetic value of literary texts. In the Azerbaijani literary language, the formation of literary style is fundamentally rooted in the traditions of ancient oral folk literature and poetic language.

Keywords: Literary style, Functional style, Language, Stylistics, Imagery

LİTVANYA TATARLARININ BALKANLAR'DAKİ TÜRKLERİYLE İLİŞKİLERİ

Galina MISKINIENE
Doç. Dr., Vilnius Üniversitesi
E-posta: galina.miskiniene@flf.vu.lt · ORCID: 0000-0003-1394-1259

ÖZET

Tarihsel olarak Litvanya topraklarında yaklaşık 630 yıldır Kıpçak Türkleri yaşamaktadır. Tatarların, Litvanya'ya ilk yerleşim tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte Litvanya Düklüğü ve Altınordu Devleti sınırındaki savaşın 1238–1239 tarihlerinde olduğu bilinmektedir. Bu savaş sırasında Tatarların sığınmacı veya esir olarak eski Litvanya toprakları olan Ukrayna, Beyaz Rusya ve Kuzey Litvanya'nın belirli yerlerine iskân edildiği görülür. Bu ilk iskân sürecinden sonra, 14. yüzyıldan itibaren Tatarların Litvanya Düklüğüne yerleşmeye başladıkları görülür. Litvanya topraklarına Tatarların yerleşme süreci iki dönem halinde incelenebilir. Tatar göçü çoğunlukla 14.–16. yüzyıllar arasında gerçekleşmiş olmakla birlikte bu göçler 17. ve 18. yüzyıllarda küçük gruplar halinde devam etmiştir. Yüzyıllar boyunca Litvanya Tatarları ana vatanlarıyla bağlantılarını kaybetmemişlerdir. Bugüne kadar ulaşmış olan kaynaklarda Litvanya Tatarlarının İstanbul'a ve Mekke'ye seyahatleri hakkında bazı bilgilerin yer aldığını görüyoruz. Din kitapları almak ve İslâm hayatını yakından tanımak amacıyla Balkanlar'a da seyahatler yapılmıştır. Böyle bir seyahat sonucunda Üsküp'ten getirilen 19. yy ortalarında yazılmış bir Kur'an, Litvanya Milliyet Müzesinde saklanmaktadır. Litvanya Tatarları ile Balkanlarda yaşayan Müslümanlar arasındaki ilişkiler hakkında iki savaş arası dönemde daha fazla bilgilere sahip oluyoruz. Bu dönemde hem Tatarlar Balkanlar'a okumaya gitmiş hem de Balkanlar'dan Litvanya Tatarlarının yaşadığı bölgeye çeşitli sebeplerle gelenler olmuştur. Mesela 23 Mart 1934 tarihinde, ünlü gazeteci ve Bosna Müslümanları cemiyet başkanı Smail-aga Czemalowicz önce Varşova'ya sonra da Vilnius'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret hakkında hem yerli 'Kurjer Wilenski' gazetesinde hem Sarayevo'daki 'İslamski Suijet' dergisinde bilgi verilmiştir. Balkanlar'a giden Tatarlar ülkelerine döndükten sonra seyahatleri hakkında kendi cemiyetlerine ayrıntılı bilgiler vermişlerdir. Tatarlar tarafından çıkarılan 'Zycie Tatarskie' (Tatar Hayatı, C. I–VI, 1932–1939), 'Przeglad Islamski' (İslâm İcmali, 1930–1937) ve 'Rocznik Tatarski' (Tatar Yıllığı, C. I–III, 1932, 1935, 1938) gibi dergilerde Balkanlar'daki Müslümanlar hakkında çeşitli bilgiler yer almaktadır. 1930–1939 tarihleri arasında Vilnius'taki Doğu Avrupa Araştırma Enstitüsünün içinde bir Siyaset Okulu kurulmuştur. S. Szapszal bir grup öğrenciyle birlikte Türkologlar Derneği'ni faaliyete geçirmiştir. 1934 yılında bu derneğin üyeleri Türkiye ve Balkanlar'a bir bilim seyahati organize etmiştir. Bu seyahat hakkındaki bilgiler, Litvanya Bilimler Akademisi Kütüphanesi'nde bulunan S. Szapszal'dan kalan fonda yer almaktadır. Kurulan Türkologlar Derneği'nin amaçlarından biri de Türkiye ve Balkanlar'ın kültürünü daha yakından tanımak olmuştur. Türkologlar Derneği bu amaca ulaşmak için çeşitli tematik programlar organize etmiştir. Mesela, 7 Kasım 1936 tarihinde düzenlenen programda, 'Balkanlar'daki Müslüman Dernekleri' başlıklı konuşma yapılmış, Türk ve Balkan müzikleri ve dansları gibi konulara yer verilmiştir. Bu bildiride, Litvanya Tatarlarının Balkanlar'daki Türkleriyle ilişkilerini açıklamaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Litvanya Tatarları, Balkanlar, Tarih, İlişkiler, Dergiler

RELATIONS OF THE LITHUANIAN TATARS WITH THE TURKS OF THE BALKANS

Galina MISKINIENE

Assoc. Prof. Dr., Vilnius University
E-mail: galina.miskiniene@flf.vu.lt · ORCID: 0000-0003-1394-1259

ABSTRACT

Historically, Kipchak Turks have lived in the territory of Lithuania for approximately 630 years. Although the exact date of the Tatars' first settlement is unknown, a war took place on the borders between the Grand Duchy of Lithuania and the Golden Horde in 1238–1239. During this conflict, Tatars may have been settled as refugees or prisoners in areas corresponding to present-day Ukraine, Belarus, and northern Lithuania. From the 14th century onwards, larger groups of Tatars settled in the Grand Duchy of Lithuania. Although migration occurred predominantly between the 14th and 16th centuries, smaller groups continued to arrive in the 17th and 18th centuries. For centuries, Lithuanian Tatars maintained connections with their ancestral homeland. Sources contain information about their journeys to Istanbul and Mecca, as well as to the Balkans, where they sought religious books and knowledge of Islamic life. One result of such travel is a Qur'an written in the mid-19th century and brought from Skopje, now preserved in the National Museum of Lithuania. Relations between Lithuanian Tatars and Muslims of the Balkans are particularly well documented during the interwar period. Some Tatars travelled to the Balkans for educational purposes, while visitors from the Balkans also came to Tatar communities. For example, on 23 March 1934, the prominent journalist and president of the Society of Bosnian Muslims, Smail-aga Czemalowicz, visited Warsaw and subsequently Vilnius. His visit was reported in the local newspaper Kurjer Wilenski and the Sarajevo-based journal Islamski Suijet. Tatars also shared accounts of their Balkan journeys through publications such as Zycie Tatarskie (Tatar Life, 1932–1939), Przeglad Islamski (Islamic Review, 1930–1937), and Rocznik Tatarski (Tatar Yearbook, 1932, 1935, 1938). An important role in the study of Turkey and the Balkans was played by the Association of Turkologists, established by S. Szapszal and students within the School of Political Sciences of the Institute for Eastern European Studies in Vilnius. In 1934, members of the association organized a scholarly expedition to Turkey and the Balkans. Information about the expedition is preserved in the S. Szapszal collection at the Library of the Lithuanian Academy of Sciences. The association also organized thematic programmes. At one held on 7 November 1936, a lecture entitled "Muslim Associations in the Balkans" was delivered, alongside discussions of Turkish and Balkan music and dances. This paper examines the historical relations between the Lithuanian Tatars and the Turks and Muslims of the Balkans, with particular attention to travel, education, scholarly exchange, and cultural connections.

Keywords: Lithuanian Tatars, Balkans, History, Relations, Journals

DİJİTAL ÇAĞDA GENÇLİK VE AİLE İLİŞKİLERİNİN DÖNÜŞÜMÜ: LİTERATÜR TEMELLİ BİR DEĞERLENDİRME

Gamze ASLAN
Dr. Öğr. Gör., Gazi Üniversitesi
E-posta: gamzeaslan@gazi.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8057-5522

ÖZET

Günümüzde dijital teknolojiler, toplumsal yaşamın temel unsurlarından biri hâline gelmiş ve bireylerin günlük yaşam pratiklerini önemli ölçüde dönüştürmüştür. Özellikle internet, akıllı telefonlar ve sosyal medya platformlarının yaygınlaşması; bireyler arası iletişim, sosyal ilişkiler, bilgiye erişim ve aile içi etkileşim biçimlerinde önemli değişimlere yol açmıştır. Bu dönüşümden en fazla etkilenen toplumsal gruplardan biri gençlerdir. Gençler açısından dijital platformlar yalnızca iletişim ve bilgi edinme araçları olarak değil, aynı zamanda kimlik inşası, sosyal aidiyet, kendini ifade etme ve sosyal çevre oluşturma alanları olarak da kullanılmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, dijitalleşme sürecinin gençlik ve aile ilişkileri üzerindeki etkilerini mevcut akademik literatür doğrultusunda değerlendirmektir. Bunun yanı sıra dijitalleşmenin aile kurumunun işlevleri, kuşaklararası iletişim biçimleri ve gençlerin sosyalleşme süreçleri üzerindeki etkilerinin ortaya konulması ve bu süreçte meydana gelen toplumsal dönüşümlerin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, dijital teknolojilerin aile ilişkileri ve gençlerin sosyal yaşamı üzerindeki etkilerini bütüncül bir perspektifle ele alması bakımından önem taşımaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması kullanılmıştır. Bu kapsamda gençlik, aile, dijitalleşme, sosyal medya, dijital iletişim ve dijitalleşmenin kuşaklararası ilişkiler üzerindeki etkileri konularında gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası akademik çalışmalar incelenmiş ve elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Literatür incelemesi sonucunda dijitalleşmenin gençlik ve aile ilişkileri üzerinde tek yönlü olmayan, çift yönlü bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Dijital iletişim araçları, aile bireylerinin fiziksel olarak ayrı oldukları durumlarda iletişimi sürdürmelerine ve sosyal bağların korunmasına katkı sağlayabilmektedir. Özellikle mesajlaşma uygulamaları ve görüntülü görüşme araçları, aile üyeleri arasındaki iletişimin sürekliliğini destekleyebilmektedir. Bununla birlikte, yoğun ve kontrolsüz dijital teknoloji kullanımının yüz yüze etkileşimin azalmasına, aile içi iletişim biçimlerinin değişmesine ve kuşaklar arasında yeni iletişim ve uyum sorunlarının ortaya çıkmasına neden olabildiği görülmektedir. Sonuç olarak dijitalleşmenin aile ilişkilerini ortadan kaldıran bir süreçten ziyade bu ilişkilerin biçimini ve niteliğini yeniden şekillendiren toplumsal bir dönüşüm olduğu söylenebilir. Dijital çağda gençlerin sağlıklı sosyal ilişkiler geliştirebilmesi ve aile bağlarının sürdürülebilmesi için dijital okuryazarlığın geliştirilmesi, teknoloji kullanımında farkındalığın artırılması ve kuşaklararası iletişim mekanizmalarının güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Aile, Dijitalleşme, Kuşaklararası iletişim

DIGITAL AGE, YOUTH, AND THE TRANSFORMATION OF FAMILY RELATIONSHIPS: A LITERATURE-BASED EVALUATION

Gamze ASLAN

Lecturer Dr., Gazi University
E-mail: gamzeaslan@gazi.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8057-5522

ABSTRACT

Today, digital technologies have become one of the fundamental elements of social life and have significantly transformed individuals' everyday practices. The widespread use of the internet, smartphones, and social media platforms has brought substantial changes to interpersonal communication, social relationships, access to information, and patterns of interaction within families. Young people are among the social groups most strongly affected by this transformation. For young people, digital platforms are not only tools for communication and accessing information but also important spaces for identity construction, social belonging, self-expression, and the development of social networks. The main purpose of this study is to evaluate the effects of the digitalization process on youth and family relationships in light of the existing academic literature. In addition, the study aims to examine the effects of digitalization on the functions of the family institution, forms of intergenerational communication, and the socialization processes of young people. It also seeks to analyze the social transformations that have emerged as a result of the increasing integration of digital technologies into everyday life. In this respect, the study is significant because it provides a contemporary perspective on the relationship between digital transformation, youth, and family life. A literature review, one of the qualitative research methods, was employed in this study. Within this framework, national and international academic studies focusing on youth, family, digitalization, social media, digital communication, and the effects of digitalization on intergenerational relationships were examined and evaluated comparatively. The findings of the literature review indicate that digitalization has a multidimensional and bidirectional impact on youth and family relationships. Digital communication technologies can support communication among family members, particularly when they are physically separated, and can contribute to maintaining social bonds. Messaging applications and video communication tools, for example, can facilitate regular contact and help family members remain connected despite geographical distance. However, intensive and uncontrolled use of digital technologies may also reduce face-to-face interaction, transform patterns of communication within families, and create new communication and adaptation problems between generations. Overall, digitalization should not be understood as a process that eliminates family relationships, but rather as a social transformation that reshapes their forms and characteristics. In the digital age, developing digital literacy, increasing awareness of responsible technology use, and strengthening intergenerational communication mechanisms are important for maintaining healthy family relationships and supporting the social development of young people. Therefore, understanding both the opportunities and challenges created by digitalization is essential for developing healthier communication practices between young people and their families.

Keywords: Youth, Family, Digitalization, Intergenerational communication

GENÇLERİN KİMLİK OLUŞUMUNDA AİLENİN ROLÜ: SOSYOLOJİK YAKLAŞIMLAR ÜZERİNE BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ

Gamze ASLAN
Dr. Öğr. Gör., Gazi Üniversitesi
E-posta: gamzeaslan@gazi.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8057-5522

ÖZET

Kimlik oluşumu, bireyin kendisini tanımlaması, ait olduğu sosyal ve kültürel çevreleri anlamlandırması ve kendisini toplumsal yapı içerisinde belirli bir konuma yerleştirmesiyle ilişkili çok boyutlu bir süreçtir. Özellikle gençlik dönemi, bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçiş yaptığı, kendisi ve toplumsal çevresi hakkında daha fazla sorgulama gerçekleştirdiği ve kimlik arayışının yoğunlaştığı önemli bir yaşam evresidir. Bu süreçte bireyin içinde bulunduğu sosyal çevreler, sahip olduğu değerlerin, inançların, davranış biçimlerinin ve toplumsal aidiyetlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bireyin ilk sosyalleşme ortamı olması nedeniyle aile, gençlerin kimlik gelişiminde temel sosyal kurumlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, gençlerin kimlik oluşum sürecinde ailenin rolünü sosyolojik yaklaşımlar çerçevesinde incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aile ve gençlik arasındaki ilişki, kimlik oluşumu bağlamında ele alınmış ve mevcut akademik literatür doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırma, küreselleşme, modernleşme, bireyselleşme, dijitalleşme ve toplumsal değişim gibi süreçlerin gençlerin kimlik inşa biçimlerini dönüştürdüğü günümüzde, ailenin kimlik gelişimindeki konumunu anlamaya yönelik kuramsal bir çerçeve sunması bakımından önem taşımaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan literatür taramasından yararlanılmıştır. Bu kapsamda aile sosyolojisi, gençlik çalışmaları ve kimlik kuramları alanlarında gerçekleştirilmiş ulusal ve uluslararası akademik çalışmalar incelenmiştir. İncelenen çalışmalar doğrultusunda ailenin gençlerin kimlik oluşumunda değerlerin aktarılması, sosyal aidiyet duygusunun geliştirilmesi, kültürel sürekliliğin sağlanması ve toplumsal rollerin öğrenilmesi açısından önemli bir işleve sahip olduğu görülmüştür. Literatür incelemesi, bununla birlikte, bireyselleşme ve modernleşme süreçlerinin gençlerin aileden daha bağımsız bir kimlik geliştirme eğilimlerini güçlendirebildiğini ortaya koymaktadır. Günümüzde gençlerin kimlik oluşumu yalnızca aile ilişkileri üzerinden gerçekleşmemekte; akran grupları, eğitim kurumları, medya ve dijital ortamlarla kurulan etkileşimler de bu sürece dahil olmaktadır. Bu nedenle kimlik oluşumu, farklı sosyal çevrelerin birbirleriyle etkileşim içinde olduğu çok boyutlu bir süreç olarak değerlendirilmelidir. Sonuç olarak aile, değişen toplumsal koşullar ve dönüşen ilişki biçimleri içerisinde yapısal ve işlevsel değişimler yaşasa da gençlerin kimlik gelişiminde temel aktörlerden biri olmayı sürdürmektedir. Gençlik ve aile ilişkilerinin daha kapsamlı biçimde anlaşılabilmesi için kimlik oluşumunun aile, akran grupları, eğitim, medya ve dijital çevreler arasındaki çoklu etkileşimler çerçevesinde ele alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Kimlik oluşumu, Aile, Toplumsal değişim

THE ROLE OF THE FAMILY IN YOUTH IDENTITY FORMATION: A LITERATURE REVIEW ON SOCIOLOGICAL APPROACHES

Gamze ASLAN

Lecturer Dr., Gazi University
E-mail: gamzeaslan@gazi.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8057-5522

ABSTRACT

Identity formation is a multidimensional process through which individuals define themselves, develop a sense of belonging, interpret their social and cultural environment, and position themselves within the social structure. Youth is a particularly significant stage in this process because it represents the transition from childhood to adulthood and is characterized by increasing self-reflection, social interaction, and identity exploration. During this period, the social environments in which young people live play an important role in shaping their values, beliefs, behavioral patterns, and sense of social belonging. As the primary environment of early socialization, the family is one of the fundamental social institutions influencing the identity development of young people. The main purpose of this study is to examine the role of the family in the identity formation process of young people from a sociological perspective. In line with this purpose, the relationship between family and youth is evaluated within the context of identity formation and discussed on the basis of the existing academic literature. The study is significant because it provides a theoretical framework for understanding the continuing role of the family in young people's identity development in a period characterized by globalization, modernization, individualization, digitalization, and broader social transformations. Although these processes have changed the ways in which young people construct and express their identities, family relationships continue to constitute an important part of this process. A literature review, one of the qualitative research methods, was employed in this study. Within this framework, national and international academic studies in the fields of family sociology, youth studies, and identity theories were examined. The findings of the literature review indicate that the family has an important role in the identity formation of young people through the transmission of values, development of a sense of social belonging, maintenance of cultural continuity, and learning of social roles. At the same time, the literature suggests that modernization and individualization processes may increase young people's tendency to develop identities that are relatively independent from their families. In contemporary societies, identity formation does not take place solely within the family. Interactions with peer groups, educational institutions, mass media, and digital environments have also become significant factors in this process. Therefore, young people's identities should be understood as the outcome of interactions among multiple social environments rather than as the product of a single social institution. In conclusion, although the family undergoes structural and functional changes as social conditions and forms of interaction transform, it continues to be one of the major social actors in the identity development of young people. A comprehensive understanding of youth and family relationships requires identity formation to be examined through the interconnected influences of family, peers, education, media, and digital environments.

Keywords: Youth, Identity formation, Family, Social change

RELATIONSHIP WITH SARCOPENIA, PAIN AND DIET INFLAMMATION INDEX IN ELDERLY INDIVIDUALS

Gökcen DOĞAN[1*], Merve Ezgi ÇAPUK[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Lokman Hekim University
[2]Specialist Dietitian, Lokman Hekim University
[*]Corresponding author · E-mail: gokcen.dogan@lokmanhekim.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8690-1341

ABSTRACT

Introduction: This study was conducted to evaluate the relationship between sarcopenia, the Dietary Inflammatory Index (DII), and geriatric pain status in older adults.

Methods: A total of 37 (39.4%) men and 57 (60.6%) women participated through face-to-face interviews between June and December 2024 in Outpatient Clinic of a hospital. Sociodemographic characteristics, dietary habits, and anthropometric measurements were recorded. Nutritional status was assessed using a 24-hour dietary recall, dietary inflammatory load through the DII, geriatric pain using the Geriatric Pain Scale, and functional independence via the Barthel Index of Activities of Daily Living.

Results: Among older adults with sarcopenia, 87.5% were women, compared to 29.5% in the non-sarcopenic group. Additionally, 68.8% of sarcopenic participants reported that their meals were prepared by their spouses, whereas 64.1% of non-sarcopenic individuals prepared their own meals. Regarding pain severity, most men (59.5%) experienced mild pain, while most women (47.4 %) reported severe pain. Significant differences in BMI categories and geriatric pain scores were observed based on sarcopenia status and DII levels. Pain scores showed negative correlations with height and handgrip strength, and positive correlations with mid-upper arm circumference, calf circumference, waist circumference, and BMI. A significant positive correlation was found between DII and pain scores in non-sarcopenic individuals, but this association was not significant in those with sarcopenia.

Conclusions: Sarcopenia, dietary inflammatory potential, and geriatric pain are interrelated in older adults. These factors should be jointly considered in dietary and lifestyle planning for the elderly. Sarcopenia, pain, and nutritional status in older adults should be evaluated collectively. Establishing multidisciplinary teams comprising dietitians, physiotherapists, nurses, and psychologists in geriatric clinics is essential for a comprehensive approach to care. The need for dietitians specializing in geriatrics is growing day by day, particularly given the steadily increasing elderly population. Furthermore, the inflammatory potential of the diets of older adults should be reduced, and diets rich in protein, fiber, and anti-inflammatory foods should be encouraged. Older adults with chronic diseases should be educated on the importance of nutrition.

Keywords: Sarcopenia, Dietary Inflammatory Index, Geriatric Pain, Elderly, Nutrition

SANAT EĞİTİMİ ALAN BİREYLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR SANAT EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: BETİMSEL BİR ARAŞTIRMA

Gökçe ARİFOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
E-posta: gokce.arifoglu@erdogan.edu.tr · ORCID: 0000-0002-4695-1421

ÖZET

Bu araştırmada, sanat eğitimi alan ya da daha önce sanat eğitimi almış bireylerin sürdürülebilir sanat eğitimine ilişkin görüşlerinin çevresel sürdürülebilirlik, kültürel sürdürülebilirlik ve eğitim süreçleri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Sürdürülebilirliğin sanat eğitimine yansımalarını bütüncül biçimde ele alan çalışma, nicel araştırma yaklaşımı doğrultusunda betimsel tarama modeliyle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde sanat eğitimi alan veya daha önce sanat eğitimi almış dokuz lisans öğrencisi, 11 lisans mezunu ve iki yüksek lisans öğrencisi olmak üzere toplam 22 katılımcı oluşturmuştur. Katılımcılar ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiş; veriler, etik kurul onayının ardından çevrim içi ortamda toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 15 maddelik beşli Likert tipi "Sürdürülebilir Sanat Eğitimi Anketi" kullanılmıştır. Anketin hazırlanması sürecinde ilgili alanyazın ve uluslararası politika belgeleri incelenerek 37 maddelik bir havuz oluşturulmuş, üç alan uzmanının görüşleri doğrultusunda maddeler kapsam, açıklık ve anlaşılırlık açısından değerlendirilerek uygulama formuna son şekli verilmiştir. Anketin tamamına ilişkin Cronbach alfa katsayısı 0,911; çevresel sürdürülebilirlik, kültürel sürdürülebilirlik ve eğitim süreçleri tematik gruplarına ilişkin katsayılar ise sırasıyla 0,756, 0,835 ve 0,858 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerinden yararlanılmıştır. Bulgular, katılımcıların sürdürülebilir sanat eğitimini genel olarak güçlü biçimde desteklediklerini göstermiştir. On beş maddenin genel ortalaması 4,45 olarak belirlenirken en yüksek tematik ortalama kültürel sürdürülebilirlikte 4,55 olarak gerçekleşmiş; bu boyutu eğitim süreçleri ve uygulamaları 4,44, çevresel sürdürülebilirlik ise 4,38 ortalamayla izlemiştir. Kültürel mirasın sanat eğitimi programlarında daha görünür hâle getirilmesi, geleneksel motif ve tekniklerin yeni nesillere aktarılması, dijital araçların kültürel mirasın sürdürülebilirliğinde kullanılması, geri dönüştürülebilir malzemelerle sanatsal üretimin teşvik edilmesi ve eğitmenlerin sürdürülebilir sanat konusunda yeterli bilgiye sahip olması en fazla desteklenen görüşler arasında yer almıştır. Buna karşılık çevre bilinciyle üretilen sanat eserlerinin daha değerli olduğu ve sanat eğitiminin sürdürülebilirlik ilkelerine göre bütünüyle yeniden yapılandırılması yönündeki maddelerde görece yüksek kararsızlık saptanmıştır. Bu durum, katılımcıların çevresel sorumluluğu sanatsal değerin tek belirleyicisi olarak görmediklerini ve köklü bir program değişikliği yerine mevcut eğitim yapısının sürdürülebilirlik temelli içerik ve uygulamalarla güçlendirilmesini tercih edebileceklerini düşündürmektedir. Sonuç olarak sanat eğitimi programlarında geri dönüşüm, ekolojik sanat, yerel kültür ve dijital kültürel miras odaklı uygulamalara daha fazla yer verilmesi; eğitmenlerin bu alanlardaki kuramsal ve uygulamalı yeterliklerinin geliştirilmesi önerilmektedir. Bununla birlikte küçük ve heterojen çalışma grubu nedeniyle bulgular genellenebilir sonuçlar olarak değil, incelenen grubun eğilimlerini yansıtan keşfedici ve betimsel veriler olarak değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir sanat eğitimi, Çevre bilinci, Kültürel miras, Eğitim konuları

VIEWS OF INDIVIDUALS WITH ART EDUCATION EXPERIENCE ON SUSTAINABLE ART EDUCATION: A DESCRIPTIVE STUDY

Gökçe ARİFOĞLU

Asst. Prof. Dr., Recep Tayyip Erdoğan University
E-mail: gokce.arifoglu@erdogan.edu.tr · ORCID: 0000-0002-4695-1421

ABSTRACT

This study aimed to examine the views of individuals currently receiving or having previously received art education on sustainable art education within the contexts of environmental sustainability, cultural sustainability, and educational processes. Adopting a holistic perspective on the integration of sustainability into art education, the study was conducted using a quantitative research approach and a descriptive survey design. The study group consisted of 22 participants affiliated with Recep Tayyip Erdoğan University, including nine undergraduate students, 11 bachelor's degree graduates, and two master's students, all of whom had received or were continuing to receive art education. The participants were selected through criterion sampling, and the data were collected online following ethics committee approval. The data collection instrument was the 15-item, five-point Likert-type Sustainable Art Education Questionnaire developed by the researcher. During the instrument development process, a pool of 37 items was created based on a review of the relevant literature and international policy documents. The items were subsequently evaluated in terms of scope, clarity, and comprehensibility in accordance with the opinions of three field experts, and the questionnaire was finalised accordingly. Cronbach's alpha coefficient was calculated as.911 for the entire questionnaire. The coefficients for the environmental sustainability, cultural sustainability, and educational processes and practices groups were.756,.835, and.858, respectively. The data were analysed using frequencies, percentages, arithmetic means, and standard deviations. The findings demonstrated that the participants generally expressed strong support for sustainable art education. The overall mean across the 15 items was 4.45. Cultural sustainability had the highest thematic mean (M = 4.55), followed by educational processes and practices (M = 4.44) and environmental sustainability (M = 4.38). The most strongly supported views concerned giving greater prominence to cultural heritage in art education curricula, transmitting traditional motifs and techniques to future generations, using digital tools to sustain cultural heritage, encouraging artistic production with recyclable materials, and ensuring that educators possess sufficient knowledge of sustainable art practices. In contrast, relatively high levels of indecision were observed regarding the statements that artworks produced with environmental awareness are more valuable and that art education should be entirely restructured according to sustainability principles. These findings may indicate that participants do not regard environmental responsibility as the sole determinant of artistic value and may favour strengthening existing educational structures through sustainability-oriented content and practices rather than implementing a comprehensive curricular transformation. Consequently, art education programmes should incorporate more practices centred on recycling, ecological art, local culture, and digital cultural heritage, while educators' theoretical and practical competencies in these areas should be further developed. Nevertheless, due to the small and heterogeneous study group, the findings should be interpreted as exploratory and descriptive evidence reflecting the tendencies of the participants rather than as generalisable conclusions.

Keywords: Sustainable art education, Environmental awareness, Cultural heritage, Educational issues

TÜRKİYE'DE UZUN DÖNEM İKAMET İZNİYLE YAŞAYAN AVRUPA BİRLİĞİ VATANDAŞLARININ TÜRK TOPLUMUNA SOSYAL UYUM SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

Gökhan ADIGÜZEL
Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi
E-posta: adgzl.gokan@gmail.com · ORCID: 0000-0003-3795-170X

ÖZET

Yıllar içerisinde artan hareketlilik bağlamında Türkiye, uluslararası göçler açısından "hedef ülke" konumuna gelmiştir (Adıgüzel, 2016; Erdoğan ve Kaya, 2015). Türkiye hedef ülke konumuna gelirken kamuoyunda çoğunlukla düzensiz göç ve sığınma meselesi gündem olmuş, düzenli göçü ilgilendiren konular genellikle arka planda kalmıştır. Bu durum önemli ölçüde akademik alanda da görülmektedir. Ülkeler ve kamuoyları tarafından çoğunlukla güvenlik problemi olarak görülen göçmenler aslında ülkelerin yumuşak gücü açısından halklar arasında iletişim kurmak için eşsiz fırsatlar sunmaktadır (Kavoğlu, 2023; Köksoy, 2019). Bu çerçevede özellikle düzenli göç alanındaki nitelikli göçmenler ile kurulan bağlar ayrı bir önem kazanmaktadır. Bu bağlar, ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyini artırma, politikalarının farklı toplumlar tarafından paylaşılması ve sosyal uyum politikalarının geliştirilmesi gibi pek çok alanda etki oluşturma potansiyeli barındırmaktadır. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında düzenlenen uzun dönem ikamet izni, hem şartları hem de sağladığı haklar açısından Türkiye'de düzenli göç alanındaki en önemli ikamet izni türlerinden birisidir. Uzun dönem ikamet izni alan göçmenlerin en az sekiz sene Türkiye'de kesintisiz şekilde ikamet izniyle kalmış olması ve geçimini sağlayacak yeterli ve düzenli gelire sahip olması gerekmektedir. Türkiye'de sekiz seneden fazla yaşayan ve belirli bir ekonomik düzeye erişmiş olan bu göçmenler, Türkiye'nin düzenli göç alanındaki en nitelikli göçmen gruplarından birisini oluşturmaktadır. Bu göçmen grubu hakkında yapılacak çalışmalar dikkate değer bir potansiyel barındırmaktadır. Çalışmada, Türkiye'de uzun dönem ikamet izni ile kalan AB ülkeleri vatandaşlarının toplumsal uyumu, son yıllarda literatürde yaygın bir kullanıma sahip olan ve uyuma yönelik kapsamlı bir zemin sunan kültürleşme yaklaşımı çerçevesinde analiz edilecektir. Kişilerin veya grupların farklı kültürler ile uzun bir süre boyunca etkileşim içerisinde olmasıyla meydana gelen değişim süreci kültürleşmeyi ifade etmektedir (Balcı ve Öğüt, 2019). Kültürleşme stratejileri, göçmen grupların ya da bireylerin bulundukları ülkedeki kültürleşme arayışlarının çeşitli yollarını ifade etmektedir. Buna göre asimilasyon, ayrılma, bütünleşme ve marjinallik olarak dört tane kültürleşme stratejisi bulunmaktadır (Berry, 2008). Asimilasyon, kendi kültürel kimliklerini muhafaza etme noktasında istek duymayan ve ev sahibi toplumun yapısını benimseyen göçmenleri kapsamaktadır. Ayrılma, göçmenlerin ev sahibi toplumla etkileşime girmekten kaçınarak kendi kültürlerini sürdürme eğilimini ifade etmektedir. Bütünleşme (entegrasyon), göçmenlerin bir taraftan ev sahibi toplumla etkileşime girerken diğer taraftan kendi öz kültürlerini de sürdürmesidir. Marjinallik ise, göçmenlerin kendilerini ne kendi öz kültürüyle ne de içinde bulunduğu toplumla özdeşleştiremedikleri durumda ortaya çıkan bir kültürleşme eğilimidir. Çalışmanın temel sorusu "Türkiye'de uzun dönem ikamet izni ile kalan AB'ye üye ülkelerin vatandaşlarının Türkiye'ye sosyal olarak uyumu nasıldır ve ne düzeydedir? şeklinde belirlenmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri vasıtasıyla uzun dönem ikamet izni sahibi AB'ye üye ülkelerin vatandaşları üzerinden Türkiye'deki düzenli göçmenlerin sosyal hayata uyumu derinlemesine incelenecektir. Veri toplama süreci, bahse konu örneklem grubuyla yapılan yarı yapılandırılmış mülakatları içermektedir. Nihai olarak, Türkiye'deki düzenli göç alanında uzun dönem ikamet izni sahibi göçmenlerin dikkate değer rolleri ortaya koyularak, hangi kültürleşme stratejisinin ağır bastığı analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Uzun dönem ikamet izni, Avrupa Birliği vatandaşları, Sosyal uyum

AN ANALYSIS OF THE SOCIAL ADAPTATION PROCESSES OF EUROPEAN UNION CITIZENS LIVING IN TÜRKİYE WITH LONG TERM RESIDENCE PERMITS

Gökhan ADIGÜZEL
Dr., Istanbul Commerce University
E-mail: adgzl.gokan@gmail.com · ORCID: 0000-0003-3795-170X

ABSTRACT

With increasing mobility over the years, Türkiye has become a "destination country" in terms of international migration (Adıgüzel, 2016; Erdoğan and Kaya, 2015). As Türkiye assumed this role, public discourse has largely focused on irregular migration and asylum issues, while matters related to regular migration have generally taken a back seat. This situation is also evident to a significant extent in the academic sphere. While migrants are often viewed by countries and the public as a security problem, they actually offer unique opportunities for fostering communication among peoples in terms of a country's soft power (Kavoğlu, 2023; Köksoy, 2019). In this context, the ties established with highly skilled migrants in the field of regular migration take on particular importance. These ties hold the potential to influence numerous areas, such as enhancing a country's level of economic development, ensuring that its policies are shared by different societies, and developing social adaptation policies. In this study, the social adaptation of EU citizens residing in Türkiye with long-term residence permits will be analyzed within the framework of the acculturation approach—a concept that has gained widespread use in the literature in recent years and provides a comprehensive foundation for understanding integration. Acculturation refers to the process of change that occurs when individuals or groups interact with different cultures over an extended period (Balcı and Öğüt, 2019). Accordingly, there are four acculturation strategies: assimilation, separation, integration, and marginalization (Berry, 2008). Assimilation refers to immigrants who have no desire to preserve their own cultural identity and who adopt the structure of the host society. Separation refers to the tendency of immigrants to maintain their own culture by avoiding interaction with the host society. Integration refers to immigrants interacting with the host society while also maintaining their own distinct culture. Marginalization, on the other hand, is a process of acculturation that arises when immigrants are unable to identify with either their own culture or the society in which they live. The central research question of this study is: "How and to what extent do citizens of EU member states residing in Türkiye with long-term residence permits socially integrate into Turkish society?" This study will conduct an in-depth examination of the social integration of regular immigrants in Türkiye—specifically, citizens of EU member states holding long-term residence permits—using qualitative research methods. The data collection process involves semi-structured interviews with the sample group in question. Ultimately, the study will highlight the significant roles played by immigrants holding long-term residence permits in the field of regular migration in Türkiye and analyze which acculturation strategy predominates.

Keywords: Türkiye, Long term residence permit, European Union citizens, Social adaptation

TRİPADVİSOR ZİYARETÇİ YORUMLARININ İÇERİK ANALİZİ: ANAMUR ÖRNEĞİ

Gökhan KARAKEÇİLİ[1*], Anıl KALE[2]

[1]Öğr. Gör., Mersin Üniversitesi
[2]Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: gokhankarakecili90@mersin.edu.tr · ORCID: 0000-0003-2111-0420

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Doğu Akdeniz'in önemli kültür turizmi destinasyonlarından biri olan Anamur'da yer alan Mamure Kalesi ile Anemurium Antik Kenti'ne yönelik ziyaretçi algılarını ve elektronik ağızdan ağıza iletişim (e-WOM) yansımalarını TripAdvisor platformunda paylaşılan kullanıcı yorumları üzerinden incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş; veriler doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır. Araştırma dönemi olarak Nisan 2012 ile Haziran 2026 tarihleri arasında platformda yayımlanan ziyaretçi yorumları ele alınmış ve toplam 349 yorum analize dâhil edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde MAXQDA nitel veri analiz programından yararlanılmıştır. Tümdengelim ve tümevarım yaklaşımlarının birlikte kullanıldığı tematik içerik analizi uygulanarak yorumlar anlam birimleri çerçevesinde kodlanmış ve temalar oluşturulmuştur. Araştırmanın güvenirliği ve kodlayıcılar arası tutarlılık Miles ve Huberman katsayısı ile test edilerek doğrulanmıştır. Elde edilen bulgular, iki-vaka karşılaştırmalı analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Karşılaştırmalı sonuçlara göre her iki kültürel miras alanının da anıtsal mimarisi, Akdeniz kıyısıyla bütünleşen konumu ve tarihî atmosferi sayesinde ziyaretçilerde yüksek düzeyde memnuniyet oluşturduğu görülmüştür. Bununla birlikte, Anemurium Antik Kenti'ne ilişkin yorumlarda doğal ve tarihî güzellik temasının daha baskın olduğu; ziyaretçilerin alanı nekropol, odeon, hamam ve denizle "sıfır" konum ilişkisi üzerinden bütüncül bir antik peyzaj alanı olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Mamure Kalesi yorumlarında ise memnuniyetin özellikle korunmuşluk ve yapının fiziki durumuna ilişkin kodlar üzerinden şekillendiği tespit edilmiştir. Öte yandan her iki destinasyonda olumsuz deneyimlerin ortak biçimde altyapı ve yönetimsel eksiklikler etrafında yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Mamure Kalesi özelinde restorasyon çalışmaları nedeniyle kapalı kalan bölümler ve yetersiz bilgilendirme ön plana çıkarken; Anemurium Antik Kenti'nde alan içi yönlendirme panolarının azlığı, bakımsız yürüyüş yolları ile tuvalet, içme suyu ve gölgelik gibi temel fiziki tesislerin bulunmaması temel şikâyetler arasında yer almıştır. Araştırma bulguları, kullanıcı tarafından oluşturulan içeriklerin destinasyon imajı üzerinde belirleyici olduğunu; ayrıca tespit edilen altyapı eksikliklerinin giderilmesinin Anamur'un rekabet gücünü artırabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda yerel yönetimlere ve alan yöneticilerine, ören yerlerindeki fiziki imkânların iyileştirilmesi, restorasyon süreçlerinde şeffaf bilgilendirme yapılması ve bütüncül bir destinasyon pazarlama stratejisi geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anamur, Destinasyon İmajı, TripAdvisor Yorumları, İçerik Analizi

CONTENT ANALYSIS OF TRIPADVISOR VISITOR REVIEWS: THE CASE OF ANAMUR

Gökhan KARAKEÇİLİ[1*], Anıl KALE[2]

[1]Lecturer, Mersin University
[2]Asst. Prof. Dr., Mersin University
[*]Corresponding author · E-mail: gokhankarakecili90@mersin.edu.tr · ORCID: 0000-0003-2111-0420

ABSTRACT

This study aims to examine visitors' perceptions of Mamure Castle and the Anemurium Ancient City—two key cultural tourism destinations in Anamur, a district in the Eastern Mediterranean—and to analyze the reflections of electronic word-of-mouth (e-WOM) conveyed through user reviews on the TripAdvisor platform. The research adopts a qualitative research approach, and the data were collected using the document analysis technique. Reviews published on the platform between April 2012 and June 2026 were included in the study, and a total of 349 visitor comments were analyzed. For data analysis, the MAXQDA qualitative data analysis software was used. A thematic content analysis was conducted in which deductive and inductive approaches were applied together. The comments were coded within the framework of meaning units, and themes were developed accordingly. The reliability of the study and the inter-coder consistency were verified using the Miles and Huberman coefficient. Findings were evaluated through a two-case comparative analysis. The comparative results indicate that both cultural heritage sites generate high levels of satisfaction among visitors owing to their monumental architecture, their location integrated with the Mediterranean coastline, and their historical ambiance. However, in the reviews about the Anemurium Ancient City, the dominant theme was identified as natural and historical beauty. In addition, visitors tended to assess the site as a holistic ancient landscape shaped by its relationship with the necropolis, the odeon, the bathhouse, and its "seafront" proximity. For Mamure Castle, visitor satisfaction was found to be particularly associated with codes related to the structure's preservation status and physical condition. On the other hand, negative experiences at both destinations were observed to concentrate mainly around infrastructural and managerial shortcomings. Specifically for Mamure Castle, criticisms focused on sections closed due to restoration works and inadequate information provision. In the case of the Anemurium Ancient City, the key complaints included the scarcity of on-site directional signage, poorly maintained walking paths, and the lack of basic physical facilities such as toilets, drinking water, and shaded areas. Overall, the results demonstrate that user-generated content plays a determining role in shaping the destination image and suggest that addressing the identified infrastructure deficiencies may enhance Anamur's competitiveness. Accordingly, recommendations are made for local authorities and site managers, including improving physical facilities at heritage areas, ensuring transparent communication during restoration processes, and implementing a holistic destination marketing strategy.

Keywords: Anamur, Destination Image, TripAdvisor Reviews, Content Analysis

RUSSIA'S SECURITY DOCTRINE IN CENTRAL ASIA: THE TALIBAN FACTOR AND THE EXPANDING ISIS-K THREAT

Gul-i AYESHA

Dr., National University of Sciences and Technology (NUST), Islamabad, Pakistan
E-mail: guleayeshabhatti@jsppl.nust.edu.pk

ABSTRACT

What explains a state's decision to recalibrate relations with a former adversary when the regional threat environment changes? This article examines Russia's evolving engagement with the Taliban through the changing hierarchy of security threats generated by the expansion of Islamic State Khorasan Province (ISIS-K) across Afghanistan and the wider Central Asian security space. It argues that Moscow's shift from proscription and political distance toward pragmatic engagement and eventual recognition of the Taliban represents neither ideological convergence nor an isolated diplomatic adjustment. Rather, it constitutes a broader threat-driven strategic recalibration in which ISIS-K has increasingly been constructed as a transnational and less manageable security threat, while the Taliban has been repositioned as a territorially embedded actor whose interests partially converge with Russia's objective of containing regional instability. Drawing on securitization theory, balance-of-threat theory, and realist pragmatism, the article develops an integrated framework for explaining how changing threat perceptions can alter established categories of adversary, partner, and legitimate security interlocutor. Methodologically, it employs qualitative process tracing and comparative analysis of Russian security doctrines, official statements, legal and diplomatic developments, CSTO and SCO documents, secondary security data, and semi-structured expert interviews. The analysis situates the post-2021 Afghanistan recalibration within the longer evolution of Russian counterterrorism practices, drawing comparative insights from Chechnya and Syria. The findings demonstrate that ISIS-K's growing transnational reach; particularly its exploitation of Central Asian recruitment and migration networks and its demonstrated capacity to project violence beyond Afghanistan—has accelerated a reordering of Moscow's threat hierarchy. This recalibration has significant regional consequences: it strengthens the logic of selective Russia–Taliban security cooperation while simultaneously exposing divergences among Central Asian states and limitations within the CSTO and SCO security architectures. The article contributes to security and alliance scholarship by demonstrating how states under geopolitical constraint reclassify non-state actors according to relative threat rather than ideological affinity, producing flexible security alignments that blur conventional distinctions between adversaries and partners.

Keywords: Russia, Taliban, ISIS-K, Central Asia, Securitization, Balance of Threat, Realist Pragmatism, Regional Security

ЦИФРОВОЕ БЫТИЕ В ОБРАЗОВАНИИ И ТРАНСФОРМАЦИЯ НОВОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ: НА ПРИМЕРЕ ОПЫТА УЗБЕКИСТАНА

Гулноза С. СУЛТАНОВА[1*], Соджида У. ЗОЙИРОВА[2]

[1]Доктор философских наук (DSc), профессор кафедры философии, Самаркандский государственный университет имени Шарофа Рашидова, Самарканд, Узбекистан
[2]Докторант (PhD), Самаркандский государственный университет имени Шарофа Рашидова, Самарканд, Узбекистан
[*]Автор для корреспонденции · E-mail: sgulnoza33@gmail.com · ORCID: 0000-0001-5337-6448

АННОТАЦИЯ

Современный этап развития цивилизации характеризуется глубокими изменениями во всех сферах человеческой деятельности, особенно в области образования, где цифровые технологии становятся не только инструментом обучения, но и важным фактором формирования нового типа мышления и мировоззрения. В условиях перехода к цифровому обществу понятие образования выходит за рамки традиционной передачи знаний и приобретает новое философское содержание, связанное с изменением способов познания, коммуникации и взаимодействия человека с информационной реальностью. В статье исследуется феномен цифрового бытия в образовательном пространстве и его влияние на формирование нового мировоззрения личности на примере Республики Узбекистан. Под цифровым бытием рассматривается особая форма существования человека в информационно-технологической среде, где меняются механизмы восприятия знаний, интеллектуальной деятельности и социальной коммуникации. Цифровая среда становится не просто внешним условием образовательного процесса, а активным пространством формирования когнитивных, ценностных и культурных установок личности. Особое внимание уделяется анализу процессов цифровой трансформации образования в Узбекистане, включая внедрение электронных образовательных платформ, развитие дистанционного обучения, применение технологий искусственного интеллекта и создание интеллектуальной образовательной инфраструктуры. Обосновывается положение о том, что цифровизация образования представляет собой не только технологическую модернизацию, но и глубокую мировоззренческую трансформацию, которая влияет на характер мышления, способы получения знаний и понимание роли человека в современном обществе. В исследовании раскрывается, что новое мировоззрение в условиях цифровой эпохи формируется на основе синтеза рационального мышления, цифровой грамотности, критического анализа информации, творческого подхода и способности адаптироваться к постоянно изменяющимся условиям. Вместе с тем цифровая трансформация образования требует сохранения гуманистических ценностей, развития ответственности, этического отношения к технологиям и гармоничного взаимодействия человека и искусственного интеллекта. На примере Узбекистана показано, что цифровое образование становится одним из ключевых факторов развития интеллектуального потенциала общества, повышения качества подготовки специалистов и формирования личности, способной эффективно функционировать в условиях цифровой цивилизации. Сделан вывод о том, что цифровое бытие в образовании является важным философским феноменом, отражающим переход человечества к новой стадии культурного и интеллектуального развития.

Ключевые слова: Цифровое бытие, Цифровизация образования, Новое мировоззрение, Философия образования, Искусственный интеллект

DIGITAL BEING IN EDUCATION AND THE TRANSFORMATION OF A NEW WORLDVIEW: THE CASE OF UZBEKISTAN

Gulnoza S. SULTANOVA[1*], Sojida U. ZOIROVA[2]

[1]Prof. Dr. (DSc), Department of Philosophy, Samarkand State University named after Sharof Rashidov, Samarkand, Uzbekistan
[2]PhD Candidate, Samarkand State University named after Sharof Rashidov, Samarkand, Uzbekistan
[*]Corresponding author · E-mail: sgulnoza33@gmail.com · ORCID: 0000-0001-5337-6448

ABSTRACT

The contemporary stage of civilization is characterized by profound transformations in all spheres of human activity, particularly in education, where digital technologies are becoming not only instruments of learning but also significant factors in shaping a new type of thinking and worldview. In the transition towards a digital society, education goes beyond the traditional process of knowledge transmission and acquires a new philosophical meaning associated with changes in the ways of cognition, communication, and human interaction with informational reality. This article examines the phenomenon of digital being in the educational space and its influence on the formation of a new worldview through the example of the Republic of Uzbekistan. Digital being is interpreted as a specific form of human existence within an information and technological environment, where the mechanisms of knowledge perception, intellectual activity, and social communication are undergoing significant changes. The digital environment is considered not merely as an external condition of the educational process but as an active space for the formation of cognitive, value-based, and cultural orientations of individuals. Particular attention is given to the analysis of digital transformation processes in education in Uzbekistan, including the implementation of electronic educational platforms, the development of distance learning, the application of artificial intelligence technologies, and the creation of intelligent educational infrastructures. The study substantiates the idea that digitalization of education represents not only technological modernization but also a profound transformation of worldview structures that influences the nature of thinking, methods of acquiring knowledge, and the understanding of the human role in contemporary society. The research reveals that a new worldview in the digital era is formed through the integration of rational thinking, digital literacy, critical analysis of information, creativity, and the ability to adapt to constantly changing conditions. At the same time, digital transformation of education requires the preservation of humanistic values, the development of responsibility, ethical approaches to technology, and harmonious interaction between humans and artificial intelligence. Using Uzbekistan as a case study, the article demonstrates that digital education has become one of the key factors in developing the intellectual potential of society, improving the quality of education, and preparing individuals capable of effective participation in the digital civilization. It is concluded that digital being in education represents an important philosophical phenomenon reflecting humanity's transition to a new stage of cultural, intellectual, and technological development.

Keywords: Digital being, Digital education, New worldview, Philosophy of education, Artificial intelligence

СПЕЦИФИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ: НА ПРИМЕРЕ ОПЫТА УЗБЕКИСТАНА

Гулсум Г. ТАГИЕВА

Доктор социологических наук (DSc), профессор, заведующий кафедрой социологии, Самаркандский государственный университет имени Шарофа Рашидова, Самарканд, Узбекистан
E-mail: gt120886@gmail.com · ORCID: 0000-0003-3619-8154

АННОТАЦИЯ

В данной статье проведён комплексный анализ становления, этапов развития и современных тенденций развития системы социального обеспечения Республики Узбекистан. В исследовании раскрываются основные направления государственной социальной политики, механизмы государственной поддержки социально уязвимых категорий населения, а также сущность реформ, направленных на совершенствование системы социального обеспечения. Наряду с этим изучен опыт развитых зарубежных стран в сфере социального обеспечения, проведён сравнительный анализ эффективных практик в области социального страхования, пенсионного обеспечения, предоставления социальных услуг и адресной социальной помощи. Особое внимание уделено специфическим особенностям системы социального обеспечения Узбекистана, в частности её ориентации на принципы сильной социальной политики, ведущей роли государства в обеспечении социальных гарантий, механизмам адресной поддержки нуждающихся слоёв населения, а также повышению качества социальных услуг посредством внедрения цифровых технологий. Кроме того, обоснована необходимость дальнейшего укрепления нормативно-правовой базы системы социального обеспечения, обеспечения её финансовой устойчивости, повышения открытости и прозрачности предоставления социальных услуг, а также адаптации передового международного опыта к национальным условиям. Результаты исследования могут быть использованы при дальнейшем совершенствовании системы социального обеспечения Республики Узбекистан, повышении уровня жизни и социального благополучия населения, обеспечении принципов социальной справедливости и равенства, а также при разработке научно обоснованных рекомендаций по повышению эффективности государственной социальной политики.

Ключевые слова: Социальное обеспечение, Социальная защита, Социальная политика, Пенсионная система, Пособия, Социальное страхование, Международный опыт, Адресная социальная помощь, Цифровизация, Узбекистан

SPECIFIC FEATURES OF THE SOCIAL SECURITY SYSTEM: THE CASE OF UZBEKISTAN

Gulsum G. TAGIYEVA

Prof. Dr. (DSc), Head of the Department of Sociology, Samarkand State University named after Sharof Rashidov, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: gt120886@gmail.com · ORCID: 0000-0003-3619-8154

ABSTRACT

This article presents a comprehensive analysis of the formation, developmental stages, and current trends of the social security system in the Republic of Uzbekistan. The study examines the key priorities of the country's social policy, the state mechanisms for supporting socially vulnerable groups, and the essence of ongoing reforms aimed at improving the national social security system. In addition, the paper explores international experience in the field of social security through a comparative analysis of effective practices in social insurance, pension provision, social services, and targeted social assistance implemented in developed countries. Particular attention is given to the distinctive features of Uzbekistan's social security system, including its foundation on the principles of a strong social policy, the leading role of the state in ensuring social guarantees, targeted support mechanisms for vulnerable population groups, and the enhancement of social service quality through the implementation of digital technologies. Furthermore, the study substantiates the importance of strengthening the legal framework of the social security system, ensuring its financial sustainability, improving transparency and accessibility in the provision of social services, and adapting advanced international practices to national conditions. The findings of the study contribute to the further improvement of Uzbekistan's social security system, the enhancement of citizens' living standards and social well-being, the promotion of social justice and equality, and the development of scientifically grounded recommendations for increasing the effectiveness of the state's social policy.

Keywords: Social security, Social protection, Social policy, Pension system, Social benefits, Social insurance, International experience, Targeted social assistance, Digitalization, Uzbekistan

TÜRK DİLLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMLARI: AZERBAYCAN TÜRKÇESİ VERİLERİ ÜZERİNE

Gunel ŞAMİLOVA
Doç. Dr., Bakü Slav Üniversitesi
E-posta: gunel.shamilova.r@bsu-uni.edu.az · ORCID: 0000-0002-3538-2390

ÖZET

Çağdaş Türkoloji çalışmalarında toplumsal cinsiyet olgusu ağırlıklı olarak akrabalık terminolojisi, konuşma nezaketi, aile ilişkileri ve toplumsal cinsiyet kalıp yargıları çerçevesinde ele alınmıştır. Buna karşın, atasözleri ve deyimlerde kodlanan toplumsal cinsiyet kavramlarının dil-kültürel özellikleri ile bu dil birimlerinin ulusal kültürel değerlerin taşıyıcısı olarak işlevi sistemli biçimde incelenmemiştir. Bu bağlamda, Azerbaycan Türkçesi verileri temelinde toplumsal cinsiyet kavramlarının söze dökülüşünün Türk dillerinin ortak dil-kültür görünümü içerisinde değerlendirilmesi güncel araştırma konularından biridir. Bu çalışmanın amacı, Azerbaycan Türkçesinin atasözleri ve deyimleri temelinde kadın ve erkek kavramlarının anlamsal ve dil-kültürel özelliklerini belirlemek, bunların ulusal dil görünümündeki yerini ortaya koymak ve Türk dilleri arasında yapılacak karşılaştırmalı araştırmalar için kuramsal ve yöntemsel bir zemin oluşturmaktır. Çalışmanın kuramsal çerçevesini toplumsal cinsiyet dilbilimi (R. Lakoff, A. V. Kirilina, D. Cameron), dil-kültür bilimi (V. Maslova, V. Teliya) ve kavram kuramı (Y. Stepanov) oluşturmaktadır. Araştırmanın veri tabanını Azerbaycan Türkçesinin atasözleri, deyimleri ve toplumsal cinsiyet anlamı taşıyan kalıplaşmış ifadeler oluşturmaktadır. Araştırmada betimsel, anlamsal, bileşen çözümlemesi, kavramsal, dil-kültürel ve karşılaştırmalı-tipolojik yöntemler uygulanmıştır. Araştırmanın temel varsayımı, Azerbaycan Türkçesinde toplumsal cinsiyet farklılıklarının dilin yapısal düzeylerinden çok atasözleri ve deyimlerde oluşan kültürel-anlamsal modeller aracılığıyla ifade edildiğidir. Bu nedenle genderlekt, araştırmanın doğrudan konusu olarak değil, toplumsal cinsiyet kavramlarının iletişimsel ve kültürel yansımalarını açıklamaya yardımcı olan kuramsal bir yaklaşım olarak değerlendirilmiştir. Çözümleme sonucunda erkek kavramının daha çok yiğitlik, sözünde durma, onur, toplumsal sorumluluk ve saygınlık; kadın kavramının ise annelik, aile, bakım, eğitim ve manevi değerler ekseninde kavramsallaştırıldığı belirlenmiştir. Kişi sözü bir olar, kişi qeyreti, Er arvadın direyidir, Ana kimi yar olmaz, Qız yükü, duz yükü gibi atasözleri ve deyimler toplumsal cinsiyeti yalnızca adlandıran birimler değil, aynı zamanda kolektif bellekte yer alan toplumsal ve kültürel değerleri yansıtan dil-kültür kodlarıdır. Araştırma bulguları, Azerbaycan Türkçesinde toplumsal cinsiyete ilişkin anlamsal modellerin öncelikle atasözleri, deyimler ve söz varlığında korunduğunu göstermektedir. Bu durum, yapısal bir genderlekt sisteminin varlığını doğrulamamakla birlikte, toplumsal cinsiyet kavramlarının, toplumsal rollerin ve kültürel kalıp yargılarının dil aracılığıyla temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda ezizim, balam, gelinciyim gibi hitap biçimleri ile arvadağız olmaq, Gelini gelin eden qayınanası olar, Xalam bildi, alem bildi, kündesi küt gedir (kadın); gülüm, ceyranım, nazı ile oynayır, oddan-alovdan çıxmaq, pambıqla baş kesmek, Keçi can hayında, qessab piy axtarır (adam) gibi paremiolojik ve frazeolojik birimler, toplumsal cinsiyet kavramlarının dil-kültürel temsilini yansıtan örnekler olarak değerlendirilebilir. Bu yönüyle genderlekt kavramı, söz konusu dil verilerinin açıklanmasında doğrudan bir inceleme nesnesi olmaktan ziyade, yorumlayıcı bir kuramsal çerçeve olarak ele alınmıştır. Araştırmanın bulgularının, Azerbaycan Türkçesi ile birlikte Özbek Türkçesi, Uygur Türkçesi ve diğer Türk dillerinin paremiolojik ve frazeolojik materialı üzerine gerçekleştirilecek karşılaştırmalı-tipolojik çalışmalara yöntemsel katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan Türkçesi, Genderlekt, Toplumsal cinsiyet, Paremioloji, Frazeoloji

GENDER CONCEPTS IN TURKIC LANGUAGES: EVIDENCE FROM AZERBAIJANI

Gunel ŞAMİLOVA
Assoc. Prof. Dr., Baku Slavic University
E-mail: gunel.shamilova.r@bsu-uni.edu.az · ORCID: 0000-0002-3538-2390

ABSTRACT

Contemporary Turkological studies have primarily examined gender within the framework of kinship terminology, speech etiquette, family relations, and gender stereotypes. However, the linguocultural characteristics of gender concepts encoded in proverbs and phraseological units, as well as the role of these units as carriers of national cultural values, have not yet been systematically investigated. In this regard, examining the verbalization of gender concepts in Azerbaijani through paremiological and phraseological material contributes to a broader understanding of the linguocultural landscape of the Turkic languages. The aim of this study is to identify the semantic and linguocultural characteristics of male and female concepts reflected in Azerbaijani proverbs and phraseological units, to determine their place within the national linguistic worldview, and to establish a theoretical and methodological basis for future comparative studies across Turkic languages. The theoretical framework is based on gender linguistics (R. Lakoff, A. V. Kirilina, D. Cameron), linguoculturology (V. Maslova, V. Teliya), and concept theory (Y. Stepanov). The empirical material consists of Azerbaijani proverbs, phraseological dictionaries, and fixed expressions containing gender semantics. The study employs descriptive, semantic, componential, conceptual, linguocultural, and comparative-typological methods. The main hypothesis is that gender distinctions in Azerbaijani are represented not primarily through structural features of the language but through culturally and semantically motivated models embedded in proverbs and phraseological units. Accordingly, the concept of genderlect is treated not as the direct object of analysis but as a theoretical framework facilitating the interpretation of the communicative and cultural manifestations of gender concepts. The analysis demonstrates that the male concept is predominantly associated with bravery, loyalty to one's word, honour, social responsibility, and authority, whereas the female concept is conceptualized around motherhood, family, care, upbringing, and moral values. Expressions such as ("A man's word is his bond"), ("a man's honour"),("Raising a daughter is a heavy burden") function not merely as linguistic units but as linguocultural codes reflecting collective memory and value systems. The research findings indicate that in Azerbaijani, semantic models related to gender are primarily preserved in proverbs, idioms, and fixed expressions. Although this situation does not confirm the existence of a structural genderlect system, it clearly demonstrates how gender concepts, social roles, and cultural stereotypes are represented through language. In this context, forms of address such as ezizim, balam, gelinciyim, as well as paremiological and phraseological units such as arvadağız olmaq, Xalam bildi, alem bildi, kündesi küt gedir; gülüm, ceyranım, nazı ile oynayır, oddan-alovdan çıxmaq, pambıqla baş kesmek, Keçi can hayında, qessab piy axtarır, etc., can be regarded as examples reflecting the linguocultural representation of gender concepts. From this perspective, the concept of genderlect is not considered the direct object of analysis but rather a theoretical framework that contributes to the interpretation of these linguistic phenomena. The findings of the study may provide a methodological basis for future comparative-typological research on Azerbaijani, Uzbek, Uyghur, and other Turkic languages based on paremiological and phraseological materials.

Keywords: Azerbaijani language, Gender concept, Genderlect, Paremiology, Phraseology

FİLOLOJİK EĞİTİMDE ÜRETİM UYGULAMASININ ORGANİZASYONU: DİYALEKTOLOJİK VE ONOMASTİK ARAŞTIRMALARIN METODOLOJİK TEMELLERİ

Gülarə MƏLİKOVA
Doç. Dr., Gence Devlet Üniversitesi
E-posta: gulara.melikova@mail.ru · ORCID: 0009-0005-6128-9754

ÖZET

Sunulan makale, modern yükseköğretim sisteminde yapısal reformlar ve kalite göstergelerinin iyileştirilmesi bağlamında, filoloji eğitimi alan öğrenciler için iş deneyiminin düzenlenmesinin bilimsel-metodolojik ve normatif-hukuki temellerini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Endüstriyel staj, eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır ve "Devlet Standardı ve Yükseköğretim Programı"na dayanmaktadır. Yükseköğretim kurumları öğrencilerinin mesleki stajlarının düzenlenmesi, Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu kararıyla düzenlenmektedir. Çalışmanın önemi. Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun 30 Aralık 2023 tarihli ilgili kararıyla 15 Eylül 2024 tarihinden itibaren uygulanan yeni kurallar ve devlet eğitim standartları ile belirlenmektedir. Çalışmanın temel amacı, filoloji öğrencilerinin teorik bilgilerinin canlı dil ortamına aktarılma mekanizmalarını, yükseköğretimde pratik eğitimin modernizasyonu sürecinde bilimsel-araştırma ve mesleki-pedagojik becerilerinin geliştirilme yollarını kapsamlı bir şekilde incelemektir. Makale, endüstriyel deneyimin sadece biçimsel bir aşama olmadığını, teori ve pratiğin birliğini sağladığını ve "bilme" aşamasından "yapabilme" aşamasına geçişi koşullandırdığını kanıtlamaktadır. Ayrıca, staj sırasında öğrencilerde takım çalışması, sorumluluk ve problem çözme gibi "yumuşak beceriler" sisteminin oluşumu, iş piyasasının gereksinimlerine uyum sağlamaları ve mezuniyet çalışmalarına temel bilimsel zemin oluşturan materyallerin toplanması süreci incelenmektedir. Çalışma, filolojik eğitim bağlamında stajın üç temel görevini (öğretim-pratik, bilimsel-araştırma ve mesleki-pedagojik) birbirinden ayırmaktadır. Diyalektolojik ve onomastik saha araştırmaları (seferler) düzenlenirken, dilin dört ana düzeyinin -fonetik, morfolojik, sentaktik ve leksik özellikler ile bölgesel yer adları, insan adları, hayvan adları, ölüm adları ve yaşayan taşıyıcılardan gelen agonimlerin-toplanması ve sistematize edilmesi metodolojisi açıklanmaktadır. Makale ayrıca, cumhuriyetin farklı lehçe bölgelerinde bulunan bölgesel yükseköğretim kurumlarının saha araştırmalarına farklı entegrasyon stratejileri uygulama konusuna da değinmektedir. Çalışmanın sonucunda, pratik sürecin üç kronolojik aşamada (teorik-metodolojik hazırlık, pratik-deneysel saha çalışması ve son rapor-savunma aşaması) sistematik olarak organize edilmesinin öğrencilerin bilimsel dünya görüşünü genişlettiği belirtilmiştir. Bu yaklaşım, onlara bölgesel lehçe özelliklerini bir dil kusuru olarak değil, doğal bir sosyolinguistik gerçeklik olarak değerlendirmeyi ve akademik ortamda dil değiştirme yeteneği geliştirmeyi öğretir. Sonuç olarak, bu pratik aşamanın, modern metodolojik prensiplere hakim rekabetçi dilbilimci-araştırmacı ve eğitimcilerin yetiştirilmesinde, ayrıca ulusal-kültürel mirasın ve tarihi hafızanın korunmasında büyük işlevsel öneme sahip olduğu kanıtlanmıştır. Makale, yükseköğretimde uygulama kalitesinin iyileştirilmesi ve saha materyallerinin toplanması açısından bilimsel-pratik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Endüstriyel deneyim, Diyalektoloji, Onomastik, Saha araştırması, Sosyal beceriler, İşlevsel bağlam

ORGANIZATION OF PRACTICAL TRAINING IN PHILOLOGICAL EDUCATION: METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF DIALECTOLOGICAL AND ONOMASTIC RESEARCH

Gülarə MƏLİKOVA
Assoc. Prof. Dr., Ganja State University
E-mail: gulara.melikova@mail.ru · ORCID: 0009-0005-6128-9754

ABSTRACT

The presented article provides a comprehensive analysis of the scientific-methodological and regulatory-legal foundations for organizing practical training for students majoring in philology, set against the backdrop of structural reforms and the enhancement of quality indicators in the modern higher education system. Practical training is an integral part of the educational process and is based on the "State Standard and Program for Higher Education." The organization of specialized practical training for students at higher education institutions is regulated by a decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan. The relevance of the study is conditioned by the modern educational standards and new regulations applied from September 15, 2024, in accordance with the relevant decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan dated December 30, 2023. The main purpose of the work is to comprehensively investigate the mechanisms of transferring philology students' theoretical knowledge into the live language environment, as well as the ways of developing their research and professional-pedagogical skills against the background of modernizing practical training in higher education. The article substantiates that the production internship should not be merely a formal stage, but rather ensure the unity of theory and practice, facilitating the transition from the "knowing" phase to the "ability" phase. Concurrently, the study explores the formation of "soft skills" (such as teamwork, responsibility, and problem-solving) during the internship period, the students' adaptation to labor market demands, and the process of collecting empirical materials that serve as a fundamental scientific basis for graduation theses. Within the context of philological education, three fundamental tasks of the internship (educational-practical, scientific-research, and professional-pedagogical) are differentiated. The methodology for collecting and systematizing the four core levels of language—phonetic, morphological, syntactic, and lexical features—as well as regional toponyms, anthroponyms, zoonyms, necronyms, and hagionyms from live native speakers during the organization of dialectological and onomastic field research (expeditions) is interpreted. The article also touches upon the varying integration strategies applied to field research by regional higher education institutions located in different dialectological zones of the republic. As a result of the study, it is concluded that the systematic organization of the internship process across three chronological stages (theoretical-methodological preparation, practical-experimental field work, and final reporting-defense phase) broadens students' scientific outlook. This approach teaches them to evaluate regional dialect features not as language defects but as natural sociolinguistic realities and to form code-switching skills in academic environments. Ultimately, it is proven that this practical stage possesses crucial functional importance in training competitive linguist-researchers and educators equipped with modern methodological principles, as well as in preserving the national-cultural heritage and historical memory. The article holds substantial scientific and practical significance for enhancing the quality of practice in higher education and gathering field data.

Keywords: Internship, Dialectology, Onomastics, Field research, Soft skills, Functional context

19 YY OSMANLI EĞİTİM ANLAYIŞININ BALKANLARDAKİ YANSIMASINA BİR ÖRNEK: SENİÇE

Gülay SANCAKTAR
Tarih Uzmanı, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
E-posta: gulaysancaktar1@gmail.com · ORCID: 0000-0001-9710-396X

ÖZET

Günümüz Sırbistan sınırları içerisinde yer alan ve Karadağ'a yakın bir konumda bulunan Sjenica, Osmanlı Devleti arşiv belgelerinde Seniçe veya Senice olarak kaydedilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki ilerleyişiyle birlikte bölge, 1455 yılından itibaren Osmanlı Devleti idari yapısı içerisinde yer almıştır. Geçirdiği idari dönüşümler sonucunda nahiye statüsünden sancak statüsüne yükselen Seniçe, Osmanlı Devleti açısından stratejik öneme sahip bir merkez hâline gelmiştir. Bu önem, eğitim alanında da kendini göstermiştir. 19. yüzyılda meydana gelen siyasi ve toplumsal gelişmeler, Seniçe'de eğitim alanında çeşitli düzenlemelerin yapılmasını beraberinde getirmiş ve modern bir eğitim sistemi oluşturma yönündeki çabaları hızlandırmıştır. Bu dönemde, yeni eğitim kurumlarının açılması ve mevcut okulların yeniden düzenlenmesi için çalışmalar gerçekleşemiştir. Aynı zamanda, geleneksel eğitim programları yeniden ele alınarak eğitim faliyetlerinin sistemli bir yapıya kavuşturulması için öğretim içeriklerinde değişikliklere gidilmiştir. Bunun yanı sıra eğitimcilerin görev ve yeterlilikleri üzerinde önemle durulmuştur. Alanında uzman ve nitelikli eğitmenlerin görevlendirilmesine dikkat edilerek eğitim kalitesinin artırılması hedeflenmiştir. Bu uygulama Müslim ve gayrimüslim tebaaya ait eğitim kurumlarında da geçerli olmuştur. Yeni eğitim sistemindeki önemli hususlardan biri de erkek ve kız çocuklarının eğitim imkanlarından eşit şekilde yararlanabilmesidir. Kız çocuklarının da eğitim görebilmeleri için gerekli koşulların oluşturulmasına önem verilmesi dikkat çekicidir. Seniçe'de düzenli bir eğitimin oluşturulmasına yönelik düzenlemeler devletin denetimi ve kontrolü altında gerçekleşemiştir. Bu çalışma, 19. yüzyıla ait Osmanlı Devleti arşiv belgeleri ve salnameleri temel kaynak olarak esas almakta; elde edilen verileri konuya ilişkin güncel akademik çalışmalarla destekleyerek değerlendirmektedir. Çalışmanın amacı, 19. yüzyılda Osmanlı Devleti eğitim politikalarında meydana gelen değişim ve dönüşümü Balkanlar bağlamında Seniçe özelinde incelemektir. Bu doğrultuda, Seniçe'de eğitim sisteminin uygulanışı ile eğitim kurumlarının işleyişi ve gelişimi ortaya konulmaktadır. Aynı dönemde gerçekleştirilen eğitim alanındaki düzenlemeler taşrada da uygulanmış; Seniçe'de geleneksel eğitim kurumlarının yanı sıra modern eğitim anlayışı doğrultusunda yeni kurumlar açılmıştır. Böylece eğitim alanında kurumsallaşmanın sağlanması ve nitelikli bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Osmanlı Devleti'nin yeni eğitim anlayışının taşradaki yansımalarını ortaya koyan Seniçe, 19. yüzyılda bölgenin önemli eğitim merkezlerinden biri hâline gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı'da Eğitim, Balkanlarda eğitim, Seniçe'de Eğitim. Eğitimde Kurumsallaşma

THE REFLECTION OF THE 19TH-CENTURY OTTOMAN APPROACH TO EDUCATION IN THE BALKANS: A CASE STUDY OF SJENICA

Gülay SANCAKTAR
Historian, Istanbul Sabahattin Zaim University
E-mail: gulaysancaktar1@gmail.com · ORCID: 0000-0001-9710-396X

ABSTRACT

Located within the territory of present-day Serbia and in close proximity to Montenegro, Sjenica was referred to as Seniçe or Senice in Ottoman archival documents. Following the Ottoman expansion into the Balkans, the region was incorporated into the administrative structure of the Ottoman Empire from 1455 onwards. As a result of successive administrative transformations, Seniçe was elevated from the status of a nahiye (sub-district) to that of a sanjak (district), becoming a strategically important center within the Ottoman administrative system. Its strategic significance was also reflected in the field of education. Political and social developments in the 19th century led to various educational reforms in Seniçe and intensified efforts to establish a modern educational system. During this period, efforts were made to establish new educational institutions and reorganize existing schools. Concurrently, traditional educational programs were reevaluated and revisions were made to the curricula to systematize educational activities. Furthermore, the duties and qualifications of educators were emphasized with great care. By ensuring the assignment of specialized and qualified instructors, the aim was to enhance the quality of education. This practice applied not only to Muslim educational institutions, but also to those belonging to non- Muslim subjects. One of the significant aspects of the new educational system was the equal access of both boys and girls to educational opportunities. Another notable point was the importance attached to establishing the necessary conditions for girl to receive education. Regulations aimed at instituting regular education in Seniçe were implemented under the supervision and control of the state. This study is based primarily on 19th-century Ottoman archival documents and salnames (official yearbooks), supplemented by relevant contemporary academic literature. It aims to examine the changes and transformations in Ottoman educational policies during the 19th century, with particular reference to Seniçe in the broader context of the Balkans. It also explores the implementation of the educational system in Seniçe and the functioning and development of its educational institutions. The educational reforms introduced during this period were also implemented in the provinces. Alongside traditional educational institutions, new institutions reflecting the modern educational approach were established in Seniçe, with the aims of promoting institutionalization in education and cultivating qualified individuals. As a reflection of the implementation of the Ottoman Empire's new educational approach at the provincial level, Seniçe became an important educational center in the region during the 19th century.

Keywords: Education in the Ottoman State, Seniçe, Education in the Seniçe, İnstitutional Education

ALİ FEHMİJA CÂBİZÂDE'NİN ḤÜSNU'Ş-ŞAḤÂBETİ FÎ ŞERḤİ EŞ'ÂRİ'Ş-ŞAḤÂBETİ ADLI ESERİNDE SAHABE MERSİYELERİ: YAS SÖYLEMİ VE ÖLÜM TASAVVURU

Gülbahar AVCI
Öğr. Gör., Ordu Üniversitesi
E-posta: gulbaharavci@odu.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5219-7998

ÖZET

Ali Fehmija Dzabic (Cabizade) el-Mostari'nin Hüsnu's-Sahabeti fi Şerhi Eş'âri's-Sahabeti adlı eseri üzerinden hazırlanan bu araştırma, İslam'ın ilk dönemindeki sahabe mersiyelerini yas söylemi ve ölüm tasavvuru bağlamında incelemektedir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmekte, araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla toplanmakta ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmektedir. Araştırmanın temel amacı, eserde yer alan mersiyeleri tespit ederek konu bakımından sınıflandırmak ve bu şiirlerde inşa edilen yas söyleminin hangi edebî ve dinî kavramlar etrafında şekillendiğini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında, başta Hassan b. Sabit, Ka'b b. Malik, Abdullah b. Revaha, el-Hansa ve Atike bint Zeyd olmak üzere önde gelen şairlerin Hz. Peygamber, Hz. Hamza, Hz. Ömer ve diğer yakınları için kaleme aldıkları şiirler analiz edilmektedir. Bu şiirlerde yas söylemi, gözyaşı dökme çağrısı gibi geleneksel unsurların yanı sıra sabır, şehadet, Hz. Peygamber sevgisi ve kaybedilen kişinin takva, cesaret, cömertlik gibi erdemleri üzerinden yeniden inşa edilmektedir. Araştırmanın bulguları, sahabe mersiyelerinde ölümün mutlak bir yok oluş değil, aksine yazılmış bir ecel ve Allah'a kavuşma olarak tasavvur edildiğini göstermektedir. Eser, 62 sahabeye ait 121 şiiri sistematik bir biçimde bir araya getirerek sahabenin şiir mirasını koruma altına almış ve bu şiirlerin dini-ahlaki boyutunu ön plana çıkarmıştır. Eserde on yedi adet mersiye bulunmaktadır. Bunlardan yedi tanesi Hassan b. Sabit'e, ikisi Hansa'ya, dördü Atike bint. Zeyd'e aittir. Geriye kalan dört mersiye, Abdullah b. Revaha, Kab b. Mâlik, Sevad b. Karib ve Fatımatüzzehra'ya aittir. Şiirlerde yer alan cennet vaadi, şehadet makamı ve ahirette vuslat ümidi gibi manevi teselli unsurları, yasın yıkıcı etkisini dindiren temel dinamikler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca çalışma, Mostarlı bir alim olan Cabizade'nin bir şarih olarak şiirleri şerh metodunu ve açıklamalarını da değerlendirmektedir. Cabizade, şiirleri kafiyelerine göre alfabetik olarak sıralamış, içerisinde şirk unsurları veya ağır hiciv bulunmayan, İslam'ın dinî ve ahlaki ruhuna uygun şiirleri bilinçli olarak seçmiştir. Şerhlerinde kelime anlamları, irab, belagat sanatları, sebeb-i telif ve tarihî/biyografik bağlam gibi unsurlara detaylıca yer vermiştir. Böylelikle bu araştırma, Ali Fehmija Dzabic (Cabizade) El-Mostari'nin Hüsnu's-Sahabeti fi Şerhi Eş'ari's-Sahabeti adlı eserinin sahabe şiir mirasını sistematik bir biçimde koruyan ve dini-ahlaki yönünü öne çıkaran önemli bir kaynak olduğunu vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagatı, Ali Fehmija Câbizâde, Sahabe Şiiri, Mersiye, Ölüm Tasavvuru

SAHABA ELEGIES IN ALI FEHMIJA CÂBİZÂDE'S WORK TITLED ḤÜSNU'Ş-ŞAḤÂBETİ FÎ ŞERḤİ EŞ'ÂRİ'Ş-ŞAḤÂBETİ: DISCOURSE OF MOURNING AND PERCEPTION OF DEATH

Gülbahar AVCI

Lecturer, Ordu University
E-mail: gulbaharavci@odu.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5219-7998

ABSTRACT

This research, prepared based on Ali Fehmija Dzabic (Cabizade) al-Mostarî's work titled Hüsnu's-sahabeti fi Şerhi Eş'ari's-Sahabeti, examines the elegies of the Sahaba (Companions) in the early Islamic period within the context of the discourse of mourning and the perception of death. A qualitative research approach is adopted in the study; the data are collected through document analysis and analyzed using the content analysis method. The primary objective of the research is to identify the elegies in the work, classify them by subject, and reveal the literary and religious concepts through which the discourse of mourning is constructed in these poems. Within the scope of the research, poems written by prominent poets- notably Hassan b. Thabit, Ka'b b. Malik, al-Khansa, and Atika bint Zayd- for the Prophet Muhammad, Hamza, Umar, and other relatives are analyzed. In these poems, the discourse of mourning is reconstructed through traditional elements such as the call for tears, alongside patience, martyrdom, love for the Prophet, and the deceased's virtues such as piety, courage, and generosity. The findings of the research show that in Sahaba elegies, death is not perceived as absolute annihilation but rather as a predestined end and a reunion with Allah. By systematically bringing together 121 poems belonging to 62 companions of the Prophet, the work preserved the poetic heritage of the companions and highlighted the religious and moral dimension of these poems. The work includes seventeen elegies. Among these, seven belong to Hassan b. Thabit, two to al-Khansa, and four to Atikah bint Zayd. The remaining four elegies belong to Abdullah b. Rawahah, Ka'b b. Malik, Sawad b. Qarib, and Fatimah al-Zahra.Elements of spiritual consolation, such as the promise of paradise, the rank of martyrdom, and the hope of reunion in the hereafter, stand out as the primary dynamics that soothe the devastating effects of grief. Furthermore, the study evaluates the commentary method and explanations of Cabizade, a scholar from Mostar, in his capacity as a commentator (sharih). Cabizade organized the poems alphabetically according to their rhymes and deliberately selected poems that free of elements of polytheism (shirk) or severe satire, conforming to the religious and moral spirit of Islam. In his commentaries, he included detailed coverage of elements such as word meanings, grammatical analysis (i'rab), rhetorical arts, the reason for composition, and historical/biographical context. Consequently, this research emphasizes that Ali Fehmija Dzabic (Cabizade) al-Mostarî's work Hüsnu's-Sahabeti fi Şerhi Eş'ari's-Sahabeti is a significant source that systematically preserves the poetic heritage of the Sahaba and highlights its religious and ethical dimensions.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Ali Fehmija Câbizâde, Sahaba Poetry, Elegy, Perception of Death

TÜRK TÜRKOLOJİSİNİN ÖNDE GELEN İSİMLERİNDEN GENCELİ PROFESÖR AHMET CAFEROĞLU

Gülnar HÜSEYNOVA
Dr., Gence Devlet Üniversitesi, Filoloji Fakültesi
E-posta: gulnar.huseinova@gmail.com · ORCID: 0009-0006-8750-7817

ÖZET

Türkler yüzyıllardır dünyaya örnek bir millet olarak sunulmuştur; vatanlarını ve dillerini seven, ortak bir dava uğruna mücadele yapan, kadınlarına,büyüklerine, çocuklarına büyük saygı gösteren ve topraklarını kimseye teslim etmeyi reddeden, vatansever savaşçılar olarak tanınmışlardır. Türkçülük ideolojisi, Türk halklarının yaşadığı topraklarda her zaman var olmuştur ve varlığını sürdürmektedir. Rus İmparatorlugundakı Türkçe konuşan aydınlar arasında daha 1880 ortaya çıkan bu ideoloji, bu edebiyat, yüzyıllar boyunca milli ve manevi değerlerimizin, evrensel duyguların, insani eğilimlerin ve özgürlük ile bağımsızlık mücadelemizin sanatsal ve estetik yansıması olmuştur.. O dönem, Azerbaycan Türklerinin çalkantılı kaderiyle damgalanmış olsa da, büyük şahsiyetlerimiz- risklerin gayet bilincinde olarak-gerçekleri dile getirmekten geri durmalıdır. Azerbaycanın bünyesinde yer aldığı süreçte- özellikle 1960 itibaren-ortaya çıkan yeni atmosfer, aydınlarımızı, şairlerimizi ve yazarlarımızı Azerbaycanın bağımsızlığı davası uğrunda tek bir vücut halinde birleşmeye sevk etti. Bu aydınlardan biri de, dünyaca ünlü Türkolog Ahmet Ceferoglu idi. Ahmet Ceferoglu 1899 yılında Gencede doğdu. 1927-1928 yılları arasında "Yeni Kafqaziye" ve "Azer Türk" dergilerinde "Ahmed" ve "Uran" takma adlarıyla makaleler yayımladı. Türkoloji alanına katkı sağlayarak 25 fazla bilimsel eser kaleme aldı. Türkoloji çeşitli alanlarında araştırmalar yürüttü; Türkiyede yeni bilimsel disiplinler kurarak bunların yaygınlaşmasını sağladı.Türk dilini incelediği ve başlangıçtan Çağatay döneminin ortalarına kadar olan süreci kapsayan çalışması, "Türk dili Tarihi" başlığıyla yayımlandı. Eser, "Türk Dili Tarihi-1" ve "Türk Dili Tarihi-2" başlıkları altında yayımlanmış; dördüncü cilt ise yazarın vefatından sonra basılmıştır. Ayrıca geride "Azerbaycan Türkçesi Konuşuyor" başlıklı, yayımlanmamış bir eser bırakmıştır. "Kuzeydoğu Bölgelerimizin Ağızlarından Seçmeler", "İç Anadolu Ağızlarından Örnekler" ve "Anadolu Bölge Ağızlarından Örnekler" gibi makaleleri, Türk ağız bilimi çalışmaları için değerli ve araştırmaya dayalı birer kaynak niteliği taşımaktadır. Bu çalışmalar sırasında, 5 ilçesiyle birlikte toplam 41 ilden ağız verileri toplamıştır. Tüm hayatını Türkoloji çalışmalarına adayan Ahmet Ceferoglu; Fransızca, Rusça, Farsça ve Almanca dillerine de mükemmel derecede hakimdi. Ünlü Türk bilim insanı Mehmet Fuad Köprülü, hocası olarak Ahmet Ceferoglunun bir bilim insanı olarak gelişiminde önemli bir rol almıştır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Gence, Diyalektoloji, Türkolog, Dil

PROFESSOR AHMED JAFAROGLU FROM GANJA IS ONE OF THE LEADING FIGURES OF TURKISH TURKOLOGY

Gülnar HÜSEYNOVA

Dr., Ganja State University, Faculty of Philology
E-mail: gulnar.huseinova@gmail.com · ORCID: 0009-0006-8750-7817

ABSTRACT

For centuries, the Turks have been presented to the world as an exemplary people, known as a people who are patriotic, brave, love their nation and language, fight for the same cause, show great respect for their women, and never compromise their land with anyone. The ideology of Turkism has always existed in the areas inhabited by Turks and still exists today. Since the 1880s, Turkism and Turkism emerged among the Turkic-speaking intelligentsia of the Russian Empire and presented the cultural and political unity of Turkic-speaking peoples as its goal. Although that period was characterized by the turbulent fate of the Azerbaijani Turks, our great personalities did not hesitate to speak the truth, taking all this into account. The new atmosphere that emerged when Azerbaijan was part of the USSR, especially starting from the 60s of the 20th century, forced our intellectuals, poets, writers - everyone to unite under one fist for the independence of Azerbaijan. Although that period was characterized by the turbulent fate of the Azerbaijani Turks, our great personalities did not hesitate to speak the truth, taking all this into account. One of these intellectuals is the world-renowned Turkologist Ahmed Jafaroglu. Ahmad Jafaroglu was born in Ganja in 1899. Ahmad Jafaroglu published articles in the magazines "Yeni Qafqaziyya" or "Azer Türk" in 1927-1928 under the pseudonyms "Ahmed" and "Uran". He is the author of more than 25 scientific books as a contribution to the science of Turkology. He conducted research in many different fields of Turkology, created new fields of science in Turkey, and contributed to its spread. His book "History of the Turkish Language", "From the Beginning to the Middle Ages of the Chagatai Turkish", and his work analyzing the Turkish language were published under the title "History of the Turkish Language". The work was titled "History of the Turkish Language-1", "History of the Turkish Language-2", and the fourth volume was published after his death. He has an unpublished work called "Azerbaijani Turkish Says". His articles such as "Selections from the Dialects of Our Northeastern Regions", "Excerpts from the Dialects of Central Anatolia", "Excerpts from the Dialects of the Anatolian Region" are valuable research-oriented materials of Turkish dialectology. In all these works, he collected dialect materials from 41 provinces, including 5 districts. Ahmed Caferoglu, who dedicated his whole life to Turkological studies; He was also fluent in French, Russian, Persian and German languages. The famous Turkish scientist Mehmed Fuad Koprulu played an important role in the development of Ahmed Caferoglu as a scientist as his teacher.

Keywords: Azerbaijan, Literature, Dialectology, Turkology, Language

NİZAMİ GANJAVİ'NİN "HOSROV VE ŞİRİN" ESERİNDE FOLKLOR MOTİFLERİNİN SANATSAL DÖNÜŞÜMÜ VE ŞİİRSEL İŞLEVİ

Gülnar OSMANOVA

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü
E-posta: gulnar.osmanova05@gmail.com · ORCID: 0009-0000-1010-2949

ÖZET

Bu makale, Nizami Ganjavi'nin "Hosrov ve Şirin" adlı eserindeki folklor motiflerinin sanatsal dönüşümünü ve şiirsel işlevini incelemektedir. Çalışmanın amacı, folklor kökenli olay örgüsü unsurlarının, mitolojik kavramların, arketipik imgelerin ve halk bilgeliğinin şiirin sanatsal yapısındaki yerini, yazar tarafından gerçekleştirilen dönüşüm mekanizmalarını ve ideolojik ve estetik işlevlerini belirlemektir. Çalışma, tarihsel-karşılaştırmalı, karşılaştırmalı-tipolojik ve yapısal-anlamsal analiz yöntemlerine dayanmaktadır. Ortadoğu edebiyatında aşk teması üzerine yazılmış ilk büyük ölçekli epik eser olan bu şiir, Azerbaycan'da yaygın olan, İranlı hükümdar Hosrov ile Azerbaycanlı güzel Şirin'in aşkıyla ilgili bir efsaneye dayanmaktadır. Eserde birçok folklorik imge ve motif bulunmaktadır. Bunlar arasında Anga kuşu, devlet kuşu, dev, peri; Türk halklarının folklorunda yaygın olan rüya motifi, kahramanın atının mucizevi doğuşu motifi (Şabdiz'in siyah taştan doğuşu), sahte nişanlı motifi vb. yer almaktadır. Bunlara ek olarak, şiirde sık sık Çovkan oyunu ve uzerlik yakma ritüeli anlatılmaktadır. Eserde şair, Fatma nine ve İshak-Mushak kuşu hakkındaki efsaneleri de hatırlatmakta ve Ferhad'ın kazmasının sapının ağaca dönüşmesini ve dallarında nar yetişmesini ustaca tasvir etmektedir. Rüya motifi de eserde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Şair, Hosrov'un gördüğü rüyayı Şapur'a anlatmasını ve Şapur'un bu rüyayı yorumlamasını çok güzel bir şekilde betimliyor. Araştırma sonucunda, Nizami Ganjavi'nin folklorik kaynaklardan yaratıcı bir şekilde yararlanarak, onları sadece yeniden üretmekle kalmayıp, klasik şiirsel düşüncenin estetik ilkelerine uygun olarak yeniden şekillendirdiği belirlenmiştir. Folklor motifleri, şiirdeki karakterlerin özünü ortaya çıkarmaya, olay örgüsünü geliştirmeye, sembolik anlam katmanlarını derinleştirmeye ve eserin felsefi ve estetik kavramını ifade etmeye hizmet etmektedir. Şair, folklorun geleneksel unsurlarını bireysel yaratıcı üslubuyla sentezleyerek onlara yeni bir anlamsal içerik kazandırmış ve sonuç olarak sözlü halk yaratıcılığı ile klasik yazılı edebiyat arasında organik bir sanatsal bağlantı kurmuştur. Araştırmanın bilimsel yeniliği, "Hosrov ve Şirin" şiirindeki folklor motiflerinin sadece kaynak çalışmaları açısından değil, aynı zamanda şiirsel işlevleri ve sanatsal dönüşüm mekanizmaları açısından da kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesinde yatmaktadır. Araştırma sonucunda, Nizami Ganjavi'nin folklor geleneklerini bireysel sanatsal düşünceyle sentezleyerek, klasik yazılı edebiyatın yüksek bir şiirsel örneğine dönüştürdüğü belirlenmiştir. Bu özellik, "Hosrov ve Şirin" şiirini sadece Doğu edebiyat geleneğinin değil, aynı zamanda evrensel sanatsal düşüncenin de önemli anıtlarından biri olarak değerlendirmeye zemin hazırlamaktadır. Makale, Nizami'nin eserindeki folklorun işlevsel özünün ve şiirsel sistemdeki yerinin daha derinlemesine incelenmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nizami Ganjavi, Klasik Azerbaycan edebiyatı, Folklor motifleri, Sanatsal dönüşüm, Doğu şiiri

THE ARTISTIC TRANSFORMATION AND POETIC FUNCTION OF FOLKLORE MOTIFS IN NIZAMI GANJAVI'S "KHOSROV AND SHIRIN"

Gülnar OSMANOVA

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore
E-mail: gulnar.osmanova05@gmail.com · ORCID: 0009-0000-1010-2949

ABSTRACT

This article examines the artistic transformation and poetic function of folklore motifs in Nizami Ganjavi's "Khosrov and Shirin". The aim of the study is to determine the place of folk-derived plot elements, mythological concepts, archetypal images, and folk wisdom in the poem's artistic structure, the transformation mechanisms implemented by the author, and their ideological and aesthetic functions. The study is based on historical-comparative, comparative-typological, and structural-semantic analysis methods. This poem, the first large-scale epic work on the theme of love in Middle Eastern literature, is based on a legend widespread in Azerbaijan about the love between the Iranian ruler Khosrov and the beautiful Azerbaijani woman Shirin. The work contains many folkloric images and motifs, including the Anga bird, the giant, the fairy; the dream motif common in the folklore of Turkic peoples; the miraculous birth of the hero's horse (Shabdiz's birth from a black stone); the false fiancé motif, etc. In addition, the poem frequently describes the Chovkan game and the ritual of burning rue. The poet also recalls the legends of Fatma and the Ishak-Mushak bird, and skillfully depicts the transformation of the handle of Farhad's pick into a tree with pomegranates growing on its branches. The dream motif also appears frequently in the work. The poet beautifully portrays Khosrov recounting his dream to Shapur and Shapur's interpretation of it. The research revealed that Nizami Ganjavi creatively utilized folkloric sources, not only reproducing them but also reshaping them in accordance with the aesthetic principles of classical poetic thought. Folklore motifs serve to reveal the essence of the characters in the poem, develop the plot, deepen layers of symbolic meaning, and express the philosophical and aesthetic concepts of the work. By synthesizing traditional elements of folklore with his individual creative style, the poet gave them a new semantic content, and consequently established an organic artistic link between oral folk creativity and classical written literature. The scientific novelty of this research lies in its comprehensive evaluation of the folklore motifs in the poem "Khosrov and Shirin", not only in terms of source studies but also in terms of their poetic functions and mechanisms of artistic transformation. The research concludes that Nizami Ganjavi synthesized folklore traditions with individual artistic thought, transforming them into a high poetic example of classical written literature. This characteristic lays the groundwork for considering "Khosrov and Shirin" not only as a significant monument of the Eastern literary tradition but also of universal artistic thought. This article aims to contribute to a deeper examination of the functional essence of folklore in Nizami's work and its place within the poetic system.

Keywords: Nizami Ganjavi, Classical Azerbaijani literature, Folklore motifs, Artistic transformation, Eastern poetry

DOĞU AVRUPA VE BALKAN HALK İNANIŞLARININ "DRAKULA" ROMANINDAKİ TEMSİLİ

Gülten AKGÜL*, Emre YEŞİL, İsmail BACAKSIZ, Hülya GÖKGÖZ, Can Görkem KARAYEL

Öğretmen, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
*Sorumlu yazar · E-posta: gulakgul5@gmail.com · ORCID: 0000-0002-0476-6826

ÖZET

Gotik edebiyat, korku, gizem ve doğaüstü unsurları tarihsel ve kültürel arka planla birleştiren önemli edebi türlerden biridir. Bram Stoker'ın 1897 yılında yayımlanan Drakula romanı, gotik edebiyatın en etkili eserlerinden biri olmasının yanı sıra Doğu Avrupa ve Balkan coğrafyasına ilişkin folklorik anlatıları uluslararası düzeyde görünür hâle getirmiştir. Romanın merkezinde yer alan Kont Drakula karakteri, yalnızca kurgusal bir figür değil, aynı zamanda bölgenin yüzyıllardır aktarılan vampir inanışları, halk anlatıları ve batıl inançlarından beslenen kültürel bir temsil niteliği taşımaktadır. Özellikle Transilvanya, Romanya, Sırbistan ve Bulgaristan'da yaygın olan halk inanışları romanın atmosferinin oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Bu çalışma, Drakula romanını Doğu Avrupa ve Balkan folkloru bağlamında değerlendirerek halk inanışlarının romana nasıl yansıtıldığını incelemektedir. Drakula üzerine yapılan araştırmaların önemli bir kısmı gotik edebiyat, korku, vampir figürü ve Viktorya dönemi bağlamında yoğunlaşmaktadır. Buna karşın romanın Balkan ve Doğu Avrupa halk kültürüyle ilişkisini ele alan Türkçe çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle eserin folklorik kaynaklarını ve kültürel arka planını incelemek, hem İngiliz edebiyatı hem de Balkan kültürel mirası açısından alana katkı sağlayacaktır. Araştırmanın amacı, romanda yer alan vampir inancı, batıl inanışlar, dini semboller, halk ritüelleri ve mekan tasvirlerini Doğu Avrupa ve Balkan folkloru çerçevesinde inceleyerek bu unsurların gotik atmosfere ve anlatı yapısına katkısını ortaya koymaktır. Çalışma, İngiliz gotik edebiyatını Balkan kültürel mirasıyla ilişkilendiren disiplinlerarası bir yaklaşım sunmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış; veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Bram Stoker'ın Drakula romanı ile vampir folkloru, Balkan halk inanışları ve Doğu Avrupa kültürü üzerine yayımlanan akademik kaynaklar incelenmiş, elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle romanın karakterleri, mekanları, sembolleri ve folklorik motifleri açısından değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda Drakula romanının yalnızca hayal ürünü bir korku anlatısı olmadığı, Doğu Avrupa ve Balkan coğrafyasında yüzyıllardır varlığını sürdüren halk inanışlarından önemli ölçüde yararlandığı belirlenmiştir. Romanın merkezindeki Kont Drakula karakteri, halk arasında ölülerin mezardan dönerek yaşayanların yaşam enerjisini tükettiğine ilişkin vampir anlatılarının edebi bir yansımasıdır. Özellikle Romanya ve Sırbistan'daki vampir efsaneleri ile Bulgaristan'da ölülerin yeniden dirileceğine ilişkin inanışların romandaki birçok ayrıntıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Mekan tasvirleri incelendiğinde Transilvanya'nın yalnızca coğrafi bir bölge değil, bilinmeyen, gizemli ve tehlikeli bir kültürel alan olarak kurgulandığı anlaşılmaktadır. Sisli dağlar, ulaşılması güç kaleler, ormanlar ve gece yolculukları, Balkan folklorunda doğaüstü varlıklarla ilişkilendirilen mekan anlayışıyla örtüşmektedir. Ayrıca yerel halkın Kont Drakula'ya yönelik korku ve saygı karışımı yaklaşımının sözlü kültür yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılan inanışlardan beslendiği görülmektedir. Araştırma, Bram Stoker'ın folklorik unsurları doğrudan aktarmak yerine Viktorya dönemi okurunun beklentilerine uygun biçimde yeniden yorumladığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak Drakula, Doğu Avrupa ve Balkan folklorundan beslenen çok katmanlı bir eser niteliği taşımaktadır. Gelecek çalışmalar, vampir efsanelerini ve kültürel belleği inceleyebilir.

Anahtar Kelimeler: Balkan folkloru, Drakula, Gotik edebiyat, Kültürel aktarım, Vampir folkloru

THE REPRESENTATION OF EASTERN EUROPEAN AND BALKAN FOLK BELIEFS IN THE NOVEL "DRACULA"

Gülten AKGÜL*, Emre YEŞİL, İsmail BACAKSIZ, Hülya GÖKGÖZ, Can Görkem KARAYEL

Teacher, Ministry of National Education of the Republic of Türkiye
*Corresponding author · E-mail: gulakgul5@gmail.com · ORCID: 0000-0002-0476-6826

ABSTRACT

Gothic literature is a significant literary genre that combines horror, mystery, and supernatural elements with a historical and cultural background. Bram Stoker's novel Dracula, published in 1897, is one of the most influential works of Gothic literature and has brought folkloric narratives from Eastern Europe and the Balkans to international prominence. The central character of Count Dracula is not only a fictional figure but also a cultural representation nourished by the region's centuries-old vampire beliefs, folk tales, and superstitions. Folk beliefs, particularly prevalent in Transylvania, Romania, Serbia, and Bulgaria, play a significant role in shaping the novel's atmosphere. This study examines how folk beliefs are reflected in Dracula within the context of Eastern European and Balkan folklore. A significant portion of research on Dracula focuses on Gothic literature, horror, the vampire figure, and the Victorian era. However, Turkish studies addressing the novel's relationship with Balkan and Eastern European folk culture are limited. Therefore, examining the folkloric sources and cultural background of the work will contribute to the field in terms of both English literature and Balkan cultural heritage. The aim of the research is to examine the vampire belief, superstitions, religious symbols, folk rituals, and spatial descriptions in the novel within the framework of Eastern European and Balkan folklore, and to reveal the contribution of these elements to the gothic atmosphere and narrative structure. The study offers an interdisciplinary approach that connects English gothic literature with Balkan cultural heritage. The research employed a qualitative research method; data was obtained through document analysis. Academic sources published on Bram Stoker's Dracula novel, vampire folklore, Balkan folk beliefs, and Eastern European culture were examined, and the obtained data was evaluated in terms of the novel's characters, settings, symbols, and folkloric motifs using descriptive analysis. As a result of the examination, it was determined that the Dracula novel is not merely a fictional horror narrative, but that it significantly draws from folk beliefs that have existed for centuries in the Eastern European and Balkan regions. The central character of the novel, Count Dracula, is a literary reflection of popular vampire narratives that believe the dead rise from their graves to drain the life energy of the living. In particular, vampire legends in Romania and Serbia, as well as beliefs about the resurrection of the dead in Bulgaria, show similarities in many details of the novel. An examination of the setting reveals that Transylvania is not merely a geographical region, but a mysterious, unknown, and dangerous cultural space. Misty mountains, inaccessible castles, forests, and nocturnal journeys align with the understanding of places associated with supernatural beings in Balkan folklore. Furthermore, the local people's mixed fear and respect for Count Dracula is evident in beliefs passed down through generations via oral culture. The research shows that Bram Stoker, instead of directly conveying folkloric elements, reinterpreted them to suit the expectations of the Victorian reader. Consequently, Dracula is a multi-layered work drawing from Eastern European and Balkan folklore. Future studies can explore vampire legends and cultural memory.

Keywords: Balkan folklore, Dracula, Gothic literature, Cultural transmission, Vampire folklore

YAPAY ZEKÂ ARAÇLARININ KULLANIMI SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN EDEBÎ DİL KURALLARININ KORUNMASI VE DİL KÜLTÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ

Gülyaz MAHMUDZADE
Yüksek Lisans Öğrencisi, Bakü Slav Üniversitesi, Bakü
E-posta: gulyazmahmudzade@gmail.com

ÖZET

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ve yapay zekâ tabanlı platformaların eğitim sürecinde yaygın olarak kullanılması öğrencilerin dil becerilerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu araçlar bilgiye ulaşmayı, metin hazırlamayı ve öğrenme sürecini kolaylaştırsa da, doğru kullanılmadığında edebî dil kurallarının ihlal edilmesine ve dil kültürünün zayıflamasına neden olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, yapay zekâ araçlarının kullanıldığı ortamlarda öğrencilerin edebî dil kurallarını korumasını etkileyen faktörleri belirlemek ve dil kültürünün geliştirilmesine yönelik yöntemleri incelemektir. Araştırma sonuçları, öğretmenin doğru rehberliği, eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve dijital kaynakların bilinçli kullanımının öğrencilerin doğru, açık ve tutarlı bir dil kullanmasına olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Sonuç olarak, yapay zekâ öğretmenin rehberliğiyle kullanıldığında edebî dil kurallarının korunmasına ve öğrencilerin dil kültürünün gelişimine katkı sağlayan etkili bir eğitim aracı olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Edebî dil kuralları, Dil kültürü, Öğrenci, Eğitim

PRESERVING STUDENTS' STANDARD LANGUAGE NORMS AND DEVELOPING LANGUAGE CULTURE IN THE PROCESS OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS

Gülyaz MAHMUDZADE
Master's Student, Baku Slavic University, Baku
E-mail: gulyazmahmudzade@gmail.com

ABSTRACT

Today, the rapid development of information and communication technologies and the widespread use of artificial intelligence-based platforms in education have a significant impact on students' language skills. Although these tools facilitate access to information, text production, and the learning process, improper use may lead to violations of standard language norms and a decline in language culture. The aim of this study is to identify the factors affecting students' ability to maintain standard language norms while using artificial intelligence tools and to examine methodological approaches that support the development of language culture. The findings indicate that effective teacher guidance, the development of critical thinking skills, and the purposeful use of digital resources contribute positively to students' ability to use language accurately, clearly, and logically. Consequently, when used under the guidance of teachers, artificial intelligence can be considered an effective educational tool that supports the preservation of standard language norms and the development of students' language culture.

Keywords: Artificial intelligence, Standard language norms, Language culture, Students, Education

TÜRK DİLLƏRİNİN MORFOLOJİ QURULUŞU

Günay HÜSEYNOVA
Baş müəllim, Gəncə Dövlət Universiteti, Gəncə, Azərbaycan
E-poçt: gunay.huseinova@mail.ru · ORCID: 0000-0002-6805-6006

XÜLASƏ

Türk dillərində sözün morfoloji şəkli digər sistemli (xüsusilə flektiv) dillərdən əsaslı surətdə fərqlənir. Bu dillər üçün analitiklik səciyyəvi olub. Zaman keçdikcə əsas söz qalıb, tabe söz isə şəkilçi-morfome çevrilib. Türk dillərində özünü göstərən çoxfonemli köklərə gəlincə, onu demək olar ki, burada da mürəkkəb və ya düzəltmə sözlərin tarixən sadə söz kimi formalaşması prosesi baş vermişdir. Məs; birdən, içəri, dışarı, yuxarı, kürəkən, karlığaş, buğday və s. Deməli, türk mənşəli sözlərdə iki struktur element - kök və şəkilçilər aydın seçilir. Bu dillərdə kök sözlər xalis nominativ mənaya malik olub, bu və ya digər bir nitq hisssəsinin tərkibinə daxil ola bilər. Türk dillərində sadə sözlər başqa sistemli dillərdən fərqlənir.Bu özünü hər şeydən əvvəl sadə sözlərin morfemlərə bölünə bilməməsində və eləcə də istənilən qədər şəkilçi əlavə edildikdə belə öz fonetik tərkibini dəyişməməsində göstərir. Məs; yaşıl-laş-dır-ıl-dıq-lar-ın-dan-dır-mı? Şərti olsa da ölü köklər hesab edilən sözlərdən aşağıdakıları göstərmək olar: uz(uzun, uzaq, uzan), əksər türk dillərində; nart,tır,jür- qazax və s. Türk dillərində kəmiyyət və mənsubiyyət şəkilçilərinin yerini dəyişməsinə, hal şəkilçilərinin ikinci plana keçməsinə az-az da olsa rast gəlmək mümkündür. Tenrimlərim(qədim türk), babamlarqa(krım-tatar),atılar(tofa)və s. Türk dillərində işlənən bütün adlar həm tək,həm də cəm halda ola bilir.Yəni başqa dillərdə müşahidə olunan ancaq tək və ya ancaq cəm adlar bu dillər üçün səciyyəvi deyil. Məlum olduğu kimi, hər hansı bir dil və ya dil qrupu olursa-olsun, onun qrammatik quruluşu dahaçox sabitlik göstərir və dəyişməyə az meyilli olur.

BALKAN EDEBİYATINDA FRAKTAL ANLATI YAPISI: DUBRAVKA UGREŠİĆ'İN KOŞULSUZ TESLİMİYET MÜZESİ ROMANINA YAPISAL BİR YAKLAŞIM

Günel MAHAMMADFATEHLİ

Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nizami Gencevi Edebiyat Enstitüsü
E-posta: mahammadfatehli@gmail.com · ORCID: 0009-0005-6588-3056

ÖZET

Bu çalışma, Dubravka Ugresic'in Koşulsuz Teslimiyet Müzesi adlı romanının çok katmanlı anlatı yapısını fraktal yaklaşım çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Roman bellek, parçalanma, göç, kimlik, geçmiş, mekân, nesne ve hatırlama eksenlerinde ilerleyen doğrusal bir olay örgüsünden ziyade anıların, imgelerin, nesnelerin ve küçük anlatı parçalarının birbirine eklemlenmesiyle gelişen bir anlatı yapısı ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın temel soruları, romanın parçalı anlatı yapısının nasıl örgütlendiği, küçük anlatı birimleri ile bütün arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu ve tekrar, benzerlik, farklılaşma, ölçeklenebilirlik ve parçalanma süreçlerinin anlatısal bütünlüğü nasıl oluşturduğudur. Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan fraktal yaklaşım, edebi metni matematiksel bir nesne olarak değerlendirmek yerine, farklı ölçeklerde yeniden ortaya çıkan yapısal örüntüleri ve parça-bütün ilişkilerini açıklayan analitik bir model olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda Koch eğrisi, romanın anlatı organizasyonunu açıklamak üzere yapısal bir analoji olarak ele alınmaktadır. Koch eğrisindeki parçalanma, yineleme ve ölçekler arası benzerlik ilkeleri, romandaki anlatı birimlerinin mikro, ara ve makro düzeylerde birbirleriyle kurduğu ilişkiler üzerinden değerlendirilmektedir. Her bir anlatı parçası başka bir parçayı çağırmakta, tamamlamakta veya yeniden anlamlandırmakta; böylece romanın bütünlüğü doğrusal olay sürekliliğinden ziyade parçalar arasındaki yapısal ilişkiler aracılığıyla kurulmaktadır. Bellek, bu fraktal yapının temel katmanlarından birini oluşturmaktadır. Romanda hatırlama, geçmişi kronolojik biçimde yeniden kuran doğrusal bir süreç olarak işlemez. Bir ayrıntı başka bir ayrıntıyı, bir kişi başka bir kişiyi, bir mekân ise başka bir zamanı harekete geçirerek anlatıyı çağrışım yoluyla genişletir. Böylece aynı yapısal hareket farklı ölçeklerde yeniden ortaya çıkar: ayrıntıdan anıya, anıdan başka bir anıya ve oradan daha geniş tarihsel bağlama geçilir. Belleğin parçalı yapısı ile anlatının parçalı kuruluşu arasındaki bu paralellik, romanın fraktal karakterini belirleyen temel unsurlardan biridir. Romanın başlığındaki müze kavramı da bu yapının sembolik bir karşılığını oluşturur. Müze, yalnızca nesnelerin sergilendiği fiziksel bir mekân değil, aynı zamanda parçalanmış geçmişin, belleğin ve kimliğin nesneler aracılığıyla saklandığı, sınıflandırıldığı ve yeniden anlamlandırıldığı sembolik bir yapı olarak işlev görmektedir. Fotoğraflar da benzer biçimde kimlik, aidiyet ve belleğin maddi taşıyıcıları olarak işlev görmekte ve geçmişin yalnızca hatırlanan değil, parçalar aracılığıyla yeniden oluşturulan bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Romandaki "Mülteciler ikiye ayrılır: fotoğrafları olanlar ve olmayanlar" ifadesi, fotoğrafın belge olmanın ötesinde, kimliğin ve geçmişle kurulan ilişkinin maddi bir göstergesine dönüştüğünü göstermektedir. Bu bağlamda fotoğrafın varlığı veya yokluğu, göç ve yerinden edilme deneyiminin geride bıraktığı maddi izlerin yanı sıra, bireyin geçmişiyle kurabildiği ilişkinin de bir göstergesi hâline gelmektedir. Fotoğraflar, kişisel eşyalar ve özellikle hayvanın midesinden çıkarılan nesneler, bu maddi bellek örgüsünü görünür kılmaktadır. Bu nesnelerin ortaya çıkarılması, belirlenmesi, sayılması ve ölçülebilir hâle getirilmesi, tekil parçaların daha geniş bir bütün içerisinde yeniden anlam kazanmasını sağlamaktadır. Böylece nesne, yalnızca maddi bir unsur değil, anlatının mikro düzeyinden makro bütününe uzanan yapısal bir taşıyıcı hâline gelmektedir. Sonuç olarak çalışma, Koşulsuz Teslimiyet Müzesindeki parçalanmış anlatının rastlantısal bir dağınıklık değil; tekrar, benzerlik, farklılaşma, ölçeklenebilirlik ve yeniden bütünleşme ilkeleriyle örgütlenen dinamik bir sistem olduğunu ileri sürmektedir. Fraktal yaklaşım, romanın farklı anlatı ölçekleri arasındaki yapısal ilişkileri görünür kılarak göç, kimlik ve belleğin anlatısal kuruluşunu disiplinlerarası bir perspektifle değerlendirmeye olanak sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Balkan Edebiyatı, Kültürel Bellek, Fraktal anlatı, Dubravka Ugresic, Koşulsuz Teslimiyet Müzesi

FRACTAL NARRATIVE STRUCTURE IN BALKAN LITERATURE: A STRUCTURAL APPROACH TO DUBRAVKA UGREŠIĆ'S THE MUSEUM OF UNCONDITIONAL SURRENDER

Günel MAHAMMADFATEHLİ

PhD Student, Azerbaijan National Academy of Sciences, Nizami Ganjavi Institute of Literature
E-mail: mahammadfatehli@gmail.com · ORCID: 0009-0005-6588-3056

ABSTRACT

This study examines the multilayered narrative structure of Dubravka Ugresic's The Museum of Unconditional Surrender within a fractal framework. Rather than developing through a linear plot, the novel constructs its narrative through the interconnection of memories, images, objects, and small narrative fragments centered on memory, fragmentation, migration, identity, space, and the past. Accordingly, the study asks how the fragmented narrative structure is organized, how the relationship between small narrative units and the whole is established, and how repetition, similarity, differentiation, scalability, and fragmentation contribute to narrative coherence. The theoretical framework employs the fractal approach not as a mathematical model, but as an analytical model for explaining structural patterns that reappear at different scales and part-whole relationships. In this context, the Koch curve is considered a structural analogy for the narrative organization. Its principles of fragmentation, iteration, and similarity across scales are examined through the relationships among narrative units at micro, intermediate, and macro levels. Each narrative fragment evokes, completes, or reinterprets another, constructing the novel's coherence not through linear continuity but through structural relations among its parts. Memory constitutes a fundamental layer of this fractal structure. In the novel, remembering does not function as a linear process that reconstructs the past chronologically. A detail activates another detail, one person evokes another, and a place triggers another moment, expanding the narrative through association. Thus, the same structural movement reappears at different scales: from detail to memory, from one memory to another, and from there to a broader historical context. This parallel between fragmented memory and narrative structure is central to the novel's fractal character. The museum in the title also provides a symbolic counterpart to this structure. It functions not merely as a physical display space, but as a symbolic structure in which fragmented histories, memories, and identities are preserved, classified, and reinterpreted through objects. Photographs similarly function as material carriers of identity, belonging, and memory, demonstrating that the past is not merely remembered but reconstructed through fragments. The statement, "Refugees are divided into two groups: those who have photographs and those who do not," indicates that the photograph becomes more than a document: it becomes a material marker of identity and the individual's relationship with the past. Its presence or absence signifies both the material traces of migration and displacement and the individual's connection with the past. Photographs, personal belongings, and particularly the objects removed from the animal's stomach make this material memory structure visible. Their discovery, identification, counting, and measurement enable fragments to acquire meaning within a larger whole. Thus, the object becomes a structural carrier extending from the narrative's micro level to its macro structure. In conclusion, the study argues that the fragmented narrative of The Museum of Unconditional Surrender is not random disorder but a dynamic system organized through repetition, similarity, differentiation, scalability, and reintegration. The fractal approach makes visible the structural relationships among different narrative scales and enables an interdisciplinary examination of the narrative construction of migration, identity, and memory.

Keywords: Balkan Literature, Cultural Memory, Fractal Narrative, Dubravka Ugresic, The Museum of Unconditional Surrender

KONYA KENT KİMLİĞİNDE BOSNA HERSEK İZLERİ

Halil İbrahim ÇELİK

Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi
E-posta: halilibrahimcelik42@gmail.com · ORCID: 0000-0001-5500-4226

ÖZET

Türkiye ile Balkanlar arasındaki sosyopolitik ilişki coğrafi yakınlığın ötesinde ortak hafıza ve tarih mirası üzerine inşa edilmiştir. Türkiye'nin Batı sınırını oluşturan Balkan coğrafyasında yaşayan Müslümanlar "Evladı Fatihan" isimlendirmesiyle Türkiye'de özel bir öneme sahiptir. Anadolu'nun kadim başkentlerinden Konya ise tarihi kimliği ve sosyal dokusuyla, Türkiye'nin Balkanlar ve özellikle Bosna Hersek ile kurduğu gönül bağının somutlaştığı şehirlerden biridir. Bu çalışma, Konya kent kimliğinde Bosna Hersek izlerini; mimari yapılar, mahalle isimleri, diplomatik temsilcilikler, kardeş şehir etkinlikleri, akademik çalışmalar ve eğitim kurumları üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Konya kent merkezinde bulunan Kültürpark'taki Başçarşı Çeşmesi (Saraybosna Sebili), Türkiye'nin en büyük mahallelerinden biri olan Bosna Hersek Mahallesi ve bu mahallenin isim verme törenine bizzat katılan bilge lider Aliya İzzetbegoviç'in isminin Konya'da cadde, okul gibi sosyal alanlara verilmesi Konya'da Bosna Hersek izlerinin günlük yaşama yansıyan somut izleridir. Konya, Türkiye'de Bosna Hersek Fahri Konsolosluğu bulunan üç şehirden birisidir. Konya'da günlük yaşamda Bosna-Hersek adı sürekli geçmekte, Bosna Hersek Konya'nın dokusunda güçlü bir şekilde hissedilmektedir. Ayrıca Konya Büyükşehir ve Selçuklu belediyelerinin Saraybosna, Travnik ve Stari Grad gibi şehirlerle yürüttüğü kardeş şehir projeleri, restore edilen Saraybosna Mevlevihanesi, Konya Büyükşehir Belediyesi'nin KOMEK programı ve Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından Bosna Hersek'e hibe edilen tramvaylar gibi somut iş birlikleri bu izlerin yansımaları olarak görülmektedir. Çalışmada Konya Büyükşehir ve Selçuklu belediyelerinin çalışmaları belediye kayıtlarından, eğitim kurumların çalışmaları milli eğitim müdürlükleri kayıtlarından temin edilmiş, Konya kent kimliğinde Bosna Hersek izleriyle ilgili yerel süreli basın haberleri ve yorumları incelenmiştir. Konya'nın dış politika yaklaşımı ve "Huzur Şehri" kimliği ile bütünleşen bu ilişkiler, şehrin sadece yerel değil, uluslararası bir İslam ve kardeşlik merkezi olma vizyonunu da ortaya koymaktadır. Konya ile Bosna Hersek arasındaki sosyo-politik ilişkilerin Konya kent kimliğindeki görünürlüğü barış ve kardeşlik duygularının gelişmesini ve güçlenmesini sağladığı görülmektedir. Kentin hem mukimleri hem de misafirleri için kent kimliği izleri önemlidir. Toplumlar arasında gelişen dostluk ve kardeşlik ilişkileri medeniyet değerlerinin gelecek kuşaklara aktarılması için önemli etkendir.

Anahtar Kelimeler: Konya, Bosna Hersek, Aliya İzzetbegoviç, Kardeş Şehir, Kent Kimliği

TRACES OF BOSNIA AND HERZEGOVINA IN KONYA'S URBAN IDENTITY

Halil İbrahim ÇELİK

Assoc. Prof. Dr., Necmettin Erbakan University, Faculty of Social Sciences and Humanities
E-mail: halilibrahimcelik42@gmail.com · ORCID: 0000-0001-5500-4226

ABSTRACT

The socio-political relationship between Turkey and the Balkans is built not only on geographical proximity but also on a shared memory and historical heritage. Muslims living in the Balkan region, which forms Turkey's western border, hold a special significance in Turkey under the designation 'Evladı Fatihan'. Konya, one of the ancient capitals of Anatolia, is one of the cities where the emotional bond Turkey has forged with the Balkans -and Bosnia and Herzegovina in particular- is most tangibly embodied, thanks to its historical identity and social fabric. This study aims to analyse the traces of Bosnia and Herzegovina within Konya's urban identity through architectural structures, neighbourhood names, diplomatic missions, sister-city activities, academic research and educational institutions. The Başçarşı Fountain (Sarajevo Fountain), the Bosnian-Herzegovinian Neighbourhood -one of Turkey's largest neighbourhoods- and the naming of streets and schools in Konya after the wise leader Aliya Izzetbegovic, who personally attended the neighbourhood's naming ceremony, are concrete examples of how traces of Bosnia and Herzegovina are reflected in daily life in Konya. Konya is one of three cities in Turkey to host an Honorary Consulate of Bosnia and Herzegovina. The name 'Bosnia and Herzegovina' is a constant presence in daily life in Konya, and the influence of Bosnia and Herzegovina is strongly felt in the fabric of the city. Furthermore, concrete collaborations such as the sister-city projects carried out by Konya Metropolitan and Selçuklu municipalities with cities like Sarajevo, Travnik and Stari Grad; the restored Sarajevo Mevlevi Lodge; the KOMEK programme run by Konya Metropolitan Municipality; and the trams donated to Bosnia and Herzegovina by Konya Metropolitan Municipality are seen as reflections of these traces. For this study, data on the activities of Konya Metropolitan and Selçuklu municipalities was obtained from municipal records, whilst information on the work of educational institutions was sourced from the records of the Directorates of National Education; local press reports and commentaries regarding the traces of Bosnia and Herzegovina in Konya's urban identity were also examined. These relations, which are integrated with Konya's foreign policy approach and its 'City of Peace' identity, also highlight the city's vision of becoming not only a local but also an international centre of Islam and brotherhood. It is evident that the visibility of the socio-political relations between Konya and Bosnia and Herzegovina within Konya's urban identity fosters the development and strengthening of feelings of peace and brotherhood. For both the city's residents and its visitors, the traces of the city's identity are significant. The friendships and bonds of brotherhood developing between communities are a significant factor in the transmission of civilisational values to future generations.

Keywords: Konya, Bosnia and Herzegovina, Aliya Izzetbegovic, Sister City, Urban Identity

أثر مدرسة الإمام ابن الجزري في القراءات والتلقي القرآني بين الأناضول والبلقان: البوسنة والهرسك نموذجاً

Halil Muhammed HALİL

أستاذ مساعد دكتور، جامعة الأزهر، كلية أصول الدين

البريد الإلكتروني: altawhidd@gmail.com

الملخص

تتناول هذه الدراسة الأثر العلمي والفكري لمدرسة شمس الدين محمد بن الجزري (ت 833 هـ) في ضبط علوم القراءات وطرق التلقي القرآني ورسم معالم الإسناد في منطقتي الأناضول والبلقان، مع التركيز على البوسنة والهرسك كأنموذج تطبيقي ومكاني لمستويات هذا التأثير. وتهدف الدراسة إلى إبراز الدور المحوري الذي لعبته كتب الإمام ابن الجزري—ولاسيما "النشر في القراءات العشر" و"المقدمة الجزرية"—في صياغة المنهج الإقرائي والتحريري المعتمد في الدولة العثمانية، وكيف انتقل هذا المنهج عبر الأسانيد المتصلة والشيوخ الرواة من حواضر الأناضول إلى حاضرة سراييفو وعموم البوسنة. وقد اتبع البحث المنهج التاريخي الاستقرائي لتتبع مسارات الأسانيد والتلقي، والمنهج التحليلي المقارن لدراسة خصائص المدرسة الجزرية وتأثيرها على أدبيات الإقراء والمصاحف المخطوطة والمؤسسات القرآنية كدور القراء والمعاهد الشرعية في البوسنة. وخلصت الدراسة إلى أن المنهج الجزري شكل الركيزة الأساسية للتعليم القرآني في البوسنة والهرسك منذ الفتح العثماني حتى العصر الحديث في التجويد النظري والأداء الشفهي، كما ارتبط قراء البوسنة والهرسك بسلسلة أسانيد الأناضول المنتهية مباشرة إلى الإمام ابن الجزري مما أسهم في حفظ وحدة التلقي ورواية حفص عن عاصم بوجوهها المختلفة، إضافة إلى تجسد هذا التأثير في المناهج الدراسية لدور القراء والمؤلفات المحلية باللغتين البوسنية والتركية العثمانية التي اعتمدت شرح منظومات ابن الجزري وتأطير قواعدها.

الكلمات المفتاحية: ابن الجزري، القراءات، التلقي القرآني، البوسنة والهرسك، الأسانيد القرآنية

THE IMPACT OF IMAM IBN AL-JAZARI'S SCHOOL ON QUR'ANIC READINGS AND TRANSMISSION BETWEEN ANATOLIA AND THE BALKANS: BOSNIA AND HERZEGOVINA AS A CASE STUDY

Halil Muhammed HALİL

Asst. Prof. Dr., Al-Azhar University, Faculty of Usul al-Din
E-mail: altawhidd@gmail.com

ABSTRACT

This study examines the scholarly and intellectual impact of the school of Shams al-Din Muhammad ibn al-Jazari (d. 833 AH) on codifying the sciences of Qur'anic readings (qira'at), modes of transmission, and the establishment of chains of transmission (isnad) across Anatolia and the Balkans, focusing on Bosnia and Herzegovina as an applied and geographical case study. It aims to highlight the pivotal role played by Ibn al-Jazari's major works—particularly 'Al-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr' and 'Al-Muqaddimah al-Jazariyyah'—in shaping the normative pedagogical and recitational framework adopted throughout the Ottoman Empire, and how this methodology was transmitted via unbroken isnad lines and master transmitters from Anatolian centers to Sarajevo and wider Bosnia. Employing a historical-inductive approach to trace transmission lineages and a comparative-analytical method to investigate the Jazari school's influence on recitational literature, manuscript codices, and Qur'anic institutions such as Dar al-Qurra and madrasas, the study concludes that the Jazari tradition formed the bedrock of Qur'anic education in Bosnia and Herzegovina from the Ottoman conquest to modern times in both theoretical tajwid and oral recitation. Furthermore, Bosnian reciters were directly linked to Anatolian transmission lines tracing back to Ibn al-Jazari, preserving the unity of reception and the various facets of the transmission of Hafs 'an 'Asim, an influence clearly reflected in Dar al-Qurra curricula as well as local treatises in Bosnian and Ottoman Turkish that commented on and codified his works.

Keywords: Ibn al-Jazari, Qira'at, Qur'anic Transmission, Bosnia and Herzegovina, Isnads

BALKANLARDA KAMU YÖNETİMİNİN GELECEĞİ: TARİHSEL MİRAS, AVRUPAİLEŞME VE HİBRİT DEVLET MODELLERİ

Hamza ATEŞ
Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi
E-posta: ates.hamza@gmail.com · ORCID: 0000-0003-0975-0062

ÖZET

Bu çalışma, Balkan kamu yönetimlerinin tarihsel dönüşümünü ve modernleşme çabalarını, Osmanlı ve Habsburg idari mirası ile Avrupa Birliği'nin (AB) Avrupa Yönetsel Alanı (European Administrative Space) normları arasındaki karmaşık etkileşim çerçevesinde analiz etmektedir. Çalışmanın temel amacı, Balkan coğrafyasındaki idari yapıların yalnızca tek taraflı bir Avrupaileşme perspektifiyle anlaşılamayacağını; aksine tarihsel kurumsal süreklilikler, köklü patrimonyal siyasal kültür ve yakın dönem sosyalist devlet mirası ile birlikte bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda araştırmada, idari değişim ve direnç süreçlerini açıklamak adına tarihsel kurumsalcılık, Avrupaileşme teorisi ve hibrit yönetişim yaklaşımlarını sentezleyen karşılaştırmalı analitik bir çerçeve benimsenmiştir. Çalışma; Bosna-Hersek, Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk ve Kuzey Makedonya örnekleri üzerinden, Balkan kamu yönetimlerinin farklı tarihsel katmanlar ve AB reform baskıları altında nasıl şekillendiğini derinlemesine incelemektedir. Çalışmada Osmanlı mirasının özellikle aşırı merkeziyetçilik, patrimonyal ilişkiler, informel güç ağları ve güçlü bir yürütme kültürü üzerinden etkisini modern dönemde de sürdürdüğü savunulmaktadır. Buna karşılık Habsburg idari mirasının, etkilediği bölgelerde hukukileşmiş bürokrasi, rasyonel belediyecilik ve profesyonel kamu hizmeti alanlarında kurumsal bir avantaj ve zemin sağladığı ileri sürülmektedir. Bu çalışmanın temel bulgusu, AB'nin normatif ve teknik baskılarından oluşan Avrupaileşme sürecinin, Balkan kamu yönetimlerinde tam anlamıyla Weberyen anlamda rasyonel-yasal bir bürokratik dönüşüm üretmediğidir. AB üyelik ve adaylık süreçlerindeki reformlar; teknik bürokratik kapasiteyi artırmış, dijitalleşmeyi hızlandırmış ve kamu mali yönetimini yapısal olarak güçlendirmiştir. Ancak bu teknik ilerlemelere rağmen, siyasal patronaj, liyakatsizlik, informel ilişkiler ve neo-patrimonyal yapılar sistem içerisindeki ağırlığını büyük ölçüde korumuştur. Bu nedenle Balkan kamu yönetimleri ne tamamen geçmişteki tarihsel yapıların bir devamı ne de tam anlamıyla Avrupa Yönetsel Alanı'nın homojen birer parçası olarak tanımlanabilir. Aksine bölge, farklı tarihsel yönetim gelenekleri ile modern küresel normların yan yana var olduğu özgün hibrit yönetişim modelleri üretmektedir. Sonuç olarak bu çalışma, Balkanlar'ı karşılaştırmalı kamu yönetimi literatürü açısından yalnızca normları içselleştirememiş "eksik Avrupaileşmiş bir çevre" olarak görmenin ötesine geçmektedir. Araştırma, küresel yönetişim normlarının yerel ve tarihsel bağlamlarla nasıl eklemlendiğini, direnç noktalarını ve kurumsal patika bağımlılıklarını gösteren özgün bir laboratuvar sunarak literatüre kuramsal ve ampirik düzeyde önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Kamu Yönetimi, Tarihsel Kurumsalcılık, Avrupaileşme, Hibrit Yönetişim

THE FUTURE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE BALKANS: HISTORICAL LEGACIES, EUROPEANIZATION AND HYBRID STATE MODELS

Hamza ATEŞ
Prof. Dr., Istanbul Medeniyet University
E-mail: ates.hamza@gmail.com · ORCID: 0000-0003-0975-0062

ABSTRACT

This study analyzes the historical transformation and modernization efforts of Balkan public administrations within the framework of the complex interaction between the Ottoman and Habsburg administrative legacies and the norms of the European Union's European Administrative Space (EAS). The primary objective of the study is to demonstrate that administrative structures in the Balkan geography cannot be fully understood solely through a one-sided perspective of Europeanization. Instead, it argues that these structures must be evaluated through a holistic approach that incorporates historical institutional continuities, a deeply rooted patrimonial political culture, and the recent socialist state legacy. Accordingly, the research adopts a comparative analytical framework that synthesizes historical institutionalism, Europeanization theory, and hybrid governance approaches to explain the processes of administrative change and institutional resistance. The study provides an in-depth examination of how Balkan public administrations have been shaped under different historical layers and EU reform pressures, focusing on the cases of Bosnia and Herzegovina, Serbia, Croatia, Slovenia, Bulgaria, Romania, Albania, and North Macedonia. The study argues that the Ottoman legacy continues to exert its influence in the modern era, particularly through hyper-centralization, patrimonial relations, informal power networks, and a strong culture of executive dominance. In contrast, it is posited that the Habsburg administrative legacy provided an institutional advantage and foundation in terms of a legalized bureaucracy, rational municipalism, and professional public service in the regions it influenced. The main finding of the study is that the Europeanization process, driven by the EU's normative and technical pressures, has not produced a fully Weberian rational-legal bureaucratic transformation in Balkan public administrations. While reforms during the EU accession and candidacy processes have enhanced technical bureaucratic capacity, accelerated digitalization, and structurally strengthened public financial management, significant limitations remain. Despite these technical advancements, political patronage, meritocracy deficits, informal relations, and neo-patrimonial structures have largely maintained their weight within the system. Consequently, Balkan public administrations can neither be defined merely as a continuation of historical patrimonial structures nor as fully integrated, homogeneous parts of the European Administrative Space. Rather, the region generates unique hybrid governance models where diverse historical administrative traditions and modern global norms coexist. In conclusion, this study moves beyond viewing the Balkans in the comparative public administration literature merely as an "incompletely Europeanized periphery" that failed to internalize Western norms. By presenting the region as a distinct laboratory that illustrates how global governance norms articulate with local and historical contexts, institutional resistance points, and path dependencies, this research makes a significant theoretical and empirical contribution to the existing literature.

Keywords: Balkans, Public Administration, Historical Institutionalism, Europeanization, Hybrid Governance

KARZ-I HASEN İŞLEMLERİ VE MUHASEBE SÜREÇLERİNDE ÖZÜN ÖNCELİĞİ KAVRAMI

Harun KISACIK
Doç. Dr., Hitit Üniversitesi
E-posta: harunkisacik@hitit.edu.tr · ORCID: 0000-0002-3282-4472

ÖZET

İslam ekonomisi, İslam dininin ilk yıllarından itibaren ortaya çıkmaktadır. İslam dininden de önce var olan ekonomik sistemin dini kurallara göre revize edilmesi ile ortaya çıkan İslam ekonomisinde toplumsal refahın sağlanması için adil paylaşım esas alınmaktadır. Ekonomik sistemde paranın dolaşımı sistemi işlevsel kıldığı gibi toplumsal refahın artmasında da büyük bir paya sahip olmaktadır. Yastık altı olarak da ifade edilen atıl fonların ekonomik sisteme dâhil edilmesinde finansal sistemler görev almaktadır. Toplumsal refahın sağlanması amaçlanan İslam ekonomisinde atıl fonların ekonomik sisteme dâhil edilmesinde katılım finans devreye girmektedir. Genel olarak faiz yasağı ve ticaret esaslı işlemlerle hareket eden katılım finans, İslam hukuku kurallarına göre faaliyet göstermektedir. Katılım finans sisteminde güzel borç olarak da ifade edilen karz-ı hasen, herhangi bir karşılık beklemeden başkasına verilen borç olarak ifade edilmektedir. Verilen karşılıksız borç ile ekonomik zorluk çeken birinin refaha kavuşabilmesi amaçlanmaktadır. Bir ibadet amacı da içinde barındıran karz-ı hasende karşılık doğrudan yaratıcıdan beklenmektedir. Çalışmada ilk olarak İslam ekonomisi, katılım finans ve karz-ı hasen kavramları kısaca açıklanacaktır. Akabinde çalışmanın uygulama kısmında muhasebenin 12 temel kavramından "Özün Önceliği" kavramı dikkate alınarak karz-ı hasenin bir borç mu yoksa bir sosyal finans mı olduğu tartışılarak kurgulanan örneklerle hem katılım bankası hem de işletmeler açısından muhasebe kayıtları ele alınacaktır. Çalışmanın İslam ekonomisi ve katılım finans alanına ilgi duyanlara, muhasebe meslek mensuplarına, literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Ekonomisi, Katılım Finans, Karz-ı Hasen, Muhasebe, Özün Önceliği

QARD AL-HASAN TRANSACTIONS AND THE CONCEPT OF SUBSTANCE OVER FORM IN ACCOUNTING PROCESSES

Harun KISACIK
Assoc. Prof. Dr., Hitit University
E-mail: harunkisacik@hitit.edu.tr · ORCID: 0000-0002-3282-4472

ABSTRACT

Islamic economics emerged from the early years of Islam. It arose from the revision of an economic system that existed before Islam, based on religious principles, and emphasizes fair distribution to ensure social welfare. The circulation of money in the economic system not only makes the system functional but also plays a significant role in increasing social welfare. Financial systems are involved in incorporating idle funds, also known as "under-the-mattress" savings, into the economic system. In Islamic economics, which aims to ensure social welfare, participatory finance plays a role in incorporating these idle funds. Generally operating with a prohibition on interest and based on trade, participatory finance operates according to the rules of Islamic law. In the participatory finance system, Qard Al-Hasan, also referred to as a "good loan," is defined as a loan given to another without expecting any return. The aim of this interest-free loan is to help someone experiencing economic hardship achieve prosperity. Qard Al-Hasan, which also contains an act of worship, expects repayment directly from the Creator. This study will first briefly explain the concepts of Islamic economics, participatory finance, and Qard Al-Hasan. Subsequently, in the application part of the study, considering the concept of "Substance Over Form" from the 12 fundamental concepts of accounting, the question of whether a "Qard Al-Hasan" (interest-free loan) is a debt or a form of social finance will be discussed, and accounting records will be examined from the perspective of both participation banks and businesses through constructed examples. The study is expected to contribute to the literature and provide insights for those interested in Islamic economics and participation finance, as well as for accounting professionals.

Keywords: Islamic Economics, Participatory Finance, Qard Al-Hasan, Accounting, Substance Over Form

التصوف في بلاد البُلقان "دراسة وصفية تحليلية

حسن أحمد الخطاف

جامعة قطر، كلية الشريعة والدراسات الإسلامية، قسم العقيدة والدعوة، الدوحة، قطر

البريد الإلكتروني: halkhattaf@qu.edu.qa

الملخص

الحمد لله رب العالمين وأفضل الصلاة وأتم التسليم على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعن. وبعد، فإن الإسلام دخل مبكرا إلى دول البلقان، وكان للدولة العثمانية دور كبير في انتشاره، وقد ترافق توسع الإسلام في دول البلقان انتشار المذاهب الصوفية بشكل واسع وخاصة مع الحكم العثماني الذي يميل إلى التصوف. وفي دول البلقان وخاصة في البوسنة والهرسك وألبانيا انتشرت مذاهب صوفية متعددة وعلى رأسها النقشبندية، ومن هذه المذاهب القادرية والمولوية والرفاعية والبكتاشية والطريقة السعدية والحمزوية... وقد نُظر إلى هذه الطرق بمنظارين مختلفين: منظار ينظر إلى هذه الطرق على أنها منحرفة وبعيدة عن منهج السلف الصالح، وغالب من يحمل هذا التوجه ينطلق من نظرة سلفية، وربما تأثرت هذه النظرة باستثمار التصوف البكداشي في ألبانيا للقيام ببعض المظاهر التي لا تتوافق مع الشرع كالاختلاط في الإنشاد وفي الصلاة. ومنظار ينظر إلى أن لهذه الطرق أدوارا اجتماعية تمثلت بالوقوف مع استثمار الدين في الوقوف ضد الظالم ومساعدة الفقراء وبناء الزوايا والتكايا لإصلاح النفس... تنطلق هذه الدراسة لمعرفة الواقع الحقيقي للتصوف وأثره على الحياة، وكيف دخل إلى بلاد البلقان؟ وماهي أبرز المذاهب الصوفية المنتشرة هناك؟ وما الدور الذي يؤديه؟ وما علاقة هذا التصوف بالسياسية والدولة؟

الكلمات المفتاحية: التصوف، البلقان، ألبانيا، البوسنة، البكتاشية، النقشبندية

SUFISM IN THE BALKANS: A DESCRIPTIVE ANALYTICAL STUDY

Hasan Ahmad ALKHATTAF

Qatar University, College of Sharia and Islamic Studies, Department of Creed and Da'wah, Doha, Qatar
E-mail: halkhattaf@qu.edu.qa

ABSTRACT

Praise be to Allah, the Lord of the Worlds, and the most complete peace and blessings be upon our Master Muhammad, his family, and all his companions. To proceed: Islam entered the Balkan countries early on, and the Ottoman Empire played a major role in its spread. The expansion of Islam in the Balkans was accompanied by a widespread proliferation of Sufi orders (Tariqas), particularly under Ottoman rule, which had a strong inclination toward Sufism. In the Balkan countries, particularly in Bosnia and Herzegovina and Albania, multiple Sufi orders spread, most notably the Naqshbandi order. Other prominent orders include the Qadiri, Mevlevi, Rifa'i, Bektashi, Sa'di, and Hamzavi. These orders have been viewed through two distinct perspectives: A perspective that views these orders as deviant and distant from the methodology of the righteous predecessors (Salaf al-Salih). The majority of those who hold this view operate from a Salafi orientation. This perspective may have been influenced by the exploitation of Bektashi Sufism in Albania to carry out certain practices that contradict Islamic law (Sharia), such as gender mixing during chanting (Inshad) and prayer. A perspective that acknowledges the social roles of these orders, which manifested in utilizing religion to stand against oppressors, assisting the poor, and establishing Zawiyas and Tekkes (Sufi lodges) for spiritual rectification and self-reformation. This study sets out to investigate the true reality of Sufism and its impact on life. It explores how Sufism entered the Balkans, identifies the most prominent Sufi orders widespread in the region, examines the roles they play, and analyzes the relationship between this Sufism, politics, and the state.

Keywords: Sufism, Balkans, Albania, Bosnia, Bektashiyya, Naqshbandiyya

BİRHAN KESKİN'İN FAKİR KENE'SİNDE YOKSUNLUK ESTETİĞİ

Hasan CUŞA
Doç. Dr., Munzur Üniversitesi
E-posta: hasencusa@gmail.com · ORCID: 0000-0002-1754-5205

ÖZET

Birhan Keskin, çağdaş Türk şiirinin özgün ve kendine özgü poetikasıyla öne çıkan şairlerinden biridir. Şairin önemli eserlerinden biri olan Fakir Kene, bireysel deneyim ile toplumsal gerçekliği aynı şiirsel düzlemde buluştururken eksiklik, kayıp, yalnızlık, yas, ölüm, aidiyetsizlik ve sevginin aşınması gibi deneyimleri ortak bir duyarlık alanında yeniden kurmaktadır. Bu bildiri, Fakir Kene'yi "yoksunluk estetiği" kavramı çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel iddiası, eserde yoksunluğun yalnızca ekonomik veya maddi bir eksiklik biçiminde ortaya çıkmadığı; insanın kendisiyle, ötekiyle, doğayla ve toplumla kurduğu ilişkilerde meydana gelen aşınma, kopuş ve eksilmeleri kapsayan estetik ve varoluşsal bir kategori olarak yapılandırıldığıdır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve metin merkezli bir yaklaşımla Fakir Kene'de yer alan şiirler tematik, söylemsel ve imgesel özellikleri bakımından incelenmiştir. Bu doğrultuda özellikle eksiklik duygusu, parçalanmış benlik, bellek, ölüm, yas, toplumsal şiddet, aidiyetsizlik ve kadın deneyimi üzerinde durulmuştur. Şiirlerde bireysel acıların toplumsal deneyimlerle kesiştiği noktalar belirlenerek yoksunluğun kişisel sınırları aşan boyutları ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra tekrarlar, kesintili söyleyiş, gündelik konuşma dili, sessizlikler, çağrışım ilişkileri ve parçalı anlatım biçimleri, yoksunluk duygusunu yalnızca şiirin konusu olmaktan çıkararak şiirsel biçimin kendisine taşıyan temel stratejiler olarak değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda Fakir Kene'nin yoksunluğu yalnızca bireysel bir duygu veya belirli bir toplumsal durum olarak değil, çağdaş insanın varoluşunu biçimlendiren temel deneyimlerden biri olarak kurduğu görülmektedir. Sevginin azalması, adaletin eksilmesi, toplumsal hafızanın yaralanması, bedensel ve duygusal kayıplar ile insan ilişkilerinin çözülmesi, kitap boyunca aynı estetik bütünlük içerisinde anlam kazanmaktadır. Birhan Keskin, şiirin dilsel ve biçimsel imkânlarından yararlanarak eksilmeyi, kırılmayı ve kaybı görünür kılan özgün bir poetika geliştirmektedir. Bu bağlamda Fakir Kene, yoksunluğu yalnızca şiirlerinin konusu hâline getiren bir eser değildir; yoksunluk deneyimini şiirin kuruluşunda belirleyici bir estetik unsura dönüştürür. Şiirlerde eksiklik, kayıp, mahrumiyet ve ulaşamama hâlleri yalnızca anlatılan durumlar olarak kalmaz, şiirsel söylemin biçimini ve anlam dünyasını da belirler. Bu nedenle Fakir Kene, çağdaş Türk şiirinde yoksunluk deneyimini kendine özgü bir poetik yapı içinde görünür kılan ve bu yönüyle "yoksunluk estetiği" olarak kavramsallaştırılabilecek bütünlüklü bir şiir evreni ortaya koyar.

Anahtar Kelimeler: Birhan Keskin, Fakir Kene, Şiir, Yoksunluk, Estetik

THE AESTHETICS OF DEPRIVATION IN BIRHAN KESKIN'S FAKIR KENE

Hasan CUŞA
Assoc. Prof. Dr., Munzur University
E-mail: hasencusa@gmail.com · ORCID: 0000-0002-1754-5205

ABSTRACT

Birhan Keskin is one of the prominent poets of contemporary Turkish poetry, distinguished by her distinctive and original poetics. One of her significant works, Fakir Kene, brings individual experience and social reality together on the same poetic plane, reconstructing experiences such as absence, loss, loneliness, mourning, death, lack of belonging, and the erosion of love within a shared field of sensibility. This paper aims to examine Fakir Kene within the framework of the concept of an "aesthetics of deprivation." The central argument of the study is that deprivation in the work does not emerge merely as a form of economic or material deficiency; rather, it is constructed as an aesthetic and existential category encompassing the erosion, rupture, and diminution that occur in the individual's relationships with the self, the other, nature, and society. The study adopts a qualitative research methodology and examines the poems in Fakir Kene through a text-centered approach, focusing on their thematic, discursive, and imagistic characteristics. Particular attention is paid to the sense of absence, fragmented selfhood, memory, death, mourning, social violence, lack of belonging, and women's experiences. By identifying the points at which individual suffering intersects with social experiences, the study reveals the dimensions of deprivation that extend beyond the boundaries of the personal. In addition, repetitions, fragmented modes of expression, everyday language, silences, associative relations, and fragmentary forms of narration are examined as fundamental strategies through which the experience of deprivation is carried beyond the thematic level and incorporated into the poetic form itself. The analysis demonstrates that Fakir Kene constructs deprivation not merely as an individual emotion or a specific social condition but as one of the fundamental experiences shaping contemporary human existence. The erosion of love, the diminution of justice, the wounding of collective memory, bodily and emotional losses, and the dissolution of human relationships acquire meaning throughout the book within the same aesthetic framework. Drawing on the linguistic and formal possibilities of poetry, Birhan Keskin develops a distinctive poetics that renders diminution, rupture, and loss visible. In this context, Fakir Kene does not merely make deprivation the subject of its poems; it transforms the experience of deprivation into a constitutive aesthetic element of poetic construction. In these poems, absence, loss, deprivation, and the experience of unattainability remain not merely represented conditions but also shape the form and semantic universe of poetic discourse. Thus, Fakir Kene creates a coherent poetic universe that makes the experience of deprivation visible within a distinctive poetic structure and can, in this respect, be conceptualized as an "aesthetics of deprivation" in contemporary Turkish poetry.

Keywords: Birhan Keskin, Fakir Kene, Poetry, Deprivation, Aesthetics

ÜÇ PERİYOTLU HORADAM DİZİLERİ VE ÖZELLİKLERİ

Hasan GÖKBAŞ[1*], Bahar KULOĞLU[2]

[1]Dr., Bitlis Eren Üniversitesi, Bitlis
[2]Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Sivas
[*]Sorumlu yazar · E-posta: hgokbas@beu.edu.tr · ORCID: 0000-0002-3323-8205

ÖZET

Lineer rekürans dizileri, sayı teorisi, matris analizi, kriptografi ve dinamik sistemler gibi birçok alanda temel öneme sahiptir. Klasik Fibonacci ve Horadam dizilerinden yola çıkılarak geliştirilen bi-periyodik sistemler literatürde yoğun şekilde incelenmiştir. Bu çalışmada, klasik Horadam dizisinin tri-periyodik (üç periyotlu) genelleştirilmesi sunulmaktadır. p, q, s, $r \neq 0 \in R-\{0\}$ olmak üzere tri-periyodik Horadam dizisi, $H_0 = a$, $H_1 = b$ başlangıç değerleriyle aşağıdaki şekilde tanımlanır:

$Hn = pHn-1 + rHn-2, \quad n \equiv 0 \pmod 3$

$Hn = qHn-1 + rHn-2, \quad n \equiv 1 \pmod 3$

$Hn = sHn-1 + rHn-2, \quad n \equiv 2 \pmod 3$

Bu sistem, (mod 3)'e göre değişen katsayılarla non-otonom bir rekürans yapısı oluşturur. Üç adımda bir tam periyot tamamlandığında, monodromy matrisi M = ApAsAq üzerinden uzun vadeli davranış analiz edilir. Dizinin her fazı için üç-adımlık lineer reküranslar elde edilmiştir. Özellikle $X = pqs + pr + qr + sr$ ve $Y = r^3$ tanımlarıyla her alt dizi, aşağıdaki gibi ortak ikinci mertebeden rekürans sağlar:

$Hn = XHn-3 + YHn-6$

Dizinin üreteç fonksiyonu türetilmiş ve karakteristik denklem $z^2 - Xz - Y = 0$'nın kökleri kullanılarak Binet tipi kapalı form elde edilmiştir. Her kalıntı sınıfı için ayrı Binet formülleri verilmiş, tekrarlı kök durumu da incelenmiştir. Sayısal deneyler, faz katsayılarındaki (p, q, s) küçük değişikliklerin dizinin büyüme hızını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Bu çalışma, periyodik rekürans teorisine tri-periyodik bir çerçeve sunmakta, matris yöntemleri, üreteç fonksiyonları ve kapalı formlarla zengin bir altyapı sağlamaktadır. Uygulamalarda çok-fazlı dinamik sistemlerin modellenmesine katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fibonacci dizisi, Horadam dizisi, Biperiodic Fibonacci dizisi, Biperiodic Horadam dizisi

TRI-PERIODIC HORADAM SEQUENCES AND THEIR PROPERTIES

Hasan GÖKBAŞ[1*], Bahar KULOĞLU[2]

[1]Dr., Bitlis Eren University, Bitlis
[2]Sivas University of Science and Technology, Sivas
[*]Corresponding author · E-mail: hgokbas@beu.edu.tr · ORCID: 0000-0002-3323-8205

ABSTRACT

Linear recursive sequences constitute one of the most important research areas in discrete mathematics with wide applications in number theory, matrix analysis, cryptography, signal processing, and dynamical systems. This study introduces a tri-periodic generalization of the classical Horadam sequence. For p, q, s, $r \neq 0 \in R-\{0\}$, the tri-periodic Horadam sequence is defined with initial conditions $H_0 = a$, $H_1 = b$ and the recurrence:

$H_n = pH_{n-1} + rH_{n-2}, \quad n \equiv 0 \pmod 3$

$H_n = qH_{n-1} + rH_{n-2}, \quad n \equiv 1 \pmod 3$

$H_n = sH_{n-1} + rH_{n-2}, \quad n \equiv 2 \pmod 3$

This system forms a non-autonomous recurrence where coefficients vary periodically with period 3. The long-term behavior is governed by the monodromy matrix M = ApAsAq, where Ap, As, Aq are the phase-dependent companion matrices. Phase-dependent identities are established, leading to a unified six-step recurrence. Defining $X = pqs + pr + qr + sr$ and $Y = r^3$, each subsequence satisfies the common second-order recurrence:

$H_n = XH_{n-3} + YH_{n-6}$

The ordinary generating function of the sequence is derived. Using the roots α and β of the characteristic equation $z^2 - Xz - Y = 0$, a Binet-type closed-form representation is obtained for each residue class modulo 3. The repeated-root case is also handled via limiting arguments. Numerical experiments demonstrate that small changes in the modular coefficients (p, q, s) can significantly alter the growth rate of the sequence. This work provides a comprehensive framework for tri-periodic Horadam sequences, contributing to periodic recurrence theory through matrix methods, generating functions, and explicit Binet formulas. It offers a powerful tool for modeling multi-phase dynamical systems in science and engineering.

Keywords: Fibonacci sequence, Horadam sequence, Biperiodic Fibonacci sequence, Biperiodic Horadam sequence

OSMANLI SON DÖNEMİNDE MAKEDONYA DOYRAN ALİMLERİ

Hasan TELLİ

Doç. Dr., Mersin Üniversitesi
E-posta: hzhgtelli@gmail.com · ORCID: 0000-0002-9142-7469

ÖZET

Bu çalışma, günümüzde Kuzey Makedonya ülkesinde yer alan ve Osmanlı Devleti'nin son döneminde Selânik vilayetine bağlı stratejik bir kaza merkezi konumunda olan Doyran'daki ilmiye sınıfı mensuplarının biyografik ve mesleki profillerini gün yüzüne çıkarmayı amaçlamaktadır. Tarihsel süreçte Bizans, Bulgar ve Sırp hâkimiyetlerinden sonra 14. yüzyılın sonunda Osmanlı idaresine giren Doyran, 19. yüzyıla gelindiğinde camileri, medreseleri, tekkeleri ve meşhur panayırı ile Balkanlar'da müslüman nüfusun yoğunlaştığı son derece müreffeh bir şehir kimliği kazanmıştır. Çalışmanın temel odağını, Osmanlı Devleti'nin modernleşme çabaları kapsamında 1879 yılında kurulan Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun kayıtları oluşturmaktadır. Bu kayıtlar, devlet memurlarının liyakatlerini, eğitimlerini ve görev safhalarını denetim altına almak amacıyla oluşturulmuş muazzam bir biyografik veri havuzudur. Araştırmanın ana materyalini, günümüzde İstanbul Müftülüğü bünyesinde bulunan ve ulema sicil dosyalarını barındıran Meşîhat Arşivi verileri teşkil etmektedir. Bu arşiv, ulemanın kendi el yazılarıyla doldurduğu matbu sicil varakaları üzerinden, personelin doğum yeri, nesebi, aldığı eğitimler, icazetnameleri, görev yerleri ve rütbeleri gibi prosopografik bilgileri içermektedir. Çalışmada yöntem olarak, Osmanlı arşiv belgelerini analiz etmeye ve değerlendirmeye dayalı nitel, dönemsel ve betimsel doküman incelemesi esas alınmıştır. Çalışma öncesinde Makedonya Doyran'a gidilip yerinde araştırmalar yapılmış ve şehirdeki Osmanlı dönemine ait tarihi ve kültürel miras üzerinde incelemeler yapılmıştır. Elde edilen veriler, dönemin idari ve sosyal yapısı çerçevesinde yorumlanmıştır. Bildirinin ilk bölümünde, Doyran'ın 1395'teki fethinden itibaren demografik gelişimi, yörük iskânı ve şehrin dini mimarisi ele alınarak ulemanın yetiştiği sosyo-kültürel zemin tanıtılmaktadır. İkinci bölümde ise doğrudan arşiv kayıtlarına dayanılarak; Doyran Müderrisi İsmail Efendi, Doyran Müftüsü Mehmed Fahreddin Efendi, aslen Doyranlı olan Cine Kadısı İbrahim Vehbi Efendi, Doyran Naibi Mehmed Sadık Efendi ve Doyran Şeriyye Mahkemesi Başkâtibi Mehmed Tahir Efendi gibi isimlerin kariyer basamakları, resmi hizmetleri ve eğitim süreçleri incelenmektedir. Ulaşılan temel bulgular, Doyran ulemasının sadece dini birer figür değil, aynı zamanda şehrin adli, ilmi ve idari mekanizmalarında (naiblik, eytam müdürlüğü, mahkeme kâtipliği, müftülük, müderrislik vb.) kilit roller üstlendiklerini göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma, Meşihat Arşivi'ndeki özgün veriler ışığında Doyran'ın yerel tarihine ışık tutmakta ve Osmanlı taşra bürokrasisinde ehliyet ve liyakat sisteminin nasıl işlediğini ulema biyografileri üzerinden somutlaştırmaktadır. Spesifik konusu ve arşiv verilerine dayanması itibariyle, bu çalışma Osmanlı son dönem ulema literatürüne özgün bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Osmanlı, Alimler, Kuzey Makedonya, Doyran

SCHOLARS OF DOYRAN, MACEDONIA, IN THE LATE OTTOMAN PERIOD

Hasan TELLİ

Assoc. Prof. Dr., Mersin University
E-mail: hzhgtelli@gmail.com · ORCID: 0000-0002-9142-7469

ABSTRACT

This study aims to bring to light the biographical and professional profiles of the members of the ilmiye (scholarly) class in Doyran, which is located in present-day North Macedonia and served as a strategic district center of the Salonica province during the late Ottoman period. Following Byzantine, Bulgarian, and Serbian rule, Doyran came under Ottoman administration at the end of the 14th century. By the 19th century, it had acquired the identity of a highly prosperous city with a concentrated Muslim population in the Balkans, known for its mosques, madrasas, lodges, and famous fair. The primary focus of the study is the records of the Sicill-i Ahvâl Commission, established in 1879 as part of the Ottoman Empire's modernization efforts. These records constitute a massive biographical data pool created to monitor the merit, education, and service stages of state officials. The main material of the research consists of data from the Mashihat Archive, currently housed within the Istanbul Muftiate, which contains ulema personnel files. Through the printed registry forms filled out by the scholars in their own handwriting, this archive provides prosopographic information such as the personnel's birthplace, ancestry, educational background, certificates (ijazets), duty stations, and ranks. The methodology employed in the study is a qualitative, periodical, and descriptive document analysis based on the examination and evaluation of Ottoman archival documents. Prior to the study, field research was conducted in Doyran, Macedonia, and investigations were carried out on the city's historical and cultural heritage from the Ottoman era. The data obtained has been interpreted within the framework of the administrative and social structure of the period. In the first part of the paper, the socio-cultural environment in which the ulema were raised is introduced by discussing the demographic development, Yörük settlement, and religious architecture of Doyran since its conquest in 1395. In the second part, the career stages, official services, and educational processes of figures such as Muderris İsmail Efendi, Mufti Mehmed Fahreddin Efendi, Cine Qadi İbrahim Vehbi Efendi (originally from Doyran), Doyran Naib Mehmed Sadık Efendi, and Chief Clerk of the Doyran Sharia Court Mehmed Tahir Efendi are examined based on direct archival records. The fundamental findings demonstrate that the Doyran ulema were not merely religious figures but also played key roles in the judicial, scholarly, and administrative mechanisms of the city (such as naibship, orphanage directorship, court clerkship, muftiship, and muderrisship). In conclusion, this study sheds light on the local history of Doyran in the light of original data from the Mashihat Archive and substantiates how the system of competence and merit functioned in the Ottoman provincial bureaucracy through ulema biographies. Given its specific subject and reliance on archival data, this study provides an original contribution to the literature on the late Ottoman ulema.

Keywords: History of Islam, Ottoman, Scholars, North Macedonia, Dojran

KÜLTÜRLERARASI BİR KÖPRÜ: MEŞA SELİMOVİÇ'İN "DERVİŞ VE ÖLÜM" ESERİ ELEKBER SALAHZADE'NİN ÇEVİRİSİNDE

Hatıra KERİMOVA

Baş Araştırmacı, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Muhammed Fuzuli Adına El Yazmaları Enstitüsü
E-posta: xatire.m@mail.ru · ORCID: 0000-0001-9854-7140

ÖZET

Bosna-Hersek edebiyatının incilerinden biri olan Meşa Selimoviç'in "Derviş ve Ölüm" romanı felsefi derinliği, psikolojik katmanları ve sufi dünya görüşüne dayanan poetik dili ile dünya edebiyatının müstesna bir örneğine dönüşmüştür. Eser, yalnızca birey ve iktidar arasındaki çatışmaları değil, aynı zamanda ilahi hakikate ve manevi gücün kudretine olan inancı da konu edinir. Bu bakımdan romanın farklı dillere çevrilmesi, sadece dil kurallarının aktarılması değil, aynı zamanda irfani bağlama derinlemesine nüfuz etme zorunluluğu doğurmaktadır. Bu araştırmada, Meşa Selimoviç'in romanının tanınmış Azerbaycanlı şair ve çevirmen Elekber Salahzade (1941-2013) tarafından Azerbaycan Türkçesine yapılan çevirisinin estetik-poetik, edebi-üslubik özellikleri incelenmektedir. Azerbaycan okurunun büyük ilgi gösterdiği bu eser, 1970 yılında çevrilmiş olmasına rağmen, tam olarak 42 yıl sonra – farklı yıllarda (2012 ve 2025) iki kez yayımlanmıştır. Bu durum, aslında bu eserin Azerbaycan okuru için günümüzde de büyük önemini koruduğunu göstermektedir. Bu çalışmadaki temel amacımız, eserdeki sufi terminolojisinin, imgesel ifadelerin ve Kur'an-ı Kerim epigraflarının Azerbaycan Türkçesinde ne kadar uygun ve doğal bir şekilde yansıtıldığını belirlemektir. Azerbaycan ve Bosna halklarının tarihi-kültürel mirasında İslam ve sufi geleneklerinin önemli bir yere sahip olması, Elekber Salahzade'ye öz ana dilinin zengin tasavvuf terminolojisinden yararlanma imkânı sağlamıştır. Çevirmen, eserdeki zaman ve ibadet kavramlarını (örneğin, "ikindi namazı", "sabah namazı") Azerbaycan'ın dini-kültürel hafızasına uygun biçimde aktarmıştır. Meşa Selimoviç'in romanında baş kahraman Şeyh Nureddin, Mevlevi tarikatının şeyhi olduğu için eserin tüm metni sufi-irfani ifadeler bakımından son derece zengindir. Salahzade'nin çevirisinde "derviş", "şeyh", "tekke", "nefis" ve diğer sözcükleri olduğu gibi koruması, Azerbaycan okurunun klasik edebiyattan tanıdığı manevi-felsefi hafızanın bir yansımasıdır. Edebiyat farklı dillerde yazılsa da insanın duyguları, manevi arayışları ve hakikate ulaşma çabası evrenseldir. Çevirmen ise bu evrensel değerleri bir dilden diğerine, bir kültürden başka bir kültüre taşıyan bir köprüdür. Bu araştırmanın sonuçları, edebi yaratıcılık psikolojisine hakim olan deneyimli şair Elekber Salahzade'nin çevirisinin oldukça başarılı olduğunu göstermektedir. O, edebi-felsefi ve psikolojik eseri sadece başka bir dile aktarmakla kalmamış, aynı zamanda metnin ruhunu koruyarak onu Azerbaycan okuru için daha yakın ve anlaşılır hâle getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Selimoviç, Salahzade, Sufi, Balkan edebiyatı

AN INTERCULTURAL BRIDGE: MESHA SELIMOVICH'S "DEATH AND THE DERVISH" IN ELEKBER SALAHZADE'S TRANSLATION

Hatıra KERİMOVA

Senior Researcher, Azerbaijan National Academy of Sciences, Muhammad Fuzuli Institute of Manuscripts
E-mail: xatire.m@mail.ru · ORCID: 0000-0001-9854-7140

ABSTRACT

Mesha Selimovich's novel "Death and the Dervish", one of the jewels of Bosnian and Herzegovinian literature, has become a piece of world literature through its philosophical depth, psychological layers, and poetic language based on a Sufi worldview. The novel addresses not only the conflicts between the individual and authority, but also faith in divine truth and the power of spiritual strength. In this respect translating the novel into other languages necessitates not merely the transfer of linguistic rules, but also a deep penetration into its mystical context. This study analyzes the literary and stylistic features of the translation of Selimovich's novel into Azerbaijani Turkish by the prominent Azerbaijani poet and translator Elekber Salahzade. Although this novel, which attracted great interest from Azerbaijani readers, was translated in 1970, it was published twice after a gap of 42 years — in different years. Our primary objective in this research is to determine how adequately and naturally the Sufi terminology, figurative expressions, and Quranic epigraphs in the work are reflected in the Azerbaijani language. The significant role of Islam and Sufi traditions in the historical and cultural heritage of both the Azerbaijani and Bosnian peoples provided E. Salahzade with the opportunity to utilize the rich Sufi terminology of his native language. The translator successfully adapted temporal and worship terms in the novel (such as "afternoon prayer" and "morning prayer") to the religious-cultural memory of Azerbaijan. Since the main protagonist, Sheikh Nuruddin, in Selimovich's novel is a sheikh of the Mevlevi order, the entire text of the novel is extremely rich in Sufi-mystical expressions. Preserving words such as "tekke" (dervish lodge), "nafs" (self/ego), and others as they are in Salahzade's translation reflects the spiritual-philosophical memory familiar to Azerbaijani readers from classical literature. The results of this study show that the translation by the experienced poet Salahzade, who is well-versed in the psychology of literary creation, was highly successful. He did not merely translate this literary-philosophical and psychological novel into another language; he preserved the spirit of the text and internalized it for the Azerbaijani reader.

Keywords: Selimovich, Salahzade, Sufi, Balkan literature

ÜNİVERSİTELERDE ARAŞTIRMA VE YENİLİK FAALİYETLERİNDE ROL BELİRSİZLİĞİ VE GÖREV ÖRTÜŞMESİ: ÖRGÜTSEL TASARIM VE KOORDİNASYON PERSPEKTİFİNDEN KAVRAMSAL BİR İNCELEME

Hatice BATMANTAŞ
Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
E-posta: hbatmantas@bandirma.edu.tr · ORCID: 0000-0002-4293-5504

ÖZET

Üniversiteler temel işlevleri olan eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanı sıra araştırma, yenilik, proje geliştirme, bilgi ve teknoloji transferi gibi görevleri de üstlenerek daha girişimci ve çok işlevli örgütsel yapılara dönüşmektedir. Bu dönüşüm, üniversitelerde araştırma ve yenilik faaliyetlerini destekleyen farklı örgütsel birimlerin ortaya çıkmasına ve mevcut yapıların görev alanlarının genişlemesine neden olmuştur. Söz konusu yapılanmalar üniversitelerin bilimsel üretim, toplumsal katkı ve ekonomik değer oluşturma kapasitelerini güçlendirmekle birlikte, benzer amaçlara hizmet eden birimlerin görev ve yetki sınırlarının yeterince açık tanımlanmaması ve birimler arasındaki koordinasyon mekanizmalarının yetersiz kalması rol belirsizliği, görev örtüşmesi ve mükerrer faaliyetler gibi örgütsel sorunları beraberinde getirebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, üniversitelerde araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetlerinin yürütülmesinde ortaya çıkabilecek rol belirsizliği ve görev örtüşmesi sorunlarını örgütsel tasarım ve koordinasyon perspektifinden kavramsal olarak değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmış; ilgili konuları ele alan ulusal ve uluslararası akademik çalışmalar yapılandırılmış literatür incelemesi kapsamında değerlendirilmiştir. İnceleme sürecinde rol belirsizliği, görev ve yetki örtüşmesi, örgütsel parçalanma, birimler arası koordinasyon, bilgi paylaşımı, kaynak kullanımı ve kurumsal bütünleşme temel değerlendirme boyutları olarak ele alınmıştır. Kavramsal değerlendirme sonucunda, araştırma ve yenilik faaliyetlerinin farklı birimler arasında dağıtılmasının tek başına örgütsel bir sorun oluşturmadığı; asıl sorunun görev, yetki ve sorumluluk sınırlarının belirsizleşmesi ve faaliyetlerin bütüncül bir koordinasyon mekanizması içerisinde ilişkilendirilememesi olduğu görülmektedir. Görev örtüşmelerinin ve koordinasyon eksikliğinin benzer faaliyetlerin farklı birimlerce tekrarlanmasına, iş süreçlerinin verimsizleşmesine, bilgi akışının kesintiye uğramasına, kaynakların etkin kullanılamamasına ve örgütsel karmaşıklığın artmasına yol açabileceği değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, araştırma ve yenilik ekosisteminin yalnızca yeni birimler oluşturularak geliştirilmesi yerine, mevcut birimler arasındaki iş bölümü ve koordinasyonun örgütsel tasarım ilkeleri doğrultusunda ele alınması önem taşımaktadır. Üniversitelerde araştırma ve yenilik birimlerinin kurumsal yapı içerisindeki konumlarının ve birbirleriyle ilişkilerinin netleştirilmesi, görev tanımlarının açık biçimde yapılması, gereksiz hiyerarşik yapıların yalınlaştırılması, yatay koordinasyon ve düzenli bilgi paylaşımı mekanizmalarının kurulması önerilmektedir. Bu yönüyle çalışmanın, üniversitelerde araştırma ve yenilik faaliyetlerinin örgütsel tasarımına ilişkin tartışmalara kavramsal katkı sunması, rol ve görev paylaşımının kurumsal etkinlik açısından önemine dikkat çekmesi ve gelecekte gerçekleştirilecek ampirik araştırmalar için bir değerlendirme çerçevesi oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rol belirsizliği, Görev örtüşmesi, Örgütsel tasarım, Koordinasyon, Araştırma ve yenilik

ROLE AMBIGUITY AND TASK OVERLAP IN RESEARCH AND INNOVATION ACTIVITIES AT UNIVERSITIES: A CONCEPTUAL EXAMINATION FROM THE PERSPECTIVE OF ORGANIZATIONAL DESIGN AND COORDINATION

Hatice BATMANTAŞ

Asst. Prof. Dr., Bandırma Onyedi Eylül University
E-mail: hbatmantas@bandirma.edu.tr · ORCID: 0000-0002-4293-5504

ABSTRACT

Universities are evolving into more entrepreneurial and multifunctional organizational structures by undertaking responsibilities such as research, innovation, project development, and knowledge and technology transfer alongside their core education and teaching functions. This transformation has led to the emergence of various organizational units supporting research and innovation activities within universities and to the expansion of the responsibilities of existing structures. While these organizational arrangements strengthen universities' capacities for scientific production, societal contribution, and economic value creation, insufficiently defined boundaries of duties and authority among units serving similar purposes, together with inadequate coordination mechanisms, may give rise to organizational problems such as role ambiguity, task overlap, and duplication of activities. The aim of this study is to conceptually examine the problems of role ambiguity and task overlap that may arise in the conduct of research, development, and innovation activities at universities from the perspective of organizational design and coordination. A qualitative research approach was employed, and national and international academic studies addressing the relevant issues were evaluated through a structured literature review. Role ambiguity, overlapping duties and authority, organizational fragmentation, interunit coordination, information sharing, resource utilization, and institutional integration were considered the main dimensions of analysis. The conceptual evaluation indicates that the distribution of research and innovation activities across different units does not in itself constitute an organizational problem. Rather, the main problem arises from unclear boundaries of duties, authority, and responsibilities and the inability to integrate activities within a comprehensive coordination mechanism. Task overlap and insufficient coordination may result in the duplication of similar activities across different units, inefficient work processes, disruptions in information flows, ineffective use of resources, and increased organizational complexity. In this context, rather than seeking to develop the research and innovation ecosystem solely by establishing new units, it is important to address the division of labor and coordination among existing units in accordance with organizational design principles. Accordingly, it is recommended that the positions of research and innovation units within the institutional structure and their relationships with one another be clarified, their roles and responsibilities be clearly defined, unnecessarily complex hierarchical structures be streamlined, and mechanisms for horizontal coordination and regular information sharing be established. In this respect, the study is expected to make a conceptual contribution to discussions on the organizational design of research and innovation activities at universities, draw attention to the importance of role and task allocation for organizational effectiveness, and provide an analytical framework for future empirical research.

Keywords: Role ambiguity, Task overlap, Organizational design, Coordination, Research and innovation

HÜKÜMLÜLERİN CEZAEVİ ÇALIŞMASINA BAĞLI HAKLARININ ULUSLARARASI STANDARTLAR IŞIĞINDA BOSNA HERSEK VE TÜRK HUKUKU AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Hatice Duygu ÖZER

Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi
E-posta: hdozer@erzincan.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6341-6172

ÖZET

Suç işleyen kişilerin cezalarının infazı sürecinde hükümlülerin çalıştırılması olgusu zorla çalıştırma yasağının istisnası olup hukuk sistemlerinde geçmişten günümüze sıklıkla uygulanan bir yöntemdir. Hükümlülerin çalıştırılmasının infaz hukuku bakımından iyileştirme sağlaması önem arz etmektedir. Ancak hükümlünün çalışma faaliyetine dâhil edilmesi konuyu disiplinler arası bir boyuta taşımakta ve çalışan hükümlülerin iş ve sosyal güvenlik hukukundan kaynaklanan haklarının düzenlenmesini gerektirmektedir. İnfaz sürecinde hükümlüler cezaevi içinde ya da cezaevi dışında çalıştırılabilmektedir. Bu çalışmanın konusu hükümlülerin çalışma ilişkisinden kaynaklanan işin düzenlenmesi, ücret, çalışma koşulları, iş sağlığı ve güvenliği gibi haklarının yanı sıra çalışmaya bağlı olarak ortaya çıkacak sosyal risklerden korunabilmeleri için kendilerine sağlanan sosyal güvenlik haklarının belirlenmesidir. Çalışmanın amacı, çalıştırılan hükümlüler ile klasik iş ilişkisiyle çalışan hür işçiler arasında özlük hakları bakımından ne tür farklılıklar olduğunu belirlemektir. Ayrıca hükümlülerin çalışmaya bağlı hakları, Türkiye ve Bosna Hersek hukuku karşılaştırılmak suretiyle benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır. Böylece çalışmada iki ülke mevzuatının incelenmesi yöntemi kullanılacaktır. Çalışmada elde edilen temel bulgulardan ilki, hükümlü çalıştırmasında her iki ülke uygulamasında da kadınlara kıyasla erkeklerin daha fazla bulunduğudur. Her iki ülke uygulamalarının da çalışan hükümlüleri doğrudan işçi statüsünde kabul etmemekle birlikte bu kişilere işçilere sağlanan haklara yakın haklar sağlamayı hedeflediği değerlendirilmektedir. Bu aşamada sağlanan hakların somutlaştırılması her iki ülke mevzuatında farklılaşmaktadır. Önemle belirtmek gerekir ki, 2026 verilerine göre; Türkiye'deki cezaevlerinde toplam 402.014 kişi bulunuyor (321.894 hükümlü, 63.905 tutuklu). Hükümlülerin %95'i erkektir. Bosna-Hersek Cezaevlerinde ise, toplam hükümlü sayısı 1.108 olup, kadınların oranı sadece %4'tür.Hapsedilme oranı (100.000 kişide)'na bakıldığında ise, Türkiye'de 503 kişi iken, Bosna-Hersek'te bu oran 52 kişidir. Nüfus ve mahkum sayısındaki büyük farka rağmen, çalıştırılan hükümlü hakları ve yasal koruma amaçları her iki ülkede de paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Her iki ülke cezaevi çalıştırma yöntemlerinin de birbirine paralel biçimde cezaevi içinde ya da dışında olmak suretiyle farklı çalıştırma modelleri benimsediği anlaşılmaktadır. Her iki ülke bakımından iyi uygulama örnekleri tespit edilmek suretiyle iki ülkenin birbirlerinin mevzuatına katkı sunması beklenen sonuç olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hükümlülerin çalıştırılması, İşçi, Çalışmaya bağlı haklar, Sosyal güvenlik

ÇALIŞMASINA BAĞLI HAKLARININ ULUSLARARASI STANDARTLAR IŞIĞINDA BOSNA HERSEK VE TÜRK HUKUKU AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI ANALIZI A COMPARATIVE ANALYSIS OF PRISONERS' RIGHTS RELATED TO PRISON WORK UNDER BOSNIAN-HERZEGOVINIAN AND TURKISH LAW IN LIGHT OF INTERNATIONAL STANDARDS

Hatice Duygu ÖZER

Assoc. Prof. Dr., Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Law
E-mail: hdozer@erzincan.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6341-6172

ABSTRACT

The practice of employing prisoners during the execution of sentences constitutes an exception to the prohibition of forced labor and is a method that has frequently been applied in legal systems from the past to the present. It is important that the employment of convicted persons contributes to rehabilitation from the perspective of penal law. However, involving the convict in work activities elevates the matter to an interdisciplinary level and necessitates the regulation of the rights of working convicts arising from labor and social security law. During the execution of the sentence, convicts may be employed either within or outside the prison. The subject of this study is to determine the rights arising from the employment relationship—such as the organization of work, wages, and occupational health and safety—as well as the social security rights provided to protect convicts against social risks associated with such employment. The purpose of this study is to determine what kinds of differences exist in terms of employee rights between convicted workers and free workers employed under a traditional employment relationship. Furthermore, the study aims to identify the similarities and differences regarding the work-related rights of convicts by comparing the legal systems of Türkiye and Bosnia and Herzegovina. Accordingly, the study will employ the method of examining the legislation of both countries. The first key finding of the study is that, in the practice of both countries regarding the employment of convicts, men are present in greater numbers than women. It is observed that, while the practices in both countries do not classify working convicts strictly as employees, they aim to grant them rights comparable to those afforded to workers. However, the specific details of the rights granted at this stage differ between the legal frameworks of the two countries. It appears that both countries have adopted different models of prison labor—either within or outside the prison—that run parallel to one another. By identifying examples of best practices in both countries, it is expected that the two countries will contribute to each other's legislation.

Keywords: Employment of Convicts, Worker, Work-related rights, Social security

XIX-XX YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI VE BALKANLAR'DA FAALİYET GÖSTEREN AZERBAYCAN KÖKENLİ ŞAİRLERİN EDEBİ MİRASININ AZERBAYCAN'A TRANSFERİ: YAYIM TARİHİ VE DİL MESELELERİ

Hatira YUSİFOVA

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, El Yazmaları Enstitüsü
E-posta: yusifova.xatira@mail.ru · ORCID: 0000-0002-0986-9437

ÖZET

XIX. yüzyılın sonları ile XX. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu ve Balkanlar'da faaliyet gösteren Azerbaycan kökenli şairlerin edebî mirası, ortak Türk-İslam kültürel mirasının ve Azerbaycan edebiyatı tarihinin önemli unsurlarından birini oluşturmaktadır. Bu çalışma, söz konusu şairlerin edebî mirasının Azerbaycan'a aktarılma sürecini, özellikle yayın tarihi ve dil meseleleri çerçevesinde incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, bu eserlerin Azerbaycan'ın edebî ve ilmî dolaşımına hangi kanallar aracılığıyla dâhil olduğunu ortaya koymak, eserlerin yayımlanması sırasında karşılaşılan sorunları belirlemek ve çeviri ile transliterasyonun söz konusu eserlerin edebî ve estetik değerlerinin korunmasındaki rolünü değerlendirmektir. Araştırmada tarihsel-karşılaştırmalı, filolojik ve metin inceleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Osmanlı ve Azerbaycan edebî muhitlerinde meydana getirilen el yazmaları, matbu nüshalar ve ilmî yayınlar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Özellikle Feyzi Efendi, Seyyid Nigari, Hakan, Mahvi, Ramzi Baba, Sebati, Ferejullah Efendi ve onların çağdaşı olan Azerbaycan kökenli şairlerin eserlerine özel önem verilmiştir. Araştırmanın temel odak noktalarından birini Osmanlı Türkçesi, Farsça ve Arapça kaleme alınmış eserlerin Azerbaycan Türkçesine aktarılma süreçleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda, farklı dil ve yazı geleneklerinin oluşturduğu güçlüklerin eserlerin Azerbaycan'daki edebî ve ilmî dolaşımına etkisi de dikkate alınmıştır. Araştırmanın bulguları, söz konusu şairlerin edebî mirasının XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Azerbaycanlı okuyuculara sistematik biçimde tanıtılmaya başlandığını göstermektedir. XX. yüzyılda ise el yazmalarının tenkitli neşirleri ve gerçekleştirilen ilmî araştırmalar aracılığıyla daha kapsamlı bir yayın süreci ortaya çıkmıştır. Bu süreçte yalnızca dil farklılıklarının giderilmesi değil, aynı zamanda şiir dilinin özgünlüğünün, veznin, kafiyenin, üslup özelliklerinin ve anlamsal bütünlüğün korunması da temel bir mesele hâline gelmiştir. Özellikle özgün metinlerin anlam ve estetik özelliklerinin aktarılması sırasında ortaya çıkan filolojik sorunlar, metinlerin dikkatli ve bilimsel yöntemlerle değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Bu nedenle, filolojik esaslara dayanan çeviri ve transliterasyon yöntemleri, özgün metinlerin doğru ve güvenilir biçimde aktarılmasında vazgeçilmez bir araç niteliği kazanmıştır. Çalışmanın sonucunda, Azerbaycan kökenli şairlerin Osmanlı İmparatorluğu ve Balkanlar'daki edebî mirasının Azerbaycan'a aktarılmasının yalnızca edebî metinlerin yayımlanması şeklinde değerlendirilmemesi gerektiği ortaya konulmaktadır. Bu süreç aynı zamanda ortak kültürel belleğin korunması ve yeniden inşa edilmesi açısından önemli bir ilmî ve kültürel faaliyet niteliği taşımaktadır. Söz konusu edebî miras, Azerbaycan edebiyatı tarihinin zenginleşmesine, millî kimliğin korunmasına ve Türk dünyası içerisindeki ortak edebî ve kültürel bağların daha derinlemesine anlaşılmasına önemli katkılar sağlamıştır. Dolayısıyla bu eserlerin yayın tarihi, dil özellikleri, metin aktarımı ve filolojik sorunlar açısından incelenmesi, Azerbaycan ile Osmanlı-Balkan edebî çevreleri arasındaki tarihsel ve kültürel ilişkilerin daha kapsamlı biçimde ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan edebiyatı, Osmanlı ve Balkanlar, Edebî miras, Transliterasyon, Dil meseleleri

THE TRANSFER OF THE LITERARY HERITAGE OF AZERBAIJANI-ORIGIN POETS ACTIVE IN THE OTTOMAN EMPIRE AND THE BALKANS IN THE LATE NINETEENTH AND EARLY TWENTIETH CENTURIES TO AZERBAIJAN: PUBLICATION HISTORY AND LANGUAGE ISSUES

Hatira YUSİFOVA

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Manuscripts
E-mail: yusifova.xatira@mail.ru · ORCID: 0000-0002-0986-9437

ABSTRACT

The literary heritage of Azerbaijani-origin poets who were active in the Ottoman Empire and the Balkans during the late nineteenth and early twentieth centuries constitutes an important component of the common Turkic-Islamic cultural heritage and the history of Azerbaijani literature. This study examines the transfer of their literary legacy to Azerbaijan with particular emphasis on publication history and language-related issues. The primary aim of the research is to reveal the channels through which these works entered Azerbaijani literary and scholarly circulation, to identify the challenges encountered during their publication, and to evaluate the role of translation and transliteration in preserving their literary and aesthetic value. The study employs historical-comparative, philological, and textual analysis methods. Manuscripts, printed editions, and scholarly publications produced in both the Ottoman and Azerbaijani literary spheres are comparatively examined. Special attention is devoted to the works of Azerbaijani-origin poets such as Feyzi Efendi, Seyyid Nigari, Hakan, Mahvi, Ramzi Baba, Sebati, Ferejullah Efendi, and their contemporaries. The research focuses on the processes through which works written in Ottoman Turkish, Persian, and Arabic were transmitted into Azerbaijani Turkish. The findings demonstrate that the literary heritage of these poets began to be systematically introduced to Azerbaijani readers from the second half of the nineteenth century, while the twentieth century witnessed a more comprehensive publication process through critical editions of manuscripts and academic studies. During this process, the preservation of poetic language, metre, rhyme, stylistic features, and semantic integrity proved to be as significant as overcoming linguistic differences. Consequently, philologically grounded translation and transliteration methods became indispensable for accurately conveying the original texts. The study concludes that the transfer of the literary heritage of Azerbaijani-origin poets from the Ottoman Empire and the Balkans should be regarded not merely as the publication of literary texts but also as an important process of preserving and reconstructing a shared cultural memory. This heritage has made a significant contribution to the enrichment of Azerbaijani literary history, the preservation of national identity, and a deeper understanding of the common literary and cultural ties within the Turkic world.

Keywords: Azerbaijani literature, Ottoman Empire and the Balkans, Literary heritage, Transliteration, Language issues

YÜKSEKÖĞRETİMDE TÜRK DÜNYASI DEĞİŞİM PROGRAMLARININ İNCELENMESİ

Hazal ÖZCAN[1*], Hakan AKDAĞ[2]

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi
[2]Prof. Dr., Mersin Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: hazalozcann29@gmail.com · ORCID: 0009-0007-3751-5541

ÖZET

Türk dünyasında siyasal, kültürel, ekonomik ve akademik alanlarda çok boyutlu işbirliği arayışlarının giderek güçlenmesi, yükseköğretim kurumları arasındaki öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini bölgesel etkileşim ve yakınlaşmanın önemli araçlarından biri hâline getirmiştir. Bağımsız Türk devletleri arasında gerçekleştirilen değişim programları, yükseköğretim kurumları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine, öğrencilerin farklı akademik ve kültürel ortamlarda deneyim kazanmalarına ve Türk dünyası içerisindeki kurumsal bağların güçlendirilmesine katkı sağlayan önemli uygulamalar olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, söz konusu değişim programlarının farklı kurumlar tarafından farklı belge türleri ve terminolojik çerçeveler kullanılarak tanıtılması, programların amaçlarının, kapsamlarının, katılım koşullarının ve uygulama süreçlerinin karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmesini güçleştirmektedir. Bu araştırmanın amacı, bağımsız Türk devletleri arasında yürütülen öğrenci değişim programlarını program mimarisi açısından incelemek ve programların kamuya açık dokümanlarda nasıl tanımlandığını ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında Türk Üniversiteler Birliği tarafından yürütülen Orhun Değişim Programı, Türkiye'deki yükseköğretim kurumları tarafından yürütülen Mevlana Değişim Programı ve bağımsız Türk devletlerindeki ortak üniversiteler arasında ikili protokollere dayalı olarak gerçekleştirilen değişim programlarına ilişkin açık erişimli kurumsal dokümanlar incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman analizi deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu, 2021–2026 yılları arasında açık erişimde yayımlanan program tanıtımları, başvuru çağrıları, başvuru kılavuzları, uygulama yönergeleri, duyurular ve sonuç ilanları arasından amaçlı örnekleme yoluyla seçilen toplam on doküman oluşturmaktadır. İncelenen dokümanlar; programın kimliği, amaç ve kapsamı, hedef kitle ve katılım koşulları, başvuru süreci, seçim ve kontenjan mantığı ile hareketliliğin süresi ve türü olmak üzere altı temel boyut üzerinden kodlanmıştır. Analiz sonucunda, incelenen programların program kimliği, hedef kitle, temel katılım koşulları, başvuru süreçleri ve hareketlilik süresi gibi temel bileşenleri genel olarak görünür kıldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, programların amaç ve kapsamlarının açıklanma düzeyi bakımından önemli farklılıklar bulunduğu görülmüştür. Benzer şekilde, öğrencilerin seçim süreçleri ile kontenjanların belirlenmesine ilişkin ölçütlerin ve uygulama mantığının kamuya açık dokümanlarda sunuluş biçimlerinin programlar arasında farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu durum, Türk dünyasındaki yükseköğretim değişim programlarının ortak bir çerçevede karşılaştırılmasını ve programların şeffaf biçimde değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Sonuç olarak araştırma, Türk dünyası yükseköğretim alanında yürütülen öğrenci hareketliliği programlarının daha anlaşılır, karşılaştırılabilir ve şeffaf hâle getirilebilmesi için asgari bir program tanımlama ve raporlama çerçevesinin oluşturulmasının önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda programların amaç, kapsam, hedef kitle, başvuru ve seçim ölçütleri, kontenjanlar, hareketlilik süresi ve hareketlilik türü gibi temel bileşenlerinin ortak bir sistematik içerisinde sunulması; kurumlar arası eşgüdümün güçlendirilmesine, bilgiye erişimin kolaylaştırılmasına ve Türk dünyası yükseköğretim alanındaki öğrenci hareketliliğinin daha etkin biçimde izlenmesine katkı sağlayabilir. Araştırmanın bulguları, aynı zamanda yükseköğretim kurumları arasındaki değişim programlarının yalnızca hareketlilik sağlayan uygulamalar olarak değil, Türk dünyası bağlamında bölgesel etkileşimi ve eğitim diplomasisini destekleyen kurumsal mekanizmalar olarak ele alınmasının önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk dünyası, Öğretim elemanı/öğrenci değişim programları, Öğrenci hareketliliği, Eğitim diplomasisi, Doküman analizi

EXAMINATION OF TURKIC WORLD EXCHANGE PROGRAMS IN HIGHER EDUCATION

Hazal ÖZCAN[1*], Hakan AKDAĞ[2]

[1]Master's Student, Mersin University
[2]Prof. Dr., Mersin University
[*]Corresponding author · E-mail: hazalozcann29@gmail.com · ORCID: 0009-0007-3751-5541

ABSTRACT

The increasing emphasis on multidimensional cooperation in the Turkic world has made student and academic staff mobility among independent Turkic states an important instrument for strengthening regional interaction, institutional cooperation, and mutual rapprochement. Exchange programs implemented among higher education institutions provide opportunities for students to gain academic and cultural experience in different educational environments while also contributing to the development of institutional ties across the Turkic world. However, the fact that these exchange programs are presented by different institutions through various types of documents and divergent terminological frameworks makes it difficult to evaluate their aims, scope, participation requirements, and operational processes in a systematic and comparative manner. Therefore, this study aims to examine student exchange programs implemented among independent Turkic states from the perspective of program architecture and to identify how the fundamental characteristics of these programs are represented in publicly available institutional documents. Within the scope of the study, institutional documents concerning the Orhun Exchange Program implemented by the Turkic Universities Union, the Mevlana Exchange Program implemented by higher education institutions in Türkiye, and bilateral exchange programs based on protocols between partner universities in independent Turkic states were examined. The research was conducted within a qualitative research approach using a document analysis design. The study group consisted of ten publicly accessible documents selected through purposive sampling from program information pages, calls for applications, application guides, implementation guidelines, announcements, and result notices published between 2021 and 2026. The documents were coded according to six main dimensions: program identity; aims and scope; target group and participation requirements; application process; selection procedures and quota logic; and duration and type of mobility. The findings indicate that the programs examined generally make basic components such as program identity, target groups, participation requirements, application procedures, and mobility duration visible in their publicly available documents. However, considerable differences were identified in the level of clarity with which program aims and scope are presented. Similarly, the way in which student selection procedures, quota arrangements, and related implementation principles are communicated varies considerably across programs. These differences may limit the comparability of exchange programs and make it more difficult for prospective participants and institutions to evaluate program structures transparently. In conclusion, the study demonstrates the importance of developing a minimum framework for program description and reporting in order to make higher education mobility programs in the Turkic world more understandable, comparable, and transparent. Presenting essential components such as program aims and scope, target groups, application and selection criteria, quotas, mobility duration, and mobility types within a common systematic framework may contribute to strengthening institutional coordination, facilitating access to information, and improving the monitoring of student mobility across the Turkic world. The findings also emphasize that higher education exchange programs should be considered not merely as mechanisms for facilitating student mobility, but also as institutional instruments that support regional interaction, educational cooperation, and education diplomacy within the Turkic world.

Keywords: Turkic world, Academician/student exchange programs, Student mobility, Education diplomacy, Document analysis

TURAN MEFKÛRESİ VE ORTAK TÜRK BELLEĞİ: ROMANTİK DÜŞÜNCEDEN GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINA

Heyale AĞAYEVA

Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü
E-posta: xeyale.eliyeva.80@list.ru · ORCID: 0009-0000-9774-3158

ÖZET

XX. yüzyılın başlarında şekillenen Azerbaycan romantizmi, millî kimlik bilincinin oluşum sürecinde etkili bir düşünce akımı olarak Turan mefkûresinin estetik ve fikrî temellerinin inşasında belirleyici bir rol üstlenmiştir. Romantik sanatçılar, Turan'ı yalnızca siyasî bir birlik modeli olarak değil; ortak dil, tarih, mitolojik düşünce ve folklor belleği üzerine kurulu manevî ve kültürel bir coğrafya olarak değerlendirmişlerdir. Bu bağlamda Turan düşüncesi, halk kültürünün yaşattığı ortak Türk değerlerinin edebî ve fikrî düzlemde yeniden yorumlanmasının bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bildiride, Turan düşüncesinin romantik edebiyattaki oluşumu, ortak Türk folklor belleği bağlamında incelenmekte; folklorun bu düşüncenin sanatsal ifadesindeki işlevi bilimsel ve kuramsal açıdan değerlendirilmektedir. Araştırmanın temel amacı, romantik edebiyatta yer alan folklor motiflerinin, mitolojik unsurların, kahramanlık geleneğinin ve etnokültürel sembollerin Turan mefkûresinin şekillenmesine nasıl katkı sağladığını ortaya koymak; aynı zamanda bu düşüncenin günümüz Türk dünyasının kültürel bütünleşme süreciyle örtüşen yönlerini belirlemektir. Çalışmada tarihsel-karşılaştırmalı, yapısal-semantik ve kültürlerarası araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, romantiklerin eserlerinde Oğuz belleği, Dede Korkut geleneği, Bozkurt, Ergenekon, yurt ve vatan kavramlarının yalnızca estetik unsurlar değil, aynı zamanda ortak Türk kimliğini yaşatan kolektif bellek kodları olarak ele alındığı belirlenmiştir. Bu kodların, günümüzde Türk halkları arasındaki kültürel iş birliği, ortak kültürel mirasın korunması ve manevî bütünleşme süreçlerinin fikrî temelleriyle örtüştüğü görülmektedir. Makalede, folklorun Turan düşüncesini zaman ve mekân sınırlarını aşan ortak bir Türk kültürel değerine dönüştürdüğü ortaya konulmaktadır. Bu bakımdan, Turan düşüncesinin folklor belleğiyle ilişkisi yalnızca geçmişin korunması değil, aynı zamanda millî-kültürel kimliğin sürekliliğini sağlayan bir mekanizma olarak değerlendirilebilir. Ortak mitolojik anlatılar, arketipler, kahramanlık motifleri ve semboller, Türk halklarının tarihî-kültürel yakınlığını ifade eden önemli semantik araçlardır. Sonuç olarak, romantiklerin Turan mefkûresinin yalnızca tarihî ve edebî bir olgu olmadığı; aynı zamanda ortak Türk folklor belleğine dayanan ve günümüz Türk dünyasının kültürel bütünleşmesine kuramsal zemin hazırlayan bir düşünce modeli olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma bulgularının, Türkoloji, halk bilimi ve karşılaştırmalı edebiyat alanlarında yürütülecek çalışmalara katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turan düşüncesi, Azerbaycan romantizmi, Ortak Türk folkloru, Millî kimlik, Türk dünyası

THE TURAN IDEA AND SHARED TURKIC MEMORY: FROM ROMANTIC THOUGHT TO THE CONTEMPORARY TURKIC WORLD

Heyale AĞAYEVA
Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore
E-mail: xeyale.eliyeva.80@list.ru · ORCID: 0009-0000-9774-3158

ABSTRACT

Azerbaijani Romanticism, which took shape in the early 20th century, played a decisive role in the construction of the aesthetic and intellectual foundations of the Turan ideal as an important intellectual current in the process of forming national identity consciousness. Romantic artists viewed Turan not only as a model of political unity, but also as a spiritual and cultural geography built upon a shared language, history, mythological thought, and folkloric memory. In this context, the Turan concept emerges as a reinterpretation of shared Turkish values, preserved by folk culture, on a literary and intellectual level. This paper examines the formation of the Turanist idea in romantic literature within the context of shared Turkish folklore, and evaluates the function of folklore in the artistic expression of this idea from a scientific and theoretical perspective. The main aim of this research is to reveal how folk motifs, mythological elements, heroic traditions, and ethnocultural symbols found in romantic literature contributed to the shaping of the Turan ideal; and also to identify the aspects of this idea that overlap with the cultural integration process of the contemporary Turkic world. This study utilized historical-comparative, structural-semantic, and cross-cultural research methods. The research revealed that in the works of the Romantics, the concepts of Oghuz memory, the Dede Korkut tradition, the Gray Wolf, Ergenekon, homeland, and fatherland were treated not only as aesthetic elements but also as collective memory codes that kept the common Turkish identity alive. These codes are seen to coincide with the intellectual foundations of cultural cooperation, the preservation of shared cultural heritage, and spiritual integration processes among Turkic peoples today. The article demonstrates how folklore transforms the idea of Turan into a shared Turkish cultural value that transcends the boundaries of time and space. In conclusion, it has been determined that the romantic ideal of Turan is not merely a historical and literary phenomenon; it is also a thought model based on a shared Turkic folklore and providing a theoretical foundation for the cultural integration of the contemporary Turkic world. It is believed that the findings of this research will contribute to studies in the fields of Turkology, folklore, and comparative literature.

Keywords: Turan idea, Azerbaijani romanticism, Common Turkic folklore, National identity, Turkic world

BÜROKRASIDEN TEKNOKRASIYE: KAMU YÖNETIMININ DÖNÜŞÜMÜ

Hikmet Selahaddin GEZİCİ

Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Konya
E-posta: hsgezici@selcuk.edu.tr · ORCID: 0000-0003-1573-2864

ÖZET

Modern devletin gelişimiyle birlikte kurumsallaşan bürokrasi, uzun yıllar boyunca kamu yönetiminin temel örgütlenme biçimi olmuştur. Bürokrasi, özellikle Max Weber'in bürokrasi yaklaşımıyla birlikte kuramsal bir çerçeveye kavuşmuştur. Weber'in öngördüğü bürokratik yapı, hiyerarşi, uzmanlaşma, kurallara bağlılık ve hukuki-rasyonel otorite üzerine inşa edilmiştir. Ancak günümüzde kamu yönetiminin içinde bulunduğu koşullar, klasik bürokratik yapının önemli bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Bilginin yönetimde giderek daha fazla önem kazanması, dijital teknolojilerin yaygınlaşması, büyük verinin karar alma süreçlerine dâhil olması ve yapay zekâ uygulamalarının kamu hizmetlerinde kullanılmaya başlanması, bürokrasinin nasıl işlediğini ve kamu kararlarının nasıl üretildiğini yeniden gündeme getirmektedir. Bu çalışma, söz konusu dönüşümü bürokrasi ile teknokrasi arasındaki ilişki üzerinden ele almaktadır. Buradaki temel soru, teknokrasinin bürokrasinin yerini alıp almadığından çok, bürokrasiyi nasıl dönüştürdüğüdür. Çünkü günümüzde ortaya çıkan tablo, bürokrasinin ortadan kalkmasından ziyade, bürokratik yapının giderek daha fazla teknik bilgiye, uzmanlığa, veriye ve teknolojiye dayanmasıdır. Başka bir ifadeyle, kamu yönetiminde karar verme süreçlerinin niteliği değişirken, karar vericilerin sahip olması gereken bilgi ve yetkinlikler de değişmektedir. Klasik bürokrasi içerisinde bürokratın gücü büyük ölçüde sahip olduğu hukuki yetkiden ve kurumsal konumdan kaynaklanırken, teknokratik yapıda uzmanlık ve teknik bilgi giderek daha önemli bir güç kaynağı haline gelmektedir. Dijitalleşme ile bu sürece veri ve algoritmalar da eklenmektedir. Böylece kamu yönetiminde "kurallara göre karar verme" anlayışının yanına "verilere ve teknik analizlere dayanarak karar verme" anlayışı yerleşmektedir. Yapay zekâ uygulamalarının yaygınlaşması ise bu dönüşümü daha ileri bir aşamaya taşımakta ve bazı karar süreçlerinde insanın yanında algoritmik sistemlerin de etkin bir aktör haline gelmesine yol açmaktadır. Bu değişim, kamu yönetimi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Daha hızlı karar alma, kaynakların daha etkin kullanılması, kamu hizmetlerinin kişiselleştirilmesi ve gelecekte ortaya çıkabilecek sorunların önceden tahmin edilmesi bunlardan bazılarıdır. Ancak teknik kapasitenin ve algoritmik sistemlerin karar alma süreçlerindeki ağırlığının artması, beraberinde yeni soruları da getirmektedir. Özellikle kararların ne ölçüde şeffaf olduğu, algoritmik süreçlerin nasıl denetlenebileceği ve ortaya çıkan sonuçlardan kimin sorumlu tutulacağı, demokratik kamu yönetimi açısından üzerinde düşünülmesi gereken temel meselelerdir. Bu çalışmanın temel iddiası, günümüzde yaşanan dönüşümün "bürokrasinin sonu" şeklinde değerlendirilmemesi gerektiğidir. Daha ziyade bürokrasi, teknoloji, veri ve uzmanlık üzerinden yeniden şekillenmektedir. Bu nedenle teknokrasi, yalnızca bürokrasinin karşısında duran alternatif bir yönetim modeli değil, çağdaş kamu yönetiminin geçirdiği dönüşümü anlamamıza yardımcı olan önemli bir yaklaşım olarak değerlendirilmelidir. Özellikle algoritmik yönetişim ve yapay zekâ destekli karar alma süreçleri, bürokrasinin gelecekte nasıl bir yapıya dönüşeceği konusunda yeni bir tartışma alanı açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bürokrasi, Teknokrasi, Kamu Yönetimi, Dijital Dönüşüm, Algoritmik Yönetişim

FROM BUREAUCRACY TO TECHNOCRACY: TRANSFORMATION IN PUBLIC ADMINISTRATION

Hikmet Selahaddin GEZİCİ

Assoc. Prof. Dr., Selçuk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration, Konya
E-mail: hsgezici@selcuk.edu.tr · ORCID: 0000-0003-1573-2864

ABSTRACT

With the development of the modern state, bureaucracy became the fundamental organizational form of public administration and remained so for many years. Bureaucracy gained a systematic theoretical framework particularly through Max Weber's conceptualization of bureaucratic organization. The bureaucratic structure envisioned by Weber was built upon hierarchy, specialization, adherence to rules, and legal-rational authority. However, the conditions under which public administration operates today indicate that the traditional bureaucratic structure is undergoing a significant transformation. The growing importance of knowledge in public administration, the widespread use of digital technologies, the incorporation of big data into decision-making processes, and the increasing use of artificial intelligence in public services have brought renewed attention to how bureaucracy operates and how public decisions are produced. This study examines this transformation through the relationship between bureaucracy and technocracy. Rather than asking whether technocracy is replacing bureaucracy, the central question is how technocratic forms of governance are transforming bureaucratic structures. The emerging picture suggests not the disappearance of bureaucracy, but rather its increasing reliance on technical knowledge, expertise, data, and technology. In other words, as the nature of decision-making processes in public administration changes, so too do the knowledge and competencies expected of those involved in making public decisions. In classical bureaucracy, the power of bureaucrats derives largely from their legal authority and institutional position. Within increasingly technocratic structures, however, expertise and technical knowledge have become more significant sources of power. Digitalization has added data and algorithms to this process. As a result, the traditional understanding of "making decisions according to rules" is increasingly accompanied by an approach based on "making decisions through data and technical analysis." The growing use of artificial intelligence takes this transformation a step further, allowing algorithmic systems to become active participants alongside human actors in certain decision-making processes. This transformation offers important opportunities for public administration. Faster decision-making, more efficient allocation of resources, more responsive public services, and the ability to anticipate potential problems are among the most significant of these opportunities. At the same time, however, the growing influence of technical expertise and algorithmic systems raises a number of important questions. The extent to which decisions remain transparent, how algorithmic processes can be effectively monitored and held accountable, and who should be responsible for the outcomes produced by such systems are becoming central issues for democratic public administration. The main argument of this study is that the transformation currently taking place should not be understood as the "end of bureaucracy." Rather, bureaucracy is being reshaped through technology, data, and expertise. From this perspective, technocracy should not be viewed simply as an alternative model standing in opposition to bureaucracy, but as an important framework for understanding the transformation of contemporary public administration. In particular, the rise of algorithmic governance and AI-assisted decision-making opens up a new field of debate concerning the future form and role of bureaucracy in public administration.

Keywords: Bureaucracy, Technocracy, Public Administration, Digital Transformation, Algorithmic Governance

THE STRATEGIC ROLE OF MILITARY EDUCATION IN THE NATIONAL SECURITY SYSTEM

Humeyir AHMADOV

Prof. Dr., Institute of Education of the Republic of Azerbaijan
E-mail: eduaz@mail.ru · ORCID: 0000-0003-0019-4266

ABSTRACT

The study analyzes the strategic role of military education within the national security system in the context of the requirements of the contemporary security environment. Globalization, the intensification of geopolitical competition, the expansion of hybrid warfare, the growing prevalence of cyber threats, and the rapid development of artificial intelligence-based technologies have significantly increased the importance of preparing highly qualified military personnel in national defense policies. In this context, military education is not limited to training professional officers and specialists for the armed forces; it also serves as one of the strategic institutions ensuring the sustainability of national security. Modern military education prioritizes the development of operational and strategic thinking, leadership, analytical skills, decision-making capabilities, the effective use of innovative technologies, and professional competencies grounded in national and moral values. The study examines the theoretical and practical interrelationship between military education and national security. It demonstrates that the effectiveness of the national security system depends not only on the availability of advanced weapons and military equipment but also on the quality of human capital capable of employing these resources efficiently. Therefore, improving the performance of higher military education institutions, updating educational curricula in accordance with international standards, strengthening research capacity, and implementing innovative teaching methods are identified as key directions for enhancing national defense capability. Furthermore, the research comprehensively analyzes the contributions of military education to strategic planning, crisis management, countering hybrid threats, information security, cyber defense, and preparedness for multidimensional military operations. It also substantiates the advantages of integrating artificial intelligence, simulation technologies, virtual reality, adaptive learning platforms, and decision-support systems into military education within the framework of national security. These technologies not only enhance the effectiveness of military training but also create realistic operational training environments, minimize risks, and ensure more efficient utilization of available resources. The findings indicate that the institutional development of the military education system, the expansion of international military cooperation, the implementation of NATO-compliant training mechanisms, the strengthening of collaboration between the defense industry and higher education institutions, and the integration of scientific innovations into educational processes are of strategic importance for ensuring national security. Moreover, the protection of national interests, the promotion of patriotism, the cultivation of ethical values, and the development of professional military leadership are considered fundamental strategic functions of military education. In conclusion, the study determines that the resilience of the national security system and the enhancement of the state's defense potential depend directly on the continuous modernization of military education, evidence-based governance, the widespread implementation of digital innovations, and the preparation of highly qualified human resources. Therefore, military education constitutes an integral component of the national security strategy and plays a decisive strategic role in safeguarding the country's long-term security interests, strengthening defense capability, and developing an adaptable military potential capable of responding to the evolving regional security environment.

Keywords: National security, Military education, Strategic development, Defense capability, Military personnel training

ASSOCIATION OF SOCIODEMOGRAPHIC AND BIOLOGICAL DETERMINANTS WITH HEARING LOSS AMONG ADULTS: A CROSS-SECTIONAL STUDY FROM PAKISTAN

Huzaifa AKRAM[1*], Muhammad Yar Sobhan QADIR[2]

[1]Bahria University, Islamabad, Pakistan
[2]Dr., Global Alliance for Infection Prevention & AMR Control, Islamabad, Pakistan
[*]Corresponding author · E-mail: huzaifaakram.buic@bahria.edu.pk

ABSTRACT

Hearing loss is a significant global public health challenge that adversely affects communication, psychosocial well-being, productivity, and quality of life. The burden of hearing impairment is increasing in developing countries, where multiple sociodemographic, environmental, and biological factors may contribute to disease occurrence.

Objective: To examine the association of sociodemographic and biological determinants with hearing loss among adults attending a tertiary-care hospital in Pakistan.

Methods: A cross-sectional study was conducted among 115 adults diagnosed with hearing loss at the Audiology Department of Mayo Hospital, Lahore, Pakistan. Data were collected using a pretested structured questionnaire addressing demographic characteristics, socioeconomic status, environmental exposures, medical conditions, family history, and ear-related abnormalities. Statistical analysis was performed using SPSS version 21. Frequencies, percentages, odds ratios, and significance testing were used to identify associated factors.

Results: Sensorineural hearing loss was the predominant subtype (45%), followed by mixed (29%) and conductive hearing loss (26%). Hearing impairment was more frequent among males (55%) and participants from lower socioeconomic backgrounds (68%). Exposure to smoking (50%), noisy environments (60%), chronic diseases including hypertension and diabetes, sleep apnea, tinnitus, depression, and occupational noise were commonly observed among affected individuals. Consanguinity and positive family history were also associated with hearing loss. Significant associations were observed between obesity and tinnitus (OR=7.1), family history of hearing loss and fixation of ear bones (OR=14), and ear infection and unsafe ear-cleaning practices.

Conclusion: Adult hearing loss is associated with a complex interaction of sociodemographic, environmental, and biological determinants. Targeted public health interventions focusing on noise reduction, smoking cessation, chronic disease control, mental health support, and awareness regarding consanguineous marriages may contribute to reducing the burden of hearing impairment. Early detection and preventive strategies should be prioritized to improve hearing health outcomes in Pakistan.

Keywords: Hearing Loss, Sensorineural Hearing Loss, Public Health, Sociodemographic Factors, Biological Determinants, Pakistan

BOSNA SAVAŞI'NA TÜRK SIYASI PARTILERININ YAKLAŞIMLARI (1992-1995): İDEOLOJI, DIŞ POLITIKA VE TARIHSEL SORUMLULUK

Hüseyin ARSLAN
Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir
E-posta: huseyin.arslan@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0001-7840-5348

ÖZET

Bu bildiri, 1992–1995 Bosna Savaşı sürecinde Türk siyasi partilerinin Bosna-Hersek'e yönelik tutumlarını tarihsel, ideolojik ve dış politika boyutlarıyla incelemektedir. Yugoslavya'nın dağılmasıyla ortaya çıkan Bosna Savaşı, etnik temizlik, kuşatma, katliam ve zorunlu göç gibi ağır insan hakları ihlalleri nedeniyle Türkiye'de hem kamuoyu hem de siyasi partiler düzeyinde güçlü yankılar uyandırmıştır. Çalışmanın amacı, dönemin başlıca siyasi partilerinin Bosna meselesini nasıl tanımladıklarını, hangi çözüm önerilerini geliştirdiklerini ve bu yaklaşımların Türkiye'nin dış politika anlayışıyla nasıl ilişkilendiğini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında DYP, SHP, ANAP, CHP, RP, MHP ve DSP'nin TBMM tutanakları, grup konuşmaları, parti bildirileri, seçim beyannameleri ve lider açıklamaları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Analizde insani yardım, askerî müdahale, uluslararası hukuk, NATO, İslam dünyasıyla dayanışma ve tarihsel sorumluluk gibi temalar esas alınmıştır. İnceleme sonucunda, Türk siyasi partilerinin büyük çoğunluğunun Bosna-Hersek'in bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü desteklediği görülmüştür. DYP-SHP koalisyonu, Birleşmiş Milletler ve NATO nezdinde daha etkin girişimleri savunurken uluslararası toplumun pasifliğini eleştirmiştir. ANAP, Batı ittifakıyla uyumlu ancak daha aktif bir diplomasi yürütülmesini desteklemiş; tek taraflı askerî müdahaleye mesafeli yaklaşmıştır. CHP, Bosna'daki soykırımı insan hakları ve uluslararası hukuk çerçevesinde değerlendirmiş, dış politikanın diplomatik meşruiyet temelinde yürütülmesi gerektiğini vurgulamıştır. RP, Bosna meselesini İslam dünyasının ortak sorumluluğu olarak ele almış; Müslüman Boşnaklara yönelik sistematik zulüm vurgusuyla Batı'nın çifte standart uyguladığını savunmuştur. MHP ise Bosna'yı Türk ve Müslüman toplulukların güvenliği ile Türkiye'nin tarihsel ve stratejik sorumlulukları bağlamında değerlendirmiştir. DSP ise uluslararası hukuk, barışçıl çözüm ve çok taraflı diplomasi eksenli bir yaklaşım benimsemiştir. Karşılaştırmalı analiz, partiler arasında üç ortak nokta bulunduğunu göstermektedir: Bosna-Hersek'in bağımsızlığına destek, Sırp güçlerinin uyguladığı katliamların kınanması ve Bosna'ya insani yardım sağlanması gerektiği konusunda oluşan geniş siyasal mutabakat. Buna karşılık Türkiye'nin askerî rolü, NATO müdahalesinin kapsamı, İslam dünyasıyla dayanışmanın önceliği ve Batı'yla ilişkilerin niteliği gibi konularda önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak çalışma, Bosna Savaşı'nın Türk siyasi partileri açısından tarihsel hafıza, kimlik, ideoloji ve uluslararası sistem tasavvurunun kesiştiği çok boyutlu bir siyasal mesele olduğunu göstermektedir. Bosna deneyimi, Türkiye'nin Balkan politikalarının şekillenmesinde ve dış politika tartışmalarında tarihsel-kültürel unsurların daha görünür hale gelmesinde kalıcı etkiler bırakmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bosna Savaşı, Türk Siyasi Partileri, Uluslararası Hukuk, Balkan Politikası

TURKISH POLITICAL PARTIES' APPROACHES TO THE BOSNIAN WAR (1992-1995): IDEOLOGY, FOREIGN POLICY, AND HISTORICAL RESPONSIBILITY

Hüseyin ARSLAN
Asst. Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir
E-mail: huseyin.arslan@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0001-7840-5348

ABSTRACT

This paper examines the attitudes of Turkish political parties toward Bosnia and Herzegovina during the 1992–1995 Bosnian War from historical, ideological, and foreign policy perspectives. The Bosnian War, which emerged following the disintegration of Yugoslavia, generated strong reactions in Türkiye at both the public and political levels due to severe human rights violations such as ethnic cleansing, sieges, massacres, and forced displacement. The study aims to reveal how the major political parties of the period defined the Bosnian issue, what kinds of solutions they proposed, and how these approaches were related to Türkiye's understanding of foreign policy. Within the scope of the research, the parliamentary records of the Turkish Grand National Assembly, party group speeches, party declarations, election manifestos, and statements by party leaders from the DYP, SHP, ANAP, CHP, RP, MHP, and DSP were comparatively analyzed. The analysis focused on themes such as humanitarian aid, military intervention, international law, NATO, solidarity with the Islamic world, and historical responsibility. The findings indicate that the vast majority of Turkish political parties supported the independence and territorial integrity of Bosnia and Herzegovina. The DYP–SHP coalition government advocated more effective initiatives within the United Nations and NATO while criticizing the passivity of the international community. ANAP supported a more active diplomacy compatible with the Western alliance but remained cautious about unilateral military intervention. CHP evaluated the genocide in Bosnia within the framework of human rights and international law and emphasized that foreign policy should be conducted on the basis of diplomatic legitimacy. The Welfare Party (RP) approached the Bosnian issue as a common responsibility of the Islamic world and argued that the West was applying double standards, emphasizing the systematic persecution of Muslim Bosniaks. MHP, on the other hand, assessed Bosnia in the context of the security of Turkish and Muslim communities and Türkiye's historical and strategic responsibilities. DSP adopted an approach centered on international law, peaceful resolution, and multilateral diplomacy. The comparative analysis demonstrates that the parties shared three common positions: support for the independence of Bosnia and Herzegovina, condemnation of the massacres committed by Serb forces, and a broad political consensus on the necessity of providing humanitarian assistance to Bosnia. However, significant differences emerged regarding the scope of Türkiye's military role, the extent of support for NATO intervention, the priority of solidarity with the Islamic world, and the nature of relations with the West. In conclusion, the study shows that the Bosnian War constituted not merely a foreign policy crisis for Turkish political parties, but a multidimensional political issue in which historical memory, identity, ideology, and visions of the international system intersected. The Bosnian experience left lasting effects on the shaping of Türkiye's Balkan policies and contributed to making historical and cultural factors more visible in foreign policy debates.

Keywords: Bosnian War, Turkish Political Parties, International Law, Balkan Politics

YASAKLAMAK MI, YÖNETMEK Mİ? ÖRGÜTLERDE SHADOW AI KULLANIMININ ÖNCÜLLERİ, SONUÇLARI VE YÖNETİŞİMİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME

Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU
Doç. Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
E-posta: huseyincicekliogluu@gmail.com · ORCID: 0000-0003-4828-7293

ÖZET

Üretken yapay zekânın iş yaşamında yaygınlaşması, çalışanların örgütsel yetkilendirme ve yönetişim sınırları dışında gerçekleştirdiği Shadow AI kullanımını önemli bir yönetim konusu hâline getirmiştir. Bu çalışmanın amacı, Shadow AI kullanımının öncüllerini, bireysel ve örgütsel sonuçlarını ve yönetişim koşullarını bütünleşik bir kavramsal model içinde açıklamaktır. Saha araştırmasına dayanmayan çalışmada Shadow AI, Shadow IT, iş yerinde üretken yapay zekâ kullanımı ve yapay zekâ risk yönetimi literatürleri, amaçlı ve yinelemeli kaynak seçimine dayalı olarak teori sentezi ve teori uyarlaması yoluyla incelenmiştir. Geliştirilen model, iş taleplerinin Shadow AI kullanımını artırabileceğini, onaylı örgütsel yapay zekâ kaynaklarının yeterliliğinin ise bu ilişkiyi zayıflatabileceğini ileri sürmektedir. Shadow AI kullanımı algılanan görev kolaylığı ve bireysel öğrenme fırsatlarıyla, riskli kullanım davranışları örgütsel risk maruziyetiyle ilişkilendirilmiştir. Algılanan takım psikolojik güvenliği gerçekleşen kullanımın açıklanmasını kolaylaştıran bağlamsal bir koşul, yapay zekâ okuryazarlığı ise riskli kullanım davranışlarını sınırlandırabilecek bireysel bir kaynak olarak konumlandırılmıştır. Örgütsel yapay zekâ yönetişim kapasitesinin görünür hâle gelen kullanımlara fayda ve risk düzeylerine göre farklılaştırılmış tepki verilmesini destekleyeceği öngörülmektedir. Çalışma, Shadow AI kullanımının gizli veya riskli yapay zekâ kullanımıyla özdeşleştirilmemesi gerektiğini; örgütsel sonuçların araç ve kullanım yetkilendirmesinin yanı sıra veri hassasiyeti, çıktı doğrulaması, insan gözetimi ve karar etkisine göre değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu doğrultuda Shadow AI'ın koşulsuz biçimde yasaklanması yerine görünürlük, bağlamsal risk değerlendirmesi ve orantılı örgütsel tepki temelinde yönetilmesi önerilmekte ve gelecekteki ampirik araştırmalar için altı önerme sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Shadow AI, Üretken Yapay Zekâ, Shadow IT, Yapay Zekâ Yönetişimi, Psikolojik Güvenlik, Yapay Zekâ Okuryazarlığı

PROHIBIT OR GOVERN? A CONCEPTUAL REVIEW OF THE ANTECEDENTS, CONSEQUENCES, AND GOVERNANCE OF SHADOW AI USE IN ORGANIZATIONS

Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU
Assoc. Prof. Dr., Osmaniye Korkut Ata University
E-mail: huseyincicekliogluu@gmail.com · ORCID: 0000-0003-4828-7293

ABSTRACT

The widespread adoption of generative artificial intelligence in the workplace has made Shadow AI—work-related AI use beyond organizational authorization and governance boundaries—an important management concern. This study aims to explain the antecedents, individual and organizational consequences, and governance conditions of Shadow AI use through an integrated conceptual model. Designed as a non-empirical conceptual study, it examines the literatures on Shadow AI, Shadow IT, workplace generative AI use, and AI risk management through theory synthesis and theory adaptation based on purposive and iterative source selection. The proposed model suggests that job demands may increase Shadow AI use, whereas the adequacy of approved organizational AI resources may weaken this relationship. Shadow AI use is associated with perceived task facilitation and individual learning opportunities, while risky use behaviors are linked to organizational risk exposure. Perceived team psychological safety is positioned as a contextual condition facilitating the disclosure of actual use, whereas AI literacy is treated as an individual resource that may limit risky use behaviors. Organizational AI governance capacity is expected to support differentiated responses to visible uses according to their benefits and risks. The study argues that Shadow AI should not be equated with concealed or risky AI use and that its organizational consequences should be evaluated in relation to tool and use authorization, data sensitivity, output verification, human oversight, and decision impact. Accordingly, Shadow AI should be governed through visibility, contextual risk assessment, and proportionate organizational responses rather than unconditional prohibition. Six propositions are offered for future empirical research. The widespread adoption of generative artificial intelligence in the workplace has made Shadow AI—work-related AI use beyond organizational authorization and governance boundaries—an important management concern. This study aims to explain the antecedents, individual and organizational consequences, and governance conditions of Shadow AI use through an integrated conceptual model. Designed as a non-empirical conceptual study, it examines the literatures on Shadow AI, Shadow IT, workplace generative AI use, and AI risk management through theory synthesis and theory adaptation based on purposive and iterative source selection. The proposed model suggests that job demands may increase Shadow AI use, whereas the adequacy of approved organizational AI resources may weaken this relationship. Shadow AI use is associated with perceived task facilitation and individual learning opportunities, while risky use behaviors are linked to organizational risk exposure. Perceived team psychological safety is positioned as a contextual condition facilitating the disclosure of actual use, whereas AI literacy is treated as an individual resource that may limit risky use behaviors. Organizational AI governance capacity is expected to support differentiated responses to visible uses according to their benefits and risks. The study argues that Shadow AI should not be equated with concealed or risky AI use and that its organizational consequences should be evaluated in relation to tool and use authorization, data sensitivity, output verification, human oversight, and decision impact. Accordingly, Shadow AI should be governed through visibility, contextual risk assessment, and proportionate organizational responses rather than unconditional prohibition. Six propositions are offered for future empirical research.

Keywords: Shadow AI, Generative Artificial Intelligence, Shadow IT, AI Governance, Psychological Safety, AI Literacy

THE ROLE OF CATERING SERVICES IN INCREASING THE VOLUME OF TOURISTS TO REGIONS

Ibragim NIMATOV

Dr., "Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: i.nimatov@univ-silkroad.uz · ORCID: 0000-0002-2628-7690

ABSTRACT

The competitiveness of a tourist destination increasingly depends not only on its natural and cultural attractions but also on the quality and diversity of its catering services. This study examines the role of restaurants, cafés, national cuisine centres and other food-service establishments in shaping regional tourist flows, arguing that gastronomy has evolved from a supporting element of tourism infrastructure into an independent factor of destination attractiveness. Drawing on the experience of Uzbekistan's regions, where the promotion of national cuisine and the development of gastronomic routes are increasingly integrated into regional tourism strategies, the paper analyses how catering enterprises contribute to extending tourists' length of stay, increasing their average spending, and creating a distinctive destination image through local and national culinary traditions. Methodologically, the study combines a review of recent international literature on food tourism and destination marketing with a qualitative analysis of regional catering and tourism statistics, as well as case examples from selected regions. Preliminary findings indicate that the presence of high-quality, diverse and authentically branded catering services has a measurable positive effect on tourist arrivals, repeat visitation and positive word-of-mouth recommendations, while also serving as a channel for preserving and popularising intangible cultural heritage. At the same time, the study identifies persistent challenges, including uneven service quality across regions, insufficient integration between catering enterprises and tourism authorities, and a shortage of qualified hospitality personnel. The paper argues that these findings are relevant not only for Uzbekistan but also for other countries seeking to use gastronomy as a tool of regional tourism development. The paper concludes with practical recommendations for catering enterprises, destination management organisations and policymakers on strengthening the link between catering services and regional tourist attractiveness.

Keywords: Catering services, Regional tourism, Food tourism, Tourist flows, Destination attractiveness

الأخلاق الائتمانية عند طه عبد الرحمن والحضور الإسلامي في المجتمع الأوروبي: البوسنة والهرسك نموذجًا

إبراهيم الديبو

أستاذ دكتور، رئيس قسم أصول الدين في كلية الشريعة بجامعة حلب سابقًا، سوريا

البريد الإلكتروني: dibo7711@gmail.com

الملخص

يسعى هذا البحث إلى دراسة العلاقة بين المشروع الأخلاقي للفيلسوف المغربي طه عبد الرحمن، ولا سيما مفهوم الأخلاق الائتمانية، وإشكالية الحضور الإسلامي في المجتمع الأوروبي، من خلال اتخاذ البوسنة والهرسك نموذجًا تطبيقيًا. ويقوم مفهوم الأخلاق الائتمانية عند طه عبد الرحمن على تصور للإنسان بوصفه كائنًا مسؤولًا ومؤتمنًا، وأن الأخلاق ليست مجرد مجموعة من القواعد المجردة، وإنما هي ممارسة عملية تقوم على المسؤولية، والتزكية، والإحسان، والاعتراف بالآخر، وتحويل القيم الأخلاقية إلى سلوك حضاري، ومن هنا يحاول البحث اختبار مدى قدرة هذا التصور على تقديم إطار فكري للحضور الإسلامي في البيئة الأوروبية. ويتناول البحث في قسمه الأول أسس الأخلاق الائتمانية عند طه عبد الرحمن، وعلاقتها بمفهوم الإنسان الائتماني والمسؤولية الأخلاقية، ثم ينتقل إلى دراسة إشكالية الحضور الإسلامي في المجتمع الأوروبي، مركزًا على الانتقال من خطاب المحافظة على الهوية إلى خطاب المشاركة والإسهام والتفاعل الإيجابي. أما القسم التطبيقي فيتناول البوسنة والهرسك باعتبارها حالة متميزة للحضور الإسلامي في السياق الأوروبي؛ إذ يجتمع فيها التاريخ الإسلامي العريق، والخصوصية الثقافية الأوروبية، والتجربة التاريخية المعقدة، مع استمرار حضور المسلمين في الحياة الاجتماعية والثقافية والسياسية، ويحاول البحث قراءة بعض مظاهر هذا الحضور في ضوء المبادئ التي يقوم عليها التصور الائتماني. وينتهي البحث إلى محاولة بناء تصور للحضور الإسلامي في أوروبا يقوم على المسؤولية الأخلاقية، والتعايش، والمواطنة، والإسهام في الصالح العام، واحترام التعدد، والتفاعل الحضاري، بدل أن ينحصر في ثنائية الاندماج أو الانغلاق، كما يناقش البحث مدى إمكان الإفادة من التجربة البوسنية بوصفها نموذجًا يمكن أن يسهم في إعادة التفكير في طبيعة الحضور الإسلامي الأوروبي، مع مراعاة خصوصية كل مجتمع وسياقه التاريخي والثقافي.

الكلمات المفتاحية: الأخلاق الائتمانية، الحضور الإسلامي، البوسنة والهرسك، التعايش، الأخلاق، الحوار الحضاري

TRUSTEE ETHICS IN THE THOUGHT OF TAHA ABDERRAHMANE AND THE MUSLIM PRESENCE IN EUROPEAN SOCIETY: BOSNIA AND HERZEGOVINA AS A CASE STUDY

Ibrahim AL-DIBO

Prof. Dr., Former Head of the Department of Usul al-Din, Faculty of Sharia, University of Aleppo, Syria
E-mail: dibo7711@gmail.com

ABSTRACT

This study examines the relationship between the ethical framework of Moroccan philosopher Taha Abderrahmane—specifically his concept of trustee ethics (al-akhlaq al-i'timaniyyah)—and the problematic of the Muslim presence in European society, using Bosnia and Herzegovina as an empirical model. Abderrahmane's conception of trustee ethics posits the human being as a responsible trustee; here, morality is not a set of abstract rules, but a practical engagement grounded in accountability, spiritual purification (tazkiyah), excellence/benevolence (ihsan), recognition of the other, and the translation of moral values into civilizational conduct. Accordingly, this paper assesses the capacity of this framework to provide an intellectual paradigm for Muslim integration and presence within the European environment. The first part examines the foundations of trustee ethics in Abderrahmane's philosophy, detailing its connection to the notion of the "trustee human" (al-insan al-i'timani) and moral responsibility. It then addresses the Muslim presence in European society, emphasizing a shift from a discourse of mere identity preservation to one of active participation, contribution, and constructive engagement. The applied section focuses on Bosnia and Herzegovina as a distinct manifestation of Islamic presence within a European context—one that bridges a rich Islamic heritage, European cultural particularity, and a complex historical trajectory, alongside continuous Muslim participation in social, cultural, and political life. The paper analyzes dimensions of this presence through the lens of trustee-ethical principles. Finally, the study outlines a vision for the Muslim presence in Europe rooted in moral responsibility, coexistence, citizenship, contribution to the common good, respect for pluralism, and civilizational interaction—moving beyond the reductive dichotomy of assimilation versus isolationism. It also evaluates how the Bosnian experience can serve as a reference model to rethink European Muslim identity, while accounting for the distinct historical and cultural contexts of individual European societies.

Keywords: Trustee Ethics, Muslim Presence, Bosnia and Herzegovina, Coexistence, Ethics, Civilizational Dialogue

ISSIK GÖL'DE SU SPORLARI FAALİYETLERİNİN TURİST SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İbrahim GÜNDOĞDU[1*], Aydana MACİTOVA[2]

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
[2]Lisans Öğrencisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ibrahim.gundogdu@manas.edu.kg · ORCID: 0000-0003-1360-1924

ÖZET

Su sporları turizmi, destinasyonların turistik ürünlerini çeşitlendiren, ziyaretçilere farklı deneyimler sunan ve özellikle kıyı ve göl destinasyonlarının turizm açısından çekiciliğini artıran önemli bir turizm türüdür. Bununla birlikte, su sporları faaliyetlerinin yeterli sağlık ve güvenlik önlemleri alınmadan gerçekleştirilmesi turistler açısından çeşitli risklerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle su sporları faaliyetlerinde kullanılan ekipmanların niteliği, eğitmenlerin yeterliliği, katılımcıların bilgilendirilmesi, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması ve faaliyetlerin düzenli olarak denetlenmesi önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, Kırgızistan'ın başlıca turizm destinasyonlarından biri olan Issık Göl bölgesinde gerçekleştirilen su sporları faaliyetlerini turist sağlığı, güvenliği ve hizmet kalitesi açısından değerlendirmek, mevcut sorunları belirlemek ve bu sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Issık Göl bölgesinde su sporları faaliyetlerine katılan turistler oluşturmaktadır. Araştırma verileri, ilgili literatür ve benzer araştırmalardan yararlanılarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler yüz yüze ve çevrim içi yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle incelenmiş, ayrıca Issık Göl'deki su sporları turizminin mevcut durumunu farklı boyutlarıyla değerlendirebilmek amacıyla SWOT analizinden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları, Issık Göl'de gerçekleştirilen su sporları faaliyetlerinde turist sağlığı ve güvenliğini etkileyebilecek çeşitli sorunların bulunduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcılar tarafından özellikle güvenlik önlemlerinin yetersizliği, kullanılan bazı ekipmanların eski veya yetersiz olması, altyapı eksiklikleri, eğitmenlerin mesleki yeterliliklerine ilişkin sorunlar, faaliyetler öncesinde turistlere yeterli bilgilendirme yapılmaması, yabancı turistlerle yaşanan dil ve iletişim sorunları ile çevresel riskler ön plana çıkarılmıştır. Belirlenen sorunların önemli bir bölümünün denetim eksiklikleri, güvenlik ve hizmet standartlarının yeterince gelişmemiş olması ve faaliyetlerin organizasyonuna ilişkin sorunlardan kaynaklandığı görülmüştür. Sonuç olarak, Issık Göl'de su sporları turizminin daha güvenli, kaliteli ve sürdürülebilir biçimde geliştirilebilmesi için ekipmanların düzenli kontrol edilmesi, eğitmenlere yönelik eğitim ve yeterlilik standartlarının geliştirilmesi, turistlere çok dilli güvenlik bilgilendirmesi yapılması, faaliyetlere ilişkin açık güvenlik standartlarının oluşturulması ve ilgili kurumlar tarafından düzenli denetimlerin gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bu düzenlemelerin turist sağlığı ve güvenliğinin korunmasının yanı sıra Issık Göl'ün su sporları turizmi açısından rekabet gücünün artırılmasına da katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Su sporları turizmi, Turist güvenliği, Hizmet kalitesi, Issık göl, Kırgızistan

AN EVALUATION OF WATER SPORTS ACTIVITIES IN ISSYK-KUL IN TERMS OF TOURIST HEALTH AND SAFETY

İbrahim GÜNDOĞDU[1*], Aydana MACİTOVA[2]

[1]Asst. Prof. Dr., Kyrgyz-Turkish Manas University
[2]Undergraduate Student, Kyrgyz-Turkish Manas University
[*]Corresponding author · E-mail: ibrahim.gundogdu@manas.edu.kg · ORCID: 0000-0003-1360-1924

ABSTRACT

Water sports tourism is an important form of tourism that diversifies the tourism products of destinations, provides visitors with distinctive experiences, and increases the attractiveness of coastal and lake destinations. However, when water sports activities are carried out without adequate health and safety measures, they may create various risks for tourists. Therefore, the quality and condition of the equipment used, the professional competence of instructors, the provision of adequate information to participants, the implementation of appropriate safety measures, and the regular inspection of activities are of considerable importance. The aim of this study is to evaluate water sports activities conducted in the Issyk-Kul region, one of the main tourism destinations of Kyrgyzstan, in terms of tourist health, safety, and service quality, to identify the existing problems, and to develop recommendations for addressing these problems. A qualitative research approach was adopted in the study. The study group consisted of tourists who participated in water sports activities in the Issyk-Kul region. The research data were collected through a semi-structured interview form prepared based on the relevant literature and similar studies. Interviews were conducted using both face-to-face and online methods. The collected data were analyzed through thematic analysis. In addition, a SWOT analysis was employed to evaluate the current situation of water sports tourism in Issyk-Kul from different perspectives. The findings indicate that there are various problems that may affect tourist health and safety in water sports activities carried out in Issyk-Kul. The issues most frequently highlighted by participants include inadequate safety precautions, the use of old or insufficient equipment, deficiencies in infrastructure, problems related to the professional competence of instructors, insufficient information provided to tourists before the activities, language and communication difficulties with foreign tourists, and environmental risks. It was also observed that a considerable proportion of these problems stemmed from shortcomings in inspection mechanisms, insufficiently developed safety and service standards, and organizational deficiencies in the management of water sports activities. In conclusion, several measures are recommended to ensure the safer, higher-quality, and more sustainable development of water sports tourism in Issyk-Kul. These include the regular inspection of equipment, the development of training and qualification standards for instructors, the provision of multilingual safety information for tourists, the establishment of clear safety standards for water sports activities, and the implementation of regular inspections by the relevant authorities. These measures are expected not only to contribute to the protection of tourist health and safety but also to enhance the competitiveness of Issyk-Kul as a water sports tourism destination.

Keywords: Water sports tourism, Tourist safety, Service quality, Issyk-Kul, Kyrgyzstan

INVESTIGATION OF TAX REVENUES AND CARBON EMISSIONS NEXUS: FOURIER ADF UNIT ROOT TEST

İbrahim ÖZAYTÜRK*, Gürçem ÖZAYTÜRK

Assoc. Prof. Dr., Niğde Ömer Halisdemir University
*Corresponding author · E-mail: ibrahim.ozayturk@ohu.edu.tr · ORCID: 0000-0001-5292-6313

ABSTRACT

Recently, researchers have rigorously conducted comprehensive studies, resulting in a significant improvement in the current literature on the carbon footprint (CO2). As global warming ascended the international agenda, scholars commenced their inquiries into its underlying causes. Global warming is not just a natural occurrence of the Earth; personal human actions and the collective choices of manufacturers significantly influence it. The influence of the carbon footprint (CO2) on the assessed variable is a subject often investigated in this scientific research. This particular study, in contrast to several others, examines the influence of tax revenue on the carbon emissions generated by industrial and agricultural practices on the ecosystem. The Fourier Augmented Dickey-Fuller Unit Root Test (FADF) was presented by Enders and Lee in 2012. This test was employed to evaluate a substantial yearly dataset from the European Union (EU), covering the years 1976 to 2024. This dataset was assembled over the full duration. The aims of this research are now being fulfilled by the evaluation of statistical information, which is ongoing. Upon finishing the research project, the amassed data will be scrupulously examined to ascertain if the carbon footprint is affected by the tax income produced by the European Union throughout the specified timeframe. This assessment will be conducted today to see if tax revenue influences the carbon footprint. The presence of a unit root indicates that the level of carbon emissions linked to agricultural and industrial operations is affected by the volume of tax income. The research findings indicate that tax revenue affects the carbon footprint (CO2). The absence of comprehension of this specific subject renders it unfeasible to arrive at such a conclusion by traditional methods. The conclusion section of the paper includes a comprehensive analysis and many policy recommendations. This section is an aggregation of the attributes previously mentioned.

Keywords: Taxes, Carbon Emissions, Hysteria, Fourier Stationarity Test

İKİZ DÖNÜŞÜM BAŞARI TESTİNİN GELİŞTİRİLMESİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

İremsu ŞAHİN[1], Elif AKPUNAR[1], Mücahit KÖSE[2], İbrahim YÜKSEL[3*]

[1]Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Antalya
[2]Doç. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Antalya
[3]Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Ankara
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ibrahimyuksel@gazi.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin ikiz dönüşüme ilişkin bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir başarı testi geliştirmek ve geliştirilen test aracılığıyla öğrencilerin ikiz dönüşüm bilgi düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. İkiz dönüşüm, dijital dönüşüm ile yeşil dönüşümün birbirini destekleyecek biçimde eş zamanlı olarak yürütülmesini ifade etmektedir. Yapay zekâ, büyük veri, nesnelerin interneti, otomasyon ve akıllı sistemler gibi dijital teknolojilerin çevresel sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda kullanılması, ikiz dönüşümün temelini oluşturmaktadır. Üniversite öğrencilerinin bu dönüşüm sürecini doğru biçimde anlamaları, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sunabilecek mesleki ve toplumsal yeterlikler kazanmaları bakımından önem taşımaktadır. Bununla birlikte alanyazında, üniversite öğrencilerinin ikiz dönüşüme ilişkin bilgilerini nesnel olarak ölçmeye yönelik standart bir başarı testinin sınırlı olduğu görülmektedir. Araştırma iki aşamada yürütülecektir. İlk aşamada İkiz Dönüşüm Başarı Testi geliştirilecektir. Testin kapsamı; dijital dönüşüm, yeşil dönüşüm, dijital ve yeşil dönüşüm arasındaki ilişki, sürdürülebilir üretim ve tüketim, döngüsel ekonomi, akıllı şehirler, enerji ve kaynak verimliliği, elektronik atıklar, dijital teknolojilerin çevresel etkileri ve ikiz dönüşüm uygulamaları boyutlarından oluşturulacaktır. Alanyazın incelemesi sonucunda hazırlanan belirtke tablosuna dayalı olarak çoktan seçmeli maddeler geliştirilecek; maddelerin kapsam ve görünüş geçerliği alan, ölçme-değerlendirme ve dil uzmanlarının görüşleriyle değerlendirilecektir. Pilot uygulamadan elde edilen veriler doğrultusunda madde güçlük ve ayırt edicilik indeksleri hesaplanacak, testin yapı geçerliği ve güvenirliği incelenecektir. Nihai testin oluşturulmasında klasik test kuramı analizlerinden ve uygun olması durumunda madde tepki kuramından yararlanılacaktır. Araştırmanın ikinci aşaması tarama modeliyle gerçekleştirilecektir. Çalışma grubunu farklı üniversite, fakülte, sınıf düzeyi ve programlarda öğrenim gören öğrenciler oluşturacaktır. Öğrencilerin ikiz dönüşüm başarı puanları; cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim alanı, sürdürülebilirlik eğitimi alma durumu, dijital teknoloji kullanım düzeyi ve çevreyle ilgili etkinliklere katılım gibi değişkenler açısından karşılaştırılacaktır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, bağımsız örneklemler t-testi, varyans analizi ve uygun parametrik olmayan testler kullanılacaktır. Araştırmanın, ikiz dönüşüm eğitimine yönelik programların geliştirilmesine, öğrencilerin bilgi eksikliklerinin belirlenmesine ve yükseköğretimde sürdürülebilirlik ile dijitalleşmenin bütünleşik biçimde ele alınmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İkiz dönüşüm, Dijital dönüşüm, Yeşil dönüşüm, Üniversite öğrencileri

DEVELOPMENT OF A TWIN TRANSITION ACHIEVEMENT TEST: AN EXAMINATION OF UNIVERSITY STUDENTS' KNOWLEDGE LEVELS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

İremsu ŞAHİN[1], Elif AKPUNAR[1], Mücahit KÖSE[2], İbrahim YÜKSEL[3*]

[1]Alanya Alaaddin Keykubat University, Antalya
[2]Assoc. Prof. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat University, Antalya
[3]Assoc. Prof. Dr., Gazi University, Ankara
[*]Corresponding author · E-mail: ibrahimyuksel@gazi.edu.tr

ABSTRACT

The aim of this study is to develop a valid and reliable achievement test to assess university students' level of knowledge regarding twin transformation, and to examine students' level of knowledge on twin transformation in terms of various variables using the test developed. Twin transformation refers to the simultaneous implementation of digital transformation and green transformation in a mutually supportive manner. The use of digital technologies—such as artificial intelligence, big data, the Internet of Things, automation and smart systems—in line with environmental sustainability objectives forms the basis of twin transition. It is important for university students to understand this transformation process correctly so that they can acquire the professional and social competencies necessary to contribute to sustainable development goals. However, the literature indicates that there is a lack of a standardised achievement test designed to objectively measure university students' knowledge of twin transformation. The research will be conducted in two phases. In the first phase, the Twin Transition Achievement Test will be developed. The scope of the test will comprise the following dimensions: digital transformation, green transformation, the relationship between digital and green transformation, sustainable production and consumption, the circular economy, smart cities, energy and resource efficiency, electronic waste, the environmental impacts of digital technologies, and twin transition applications. The second phase of the research will be conducted using a cross-sectional design. The study group will consist of students enrolled at different universities, faculties, year groups and on different programmes. Students' twin transition success scores will be compared in terms of variables such as gender, year group, field of study, whether they have received sustainability education, level of digital technology use and participation in environment-related activities. Descriptive statistics, the t-test for independent samples, analysis of variance (ANOVA) and appropriate non-parametric tests will be used in the analysis of the data. The research is expected to contribute to the development of programmes focused on twin transition education, the identification of students' knowledge gaps, and the integrated approach to sustainability and digitalisation in higher education.

Keywords: Twin transition, Digital transformation, Green transition, University students

ZEKÂ OYUNLARI İLE KÜLTÜREL MİRAS AKTARIMI: TÜRKİYE VE BOSNA-HERSEK ORTAK BİLİM TARİHİNE YÖNELİK BİR TARAMA ÇALIŞMASI

İbrahim YÜKSEL[1*], Güray KIRPIK[2]

[1]Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Ankara
[2]Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Ankara
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ibrahimyuksel@gazi.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye ve Bosna-Hersek'in bilim tarihi perspektifinden öne çıkan ortak özelliklerini dikkate alarak, zekâ oyunları aracılığıyla tarihsel ve kültürel miras öğretiminin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Zekâ oyunları; akıl yürütme, problem çözme ve dikkat gibi bilişsel yetenekleri kapsayan, öğrencilerin doğru, etkili iletişim kurma, hızlı karar verme ve hayal etme becerileri gelişimine katkı sağlayan önemli bir eğitim aracıdır (Devecioğlu ve Karadağ, 2014). Bu bağlamda araştırmada, iki ülkenin ortak bilim tarihi mirasının soyut kavramlardan arındırılarak kalıcı öğrenmeye dönüştürülmesi hedeflenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımlarına göre şekillendirilen bu çalışma, geçmişte ya da halen var olan bir durumu kendi koşulları içinde betimlemeyi amaçlayan Tarama Modeli ilkelerine göre tasarlanmıştır. Araştırmanın veri kaynaklarını, Türkiye ve Bosna-Hersek'in ortak bilimsel geçmişini yansıtan medrese müfredatları, ulema biyografileri, tarih kronikleri, MEB (2015) öğretim programları vb. ilgili alan yazın oluşturmaktadır. Elde edilen veriler, Doküman Analizi yöntemiyle incelenmiş ve Betimsel Analiz tekniği kullanılarak MEB (2015) tarafından belirlenen altı zekâ oyunu boyutuna göre tasnif edilmiştir. Matrakçı Nasuh, Abdullah el-Bosnevî ve Muhammet Uskufî Bosnevî vb. şahsiyetlerin çalışmalarından örnekler çıkarılarak interdisipliner bir perspektiften bakış sunulacaktır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, iki ülkenin bilim tarihi mirasını yansıtan özgün bir Zekâ Oyunları Entegrasyon Matrisi geliştirilmiştir. Matris kapsamında; İslam bilim tarihindeki çeşitli kavram ve olgular; akıl yürütme ve işlem oyunları, hafıza oyunları, geometrik-mekanik oyunlar, sözel oyunlar, strateji oyunları ve zekâ soruları boyutuna entegre edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilim Tarihi, Türkiye, Bosna-Hersek, Zekâ Oyunları, Kültürel Miras Öğretimi, Tarama Modeli

INTELLECTUAL GAMES AND THE TRANSMISSION OF CULTURAL HERITAGE: A SURVEY STUDY ON THE SHARED HISTORY OF SCIENCE IN TÜRKİYE AND BOSNIA-HERZEGOVINA

İbrahim YÜKSEL[1*], Güray KIRPIK[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Gazi University, Ankara
[2]Prof. Dr., Gazi University, Ankara
[*]Corresponding author · E-mail: ibrahimyuksel@gazi.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to facilitate the teaching of historical and cultural heritage through intelligence games by drawing on the shared characteristics of Türkiye and Bosnia and Herzegovina in terms of their history of science. Intelligence games constitute an important educational tool that supports the development of cognitive skills such as reasoning, problem-solving, and attention, while also contributing to students' abilities to communicate effectively, make rapid decisions, and use their imagination (Devecioğlu & Karadağ, 2014). In this context, the study seeks to make the shared scientific heritage of the two countries more concrete and meaningful, thereby promoting lasting learning. Adopting a qualitative research approach, the study was designed in accordance with the descriptive survey model, which aims to describe a past or present phenomenon within its natural context. The data sources consisted of madrasah curricula, biographies of scholars, historical chronicles, the curricula published by the Turkish Ministry of National Education (MoNE, 2015), and relevant literature reflecting the shared scientific heritage of Türkiye and Bosnia and Herzegovina. The data were analyzed through document analysis and classified using descriptive analysis according to the six categories of intelligence games identified by MoNE (2015). Examples derived from the works of prominent scholars and historical figures, including Matrakçı Nasuh, Abdullah al-Bosnawi, and Muhamed Hevaji Uskufi Bosnevi, were examined from an interdisciplinary perspective. Based on the findings, an original Intelligence Games Integration Matrix was developed to represent the shared scientific heritage of the two countries. Within this matrix, various concepts, developments, and phenomena related to the history of Islamic science were integrated into six categories: reasoning and calculation games, memory games, geometric and mechanical games, verbal games, strategy games, and logic puzzles.

Keywords: History of Science, Türkiye, Bosnia and Herzegovina, Intelligence Games, Cultural Heritage Education, Descriptive Survey Model

ALİYA İZZETBEGOVİÇ'İN POETİK—DÜŞÜNME TASAVVURUNA HEIDEGGER'İN POETİK—DÜŞÜNME TASAVVURU EŞLİĞİNDE BAKIŞLAR

İdiris DEMİREL[1*], E. Fazıl ÇÖLLÜ[2], İsa AKALIN[3]

[1]Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
[2]Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi
[3]Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: agri04.demirel@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7011-2532

ÖZET

Aliya İzzetbegoviç (1925-2003), İslâmî bir hassasiyetle kaleme aldığı eserlerinde poetik—düşünmeye de önem veren bir isimdir. O hem kendisi poetik-şekilde-düşünür hem de poetik—düşünmeyi bilimsel düşünme gibi diğer düşünce tarzlarıyla birlikte işler. Ona göre, her insan biraz şair, mistik ve romantiktir. Bunun içindir ki İbn Sina, gerçeğe teorik düşünceyle ya da mantık yasalarıyla değil ancak mistik hallerle ulaşabileceğini söylemiştir. Ayrıca bayraklara, sembollere, marşlara, vatana, kahramanlara... Duyulan zaaflar da bundan dolayıdır. Merhum devlet adamı ve üstat mütefekkir İzzetbegoviç poetik—düşünme açısından Alman filozof Martin Heidegger (1889-1976) ile karşılaştırılabilir. Böyle bir karşılaştırma iki açıdan uygun olmaktadır. 1) poetik—düşünme denilince akla ilk gelen isimlerden biri Heidegger'dir. Nitekim "Düşünülmesi gerekeni hatırlama, şiir yazmanın kaynaklandığı sebeptir." diyerek şiir ile düşünce arasında doğrudan irtibat kuran Heidegger'dir. Benzer şekilde "Şiir olarak söylenenle düşünerek söylenen... İkisi de aynıdır... Nazmedilen şiir yüksekse ve düşünce derinse (böyledir)" sözleri de Heidegger'e aittir. 2) İzzetbegoviç'in kendisi de Heidegger'e önem vermiştir. O, kitaplarında, örneğin Platon, Aristoteles, Kant, Hegel gibi Heidegger'i de değerlendirir. Netice itibarıyla İzzetbegoviç'in poetik—düşünme tasavvuruna, Heidegger'in tasavvuru eşliğinde bir bakış, meselenin anlaşılması yönüyle, yerinde bir bakış olmaktadır. İzzetbegoviç'in kendi sözleriyle: "Şairin gerçek dışılığının bize bilimin gerçeklerinden neden daha yakın ve daha gerçek geldiği sorusuna verilebilecek kesin bir cevap, bizlere kendi hakkımızda çok şey söyleyebilirdi. Belki kim olduğumuz ve nereden geldiğimiz, tabiatımız ve kökenimiz ile ilgili cevaplar da burada gizlidir... Ruhun var olup olmadığına dair deliller yoktur; ta ki cevabı olmayan kimi sorularımız bize bunu gösterene kadar. Bu sorulardan biri de şu: Neden şiir bize insanın ruhu hakkında bugüne kadarki bütün psikoloji biliminden çok daha fazla şey söyler? Neden psikologlar değil de şairler bize ruhu ifşa eder; neden Freud veya Jung değil de Shakespeare? Bu tür sorulardan ikincisi şöyle formüle edilebilir: Daha büyük refah içinde yaşadıkça neden daha memnuniyetsiz oluruz? Pesimist felsefe neden refah seviyesinin yüksek olduğu bölgelerde ortaya çıkar? Konforun insana olan etkisi neden olumsuzdur?" Bu çalışmanın amacı, İzzetbegoviç'in poetik—düşünme tasavvurunu, Heidegger'in tasavvuru eşliğinde değerlendirmektir. Çalışmanın yöntemi nicel değil, nitel eksenli belgesel araştırmadır. Sonuçta hem İzzetbegoviç'in genel İslâmî düşünce dünyasını hem de özellikle poetik—düşünme yaklaşımını daha anlaşılır kılacak bulguların ortaya çıkması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aliya İzzetbegoviç, Martin Heidegger, İslâm, Poetik—düşünme, Bilim

ALIJA IZETBEGOVIC'S CONCEPTION OF POETIC-THINKING IN THE LIGHT OF HEIDEGGER'S CONCEPTION OF POETİC-THINKING

İdiris DEMİREL[1*], E. Fazıl ÇÖLLÜ[2], İsa AKALIN[3]

[1]Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration
[2]Asst. Prof. Dr., Selçuk University
[3]Asst. Prof. Dr., Akdeniz University
[*]Corresponding author · E-mail: agri04.demirel@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7011-2532

ABSTRACT

Alija Izetbegovic (1925-2003) is a figure who, in his works written with an Islamic sensibility, also emphasized poetic—thinking. He is both a poetic thinker himself and considers poetic—thinking alongside other modes of thought, such as scientific thinking. According to him, every human being is somewhat of a poet, mystic, and romantic. This is why Ibn Sina said that truth can only be reached through mystical states, not through theoretical thought or the laws of logic. Furthermore, the interest felt towards flags, symbols, anthems, the homeland, heroes... also stem from this. The late statesman and master thinker Izetbegovic can be compared to the German philosopher Martin Heidegger (1889-1976) in terms of poetic—thinking. Such a comparison is appropriate in two respects: 1) Heidegger is one of the first names that comes to mind when poetic thinking is mentioned. Indeed, it is Heidegger who establishes a direct link between poetry and thought, stating, "Remembering what needs to be thought is the reason from which poetry is written." Similarly, the words, "What is said as poetry and what is said through thought... They are both the same... If the poetry is lofty and the thought is profound, then (it is so)," also belong to Heidegger. 2) Izetbegovic himself valued Heidegger. In his books, he evaluates Heidegger, as well as Plato, Aristotle, Kant, and Hegel. In conclusion, a perspective on Izetbegovic's poetic—conception of thought, viewed through the lens of Heidegger's conception, is a fitting approach to understanding the issue. In Izetbegovic's own words: "A definitive answer to the question of why the unreality of the poet seems closer and more real to us than the truths of science could tell us a great deal about ourselves. Perhaps the answers to who we are and where we come from, our nature and origins, are hidden here... There is no evidence of the existence of the soul; until some of our unanswered questions show us this. One of these questions is: Why does poetry tell us more about the human soul than all of psychology to date? Why do poets, and not psychologists, reveal the soul to us; why Shakespeare, and not Freud or Jung? The second of these questions can be formulated as: Why do we become more dissatisfied as we live in greater prosperity? Why does pessimistic philosophy arise in regions with high levels of prosperity? Why is the effect of comfort on humans negative?" The aim of this study is to evaluate Izetbegovic's conception of poetic—thought in conjunction with Heidegger's conception. The method of the study is qualitative, not quantitative, documentary research. Ultimately, it is expected that findings will emerge that will make both Izetbegovic's general Islamic intellectual world and, in particular, his approach to poetic thought more understandable.

Keywords: Alija Izetbegovic, Martin Heidegger, Islam, Poetik—thought, İslâm, Science

GENCE TARİHİ MİRASİNİN VE SANATİNİN DİJİTAL ORTAMDA KORUNMASI: YAPAY ZEKÂNIN BİLİMSEL VE ESTETİK PERSPEKTİFLERİ

İlahe Arif kızı ASADZADE[1*], Ferhad Ramiz oğlu MİRZEYEV[2]

[1]Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Gence Bölümü
[2]Şube Müdürü, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Gence Bölümü
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ilahe.esedzade@gmail.com · ORCID: 0009-0007-1288-3719

ÖZET

Tarihî-mimari anıtlar ile sanat eserleri, bir halkın kültürel hafızasını, estetik düşünce biçimini ve tarihsel gelişim sürecini yansıtan çok katmanlı bilgi taşıyıcılarıdır. Bu bağlamda, Azerbaycan kültürel mirası; özellikle de Gence şehri, yüzyıllar boyunca şekillenen mimari dokusu, arkeolojik kompleksleri ve zengin sanat gelenekleriyle hem ulusal hem de evrensel kültürün önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Bu araştırmada, Gence şehrinin tarihî anıtlarının ve sanat eserlerinin incelenmesinde yapay zekâ sistematik bir şekilde uygulanmıştır. Disiplinlerarası yaklaşım, bilgisayar bilimleri, mimarlık tarihi, arkeoloji ve koruma biliminin bütünleşmesini sağlamaktadır. Bezemelerin (ornamentlerin), minyatürlerin ve dekoratif sanatların yapay zekâ aracılığıyla yapısal analizi, beşerî bilimlerin dijital dönüşümünü temsil etmektedir. Yapay zekânın uygulanması, müze sergilerinin dijital olarak zenginleştirilmesine olanak sağlamaktadır. Araştırmada, tarihî anıtlar ve sanat eserlerine ait yüksek çözünürlüklü üç boyutlu (3D) modellerin oluşturulması, ziyaretçilere etkileşimli deneyim sunan sanal sergilerin geliştirilmesi ve bezemelerin görsel olarak yeniden yapılandırılmasının mümkün olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca, bu olanaklardan yararlanılarak Gence şehrindeki müzelerde dijital arşivleme ve sanal sergi projelerinin hayata geçirilmesi önerilmektedir. Bunun yanı sıra, makalede anıtların tahrip olmuş bölümlerinin rekonstrüksiyonu ve dijital olarak incelenmesi, tarihî yapı fotoğraflarının yapay zekâ aracılığıyla restorasyonu ve okunabilir hâle getirilmesi, renklerin normalizasyonu gibi konular da ele alınmıştır. Bunun yanında, araştırmacıların yapay zekâ tabanlı kültürel miras projelerine katılımı, dijital beşerî bilimler alanında uzmanların yetiştirilmesi ve bilgisayar bilimleri ile beşerî bilimlerin bütünleştirilmesine yönelik yaklaşımlar da değerlendirilmektedir. Tarihî anıtların dijital modelleri, turizm sektörünün gelişimine de önemli katkılar sunma potansiyeline sahiptir. Nitekim, Eski Gence Arkeolojik Kompleksi'nin 3D modelleriyle gerçekleştirilecek etkileşimli geziler ve dijital kültürel miras platformaları aracılığıyla uluslararası kitlelere ulaşmak mümkün olabilecektir. Sonuç olarak, bu araştırmada Gence şehrinin somut kültürel mirasının ve tarihî-mimari anıtlarının korunmasında yapay zekâ teknolojilerinin rolü incelenmektedir. Otomatik hasar tespiti, görsel restorasyon, bezemelerin dijital analizi ve minyatür sanatının yapısal çözümlemesi gibi alanlara yönelik metodolojik bir çerçeve sunulmaktadır. Aynı zamanda çalışma, bilgisayarlı görü ve derin öğrenme teknolojilerinin uygulanmasını beşerî bilimlerin estetik yaklaşımlarıyla birleştirmektedir. Elde edilen bulgular, günümüzde yapay zekânın yalnızca teknik bir araç olmadığını, aynı zamanda beşerî bilimlerin yeni bir aşamaya taşınmasına katkı sağlayan önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşım, Gence kültürel mirasının korunması açısından hem bilimsel hem de uygulamaya yönelik yeni imkânlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gence, Yapay zekâ, Tarihi miras, Dijital beşerî bilimler

DIGITAL PRESERVATION OF GANJA'S HISTORICAL HERITAGE AND ARTISTIC LEGACY: SCIENTIFIC AND AESTHETIC PERSPECTIVES ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE

İlahe Arif kızı ASADZADE[1*], Ferhad Ramiz oğlu MİRZEYEV[2]

[1]PhD Student, Azerbaijan National Academy of Sciences, Ganja Branch
[2]Branch Manager, Azerbaijan National Academy of Sciences, Ganja Branch
[*]Corresponding author · E-mail: ilahe.esedzade@gmail.com · ORCID: 0009-0007-1288-3719

ABSTRACT

Historical and architectural monuments, together with works of art, are multilayered repositories of information that embody the cultural memory, aesthetic values, and historical development of a nation. In this regard, Azerbaijan's cultural heritage, particularly that of the city of Ganja, constitutes an important component of both national and universal culture through its centuries-old architectural environment, archaeological complexes, and rich artistic traditions. This study systematically applies artificial intelligence (AI) to the investigation of Ganja's historical monuments and works of art. The interdisciplinary approach integrates computer science, architectural history, archaeology, and conservation science. The AI-based structural analysis of ornaments, miniatures, and decorative arts represents the digital expansion of the humanities and demonstrates the potential of advanced computational methods in cultural heritage research. The application of AI enables the digital enrichment of museum exhibitions. The study demonstrates the feasibility of producing high-quality three-dimensional (3D) models of historical monuments and works of art, developing virtual exhibitions that provide visitors with interactive experiences, and digitally reconstructing ornamental designs. Furthermore, it recommends the implementation of digital archiving and virtual exhibition projects in the museums of Ganja. In addition, the paper addresses the digital reconstruction and analysis of damaged sections of historical monuments, the AI-assisted restoration and interpretation of photographs of historical buildings, colour normalization, and related image-processing techniques. Moreover, the study emphasizes the importance of researchers' participation in AI-based cultural heritage projects, the training of specialists in digital humanities, and the integration of computer science with the humanities. Digital models of historical monuments also have significant potential to contribute to the development of the tourism sector. For example, interactive tours based on three-dimensional models of the Ancient Ganja Archaeological Complex and digital heritage platforms could facilitate access to international audiences and promote the city's cultural heritage worldwide. In conclusion, this study examines the role of artificial intelligence technologies in the preservation of Ganja's tangible cultural heritage and its historical and architectural monuments. It proposes a methodological framework for automatic damage detection, digital restoration, the computational analysis of ornamental patterns, and the structural analysis of miniature art. At the same time, the study combines computer vision and deep learning technologies with the aesthetic approaches of the humanities. The findings demonstrate that artificial intelligence is no longer merely a technical tool but also an innovative instrument that advances the humanities to a new stage of development. Such an approach opens new scientific and practical opportunities for the preservation, documentation, and promotion of Ganja's cultural heritage.

Keywords: Ganja, Artificial intelligence, Historical heritage, Digital humanities

GENCE TARİHÎ MİRASİNİN VE GÜZEL SANATLARİNİN DİJİTAL ORTAMDA KORUNMASİ: YAPAY ZEKÂNİN BİLİMSEL VE ESTETİK PERSPEKTİFLER

İlahe Arif kızı ASADZADE[1*], Ferhad Ramiz oğlu MİRZEYEV[2]

[1]Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Gence Bölümü
[2]Şube Müdürü, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Gence Bölümü
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ilahe.esedzade@gmail.com · ORCID: 0009-0007-1288-3719

ÖZET

Bu makale, Gence şehrinin tarihî-mimari anıtlarının ve sanat eserlerinin korunmasında yapay zekâ teknolojilerinin rolünü incelemektedir. Araştırmada otomatik hasar tespiti, görsel restorasyon, süslemelerin dijital analizi ve minyatür sanatının yapısal analizi gibi alanlarda metodolojik bir çerçeve sunulmaktadır. Aynı zamanda makalede bilgisayarlı görü ve derin öğrenme teknolojilerinin uygulanması, beşerî bilimlerin estetik yaklaşımlarıyla birleştirilmektedir. Bulgular, yapay zekânın yalnızca teknik bir araç olmadığını, aynı zamanda beşerî bilginin yeni bir aşamaya taşınmasına hizmet eden bir araç olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşım, Gence'nin mirasının korunmasında hem bilimsel hem de pratik açıdan yeni imkânlar ortaya koymaktadır. Tarihî mirasın korunmasında yapay zekâ, otonom bir karar verici değil, insan uzmanı destekleyen bir araç olarak kullanılmalıdır. Ön verilerin toplanması, uygun örneklerin seçilmesi ve daha derinlemesine analiz için gerçekleştirilen ön aşamada yapay zekâ, binlerce görüntü arasından şüpheli durumları tespit edebilmektedir. Uzman doğrulaması aşamasında insan uzman, bu durumları inceleyerek gerçek sorunları doğrulamaktadır. Bu yaklaşımın %95'e varan oranda zaman tasarrufu sağlayabileceği öngörülmektedir. Gence'deki anıtların izlenmesinde insan–yapay zekâ iş birliği temel model olarak benimsenmelidir. Görsel restorasyon ve dijital rekonstrüksiyon süreçlerinde temel ilke, tarihî nesnelerin özgünlüğünün korunması olmalıdır. Tarihî-mimari anıtlar ve sanat eserleri, bir halkın kültürel hafızasını, estetik düşünce biçimini ve tarihsel gelişim sürecini bünyesinde barındıran çok katmanlı bilgi taşıyıcılarıdır. Bu bağlamda Azerbaycan'ın kültürel mirası, özellikle de Gence şehri, yüzyıllar boyunca şekillenmiş mimari çevresi, arkeolojik kompleksleri ve zengin sanat gelenekleriyle ulusal ve evrensel kültürün önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Şah Abbas Camii, İmamzade Türbesi, Çökek Hamamı ve Eski Gence Arkeolojik Kompleksi gibi anıtlar yalnızca fiziksel yapılar değil, aynı zamanda toplumsal yaşamın, dinî dünya görüşünün ve estetik değerlerin tarihsel süreç içerisinde şekillenmiş ifadeleridir. Ancak bu miras, günümüzde zamanın etkisi, iklim değişiklikleri, antropojenik faktörler, kentleşme ve malzemelerin doğal kırılganlığı nedeniyle ciddi risklerle karşı karşıyadır. Geleneksel koruma ve izleme yöntemleri — görsel gözlem, mekanik testler ve statik fotoğrafik belgeleme — tarihî anıtların dinamik durumunu hızlı, sistematik ve öngörücü bir biçimde değerlendirme açısından sınırlı imkânlara sahiptir. Bu koşullar altında tarihî mirasın korunması alanında yeni bilimsel ve metodolojik yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.. Gelecekteki araştırma yönleri arasında süslemelerin otomatik olarak sınıflandırılması, minyatürlerin renk paletlerinin ve motiflerinin yapay zekâ ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi, tarihî anıtların uzun vadeli izlenmesi için zaman serisi modellerinin geliştirilmesi ve restoratörlere yapay zekânın kararlarını daha şeffaf biçimde açıklayabilen sistemlerin oluşturulması yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gence, Yapay zekâ, Tarihî miras, Sanat, Bilgisayarlı görü, Dijital beşerî bilimler

PRESERVATION OF GANJA'S HISTORICAL HERITAGE AND ART IN DIGITAL FORM: SCIENTIFIC AND AESTHETIC PERSPECTIVES OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

İlahe Arif kızı ASADZADE[1*], Ferhad Ramiz oğlu MİRZEYEV[2]

[1]PhD Student, Azerbaijan National Academy of Sciences, Ganja Branch
[2]Branch Manager, Azerbaijan National Academy of Sciences, Ganja Branch
[*]Corresponding author · E-mail: ilahe.esedzade@gmail.com · ORCID: 0009-0007-1288-3719

ABSTRACT

This article examines the role of artificial intelligence (AI) technologies in the preservation of the historical and architectural monuments and works of art of the city of Ganja. The study proposes a methodological framework covering such areas as automated damage detection, visual restoration, digital analysis of ornamental elements, and structural analysis of miniature art. At the same time, the application of computer vision and deep learning technologies is integrated with the aesthetic approaches of the humanities. The findings demonstrate that artificial intelligence is not merely a technical tool but also an instrument that contributes to advancing humanistic knowledge to a new stage. This approach creates new opportunities for the preservation of Ganja's cultural heritage from both scientific and practical perspectives. In the preservation of historical heritage, artificial intelligence should be employed as a tool supporting human experts rather than as an autonomous decision-maker. During the preliminary stage, which involves the collection of initial data, the selection of relevant samples, and preparation for more in-depth analysis, AI can identify potentially problematic areas among thousands of images. At the expert verification stage, human specialists examine these areas and determine whether they represent actual problems. It is estimated that this approach could provide time savings of up to 95%. Human–AI collaboration should therefore be adopted as a fundamental model for monitoring monuments in Ganja. In visual restoration and digital reconstruction processes, the preservation of the authenticity of historical objects should constitute the fundamental principle. Historical and architectural monuments and works of art are multidimensional carriers of information that embody the cultural memory, aesthetic thought, and historical development of a people. In this context, the cultural heritage of Azerbaijan, particularly the city of Ganja, constitutes an important part of both national and universal culture through its architectural environment, archaeological complexes, and rich artistic traditions developed over centuries. Monuments such as the Shah Abbas Mosque, the Imamzadeh Mausoleum, the Chokak Bathhouse, and the Ancient Ganja Archaeological Complex are not merely physical structures; they are also historical manifestations of social life, religious worldviews, and aesthetic values shaped throughout different periods. However, this heritage currently faces significant risks due to the effects of time, climate change, anthropogenic factors, urbanization, and the natural fragility of construction materials.Traditional conservation and monitoring methods—including visual observation, mechanical testing, and static photographic documentation—have limited capacity to assess the dynamic condition of historical monuments rapidly, systematically, and predictively. Under these circumstances, there is a growing need for new scientific and methodological approaches to the preservation of historical heritage.Digital models can be used to develop virtual tours and interactive exhibitions. Artificial intelligence offers significant and innovative opportunities for the restoration of historical architectural monuments. Future research directions include the automated classification of ornamental elements, the comparative AI-based analysis of color palettes and motifs in miniature paintings, the development of time-series models for the long-term monitoring of historical monuments, and the creation of systems capable of explaining AI-generated assessments and recommendations to conservators in a more transparent manner.

Keywords: Ganja, Artificial intelligence, Historical heritage, Art, Computer vision, Digital humanities

DOĞU FANTEZİSİNDEN KÜLTÜREL DİYALOĞA: ON SEKİZİNCİ YÜZYIL İNGİLİZ EDEBİYATINDA DOĞU MOTİFLERİNİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlahə Yaşar qızı QURBANOVA

Öğr. Gör., Azerbaycan Teknoloji Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, Gence, Azerbaycan
E-posta: i.gurbanova@atu.edu.az · ORCID: 0009-0005-7213-0175

ÖZET

Bu çalışma, XVIII. yüzyıl İngiliz edebiyatında Doğu motiflerinin yalnızca egzotik dekor, fantastik kaçış veya tek yönlü bir "ötekileştirme" aracı olarak değerlendirilmesine karşı yeniden yorumlayıcı bir yaklaşım önermektedir. Araştırmanın temel amacı, Antoine Galland'ın Binbir Gece Masalları çevirisinin İngiliz kültüründeki etkisinden başlayarak Joseph Addison, Richard Steele, Daniel Defoe, Lady Mary Wortley Montagu, Samuel Johnson, William Beckford ve dönemin süreli yayınlarında görülen Doğu imgelerinin farklı edebî, ideolojik ve eleştirel işlevlerini karşılaştırmalı biçimde incelemektir. Çalışmada tarihsel-bağlamsal okuma, yakın metin çözümlemesi ve karşılaştırmalı edebiyat yöntemi birlikte kullanılmış; anlatıcı konumu, mekân, kıyafet, din, ticaret, seyahat, iktidar, cinsiyet, esaret, lüks ve kültürel karşılaşma gibi tekrar eden motifler değerlendirilmiştir. Ayrıca "temas bölgesi" kavramından yararlanılarak, Doğu ile Batı arasındaki temsil ilişkilerinin yalnızca hiyerarşi üzerinden değil, karşılıklı gözlem, çeviri, uyarlama ve yanlış anlama süreçleri üzerinden de okunabileceği savunulmuştur. Bulgular, Doğu'nun bazı metinlerde despotizm, duyusal aşırılık, zenginlik, büyü ve irrasyonellik ile özdeşleştirildiğini; ancak aynı motiflerin İngiliz toplumunu eleştirmek, Avrupa merkezli varsayımları sorgulamak ve kültürlerarası merak üretmek için de kullanıldığını göstermektedir. Özellikle Montagu'nun Osmanlı kadınlarına ilişkin gözlemleri, hayalî Doğu ile deneyimlenmiş Doğu arasındaki gerilimi görünür kılarken, peçe, hamam ve gündelik yaşam gibi unsurları Avrupa'daki kadın özgürlüğü anlayışlarını yeniden düşünmeye açar. Defoe'nun Robinson Crusoe'su ticari hareketlilik, esaret ve sömürgeci özne oluşumu arasındaki çelişkileri ortaya koyar. Johnson'ın Rasselas'ı Doğu coğrafyasını evrensel mutluluk arayışının felsefi sahnesine dönüştürürken, Beckford'ın Vathek'i sınırsız arzu, iktidar ve bilgi tutkusunun etik sonuçlarını Orientalist gösteri aracılığıyla sorgular. Sonuç olarak XVIII. yüzyıl İngiliz edebiyatındaki Doğu motifleri sabit ve tek anlamlı değildir; fantezi, ideoloji, sosyal eleştiri, bilgi üretimi ve kültürel diyalog arasında hareket eden çok katmanlı yapılardır. Bu yaklaşım, dönemin metinlerini yalnızca erken Oryantalizm örnekleri olarak değil, temsilin çelişkilerini, öz-eleştiri imkânlarını ve kültürel karşılaşmanın dönüştürücü yönlerini birlikte taşıyan dinamik metinler olarak okumayı mümkün kılmaktadır. İncelenen metinler arasındaki tür farklılıkları da dikkate alınmış; süreli yayın, seyahat yazısı, macera anlatısı, felsefi hikâye ve gotik kurmacanın aynı Doğu motiflerini farklı anlatı amaçları için dönüştürdüğü gösterilmiştir. Böylece çalışma, temsil biçimlerinin tarihsel ve türsel çeşitliliğini özellikle vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: XVIII. yüzyıl İngiliz edebiyatı, Doğu motifleri, Oryantalizm, Kültürel diyalog, Seyahat yazısı

FROM ORIENTAL FANTASY TO CULTURAL DIALOGUE: REASSESSING EASTERN MOTIFS IN EIGHTEENTH-CENTURY ENGLISH LITERATURE

İlahə Yaşar qızı QURBANOVA

Lecturer, Azerbaijan Technological University, Department of Foreign Languages, Ganja, Azerbaijan
E-mail: i.gurbanova@atu.edu.az · ORCID: 0009-0005-7213-0175

ABSTRACT

This study reassesses Eastern motifs in eighteenth-century English literature by challenging interpretations that reduce the East to exotic scenery, fantastic escape, or a one-directional instrument of othering. Its primary aim is to compare the literary, ideological, and critical functions of Eastern imagery beginning with the impact of Antoine Galland's translation of The Thousand and One Nights on English literary culture and extending to works by Joseph Addison, Richard Steele, Daniel Defoe, Lady Mary Wortley Montagu, Samuel Johnson, William Beckford, and contemporary periodicals. The study combines historical-contextual reading, close textual analysis, and comparative literary methodology, focusing on recurring motifs such as narrative authority, space, clothing, religion, commerce, travel, power, gender, captivity, luxury, and cultural encounter. It also employs the concept of the "contact zone" to examine representation not only through asymmetrical power relations but also through processes of mutual observation, translation, adaptation, and misunderstanding. The findings indicate that the East is frequently associated with despotism, sensual excess, wealth, magic, and irrationality; yet the same motifs also serve to criticise English society, question Eurocentric assumptions, and generate intercultural curiosity. Montagu's observations on Ottoman women are particularly significant because they expose the tension between an imagined East and an experienced one, while motifs such as veiling, the women's bath, and domestic space invite a reconsideration of European assumptions about female freedom. Defoe's Robinson Crusoe reveals contradictions between commercial mobility, captivity, and the formation of the colonial subject. Johnson's Rasselas transforms Eastern geography into a philosophical space for examining the universal pursuit of happiness, whereas Beckford's Vathek uses Oriental spectacle to interrogate limitless desire, power, and the pursuit of forbidden knowledge. The study therefore argues that Eastern motifs in eighteenth-century English writing are neither fixed nor semantically uniform. They move between fantasy, ideology, social criticism, knowledge production, and cultural dialogue. Reading these texts through such a multidirectional framework makes it possible to recognise their participation in early Orientalist discourse while also identifying moments of self-reflexivity, cultural negotiation, and resistance to inherited stereotypes. Thus, the eighteenth-century literary East emerges not as a passive background but as a contested contact zone in which British identity, imperial ambition, gender norms, moral philosophy, and assumptions about cultural superiority are repeatedly tested and reformulated.

Keywords: Eighteenth-century English literature, Eastern motifs, Orientalism, Cultural dialogue, Travel writing

İRAN VE OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDAN ERMENİLERİN NAHÇIVAN'A GÖÇÜRÜLMESİ: ÇARLIK RUSYASI'NIN STRATEJİK BİR HEDEFİ

İlhami ALİYEV

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümü, Tarih, Etnografya ve Arkeoloji Enstitüsü, Nahçıvan
E-posta: ilhamialiyev@yahoo.com · ORCID: 0000-0002-7079-4737

ÖZET

Bu çalışma, XIX. yüzyılın başlarında Çarlık Rusyası'nın stratejik bir hamlesi olarak İran (Kaçar Devleti) ve Osmanlı İmperatorluğu topraklarından Ermeni nüfusunun Kuzey Azerbaycan'a, özellikle de askeri-stratejik konumuyla öne çıkan Nahçıvan bölgesine kitlesel olarak göçürülmesini ele almaktadır. Araştırmanın temel amacı, bu iskân politikasının arkasındaki askeri hedefleri, hukuki dayanakları ve bölgenin etno-demografik yapısı üzerindeki kalıcı etkilerini analiz etmektir. Çalışmada yöntem olarak, 1828 Türkmençay ve 1829 Edirne Antlaşmaları gibi uluslararası belgeler, General İ.F.Paskeviç ve Albay Q.Lazarev'in resmi talimatları ile İvan Şopen ve V.N.Grigoryev'in hazırladığı istatistiksel raporlar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ulaşılan temel bulgular, Rusya'nın Türkmençay Antlaşması'nın 15. maddesini hukuki bir kılıf olarak kullanarak, sınır bölgelerinde Müslüman-Türk nüfusa karşı sadık bir "Hristiyan tampon bölge" oluşturmayı hedeflediğini göstermektedir. Göç süreci, resmiyette "gönüllü" ilan edilse de, Albay Lazarev ve Ermeni Kilisesi'nin aktif rolüyle çoğu zaman baskı ve zorlama altında yürütülmüştür. İstatistiksel veriler, Nahçıvan'daki Ermeni nüfusunun bu süreçte yaklaşık 3,5 kat arttığını, yerli halkın mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ve göçmenlerin vergi muafiyetleri ile nakdi yardımlarla ödüllendirildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Nahçıvan ve Dereleyez mahallarında yerli halkın bu iskâna karşı ciddi huzursuzluk duyduğu kaydedilmiştir. Çalışmanın sonucu olarak, Ermenilerin Nahçıvan ve çevresine yerleştirilmesinin Rus sömürgecilik siyasetinin planlı bir parçası olduğu tespit edilmiştir. Bu stratejik müdahale, bölgenin kadim Türk kimliğini zayıflatmayı ve Rus imparatorluk otoritesini yeni işgal edilen topraklarda etnik bir dayanak yaratarak sağlamlaştırmayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Nahçıvan, Türkmençay Antlaşması, Ermeni iskânı, Çarlık Rusyası, Demografik değişim

THE RESETTLEMENT OF ARMENIANS FROM IRAN AND THE OTTOMAN EMPIRE TO NAKHCHIVAN AS A STRATEGIC GOAL OF TSARIST RUSSIA

Ilhami ALIYEV

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch, Institute of History, Ethnography and Archaeology, Nakhchivan
E-mail: ilhamialiyev@yahoo.com · ORCID: 0000-0002-7079-4737

ABSTRACT

This research examines the mass resettlement of the Armenian population from the territories of Iran (the Qajar State) and the Ottoman Empire to Northern Azerbaijan, particularly to the Nakhchivan region, which stood out due to its military-strategic position, as a strategic move of Tsarist Russia in the early 19^(th) century. The primary objective of the research is to analyze the military objectives behind this settlement policy, its legal foundations, and its lasting effects on the ethno-demographic structure of the region. Methodologically, the study comparatively examines international documents, such as the 1828 Treaty of Turkmanchay and the 1829 Treaty of Adrianople, the official instructions issued by General I.F.Paskevich and Colonel G.Lazarev, as well as the statistical reports prepared by Ivan Shopen and V.N.Grigoryev. The main findings demonstrate that Russia sought to use Article 15 of the Treaty of Turkmenchay as a legal pretext to establish a loyal "Christian buffer zone" against the Muslim-Turkic population in the border regions. Although the migration process was officially declared "voluntary," it was often carried out under pressure and coercion, with the active involvement of Colonel G.Lazarev and the Armenian Church. Statistical data reveal that the Armenian population of Nakhchivan increased approximately 3.5-fold during this process, while the property rights of the local population were violated and the migrants were rewarded with tax exemptions and financial assistance. It has been particularly documented that the local population in the Nakhchivan and Dereleyez mahals expressed serious discontent with this settlement policy. The study concludes that the settlement of Armenians in Nakhchivan and its surrounding areas was a planned component of Russian colonial policy. This strategic intervention aimed to weaken the region's ancient Turkic identity and consolidate Russian imperial authority in the newly occupied territories by creating an ethnic base for imperial rule.

Keywords: Nakhchivan, Treaty of Turkmanchay, Armenian resettlement, Tsarist Russia, Demographic change

TÜRK VE BALKAN MUTFAKLARININ KESİŞİM NOKTALARI: ORTAK YEMEKLER ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

İrfan YURT

Doç. Dr., Karabük Üniversitesi
E-posta: irfanyurt@karabuk.edu.tr · ORCID: 0000-0001-6568-5328

ÖZET

Bu çalışma, tarihsel, coğrafi ve sosyo-kültürel etkileşimler sonucunda şekillenen Türk ve Balkan mutfakları arasındaki kesişim noktalarını ve ortak gastronomik mirası ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada, her iki mutfak kültüründe benzer biçimlerde yer alan börek/pita, sarma-dolma, musakka, köfte/cevapi, Elbasan tava ve helva/baklava gibi yemekler; malzeme kullanımı, hazırlanış ve pişirme yöntemleri, mutfak araç-gereçleri, gastronomik terminoloji ve sofra uygulamaları açısından karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği çalışmada, literatür taraması ve doküman analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Türk ve Balkan mutfakları arasındaki etkileşimin toplumsal ve kültürel boyutlarını daha kapsamlı biçimde değerlendirmek amacıyla Yapısal-İşlevsel Teori, Sosyal Değişim Teorisi ve Sosyal Kimlik Teorisi temel alınmıştır. Araştırma bulguları, Türk ve Balkan mutfakları arasındaki ilişkinin tek yönlü bir kültürel aktarım veya doğrudan bir mutfak etkisi olarak açıklanamayacağını göstermektedir. Özellikle Osmanlı yönetimi döneminde Anadolu'dan Balkanlar'a taşınan mutfak uygulamaları, yemekler, malzemeler ve pişirme teknikleri; Balkan coğrafyasının yerel ürünleri, iklim koşulları ve damak tercihleri doğrultusunda yeniden yorumlanmıştır. Buna karşılık Balkanlar'da şekillenen çeşitli mutfak uygulamaları ve ürünler, 19. ve 20. yüzyıllarda yaşanan kitlesel göçler aracılığıyla Anadolu'ya taşınarak yerel mutfakların çeşitlenmesine katkı sağlamıştır. Börek/pita, sarma-dolma, köfte/cevapi, Elbasan tava/Tavë Kosi, musakka, baklava ve kahve gibi örnekler, bu karşılıklı etkileşimin somut göstergeleri olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda ortak yemeklerin yalnızca benzer tarifler olarak değil, insan, ürün, teknik ve kültürel pratiklerin tarihsel dolaşımının sonuçları olarak değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir. Sonuç olarak Türk ve Balkan mutfakları arasında içerik, teknik, terminoloji, sembolik anlam ve sunum ritüelleri bakımından güçlü bir kültürel etkileşim ve uyarlanma süreci bulunmaktadır. Ortak gastronomik unsurlar, toplumsal kimliğin ve kültürel belleğin aktarılmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bu ortak mirasın belgelenmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması; gastronomi eğitimi, kültürel miras çalışmaları ve gastronomi turizmi açısından önemli katkılar sağlayabilir. Bu doğrultuda sözlü tarih çalışmalarının artırılması, ortak yemeklerin kayıt altına alınması ve Balkan mutfak mirasına yönelik kültürel ve turistik girişimlerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Mutfağı, Balkan Gastronomisi, Mutfak Kültürü, Karşılaştırmalı Gastronomi, Somut Olmayan Kültürel Miras

THE INTERSECTION OF TURKISH AND BALKAN CUISINES: A COMPARATIVE ANALYSIS THROUGH SHARED DISHES

İrfan YURT
Assoc. Prof. Dr., Karabük University
E-mail: irfanyurt@karabuk.edu.tr · ORCID: 0000-0001-6568-5328

ABSTRACT

This study aims to reveal the points of intersection and shared gastronomic heritage between Turkish and Balkan cuisines, which have been shaped through historical, geographical, and socio-cultural interactions. The study comparatively examines dishes that occur in similar forms in both culinary cultures, such as börek/pita, sarma-dolma, moussaka, köfte/cevapi, Elbasan tava, and halva/baklava, in terms of ingredient use, preparation and cooking methods, kitchen utensils and equipment, gastronomic terminology, and dining practices. Adopting a qualitative research approach, the study employs literature review and document analysis methods. In order to comprehensively evaluate the social and cultural dimensions of the interaction between Turkish and Balkan cuisines, the study is grounded in Structural-Functional Theory, Social Exchange Theory, and Social Identity Theory. The research findings indicate that the relationship between Turkish and Balkan cuisines cannot be explained as a one-way process of cultural transfer or direct culinary influence. Particularly during the Ottoman period, culinary practices, dishes, ingredients, and cooking techniques transferred from Anatolia to the Balkans were reinterpreted in accordance with the local products, climatic conditions, and culinary preferences of the Balkan region. Conversely, various culinary practices and products that developed in the Balkans were brought to Anatolia through mass migrations during the 19th and 20th centuries, contributing to the diversification of local cuisines. Examples such as börek/pita, sarma-dolma, köfte/cevapi, Elbasan tava/Tavë Kosi, moussaka, baklava, and coffee stand out as concrete manifestations of this reciprocal interaction. In this context, shared dishes should be regarded not merely as similar recipes, but as outcomes of the historical circulation of people, products, techniques, and cultural practices. In conclusion, there is a strong process of cultural interaction and adaptation between Turkish and Balkan cuisines in terms of content, techniques, terminology, symbolic meanings, and presentation rituals. Shared gastronomic elements play an important role in the transmission of social identity and cultural memory. Documenting, preserving, and transmitting this shared heritage to future generations may make significant contributions to gastronomy education, cultural heritage studies, and gastronomic tourism. Accordingly, it is recommended that oral history studies be expanded, shared culinary traditions be systematically documented, and cultural and tourism initiatives focusing on Balkan culinary heritage be developed.

Keywords: Turkish Cuisine, Balkan Gastronomy, Culinary Culture, Comparative Gastronomy, Intangible Cultural Heritage

DEĞİŞEN AVRUPA'DA İSLAM DİN EĞİTİMİ: ALMANYA'DA DİNSEL ÖZNELEŞME VE MÜSLÜMAN KİMLİĞİNİN OLUŞUMU

İsmail Hakkı YAVUZCAN

Dr., Tübingen Üniversitesi
E-posta: ismail-hakki.yavuzcan@uni-tuebingen.de · ORCID: 0009-0008-6764-1781

ÖZET

Avrupa'nın son on yıllarda geçirdiği toplumsal, kültürel ve demografik dönüşümler, dini çoğulculuk ve Müslümanların Avrupa toplumlarındaki konumu konusunda yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir. Avrupa Birliği bağlamında çeşitlilik, eşitlik, kültürlerarası diyalog ve toplumsal katılım gibi kavramların eğitim politikalarında giderek daha fazla önem kazanması, din eğitiminin de değişen toplumsal koşullar içerisinde yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu dönüşümün dikkat çekici örneklerinden biri, Almanya'da devlet okullarında İslam din dersinin kurumsallaşmasıdır. İslam din dersinin ortaya çıkışı, yalnızca Müslüman öğrencilerin dini bilgi edinmesine yönelik pedagojik bir düzenleme olarak değil, İslam'ın Avrupa'daki kurumsal ve kamusal görünürlüğünün değişen niteliğinin bir göstergesi olarak da ele alınabilir. Bu çalışma, Almanya'daki devlet okullarında İslam din dersinin öğrenciyi nasıl konumlandırdığını ve değişen Avrupa bağlamında Müslüman öğrencilerin dini kimliklerini anlamlandırma ve ifade etme süreçlerine yönelik hangi eğitimsel imkânları sunduğunu incelemektedir. Araştırmanın temel soruları şunlardır: İslam din dersi öğrenciyi dini bilginin pasif alıcısı olarak mı, yoksa dini gelenekleri yorumlayabilen ve kendi dini konumunu gerekçelendirebilen aktif bir özne olarak mı tasarlamaktadır? Öğretim programlarında eleştirel düşünme, dini muhakeme, dilsel ifade ve diyalog hangi işlevleri üstlenmektedir? Bu yaklaşım, Avrupa'daki değişen dini ve toplumsal çoğulculuk bağlamında nasıl anlamlandırılabilir? Araştırmada Almanya'nın seçilmiş eyaletlerinde uygulanan İslam din dersi öğretim programları karşılaştırmalı ve tematik bir yaklaşımla incelenmektedir. Analiz; dini bilgi, yorumlama, eleştirel düşünme, yargı oluşturma, dilsel ifade, diyalog, katılım ve kimlik gelişimi olmak üzere temel temalar üzerinden gerçekleştirilmektedir. İlk bulgular, okul temelli İslam din eğitiminin yalnızca dini bilgilerin aktarımına dayalı geleneksel bir öğretim anlayışının ötesine geçtiğini göstermektedir. Öğrencinin dini metinleri ve gelenekleri yorumlaması, farklı görüşleri karşılaştırması, kendi değerlendirmelerini gerekçelendirmesi ve dini kimliğini yaşadığı toplumsal çevrenin dili içerisinde ifade edebilmesi öne çıkmaktadır. Bu yönelim, dinsel özneleşme (religious agency) kavramı üzerinden değerlendirildiğinde, öğrencinin dini kimliğini yalnızca devralan değil, onu bilinçli biçimde anlamlandıran ve ifade eden bir özne olarak yapılandırıldığını göstermektedir. Çalışma, Almanya örneğinden hareketle İslam din eğitiminin değişen Avrupa'da dini çoğulculuk, kimlik oluşumu ve eğitim arasındaki ilişkileri anlamak açısından sunduğu imkânları tartışmakta; aynı zamanda Avrupa ve Balkanlar bağlamındaki farklı Müslüman deneyimlerin karşılaştırılmasına yönelik kavramsal bir zemin önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa'da İslam, Dinsel Özneleşme, Müslüman Kimliği, Dini Çoğulculuk, Eleştirel Düşünme, Almanya

ISLAMIC RELIGIOUS EDUCATION IN A CHANGING EUROPE: RELIGIOUS AGENCY AND MUSLIM IDENTITY FORMATION IN GERMANY

İsmail Hakkı YAVUZCAN
Dr., University of Tübingen
E-mail: ismail-hakki.yavuzcan@uni-tuebingen.de · ORCID: 0009-0008-6764-1781

ABSTRACT

The social, cultural, and demographic transformations that Europe has undergone in recent decades have generated new debates concerning religious pluralism and the position of Muslims within European societies. In the context of the European Union, concepts such as diversity, equality, intercultural dialogue, and social participation have gained increasing importance in educational and social policy discussions. These developments also call for a reconsideration of religious education in changing European societies. One significant example is the institutionalization of Islamic religious education in German public schools. The emergence of Islamic religious education can be understood not only as a pedagogical response to the religious needs of Muslim students but also as an indicator of the changing institutional and public position of Islam in Europe. This study examines how Islamic religious education in German public schools conceptualizes the learner and what educational possibilities it provides for Muslim students to interpret and articulate their religious identities within a changing European context. The study addresses three questions: Does Islamic religious education position students primarily as recipients of established religious knowledge or as active subjects capable of interpreting religious traditions and articulating their own religious positions? What roles do critical thinking, religious reasoning, linguistic expression, and dialogue play within Islamic religious education curricula? And how can these educational objectives be understood in the context of changing religious and social pluralism in Europe? Methodologically, the study employs a comparative and thematic analysis of Islamic religious education curricula in selected German Länder. The analysis focuses on key curricular dimensions, including religious knowledge, interpretation, critical thinking, judgment formation, linguistic expression, dialogue, participation, and identity development. The findings indicate that school-based Islamic religious education extends beyond a predominantly transmission-oriented model of religious instruction. Students are encouraged to interpret religious texts and traditions, engage with different perspectives, formulate reasoned judgments, and articulate their religious identities within the linguistic and social context in which they live. From the perspective of religious agency, this orientation suggests a shift from students merely receiving and reproducing religious knowledge toward their active engagement in constructing meaning and articulating their religious positions. Drawing on the German case, the study discusses Islamic religious education as an educational space in which religious tradition, identity formation, and contemporary European social contexts intersect. It contributes to broader discussions on religious pluralism, Muslim identity formation, and the transformation of Islamic religious education in Europe, while also providing a conceptual basis for comparative discussion of Muslim experiences in Germany, the Balkans, and other European contexts.

Keywords: Islam in Europe, Religious Agency, Muslim Identity, Religious Pluralism, Critical Thinking, Germany

СПЕЦИФИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСПЕКТИВНОЙ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ МОЛОДЫХ ЛИДЕРОВ: НА ПРИМЕРЕ ОПЫТА УЗБЕКИСТАНА

Жахонгир Ш. ТУРСУНБОЕВ

Докторант кафедры социологии, Самаркандский государственный университет имени Шарофа Рашидова, Самарканд, Узбекистан
E-mail: shodiyorovich1202@gmail.com

АННОТАЦИЯ

В статье представлен научный анализ становления, этапов развития и современных тенденций системы подготовки перспективных молодых руководящих кадров в Республике Узбекистан. Исследование раскрывает содержание и сущность проводимых в стране реформ, направленных на совершенствование системы государственного управления, повышение эффективности государственной гражданской службы и формирование нового поколения руководителей, обладающих современными профессиональными компетенциями. Особое внимание уделено институциональным механизмам отбора, подготовки, повышения квалификации и профессионального развития руководящих кадров, а также нормативно-правовым основам организации данного процесса. Рассмотрены специфические особенности национальной системы подготовки руководящих кадров, в частности внедрение принципов меритократии, формирование кадрового резерва, развитие управленческого потенциала молодежи, совершенствование лидерских качеств, стратегического мышления и современных управленческих компетенций. Кроме того, обоснована значимость укрепления взаимодействия между государственными органами, высшими образовательными учреждениями и организациями, осуществляющими повышение квалификации, а также расширения использования цифровых технологий и механизмов непрерывного профессионального развития. В рамках исследования проведён сравнительный анализ зарубежного опыта подготовки руководящих кадров. Изучены эффективные модели кадровой политики, программы развития лидерских качеств, системы подготовки государственных служащих и компетентностно-ориентированные механизмы оценки, применяемые в развитых странах. На основе проведённого анализа определены возможности адаптации передового международного опыта к национальной системе государственного управления. Полученные результаты направлены на дальнейшее совершенствование системы подготовки перспективных молодых руководящих кадров, формирование конкурентоспособного кадрового потенциала государственной службы и разработку научно обоснованных практических рекомендаций по повышению эффективности государственного управления.

Ключевые слова: Перспективная молодежь, Руководящие кадры, Государственная гражданская служба, Кадровая политика, Меритократия, Лидерство, Компетенции, Кадровый резерв, Международный опыт, Государственное управление, Узбекистан

SPECIFIC CHARACTERISTICS OF A PROMISING SYSTEM FOR TRAINING YOUNG LEADERS: THE CASE OF UZBEKISTAN

Jakhongir Sh. TURSUNBOEV

PhD Student, Department of Sociology, Samarkand State University named after Sharof Rashidov, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: shodiyorovich1202@gmail.com

ABSTRACT

This article provides a scientific analysis of the formation, developmental stages, and contemporary trends of the system for preparing promising young managerial personnel in the Republic of Uzbekistan. The study examines the essence of the ongoing reforms aimed at improving the public administration system, enhancing the effectiveness of the civil service, and developing a new generation of managerial personnel equipped with modern professional competencies. Particular attention is paid to the institutional mechanisms for the selection, training, professional development, and capacity building of managerial personnel, as well as to the legal and regulatory framework governing this process. The paper highlights the distinctive features of Uzbekistan's system for preparing managerial personnel, including the introduction of meritocracy-based principles, the formation of a managerial talent pool, the development of leadership potential among young professionals, and the enhancement of strategic thinking and contemporary managerial competencies. Furthermore, the study substantiates the importance of strengthening cooperation among public authorities, higher education institutions, and professional development organizations, while emphasizing the role of digital technologies and continuous professional learning in improving the quality of leadership training. The research also presents a comparative analysis of international experience in managerial personnel development. Effective models of human resource policy, leadership development programs, civil service training systems, and competency-based assessment approaches implemented in developed countries are examined. Based on this analysis, the paper identifies opportunities for adapting international best practices to Uzbekistan's national public administration system. The findings contribute to the further improvement of the national system for developing promising young managerial personnel, strengthening the competitiveness of the public sector workforce, and formulating scientifically grounded recommendations for enhancing the effectiveness of public administration.

Keywords: Promising youth, Managerial personnel, Civil service, Human resource policy, Meritocracy, Leadership, Competencies, Talent pool, International experience, Public administration, Uzbekistan

KUNDUZ İLE YILDIZ DESTANI SÖZ VARLIĞININ TEMATİK-SEMANTİK GRUPLARI: KORPUS TEMELLİ VE DİLBİLİMSEL KÜLTÜR İNCELEMESİ

Jurabek XOLMIRZAYEV

Semerkant Devlet Üniversitesi, Orta Asya Halkları Dilleri ve Kültürleri Enstitüsü, Semerkant, Özbekistan
E-posta: jorabekxolmirzayev577@gmail.com · ORCID: 0009-0008-2669-6137

ÖZET

Makalede Özbek halk destanı "Qunduz bilan Yulduz" söz varlığının korpus temelli tematik-anlamsal analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 38.807 sözcük birimi ve 10.744 özgün sözcük biçiminden oluşan metin korpusu esas alınarak yürütülmüştür. Sonuç olarak destanın söz varlığının altı tematik-anlamsal gruba ayrıldığı tespit edilmiştir: antroponimler ve toplumsal unvanlar sözvarlığı, at-binek hayvanı ve zoonim sözvarlığı, mitolojik-dinî sözvarlık, doğa ve mekân sözvarlığı, silah-teçhizat sözvarlığı ile somatik ve içsel duygu durumu sözvarlığı. Analiz sonucunda "qunduz" sözcüğünün destan metninde hem zoolojik terim (kunduz, nehir hayvanı) hem de baş kahraman Kunduzoy'un adının köken aldığı bir apelatif olarak eşzamanlı kullanıldığı halk edebiyatına özgü bir cinas olgusu bilimsel açıdan temellendirilmiştir. Ayrıca atın Gırkök ve Gırot gibi varyant adlandırmaları, sözlü icra geleneklerinin karşılıklı etkileşiminin bir sonucu olarak yorumlanmıştır. Makale sonuçları Özbek halk bilimi, sözlükbilim ve dil-kültür bilimi alanlarında kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Destan sözvarlığı, Tematik-anlamsal grup, Korpus dilbilimi, Cinas, Antroponim, Zoonim, "Qunduz bilan Yulduz"

RELIGIOUS PERSPECTIVES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION

Khabibulla BAYMANOV

Prof. Dr., Tashkent University of Applied Sciences (UTAS), Tashkent, Uzbekistan
E-mail: habibullo81@list.ru

ABSTRACT

This study examines the relationship between religious perspectives and artificial intelligence (AI) in the context of rapid digitalization, focusing on their impact on society's spiritual life, ethical values, and public consciousness. The widespread adoption of AI in education, healthcare, public administration, and information and communication technologies has created new opportunities for disseminating religious knowledge, digitizing religious heritage, and enhancing religious and educational activities. Simultaneously, challenges related to algorithmic bias, misinformation, manipulative digital content, information security, and digital ethics have become increasingly important research concerns. The study employs a systematic, comparative, interdisciplinary, and content-analysis methodology to evaluate the influence of AI-powered chatbots, automated translation systems, recommendation algorithms, and other digital technologies on religious awareness, faith culture, and digital religious communication. Particular attention is given to maintaining human oversight, strengthening critical thinking, verifying the credibility of religious sources, and ensuring compliance with ethical standards in digital environments. The scientific novelty of the research lies in proposing an interdisciplinary framework for assessing AI's influence on religious perspectives, systematizing the ethical, legal, and methodological principles governing AI applications in religious and educational contexts, and developing a conceptual approach to ensuring the credibility of digital religious information. The expected outcomes include evidence-based recommendations for maximizing AI's benefits while minimizing potential risks, improving digital ethics, media and information literacy, and strengthening mechanisms for evaluating religious content. The practical significance of the study lies in its application to higher education institutions, research centers, religious organizations, and digital platforms by providing methodological recommendations for the responsible use of AI. The findings are expected to support religious tolerance, promote a trustworthy digital information environment, and contribute to evidence-based policies on the ethical integration of artificial intelligence into religious communication.

Keywords: Digitalization, Artificial intelligence, Religious perspectives, Digital transformation, Religious communication

ASKERÎ EĞITIME İLGININ ARTIRILMASINDA MODERN İLETIŞIM STRATEJILERININ UYGULANMASI

Khayal JUMAYEDDİNOV
Yarbay, Milli Savunma Üniversitesi
E-posta: cumayeddinov588@gmail.com · ORCID: 0009-0009-5098-9244

ÖZET

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, dijitalleşmenin yaygınlaşması ve sosyal medya platformlarının toplumsal yaşamda önemli bir yer edinmesi, askerî eğitimin tanıtımına yönelik yeni iletişim yaklaşımlarının geliştirilmesini zorunlu hâle getirmiştir. Geleneksel tanıtım yöntemlerinin etkisinin sınırlı kaldığı günümüzde, askerî eğitim kurumlarının toplumla etkili ilişkiler kurabilmesi, gençlerin meslek tercihlerini etkileyen bilgi ortamının doğru yönetilmesi ve askerlik mesleğinin saygınlığının artırılması amacıyla modern iletişim stratejilerinin uygulanması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda askerî eğitime olan ilginin artırılması yalnızca bilgilendirme faaliyetleriyle sınırlı olmayıp, hedef kitlenin ihtiyaçlarına uygun iletişim kanallarının seçilmesi, etkileşimli içeriklerin hazırlanması, dijital platformlarda etkili bilgi politikalarının yürütülmesi ve kamu güveninin güçlendirilmesi gibi kapsamlı uygulamaları da içermektedir. Bu araştırmada askerî eğitime olan ilginin artırılmasında modern iletişim stratejilerinin teorik ve uygulamalı temelleri sistematik bir biçimde incelenmiştir. Araştırma kapsamında stratejik iletişim, dijital pazarlama, sosyal medya yönetimi, halkla ilişkiler, markalaşma ve kurumsal imaj oluşturma alanlarındaki bilimsel yaklaşımlar değerlendirilmiş, bunların askerî eğitim sisteminde uygulanabilirliği analiz edilmiştir. Özellikle sosyal medya platformları, resmî internet siteleri, multimedya içerikleri, sanal tanıtımlar, etkileşimli etkinlikler, dijital reklam kampanyaları ve mezun başarı hikâyelerinin paylaşılması gibi iletişim araçlarının potansiyeli ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Araştırma bulguları, iletişim stratejilerinin planlı ve sürdürülebilir biçimde uygulanmasının askerî eğitim kurumlarının toplumdaki görünürlüğünü artırdığını, gençlerin askerlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağladığını ve meslek seçimi sürecinde önemli bir motivasyon unsuru oluşturduğunu göstermektedir. Ayrıca şeffaf bilgi politikaları, kamuoyuyla açık iletişim ve millî-manevî değerler ile vatanseverlik anlayışının modern iletişim araçları aracılığıyla etkili biçimde sunulması, askerî eğitimin saygınlığının güçlendirilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Uluslararası uygulamaların karşılaştırmalı analizi sonucunda dijital iletişim teknolojileri, yapay zekâ tabanlı kişiselleştirilmiş bilgi sistemleri, analitik izleme araçları ve veri analiz mekanizmalarının askerî eğitim kurumlarının iletişim faaliyetlerinin etkinliğini önemli ölçüde artırdığı ortaya konulmuştur. Araştırmanın sonucunda, modern iletişim stratejilerinin askerî eğitim sistemine entegre edilmesinin yalnızca aday öğrencilerin kazanılmasına değil, aynı zamanda devletin savunma politikalarına yönelik toplumsal desteğin güçlendirilmesine, millî güvenlik bilincinin geliştirilmesine ve profesyonel askerî personel yetiştirilmesinin niteliğinin artırılmasına da katkı sağladığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda stratejik iletişim, dijital dönüşüm ve yenilikçi bilgi teknolojilerinin bütüncül biçimde uygulanması, askerî eğitim kurumlarının sürdürülebilir gelişiminin temel unsurlarından biri olarak değerlendirilebilir. Araştırmada ortaya konulan bilimsel yaklaşımlar ve uygulamaya yönelik öneriler, askerî eğitim alanındaki iletişim politikalarının geliştirilmesi, gençlerin askerî eğitime ilgisinin artırılması ve rekabetçi bir askerî eğitim ortamının oluşturulması açısından önemli metodolojik ve pratik katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Askerî eğitim, İletişim stratejileri, Dijital iletişim, Sosyal medya, Mesleki yönlendirme

APPLICATION OF MODERN COMMUNICATION STRATEGIES TO ENHANCE INTEREST IN MILITARY EDUCATION

Khayal JUMAYEDDİNOV
Lieutenant Colonel, National Defense University
E-mail: cumayeddinov588@gmail.com · ORCID: 0009-0009-5098-9244

ABSTRACT

The rapid development of information and communication technologies, the widespread expansion of digitalization, and the growing role of social media platforms in contemporary society have made it necessary to adopt new communication approaches for the promotion of military education. Under conditions where the effectiveness of traditional promotional methods has become increasingly limited, the implementation of modern communication strategies has become particularly important for establishing effective relationships between military educational institutions and society, managing the information environment that influences young people's career choices, and enhancing the prestige of the military profession. In this context, increasing interest in military education extends beyond the mere dissemination of information and encompasses comprehensive measures, including the selection of communication channels tailored to the needs of target audiences, the development of interactive content, the implementation of effective information policies across digital platforms, and the strengthening of public trust. This study systematically examines the theoretical and practical foundations of modern communication strategies aimed at increasing interest in military education. The research synthesizes existing scholarly approaches in the fields of strategic communication, digital marketing, social media management, public relations, branding, and institutional image building, while evaluating their applicability within the military education system. Particular attention is devoted to assessing the potential of communication tools such as social media platforms, official websites, multimedia content, virtual presentations, interactive events, digital advertising campaigns, and the dissemination of alumni success stories. The findings indicate that the purposeful development and continuous implementation of communication strategies significantly enhance the public visibility of military educational institutions, foster positive perceptions of military careers among young people, and serve as an important motivational factor in career decision-making. Furthermore, transparent information policies, open dialogue with the public, and the effective communication of national values and patriotic ideals through modern communication channels make a substantial contribution to strengthening the reputation and public image of military education. Based on a comparative analysis of international experience, the study demonstrates that the adoption of digital communication technologies, artificial intelligence-based personalized information systems, analytical monitoring tools, and data analysis mechanisms considerably improves the effectiveness of communication activities carried out by military educational institutions. The study concludes that the integration of modern communication strategies into the military education system contributes not only to attracting prospective applicants but also to strengthening public support for national defense policy, fostering national security awareness, and improving the quality of professional military personnel training. In this regard, the integrated application of strategic communication, digital transformation, and innovative information technologies may be regarded as one of the key directions for the sustainable development of military educational institutions. The scientific approaches and practical recommendations proposed in this study provide both methodological and practical value for improving communication policies in the field of military education, increasing young people's interest in military education, and creating a competitive military education environment.

Keywords: Military education, Communication strategies, Digital communication, Social media, Career orientation

YAZILI VE SÖZLÜ GELENEK ARASINDA KÖROĞLU DESTANI: TEBRİZ–TİFLİS NÜSHASINDA NESİR YAPISI VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Konul AMRAHOVA
Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü
E-posta: konul.emrahova96@gmail.com · ORCID: 0009-0003-2579-9699

ÖZET

Köroğlu Destanı, Türk dünyasında sözlü ve yazılı geleneklerin etkileşimiyle şekillenen önemli epik anlatılardan biridir. Farklı coğrafyalarda ortaya çıkan varyantlar, olay örgüsü, kahraman kadrosu ve coğrafi çevrenin yanı sıra sözlü epik malzemenin yazılı metne aktarılması ve yeniden düzenlenmesi bakımından da farklılık göstermektedir. Bu çalışmada, destanın önemli yazılı kaynaklarından biri olan Tebriz–Tiflis nüshası, sözlü ve yazılı gelenek arasındaki ilişkiler, nesir yapısı ve anlatım özellikleri açısından incelenmektedir. Çalışmanın amacı, nüshanın yalnızca genel özelliklerini ortaya koymak değil, sözlü epik malzemenin yazılı kültür içerisinde nasıl düzenlendiğini belirlemektir. Araştırmada karşılaştırmalı metin incelemesi, yapısal çözümleme ve tarihî-kültürel değerlendirme yöntemlerinden yararlanılmıştır. İnceleme sonucunda, nüshanın âşık repertuvarında saz ve söz meclislerinde icra edilen metnin doğrudan yazıya geçirilmiş biçimi olmadığı; sözlü gelenekten aktarılan epik malzemenin yazılı kültür ve kitap çevresi içerisinde yeniden düzenlendiği görülmektedir. Nüshanın 28 bölümden oluşması ve geleneksel "kol" yapısından farklı bir kompozisyon sergilemesi, yazılı destan ve roman geleneğiyle ilişkisini ortaya koymaktadır. Olayların kronolojik biçimde sıralanmaması, Köroğlu'nun doğumu ve kökenine ilişkin bilgilerin anlatının ilerleyen bölümlerinde verilmesi ve farklı epizotların tek bir kompozisyon içinde birleştirilmesi, metnin kendine özgü bir kuruluş mantığına sahip olduğunu göstermektedir. Bu yapı, yazıcının mevcut anlatıları yalnızca kaydetmediğini; onları seçtiğini, birleştirdiğini ve belirli bir anlatı düzeni içinde yeniden biçimlendirdiğini düşündürmektedir. Nesir bölümlerinde uzun cümle yapıları, Arapça ve Farsça kökenli kelime ve terkipler, izafet yapıları ve Farsça söz diziminin etkisi belirgindir. Yazılı edebî dile özgü anlatım kalıplarının yanı sıra "Raviler böyle naklederler ki..." gibi ifadeler, metnin kıssa ve hikâye anlatıcılığı geleneğiyle ilişkisini göstermektedir. Buna karşılık koşma, geraylı ve bayatı gibi manzum bölümlerde halk dilinin canlılığı ve sözlü geleneğe özgü akıcı anlatım büyük ölçüde korunmuştur. Bu durum, nüshanın nesir ve nazım bölümleri arasında belirgin bir üslup farklılığı bulunduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada ayrıca kâtip-yazar müdahalesinin dil ve biçimle sınırlı kalmadığı, metnin etik ve ideolojik çerçevesini de etkilediği belirlenmiştir. Olayların sıralanması, epizotların genişletilmesi, kahramanlık modelinin dönüştürülmesi ve Köroğlu'nun tarihî-dinî bir çerçevede yeniden konumlandırılması bu müdahalenin başlıca göstergeleridir. "Celâli Köroğlu" adlandırması, Şah Abbas'la mücadele, Tekeli boyuyla ilişkilendirme ve Köroğlu'nun farklı kadın karakterlerle ilişkileri, kahramanın geleneksel isyancı tipinden daha karmaşık bir epik modele dönüştürüldüğünü göstermektedir. Sonuç olarak Tebriz–Tiflis nüshası, sözlü epik malzemenin yazılı edebiyat, şehirli okuyucu çevresi ve dönemin tarihî-siyasal koşulları içinde yeniden şekillendiği özgün bir metin olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Köroğlu Destanı, Tebriz–Tiflis nüshası, Sözlü gelenek, Yazılı gelenek, Nesir yapısı, Metin kompozisyonu

BETWEEN ORAL AND WRITEN TRADITION: THE PROSE STRUCTURE AND NARRATIVE FEATURES OF THE TEBRIZ–TIFLIS VERSION OF THE KOROGLU EPIC

Konul AMRAHOVA

PhD Student, Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore
E-mail: konul.emrahova96@gmail.com · ORCID: 0009-0003-2579-9699

ABSTRACT

The Koroglu is one of the important epic narratives shaped through the interaction of oral and written traditions in the Turkic world. Variants emerging in different geographical regions differ not only in plot, characters, and geographical setting, but also in the transmission and reorganization of oral epic material within written texts. This study examines the Tabriz–Tbilisi manuscript, one of the important written sources of the epic, with particular attention to the relationship between oral and written traditions, prose structure, and narrative features. The aim of the study is not merely to describe the general characteristics of the manuscript, but to determine how oral epic material was organized and transformed within written culture. The study employs comparative textual analysis, structural analysis, and historical-cultural evaluation. The analysis demonstrates that the manuscript is not a direct transcription of a text performed within the ashug repertoire and in traditional musical and oral gatherings; rather, epic material transmitted from the oral tradition was reorganized within a written and book-centered cultural environment. The manuscript consists of 28 sections and displays a compositional structure different from the traditional kol form, revealing its relationship with written epic and narrative traditions. The non-chronological arrangement of events, the presentation of Koroglu's birth and origins in later sections, and the combination of different episodes within a single composition indicate that the text possesses its own distinctive principle of organization. This structure suggests that the scribe did not merely record existing narratives but selected, combined, and reshaped them within a particular narrative framework. The prose sections are characterized by long sentence structures, Arabic- and Persian-derived words and compounds, izafet constructions, and the influence of Persian syntax. Alongside literary written-language patterns, expressions such as "Raviler böyle nakleder-ler ki..." ("The narrators relate that...") indicate the text's connection with the tradition of qissa and storytelling. In contrast, the verse sections, including qoshma, garayli, and bayati, largely preserve the vitality of folk language and the fluent narrative style characteristic of oral tradition. This demonstrates a significant stylistic distinction between the prose and verse sections of the manuscript. The study also demonstrates that scribal-authorial intervention was not limited to language and form but also affected the ethical and ideological framework of the text. The ordering of events, expansion of episodes, transformation of the heroic model, and repositioning of Koroglu within a historical-religious framework are among the principal indicators of this intervention. The designation "Celali Koroglu," his conflict with Shah Abbas, his association with the Tekeli tribe, and his relationships with various female characters demonstrate that the hero is transformed from a conventional rebellious figure into a more complex epic model. Consequently, the Tabriz–Tbilisi manuscript may be regarded as a distinctive text in which oral epic material was reshaped within written literary culture, an urban reading environment, and the historical-political conditions of its period.

Keywords: Koroğlu Epic, Tabriz–Tbilisi manuscript, Oral tradition, Written tradition, Prose structure, Textual composition

KARAKALPAK HALKINDA GELİN SEÇME GELENEĞİ VE KALIM GELENEĞİNİN ETNOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Kuanishbek Jienbekovich TUREKEEV

Doç. Dr., İnovasyon Teknolojileri Üniversitesi, Nukus, Karakalpakistan, Özbekistan
E-posta: turekeev@inbox.ru · ORCID: 0000-0002-9753-4652

ÖZET

Bu makalede Karakalpak halkının evlilik öncesi gerçekleştirilen gelenek ve ritüelleri, gelin seçme geleneği, görücülük/çöpçatanlık ve kalım ödeme geleneğinin tarihî ve etnografik özellikleri ele alınmaktadır. Karakalpak toplumunda gelin seçimi, ailenin önemli görevlerinden biri olarak kabul edilmiş; bu süreçte gençlerin isteklerinin yanı sıra ailelerin sosyal ve ekonomik durumları da dikkate alınmıştır. Çöpçatanlık (sawshılıq), evlilik öncesi dönemin önemli aşamalarından biri olarak ortaya çıkmış; başlangıçta bu görevin erkekler tarafından yerine getirildiği, daha sonraki dönemlerde ise kadınların da aktif biçimde bu sürece katıldığı belirtilmiştir. Quda túsiw töreni sırasında iki taraf arasında evlilik, düğün masrafları, çeyiz ve kalım miktarına ilişkin temel konularda anlaşmaya varılmıştır. Makalede kalım ödeme geleneğinin eski tarihî kökenleri, bunun geçmişte büyükbaş hayvan, at, deve ve para şeklinde gerçekleştirilmesi ve XIX–XX. yüzyıllarda miktarının ailenin sosyal ve ekonomik durumuna göre belirlenmesi incelenmektedir. Ayrıca kalımın yoksul aileler için evlilik konusunda ciddi bir engel oluşturduğu ve bu sorunun çözümünde qarsı quda olarak adlandırılan karşılıklı dünürlük geleneğinin önemli bir rol oynadığı ortaya konulmaktadır. Halk şairlerinin eserlerinden yararlanılarak kızların kaderi, ataerkil ilişkiler ve evlilikteki sosyal eşitsizlikler de ele alınmaktadır. XXI. yüzyılın başlarından itibaren toplumdaki demokratik değişimlerin etkisiyle bu geleneklerin içerik ve biçiminde önemli dönüşümler yaşanmış; gençlerin evlilik konusunda kendi kararlarını verme eğilimi giderek güçlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karakalpaklar, Evlilik düğünü, Kalım parası, Geleneksel gelenekler

ETHNOLOGICAL FEATURES OF THE BRIDE SELECTION AND BRIDE PRICE (KALYM) TRADITIONS OF THE KARAKALPAK PEOPLE

Kuanishbek Jienbekovich TUREKEEV

Assoc. Prof. Dr., University of Innovation Technologies, Nukus, Karakalpakstan, Uzbekistan
E-mail: turekeev@inbox.ru · ORCID: 0000-0002-9753-4652

ABSTRACT

This article examines the pre-marital customs and rituals of the Karakalpak people, with particular attention to the tradition of bride selection, matchmaking, and the payment of qalıń (bride price) from historical and ethnographic perspectives. In Karakalpak society, the selection of a bride was regarded as one of the important responsibilities of the family. In this process, not only the preferences of the young couple but also the social and economic status of their families were taken into consideration. Matchmaking (sawshılıq) constituted an important stage of the pre-marital period. Initially, this role was mainly performed by men, while in later periods women also became actively involved in the matchmaking process. During the quda túsiw ceremony, the two families reached agreements on the marriage, wedding expenses, dowry, and the amount of qalıń. The article also explores the historical origins of the qalıń payment tradition and examines its various forms, including livestock, horses, camels, and monetary payments. In the nineteenth and twentieth centuries, the amount of qalıń was generally determined according to the social and economic status of the families. The study further demonstrates that qalıń could constitute a serious obstacle to marriage for poorer families and that the tradition of reciprocal matchmaking, known as qarsı quda, played an important role in overcoming this difficulty. Through references to the works of folk poets, the article also highlights the fate of women, patriarchal relations, and social inequality in marriage. Since the beginning of the twenty-first century, significant transformations have occurred in the content and form of these traditions under the influence of social and democratic changes, while young people have increasingly sought to make their own decisions regarding marriage.

Keywords: Karakalpaks, Wedding ceremony, Bride price, Traditional customs

EBEVEYNLİK STRESİNİ AZALTMADA PSİKOLOJİK MÜDAHALELERİN ETKİLİLİĞİ: SİSTEMATİK BİR DERLEME

Kübra KALE[1*], Süleyman Barbaros YALÇIN[2]

[1]Doktora Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi
[2]Prof. Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: pdrkubracetin71@gmail.com · ORCID: 0000-0002-9892-5188

ÖZET

Ebeveynlik stresi, ebeveynlik rolünün getirdiği sorumluluklar ile ebeveynin sahip olduğu bireysel ve çevresel kaynaklar arasındaki uyumsuzluk neticesinde ortaya çıkan önemli bir psikolojik güçlük olarak değerlendirilmektedir. Yüksek düzeydeki ebeveynlik stresinin; ebeveynlerin psikolojik iyi oluş durumları, sergiledikleri ebeveynlik davranışları ve kurdukları ebeveyn çocuk ilişkileri üzerinde olumsuz etkileri olabilmektedir. Bu doğrultuda planlanan bu sistematik derlemenin temel amacı, ebeveynlik stresini azaltmak amacıyla geliştirilen psikolojik ve psikososyal müdahalelerin etkililiğine dair güncel kanıtları kapsamlı bir şekilde incelemektir. Araştırma, Sistematik Derlemeler ve Meta-Analizler için Tercih Edilen Raporlama Öğeleri (PRISMA) rehber ilkeleri doğrultusunda titizlikle yürütülecektir. Bu kapsamda PubMed, Scopus ve Web of Science veri tabanlarında 2023 ile 2026 yılları arasında yayımlanmış olan akademik çalışmalar sistematik bir biçimde taranacaktır. Araştırmaya; ebeveynlik stresini azaltmaya yönelik kabul ve kararlılık terapisi temelli psikolojik ya da psikososyal bir müdahale içeren ve aynı zamanda ebeveynlik stresini temel bir sonuç değişkeni olarak ele alıp değerlendiren araştırmalar dahil edilecektir. Seçilen çalışmalara ilişkin örneklem özellikleri, müdahale türü, süresi, uygulama biçimi, araştırmalarda kullanılan ölçme araçları ve elde edilen temel bulgular sistematik bir yapı içinde incelenecektir. Ayrıca dahil edilen çalışmaların metodolojik kaliteleri, uygun ve geçerli değerlendirme araçları vasıtasıyla ayrıntılı olarak değerlendirilecektir. İncelenecek olan çalışmaların; kabul ve kararlılık terapisi ekseninde şekillenen bilişsel davranışçı müdahaleler, mindfulness temelli yaklaşımlar, psikoeğitim programları, ebeveynlik becerileri eğitimleri ve diğer çeşitli psikososyal müdahalelerin ebeveynlik stresi üzerindeki etkilerine dair güncel kanıtlar sunması beklenmektedir. Öte yandan, söz konusu müdahalelerin etkililiğinin; müdahale türüne, uygulama biçimine, süresine ve ebeveynlerin demografik ve bireysel özelliklerine bağlı olarak çeşitlilik gösterebileceği öngörülmektedir. Ebeveynlik stresini azaltmayı hedefleyen psikolojik müdahalelerin bu şekilde sistematik olarak incelenmesinin, ebeveynlere yönelik koruyucu ve önleyici nitelikteki psikolojik danışma uygulamalarının geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Son olarak, bu süreçte elde edilecek bulguların, ebeveynlik stresinin hafifletilmesinde etkili olan müdahale yaklaşımlarının net bir şekilde belirlenmesine ve kanıta dayalı psikolojik danışma uygulamalarına yönelik işlevsel önerilerin oluşturulmasına değerli katkılar sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynlik stresi, Psikolojik müdahale, Psikolojik danışma, Ebeveynlik

THE EFFECTIVENESS OF PSYCHOLOGICAL INTERVENTIONS IN REDUCING PARENTING STRESS: A SYSTEMATIC REVIEW

Kübra KALE[1*], Süleyman Barbaros YALÇIN[2]

[1]PhD Student, Necmettin Erbakan University
[2]Prof. Dr., Kyrgyz-Turkish Manas University
[*]Corresponding author · E-mail: pdrkubracetin71@gmail.com · ORCID: 0000-0002-9892-5188

ABSTRACT

Parenting stress is considered a significant psychological challenge arising from the mismatch between the responsibilities inherent in the parenting role and the individual and environmental resources available to the parent. High levels of parenting stress can have adverse effects on parents' psychological well-being, their parenting behaviors, and the parent-child relationships they establish. Accordingly, the primary objective of this systematic review is to comprehensively examine current evidence regarding the effectiveness of psychological and psychosocial interventions designed to reduce parenting stress. The research will be conducted rigorously in accordance with the Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) guidelines. To this end, academic studies published between 2023 and 2026 will be systematically searched across the PubMed, Scopus, and Web of Science databases. The review will include studies that feature a psychological or psychosocial intervention based on Acceptance and Commitment Therapy (ACT) aimed at reducing parenting stress and that treat parenting stress as a primary outcome variable. Sample characteristics, intervention types, durations, delivery formats, measurement tools, and key findings of the selected studies will be analyzed within a systematic framework. Furthermore, the methodological quality of the included studies will be evaluated in detail using appropriate and valid assessment tools. The studies to be examined... It is expected to present current evidence regarding the effects of cognitive-behavioral interventions framed within Acceptance and Commitment Therapy, mindfulness-based approaches, psychoeducation programs, parenting skills training, and various other psychosocial interventions on parenting stress. Furthermore, it is anticipated that the effectiveness of these interventions may vary depending on the type of intervention, the mode of delivery, the duration, and the demographic and individual characteristics of the parents. It is believed that such a systematic examination of psychological interventions aimed at reducing parenting stress will make significant contributions to the development of protective and preventive psychological counseling practices for parents. Finally, the findings obtained through this process are expected to contribute significantly to clearly identifying effective intervention approaches for alleviating parenting stress and to formulating practical recommendations for evidence-based psychological counseling practices.

Keywords: Parenting stress, Psychological intervention, Psychological counseling, Parenting

PAKİSTAN'DA TERÖRİZMİ ANLAMAK: NİYETLER VE NEDENLER

Ayesha KHALIL, Aimen NAJAM, Laiba MAQBOOL*, Urooj SAJID, Nageen MUJEEB

Pencap Üniversitesi, İdari Bilimler Enstitüsü, Lahor, Pakistan
*Sorumlu yazar · E-posta: laibamaqbool0328@gmail.com

ÖZET

Pakistan'da onlarca yıldır süregelen askeri ve güvenlik odaklı terörle mücadele politikalarına rağmen terörizm hâlâ ciddi bir güvenlik sorunu olmaya devam etmektedir. Bu çalışma, militanlığı besleyen temel niyet ve nedenleri, 50 lisans ve lisansüstü katılımcıdan (%60 erkek, %40 kadın) oluşan yapılandırılmış bir anketi, siyaset bilimi ve sosyal bilim uzmanlarıyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle birleştiren karma yöntemli bir tasarımla incelemektedir. SPSS'te frekans analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılarak ekonomi, işsizlik, yoksulluk, eğitim eksikliği, siyasi faktörler ve sosyal faktörler olmak üzere altı bağımsız değişken ile bağımlı değişken olan terörist saldırılar arasındaki ilişki test edilmiştir. Regresyon modeli, terörizm algısındaki varyansın %49'unu açıklamaktadır (RZ = ,490). Dijital propaganda en güçlü anlamlı yordayıcı olarak öne çıkarken (β = ,365, p = ,010), bunu sosyo-ekonomik gerilim izlemiştir (β = ,344, p = ,034); kurumsal başarısızlık tek başına anlamlı bulunmamış (β = ,094, p = ,569) olsa da arka plan koşulu olarak %100 sıklıkla ifade edilmiştir. Bulgular, yoksulluk, yolsuzluk, adaletsizlik ve sosyal medya etkisinin birlikte, sosyo-ekonomik dışlanma ve siyasi marjinalleşmenin bir kimlik krizi yarattığı ve aşırılıkçı grupların bunu hedefli dijital propaganda yoluyla istismar ettiği bir döngü oluşturduğunu göstermektedir. Mevcut terörle mücadele önlemleri, fiziksel militan ağların dağıtılmasına odaklandığından yalnızca kısa vadeli başarı sağlamaktadır. Çalışma, kalıcı barışın yalnızca güce dayanmak yerine güvenlik operasyonlarını sosyo-ekonomik kalkınma, hızlı ve adil yargı, eğitim ve istihdam fırsatlarıyla birleştiren kapsamlı bir strateji gerektirdiği sonucuna varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Pakistan, Yoksulluk, Yönetişim, Radikalleşme, Dijital propaganda

UNDERSTANDING OF TERRORISM IN PAKISTAN: INTENTIONS AND CAUSES

Ayesha KHALIL, Aimen NAJAM, Laiba MAQBOOL*, Urooj SAJID, Nageen MUJEEB

University of the Punjab, Institute of Administrative Sciences, Lahore, Pakistan
*Corresponding author · E-mail: laibamaqbool0328@gmail.com

ABSTRACT

Terrorism remains a persistent security challenge in Pakistan despite decades of military and security-focused counter-terrorism policy. This study examines the underlying intentions and causes that sustain militancy, using a mixed-methods design that combines a structured questionnaire (N = 50 undergraduate and postgraduate respondents, 60% male and 40% female) with semi-structured interviews of political science and social science experts. Frequency analysis and multiple linear regression were applied in SPSS to test the relationship between six independent variables — economy, unemployment, poverty, lack of education, political factors, and social factors — and the dependent variable, terrorist attacks. The regression model explained 49% of the variance in perceptions of terrorism (RZ = .490). Digital propaganda emerged as the strongest significant predictor (β = .365, p = .010), followed by socio-economic strain (β = .344, p = .034), while institutional failure alone was not statistically significant (β = .094, p = .569), though it appeared with 100% frequency as a background condition. Findings show that poverty, corruption, injustice, and social media influence together create a cycle in which socio-economic exclusion and political marginalisation produce an identity crisis that extremist groups exploit through targeted digital propaganda. Current counter-terrorism measures, centred on dismantling physical militant networks, achieve only short-term success because they leave these structural drivers unaddressed and digital recruitment channels remain fully operative. The study concludes that lasting peace requires a comprehensive strategy that pairs security operations with socio-economic development, swift and fair justice, education and employment opportunities, and a coordinated digital counter-messaging effort, rather than relying on force alone.

Keywords: Terrorism, Pakistan, Poverty, Governance, Radicalization, Digital propaganda

DİJİTAL EĞİTİM KAYNAKLARI ARACILIĞIYLA YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN KÜRESEL BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Lala ALLAHVERDİYEVA
Doç. Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi
E-posta: laleallahverdiyeva@ndu.edu.az · ORCID: 0009-0000-5446-2268

ÖZET

Makale, modern eğitim ortamında dijital teknolojilerin rolünü ele almaktadır. Çalışma, lisans öğrencilerinin küresel yetkinliklerinin oluşumunda dijital eğitim kaynaklarının önemini analiz etmektedir. Özellikle çevrimiçi platformların, elektronik kütüphanelerin, açık eğitim kaynaklarının ve etkileşimli öğrenme araçlarının; öğrencilerin eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği ve kültürlerarası anlayış gibi becerilerinin geliştirilmesi üzerindeki olumlu etkisi ortaya konulmaktadır. Makale ayrıca dijital ortamda öğretimin düzenlenmesi, öğretmen-öğrenci etkileşiminin yeni biçimleri ve bağımsız öğrenme fırsatlarının genişletilmesi konularını da incelemektedir. Analizler, dijital eğitim kaynaklarının etkin kullanımının, lisans öğrencilerinde küresel bir zihniyetin oluşması, uluslararası akademik ortama uyum sağlamaları ve mesleki hayata daha iyi hazırlanmaları için uygun koşullar yarattığını göstermektedir. Sonuç olarak, yükseköğretim kurumlarında dijital kaynakların kullanımının küresel yetkinliklerin geliştirilmesi açısından büyük önem taşıdığı ve eğitim kalitesinin artırılmasına katkıda bulunduğu vurgulanmaktadır. Kişisel sonuçlar, öğrencilerin olumlu bir değer sistemine dayalı olarak hareket etmeye hazır olduklarını ve bu yöndeki deneyimlerinin gelişmekte olduğunu göstermelidir. Bu sonuçlar, eğitim kurumlarında yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri aracılığıyla şekillenir. Söz konusu faaliyetler; geleneksel sosyokültürel ve ahlaki-etik değerlerin yanı sıra kabul görmüş davranış normlarına uygun olarak yapılandırılır; bunun sonucunda öğrencilerde öz farkındalık, kendi kendini eğitme ve kişisel gelişim süreçleri ilerlerken bireyin içsel duruşu da güçlenir. Yükseköğretim kurumlarında küresel yetkinliklerin geliştirilmesine yönelik mevcut öğretim materyalleri oldukça geniş fırsatlar sunmaktadır. Geleneksel basılı ders kitapları bile, öğretim sürecinde doğru ve amaca uygun bir şekilde kullanıldığında, bu becerilerin kazandırılmasına önemli katkılar sağlayabilir. Ayrıca günümüzde bilgi teknolojilerinin insanların yaşamındaki rolü giderek artmakta ve bilgi okuryazarlığı, bir bireyin genel eğitim düzeyinin önemli göstergelerinden biri haline gelmektedir. Dijital kaynaklar; öğrencilerin kısa sürede büyük miktarda bilgiyi özümseme, işleme ve pratik faaliyetlerde uygulama becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Zamanımızın önemli problemi olan dijital becerilerin öyrencilerde mütlak ola bilmesi şimdiki egitim prosesinin en gerekli faktorüdür. Dijital becerilerin geliştirilmesi, öğrencilerin çeşitli bilgi kaynaklarını amaçlı ve sorumlu bir şekilde kullanmalarını sağlar. Bu beceriler ayrıca öğrencilerin bilgi güvenliği, dijital etik ve telif hakkı konusunda farkındalıklarını artırmaya yardımcı olur. Dijital bir eğitim ortamında, öğrenciler bağımsız kararlar alma, sorunları çözme ve yeni bilgileri yaratıcı bir şekilde uygulama konusunda geniş fırsatlara sahiptir. Öğretmenlerin pedagojik amaçlarla dijital teknolojileri kullanması, eğitimin etkileşimini ve öğrencilerin eğitim sürecine aktif katılımını artırır. Bu nedenle, dijital becerilerin amaçlı bir şekilde geliştirilmesi, modern yükseköğretimin kalitesini iyileştirmenin ve öğrencileri küresel işgücü piyasasının gereksinimlerine hazırlamanın önemli koşullarından biridir.

Anahtar Kelimeler: Küresel beceriler, Yüksek lisans programı, Dijital eğitim, Eğitim standartları, Kişilerarası beceriler, Temel okuryazarlık

DEVELOPMENT OF GLOBAL SKILLS OF MASTER STUDENTS THROUGH DIGITAL EDUCATIONAL RESOURCES

Lala ALLAHVERDİYEVA
Assoc. Prof. Dr., Nakhchivan State University
E-mail: laleallahverdiyeva@ndu.edu.az · ORCID: 0009-0000-5446-2268

ABSTRACT

The article discusses the role of digital technologies in the modern educational environment. The study analyzes the importance of digital educational resources in the formation of global competencies of undergraduates. In particular, the positive impact of online platforms, electronic libraries, open educational resources and interactive learning tools on the development of students' skills such as critical thinking, communication, collaboration and intercultural understanding is shown. The article also examines the issues of organizing teaching in a digital environment, new forms of teacher-student interaction, as well as expanding independent learning opportunities. The analysis shows that the effective use of digital educational resources creates conditions for the formation of a global mindset of undergraduates, their adaptation to the international academic environment and their better preparation for professional activity. As a result, it is emphasized that the application of digital resources in higher education institutions is of great importance in terms of the development of global competencies and contributes to improving the quality of education. Personal results should show that students are ready to act based on a positive value system and that their experience in this direction is developing. These results are formed through training and education activities carried out in educational institutions. These activities are structured in accordance with traditional socio-cultural and moral-ethical values, as well as accepted norms of behavior, and as a result, students develop self-awareness, self-education and self-development processes, and the internal position of the individual is strengthened. The existing teaching materials for the development of global competencies in higher education institutions create quite wide opportunities. Even traditional paper textbooks, when used correctly and purposefully in the teaching process, can make a significant contribution to the formation of these skills. In addition, in modern times, the role of information technologies in people's lives is increasingly increasing, and information literacy is becoming one of the important indicators of a person's general educational level. Digital resources play an important role in developing students' skills to assimilate large amounts of information in a short period of time, process it, and apply it in practical activities.

Keywords: Global skills, Master's program, Digital education, Educational standards, Interpersonal skills, Basic literacy

100. YILINDA TÜRKOLOJİ: GELECEK YÜZYILIN BİLİMSEL YOL HARİTASI

Lale ŞABANOVA

Arş. Gör., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü
E-posta: lale.shabanova@gmail.com · ORCID: 0000-0003-3266-2917

ÖZET

1926 yılında Bakü'de gerçekleştirilen Birinci Türkoloji Kurultayı, yalnızca Türkoloji tarihinin en önemli bilimsel toplantılarından biri değil, aynı zamanda Türk halklarının ortak bilimsel düşünce, dil, kültür ve akademik iş birliği anlayışının kurumsallaşmasında belirleyici bir dönüm noktası olmuştur. Kurultayda dil, edebiyat, tarih, alfabe ve kültürel meseleler üzerine yürütülen tartışmalar, Türkoloji araştırmalarının sonraki gelişim yönünü önemli ölçüde etkilemiştir. Aradan geçen yüz yıl içinde Türkoloji, geleneksel dil, edebiyat, tarih ve folklor araştırmalarının ötesine geçerek dijital beşerî bilimler, kültürel miras çalışmaları, karşılaştırmalı araştırmalar, yapay zekâ teknolojileri ve uluslararası akademik iş birlikleriyle yeni bir gelişim evresine ulaşmıştır. Bu bağlamda, Birinci Türkoloji Kurultayı'nın yüzüncü yılında Türkolojinin geçmiş mirasının yeniden değerlendirilmesi ve gelecek yüzyıla yönelik bilimsel önceliklerin belirlenmesi önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Birinci Türkoloji Kurultayı'nın ortaya koyduğu bilimsel ilkeleri günümüz Türkolojisinin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden değerlendirmek ve gelecek yüzyıla yönelik kapsamlı bir bilimsel yol haritası önermektir. Araştırmada tarihsel-karşılaştırmalı, analitik ve öngörü temelli yaklaşımlardan yararlanılarak Türkolojinin mevcut durumu, karşılaştığı yeni sorunlar ve gelecekteki gelişim perspektifleri incelenmektedir. Özellikle Azerbaycan'ın Türkoloji geleneğinin oluşumu ve gelişimindeki öncü rolü, Bakü'nün Türk dünyasının bilim merkezi olarak taşıdığı tarihsel misyon ve Azerbaycan'da faaliyet gösteren akademik kurumların ortak Türk bilimine katkıları değerlendirme kapsamına alınmaktadır. Bunun yanı sıra Türk dünyasının farklı coğrafyalarında, özellikle Güney Azerbaycan'da yaşayan Türk topluluklarının dil, folklor ve kültürel mirasının araştırılması ve ortak Türkoloji perspektifinden değerlendirilmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Araştırmada dijital arşivlerin oluşturulması, ortak Türkoloji veri tabanlarının geliştirilmesi, yapay zekâ destekli dil ve metin araştırmaları, ortak folklor ve kültürel miras projeleri, sözlü kültür ürünlerinin dijital ortamda belgelenmesi, genç araştırmacılar arasında akademik hareketliliğin artırılması ve Türk dünyası üniversiteleri arasında sürdürülebilir bilimsel ağların güçlendirilmesi gelecek yüzyılın temel öncelikleri olarak ele alınmaktadır. Sonuç olarak çalışma, Birinci Türkoloji Kurultayı'nın bilimsel mirasının yalnızca tarihsel bir değer taşımadığını; aynı zamanda Türk dünyasının ortak bilimsel stratejilerinin ve kültürel iş birliği politikalarının şekillendirilmesinde güncel ve stratejik bir referans niteliği taşıdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Birinci Türkoloji Kurultayı, Türkoloji, Türk dünyası, Kültürel miras, Dijital Türkoloji

TURKOLOGY IN ITS 100TH YEAR: A SCIENTIFIC ROADMAP FOR THE NEXT CENTURY

Lale ŞABANOVA

Res. Asst., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore
E-mail: lale.shabanova@gmail.com · ORCID: 0000-0003-3266-2917

ABSTRACT

The First Turkological Congress, held in Baku in 1926, was not only one of the most significant scholarly gatherings in the history of Turkology, but also a decisive turning point in the institutionalization of the shared scientific thought, linguistic and cultural heritage, and academic cooperation of the Turkic peoples. The discussions held at the Congress on language, literature, history, alphabet, and cultural issues significantly influenced the subsequent development of Turkological studies. Over the course of the past century, Turkology has moved beyond traditional research in language, literature, history, and folklore and entered a new stage of development shaped by the digital humanities, cultural heritage studies, comparative research, artificial intelligence technologies, and international academic cooperation. In this context, on the centenary of the First Turkological Congress, the reassessment of Turkology's intellectual and scholarly legacy and the identification of scientific priorities for the coming century have become an important academic imperative. The aim of this study is to reconsider the scholarly principles established by the First Turkological Congress in light of the contemporary needs of Turkology and to propose a comprehensive scientific roadmap for the next century. Employing historical-comparative, analytical, and foresight-oriented approaches, the study examines the current state of Turkology, the emerging challenges confronting the field, and its prospective directions of development. Particular attention is given to Azerbaijan's pioneering role in the formation and development of the Turkological tradition, the historical mission of Baku as a center of scholarship in the Turkic world, and the contributions of academic institutions operating in Azerbaijan to the advancement of Turkological studies. In addition, the study emphasizes the need to investigate the linguistic, folkloric, and cultural heritage of Turkic communities living in different regions of the Turkic world, particularly in South Azerbaijan, and to examine this heritage within a common Turkological framework. The study identifies the creation of digital archives, the development of shared Turkological databases, AI-assisted research in language and textual studies, joint projects on folklore and cultural heritage, the digital documentation of oral cultural traditions, increased academic mobility among young researchers, and the strengthening of sustainable scholarly networks among universities of the Turkic world as key priorities for the coming century. In conclusion, the study demonstrates that the scholarly legacy of the First Turkological Congress represents not merely a historical value but also a contemporary and strategic reference point for shaping common scientific strategies and cultural cooperation policies across the Turkic world.

Keywords: First Turkological Congress, Turkology, Turkic World, Cultural Heritage, Digital Turkology

ОТРАЖЕНИЕ МУЛЬТИКУЛЬТУРНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Лейла ГАСАНОВА

Преподаватель, Азербайджанский государственный педагогический университет, филологический факультет, Баку
E-mail: leylamuzi@gmail.com · ORCID: 0009-0006-9057-9205

АННОТАЦИЯ

Азербайджанская литература развивалась на протяжении веков и заняла уникальное место в мировой литературной сокровищнице благодаря своему богатому художественному наследию, национально-духовным ценностям и разнообразию тематики. Это литературное наследие, сформированное на разных этапах исторического развития, в полной мере отражает мировоззрение, культуру, систему духовных ценностей и взаимоотношения с другими народами. С древних времен азербайджанский народ устанавливал отношения с различными этническими и религиозными общинами на основе принципов добрососедства, взаимного уважения и сотрудничества, и эта толерантная среда нашла отражение как в социально-культурной жизни общества, так и в художественном творчестве. Литература, как одно из главных средств сохранения исторической памяти и духовного образа народа, сыграла важную роль в продвижении мультикультурных ценностей. Идеи уважения к различным религиям, народам и культурам, гуманизма, взаимопонимания и сосуществования нашли художественное выражение на том или ином уровне в произведениях, относящихся к различным этапам развития азербайджанской литературы. В произведениях, написанных от классицизма до современности, мультикультурализм представлен не только как социальное явление, но и как воплощение гуманизма, духовного богатства и универсальных ценностей. В этом отношении азербайджанская литература имеет особое значение как богатый художественный источник, отражающий диалог различных культур и преемственность традиций толерантности.

Ключевые слова: Литература, Мультикультурализм, Толерантность, Литературная традиция

REFLECTION OF MULTICULTURAL VALUES IN AZERBAIJANI LITERATURE

Leyla HASANOVA

Lecturer, Azerbaijan State Pedagogical University, Faculty of Philology, Baku
E-mail: leylamuzi@gmail.com · ORCID: 0009-0006-9057-9205

ABSTRACT

Azerbaijani literature has developed over centuries and has taken a unique place in the world literary treasury with its rich artistic heritage, national-spiritual values and diverse subject matter. This literary heritage, formed at different stages of historical development, fully reflects the worldview, culture, system of spiritual values and mutual relations with other peoples. Since ancient times, the Azerbaijani people have established relations with various ethnic and religious communities based on the principles of good neighborliness, mutual respect and cooperation, and this tolerant environment has been reflected in the socio-cultural life of society as well as in artistic creativity. Literature, as one of the main means of preserving the historical memory and spiritual image of the people, has played an important role in the promotion of multicultural values. The ideas of respect for different religions, nations and cultures, humanism, mutual understanding and coexistence have found artistic expression at one level or another in examples belonging to different stages of development of Azerbaijani literature. In works written from the classical period to the modern era, multiculturalism has been presented not only as a social phenomenon, but also as an embodiment of humanity, spiritual richness, and universal values. In this regard, Azerbaijani literature is of particular importance as a rich artistic source reflecting the dialogue of different cultures and the continuity of traditions of tolerance.

Keywords: Literature, Multiculturalism, Tolerance, Literary tradition

ZAMANIN ÖTESİNDEN GELEN SES: BALKAN DİLLERİNDE TÜRKÇENİN YAŞAYAN İZLERİ

Lindita XHANARI
Prof. Dr., Tiran Üniversitesi, Tarih-Filoloji Fakültesi, Dilbilim Bölümü, Tiran, Arnavutluk
E-posta: lindalatifi@yahoo.com

ÖZET

Bu çalışma, Türkçenin Balkan dilleri üzerindeki tarihsel ve güncel etkisini, dilsel etkileşim, kültürel aktarım ve ortak Balkan hafızası bağlamında ele almaktadır. Çalışmanın temel amacı, Türkçeden Balkan dillerine geçen kelime ve yapım eklerinin yalnızca tarihsel birer ödünçleme unsuru olmadığını; zaman içerisinde yerel dillerin söz varlığına, anlamsal yapısına ve günlük kullanımına uyum sağlayarak canlı ve üretken dil unsurlarına dönüştüğünü ortaya koymaktır. Bu çerçevede Arnavutça, Boşnakça, Bulgarca, Hırvatça, Makedonca, Romence, Sırpça ve Yunancadaki Türkçe kökenli kelimeler; kullanım sıklıkları, semantik alanları, stilistik değerleri ve dilbilgisel işlevleri açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Çalışmada, Türkçenin Balkanlardaki etkisinin yalnızca Osmanlı dönemiyle sınırlandırılamayacağı; tarihsel ve arkeolojik veriler ışığında daha erken dönemlerde Türk boyları aracılığıyla başlayan temasların da bu sürecin önemli bir parçası olduğu vurgulanmaktadır. Türkçe kökenli kelimelerin ev eşyaları, yemek kültürü, giyim, mimari, askerî ve idarî yapı, din, sosyal hayat, meslekler ve insan özellikleri gibi hayatın hemen her alanına yayılması, söz konusu etkileşimin derinliğini göstermektedir. Bunun yanı sıra Türkçeden geçen -ci/-cı, -lik, -kâr, -li, -siz, -ce gibi yapım eklerinin Balkan dillerinde farklı fonetik biçimlere dönüşerek yeni kelimeler üretmeye devam etmesi, Türkçe etkisinin yalnızca tarihsel değil, aynı zamanda üretken bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. Çalışmanın önemli bir diğer boyutunu, Türkçe kökenli unsurların Balkan dillerindeki statüsü oluşturmaktadır. Bu kelimeler; günlük dilde vazgeçilmez biçimde yaşayan unsurlar, daha sınırlı kullanım alanına sahip sözcükler ve arkaik ya da özel bağlamlarda varlığını sürdüren kelimeler şeklinde değerlendirilmektedir. Ayrıca Türkçeden geçen kelimelerin yerel eklerle birleşerek yeni biçimler kazanması, ödünçleme sürecinin tek yönlü olmadığını ve Balkan dillerinin bu unsurları kendi dil sistemleri içerisinde yeniden şekillendirdiğini göstermektedir. Bu nedenle Türkizmler, yalnızca bir dilden diğerine aktarılmış sözcükler olarak değil, karşılıklı dilsel ve kültürel temasın ürünleri olarak ele alınmaktadır. Çalışma aynı zamanda Türkçenin Balkanlardaki etkisinin söz varlığıyla sınırlı kalmadığını; toponimi, kişi adları, soyadları ve ortak kültürel kodlar aracılığıyla da varlığını sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Özellikle Arnavutça örneğinde görülen geniş toponimik ve onomastik miras, Türkçenin bölgenin yalnızca dilsel değil, coğrafi ve toplumsal hafızasında da kalıcı izler bıraktığını göstermektedir. Son olarak, günümüzde Türk dizilerinin Balkan coğrafyasında oluşturduğu yeni dilsel ve kültürel etkileşim alanı ele alınmaktadır. Televizyon dizileri aracılığıyla daha önce tarihsel süreçte Balkan dillerine yerleşmiş Türkçe kökenli kelimeler yeni bağlamlarda yeniden duyulmakta; genç kuşaklar arasında Türkçe ifadelerin, telaffuzların ve kültürel çağrışımların yayılmasıyla geçmişten gelen dil mirası yeni bir görünürlük kazanmaktadır. Bu bağlamda çalışma, Türkçenin Balkan dillerindeki varlığını yalnızca geçmişin bir kalıntısı olarak değil, tarihsel hafızadan güncel iletişim ve popüler kültüre uzanan yaşayan, dönüşen ve yeniden üretilen bir dil mirası olarak değerlendirmektedir.

ÖZBEKLERDE EVLENME VE TAZİYE GELENEKLERİ

Lobar EGAMBERDIYEVA

Bilim Uzmanı, Semerkant Devlet Üniversitesi, Özbek Dilbilimi Bölümü, Semerkant, Özbekistan
E-posta: eshoxjahon437@gmail.com · ORCID: 0009-0000-5641-8551

ÖZET

Evlenme (düğün) ve taziye (cenaze) ritüelleri, Türk dünyasının ortak kültür coğrafyasında, özellikle de Türkiye Türkleri ve Özbek halklarının folklorik mirasında geçiş dönemlerinin en dinamik aşamalarını oluşturur. Bireysel ve kolektif kimliği inşa etme işlevinin ötesinde bu gelenekler; toplumun sosyal belleğini, kültürel kodlarını, değerler dizgesini ve inanç dünyasını somutlaştıran semiyotik birer sistemdir. Bu çalışmanın amacı; her iki toplumda evlenme ve taziye pratiklerinin tarihsel kökenlerini, sosyokültürel işlevlerini ve kolektif bilinçteki izdüşümlerini mukayeseli bir yaklaşımla ortaya koymaktır. Toplumsal bütünleşmeyi ve kolektif sevinci temsil eden evlenme törenleri; kına gecesi, düğün alayı, geleneksel müzik ve dans pratikleri ile zengin sofra kültürü gibi ritüelistik unsurlarla şekillenir. Nitekim Özbek düğünlerinin simgesi olan "Yor-yor"lar ile Anadolu sahasındaki düğün türküleri ve ağıt-türkü geçişkenliği, bu aktarımın kuşaklararası sürekliliğini kanıtlar niteliktedir. Öte yandan toplumsal dayanışma ve inanç ekseninde şekillenen taziye ritüelleri ise Kur'an tilaveti, taziye kalıpları, taziye yemekleri ve mersiyeler (özellikle Özbek sahasındaki yığılar/koşuklar) gibi pratiklerle yas sürecini yapılandırır. Araştırmada karşılaştırmalı folklor yöntemi benimsenmiş; saha verileri, yazılı kaynaklar ve sözlü kültür ürünleri analitik bir süzgeçten geçirilerek evlenme ve taziye ritüelleri tipolojik olarak sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgular, bu ritüellerin salt birer sosyal olgu olmanın ötesinde, kültürel kimliğin muhafazası ve aktarımında dinamik birer mekanizma olduğunu göstermektedir. Birlik, dayanışma ve empati gibi evrensel değerler bu törensel döngüler aracılığıyla yeniden üretilmekte ve kültürel mirasın sürdürülebilirliği güvence altına alınmaktadır. Sonuç olarak, evlenme ve taziye gelenekleri, yaşayan folklorun en canlı kesitleri olarak toplumsal yapıyı, inanç sistemini ve kültürel kimliği yansıtan organik birer belgedir. Bu çalışmanın, Türk dünyası mukayeseli folklor araştırmalarına metodolojik bir katkı sunacağı ve kültürel mirasın korunmasına yönelik yeni perspektifler geliştireceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Folklor, Evlenme, Taziye, Kültürel miras, Gelenek

MARRIAGE AND CONDOLENCE CUSTOMS AMONG UZBEKS

Lobar EGAMBERDIYEVA

Research Specialist, Samarkand State University, Department of Uzbek Linguistics, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: eshoxjahon437@gmail.com · ORCID: 0009-0000-5641-8551

ABSTRACT

Marriage (wedding) and condolence (funeral) rituals constitute the most dynamic stages of the rites of passage within the shared cultural geography of the Turkic world, particularly in the folkloric heritage of Anatolian Turks and the Uzbek people. Beyond their function of constructing individual and collective identity, these traditions represent semiotic systems that embody the social memory, cultural codes, axiological systems, and belief systems of society. This study aims to reveal the historical origins, socio-cultural functions, and reflections in the collective consciousness of marriage and condolence practices in both societies through a comparative approach. Representing social integration and collective joy, marriage ceremonies are shaped by ritualistic elements such as the henna night, wedding procession, traditional music and dance practices, and a rich culinary culture. Indeed, "Yor-yor" songs, which are the symbol of Uzbek weddings, along with wedding songs and the transition between laments and songs in the Anatolian region, demonstrate the intergenerational continuity of this transmission. On the other hand, condolence rituals shaped around social solidarity and faith structure the mourning process through practices such as Quranic recitation, formulas of condolence, funeral meals, and elegies (especially lamentations/koşuks in the Uzbek field). A comparative folklore method was adopted in the research; marriage and condolence rituals were typologically classified by filtering field data, written sources, and oral cultural products through an analytical lens. The findings indicate that these rituals, far from being mere social phenomena, serve as dynamic mechanisms in preserving and transmitting cultural identity. Universal values such as unity, solidarity, and empathy are reproduced through these ceremonial cycles, thereby ensuring the sustainability of cultural heritage. In conclusion, marriage and condolence traditions, as the most vibrant segments of living folklore, serve as organic documents reflecting social structure, belief systems, and cultural identity. It is anticipated that this study will make a methodological contribution to comparative folklore research in the Turkic world and develop new perspectives for the preservation of cultural heritage.

Keywords: Folklore, Marriage, Condolence, Cultural heritage, Tradition

DOĞADAN KOPAN İNSAN VE AŞIRI TÜKETİM ÇAĞI

Maftuna DADASHOVA
Dr., Bağımsız Araştırmacı
E-posta: educationbymaftuna@gmail.com · ORCID: 0009-0003-3075-7960

ÖZET

İnsan, yüzyıllar boyunca doğayla birlikte var olmuş, onun ritmini dinleyerek yaşamını biçimlendirmiştir. Ancak modern çağın hızlanan üretim ve tüketim anlayışı, bu kadim bağı giderek zayıflatmış ve doğa, yaşamın ayrılmaz bir parçası olmaktan uzaklaşarak sınırsız bir tüketim nesnesine dönüşmüştür. Bugün karşı karşıya kalınan iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı, plastik kirliliği ve doğal kaynakların hızla tükenmesi, yalnızca çevresel bir krizin değil, insanın doğayla kurduğu ilişkinin değişiminin de bir yansımasıdır. Bu çalışma, doğadan kopuş ile aşırı tüketim çağının çevresel ve toplumsal sonuçlarını çevresel sürdürülebilirlik perspektifinden incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş, konuya ilişkin uluslararası literatür ile çevre raporları doküman incelemesi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda, tüketimin temel gereksinimleri karşılamanın ötesine geçerek bireyin kimliğini, statüsünü ve yaşam biçimini tanımlayan bir olgu hâline geldiği görülmektedir. Sürekli üretim ve tüketimi yücelten bu anlayış, insanı doğanın kadim döngüsünden koparırken, aynı zamanda onun doğayla kurduğu aidiyet duygusunu da giderek aşındırmaktadır. Böylece çevre sorunları yalnızca ekolojik dengenin bozulmasıyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda insanın doğaya karşı sorumluluk duygusunun zayıflamasına da işaret etmektedir. Çalışma, günümüz çevre krizlerinin tek bir nedene indirgenemeyeceğini; insanın doğayla kurduğu ilişkinin dönüşümü ve tüketim merkezli yaşam anlayışının bu sürecin önemli unsurları arasında yer aldığını ortaya koymaktadır. Doğayla uyumlu bir gelecek inşa edebilmek, yalnızca daha az tüketmekle değil, insanın kendisini doğanın efendisi olarak gören anlayıştan uzaklaşarak doğayla daha bilinçli ve dengeli bir ilişki kurmasıyla mümkündür. Bu yönüyle çalışma, çevresel sürdürülebilirlik bağlamında insan-doğa ilişkisinin dönüşümüne ilişkin bir değerlendirme sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsan ve doğa, Aşırı tüketim, Çevresel sürdürülebilirlik, Çevre etiği, Ekolojik farkındalık

HUMANITY DETACHED FROM NATURE AND THE AGE OF OVERCONSUMPTION

Maftuna DADASHOVA

Dr., Independent Researcher
E-mail: educationbymaftuna@gmail.com · ORCID: 0009-0003-3075-7960

ABSTRACT

For centuries, humanity has coexisted with nature, shaping its life by listening to its rhythm. However, the accelerating production and consumption mentality of the modern age has gradually weakened this ancient bond, transforming nature from an inseparable part of life into an object of unlimited consumption. Today's climate change, biodiversity loss, plastic pollution, and the rapid depletion of natural resources are not only a reflection of an environmental crisis but also of the changing relationship between humanity and nature. This study aims to examine the environmental and social consequences of this detachment from nature and the era of excessive consumption from an environmental sustainability perspective. The research employs a qualitative research method, evaluating international literature and environmental reports through document analysis. The analysis reveals that consumption has gone beyond meeting basic needs, becoming a phenomenon that defines an individual's identity, status, and lifestyle. This understanding, which glorifies continuous production and consumption, disconnects humanity from nature's ancient cycle while gradually eroding its sense of belonging to nature. Thus, environmental problems are not limited to the disruption of ecological balance but also point to the weakening of humanity's sense of responsibility towards nature. This study reveals that current environmental crises cannot be reduced to a single cause; the transformation of humanity's relationship with nature and the consumption-centered lifestyle are significant elements in this process. Rebuilding a future in harmony with nature is possible not only by consuming less, but also by moving away from the mindset that sees humanity as the master of nature and establishing a more conscious and balanced relationship with it. In this respect, the study offers an assessment of the transformation of the human-nature relationship within the context of environmental sustainability.

Keywords: Human and nature, Overconsumption, Environmental sustainability, Ecological awareness

الإصلاح والنهوض الحضاري عند علي عزت بيغوفيتش: في ضوء نقده للحداثة الغربية

محمود نفيسة

دكتور، عضو هيئة التدريس، جامعة غازي عنتاب، كلية الإلهيات، قسم الفلسفة الإسلامية، غازي عنتاب، تركيا

البريد الإلكتروني: mahmudnefise@gantep.edu.tr · ORCID: 0000-0003-0334-7686

الملخص

تبحث هذه الدراسة في أطروحة الإصلاح والنهوض الحضاري لدى المفكر ورجل الدولة البوسني علي عزت بيغوفيتش (1925–2003م)، انطلاقاً من فرضية مؤداها أن نقده للحداثة الغربية لم يكن مجرد رد فعل دفاعي أو رفض أيديولوجي للغرب، بل شكّل مدخلاً تأسيسياً لبناء رؤية متكاملة للإنسان والمجتمع والدولة. وتعتمد الدراسة المنهج التحليلي النقدي المقارن في استنطاق مؤلفاته الأساسية، وفي طليعتها: "الإسلام بين الشرق والغرب"، و"عوائق النهضة الإسلامية"، و"الإعلان الإسلامي"، و"هروبي إلى الحرية"؛ لتتبع معالم الطريق الثالث بوصفه أفقاً تركيبيّاً يتجاوز الثنائيات الإقصائية الحادة، ويوفق بين كفاءة الحضارة المادية وعمق الثقافة الروحية. وتنتظم الدراسة في أربعة محاور تحليلية متكاملة؛ يتناول أولها المنطلق الأنثروبولوجي للإصلاح عبر تفكيك الاختزال المادي للإنسان ونقد نموذج "الإنسان ذي البعد الواحد" في الفلسفتين الماركسية والداروينية، مع تأصيل ثنائية (الطين والروح) كقاعدة لكينونة الإنسان الحر والمستقل أخلاقياً. ويعالج المحور الثاني نقد الحداثة الغربية وإعادة ضبط العلاقة معها من خلال التمييز المفاهيمي الدقيق بين "الثقافة" بوصفها فضاء المعنى والقيم والحرية، و"الحضارة" باعتبارها فضاء التقنية والإنتاج والتنظيم، فضلاً عن التفرقة الإجرائية بين "منهج العمل" الغربي الواجب استيعابه في الدقة والانضباط، و"طريقة الحياة" الغربية الواجب نقدها وتجاوزها في الاستهلاك والاغتراب. ويركز المحور الثالث على مشروع النهضة الإسلامية القائم على استعادة الوظيفة العملية والتغييرية للقرآن في الواقع، والمصالحة بين الإيمان والفاعلية العلمية، وصياغة معادلة «استعمار الأدوات واستقلال الغايات» لضمان توظيف التقنية وسيلةً خادمةً للقيم لا قيّمةً عليها. بينما يُفرد المحور الرابع لرصد الاختبار الميداني وانتقال الفلسفة من الفكرة إلى الدولة عبر الممارسة السياسية والمؤسسية في تأسيس حزب العمل الديمقراطي (SDA)، واختبار أخلاقيات القوة وضوابطها القرآنية إبان حرب البوسنة (1992–1995م)، وصولاً إلى اتفاقية دايتون التي جسّدت التوتر بين مثالية المبدأ وإكراهات الواقعية السياسية المقيدة بالأخلاق. وتخلص الدراسة إلى أن القيمة الكبرى لمشروع بيغوفيتش لا تكمن في تقديم نموذج مؤسسي ناجز أو وصفة تقنية للنهضة، بل في «إعادة صياغة سؤال النهضة نفسه»؛ مؤكداً أن النهوض الحضاري لا يتحقق باستنساخ الحداثة الغربية ولا بالنكوص إلى الماضي، وإنما باستعادة الإنسان لمعناه الأخلاقي والروحي شرطاً للفاعلية المادية والتاريخية.

الكلمات المفتاحية: علي عزت بيغوفيتش، النهوض الحضاري، نقد الحداثة الغربية، الطريق الثالث، اتفاقية دايتون

REFORM AND CIVILIZATIONAL RENEWAL IN THE THOUGHT OF ALIJA IZETBEGOVIĆ: IN LIGHT OF HIS CRITIQUE OF WESTERN MODERNITY

Mahmud NEFİSE

Asst. Prof. Dr., Gaziantep University, Faculty of Theology, Department of Islamic Philosophy, Gaziantep, Türkiye
E-mail: mahmudnefise@gantep.edu.tr · ORCID: 0000-0003-0334-7686

ABSTRACT

This study investigates the paradigm of reform and civilizational revival in the thought of the Bosnian philosopher and statesman Alija Izetbegović (1925–2003). It is premised on the hypothesis that his critique of Western modernity was neither a defensive reaction nor a reactionary rejection of the West, but rather a foundational framework for constructing an integrated vision of man, society, and statecraft. Employing a comparative critical-analytical methodology, the paper examines Izetbegović's primary corpus—most notably Islam Between East and West, Obstacles to Islamic Resurgence, The Islamic Declaration, and Escape to Freedom—to elucidate his conception of the "Third Way" as a synthesizing horizon that transcends polarizing dualisms and reconciles the efficiency of material civilization with the transcendent depth of spiritual culture. The study unfolds across four interrelated analytical axes: the first examines the anthropological foundation of reform by deconstructing materialist reductionism and the "one-dimensional man" posited by Marxist and Darwinian frameworks, while affirming the dual nature of man—the synthesis of physical matter and divine spirit—as the bedrock of moral freedom and responsibility. The second axis addresses the critique of Western modernity and the reconstruction of engagement with it by formulating a rigorous conceptual distinction between "Culture" (the realm of meaning, ethics, and freedom) and "Civilization" (the realm of technology, production, and organization), while drawing a clear methodological division between an emulable Western "method of work" grounded in rigor, discipline, and scientific inquiry, and an alienating Western "way of life" characterized by consumerism and spiritual void. The third axis focuses on the architecture of Islamic revival through reactivating the practical and transformative dimension of the Qur'an, reconciling faith with empirical efficacy, and formulating the paradigm of "mastering the tools while maintaining autonomous ends" to ensure that modern science serves transcendent human values. Finally, the fourth axis investigates the empirical field-test from idea to statecraft, tracing the operationalization of philosophy in political practice through the founding of the Party of Democratic Action (SDA), upholding the Qur'anic ethics of restrained power during the Bosnian War (1992–1995), and navigating the tragic tension between moral idealism and bounded realpolitik at the Dayton Accords. The study concludes that the enduring significance of Izetbegović's project lies not in presenting an exhaustive institutional blueprint, but in "re-articulating the civilizational question of revival," affirming that genuine renewal cannot be achieved through passive westernization or dogmatic traditionalism, but through reconstituting man as a free, moral, and responsible agent capable of guiding historical action toward transcendent purpose.

Keywords: Alija Izetbegović, Civilizational Revival, Critique of Western Modernity, The Third Way, Dayton Accords

TÜRKIYE'DE SOSYAL KONUT KRIZINE KARŞI BIR ALTERNATIF OLARAK KONUT YAPI KOOPERATIFLERI

Mahmut SARI

Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü, Kırşehir

E-posta: mahmutsari@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9298-5518

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye'de konut fiyatlarının 2020-2025 yılları arasında nominal olarak %1.519 oranında artarak barınmanın bir yatırım aracına dönüşmesiyle derinleşen konut krizini ele almaktadır. Çalışmanın temel bulguları, konut yapı kooperatiflerinin potansiyelini engelleyen yapısal ve hukuki bariyerleri ortaya koymaktadır. Mevcut ana sözleşme analizine göre; ayni sermaye kullanımının yasaklanması dar gelirlilerin katılımını engellemekte, şeffaf olmayan "ek ödeme" maddeleri üyelerin mali riskini artırmakta ve bağımsız denetim zorunluluğunun eksikliği güven sorunlarını tetiklemektedir. Ayrıca, kura sisteminin zorunlu tutulması üyenin seçim hakkını kısıtlamaktadır. Literatür bulguları, kooperatiflerin 1980'lerde konut arzındaki %30 olan payının günümüzde %1'in altına düştüğünü ve modelin demokratik yapısının zayıflayarak "profesyonel müteahhitlik" benzeri yapılara dönüştüğünü göstermektedir. Buna karşın, demokratik yönetişim ve maliyet düşürücü potansiyel, doğru kurumsal yapı ile sürdürülebilir bir model sunmaktadır. Sonuç olarak, kooperatiflerin etkin bir sosyal konut alternatifi olabilmesi için mevzuatta bağımsız denetimin zorunlu kılınması ve spekülasyon karşıtı kamu arsa destekleriyle entegre edilmesi şarttır. Bu dönüşüm sağlandığında, kooperatifler barınma hakkını piyasa baskısından kurtaracak en güçlü kurumsal araç olma niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konut Yapı Kooperatifleri, Sosyal Konut, Konut Krizi, Barınma Hakkı

HOUSING COOPERATIVES AS AN ALTERNATIVE TO THE SOCIAL HOUSING CRISIS IN TÜRKİYE

Mahmut SARI

Asst. Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Civil Engineering, Kırşehir

E-mail: mahmutsari@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9298-5518

ABSTRACT

This study addresses the deepening housing crisis in Türkiye, driven by the transformation of housing into an investment vehicle, as evidenced by a nominal increase of 1,519% in housing prices between 2020 and 2025. The principal findings reveal structural and legal barriers that constrain the potential of housing cooperatives. An analysis of the existing model bylaws indicates that the prohibition of in-kind capital contributions limits the participation of low-income households, while non-transparent "additional payment" provisions increase the financial risks borne by members. Furthermore, the absence of mandatory independent auditing exacerbates concerns regarding financial transparency and institutional trust. The mandatory use of a lottery-based allocation system also restricts members' freedom of choice. Findings from the literature indicate that the share of housing cooperatives in housing supply, which stood at approximately 30% during the 1980s, has declined to below 1% today, while the democratic structure of the cooperative model has progressively weakened, leading to organizational forms increasingly resembling "professional contracting" arrangements. Nevertheless, the principles of democratic governance and the potential of cooperatives to reduce housing costs indicate that, when supported by an appropriate institutional framework, the cooperative model can provide a sustainable alternative. Consequently, for housing cooperatives to function effectively as a social housing mechanism, it is essential to make independent auditing mandatory within the regulatory framework and to integrate cooperatives with public land-support mechanisms designed to prevent speculative practices. If such institutional reforms are implemented, housing cooperatives have the potential to become one of the most effective institutional mechanisms for safeguarding the right to housing against market pressures.

Keywords: Housing Cooperatives, Social Housing, Housing Crisis, Housing Right

HAYAL GÜCÜ VE OLASILIK: ÜRETKEN YAPAY ZEKA ÇAĞINDA YARATICILIĞIN DÖNÜŞÜMÜ

Maral YAQUBOVA

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nizami Gencevi Edebiyat Enstitüsü; Bakü Avrasya Üniversitesi
E-posta: m.yaqubova@lit.science.az · ORCID: 0000-0001-5380-0456

ÖZET

Üretken yapay zekâ (GenAI), 21. yüzyılın belirleyici olgularından biri olarak ortaya çıkmış ve edebiyat, yazarlık ve yaratıcılık gibi köklü kavramların yeniden düşünülmesini zorunlu kılmıştır. İnsan ile makine tarafından üretilen anlatılar arasındaki sınırlar giderek geçirgenleşirken, bu dönüşüm aynı zamanda insan öznesinin teknomerkezci bir paradigma içinde yeniden yapılandırılmasına işaret etmektedir. Sözlü kültürden yazılı kültüre geçişten itibaren yaratıcılık, Gutenberg çağının etik, felsefi, sosyo-psikolojik ve estetik kabulleri doğrultusunda, modern bireysellik anlayışının ayrılmaz bir parçası ve yalnızca insana özgü bir yeti olarak kavranılmıştır. Üretken yapay zekâ, yaratıcılığın yalnızca insana ait olduğu yönündeki bu antropomerkezci paradigmayı köklü biçimde sarsar. İlk bakışta, büyük dil modellerinin (LLM) dilin olasılıksal yapısını istatistiksel olarak modelleyen mimarisi, yaratıcı özneyi süreçten bütünüyle dışlıyormuş izlenimi vermektedir. Oysa insan–yapay zekâ iş birliği, düşünme, metin üretme ve anlatı kurma süreçlerinin geleneksel yazarlıktan farklı ilkeler doğrultusunda işlediğini göstermektedir. Bu süreçte insan, algoritmik yaratıcılığın başlatıcısı, yönlendiricisi ve küratörü hâline gelirken, giderek insan-merkezli olmayan melez bir yaratıcılık biçiminin ortaya çıkışı kaçınılmaz hal almıştır. İnsan-merkezli olmayan bu yaratıcılık modelinin dijital çağın ürünü olmadığını belirtmek gerekir. Aksine, bu anlayışın kuramsal temelleri, yapay zekâdan çok önce gelişen düşünce geleneklerine dayanmaktadır. Çalışma, Üretken Yapay Zekâyı anti-hümanist, posthümanist ve transhümanist düşüncenin gelişim çizgisi içinde konumlandırmakta; dilsel dönüş sonrasında ortaya çıkan yaratıcılık kuramları ile çağdaş yapay zekâ destekli metin üretimi arasında önemli kavramsal süreklilikler bulunduğunu göstermektedir. Bu çalışma, yapay zekâ tarafından üretilen yaratıcılığı anlayabilmek için öncelikle edebiyat kuramında yazarlık kurumunun geçirdiği dönüşümün açıklanması gerektiğini savunur. Bilgisayarların metin üretebilmesini ve insan benzeri diyaloglar kurabilmesini mümkün kılan kuramsal zeminin önemli ölçüde biçimci ve yapısalcı edebiyat kuramları ile bunlardan gelişen anlatıbilim geleneği tarafından hazırlandığı ileri sürmektedir. Yapay zekâ anlatılarının kuramsal arka planında yalnızca Aristoteles'in Poetika'sı ve Freytag Piramidi değil; aynı zamanda Algirdas Julien Greimas'ın eyleyenler modeli, Gérard Genette'in söylem kuramı gibi 20.yüzyılın biçimci, yapısalcı ve anlatıbilimsel mirası bulunmaktadır. Bu kuramsal gelenekleri ortaklaştıran temel özellik, yaratıcılığı insan merkezli bir yeti olarak ele almak yerine, dilin görece özerk yapısını ön plana çıkarmalarıdır. Yazarı merkeze alan yaklaşımdan, metnin yapısal örgütlenmesini merkeze alan bu kuramsal yönelim, "yazarın ölümü" gibi kavramların da düşünsel zeminini oluşturmuştur. Günümüzde yapay zekâ tarafından üretilen metinlere yönelik çözümlemelerin sürekli olarak bu kuramsal mirasa geri döndüğü şaşırtıcı değildir. Yirminci yüzyılda yazarlık anlayışında yaşanan dönüşüm, GPT gibi büyük dil modelleri içim epistemolojik zemin hazırlamıştır. Bu modeller, metin üretimini insan niyetini yeniden üretmekten çok, dil içindeki olasılıksal ilişkilerin tasarımına dayanır. Sonuç olarak çalışma, insan-merkezli olmayan yaratıcılığın dijital çağın icadı olmadığını; aksine yapısal dilbilim, göstergebilim, anlatıbilim, felsefe, bilişsel bilim, bilgisayar bilimi, medya kuramı ve sibernetik arasında gelişen disiplinlerarası düşünce geleneğinin mantıksal bir sonucu olarak Üretken Yapay Zekâ ile görünür hâle geldiğini ileri sürmektedir. Bu paradigma içinde yaratıcılık, edebî üretim. yaratıcı özne kavramları transmedyal ve disiplinlerarası yeni bir perspektif içinde yeniden tanımlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üretken Yapay Zeka, Yaratıcılık, Anlatı, Yazarlık, Biçimsel-yapısalcı teori

IMAGINATION AND PROBABILITY: THE TRANSFORMATION OF CREATIVITY IN THE AGE OF GENERATIVE AI

Maral YAQUBOVA

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nizami Ganjavi Institute of Literature; Baku Eurasian University

E-mail: m.yaqubova@lit.science.az · ORCID: 0000-0001-5380-0456

ABSTRACT

Generative artificial intelligence (GenAI) has emerged as a defining phenomenon of the 21st century, compelling reconsideration of established conceptions of literature, authorship, and creativity. This transformation reconfigures the human subject as boundaries separating human-generated and machine-generated narratives become increasingly permeable. From the transition from oral to written culture onward, creativity evolved within the modern conception of individuality as an exceptional and irreducibly human faculty, grounded in the ethical, philosophical, socio-psychological, and aesthetic assumptions of the Gutenberg era. Generative AI destabilizes this anthropocentric paradigm by challenging the premise that creativity is exclusively human. At first glance, the probabilistic architecture of LLMs, which generate texts through statistical modelling of linguistic patterns, appears to displace the creative subject altogether. Yet human–AI collaboration makes creative thinking, textual production, and narrative construction operate according to principles different from those of the traditional human author. These practices emerge across two interconnected ecosystems—the natural and the digital. As initiator and curator of algorithmic creativity, the human subject embodies contradictory capacities and limitations, producing hybrid creativity approaching a humanless configuration. The article argues that this humanless model of creativity should not be understood as a novel consequence of the digital age. Rather, its intellectual foundations can be traced to theoretical traditions predating contemporary AI. Situating Gen AI within anti-humanist, posthumanist, and transhumanist trajectories, the study identifies continuities between twentieth-century theories of creativity emerging from the linguistic turn and AI-assisted textual production. The paper demonstrates that understanding AI creativity first requires understanding the transformation of authorship within literary theory. It argues that formalist and structuralist theories and the narratological tradition developed from them established conceptual conditions enabling computers to generate texts and simulate human-like dialogue. The architecture underlying AI narratives rests not only upon classical narrative models such as Aristotle's Poetics and Freytag's Pyramid, but also upon Algirdas Julien Greimas's actantial model, Gérard Genette's discourse theory, and the broader formalist, structuralist, and narratological legacy of twentieth-century literary studies. These traditions depart from the humanist conception of creativity and emphasize the relative autonomy of language as a generative system. By shifting analytical attention from the author to structural principles governing textual production—who speaks, what is narrated, and how discourse is organized—these approaches anticipated developments associated with concepts such as the death of the author. Contemporary analyses of AI-generated texts repeatedly return to this lineage. The transformation of authorship inaugurated by twentieth-century literary theory created epistemological conditions for the emergence of large language models such as GPTs, whose capacity to generate coherent discourse depends upon modelling probabilistic semantic relationships within language rather than reproducing human intentionality. Consequently, the humanless character of creativity should be understood not as a digital rupture but as the culmination of an interdisciplinary trajectory extending across structural linguistics, semiotics, narratology, philosophy, cognitive science, computer science, media theory, and cybernetics. Within the paradigm of Gen AI, boundaries separating these disciplines continue to dissolve, giving rise to new transmedial and interdisciplinary conceptions of creativity that redefine literary production and the notion of the creative subject.

Keywords: Generative AI, Creativity, Narrative, Authorship, Formalist-structuralist theory

KENTSEL BİR YÜZEY OLARAK DUVARIN EDİTORYAL OKUNMASI: FOTOĞRAF, DEKOLAJ VE TİPOGRAFİK KATMANLAR

Maşallah SİNCAR
Öğr. Gör., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
E-posta: masallahsncr@gmail.com · ORCID: 0000-0003-4055-6217

ÖZET

Duvar, mimarlıkta genellikle ayırıcı, sınırlayıcı, koruyucu ve taşıyıcı bir yapı unsuru olarak karşımıza çıkar. Ancak kent yaşamında duvar, üzerine bırakılan izlerle (yazı, çizim, afiş, ilan, tipografik müdahale vb.) ve zamanın aşındırıcı etkisiyle sürekli yeniden üretilen dinamik bir yüzeye dönüşür. Bu araştırmada "kentsel yüzey" kavramı yalnızca duvarı değil, ona eklemlenen pano yüzeylerini de kapsamaktadır. Duvar burada tipografik katmanların ve dekolaj benzeri süreçlerin yeni kompozisyonlar oluşturduğu bir görsel arşiv olarak ele alınmaktadır. Nouveau Réalisme hareketinin "yırtık afişler" (affiches lacérées) uygulamalarından farklı olarak, bu çalışmada dekolaj sanatsal bir üretim değil, kentin kendiliğinden ürettiği anonim bir katmanlaşmadır. Araştırmacı yüzeye fiziksel olarak müdahalede bulunmaz; mevcut hâliyle bırakır. Araştırmacının konumu, bu anonim kompozisyonları kadrajlama yoluyla seçen ve anlam atfeden editoryal bir öznedir. Fotoğraf burada ne buluntu bir gösterge ne de kapsamlı bir belgeleme çalışmasıdır; kentin geçici düzenini seçici bir bakışla fark edip kayıt altına alan editoryal bir süreçtir. Planlı duvar uygulamaları (murallar), tasarlanmış ve tek yazarlı kompozisyonlar oldukları için araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırmanın amacı, kentsel yüzey olarak duvarın fotoğraf aracılığıyla editoryal bir okumaya nasıl dönüştürülebileceğini ortaya koymaktır. Veriler, İstanbul ve Tiflis'ten on beşer adet olmak üzere toplam 30 fotoğraftan oluşmaktadır. Fotoğraflar, tabela veya tanıtıcı içerikten çok, en az iki görsel veya tipografik katman içeren müdahale yoğunluğu ölçütüyle amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. İki kentin seçimi, Latin ve Gürcü alfabelerini eşit örneklemle karşılaştırma imkânı sunmaktadır. Görseller, tipografik katmanlaşma, malzeme, alfabe sistemleri ve yüzey kompozisyonu olmak üzere dört kategoride tematik görsel analizle incelenmiştir. Bulgular, iki farklı alfabetik sisteme ve kentsel bağlama rağmen benzer katmanlaşma uygulamalarının ortaya çıktığını göstermektedir. Yırtılan afişler, üst üste binen öğeler veya tipografik kalıntılar başlangıçtaki iletişim işlevlerini aşarak yeni kompozisyonlar üretmektedir. Her iki kentte de duvar yüzeylerinde dikey, pano yüzeylerinde ise yatay kadraj eğiliminin tekrarlanması, yüzey türü ile kompozisyon tercihi arasında tutarlı bir ilişkiye işaret etmektedir. Malzeme bakımından İstanbul örneklerinin büyük bölümünde duvar boyasının kendisi de bir katman olarak (sıva veya önceki boya katmanları üzerine afiş) sistematik biçimde yer alırken, Tiflis örneklerinde katmanlaşma ağırlıklı olarak kâğıt afiş ve pano yüzeyleri üzerinden gerçekleşmektedir. Disiplin çeşitliliği açısından Tiflis örneklerinde tipografi, illüstrasyon ve grafitinin sıklıkla bir arada bulunduğu gözlemlenirken, İstanbul örneklerinde grafiti sınırlı sayıda görülmekte, tipografi ve afiş katmanları baskın olmaktadır. Sınırlı örneklem büyüklüğü nedeniyle bu bulgular kesin genellemeler değil, öncül gözlemler olarak değerlendirilmelidir. Çalışma, kentsel yüzeyi disiplinlerarası bir görsel araştırma nesnesi olarak konumlandırmakta ve fotoğrafı bu yüzeyi okumaya yarayan editoryal bir yöntem olarak önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Yüzey, Duvar, Dekolaj, Fotoğraf, Tipografi

AN EDITORIAL READING OF THE WALL AS AN URBAN SURFACE: PHOTOGRAPHY, DÉCOLLAGE, AND TYPOGRAPHIC LAYERS

Maşallah SİNCAR
Lecturer, Bandırma Onyedi Eylül University
E-mail: masallahsncr@gmail.com · ORCID: 0000-0003-4055-6217

ABSTRACT

The wall generally appears in architecture as a dividing, limiting, protective, and load-bearing structural element. In urban life, however, it transforms into a dynamic surface that is continuously reproduced through the traces left upon it, including writing, drawings, posters, advertisements, and typographic interventions, as well as through the erosive effects of time. In this study, the concept of the urban surface encompasses not only walls but also adjoining urban surfaces. The wall is approached as a visual archive in which typographic layers and décollage-like processes generate new compositions. Unlike the affiches lacérées of the Nouveau Réalisme movement, décollage in this study is understood not as an artistic production but as an anonymous process of layering produced spontaneously by the city itself. The researcher does not physically intervene in the surface but preserves it in its existing condition. Instead, the researcher assumes an editorial position by selecting and assigning meaning to these anonymous compositions through photographic framing. Photography is understood here neither as the documentation of found signs nor as a comprehensive documentary practice; rather, it is an editorial process that records the city's temporary visual order through a selective gaze. Planned wall applications (murals) are excluded from the scope of the research because they are intentionally designed, single-authored compositions. The aim of this research is to demonstrate how the wall, as an urban surface, can be transformed into an editorial reading through photography. The dataset consists of thirty photographs, fifteen from Istanbul and fifteen from Tbilisi. The photographs were selected through purposive sampling using the criterion of visual intervention intensity, prioritizing surfaces containing at least two visual or typographic layers rather than signage or promotional content. The selection of these two cities provides an opportunity to compare the Latin and Georgian writing systems using equivalent samples. The photographs were examined through thematic visual analysis under four categories: typographic layering, material, alphabet systems, and surface composition. The findings indicate that similar layering practices emerge despite differences in alphabetic systems and urban contexts. Torn posters, overlapping elements, and typographic remnants transcend their original communicative functions and generate new visual compositions. The recurring tendency toward vertical framing on wall surfaces and horizontal framing on adjoining urban surfaces in both cities suggests a consistent relationship between surface type and compositional preference. In terms of materiality, the majority of the Istanbul examples incorporate the painted wall substrate as an integral component of the layered composition, with paper posters adhering directly to successive paint or plaster layers. In contrast, layering in the Tbilisi examples occurs primarily through paper posters and adjoining urban surfaces. Regarding disciplinary diversity, typography, illustration, and graffiti frequently coexist in the Tbilisi examples, whereas graffiti appears only to a limited extent in the Istanbul examples, where typography and poster layers remain dominant. Owing to the limited sample size, these findings should be regarded as preliminary observations rather than definitive generalizations.This study positions the urban surface as an interdisciplinary object of visual inquiry and proposes photography as an editorial method for reading this surface.

Keywords: Urban Surface, Wall, Decollage, Photography, Typography

ORTA ASYA HALKLARINDA BAŞLIK KÜLTÜRÜNÜN TEŞEKKÜLÜ THE FORMATİON OF HEADWEAR CULTURE AMONG THE PEOPLES OF CENTRAL ASİA

Maşhurakhan DARMONOVA

Prof. Dr., Kültürel Çalışmalar ve Somut Olmayan Kültürel Miras Araştırma Enstitüsü
E-posta: mashxura.darmonova@gmail.com · ORCID: 0009-0008-1223-1339

ÖZET

Bu makalede, Orta Asya halklarında başlık kültürünün oluşumu, tarihsel gelişimi ve etnokültürel özellikleri bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Araştırmanın temel amacı, bölgede başlık kullanım geleneklerinin tarihsel kökenlerini, oluşum faktörlerini, işlevsel özelliklerini ve kültürel-anlamsal boyutlarını ortaya koymaktır. Bu bağlamda başlıkların ortaya çıkış tarihi, biçim ve konstrüksiyonu, kullanılan hammaddeler, üretim teknolojisi, süsleme sistemi, renk özellikleri ve taşıdıkları sembolik-anlamsal içerik birbiriyle bağlantılı olarak incelenmektedir. Araştırmada, Orta Asya coğrafyasında eski dönemlerden itibaren yaşamış toplulukların başlık kullanım gelenekleri arkeolojik buluntular, görsel sanat örnekleri, yazılı bilgiler, etnografik materyaller, müze koleksiyonları ve diğer tarihî-kültürel veriler temelinde ele alınmaktadır. Eski Baktriya, Soğd, Harezm ve Fergana kültürlerine ait materyallerde yer alan başlık örnekleri; biçimsel ve yapısal özellikleri, üretim ve işlenme teknikleri, süsleme unsurları ve sosyo-kültürel anlamları açısından incelenmektedir. Başlıkların tarihsel dönemler ve coğrafi bölgeler bağlamındaki değişimleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmekte; bunlardaki süreklilik gösteren ve dönüşüme uğrayan özellikler belirlenmektedir. Makalede başlıkların sosyal statü, etnik aidiyet, yaş ve cinsiyet özellikleri, meslek, dinî inançlar ve törensel geleneklerle bağlantılı işlevlerine özel önem verilmektedir. Bunun yanı sıra, Orta Asya halkları arasındaki etnokültürel ilişkilerin, göç süreçlerinin, ticaret yollarının, bölgeler arası ilişkilerin, dinî-kültürel etkileşimlerin ve tarihsel-siyasal değişimlerin başlıkların biçimi, kullanılan kumaş ve malzemeleri, renkleri ve süsleme üslupları üzerindeki etkisi ele alınmaktadır. Bu süreçler doğrultusunda başlık kültüründeki ortak özellikler ile yerel özgünlükler belirlenmektedir. Araştırmada başlıklar maddi kültürün bir unsuru olarak ele alınmakla birlikte, bunlarla bağlantılı geleneksel bilgi, beceri ve uygulama deneyimlerinin kuşaktan kuşağa aktarılması konusu da incelenmektedir. Özellikle başlıkların hazırlanmasında kullanılan geleneksel teknikler, usta-çırak ilişkileri, zanaatkârlık becerileri, süsleme yöntemleri ve bunlara ilişkin bilgilerin korunması somut olmayan kültürel miras bağlamında değerlendirilmektedir. Başlıklarda kullanılan motif, renk, biçim ve süslemelerin sembolik anlamları üzerinden halkların estetik anlayışları, dünya görüşleri, toplumsal tasavvurları ve tarihsel hafızasıyla bağlantılı unsurlar ortaya konulmaktadır. Makalede ayrıca başlık kültürünün tarihî-etnografik ve kültürbilimsel açıdan incelenmesinin bilimsel önemi, mevcut örneklerin belgelenmesi, sınıflandırılması ve sistemleştirilmesi konularına da yer verilmektedir. Müze koleksiyonlarında korunan başlıkların bilimsel açıdan tanımlanması; kökeni, coğrafi aidiyeti, üretim tekniği ve işlevsel özelliklerinin kayıt altına alınması, kültürel mirasın korunmasının önemli yönlerinden biri olarak ele alınmaktadır. Araştırma sonuçları, Orta Asya halklarının başlık kültürü tarihinin incelenmesi, geleneksel zanaatkârlıkla bağlantılı bilgi ve becerilerin belgelenmesi, müze sergilerinin bilimsel açıdan zenginleştirilmesi ve kültürel miras unsurlarının gelecek kuşaklara aktarılması açısından bilimsel ve uygulamalı bir temel oluşturabilir.

Anahtar Kelimeler: Başlık, Somut olmayan kültürel miras, Etnik gelenekler, Millî kıyafet, Geleneksel el sanatları

THE FORMATION OF HEADWEAR CULTURE AMONG THE PEOPLES OF CENTRAL ASIA

Maşhurakhan DARMONOVA
Prof. Dr., Research Institute for Cultural Studies and Intangible Cultural Heritage
E-mail: mashxura.darmonova@gmail.com · ORCID: 0009-0008-1223-1339

ABSTRACT

This article examines the formation, historical development, and ethnocultural characteristics of headwear culture among the peoples of Central Asia from a comprehensive perspective. The primary objective of the study is to identify the historical roots, factors of formation, functional characteristics, and cultural and semantic dimensions of headwear traditions in the region. In this context, the history of the emergence of headwear, its forms and construction, raw materials, production technologies, decorative systems, color characteristics, and symbolic meanings are examined in an interconnected manner. The study explores the headwear traditions of the populations that have inhabited Central Asia since ancient times based on archaeological findings, visual art representations, written records, ethnographic materials, museum collections, and other historical and cultural evidence. Headwear examples found in materials related to the ancient cultures of Bactria, Sogdiana, Khorezm, and Fergana are analyzed in terms of their formal and structural characteristics, production and craftsmanship techniques, decorative elements, and sociocultural meanings. Changes in headwear across different historical periods and geographical regions are examined comparatively, allowing the study to identify both enduring features and characteristics that have undergone transformation. Particular attention is given to the functions of headwear associated with social status, ethnic affiliation, age and gender, occupation, religious beliefs, and ceremonial traditions. The article also examines the influence of ethnocultural interactions among the peoples of Central Asia, migration processes, trade routes, interregional relations, religious and cultural influences, and historical and political transformations on the forms, materials, colors, and decorative styles of headwear. On this basis, common features and local specificities within the headwear culture of Central Asian peoples are identified. The study considers headwear as an element of material culture while also examining the transmission of traditional knowledge, skills, and practical experience associated with its production from one generation to another. Particular attention is paid to traditional techniques used in headwear production, master-apprentice relationships, craftsmanship skills, decorative methods, and the preservation of related knowledge within the framework of intangible cultural heritage. The symbolic meanings of motifs, colors, forms, and decorative elements incorporated into headwear are examined in relation to the aesthetic perceptions, worldview, social representations, and historical memory of different peoples. The article also addresses the scholarly significance of studying headwear culture from historical-ethnographic and cultural studies perspectives, as well as the documentation, classification, and systematization of existing examples. The scholarly documentation of headwear preserved in museum collections, including records of its origin, geographical affiliation, production techniques, and functional characteristics, is considered an important aspect of cultural heritage preservation. The findings of the study may provide a scientific and practical basis for investigating the history of headwear culture among the peoples of Central Asia, documenting traditional knowledge and skills associated with craftsmanship, enriching museum exhibitions on a scholarly basis, and transmitting elements of cultural heritage to future generations.

Keywords: Headwear, Intangible cultural heritage, Ethnic traditions, National dress, Traditional crafts

İSLAMİ BIR RİTÜEL OLARAK RAMAZAN'IN ZAMAN-MEKÂN İNŞASI VE KOLEKTİF KÜLTÜREL COĞRAFİ FORMASYONU

Mazlum AR

Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
E-posta: mazlum.ar@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0003-3937-1637

ÖZET

Bu çalışma, İslami bir ritüel olarak Ramazan ayının zaman-mekân inşasını ve bu inşanın kolektif kültürel coğrafi kurulum üzerindeki etkilerini zaman coğrafyası perspektifinden çözümlemeyi amaçlamaktadır. Hägerstrand'ın klasik zaman coğrafyası, bireylerin günlük yaşam içindeki hareketliliğini yetenek, bağlantı ve otorite kısıtlılıkları üzerinden tanımlarken modern zaman coğrafyası, bu kısıtlılıkları aşarak içsel, dışsal ve yapısal faktörlerin etkileşimine odaklanmaktadır. Ramazan ayı, zaman-mekân bağlamıyla inşa ettiği teolojik ritüeller merkezinde beslenme, sosyalleşme, ibadet ve hareketlilik rejimlerini dönüştürerek bireysel ve kolektif aktörlerin gündelik zaman-mekân pratiklerini yeniden yapılandırmaktadır. Bu kapsamda araştırmada nitel araştırma yöntemi, yorumsamacı paradigma ve fenomenolojik desen benimsenmiştir. Amaçlı örneklem yoluyla belirlenen, Ramazan ayını ritüelleriyle deneyimleyen Ramazan ayını deneyimleyen Müslüman katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler ise tematik analize tabi tutulmuştur. Analiz sürecinde kuramsal temel bağlamında belirlenen kategorik başlıklandırmalar veri analizi için yapılandırılmış temalar olarak belirlenmiştir. Bulgular, Ramazan ayının zaman coğrafyasının üç temel kısıtlılık kategorisinde anlamlı dönüşümlere yol açtığını ortaya koymaktadır. Yetenek kısıtlılıkları bağlamında biyolojik ritimlerin, uyku düzeninin ve fiziksel enerji tahsisinin yeniden organize edilmesi; bağlantı kısıtlılıkları çerçevesinde iftar, teravih ve sahur gibi kolektif ibadet ve yemek etkinlikleriyle bireysel yaşamın dayattığı zaman-mekânsal eşleme noktalarının aşılarak yeni zaman-mekan pratiklerinin ortaya çıkması; otorite kısıtlılıkları düzleminde ise dini normların ve toplumsal beklentilerin gündelik hareketlilik, erişilebilirlik ve mekân kullanımı üzerinde yeniden düzenleyici bir işlev üstlenmesi söz konusudur. Ayrıca Ramazan, kolektif kültürün mekânsal üretimini pekiştirmekte; cami, sokak, ev ve ticari alanlar gibi mekânlara atfedilen sembolik anlamları dönüştürmekte ve kentsel peyzajda kolektif bilincin artmasına, toplumsal dayanışma ağlarının yoğunlaşmasına ve zamansallık algısında ritmik bir düzenlemeye imkan tanımaktadır Sonuç olarak Ramazan, zaman-mekân kullanımını yeniden tarif eden, kısıtlılık rejimlerini geçici olarak askıya alan veya yeniden tahsis eden güçlü bir sosyokültürel İslami ritüel olarak modern yaşamın dayattığı sınırların aşılmasına alan açmaktadır. Bu bağlamıyla ritüel temelli dönemsel dönüşümlerin bireysel ve toplumsal hareketlilik üzerindeki yapıcı etkilerini analiz etmek modern zaman coğrafyası çerçevesine ayrıca kapsamlı bir kavramsal araç seti sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kolektif Kültür, Oruç, Ramazan, Zaman Coğrafyası, Zaman-Mekân İnşası

THE TIME-SPACE CONSTRUCTION OF RAMADAN AS AN ISLAMIC RITUAL AND ITS COLLECTIVE CULTURAL GEOGRAPHICAL FORMATION

Mazlum AR

Assoc. Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran University
E-mail: mazlum.ar@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0003-3937-1637

ABSTRACT

This study aims to analyze the time-space construction of Ramadan as an Islamic ritual and the effects of this construction on the collective cultural geographical configuration from the perspective of time geography. While Hägerstrand's classical time geography defines individual mobility in daily life through capability, coupling, and authority constraints, modern time geography transcends these constraints by focusing on the interaction of internal, external, and structural factors. The month of Ramadan, through the theological rituals it establishes within the context of time-space, transforms the regimes of nutrition, socialization, worship, and mobility, thereby reconfiguring the everyday time-space practices of individual and collective actors. In this context, the research adopts a qualitative research method, an interpretive paradigm, and a phenomenological design. Semi-structured interviews were conducted with Muslim participants who experience Ramadan through its rituals, selected through purposive sampling. The data obtained from the participants were subjected to thematic analysis. During the analysis process, categorical headings determined within the framework of the theoretical foundation were established as structured themes for data analysis. The findings reveal that Ramadan leads to significant transformations across the three fundamental constraint categories of time geography. Concerning capability constraints, biological rhythms, sleep patterns, and the allocation of physical energy are reorganized. Regarding coupling constraints, new time-space practices emerge as the time-space matching points imposed by individual life are transcended through collective worship and dining activities such as iftar, tarawih, and sahur. In terms of authority constraints, religious norms and social expectations assume a regulatory function over daily mobility, accessibility, and space use. Furthermore, Ramadan reinforces the spatial production of collective culture; it transforms the symbolic meanings attributed to places such as mosques, streets, homes, and commercial areas, and enables an increase in collective consciousness within the urban landscape, the intensification of social solidarity networks, and a rhythmic regulation in the perception of temporality. In conclusion, Ramadan, as a powerful sociocultural Islamic ritual that redefines time-space use and temporarily suspends or reallocates constraint regimes, opens up space for transcending the boundaries imposed by modern life. In this context, analyzing the constructive effects of ritual-based periodic transformations on individual and collective mobility offers a comprehensive conceptual toolkit within the framework of modern time geography.

Keywords: Collective Culture, Fasting, Ramadan, Time Geography, Time-Space Construction

RUMELİ'NİN FETHİNDEN KALICI HÂKİMİYETE: ŞEHZADE SÜLEYMAN PAŞA'NIN STRATEJİK LİDERLİĞİ ÜZERİNDEN BALKANLARIN TÜRKLEŞME SÜRECİNE BİR DERKENAR

Mehmet DOĞAN

Doktora Öğrencisi, Tarsus Üniversitesi, Mersin
E-posta: 230926001@tarsus.edu.tr · ORCID: 0009-0004-0412-6257

ÖZET

Bu çalışma, Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da kalıcı hâkimiyet tesis etme sürecini Şehzade Süleyman Paşa'nın stratejik liderliği üzerinden ele alarak, Balkanların fethinin yalnızca askerî başarılarla değil, uzun vadeli iskân, idari yapılanma ve toplumsal dönüşüm politikalarıyla birlikte değerlendirilmesi hususunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel problemi, Balkanların Türkleşme sürecinde Süleyman Paşa'nın rolünün çoğunlukla fetih faaliyetleriyle sınırlandırılması ve kurucu liderlik niteliğinin yeterince analiz edilmemiş olmasıdır. Bu kapsamda araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; tarihsel araştırma deseni çerçevesinde Osmanlı kronikleri, arşiv belgelerine dayanan tarih yazımı ve güncel bilimsel literatür karşılaştırmalı ve bütüncül bir yaklaşımla incelenmiştir. Çalışmada Süleyman Paşa'nın Rumeli'ye geçiş sürecinde geliştirdiği askerî stratejiler, Çimpe ve Gelibolu'nun Osmanlı hâkimiyetine kazandırılması sonrasında Balkan coğrafyasına yönelik uygulanan iskân politikaları, yeni yerleşim düzeninin oluşturulması, güvenlik ve idarî organizasyonun tesisi ile bu uygulamaların bölgenin demografik ve kültürel dönüşümüne etkileri liderlik perspektifinden değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, Süleyman Paşa'nın yalnızca başarılı bir askerî komutan olarak değil, fethedilen coğrafyada kalıcı siyasal düzeni inşa eden, nüfus hareketlerini planlayan, yerleşim politikalarını yöneten ve Osmanlı'nın Rumeli'deki kurumsallaşma sürecine yön veren stratejik bir kurucu lider olarak öne çıktığını göstermektedir. Bu doğrultuda Balkanların Türkleşme sürecinin fetih sonrasında uygulanan iskân ve yönetim politikalarıyla desteklenen çok boyutlu bir dönüşüm süreci olduğu, Süleyman Paşa'nın liderliğinin ise bu dönüşümün sürekliliğini sağlayan temel unsurlardan birini oluşturduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışma, Balkanların fethini askerî tarih anlatısının ötesine taşıyarak liderlik, devlet inşası ve toplumsal dönüşüm ekseninde yeniden değerlendirmekte; böylece Süleyman Paşa'nın Osmanlı'nın Avrupa'daki kalıcı varlığının şekillenmesindeki belirleyici rolüne ilişkin literatüre özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Balkanların Türkleşmesi, Süleyman Paşa, Liderlik

FROM THE CONQUEST OF RUMELIA TO ENDURING SOVEREIGNTY: A NOTE ON THE TURKIFICATION OF THE BALKANS THROUGH THE STRATEGIC LEADERSHIP OF ŞEHZADE SÜLEYMAN PASHA

Mehmet DOĞAN

PhD Student, Tarsus University, Mersin
E-mail: 230926001@tarsus.edu.tr · ORCID: 0009-0004-0412-6257

ABSTRACT

This study examines the Ottoman Empire's process of establishing lasting sovereignty in the Balkans through the strategic leadership of Şehzade Süleyman Pasha, arguing that the conquest of the Balkans should be understood not merely as a series of military victories but as a multidimensional process shaped by long-term settlement policies, administrative organization, and social transformation. The central problem addressed is that Süleyman Pasha's role in the Turkification of the Balkans has largely been confined to his military achievements, while his characteristics as a founding and strategic leader have not been sufficiently explored. Accordingly, the study adopts a qualitative research design based on historical inquiry and conducts a comparative and holistic analysis of Ottoman chronicles, archival-based historiography, and contemporary scholarly literature. Within this framework, Süleyman Pasha's military strategies during the Ottoman expansion into Rumelia, the settlement policies implemented following the acquisition of Çimpe and Gallipoli, the establishment of new patterns of settlement, the formation of security and administrative structures, and the impact of these policies on the demographic and cultural transformation of the region are examined from a leadership perspective. The findings indicate that Süleyman Pasha should be regarded not only as a successful military commander but also as a strategic founding leader who established a durable political order in the conquered territories, directed population movements, managed settlement policies, and played a decisive role in the institutionalization of Ottoman rule in Rumelia. In this respect, the Turkification of the Balkans emerges as a multidimensional transformation sustained by post-conquest settlement and administrative policies rather than by military conquest alone. The study concludes that Süleyman Pasha's strategic leadership constituted one of the principal driving forces behind this transformation. By moving beyond conventional military narratives of the conquest of the Balkans and reassessing the process through the interconnected perspectives of leadership, state-building, and social transformation, this paper aims to make an original contribution to the scholarship on Süleyman Pasha's decisive role in shaping the Ottoman Empire's enduring presence in Europe.

Keywords: Ottoman State, Turkification of the Balkans, Süleyman Pasha, Strategic Leadership

SAVAŞ SONRASI SARAYBOSNA'DA REKREASYON ALANLARININ TOPLUMSAL İŞLEVİ

Mehmet Fatih ÖZTOPRAK

Bağımsız Araştırmacı
E-posta: mfoztoprak@fatmerdisticaret.com · ORCID: 0009-0007-3388-7209

ÖZET

1992–1995 Bosna Savaşı, Saraybosna'nın fiziksel yapısında olduğu kadar toplumsal dokusunda da derin izler bırakmıştır. Savaş sonrasında gerçekleştirilen yeniden yapılanma süreci, yalnızca yapıların ve kentsel altyapının onarılmasını değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin yeniden kurulmasını ve ortak yaşam alanlarının yeniden işlevlendirilmesini de gerekli kılmıştır. Bu bağlamda rekreasyon alanları; parklar, yeşil alanlar, spor tesisleri, meydanlar, yürüyüş güzergâhları ve diğer kamusal alanlar aracılığıyla savaş sonrası toplumsal yaşamın yeniden şekillenmesinde önemli bir potansiyele sahiptir. Bu çalışmanın amacı, savaş sonrası Saraybosna'da rekreasyon alanlarının toplumsal işlevini sosyal bütünleşme, toplumsal aidiyet, kuşaklararası etkileşim ve ortak kent kimliğinin yeniden inşası bağlamında değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş olup araştırmanın temel verileri ilgili akademik literatür, kurumsal raporlar ve Saraybosna'nın savaş sonrası kentsel gelişimini ele alan çalışmaların doküman analizi yoluyla incelenmesine dayanmaktadır. Literatürden elde edilen veriler doğrultusunda rekreasyon alanlarının yalnızca fiziksel aktivite ve boş zaman değerlendirme mekânları olmadığı; farklı yaş ve sosyal grupların bir araya gelmesine, gündelik sosyal etkileşimin güçlenmesine ve kent sakinlerinin ortak mekânlar üzerinden yeniden ilişki kurmasına katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte bu alanların, savaşın neden olduğu toplumsal ayrışmaların gündelik yaşam içerisinde aşılmasına, kentle kurulan aidiyet ilişkisinin güçlenmesine ve ortak kent kimliğinin yeniden oluşturulmasına katkı sunan mekânsal araçlar olduğu öngörülmektedir. Sonuç olarak Saraybosna örneği üzerinden rekreasyon yönetiminin savaş sonrası yeniden yapılanma süreçlerinde fiziksel çevrenin düzenlenmesinin ötesinde, sosyal iyileşme, toplumsal bütünleşme ve barış kültürünün güçlendirilmesine yönelik tamamlayıcı bir yaklaşım olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Saraybosna, Rekreasyon, Bosna Savaşı

THE SOCIAL FUNCTION OF RECREATIONAL AREAS IN POST-WAR SARAJEVO

Mehmet Fatih ÖZTOPRAK
Independent Researcher
E-mail: mfoztoprak@fatmerdisticaret.com · ORCID: 0009-0007-3388-7209

ABSTRACT

The 1992–1995 Bosnian War left deep scars on both the physical structure and the social fabric of Sarajevo. The post-war reconstruction process required not only the repair of buildings and urban infrastructure, but also the re-establishment of social relations and the re-functionalization of shared living spaces. In this context, recreation areas—parks, green spaces, sports facilities, squares, walking paths, and other public areas—have significant potential in reshaping post-war social life. The aim of this study is to evaluate the social function of recreation areas in post-war Sarajevo in the context of social integration, social belonging, intergenerational interaction, and the reconstruction of a shared urban identity. A qualitative research approach was adopted, and the primary data for the study is based on the examination of relevant academic literature, institutional reports, and document analysis of studies addressing post-war urban development in Sarajevo. Based on the data obtained from the literature, it is concluded that recreation areas are not only spaces for physical activity and leisure time; It is considered that these spaces can contribute to bringing together different age and social groups, strengthening daily social interaction, and enabling urban residents to reconnect through shared spaces. Furthermore, it is envisioned that these areas serve as spatial tools that contribute to overcoming the social divisions caused by the war within daily life, strengthening the sense of belonging to the city, and reconstructing a shared urban identity. In conclusion, using the Sarajevo example, the aim is to conclude that recreation management in post-war reconstruction processes should be considered not only as a means of organizing the physical environment, but also as a complementary approach to social healing, social integration, and strengthening a culture of peace.

Keywords: Sarajevo, Recreation, Bosnian War

BALKANLARDA OSMANLI MİRASI ÜZERİNDEN YENİ BİR GENÇLİK AŞISI YAPMAK MÜMKÜN MÜ?

Mehmet Latif BAKIŞ
Doç. Dr., Yalova Üniversitesi
E-posta: mehmet.bakis@yalova.edu.tr · ORCID: 0000-0002-1794-7765

ÖZET

Zamana göre stratejik düşünmenin ve davranış geliştirmenin "insan" kavramıyla zorunlu bir ilgisi vardır. İnsan, fenomenal etki ile düşünce geliştiren, değer yargıları oluşturan ve sosyal bir teşekküle teşebbüs edebilen bir varlıktır. Asırlar sonrasını ve gelecek nesilleri hesaba katan bir düşünüşle eyleme geçmenin terekesi "kültür" olarak karşılık bulur. Kültürün en önemli ve canlı unsurlarından birisi -kuşkusuz- mimari yapı ve o mimarinin şekil verdiği demografik yapılardır ki, fetihlere girişen Osmanlı, hâkimiyetine aldığı yerlerde genel olarak Cami, han, hamam, kervansaray, köprü ve kümbetler inşa ederek kültürün oluşumuna oldukça medeni dokunuşlarda bulunmuştur. Cami ve medreselerin yaygın hale getirilip dinî ve fennî ilimlerin birlikte öğretimine zemin hazırlamasında ise bir gelecek tasavvurunun imlendiği açıktır. Balkanlar coğrafyasının, konumu itibariyle Anadolu (Doğu) ve Batı arasında hem sıkışan hem de köprülük yapan durumu; Osmanlı İmparatorluğunun inşa, iskân ve ihya eden medeniyet anlayışının izleri ve Batının kaotik, sömürgeci, bölücü politikaları arasında Balkan topluluklarının ciddi bir kimlik arayışı içinde olduğunu fark ettirmektedir. Bu bağlamda yeniden bir inşa, ihya ve tahkim politikasının planlanması, ontolojik olarak da önem arz etmektedir. Osmanlı'nın bakiyesi üzerinden varlık bulup serpilen Cumhuriyet'in, kurumlarıyla yeniden harekete geçerek zengin dil, fikir ve kültür coğrafyasını dondurulmuş yalnızlığından canlandırmasına ihtiyaç vardır. Keza, İslam tarihi boyunca işgale uğramış İslam Coğrafyasında, İslami mimarinin ve İslami demografik yapının tahrip edilmesinde de bir menfi gelecek tasavvuru yattığını anlamak olasıdır. Bugün hala İslam'ın Arap coğrafyası başta olmak üzere diğer topraklarında savaş yöntemiyle zikri geçen tahribatın devam ettirilmesi de aynı cümledendir. İnsan kendisini bulduğu, bir diğer ifadeyle, gözlerini açtığı toplumdan etkilenir. Gözlere ilişen nesneler ve unsurlar düşüncenin şekillenmesine neden olur. Düşünce biçimi ahlaki ve kültürel oluşuma zemin hazırlar. Gözler üzerinden beyne ve ruh dünyasına yansıyanlar, o toplum veya coğrafyada kendisini bulan bireylerde bir aidiyyet hissi veya fikri oluşturur. Bu bakımdan, mimari ve demografik yapı, kültür ve dil üzerinde kayda değer bir tesire sahiptir. O itibarla Osmanlı, hükmü altında bulunan coğrafyalara, özgün mimari eserleriyle mührünü vururken, gelecek kuşaklara da, kendilerini ait hissedebilecekleri bir bilinç veya şuur bırakmaya çalışmıştır. Biz de bu çalışmada, mimari yapı ve demografik yapı üzerinden toplumların şekillendirilmesini, fenomenler üzerinden zihinlerin manipüle edilişini ve dolayısıyla da kadim medrese eğitimi ile modern maarifimizi değerlendirerek; yeniden Osmanlı mamirisi üzerinden genç nesillere bir bilinç aşısı yapmanın zaruretini irdeliyoruz.

Anahtar Kelimeler: Düşünce Tarihi, Balkanlar, Osmanlı, Kültür, Aidiyet

IS IT POSSIBLE TO ACHIEVE A NEW YOUTHFUL REVITALIZATION BY LEVERAGING THE OTTOMAN HERITAGE IN THE BALKANS?

Mehmet Latif BAKIŞ
Assoc. Prof. Dr., Yalova University
E-mail: mehmet.bakis@yalova.edu.tr · ORCID: 0000-0002-1794-7765

ABSTRACT

Strategic thinking and behavior formulation in relation to time possess an intrinsic connection to the concept of the "human." The human being is an entity capable of developing thought through phenomenal impact, forming value judgments, and initiating social organization. The legacy of acting upon a mode of thought that takes into account centuries to come and future generations finds its expression in the concept of "culture." One of the most vital elements of culture is undoubtedly architectural structure and the demographic configurations shaped by that architecture; in this regard, the Ottoman Empire, upon embarking on conquests, imparted distinctly civilizational touches to the formation of culture by constructing mosques, inns (hans), bathhouses (hamams), caravanserais, bridges, and domed tombs (kumbets) in the territories it brought under its dominion. Furthermore, it is evident that a vision of the future was implied in the proliferation of mosques and madrasas, which prepared the ground for the joint instruction of religious and natural sciences. The status of the Balkan geography—both squeezed and serving as a bridge between Anatolia (the East) and the West due to its location—suggests that Balkan communities are engaged in a profound search for identity between the traces of the Ottoman Empire's civilizational ethos of construction, settlement, and revitalization, and the chaotic, colonial, and divisive policies of the West. In this context, planning a strategy of reconstruction, revitalization, and consolidation holds ontological significance as well. There is an imperative for the Republic—which emerged and flourished upon the Ottoman legacy—to reactivate its institutions and revive this rich linguistic, intellectual, and cultural geography from its frozen isolation. Likewise, it is possible to discern that a negative vision of the future underlies the destruction of Islamic architecture and Islamic demographic structures in territories occupied throughout Islamic history. The continuation of this destruction via warfare today in other Islamic lands, particularly in the Arab region, stems from the very same paradigm. Humans are influenced by the society in which they find themselves—or, in other words, where they open their eyes. The objects and elements that meet the eyes give shape to thought, and this mode of thought provides the foundation for moral and cultural formation. That which is reflected through the eyes onto the mind and the realm of the psyche engenders a sense or idea of belonging in individuals who exist within that society or geography. In this respect, architectural and demographic structures exert a significant influence on culture and language. Accordingly, as the Ottoman Empire stamped its unique architectural works upon the regions under its rule, it sought to bequeath to future generations a consciousness wherein they could ground their sense of belonging. In this study, by evaluating the shaping of societies through architectural and demographic structures, the manipulation of minds via phenomena, and consequently, classical madrasa education in tandem with our modern educational system (maarif); we shall address the imperative of inoculating a renewed consciousness in younger generations through Ottoman architecture.

Keywords: History of Thought, The Balkans, The Ottoman Empire, Culture, Belonging

TOPLUMDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIĞININ VE DÖNGÜSEL TÜKETİM EĞİLİMLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER AÇISINDAN FARKLILIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet SAĞLAM[1*], Büşra YILMAZ[2]

[1]Doç. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi
[2]Arş. Gör., Kapadokya Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: msaglam@ticaret.edu.tr · ORCID: 0000-0002-1909-4284

ÖZET

İklim değişikliği etkilerinin her geçen gün artmasıyla birlikte tüketicilerin tüketim davranışlarını değiştirmek, günümüz ve gelecek adına önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu ihtiyacı karşılamaya yönelik yollardan biri, toplumda iklim değişikliği farkındalığının ve döngüsel tüketim eğilimlerinin artırılmasıdır. Toplumun demografik özellikler açısından iklim değişikliği farkındalığı ve döngüsel tüketim eğilimlerinin nasıl farklılık gösterdiğinin incelenmesi farkındalığın artırılması ve davranışların yönlendirilmesi için önemlidir. Bu amaçla hazırlanan çalışma, bireylerin iklim değişikliği farkındalığı ve döngüsel tüketim eğilimlerinin demografik özelliklere göre nasıl farklılaştığını ölçmeyi amaçlamaktadır. Veri toplama aracı olarak online anket formu oluşturulmuştur. İklim değişikliği farkındalık ölçeği bilişsel ve davranışsal farkındalık boyutlarından oluşurken, döngüsel tüketim ölçeği tüketimi azaltma, çevreci tüketim tercihi, bakım ve koruma davranışı, ürünlerin kullanım yoğunluğunu artırma, geri dönüşüm ve ileri dönüşüm boyutlarından oluşmaktadır. Örnekleme yöntemi olarak kartopu ve tabakalı örnekleme yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen anket uygulamasına toplam 461 katılımcı dahil olmuştur. Verilerin analizinde SPSS 26 istatistik programı kullanılmıştır. Veri analizi kapsamında tanımlayıcı istatistikler, normallik sınaması, faktör analizi, geçerlilik güvenilirlik analizi ve fark testleri uygulanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygun olması nedeniyle fark testlerinde parametrik testlere yer verilmiştir. Yapılan faktör analizi sonuçlarında her iki ölçeğin de faktör yapıları doğrulanmış ve geçerlilik ile güvenilirlik değerlerinin istatistiksel olarak kabul edilebilir düzeyde oldukları belirlenmiştir. Demografik özelliklere göre yapılan değerlendirmede, bazı gruplar arasında döngüsel tüketim davranışları ve iklim değişikliği farkındalığı açısından anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Erkek katılımcıların bakım ve koruma davranışı, bilişsel farkındalık ve davranışsal farkındalık düzeylerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmayan katılımcıların ise döngüsel tüketim davranışlarının tüm boyutlarında çalışan katılımcılardan daha yüksek ortalamalara sahip oldukları, özellikle davranışsal farkındalık düzeylerinin belirgin biçimde daha yüksek olduğu görülmüştür. Medeni durum açısından değerlendirildiğinde, evli katılımcıların tüketimi azaltma, bakım ve koruma davranışı, bilişsel farkındalık ve davranışsal farkındalık düzeylerinin bekâr katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaş grupları arasında ise 55–64 yaş aralığındaki katılımcıların özellikle tüketimi azaltma, çevreci tüketim tercihi, geri dönüşüm ve davranışsal farkındalık boyutlarında diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Gelir düzeyine göre bakıldığında, 60.001–80.000 TL gelir grubundaki katılımcıların birçok boyutta diğer gelir gruplarına göre daha düşük ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. En yüksek gelir grubundaki katılımcıların ise bilişsel farkındalık düzeylerinin bazı diğer gelir gruplarına kıyasla anlamlı biçimde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Eğitim düzeyi açısından lise mezunu katılımcıların birçok boyutta diğer eğitim gruplarından daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Özellikle bakım ve koruma davranışı bilişsel farkındalık, davranışsal farkındalık, tüketimi azaltma davranışında lise mezunlarının lisans, yüksek lisans ve doktora mezunlarından anlamlı düzeyde daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda, döngüsel tüketim ve iklim değişikliği farkındalığını artırmaya yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının özellikle çalışanlar, genç yaş grupları ve düşük farkındalık gösteren gelir ve eğitim gruplarına odaklanması önerilmektedir. Çalışma, artan iklim değişikliği ile hem günümüz hem de gelecek nesiller için toplumsal dönüşümün önemli bir ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. *Bu bildiri birinci yazarın yürütücü, ikinci yazarın araştırmacı olarak yer aldığı İstanbul Ticaret Üniversitesinde yürütülen BAP projesinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel Tüketim, İklim Değişikliği, İklim Değişikliği Farkındalığı, Demografik Farklılıklar, Sürdürülebilirlik

ASSESSMENT OF DIFFERENCES IN CLIMATE CHANGE AWARENESS AND CIRCULAR CONSUMPTION TRENDS IN SOCIETY BASED ON DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

Mehmet SAĞLAM[1*], Büşra YILMAZ[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Istanbul Commerce University
[2]Res. Asst., Cappadocia University
[*]Corresponding author · E-mail: msaglam@ticaret.edu.tr · ORCID: 0000-0002-1909-4284

ABSTRACT

With the increasing impact of climate change, changing consumer behavior has become a crucial need for the present and the future. One way to address this need is to increase climate change awareness and circular consumption trends within society. Examining how climate change awareness and circular consumption trends differ according to demographic characteristics is important for raising awareness and guiding behaviors. This study aims to measure how individuals' climate change awareness and circular consumption trends differ according to demographic characteristics. An online survey form was created as a data collection tool. The climate change awareness scale consists of cognitive and behavioral awareness dimensions, while the circular consumption scale consists of dimensions such as reducing consumption, environmentally friendly consumption preferences, maintenance and protection behavior, increasing product usage intensity, recycling, and upcycling. Snowball sampling and stratified sampling methods were used together as sampling methods. A total of 461 participants were included in the survey conducted within the scope of the research. SPSS 26 statistical program was used for data analysis. Descriptive statistics, normality test, factor analysis, validity and reliability analysis, and difference tests were applied within the scope of data analysis. Due to the normality of the data distribution, parametric tests were used in the difference tests. The factor analysis results confirmed the factor structures of both scales, and the validity and reliability values were found to be statistically acceptable. In the evaluation based on demographic characteristics, significant differences were observed between some groups in terms of circular consumption behaviors and climate change awareness. Male participants were found to have higher levels of care and conservation behavior, cognitive awareness, and behavioral awareness compared to female participants. Unemployed participants had higher averages in all dimensions of circular consumption behaviors than employed participants, especially significantly higher levels of behavioral awareness. Regarding marital status, married participants had higher levels of consumption reduction, care and conservation behavior, cognitive awareness, and behavioral awareness compared to single participants. Among age groups, participants aged 55-64 had higher averages, particularly in consumption reduction, environmentally friendly consumption preferences, recycling, and behavioral awareness, compared to other age groups. When examined by income level, participants in the 60,001–80,000 TL income group showed lower averages in many dimensions compared to other income groups. Participants in the highest income group, however, were found to have significantly higher levels of cognitive awareness compared to some other income groups. In terms of education level, high school graduates showed higher averages in many dimensions than other education groups. Specifically, high school graduates had significantly higher averages than bachelor's, master's, and doctoral graduates in cognitive awareness of caregiving and protection behavior, behavioral awareness, and consumption reduction behavior. Based on these findings, it is recommended that education and awareness campaigns aimed at increasing awareness of circular consumption and climate change should focus particularly on working professionals, young age groups, and income and education groups showing low awareness. The study emphasizes that societal transformation is a crucial need for both present and future generations in the face of increasing climate change.

Keywords: Circular Consumption, Climate Change, Climate Change Awareness, Demographic Differences, Sustainability

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE SÖZCÜK ANLAMININ DÖNÜŞÜMÜ VE GÜNCEL KULLANIM ÖZELLİKLERİ

Mehriban ASADULLASOY
Doç. Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi
E-posta: quliyeva.mehriban@list.ru · ORCID: 0000-0002-2640-5220

ÖZET

Dil, toplumların tarihsel, kültürel ve teknolojik değişimlerini yansıtan; aynı zamanda bu değişimlere bağlı olarak sürekli gelişen dinamik bir yapıya sahiptir. Bu dinamizm özellikle sözcüklerin anlam alanlarında belirginleşmektedir. Sözcükler yalnızca yeni kavramları karşılamak amacıyla ortaya çıkmamakta, mevcut sözcükler de farklı dönemlerde ve çeşitli iletişim ortamlarında kullanılmaları sonucunda yeni anlam özellikleri kazanabilmektedir. Bu bakımdan sözcük anlamı, yalnızca sözlüklerde belirlenen sabit bir unsur değil, kullanım bağlamları içerisinde biçimlenen ve değişen bir dil olgusu olarak değerlendirilmektedir. Günümüzde iletişim biçimlerinin çeşitlenmesi, toplumsal ilişkilerin dönüşmesi ve yeni kullanım alanlarının ortaya çıkması, sözcüklerin anlam yapılarında farklılaşmalara neden olmaktadır. Bir sözcüğün temel anlamını koruyarak yeni anlam katmanları kazanması, anlam alanını genişletmesi veya belirli bağlamlarda farklı anlam ilişkileri oluşturması, dilin doğal gelişim süreçleri içerisinde ele alınmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye Türkçesinde sözcük anlamının güncel kullanım alanlarında geçirdiği değişimleri incelemek ve sözlük anlamı ile bağlamsal kullanım arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Araştırmada anlam bilimi kapsamında sözcüklerde görülen anlam genişlemesi, anlam daralması, yan anlam kazanımı ve bağlama bağlı anlam farklılaşmaları ele alınmaktadır. Bu doğrultuda, sözcüklerin farklı iletişim ortamlarında kazandıkları anlam özelliklerinin belirlenmesine ve bu özelliklerin sözlük tanımlarıyla karşılaştırılmasına önem verilmektedir. Ayrıca anlam değişimlerinin ortaya çıktığı bağlamların belirlenmesi, sözcüklerin güncel kullanım eğilimlerinin daha açık biçimde ortaya konulmasına olanak sağlamaktadır. Çalışma, sözcüklerin yalnızca dil sistemi içerisindeki karşılıklarını değil, gerçek iletişim ortamlarında kazandıkları yeni işlevleri de ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, sözlüklerde yer alan anlamlarla güncel kullanım arasında ortaya çıkabilecek farklılıkların somut dil verileri üzerinden değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır. İncelemede sözcüklerin anlam özellikleri tek tek ele alınarak kullanım bağlamları ve anlam ilişkileri açısından karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmaktadır. Araştırmanın veri alanını Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te yer alan tanımlar ile çağdaş yazılı ve dijital iletişim ortamlarından seçilen dil örnekleri oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen incelemede, belirlenen sözcüklerin geleneksel anlamları ile güncel kullanımları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak bu araştırma, Türkiye Türkçesinde sözcük anlamındaki dönüşümleri güncel dil kullanımları temelinde ele alarak anlam bilimi çalışmalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Sözcüklerin anlam değişimlerinin toplumsal ve iletişimsel ihtiyaçlarla ilişkili doğal bir süreç olduğu yaklaşımından hareketle, sözlüklerdeki tanımlar ile yaşayan dil arasındaki ilişkinin daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi, Anlam bilimi, Sözcük anlamı, Anlam değişmesi, Söz varlığı

THE TRANSFORMATION OF LEXICAL MEANING IN CONTEMPORARY TURKISH AND ITS CURRENT USAGE PATTERNS

Mehriban ASADULLASOY

Assoc. Prof. Dr., Nakhchivan State University
E-mail: quliyeva.mehriban@list.ru · ORCID: 0000-0002-2640-5220

ABSTRACT

Language is a dynamic system that reflects the historical, cultural, and technological transformations of societies while continuously evolving in response to these changes. This dynamism is particularly evident in the semantic domains of words. Words do not emerge solely to designate new concepts; existing words may also acquire new semantic features as a result of their use in different periods and across diverse communicative environments. From this perspective, word meaning should not be regarded merely as a fixed element defined by dictionaries, but rather as a linguistic phenomenon that is shaped and transformed through contexts of use. Today, the diversification of communication practices, the transformation of social relations, and the emergence of new domains of use lead to changes in the semantic structures of words. The acquisition of new layers of meaning while retaining a word's basic meaning, the expansion of its semantic range, or the formation of different semantic relations in particular contexts can be considered part of the natural processes of language development. The aim of this study is to examine the changes undergone by word meanings in contemporary usage in Turkish and to evaluate the relationship between dictionary definitions and contextual meanings. Within the framework of semantics, the study addresses semantic broadening, semantic narrowing, the acquisition of secondary meanings, and context-dependent semantic differentiation observed in words. In this regard, particular attention is paid to identifying the semantic features that words acquire across different communicative environments and comparing these features with their dictionary definitions. Furthermore, identifying the contexts in which semantic changes occur enables a clearer understanding of current patterns of word usage. The study aims not only to examine the meanings of words within the linguistic system but also to reveal the new functions they acquire in authentic communicative contexts. This approach makes it possible to evaluate potential discrepancies between dictionary definitions and contemporary usage on the basis of concrete linguistic data. In the analysis, the semantic properties of selected words are examined individually and comparatively in terms of their contexts of use and semantic relationships. The data of the study consist of definitions provided in the Turkish Language Association's Current Turkish Dictionary and linguistic examples selected from contemporary written and digital communication environments. The analysis is conducted using a qualitative research method, through which the conventional meanings and current uses of the selected words are comparatively examined. In conclusion, this study seeks to contribute to semantic research by examining transformations in word meaning in contemporary Turkish on the basis of current language use. Adopting the view that semantic change is a natural process closely associated with social and communicative needs, the study is expected to contribute to a more comprehensive understanding of the relationship between dictionary definitions and language in actual use.

Keywords: Turkish, Semantics, Lexical meaning, Semantic change, Lexicon

KOMMUNİKATİV STRATEGİYA VƏ YARADICILIQ TEXNOLOGİYALARI

Mehriban MƏMMƏDOVA

Dosent, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Gəncə Dövlət Universiteti, Azərbaycan dili kafedrası, Gəncə
E-poçt: mehriban.mammadova.67@mail.ru · ORCID: 0000-0003-4400-9915

XÜLASƏ

Kommunikativ strategiya problemi bir qayda olaraq dialektika anlayışı ilə bağlı şəkildə izah edilir. Bu mənada kommunikasiya və dialektika anlayışları məzmun baxımından bir-birini tamamlayır. Başqa sözlə, həm kommunikasiya, həm də dialektika insanların ünsiyyət və informasiya aktlarının nəticəsi kimi meydana çıxır. Bunlar bütövlükdə kommunikativ davranış prosesini özündə ümumiləşdirir. Kommunikativ strategiya daha çox münasibətlərin iştirakçıları olan subyektlər arasında baş verir. Bunlar dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar arasında baş verən ünsiyyət-kommunikasiya, müzakirə və fikir mübadiləsi zamanı meydana çıxır. Kommunikativ strategiya formasını hər hansı nitq-informasiya prosesinin eyni və oxşarı deyildir. Çünki kommunikativ strategiya ictimai-siyasi, diplomatik və digər dövlətlərarası münasibətlər üzərində qurulduğu halda adi informasiyalar fərdi şəxslər, şəxs və kollektivlər arasında baş verir. Beynəlxalq səviyyəli kommunikasiyalar əvvəlcədən ölçülüb-biçilir, burada qarşı tərəfin atacağı addım barədə düşünülür, ona görə də danışıqların uğurlu nəticələr verməsi üçün mümkün prosedurlar nəzərdən keçirilir. Belə danışıqlarda qarşı tərəflərin maraqlarının necə təmin ediləcəyi barədə əvvəlcədən proqnoz vermək mümkün olmur. Çünki hər şey müzakirə və fikir mübadiləsinin gedişindən asılı olaraq nəticələnir. Danışıqların qarşılıqlı əlaqəsi fonunda onun nəticəsinin uğurlu olub olmaması prosesin dialektikasından asılı olur. Dialektikada hər şey, nəzərdə tutulan qələbə arzuedilən kimi deyildir. Burada gerçəklik və məqsədə nail olma istəyinin nəzərə alınması mütləqdir. Bəzən tərəflərin danışığa başlamazdan əvvəl nikbin proqnozlar verəcəyi halda gerçəklik gözlənilənin əksini də verə bilər. Bəzən də elə bir situasiya baş verə bilər ki, qələbə ehtimalı gerçəkliyə çevrilə bilər. Burada tərəflərin hər hansı birinin diplomatik məntiqi, situasiyanı çevik qiymətləndirə bilməsi, hadisələri analitik təhlil etmə qabiliyyəti mühüm yer tutur. Bu sahədə hələ bilikli olmaq, geniş və ətraflı məlumata malik olmaq əsas şərt olsa da yeganə vasitə deyildir. Ən başlıca məharət odur ki, müzakirə iştirakçılarının intellektual qabiliyyəti bilikləri informasiya amilinə çevirə bilsin. İnformasiya amili elə məntiqi, elə inandırıcı olmalıdır ki, qarşı tərəf əks arqument qoymaqda ortaya qoyulan məntiqi mühakimələrin təkzibi üçün tutarlı dəlil gətirə bilməsin. Hər bir informasiya təsdiqedici faktlarla əsaslandırılmalıdır. Bu yolda nitqin rəvanlığı, inandırıcılığı, təsirli olması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ən böyük məharət qarşı tərəfin çıxışında zəif məqamları tapıb diqqəti özünə yönəltməkdən ibarətdir. Kommunikativ strategiyada nitqin təsirli, inandırıcı və təkzibolunmaz dəlillərlə baş verməsi üçün müəyyən şərh formalarından istifadə olunmasına diqqət yetirilməsi xüsusi bir əhəmiyyət kəsb edir. Kommunikativ strategiya problemi Azərbaycanda demək olar ki, xüsusən müstəqillik dövründə Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən inkişaf etdirilmiş, üslublar sistemində həmin sahə ilə bağlı geniş bir mənzərə yaradılmışdır. Heydər Əliyevin beynəlxalq görüşlərdəki, sammit və simpoziumlardakı çıxışları, diplomatik korpusların nümayəndələri ilə müsahibə və söhbətləri, xarici ölkələrin dövlət, hökumət rəhbərləri və siyasi xadimləri ilə dialoqları, eyni zamanda Prezident İlham Əliyevin ictimai-siyasi və diplomatik sahədəki uğurlu fəaliyyəti kommunikativ strategiyanın ən bariz nümunələridir.

Açar sözlər: Kommunikativ strategiya, Dialektika, Subyekt, İnformasiya, Diplomatik

COMMUNICATIVE STRATEGY AND CREATIVE TECHNOLOGIES

Mehriban MAMMADOVA

Assoc. Prof. Dr., Ganja State University, Department of Azerbaijani Language, Ganja, Azerbaijan
E-mail: mehriban.mammadova.67@mail.ru · ORCID: 0000-0003-4400-9915

ABSTRACT

The problem of communicative strategy is generally explained in connection with the concept of dialectics. In this sense, the concepts of communication and dialectics complement each other in terms of content. In other words, both communication and dialectics emerge as a result of human interaction and information acts. They conceptualize the communicative behavior process as a whole. Communicative strategy mostly occurs between subjects who are participants in relations. These emerge during communication, discussion, and exchange of views between states and international organizations. The form of communicative strategy is not identical or similar to any speech-information process. Because while communicative strategy is built on socio-political, diplomatic, and other interstate relations, ordinary information occurs between individuals, or between a person and collectives. International communication is calculated and weighed in advance; here, the steps to be taken by the opposing party are considered, and therefore, possible procedures are reviewed for negotiations to yield successful results. In such negotiations, it is impossible to predict in advance how the interests of the opposing parties will be met. Because everything results depending on the course of the discussion and exchange of views. Against the background of the interaction of negotiations, whether its outcome is successful or not depends on the dialectics of the process. In dialectics, everything, including the envisioned victory, is not always as desired. Here, taking reality and the desire to achieve the goal into account is absolute. Sometimes, while parties may give optimistic forecasts before starting negotiations, reality may turn out to be the opposite of what was expected. Other times, a situation may occur where the probability of victory turns into reality. Here, the diplomatic logic of any of the parties, the ability to flexibly assess the situation, and the ability to analytically analyze events play an important role. Although being knowledgeable and having extensive and detailed information in this field is a main condition, it is not the only tool. The most primary skill is for the intellectual capacity of the discussion participants to be able to transform knowledge into an information factor. The information factor must be so logical and convincing that the opposing party cannot bring valid evidence to refute the logical reasoning presented when putting forward a counter-argument. Every piece of information must be substantiated with supporting facts. In this path, the fluency, persuasiveness, and effectiveness of speech are of great importance. The greatest skill consists of finding weak points in the opposing party's speech and drawing attention to oneself. In communicative strategy, paying attention to the use of certain forms of commentary for speech to take place with effective, convincing, and irrefutable evidence is of special importance. The problem of communicative strategy in Azerbaijan has been developed, so to speak, especially during the independence period by National Leader Heydar Aliyev, and a broad picture related to this field has been created within the system of styles. Heydar Aliyev's speeches at international meetings, summits, and symposiums, his interviews and conversations with representatives of diplomatic corps, his dialogues with heads of state and government, and political figures of foreign countries, as well as the successful activities of President Ilham Aliyev in the socio-political and diplomatic fields, are the most vivid examples of communicative strategy.

Keywords: Communicative strategy, Dialectics, Subject, Information, Diplomatic

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ГЕНДЕРНОЙ КУЛЬТУРЫ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Мехрибон Х. ЭРГАШЕВА

Докторант (PhD), Самаркандский государственный университет имени Шарофа Рашидова, Самарканд, Узбекистан
E-mail: mehribone5@gmail.com

АННОТАЦИЯ

Гендерная культура играет важную роль в образовании, поскольку она способствует развитию взаимного уважения, равенства и сравнительных возможностей. Благодаря знанию и пониманию гендерной культуры учащиеся преодолевают гендерные стереотипы и учатся ценить различные мнения. Это не только позволяет девочкам и мальчикам выражать себя, но и повышает успеваемость всех студентов. Образовательный процесс воспитывает молодежь на основе принципов социальной справедливости, понимания и равенства, освещая гендерные проблемы. Это послужит устранению выдвигаемых гендерных неравенств. В целом, роль гендерной культуры в образовании имеет важное значение для равного использования талантов и развития общества. Статья посвящена освещению фундаментальных теоретических и методологических основ формирования гендерной культуры в современной системе образования. Актуальность исследования напрямую связана с правами человека, социальной справедливостью в условиях глобализации и приоритетными задачами Республики Узбекистан, определенными в “Стратегии достижения гендерного равенства в Республике Узбекистан до 2030 года.”Понятие гендерной культуры, в отличие от понятия биологического пола, трактуется как совокупность социокультурных конструктов, систем ценностей и норм поведения, сформированных обществом. В рамках теоретических основ исследования гендерная проблема анализируется с социально-философской и педагогической точек зрения. При этом процесс гендерной идентификации рассматривается как основной фактор, определяющий духовно-нравственный облик личности. В качестве методологической основы использованы принципы системного подхода и культурологии. Гендерная культура включает в себя три основных блока, которые структурно неразрывно связаны друг с другом: аксиологический (осознание гендерного равенства как ценности), когнитивный (система знаний о гендерных отношениях) и личностно-творческий (проявление своего потенциала без гендерных стереотипов). Результаты исследования показывают, что создание гендерно-инклюзивной среды в образовательных учреждениях является не только правовым обязательством, но и стратегическим фактором повышения качества образования. Педагогический процесс, организованный на основе гендерного подхода, способствует развитию у учащихся критического мышления, конструктивному разрешению конфликтов и утверждению культуры недискриминационного общения.В заключение следует отметить, что совершенствование теоретико-методологических основ гендерной культуры послужит духовному и интеллектуальному росту Нового Узбекистана на пути построения фундамента Третьего Ренессанса.

Ключевые слова: Гендерная культура, Система образования, Методология, Гендерный подход, Педагогическая компетенция, Гендерная идентификация, Социализация, Духовно-нравственное воспитание, Гендерные стереотипы, Социальная справедливость, Гендерно-инклюзивное образование

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF RESEARCHING GENDER CULTURE IN THE EDUCATION SYSTEM

Mehribon Kh. ERGASHEVA

PhD Student, Samarkand State University named after Sharof Rashidov, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: mehribone5@gmail.com

ABSTRACT

Gender culture plays an important role in education, as it contributes to the development of mutual respect, equality, and comparative opportunities. Through knowledge and understanding of gender culture, students overcome gender stereotypes and learn to value different opinions. This not only allows girls and boys to express themselves, but also increases the academic performance of all students. The educational process educates youth based on the principles of social justice, mutual understanding, and equality, addressing gender issues. This will serve to eliminate the gender inequalities being promoted. In general, the role of gender culture in education is of great importance for the equal use of talents and the development of society. The article is dedicated to highlighting the fundamental theoretical and methodological foundations of gender culture formation in the modern education system. The relevance of the study is directly linked to human rights, social justice in the context of globalization, and the priority tasks of the Republic of Uzbekistan defined in the "Strategy for Achieving Gender Equality in the Republic of Uzbekistan until 2030." The concept of gender culture, unlike the concept of biological sex, is treated as a set of socio-cultural constructs, value systems, and behavioral norms formed by society. Within the framework of the theoretical foundations of the study, the gender problem is analyzed from socio-philosophical and pedagogical perspectives. At the same time, the process of gender identity is considered the main factor determining the spiritual and moral image of the individual. Theoretically, the gender socialization of adolescents and student youth creates a foundation for their successful fulfillment of social roles such as "citizen," "professional," and "family member" in the future. The principles of the systems approach and culturology were used as a methodological basis. Gender culture includes three main blocks that are structurally inextricably linked to each other: axiological (awareness of gender equality as a value), cognitive (system of knowledge about gender relations), and personal-creative (manifestation of one's potential without gender stereotypes). The research results show that creating a gender-inclusive environment in educational institutions is not only a legal obligation but also a strategic factor in improving the quality of education. The pedagogical process organized on the basis of a gender approach contributes to the development of students' critical thinking, constructive resolution of conflicts, and the establishment of a culture of non-discriminatory communication. In conclusion, it should be noted that improving the socio-methodological foundations of gender culture will serve the spiritual and intellectual growth of New Uzbekistan on the path to building the foundation of the Third Renaissance.

Keywords: Gender culture, Education system, Methodology, Gender approach, Pedagogical competence, Gender identity, Socialization, Spiritual and moral education, Gender stereotypes, Social justice, Gender-inclusive education

AZERBAYCAN VE BOSNA-HERSEK KÜLTÜRÜNDE DOĞUM ÖNCESİ RİTÜELLER: DOĞURGANLIK, CİNSİYET VE SAĞLIK İNANIŞLARI

Meleyke MEMMEDOVA

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü
E-posta: meleykememmed1@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7714-4668

ÖZET

Doğum, insan hayatının başlangıcını ifade eden biyolojik bir süreç olmanın ötesinde, toplumların inanç, değer ve kültürel kodlarıyla şekillenen önemli bir geçiş dönemidir. Bu nedenle doğum etrafında oluşan ritüel ve inanışlar, bireyin dünyaya gelişini toplumsal ve kültürel bir olay hâline getirmektedir. Halk kültürlerinde doğumla ilgili ritüeller genel olarak doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası olmak üzere üç temel aşamada ele alınmaktadır. Doğum öncesi ritüeller daha çok çocuk sahibi olma, doğurganlık ve doğacak çocuğun sağlığına ilişkin beklentilerle; doğum anındaki uygulamalar anne ve çocuğun korunması ve doğumun güvenli biçimde gerçekleşmesiyle; doğum sonrası ritüeller ise anne ve çocuğun korunması, topluma kabulü ve yeni statünün belirlenmesiyle ilişkilendirilmektedir. Bu çalışma, söz konusu aşamalardan doğum öncesi döneme odaklanmaktadır. Doğum öncesi ritüeller, toplumların doğurganlık, neslin devamlılığı ve sağlıklı çocuk sahibi olma arzusuyla bağlantılı olarak şekillenen, köklü halk kültürü unsurlarından biridir. Bu ritüeller yalnızca bireysel inanç ve uygulamaları yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda toplumların kültürel belleğini, dinî ve geleneksel dünya görüşünü, sosyal değerlerini ve gündelik yaşam pratiklerini de ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, Azerbaycan ve Bosna-Hersek kültürlerinde doğum öncesi dönemde gerçekleştirilen inanış ve ritüelleri karşılaştırmalı bir perspektifle incelemek; iki toplum arasındaki ortak kültürel unsurları ve yerel farklılıkları belirlemektir. Bu doğrultuda çocuk sahibi olma arzusuyla gerçekleştirilen uygulamalar, doğacak çocuğun cinsiyetine ilişkin inanışlar ve çocuğun fiziksel ve karakter özelliklerine yönelik ritüel pratikler ele alınmıştır. Nitel araştırma yaklaşımına dayanan çalışmada karşılaştırmalı folklor yöntemi kullanılmış; konuya ilişkin yazılı kaynaklardan ve halk inanışları bağlamında aktarılan kültürel verilerden yararlanılmıştır. İnceleme kapsamında doğum öncesi ritüeller üç temel başlık altında değerlendirilmiştir: (1) kısırlığı gidermek ve çocuk sahibi olmak amacıyla gerçekleştirilen pratikler, (2) doğacak çocuğun cinsiyetini belirlemeye veya önceden tahmin etmeye yönelik inanış ve uygulamalar, (3) çocuğun sağlıklı, güzel, iyi huylu ve toplumsal beklentilere uygun özelliklerle dünyaya gelmesini sağlamak ve olumsuz fiziksel veya karakter özelliklerinden korunmasına yönelik ritüeller. Bu uygulamalarda dua, adak, ziyaret, sembolik nesneler, belirli yiyecekler ve çeşitli koruyucu pratikler gibi unsurların kullanıldığı görülmektedir. Araştırma bulguları, Azerbaycan ve Bosna-Hersek kültürlerinde doğum öncesi ritüellerin temel olarak doğurganlık, bereket, korunma, sağlık ve neslin devamlılığı düşünceleri etrafında şekillendiğini göstermektedir. Her iki kültürde benzer ritüel motifleri, sembolik uygulamalar ve inanç kalıpları görülmekle birlikte, bunların uygulanış biçimlerinde yerel gelenekler, tarihsel tecrübeler, dinî-kültürel etkileşimler ve coğrafi koşullara bağlı farklılıklar da bulunmaktadır. Sonuç olarak doğum öncesi ritüellerin yalnızca çocuk sahibi olma arzusunun kültürel ifadeleri olmadığı; aynı zamanda toplumsal değerlerin, inanç sistemlerinin, kültürel kimliğin ve kolektif belleğin kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli bir işlev üstlendiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Bosna-Hersek, Doğum, Ritüel, Cinsiyet, Halk inanışları

PRENATAL RITUALS IN AZERBAIJANI AND BOSNIAN HERZEGOVINIAN CULTURES: FERTILITY, GENDER, AND HEALTH BELIEFS

Meleyke MEMMEDOVA

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore
E-mail: meleykememmed1@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7714-4668

ABSTRACT

Birth, beyond being a biological process marking the beginning of human life, constitutes an important rite of passage shaped by the beliefs, values, and cultural codes of societies. Accordingly, the rituals and beliefs surrounding birth transform an individual's arrival into the world into a significant social and cultural event. In folk cultures, birth-related rituals are generally examined within three main stages: the prenatal period, the moment of birth, and the postpartum period. Prenatal rituals are primarily associated with the desire to have children, fertility, and expectations concerning the health of the unborn child; practices performed during childbirth are related to ensuring the safety of the mother and child and facilitating a safe delivery; while postpartum rituals are associated with the protection of the mother and child, their integration into the community, and the establishment of their new social status. The present study focuses specifically on the prenatal stage of this process. Prenatal rituals constitute longstanding elements of folk culture shaped by the desire for fertility, the continuation of the lineage, and the birth of healthy children. These rituals not only reflect individual beliefs and practices but also reveal the cultural memory, religious and traditional worldview, social values, and everyday practices of communities. The primary aim of this study is to comparatively examine beliefs and rituals practiced during the prenatal period in Azerbaijani and Bosnian Herzegovinian cultures and to identify both the shared cultural elements and local differences between the two communities. Accordingly, practices associated with the desire to have children, beliefs concerning the sex of the unborn child, and ritual practices intended to ensure that the child is born healthy, beautiful, and well-tempered, as well as to protect the child from undesirable physical or character traits, are examined. Adopting a qualitative research approach, the study employs the comparative folklore method and draws upon written sources and cultural data concerning folk beliefs. Prenatal rituals are examined under three main categories: (1) practices intended to overcome infertility and facilitate conception, (2) beliefs and practices aimed at determining or predicting the sex of the unborn child, and (3) rituals intended to ensure the child's health, beauty, and desirable character traits and to protect the child from unfavorable physical or behavioral characteristics. These practices include prayers, vows and offerings, visits to sacred or culturally significant places, symbolic objects, particular foods, and various protective practices. The findings demonstrate that prenatal rituals in both Azerbaijani and Bosnian Herzegovinian cultures are primarily shaped by notions of fertility, abundance, protection, health, and the continuation of the lineage. Although the two cultures share similar ritual motifs, symbolic practices, and patterns of belief, differences can also be observed in their forms of implementation, reflecting local traditions, historical experiences, religious and cultural interactions, and geographical conditions. The study concludes that prenatal rituals are not merely cultural expressions of the desire to have children; they also serve an important function in transmitting social values, belief systems, cultural identity, and collective memory from one generation to another.

Keywords: Azerbaijan, Bosnia and Herzegovina, Birth, Ritual, Gender, Folk beliefs

KURULUŞTAN AYRIŞMAYA AK PARTİ: PARTİNİN DOĞUŞ GEREKÇELERİ İLE DEVA VE GELECEK PARTİLERİNİN AYRILIŞ GEREKÇELERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Melike GALE
Dr., Abdullah Gül Üniversitesi
E-posta: melikesener35@gmail.com · ORCID: 0000-0002-5528-9193

ÖZET

AK Parti, Türkiye siyasetinde hem bir ayrışmanın ürünü hem de bir ayrışmanın kaynağı olan ender örneklerden biridir; 2001'de Fazilet Partisi'nin kapatılmasının ardından içindeki yenilikçi kanadın yeni bir parti çatısı altında yeniden örgütlenmesiyle kurulmuş, yaklaşık yirmi yıl sonra ise kendi kadrosunda ortaya çıkan ayrışmalarla Demokrasi ve Atılım Partisi (DEVA) ile Gelecek Partisi'nin doğuşuna kaynaklık etmiştir. Bu çalışma, parti elitlerinin anlatılarından yola çıkarak AK Parti'nin kuruluş sebepleri ile AK Parti'den ayrılarak kurulan DEVA ve Gelecek Partileri'nin ortaya çıkış sebeplerini karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, parti değişimi ve yeni parti oluşumu yazınlarını birlikte kullanmakta; parti elitlerinin gerekçelerini, partiden duyulan hoşnutsuzluğun içeriği ile bu hoşnutsuzluğa rağmen çıkışın tercih edilmesinin mantığı olmak üzere iki ayrı düzeyde çözümlemektedir. Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülen inceleme, tamamlanmış bir doktora tezinin AK Parti, DEVA ve Gelecek Partileri'nin ortaya çıkış sebeplerine ilişkin bulgularına dayanmaktadır. Veri kaynağı, AK Parti ile DEVA ve Gelecek Partilerinin kurucu kadrolarında yer alan üçer parti eliti ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlardan oluşmaktadır. Bunun yanında parti programları, tüzükler ve kuruluş bildirgeleri gibi parti belgeleri ikincil kaynak olarak kullanılmıştır. Veriler MAXQDA yazılımıyla kodlanarak sistematik içerik analizine tabi tutulmuş, ortaya çıkan temalar iki çözümleme düzeyi altında karşılaştırılmıştır. Bulgular, hoşnutsuzluk düzeyinde belirgin bir süreklilik göstermektedir: karar alma süreçlerinin lider ve dar bir çevre etrafında kilitlenmesi ve eleştiri kanallarının kapanması, hem kuruluş hem de ayrılış anlatılarında en yoğun biçimde dile getirilen gerekçelerdir. Buna karşılık çıkış kararının mantığı karşıt yönde ayrışmaktadır: kuruluş anında askerî vesayet ve parti kapatmaları çıkışı zorunlu kılan dışsal etmenlerken, ayrılış anında dışsal baskı ayrışmanın nedeni değil, ödenen bir bedeldir. Ayrılan parti elitlerinin gerekçeleri hukuk devletinin aşınması, kurumsal denetimin zayıflaması ve ilkesel politikadan uzaklaşma başlıklarında yoğunlaşmaktadır. Fırsat yapısı ise kuruluşta çıkışın maliyetini düşürürken ayrılışta yükseltmiştir. Sonuç olarak hoşnutsuzluğun kaynağı büyük ölçüde partinin kuruluş anındaki genetik özelliklerinde sabitlenirken, çıkışın biçimi ve sonucu ayrışmanın gerçekleştiği andaki iktidar konumu ve fırsat yapısı tarafından belirlenmektedir. Çalışma, ayrışma gerekçelerinin hoşnutsuzluk ve çıkış kararı olmak üzere iki düzeyde ayrıştırılmasının açıklayıcı gücünü, parti elitlerinin birinci elden tanıklığına dayanan özgün bir veri seti üzerinden göstermekte ve Türkiye'de parti içi demokrasi ile parti bölünmeleri üzerine yapılacak çalışmalara kavramsal bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: AK Parti, Parti değişimi, Yeni parti oluşumu, Parti bölünmeleri, Fırsat yapısı

THE AKP FROM FOUNDING TO SPLIT: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PARTY'S FOUNDING RATIONALES AND THE EXIT RATIONALES OF THE DEVA AND GELECEK PARTIES

Melike GALE
Dr., Abdullah Gül University
E-mail: melikesener35@gmail.com · ORCID: 0000-0002-5528-9193

ABSTRACT

The AK Party is one of the rare cases in Turkish politics that is both the product and the source of a split. It was founded in 2001, when the reformist wing of the Virtue Party (Fazilet Partisi) reorganised under a new party following the Virtue Party's closure. Roughly twenty years later, splits within its own ranks gave rise to the Democracy and Progress Party (DEVA) and the Future Party (Gelecek Partisi). Drawing on the narratives of party elites, this study aims to comparatively analyse the reasons behind the founding of the AK Party and the emergence of DEVA and the Future Party, both of which were founded by breaking away from the AK Party. The study combines the literatures on party change and new party formation. It analyses the justifications of party elites at two distinct levels: the content of their dissatisfaction with the party, and the logic of choosing exit despite that dissatisfaction. Conducted within a qualitative research approach, the analysis draws on the findings of a completed doctoral dissertation concerning the reasons behind the emergence of the AK Party, DEVA and the Future Party. The data consist of semi-structured in-depth interviews with three party elites from the founding cadres of each of these parties. In addition, party documents such as party programmes, statutes and founding declarations were used as secondary sources. The data were coded in MAXQDA and subjected to systematic content analysis, and the emerging themes were compared across the two levels of analysis. The findings reveal a marked continuity at the level of dissatisfaction. The concentration of decision-making around the leader and a narrow inner circle, together with the closing of channels for criticism, are the most frequently cited justifications in both the founding and the departure narratives. By contrast, the logic of the exit decision runs in opposite directions. At the moment of founding, military tutelage and party closures were an external factor that made exit unavoidable; at the moment of departure, external pressure is not the cause of the split but a price paid for it. The justifications of the departing party elites centre on the erosion of the rule of law, the weakening of institutional oversight, and a drift away from principled politics. The opportunity structure, meanwhile, lowered the cost of exit at the time of founding but raised it at the time of departure. In conclusion, the source of dissatisfaction is largely fixed in the genetic features the party acquired at its founding. The form and outcome of exit, however, are determined by the party's position in power and by the opportunity structure at the moment the split occurs. On the basis of an original dataset built on the first-hand testimony of party elites, the study demonstrates the explanatory power of separating the justifications for splits into two levels: dissatisfaction and the exit decision. In doing so, it offers a conceptual framework for future research on intra-party democracy and party splits in Turkey.

Keywords: JDP, Party change, New party formation, Party splits, Opportunity structure

YEREL YÖNETİMLERDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN YENİ PARADİGMASI: GELENEKSEL KENT YÖNETİMİNDEN AKILLI KENT YÖNETİMİNE GEÇİŞ

Melisa İZGİ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi
E-posta: melisaizgi@gmail.com · ORCID: 0009-0004-2224-7722

ÖZET

Kentleşmenin hızlanması ve kent nüfusunun artması, yerel yönetimlerin karşılaştığı sorunların ve hizmet taleplerinin de farklılaşmasına neden olmuştur. Kentlerin büyümesiyle birlikte ulaşım, altyapı, çevre, enerji, güvenlik ve kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi daha önemli hale gelmiştir. Bu durum, geleneksel kent yönetimi anlayışının değişen kent ihtiyaçları karşısında yeniden ele alınmasını gerekli kılmıştır. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, yerel yönetimlerin hizmet sunum biçimlerinde ve yönetim süreçlerinde önemli bir dönüşüm başlatmıştır. Bu dönüşümün ilk aşamalarında kamu hizmetlerinin elektronik ortama taşınması ve vatandaşların hizmetlere daha kolay ulaşabilmesi ön plana çıkarken, zaman içerisinde teknolojinin karar alma, planlama ve kaynak yönetimi süreçlerinde daha etkin kullanılması gündeme gelmiştir. Böylece dijital dönüşüm, yerel yönetimlerin yalnızca hizmet sunma yöntemlerini değil, aynı zamanda yönetim anlayışını da etkileyen bir süreç haline gelmiştir. Yerel yönetimlerde dijital dönüşüm kapsamında e-belediyecilik uygulamaları, coğrafi bilgi sistemleri, açık veri uygulamaları, akıllı ulaşım sistemleri ve dijital iletişim kanalları yaygınlaşmıştır. Bunun yanında büyük veri, nesnelerin interneti ve yapay zeka gibi yeni teknolojiler de kentlerin yönetiminde kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler, yerel yönetimlerin kent hakkında daha fazla veriye ulaşmasını ve hizmetleri ihtiyaçlara göre planlamasını kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda vatandaşların belediye hizmetlerine erişimini kolaylaştırmakta ve yönetime katılım için yeni imkanlar oluşturmaktadır. Ancak dijitalleşmenin beraberinde getirdiği veri güvenliği, kişisel verilerin korunması, dijital eşitsizlik, altyapı yetersizlikleri ve kurumsal kapasite gibi sorunların da dikkate alınması gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, geleneksel kent yönetiminden akıllı kent yönetimine geçiş sürecini yerel yönetimler açısından incelemek ve dijital dönüşümün kent yönetimine sağladığı katkıları değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve veri toplama sürecinde doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası literatür, ilgili mevzuat, strateji belgeleri ve yerel yönetimlerin dijital dönüşüm uygulamalarına ilişkin raporlar incelenmiştir. Elde edilen bilgiler karşılaştırmalı olarak değerlendirilerek dijital dönüşümün hizmet sunumu, yönetim süreçleri, vatandaş katılımı, şeffaflık ve sürdürülebilir kentleşme üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Çalışma sonucunda, akıllı kent yönetiminin yalnızca teknolojik altyapının geliştirilmesiyle sınırlı olmadığı; aynı zamanda yönetim anlayışının, kurumsal yapının ve vatandaşlarla kurulan ilişkinin de dönüşümünü gerektirdiği sonucuna ulaşılması beklenmektedir. Bu doğrultuda çalışmada, yerel yönetimlerde akıllı şehir anlayışının ve uygulamalarının ne ölçüde hayata geçirildiği, söz konusu uygulamaların kent yönetiminde ne düzeyde bir dönüşüm sağladığı ve vatandaşların bu uygulamalardan yararlanma ve kullanım düzeylerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Son olarak akıllı uygulamaların önemi üzerinde durulmuş ve sonuç bölümünde bunların bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel yönetimler, Dijital dönüşüm, Akıllı kent yönetimi, E-belediyecilik, Dijital yönetişim, Sürdürülebilir kentleşme

THE NEW PARADIGM OF DIGITAL TRANSFORMATION IN LOCAL GOVERNMENTS: THE TRANSITION FROM TRADITIONAL URBAN MANAGEMENT TO SMART CITY MANAGEMENT

Melisa İZGİ

Master's Student, Balıkesir University
E-mail: melisaizgi@gmail.com · ORCID: 0009-0004-2224-7722

ABSTRACT

The acceleration of urbanization and the increase in urban populations have led to changes in the problems faced by local governments and service demands. With the growth of cities, the effective provision of transportation, infrastructure, environmental, energy, security, and public services has become increasingly important. This situation has made it necessary to reconsider the traditional approach to urban management in response to changing urban needs. In particular, developments in information and communication technologies have initiated a significant transformation in the service delivery methods and management processes of local governments. In the initial stages of this transformation, transferring public services to electronic platforms and facilitating citizens' access to services came to the forefront. Over time, the more effective use of technology in decision-making, planning, and resource management processes has also gained importance. Thus, digital transformation has become a process that affects not only the service delivery methods of local governments but also their management approach.Within the scope of digital transformation in local governments, e-municipality applications, geographic information systems, open data applications, intelligent transportation systems, and digital communication channels have become widespread. In addition, new technologies such as big data, the Internet of Things, and artificial intelligence have begun to be used in urban management. These developments facilitate local governments' access to more data about cities and make it easier to plan services according to needs. At the same time, they facilitate citizens' access to municipal services and create new opportunities for participation in governance. However, problems arising from digitalization, such as data security, personal data protection, digital inequality, inadequate infrastructure, and institutional capacity, also need to be taken into consideration. The aim of this study is to examine the transition from traditional urban management to smart city management from the perspective of local governments and to evaluate the contributions of digital transformation to urban management. A qualitative research method was used in the study, and document analysis was employed in the data collection process. Within this scope, national and international literature, relevant legislation, strategy documents, and reports on the digital transformation practices of local governments were examined. The information obtained was evaluated comparatively, and the effects of digital transformation on service delivery, management processes, citizen participation, transparency, and sustainable urbanization were examined. The study is expected to conclude that smart city management is not limited to the development of technological infrastructure but also requires the transformation of the management approach, institutional structure, and relationship established with citizens. Accordingly, the study aims to determine the extent to which the smart city approach and its applications have been implemented in local governments, the level of transformation these applications have provided in urban management, and the extent to which citizens use and benefit from these applications. Finally, the importance of smart city applications is emphasized, and these applications are evaluated in the conclusion.

Keywords: Local governments, Digital transformation, Smart city management, E-municipality, Digital governance, Sustainable urbanization

GOVERNMENT EFFECTIVENESS, ECONOMIC GROWTH, AND THE QUALITY OF GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES

Mert TOPCU
Prof. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat University
E-mail: mert.topcu@alanya.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8236-9810

ABSTRACT

Government effectiveness may affect economic growth and the quality of growth differently because the former mainly reflects the expansion of output, whereas the latter also depends on whether growth is stable, diversified, outward-oriented, and translated into better social outcomes. In this sense, the quality of growth provides a broader perspective on economic performance by considering not only the pace of expansion but also the characteristics and outcomes of the growth process. This distinction is especially relevant for developing countries, where institutional weaknesses can allow relatively rapid growth to coexist with volatility, structural concentration, and limited improvements in welfare, making the gap between the quantity and quality of growth particularly salient. Therefore, focusing exclusively on conventional growth rates may overlook important dimensions through which institutional capacity contributes to economic development. Given that, the goal of this study is to compare the impact of government effectiveness on growth vs. quality growth in a panel group of 8 developing countries over the period 2002-2022. Quality growth is represented by a multidimensional index that incorporates the strength, stability, diversification, and outward orientation of growth together with selected social outcomes. In this way, the analysis allows the role of government effectiveness to be evaluated from a broader perspective than that provided by conventional output growth alone. The empirical analysis employs panel cointegration techniques and estimates the long-run relationships using alternative estimators in order to examine the robustness of the findings. Results show that the impact of government effectiveness is not statistically significant on growth, whereas its impact on quality growth is positive and statistically significant, and these results are robust to the empirical estimator. This divergence suggests that improvements in government effectiveness may be reflected more clearly in the nature and sustainability of the growth process than in the rate of economic expansion itself. It also highlights the importance of distinguishing between producing more output and creating economic growth that is more stable and capable of generating broader developmental benefits. The findings imply that policy efforts in developing countries should prioritize government effectiveness not merely as a means of accelerating output growth, but as a key institutional mechanism for improving the stability, structure, and social benefits of the growth process.

Keywords: Government effectiveness, Economic growth, Quality growth

BOSNA-HERSEK'İN ULAŞTIRMA JEOPOLİTİĞİ: LOJİSTİK BAĞIMLILIK VE STRATEJİK DAYANIKLILIK

Mertcan NAYIR
Uzman, Türk Hava Yolları A.O.
E-posta: mrtcn.nayir@gmail.com · ORCID: 0009-0000-2682-636X

ÖZET

Karadeniz ile Akdeniz dünyasının Avrupa ile kesiştiği stratejik bir konumda bulunan Balkanlar 19. ve 20. yüzyıl boyunca askeri, siyasi, toplumsal gerilim alanlarının en önde gelenlerinden birisi olmuştur. Türkiye ile Avrupa arasında bir omuz gibi uzanması açısından Türk jeostratejisi için büyük önem taşımaktadır. Tarihsel süreklilik ve demografik gerçeklik temelinde kurulan Bosna-Hersek devlet yapısında Boşnak-Hırvat-Sırp toplumlarının temsili gerçekleştirilmektedir. Bölgenin kriz geçmişi ve çok toplumlu devlet yapılarındaki sorun potansiyelleri göz önüne alındığında coğrafyanın hassaslığı aşikârdır. Ülkenin hassas durumu yönetebilmesi ve sürdürülebilir kalkınması için çeşitli alanlarda politikalar geliştirilmelidir. Ekonomi için çarpan etkisi, coğrafi dezavantajı hafifletmesi, olası çatışma durumlarındaki kritik rolüyle ulaşım alanı üzerine çalışılması gereken alanlardan biridir. Ancak Bosna-Hersek'in ulaşım altyapısı jeopolitik açıdan yeterince incelenmemiştir. Çalışma, incelemeyi yaparken ulaşım altyapısının ülkenin jeopolitik kırılganlığını azaltmaktaki rolünü sorgulamaktadır. Sorgulama sonucunda ulaşım altyapısının yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda stratejik dayanıklılık üreten bir unsur olduğu hipotezi savunulmaktadır. Araştırmada doküman analizi ve jeopolitik yaklaşım yöntem olarak kullanılmıştır. Bosna-Hersek'in dağlık ve engebeli coğrafyasının jeopolitik önemini azalttığı yönünde görüşler bulunsa da çalışma bu görüşü paylaşmamaktadır. Günümüz diplomasi yaklaşımı her coğrafyada stratejik seçeneklerin arttırılması temelinde ilerlerken çok paydaşlı denklem olan Balkanlar'da Bosna-Hersek politika üretmeye elverişli bir bölgedir. Güney ucunda doğal limanın bulunmadığı 20 km'lik kıyı şeridiyle Adriyatik Denizi'ne bakan ülkenin kendine ait bir limanının olması dikkati çekmektedir. Deniz lojistiğini Hırvatistan'ın Ploce Limanı'ndan sağlayan ülke, su kaynakları ve Adriyatik Denizi'ne yakınlığıyla stratejik paradoks örneği teşkil eder. Ülke topraklarının denize temas ettiği Neum bölgesinde, turizm sektörünün ekonomik getirisi- liman kurulması durumunda yüklenilecek külfet dikkate alındığında orta vadede bir lojistik planı beklemek gerçekçi olmayacaktır. Hava ulaşımı Uluslararası Sivil Havacılık Organizasyonu (ICAO) standartlarına uygun dört uluslararası havalimanından yürütülür: Sarajevo (Uluslararası), Banja Luka, Mostar ve Tuzla Havalimanları. Havalimanları dünya ile bağlantısının büyük kısmını İstanbul'daki havalimanları ile yapmaktadır. Karayolu ulaşımında ise ülke tarihindeki en büyük altyapı projesi olan Koridor Vc (Koridor 5C) tamamlandığında ülkeyi kuzeyden güneye kesintisiz otoyolla bağlayacak, Macaristan'dan Adriyatik Denizi'ndeki Ploce Limanı'na uzanan Avrupa ulaşım omurgasının parçası olacaktır. Koridor tamamlandığında ülke Balkanların önemli lojistik koridorlarından biri haline gelecek ve Bosna sanayisinin deniz lojistiğine erişimi hızlanacaktır. Koridor NATO ve AB'nin Balkanlar'daki en önemli stratejik kara ikmal eksenlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak Bosna-Hersek'in ulaştırma altyapısındaki dışa bağımlılığın ülkenin jeopolitik kırılganlığını artırdığı ancak Koridor Vc'nin tamamlanmasının ve hava ulaşımı olanaklarının sürdürülebilirliğinin ülkenin Avrupa ulaştırma ağlarına entegrasyonunu güçlendireceği tespiti yapılmıştır. Çeşitlendirmenin yalnızca ekonomik kalkınma açısından değil, kriz ve çatışma dönemlerinde stratejik dayanıklılığın artırılması bakımından da önem taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Koridor Vc, Lojistik Bağımlılık, Stratejik Dayanıklılık, Ulaştırma Jeopolitiği

THE TRANSPORT GEOPOLITICS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA: LOGISTICS DEPENDENCE AND STRATEGIC RESILIENCE

Mertcan NAYIR
Specialist, Turkish Airlines Inc.
E-mail: mrtcn.nayir@gmail.com · ORCID: 0009-0000-2682-636X

ABSTRACT

Situated at the strategic intersection of the Black Sea and Mediterranean regions with Europe, the Balkans constituted one of the principal arenas of military, political, and social tensions throughout the nineteenth and twentieth centuries. Extending between Türkiye and the European continent, the region also occupies an important position in Turkish geostrategy. Bosnia and Herzegovina's contemporary state structure, shaped by historical continuity and demographic realities, provides political representation for the Bosniak, Croat, and Serb communities. Considering the region's history of crises and the challenges associated with multi-community political structures, the country's geographical position remains particularly sensitive. This situation requires policies that can contribute both to sustainable development and to the management of geographical and geopolitical constraints. Transportation deserves particular attention in this context because of its multiplier effect on economic activity, its capacity to mitigate geographical disadvantages, and its critical role in maintaining connectivity during periods of crisis and conflict. Despite this significance, Bosnia and Herzegovina's transportation infrastructure has received relatively limited attention from a geopolitical perspective. This study therefore examines how transportation infrastructure affects the country's geopolitical vulnerability and advances the argument that transportation networks constitute not only economic assets but also components of strategic resilience. The study employs qualitative document analysis combined with a geopolitical approach. Bosnia and Herzegovina's transportation geography presents several structural constraints. Although the country has approximately 20 kilometres of coastline on the Adriatic Sea, it does not possess a major commercial seaport and relies substantially on Croatia's Port of Ploce for access to maritime logistics. Neum provides direct access to the Adriatic, but its existing tourism-oriented economic structure and geographical characteristics limit its role as an alternative to established regional logistics networks. Consequently, maritime connectivity illustrates the relationship between geographical access and external infrastructural dependence. Air transportation provides an alternative form of international connectivity. Bosnia and Herzegovina is served by four international airports: Sarajevo, Banja Luka, Mostar, and Tuzla. These airports, particularly Sarajevo, connect the country with major European and regional destinations, while Istanbul constitutes one of its important international aviation connections. Air transport therefore contributes to the diversification of external accessibility, although operational and geographical constraints remain relevant. In land transportation, Corridor Vc represents the country's most significant infrastructure project. Extending along the north–south axis, the corridor is designed to integrate Bosnia and Herzegovina more closely with European transport networks and connect its internal economic centres with Croatia and the Port of Ploce. The railway network similarly contributes to this axis, particularly through connections linking Sarajevo, Mostar, and Ploce. The study concludes that Bosnia and Herzegovina's dependence on external transportation infrastructure constitutes a source of geopolitical vulnerability, while improved connectivity and diversification can strengthen strategic resilience. From this perspective, resilience does not require eliminating external dependence; rather, it depends on reducing excessive reliance on individual routes or transportation types by developing complementary connections and alternative access options.

Keywords: Corridor Vc, Logistics Dependence, Strategic Resilience, Transportation Geopolitics

THE MOST SIGNIFICANT SOCIAL CONSEQUENCE OF THE WAR OF 1877–1878: A STUDY ON THE BALKAN MIGRATIONS

Mertkan MERT
Research Specialist, Kocaeli University
E-mail: mertkanmert16@gmail.com · ORCID: 0000-0003-1152-286X

ABSTRACT

One of the most dramatic developments following the 1877-1878 Ottoman-Russian War was the mass migration. Following the war and the reorganization of the Bulgarian state, a significant Turkish population continued to live within the borders of the Bulgarian principality. This defeat deeply affected both the Balkans and the Turks of Anatolia. After the war, intense and arduous migrations occurred, particularly from the Balkans and the Caucasus, to various regions of the Ottoman Empire, primarily Anatolia. Those forced to migrate struggled with the harsh conditions created by the war and forced displacement, while also enduring inhumane treatment at the hands of the Russian armies. This process left deep and lasting traumas in the memories of the migrants. The Ottoman administration attempted to alleviate the suffering by settling the migrants in various regions of Anatolia. Following the war, numerous cities in Rumelia were destroyed, and the social and economic effects of the war were felt for many years. Furthermore, the long-standing, unchanging nation-state policies of the Bulgarian governments affected the social and cultural lives of the Turks living in this region. Furthermore, the demographic structure of the Balkans changed as a result of the settlement of Bulgarian immigrants from neighboring countries, and the Bulgarian and Serbian populations gradually increased. As a result of these developments, intense migration movements occurred, especially from Rumelia, and thousands of people were forced to leave their homes amidst great difficulties. Thus, the phenomenon of migration became one of the fundamental elements determining the historical fate of the Balkan Turks. While Justin McCarthy states the number of those forced to migrate after the Russo-Turkish War of 1877-1878 as 1,253,500, Nedim İpek states the number of refugees as approximately 1,230,000. In this study,the process, effects, and impacts of migrations, which were a social impact of the Russo-Turkish War of 1877-1878, on social and literary life will be examined and presented within the framework of important sources and documents.

Keywords: Russo-Turkish War of 1877-1878, Migration, Refugee, Social Life

CHECHEN CUISINE AND DIASPORIC IDENTITY IN THE CONTEXT OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE

Metin SÜRME[1*], Sümeyra ŞİMŞEK KARA[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Gaziantep University
[2]Master's Student, Gaziantep University
[*]Corresponding author · E-mail: surmemetin@gmail.com · ORCID: 0000-0001-9810-7073

ABSTRACT

This study examines the effects of the exile and forced migration experiences of the Chechen people on identity, collective memory, and cultural transmission under diaspora conditions. It addresses the decisive role that population policies implemented during the Tsarist Russian and Soviet periods, particularly the 1944 forced deportation under Stalin, played in the formation and reconstruction of Chechen identity. The main aim of the study is to present, from a holistic perspective, the effects of these experiences on identity construction, collective memory, and cultural continuity under diaspora conditions. Within this scope, the concepts of migration and exile are compared theoretically; the way in which the 1944 deportation is embedded in Chechen collective memory as a founding trauma is analyzed; the ways in which identity is reproduced within processes of assimilation, resistance, and transformation in the Chechen diaspora in Türkiye are examined; and ethnic culinary culture is discussed as a site of memory and a space of cultural resistance in the preservation and intergenerational transmission of Chechen identity. The study analyzes the methods by which the Chechen diaspora in Türkiye preserves its culinary culture, the processes of intergenerational transmission of this heritage, and its present-day sustainability. It sets out the role of traditional Chechen dishes in social belonging and identity construction, the changes in culinary practices brought about by migration, and the effects of modern influences such as digitalization and commercialization on the preservation of ethnic cuisine. The main dimensions addressed are dietary practices, daily eating and drinking habits, dishes prepared for special days and ceremonies such as weddings, religious holidays, and funerals, and the transmission of recipes across generations. The study also places Chechen cuisine within the wider culinary landscape of the North Caucasus in order to reveal the multilayered structure of the region's food culture. The literature shows that comprehensive studies addressing North Caucasian culinary culture from a holistic perspective remain limited, which constitutes the starting point of this study. A qualitative research design was adopted, and data obtained from secondary sources, including academic articles, books, and theses, were systematically compiled and analyzed. The findings indicate that the culinary culture of the Chechen community in Türkiye has been shaped by the forced migrations and exiles of the historical process and, having been passed down from generation to generation, constitutes an important element of intangible cultural heritage. Examining North Caucasian cuisine holistically also shows how similarities and differences in the cultural, economic, and belief systems of the region's communities are reflected in their culinary practices. By relating the Chechen experience to the literatures on forced migration, diaspora, and ethnic cuisine, the study aims to make an interdisciplinary contribution; by defining the place of Chechen cuisine within Türkiye's cultural diversity, it documents within a scientific framework how intangible cultural heritage is kept alive among migrant communities. In its applied dimension, the study argues that traditional Chechen dishes should be addressed within a sustainability framework and linked to gastronomy tourism, and it offers implications for heritage preservation, tourism policy, and future research.

Keywords: Culinary Culture, Ethnic Cuisine, Chechen Cuisine

BALKAN SANATININ EDEBİYATTAKİ YANSIMASI

Mətanət MƏMMƏDOVA
Yüksek Lisans Öğrencisi, Bakü Avrasya Üniversitesi
E-posta: metanetmemmedova2023@gmail.com · ORCID: 0009-0000-2482-1186

ÖZET

Balkan türklerinin kökeni Osmanlı öncesi kuzeyden gelen erken Türk boylarına ve ağırlıklı olarak Osmanlı döneminde Anadolu'dan (özellikle Karaman, Saruhan ve Aydın yörelerinden) Rumeli'ye iskân edilen Oğuz/Türkmen (Yörük) aşiretlerine dayanır. Balkanların köklerinin derinliği olduğu gibi, edebiyat ve sanatlarının da uzun yollardan geldiyi görülmektedir. Edebiyatsız ve sanatsız millet aslında bir bütün değildir. Edebiyattan ve sanattan yoksun bir ulus, kültürel kimliğini oluşturan temel unsurlardan ciddi ölçüde mahrum kalır. Bunun nedeni, edebiyat ve sanatın, bir toplumun tarihini, geleneklerini, düşünce biçimini ve ortak değerlerini gelecek nesillere aktarmanın en önemli araçları arasında yer almasıdır. Bu iki alan, yalnızca estetik ifade biçimleri olmakla kalmaz; aynı zamanda bir toplumun kültürel hafızasının korunmasına, ulusal kimliğinin oluşumuna ve farklı kültürler arasında bağların kurulmasına da katkıda bulunur. Bu bağlamda edebiyat ve sanat, bir ulusun geçmişi ile bugünü arasındaki uçurumu kapatarak toplumsal uyumu ve kültürel sürekliliği güçlendirmede hayati bir rol oynar. Bu makalede Balkan sanatı ile edebiyatı arasındaki karşılıklı ilişkiyi ve bu ilişkinin edebi eserlerde nasıl yansıtıldığını incelemektedir. Balkan halklarının zengin folkloru, kültürü, müziği, görsel sanatları, mimarisi ve geleneksel halk sanatlarının edebi metinlerde nasıl yeniden yorumlandığı incelenmektedir. Edebiyattaki sanatsal unsurların yalnızca estetik veya dekoratif bir işleve sahip olmadığı, aynı zamanda kültürel hafızayı, ulusal ve toplumsal kimliği, tarihsel deneyimleri ve ortak kültürel değerleri aktarmanın vazgeçilmez araçları olduğu ortaya konmaktadır. Makalede sanat dalları arası ilişkiler bağlamında Balkan edebiyatında kullanılan görsel, müzikal, folklorik ve mimari motiflerin işlevine odaklanmakta; bunun gibi unsurların karakterlerin dünyalarının inşasına, mekân betimlemelerine ve anlatının estetik yapısına katkısını değerlendirmektedir. Özellikle, folklorik motiflerin, mitlerin, halk masallarının ve geleneksel sanatsal unsurların edebi metinler içinde yeniden şekillendirilerek yeni anlamlar kazandığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda çalışma, Balkan sanatı ile edebiyatı arasındaki etkileşimin yalnızca estetik bir birleşim olmadığını, aynı zamanda kültürel kimliği ve toplumsal hafızayı koruma ve yeniden yorumlama işlevini de yerine getirdiğini ortaya koymaktadır. Sanat edebiyatın bir parçasıdır, edebiyat da sanatın. Bu makale, sanatın gözünden edebiyata yönelik bir bakış açısı geliştirerek Balkan coğrafyasının zengin kültürel birikimini, tarihsel geçmişini ve sanatsal çeşitliliğini edebî eserler üzerinden ele almaktadır. Balkan toplumlarının gelenekleri, folklorik unsurları ve kültürel değerlerinin edebiyata nasıl yansıdığı incelenirken sanat ile edebiyat arasındaki karşılıklı etkileşim de değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, farklı sanat dallarının edebî anlatımla kurduğu ilişki ve Balkan edebiyatında kültürel belleğin oluşumundaki rolü üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Doğu ile batı'nın kesiştiği yer, Sanat, Edebiyat, Tarih, Folklor

THE REFLECTION OF BALKAN ART IN LITERATURE

Mətanət MƏMMƏDOVA
Master's Student, Baku Eurasian University
E-mail: metanetmemmedova2023@gmail.com · ORCID: 0009-0000-2482-1186

ABSTRACT

The origins of the Balkan Turks lie in the early Turkic tribes that arrived from the north in the pre-Ottoman era and, predominantly, in the Oghuz/Turkmen (Yörük) tribes resettled in Rumelia from Anatolia (particularly the regions of Karaman, Saruhan and Aydın) during the Ottoman period. Just as the roots of the Balkans run deep, so too is it evident that their literature and art have come a long way. A nation without literature and art is, in fact, not a complete whole. A nation devoid of literature and art is seriously deprived of the fundamental elements that constitute its cultural identity. This is because literature and art are amongst the most important means of transmitting a society's history, traditions, ways of thinking and shared values to future generations. These two fields are not merely forms of aesthetic expression; they also contribute to the preservation of a society's cultural memory, the formation of its national identity and the forging of links between different cultures. In this context, literature and art play a vital role in strengthening social cohesion and cultural continuity by bridging the gap between a nation's past and present. This article examines the reciprocal relationship between Balkan art and literature and how this relationship. This study examines how the rich folklore, culture, music, visual arts, architecture and traditional folk arts of the Balkan peoples are reinterpreted in literary texts. It demonstrates that artistic elements in literature do not merely serve an aesthetic or decorative function, but are also indispensable tools for conveying cultural memory, national and social identity, historical experiences and shared cultural values. The article focuses on the function of visual, musical, folkloric and architectural motifs used in Balkan literature within the context of interdisciplinary relationships between the arts; it assesses the contribution of such elements to the construction of characters' worlds, descriptions of setting and the aesthetic structure of the narrative. In particular, it is observed that folkloric motifs, myths, folk tales and traditional artistic elements are reshaped within literary texts, thereby acquiring new meanings. In this context, the study demonstrates that the interaction between Balkan art and literature is not merely an aesthetic fusion, but also serves to preserve and reinterpret cultural identity and collective memory. Art is part of literature, and literature is part of art. This article examines the rich cultural heritage, historical background and artistic diversity of the Balkan region through literary works, and develops an approach to literature from an artistic perspective. Whilst examining how the traditions, folklore and cultural values of Balkan societies are reflected in literature, the reciprocal relationship between art and literature is also assessed. In this context, the article focuses on the relationship between various art forms and literary expression, and the role these art forms play in the formation of cultural memory within Balkan literature.

Keywords: The crossroads of East and West, Art, Literature, History, Folklore

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA TÜRK KÜLTÜREL MİRASININ DİJİTAL DRAMATURJİSİ: GELENEKSEL ANLATILARIN YENİDEN ÜRETİMİ TEMSİLİ VE DÖNÜŞÜMÜ

Mine ARTU MUTLUGÜN

Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Bursa
E-posta: martu@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2080-6613

ÖZET

Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin Türk kültürel mirasının dijital ortamlarda yeniden üretimi, temsili ve dönüşümü üzerindeki etkilerini dijital dramaturji kavramı çerçevesinde incelemektedir. Geleneksel anlatı biçimleri toplumsal hafızayı, değerleri ve estetik anlayışları taşıyan dinamik anlatı sistemleri olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda Türk kültürel mirasının önemli unsurları olan Karagöz, Ortaoyunu, Dede Korkut anlatıları, destanlar ve sözlü kültür ürünleri, yapay zekâ destekli dijital üretim süreçleri açısından değerlendirilmektedir. Araştırmanın temel amacı, yapay zekânın geleneksel anlatıların yeniden kurgulanması sürecinde nasıl bir dramaturjik işlev üstlendiğini ortaya koymak ve algoritmik üretim süreçlerinin kültürel temsil biçimleri üzerindeki etkilerini tartışmaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi ve kavramsal analiz yaklaşımı kullanılmış, dijital kültürel miras, yapay zekâ, anlatı kuramı ve dramaturji alanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın temel bulguları, yapay zekânın kültürel mirasın korunması, arşivlenmesi ve yeni kuşaklara aktarılması açısından önemli olanaklar sunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte yapay zekâ, anlatı seçimi, karakter tasarımı, olay örgüsünün yeniden yapılandırılması ve izleyiciyle kurulan etkileşim biçimlerinde etkili olan algoritmik bir dramaturjik aktör olarak değerlendirilmektedir. Karagöz'ün görsel ve mizahi yapısının dijital ortamlarda yeniden üretimi, Ortaoyunu'nun doğaçlama ve performatif özelliklerinin etkileşimli anlatılara dönüşümü ve Dede Korkut anlatılarındaki kültürel değerlerin yeni medya ortamlarında yeniden temsil edilmesi bu dönüşümün önemli örnekleri olarak ele alınmaktadır. Sonuç olarak çalışma, yapay zekâ çağında Türk kültürel mirasının yalnızca korunması gereken geçmiş unsurlar olmadığını, yeni teknolojiler aracılığıyla yeniden yorumlanan, dönüşen ve farklı anlatı biçimleri içinde varlığını sürdüren canlı kültürel yapılar olduğunu ortaya koymaktadır. Dijital dramaturji yaklaşımı, insan yaratıcılığı ile algoritmik üretim arasındaki ilişkiyi anlamak ve kültürel mirasın gelecekteki temsil biçimlerini değerlendirmek için yeni bir kuramsal çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Dijital dramaturji, Türk kültürel mirası, Karagöz, Dede Korkut

DIGITAL DRAMATURGY OF TURKISH CULTURAL HERITAGE IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: REPRODUCTION, REPRESENTATION AND TRANSFORMATION OF TRADITIONAL NARRATIVES

Mine ARTU MUTLUGÜN

Assoc. Prof. Dr., Bursa Uludağ University, Faculty of Fine Arts, Bursa
E-mail: martu@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2080-6613

ABSTRACT

This study examines the effects of artificial intelligence technologies on the digital reproduction, representation, and transformation of Turkish cultural heritage within the framework of the concept of digital dramaturgy. Traditional narrative forms are approached as dynamic narrative systems that carry collective memory, values, and aesthetic understandings. In this context, significant elements of Turkish cultural heritage, including Karagöz shadow theatre, Ortaoyunu (traditional improvisational theatre), Dede Korkut narratives, epics, and oral cultural products, are evaluated in terms of artificial intelligence-supported digital production processes. The primary aim of the research is to reveal the dramaturgical function of artificial intelligence in the reconstruction of traditional narratives and to discuss the effects of algorithmic production processes on forms of cultural representation. The study employs a qualitative research methodology and a conceptual analysis approach, examining the relationships among digital cultural heritage, artificial intelligence, narrative theory, and dramaturgy. The main findings of the research demonstrate that artificial intelligence provides significant opportunities for the preservation, archiving, and transmission of cultural heritage to future generations. However, artificial intelligence is not regarded merely as a technological tool; rather, it is evaluated as an algorithmic dramaturgical actor that plays an influential role in narrative selection, character design, reconstruction of plot structures, and the forms of interaction established with audiences. The digital reproduction of Karagöz's visual and humorous structure, the transformation of Ortaoyunu's improvisational and performative characteristics into interactive narratives, and the reinterpretation of cultural values embedded in Dede Korkut narratives within new media environments are discussed as significant examples of this transformation. In conclusion, this study reveals that Turkish cultural heritage in the age of artificial intelligence should not be perceived solely as historical elements that need to be preserved; rather, it should be understood as a living cultural structure that is reinterpreted, transformed, and sustained through emerging technologies and different narrative forms. The digital dramaturgy approach provides a new theoretical framework for understanding the relationship between human creativity and algorithmic production and for evaluating future forms of cultural representation.

Keywords: Artificial intelligence, Digital dramaturgy, Turkish cultural heritage, Karagöz, Dede Korkut

الهوية العقدية لمسلمي البلقان بمواجهة التحولات الفكرية الأوروبية: دراسة تحليلية في الثوابت والتحديات

محمد مصدف ذير مبارك

أستاذ مساعد دكتور، جامعة الأنبار، كلية العلوم الإسلامية، قسم العقيدة والفكر الإسلامي، الأنبار، العراق

البريد الإلكتروني: mohammed.ther@uoanbar.edu.iq

الملخص

يتناول البحث الهوية العقدية لمسلمي البلقان في ظل التحولات الفكرية الأوروبية، ويبحث في أثرها في ثوابتهم العقدية والثقافية. ويسأل عن مدى محافظة مسلمي المنطقة على هويتهم، وأبرز التحديات التي تواجههم. كما يوضح مفهوم الهوية العقدية ومقوماتها وخصوصية تشكلها تاريخيًا، ويحلل أثر العلمانية والليبرالية والعولمة والتعددية الفكرية والثقافية. يعتمد البحث المنهج الوصفي التحليلي، مع الإفادة من المنهج التاريخي، ويركز على العصر الحديث والمعاصر. وينتظم في ثلاثة مباحث: مفهوم الهوية العقدية ومقوماتها لدى مسلمي البلقان؛ والتحولات الفكرية الأوروبية المؤثرة في بيئتهم؛ والتحديات وسبل المحافظة على الثوابت العقدية.

الكلمات المفتاحية: البلقان، الهوية العقدية، البوسنة، كوسوفو، ألبانيا

THE DOCTRINAL IDENTITY OF BALKAN MUSLIMS IN THE FACE OF EUROPEAN INTELLECTUAL TRANSFORMATIONS: AN ANALYTICAL STUDY OF CONSTANTS AND CHALLENGES

Mohammed Musdif Ther MUBAREK

Asst. Prof. Dr., University of Anbar, College of Islamic Sciences, Department of Creed and Islamic Thought, Anbar, Iraq
E-mail: mohammed.ther@uoanbar.edu.iq

ABSTRACT

This study examines the doctrinal identity of Balkan Muslims amid European intellectual transformations and their impact on the community's doctrinal and cultural foundations. It asks how far Balkan Muslims have maintained this identity and identifies the main challenges they face. The study outlines the concept and components of doctrinal identity and its historical formation, and analyzes the influence of secularism, liberalism, globalization, and intellectual and cultural pluralism. It adopts a descriptive-analytical approach, supported by a historical approach, and focuses on the modern and contemporary periods. The study comprises three sections: the concept and foundations of doctrinal identity among Balkan Muslims; European intellectual transformations affecting their environment; and the challenges to, and means of preserving, their doctrinal constants.

Keywords: Balkans, Doctrinal identity, Bosnia, Kosovo, Albania

FROM SIMULATION TO SCIENTIFIC INQUIRY: THE ROLE OF VIRTUAL LABORATORIES IN CONTEMPORARY SCIENCE EDUCATION

Mohd Shahbaz KHAN
PhD Student, Jamia Millia Islamia, India
E-mail: shahbaz2135@gmail.com · ORCID: 0009-0000-6066-3074

ABSTRACT

Virtual laboratories have emerged as a transformative educational technology that enhances science teaching by providing flexible, interactive, and inquiry-oriented learning environments. Their increasing adoption has expanded opportunities for practical experimentation, particularly in contexts where access to conventional laboratories is constrained by financial, geographical, or infrastructural limitations. This study presents a qualitative thematic review of 22 empirical studies published between 2010 and 2025 and indexed in the Scopus and Web of Science databases. The review aims to examine the implementation challenges of virtual laboratories, evaluate their effectiveness in improving student learning, and explore emerging pedagogical shifts in technology-enabled science education. A qualitative thematic synthesis was employed to analyse the selected studies. The findings reveal that virtual laboratories significantly enhance conceptual understanding, scientific inquiry skills, scientific reasoning, learner motivation, and self-efficacy across diverse educational settings. Their effectiveness is further strengthened when integrated with learner-centred pedagogical approaches such as flipped classrooms, inquiry-based learning, Predict–Observe–Explain (POE), and reflective learning strategies. Despite these benefits, several challenges continue to impede successful implementation, including inadequate digital infrastructure, limited teacher preparedness, technological usability issues, and institutional constraints, particularly in resource-limited educational contexts. The review further identifies a significant pedagogical shift towards blended, inclusive, and technology-enhanced science education that promotes educational equity, flexible learning opportunities, and broader access to laboratory experiences. Rather than replacing traditional laboratories, virtual laboratories are most effective when used as complementary instructional tools that enrich hands-on experimentation and support the development of higher-order thinking and scientific literacy. The study concludes that sustained institutional support, curriculum integration, and continuous professional development are essential for the successful adoption of virtual laboratories. Future research should examine long-term learning outcomes and investigate the integration of emerging technologies, including artificial intelligence, extended reality, and adaptive learning systems, to further strengthen science education, enhance collaborative practices, promote equitable access, and ensure sustainable innovation across diverse educational contexts and disciplines worldwide.

Keywords: Virtual laboratories, Science education, Inquiry-based learning, Educational technology, Blended learning

QUALITY OF LIFE AND SOCIAL INEQUALITIES AMONG RURAL ELDERLY WOMEN IN INDIA

Mohd Shahbaz KHAN[1*], SAMEENA[2]

[1]Research Scholar, Aligarh Muslim University, Aligarh, India
[2]Prof., Aligarh Muslim University, Department of Sociology, Aligarh, India
[*]Corresponding author · E-mail: shahbazkhanaps@gmail.com

ABSTRACT

Population ageing is becoming an important social and demographic concern in India. The situation is particularly significant in rural areas, where a large proportion of older persons reside and where elderly women often experience multiple and interconnected disadvantages. Gender, advanced age, widowhood, low educational attainment, economic dependency, poor health and limited access to social and institutional support can considerably influence the quality of life of older women. The present paper examines the quality of life of rural elderly women in India from a sociological perspective, with particular attention to the socio-demographic and socio-economic factors that shape their well-being. The paper is based on a review of secondary data obtained from government reports, including the Census of India, the Elderly in India 2021 report of the Ministry of Statistics and Programme Implementation (MoSPI), and the Longitudinal Ageing Study in India (LASI) Wave 1 (2017–18), along with findings from selected peer-reviewed studies conducted in different parts of India. LASI Wave 1 provides extensive national-level evidence on the health, economic conditions, living arrangements and social circumstances of older persons. The review also considers empirical studies focusing specifically on elderly women and rural populations. The available evidence indicates that rural elderly women face considerable challenges in maintaining a satisfactory quality of life. Increasing age, widowhood, low literacy, economic insecurity, poor health, chronic illness and limited family and social support are among the major factors associated with vulnerability in later life. Rural elderly women are also more likely to experience economic dependence and restricted access to healthcare, social security and other essential services. Widowhood may further intensify experiences of loneliness, social isolation and dependence, particularly where women have limited economic resources and property ownership. The paper argues that the quality of life of rural elderly women cannot be understood only in terms of physical health. It is a multidimensional social condition shaped by family relationships, economic security, social participation, gender relations, access to public services and the wider rural social environment. The findings highlight the need for gender-sensitive ageing policies and community-based interventions that strengthen social security, healthcare access, economic independence and social support for older women. A sociological understanding of ageing is therefore essential for promoting dignity, inclusion and a better quality of life among rural elderly women in India.

Keywords: Elderly Women, Quality of Life, Gender and Ageing, Rural Ageing, Social Support, Socio-Economic Vulnerability

EPİSTEMİK MÜZAKERE OLARAK KURMACA: NADEEM ASLAM'IN THE WASTED VİGİL VE ORHAN PAMUK'UN MY NAME IS RED ROMANLARINDA GÖRME, BİLGİ VE BEDENSELLİĞİN KAVRAMSAL METAFORLARI

Mubashar ALTAF[1*], Huma BATOOL[2], Sadia IRSHAD[2]

[1]Öğr. Gör., Air University, İngiliz Dili Bölümü, İslamabad; University of Sargodha, Pakistan
[2]Dr. Öğr. Üyesi, Air University, İngiliz Dili Bölümü, İslamabad, Pakistan
[*]Sorumlu yazar · E-posta: mubashar.altaf@uos.edu.pk · ORCID: 0000-0003-3298-4094

ÖZET

Bu çalışma, Nadeem Aslam'ın The Wasted Vigil ve Orhan Pamuk'un My Name Is Red adlı romanlarını karşılaştırmalı bilişsel-dekolonyal bir yaklaşımla incelemekte ve her iki romanın görme, bilme ve dünyayı deneyimleme biçimleri arasındaki farklılıkları görme, bilgi ve bedenselliğin üzerine kurulan kavramsal metaforlar aracılığıyla nasıl müzakere ettiğini araştırmaktadır. Mevcut çalışmalar bu eserleri sıklıkla gelenek ile modernlik, Doğu ile Batı ve İslam ile seküler modernlik arasındaki ikilikler üzerinden ele almıştır. Bu tür karşıtlıkları sorgulayan çalışma, her iki romancının da kurguyu, görünüşte bağdaşmayan dünya görüşlerinin karşılaştığı, birbirleriyle mücadele ettiği ve birbirlerini dönüştürdüğü epistemik bir müzakere alanı olarak yapılandırdığını ileri sürmektedir. Araştırma, George Lakoff ve Mark Johnson'ın Kavramsal Metafor Kuramı ile Walter Mignolo'nun dekolonyal çoğul-evrenlilik (pluriversality) kavramından yararlanarak romanların epistemik, sanatsal, dinsel ve siyasal mutlaklık iddialarını sorgulama biçimlerini ortaya koyan metaforik yapıları incelemektedir. My Name Is Red romanında göz, körlük, bakış açısı, imza ve resim metaforları, Osmanlı minyatür estetiği ile Venedik Rönesansı gerçekçiliği arasındaki karşılaşmayı dramatize etmekte; böylece farklı sanatsal görme rejimlerinin bilgi, temsil, bireysellik ve gerçeklik hakkındaki farklı varsayımlarını açığa çıkarmaktadır. Romanın görme ve görülme üzerine yinelenen vurgusu, görsel algı, otorite ve epistemik güç arasındaki ilişkiyi de görünür kılmaktadır. The Wasted Vigil romanında ise ışık, yaralar, bellek, kitaplar ve insan bedeni metaforları, emperyal modernliğin ve dinsel köktenciliğin yıkıcı etkilerini ortaya koyarken; bedensel kırılganlık, acı, bellek ve merhameti, dünyayı bilmenin ve onunla ilişki kurmanın alternatif biçimleri olarak öne çıkarmaktadır. Böylece beden, yalnızca fiziksel şiddetin gerçekleştiği bir alan değil, aynı zamanda çatışma, bellek, kimlik ve iktidar tarihlerinin işlendiği metaforik ve epistemik bir mekâna dönüşmektedir. Tek bir epistemolojik konumu ayrıcalıklı kılmak yerine, her iki roman da farklı perspektiflerin diyalog içinde kaldığı ve sürekli olarak yeniden müzakere edildiği imgesel alanlar yaratmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, edebî müzakereyi epistemik bir direniş biçimi olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu direniş, neyin bilinebileceğini, gerçekliğin nasıl temsil edilebileceğini ve insan deneyiminin nasıl anlaşılabileceğini düzenlemeye çalışan bütüncül ve totalleştirici sistemlere yönelik bir sorgulamayı ifade etmektedir. Bilişsel metafor analizini dekolonyal teoriyle bir araya getiren çalışma, kavramsal metaforların yalnızca üslupsal araçlar olmadığını; aynı zamanda edebiyatın yerleşik algılama, bilgi ve bedensel deneyim biçimlerini sorgulamasına olanak sağlayan bilişsel yapılar olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma, kurgunun epistemik farklılığı ikili karşıtlıklara indirgemeden müzakere edebileceğini göstererek karşılaştırmalı edebiyat, bilişsel poetika ve dekolonyal eleştiri alanlarına katkıda bulunmakta; böylece bilgi ve deneyime ilişkin daha çoğulcu, ilişkisel ve bedensel anlayışların geliştirilmesine yönelik imkânlar açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kavramsal Metafor Kuramı, Epistemik Müzakere, Çoğul-Evrenlilik, Dekolonyalite, Karşılaştırmalı Edebiyat, Orhan Pamuk ve Nadeem Aslam

FICTION AS EPISTEMIC NEGOTIATION: CONCEPTUAL METAPHORS OF VISION, KNOWLEDGE AND EMBODIMENT IN NADEEM ASLAM'S THE WASTED VIGIL AND ORHAN PAMUK'S MY NAME IS RED

Mubashar ALTAF[1*], Huma BATOOL[2], Sadia IRSHAD[2]

[1]Lecturer, Department of English, Air University, Islamabad; University of Sargodha, Pakistan
[2]Asst. Prof. Dr., Department of English, Air University, Islamabad, Pakistan
[*]Corresponding author · E-mail: mubashar.altaf@uos.edu.pk · ORCID: 0000-0003-3298-4094

ABSTRACT

This study offers a comparative cognitive-decolonial reading of Nadeem Aslam's The Wasted Vigil and Orhan Pamuk's My Name Is Red, examining how the two novels negotiate competing ways of seeing, knowing, and experiencing the world through conceptual metaphors of vision, knowledge, and embodiment. Existing scholarship has frequently approached these works through binaries such as tradition versus modernity, East versus West, and Islam versus secular modernity. Challenging such oppositions, this article argues that both novelists construct fiction as a site of epistemic negotiation in which seemingly incompatible worldviews encounter, contest, and transform one another. Drawing on Lakoff and Johnson's Conceptual Metaphor Theory and Walter Mignolo's decolonial concept of pluriversality, the study examines the metaphorical structures through which the novels question claims to epistemic, artistic, religious, and political absolutism. In My Name Is Red, metaphors of the eye, blindness, perspective, signature, and painting dramatise the encounter between Ottoman miniature aesthetics and Venetian Renaissance realism, revealing how different regimes of artistic vision embody competing assumptions about knowledge, representation, individuality, and reality. The novel's recurring concern with seeing and being seen further exposes the relationship between visual perception, authority, and epistemic power. In The Wasted Vigil, metaphors of light, wounds, memory, books, and the human body register the destructive effects of imperial modernity and religious fundamentalism while foregrounding embodied vulnerability, suffering, memory, and compassion as alternative ways of knowing and relating to the world. The body thus becomes not merely a site of physical violence but also a metaphorical and epistemic space in which histories of conflict, memory, identity, and power are inscribed. Rather than privileging a single epistemological position, both novels create imaginative spaces in which different perspectives remain in dialogue and are continually renegotiated. The article therefore conceptualises literary negotiation as a form of epistemic resistance: a challenge to totalising systems that seek to regulate what can be known, how reality can be represented, and how human experience can be understood. By bringing cognitive metaphor analysis into dialogue with decolonial theory, the study demonstrates that conceptual metaphors function not merely as stylistic devices but as cognitive structures through which literature can interrogate established modes of perception, knowledge, and embodied experience. The study contributes to comparative literature, cognitive poetics, and decolonial criticism by demonstrating how fiction can negotiate epistemic difference without reducing it to binary opposition, thereby opening possibilities for more plural, relational, and embodied understandings of knowledge and experience.

Keywords: Conceptual Metaphor Theory, Epistemic Negotiation, Pluriversality, Decoloniality, Comparative Literature, Orhan Pamuk & Nadeem Aslam

BULANIK GÖRÜNTÜLERDE GERÇEK ZAMANLI BOZULMA TESPİTİ

Muhammad Haider SULTAN*, Imran Fareed NIZAMI

Bahria Üniversitesi, İslamabad, Pakistan

*Sorumlu yazar · E-posta: haidersultan7x@gmail.com

ÖZET

Elektro-optik kameralar, modern deniz gözetleme ve keşif sistemlerinde görev planlaması ve operasyonel karar verme için güvenilir görsel bilgi sağlamak amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, denizcilik bağlamında ve özellikle sudan çıkan denizaltılar için, ani güneş ışığına maruz kalma, su yansımaları ve hızla değişen çevresel koşullar, görüntü kalitesini önemli ölçüde düşüren ve otomatik görüntüleme sistemlerinin performansını etkileyen görüntü bozulmalarına neden olabilir. Bu makale, savunma odaklı denizcilik senaryolarında görüntü bozulmalarının gerçek zamanlı sınıflandırılması için derin öğrenmeyi incelemektedir. Birincil amaç, daha ileri görüntü analiz görevlerinden önce yaygın görüntü bozulmalarını tespit edebilen güvenilir bir çerçeve oluşturmaktır. Beş tür bozulmayı sınıflandırmak için ince ayarlanmış bir MobileNetV2 modeli öneriyoruz: Gauss Bulanıklığı, Hareket Bulanıklığı, Odaklanma Bulanıklığı, JPEG Sıkıştırma Artefaktları ve Gürültü. Eğitim sırasında, genelleme ve sağlamlığı artırmak için toplu normalleştirme, dropout ve veri artırma teknikleri kullanılmaktadır. Aynı bozulma veri setini kullanarak, önerilen modelin performansını Destek Vektör Makinesi (SVM) ve Rastgele Orman (RF) gibi geleneksel makine öğrenme yöntemleriyle de karşılaştırdık. Deneysel sonuçlar, MobileNetV2 tabanlı çerçevenin genel sınıflandırma doğruluğunun %94,73 olduğunu, bunun geleneksel sınıflandırıcılardan daha yüksek olduğunu ve gerçek zamanlı dağıtım için hesaplama verimliliğine sahip olduğunu göstermektedir. Sonuçlar, doğru bozulma sınıflandırmasının, zorlu denizcilik senaryolarında toplanan görsel bilgilerin güvenilirliğini artırmak için savunma gözetim sistemlerinde değerli bir ön işleme adımı olabileceğini göstermektedir. Önerilen çerçeve, denizaltı tabanlı gözetim uygulamaları için görüntü kalitesi değerlendirmesini iyileştirmenin pratik bir yolunu sunmakta ve savunma görüntüleme sistemlerinde transformatör tabanlı ve çok modlu görüş modelleri üzerine gelecekteki araştırmalar için bir temel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Savunma Gözetimi, Deniz Görüntüleme, Denizaltı Gözetimi, Görüntü Bozulması Sınıflandırması, MobileNetV2

DISTORTION DETECTION OF BLURRY IMAGES IN REAL TIME

Muhammad Haider SULTAN*, Imran Fareed NIZAMI
Bahria University, Islamabad, Pakistan
*Corresponding author · E-mail: haidersultan7x@gmail.com

ABSTRACT

Electro-optical cameras are widely used in modern naval surveillance and reconnaissance systems to provide reliable visual information for mission planning and operational decision making. However, in the maritime context, and especially for surfacing submarines coming out of the water, the sudden exposure to sunlight, water reflections, and rapidly varying environmental conditions may introduce image distortions that significantly degrade image quality and affect the performance of automated vision systems. This paper explores deep learning for real-time classification of image distortions in defense-oriented maritime scenarios. The primary goal is to build a reliable framework that is able to detect common image distortions before further image analysis tasks. We propose a fine-tuned MobileNetV2 model for classifying five types of distortions: Gaussian Blur, Motion Blur, Defocus Blur, JPEG Compression Artifacts and Noise. During training, batch normalization, dropout and data augmentation techniques are used to improve generalization and robustness. We also compare the performance of the proposed model with traditional machine learning methods, such as Support Vector Machine (SVM) and Random Forest (RF), using the same distortion dataset. The experimental results show that the overall classification accuracy of the MobileNetV2-based framework is 94.73%, which is higher than traditional classifiers and has the computational efficiency for real-time deployment. The results show that accurate distortion classification can be a valuable preprocessing step in defence surveillance systems to increase the reliability of visual information collected in challenging maritime scenarios. The proposed framework provides a practical way to improve image quality assessment for submarine-based surveillance applications and provides a basis for future research on transformer-based and multi-modal vision models in defense imaging systems.

Keywords: Defense Surveillance, Maritime Imaging, Submarine Surveillance, Image Distortion Classification, MobileNetV2

BALKAN KÖKENLİ BİR OSMANLİ ÂLİMİ: YANYALİ HACİ ÖMER LÜTFİ EFENDİ'NİN HUZUR DERSLERİ'NDEKİ YERİ

Muhammed Alparslan KARTAL

Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
E-posta: kartalalparslan@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-5360-2361

ÖZET

Osmanlı ilim geleneğinin teşekkül ve gelişiminde Balkan kökenli âlimler önemli roller üstlenmiş, özellikle merkezî ilmî kurumlarda yürüttükleri faaliyetlerle Osmanlı düşünce hayatına katkıda bulunmuşlardır. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Huzur Dersleri'nde mukarrir olarak görev yapan Yanyalı Hacı Ömer Lütfi Efendi de bu âlimlerden biridir. Hadis alanındaki ilmî birikimi ve müderrisliğiyle tanınan Yanyalı'nın Huzur Dersleri'ne katılımı, onun ilmî kariyerinin yanı sıra Balkan kökenli Osmanlı ulemasının merkezî ilim çevrelerindeki temsili bakımından da önem taşımaktadır. Bu bildiride Yanyalı Hacı Ömer Lütfi Efendi'nin Huzur Dersleri'ndeki yeri, mukarrirlik görevi ve günümüze ulaşan ders metinlerine yansıyan ilmî yaklaşımı ele alınmaktadır. Çalışmanın temel amacı, Yanyalı'nın Huzur Dersleri geleneğindeki konumunu belirlemek, Kur'ân âyetlerini açıklarken başvurduğu yöntemleri tespit etmek ve ilmî birikiminin derslerine nasıl yansıdığını ortaya koymaktır. Bu bağlamda onun tefsir anlayışı yanında hadis birikiminin derslerine yansıması ve rivayet malzemesinden yararlanma biçimi de ilmî şahsiyetini ortaya koyan unsurlar olarak incelenmektedir. Araştırmanın temel kaynaklarını Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi ile Süleymaniye Kütüphanesi'nde muhafaza edilen yazma nüshalardan neşredilen Huzur Dersi metinleri oluşturmaktadır. Çalışmanın kapsamı ve bildiri formatının sınırlılığı sebebiyle Hicrî 1293-1296 yıllarına ait neşredilmiş dört Huzur Dersi örneklem olarak seçilmiş; metinler doküman incelemesi ve içerik analizi yöntemleriyle değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda Yanyalı Hacı Ömer Lütfi Efendi'nin âyetleri açıklarken klasik tefsir birikiminden ve rivayet malzemesinden yararlandığı, hadisleri ağırlıklı olarak âyetlerin anlamını açıklamak, tefsiri desteklemek ve dinî-ahlâkî mesajları güçlendirmek amacıyla kullandığı görülmüştür. Rivayetlerin çoğunlukla istişhâd mahiyetinde zikredildiği; isnadlarının verilmediği, hadis kaynaklarına sistematik biçimde atıfta bulunulmadığı ve hadislerin müstakil bir hadis tenkidinden ziyade tefsir bağlamında değerlendirildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte bazı rivayetlerin açıklanarak yorumlandığı ve gerektiğinde başka rivayetlerle desteklendiği de görülmektedir. Bu durum, Yanyalı'nın hadis birikimini Huzur Dersleri'nin ilmî ve pedagojik yapısına uygun biçimde kullandığını ve farklı İslâmî ilimlere ait birikimini tefsir faaliyeti içerisinde bütünleştirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak Yanyalı'nın Huzur Dersleri'ndeki faaliyetleri, hem onun ilmî şahsiyetinin hem de Balkan kökenli ulemanın Osmanlı merkezî ilim hayatındaki yerinin ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır. Yanyalı örneği aynı zamanda Huzur Derslerinin farklı ilmî disiplinlerin bir araya geldiği çok yönlü bir ilmî zemin olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Huzur Dersleri, Osmanlı Uleması, Balkanlar, Tefsir, Hadis, Yanyalı Hacı Ömer Lütfi Efendi

A BALKAN-ORIGIN OTTOMAN SCHOLAR: YANYALI HACI ÖMER LÜTFİ EFENDI AND HIS PLACE IN THE HUZUR LESSONS

Muhammed Alparslan KARTAL
Assoc. Prof. Dr., Kafkas University, Faculty of Theology
E-mail: kartalalparslan@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-5360-2361

ABSTRACT

Scholars of Balkan origin played significant roles in the formation and development of the Ottoman scholarly tradition and contributed to Ottoman intellectual life, particularly through their activities in central scholarly institutions. Yanyalı Hacı Ömer Lütfi Efendi, who served as a muqarrir (lecturer) in the Huzur Lessons during the second half of the nineteenth century, was one of these scholars. Known for his scholarly expertise in hadith and his career as a hadith instructor, Yanyalı's participation in the Huzur Lessons is significant not only in terms of his scholarly career but also as an example of the representation of Balkan-origin Ottoman scholars within the central scholarly circles of the Empire. This paper examines Yanyalı Hacı Ömer Lütfi Efendi's place in the Huzur Lessons, his role as a muqarrir, and the scholarly approach reflected in his surviving lecture texts. The primary aim of the study is to determine Yanyalı's position within the tradition of the Huzur Lessons, identify the methods he employed in interpreting Qur'anic verses, and reveal how his scholarly background was reflected in his lectures. In this context, in addition to his exegetical approach, the reflection of his knowledge of hadith in his lectures and his use of transmitted reports are examined as elements revealing his scholarly profile. The main sources of the study are published Huzur Lesson texts based on manuscripts preserved in the Topkapı Palace Museum Library and the Süleymaniye Library. Due to the scope of the study and the limitations of the conference paper format, four published Huzur Lessons dating from 1293 to 1296 AH were selected as samples, and the texts were examined through document analysis and content analysis. The analysis demonstrates that Yanyalı Hacı Ömer Lütfi Efendi drew upon the classical exegetical tradition and transmitted reports when interpreting Qur'anic verses, employing hadiths primarily to clarify the meanings of verses, support exegetical interpretations, and reinforce religious and moral messages. It was found that the reports were generally cited as supporting evidence, their chains of transmission were not provided, references to hadith sources were not made systematically, and the hadiths were evaluated within an exegetical context rather than subjected to independent hadith criticism. Nevertheless, some reports were explained and interpreted and, where necessary, supported by other narrations. This indicates that Yanyalı employed his knowledge of hadith in accordance with the scholarly and pedagogical structure of the Huzur Lessons and integrated his knowledge of different Islamic disciplines into his exegetical activity. In conclusion, Yanyalı's activities in the Huzur Lessons are significant for understanding both his scholarly personality and the place of Balkan-origin scholars within the central intellectual life of the Ottoman Empire. The example of Yanyalı also demonstrates the multifaceted scholarly character of the Huzur Lessons as a setting in which different Islamic disciplines converged.

Keywords: Huzur Lessons, Ottoman Scholars, Balkans, Tafsir, Hadith, Yanyalı Hacı Ömer Lütfi Efendi

BALKAN ÜLKELERİNİN BELİRLENEN GELİŞMİŞLİK KRİTERLERİNE GÖRE SIRALANMASI

Muhammed MARUF

Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
E-posta: drahmetmaruf@gmail.com · ORCID: 0000-0002-5388-639X

ÖZET

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri genellikle ekonomik güçleriyle özdeşleşmiş olarak ele alınsa da temelde gelişmişlik düzeylerini belirleyen çok sayıda faktör vardır. Ekonomik gelişmişlik ve kalkınma düzeyleri, eğitim seviyeleri, sağlık alanındaki imkanlar, teknoloji, iletişim altyapısı gibi faktörler literatürde ülkelerin gelişmişlik düzeylerini belirleyen etkenler olarak ele alınmaktadır. Farklı çalışmalarda ülkelerin bulundukları bölgelerin de gelişmişlik düzeylerine etki eden faktörlerden biirisi olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir. Balkan ülkelerinin önemli bir kısmı Yugoslavya'nın dağılmasından sonra bağımsızlığını kazanmış olan ülkeler olarak, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı insani gelişmişlik endeksine göre farklı gelişmişlik düzeylerine sahip olarak görünmektedir. Bu çalışmada Avrupa kıtasının bir parçası olarak Asya ve Avrupa'nın kesişim noktasında stratejik olarak önemli bir konumda olan Balkan ülkelerinin belirlenen gelişmişlik düzeyi kriterlerine göre sıralanması amaçlanmıştır. Bu amaçla çok kriterli karar yöntemlerinden SWARA ve COCOSO yöntemleri kullanılmıştır. SWARA yöntemi ile kriterlerin önem ağırlık değerleri hesaplanırken, COCOSO yöntemi kullanılarak ülkelerin belirlenen kriterlere göre sıralaması yapılmıştır. Çalışmada gelişmişlik kriterleri; gayrı safi milli hasıla, günlük 3,5 doların altında çalışan işgücü oranı, metre kare başına nüfus sayısı, okuma yazma oranı, elektirik hizmeti ulaşan nüfus oranı, içme suyu şebekesi ulaşan nüfus oranı, toplam nüfus içerisinde internet kullananların oranı, geniş bant mobil internet yaygınlık oranı, ortalama internet yükleme hızı, ortalama internet indirme hızı olarak belirlenmiştir. Ayrıca çalışma sonucunda elde edilen sıralama ile ülkelerin Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı İnsani Gelişmişlik Endeksi sıralamasındaki sıralama değerleri karşılaştırılarak, çalışmada elde edilen bulguların özgünlüğü tartışılmıştır. SWARA ve COCOSO yöntemleri ile elde edilen sıralama sonuçları ile İGE sonuçlarının benzerliğinin değerlendirilmesi amacıyla Spearman sıra korelasyon testi uygulanmış ve iki farklı sıralama arasında güçlü sayılabilecek bir sıralama ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum bir yandan çalışmada belirlenen gelişmişlik kriterlerinin seçimi konusunda teyit olarak yorumlanabilir. Bu çalışmanın en önemli kısıtı ülkelere ilişkin verilere ulaşma konusunda yaşanan sorunlar olmuştur. Bazı ülkelere ilişkin kriter değerlerinin elde edilmesinde önemli ölçüde zorluk yaşanmıştır. Verilerin elde edilmesinde yaşanan zorluklar nedeniyle Yunanistan çalışmaya dahil edilememiş, çalışmanın daha fazla gelişmişlik kriteri baz alınarak yapılması mümkün olmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çok Kriterli Karar Verme, Balkan Ülkeleri, Gelişmişlik Sıralaması

THE RANKING OF BALKAN COUNTRIES ACCORDING TO SPECIFIED DEVELOPMENT CRITERIA

Muhammed MARUF
Assoc. Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran University
E-mail: drahmetmaruf@gmail.com · ORCID: 0000-0002-5388-639X

ABSTRACT

Although countries' levels of development are generally regarded as synonymous with their economic strength, there are in fact numerous factors that fundamentally determine these levels. Factors such as economic development and levels of progress, educational standards, healthcare provision, technology and communications infrastructure are cited in the literature as determinants of countries' levels of development. Various studies have suggested that the regions in which countries are situated can also be considered one of the factors influencing their levels of development. As a significant proportion of the Balkan countries gained their independence following the break-up of Yugoslavia, they appear to have varying levels of development according to the United Nations Development Programme's Human Development Index. This study aims to rank the Balkan countries—which, as part of the European continent, occupy a strategically important position at the crossroads of Asia and Europe—according to the defined criteria for levels of development. To this end, the SWARA and COCOSO methods, which are multi-criteria decision-making techniques, were employed. Whilst the SWARA method was used to calculate the weighting values of the criteria, the COCOSO method was employed to rank the countries according to the specified criteria. The developed criteria used in the study include: gross domestic product, the proportion of the workforce earning less than 3.5 dollars per day, population density per square metre, literacy rate, countries' PISA scores, the proportion of the population with access to electricity, the proportion of the population with access to a drinking water network, the proportion of internet users within the total population, the broadband mobile internet penetration rate, average internet upload speed and average internet download speed. Furthermore, the originality of the findings obtained in this study was discussed by comparing the rankings derived from the study with the countries' rankings in the United Nations Development Programme's Human Development Index. Spearman rank correlation test was applied to assess the similarity between the ranking results obtained using the SWARA and COCOSO methods and the HDI results, and it revealed a ranking relationship between the two that could be considered strong. On the one hand, this finding can be interpreted as confirmation of the choice of development criteria identified in the study. The most significant limitation of this study was the difficulties encountered in accessing data on the countries. Considerable difficulties were experienced in obtaining criterion values for some countries. Due to the difficulties in obtaining data, Greece could not be included in the study, and it was not possible to conduct the study on the basis of a greater number of development criteria.

Keywords: Multi Criteria Decision Making, Balkan Countries, Development Ranking

SİVAS İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN HAZIR BETON ÜRETİM İŞLETMESİNDE RİSK DEĞERLENDİRMESİNİN İNCELENMESİ

Muhammed Taha ORHAN[1*], Gökhan Güven BATIR[2]

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
[2]Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yıldızeli Meslek Yüksekokulu
[*]Sorumlu yazar · E-posta: tahaorhan95@gmail.com · ORCID: 0009-0000-5233-684X

ÖZET

Hazır beton üretim tesisleri; hammadde kabulü, agrega depolama ve besleme, çimento siloları, beton santrali ekipmanları, beton pompaları, elektrik sistemleri, bakım-onarım faaliyetleri ve saha içi araç-yaya hareketleri gibi çok sayıda faaliyetin aynı çalışma ortamında yürütüldüğü işyerleridir. Bu nedenle hazır beton santrallerinde mekanik, fiziksel, kimyasal, elektriksel, ergonomik ve trafik kaynaklı çeşitli tehlikeler ortaya çıkabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, bir hazır beton santralinde gerçekleştirilen iş sağlığı ve güvenliği risk değerlendirmesinin L Tipi Matris yöntemi kullanılarak incelenmesi, mevcut risklerin düzeylerinin belirlenmesi ve alınması gereken kontrol önlemleri sonrasında risk skorlarında meydana gelen değişimin ortaya konulmasıdır. Çalışmanın materyalini hazır beton santraline ait risk değerlendirme dosyasında yer alan 310 risk kaydı oluşturmaktadır. Risk değerlendirmesinde tehlike kaynağı/faaliyet, tehlike, risk tanımı, mevcut olasılık, mevcut şiddet, mevcut risk skoru, mevcut risk seviyesi, mevcut önlemler, alınması gereken önlemler ve önlem sonrası olasılık, şiddet ve risk skorlarına ilişkin veriler kullanılmıştır. L Tipi Matris yönteminde risk skoru, olasılık ile şiddet değerlerinin çarpımı olan R=OxŞ eşitliği ile hesaplanmıştır. Mevcut durumdaki en yüksek risk skoru 16 olarak belirlenmiş ve bu skora sahip beş farklı risk kaydı tespit edilmiştir. Bunlar; engelli çalışanlara yönelik uygun olmayan tuvalet ve lavabo koşulları, sesli ve ışıklı ikaz sistemlerine ilişkin eksiklikler, sigara içilmesi, atık su havuzları çevresindeki yapısal riskler ve kompresörün uzaktan durdurma tertibatına ilişkin risklerdir. Ayrıca çalışanların kişisel koruyucu donanım kullanmaması ve yangın tüplerinin periyodik kontrollerine ilişkin bazı riskler 15 puan ile yüksek risk grubunda yer almıştır. Önlem sonrası değerlendirmede 310 risk kaydının tamamı düşük risk seviyesinde sınıflandırılmıştır. Bulgular, L Tipi Matris yönteminin hazır beton santrallerinde çok sayıda tehlikenin sistematik biçimde değerlendirilmesi ve önem sırası açısından kullanılabilir bir araç olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, yöntemin olasılık ve şiddet değerlerini tek bir risk skorunda birleştirmesi nedeniyle maruz kalma süresi, olay sıklığı, mevcut kontrol önlemlerinin güvenilirliği ve ölçüm sonuçları gibi unsurların her durumda yeterince temsil edilemeyebileceği dikkate alınmalıdır. Bu nedenle L Tipi Matris sonuçlarının saha gözlemleri, çalışan görüşmeleri, iş hijyeni ölçümleri, ekipmanların periyodik kontrol sonuçları ve kontrol önlemlerinin fiilen uygulanıp uygulanmadığının doğrulanması ile desteklenmesi gerekmektedir. Belirlenen bu yüksek ve kabul edilemez risk seviyelerini güvenli sınırlara çekebilmek adına; mühendislik tedbirleri, idari kontroller ve kişisel koruyucu donanım stratejilerini içeren etkin düzeltici-önleyici faaliyetler geliştirilmiştir. Önerilen kontrol önlemlerinin planlanan uygulama takvimi doğrultusunda hayata geçirilmesiyle, mevcut risk skorlarının tamamı 5 puan ve altına indirilerek "Düşük Seviye" (Kabul Edilebilir) risk kategorisine düşürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: L-Tipi Matris Metodu, Beton Santrali, Risk Değerlendirmesi, İş Sağlığı ve Güvenliği, Proaktif Önlemler

EXAMINATION OF RISK ASSESSMENT IN A READY-MIXED CONCRETE PRODUCTION PLANT OPERATING IN SIVAS PROVINCE

Muhammed Taha ORHAN[1*], Gökhan Güven BATIR[2]

[1]Master's Student, Sivas Cumhuriyet University, Graduate School of Natural and Applied Sciences
[2]Asst. Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet University, Yıldızeli Vocational School
[*]Corresponding author · E-mail: tahaorhan95@gmail.com · ORCID: 0009-0000-5233-684X

ABSTRACT

Ready-mixed concrete production facilities are workplaces where numerous activities are conducted in the same working environment, including raw material receiving, aggregate storage and feeding, cement silos, concrete plant equipment, concrete pumps, electrical systems, maintenance and repair activities, and on-site vehicle-pedestrian movements. Therefore, various mechanical, physical, chemical, electrical, ergonomic, and traffic-related hazards may arise in ready-mixed concrete plants. The purpose of this study is to examine the occupational health and safety risk assessment conducted at a ready-mixed concrete plant using the L-Type Matrix method, to determine the levels of existing risks, and to demonstrate the changes in risk scores following the implementation of required control measures. The study material consists of 310 risk records contained in the risk assessment file of the ready-mixed concrete plant. The risk assessment utilized data on hazard source/activity, hazard, risk definition, current probability, current severity, current risk score, current risk level, existing measures, measures to be taken, and post-measure probability, severity, and risk scores. In the L-Type Matrix method, the risk score was calculated using the equation R=PxS, which is the product of probability and severity values. The highest risk score in the current situation was determined to be 16, and five different risk records with this score were identified. These include: inappropriate toilet and washbasin conditions for disabled employees, deficiencies related to audible and visual warning systems, smoking, structural risks around wastewater pools, and risks related to the remote shutdown device of the compressor. Additionally, some risks related to employees not using personal protective equipment and periodic inspections of fire extinguishers were classified in the high-risk group with 15 points. In the post-measure assessment, all 310 risk records were classified at low risk level. The findings indicate that the L-Type Matrix method is a usable tool for the systematic evaluation and prioritization of numerous hazards in ready-mixed concrete plants. However, it should be noted that because the method combines probability and severity values into a single risk score, factors such as exposure duration, incident frequency, reliability of existing control measures, and measurement results may not be adequately represented in all cases. Therefore, L-Type Matrix results must be supported by field observations, employee interviews, occupational hygiene measurements, periodic inspection results of equipment, and verification of whether control measures are actually being implemented. In order to reduce these identified high and unacceptable risk levels to safe limits, effective corrective and preventive actions have been developed, including engineering controls, administrative controls, and personal protective equipment strategies. Through the implementation of the proposed control measures in accordance with the planned implementation schedule, all existing risk scores have been reduced to 5 points or below, bringing them down to the "Low Level" (Acceptable) risk category.

Keywords: L-Type Matrix Method, Concrete Batching Plant, Risk Assessment, Occupational Health and Safety, Proactive Measures

إعادة قراءة في السياسة الجنائية العثمانية: القاضي البوسنوي بياضي زاده أحمد أفندي وواقعة الرجم الشهيرة عام ١٠٩١هـ/١٦٨٠م بين صرامة النص وتحولات الوعي العدلي

Muhammet Ali ÇAĞLAR

Necmettin Erbakan University, Faculty of Theology, Department of Islamic Law, Konya, Türkiye

البريد الإلكتروني: muhammetali.caglar@erbakan.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4048-5236

الملخص

تدرس هذه الورقة البحثية شخصية القاضي العثماني البوسنوي بياضي زاده أحمد أفندي (ت ١٠٩٨هـ/١٦٨٧م)، وهو ابن القاضي البوسنوي المعروف بياضي حسن أفندي. وتسلط الدراسة الضوء على قراره التاريخي والاستثنائي بإقامة حد الرجم عام ١٠٩١هـ/١٦٨٠م في إسطنبول. وهي الحادثة الشهيرة والنادرة في التاريخ العثماني التي عُرفت باسم واقعة الرجم. وتهدف الورقة إلى تقديم قراءة جديدة وموضوعية للمسلك القضائي للقاضي البوسنوي بياضي زاده. وتسعى إلى تصحيح الرّوايات التّاريخيّة القديمة وإبطال ادّعاءاتها القديمة التي وصفته بالقسوة والظلم أو التسرع في اتخاذ القرارات والعداء الشخصي لخصومه. وتَطرَح هذه الورقة البحثية بديلاً عن ذلك، وهو أنّ قراره جاء نتيجة طبيعية للتطور والتحول القضائي في الدولة العثمانية حيث بدأت الدولة في هذه المرحلة بتطبيق أحكام الشريعة الإسلامية والفقه الحنفي بشكل كامل بعد أن بلغت نضجَها السياسي والمؤسّسي وتكاملت سلطتها كدولةِ خلافةٍ. وتعتمد الدراسة بشكل مباشر على وثائق المحكمة الشرعية الرسمية وسجلات المحكمة الشرعية. وتُثبِت هذه الوثائق أنّ بياضي زاده لم يتصرف بناءً على هوى أو مصلحة شخصية، بل طبّق بدقة الشروط القانونية الصارمة لإثبات حد الزنا. فقد حضر أمام مجلس القضاء أربعة شهود مسلمين عدول. وقدم الشهود شهادة متطابقة وبالغة الدقة تصف الفعل بوضوح تام بعبارة (كالميل في المكحلة) بين المتهمة عائشة وشريكِها اليهودي ميخائيل. ومن أجل التأكد التام ودفع الشبهات، أجرى القاضي عملية تزكية وبحث دقيقة وسرية للشهود بمشاركة ٢٣ شخصاً من أعيان وعلماء الحي، وأجمعوا كلهم على عدالة وأمانة الشهود وبناءً على هذا الإثبات الكامل كان تطبيق الحد واجباً شرعياً وقانونياً لا مفرّ منه. وكما تناقش الورقة الأهمية السياسية للواقعة حيث نال الحكم موافقة السلطان محمد الرابع وحضوره الشخصي للتنفيذ، مما أعطى القرار قوة سيادية وشرعية كبرى. وفي السياق ذاته توضح الدراسة الحقائق في قضية إعدام الشاعر باتْبُورُون زاده محمد أفندي الذي خالف القاضي بياضي زاده في قرار الرجم. وتثبت الحجج القضائية أنه لم يُعدم بسبب هِجاء القاضي بل لثبوت تفوهه بكلمات كفرٍ صريحةٍ تُسيءُ للرسول عليه الصلاة والسلام والوحي. وتخلص الدراسة إلى أن القاضي البوسنوي بياضي زاده يمثل نموذجاً للقاضي الملتزم بالقانون والشريعة بحرفية وموضوعية عالية.

الكلمات المفتاحية: الفقه الإسلامي، الدولة العثمانية، الحدود، الرجم، القاضي البوسنوي بياضي زاده أحمد أفندي

RE-READING OTTOMAN CRIMINAL POLICY: THE BOSNIAN QADI BAYĀḌĪ ZĀDAH AḤMAD AFANDĪ AND THE FAMOUS STONING INCIDENT OF 1091AH/1680 AD - BETWEEN TEXTUAL RIGOR AND JUDICIAL CONSCIOUSNESS EVOLUTION

Muhammet Ali ÇAĞLAR

Necmettin Erbakan University, Faculty of Theology, Department of Islamic Law, Konya, Türkiye
E-mail: muhammetali.caglar@erbakan.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4048-5236

ABSTRACT

This research paper examines the figure of the Bosnian Ottoman judge, Bayāḍī Zādah Aḥmad Afandī (d. 1098 AH/1687 AD), son of the well-known Bosnian judge Bayāḍī Ḥasan Afandī. The study highlights his historic and extraordinary decision to execute the punishment of stoning in 1091 AH / 1680 AD in Istanbul a famous and rare event in Ottoman history known as the stoning incident. The paper aims to offer a new, objective reading of Bayāḍī Zādah's judicial approach. It seeks to correct old historical narratives and refute their claims that depicted him as cruel, unjust, hasty in decision-making, or driven by personal animosity toward his opponents. Instead, the paper posits that his decision was the natural outcome of a broader judicial evolution and transformation within the Ottoman Empire. During this era, the empire began applying Islamic Law and Hanafi jurisprudence in full, having reached political and institutional maturity and consolidated its authority as a Caliphate. The study relies directly on official Sharia court documents and judicial registers. These documents prove that Bayāḍī Zādah did not act out of personal whim or self-interest; rather, he meticulously applied the strict legal requirements needed to establish the crime of adultery. Four upright Muslim witnesses appeared before the judicial council and delivered identical, highly precise testimony explicitly describing the act as the applicator in the kohl container (al-mīl fī al-mikḥalah) between the accused woman Āishah and her Jewish partner, Michael. To ensure total certainty and eliminate all doubt, the judge conducted a rigorous, confidential background investigation and vetting process of the witnesses with the participation of 23 prominent local figures and scholars. They unanimously affirmed the justice and trustworthiness of the witnesses. Based on this complete legal proof, enforcing the punishment became an unavoidable religious and legal obligation. Furthermore, the paper discusses the political significance of the event: the ruling received the approval and personal attendance of Sultan Mehmed IV during its execution, bestowing immense sovereign and religious legitimacy upon the decision. In the same context, the study clarifies the facts regarding the execution of the poet Bātbūrūn Zādah Muḥammad Afandī who had opposed Bayāḍī Zādah's stoning decision. Judicial arguments prove that he was not executed for satirizing the judge, but rather because it was established that he uttered explicit blasphemous statements insulting the Prophet Muhammad (PBUH) and divine revelation. The study concludes that the Bosnian judge Bayāḍī Zādah represents a model of a magistrate strictly committed to the law and sharia with a high level of professionalism and objectivity.

Keywords: Islamic Law, Ottoman Empire, Al-Ḥudūd, Al-Rajm, Bosnian judge Bayāḍī Zādah Aḥmad Afandī

EVALUATION OF SIGNALIZATION ON RURAL HIGHWAYS

Muhammet Mevlüt AKMAZ
Dr., Konya Technical University
E-mail: mmakmaz@ktun.edu.tr · ORCID: 0000-0003-3558-7596

ABSTRACT

Intersections are engineering structures built at points where vehicular and pedestrian traffic intersect on highways and they are primarily classified into two categories: at-grade and grade separated. Traffic density, delays, and congestion at intersections can sometimes necessitate grade separated intersections. However, economic considerations require most highway intersections to be designed as at-grade intersections. In terms of traffic control and management, at-grade intersections are classified as signalized, non-signalized, and roundabout intersections, and signalization plays a crucial role in intersection operation. Technical data such as the class and characteristics of the road where the intersection is located, and traffic conditions, are important in the decision-making process regarding the type and operation of the intersection. Furthermore, whether the intersection area is urban or rural is also important. This study aims to identify the potential effects of signalization on rural highways and their users. Studies on signalized intersections in rural highways regarding capacity, traffic performance, fuel loss, and accidents were examined, and research was conducted through a literature review. It has been found that traffic signals reduce some types of accidents, such as angle-related accidents, but increase others, particularly rear-end collisions. Studies have shown that increased speed limits, combined with changes in traffic lights, can increase the likelihood of collisions due to increased driver uncertainty, leading to greater safety risks. Therefore, while signalization implementation can be quite efficient and beneficial for traffic management at urban intersections, it is believed that it may be unsuitable in some rural areas. Furthermore, it has been observed that traffic signals on urban and rural highways have significantly different characteristics. It has been concluded that improperly installed signalization, lacking sufficient traffic performance assessments (such as capacity and service level) and safety assessments (such as accident investigations), can create numerous problems in terms of traffic flow, driver behavior, safety, fuel loss, and vehicle operating costs.

Keywords: Rural intersections, Signalization, Accident, Performance, Safety

ASKERÎ EĞITIM SÜRECINDE AKILLI EĞITIM SISTEMLERI VE BUNLARIN PEDAGOJIK ETKILILIĞI

Mujkan MAMMADZADA
Dr., Askerî Bilimsel Araştırma Enstitüsü
E-posta: mujkanmemmedzade@gmail.com · ORCID: 0000-0001-5693-3748

ÖZET

Günümüzde küresel güvenlik ortamında meydana gelen dinamik değişimler, dijital dönüşüm süreçlerinin hızlanması, yapay zekâ, büyük veri analitiği, bulut teknolojileri ve simülasyon sistemlerinin gelişimi, askerî eğitim sisteminin içeriği, organizasyonu ve yönetiminde yeni yaklaşımların uygulanmasını zorunlu hâle getirmiştir. Modern askerî harekâtların çok boyutlu bir yapıya dönüşmesi, hibrit savaşların, siber tehditlerin ve bilgi ortamında yürütülen operasyonların yaygınlaşması, profesyonel askerî personelin yetiştirilmesinde geleneksel öğretim yöntemlerinin olanaklarını belirli ölçüde sınırlandırmıştır. Bu bağlamda Akıllı Öğrenme Sistemleri (Intelligent Learning Systems), askerî eğitimde kişiselleştirilmiş, uyarlanabilir ve sonuç odaklı öğrenme ortamlarının oluşturulmasını sağlayan önemli teknolojik ve pedagojik araçlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu sistemler, yapay zekâ algoritmaları, uyarlanabilir öğrenme platformları, sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojileri, elektronik eğitim kaynakları, öğrenme analitiği (Learning Analytics) ve otomatik değerlendirme mekanizmalarının entegrasyonu sayesinde öğrenenlerin bireysel özelliklerini, bilgi düzeylerini ve öğrenme dinamiklerini dikkate alarak öğretim sürecinin etkililiğini artırmaktadır. Araştırmanın temel amacı, askerî eğitim sürecinde akıllı öğrenme sistemlerinin kuramsal ve metodolojik temellerini incelemek, bunların yapısal bileşenlerini ve işlevsel özelliklerini analiz etmek, çağdaş dijital teknolojilerin askerî pedagojide uygulanabilirliğini değerlendirmek ve bu sistemlerin pedagojik etkililiğini bilimsel açıdan ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında akıllı öğrenme sistemlerinin harp okulu öğrencilerinin bilişsel etkinliklerini artırma, analitik ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme, karar verme yeterliklerini kazandırma, durumsal analiz ve problem çözme becerilerini güçlendirme üzerindeki etkileri kapsamlı biçimde incelenmiştir. Ayrıca öğretim elemanı–öğrenci etkileşiminin dijital ortamda yürütülmesinin avantajları, öğrenme çıktılarının anlık izlenmesi, bireysel öğrenme yollarının oluşturulması ve nesnel değerlendirme mekanizmaları bilimsel ve pedagojik açıdan analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, akıllı öğrenme sistemlerinin askerî eğitimde uygulanmasının öğretim sürecinin esnekliğini ve kalitesini artırdığını, öğrenmenin kişiselleştirilmesini sağladığını, öğrencilerin uygulamalı hazırlık düzeyini yükselttiğini ve gerçek muharebe koşullarına yakın simülasyon ortamlarında mesleki becerilerin geliştirilmesine elverişli bir öğrenme ortamı oluşturduğunu göstermektedir. Yapay zekâ tabanlı uyarlanabilir platformlar, öğrenenlerin bilgi eksikliklerini zamanında belirlemeye, öğretim elemanlarına hızlı geri bildirim sunmaya ve öğretim stratejilerinin optimize edilmesine olanak sağlamaktadır. Sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojilerinin uygulanması ise güvenli ortamlarda karmaşık taktik senaryoların modellenmesini, kaynakların daha verimli kullanılmasını ve uygulamalı eğitim faaliyetlerinin etkinliğinin artırılmasını mümkün kılmaktadır. Araştırmada ayrıca Azerbaycan askerî eğitim sisteminde akıllı öğrenme teknolojilerinin uygulanmasına yönelik mevcut olanaklar, kurumsal ve teknik kapasite ile karşılaşılan sorunlar da analiz edilmiştir. Bulgular, dijital altyapının geliştirilmesi, öğretim elemanlarının dijital pedagojik yeterliklerinin artırılması, siber güvenlik önlemlerinin güçlendirilmesi, ulusal elektronik eğitim kaynaklarının hazırlanması ve yapay zekâ tabanlı öğrenme platformlarının aşamalı olarak uygulanmasının bu alanın sürdürülebilir gelişimi açısından temel öncelikler olduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak, akıllı öğrenme sistemlerinin askerî eğitim sürecine entegrasyonu yalnızca öğretimin teknolojik açıdan modernizasyonunu değil, aynı zamanda askerî pedagojinin çağdaş gereksinimlere uygun biçimde geliştirilmesini, profesyonel askerî personel yetiştirme kalitesinin yükseltilmesini ve ulusal savunma kapasitesinin güçlendirilmesini destekleyen stratejik bir yönelim olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Askerî eğitim, Akıllı öğrenme sistemleri, Yapay zekâ, Uyarlanabilir öğrenme, Sanal gerçeklik, Pedagojik etkililik

SMART TRAINING SYSTEMS IN THE MILITARY EDUCATION PROCESS AND THEIR PEDAGOGICAL EFFECTIVENESS

Mujkan MAMMADZADA
Dr., Military Scientific Research Institute
E-mail: mujkanmemmedzade@gmail.com · ORCID: 0000-0001-5693-3748

ABSTRACT

The dynamic changes occurring in the contemporary global security environment, together with the rapid advancement of digital transformation, artificial intelligence, big data analytics, cloud computing, and simulation technologies, have made it imperative to introduce new approaches to the content, organization, and management of military education systems. The increasingly multidimensional nature of modern military operations, the proliferation of hybrid warfare, cyber threats, and information operations have revealed the limitations of conventional instructional methods in preparing highly qualified military personnel. In this context, Intelligent Learning Systems (ILS) have emerged as one of the most important technological and pedagogical tools for establishing personalized, adaptive, and outcome-oriented learning environments in military education. By integrating artificial intelligence algorithms, adaptive learning platforms, virtual and augmented reality technologies, digital educational resources, learning analytics, and automated assessment mechanisms, these systems enhance the effectiveness of the educational process while taking into account learners' individual characteristics, knowledge levels, and learning progress. The primary objective of this study is to investigate the theoretical and methodological foundations of intelligent learning systems in military education, analyze their structural components and functional characteristics, evaluate the applicability of contemporary digital technologies in military pedagogy, and provide a scientific justification for their pedagogical effectiveness. The study comprehensively examines the impact of intelligent learning systems on enhancing cadets' cognitive engagement, developing analytical and critical thinking skills, strengthening decision-making competencies, and improving situational analysis and problem-solving abilities. Furthermore, the advantages of organizing instructor–learner interaction within digital learning environments, real-time monitoring of learning outcomes, the development of individualized learning pathways, and objective assessment mechanisms are analyzed from scientific and pedagogical perspectives. The findings demonstrate that the implementation of intelligent learning systems in military education enhances the flexibility and quality of the instructional process, facilitates personalized learning, improves cadets' practical training, and creates favorable conditions for developing professional competencies through simulation environments that closely replicate real combat situations. Artificial intelligence-driven adaptive learning platforms enable the timely identification of learners' knowledge gaps, provide instructors with immediate feedback, and contribute to the optimization of instructional strategies. Likewise, the application of virtual and augmented reality technologies enables the safe simulation of complex tactical scenarios, promotes more efficient use of educational resources, and enhances the effectiveness of practical training activities. The study also analyzes the existing opportunities, institutional and technical capacities, as well as the challenges associated with implementing intelligent learning technologies within Azerbaijan's military education system. The findings indicate that improving digital infrastructure, enhancing instructors' digital pedagogical competencies, strengthening cybersecurity measures, developing national digital educational resources, and gradually implementing artificial intelligence-based learning platforms constitute the key priorities for ensuring sustainable development in this field. Consequently, the integration of intelligent learning systems into military education should be regarded as a strategic direction that not only modernizes instructional processes through advanced technologies but also promotes the development of military pedagogy in accordance with contemporary educational requirements, enhances the quality of professional military personnel training, and contributes significantly to strengthening national defence capabilities.

Keywords: Military education, Intelligent learning systems, Artificial intelligence, Adaptive learning, Virtual reality, Pedagogical effectiveness

ENGAGING FUTURE GENERATIONS IN TOURISM DEVELOPMENT THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES

Mukhammad SAFAROV

Assistant, "Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: mukhammad@univ-silkroad.uz · ORCID: 0000-0002-7071-9702

ABSTRACT

The long-term sustainability of the tourism sector depends on its ability to attract, educate and retain younger generations, both as visitors and as future professionals. This study examines how digital technologies can be used to engage future generations, particularly Generation Z and digital natives, in the development of tourism, with a special focus on cultural heritage destinations. Drawing on the experience of Uzbekistan, where historic Silk Road cities such as Samarkand are undergoing rapid digital transformation in line with the national "Digital Uzbekistan – 2030" strategy, the paper analyses the role of virtual and augmented reality applications, gamification, social media content creation, e-learning platforms and smart tourism infrastructure in shaping young people's interest in, and contribution to, the tourism sector. Methodologically, the study combines a review of recent international literature with a qualitative case analysis of digital initiatives implemented at the "Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage and in the wider Samarkand tourism ecosystem. Preliminary findings indicate that digital tools significantly increase young people's awareness of cultural heritage, encourage youth-generated digital content as an effective form of destination marketing, and strengthen the link between tourism education and the changing needs of the industry. At the same time, challenges remain in terms of digital infrastructure, content quality and institutional coordination. The study argues that these lessons are transferable to other culturally rich regions, including the Balkans, where heritage-based destinations are similarly seeking to attract and involve younger audiences in a changing world. The paper concludes with practical recommendations for universities, destination management organisations and policymakers on how to integrate digital technologies into youth-oriented tourism development strategies.

Keywords: Digital technologies, Tourism development, Future generations, Cultural heritage, Youth engagement

BATI AZERBAYCAN DİYALEKT ALANINDA AĞBABA AĞZININ SÖZ VARLIĞI: AREAL-DİYALEKTOLOJİK VE ETNOLİNGVİSTİK YÖNLER

Murad QƏNBƏROV
Yüksek Lisans Öğrencisi, Nahçıvan Devlet Üniversitesi
E-posta: qenberovmurad742@gmail.com · ORCID: 0009-0002-5709-280X

ÖZET

Azerbaycan dilinin ağız ve şivelerinin araştırılması, dilin tarihsel gelişiminin, bölgesel özelliklerinin ve zengin söz varlığının belirlenmesi açısından önemli bir bilimsel değere sahiptir. Bu bağlamda, Batı Azerbaycan bölgesinde tarihsel olarak oluşmuş Azerbaycan dilinin çeşitli ağızlarının, özellikle Ağbaba ağzının incelenmesi güncel araştırma konularından biridir. Geniş bir coğrafi alanı kapsayan Batı Azerbaycan'da farklı ağız özelliklerinin bulunması, bu dil malzemelerinin tek bir ağız içerisinde genelleştirilmesinin yeterince temellendirilemeyeceğini göstermektedir. Araştırmanın temel amacı, Ağbaba ağzının söz varlığını, karakteristik söz varlığı unsurlarını, bu unsurların anlamsal özelliklerini ve oluştuğu tarihsel-etnografik ortamı incelemek; aynı zamanda Ağbaba ağzının Azerbaycan dilinin Batı diyalekt alanındaki konumunu belirlemektir. Araştırmanın metodolojik temelini betimleyici, karşılaştırmalı, areal-diyalektolojik ve tarihsel-karşılaştırmalı yaklaşımlar oluşturmaktadır. Betimleyici yöntem aracılığıyla Ağbaba ağzına özgü söz varlığı unsurları, bunların anlamları ve kullanım özellikleri sistemleştirilmiştir. Karşılaştırmalı yaklaşım, Ağbaba ağzında kullanılan sözcüklerin Borçalı, Pembek, Karakoyunlu, Kazak, Tovuz, Gedebey, Kars, Çıldır ve Ardahan bölgelerinin konuşma dilinde görülen sözcüklerle ortak ve farklı yönlerinin değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Tarihsel-karşılaştırmalı yaklaşım, ağızda korunmuş ve Azerbaycan dilinin eski söz varlığı katmanlarıyla örtüşen sözcüklerin yanı sıra Oğuz ve Kıpçak unsurlarının belirlenmesi amacıyla uygulanmıştır. Areal-diyalektolojik yaklaşım ise farklı yerleşim birimleri ve yakın bölgeler arasında gözlemlenen söz varlığı paralelliklerinin tarihsel-coğrafi ilişkiler bağlamında değerlendirilmesine hizmet etmiştir. Araştırmanın materyal temelinde Ağbaba köylerinde kullanılan ve bilgi veren kişilerin konuşmalarında korunmuş sözcük ve ifadeler ile sözlük malzemeleri önemli yer tutmaktadır. Bu malzemeler doğrultusunda ağız söz varlığının yalnızca münferit sözcüklerden oluşmadığı, söz konusu sözcüklerin belirli bir tarihsel, sosyal, gündelik yaşam ve ekonomik faaliyet ortamında şekillendiği dikkate alınmıştır. Bununla birlikte, bölgeye ait folklor örnekleri ve onomastik malzemeler, ağız özelliklerinin daha geniş bir bağlam içerisinde değerlendirilmesi amacıyla kullanılmıştır. Bu yaklaşım, Ağbaba ağzına özgü sözcüklerin anlamlarının yanı sıra kullanım alanlarının ve dil içerisindeki konumlarının da incelenmesine olanak sağlamaktadır. Böylece araştırmada dil ve tarih malzemeleri karşılıklı ilişki içerisinde ele alınmıştır. Araştırmada Ağbaba bölgesinin tarihsel-coğrafi özellikleri, idari ve coğrafi değişiklikleri, nüfusun yerleşimi, ekonomik faaliyetleri ve bölgenin sosyal ve gündelik yaşam özellikleri de dikkate alınmıştır. Bu çerçevede Ağbaba ağzının söz varlığı; ekonomik faaliyet, gündelik yaşam, akrabalık, etnografya ve coğrafyayla ilgili sözcükler temelinde incelenmiştir. Ağız sözcüklerinin mani, atasözü ve deyimsel ifadeler içerisinde kullanılması, bunların canlı konuşma ortamındaki özelliklerinin belirlenmesi açısından değerlendirilmiştir. Eş sesli sözcüklerin bağımsız sözcükler olarak sunulması ve çok anlamlı sözcüklerin anlam farklılıklarının somut cümle modelleriyle açıklanması da Ağbaba ağzının söz varlığı malzemelerinin incelenmesinde dikkate alınmıştır. Araştırmanın sonuçları, Ağbaba ağzının zengin ve kendine özgü bir söz varlığı sistemine sahip olduğunu göstermektedir. Ağızda, edebî dilde kullanılmayan veya sınırlı ölçüde kullanılan ve eski söz varlığı katmanlarıyla örtüşen sözcüklerin yanı sıra Oğuz ve Kıpçak unsurları da görülmektedir. Ağbaba ağzının Batı Azerbaycan ve Doğu Anadolu arealindeki yakın bölgelerin konuşma diliyle gösterdiği söz varlığı paralellikleri, bölgenin tarihsel ve etnolinguistik ilişkilerini yansıtmaktadır. Ağız söz varlığında halkın geleneksel ekonomik faaliyetlerini, yaşam ve gündelik kültürünü, akrabalık ilişkilerini ve bölgenin coğrafi özelliklerini ifade eden sözcüklerin çokluğu dikkat çekmektedir. Sonuç olarak, Ağbaba ağzının sistemli biçimde araştırılması, Azerbaycan dilinin diyalektolojik özelliklerinin incelenmesi ve bu ağızda korunmuş dil malzemelerinin bilimsel olarak belgelenmesi açısından önemli bir değer taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağbaba ağzı, Batı Azerbaycan, Diyalektoloji, Diyalekt söz varlığı, Azerbaycan dili

THE VOCABULARY OF THE AGHBABA DIALECT IN THE WESTERN AZERBAIJAN DIALECT AREA: AREAL-DIALECTOLOGICAL AND ETHNOLINGUISTIC ASPECTS

Murad QƏNBƏROV
Master's Student, Nakhchivan State University
E-mail: qenberovmurad742@gmail.com · ORCID: 0009-0002-5709-280X

ABSTRACT

The study of the dialects and subdialects of the Azerbaijani language is of significant scholarly importance for identifying the historical development of the language, its regional characteristics, and its rich lexical repertoire. In this context, the study of the various subdialects historically formed in the Western Azerbaijan region, particularly the Aghbaba subdialect, is an important area of linguistic research. The diversity of dialectal features across the geographically extensive Western Azerbaijan region demonstrates that these linguistic materials cannot be adequately generalized within a single dialectal system. The main objective of this study is to examine the vocabulary of the Aghbaba subdialect, its characteristic lexical elements, their semantic features, and the historical and ethnographic environment in which they developed, as well as to determine its position within the Western dialectal area of the Azerbaijani language. The methodological framework is based on descriptive, comparative, areal-dialectological, and historical-comparative approaches. The descriptive method is used to systematize lexical elements specific to the Aghbaba subdialect, their meanings, and usage characteristics. The comparative approach makes it possible to identify common and distinctive features between the vocabulary of Aghbaba and that of the Borchali, Pembek, Karakoyunlu, Gazakh, Tovuz, Gadabay, Kars, Çıldır, and Ardahan regions. The historical-comparative approach is applied to identify words preserved in the subdialect that correspond to older layers of Azerbaijani vocabulary, as well as Oghuz and Kipchak elements. The areal-dialectological approach examines lexical parallels between different settlements and neighboring regions in relation to their historical and geographical connections. The material basis of the research consists mainly of words and expressions used in Aghbaba villages and preserved in informants' speech, together with relevant dictionary materials. These materials demonstrate that the vocabulary of the subdialect developed within specific historical, social, economic, and everyday-life contexts. Folklore and onomastic materials related to the region are also used to evaluate dialectal features within a broader linguistic and cultural context. This approach enables the examination of not only the meanings of lexical units but also their fields of use and functional positions within the language. The study also considers the historical-geographical characteristics of the Aghbaba region, administrative and geographical changes, settlement patterns, economic activities, and social life. Accordingly, the vocabulary is analyzed according to lexical groups related to economic activities, everyday life, kinship, ethnography, and geography. The use of dialectal words in mani, proverbs, and idiomatic expressions is examined to identify their characteristics in living speech. Homonymous words are presented as independent lexical units, while the semantic differences of polysemous words are explained through concrete sentence examples. The findings demonstrate that the Aghbaba subdialect possesses a rich and distinctive lexical system. Alongside words absent from or rarely used in the literary language and preserving older lexical layers, Oghuz and Kipchak elements are also observed. Lexical parallels with neighboring areas of Western Azerbaijan and Eastern Anatolia reflect the historical and ethnolinguistic relations of the region. The systematic study of the Aghbaba subdialect is therefore important for understanding the dialectological characteristics of the Azerbaijani language and scientifically documenting its preserved linguistic heritage.

Keywords: Aghbaba subdialect, Western Azerbaijan, Dialectology, Dialectal vocabulary, Azerbaijani language

1960 DARBESİ SONRASI TÜRKİYE'DE BİLİM, POLİTİKA VE KURUMSALLAŞMA: "TÜRK BİLİMLER AKADEMİSİ" TASARISI

Murat YILDIZ
Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi
E-posta: myildiz2011@gmail.com · ORCID: 0000-0002-4788-0274

ÖZET

Bu çalışma, 27 Mayıs 1960 askerî müdahalesinin ardından Türkiye'de bilim politikaları bağlamında yaşanan kurumsallaşma girişimlerine somut bir örnek teşkil eden kapsamlı bir raporu ve tasarıyı, döneme ait birincil arşiv belgeleri ışığında incelemektedir. Ankara Üniversitesi Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi öğretim üyeleri ile Türk Dil Kurumu uzmanlarından oluşan bir komisyon tarafından 18 Ağustos 1960 tarihinde hazırlanan "Türk Bilimler Akademisi Kurulması Hakkında Rapor ve Tasarı", Türkiye'de üniversiteler üstü bir bilim otoritesinin bulunmayışını eleştirmekte ve bu durumu önemli bir eksiklik olarak nitelendirmektedir. Raporda, Batılı ülkelerdeki bilim akademileri ve benzeri kurumsal yapılar örnek gösterilerek Türkiye'de bilimsel faaliyetlerin daha sistematik ve kurumsal bir yapı içerisinde yürütülmesine duyulan ihtiyaç ortaya konulmaktadır. Atatürk'ün Türk Tarih ve Dil Kurumlarını ileride birer akademi hâline getirme vasiyetine ve bu doğrultuda attığı kurumsal adımlara dayandırılan tasarı, devlet bütçesine ek bir maddi yük getirmeden, mevcut gelir, bütçe ve kadrolardan yararlanılarak bu kurumların korunmasını ve daha geniş bir akademik yapının oluşturulmasını amaçlamaktadır. Teşkilatlanma yapısı bakımından rapor; Türk Bilimler Akademisi çatısı altında sırasıyla Türk Dili Enstitüsü, Devrim ve Tarih Enstitüsü ve ileride kurulması öngörülen Tabii Bilimler Enstitüsü olmak üzere üç ana enstitü kurulmasını öngörmektedir. Bu enstitülerin altında araştırma, sözlük, terim, gramer, etnografya, Ural-Altay dilleri, arkeoloji, ilimler tarihi ve hukuk gibi çeşitli bilimsel alanlarda uzmanlaşmış alt birimlerin oluşturulması planlanmaktadır. Çalışma, söz konusu rapor ve tasarıyı yalnızca bir kurumsal yapılanma önerisi olarak değil, aynı zamanda 1960 sonrasında Türkiye'de bilim, dil ve tarih politikalarının yeniden şekillendirilmesine yönelik önemli bir girişim olarak ele almaktadır. Dönemin entelektüel çevreleri ile Türk Dil Kurumu yönetimi arasındaki yaklaşımlar da dikkate alınarak, erken Cumhuriyet döneminde oluşturulan bilimsel ve kültürel kurumların 1960 sonrasında nasıl yeniden yapılandırılmak istendiği değerlendirilmektedir. Bu yönüyle çalışma, Türkiye'de bilimler akademisi fikrinin tarihsel gelişimine katkı sunmayı, 1960 tarihli bu girişimin Türkiye'nin bilim politikaları ve kurumsal yapılanma tarihindeki yerini ortaya koymayı ve dönemin bilimsel düşünce ortamının kurumsal dönüşüm üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca çalışma, bu tasarının erken Cumhuriyet döneminden 1960 sonrasına uzanan kurumsal süreklilikler açısından değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Bilimler Akademisi, TÜBA, Bilim Tarihi, 1960 Darbesi

SCIENCE, POLITICS, AND INSTITUTIONALIZATION IN TURKEY AFTER THE 1960 COUP: THE "TURKISH ACADEMY OF SCIENCES" PROPOSAL

Murat YILDIZ

Assoc. Prof. Dr., Aksaray University
E-mail: myildiz2011@gmail.com · ORCID: 0000-0002-4788-0274

ABSTRACT

This study examines a report and draft that constitute a concrete example of institutionalization initiatives in Turkey's science policies following the military intervention of 27 May 1960, in the light of primary archival documents. The "Report and Draft on the Establishment of the Turkish Academy of Sciences," prepared on 18 August 1960 by a commission consisting of members of Ankara University's Faculty of Language, History and Geography and experts from the Turkish Language Association, criticizes the absence of a scientific authority above the universities in Turkey and considers this an important deficiency. The report presents scientific academies in Western countries as examples and emphasizes the need for scientific activities in Turkey to be conducted within a more systematic institutional framework. Based on Atatürk's testament concerning the transformation of the Turkish Historical and Turkish Language Institutions into academies, the draft aims to preserve these institutions and establish a broader academic structure without imposing an additional financial burden on the state budget, by using their existing revenues, budgets, and personnel. The report proposes three main institutes under the Turkish Academy of Sciences: the Institute of Turkish Language, the Institute of Revolution and History, and the Institute of Natural Sciences, which was envisaged to be established later. Under these institutes, specialized units were planned in fields such as research, dictionaries, terminology, grammar, ethnography, Ural-Altaic languages, archaeology, the history of sciences, and law. The study approaches the report and draft not only as a proposal for institutional organization but also as an important initiative aimed at reshaping science, language, and history policies in Turkey after 1960. Taking into consideration the approaches of the intellectual circles of the period and the administration of the Turkish Language Association, it evaluates how scientific and cultural institutions established during the early Republican period were intended to be reorganized after 1960. In this respect, the study aims to contribute to the literature on the historical development of the idea of an academy of sciences in Turkey, to reveal the place of this 1960 initiative in the history of Turkey's science policies and institutional organization, and to evaluate institutional continuities from the early Republican period to the post-1960 period.

Keywords: Turkish Academy of Sciences (TÜBA), History of Science, 1960 Military Coup, Science Policy

PROF. DR. NECMETTİN ERBAKAN'IN BOSNA SAVAŞI'NA YAKLAŞIMI: ULUSLARARASI SİSTEM ELEŞTİRİSİ, İSLAM BİRLİĞİ VE KOLEKTİF GÜVENLİK ARAYIŞI

Murat YILDIZ
Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi
E-posta: myildiz2011@gmail.com · ORCID: 0000-0002-4788-0274

ÖZET

Bu çalışma, Necmettin Erbakan özelinde Millî Görüş hareketinin Bosna Savaşı'na yönelik yaklaşımını, Türkiye'nin o dönemki Balkanlar ve Bosna-Hersek politikası bağlamında derinlemesine incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, Erbakan'ın Bosna krizine ilişkin değerlendirmelerini uluslararası sistem eleştirisi, Müslüman toplulukların dayanışması, İslam Birliği idekesi ve kolektif güvenlik anlayışı çerçevesinde tahlil etmektir. Bu doğrultuda çalışmada, 1992–1994 dönemine ait TBMM tutanaklarından, Erbakan'ın 1992 ve 1993 yıllarındaki Müslüman Toplumlar İş birliği toplantılarındaki hitaplarından, meclis konuşmalarından ve dönemin zengin basın kaynaklarından yararlanılmıştır. İnceleme sonucunda elde edilen veriler, Bosna meselesinin Erbakan'ın söyleminde yalnızca coğrafi sınırlara hapsolmuş bir Balkan krizi olarak görülmediğini; aksine Azerbaycan, Filistin ve Keşmir gibi dünyanın farklı coğrafyalarındaki krizlerle doğrudan ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, Bosna'nın, Müslüman toplulukların küresel ve uluslararası sistem içerisindeki dezavantajlı konumuna ilişkin daha geniş ve yapısal bir sorunun parçası olarak değerlendirildiğine işaret etmektedir. Erbakan'ın Birleşmiş Milletler'in Bosna krizindeki yetersizliğine ve ikircikli rolüne yönelik eleştirileri ile Müslüman ülkelerin kendi bağımsız siyasi ve askerî kurumlarını oluşturmaları gerektiğine dair önerileri birlikte ele alındığında, İslam Birliği düşüncesinin yalnızca soyut ideolojik bir birlik tasavvuru olmadığı görülmektedir. Aksine bu düşünce; kurumsal dayanışmayı, ekonomik iş birliğini ve kolektif güvenlik boyutlarını somut bir şekilde içermektedir. Özellikle 1993 tarihli konuşmasında dile getirdiği ve Müslüman ülkelerin benzer bir yapıyla "İslam Natosu" kurması gerektiği yönündeki vurgusu, bu güvenlik boyutunun ve alternatif savunma arayışının bir kanıtını oluşturmaktadır. Bununla birlikte çalışma, Bosna Savaşı'nın İslam Birliği veya söz konusu güvenlik yapılanması düşüncesinin doğrudan kaynağı olduğunu iddia etmemektedir. Bunun yerine Bosna krizinin, Erbakan'ın mevcut uluslararası düzenin adalet, barış ve güvenlik kapasitesine yönelik köklü eleştirilerini somutlaştıran, onlara ampirik bir zemin kazandıran kritik bir tarihsel bağlam oluşturduğunu savunmaktadır. Ayrıca Srebrenica Katliamı sonrasında ortaya çıkan NIOD araştırmaları ve Hollanda birliklerinin (Dutchbat) görev koşullarına dair resmi raporlar ile değerlendirmeler, Erbakan'ın dönemsel eleştirileriyle karşılaştırmalı olarak masaya yatırılmaktadır. Sonuç olarak bu araştırma, Bosna Savaşı'nın Millî Görüş perspektifinden yalnızca bir dış politika krizi veya anlık bir çatışma olarak okunmadığını; aksine uluslararası sistemin meşruiyetinin sorgulandığı, hegemonik yapının eleştirildiği ve alternatif bir kurumsal dayanışma anlayışının siyasal anlam kazandığı dönüm noktası bir tarihsel bağlam olduğunu savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Necmettin Erbakan, Millî Görüş, Bosna Savaşı, Bosna-Hersek, İslam Birliği, Birleşmiş Milletler

PROF. DR. NECMETTIN ERBAKAN'S APPROACH TO THE BOSNIAN WAR: CRITIQUE OF THE INTERNATIONAL SYSTEM, THE IDEA OF ISLAMIC UNITY, AND THE SEARCH FOR COLLECTIVE SECURITY

Murat YILDIZ

Assoc. Prof. Dr., Aksaray University
E-mail: myildiz2011@gmail.com · ORCID: 0000-0002-4788-0274

ABSTRACT

This study examines the approach of the National Outlook movement, specifically through the perspective of Necmettin Erbakan, toward the Bosnian War, within the context of Turkey's policies regarding the Balkans and Bosnia-Herzegovina during that period. The primary objective of the research is to analyze Erbakan's evaluations regarding the Bosnian crisis within the framework of critiques of the international system, the solidarity of Muslim communities, the idea of Islamic Union, and the understanding of collective security. In this direction, the study utilizes the Grand National Assembly of Turkey (TBMM) minutes from the 1992–1994 period, Erbakan's addresses at the 1992 and 1993 Cooperation of Muslim Societies meetings, parliamentary speeches, and contemporary rich press sources. The data obtained as a result of the examination reveal that the Bosnian issue was not seen in Erbakan's discourse merely as a Balkan crisis confined to geographical borders; on the contrary, it was directly associated with crises in different geographies of the world such as Azerbaijan, Palestine, and Kashmir. This approach indicates that Bosnia was evaluated as part of a broader and structural problem concerning the disadvantaged position of Muslim communities within the global and international system. When Erbakan's criticisms regarding the insufficiency and ambivalent role of the United Nations in the Bosnian crisis and his proposals regarding the establishment of independent political and military institutions by Muslim countries are evaluated together, it is seen that the concept of Islamic Union is not merely an abstract ideological union imagination. On the contrary, this concept concretely includes institutional solidarity, economic cooperation, and collective security dimensions. Especially his emphasis in his 1993 speech that Muslim countries should establish an "Islamic NATO" with a similar structure constitutes a proof of this security dimension and alternative defense search. However, the study does not claim that the Bosnian War is the direct source of the Islamic Union or the aforementioned security structuring thought; instead, it defends that the Bosnian crisis constitutes a critical historical context that concretizes Erbakan's deep-rooted criticisms regarding the justice, peace, and security capacity of the existing international order and provides them with an empirical ground. In addition, NIOD research that emerged after the Srebrenica Massacre and official reports and evaluations regarding the mission conditions of Dutch troops (Dutchbat) are put on the table comparatively with Erbakan's periodic criticisms. Consequently, this research defends that from the perspective of the National Outlook, the Bosnian War is not read merely as a foreign policy crisis or a momentary conflict; on the contrary, it is a turning point historical context where the legitimacy of the international system is questioned, the hegemonic structure is criticized, and an alternative institutional solidarity understanding gains political meaning.

Keywords: Necmettin Erbakan, Millî Görüş movement, Bosnian War, Bosnia and Herzegovina, Islamic Unity, United Nations

EĞİTİM REFORMLARI SÜRECİNDE ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ YETERLİLİKLERİNE YÖNELİK YENİ GEREKLİLİKLER

Museyib HƏMİDOV

Yüksek Lisans Öğrencisi, Bakü Slav Üniversitesi
E-posta: museyibhemidov09@gmail.com · ORCID: 0009-0004-4295-423X

ÖZET

Günümüzde toplumun sosyo-ekonomik, teknolojik, dijital ve kültürel alanlarda yaşadığı hızlı dönüşüm, eğitim sisteminin bütün bileşenlerine olduğu gibi öğretmen yetiştirme süreçlerine ve öğretmenlerin mesleki faaliyetlerine de yeni sorumluluklar yüklemektedir. Eğitim reformları yalnızca öğretim programlarının yenilenmesini değil, aynı zamanda öğretmenin mesleki yeterliliklerinin yeniden tanımlanmasını da gerekli kılmaktadır. Bu makalede eğitim reformları bağlamında öğretmenin mesleki kompetensiyalarının içeriğinde meydana gelen değişiklikler, bu değişikliklerin ortaya çıkış nedenleri, eğitim sürecine etkileri ve geleceğe yönelik yansımaları kapsamlı biçimde incelenmektedir. Araştırmanın temel amacı, çağdaş öğretmen modelinin temel özelliklerini belirlemek, eğitim reformlarının öğretmenin mesleki faaliyetlerine olan etkilerini değerlendirmek ve öğretmenin sürekli mesleki gelişimini destekleyen başlıca yönleri ortaya koymaktır. Araştırmada karşılaştırmalı analiz, betimsel inceleme ve bilimsel literatür taraması yöntemlerinden yararlanılmış; Azerbaycan ve Türkiye'nin eğitim deneyimleri ile birlikte UNESCO ve OECD gibi uluslararası kuruluşların öğretmen yeterliliklerine ilişkin yaklaşımları değerlendirilmiştir. Çalışmada çağdaş öğretmenden yalnızca güçlü alan bilgisine sahip olmasının beklenmediği, bunun yanı sıra pedagojik ve psikolojik yeterlilik, dijital okuryazarlık, araştırma yapabilme becerisi, eleştirel düşünme, etkili iletişim kurabilme, yenilikçi öğretim yöntemlerini uygulayabilme, bireyselleştirilmiş ve kapsayıcı eğitimi planlayabilme, öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarını dikkate alabilme ve yaşam boyu öğrenme anlayışını benimsemiş olmasının da önemli olduğu gösterilmektedir. Yeni müfredatların uygulanması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim ortamına entegrasyonu, öğrenci merkezli öğretim anlayışının yaygınlaşması ve kapsayıcı eğitimin güçlenmesi öğretmen yeterliliklerinin kapsamını önemli ölçüde genişletmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin değişen eğitim koşullarına uyum sağlayabilmeleri için hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi, metodik desteğin güçlendirilmesi, kurumsal destek mekanizmalarının etkinleştirilmesi ve öz değerlendirme kültürünün yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak araştırma, eğitim reformlarının başarıyla uygulanabilmesinin temel koşullarından birinin sürekli gelişime açık, yenilikleri takip eden ve çağdaş yeterliliklere sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi olduğunu ortaya koymaktadır. Makale, öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesi, eğitim politikalarının oluşturulması ve pedagojik araştırmaların zenginleştirilmesi açısından teorik ve uygulamalı katkılar sunmaktadır.Bununla birlikte, öğretmenlerin mesleki gelişiminin sistematik biçimde desteklenmesi, çağdaş değerlendirme yaklaşımlarını kullanma becerilerinin geliştirilmesi ve eğitim ortamında iş birliği olanaklarının artırılması, reformların sürdürülebilirliğine katkı sağlayabilir. Böylece öğretmen, değişen eğitim koşullarına uyum sağlayarak eğitimin niteliğini artıran temel unsur hâline gelir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim reformları, Öğretmenin mesleki yeterliliği, Mesleki gelişim, Çağdaş öğretmen modeli, Hizmet içi eğitim, Dijital okuryazarlık

NEW REQUIREMENTS FOR TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCIES IN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL REFORMS

Museyib HƏMİDOV
Master's Student, Baku Slavic University
E-mail: museyibhemidov09@gmail.com · ORCID: 0009-0004-4295-423X

ABSTRACT

In the contemporary period, the social, economic, technological and cultural transformation of society places new demands on the education system, particularly on teacher training and teachers' professional activity. This article provides a comprehensive analysis of the changes occurring in the content of teachers' professional competencies within the context of education reforms, along with the causes and consequences of these changes. The main purpose of the study is to define the structure of the modern teacher model, to reveal the mechanisms through which education reforms affect teachers' professional activity, and to highlight the priority directions of teachers' professional development. The article demonstrates that the contemporary teacher is expected to possess not only deep subject-matter knowledge but also pedagogical-psychological competence, digital literacy, research skills, communication culture, the ability to organize personalized learning, and a capacity for continuous self-improvement. The implementation of new curricula, the integration of information and communication technologies into education, the expansion of inclusive education, and the establishment of a student-centered approach as a leading principle have substantially transformed the structure of teacher competencies. The study offers a comparative analysis of the experience of Azerbaijan and Turkey alongside the approaches of international organizations such as the OECD and UNESCO. The conclusion substantiates the necessity of building teachers' professional development as an ongoing process supported by institutional mechanisms, an improved in-service training system, methodological support structures, and self-assessment tools. The article is of theoretical and practical significance for researchers in the field of pedagogy, developers of teacher-training programs, and education policymakers.Furthermore, systematically supporting teachers' professional development, strengthening their ability to use contemporary assessment approaches, and expanding opportunities for collaboration within educational environments can contribute to the sustainability of reforms. Thus, teachers can become key agents in adapting to changing educational conditions and improving the quality of education.In this context, strengthening teachers' professional competencies should be regarded as a fundamental condition for ensuring the effectiveness and sustainability of ongoing educational reforms.

Keywords: Education reforms, Teacher's professional competence, Professional development, Modern teacher model, In-service training, Digital literacy

ÇAĞDAŞ DÖNEMDE AZERBAYCAN EĞİTİM SİSTEMİNİN GELİŞİM ÖNCELİKLERİ

Museyib HƏMİDOV
Yüksek Lisans Öğrencisi, Bakü Slav Üniversitesi
E-posta: museyibhemidov09@gmail.com · ORCID: 0009-0004-4295-423X

ÖZET

Günümüz dünyasında devletlerin rekabet gücü giderek daha fazla beşeri sermayenin kalitesine bağlı olduğundan, eğitim sistemi ulusal kalkınma stratejilerinin merkezi bir unsuru haline gelmiştir. Küreselleşme, dijital dönüşüm ve bilgi toplumunun gelişimi, eğitim politikalarının sürekli yenilenmesini ve çağdaş gereksinimlere uygun biçimde şekillendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu tezde Azerbaycan Cumhuriyeti'nde eğitim sisteminin günümüzdeki gelişim öncelikleri sistematik biçimde incelenmektedir. Araştırmanın temelini "Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Eğitimin Gelişimi Üzerine Devlet Stratejisi" oluşturmakta ve bu çerçevede eğitim içeriğinin yenilenmesi, yetkinlik temelli yaklaşımın uygulanması, eğitim yönetiminin iyileştirilmesi ve öğretmen kadrolarının hazırlanması ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte dijitalleşme sürecinin eğitim kurumlarına etkileri, bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğretim sürecine entegrasyonu, eğitim altyapısının modernleştirilmesi ve kaliteli eğitime erişimin tüm kademelerde genişletilmesi araştırmanın temel inceleme alanlarını oluşturmaktadır. Tezde ayrıca eğitimin finansman mekanizmalarının geliştirilmesi, eğitim kurumlarında yönetim verimliliğinin artırılması, öğrencilerin bilgi ve becerilerinin değerlendirilmesine yönelik çağdaş model ve mekanizmaların uygulanması ile iş gücü piyasasının gereksinimlerine uygun nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi konuları analiz edilmektedir. Üstün yetenekli ve özel gereksinimli çocukların eğitimi, kapsayıcı eğitim anlayışının güçlendirilmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik yaklaşımlar da araştırma kapsamında ele alınmaktadır. Çalışma aynı zamanda 2030 yılına kadar öngörülen gelişim perspektiflerini değerlendirerek dijital eğitim platformlarının yaygınlaştırılması, uluslararası iş birliğinin genişletilmesi, yaşam boyu öğrenme kültürünün güçlendirilmesi ve eğitim sisteminin sürdürülebilir gelişiminin sağlanmasına ilişkin temel yönleri ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, belirlenen gelişim önceliklerinin sistemli ve tutarlı biçimde uygulanmasının yalnızca devlet kurumlarının değil, özel sektörün, akademik camianın ve toplumun tüm paydaşlarının ortak çabalarını gerektirdiği, bunun ise Azerbaycan'ın sürdürülebilir sosyal-ekonomik kalkınmasının ve uluslararası rekabet gücünün artırılmasının temel koşullarından biri olduğu vurgulanmaktadır.Bu doğrultuda eğitim politikalarının etkinliğinin artırılması için stratejik hedeflerle uygulama süreçleri arasında güçlü ve sürekli bir bağ kurulması önem taşımaktadır. Eğitim kurumlarının yenilikçi kapasitesinin geliştirilmesi, öğretmenlerin mesleki gelişiminin desteklenmesi, çağdaş ölçme ve değerlendirme sistemlerinin yaygınlaştırılması ve bilimsel araştırmaların teşvik edilmesi bu sürecin temel unsurlarıdır. Ayrıca eğitim kalitesinin düzenli olarak izlenmesi, elde edilen verilerin analiz edilmesi ve sonuçlara dayalı kararların alınması sürdürülebilir gelişimin sağlanmasına katkı sunacaktır. Böylece eğitim sisteminin değişen toplumsal ve ekonomik ihtiyaçlara uyumu güçlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim politikası, Devlet Stratejisi, Beşeri sermaye, Dijitalleşme

DEVELOPMENT PRIORITIES OF THE AZERBAIJANI EDUCATION SYSTEM IN THE MODERN ERA

Museyib HƏMİDOV
Master's Student, Baku Slavic University
E-mail: museyibhemidov09@gmail.com · ORCID: 0009-0004-4295-423X

ABSTRACT

In today's world, the competitiveness of states increasingly depends on the quality of human capital, making the education system a central element of national development strategies. This thesis systematically examines the key development priorities facing Azerbaijan's education system in the current period. The study is grounded in the "State Strategy on the Development of Education in the Republic of Azerbaijan" and, within this framework, analyzes core directions such as curriculum renewal and the application of a competency-based approach, improvement of education management and teacher training, digitalization and the integration of information-communication technologies, expansion of accessibility across all levels of education, improvement of financing mechanisms, and the education of gifted children as well as those with special needs. In addition, the thesis addresses the application of new models and mechanisms for assessing learners' achievements, the modernization of educational institutions' infrastructure, and the formation of a workforce training system aligned with labor-market demand. The study further considers anticipated development perspectives through 2030, including the expansion of digital education platforms, labor-market-oriented workforce training, deepening international cooperation, and strengthening the concept of lifelong learning. The conclusion demonstrates that the systematic and consistent implementation of these priorities requires the joint efforts of not only state institutions but also the private sector and the academic community, constituting one of the fundamental conditions for Azerbaijan's sustained socio-economic development. In this context, increasing the effectiveness of education policies requires establishing a strong and continuous connection between strategic objectives and practical implementation. Developing the innovative capacity of educational institutions, supporting teachers' professional development, expanding modern assessment systems, and promoting scientific research are among the key elements of this process. In addition, regularly monitoring educational quality, analyzing the collected data, and making evidence-based decisions can contribute to sustainable development. Thus, the education system can become more adaptable to changing social and economic needs.

Keywords: Education policy, State Strategy, Human capital, Digitalization

TEKNOLOJİK İŞ TÜKENMİŞLİĞİ ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI: GEÇERLİK, GÜVENİRLİK VE İŞYERİ TELEBASKISI İLE NOMOLOJİK İLİŞKİLER

Mustafa ALTINTAŞ
Dr. Öğr. Üyesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
E-posta: mustafa.altintas@alanya.edu.tr · ORCID: 0000-0002-8843-2128

ÖZET

Dijital teknolojilerin iş yaşamında yaygınlaşması çalışanlara hız, esneklik ve kolaylık sağlarken sürekli bağlantıda kalma, hızlı yanıt verme ve dijital taleplerle kesintisiz biçimde ilgilenme gibi yeni baskılar da yaratmaktadır. Teknoloji kaynaklı zorlanmayı açıklamak için teknostres, dijital tükenmişlik ve işyeri telebaskısı gibi kavramlar kullanılmakla birlikte, bu kavramlar çalışanların doğrudan işle ilgili teknolojilere atfettikleri tükenme deneyimini aynı biçimde ölçmemektedir. Bu çalışma, Alhammadi ve arkadaşları tarafından geliştirilen altı maddeli ve tek boyutlu Teknolojik İş Tükenmişliği Ölçeği'ni Türkçeye uyarlamak ve Türkçe formun psikometrik özelliklerini incelemek amacıyla yürütülmüştür. Ayrıca teknolojik iş tükenmişliğinin işyeri telebaskısının meşguliyet ve aciliyet/dürtü boyutlarıyla ilişkisi değerlendirilmiştir. Araştırma metodolojik desende gerçekleştirilmiştir. Ölçek uyarlama sürecinde üç bağımsız ileri çeviri, uzlaştırma, iki geri çeviri, sekiz uzmanla içerik değerlendirmesi, 12 çalışanla bilişsel görüşme, 34 çalışanla pilot uygulama ve 42 iki dilli çalışanla dil eşdeğerliği çalışması yapılmıştır. Ana araştırma İstanbul'da Teknopark İstanbul, Yıldız Teknopark ve İTÜ ARI Teknokent bünyesinde faaliyet gösteren 92 işletmede çalışan 458 kişiyle yürütülmüştür. Katılımcıların yaş ortalaması 34.04 yıl olup %54.1'i erkek, %45.9'u kadındır. Veri seti bağımsız açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri için iki gruba ayrılmıştır. Ölçeğin zamansal kararlılığı ise 68 katılımcıyla test-tekrar test yöntemiyle incelenmiştir. Ordinal veri yapısı nedeniyle temel analizlerde polikorik korelasyonlar ve WLSMV tahmincisi kullanılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi tek faktörlü yapıyı desteklemiş ve bu yapı toplam varyansın %54.39'unu açıklamıştır. Doğrulayıcı faktör analizi de yeterli uyum göstermiştir (CFI=.985, TLI=.975, RMSEA=.064, SRMR=.028). Ölçeğin iç tutarlılığı yüksek bulunmuş; Cronbach alfa.872, McDonald omega.878 ve bileşik güvenirlik.883 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test ICC değeri.83'tür. Cinsiyete göre katı ölçüm değişmezliği, pratik uyum değişimi ölçütleri temelinde desteklenmiştir. Teknolojik iş tükenmişliği, işyeri telebaskısının meşguliyet boyutuyla r=.403, aciliyet/dürtü boyutuyla r=.384 düzeyinde pozitif ilişki göstermiştir. Üç faktörlü ölçüm modeli ve HTMT sonuçları, teknolojik iş tükenmişliği ile telebaskının iki boyutunun ilişkili olmakla birlikte birbirinden ayrıştığını göstermiştir. İki telebaskı boyutu birlikte gözlenen teknolojik iş tükenmişliği varyansının %21.2'sini açıklamış; örtük yapısal modelde açıklanan varyans %27.6'ya ulaşmıştır. Her iki yol da pozitif ve anlamlıdır. Bu sonuç, hızlı yanıt verme baskısının teknolojik iş tükenmişliği açısından önemli olduğunu, ancak bu tükenme deneyiminin yalnızca telebaskıyla açıklanamayacağını göstermektedir. Sonuçlar, Teknolojik İş Tükenmişliği Ölçeği Türkçe Formu'nun çalışanların işle ilgili teknolojilere bağladıkları zihinsel, duygusal ve fiziksel tükenme deneyimini kısa ve güvenilir biçimde değerlendirmek için kullanılabileceğini göstermektedir. Ölçek klinik bir tanı aracı değildir ve kesme puanı bulunmamaktadır. Ölçeğin kısa yapısı, iş yükü, özerklik, dijital yeterlik, iş-yaşam dengesi ve toparlanma gibi değişkenlerin birlikte ele alındığı geniş örgütsel araştırmalara eklenmesini kolaylaştırmaktadır. Bulgular, dijital çalışan iyilik hâlinin yalnızca teknoloji kullanım süresiyle değerlendirilemeyeceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik iş tükenmişliği, Ölçek uyarlama, İşyeri telebaskısı, Psikometrik özellikler, Ölçüm değişmezliği

ADAPTATION OF THE TECHNOLOGICAL WORK BURNOUT SCALE INTO TURKISH: VALIDITY, RELIABILITY, AND NOMOLOGICAL ASSOCIATIONS WITH WORKPLACE TELEPRESSURE

Mustafa ALTINTAŞ

Asst. Prof. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat University
E-mail: mustafa.altintas@alanya.edu.tr · ORCID: 0000-0002-8843-2128

ABSTRACT

The growing use of digital technologies in working life provides employees with speed, flexibility, and convenience, but it may also create new pressures such as constant connectivity, rapid response expectations, and continuous exposure to digital demands. Although concepts such as technostress, digital burnout, and workplace telepressure are used to explain technology-related strain, they do not measure employees' exhaustion specifically attributed to work-related technologies in the same way. This study aimed to adapt the six-item, unidimensional Technological Work Burnout Scale developed by Alhammadi and colleagues into Turkish and to examine the psychometric properties of the Turkish form. It also investigated the relationships between technological work burnout and the preoccupation and urge-to-respond dimensions of workplace telepressure. The study used a methodological scale-adaptation design. The adaptation process included three independent forward translations, reconciliation, two back-translations, content evaluation by eight experts, cognitive interviews with 12 employees, a pilot study with 34 employees, and a language-equivalence study with 42 bilingual employees. The main study was conducted with 458 employees working in 92 firms located in Teknopark Istanbul, Yildiz Teknopark, and ITU ARI Teknokent. The mean age of the participants was 34.04 years; 54.1% were men and 45.9% were women. The main dataset was divided into independent subsamples for exploratory and confirmatory factor analyses. Temporal stability was examined through a test-retest study involving 68 participants. Because the scale items were ordinal, polychoric correlations and the WLSMV estimator were used in the primary analyses. Exploratory factor analysis supported a single-factor structure explaining 54.39% of the total variance. Confirmatory factor analysis also indicated adequate fit (CFI=.985, TLI=.975, RMSEA=.064, SRMR=.028). Internal consistency was strong, with Cronbach's alpha of.872, McDonald's omega of.878, and composite reliability of.883. The test-retest ICC was.83. Strict measurement invariance across gender was supported on the basis of practical changes in model fit. Technological work burnout was positively related to preoccupation (r=.403) and urge to respond (r=.384). The three-factor measurement model and HTMT results further showed that technological work burnout and the two telepressure dimensions were related but empirically distinguishable constructs. Together, the two telepressure dimensions explained 21.2% of the observed variance in technological work burnout, while the latent structural model explained 27.6%. Both structural paths were positive and statistically significant. These findings suggest that rapid response pressure is an important correlate of technological work burnout, but that technological exhaustion cannot be explained by telepressure alone. Overall, the Turkish form of the Technological Work Burnout Scale appears to provide a brief and reliable measure of employees' mental, emotional, and physical exhaustion attributed to work-related technologies. It is not intended as a clinical diagnostic tool and has no cut-off score. Its short format may facilitate inclusion in broader organizational studies examining workload, autonomy, digital competence, work-life balance, and recovery. The findings also indicate that digital employee well-being should be considered not only in terms of technology use time, but also in relation to response expectations, constant availability, workload, and opportunities for recovery.

Keywords: Technological work burnout, Scale adaptation, Workplace telepressure, Psychometric properties, Measurement invariance

ALGORİTMİK YALNIZLIKTAN AHLAKİ BAĞLILIĞA: BALKANLARDA PARÇALANMIŞ SOSYAL DOKUNUN YENİDEN İNŞASINDA DİN EĞİTİMİNİN ONARICI ROLÜ

Mustafa Cabir ALTINTAŞ
Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi
E-posta: mcabiraltintas@sirnak.edu.tr · ORCID: 0000-0002-8991-7047

ÖZET

Günümüz dünyasında baş döndürücü bir hızla gerçekleşen teknolojik ilerlemeler, küresel ölçekte aşırı bağlanabilirlik illüzyonu sunarken ironik bir biçimde bireyler arasındaki ahlaki ve duygusal mesafeyi derinleştirmekte, insanı sosyo-dijital bir yalnızlığa sürüklemektedir. Tarihsel süreçte çok kültürlü, çok dinli ve çoğulcu bir birlikte yaşama tecrübesine ev sahipliği yapan Balkan coğrafyası da günümüzde dijital dönüşümün tetiklediği bu "algoritmik yalnızlık" tehdidiyle doğrudan yüz yüze kalmaktadır. Dijital mimarinin ve yeni medya mecralarının sunduğu kişiselleştirilmiş içerik algoritmaları, Balkan gençliğini kendi etnik, dinsel, kültürel veya ideolojik yankı odalarına hapsetmektedir. Bu durum, coğrafyanın kadim mirası olan "Öteki" ile kurulacak otantik, dolaysız ve sahici karşılaşma kapasitesini kademeli olarak zedelemekte; neticesinde toplumsal aidiyet krizine, kimliksel kompartımanlaşmaya ve ahlaki empati düzeyinde belirgin bir gerilemeye yol açmaktadır. Bu tebliğ, dijital izolasyon ve atomizasyonun Balkan gençliğinin ahlaki, zihinsel ve sosyal dünyası üzerindeki tahribatını analiz ederek, söz konusu krizle mücadelede din ve ahlak eğitiminin onarıcı ve dönüştürücü potansiyelini incelemekte; klasik İslam düşüncesinin aksiyolojik birikimi ile çağdaş etik kuramları arasında özgün bir sentez teklif etmektedir. Nitel literatür analizi ve hermeneotik kavramsal çözümleme yöntemini benimseyen çalışma, dijital ağların bireyi nasıl nesneleştirip pasifleştirdiğini felsefi düzlemde sorgularken; din eğitiminin sunduğu "ortak iyi", "hakikat arayışı" ve "emanet bilinci" gibi temel dinamiklerin bölgenin dijitalleşen yapısındaki karşılıklarını ve imkânlarını araştırmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, Fârâbî'nin toplumsal bütünleşmeyi ve ahlaki yetkinliği hedefleyen "Erdemli Şehir" (el-Medînetü'l-Fâzıla) teorisi ile Mevlânâ'nın yüzeysel bir işitmenin ötesinde "Öteki"nin varlığına ve ıstırabına kulak vermeyi temsil eden "Derin Dinleme" (Bişnev) felsefesinden beslenerek, din ve ahlak eğitiminin teknik okuryazarlık sınırlarını aşan bir "Mevcudiyet Pedagojisi" geliştirmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu ontolojik dönüşümde Melayê Cizîrî'nin "İlahi Aşk" metaforu, ahlaki eğitimi harekete geçiren temel bir kaldıraç olarak konumlandırılmaktadır. Cizîrî'ye göre aşk, bireyi kendi narsisistik ego hapsinden ve benmerkezci yanılsamalarından çıkararak hakikati ve varoluşsal doyumu "Öteki"nin varlığında aramaya sevk eden ontolojik bir köprüdür. Cizîrî'nin bu varoluşsal yaklaşımı, Nel Noddings'in ilişkisel sorumluluk, özen ve duyarlılığı merkeze alan "Bakım Etiği" kuramıyla sentezlenmekte; böylelikle dijital alanın Balkanlarda sadece teknolojik bir iletişim aracı değil, bireye tevdi edilmiş bir "Emanet", toplumsal barışın sürdürülebilirliği için bir "İlişkisel Sorumluluk Sahası" ve sahici bir ahlaki karşılaşma zemini olarak yeniden tanımlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Balkan Gençliği, Algoritmik Yalnızlık, Din Eğitimi, Melayê Cizîrî, Mevcudiyet Pedagojisi

FROM ALGORITHMIC LONELINESS TO MORAL CONNECTION: THE RESTORATIVE ROLE OF RELIGIOUS EDUCATION IN REBUILDING THE FRAGMENTED SOCIAL FABRIC IN THE BALKANS

Mustafa Cabir ALTINTAŞ
Assoc. Prof. Dr., Şırnak University
E-mail: mcabiraltintas@sirnak.edu.tr · ORCID: 0000-0002-8991-7047

ABSTRACT

While technological advancements occurring at a dizzying pace in today's world offer an illusion of hyper-connectivity on a global scale, they ironically deepen the moral and emotional distance between individuals, driving humanity into socio-digital isolation. Historically hosting a multicultural, multi-religious, and pluralistic experience of coexistence, the Balkan geography today directly confronts the threat of "algorithmic loneliness" triggered by digital transformation. Personalized content algorithms offered by digital architecture and new media platforms confine the Balkan youth to their own ethnic, religious, cultural, or ideological echo chambers. This condition gradually erodes the capacity for authentic, direct, and genuine encounters with the "Other"—an ancient legacy of the region—resulting in a crisis of social belonging, identity compartmentalization, and a marked decline in moral empathy. By analyzing the destructive impact of digital isolation and atomization on the moral, intellectual, and social realms of Balkan youth, this paper examines the restorative and transformative potential of religious and moral education in countering this crisis, offering an original synthesis between the axiological heritage of classical Islamic thought and contemporary ethical theories. Employing qualitative literature review and hermeneutic conceptual analysis, the study philosophically interrogates how digital networks objectify and passivize the individual, while investigating the manifestations and possibilities of core dynamics offered by religious education—such as the "common good," the "search for truth," and the "consciousness of trust (amanah)"—within the region's digitizing landscape. In this regard, drawing upon Al-Farabi's theory of "The Virtuous City" (al-Madina al-Fadila), which aims at social integration and moral perfection, as well as Rumi's philosophy of "Deep Listening" (Bishnev), representing attentiveness to the existence and suffering of the "Other" beyond superficial hearing, the study argues that religious and moral education must cultivate a "Pedagogy of Presence" that transcends the boundaries of technical literacy. In this ontological transformation, Melayê Cizîrî's metaphor of "Divine Love" is positioned as a fundamental catalyst motivating moral education. According to Cizîrî, love is an ontological bridge that liberates the individual from their narcissistic ego-prison and self-centered illusions, compelling them to seek truth and existential fulfillment in the presence of the "Other." Cizîrî's existential approach is synthesized with Nel Noddings's theory of "Ethics of Care," which centers on relational responsibility, attentiveness, and responsiveness. Consequently, this study aims to redefine the digital sphere in the Balkans not merely as a technological medium of communication, but as a Trust entrusted to the individual, a "Field of Relational Responsibility" for the sustainability of social peace, and a locus for authentic moral encounters.

Keywords: Balkan Youth, Algorithmic Loneliness, Religious Education, Melayê Cizîrî, Pedagogy of Presence

SOYKIRIM KÜLTÜRÜNE TARİHİ CEVAP; BALKANLARDA, FETİHTEN GÜNÜMÜZE BOSNA FERMANI (AHİDNAME) VE İNANÇ HÜRRİYETİNE ETKİLERİ

Mustafa Hakkı ERTAN

Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
E-posta: mhertan@gmail.com · ORCID: 0000-0001-8286-757X

ÖZET

Güçlü olanın zayıfı ezdiği ve yaşama hakkının yok edildiği Dünya tarihinde, yine güçlü olanın zayıfı koruduğu, yaşam hakkını teminat altına aldığı ve birlikte yaşam kültürü ile inanç hürriyetine saygılı bir siyasi yönetim sergilediği dönemler de vardır. Bu dönem Dünya tarihi için ve özellikle Balkan tarihi için büyük önem arz eden Fatih Sultan Mehmet'in 1463 yılında Balkanlarda kurduğu hakimiyettir. Bu siyasi hakimiyet, yeni bir dönemin uygulamalarıyla tarihe sunduğu çözüm önerileri ile doludur. Örnekler, toplumların dillerini ve dinlerini teminat altına alan, toplumlara barış ve huzur sunan, ibadethanelerini koruyan hatta ihtiyaca binen onlara ibadethane İnşa eden örnekleri ihtiva eder. "Dinde zorlama yoktur" emri ilahisi, Müslümanlara ve yönetimlerine önemli bir kıstas olmuş ve bu kıstas asırlarca kesintisiz uygulanmıştır. Bu uygulamaların neticesinde, Bosna Fermanı'nın halen muhafaza edildiği, Fojnica Fransisken kilisesi ve bölgedeki kiliseler, Osmanlı Devleti'nin oluşturduğu hoşgörü iklimi çerçevesinde muhafaza edilmiş ve asırlarca bakım ve onarımları yapılarak ayakta kalmaları sağlanmıştır. Bu bilgilerin doğruluğu, Fojnica'da da bulunan tarihi Fransisken kilisesi kütüphanesinde muhafaza edilen ve Osmanlı döneminin uygulamalarını içeren, sayıları 5.000 civarında olan, (bizzat şahsım tarafından tespit edilen) Osmanlıca belgeler ile tüm insanlığa ve güç odaklı olarak yaşatılan soykırım kültürüne bir reddiye olarak bulunmaktadır. Soykırım kültürüne Reddiye niteliğinde olan bu belgelerin tarihi nitelikli bir kilisede muhafaza edilmesi ise son derece anlamlıdır. 6 Nisan 1992 ve 21 Kasım 1995 tarihleri arasında Bosna'da Müslüman halka karşı yapılan ve bazı bölgelerde soykırım olarak nitelendirilecek katliamlar, siyasi bir savaşın ötesinde bir kültür soykırımının da planlar dahilinde oluştuğunu göstermektedir. Savaşın ilk günlerinde vurulan Bosna Milli Arşivi ve sonrasında bombalanan ibadethaneler ile günlerce top atışları ile hedef alınarak yıkılan Mostar köprüsü bu kültürel soykırımın en bariz örnekleridir. Dünyanın gözü önünde Gazze'de yaşananlar, soykırım kültürünün devam ettiğini göstermektedir. Bu tebliğ, balkanlarda soykırım kültürüne reddiye niteliğinde olan Bosna Fermanı'nın ve Osmanlı dönemi uygulamalarının tarihi belgelerle toplumsal yapıya etkilerine ele almaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Soykırım, İnsan Hakları, Bosna Fermanı, Kiliselerin Korunması, İnanç Hürriyeti

A HISTORICAL RESPONSE TO THE CULTURE OF GENOCIDE: THE BOSNIAN AHDNAME FROM THE OTTOMAN CONQUEST TO THE PRESENT AND ITS IMPACT ON RELIGIOUS FREEDOM IN THE BALKANS

Mustafa Hakkı ERTAN
Asst. Prof. Dr., Tekirdağ Namık Kemal University
E-mail: mhertan@gmail.com · ORCID: 0000-0001-8286-757X

ABSTRACT

Throughout world history, there have been periods in which the powerful oppressed the weak and deprived them of the right to life, as well as periods in which those in power protected the weak, guaranteed their right to life, and established political administrations respectful of a culture of coexistence and freedom of belief. Of particular importance to world history, and especially to the history of the Balkans, is the rule established by Sultan Mehmed II in the Balkans in 1463. This political rule offers numerous historical examples of practices and approaches that proposed solutions characteristic of a new era. These examples include guaranteeing the languages and religions of communities, providing them with peace and security, protecting their places of worship, and even constructing places of worship for them when needed. The divine injunction, 'There is no compulsion in religion,' constituted an important criterion for Muslims and Muslim administrations, and this principle was applied continuously for centuries. As a consequence of these practices, the Franciscan church in Fojnica, where the Bosnian Ahdname is still preserved, as well as other churches in the region, were protected within the climate of tolerance established by the Ottoman Empire and were maintained and repaired over the centuries, thereby ensuring their survival. The historical validity of these practices is attested by approximately 5,000 Ottoman documents preserved in the library of the historic Franciscan monastery in Fojnica, which contain records of practices from the Ottoman period and which I personally identified. These documents stand as a historical refutation, addressed to all humanity, of a culture of genocide sustained through the exercise of power. The fact that documents of such significance are preserved in a historic Christian institution is particularly meaningful. The massacres perpetrated against the Muslim population in Bosnia between 6 April 1992 and 21 November 1995, some of which have been characterized as genocide in particular regions, indicate that the conflict went beyond a political war and also involved a planned destruction of cultural heritage. The shelling of the National Archive of Bosnia in the early days of the war, the subsequent bombing of places of worship, and the destruction of the Mostar Bridge after days of artillery fire are among the most prominent examples of this cultural destruction. The events taking place in Gaza before the eyes of the world demonstrate the continuing relevance of debates concerning the culture of genocide. This paper seeks to examine, through historical documents, the Bosnian Ahdname as a historical refutation of the culture of genocide in the Balkans, together with the effects of Ottoman-period practices on the social structure.

Keywords: Genocide, Human Rights, Bosnian Ahdname, Protection of Churches, Freedom of Belief

ETKİ İÇİN LİDERLİK: UNESCO-IIEP EĞİTİM POLİTİKASI UYGULAMA BELGESİNİN İNCELENMESİ

Mustafa ÖZMUSUL
Prof. Dr., Harran Üniversitesi
E-posta: mustafaozmusul@gmail.com · ORCID: 0000-0003-3990-7147

ÖZET

Eğitim politikalarının nasıl hazırlanacağı ve uygulanacağına dair elde sağlam bilgilerin olması, ilkesel olarak kabul edilebilecek uluslararası standartta çerçeve metinlerin veya belgelere başvurulması oldukça kritiktir. Bu tür çerçeveler bilimsel, güvenilir bir standart ortaya koymasının yanı sıra karar vericiler için eğitim politikası geliştirme ve uygulama sürecinde spekülasyondan uzak rasyonel bir zihniyet modeli sunabilir. Söz konusu baglama dönük bu çalışmanın amacı, Uluslararası Eğitim Planlama Enstitüsü (IIEP) tarafından hazırlanan Etki Yaratmak İçin Liderlik: IIEP UNESCO Eğitim Politikası Uygulama Çerçevesi adlı belgeyi incelemektedir. Söz konusu belge, eğitim politikalarını etkili bir şekilde uygulamayı ve anlamlı eğitimsel değişim elde etmeyi amaçlayan politika yapıcılar ve uygulayıcılar için genel bir çerçeve sunmaktadır. 2026 yılında yayımlanan belge, öncelikle eğitim politikalarının uygulanma sonuçlarını güçlendirebilecek veya engelleyebilecek dört temel ve birbiriyle ilişkili faktörü ele almaktadır. Bunlar: bağlama uyarlama; sahiplenme ve katılım; sistemin farklı düzeylerinde kapasite geliştirme; izleme, değerlendirme, öğrenme ve uyarlama süreçlerinin uygulamaya yerleştirilmesi şeklindedir. Bu unsurlara dayalı olarak belgede, politika yapıcılar ve paydaşlar için liderlik temelinde dört temel eylem önerilmektedir. Bunlar: politikayı bağlamla uyumlu hâle getirmek, değişimin sahiplenilmesini sağlamak, uygulama kapasitesini geliştirmek ve izleme, öğrenme ve uyarlama süreçlerini bütünleştirmektir. UNESCO IIEP tarafından hazırlanan bu belge, eğitim sistemlerinin farklı düzeylerinde politika uygulamasına liderlik eden eğitimde politika yapıcılarına, planlayıcılarına ve paydaşlarına bir çerçeve sunmaktadır. Döküman analizinin kullanıldığı bu çalışmada, başlıca söz konusu çerçevede yer alan faktörler ve liderlik için önerilen eylemler incelenmiştir. İnceleme sonucunda eğitim kurumları ve paydaşlar için önemli çıkarımlara yer verilmiştir. Buna göre Uluslararası Eğitim Planlama Enstitüsü (IIEP) tarafından 2026 yılında «Etki Yaratmak İçin Liderlik: IIEP UNESCO Eğitim Politikası Uygulama Çerçevesi» adlı belge bir standarttır. Eğitimde Politika ve Uygulamaların etkili olmasında bu standart referans alınabilir. Uygulama sürecinde göz ardı edilmemesi gereken unsurların neler olduğu ve nasıl bir liderliğe ihtiyaç olduğu ortaya konulmuştur. Söz konusu belge temelinde ortaya konulan çıkarımlar, ulusal ve uluslararası boyutta eğitim sistemlerinde politika uygulama süreçlerini iyileştirmeye dönük ciddi potansiyel taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etki için liderlik, Eğitim planlaması, IIEP çerçeve planı

INVESTIGATING "LEADING FOR IMPACT: AN IIEP-UNESCO FRAMEWORK FOR EDUCATION POLICY IMPLEMENTATION"

Mustafa ÖZMUSUL

Prof. Dr., Harran University
E-mail: mustafaozmusul@gmail.com · ORCID: 0000-0003-3990-7147

ABSTRACT

It is crucial to possess reliable information on how education policies are to be formulated and implemented, and to consult framework texts or documents of international standard that are acceptable in principle. In addition to establishing a scientific and reliable standard, such frameworks can offer decision-makers a rational mindset—free from speculation—for the process of developing and implementing education policy. In this regard, this paper examines the document entitled Leading for Impact: An IIEP UNESCO Framework for Education Policy Implementation. Prepared by the International Institute for Educational Planning (IIEP), the document presents a framework for policymakers and practitioners seeking to effectively implement education policies and achieve meaningful educational change. The framework identifies four key interdependent drivers that can enhance or hinder the implementation outcomes of education policies: contextual adaptation; ownership and engagement; capacity at different system levels; and embedded monitoring, evaluation, learning, and adaptation. Based on these drivers, the framework proposes four key actions: aligning policy with context, enabling ownership of change, developing capacity to deliver, and embedding monitoring, learning, and adaptation processes. Developed by UNESCO IIEP, this framework targets education policymakers, planners, and stakeholders involved in leading policy implementation at different levels of education systems. Using document analysis as the research method, this paper examines the interdependent drivers and proposed actions presented in the framework to explore how education policies can be implemented effectively for greater impact. The analysis highlights key implications for educational institutions and stakeholders and suggests that the framework provides valuable insights for improving policy implementation processes across education systems internationally. Accordingly, the document titled "Leadership for Impact: IIEP-UNESCO Framework for Education Policy Implementation," released by the International Institute for Educational Planning (IIEP) in 2026, serves as a standard. This standard can be used as a reference to ensure the effectiveness of policies and practices in education. It outlines the elements that must not be overlooked during the implementation process and identifies the type of leadership required. Therefore insights derived from this document hold significant potential for improving policy implementation processes within education systems at both national and international levels.

Keywords: Leading for impact, Education planning, IIEP framework

TALIS 2024'E KATILAN BALKAN ÜLKELERİNDE VE TÜRKİYE'DE ÖĞRETMENLERİN OKULDA KARAR VERME SÜREÇLERİNE KATILIMI

Mustafa ÖZMUSUL
Prof. Dr., Harran Üniversitesi
E-posta: mustafaozmusul@harran.edu.tr · ORCID: 0000-0003-3990-7147

ÖZET

Eğitim ve öğretimi sınıflarında doğrudan gerçekleştiren ve okuldaki birçok konuda doğrudan geniş bilgi, deneyim ve gözlem sahibi olan öğretmenlerin eğitim sistemlerinin kritik paydaşı olma özelliği vardır. Gerek eğitim sistemlerinde ülke çapında gerekse okullarda uygulanacak kararların verilmesinde öğretmen katılımının sağlanması bu bakımdan önemlidir. Eğitim sistemlerinin geliştirilmesinde öğretmenlerin okuldaki kararlara katılımını gösteren veriler, özellikle de uluslararası kapsamda karşılaştırmaların yapılması bu konudaki durumunun bilinmesi ve politika yapıcılara yol göstermesi bakımından katkı sağlayabilir. Türkiye ile coğrafi, siyasi, ekonomik, tarihi, kültürel ve insani bağlar yönünden ortak değerleri ve bölgesel müttefikliği de içine alan Balkan ülkeleri ile karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının yapılması eğitim sistemlerinin geliştirilmesi bakımından yararlı olabilir. Bu kapsamdaki konulardan biri de öğretmenlerin okullardaki kararlara katılımıdır. Bu çalışmanın amacı, OECD tarafından yürütülen TALIS (Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Anketi) 2024 araştırmasına katılan Balkan ülkelerinde ve Türkiye'de öğretmenlerin okuldaki karar verme süreçlerine katılımına ilişkin verileri karşılaştırmalı olarak incelemektir. Metodoloji olarak tarama niteliğinde olan bu çalışmada kamunun kullanımına açık OECD TALIS 2024 veritabanından alınan betimleyici istatistiki veriler kullanılmıştır. TALIS 2024'e katılım gösteren Arnavutluk, Bulgaristan, Hırvatistan, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya, Romanya, Sırbistan ve Slovenya'nın içinde olduğu Balkan ülkeleri ile Türkiye verileri analiz edilmiştir. Bu kapsamda incelenen ve karşılaştırması yapılan maddeler şu şekildedir: Öğrenciler ile ilgili disiplin politikalarının ve yöntemlerinin oluşturulması; öğrenci değerlendirme politikalarının (ulusal değerlendirmeler dâhil) oluşturulması; öğrenci çeşitliliği ile ilgili politikaların belirlenmesi; öğretmen çeşitliliği ile ilgili politikaların belirlenmesi; öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimini desteklemek için öğretmenlerin mesleki gelişim faaliyetlerini kolaylaştırmak; okul geliştirme önceliklerini tespit etmek. İncelemeye konu edilen Balkan ülkeleri ve Türkiye karşılaştırması yapılırken ayrıca TALIS 2024'e katılım gösteren OECD ülkeleri, AB ülkeleri ve TALIS katılımcısı ülkeler bakımından da karşılaştırma yapılmıştır. İncelenen tüm boyutlarda okul müdürlerinin beyanına göre Türkiye'deki öğretmenlerin okul içi karar süreçlerine katılım düzeylerinin hem Balkan ülkeleri genelinin hem de uluslararası ortalamaların belirgin şekilde altında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar, Türkiye'de okul politikaları ve uygulamalarının ağırlıklı olarak merkeziyetçi düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Öğretmenlerin karar süreçlerine katılımının düşük olması, okul aidiyetini ve eğitim reformlarının sahadaki uygulanabilirliğini olumsuz etkilememesi adına karar alma mekanizmalarında öğretmen katılımını en azından gerek Balkan ülkeleri, AB ve TALIS düzeyine çıkarması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul politikaları, Öğretmen katılımı, TALIS 2024, Balkan çalışmaları

TEACHER INVOLVEMENT IN SCHOOL DECISION MAKING ON SCHOOL POLICIES IN BALKAN COUNTRIES PARTICIPATED IN TALIS 2024 AND TÜRKİYE

Mustafa ÖZMUSUL
Prof. Dr., Harran University
E-mail: mustafaozmusul@harran.edu.tr · ORCID: 0000-0003-3990-7147

ABSTRACT

Teachers, who directly carry out education and instruction in their classrooms and possess extensive knowledge, experience, and observation on many school-related issues, are critical stakeholders in education systems. Ensuring teacher participation in decision-making, both nationwide and within schools, is therefore key issue. Data including teacher involvement in school decision making on school policies, particularly through international comparisons, can contribute to understanding the current situation and guiding policymakers in the development of education systems. Comparative education studies with Balkan countries, which share geographical, political, economic, historical, cultural, and human ties with Türkiye, as well as common values and regional alliances, can be beneficial for improving education systems. One such issue is teachers' participation in school decision making on school policies. In this regard, the aim of this study is to comparatively examine data on teachers' participation in school decision making on school policies In Balkan countries and Türkiye that participated in the TALIS (Teaching and Learning International Survey) 2024 research conducted by the OECD. This survey-based study analyses the descriptive statistical data obtained from the publicly available OECD TALIS 2024 database. Data from Balkan countries participating in TALIS 2024, including Albania, Bulgaria, Croatia, Montenegro, Kosovo, North Macedonia, Romania, Serbia, and Slovenia, as well as Türkiye, were analyzed. The items examined and compared within this scope are as follows: Establishing student disciplinary policies and procedures; establishing student assessment policies, including national/regional assessments; determining policies on student diversity; determining policies on teacher diversity; facilitating teachers' professional learning activities to support students' social and emotional development; defining school improvement priorities. In comparing the Balkan countries and Türkiye, comparisons were also made with OECD countries, EU countries, and other TALIS participating countries. Based on the statements of school principals across all dimensions examined, it has been concluded that the level of teacher participation in school-level decision-making processes in Turkey falls significantly below both the general levels observed in Balkan countries and international averages. These findings indicate that school policies and practices in Türkiye are predominantly centralized. Given that low teacher participation in decision-making can negatively impact teachers' sense of school belonging and the feasibility of implementing educational reforms on the ground, it is key to raise the level of teacher involvement in decision-making mechanisms to at least match the standards seen in Balkan countries, the EU, and TALIS.

Keywords: School policies, Teacher participation, TALIS 2024, Balkan studies

93 HARBİ (1877-1878) SONRASINDA İNEGÖL'E YERLEŞEN BOSNA MUHACİRLERİNİN İSKÂN VE TOPLUMSAL UYUM SÜRECİ

Mustafa POLAT

Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi
E-posta: mustafa.polat@balikesir.edu.tr · ORCID: 0000-0002-1818-0252

ÖZET

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki siyasi varlığını derinden sarsmış ve beraberinde savaş sonrasında meydana gelen siyasi gelişmeler neticesinde yüz binlerce Müslüman nüfusu Anadolu'ya sığınmak zorunda bırakan kitlesel bir göç dalgası getirmiştir. Bu süreçte, can güvenliği ve ağır sosyo-ekonomik şartlar nedeniyle yurtlarını terk etmek zorunda kalan topluluklardan biri de Bosna muhacirleridir. Merkezî idare tarafından Anadolu'nun farklı bölgelerine yönlendirilen muhacirlerin önemli duraklarından biri, coğrafi konumu, tarımsal verimliliği ve yerleşime uygun arazileriyle öne çıkan İnegöl olmuştur. Bosna muhacirlerinin İnegöl'deki yerleşim süreci, yalnızca fiziksel bir iskân faaliyetiyle sınırlı kalmamış; aidiyet, toplumsal uyum, iktisadi geçim ve yerel halkla ilişkiler gibi çok yönlü sosyal meseleleri de beraberinde getirmiştir. Dönemin resmi makamlarına sunulan arzuhaller; arazi ve konut tahsisi, iaşe temini, bölgenin iklim ve tarım yapısına adaptasyon, yerli ahaliyle yaşanan uyuşmazlıklar ve parçalanan ailelerin bir araya gelme talepleri gibi çeşitli sorunları gün yüzüne çıkarmaktadır. Bununla birlikte muhacirlerin yeni yurtlarına bir aidiyet bağı kurma çabaları ile kendi sosyo-kültürel kimliklerini korumaya yönelik girişimleri de dikkat çekmektedir. Bu çalışmada, İnegöl'e sevk edilen Bosna muhacirlerinin iskân ve toplumsal uyum süreçleri, Osmanlı Arşivi'nde yer alan arzuhaller ve resmi yazışmalar ekseninde ele alınacaktır. Göçmenlerin, dilekçelerinde dile getirdikleri talep, şikâyet ve beklentiler üzerinden iskân süreçlerinde oynadıkları aktif rol ortaya konulacaktır. Bu doğrultuda, taşrada yaşanan göç, aidiyet ve uyum ilişkileri mikro-tarihsel bir perspektifle tahlil edilecektir. Nitekim İnegöl örneği, iskân sürecinin tek taraflı bir devlet politikası olmaktan ziyade, devletin uygulamaları ile muhacirlerin bireysel ve kolektif tercihleri arasındaki dinamik etkileşimle biçimlendiğini göstermektedir. Devlet bir yandan iaşe, barınma ve tarımsal üretim araçlarının teminiyle göçmenleri iktisadi hayata entegre etmeyi hedeflerken; muhacirler ise hemşehrilik bağlarını koruyarak aynı köylerde toplanma ve gerektiğinde alternatif yerleşim alanları talep etme yönünde aktif bir tutum sergilemişlerdir. Bu durum, yerel ahaliyle kurulan münasebetler ve çevre şartlarına adaptasyon süreci dâhilinde, toplumsal uyum ile sosyo-kültürel kimliğin korunmasının eş zamanlı olarak gerçekleşebildiğini ortaya koymaktadır. Arşiv belgelerinin içerik analiziyle değerlendirildiği bu nitel araştırma, İnegöl'ün sosyal ve demografik geçmişine katkı sunmayı ve Osmanlı Devleti'nin son dönem göç politikalarına ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bosna Muhacirleri, İnegöl, İskân Politikası, Toplumsal Uyum, Arzuhaller

THE SETTLEMENT AND SOCIAL ADAPTATION PROCESS OF BOSNIAN IMMIGRANTS (MUHAJİRS) IN INEGOL FOLLOWING THE 93 WAR (1877–1878)

Mustafa POLAT
Assoc. Prof. Dr., Balıkesir University
E-mail: mustafa.polat@balikesir.edu.tr · ORCID: 0000-0002-1818-0252

ABSTRACT

The Ottoman-Russian War of 1877–1878 profoundly weakened the Ottoman presence in the Balkans and, together with the political developments that followed, triggered a massive wave of migration forcing hundreds of thousands of Muslims to seek refuge in Anatolia. Among the communities compelled to migrate due to security concerns and deteriorating socio-economic conditions were the Bosnian muhajirs. Directed by the central administration to various parts of Anatolia, a significant number of these immigrants were settled in İnegöl, a region distinguished by its geographical location, agricultural potential, and available lands suitable for settlement. The settlement process of Bosnian muhajirs in İnegöl was not limited to physical resettlement; it also involved multifaceted social issues such as belonging, social adaptation, economic livelihood, and relations with the local population. Petitions (arzuhals) submitted to official authorities reveal a variety of problems concerning land and housing allocation, subsistence, adaptation to the local climate and agricultural conditions, disputes with the local inhabitants, and requests for the reunification of fragmented families. At the same time, the immigrants' efforts to establish a sense of belonging in their new homeland and to preserve their socio-cultural identity constitute important dimensions of this process. This study examines the settlement and social adaptation experiences of Bosnian muhajirs in İnegöl through petitions and official correspondence preserved in the Ottoman Archives. By analyzing the demands, complaints, and expectations expressed in these petitions, the study aims to demonstrate the active role played by immigrants within the settlement process rather than portraying them merely as passive subjects of state policies. In this context, the relationship between migration, belonging, and social integration in the Ottoman provinces is evaluated from a micro-historical perspective. Indeed, the case of İnegöl demonstrates that the settlement process was not merely a unilateral state policy, but was shaped by dynamic interactions between state practices and the individual as well as collective preferences of the immigrants (muhajirs). While the state aimed to integrate immigrants into economic life through the provision of subsistence, housing, and agricultural production tools, the immigrants exhibited an active stance by maintaining regional solidarity (hemşehrilik) ties, settling together in the same villages, and demanding alternative settlement locations when necessary. This situation reveals that within the framework of relations established with the local population and adaptation to environmental conditions, social integration and the preservation of socio-cultural identity occurred simultaneously. Based on qualitative historical research methods and content analysis of archival documents, this study seeks to contribute to the social and demographic history of İnegöl while also shedding light on the late Ottoman migration and settlement policies.

Keywords: Bosnian Muhajirs, İnegöl, Settlement Policy, Social Adaptation, Petitions (Arzuhals)

القواعد الفقهية لمواجهة الإدمان في ضوء الحرية المسؤولة

Mustafa Sami GÜLEL

الجامعة الأردنية، كلية الشريعة، قسم الفقه وأصوله، عمّان، الأردن

البريد الإلكتروني: msamigulel@gmail.com · ORCID: 0009-0007-7602-1819

الملخص

يُعتبر الإنسان في الرؤية الإسلامية خليفةً مكرَّماً، جُعل عقله وإرادته مناطاً للتكليف والمسؤولية. وخلافاً للنموذج المعرفي الحديث الذي فكك ارتباط الإنسان بمرجعياته المتعالية وأطلق العنان للتصرف الذاتي المطلق؛ يُعرِّف الاستخلاف الفقهي بأنه أمانةٌ مقيّدة؛ حيث يمنع الشارع إهلاك الجسد أو تعطيل العقل حتى في النوافل التعبدية، مما يجعله -من باب أولى- رافضاً لكافة أشكال الإدمان التي تصادر الإرادة البشرية. تهدف هذه الدراسة إلى تقديم مقاربة علاجية ووقائية من منظور الفقه الإسلامي لمواجهة ظاهرة الإدمان المعاصرة؛ معتمدةً منهج الاستقراء للانتقال من الفروع إلى القواعد الكلية ومقاصد الشريعة. فالإسلام لا يقتصر على الوصايا الأخلاقية المجردة، بل يؤسس لنظام تشريعي استباقي يتمحور حول حفظ الضروريات الخمس، وفي مقدمتها حفظ العقل والنفس والمال، وهو الأساس الذي انطلق منه تحريم كل مُسكِر ومُفتِّر. وتتجلى هذه الرؤية تطبيقياً في مباحث المسؤولية الجنائية والأهلية المالية؛ إذ لا يُعدّ زوال العقل بالإرادة أو السُّكر المتعدي عذراً مسقطاً للعقوبة الجنائية، عملاً بقاعدة «مَن استعجل الشيء قبل أوانه عُوقب بحرمانه»، قطعاً لاتخاذ الإدمانan ذريعة قانونية. كما يُصنَّف المدمن الذي يُهدر موارده في دائرة "السفيه"، فيُقضى بالحَجْر على تصرفاته المالية كتدبير حمائي وقائي يهدف إلى صيانة الفرد وحماية كيان الأسرة من الضياع. وعلى مستوى المصلحة العامة، يؤكد الفقه استناداً إلى قاعدة «لا ضرر ولا ضرار» أن التدمير الذاتي ليس حيزاً للحرية الفردية. وبموجب قاعدة «درء المفاسد أولى من جلب المنافع»، تُسقط الشريعة أي عوائد اقتصادية لقطاعات الإدمان باعتبارها مصالح ملغاة أمام حفظ العقل والنسل. وتفعيلاً لمبدأ «سد الذرائع» وقاعدة «ما أدى إلى الحرام فهو حرام»، تُحظر كافة الوسائل والمسارات المؤدية للإدمان قبل وقوع الضرر. تخلص الدراسة إلى أن المعالجة التشريعية للإدمان تتطلب ترسيخ وعي "الحرية المسؤولة" المقترنة بالأمانة؛ مما يجعل المنظومة الفقهية المقاصدية إطاراً مرجعياً متكاملاً للإصلاح المجتمعي في مواجهة تحديات الإدمان المعاصرة.

الكلمات المفتاحية: الفقه الإسلامي، الإدمان، الأهلية، الحرية المسؤولة

ISLAMIC LEGAL MAXIMS FOR CONFRONTING ADDICTION IN LIGHT OF RESPONSIBLE FREEDOM

Mustafa Sami GÜLEL

The University of Jordan, Faculty of Sharia, Department of Fiqh and Its Principles, Amman, Jordan
E-mail: msamigulel@gmail.com · ORCID: 0009-0007-7602-1819

ABSTRACT

In the Islamic worldview, the human being is regarded as an honored vicegerent (khalīfah) whose intellect and free will serve as the basis for moral obligation (taklīf) and legal accountability. In contrast to the modern epistemological paradigm, which detaches humans from transcendent references and sanctions absolute autonomy over body and mind, Islamic jurisprudence (fiqh) conceptualizes vicegerency as a bounded trust (amānah). The Lawgiver prohibits the bodily harm or mental impairment even within voluntary worship; a fortiori, this framework repudiates all forms of addiction that usurp human volition. This study aims to examine the therapeutic and preventive approaches offered by Islamic legal principles to address the contemporary crisis of addiction. Employing an inductive methodology to transition from subsidiary rulings (furūʿ) to overarching maxims (qawāʿid kulliyyah) and the higher objectives of Islamic law (maqāṣid al-sharīʿah), the research demonstrates that Islamic jurisprudence does not merely offer abstract moral exhortations, but rather establishes a proactive legal framework centered on safeguarding the five essential interests (al-ḍarūriyyāt al-khams), primarily intellect, life, and property. The prohibition of all intoxicants and narcotics stems directly from this foundational purpose. Practically, this perspective manifests in the realms of criminal liability and financial capacity (ahliyyah). Voluntary intoxication or self-induced cognitive loss does not exempt an individual from criminal liability, pursuant to the legal maxim: "Whoever hastens a matter before its due time is punished by being deprived of it," thereby precluding addiction from serving as a legal loophole. Furthermore, an addicted individual who squanders financial resources is classified as a prodigal (safīh), warranting judicial interdiction (ḥajr) over their financial transactions—a protective measure designed to preserve wealth, protect the family, and safeguard the individual. Regarding the public interest (maṣlaḥah), the maxim "Harm shall neither be inflicted nor reciprocated" establishes that self-destruction is not a protected domain of individual liberty. Moreover, under the principle of "Warding off harm takes precedence over procuring benefits," any economic gains generated by addiction industries are deemed nullified interests (maṣāliḥ mulghāh) in comparison to preserving intellect and posterity. By operationalizing the doctrine of blocking the means to evil (sadd al-dharāʾiʿ) alongside the maxim "Whatever leads to the unlawful is unlawful," all avenues and mediums fostering addiction are preemptively restricted. The study concludes that the legal response to addiction necessitates re-anchoring individual autonomy within the framework of "responsible freedom" grounded in moral trust, presenting the teleological (maqāṣidī) legal tradition as a comprehensive reference model for societal reform against modern addictions.

Keywords: Islamic Jurisprudence, Addiction, Legal Capacity, Responsible Freedom

بين التأليف العربي والترجمة العثمانية: التنوع المعرفي عند الفقيه البوسْنِي حسن بن نصوح الدُّمْنَوِيِّ (ت. بعد ١٠٨٧هـ/١٦٧٦م)

Mustafa Serdar ÖZCAN

Bilecik Şeyh Edebali University, Faculty of Theology, Department of Islamic Law, Bilecik, Türkiye

البريد الإلكتروني: mustafaserdar.ozcan@bilecik.edu.tr · ORCID: 0000-0001-9616-7072

الملخص

شهدت ولاية البوسنة العثمانية خلال القرن السابع عشر الميلادي حراكا علميا وفكريا متميزا، أسهم في بروز العديد من الفقهاء والعلماء الذين جسدوا جسرا معرفيا متينا بين الأطراف والمركز العثماني في إسطنبول، وقد أسهم هذا التواصل الحضاري في تشكيل بيئة علمية ثرية جمعت بين التقاليد المدرسية المركزية والاحتياجات المحلية للإقليم، وعلى الرغم من الدور المحوري الذي أداه هؤلاء الأعلام في إغناء المكتبة الإسلامية وتطوير الخطاب الفقهي، فإن بعضهم ظل بعيدا عن الضوء في كتب التراجم والطبقات الكلاسيكية، فلم تنل سيرهم ومصنفاتهم ما تستحقه من الدراسة والتحليل، ويأتي الفقيه الحنفي حسن بن نصوح الدمنوي البوسني (ت. بعد ١٠٨٧هـ/١٦٧٦م) في مقدمة هؤلاء العلماء الذين جمعوا بين التمكن الفقهي والإنتاج العلمي المتنوع، دون أن تحظى شخصيته بالاهتمام الأكاديمي الكافي في الدراسات الحديثة. تسعى هذه الدراسة إلى استكشاف المعالم العلمية لشخصية الدمنوي، مع التركيز على مفهوم "التنوع المعرفي" الذي وسم نتاجه الفكري؛ وتتجلى الأصالة العلمية للدمنوي في قدرته الفائقة على الإنتاج ثنائي اللغة، متجاوزا الاقتصار على لغة واحدة؛ حيث جمع ببراعة بين التأليف باللغة العربية وبين الترجمة والشرح باللغة العثمانية، تلبية لاحتياجات العامة والخاصة، ورغبة في تقريب المعارف الشرعية للنخب القضائية والتعليمية في ولاية البوسنة على حد سواء، وتتنوع مجالات مصنفاته لتغطي فروعا متعددة من العلوم الشرعية وتطبيقاتها العملية؛ ففي مجال الخلاف الفقهي والافتراض المعرفي صنف كتابيه الشهيرين "مجمع المذهبين في الخلافيات بين الحنفية والشافعية" و"جامع المذاهب شرح عيون المذاهب"، وفي مجال أصول القضاء وإثبات الأحكام وتحرير الدعاوى وضع رسالته القيمة "ترجيح البينات"، كما امتدت مساهماته إلى علم الفرائض وقوانين التركات من خلال عمله "ترجمة الفرائض السراجية"، فضلا عن عنايته بعلم العقائد بعمله "مجمع الجواهر"، وصناعة الحديث الشريف من خلال جمع الأربعينيات الحديثية برسالته "الأربعون حديثا"، ومن الجوانب التأسيسية التي تقدمها هذه الدراسة تسليط الضوء على خريطة المخطوطات المحفوظة لأعمال الدمنوي في المكتبات المركزية؛ كمكتبتي السليمانية وبايزيد في إسطنبول، ومكتبة الغازي خسرو بك في سراييفو. ويكشف فحص هذه المخطوطات وتتبع تقييداتها عن ملمح فكري وأخلاقي مهم في شخصية المؤلف؛ إذ يظهر جليا عزوف الدمنوي عن تقديم مصنفاته لأصحاب السلطة والنفوذ طمعا في الرعاية، وتوجهه الخالص لنشر العلم وتأمين الفائدة العلمية المجردة، وتخلص الدراسة إلى تأكيد الفوائد العلمية والإمكانات المنهجية الملموسة التي يقدمها مشروع تحقيق هذه المخطوطات وإخراجها إلى التداول الأكاديمي، إن وضع هذه النصوص بين أيدي الباحثين لا يقتصر على إحياء اسم فقيه بوسني كاد أن ينسى، بل يسهم بشكل مباشر في إكمال الحلقات المفقودة من تاريخ الفكر الفقهي العثماني في ولاية البوسنة، ويتيح فهم التحولات المعرفية والأنماط التعليمية والتطبيقية التي سادت في القرن السابع عشر الميلادي بصورة أكثر شمولا وعمقا.

الكلمات المفتاحية: الفقه الإسلامي، ولاية البوسنة، التنوع المعرفي، حسن بن نصوح الدمنوي

BETWEEN ARABIC AUTHORSHIP AND OTTOMAN TRANSLATION: EPISTEMOLOGICAL DIVERSITY IN THE WORKS OF BOSNIAN JURIST HASAN B. NASŪḤ AL-DUMNAWĪ (D. AFTER 1087 AH/1676 CE)

Mustafa Serdar ÖZCAN

Bilecik Şeyh Edebali University, Faculty of Theology, Department of Islamic Law, Bilecik, Türkiye
E-mail: mustafaserdar.ozcan@bilecik.edu.tr · ORCID: 0000-0001-9616-7072

ABSTRACT

During the seventeenth century, the Ottoman Province of Bosnia experienced a remarkable intellectual and scientific dynamism. This period witnessed the rise of numerous jurists and scholars who formed a robust epistemological bridge between the provincial periphery and the imperial center in Istanbul. This cultural interaction fostered a rich academic environment that synthesized centralized madrasa traditions with the local needs of the region. Despite the pivotal role these figures played in enriching Islamic literature and advancing legal discourse, some remained in relative obscurity within classical biographical and genealogical dictionaries (ṭabaqāt), leaving their lives and works insufficiently analyzed. Among these scholars, the Hanafi jurist Hasan b. Nasūḥ al-Dumnawī al-Bosnawī (d. after 1087 AH/1676 CE) stands out as a prominent figure who combined profound legal mastery with a diverse scientific output, yet his scholarly identity has not received adequate attention in modern scholarship. This study aims to explore the intellectual profile of al-Dumnawī, focusing on the concept of "epistemological diversity" that characterizes his scholarly legacy. Al-Dumnawī's academic originality manifests in his exceptional bilingual productivity, transcending the confines of a single language. He skillfully combined original composition in Arabic translation and commentary in Ottoman Turkish, thereby serving the needs of both the scholarly elite and the general public, while bringing religious knowledge closer to the judicial and educational circles in Bosnia. His works span multiple disciplines of Islamic sciences and their practical applications: in comparative law and theoretical jurisprudence, he authored Majma' al-Madhhabayn fī al-Khilāfiyyāt bayna al-Ḥanafiyya wa al-Shāfi'iyya and Jāmi' al-Madhāhib Sharḥ 'Uyūn al-Madhāhib; in judicial procedures and legal evidence, he penned Tarjīḥ al-Bayyināt; in the law of inheritance, he contributed Tarjamat al-Farā'iḍ al-Sirājiyya; and in theology (kalām) and Hadith studies, he composed Majma' al-Jawāhir and a forty-hadith collection titled Al-Arba'ūn Ḥadīthan. A foundational contribution of this study is mapping the surviving manuscripts of al-Dumnawī's works preserved in major central libraries, such as the Süleymaniye and Beyazıt libraries in Istanbul, and the Gazi Husrev-beg Library in Sarajevo. An examination of these manuscripts and their marginal notes reveal a significant intellectual and moral trait of the author: his evident reluctance to dedicate his works to political authorities for patronage, reflecting a purely altruistic dedication to disseminating knowledge. The study concludes by highlighting the tangible academic benefits and methodological opportunities offered by critical edition projects (taḥqīq) that bring these manuscripts into academic circulation. Making these texts accessible to researchers not only revives the memory of a nearly forgotten Bosnian jurist, but also directly contributes to bridging missing links in the history of Ottoman legal thought in Bosnia, providing a more comprehensive understanding of the epistemological shifts, educational patterns, and judicial practices of the seventeenth century.

Keywords: Islamic Jurisprudence, Province of Bosnia, Epistemological Diversity, Hasan b. Nasūḥ al-Dumnawī

ANTALYA HAVZASI, HİDROELEKTRİK ENERJİ, İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, SU KAYNAKLARI, WEAP MODEL

Mustafa SİR[1*], Halil İbrahim BURGAN[2]

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi
[2]Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: 202551096010@ogr.akdeniz.edu.tr · ORCID: 0009-0005-6966-407X

ÖZET

İklim değişikliğinin su kaynakları üzerindeki etkileri, özellikle su kaynaklarının farklı sektörler tarafından kullanıldığı havzalarda önemli bir çalışma konusu haline gelmiştir. Antalya Havzası'nda tarım, turizm, kentsel kullanım ve hidroelektrik enerji üretimi gibi farklı alanların su ihtiyacının bulunması, gelecekte su kaynaklarının birlikte değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, iklim değişikliği ve sosyo-ekonomik gelişmelerin Antalya Havzası'ndaki su kaynakları üzerindeki etkilerini incelemek ve bu değişimlerin hidroelektrik enerji üretimine olası yansımalarını değerlendirmektir. Çalışmanın özgün yönü, su kaynakları ile farklı sektörlerin su taleplerini ve HES üretimini havza ölçeğinde aynı modelleme yaklaşımı içerisinde birlikte ele alması ve su-enerji ilişkisini farklı senaryolar altında değerlendirmesidir. Antalya Havzası, Türkiye'nin güneyinde, Akdeniz kıyısında yer almaktadır. Havza yaklaşık 20000 kilometrekare yağış alanına sahip olup kuzey kesimlerinde Toros Dağları'nın oluşturduğu yüksek ve engebeli topografya, güney kesimlerinde ise kıyı ovaları ve alçak düzlükler bulunmaktadır. Havzanın hidrolojik yapısında yüzey ve yeraltı su kaynakları ile karstik alanlar önemli yer tutmaktadır. Manavgat Çayı, Köprüçay, Aksu ve Alara Çayı havzanın önemli yüzeysel su kaynakları arasında bulunmaktadır. Havzada farklı jeolojik formasyonların yanı sıra tarım, turizm, yerleşim ve enerji üretimi gibi suya bağlı faaliyetler bulunmaktadır. Bu nedenle havzadaki su kaynaklarının gelecekteki değişiminin farklı kullanım alanlarıyla birlikte değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Çalışmada Antalya Havzası'ndaki su kaynakları ve sektörel su taleplerinin birlikte değerlendirilmesi amacıyla Su Değerlendirme ve Planlama (WEAP) modeli kullanılmıştır. Modelin oluşturulmasında 1970–2025 dönemine ait meteorolojik ve hidrolojik veriler ile nüfus, tarımsal faaliyetler, turizm, su kullanımı ve HES'lere ilişkin verilerden yararlanılmıştır. Gelecek dönem değerlendirmelerinde 2030–2100 yılları için IPCC AR6 kapsamında SSP1-2.6, SSP2-4.5 ve SSP5-8.5 senaryoları dikkate alınmıştır. Ayrıca 2026–2028 dönemi için farklı sosyo-ekonomik gelişme koşulları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda referans koşullarının yanı sıra turizm artışı ve iklim değişikliğinin daha belirgin olduğu farklı senaryolar oluşturularak su kaynakları ve HES üretimi üzerindeki olası etkiler karşılaştırılmıştır. Senaryolar kapsamında sıcaklık ve yağış değişimlerinin havzanın su bütçesi ve akış rejimi üzerindeki etkileri ile tarım, turizm ve kentsel kullanım kaynaklı su taleplerindeki değişimler birlikte ele alınmaktadır. Özellikle yaz döneminde tarımsal sulama ve turizm faaliyetlerinin aynı dönemde su talebini artırması, havzadaki su kullanımının planlanması açısından dikkate alınması gereken bir durumdur. Akış miktarı ve mevsimsel akış düzenindeki değişimlerin HES'lere ulaşan su miktarını ve dolayısıyla enerji üretimini etkileyebileceği değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda çalışma, Antalya Havzası'nda iklim değişikliği koşullarında su kaynakları ile HES üretimi arasındaki ilişkinin ortaya konulmasına ve havza ölçeğinde uyum seçeneklerinin değerlendirilmesine yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Çalışma sonuçlarının başta DSİ, MGM, belediyeler ve enerji alanında faaliyet gösteren kurumlar olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşların su kaynaklarının yönetimi ve iklim değişikliğine uyum çalışmalarına katkı sağlaması, halkın gelecekteki su kaynakları ve enerji güvenliği konusunda farkındalığını artırması ve Antalya Havzası üzerine yapılacak gelecekteki akademik çalışmalara veri, yöntem ve senaryo geliştirme açısından temel oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antalya havzası, Hidroelektrik enerji, İklim değişikliği, Su kaynakları, WEAP Model

ANTALYA BASIN, HYDROPOWER, CLIMATE CHANGE WATER RESOURCES, WEAP MODEL

Mustafa SİR[1*], Halil İbrahim BURGAN[2]

[1]Master's Student, Akdeniz University
[2]Assoc. Prof. Dr., Akdeniz University
[*]Corresponding author · E-mail: 202551096010@ogr.akdeniz.edu.tr · ORCID: 0009-0005-6966-407X

ABSTRACT

The effects of climate change on water resources have become an important area of study, particularly in basins where water resources are used by different sectors. In the Antalya Basin, water needs for agriculture, tourism, urban use, and hydropower generation make it necessary to evaluate water resources together in the future. This study aims to examine the effects of climate change and socioeconomic developments on water resources in the Antalya Basin and evaluate their potential implications for hydropower generation. Its originality lies in addressing water resources, sectoral water demands, and hydropower generation together within the same basin-scale modeling approach and evaluating the water-energy relationship under different scenarios. The Antalya Basin is located in southern Türkiye along the Mediterranean coast. It has a catchment area of approximately 20,000 square kilometers, with high and rugged topography formed by the Taurus Mountains in the north and coastal plains and low-lying areas in the south. Surface and groundwater resources and karst areas are important components of the basin's hydrological structure. The Manavgat, Köprüçay, Aksu, and Alara rivers are among its major surface water resources. In addition to different geological formations, the basin contains water-dependent activities such as agriculture, tourism, settlements, and energy production. Therefore, future changes in water resources should be assessed together with different water uses. The Water Evaluation and Planning (WEAP) model was used to jointly assess water resources and sectoral water demands in the Antalya Basin. Meteorological and hydrological data for 1970–2025, together with data on population, agriculture, tourism, water use, and hydropower plants, were used to develop the model. For future assessments covering 2030–2100, the SSP1-2.6, SSP2-4.5, and SSP5-8.5 scenarios under the IPCC AR6 framework were considered. Different socioeconomic development conditions were also evaluated for 2026–2028. Accordingly, scenarios including reference conditions, increased tourism, and more pronounced climate change were developed, and their potential effects on water resources and hydropower generation were compared. The scenarios consider changes in temperature and precipitation and their effects on the basin's water budget and flow regime, together with changes in water demand from agriculture, tourism, and urban use. In particular, increased water demand from agricultural irrigation and tourism activities during the same summer period should be considered in basin water-use planning. Changes in flow volume and seasonal flow patterns may affect the amount of water reaching hydropower plants and, consequently, energy generation. Thus, the study provides a framework for identifying the relationship between water resources and hydropower generation under climate change conditions in the Antalya Basin and evaluating adaptation options at the basin scale. The study is expected to contribute to water resource management and climate change adaptation efforts by relevant institutions, particularly the State Hydraulic Works (DSİ), Turkish State Meteorological Service (MGM), municipalities, and energy-sector institutions; increase public awareness of future water resources and energy security; and provide a basis for future academic studies on the Antalya Basin in terms of data, methodology, and scenario development.

Keywords: Antalya Basin, Hydropower, Climate Change Water Resources, WEAP Model

AUTOMATIC FOREST FIRE CLASSIFICATION USING AN EFFICIENT CHANNEL ATTENTION-BASED CONVNEXT-TINY HYBRID MODEL

Mustafa TOPAL[1*], Mucahit KARADUMAN[2], Muhammed YILDIRIM[3]

[1]Master's Student, Malatya Turgut Özal University
[2]Asst. Prof. Dr., Malatya Turgut Özal University
[3]Assoc. Prof. Dr., Fırat University
[*]Corresponding author · E-mail: mustafatopal4463@gmail.com · ORCID: 0009-0002-4580-5227

ABSTRACT

Forest fires are environmental disasters that cause significant negative consequences for both humans and the environment. This type of disaster leads to damage to ecosystems, a decrease in biodiversity, deterioration of air quality, and serious economic losses. Climate change, rising temperatures, and human-induced factors have increased the frequency and intensity of forest fires. These consequences highlight the need for automated systems capable of supporting continuous monitoring in fire prone regions. Therefore, rapid and accurate detection of fires in the early stages is crucial. Early detection of fires allows for faster intervention and planning, which is a vital element in controlling fires. Such systems can significantly improve situational awareness and reduce delays during critical response periods. This study was conducted to provide solutions using artificial intelligence systems in situations where traditional observation methods are insufficient. In this study, the Forest Fire Dataset, consisting of fire and no-fire classes, was used for the automatic classification of forest fires. The dataset was divided into 70% training, 10% validation, and 20% testing. In the first phase of the study, four different CNN-based architectures were compared: ConvNeXt-Tiny, EfficientNet-B0, RegNetY-800MF, and MobileNetV3-Large. Model performance was evaluated using accuracy, precision, recall, macro F1-score, ROC-AUC, and MCC performance metrics. Experimental results showed that the most successful basic model was ConvNeXt-Tiny. Therefore, ConvNeXt-Tiny was selected as the backbone in the proposed model. After selecting the backbone, the Efficient Channel Attention (ECA) mechanism was integrated into this model to develop the proposed hybrid structure. The proposed ConvNeXt-Tiny + ECA model achieved 99.66% accuracy and a 99.65% macro F1-score, outperforming all other models. Furthermore, Grad-CAM-based visualizations demonstrated the model's ability to focus on fire zones, and misclassified samples were analyzed. The results indicate that the proposed approach can be used as a reliable and high-performance decision support system for the early detection of forest fires.

Keywords: Forest Fire, Deep Learning, ConvNeXt-Tiny, Attention Mechanism, Grad-CAM

KARAR VE ÖDEME SÜREKLİLİĞİ ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ

Mustafa Uğur BAYAR
Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi
E-posta: mustafaugurbayar@ogr.iu.edu.tr · ORCID: 0009-0008-8750-2172

ÖZET

Bu çalışma, pazarlama ve işletme literatüründe Çapalama etkisi üzerine yapılan araştırmalara yönelik çalışmaların sistematik bir incelemesini sunmaktadır. Web of Science, Scopus ve Google Scholar veri tabanlarından elde edilen 32 doküman analiz edilmiş ve 17 çalışma incelemeye dahil edilmiştir. Mevcut literatür, gig ekonomisi bağlamında tüketici davranışını etkileyen faktörleri yalnızca kısıtlı bir çerçevede incelemiştir; kapsamlı ve çok boyutlu analiz tekniklerini içeren sistematik bir literatür taraması ise bulunmamaktadır. Bu çalışma; içerik analizi, bibliyometrik analiz ve ağ analizi yöntemlerini bir arada kullanarak değişkenler arasındaki ilişkileri ve kümelenme eğilimlerini incelemesi bakımından özgündür ve literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. SPAR-4SLR protokolü kullanılarak gerçekleştirilen inceleme sonucunda, gig ekonomisinde tüketici davranışını etkileyen faktörler belirlenmiş; bu faktörler arasındaki karşılıklı ilişkiler VOSviewer ve UCINET yazılımları aracılığıyla ağ analizi yöntemiyle araştırılmıştır. Çalışma, hizmet kalitesi ve sosyal etkinin en baskın faktörler olduğunu ortaya koymuş; ayrıca bazı faktörlerin belirli küme yapıları oluşturduğunu ve bir yayının indeksli bir dergide veya bildiri kitabında yer almasını yalnızca çalışma niteliklerinin etkileyebileceğini göstermiştir. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular tartışılmış, teorik ve pratik çıkarımlara ve gelecekteki araştırma yönelimlerine yer verilmiştir. Bu çalışma, pazarlama ve işletme literatüründe Çapalama etkisi üzerine yapılan araştırmalara ilişkin kapsamlı bir bibliyometrik analiz sunmaktadır. Scopus veri tabanından 1987–2026 yılları arasındaki yayınlar seçilmiş ve VOSviewer kullanılarak anahtar kelime eş görünümü ile kümeleme analizleri gerçekleştirilmiştir. Bulgular, çıpalama etkisi literatürünün zaman içinde tematik bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. İlk dönemde, araştırmalar ağırlıklı olarak referans fiyat oluşumu ve tüketicilerin ilk fiyat bilgisine verdikleri bilişsel tepkiler üzerine yoğunlaşmıştır. Bu dönemde çıpalama, daha çok laboratuvar ortamında test edilen bir sezgisel yanlılık olarak ele alınmıştır.İkinci dönemde, çalışmalar pazarlık ve müzakere süreçlerine kaymış, ilk teklifin stratejik bir çıpa olarak kullanılması ve bu çıpanın nihai karar verme üzerindeki etkileri detaylı şekilde incelenmiştir. Ayrıca kayıptan kaçınma ile çıpalama arasındaki etkileşim bu dönemde öne çıkan temalardan biri olmuştur. Son dönemde ise çıpalama etkisi, davranışsal finans ve koşullu değerleme gibi daha geniş uygulama alanlarına entegre olmuştur. Yatırım kararlarında fiyat çıpalarının rolü, kamu malları için ödeme istekliliği çalışmalarında çıpa etkisinin yarattığı yanlılıklar ve dinamik piyasa koşullarında çıpalama mekanizmalarının nasıl işlediği bu dönemin temel araştırma konuları arasında yer almaktadır. Bu bulgular, çıpalama etkisinin salt bir bilişsel yanlışlık olmaktan çıktığını; pazarlama, finans ve kamu politikası gibi farklı bağlamlarda stratejik bir araç olarak ele alındığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çıpalama Etkisi, Bibliyometrik Analiz, Pazarlama, Karar Verme, VOSviewer

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS ON DECISION AND PAYMENT CONTINUITY

Mustafa Uğur BAYAR
PhD Student, Istanbul University
E-mail: mustafaugurbayar@ogr.iu.edu.tr · ORCID: 0009-0008-8750-2172

ABSTRACT

This study presents a systematic review of studies on the anchoring effect in the marketing and business literature. Thirty-two documents obtained from the Web of Science, Scopus, and Google Scholar databases were analyzed, and 17 studies were included in the review. The existing literature has examined the factors affecting consumer behavior in the context of the gig economy only within a limited framework; there is no systematic literature review that includes comprehensive and multidimensional analysis techniques. This study is original in that it uses content analysis, bibliometric analysis, and network analysis together to examine the relationships between variables and clustering tendencies, and it aims to fill this gap in the literature. As a result of the review conducted using the SPAR-4SLR protocol, the factors affecting consumer behavior in the gig economy were identified; the interrelationships among these factors were investigated through network analysis using VOSviewer and UCINET software. The study revealed that service quality and social influence are the most dominant factors; it also showed that some factors form certain cluster structures and that only study characteristics can affect whether a publication appears in an indexed journal or a proceedings book. The findings obtained as a result of the study were discussed, and theoretical and practical implications and future research directions were included. This study presents a comprehensive bibliometric analysis of research on the anchoring effect in the marketing and business literature. Publications from the Scopus database between 1987 and 2026 were selected, and keyword co-occurrence and clustering analyses were performed using VOSviewer. The findings show that the anchoring effect literature has undergone a thematic transformation over time. In the first period, research focused mainly on reference price formation and consumers' cognitive responses to initial price information. In this period, anchoring was treated mostly as a heuristic bias tested in laboratory settings. In the second period, studies shifted toward bargaining and negotiation processes, and the use of the first offer as a strategic anchor and the effects of this anchor on final decision-making were examined in detail. In addition, the interaction between loss aversion and anchoring became one of the prominent themes in this period. In the recent period, the anchoring effect has been integrated into broader application areas such as behavioral finance and contingent valuation. The role of price anchors in investment decisions, the biases created by the anchor effect in willingness-to-pay studies for public goods, and how anchoring mechanisms operate under dynamic market conditions are among the main research topics of this period. These findings reveal that the anchoring effect has ceased to be merely a cognitive bias; it is treated as a strategic tool in different contexts such as marketing, finance, and public policy.

Keywords: Anchoring Effect, Bibliometric Analysis, Marketing, Decision Making, VOSviewer

TUZ STRESİ ALTINDA YETİŞTİRİLEN MISIR (ZEA MAYS L.) BİTKİSİNDE HARDAL (SİNAPİS ALBA L.) EKSTRAKTININ BİYOKÜTLE, KLOROFİL VE BESİN ELEMENTİ İÇERİĞİNE ETKİSİ

Muvahhid KILIÇARSLAN

Arş. Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Ziraat Fakültesi
E-posta: muvahhidkilicarslan@isparta.edu.tr · ORCID: 0000-0002-4883-9054

ÖZET

Bu çalışmada, sera koşullarında yetiştirilen mısır (Zea mays L.) bitkisine farklı dozlarda (0, 50, 100, 200 ve 400 ppm) uygulanan hardal (Sinapis alba L.) ekstraktının, 50 mM NaCl tuz stresi ve kontrol koşullarında bitki gelişimi, biyokütle üretimi, klorofil yoğunluğu ve temel besin elementi içerikleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma, uygulamaların etkilerini karşılaştırmaya olanak sağlayacak şekilde tesadüf parselleri deneme desenine göre yürütülmüştür. Denemede tuz stresi koşulları ile farklı hardal ekstraktı dozlarının bitkisel gelişim ve fizyolojik özellikler üzerindeki etkileri birlikte değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, 50 mM NaCl uygulamasının incelenen parametreler üzerinde tek başına istatistiksel olarak sınırlı düzeyde farklılık oluşturduğunu, buna karşılık hardal ekstraktı uygulamalarının bitki gelişimi üzerinde daha belirgin bir etki meydana getirdiğini ortaya koymuştur. Yaş ve kuru ağırlık değerleri bakımından uygulamalar arasında önemli farklılıklar belirlenmiş ve en yüksek biyokütle değerleri 200 ppm hardal ekstraktı uygulamasında elde edilmiştir. Bu uygulamada yaş ağırlık 143,75 g bitki başına, kuru ağırlık ise 30,75 g bitki başına olarak belirlenmiştir. Özellikle 50-200 ppm arasındaki düşük ve orta dozların bitki gelişimini desteklediği, ekstrakt dozunun 400 ppm düzeyine yükseltilmesiyle ise bu olumlu etkinin azaldığı görülmüştür. Benzer şekilde, bitki boyu açısından da en yüksek değer 200 ppm uygulamasında 109,25 cm olarak saptanmıştır. Bu sonuçlar, hardal ekstraktının uygun dozlarda uygulanmasının mısır bitkisinin vejetatif gelişimini teşvik edebileceğini göstermektedir. Fizyolojik göstergeler değerlendirildiğinde, yaprakların klorofil yoğunluğunu ifade eden SPAD değerinin ve yaprak toplam azot (%N) içeriğinin de 200 ppm uygulamasında en yüksek seviyeye ulaştığı belirlenmiştir. Söz konusu uygulamada SPAD değeri 14,20, toplam azot içeriği ise %2,57 olarak ölçülmüştür. Bu durum, uygun dozda hardal ekstraktı uygulamasının fotosentetik kapasiteyle ilişkili göstergeler ve bitkinin azot beslenmesi üzerinde olumlu bir etki oluşturabileceğini düşündürmektedir. Bunun yanında, bitkilerin potasyum (%K) içerikleri de tuz stresi koşulları açısından değerlendirilmiş ve 50 mM NaCl uygulanan bitkilerde ortalama potasyum içeriğinin %1,36 olduğu belirlenmiştir. Hardal ekstraktı uygulamalarının, özellikle 100 ve 200 ppm dozlarında, tuz stresi altında bitkinin potasyum beslenmesinin korunmasına katkı sağladığı görülmüştür. Potasyumun bitkilerde hücre ozmotik dengesinin, su ilişkilerinin ve çeşitli fizyolojik süreçlerin düzenlenmesindeki rolü dikkate alındığında, bu sonuç hardal ekstraktının tuz stresi koşullarındaki bitki performansıyla ilişkili olabilecek bir beslenme etkisine işaret etmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, hardal ekstraktının etkisinin yalnızca dozdan bağımsız bir artış şeklinde gerçekleşmediği, belirli bir uygulama aralığında daha belirgin olduğu ve yüksek dozlarda bu olumlu etkinin zayıfladığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak, 50-200 ppm aralığında uygulanan hardal ekstraktının, 50 mM NaCl tuz stresi altında yetiştirilen mısır bitkisinde biyokütle üretimi, bitki boyu, klorofil yoğunluğu ve besin elementi içeriği gibi temel gelişim ve fizyolojik özellikleri desteklediği; buna karşılık 400 ppm düzeyindeki uygulamanın bu olumlu yanıtı sürdürmediği belirlenmiştir. Bu bulgular, hardal ekstraktının uygun dozlarda kullanıldığında tuz stresi altında mısır gelişimini destekleyebilecek potansiyel bir bitkisel biyostimülan olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mısır, Tuz Stresi, Hardal Ekstraktı, Biyostimülan, Besin Elementi

EFFECTS OF MUSTARD (SINAPIS ALBA L.) EXTRACT ON BIOMASS, CHLOROPHYLL, AND NUTRIENT CONTENT OF MAIZE (ZEA MAYS L.) GROWN UNDER SALT STRESS

Muvahhid KILIÇARSLAN

Res. Asst., Isparta University of Applied Sciences, Faculty of Agriculture
E-mail: muvahhidkilicarslan@isparta.edu.tr · ORCID: 0000-0002-4883-9054

ABSTRACT

This study investigated the effects of foliar applications of mustard (Sinapis alba L.) extract at different concentrations (0, 50, 100, 200, and 400 ppm) on the growth, biomass production, chlorophyll status, and essential nutrient composition of maize (Zea mays L.) grown under greenhouse conditions with and without 50 mM NaCl-induced salt stress. The experiment was conducted using a completely randomized design to evaluate the responses of maize plants to the combined effects of salinity and mustard extract application. The results indicated that the 50 mM NaCl treatment alone produced relatively limited statistically significant variation in the parameters examined, whereas mustard extract application resulted in more pronounced responses in plant growth and physiological attributes. Biomass production was particularly responsive to mustard extract concentration. The highest fresh and dry biomass values were recorded at 200 ppm, reaching 143.75 and 30.75 g per plant, respectively. The lower and intermediate extract concentrations, particularly those within the 50-200 ppm range, generally promoted plant growth, whereas the positive response diminished at 400 ppm. A similar pattern was observed for plant height, which reached its maximum value of 109.25 cm at 200 ppm mustard extract. These findings indicate that the growth-promoting effect of mustard extract was concentration-dependent rather than linearly increasing with application rate. Physiological measurements further supported this response pattern. The highest SPAD value, used as an indicator of leaf chlorophyll status, was recorded at 200 ppm (14.20), while the highest leaf total nitrogen concentration was also observed at this treatment, reaching 2.57%. The concurrent increase in chlorophyll-related measurements and leaf nitrogen concentration suggests that an appropriate concentration of mustard extract may contribute to improved physiological performance and nitrogen nutritional status under the conditions evaluated. Potassium concentration was also assessed in relation to salinity. Under 50 mM NaCl stress, the mean leaf potassium concentration was 1.36%, and mustard extract applications, particularly at 100 and 200 ppm, appeared to contribute to the maintenance of potassium status under saline conditions. Given the importance of potassium in osmotic regulation, water relations, and numerous physiological processes, the observed response may be relevant to the maintenance of plant performance under salt stress. Overall, the effects of mustard extract were strongly dependent on application concentration, with the most pronounced responses generally occurring at 100-200 ppm and the beneficial effect declining at the highest concentration tested. Thus, mustard extract applied within the 50-200 ppm range supported biomass accumulation, plant height, chlorophyll status, and nutrient-related characteristics of maize grown under 50 mM NaCl stress. Conversely, the 400 ppm treatment did not maintain the positive responses observed at lower concentrations. Collectively, these findings suggest that mustard extract has potential as a plant-derived biostimulant for supporting maize growth under saline conditions, although its effectiveness appears to depend critically on application concentration.

Keywords: Maize, Salt Stress, Mustard Extract, Biostimulant, Nutrient Content

GÜMÜLCİNELİ SEYYİD RECEP EFENDİ'NİN EL YAZMASI MUSHAFI ÇERÇEVESİNDE BATI TRAKYA'DA İSLAM KÜLTÜR VE İLİM MİRASI

Muzaffer İNNECİ

Dr., Mersin Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi Anabilim Dalı

E-posta: muzafferinneci@mersin.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6579-3369

ÖZET

Osmanlı Devleti'nin coğrafyadaki hâkimiyetinin sona ermesini müteakip Batı Trakya bölgesinde ikamet eden Müslüman-Türk azınlık, Yunanistan yönetimi altında hukukî ve siyasi açıdan azınlık statüsüne evrilmiş; bu durum söz konusu topluluğun birtakım sosyo-kültürel dezavantajlar ve sistematik kısıtlamalarla karşı karşıya kalmasına yol açmıştır. Tarihsel süreç boyunca maruz kalınan etnik, dinî ve kültürel baskılara, ayrıca sürdürülen yoğun kimlik mücadelesine rağmen, bölgedeki Türk-İslam varlığının entelektüel ve fikrî merkez üslerinden biri olan Gümülcine, İslam ilim, kültür ve medeniyetinin somut tezahürlerini günümüzde de güçlü bir şekilde muhafaza etmeyi sürdürmektedir. Bölgedeki tarihsel sürekliliğin, kültürel hafızanın ve ilmî canlılığın en nitelikli göstergelerinden birini, kuşkusuz kuşaktan kuşağa aktarılan ve günümüze ulaşan yazılı kültür mirası oluşturmaktadır. Bu çalışma, Gümülcine'li Seyyid Recep Efendi tarafından hicrî 1277 (milâdî 1860) tarihinde kaleme alınan ve Batı Trakya'nın yazılı İslam kültür mirasını gelecek nesillere taşıması bakımından müstesna bir değere sahip olan el yazması Kur'an-ı Kerim nüshasını merkeze almaktadır. Günümüzde Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi bünyesinde 2703 koleksiyon ve 458193 envanter numarası ile kayıt altında bulunan, aynı zamanda Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı'nın dijital veri tabanı üzerinden araştırmacıların erişimine sunulan söz konusu mushaf; kodikolojik, paleografik ve filolojik açılardan bütüncül bir incelemeye tabi tutulmaktadır. Araştırma kapsamında el yazması nüshanın cild, kâğıt, mürekkep gibi fizikî unsurları ve muhafaza durumu ile hat sanatının estetik nitelikleri detaylıca analiz edilmektedir. Bunun yanı sıra sure ve ayet taksimatındaki imla hususiyetleri, tezyinat özellikleri ve mushafın muhtelif sayfalarında yer alan derkenar notları (haşiye ve derkenarlar) analitik bir metodolojiyle ele alınmaktadır. Çalışmanın bir diğer temel boyutunu ise Türkiye Yazma Eserler Kurumu web portalındaki mevcut katalog tanıtım künyesinde tespit edilen birtakım yöntemsel ve maddi kataloglama hatalarının tashih edilmesi oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, eserin telifinden günümüze kadar geçen tarihsel süreçte söz konusu mushafla ilgili literatüre giren bazı yanlış bilgikörlükleri ve hatalı değerlendirmeler gerekçeleriyle birlikte düzeltilmektedir. Nihayetinde bu araştırma, Batı Trakya yazma eser literatürüne akademik ve metodolojik bir katkı sunmayı hedeflemekte; aynı zamanda Gümülcine'nin 19. yüzyılın ikinci yarısındaki ilmî, sanatsal ve entelektüel potansiyelini somut bir el yazması eser üzerinden görünür kılarak bölgesel kültür tarihine ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gümülcine, Trakya, Seyyid Recep Efendi, Mushaf, El yazması Kur'an

ISLAMIC CULTURAL AND SCHOLARLY HERITAGE IN WESTERN THRACE WITHIN THE CONTEXT OF SEYYID RECEP EFENDI OF KOMOTINI'S HANDWRITTEN QUR'AN MANUSCRIPT

Muzaffer İNNECİ

Dr., Mersin University, Faculty of Theology, Department of Basic Islamic Sciences, Division of Qur'an Recitation and Qira'at

E-mail: muzafferinneci@mersin.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6579-3369

ABSTRACT

Following the end of Ottoman rule in the region, the Muslim-Turkish minority residing in Western Thrace acquired the legal and political status of a minority under Greek administration; this situation led the community to face various socio-cultural disadvantages and systematic restrictions. Despite the ethnic, religious, and cultural pressures endured throughout history—and the intense struggle for identity—Komotini, a key intellectual and conceptual hub for the Turkish-Islamic presence in the region, continues to robustly preserve the tangible manifestations of Islamic scholarship, culture, and civilization to this day. Undoubtedly, the written cultural heritage—passed down through generations and surviving into the present—constitutes one of the most significant indicators of the region's historical continuity, cultural memory, and scholarly vitality. This study focuses on a manuscript copy of the Holy Quran penned by Seyyid Recep Efendi of Komotini (Gümülcine) in 1277 AH (1860 CE)—a work of exceptional value for transmitting Western Thrace's written Islamic cultural heritage to future generations. The manuscript in question—currently housed in the Kastamonu Manuscript Library (registered under collection number 2703 and inventory number 458193) and made accessible to researchers via the digital database of the Turkish Manuscript Institution—is subjected to a comprehensive analysis covering codicological, paleographic, and philological aspects. The research entails a detailed analysis of the manuscript's physical elements—such as its binding, paper, and ink—as well as its state of preservation and the aesthetic qualities of its calligraphy. Furthermore, orthographic features regarding the division of *surahs* and verses, decorative characteristics, and marginal notes found on various pages are examined using an analytical methodology. Another key aspect of the study involves correcting certain methodological and factual cataloging errors identified in the existing catalog entry on the Turkish Manuscripts Institution's web portal. Accordingly, the study rectifies—along with their underlying reasons—various misconceptions and erroneous assessments regarding the manuscript that have appeared in the literature since its creation. Ultimately, this research aims to make an academic and methodological contribution to the literature on Western Thrace's manuscript heritage; at the same time, it seeks to shed light on the region's cultural history by highlighting the scholarly, artistic, and intellectual potential of Komotini during the second half of the 19th century through the lens of a specific manuscript.

Keywords: Komotini, Thrace, Seyyid Recep Efendi, Mushaf, Handwritten Quran

BEYOND THE 50% BLEND LIMIT IN SUSTAINABLE AVIATION FUELS (SAF): A CRITICAL LITERATURE REVIEW ON TECHNICAL BARRIERS, MATERIAL INCOMPATIBILITIES, AND THE PATHWAY TO 100% SAF

Müberra Nur KILIÇARSLAN
Res. Asst., Konya Technical University
E-mail: mnkilicarslan@ktun.edu.tr · ORCID: 0000-0002-8514-1448

ABSTRACT

Sustainable Aviation Fuels (SAF) have emerged as one of the most critical strategic tools for achieving the aviation sector's net-zero carbon emissions target by 2050. Although several synthetic kerosene production pathways have been approved under the ASTM D7566 standard, their use as "drop-in" fuels is currently subject to blending limitations with conventional Jet A-1. The commonly applied 50% blending limit represents one of the key technical and regulatory constraints on the transition toward 100% SAF utilization. This study aims to comprehensively examine the fundamental technical, chemical, and material compatibility challenges underlying this limitation and to evaluate the solution approaches proposed in the literature for enabling higher SAF blending ratios and ultimately neat (100%) SAF utilization. A broad review of current peer-reviewed literature, together with relevant technical and standardization documents, was conducted to comparatively assess the molecular composition, physicochemical properties, and interactions with fuel-system materials of major synthetic fuel pathways approved under ASTM D7566, including Hydroprocessed Esters and Fatty Acids Synthetic Paraffinic Kerosene (HEFA-SPK), Fischer–Tropsch Synthetic Paraffinic Kerosene (FT-SPK), and Alcohol-to-Jet Synthetic Paraffinic Kerosene (ATJ-SPK). Particular attention was given to fuel properties such as aromatic content, density, viscosity, thermal stability, and lubricity, as well as their implications for fuel-system reliability and compatibility with existing aircraft infrastructure. The literature indicates that the lower aromatic content of many SAF types compared with conventional jet fuels can result in volumetric shrinkage of nitrile-butadiene rubber (NBR) elastomeric seals used in aircraft fuel systems, potentially leading to reduced sealing performance and increased leakage risks. In addition, differences in density and lubricity may contribute to increased wear, variations in fuel flow characteristics, and durability concerns in fuel injection and metering components. In this context, Synthetic Aromatic Kerosene (SAK) and other synthetic aromatic additives, cycloalkane-rich fuel formulations, and the development of next-generation fluorosilicone elastomers compatible with low-aromatic SAFs are evaluated as key approaches for overcoming the limitations associated with higher SAF blending ratios. Overall, the analysis demonstrates that the transition to 100% SAF requires more than advances in fuel production technologies. It necessitates an integrated assessment of fuel properties, material compatibility, engine and fuel-system performance, as well as standardization, certification, and regulatory requirements. The findings identify priority areas for future experimental research and regulatory development and contribute to the establishment of a technical roadmap for the safe and reliable adoption of 100% SAF in aviation.

Keywords: ASTM D7566, Blend Limits, Elastomer Compatibility, Sustainable Aviation Fuel (SAF), Synthetic Aromatics

TIMURLULAR DÖNEMİNDE KESH-ŞEHRISEBZ'IN ŞEHIR PLANLAMA İLKELERI VE TARIHÎ-KÜLTÜREL MIRASIN KORUNMASINDAKI ÖNEMI

Nafisa GİLMANOVA

Doç. Dr., Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi, Sanat Bilimleri Enstitüsü, Şehir Planlama ve Mimarlık Bölümü

E-posta: nafisagilmanova1965@gmail.com · ORCID: 0000-0003-4277-156X

ÖZET

Tarihî adı Kesh olan Şehrisebz, Orta Asya şehircilik tarihi içerisinde özel bir yere sahiptir. Emir Timur'un doğum yeri olması nedeniyle XIV. yüzyılın sonlarında Timurlu Devleti'nin en önemli siyasi, idari ve kültürel merkezlerinden biri hâline gelmiştir. Emir Timur tarafından başlatılan kapsamlı imar faaliyetleri sonucunda şehir yalnızca mimari açıdan yeniden şekillendirilmemiş, aynı zamanda idari, dinî, anıtsal, konut ve ticaret işlevlerini bütüncül bir sistem içerisinde birleştiren gelişmiş bir şehir planlama modeli oluşturulmuştur. Bu çalışmanın amacı, Timurlular döneminde Kesh–Şehrisebz'in şehir planlama anlayışını incelemek ve bu planlama ilkelerinin günümüzde tarihî ve kültürel mirasın korunması açısından taşıdığı önemi değerlendirmektir. Araştırma; arkeolojik bulgular, tarihî kronikler, mimarlık tarihi çalışmaları ve kentin plan şemasına ilişkin karşılaştırmalı analizlere dayanmaktadır. Çalışmada özellikle tarihî merkezin mekânsal organizasyonu, işlevsel bölgeleme sistemi ile anıtsal mimari yapılar ve kent planı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonuçları, Emir Timur döneminde gerçekleştirilen yeniden inşa faaliyetlerinin yalnızca anıtsal yapıların inşasından ibaret olmadığını, aksine bütüncül ve sistematik bir şehir planlama programının uygulandığını göstermektedir. Kentin kuzeydoğu kesimi, Ak Saray Sarayı'nın merkezde yer aldığı idari ve saray bölgesi olarak düzenlenirken; güneydoğu kesimi Dorut Tilovat ve Dorus Saodat mimari kompleksleriyle temsil edilen dinî ve hanedan anıt alanı hâline getirilmiştir. Konut mahalleleri, zanaatkâr bölgeleri, çarşılar, sulama sistemi, savunma surları ve kamusal alanlar ise iki ana caddenin Çorsu Çarşısı'nda kesiştiği bütünleşik bir kentsel yapı oluşturmuştur. Bu planlama anlayışı, siyasi otoriteyi, dinî sembolizmi, ekonomik faaliyetleri ve toplumsal yaşamı tek bir mekânsal kompozisyon içerisinde birleştiren gelişmiş bir Orta Çağ şehircilik modelini yansıtmaktadır. Araştırma ayrıca, doğal afetler, savaşlar ve sonraki dönemlerde gerçekleştirilen yeniden yapılanmalara rağmen Şehrisebz'in tarihî plan şemasının büyük ölçüde korunduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, günümüzde hızla artan kentleşme, tarihî merkezde gerçekleştirilen modern yapılaşmalar ve geleneksel mimari çevrede meydana gelen değişimler, kentin özgün tarihî dokusunu ve kültürel peyzaj bütünlüğünü tehdit etmektedir. Sonuç olarak, Timurlular dönemine ait Kesh-Şehrisebz şehir planlama modeli Orta Asya Orta Çağ şehircilik tarihinin en seçkin örneklerinden birini oluşturmaktadır. Bu planlama ilkelerinin ayrıntılı olarak incelenmesi, tarihî kentlerin korunmasına yönelik bilimsel yaklaşımların geliştirilmesi ve mimari-kültürel mirasın sürdürülebilir biçimde gelecek kuşaklara aktarılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Emir Timur, Şehrisebz, Timurlu şehirciliği, Mimari miras, Tarihî peyzaj

URBAN PLANNING PRINCIPLES OF TIMURID KESH-SHAKHRISABZ AND THEIR SIGNIFICANCE FOR THE PRESERVATION OF HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE

Nafisa GİLMANOVA

Assoc. Prof. Dr., Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, Institute of Art Studies, Department of Urban Planning and Architecture
E-mail: nafisagilmanova1965@gmail.com · ORCID: 0000-0003-4277-156X

ABSTRACT

Shakhrisabz, historically known as Kesh, occupies a unique position in the urban planning history of Central Asia. As the birthplace of Amir Temur, it became one of the principal political, administrative, and cultural centers of the Timurid Empire during the late fourteenth century. The large-scale construction program initiated by Amir Temur transformed the city into a representative capital and introduced an advanced model of urban planning based on the integration of administrative, religious, memorial, residential, and commercial functions. The purpose of this study is to examine the urban planning concept of Timurid Kesh-Shakhrisabz and to evaluate its significance for the preservation of historical and cultural heritage under contemporary conditions. The research is based on a comprehensive analysis of archaeological evidence, historical chronicles, architectural studies, and comparative investigations of the city's planning structure. Particular attention is paid to the spatial organization of the historical center, the functional zoning of urban districts, and the relationship between monumental architecture and the overall city layout. The study demonstrates that the reconstruction of Shakhrisabz under Amir Temur represented a systematic urban planning program rather than a collection of individual construction projects. The northeastern sector of the city was developed as the administrative and palace center dominated by the monumental Ak Saray Palace, while the southeastern district became the religious and dynastic memorial zone represented by the Dorut Tilovat and Dorus Saodat architectural ensembles. Residential quarters, craft districts, marketplaces, irrigation facilities, defensive walls, and public spaces formed an integrated urban environment connected by two principal streets intersecting at the Chorsu market, which served as the compositional and commercial center of the city. Such an arrangement reflects a highly developed approach to medieval urban planning that combined political authority, religious symbolism, economic activity, and public life within a unified spatial framework. The research further reveals that the historical planning structure of Shakhrisabz has largely survived despite centuries of natural disasters, military conflicts, and later reconstructions. However, rapid urbanization, modern construction within the historic center, and changes to the traditional architectural environment increasingly threaten the authenticity and integrity of the city's historical landscape. These processes have altered long-established spatial relationships and reduced the preservation of the original urban fabric. The findings confirm that the Timurid urban planning concept of Kesh-Shakhrisabz represents one of the most outstanding examples of medieval city planning in Central Asia. Understanding its planning principles provides an important scientific basis for developing sustainable strategies aimed at preserving historical cities and protecting their architectural and cultural heritage for future generations.

Keywords: Amir Temur, Shakhrisabz, Timurid urban planning, Architectural heritage, Historical landscape

MODERN TEHDITLER GERÇEKLIĞINDE AZERBAYCAN'IN ASKERÎ EĞITIM STRATEJISI

Naiba ŞAMŞİYEVA

Öğr. Gör., Azerbaycan Milli Savunma Üniversitesi, Haydar Aliyev Askerî Enstitüsü
E-posta: naibashamshiyeva04@gmail.com · ORCID: 0009-0002-2078-3332

ÖZET

Sunulan bu bilimsel makale, modern jeopolitik dinamikler, teknolojik dönüşüm ve değişen askerî-stratejik paradigma ışığında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin askerî eğitim stratejisinin oluşumu, savaş sonrası dönemdeki kurumsal yeniden yapılanma süreçleri ve gelecekteki gelişim perspektiflerinin kapsamlı bir analizine adanmıştır. Çalışmada, 1991 yılından itibaren başlayan milli ordu yapılanması bağlamında askerî eğitimin aşamalı gelişimi, Sovyet döneminden kalma kalıplaşmış eğitim anlayışından uzaklaşılması ve 1994 yılından itibaren NATO'nun "Barış İçin Ortaklık" programı çerçevesinde başlatılan uluslararası entegrasyon süreçleri retrospektif analitik bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Çalışmada özellikle 2020 İkinci Karabağ Savaşı'nda ve sonrasındaki lokal operasyonlarda elde edilen muharebe tecrübesi, insansız hava araçlarının (İHA) yaygın kullanımı, siber operasyonlar ve ağ merkezli harp unsurlarının askerî eğitim sistemine kazandırdığı konsept yenilikler ayrıntılı olarak incelenmektedir. Araştırma sürecinde ele alınan temel konular arasında, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 5 Mart 2022 tarihli Kararnamesi ile Milli Savunma Üniversitesi'nin (MSÜ) kurulması ve böylece askerî eğitimin tüm kademelerini (askerî liseler, meslek yüksekokulları, lisans, lisansüstü ve doktora) kapsayan merkezi bir yönetim modeline geçilmesi yer almaktadır. Makalede, kardeş Türk Silahlı Kuvvetleri'nin eğitim modelinin adaptasyonu ile NATO Askerî Eğitimi Geliştirme Programı (DEEP) çerçevesinde yürütülen müfredat reformları, öğretim kadrosunun mesleki gelişimi ve STANAG 6001 standartlarına uygun yabancı dil eğitimi detaylı bir şekilde analiz edilmektedir. Ayrıca eğitim sürecinin dijitalleştirilmesi, e-öğrenme yönetim sistemlerinin (LMS), XR (artırılmış ve sanal gerçeklik) simülasyonlarının uygulanması, siber savunma modüllerinin genişletilmesi ve subay yetiştirilmesinde disiplinlerarası yaklaşımın (yönetim, uluslararası askerî hukuk, stratejik iletişim ve tarih) rolü özel olarak vurgulanmaktadır. Metodolojik açıdan sistem analizi, karşılaştırmalı hukuk, tarihsel-karşılaştırmalı ve içerik analizi yöntemlerine dayanan araştırmanın bilimsel yeniliği; savaş sonrası askerî eğitim stratejisinin yapay zekâ, simülasyon teknolojileri ve etik ilkeleri kapsayan disiplinlerarası, bütüncül bir güvenlik modeli çerçevesinde kavramsallaştırılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmanın nihai sonucu, MSÜ'nün kurulmasının askerî eğitimin tek bir stratejik merkezden yönetilmesini sağladığını, sistemi rekabetçi ve yenilikçi bir ekosisteme dönüştürdüğünü göstermektedir. Yazar tarafından sunulan bilimsel ve pratik öneriler arasında; yapay zekânın temelleri, veri analitiği ve siber savunma derslerinin tüm eğitim kademelerinde zorunlu hale getirilmesi, otonom silah sistemlerinin yönetiminde "döngüde insan" (human-in-the-loop) ve "açıklanabilir yapay zekâ" (XAI) etik ilkelerine uyulması yer almaktadır. Bununla birlikte, XR ve taktik simülasyon merkezlerinin bölgesel eğitim kurumları arasında dengeli bir şekilde birleştirilmesi ve sosyal bilimlerin askerî-taktik oyunlaştırma platformlarıyla çapraz entegrasyonunun sağlanması tavsiye edilmektedir. Bu reformlar, milli güvenliğin ve devlet egemenliğinin uzun vadeli garantisi olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Askerî eğitim sistemi, Milli Savunma Üniversitesi, NATO DEEP programı, Savaş sonrası reformlar, Dijital dönüşüm, Disiplinlerarası yaklaşım

AZERBAIJAN'S MILITARY EDUCATION STRATEGY IN THE REALITY OF MODERN CHALLENGES

Naiba ŞAMŞİYEVA

Lecturer, National Defense University of Azerbaijan, Heydar Aliyev Military Institute
E-mail: naibashamshiyeva04@gmail.com · ORCID: 0009-0002-2078-3332

ABSTRACT

This scientific article is devoted to a comprehensive analysis of the formation, post-war institutional restructuring processes, and future development prospects of the military education strategy of the Republic of Azerbaijan against the backdrop of modern geopolitical dynamics, technological transformation, and evolving military-strategic paradigms. From a retrospective analytical perspective, the study examines the phased development of military education within the context of national army building since 1991, the departure from dogmatic Soviet-era training patterns, and the international integration processes initiated under NATO's "Partnership for Peace" program since 1994. The work thoroughly explores the conceptual innovations introduced into the military education system by the combat experience gained during the 2020 Second Karabakh War and subsequent localized counter-terrorism operations, including the mass employment of Unmanned Aerial Vehicles (UAVs), cyber operations, and network-centric warfare elements. The main issues addressed during the research include the establishment of the National Defense University (NDU) by the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan dated March 5, 2022, thereby transitioning to a centralized management model encompassing all levels of military education (military high schools, colleges, undergraduate, graduate, and postgraduate studies). The article provides a detailed analysis of the adaptation of the Turkish Armed Forces' education model and the curriculum reforms, pedagogical staff development, and STANAG 6001-compliant foreign language training carried out within the framework of NATO's Defence Education Enhancement Programme (DEEP). Furthermore, emphasis is placed on the digitalization of the educational process, the implementation of Learning Management Systems (LMS), Extended Reality (XR) simulations, the expansion of cyber defense modules, and the role of a multidisciplinary approach (management, international military law, strategic communication, and history) in officer training. Methodologically grounded in systemic analysis, comparative-legal, historical-comparative, and content analysis methods, the scientific novelty of the study lies in the conceptualization of the post-war military education strategy within a multidisciplinary, integrative security model that encompasses artificial intelligence, simulation technologies, and ethical frameworks. The final conclusion of the research demonstrates that the establishment of the NDU has ensured the centralized strategic management of military education, transforming the system into a competitive and innovative ecosystem. Based on the findings, the author proposes practical recommendations, including the universal (mandatory) integration of fundamentals of artificial intelligence, data analytics, and cyber defense courses across all educational tiers, as well as adherence to "human-in-the-loop" (HITL) and "Explainable AI" (XAI) ethical principles in operating autonomous weapon systems. Additionally, the unified distribution of XR and tactical simulation centers among regional educational institutions and the cross-integration of social sciences with military-tactical gamification platforms are recommended. These reforms are evaluated as essential prerequisites for ensuring long-term national security and state sovereignty.

Keywords: Military education system, National Defense University, NATO DEEP program, Post-war reforms, Digital transformation, Multidisciplinary approach

BÜYÜK BRİTANYA PARLAMENTOSUNUN VE SİYASAL SİSTEMİNİN EVRİMİNDE PARTİLERİN ROLÜ

Nargiz RASULOVA

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Gence Bölümü
E-posta: nararasulova@bk.ru · ORCID: 0009-0003-8622-5605

ÖZET

Bu çalışma, XVII.yüzyılın sonlarından XIX. yüzyılın sonlarına kadar Büyük Britanya'daki siyasal parti sisteminin tarihsel gelişimini ele almakta ve özellikle Whig ve Tory gruplarının giderek daha kurumsallaşmış siyasal partilere dönüşümüne odaklanmaktadır. Çalışmada, modern Britanya parti sisteminin ortaya çıkışının tek bir anayasal değişikliğin sonucu olmadığı; aksine monarşi ile Parlamento arasındaki ilişkilerin değişimi, parlamenter yönetimin gelişimi, aristokrasinin siyasal etkisi, seçim reformları ve daha geniş toplumsal dönüşümler tarafından şekillenen uzun süreli bir süreç olduğu ileri sürülmektedir. XVIII. yüzyıl bu sürecin önemli bir aşamasını oluşturmuştur. 1688–1689 Şanlı Devrimi, monarşik otoriteye yönelik önemli anayasal sınırlamalar getirmiş olsa da mutlak veya yarı mutlak monarşik uygulamalardan parlamenter yönetime geçiş aşamalı bir biçimde gerçekleşmiştir. III. William ve Anne'nin hükümdarlıkları döneminde Whig ve Tory grupları siyasal yaşamda giderek daha önemli aktörler hâline gelmiş; ancak örgütlenme, ideolojik bütünlük, seçim yapıları ve seçmenlerle ilişkiler bakımından modern siyasal partilerden hâlâ farklılık göstermişlerdir. Çalışmada ayrıca Aydınlanma düşünürleri ve siyasal yazarların parti siyasetinin çağdaşları tarafından yorumlanmasındaki rolü incelenmektedir. George Savile, Halifax Markisi, Jonathan Swift, Joseph Addison, Daniel Defoe ve Henry St. John, Vikont Bolingbroke'un eserleri, siyasal partizanlığın toplumsal bölünmenin, hizip çatışmasının ve özel çıkarların takip edilmesinin bir kaynağı olarak sıklıkla eleştirildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, söz konusu düşünürlerin değerlendirmeleri, siyasal muhalefetin anayasal yönetimin önemli bir unsuru olduğuna yönelik anlayışın giderek geliştiğini de ortaya koymaktadır.Özellikle Bolingbroke'un örgütlü muhalefete ilişkin değerlendirmeleri, parlamenter muhalefet kavramının düşünsel gelişimine katkıda bulunmuştur. Çalışmada ayrıca 1832, 1867 ve 1884–1885 Reform Yasaları ile yerel yönetim, seçimlerin yürütülmesi, gizli oy ve parti örgütlenmesinde meydana gelen değişimler çerçevesinde XIX.yüzyılda Britanya parti sisteminin dönüşümü incelenmektedir. Bu reformlar seçmen kitlesini genişletmiş, seçim temsilinin yapısını değiştirmiş, parti örgütlerini güçlendirmiş ve aristokratik parlamento hiziplerinden modern kitle temelli siyasal partilere geçiş sürecine katkıda bulunmuştur.Sonuç olarak, Büyük Britanya'da siyasal parti sisteminin oluşumu; anayasal gelişme, parlamenter siyaset, seçim reformu, toplumsal değişim ve siyasal muhalefetin kurumsallaşmasını birbirine bağlayan uzun süreli ve çok boyutlu bir tarihsel süreç olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal partiler, Britanya Parlamentosu, Whigler, Toryler, Parlamenter sistem, Seçim reformları

THE ROLE OF POLITICAL PARTIES IN THE EVOLUTION OF THE BRITISH PARLIAMENT AND POLITICAL SYSTEM

Nargiz RASULOVA
Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Ganja Branch
E-mail: nararasulova@bk.ru · ORCID: 0009-0003-8622-5605

ABSTRACT

This study examines the historical development of the British political party system from the late seventeenth century to the end of the nineteenth century, with particular emphasis on the transformation of the Whig and Tory factions into more institutionalized political parties. The study argues that the emergence of the modern British party system was not the result of a single constitutional change but rather a prolonged process shaped by the changing relationship between the monarchy and Parliament, the development of parliamentary government, aristocratic political influence, electoral reforms, and broader social transformations. The eighteenth century represented a crucial stage in this process. Although the Glorious Revolution of 1688–1689 established important constitutional limitations on monarchical authority, the transition from absolute or semi-absolute monarchical practices to parliamentary government occurred gradually. During the reigns of William III and Anne, Whig and Tory groups became increasingly significant actors in political life, although they still differed from modern political parties in terms of organization, ideological coherence, electoral structures, and relations with voters. The study also analyzes the role of Enlightenment thinkers and political writers in the contemporary interpretation of party politics. The writings of George Savile, Marquess of Halifax, Jonathan Swift, Joseph Addison, Daniel Defoe, and Henry St. John, Viscount Bolingbroke, demonstrate that political partisanship was frequently criticized as a source of social division, factional conflict, and the pursuit of private interests. At the same time, their discussions reveal an increasing recognition of political opposition as an important component of constitutional government. In particular, Bolingbroke's reflections on organized opposition contributed to the intellectual development of the concept of parliamentary opposition. The study further examines the nineteenth-century transformation of the British party system through the Reform Acts of 1832, 1867, and 1884–1885, as well as changes in local government, electoral administration, secret voting, and party organization. These reforms expanded the electorate, altered electoral representation, strengthened party organizations, and contributed to the transition from aristocratic parliamentary factions toward modern mass-based political parties. Overall, the formation of the British political party system is interpreted as a long-term and multidimensional process connecting constitutional development, parliamentary politics, electoral reform, social change, and the institutionalization of political opposition.

Keywords: Political parties, British Parliament, Whigs, Tories, Parliamentary system, Electoral reforms

GENCE VE BALKAN ÇÖMLEKÇİLİK GELENEKLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Narmin ALİYEVA*, Ayten ELİSKENDEROVA

Araştırmacı, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Gence Bölümü
*Sorumlu yazar · E-posta: narminaliyeva573@gmail.com · ORCID: 0009-0003-4508-7306

ÖZET

Bu çalışmada, Gence ve Balkan Yarımadası çömlekçilik gelenekleri tarihsel gelişim süreçleri, üretim teknolojileri, kullanılan hammaddeler, kap biçimleri, bezeme özellikleri ve kullanım alanları açısından karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Seramik, yerleşik yaşamın gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan önemli teknolojik yeniliklerden biri olmasının yanı sıra, toplumların ekonomik yapısı, teknolojik bilgi düzeyi ve kültürel birikimi hakkında önemli bilgiler sunan arkeolojik buluntu gruplarından biridir. Bu nedenle seramiklerin incelenmesi, yalnızca üretim teknolojilerinin değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel değişimlerin de anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Araştırmanın temel materyalini Güney Kafkasya ve Balkanlar'daki arkeolojik kazılardan elde edilen seramik buluntuları ile konuya ilişkin ulusal ve uluslararası bilimsel yayınlar, monografiler ve arkeolojik raporlar oluşturmaktadır. Çalışmada literatür taraması, karşılaştırmalı analiz ve tarihsel değerlendirme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Balkanlar'da seramik üretiminin Neolitik Dönem'de tarımın, kalıcı yerleşimlerin ve üretim ekonomisinin gelişmesiyle birlikte yaygınlaştığı görülmektedir. Erken Neolitik Dönem'de Kuzey Yunanistan'da ortaya çıkan çömlekçilik geleneği, daha sonra Vardar ve Struma vadileri üzerinden Makedonya, Bulgaristan, Sırbistan ve Balkanların iç kesimlerine yayılmıştır. Bununla birlikte, farklı yerleşimlerde yerel çevresel koşullar ve toplumsal ihtiyaçlara bağlı olarak özgün üretim ve bezeme özellikleri gelişmiştir. Gence ve çevresindeki seramik geleneğinin Neolitik Dönem'e kadar uzandığı ve bölgedeki en erken örneklerin MÖ VIII–VII. binyıllara tarihlendiği belirlenmektedir. Neolitik Dönem seramikleri Güney Kafkasya'nın diğer yerleşimleriyle benzer özellikler göstermekle birlikte, yerel üretim özelliklerini de yansıtmaktadır. Son Tunç ve Erken Demir Çağı'nda geometrik bezemelerin yanı sıra figürlü seramiklerin de ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle Gence yakınlarındaki 84 numaralı kurganda bulunan ve üzerinde iki deve figürü yer alan seramik kap, bölgenin özgün arkeolojik buluntuları arasında değerlendirilmektedir. Orta Çağ'da her iki bölgede seramik üretimi teknik ve biçimsel açıdan daha da çeşitlenmiştir. Balkanlarda Bizans etkisiyle sırlı sgraffito seramikler gelişirken, Gence'de sırlı ve sırsız seramik üretimi birlikte devam etmiştir. Gence'deki sırlı seramiklerde geometrik ve bitkisel motiflere yer verilmiş, sırsız seramikler ise daha çok depolama ve mutfak ihtiyaçlarına yönelik üretilmiştir. Karşılaştırmalı değerlendirme, Gence ve Balkan çömlekçilik geleneklerinin farklı tarihsel ve kültürel koşullar içerisinde gelişmesine rağmen, üretim teknolojisi, kap biçimleri ve bezeme anlayışı bakımından ortak özellikler taşıdığını göstermektedir. Bu çerçevede Gence ve Balkan seramiklerinin birlikte incelenmesi, Güney Kafkasya ile Balkanlar arasındaki tarihsel ve kültürel etkileşimlerin değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gence, Balkanlar, Çömlekçilik, Seramik, Kültürel miras

THE HISTORICAL DEVELOPMENT OF POTTERY TRADITIONS IN GANJA AND THE BALKANS

Narmin ALİYEVA*, Ayten ELİSKENDEROVA

Researcher, Azerbaijan National Academy of Sciences, Ganja Branch
*Corresponding author · E-mail: narminaliyeva573@gmail.com · ORCID: 0009-0003-4508-7306

ABSTRACT

This study comparatively examines the pottery traditions of Ganja and the Balkan Peninsula in terms of their historical development, production technologies, raw materials, vessel forms, decorative features, and areas of use. In addition to being one of the important technological innovations that emerged with the development of sedentary life, ceramics constitute an important group of archaeological finds that provides valuable information about the economic structure, technological knowledge, and cultural accumulation of societies. Therefore, the study of ceramics contributes not only to understanding production technologies but also to interpreting social and cultural transformations. The main materials of the study consist of ceramic finds unearthed during archaeological excavations in the South Caucasus and the Balkans, as well as national and international scholarly publications, monographs, and archaeological reports related to the subject. Literature review, comparative analysis, and historical evaluation methods were employed in the research. In the Balkans, pottery production became widespread during the Neolithic Period with the development of agriculture, permanent settlements, and a productive economy. The pottery tradition that emerged in Northern Greece during the Early Neolithic subsequently spread through the Vardar and Struma valleys toward Macedonia, Bulgaria, Serbia, and the interior regions of the Balkans. Nevertheless, individual settlements developed distinctive production and decorative characteristics depending on local environmental conditions and social needs. The pottery tradition in and around Ganja dates back to the Neolithic Period, with the earliest examples in the region being dated to the 8th–7th millennia BCE. During the Late Bronze and Early Iron Ages, both geometrically decorated and figural ceramics became prominent. In the Middle Ages, ceramic production in both regions became increasingly diverse in terms of technology and form. While glazed sgraffito ceramics developed in the Balkans under Byzantine influence, both glazed and unglazed ceramic production continued in Ganja. Geometric and vegetal decorations were widely used, while vessel types diversified according to different functional purposes. The comparative evaluation demonstrates that although the pottery traditions of Ganja and the Balkans developed under different historical and cultural conditions, they shared common characteristics in terms of production technologies, vessel forms, and decorative approaches. In this context, the joint examination of Ganja and Balkan ceramics contributes to a better understanding of the historical and cultural interactions between the South Caucasus and the Balkans.

Keywords: Ganja, Balkans, Pottery, Ceramics, Cultural heritage

SONA TEYMURBEYLİ'NİN NESİR YARATICILIĞI

Natavan İBRAHİMOVA

Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nahçıvan Bölümü, Nahçıvan
E-posta: natavanibr.va777@gmail.com · ORCID: 0009-0000-8145-5717

ÖZET

Bu makale, Nahçıvan edebiyat ortamının saygın temsilcilerinden, son on yılda düzyazı çalışmalarına başlayan güçlü bir düzyazı ustası olan Sona Teymurbeyli-Rahimli'nin eserlerine adanmıştır. Sona Hanım, üslubu ve imzasıyla sadece Nahçıvan'da değil, Azerbaycan sınırları içinde de tanınan sanatçılardan biridir. Sona Teymurbeyli-Rahimli, sadece Nahçıvan düzyazı yaratıcılığının zenginleşmesine değil, aynı zamanda Azerbaycan edebiyat ortamındaki düzyazının zenginleşmesine de değerli katkılarda bulunmuştur. Son yıllarda yazdığı eşsiz eserleriyle, sadece şiirimizi değil, Nahçıvan'daki düzyazı alanını da zenginleştirmek için büyük çaba sarf etmiştir. Sona Hanım, yazdığı düzyazı örnekleriyle Nahçıvan edebiyat ortamına canlanma ve yenilik getirmektedir. İnsanların ruhunu besleyen, insanların ruhundan ve kanından gelen düzyazı örnekleri yaratarak düzyazımızı geliştirmektedir. Onu aşkın düzyazı kitabının yazarı Sona Hanum, düzyazının ana türlerine değinen ve bu türde de parlak örnekler yaratan bir şair-yazardır. Yazarın bir diğer önemli düzyazı kitabı ise "İlahi Adalet"tir. İlahi Adalet, 2020 yılında "Ajami" Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Kitap, yazarın aynı adlı romanını, kısa öykülerini ve farklı yaş grupları için acıma öykülerini içermektedir. Yazarın romanı didaktik bir temaya adanmış olsa da, kitapta yer alan öyküler ve kısa öyküler aile ve günlük yaşam konularını ele almaktadır. Sona Mammadhuseyn gizi Teymurbeyli, 1959 yılında Azerbaycan'ın kadim topraklarından biri olan Babek bölgesinin Nehram köyünde doğmuştur. Kariyerine 1976 yılında 2 numaralı okulun kütüphane müdürü olarak başlayan Sona Teymurbeyli-Rahimli, "İntikam", "Haram Tike", "Elin Qeyratli Oglu", "Göz Yağı" gibi özgün öyküleri ve "İlahi Adalet" kitabında yer alan, çocuklar için yazdığı eğitici öykülerden "Alma Oğrusu" ile okuyucularının kalplerine dokunan, ruhlarını rahatlatan ve okuyucuya estetik bir zevk aşılayan eserler ortaya koymuştur. "Alma Oğrusu" öyküsünde yazar, kendi özgün prototipini yaratmıştır. Geniş bir yaratıcı yelpazeye sahip Sona Teymurbeyli-Rahimli'nin yaratıcılığı, zengin edebi mirasımızın zenginleştirilmesine büyük katkılar sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sona Teymurbeyli, Düzyazı, Düzyazı yazarı, Nahçıvan, Edebi çevre, İlahi adalet

SONA TEYMURBEYLI'S PROSE CREATIVITY

Natavan İBRAHİMOVA

Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch, Nakhchivan
E-mail: natavanibr.va777@gmail.com · ORCID: 0009-0000-8145-5717

ABSTRACT

The article is dedicated to the creativity of Sona Teymurbeyli-Rahimli, a respected representative of the Nakhchivan literary environment, a strong prose master who began her prose creativity in the last decade. Sona khanum is one of the artists known not only in Nakhchivan, but even within the borders of Azerbaijan with her style and signature. Sona Teymurbeyli-Rahimli made valuable contributions not only to the enrichment of Nakhchivan prose creativity, but also to the enrichment of prose in the Azerbaijani literary environment. With her unique works written in recent years, she has made great efforts not only in enriching our poetry, but also in enriching the prose field in Nakhchivan. Sona khanum brings revival and innovation to the Nakhchivan literary environment with the prose examples she writes. She develops our prose by creating prose examples that nourish the souls of people and come from the soul and blood of the people. Sona Khanum, the author of more than ten prose books, is a poetess-writer who addresses the main genres of prose and has created brilliant examples in this genre as well. Another notable prose book by the author is "Divine Justice". Divine Justice was published in 2020 by the "Ajami" Publishing-Printing Union. The book includes the author's novel of the same name, short stories, and stories of pity for different age groups. Although the author's novel is dedicated to a didactic theme, the stories and short stories included in the book are on the subject of family and everyday life. Sona Mammadhuseyn gizi Teymurbeyli was born in 1959 in the village of Nehram, Babek region, one of the ancient lands of Azerbaijan. She began her career in 1976 as the head of the library at school No. 2. The unique stories of the poet-narrator "Retribution", "Haram tikə", "Elin geyratli oğlu", "Göz yağı" (The Brave Son of the Nation), which are included in the book "Divine Justice", and the instructive stories "Alma oğrusu" (The Apple Thief), which she wrote for children, touch the hearts of her readers, relax their souls, and instill aesthetic pleasure in the reader. In the story of the Apple Thief, the author has created her own prototype. The creativity of Sona Teymurbayli-Rahimli, who has a wide creative range, has made extensive contributions to the enrichment of our prose, her rich heritage.

Keywords: Sona Teymurbayli, Prose, Prose writer, Nakhchivan, Literary environment, Divine justice

SOCIAL DETERMINANTS INFLUENCING EDUCATIONAL PARTICIPATION AMONG PERSONS WITH DISABILITIES

Nayab PARVEEN

National Institute of Educational Planning and Administration (NIEPA), Department of Educational Policy, New Delhi, India

E-mail: nayab@niepa.ac.in · ORCID: 0009-0008-4749-9888

ABSTRACT

Educational participation is a fundamental human right and a prerequisite for achieving social inclusion, equity, and sustainable development. Despite significant international commitments under the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (UNCRPD), Sustainable Development Goal 4 (SDG 4), and national disability policies, persons with disabilities continue to experience substantial disparities in access to and participation in education. These disparities are shaped not only by individual impairments but also by a complex interplay of social, economic, cultural, and institutional factors. The purpose of this paper is to examine the social determinants influencing educational participation among persons with disabilities and to provide a comprehensive understanding of how these determinants affect access, retention, progression, and educational achievement across different educational settings. The study employs a descriptive research methodology, drawing upon evidence from published scholarly literature, policy reports, and international documents to describe and interpret the major factors affecting educational participation. Data were collected from secondary sources, including peer-reviewed journal articles indexed in Scopus, Web of Science, ERIC, and Google Scholar, as well as reports published by UNESCO, the World Health Organization (WHO), UNICEF, the World Bank, and national government agencies. The collected literature was reviewed, organized, and synthesized using descriptive analysis to identify recurring themes and patterns related to educational participation among persons with disabilities. The findings reveal that educational participation is strongly influenced by multiple social determinants, including poverty, household income, parental education, gender, place of residence, cultural beliefs, stigma and discrimination, family support, health status, access to assistive technologies, digital connectivity, transportation, physical accessibility of educational institutions, teacher preparedness, and the implementation of inclusive education policies. These determinants often interact to create cumulative disadvantages, particularly for learners living in rural areas, economically disadvantaged households, and socially marginalized communities. The review further indicates that inadequate institutional support, inaccessible learning environments, and negative societal attitudes continue to restrict meaningful participation despite legislative and policy reforms. The paper discusses the importance of adopting a multidimensional and rights-based approach to disability by recognizing that educational exclusion is primarily a consequence of social and environmental barriers rather than individual impairments. It concludes that improving educational participation requires coordinated action across the education, health, social welfare, and infrastructure sectors. Strengthening inclusive policies, enhancing institutional accessibility, investing in teacher capacity, expanding assistive technologies, and addressing socioeconomic inequalities are essential for creating equitable learning opportunities. The study provides a comprehensive overview of the social determinants affecting educational participation and offers evidence-based insights to inform future research, policy development, and inclusive educational practices.

Keywords: Social Determinants, Educational Participation, Persons with Disabilities, Inclusive Education

BALKAN ÜLKELERİNDE DİJİTAL HİZMET VERGİSİNİN UYGULANMAMASI BİR VERGİ POLİTİKASI TERCİHİ Mİ? OECD REFORMU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Nazlı DEMİRTAŞ

Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Akşehir İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü
E-posta: nazli.demirtas@selcuk.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9487-5179

ÖZET

Dijitalleşmenin ekonomik faaliyetler üzerindeki dönüştürücü etkisi, ülkelerin vergi sistemlerini yeniden değerlendirmelerini gerekli kılmıştır. Özellikle çok uluslu dijital işletmelerin fiziksel bir varlığa ihtiyaç duymaksızın farklı ülkelerde gelir elde edebilmesi, ekonomik faaliyetin gerçekleştiği ülke ile vergilendirme yetkisinin kullanıldığı ülkenin farklılaşmasına neden olmuştur. Bu durum, dijital ekonomiden elde edilen kazançların etkin ve adil biçimde vergilendirilmesine yönelik yeni politika arayışlarını beraberinde getirmiştir. Küresel düzeyde ortak bir çözümün oluşturulmasının zaman alması üzerine bazı ülkeler tek taraflı olarak Dijital Hizmet Vergisi uygulamasına yönelirken, birçok ülke bu vergiyi uygulamayı tercih etmemiştir. Dijital Hizmet Vergisine ilişkin ülkeler arasında ortaya çıkan bu farklılaşma, söz konusu vergiye yönelik politika tercihlerinin incelenmesini önemli hâle getirmektedir. Balkan ülkeleri de Dijital Hizmet Vergisinin sınırlı ölçüde benimsendiği ülke gruplarından biridir. Söz konusu ülkelerin Avrupa Birliği ile farklı düzeylerde bütünleşme içerisinde bulunmaları ve uluslararası vergi düzenlemelerine yönelik yaklaşımlarının farklılaşması, Balkan ülkelerini bu açıdan dikkat çekici bir inceleme alanı hâline getirmektedir. Bu çalışmanın amacı, Balkan ülkelerinde Dijital Hizmet Vergisinin uygulanmamasının bir vergi politikası eksikliği mi yoksa uluslararası vergi politikalarına uyum kapsamında benimsenen bir politika tercihi mi olduğunu değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda, Balkan ülkelerinin Dijital Hizmet Vergisine yönelik yaklaşımları; verginin uygulanma durumu, OECD'nin İki Sütunlu Çözümüne yönelik tutumları ve Avrupa Birliği üyelikleri esas alınarak karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Yapılan değerlendirmeler, Balkan ülkelerinde Dijital Hizmet Vergisinin uygulanmamasının farklı politika tercihleri bağlamında ele alınabileceğine işaret etmektedir. Bu kapsamda, Avrupa Birliği ile bütünleşme düzeyi, OECD öncülüğünde yürütülen çok taraflı çözüm arayışları söz konusu politika tercihlerinin açıklanmasında dikkate alınabilecek unsurlar arasında yer almaktadır. Özellikle ulusal düzeyde tek taraflı vergilendirme araçlarının benimsenmesi ile uluslararası düzeyde ortak bir çözümün beklenmesi arasındaki tercih, dijital ekonominin vergilendirilmesine yönelik politikaların şekillenmesinde önem taşımaktadır. Çalışma sonucunda, Balkan ülkelerinde Dijital Hizmet Vergisinin uygulanmamasının tek başına bir vergi politikası yetersizliğine işaret etmediği ve bu durumun ülkelerin uluslararası vergi politikalarına uyum süreçleri ile OECD'nin küresel vergi reformu çerçevesinde ele alınmasının daha uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Hizmet Vergisi, Dijital ekonomi, Balkan ülkeleri, OECD, Vergi politikası

IS THE NON-IMPLEMENTATION OF DIGITAL SERVICES TAX IN THE BALKAN COUNTRIES A TAX POLICY CHOICE? AN ASSESSMENT WITHIN THE FRAMEWORK OF THE OECD REFORM

Nazlı DEMİRTAŞ

Asst. Prof. Dr., Selçuk University, Akşehir Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Finance

E-mail: nazli.demirtas@selcuk.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9487-5179

ABSTRACT

The transformative impact of digitalization on economic activities has made it necessary for countries to reassess their tax systems. In particular, the ability of multinational digital businesses to generate revenue in different countries without a physical presence has led to a divergence between the country where the economic activity occurs and the country where the taxing authority is exercised. This situation has spurred the search for new policies aimed at the effective and fair taxation of income derived from the digital economy. As the development of a common global solution has taken time, some countries have unilaterally moved toward implementing a Digital Services Tax. In contrast, many others have chosen not to adopt this tax. This divergence among countries on the Digital Services Tax makes it important to examine policy preferences regarding it. The Balkan countries are among the groups of nations where the Digital Services Tax has been adopted to a limited extent. The fact that these countries are at different levels of integration with the European Union and have divergent approaches to international tax regulations makes the Balkan countries a particularly noteworthy area of study in this regard. The purpose of this study is to assess whether the non-implementation of the Digital Services Tax in Balkan countries stems from a failure in tax policy or reflects a policy choice intended to align with international tax policies. To this end, the Balkan countries' approaches to the Digital Services Tax are examined comparatively, based on the status of the tax's implementation, their stances toward the OECD's Two-Pillar Solution, and their European Union membership. The assessments indicate that the non-implementation of the Digital Services Tax in the Balkan countries can be analyzed within the context of different policy choices. In this context, the level of integration with the European Union and the OECD-led search for multilateral solutions are among the factors that can help explain these policy choices. In particular, the choice between adopting unilateral taxation tools at the national level and awaiting a common solution at the international level plays a significant role in shaping policies regarding the taxation of the digital economy. The study concludes that the non-implementation of the Digital Services Tax in Balkan countries does not, in and of itself, indicate a failure of tax policy; rather, this situation should be addressed within the context of these countries' processes of aligning with international tax policies and the OECD's global tax reform framework.

Keywords: Digital Services Tax, Digital economy, Balkan countries, OECD, Tax policy

AZERBAYCAN'İN ORTA GÜÇ STATÜSÜNÜN OLUŞUMU: JEOPOLİTİK STATÜ, DİŞ POLİTİKA DAVRANİŞİ VE BÖLGESEL ETKİ

Nazli YAQUBOVA
Arş. Gör., Nahçıvan Devlet Üniversitesi
E-posta: nazliyaqubova92@gmail.com · ORCID: 0009-0005-9162-2132

ÖZET

Bu çalışma, Azerbaycan'ın bağımsızlığını yeniden kazandığı 1991 yılından günümüze, özellikle de 2020 İkinci Karabağ Savaşı'nın ardından, uluslararası sistemde bir orta güç statüsüne nasıl yükseldiğini sorgulamaktadır. Uluslararası ilişkiler literatüründe orta güç kavramı uzun süre Kanada, Avustralya ya da Güney Kore gibi belirli bir ekonomik ve demografik eşiği aşmış devletler için kullanılmıştır. Oysa çok kutuplu düzene geçişin hızlandığı son on yılda, nüfus ve ekonomik hacim bakımından mütevazı kalan bazı devletlerin coğrafi konum, enerji kaynakları, bağlantısallık projeleri ve diplomatik beceri sayesinde ağırlıklarının üzerinde bir etki üretebildiği görülmektedir. Azerbaycan, Avrasya'da bu olgunun en belirgin örneklerinden biridir. Çalışmada orta güç statüsünün yalnızca maddi kapasiteye dayanan pozisyonel bir kategori olmadığı, davranışsal ve kimliksel boyutları da bulunan ve zaman içinde inşa edilen bir konum olduğu ileri sürülmektedir. Bu nedenle analiz üç boyut üzerine kurulmuştur: jeopolitik statü, dış politika davranışı ve bölgesel etki. Nitel tek vaka analizi yöntemiyle hazırlanan çalışmada resmî belgeler, uluslararası anlaşmalar, devlet başkanı açıklamaları ile Azerbaycan, Türkiye ve Batı literatüründeki ikincil kaynaklar birlikte değerlendirilmiştir. Bulgular, statünün üç aşamada şekillendiğini göstermektedir. 1994-2003 arasındaki ilk aşamada "Asrın Anlaşması" ve enerji diplomasisi ülkenin uluslararası sisteme eklemlenmesini sağlamıştır. 2003-2020 arasındaki ikinci aşamada Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı, Güney Gaz Koridoru ve Bakü-Tiflis-Kars demiryolu jeoekonomik bir altyapı oluşturmuş, Bağlantısızlar Hareketi üyeliğiyle dengeli dış politika kurumsal bir zemine oturmuştur. 2020 sonrasındaki üçüncü aşamada ise Karabağ zaferi, 2021 Şuşa Beyannamesi, 2023'te egemenliğin bütün topraklarda tesisi, 2024'te COP29'a ev sahipliği, 2025 Washington zirvesi ve Şubat 2026'da ABD ile imzalanan Stratejik Ortaklık Şartı, Azerbaycan'ı bölgesinde gündem belirleyen bir aktöre dönüştürmüştür. Azerbaycan'ın davranışında geleneksel orta güçlere özgü çok taraflılık ve ev sahipliği diplomasisi ile yükselen orta güçlere özgü stratejik özerklik arayışı iç içe geçmektedir. Bununla birlikte ekonominin hidrokarbon gelirlerine bağımlılığı, büyük güç rekabetinin yarattığı kırılganlıklar ve Ermenistan ile barışın henüz tam olarak kurumsallaşmamış olması, statünün sürdürülebilirliğini sınırlayan başlıca etkenlerdir. Çalışma, Azerbaycan'ın bugünkü konumunun en isabetli biçimde "yükselen bölgesel orta güç" kavramıyla açıklanabileceği sonucuna ulaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Orta güç, Jeopolitik ajans, Dış politika, Bölgesel etki

THE FORMATION OF AZERBAIJAN'S MIDDLE POWER STATUS: GEOPOLITICAL STATUS, FOREIGN POLICY BEHAVIOUR AND REGIONAL INFLUENCE

Nazli YAQUBOVA

Res. Asst., Nakhchivan State University
E-mail: nazliyaqubova92@gmail.com · ORCID: 0009-0005-9162-2132

ABSTRACT

This study examines how Azerbaijan has moved toward middle power status in the international system since regaining independence in 1991, and particularly after the Second Karabakh War of 2020. In International Relations scholarship, the concept of middle power has long been reserved for states such as Canada, Australia or South Korea, whose economic and demographic weight passes a recognisable threshold. Yet over the past decade, as the transition to a multipolar order has accelerated, a number of states with modest populations and economies have managed to exert influence beyond their size through geography, energy resources, connectivity projects and diplomatic skill. Azerbaijan is one of the clearest cases of this phenomenon in Eurasia. The article argues that middle power status is not simply a positional category grounded in material capabilities; it also has behavioural and identity-related dimensions and is constructed over time. The analysis is therefore organised around three dimensions: geopolitical status, foreign policy behaviour and regional influence. Using a qualitative single-case design, the study draws on official documents, international agreements, presidential statements and secondary literature produced in Azerbaijan, Türkiye and the West. The findings suggest that Azerbaijan's status has evolved in three phases. In the first phase (1994-2003), the "Contract of the Century" and energy diplomacy anchored the country in the international system. In the second phase (2003-2020), the Baku-Tbilisi-Ceyhan pipeline, the Southern Gas Corridor and the Baku-Tbilisi-Kars railway created a geo-economic infrastructure, while membership of the Non-Aligned Movement gave the balanced foreign policy an institutional form. In the third phase, after 2020, the victory in Karabakh, the 2021 Shusha Declaration, the restoration of sovereignty over all territories in 2023, hosting COP29 in 2024, the 2025 Washington summit and the Charter on Strategic Partnership signed with the United States in February 2026 turned Azerbaijan into an agenda-setting actor in its own region. Its behaviour combines the multilateralism and convening diplomacy associated with traditional middle powers with the search for strategic autonomy typical of emerging ones. At the same time, dependence on hydrocarbon revenues, vulnerabilities created by great power rivalry and the fact that peace with Armenia is not yet fully institutionalised remain the main constraints on the durability of this status. The study concludes that Azerbaijan's current position is best captured by the notion of an "emerging regional middle power".

Keywords: Azerbaijan, Middle power, Geopolitical agency, Foreign policy, Regional influence

BATI AZERBAYCAN ÂŞIK ŞİİRİNDE ÂŞIK İMGESİ

Nermin BABAYEVA
Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü
E-posta: narmin.babayeva.85@inbox.ru · ORCID: 0009-0007-7012-1480

ÖZET

Sanat ve şiirsel yaratıcılık geleneklerini bünyesinde birleştiren Azerbaycan âşık sanatı, çok eski bir tarihe sahiptir. Kökeni itibarıyla mitolojik düşünce çağıyla bağlantılı olan bu sanat, ilk insanların zengin büyüsel-mitolojik, animistik-kozmolojik yaşam deneyiminin bir ürünüdür. Âşık sanatının yapısında günümüzde de izleri görülen kam-şaman ve ozan gelenekleri bunu açıkça ortaya koymaktadır. Âşık sanatının binlerce yılı geride bırakarak günümüze kadar varlığını sürdürmesinin temel nedenlerinden biri, onun sağlam sanat kurallarına ve manevi-ahlaki normlara sahip olmasıdır. Âşıklar yüzyıllar boyunca bu kural ve normları yaşatmakla kalmamış, aynı zamanda onları zenginleştirmişlerdir. Bu sanatın bütün kuralları ve ahlak kodu, âşık şiirinin bizzat kendisindeki âşık imgesinde somutlaşmıştır. Bu açıdan, Batı Azerbaycan âşıklarının yaratıcılığındaki âşık imgesi özel bir dikkat çekmektedir. Çeşitli âşıklar tarafından şiirsel olarak "yorumlanan" âşık imgesi, âşık kimliğinin poetik-felsefi, manevi ve bilişsel derinliklerini ortaya çıkarmamıza imkân sağlamaktadır. Araştırmalar, Batı Azerbaycan âşıklarının şiirinde âşık imgesine geniş ölçüde rastlandığını göstermektedir. Bu çevrede âşıklık, yalnızca estetik ve eğlendirici bir işleve sahip sanat veya meslek olarak değerlendirilmemiş; âşıklık ve onun taşıyıcısı olan âşık, var olduğu bütün dönemlerde önemli bir etnokültürel olgu olmuş, millî kültürün derin katmanlarıyla yakından ilişkili bulunmuş ve kültür tarihimizde son derece önemli bir rol oynamıştır. Araştırmalar, âşıklık sanatının ve âşık kimliğinin kökleri ve ideolojisi bakımından tasavvuf-irfan düşüncesiyle sıkı bir ilişki içinde olduğunu ve bu tematik ruhun günümüz yaratıcılığında da geleneksel imgeler biçiminde varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Âşıklar, insanların henüz doğmadıkları, dünyaya gelmedikleri, ruh hâlinde var oldukları "Elest âleminde" Allah'a itaat edeceklerine dair verdikleri "Evet" cevabını unutmamalıdırlar. O, Muhammed'e (s.a.v.) indirilen Kur'an'a baş eğmeli ve ona tabi olmalıdır. Âşık; özü bir, adı bin bir olan (Allah'ın 1001 isim ve sıfatı – N. Babayeva), varlığında hiçbir ortağı bulunmayan Allah'a; mahiyeti idrak edilemeyen, gözle görülmeyen "Pünhana" baş eğmelidir. Âşık Elesger, âşıklığın Allah'a âşık olma yolu olduğunu ve kendisinin bu yoldan ölünceye kadar dönmeyeceğini ifade eder. Çünkü Hakikat'ten ders almış, Tarikat'tan söz anlamış ve en önemlisi, Şah-ı Merdan sayesinde "ilim içinde umman" olmuştur. Sanatkâr, son bentte âşıklara şu öğütleri verir:

– Âşıklık/âşıklık ilmine vâkıf olun;

– Yalnız doğruyu (Hakk'ı) terennüm edin ki sözünüzde hiçbir hata bulunmasın;

– Bu dünyanın sonu boştur;

– Dünyayı mal ve mülk uğruna yaşarsanız, ömrünüzü boşa (efsane uğruna) harcamış olursunuz.

Âşık Elesger'in "Yüküm" adlı şiiri, Musa Ağkilsalî'nin "Yüküm" şiirinin tesadüfen ortaya çıkmadığını; tasavvufî-irfanî düşüncelerin XIX. yüzyıl Batı Azerbaycan âşık şiirinde özel bir anlam çizgisi oluşturduğunu ve âşıklığın irfanî bir misyon olarak algılandığını doğrulamaktadır:

Anahtar Kelimeler: Âşık, Âşık imgesi, Âşık sanatı

THE IMAGE OF THE ASHUG IN WESTERN AZERBAIJANI ASHUG POETRY

Nermin BABAYEVA

Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Folklore
E-mail: narmin.babayeva.85@inbox.ru · ORCID: 0009-0007-7012-1480

ABSTRACT

The Azerbaijani ashug art, which brings together artistic and poetic traditions of creativity, has a very ancient history. In terms of its origins, it is associated with the age of mythological thought and is a product of the rich magical-mythological, animistic, and cosmological life experience of early humans. This is clearly demonstrated by the traditions of the qam-shaman and ozan, traces of which have survived to the present day within the structure of ashug art. One of the main reasons why ashug art has survived for millennia is its adherence to firm artistic rules and spiritual and moral norms. Throughout the centuries, ashugs have not only preserved these laws and norms but have also enriched them. All the principles and moral code of this art are embodied in the image of the ashug itself within ashug poetry. In this respect, the image of the ashug in the works of Western Azerbaijani ashugs is particularly noteworthy. The poetic interpretation of the ashug image by various ashugs enables us to reveal the poetic-philosophical, spiritual, and cognitive depths of ashug identity. Research shows that the image of the ashug is widely represented in the poetry of Western Azerbaijani ashugs. In this milieu, ashugship was not regarded merely as an art or profession serving an aesthetic and entertaining function; rather, ashugship and the ashug as its bearer constituted a significant ethno-cultural phenomenon throughout the periods of their existence, were closely connected with the deeper layers of national culture, and played an exceptionally important role in the history of our culture. The research demonstrates that the art of ashugship and ashug identity have been closely associated with Sufi-Irfani thought in terms of their roots and ideology, and that this thematic spirit continues to manifest itself through traditional images in the creative works of the present day.

Keywords: Ashug, Image of the ashug, Ashug art

ESG, FIRM VALUE AND INSTITUTIONAL QUALITY: EVIDENCE FROM DEVELOPED AND EMERGING MARKETS

Nida ABDİOĞLU[1*], Sinan AYTEKİN[2]

[1]Prof. Dr., Bandırma Onyedi Eylül University
[2]Prof. Dr., Balıkesir University
[*]Corresponding author · E-mail: nabdioglu@bandirma.edu.tr · ORCID: 0000-0002-8498-9893

ABSTRACT

This study examines the relation between ESG (environmental, social, and governance) performance and firm value using an international panel of 2,553 publicly listed firms from developed and emerging markets over the period 2016 and 2023. Driscoll and Kraay (1998) estimator is used with fixed effect panel regression in the analyses. Although the relation between ESG performance and firm value has been extensively investigated in the literature, relatively limited evidence exists on whether institutional quality systematically moderates this relation across a broad international sample. Furthermore, most previous studies focus on individual countries or specific regions, which limits the generalizability of their findings. The study also compares developed and emerging markets and performs a series of robustness analyses to assess the stability of the findings. Institutional quality is represented by rule of law, control of corruption, and regulatory quality. Tobins Q used as a proxy for firm value. ESG performance score is used as an independent variable which is obtained from Refinitiv Eikon database. Return on assets, return on equity, firm size, tangibility, leverage and liquidity are used as control variables. According to fixed effect regression results, ESG performance positively affects firm value. Secondly, the results provide little support for the argument that institutional quality strengthens the ESG-firm value relation. Contrary to the expectations derived from the institutional literature, the interaction effects of rule of law, control of corruption, and regulatory quality are statistically insignificant. Thirdly, the impact of Covid-19 on the relation between ESG performance and firm value is investigated. According to the regression results, ESG performance is more relevant for firm valuation during the crisis. Firms with higher ESG scores show relatively better valuation outcomes during COVID-19. Lastly, we investigate whether the results differ between developed and emerging markets. The valuation of ESG varies with market development. In developed markets, ESG performance shows a weakly significant positive effect on firm value. In contrast, the ESG coefficient remains insignificant in emerging markets. This suggests that ESG is priced mainly in developed economies. These findings highlight the role of market maturity. In developed markets, stronger disclosure practices, greater investor awareness, and more efficient capital markets likely improve the credibility of ESG information. In emerging markets, lower transparency and weaker institutional structures may limit its impact on valuation. Overall, ESG performance is not uniformly value-relevant and depends on the level of market development.

Keywords: Sustainability, Firm value, ESG performance

YABANCI ÖĞRENCİLERE ÖZBEKÇE DEYİMSEL İFADELERİN ÖĞRETİLMESİNDE KARŞILAŞAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI

Nigora Ummatkulovna HALBEKOVA
Arş. Gör., Özbek Dili, Edebiyatı ve Folkloru Enstitüsü
E-posta: xalbekovanigora@gmail.com · ORCID: 0009-0003-2989-3754

ÖZET

Dil öğrenimine yönelik küresel ilgi, şüphesiz Özbek dilini de kapsamına almıştır. Türk dilleri arasında yer alan Özbekçeyi öğrenmeye duyulan ilginin her zamankinden daha fazla artması, hepimiz adına olumlu bir gelişmedir. Bununla birlikte, Özbek dilinin yabancılara öğretilmesi ve tanıtılması meselesi, Özbek dilbilimi alanının karşı karşıya olduğu en önemli konulardan biri olmaya devam etmektedir. Özellikle son on yılda bu alanda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu kapsamdaki kayda değer gelişmelerden biri, Oxford Üniversitesi'nde Özbekçe dil eğitiminin başlatılması olmuştur. Peki, yabancılara ve yurt dışında yaşayan Özbeklerin çocuklarına yönelik eğitimde hangi öğretim yöntemleri ve yaklaşımları olumlu sonuçlar vermektedir? Bu alanı derinlemesine incelemek ve geliştirmek adına ne tür adımlar atılmaktadır? Araştırmamız aracılığıyla bu ve benzeri soruları ele almayı amaçlıyoruz. Son yıllarda, ülkemize yönelik insan göçü hareketli bir süreç haline gelmiştir. Genç nüfusun bir kısmı —muhtemelen daha iyi bir yaşam arayışıyla eski Sovyet cumhuriyetlerinden gelirken, diğerleri resmi devlet görevleri kapsamında gelmiş ya da iş amacıyla Özbekistan'a yerleşmiştir. Doğal olarak, çocukları da onlara eşlik etmiştir. Bu çocukların çoğu Özbekçe hiç konuşamamakta ya da zayıf düzeyde konuşabilmektedir; buna rağmen eğitim dilinin Rusça veya Özbekçe olduğu anaokullarına ve okullara devam etmektedirler. Yabancılara kalıplaşmış ifadelerin (frazeolojik birimlerin) öğretilmesinde kullanılan etkili yöntemler arasında görselleştirme (resimler), bağlamsal analiz, oyun temelli yaklaşımlar, kültürel açıklamalar ve ana dille karşılaştırma yer almaktadır. Bu ifadelerin tek başlarına değil, yerleşik kalıpların bir parçası olarak; bilgi kartları, boşluk doldurma alıştırmaları ve rol yapma etkinlikleri kullanılarak öğrenilmesi önemlidir.

1. Görsel yöntem. Bir ifadenin gerçek (sözlük) anlamını yansıtan çizimlerin kullanıldığı bu yöntem, mizahi bir etki yaratır ve ifadenin asıl mecazi anlamının akılda kalmasına yardımcı olur (örneğin, parmaklarıyla oynayan bir kişinin resmi).

2. Bağlamsal yöntem. Deyimsel ifadelerin metinler, diyaloglar veya kısa öyküler içinde incelenmesi ve hangi durumlarda kullanımlarının uygun olduğunun anlaşılmasıdır. Öğretmenler sürekli olarak kültürel bilgi kaynakları aramalıdır; dilin deyimsel yapısı da bu süreci kolaylaştırır. Deyimsel ifadeler üzerinde çalışmak, kültürel bilgi birikimini artırmaya ve ulusal kalıplaşmış yargıların (stereotiplerin) anlaşılmasına katkı sağlar.

3. Oyun temelli yöntem. Deyimsel ifadelerin yer aldığı kartların kullanılması, "Hafıza Oyunu", "Sessiz Sinema veya Pandomim" (deyimsel ifadelerin jest ve mimiklerle canlandırılması) ve bulmacalar gibi etkinlikleri kapsar. Önemli bir husus da, kart setiyle yapılan çalışmaların derste çok fazla zaman almamasıdır (5–15 dakika).

4. Ana dille karşılaştırma yöntemi. Öğrencinin ana dilinde karşılıklar veya benzer ifadeler aramak, anlamı daha hızlı kavramasına yardımcı olur.

5. Deyim günlüğü tutma yöntemi. Öğrenci, yeni ifadeleri, bunların anlamlarını, kullanım bağlamlarını ve kullanım örneklerini kaydetmek için özel bir defter tutar.

6. Beyin fırtınası yöntemi. Frazeolojik birimlerin çeşitli gerçek hayat durumlarında ne zaman ve nasıl kullanıldığının tartışılması.

Frazeolojik birimler Özbek dilinin zenginliğini yansıtır, yabancı öğrencilerin konuşmalarındaki ifade gücünü artırmak için bir kaynak oluşturur, onları Özbekçe kelime hazinesinin güzelliğiyle tanıştırır ve konuşma kültürünün gelişimine katkıda bulunur.

Anahtar Kelimeler: Özbek dili, Söz öbeği, Deyim, İki dillilik

PROBLEMS AND SOLUTIONS OF TEACHING PHRASEOLOGICAL UNITS TO FOREIGN STUDENTS

Nigora Ummatkulovna HALBEKOVA
Res. Asst., Institute of Uzbek Language, Literature and Folklore
E-mail: xalbekovanigora@gmail.com · ORCID: 0009-0003-2989-3754

ABSTRACT

The global interest in language learning has certainly extended to the Uzbek language. It is a positive development for all of us that interest in learning Uzbek—among the Turkic languages—is growing more than ever before. However, the task of teaching and promoting the Uzbek language to foreigners remains one of the most important issues facing the field of Uzbek linguistics. Significant strides have been made in this area, particularly over the last decade. One significant development, in particular, has been the introduction of Uzbek language instruction at the University of Oxford. So, what teaching methods and approaches yield positive results when instructing foreigners and the children of Uzbeks living abroad? What steps are being taken to thoroughly study and advance this area? We aim to address these and similar questions through our research. In recent decades, the migration of people into our country has become an active process. A portion of the younger population arrived from former Soviet republics—likely in search of a better life—while others came through official state missions or settled in Uzbekistan for business purposes. Naturally, their children accompanied them. Most of these children either do not speak Uzbek at all or speak it poorly, yet they attend kindergartens and schools where instruction is in Russian or Uzbek. Effective methods for teaching phraseological units to foreigners include visualization (images), contextual analysis, game-based approaches, cultural commentary, and comparison with the native language. It is important to learn them not in isolation, but as part of established expressions, utilizing flashcards, fill-in-the-blank exercises, and role-playing activities.

1. Visual method. The visual method—using illustrations that depict the literal meaning of an expression—creates a humorous effect and aids in remembering the actual figurative meaning (for example, a picture of a person twiddling their thumbs). 2. Contextual method. Studying phraseological units within texts, dialogues, or short stories, and understanding the situations in which they are appropriate. Teachers should constantly seek sources of regional knowledge, and the language's phraseological resources facilitate this task. Studying phraseological units helps expand regional knowledge and fosters an understanding of national stereotypes.

3. Game-based method. Using cards featuring phraseological units, "Memory Game," "Charades" (acting out phraseological units using gestures), and crosswords. Importantly, working with the card set does not take up much class time (5–15 minutes).

4. Method of comparison with the native language. Searching for equivalents or similar expressions in the student's native language helps them grasp the meaning more quickly.

5. Method of keeping an idiom journal. The student maintains a dedicated notebook to record new expressions, along with their meanings, contexts, and examples of usage.

6. Brainstorming method. Discussing when and how phraseological units are used in various real-life situations. Phraseological units showcase the richness of the Uzbek language, serve as a source for enhancing expressiveness in the speech of foreign learners, help introduce them to the beauty of Uzbek vocabulary, and contribute to the development of speech culture.

Keywords: Uzbek language, Phrase, Phraseological idiom, Bilingualism

MODERN SİYASETÇİLERİN KAMUSAL SÖYLEMİNDE DEĞERLENDİRİCİ FRAZEOLOGİK BİRİMLER

Nigora Ummatkulovna HALBEKOVA
Arş. Gör., Özbek Dili, Edebiyatı ve Folkloru Enstitüsü
E-posta: xalbekovanigora@gmail.com · ORCID: 0009-0003-2989-3754

ÖZET

Bu çalışma, siyasi söylem ve iletişimin bir unsuru olarak kalıplaşmış ifadelere (phraseological units) odaklanmakta; modern siyasetçilerin bunları konuşmalarında nasıl kullandığını incelemekte ve karşılaştırmalı bir bakış açısıyla analiz edilmektedir. Siyaset bilimcilerin de belirttiği üzere siyaset, konuşma aracılığıyla algılanır ve yorumlanır; konuşma, siyasetçilerin gerçek niyetlerini açığa vurdukları veya gizledikleri, ikna ettikleri, tavsiyede bulundukları, yorumladıkları, manipüle ettikleri ve kontrol sağladıkları bir araçtır. Dolayısıyla, her türlü konuşma şu ya da bu şekilde siyasi bir güç barındırır. Günümüzde hem sözlü hem de yazılı siyasi metinler, modern dilbilimciler için önemli bir çalışma alanını oluşturmaktadır. Kamu bilincinde yeni bir umut uyandıran ve görevlerin iletilmesini kolaylaştıran; eş sesli sözcüklerin (homonimler) kullanımı, duruma özgü sözcük türetimleri (okazyonalizmler), kelime oyunları, retorik sorular ve örtmece (eufemizm) stratejileri gibi çok sayıda dilsel araç mevcuttur. Bunlar arasında öne çıkanlardan biri de frazeolojik birimlerdir. Dolayısıyla, siyasi metinlerde ve söylemlerde kullanılan frazeolojik birimlerin analiz edilmesi, hem dilbilimciler hem de siyasi teknoloji alanında çalışan medya uzmanları için büyük önem taşımaktadır. V.M. Mokienko, N.F. Alefirenko, V.L. Arkhangelsky, A.I. Efimova, V.N. Telia ve N.M. Shansky gibi bilim insanlarının yanı sıra Kazakistanlı araştırmacılar M.M. Kopylenko, K.A. Akhanov, A. Bolganbayev, Kh.K. Kozhakhmetov, G.N. Smagulova ve diğerleri bu alanda araştırmalar yapmışlardır. Ancak bu çalışmalar, öncelikle Batılı ülkelerdeki siyasetçilerin konuşmalarını analiz etmiştir. Orta Asya ülkeleri de dahil olmak üzere Doğu ülkelerindeki liderlerin siyasi konuşmalarının dilbilimsel bir araştırma konusu olarak hiç ele alınmamış olması, bu konunun taşıdığı büyük önemi ve siyasi açıdan güncelliğini ortaya koymaktadır. Zaman hızla değişirken, siyasi yaşam, iktidardaki hükümetlerin aktif iletişim mekanizmalarını geliştirmelerini giderek daha fazla zorunlu kılmaktadır. Modern siyasetçiler, ifadelerinin temel fikrini özlü bir biçimde aktarmaya yardımcı oldukları için konuşmalarında kalıplaşmış söz öbeklerinden (frazeolojik birimlerden) sıklıkla yararlanmaktadırlar. Bir cümle içinde, özellikle ulusal kimliğimizi yansıtan önemli bir ifadenin kullanılması, belirli bir durumu değerlendiren bir liderin iletişim stratejisini hayata geçirmede taktiksel bir araç haline gelir. Çağdaş söylemde kullanılan bazı kalıplaşmış ifadeler, etkinliği artırmak ve devam eden siyasi süreçlere ilişkin tutumumuzu uluslararası kuruluşların liderlerine ve küresel kamuoyuna aktarmak amacıyla İngilizce terimlerin dahil edilmesini gerektirir. Bu tür terimlere örnek olarak "political platform" (siyasi platform), "preventive diplomacy" (önleyici diplomasi), "transformation" (dönüşüm), "gender policy" (toplumsal cinsiyet politikası) ve "turning into a platform" (bir platforma dönüşme) verilebilir. "Üçüncü Rönesans'ın mimarı olmak", "yeni bir sistem oluşturmak", "iddialı hedefler belirlemek", "hayattan tatmin duymak", "gözlemci devlet", "gelecek vaat eden projelerden oluşan bir portföy oluşturmak" ve "yol haritası geliştirmek" gibi siyasi ifadeler, ülkenin ulusal politikası kapsamında "Yeni Özbekistan" imajını yansıtmaya hizmet eder. Aynı zamanda Türk devletlerinin liderlerinin konuşmalarında da durumu değerlendiren ifadelere sıklıkla rastlıyoruz. Türkçe örnekleri arasında "husumet bebek ekmek" (düşmanlık tohumları ekmek), "diyalog kapısını açmak"(diyalog kapısını açmak), "felakete sürüklemek" (felakete sürüklemek), "dünya 5'ten büyüktür"(dünya beşten büyüktür), "payını almak" (payını almak), "fırsat bilmek" (fırsat yakalamak), "enkaz kaldı" (enkazın ardında bırakmak), "iddia edilmek" (iddia edilmek), "istikamet buhranı yaşamak"(yönelim krizi yaşamak), "tehlikeli eşikte olmak" (tehlikeli bir eşikte olmak).

Anahtar Kelimeler: Özbek dili, Türk dili, Siyasi söylev, Deyimsel birim, Diplomatik ifade, Sözlük

EVALUATIVE PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE PUBLIC SPEECH OF MODERN POLITICIANS

Nigora Ummatkulovna HALBEKOVA

Res. Asst., Institute of Uzbek Language, Literature and Folklore
E-mail: xalbekovanigora@gmail.com · ORCID: 0009-0003-2989-3754

ABSTRACT

This study focuses on phraseological units as a component of political discourse and communication, examining how modern politicians employ them in their speeches and analyzing them from a comparative perspective. As political scientists have noted, politics is perceived and interpreted through speech a medium by which politicians reveal or conceal their true intentions, persuade, advise, interpret, manipulate, and exercise control. Consequently, any speech possesses political power in one way or another. Today, both spoken and written political texts represent a significant area of study for modern linguists. There are numerous linguistic devices such as the use of homonyms, occasionalism, wordplay, rhetorical questions and euphemization strategies that instill new hope in the public consciousness and facilitate the communication of tasks. Prominent among these are phraseological units. Consequently, analyzing the phraseological units employed in political texts and discourse is essential for both linguists and media specialists working in the field of political technology. Scholars such as V.M. Mokienko, N.F. Alefirenko, V.L. Arkhangelsky, A.I. Efimova, V.N. Telia, and N.M. Shansky, as well as Kazakhstani researchers M.M. Kopylenko, K.A. Akhanov, A. Bolganbayev, Kh.K. Kozhakhmetov, G.N. Smagulova, and others, have conducted research in this field. However, these studies have primarily analyzed the speeches of politicians from Western nations. The fact that the political speeches of leaders from Eastern countries including those in Central Asia have never been examined as a subject of linguistic research underscores the significant relevance and political timeliness of this topic. As times evolve rapidly, political life increasingly demands that any incumbent government refine its mechanisms for active communication. Modern politicians frequently make active use of phraseological units in their speeches, as these helps convey the core idea of their statements in a concise manner. Within a sentence, the use of a significant phrase particularly one that reflects our national identity becomes a tactical tool for implementing the communicative strategy of a leader assessing a given situation. Certain phraseological units employed in contemporary discourse require the inclusion of English terms to enhance impact and to articulate our position on ongoing political processes to the leaders of international organizations and the global community. Examples of such terms include political platform, preventive diplomacy, transformation, gender policy and turning into a platform. Political phrases such as being a builder of the Third Renaissance, creating a new system, setting ambitious goals, finding satisfaction in life, observer state, forming a portfolio of promising projects, and developing a roadmap serve to showcase the image of New Uzbekistan within the country's national policy. At the same time, one frequently encounters phrases that assess the situation in the speeches of leaders from Turkic states. Examples in Turkish include sowing seeds of hostility, opening the door to dialogue, dragging into disaster, the world is bigger than five, getting one's share, seizing an opportunity, leaving behind wreckage, being alleged, experiencing a crisis of direction, being at a dangerous threshold.

Keywords: Uzbek language, Turkish language, Political speech, Phraseological unit, Diplomatic expression, Dictionary

ZIRH ÇELİKLERİNİN YERİNDE ALAŞIMLAMA YÖNTEMİYLE FARKLI KAYNAK TEL KOMBİNASYONLARIYLA BİRLEŞTİRİLMESİ

Nizamettin KAHRAMAN[1*], Soner ÇETİN[2], Talha SUNAR[3], Yusuf AYAN[3], Yavuz SUN[1]

[1]Prof. Dr., Karabük Üniversitesi
[2]Öğr. Gör., Karabük Üniversitesi
[3]Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: nkahraman@karabuk.edu.tr · ORCID: 0009-0007-5313-057X

ÖZET

Zırh çelikleri, yüksek dayanım, sertlik ve tokluk özelliklerini bir arada barındırarak ileri mühendislik uygulamalarında tercih edilirler. Son yıllarda bu çeliklerin kaynak teknolojisiyle birleştirilebilirliği büyük önem kazanmıştır. Zırhlı araçlarda, tank üretiminde ve savunma yapılarının inşasında gerekli birleştirme işlemlerinde genellikle kaynak yöntemleri kullanılmaktadır. Ancak bu çeliklerin yüksek alaşım içeriği ve sertleşebilirlikleri, kaynak kabiliyetlerini zorlaştırmakta, ısı tesiri altında kalan bölgede (ITAB) soğuk çatlak oluşumu veya yumuşama gibi riskleri beraberinde getirmektedir. Bu çeliklerin kaynağında bağlantı kalitesi, birleştirme işleminde kullanılan kaynak teline/elektroduna doğrudan bağlıdır. Bu çalışma, zırh çeliklerinin gaz metal ark kaynak (GMAK) yöntemiyle birleştirme işlemleri için farklı tel kombinasyonlarıyla yerinde alaşımlama işlemini içermektedir. Kaynak işlemleri tek bir kaynak telinin kullanımı yerine, birisi ana tel, diğeri harici soğuk tel olmak üzere kaynak esnasında iki telin eş zamanlı kullanımını ele almaktadır. Bu şekilde farklı iki tel kullanımıyla kaynak banyosunda yerinde alaşımlama (in-situ alloying) yapılmıştır. Kaynak işlemlerinde ana tel olarak düşük alaşımlı SG3 (ER70S-6) teli, harici soğuk tel olarak ise ER307, ER308 ve ER316 paslanmaz çelik teller kullanılmıştır. Bu şekilde ana tel %80, harici tel %20 oranında olacak şekilde üç farklı kaynaklı bağlantı oluşturulmuştur. Kaynak sonrası kaynaklı numunelerin statik yüklere dayanımını belirlemek için çekme testi uygulanmıştır. Ayrıca kaynaklı numunelerin kaynak bölgeleri görsel muayeneye tabi tutulmuş ve kesitlerinin makroyapı ve mikroyapısı incelenmiştir. Son olarak kaynak işleminin malzeme üzerinde oluşturduğu etkileri belirlemek için sertlik testi uygulanmıştır. Çalışmalar sonucunda ER308 kaynak teli ile elde edilen bağlantıda, kaynak dikişi boyunca uzanan bir çatlak oluştuğu, diğer iki kaynak teliyle yapılan birleştirmelerde ise bu hatanın görülmediği tespit edilmiştir. Ancak bu iki birleştirmenin makroyapı çalışmaları sonucunda kaynak ergime sınırı ve kök paso-kep paso geçişlerinde ergime noksanlığı hatasının olduğu gözlemlenmiştir. Çekme testi sonuçları; ER307 ve ER316 elektrotlarıyla üretilen bağlantıların 1000 MPa'ı aşan bir dayanıma sahip olduğunu göstermiştir. Çekme testinden sonra kopma yüzeyleri incelenmiş ve tüm kopmaların kırılgan karakterde olduğu belirlenmiştir. Sertlik testleri sonucunda en yüksek sertlik değerleri ana malzemede ölçülürken en düşük sertlikler kaynak metallerinden ölçülmüştür. ER307 ile birleştirilen kaynaklı numunenin ITAB ve kaynak metali sertliği ER316'ya göre bir miktar (yaklaşık %2.8) yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Zırh çeliği, Gaz metal ark kaynak, Yerinde alaşımlama

JOINING OF ARMOR STEELS VIA IN-SITU ALLOYING WITH DIFFERENT WELDING WIRE COMBINATIONS

Nizamettin KAHRAMAN[1*], Soner ÇETİN[2], Talha SUNAR[3], Yusuf AYAN[3], Yavuz SUN[1]

[1]Prof. Dr., Karabük University
[2]Lecturer, Karabük University
[3]Asst. Prof. Dr., Karabük University
[*]Corresponding author · E-mail: nkahraman@karabuk.edu.tr · ORCID: 0009-0007-5313-057X

ABSTRACT

Armor steels are preferred in advanced engineering applications due to their combination of high strength, hardness, and toughness. In recent years, the weldability of these steels using welding technology has gained significant importance. Welding methods are generally used in the necessary joining processes in armored vehicles, tank production, and the construction of defense structures. However, the high alloy content and hardenability of these steels make their weldability difficult, bringing with them risks such as cold crack formation or softening in the heat-affected zone (HAZ). In welding these steels, the joint quality is directly dependent on the welding wire/electrode used in the joining process. This study involves in-situ alloying with different wire combinations for joining armor steels using the gas metal arc welding (GMAW) method. Instead of using a single welding wire, the welding process involves the simultaneous use of two wires during welding: one as the main wire and the other as an external cold wire. In this way, in-situ alloying was performed in the weld pool using two different wires. In the welding process, low-alloy SG3 (ER70S-6) wire was used as the base wire, and ER307, ER308LSi, and ER316LSi stainless steel wires were used as external cold wires. In this way, three different welded joints were created with 80% base wire and 20% external cold wire. Tensile tests were conducted to determine the strength of the welded specimens to static loads. Additionally, the weld zones were subjected to visual inspection, and the macro and microstructures of their cross-sections were examined. Finally, hardness testing was performed to determine the effects of the welding process on the material. The results revealed that the joint produced using the ER308 welding wire exhibited a crack extending along the weld seam, a defect not observed in the joints made with the other two welding wires. However, macrostructural analysis of these latter two joints showed a lack of fusion at the weld fusion line and at the transition between the root pass and the cap pass. Tensile test results indicated that the joints produced with ER307 and ER316 electrodes possessed a strength exceeding 1000 MPa. Examination of the fracture surfaces following the tensile tests determined that all failures were brittle in nature. Hardness testing showed that the highest hardness values were measured in the base material, while the lowest values were found in the weld metals. The hardness of the heat-affected zone and weld metal in the specimen welded with ER307 was found to be slightly higher (approximately 2.8%) than that of the specimen welded with ER316.

Keywords: Armor steel, Gas metal arc welding, In-situ alloying

ZIRH ÇELİKLERİNİN GMAK İLE BİRLEŞTİRİLMESİ İÇİN LEVHA ÜZERİNE DİKİŞ ÇALIŞMALARI VE İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

Nizamettin KAHRAMAN[1*], Soner ÇETİN[2], Yusuf AYAN[3], Talha SUNAR[3], Yavuz SUN[1]

[1]Prof. Dr., Karabük Üniversitesi
[2]Öğr. Gör., Karabük Üniversitesi
[3]Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: nkahraman@karabuk.edu.tr · ORCID: 0009-0007-5313-057X

ÖZET

Zırh çelikleri, kara, deniz, hava askeri platformları ve savunma sistemlerinde yaygın olarak kullanılan stratejik bir malzeme türüdür. Zırh çeliklerindeki hızlı teknolojik gelişmeler, bu malzemelerin kaynak kalitesinin de eş zamanlı olarak artırılmasını zorunlu kılmaktadır. Özellikle yüksek sertlikli zırh çeliklerinde ısı girdisinin kontrol edilmemesi, ısı tesiri altındaki bölgede (HAZ) yumuşamaya ve balistik performansın düşmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle esas birleştirme işlemlerinden önce uygun kaynak parametrelerinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, yatay pozisyondaki Miilux Protection 500 zırh çeliği plaka üzerine gaz metal ark kaynak (GMAK) yöntemi kullanılarak farklı parametrelerle kaynak dikişi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Biriktirme işlemlerinde kaynak teli olarak SG3 (ER70S-6) ve ER307 kullanılmış, kaynak parametrelerinin belirlenmesi bu teller ile plaka üzerine dikiş üretimi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Sürecin temel değişkenleri olan 3 farklı tel ilerleme hızı (5, 7 ve 9 m/dk), 3 farklı kaynak hızı (200, 300 ve 400 mm/dk) ve 3 farklı ark boyu düzeltme faktörü (0, 3 ve 6) kullanılarak tam faktöriyel deney planına göre SG3 teli ile 150 mm uzunluğunda 27 adet dikiş üretilmiştir. Ayrıca bu çalışmaya özel olarak iki farklı telin (SG3 ana tel ve ER307 harici tel) soğuk tel tekniğiyle %90 SG3-%10 ER307 karışım oranında kaynak banyosuna eş zamanlı beslenmesi ile yeni alaşımlı 27 adet kaynak dikişi üretilmiştir. Üretilen 54 dikişten alınan kesitler üzerinde kaynak genişliği, kaynak yüksekliği, nüfuziyet, HAZ genişliği ve HAZ yüksekliği ölçülmüş ve kaynak parametrelerinin kaynak dikiş kesit boyutlarına etkileri Varyans Analizi (ANOVA) ile istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. Tüm incelenen boyutsal özelliklerde tel ilerleme hızı ve kaynak hızı gibi temel faktörler en düşük p-değerlerini vererek sonuçlar üzerinde istatistiksel olarak en anlamlı etkiye sahip olduklarını göstermiştir. Tel ilerleme hızının 5 m/dk'dan 9 m/dk'ya çıkarılması nüfuziyeti yaklaşık iki katına, HAZ genişliğini ise yaklaşık 10,3 mm'den 16,0 mm'ye yükseltmiştir. Kaynak hızının artırılması nüfuziyeti sınırlı ölçüde etkilerken dikiş ve HAZ boyutlarını belirgin şekilde azaltmıştır. Tel ilerleme hızı ile kaynak hızı arasında dikiş genişliği ve HAZ boyutları için anlamlı bir etkileşim belirlenmiş olup bu durum iki parametrenin ısı girdisi üzerinden birlikte davrandığını göstermektedir. %10 ER307 ilavesi dikiş genişliği ve HAZ boyutlarını anlamlı olarak değiştirmemiş, ancak nüfuziyeti azaltmış ve dikiş yüksekliğini artırmıştır; bu nedenle SG3 telinin birleştirme, karışım telinin ise kaplama ve dolgu uygulamaları için daha uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Son olarak, elde edilen değerlere göre esas birleştirme işlemleri için tel ilerleme hızı, kaynak hızı ve ark boyu gibi faktörler göz önüne alınarak optimum kullanılacak kaynak parametreleri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zırh çeliği, Gaz metal ark kaynak, Yerinde alaşımlama

BEAD-ON-PLATE WELDING STUDIES AND STATISTICAL ANALYSIS FOR JOINING ARMOR STEELS WITH GMAW

Nizamettin KAHRAMAN[1*], Soner ÇETİN[2], Yusuf AYAN[3], Talha SUNAR[3], Yavuz SUN[1]

[1]Prof. Dr., Karabük University
[2]Lecturer, Karabük University
[3]Asst. Prof. Dr., Karabük University
[*]Corresponding author · E-mail: nkahraman@karabuk.edu.tr · ORCID: 0009-0007-5313-057X

ABSTRACT

Armor steels are strategic materials widely used in land, naval and air military platforms and defense systems. Rapid technological developments in armor steels make it necessary to improve the weld quality of these materials simultaneously. In high-hardness armor steels in particular, uncontrolled heat input may cause softening in the heat-affected zone (HAZ) and a decrease in ballistic performance. Therefore, determining suitable welding parameters before the actual joining operations is of great importance. In this study, weld beads were deposited with different parameters on a Miilux Protection 500 armor steel plate in the flat position using the gas metal arc welding (GMAW) method. SG3 (ER70S-6) and ER307 were used as filler wires in the deposition processes, and the welding parameters were determined by producing bead-on-plate welds with these wires. Using three different wire feed rates (5, 7 and 9 m/min), three different welding speeds (200, 300 and 400 mm/min) and three different arc length correction factors (0, 3 and 6), which are the main variables of the process, 27 beads with a length of 150 mm were produced with the SG3 wire according to a full factorial design. In addition, 27 weld beads with a new alloy composition were produced, specifically for this study, by simultaneously feeding two different wires (SG3 as the main wire and ER307 as the external wire) into the weld pool with the cold wire technique at a mixing ratio of 90% SG3–10% ER307. Weld width, weld height, penetration, HAZ width and HAZ height were measured on cross-sections taken from the 54 beads, and the effects of the welding parameters on the cross-sectional dimensions of the weld beads were evaluated statistically by analysis of variance (ANOVA). For all dimensional characteristics examined, main factors such as wire feed rate and welding speed yielded the lowest p-values, showing that they have the most statistically significant effect on the results. Increasing the wire feed rate from 5 m/min to 9 m/min approximately doubled the penetration and increased the HAZ width from about 10.3 mm to 16.0 mm. Increasing the welding speed had a limited effect on penetration, while it markedly reduced the bead and HAZ dimensions. A significant interaction between wire feed rate and welding speed was found for weld width and HAZ dimensions, indicating that the two parameters act together through the heat input. The addition of 10% ER307 did not significantly change the weld width or the HAZ dimensions, but it reduced penetration and increased weld height; therefore, it was concluded that the SG3 wire is more suitable for joining, whereas the mixed wire is more suitable for cladding and filling applications. Finally, based on the values obtained, the optimum welding parameters to be used in the actual joining operations were evaluated by considering factors such as wire feed rate, welding speed and arc length.

Keywords: Armor steel, Gas metal arc welding, In-situ alloying

DIGITAL MARKETING STRATEGIES FOR REGIONAL IMAGE BUILDING AND DESTINATION COMPETITIVENESS: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN

Nodira MUHAMMADIYEVA

Assistant Teacher, Department of Tourism, "Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: nodirabegim1988@gmail.com · ORCID: 0009-0006-5204-8104

ABSTRACT

The image of a region is thus transformed into a strategic asset, without which visitors, investments and international partnerships become elusive in an increasingly competitive global tourism market. In this context, the aim of this study is to explore how digital marketing strategies shape positive regional image and enhance competitiveness of tourist destinations. Investigating the Uzbekistan experience, where several historic Silk Road cities including Samarkand, Bukhara and Khiva repositioned as per recent national "Digital Uzbekistan – 2030" strategy, it scrutinises how Uzbek destinations are represented for domestic and international audiences through official destination portals, social media marketing, partnerships with influencers and user-generated content analysed by data. Methodologically, the paper integrates a review of contemporary global literature on destination branding and digital marketing with a qualitative investigation of digital marketing activities executed by national and regional tourism authorities as well as in the Samarkand tourism ecosystem. By verifying preliminary findings, this study shows that coordinated digital marketing enhances destination awareness, reinforces true image attributes based on cultural heritage and transforms web traffic into real visitor interest, while fragmented and inconsistent digital communication dilutes region positioning. Indeed, challenges still need to be addressed: digital competencies of destination management organisations; quality of the content and institutional coordination in implementing image-building efforts. It discusses how these lessons can also be learned by other emerging and heritage closed destination, such as those in the Balkans where regions rooted in their heritage still aspire for a unique/provocative elite demand. Finally, the paper concludes with some practical implications for destination management organisations, regional authorities and policy-makers on how this sector should develop its approach to digital marketing tools as part of a regional image-building and place competitiveness strategy.

Keywords: Regional image, Digital marketing, Destination competitiveness, Destination branding, Tourism development

ZAHİRİDDİN MUHAMMED BABÜR VE KÜLTÜRLERARASI DİYALOG: FARKLI HALKLARLA, DİNLERLE VE GELENEKLERLE İLİŞKİSİ

Nurali HAMİDOV

Doç. Dr., Semerkant Devlet Üniversitesi, Merkezî Asya Halkları Dilleri ve Kültürü Enstitüsü
E-posta: nuralihamidov12@gmail.com · ORCID: 0009-0005-5839-9725

ÖZET

Bu makalede Zahiriddin Muhammed Babür'ün "Babürnâme" adlı eseri, kültürlerarası iletişim ve hoşgörü açısından incelenmektedir. Bu konunun seçilmesinin nedeni, Babür'ün Fergana Vadisi'nden Maveraünnehir'e, Afganistan'a ve nihayetinde Hindistan'a uzanan çetrefilli hayat yolunun, onu farklı halklar, dinler ve kültürlerle doğrudan etkileşime zorlamış olmasıdır. Bu nedenle "Babürnâme" yalnızca tarihî bir hatırat eseri olarak değil, aynı zamanda Orta Çağ Doğu'sundaki kültürlerarası ilişkilerin parlak bir yansıması olarak da kıymetlidir. Makalede Babür'ün farklı halklar (Hintliler, Afganlar, Peştunlar ve diğer kavimler) hakkındaki tasvirleri analiz edilmektedir. Yazar, eserdeki etnografik gözlemlere özel bir önem atfeder: Babür, Hindistan'ın doğası, bitki ve hayvanlar âlemi, halkın yaşam tarzı ve zanaatkârlığı hakkında ayrıntılı ve büyük bir merakla yazmıştır. Bu durum, onun diğer kültürlere karşı açık ve gözlemci bir yaklaşıma sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle Kabil vilayetindeki on bir-on iki dilli topluluk çeşitliliğinin kaydedilmesi, Hint dilindeki adların etimolojisi, sayı ve sulama sistemlerine duyulan ilgi ile yerel zanaatkârların emeğine gösterilen saygı "Babürnâme" metni temelinde ele alınmaktadır. Aynı zamanda makalede Babür'ün dini hoşgörü konusuna ilişkin tutumu da ele alınmaktadır. Bu konuda basitleştirilmiş sonuçlardan kaçınılarak, dönemin bağlamı ve kaynak delilleri temelinde tarafsız bir yaklaşım uygulanır. Babür'ün bazı gelenekleri eleştirdiği yerler de veriliyor ve onun imajı tek taraflı değil, çok taraflı bir şekilde anlatılıyor. Babür'ün resmî fermanında çok uluslu tebaayı birleştiren devlet anlayışı, Gvaliyar tapınaklarının mimarisini takdir etmesiyle dinî semboller karşısındaki uzlaşmaz tutumu ve Kanva Savaşı öncesinde dinî söylemi orduyu seferber etmede kullanması karşılaştırılmaktadır. Analiz, Stephen Dale gibi çağdaş araştırmacıların yorumlarına dayanmaktadır. Bu yaklaşım, Babür'ün karmaşık bir tarihî şahsiyet olarak derinlemesine anlaşılmasını sağlamaktadır. Araştırmanın son bölümünde Babür'ün bu tecrübesinin günümüz küreselleşme ve çok uluslu toplum koşullarında ne kadar önemli olduğu sorusu gündeme getirilir. Yazar, Babür'ü ideal düzeyde hoşgörülü bir hükümdar olarak değil, kendi döneminde diğer halkları ve kültürleri gözlemleme, inceleme ve anlama yeteneğine sahip olan eşsiz bir kişi olarak sunar. Makale tarih, edebiyat ve kültürbilim alanlarının kesişiminde yazılmış olup, "Baburname"yi yeni bir açıdan kültürler arası iletişim açısından incelemeye odaklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Babürname, Kültürlerarası diyalog, Etnografik tasvir, Halklar ve gelenekler

ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BABUR AND INTERCULTURAL DIALOGUE: HIS RELATIONS WITH DIFFERENT PEOPLES, RELIGIONS AND TRADITIONS

Nurali HAMİDOV

Assoc. Prof. Dr., Samarkand State University, Institute of Languages and Culture of the Peoples of Central Asia
E-mail: nuralihamidov12@gmail.com · ORCID: 0009-0005-5839-9725

ABSTRACT

This article examines Zahiriddin Muhammad Babur's work, the "Baburnama," from the perspective of intercultural communication and tolerance. The topic was chosen because Babur's complex life path, stretching from the Fergana Valley to Transoxiana, Afghanistan, and finally India, forced him into direct interaction with different peoples, religions, and cultures. For this reason, the "Baburnama" is valuable not only as a historical memoir but also as a vivid reflection of intercultural relations in the medieval East. The article analyzes Babur's descriptions of various peoples (Hindus, Afghans, Pashtuns, and other tribes). The author pays particular attention to the ethnographic observations in the work: Babur wrote in detail and with great curiosity about India's nature, its flora and fauna, the way of life of its people, and their crafts. This shows that he had an open and observant approach toward other cultures. In particular, the article addresses, on the basis of the text of the "Baburnama," the recording of the diversity of communities in the province of Kabul, where eleven or twelve languages were spoken, the etymology of names in the Indian language, his interest in numeral and irrigation systems, and his practical respect for the labor of local craftsmen. At the same time, the article considers Babur's attitude toward religious tolerance. In this regard, simplified conclusions are avoided, and an impartial approach is applied on the basis of the historical context and source evidence. Passages where Babur criticized certain customs are also presented, and his image is portrayed not one-sidedly but in a multifaceted way. The article also compares the state approach in Babur's official edict, which united a multi-ethnic population, his appreciation of the architecture of the Gwalior temples alongside his uncompromising attitude toward religious symbols, and his use of religious rhetoric to mobilize the army before the Battle of Khanwa. The analysis relies on the interpretations of contemporary researchers such as Stephen Dale. This approach allows Babur to be understood in depth as a complex historical figure. The final part of the study raises the question of how important Babur's experience is under today's conditions of globalization and multi-ethnic societies. The author presents Babur not as an ideally tolerant ruler, but as a unique person who, in his own era, was capable of observing, studying, and understanding other peoples and cultures. The article is written at the intersection of history, literature, and cultural studies, and focuses on examining the "Baburnama" from a new intercultural communication perspective.

Keywords: Baburnama, Intercultural dialogue, Ethnographic description, Peoples and traditions

GENCE HANLIĞI'NIN RUSİYA İMPARATORLUĞU TARAFINDAN İŞGALİ

Nurane GENBEROVA

Laborant, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Gence Bölümü, Tarih
E-posta: hesenova.nurane.099@gmail.com · ORCID: 0009-0008-1919-8084

ÖZET

18 yüzyılın sonları ile 19. yüzyılın başlarında Rus İmparatorluğu, Kafkasya'da hakimiyet kurmayı hedefleyen yayılmacı bir politika izlemekteydi. Bu politikanın hedeflerinden biri de stratejik konuma sahip olan Gence Hanlığı idi. Çar hükümeti, Kuzey Azerbaycan topraklarının ilhakında Gence Hanlığı'na özel bir yer veriyordu. Kafkasya'daki Rus birliklerinin başkomutanı R.D. Sisianov, Car-Balake'nın işgaliyle eş zamanlı olarak Gence Hanlığı'nı ele geçirmek için askeri ve diplomatik önlemler aldı. Askeri hazırlıklar biraz zaman aldığı için, başlangıçta diplomatik baskı ile etki etmeye çalıştı. Sisianov ile Gence Hanı Cevad Han (1785-1804) arasında yazışmalar başladı. Bu tür yazışmaların dönemin siyasi yaşamında yaygın olarak kullanıldığına dikkat edilmelidir. Ancak, bu yazışmalar, en belirgin biçimini Sisianov-Cevad Han arasındaki ilişkilerde aldı. Sisianov, 19 Eylül 1802'de Çar I. Aleksandr tarafından göreve atandıktan sonra, selefi Knorring'in mektuplarından Cevad Han'ın mevcut faaliyetleri hakkında bilgi aldı. Knorring, Cevad Han'ı Gürcistan'ın düşmanı olarak nitelendirdi. Bu nedenle, göreve gelen Sisianov, Cevad Han ile olan ilişkisinde bunu dikkate almaya çalıştı. Sisianov'un 25 Şubat 1803 tarihli mektubunda bu tutum diplomatik ifadelerle örtülse de, Gence Hanlığı'nı Rusya'nın himayesi altına alma ve hanın oğlu Uğurlu Ağa'yı rehin verme fikri ortaya atıldı. Bir yandan Car-Balake'nın işgali, diğer yandan Gence çevresindeki askeri güçlerin artması, Sisianov'un sonraki mektuplarının daha sert bir üslup kazanmasına neden oldu. Bu bağlamda, 29 Kasım 1803 tarihli mektup bir ültimatom niteliğindeydi. Avrupa geleneklerine göre Gence'yi ele geçirmeye geldiğini belirterek üç neden sundu. Cevad Han, bu üç nedeni de argümanlarla reddetti ve savaşa hazır olduğunu ilan etti. Buradaki en ilginç anlardan biri, Cevad Han'ın Sisianov'un tarihi gerçeklerle bağdaşmayan iddialarına gerçek tarihle verdiği cevaptır: "Prenses Tamara döneminde Gence'nin Gürcistan'a bağlı olduğunu yazıyorsunuz. Kimse bu efsaneye inanmaz. Ama atalarımız-Abbasgulu Han ve diğerleri- Gürcistan'ı yönetti. İnanmıyorsanız, yöre halkının ileri gelenlerine sorun, camileri ve dükkanları hala Gürcistan'da duruyor ve emirleri bu gün dahi birçok Gürcü ailesinde korunuyor..." Aralık 1803'te Sisianov'un çağrıları yoğunlaştı. Sonunda, Gence şehrinin teslim edilmesi için 6 maddelik bir şart öne sürdü. Cevad Han bu şartları kabul etmeyi reddettiği için Sisianov askeri bir operasyon başlatmaya karar verdi. Sisianov'un Gence'ye saldırı planı ve uygulanmasının analizi, bunun sıradan bir taarruz operasyonu olmadığını, diplomatik baskıyı kabul etmeyen yöneticiler için bir örnek olduğunu göstermektedir. Cevad Han şehrin savunmasını organize etti ve kanlı çatışmalarda kahramanca öldü. 3 Ocak 1804'te şehir Rus birlikleri tarafından işgal edildi ve işgal sırasında geniş çaplı katliam gerçekleştirildi.

Anahtar Kelimeler: Gence, Hanlık, Cevad han, R.D.Sisianov

THE OCCUPATION OF THE GANJA KHANATE BY THE RUSSIAN EMPIRE

Nurane GENBEROVA

Laboratory Technician, Azerbaijan National Academy of Sciences, Ganja Branch, History
E-mail: hesenova.nurane.099@gmail.com · ORCID: 0009-0008-1919-8084

ABSTRACT

In the late 18th and early 19th centuries, the Russian Empire pursued an expansionist policy aimed at establishing dominance in the Caucasus. One of the targets of this policy was the strategically important Ganja Khanate. The Tsarist government assigned a special place to the Ganja Khanate in the annexation of the territories of Northern Azerbaijan. R. D. Sisianov, Commander-in-Chief of the Russian forces in the Caucasus, took military and diplomatic measures to seize the Ganja Khanate simultaneously with the occupation of Jar-Balakan. Since the military preparations required some time, he initially attempted to exert influence through diplomatic pressure. Correspondence began between Sisianov and Javad Khan of Ganja (1785–1804). It should be noted that such correspondence was widely used in the political life of the period. However, this type of correspondence took its most prominent form in the relations between Sisianov and Javad Khan. After Sisianov was appointed to his position by Tsar Alexander I on 19 September 1802, he obtained information about Javad Khan's activities from the letters of his predecessor, Knorring. Knorring described Javad Khan as an enemy of Georgia. Therefore, upon taking office, Sisianov attempted to take this into consideration in his relations with Javad Khan. Although this attitude was concealed behind diplomatic expressions in Sisianov's letter dated 25 February 1803, the idea of placing the Ganja Khanate under Russian protection and taking the khan's son, Ughurlu Agha, as a hostage was put forward. On the one hand, the occupation of Jar-Balakan and, on the other, the increase in military forces around Ganja caused Sisianov's subsequent letters to adopt a harsher tone. In this context, the letter dated 29 November 1803 was essentially an ultimatum. Stating that he had come to capture Ganja in accordance with European traditions, he put forward three reasons. Javad Khan rejected all three reasons with arguments and declared that he was ready for war. One of the most interesting moments was Javad Khan's response, based on historical facts, to Sisianov's claims that were inconsistent with historical reality: "You write that during the reign of Princess Tamar, Ganja was subject to Georgia. No one would believe this legend. But our ancestors—Abbasgulu Khan and others—ruled Georgia. If you do not believe it, ask the elders of the local population; their mosques and shops are still in Georgia, and their decrees are preserved even today by many Georgian families..." In December 1803, Sisianov intensified his demands. Eventually, he put forward a six-point condition for the surrender of the city of Ganja. Since Javad Khan refused to accept these conditions, Sisianov decided to launch a military operation. An analysis of Sisianov's plan to attack Ganja and its implementation demonstrates that this was not an ordinary offensive operation, but rather an example intended for rulers who refused to submit to diplomatic pressure. Javad Khan organized the defense of the city and was heroically killed in the bloody clashes. On 3 January 1804, the city was occupied by Russian forces, and a large-scale massacre was carried out during the occupation.

Keywords: Ganja, Khanate, Javad Khan, R.D. Sisianov

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE'NİN BALKAN POLİTİKASI: SİLAH SATICISI MI, BÖLGESEL DENGELEYİCİ Mİ?

Nurgül EKİNCİ

Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü
E-posta: ekincibeytiye@gmail.com · ORCID: 0000-0001-9718-0199

ÖZET

Rusya-Ukrayna savaşında Türkiye'nin izlediği "denge politikası", bölgesel dış politika davranışını yeniden şekillendiren bir dönüm noktası olmuştur. Osmanlı bakiyesi olarak görülen, kültürel ve inanç birliğinin kısmen mevcut olduğu Balkanlarda da bu politikayı uyguladığı ifade edilmektedir. Bu çalışmamızda, Türkiye'nin savaştaki "denge politikası" tutumunu Balkan ülkelerine yönelik dış politikasına ne ölçüde yansıtabildiğinin ekonomik açıdan incelenmesi amaçlanmaktadır. Ekonomik çıkarlar ve güvenlik, uluslararası ilişkilerde belirleyici ve öncelikli etkiye sahiptir. Rusya-Ukrayna savaşı, Karadeniz merkezli NATO, ABD, AB ve Rusya'nın deniz sahalarında ki üstünlük mücadelesine Çin ve Hindistan'ın da dahil olması, Hazar Denizi ile Adriyatik Denizini birleştirici jeopolitik ve jeostratejik konumu ile Balkanları hem güvenlik hem de güç mücadelesi alanına dönüştürmüş bulunmaktadır. Savaşın güvenlik noktasında Avrupa üzerindeki etkisini azaltabilmek için Avrupa Birliği, genişleme söylemini Batı Balkanlar'a kaydırmış, böylece Rusya'nın bölgedeki etkisini tartışmalı konuma getirmiştir. Bu gelişmeler, denge politikası yürüten Türkiye için de dolaylı bir fırsat penceresi doğurmuştur. Ukrayna'ya savunma teçhizatı satarken, Avrupa Birliğinin ambargolarına rağmen Rusya'dan da enerji ithalatına devam etmiştir. Bunun yanı sıra, gösterdiği diplomatik çabalar sonucu dünyanın buğday tedarikçilerinden olan Ukrayna'dan koridor açarak dünyadaki gıda ihtiyacının karşılanmasına ve gıda enflasyonunun önlenmesine katkıda bulunmuştur. Türkiye 2022 yılına kadar bölgede TİKA, Yunus Emre Enstitüsü ve Türkiye merkezli sivil toplum kuruluşları aracılığıyla Balkanlarda duygusal, tarihi ve manevi bağları canlandıran kültürel ve diplomatik çalışmalar yürütmüştür. Bu konularda yapılan tez çalışmaları ve yazılan makaleler de bunu doğrulamaktadır. Ukrayna Savaşı sırasında başarılı olan Türk İHA ve SİHA'ları savaş nedeniyle güvenlik endişesi taşıyan Balkan coğrafyasındaki diğer ülkelerin de dikkatini çekmiş, bu alanda söz konusu ülkelerle Türkiye arasında ticaretin yolu açılmıştır. Balkanlar çok kutuplu bir bölge olmakla birlikte bu coğrafyadaki bazı toplumlar tarih boyunca rakip toplumlar olarak yaşamışlardır. Özellikle Fransız İhtilalinden sonraki dönemde bu bölgede iki önemli akım ortaya çıkmıştır: Panslavizm ve Panislamizm. Bazı Müslüman milletler Slavik unsurlardan olmalarına rağmen Panislamizm'in (Kosova, Arnavutluk ve Bosna-Hersek) temsilcisi olarak değerlendirilmiştir. Bölge ekonomisinde yüzyılı aşkın bir süredir Almanya ve Rusya'nın etkili olduğu da bilinmektedir. Yeni aktör olarak Türkiye'nin bölge ülkeleriyle kurmuş olduğu bağlar, savunma sanayi anlaşmaları ve eğitim faaliyetleri ile bölgede "dengeleyici" bir unsur mu yoksa "silah tedarikçisi" mi olacağı artık hem Türkiye'de hem Avrupa'da tartışılmaktadır. Öncelikli olarak Ukrayna ve Rusya ile 2018-21 ve 2022-25 zamansal aralığında ki ticari durum incelenerek denge durumu ortaya konulacaktır. Buna ilaveten balkan ülkeleri ile aynı zaman aralığındaki ihracat ve silah/mühimmat ihracat verileri kullanılarak çalışmanın amacı ortaya konulacaktır. Çalışma nicel verilerin kullanıldığı karşılaştırmalı, betimsel ve zaman serisi analizine dayalı nitel bir yöntem izlemektedir. Çalışma, ikincil veri (TÜİK dış ticaret verileri) analizine dayanmaktadır. Sonuç olarak bu çalışmamız, Türkçe literatürde henüz yeterli düzeyde işlenmemiş Ukrayna- Rusya savaşının Balkanlara yansımasının Türkiye açısından sistematik ve teorik çerçevedeki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, Karadeniz'de uyguladığı denge politikası modelinin Balkanlara ne ölçüde uygulanabilir olduğunu, Türkiye'nin bu bölgede "silah satıcısı" mı yoksa "bölgesel dengeleyici" mi olacağı konusunu tartışmaya açmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmayı savunma sanayi ürünleri ticareti ile sınırlandırmayı uygun gördük. Türkiye'nin Balkanlarda genelde bir denge politikası yürüttüğünü ortaya koyabilmek için alanın, karşılaştırmalı olarak ekonomik, kültürel, diplomatik ve güç ilişkileri noktasında çalışılmasını önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Rusya-Ukrayna Savaşı, Denge Politikası, Silah/Mühimmat İhracatı

TÜRKİYE'S BALKAN POLICY AFTER THE RUSSIA-UKRAINE WAR: ARMS SELLER OR REGIONAL BALANCER?

Nurgül EKİNCİ

PhD Student, Sakarya University, Faculty of Political Sciences, Department of Public Administration
E-mail: ekincibeytiye@gmail.com · ORCID: 0000-0001-9718-0199

ABSTRACT

The "balancing policy" pursued by Türkiye during the Russia-Ukraine war has served as a turning point that reshaped its strategic foreign policy conduct. It is noted that this policy has also been applied in the Balkans—a region viewed as an Ottoman legacy and characterized by general cultural and religious affinity. This study aims to examine, from an economic perspective, the extent to which Türkiye's "balancing policy" stance regarding the war is reflected in its foreign policy toward Balkan countries. To mitigate the war's impact on European security, the European Union shifted its enlargement narrative toward the Western Balkans, thereby challenging Russia's influence in the region. These developments created an indirect window of opportunity for Turkey, which was pursuing a balancing policy. While selling defense equipment to Ukraine, Turkey continued to import energy from Russia despite European Union sanctions. Furthermore, through its diplomatic efforts, it helped meet global food needs and curb food inflation by facilitating the opening of a corridor for grain exports from Ukraine, a major global supplier. Until 2022, Turkey carried out cultural and diplomatic initiatives in the Balkans through TIKA, the Yunus Emre Institute, and Turkey-based civil society organizations, thereby revitalizing emotional, historical, and spiritual ties in the region. Theses and articles on these topics also confirm this. During the war in Ukraine, the successful performance of Turkish UAVs and UCAVs attracted the attention of other countries in the Balkans that harbored security concerns due to the conflict, paving the way for trade between Turkey and these nations in this sector. First, the trade situation with Ukraine and Russia during the 2018–21 and 2022–25 time periods will be examined to determine the state of balance. Additionally, the study's objective will be established using export and arms/munitions export data from the Balkan countries for the same time periods. The study employs a qualitative methodology based on comparative, descriptive, and time-series analysis using quantitative data. The study relies on the analysis of secondary data Turkish Statistical Institute (TÜİK)foreign trade data. In conclusion, this study aims to fill the gap in the Turkish literature regarding the systematic and theoretical framework of the impact of the Ukraine-Russia war on the Balkans from Turkey's perspective—a topic that has not yet been sufficiently addressed. Furthermore, it aims to open a discussion on the extent to which the balance-of-power policy model Turkey has implemented in the Black Sea can be applied to the Balkans, and whether Turkey will act as an "arms dealer" or a "regional balancer" in this region. We deemed it appropriate to limit this study to the trade in defense industry products. To demonstrate that Turkey generally pursues a balance-of-power policy in the Balkans, the study recommends a comparative analysis of the region's economic, cultural, diplomatic, and power relations.

Keywords: The Balkans, Russia-Ukraine War, Balancing Policy, Arms/Ammunition Exports

1926 BAKÜ TÜRKOLOJİ KURULTAYI'NIN İZİNDE BALKANLARDA TÜRK DİLİ, KÜLTÜRÜ VE KİMLİĞİ

Nurlana MUSTAFAYEVA
Doç. Dr., Bakü Slav Üniversitesi, Balkan Araştırmaları Bölüm Başkanı, Bakü
E-posta: nurlanagasimli@ymail.com · ORCID: 0000-0003-4339-3468

ÖZET

1926 yılının Şubat-Mart aylarında Bakü'de toplanan Birinci Türkoloji Kurultayı, Osmanlı coğrafyasının dağılmasının ardından Balkanlar ve Anadolu'daki Türk varlığını dil, edebiyat ve kimlik ekseninde yeniden değerlendiren önemli bir girişimdir. Kurultayı yalnızca geçmişin muhasebesi olarak okumak, onun günümüz çokkültürlü kimlik tartışmalarına dair uyarılarını göz ardı etmek anlamına gelir. Bu bildiri, özellikle Anadolu ve Balkan Türklerinin edebiyatına yönelik kurultaydaki tartışmaları merkeze alarak, o dönemdeki yaklaşımların bugünkü dil ve kimlik meseleleriyle nasıl hesaplaştığını sorgulamaktadır. Kurultayın en dikkat çekici tebliğlerinden biri, Alman oryantalist Prof. Theodor Menzel'in sunduğu "Anadolu ve Balkan Türklerinin Edebiyatının Araştırılmasının Sonuçları ve Perspektifleri" başlıklı çalışmadır. Bir diğeri ise İstanbul'dan davet edilen Macar Prof. Julius Mészáros'un "Anadolu ve Balkan Türklerinin Etnografisinin Araştırılmasının Günümüz Durumu ve En Yakın Görevleri" adlı sunumudur. Menzel, Osmanlı edebiyat geleneğini değerlendirirken divan şiirini suni bulmuş ve asıl zenginliğin halk edebiyatında saklı olduğunu ileri sürmüştür. Menzel'e göre Arap-Fars etkisi Türk edebiyatını özgün damarından uzaklaştırmış; Sehî Bey, Âşık Çelebi ve Latîfî gibi tezkirecilerin eserleri ise eleştirel bakıştan yoksun kaldığı için edebiyat tarih yazımı derinlik kazanamamıştır. Menzel, Hammer-Purgstall, Toderini ve Gibb gibi Avrupalı şarkiyatçıların çalışmalarını önemli bulmakla birlikte, Türklerin kendi edebiyat tarihlerine yönelik sistemli bir yaklaşım geliştiremediklerini savunmuştur. Bu tebliğin ardından Mehmet Fuad Köprülü, edebiyatı halk ve elit olarak ikiye ayırmanın tarihsel gerçekliğe uymadığını; divan şiirinin de halk zevkinden beslendiğini ve iki damarın iç içe geçtiğini güçlü bir biçimde vurgulamıştır. Köprülü'nün yaklaşımı, Menzel'in tebliğindeki oryantalist kör noktayı ortaya koyar: Batı merkezli kalıplarla Türk kültürünü kategorize etme çabası, edebi süreçlerin organik bütünlüğünü ıskalamaktadır. Köprülü'ye göre yerli bir perspektif geliştirmek şarttır ve bu tartışma, Türkoloji tarihinde yöntem meselesini kalıcı olarak gündeme getirmiştir. Kurultayda yalnızca edebi eleştiri değil, Balkanlardaki Türkçenin maddi varlığı da tartışılmıştır. Etimolojik araştırmalar ve bölge ağız derlemeleri, Bulgarca, Sırp-Hırvatça, Yunanca, Arnavutça, Makedonca ve Romencede kayda değer sayıda Türkçe kökenli sözcük bulunduğunu göstermektedir (bazı kaynaklar bu sayıyı 15.000'in üzerinde vermektedir). Bu veriler, Osmanlı döneminde Türkçenin Balkanlarda yalnızca yönetici sınıfın değil, günlük hayatın da dili olduğunu göstermektedir. Kurultay bu dilsel mirasın derlenmesi ve korunması gerektiğini vurgulamış; ancak artan milliyetçilik dalgası nedeniyle bu çalışmalar istenen düzeye ulaşamamıştır. Oysa bu sözcükler basit birer kalıntı değil, bölgedeki ortak yaşam pratiğinin somut haritalarıdır. Sonuç olarak Bakü 1926, rafa kaldırılmış bir zabıt defteri değildir. Kurultay, dilin siyasi sınırları nasıl aştığını ve edebiyat tarihinde yöntem sorununun aslında bir iktidar sorunuyla ilişkili olduğunu gösteren önemli bir örnektir. Türk edebiyatı tarih yazımında öznellik ve yöntem tartışmaları bugün bile canlılığını korumaktadır. Balkan dillerindeki Türkçe unsurlar, kültürel etkileşimin yüzeysel değil, yapısal olduğuna işaret etmektedir. Kurultayın 100. yıldönümünde, o dönem ele alınan Balkan Türklüğü konusu, bazı tek taraflı ve eleştirel yaklaşımlara rağmen bugün Türk dünyası açısından yeniden değerlendirilmeyi; daha kapsamlı saha çalışmaları ve disiplinler arası araştırmaları hak etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bakü 1926, Türk Dünyası, Balkan Türkolojisi, Menzel-Köprülü, Balkan Türklüğü, Kültürel kimlik

AJANS KAYNAKLI TEKNOLOJİ HABERLERİNDE MEZENFORMASYON SORUNU

Oğuz Selim KOBAZA
Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü
E-posta: selimkobaza@cumhuriyet.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6079-2690

ÖZET

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, kamuoyunun ilgi gösterdiği önemli haber konuları arasında yer almaktadır. İcat, buluş ve teknolojik yeniliklerin doğru, anlaşılır ve bağlamına uygun biçimde aktarılması gazeteciliğin temel sorumluluklarından biridir. Haber ajansları tarafından üretilen teknoloji haberleri, farklı medya kuruluşları ve bu kuruluşlara ait internet siteleri ile sosyal medya hesapları aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmaktadır. Teknolojiyle ilgili ajans kaynaklı bazı haberlerde yanlış, hatalı veya yanıltıcı bilgilere yer verilmesi mezenformasyon sorununu gündeme getirmektedir. Mezenformasyon, bilinçli bir yanıltma amacı taşımaksızın üretilen veya yayılan yanlış ya da hatalı bilgi olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda mezenformasyonun; dezenformasyon ve malenformasyon kavramlarından farklı olduğu söylenebilir. Dijital haber medyasındaki hız ve rekabet faktörü, haber üretim süreçlerindeki doğrulama aşamalarının zaman zaman göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Bu durumun ise haberlerde mezenformasyonun oluşmasını ve yayılmasını kolaylaştıran koşullara zemin hazırladığı ileri sürülebilir. Bu çalışmanın amacı, ajans kaynaklı görüntülü teknoloji haberlerinde mezenformasyonun ortaya çıkış nedenlerini ve haber içeriklerine yansıma biçimlerini incelemektir. Çalışma kapsamında, Türkiye'de yaygın bir haber üretim, dağıtım ve abone ağına sahip olan İhlas Haber Ajansı'nın (İHA) farklı tarihlerde yayımladığı görüntülü haberler amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilerek nitel içerik analiziyle incelenmiştir. Haberlerin seçilmesinde mucit ve icat odaklı yerel haberlere odaklanılmıştır. Bu tür haberlerin teknolojiyle ilgili söylemleri barındırması nedeniyle mezenformasyon riski taşıdığı varsayılmıştır. Söz konusu haberler doğruluk, çeşitlilik, bilimsel bağlam ve eleştirel sorgulama çerçevelerinde ele alınmıştır. Sonuç olarak, haberlerin içeriğinde spekülatif bilgilere yer verildiği, bilimsel araştırma ve Ar-Ge süreçlerinin yeterince dikkate alınmadığı, habere konu olan teknolojilere ilişkin yanlış veya yanıltıcı bilgilerin aktarıldığı ve kaynak kişilerin iddialarını sorgulayan eleştirel yaklaşımın yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Bu eksikliklerin söz konusu haberlerde mezenformasyona zemin hazırladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, teknoloji konusundaki bilgi eksikliğinin ve teknoloji okuryazarlığı düzeyinin haberdeki doğruluğun önüne geçme riskini barındırdığını göstermektedir. Mezenformasyon sorununun önüne geçmek için habercilerin bilim ve teknoloji okuryazarlığının çeşitli eğitimlerle desteklenmesi, teknoloji haberlerinin uzman görüşlerine dayandırılarak üretilmesi ve ajans haberciliğinde doğrulama süreçlerinin güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İletişim çalışmaları, Mezenformasyon, Teknoloji gazeteciliği, Bilim gazeteciliği, Haber

THE PROBLEM OF MISINFORMATION IN AGENCY-SOURCED TECHNOLOGY NEWS

Oğuz Selim KOBAZA

Asst. Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Communication, Department of Journalism
E-mail: selimkobaza@cumhuriyet.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6079-2690

ABSTRACT

Scientific and technological developments are among the significant news topics that attract public interest. Conveying inventions, discoveries, and technological innovations accurately, comprehensibly, and in context is one of the fundamental responsibilities of journalism. Technology news produced by news agencies reaches broad audiences through various media organizations, their affiliated websites, and social media accounts. The inclusion of incorrect, flawed, or misleading information in certain agency-sourced technology news raises concerns about misinformation. Misinformation is defined as false or inaccurate information produced or disseminated without a deliberate intent to deceive. In this respect, misinformation can be distinguished from disinformation and malinformation. The speed and competition factors inherent in digital news media lead to verification steps in news production processes being overlooked at times. It can be argued that this situation creates conditions that facilitate the emergence and spread of misinformation in news coverage. The aim of this study is to examine the underlying causes of misinformation in agency-sourced video technology news and the ways it is reflected in news content. Within the scope of the study, video news items published on various dates by İhlas News Agency (İHA), which has an extensive news production, distribution, and subscriber network in Turkey, were selected via purposive sampling and examined through qualitative content analysis. The selection of news items focused on locally produced stories centered on inventors and inventions. It was assumed that such stories carry a risk of misinformation due to the technology-related discourses they contain. The news items were analyzed within the frameworks of accuracy, diversity, scientific context, and critical questioning. As a result, it was determined that the news content included speculative information; that scientific research and R&D processes were inadequately considered; that false or misleading information regarding the technologies covered was conveyed; and that the critical approach questioning the claims of sources remained insufficient. It was concluded that these deficiencies create conditions conducive to misinformation in the news items in question. This finding suggests that a lack of knowledge about technology and insufficient levels of technology literacy risk taking precedence over factual accuracy in news reporting. To address the problem of misinformation, it is recommended that journalists' science and technology literacy be supported through various training programs, that technology news be produced on the basis of expert opinion, and that verification processes in agency journalism be strengthened.

Keywords: Communication studies, Misinformation, Technology journalism, Science journalism, News

HAYVANLARI KORUMA KANUNUNUN FELSEFESİ: HAYVAN REFAHI

Oğuzhan ASLANTÜRK[1*], Yusuf ŞAHİN[2]

[1]Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
[2]Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
[*]Sorumlu yazar · E-posta: oaslanturk@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-9789-7202

ÖZET

Bu çalışmanın konusu 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'dur. Çalışmanın amacı, insan-hayvan etkileşiminin tarihsel arka planını, felsefi temellerini ve Türkiye'deki hukuki düzenlemelerin seyrini 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ekseninde kapsamlı ve çok boyutlu bir şekilde incelemektir. Bu doğrultuda çalışmada iki aşamalı kavramsal ve hukuki analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında insanlığın doğayla kurduğu ilişkide ekolojik dengenin hayati önemi; Çin'de uygulanan ve milyonlarca insanın ölümüne yol açan kıtlıkla sonuçlanan "Dört Haşere Kampanyası" ile serçelerin yok edilmesinin yarattığı felaket ve sahipsiz hayvanların yol açtığı çeşitli zararlar gibi somut, tarihi ve güncel örnekler üzerinden ele alınmıştır. Ayrıca çalışmada insan-hayvan etkileşimini sosyolojik ve felsefi olarak anlamlandırmak amacıyla Max Weber'in ideal tipleştirme yönteminden hareketle üç temel ideal tip belirlenmiştir: İlk tip, Aristo ve Descartes gibi düşünürlerin görüşleri temelinde hayvanları insanın yararlandığı ve ahlâki sorumluluk gerektirmeyen bir "eşya" olarak görürken; ikinci tip, Bentham ve Mill gibi faydacı filozofların izinden giderek hayvanları "hürmete lâyık" ve iyi şartlarda yaşaması gereken korunan varlıklar (hayvan refahı) olarak ele almış; Gary Francione gibi isimlerin başını çektiği üçüncü tip ise türler arası ayrımcılığı reddederek hayvanları birer hak sahibi "hukuki kişi" (hayvan hakları) olarak konumlandırmıştır. Araştırmanın bulguları çerçevesinde ilk olarak; sanayileşme süreci, hızlı nüfus artışı, kentleşme, evcilleştirme pratikleri ve modern tüketim sektörlerinin (moda, kozmetik vb.) yarattığı baskıların insan-hayvan ilişkilerini dönüştüren temel içsel ve dışsal dinamikler olduğu anlaşılmıştır. Ardından, 2004 yılında Avrupa Birliği uyum süreçleri çerçevesinde yürürlüğe giren 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun; zaman içindeki hukuki eksiklikler, toplumsal dinamikler ve özellikle sahipsiz köpekler üzerinden yürütülen tartışmalar doğrultusunda 2021 ve 2024 yıllarında önemli değişikliklere uğradığı tespit edilmiştir. Sonrasında, Türk hukuk sistemindeki mevcut çerçevenin radikal "hayvan hakları" yaklaşımlarından ziyade Avrupa Birliği standartlarıyla uyumlu bir "hayvan refahı" anlayışını temel aldığı, ancak uygulamada ve denetimde bazı yapısal sorunların yaşandığı ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda, yasal düzenlemelerin tek başına yeterli olmadığı; yerel yönetimlerin ve il özel idarelerinin sorumlulukları, barınak kapasitelerinin artırılması, finansal desteklerin sağlanması, toplumsal duyarlılığın geliştirilmesi ve denetim mekanizmalarının "sıfır tolerans" ilkesiyle etkinleştirilmesinin hayati önem taşıdığı vurgulanmıştır. Ayrıca meselenin sadece 5199 sayılı Kanun ile sınırlı kalmaması; Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun ve Kat Mülkiyeti Kanunu gibi diğer temel hukuki metinlerle bütüncül bir şekilde ele alınması gerektiği belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, Hayvan Hakları, Hayvan Refahı

THE PHILOSOPHY OF THE ANIMAL PROTECTION LAW: ANIMAL WELFARE

Oğuzhan ASLANTÜRK[1*], Yusuf ŞAHİN[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Aksaray University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of International Relations

[2]Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration

[*]Corresponding author · E-mail: oaslanturk@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-9789-7202

ABSTRACT

The subject of this study is the Animal Protection Law No. 5199. The aim of the study is to comprehensively and multidimensionally examine the historical background of human-animal interaction, its philosophical foundations, and the course of legal regulations in Türkiye within the framework of Law No. 5199. Accordingly, a two-stage conceptual and legal analysis method was employed in the study. Within the scope of the research, the vital importance of ecological balance in humanity's relationship with nature was addressed through concrete, historical, and contemporary examples, such as the "Four Pests Campaign" implemented in China, which resulted in a famine that led to the deaths of millions of people, the disaster caused by the eradication of sparrows, and various harms caused by stray animals. Furthermore, in order to sociologically and philosophically conceptualize human-animal interaction, three fundamental ideal types were determined based on Max Weber's method of ideal types: while the first type, grounded on the views of thinkers such as Aristotle and Descartes, views animals as "property" from which humans benefit and which requires no moral responsibility; the second type, following in the footsteps of utilitarian philosophers such as Bentham and Mill, treats animals as protected entities ("animal welfare") that are "worthy of respect" and must live under good conditions; and the third type, led by figures such as Gary Francione, rejects interspecies discrimination and positions animals as rights-bearing "legal persons" ("animal rights"). Within the framework of the research findings, it was first understood that the industrialization process, rapid population growth, urbanization, domestication practices, and the pressures created by modern consumer sectors (such as fashion and cosmetics) are the fundamental internal and external dynamics that transform human-animal relations. Subsequently, it was determined that the Animal Protection Law No. 5199, which entered into force in 2004 within the framework of European Union alignment processes, underwent significant amendments in 2021 and 2024 in line with legal deficiencies over time, social dynamics, and debates conducted particularly over stray dogs. Afterwards, it was revealed that the existing framework in the Turkish legal system is based on an "animal welfare" approach compatible with European Union standards rather than radical "animal rights" approaches, yet certain structural problems persist in implementation and supervision. As a result of the study, it was emphasized that legal regulations alone are not sufficient; and that the responsibilities of local governments and special provincial administrations, increasing shelter capacities, providing financial support, developing social awareness, and activating supervision mechanisms with a "zero tolerance" principle are of vital importance. In addition, it was stated that the issue should not be limited to Law No. 5199 alone but should be addressed holistically with other fundamental legal texts such as the Turkish Penal Code, the Civil Code, and the Condominium Law.

Keywords: Animal Protection Law No. 5199, Animal Rights, Animal Welfare

KUZEY MAKEDONYA'DA TÜRKÇE EĞİTİMİ VE TARİHSEL DÖNÜŞÜM BAĞLAMINDA KİMLİK

Osman EMİN
Prof. Dr., Üsküp Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi
E-posta: osmanemin@flf.ukim.edu.mk · ORCID: 0000-0001-6975-8221

ÖZET

Bu çalışma, Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitim-öğretiminin Osmanlı döneminden günümüze uzanan tarihsel gelişimini; siyasal ve toplumsal değişimler, eğitim kurumlarının oluşumu, öğretmen yetiştirme, hukuki düzenlemeler, dil politikaları ve demografik dönüşüm bağlamında incelemektedir. Türkçenin tarihsel süreç içerisinde eğitim, kültür ve toplumsal yaşamda üstlendiği işlevden hareketle, Balkan Savaşları sonrasında yaşanan dönüşüm, II. Dünya Savaşı ve Yugoslavya döneminde Türkçe eğitimin yeniden yapılandırılması, bağımsızlık sonrasında ortaya çıkan gelişmeler ve 2001 Ohrid Çerçeve Anlaşması sonrasındaki eğitim düzenlemeleri bir bütünlük içerisinde ele alınmaktadır. Çalışmada Türkçe eğitimi, yalnızca bir öğretim alanı olarak değil, aynı zamanda dilsel ve kültürel kimliğin korunması, toplumsal hafızanın aktarılması ve kültürel sürekliliğin sağlanması açısından değerlendirilmektedir. Araştırmada tarihsel ve betimsel yöntemlerden yararlanılmış; anayasal ve yasal düzenlemeler, eğitim politikaları, kurumsal gelişmeler ve konuya ilişkin akademik çalışmalar değerlendirilmiştir. Türkçe eğitiminin kurumsallaşmasında öğretmen yetiştiren kurumların ve yükseköğretimdeki Türkoloji yapılanmasının önemli bir işlev üstlendiği görülmektedir. Bu kurumlar, Türkçe öğretiminin sürekliliğinin sağlanmasına, nitelikli öğretmen ve akademik insan kaynağının yetiştirilmesine ve Türk dili ile edebiyatı alanındaki bilimsel çalışmaların gelişmesine katkı sağlamıştır. Bunun yanında okul eğitimi ile yükseköğretim arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi, Türkçe eğitiminin sürdürülebilirliği açısından önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışmada ayrıca göç, nüfus hareketleri, doğum oranlarındaki değişim, kentleşme ve ailelerin eğitim tercihleri gibi demografik ve toplumsal unsurların Türkçe eğitimine yansımaları ele alınmaktadır. Bu değişkenlerin öğrenci sayıları, okulların sürdürülebilirliği, öğretmen ihtiyacı ve eğitim kurumlarının geleceği üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Türkçe eğitiminde karşılaşılan güncel sorunlar arasında öğrenci sayılarındaki değişim, bazı bölgelerde eğitim kurumlarına erişim, öğretmen niteliği ve sayısının sürdürülebilirliği, ders materyallerinin güncelliği ve değişen eğitim ihtiyaçlarına uyum gibi konular öne çıkmaktadır. Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitim-öğretim, farklı siyasal ve toplumsal dönemlerde önemli dönüşümler geçirmesine rağmen tarihsel ve kurumsal sürekliliğini korumuştur. Bu sürekliliğin gelecekte de sağlanması; mevcut hukuki güvencelerin etkin uygulanması, Türkçe eğitim veren kurumların desteklenmesi, öğretmen yetiştirme süreçlerinin güçlendirilmesi, eğitim materyallerinin geliştirilmesi ve değişen demografik koşullara uygun eğitim politikalarının oluşturulmasına bağlıdır. Türkçe eğitiminin geleceğinin, kültürel kimliğin korunması ile çağdaş, çok dilli ve değişen toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilen bir eğitim anlayışının birlikte değerlendirilmesiyle ele alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Makedonya, Türkoloji, Dil politikaları, Eğitim politikaları, Demografik dönüşüm, Çok dillilik

TURKISH LANGUAGE EDUCATION IN NORTH MACEDONIA AND IDENTITY IN THE CONTEXT OF HISTORICAL TRANSFORMATION

Osman EMİN

Prof. Dr., Ss. Cyril and Methodius University in Skopje
E-mail: osmanemin@flf.ukim.edu.mk · ORCID: 0000-0001-6975-8221

ABSTRACT

This study examines the historical development of Turkish-language education in North Macedonia from the Ottoman period to the present, with particular emphasis on political and social transformations, the establishment of educational institutions, teacher training, legal regulations, language policies, and demographic change. Focusing on the functions that Turkish has historically assumed in education, culture, and social life, the study addresses the transformations following the Balkan Wars, the restructuring of Turkish-language education during the Second World War and the Yugoslav period, developments following independence, and educational arrangements introduced in the aftermath of the 2001 Ohrid Framework Agreement within an integrated historical framework. Turkish-language education is examined not merely as an instructional domain but also in terms of its role in preserving linguistic and cultural identity, transmitting collective memory, and sustaining cultural continuity. The study employs historical and descriptive research methods and evaluates constitutional and legal regulations, educational policies, institutional developments, and relevant academic studies. The findings indicate that teacher-training institutions and the institutionalization of Turkology within higher education have played a significant role in the development of Turkish-language education. These institutions have contributed to ensuring the continuity of Turkish-language instruction, preparing qualified teachers and academic professionals, and advancing scholarly studies in the fields of Turkish language and literature. In addition, strengthening the relationship between school education and higher education emerges as an important factor in ensuring the sustainability of Turkish-language education. The study also examines the implications of demographic and social factors, including migration, population movements, changes in birth rates, urbanization, and families' educational preferences, for Turkish-language education. These factors have implications for student enrolment, the sustainability of schools, teacher demand, and the future of educational institutions. Current challenges in Turkish-language education include fluctuations in student numbers, access to educational institutions in certain regions, the sustainability of teacher quality and staffing, the need to update educational materials, and adaptation to changing educational needs. Despite undergoing significant transformations across different political and social periods, Turkish-language education in North Macedonia has maintained its historical and institutional continuity. Sustaining this continuity in the future depends on the effective implementation of existing legal safeguards, continued support for institutions providing education in Turkish, strengthening teacher-training processes, improving educational materials, and developing educational policies responsive to changing demographic conditions. The future of Turkish-language education should therefore be addressed through an integrated approach that considers the preservation of cultural identity alongside a contemporary, multilingual educational framework capable of responding to evolving social needs.

Keywords: North Macedonia, Turkology, Language policies, Education policies, Demographic transformation, Multilingualism

ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK: BOSNA-HERSEK İŞLETMELERİ ÜZERİNE SİSTEMATİK BİR ÇALIŞMA

Osman KARA

Dr., Çukurova Üniversitesi, Kozan İşletme Fakültesi
E-posta: osmkara@msn.com · ORCID: 0009-0008-9313-4150

ÖZET

Bu çalışma, çatışma sonrası kurumsal parçalanma, ekonomik kırılganlık, siyasal belirsizlik ve dış kaynak bağımlılığı içinde Bosna-Hersek'te örgütsel dayanıklılığın nasıl kurulduğunu inceler. İncelenen özel sektör ve sivil toplum çalışmalarında örgütlerin hareket alanı, savaş sonrası siyasal-ekonomik yapı ve dış finansmanla yakından ilişkilidir (Bojicic-Dzelilovic & Kostovicova, 2013; Bozic, 2021). Temel sorun, kriz sırasında faaliyetini sürdüren her örgütü dayanıklı saymanın geçici başa çıkma ile kalıcı kapasite arasındaki ayrımı silmesidir. Dayanıklılık yalnızca ayakta kalmak değil; tehdidi öngörmek, krizle baş etmek ve deneyimden hareketle işleyişi uyarlayabilmektir (Duchek, 2020). Çalışma bu nedenle dayanıklılığın hangi mekanizmalarla geliştiğini; AB baskısının gerçek dönüşüm yaratıp yaratmadığını, örgütler arası, uluslararası ve topluluklar arası bağların uyuma katkısını; kriz deneyiminin ne zaman kalıcı öğrenmeye dönüştüğünü sorgulamaktadır. Bosna-Hersek'te örgüt düzeyinde yapılan çalışmalar sistematik olarak incelenmiş; bankalar, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler, sivil toplum kuruluşları ve girişimcilik araştırmaları tematik biçimde karşılaştırılmıştır (Thomas & Harden, 2008). Değerlendirmede kriz öncesi hazırlık, kriz sırasında kaynakların harekete geçirilmesi ve deneyimin sonraki uygulamalara aktarılması ayrı ayrı ele alınmıştır. Böylece faaliyeti kısa süreli sürdüren çözümler ile gelecekteki sarsıntılara hazırlanmayı sağlayan kapasite birbirinden ayrılmış; sektör ve yöntem farklılıkları korunmuştur. Bulgular, dayanıklılığın bütün örgütlerde aynı biçimde bulunan sabit bir özellik olmadığını göstermektedir (Duchek, 2020; Hillmann & Guenther, 2021). Bankalarda esnek çalışma, çalışanları koruyan uygulamalar ve açık iletişim sürekliliği desteklemiştir (Besic et al., 2024). Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler, ihtiyaç duydukları kaynaklara ve yenilik çözümlerine ulaşmak için müşterileri ve rakipleriyle yeni iş birlikleri kurmuştur (Markovic et al., 2021). Sivil toplum kuruluşları, uluslararası ağlardan edindikleri bilgi ve uygulamaları yerel koşullara uyarlamıştır (Bozic, 2022). Savaş sonrasında farklı toplumsal gruplar arasında gelişen ekonomik ilişkilerin COVID-19 salgını sırasında yeniden kullanılması, geçmiş iş birliğinin sonraki krizlerde de değer taşıdığını göstermiştir (Bojicic-Dzelilovic et al., 2024). Ancak ağların katkısı bağlantı sayısından çok tamamlayıcı kaynaklara erişime, güvene ve ortak faaliyetlerin açık biçimde koordine edilmesine bağlıdır (Markovic et al., 2021; Provan & Kenis, 2008). İncelenen örgüt düzeyi çalışmalar, AB uyum baskısının günlük rutinler, bütçeler, sorumluluk dağılımı ve hesap verebilirlikte kalıcı dönüşüm yarattığını doğrudan göstermemektedir. AB destekli biçimsel reformların yerleşik siyasal-ekonomik ağlarca zayıflatılabilmesi de temkinli olmayı gerektirir (Bojicic-Dzelilovic & Kostovicova, 2013). Bu sonuç, AB'nin etkisiz olduğunu değil, mevcut kanıtın sınırını gösterir. Benzer biçimde, yeni bir uygulamanın benimsenmesi tek başına örgütsel öğrenme değildir. Deneyimin planlara, bütçelere, görev tanımlarına, eğitimlere ve karar rutinlerine yerleşmesi gerekir (Crossan et al., 1999). Dış finansmanlı hizmetler için yerel devamlılık mekanizmaları kurulmadıkça geçici süreklilik kalıcı dayanıklılığa dönüşmez (Bozic, 2021; Duchek, 2020). Çalışma, operasyonel süreklilik ile kalıcı dayanıklılığı ayırarak kavramsal katkı sunmaktadır. Sektör, kriz, yöntem ve ölçüm farklılıkları ile boylamsal kanıtların azlığı genellemeyi sınırlar (Hillmann & Guenther, 2021). Gelecek araştırmalar kamu örgütlerini de içeren boylamsal ve karşılaştırmalı tasarımlara yönelmelidir. Bosna-Hersek'te asıl ölçüt krizi atlatmak değil; deneyimi çalışanları tüketmeden ve geçici dış kaynaklara kalıcı biçimde bağlanmadan kurumsal kapasiteye dönüştürmektir (Bozic, 2021; Lengnick-Hall et al., 2011).

Anahtar Kelimeler: Bosna-Hersek, Örgütsel dayanıklılık, Örgütsel öğrenme, Ağ yönetişimi

ORGANIZATIONAL RESILIENCE: A SYSTEMATIC STUDY ON ENTERPRISES IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Osman KARA
Dr., Çukurova University, Kozan Faculty of Business
E-mail: osmkara@msn.com · ORCID: 0009-0008-9313-4150

ABSTRACT

This study examines the development of organizational resilience in Bosnia and Herzegovina amid post-conflict institutional fragmentation, economic vulnerability, political uncertainty, and dependence on external resources. Private-sector and civil society studies indicate that organizations' scope for action is tied to the post-war political economy and external funding (Bojicic-Dzelilovic & Kostovicova, 2013; Bozic, 2021). Treating every organization that maintains operations during a crisis as resilient blurs the distinction between temporary coping and enduring capacity. Resilience involves more than survival; it requires the ability to anticipate threats, cope with crises, and adapt organizational functioning through experience (Duchek, 2020). Accordingly, the study examines the mechanisms through which resilience develops; whether EU pressure produces transformation; how interorganizational, international, and cross-community ties contribute to adaptation; and when crisis experience develops into enduring organizational learning. Organizational-level studies conducted in Bosnia and Herzegovina were systematically reviewed, and research on banks, small and medium-sized enterprises, civil society organizations, and entrepreneurship was compared thematically (Thomas & Harden, 2008). The assessment considered pre-crisis preparedness, resource mobilization during crises, and the transfer of experience into practices. This approach distinguished short-term solutions from capacities that prepared organizations for future shocks while preserving sectoral and methodological differences. The findings show that resilience is not a fixed characteristic across all organizations (Duchek, 2020; Hillmann & Guenther, 2021). In banks, flexible working arrangements, employee protection, and open communication supported operational continuity (Besic et al., 2024). Small and medium-sized enterprises collaborated with customers and competitors to obtain resources and innovative solutions (Markovic et al., 2021). Civil society organizations adapted knowledge and practices acquired through international networks to local conditions (Bozic, 2022). The reactivation during the COVID-19 pandemic of economic relationships developed among social groups after the war showed that collaboration retained value in subsequent crises (Bojicic-Dzelilovic et al., 2024). However, networks contribute through access to complementary resources, trust, and clear coordination rather than through the number of connections (Markovic et al., 2021; Provan & Kenis, 2008). The studies provide no direct evidence that EU alignment pressure has produced lasting changes in routines, budgets, responsibilities, or accountability. EU-supported formal reforms may be weakened by entrenched political-economic networks (Bojicic-Dzelilovic & Kostovicova, 2013). This does not indicate that the EU has been ineffective; it identifies the limits of the evidence. Similarly, adopting a practice does not constitute organizational learning. Experience must become embedded in plans, budgets, job descriptions, training, and decision-making routines (Crossan et al., 1999). Without local continuity mechanisms for externally funded services, temporary continuity cannot develop into enduring resilience (Bozic, 2021; Duchek, 2020). The study contributes by distinguishing operational continuity from enduring resilience. Differences across sectors, crises, methods, and measurement approaches, together with scarce longitudinal evidence, limit the generalizability of the findings (Hillmann & Guenther, 2021). Future research should use longitudinal and comparative designs that include public organizations. In Bosnia and Herzegovina, the criterion is not merely whether an organization survives a crisis, but whether it transforms experience into organizational capacity without exhausting employees or becoming permanently dependent on temporary external resources (Bozic, 2021; Lengnick-Hall et al., 2011).

Keywords: Bosnia and Herzegovina, Organizational resilience, Organizational learning, Network governance

ATOMIC-SCALE THERMAL STABILITY AND STRUCTURAL INTEGRITY IN SODIUM-IRON OXIDE CATHODE MATERIALS

Osman Murat ÖZKENDİR

Prof. Dr., Tarsus University
E-mail: ozkendir@gmail.com · ORCID: 0000-0002-0810-9938

ABSTRACT

The increasing demand for advanced energy storage technologies has intensified research into high-performance cathode materials, yet performance degradation remains a critical barrier to widespread adoption. This study investigates the atomic-scale origins of thermal degradation in sodium-iron oxide (NaFeO2) cathode materials, with particular emphasis on the role of thermal stress in driving structural instability. A multi-scale analytical framework combining density functional theory (DFT), X-ray absorption fine structure spectroscopy (XAFS/XAS), and electrochemical impedance spectroscopy (EIS) was employed to examine three NaFeO2 polymorphs (alpha, beta, and gamma) across a temperature range of 27–150°C. The results reveal that beta-NaFeO2 undergoes progressive weakening of Na–O bonds upon heating, leading to the detachment of sodium ions from the spinel (FeO2) framework and a sharp increase in ionic resistance, while Fe–O bonds remain intact. In contrast, gamma-NaFeO2 exhibits exceptional thermal stability up to 100°C, attributed to strong Fe–O bonding and robust O 2p–Fe 3d hybridization, as confirmed by both XAS and DFT calculations. Based on these findings, a novel cathode design strategy is proposed in which a thermoelectric material (Bi2Te3) is integrated into the cathode matrix to absorb waste heat via the Seebeck effect while simultaneously supplying additional charge carriers. EIS measurements demonstrate improved ionic conductivity in the beta-NaFeO2:B2Te3 composite compared to the pure phase. The study concludes that the strength of the metal–oxygen bond is the critical determinant of thermal stability, and that future high-performance batteries will benefit from multi-functional “smart” composite cathodes capable of managing thermal stress while maintaining structural integrity. Briefly; the study’s novelty lies in connecting atomic-scale bond-breaking mechanisms to macroscopic battery performance, and then translating that understanding into a practical engineering solution (thermoelectric composites) that turns the degradation driver (heat) into a functional asset. Related publications are;

1. Ozkendir & Saran, J. Electron. Mater., 52, 4699–4707 (2023).

2. Ozkendir, X-Ray Spectrom., 54, 754–764 (2025).

Keywords: Thermal degradation, XAFS, DFT, Thermoelectric composite, Sodium-ion battery

A BIBLIOMETRIC JOURNEY THROUGH THE LITERATURE OF ATTACHMENT STYLES: A WOS-BASED BIBLIOMETRIC REVIEW

Osman SÖNER[1*], Betül TUNCER[2], Aziz ZORLU[3]

[1]Assoc. Prof. Dr., Istanbul Sabahattin Zaim University
[2]Master's Student, Istanbul Sabahattin Zaim University
[3]Dr., Ministry of National Education of the Republic of Türkiye
[*]Corresponding author · E-mail: osman.soner@izu.edu.tr · ORCID: 0000-0001-9741-5357

ABSTRACT

This study presents a comprehensive bibliometric analysis of the academic literature on attachment styles, aiming to map the field's intellectual structure, thematic orientations, citation patterns, and international collaboration networks. Data were retrieved from the Web of Science (WoS) Core Collection, a widely recognized scientific database. A total of 3,654 peer-reviewed articles published between 1991 and 2025 and identified through attachment-related search terms were included in the analysis. Bibliometric mapping and network visualization were conducted using VOSviewer. The analyses comprised co-authorship, source citation, country and institution citation, bibliographic coupling, author co-citation, and international and institutional collaboration networks. The findings demonstrate that attachment research is characterized by a well-established theoretical foundation alongside an increasingly diversified and interdisciplinary research structure. Bartholomew, Horowitz, Shaver, Bowlby, and Mikulincer emerged as prominent contributors to the intellectual development of the field. At the source level, journals such as the Journal of Personality and Social Psychology, Personality and Social Psychology Bulletin, and Personality and Individual Differences occupied influential positions within the citation network. Country-level analyses indicated that the United States plays a central role in both citation impact and international scientific collaboration, followed by other prominent contributors, including the United Kingdom and Italy. Institutional analyses further revealed differences between publication productivity and citation impact, highlighting the distinct roles of institutions in knowledge production and dissemination. Thematic patterns were strongly organized around concepts such as "attachment styles," "attachment theory," "attachment patterns," and "attachment security," indicating substantial theoretical continuity within the literature. International collaboration analyses also showed that Turkey has developed meaningful connections with central research-producing countries and functions as an emerging bridge within international collaboration networks, although Turkish institutions remain relatively peripheral compared with globally central institutions. Overall, the findings provide a systematic overview of the development and current structure of attachment research, identify major intellectual and collaborative patterns, and highlight opportunities for strengthening interdisciplinary, international, longitudinal, experimental, and practice-oriented research in future studies.

Keywords: Attachment theory, Attachment styles, Attachment patterns, Secure attachment, Bibliometric analysis

KADIN SAĞLIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE GÜNCEL SORUNLAR: TÜRKİYE PERSPEKTİFİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Ömer Faruk CANTEKİN*, Fatma ARPACI

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi

*Sorumlu yazar · E-posta: cantekin@gazi.edu.tr · ORCID: 0000-0001-5096-3233

ÖZET

Kadın sağlığı, yalnızca bireysel sağlık göstergeleri açısından değil, toplumun sosyal refahı, ekonomik kalkınması ve sürdürülebilir gelişimi bakımından da temel bir halk sağlığı alanıdır. Bu çalışma, Türkiye'de kadın sağlığının tarihsel gelişimini, güncel sağlık göstergelerini ve kadın sağlığını etkileyen temel sosyal belirleyicileri değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2025 verilerine göre kadınlar toplam nüfusun %49,98'ini oluşturmakta, doğuşta beklenen yaşam süresi ise kadınlarda 80 yıl olarak hesaplanmaktadır. Bununla birlikte kadınların sağlık düzeyi yalnızca biyolojik faktörlerle değil; eğitim, gelir, istihdam, cinsiyet eşitsizliği, sağlık hizmetlerine erişim ve sosyal politikalar gibi çok boyutlu etkenlerle şekillenmektedir. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren kadın sağlığını geliştirmeye yönelik önemli adımlar atılmıştır. 1923-1960 döneminde doğum hizmetlerinin yaygınlaştırılması, ebe yetiştirilmesi ve Ana Çocuk Sağlığı hizmetlerinin oluşturulması ön plana çıkarken; 1960 sonrasında aile planlaması politikaları ve koruyucu sağlık hizmetleri güçlendirilmiştir. 1980 sonrasında ise CEDAW'ın kabulü, Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğünün kurulması ve ulusal stratejik planların hazırlanması kadın sağlığı politikalarında önemli dönüm noktaları olmuştur. Günümüzde sağlık göstergelerinde önemli iyileşmeler yaşanmasına rağmen bazı sorunlar devam etmektedir. Sağlık Bakanlığı'nın 2024 verilerine göre hastanede gerçekleşen doğum oranı %99,4'e ulaşmış, anne ölüm oranı yüz bin canlı doğumda 11,5'e gerilemiştir. Buna karşın sezaryen doğum oranının %61,2 gibi yüksek bir düzeyde olması, adölesan doğurganlığın sürmesi ve kadınların koruyucu sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamaması dikkat çekmektedir. Özellikle meme kanseri, serviks kanseri ve diğer kadın hastalıklarına yönelik tarama programlarına katılımın düşük olması önemli bir halk sağlığı sorunu olarak öne çıkmaktadır. Kadın sağlığı yalnızca üreme sağlığı ile sınırlı olmayıp yaşamın tüm evrelerini kapsayan bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Çocukluk döneminden yaşlılığa kadar kadınlar; erken evlilikler, istenmeyen gebelikler, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, menopoz, osteoporoz ve kronik hastalıklar gibi çok sayıda sağlık riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bunun yanında cinsiyet bakımından eşitsizlik, ekonomik yetersizlikler, göç, bakım yükü ve kadına yönelik şiddet gibi sosyal belirleyiciler kadınların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını olumsuz etkilemektedir. Özellikle psikolojik ve ekonomik şiddetin yaygınlığı, kadınların yaşam kalitesini ve sağlık hizmetlerinden yararlanma düzeylerini azaltmaktadır. Sonuç olarak kadın sağlığının geliştirilmesi için yalnızca sağlık hizmetlerinin artırılması yeterli değildir. Eğitim, istihdam, sosyal güvenlik, cinsiyet eşitliği ve koruyucu sağlık hizmetlerini kapsayan disiplinler arası politikaların güçlendirilmesi gerekmektedir. Yaşam boyu sağlık yaklaşımının benimsenmesi, kadınların sağlık hizmetlerine eşit erişiminin sağlanması ve sosyal hizmet uygulamalarının sağlık politikalarıyla bütünleştirilmesi, kadınların yaşam kalitesinin yükseltilmesine ve toplum sağlığının geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın sağlığı, Sosyal hizmet, Cinsiyet eşitliği, Halk sağlığı, Kadın hakları

HISTORICAL DEVELOPMENT AND CURRENT ISSUES OF WOMEN'S HEALTH: AN EVALUATION FROM A TÜRKİYE PERSPECTIVE

Ömer Faruk CANTEKİN*, Fatma ARPACI

Prof. Dr., Gazi University

*Corresponding author · E-mail: cantekin@gazi.edu.tr · ORCID: 0000-0001-5096-3233

ABSTRACT

Women's health is a fundamental area of public health, not only in terms of individual health indicators but also in terms of the social welfare, economic development, and sustainable development of society. This study aims to evaluate the historical development of women's health in Türkiye, current health indicators, and key social determinants affecting women's health. According to the Turkish Statistical Institute (TÜİK) 2025 data, women constitute 49.98% of the total population, and life expectancy at birth is calculated as 80 years for women. However, women's health level is shaped not only by biological factors but also by multidimensional factors such as education, income, employment, gender inequality, access to health services, and social policies. Since the founding of the Republic, significant steps have been taken to improve women's health. While the expansion of maternity services, midwife training, and the establishment of Maternal and Child Health services were prominent during the 1923-1960 period; family planning policies and preventive health services were strengthened after 1960. After 1980, the adoption of CEDAW, the establishment of the General Directorate of Maternal and Child Health and Family Planning, and the preparation of national strategic plans were significant turning points in women's health policies. Although significant improvements have been observed in health indicators today, some problems persist. According to the Ministry of Health's 2024 data, the rate of hospital births has reached 99.4%, and the maternal mortality rate has decreased to 11.5 per 100,000 live births. However, the high rate of cesarean births at 61.2%, the persistence of adolescent fertility, and the insufficient access of women to preventive health services are noteworthy. In particular, low participation in screening programs for breast cancer, cervical cancer, and other women's diseases stands out as a significant public health problem. Women's health should not be limited to reproductive health but should be addressed with a holistic approach encompassing all stages of life. From childhood to old age, women face numerous health risks such as early marriage, unwanted pregnancies, sexually transmitted infections, menopause, osteoporosis, and chronic diseases. In addition, social determinants such as gender inequality, economic disadvantages, migration, caregiving burden, and violence against women negatively affect women's physical and mental health. The prevalence of psychological and economic violence, in particular, reduces women's quality of life and their access to healthcare services. Consequently, simply increasing healthcare services is not enough to improve women's health. It is necessary to strengthen interdisciplinary policies encompassing education, employment, social security, gender equality, and preventive healthcare services. Adopting a lifelong health approach, ensuring equal access to healthcare services for women, and integrating social service practices into health policies will significantly contribute to improving women's quality of life and enhancing public health.

Keywords: Women's health, Social services, Gender equality, Public health, Women's rights

PSİKOLOJİK GÜVEN ÖLÇEĞİ'NİN PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Ömer Faruk KABAKÇI[1*], Firdevs ÖZTÜRK[2]

[1]Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi
[2]Arş. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: omerfaruk@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6191-1305

ÖZET

Psikolojik güven insan ruh sağlığının ve gençlik döneminde olumlu gelişimin önemli göstergelerinden biridir. Günümüzde mikro düzeyde okullarda artan şiddet olayları ve okul katliamlarından makro düzeyde yaşanan geniş çevreye kadar geniş çerçevede ele alınan psikolojik güven hissi konusunun günümüzdeki güven hissinin kaybolmasına yol açan şiddet, belirsizlik ve güvensizlik yaşantılarının artmasıyla ölçme temelli ve çok boyutlu daha fazla araştırılmasına gerek vardır. Bu doğrultuda bu çalışmada psikolojik güven ölçeğinin geliştirilmesi ve geçerlik güvenirlik çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır. Üç adımlı yinelemeli ölçek geliştirme adımları benimsenerek yürütülen çalışmada öncelikle katılımcı görüşleri, benzer ölçme araçları, literatür taramaları ve kapsam geçerliği bağlamında başvurulan uzman görüşleri temelinde hazırlanan madde havuzuna ait ön form pilot uygulama yapılarak asıl uygulama için hazır hale getirilmiştir. Ergenlik döneminden ilk yetişkinlik dönemlerine kadar farklı yaş düzeylerindeki bireylerden ve en az 300 katılımcıya ulaşılması hedeflenerek toplanan veri seti üzerinde geçerlik çalışmaları kapsamında uygun kriterler kullanılarak öncelikle açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve doğrulayıcı faktör analizi ile ölçeğin son haline ulaşılmıştır. Paralel analiz sonuçlarını dikkate alarak gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi'ne göre 4 boyutlu 28 maddelik ölçek yapısına ulaşılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi kapsamında karşılaştıran ölçme modellerinden en iyi modelin elde edilen uyum indeksleri (Chi square/df=2.88, GFI=.89, TLI=.93, CFI=.94, RMSEA=.08, SRMR=.05) açısından ikinci düzey üç faktörlü model olduğu bulunmuştur. Faktör yükleri.67-.93 aralığında olup, ölçeğin toplam açıklanan varysansı %50.1 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin yakınsak geçerliği için hesaplanan AVE (0.53-0.73) ve CR değerleri (0.85-0.95) yeterli düzeyde bulunmuş olup ıraksak geçerlik için MSV (.36-.46) ve ASV (.28-.41) değerleri AVE'den düşük bulunmuştur. Güvenirlik analizlerinde ise, alt boyutlar ve toplam ölçek için yüksek iç tutarlık değerleri (Cronbach alpha=.78-.95) elde edilmiştir. Toplam ölçek puanı için ise Cronbach Alpha=.90, McDonald's Omega=.93 olarak bulunmuştur. Yapılan analizlerde, psikolojik güvenlik ölçeğinin düzeltilmiş maddelerarası korelasyonlarının ise.48 ile.82 arasında olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular sonucunda ölçeğin 18 madde ve bireysel, sosyal ve manevi psikolojik güven olmak üzere 3 boyuttan oluşan halinin yeterli geçerlik ve güvenirlik kanıtlarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Geliştirilen ölçeğin gerek okul ortamları gerekse okul ortamları dışında psikolojik güven konusunda yapılacak teorik ve uygulamalı çalışmaların planlanması ve değerlendirilmesi bağlamında genç bireylerle çalışan ilgili kurum ve profesyoneller için kullanışlı bir araç olacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik güven ölçeği, Ölçek geliştirme, Genç bireyler

AN ANALYSIS OF THE PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE PSYCHOLOGICAL SAFETY SCALE

Ömer Faruk KABAKÇI[1*], Firdevs ÖZTÜRK[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Bursa Uludağ University
[2]Res. Asst., Bursa Uludağ University
[*]Corresponding author · E-mail: omerfaruk@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6191-1305

ABSTRACT

Psychological safety serves as a crucial indicator for mental well-being and favorable growth during youth development. In light of the rising occurrences of violence in educational institutions and school shootings on a micro scale, alongside the overarching issues of societal violence, uncertainty, and insecurity on a macro scale—factors that undermine psychological safety—there is a critical necessity for more empirical and multidimensional studies on this subject. Therefore, this study's objective to develop a psychological safety scale and carry out validity and reliability investigations. A three-step iterative scale development approach was adopted to carry out the investigation. In order to prepare the item pool for the main application, a pilot test was conducted using a preliminary version that was created based on participant input, comparable measuring tools, literature research, and expert judgments regarding content validity. A dataset was gathered with the goal of reaching at least 300 participants in various age groups, ranging from adolescents to early adulthood. Exploratory factor analysis was first carried out using suitable criteria as part of the validity studies, then confirmatory factor analysis was used to produce the final version of the scale. A 4-factor, scale structure was found based on the exploratory factor analysis that was carried out by considering the outcomes of the parallel analysis. Based on the acquired fit indices (Chis square/df=2.88, GFI=.89, TLI=.93, CFI=.94, RMSEA=.08, SRMR=.05), the second-order three-factor model was determined to be the best-fitting model among the comparative measurement models within the context of confirmatory factor analysis. The scale's total explained variance was found to be 50.1%, with factor loadings ranging from.67 to.93. While the MSV (.36–.46) and ASV (.28–.41) values for divergent validity were found to be lower than the AVE, the AVE (0.53–0.73) and CR values (0.85–0.95) computed for convergent validity were found to be sufficient. Both the subscales the overall scale had strong internal consistency values (Cronbach alpha =.78–.95) in the reliability analyzes. Cronbach's Alpha was determined to be.90 and McDonald's Omega to be.93 for the overall scale score. The psychological safety scale's corrected inter-item correlations ranged from.48 to.82 in the analyzes that were performed. The measure, which has 18 items and three factors (personal, social, and spiritual psychological safety), was shown to have adequate evidence of validity and reliability. When designing and evaluating theoretical and applied research on psychological safety, whether in or outside of educational contexts, the established scale is expected to be a helpful tool for relevant institutions and professionals who especially work with young people.

Keywords: Psychological safety scale, Scale development, Young individuals

DİJİTAL İYİ OLUŞUN ÖTESİNE VE OLUMLU DİJİTAL KULLANIMA ODAKLANMAK: DİJİTAL GELİŞME-SERPİLME ÖLÇEĞİ TÜRKÇE FORMUNUN DİLSEL EŞDEĞERLİK BAĞLAMINDA İLK PSİKOMETRİK BULGULARININ İNCELENMESİ

Ömer Faruk KABAKÇI

Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi
E-posta: omerfaruk@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6191-1305

ÖZET

Günümüzde bireylerin dijital ortam ve teknoloji kullanımları hayatın her alanında gittikçe artmıştır. Çoğunlukla bu kullanımların dijital stres, fomo, teknoloji bağımlılığı gibi olumsuz yanları araştırılmaktadır. Bu ortamların olumlu kullanımlarına giderek daha fazla önem verilmesi bağlamında yeni tanımlanan psikolojik yapılardan biri digital flourishing'dir. Digital Flourishing Scale, dijital ortamda pozitif deneyimleri ve algıları sölçmek amacıyla geliştirilen beş boyutlu kapsamlı bir araçtır. Bu çalışmada ergenlik dahil genç yaşlardan itibaren bireylerin dijital olumlu kullanım ve iyi oluş halinin geçerli ve güvenir şekilde incelenmesi bağlamında DFS'in Türkçe'ye uyarlanması amaçlanmıştır. Dilsel eşdeğerliğin sağlanması, geçerlik kanıtlarının elde edilmesi, güvenirlik düzeyinin belirlenmesi aşamalarıyla incelenecek olan uyarlama sürecinin ilk aşamasında dilsel geçerlik kanıtları elde edilmiştir. İleri ve geri çeviri aşamalarında Yabancı Diller, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Psikoloji, Sağlık Bilimleri alanlarından altı farklı bağımsız uzman çevirileri yapmıştır. Öncelikle 3 alan uzmanı tarafından İngilizceden Türkçe'ye yapılan çeviriler dilbilgisi, içerik ve ifade biçimlerinin anlaşılırlığı gibi yönlerden hedef grubun özellikleri gözününde bulundurularak karşılaştırılmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak ön form oluşturulmuştur. Hazırlanan form geri çeviri kapsamında farklı 3 alan uzmanı tarafından daha İngilizce'ye geri çevrilmiştir. Geri çevirilen form özgün ölçekle karşılaştırılarak maddelerdeki anlam farklılıkları ve kaymaları kültürel uygunluk açısından da ele alınarak düzenlenmiştir. Hazırlanan ön form hedef yaştaki küçük bir grupta pilot uygulama yapılarak maddelerin anlaşılabilirliği test edilmiş, gelen dönütlere göre tekrar düzenleme yapılmıştır. Ölçeğin dilsel eşdeğerliğini incelemek amacıyla İngilizce ve Türkçe formlar, her iki dili de bilen 34 katılımcıya uygulanmıştır. İngilizce ve Türkçe formun alt boyut puanları ile toplam puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Analiz sonucunda alt boyutlar için korelasyon katsayılarının.83 ile.96, toplam puan için ise.95 olduğu ve tüm korelasyonların istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Bağımlı Örneklem t-testi sonuçlarına göre İngilizce ve Türkçe formların alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bağımlı örneklem t-testi için hesaplanan etki büyüklükleri (Cohen's d=-0.19 ile 0.14; toplam puan için d=-0.02) çok küçük düzeyde olup, İngilizce ve Türkçe formlar arasında önemli bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Bulgular, ölçeğin iki formunun dilsel açıdan eşdeğer olduğunu göstermektedir. Çalışma sonunda dijital ortam kullanımlarının olumlu yönde kullanımını arttırmaya dönük müdahale ve uygulamalar ile kültürlerarası karşılaştırmalı araştırmalarda uyarlanan ölçeğin Sosyal Bilimler alan çalışanlarına teorik ve pratik yararlarının olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital gelişme-serpilme, Dijital iyi oluş, Genç bireyler, Ölçek uyarlama

FOCUSING BEYOND DIGITAL WELL-BEING AND ON POSITIVE DIGITAL USE: A STUDY OF THE LANGUAGE EQUIVALENCE AND PRELIMINARY PSYCHOMETRIC FINDINGS OF THE TURKISH VERSION OF THE DIGITAL FLOURISHING SCALE

Ömer Faruk KABAKÇI
Assoc. Prof. Dr., Bursa Uludağ University
E-mail: omerfaruk@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6191-1305

ABSTRACT

In contemporary society, the utilization of digital platforms and technology has consistently risen throughout all facets of life. Investigations have predominantly concentrated on the adverse consequences of this usage, including digital anxiety, fear of missing out, and technological dependency. In light of the growing focus on the beneficial applications of these environments, a recently established psychological concept is "digital flourishing." The Digital Flourishing Scale is an extensive, five-dimensional instrument designed to assess positive experiences and perceptions within the digital realm. The objective of this research was to adapt the DFS into Turkish to accurately and dependably assess individuals' positive digital engagement and well-being from a young age, encompassing adolescence. In the initial stage of the adaptation process—analyzed thru the phases of establishing linguistic equivalence, acquiring validity evidence, and assessing reliability—proof of linguistic validity has been proven. Throughout the forward and back-translation stages, six distinct independent specialists from the domains of Foreign Languages, Counseling and Guidance, Psychology, and Health Sciences conducted the translations. Initially, the English to Turkish translations, executed by three specialists, were evaluated regarding grammar, content, and clarity of expression, considering the attributes of the target audience, leading to the formulation of a preliminary version post necessary revisions. The finalized document was translated back into English by three distinct field specialists. The back-translated version was evaluated against the original scale, and any discrepancies or alterations in the meaning of the items were corrected, with consideration for cultural relevance. The initial version was trialed with a limited cohort of individuals within the intended age demographic to evaluate the clarity of the items, and further modifications were implemented in response to the input obtained. To assess the linguistic equivalence of the scale, both the English and Turkish versions were administered to 34 bilingual participants. The correlation between the subscale scores and overall scores of the English and Turkish versions was analyzed utilizing Pearson's correlation coefficient. The examination indicated that the correlation coefficients for the subscales varied between.83 and.96, with the total score coefficient being.95, and all correlations were statistically significant. Additionally, the outcomes of the paired samples t-test revealed that there was no statistically significant difference in scores of the subscales and total scores between the English and Turkish versions. The effect sizes derived from the paired t-test (Cohen's d varying from -0.19 to 0.14; d=-0.02 for total scores) were insignificant, showing an absence of significant difference between the English and Turkish versions. The evidence reveals that both variants of the scale are linguistically comparable. It is anticipated that the scale, tailored for cross-cultural comparative analyzes, will offer both theoretical and practical gains to Social Science experts thru interventions and applications focused on promoting positive utilization of digital environments.

Keywords: Digital flourishing, Digital well-being, Young individuals, Scale adaptation

AKİF EMRE'NİN GÖZÜNDEN ALİYA İZZETBEGOVİÇ VE BOSNA-HERSEK'İN BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİ

Ömer KANTARCI
Öğretmen, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
E-posta: kantarciomer@gmail.com · ORCID: 0009-0000-9879-3229

ÖZET

Türkiye'de Balkan coğrafyası ve bilhassa Bosna-Hersek, tarihi bağları sebebiyle her zaman siyasetin, edebiyatın ve medyanın gündeminde olmuştur. 1990'dan itibaren dünya siyasetinde karakteri, söylemleri ve kararlı duruşuyla temayüz eden Bosna-Hersek kurucu cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç Balkanların ve İslam dünyasının önde gelen entelektüel ve politik ismi olarak hafızalarda yerini korumaktadır. Bununla birlikte vefatından sonra İzzetbegoviç'i anma ve anlama çabalarının muhtevası, merhum başkanın fikir dünyası ve Bosna mücadelesi bütüncül yönleri ile yeterince ilmî düzeyde tartışılmamıştır. Gazeteciliğin dışında önemli bir yayıncı, araştırmacı, editör ve yazar kişiliği ile bilinen Akif Emre'nin başta İslam âlemi olmak üzere Aliya ve Balkanlar hakkında uzun yıllara dayanan ilgisi ve çalışmaları mevcuttur. Emre yazıları, söyleşileri ve çektiği belgeseller kanalıyla Bosna'nın bilge liderini, ülkesinin bağımsızlık ve Avrupa'da kimlikleriyle var oluş sürecini gazete yazıları ve eserlerinden de anlaşılacağı üzere yakından takip etmiştir. Aliya'nın sadık yol arkadaşlarıyla Akif Emre'nin farklı tarihlerde yaptığı röportajlar Avrupa'nın ortasında yaşanan soykırıma, seyirci kalan Batı medeniyetine ve direnişiyle tüm dünyaya örnek olan Bosna halkına şahitlik etmektedir. Kitaplarına bakıldığında Emre'nin hem İzzetbegoviç hem de Balkan ülkeleri hakkında gazeteciliği aşan, dikkate değer ve bugünümüze de ışık tutan dikkat çekici tespitleri kaleme aldığı görülecektir. Bu gözlem, araştırma ve tespitler ajansların tercüme metinlerinden ziyade yerinde yapılmış haberlere, fikri takiplere dayandığı için bölge ve "bilge kral" hakkında ortaya konan diğer çalışmalardan ayrı bir yerde durmaktadır. Aliya'nın düşünür, siyasi lider ve özgürlük savaşçısı olduğunu belirten Akif Emre, başkanın idealler ve reel politika arasında hassasiyetleri gözeten siyasetine ve farklı renkleriyle Bosna'da her kesiminin güvenini kazanmasına da dikkat çeker. Vefatından sonra Türkiye'de Aliya'ya gösterilen duygusal ilginin ve anma programlarının bilge lideri tüketmemesi için önemli ikazlarda bulunur. Bu çalışmada Akif Emre'nin, Osmanlı bakiyesi coğrafyanın önemli noktalarından Bosna-Hersek ve bu ülkenin ilk cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç hakkında yirmi yıla yakın süren araştırma ve gözlemleri değerlendirilmiştir. Merhum Emre'nin bölge ve merhum cumhurbaşkanı hakkında vurguladığı hususlar İslam dünyasının yaşadığı çok yönlü elsefi, siyasi ve ahlaki krizlere çözüm üretebilecek imkânlara haizdir. Ayrıca çalışmada Aliya'nın fikir dünyasına, güçlü şahsiyetine, hayata ve insana bakışına değinilerek Emre'nin bilge lideri ve mücadelesini doğru anlama çabasına ışık tutmak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bosna, Akif Emre, Aliya

ALIJA IZETBEGOVIC AND BOSNIA AND HERZEGOVINA'S STRUGGLE FOR INDEPENDENCE THROUGH THE EYES OF AKIF EMRE

Ömer KANTARCI

Teacher, Ministry of National Education of the Republic of Türkiye
E-mail: kantarciomer@gmail.com · ORCID: 0009-0000-9879-3229

ABSTRACT

In Turkey, the Balkan region—and Bosnia and Herzegovina in particular—has always been a focal point in politics, literature, and the media due to historical ties. Alija Izetbegovic, the founding president of Bosnia and Herzegovina, who distinguished himself in world politics from 1990 onward through his character, rhetoric, and resolute stance, remains etched in memory as a leading intellectual and political figure of the Balkans and the Islamic world. However, following his passing, the substance of efforts to commemorate and understand Izetbegovic—including the late president's intellectual world and the Bosnian struggle in their holistic dimensions—has not been sufficiently discussed at an academic level. Akif Emre, known not only as a journalist but also as a prominent publisher, researcher, editor, and writer, has long been interested in and has conducted extensive research on Alija and the Balkans, particularly within the Islamic world. Through his articles, interviews, and documentaries, Emre closely followed Bosnia's wise leader and his country's journey toward independence and the process of establishing its identity in Europe—as is evident from his newspaper articles and other works. The interviews Akif Emre conducted at various times with Alija's loyal companions bear witness to the genocide that took place in the heart of Europe, the Western civilization that stood by as a spectator, and the Bosnian people, whose resistance served as an example to the entire world. A look at his books reveals that Emre has penned remarkable observations—going beyond mere journalism—regarding both Izetbegovic and the Balkan countries, observations that are noteworthy and shed light on our present day. Because these observations, research, and insights are based on on-the-ground reporting and intellectual analysis rather than agency translations, they stand apart from other works on the region and the "wise king." Akif Emre, noting that Alija was a thinker, political leader, and freedom fighter, also highlights the president's political approach—which balanced ideals with the realities of politics—and his ability to earn the trust of all segments of Bosnian society, with all its diversity. He issues important warnings to ensure that the emotional outpouring and memorial programs held for Alija in Turkey following his passing do not diminish the legacy of this wise leader. This study evaluates Akif Emre's nearly two decades of research and observations on Bosnia and Herzegovina—a key region within the legacy of the Ottoman Empire—and on the country's first president, Alija Izetbegovic. The points emphasized by the late Emre regarding the region and the late president hold the potential to generate solutions to the multifaceted philosophical, political, and moral crises facing the Islamic world. Furthermore, by addressing Alija's intellectual world, his strong personality, and his outlook on life and humanity, this study aims to shed light on Emre's efforts to accurately understand the wise leader and his struggle.

Keywords: Bosnia, Akif Emre, Alija

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE HAYRANLIK TEMELLİ BİR KÜLTÜREL MİRAS MATERYALİ TASARIMI MODELİ

Ömer SOLAK[1*], Ayşe Nur ERKAN[2]

[1]Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale

[2]Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale

[*]Sorumlu yazar · E-posta: omersolak@comu.edu.tr

ÖZET

Kültürel mirasın öğretiminde öğrenicilerin hayranlık, merak ve anlam oluşturma süreçlerini merkeze alan materyal tasarım modellerinin eksikliği Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli bir eksiklik olagelmiştir. Kültürel aktarıma odaklanan mevcut materyallerde öğrenicilerin kültürel içerikle etkileşimini sağlayan tasarımlar oldukça sınırlıdır. Oysaki güncel eğitim psikolojisi çalışmaları, hayranlığın dikkat, merak ve bilişsel esneklik bağlamında önemini ortaya koymaktadır. Keza kültürel miras materyalleri tasarımı ve öğretiminde hayranlığa odaklanan çalışmalar da oldukça yetersizdir. Bu çalışmada önce doküman incelemesi ve tematik analiz yöntemiyle yabancı dil öğretiminde hayranlık, kültür farkındalığı, materyal tasarımı ve anlam odaklı öğrenmeye dair literatür incelenmiş; ardından eğitsel tasarım geliştirme yöntemiyle bir model önerisi ortaya konmuştur. Bu bağlamda çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır: Hayranlık temelli kültürel miras okuma materyali tasarım modelinin temel bileşenleri nelerdir? Bu model doğrultusunda B2 düzeyine yönelik örnek okuma materyalleri nasıl geliştirilebilir? Geliştirilen model, yabancı dil olarak Türkçe öğretimine hangi kuramsal ve pedagojik katkıları sunabilir? Çalışmada ortaya konan model ile Göbeklitepe, Kapadokya, Mevlânâ, Efes Celsus Kütüphanesi ve Ani Harabeleri temel alınarak B2 düzeyine yönelik beş örnek okuma materyali geliştirilmiştir. Geliştirme süreci sonunda hayranlık temelli materyal tasarımına dair şu ilkelere ulaşılmıştır. Dikkat çekici görsellerle merak uyandırma, anlatı temelli metinlerle kültürel bağlam oluşturma, evrensel insani sorgulamalarla anlam üretimini destekleme ve konuşma-yazma etkinlikleriyle dil üretimini teşvik etme. Modelde kültürel miras, yalnızca tanıtılması gereken birer değer değil; öğrenicileri şu evrensel sorular üzerinde düşündüren birer öğrenme aracı olarak ele alınmıştır. İnsan neden anlam arar; hayal kurar; öğrenir ve bilgisini paylaşır? İnsan doğası, tarih boyunca değişir mi ve ondan geriye ne kalır? Çalışma yalnızca B2 düzeyindeki okuma becerisine yönelik kültürel miras materyalleriyle sınırlandırılmış olup geliştirilen model uygulama sürecinde test edilmemiştir. Bu yönüyle çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hayranlık duygusunu merkeze alan özgün bir okuma materyali tasarım modeli önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Hayranlık temelli öğretim, Kültürel miras, Materyal tasarımı, Anlam odaklı öğrenme

AN AWE-BASED CULTURAL HERITAGE MATERIAL DESIGN MODEL FOR TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Ömer SOLAK[1*], Ayşe Nur ERKAN[2]

[1]Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, Çanakkale
[2]Master's Student, Çanakkale Onsekiz Mart University, School of Graduate Studies, Çanakkale
[*]Corresponding author · E-mail: omersolak@comu.edu.tr

ABSTRACT

The lack of material design models that place learners' experiences of awe, curiosity, and meaning-making at the center of cultural heritage education has remained a significant gap in the field of teaching Turkish as a foreign language. Existing materials primarily emphasize cultural transmission, while offering limited opportunities for learners to engage actively and meaningfully with cultural content. Contemporary research in educational psychology, however, has demonstrated the important role of awe in fostering attention, curiosity, and cognitive flexibility. Likewise, studies focusing on awe in the design and instruction of cultural heritage materials remain scarce. This study first examined the literature on awe in foreign language education, cultural awareness, instructional material design, and meaning-oriented learning through document analysis and thematic analysis. Subsequently, an Educational Design and Development Research-EDDR approach was employed to propose a new material design model. The study addressed the following research questions: What are the core components of an awe-based cultural heritage reading material design model? How can sample B2-level reading materials be developed based on this model? What theoretical and pedagogical contributions can the proposed model make to teaching Turkish as a foreign language? Based on the proposed framework, five B2-level reading materials were developed using Göbeklitepe, Cappadocia, Mevlana, the Celsus Library of Ephesus, and the Ruins of Ani as cultural heritage themes. The development process resulted in four fundamental design principles: arousing curiosity through striking visuals, establishing cultural context through narrative-based texts, supporting meaning-making through universal human inquiries, and promoting language production through speaking and writing activities. Within the proposed model, cultural heritage is conceptualized not merely as a body of knowledge to be transmitted but as a learning resource that encourages learners to reflect on universal questions such as: Why do humans seek meaning? Why do they imagine, learn, and share knowledge? Does human nature change throughout history, and what ultimately remains of it? The study is limited to the design of B2-level cultural heritage reading materials and does not include empirical implementation or evaluation of the proposed model. Nevertheless, it offers an original awe-based reading material design model that places the experience of awe at the center of teaching Turkish as a foreign language.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Awe-based instruction, Cultural heritage, Instructional material design, Meaning-oriented learning

DADAY'DA TARIMSAL ÜRETİMİN KATMA DEĞERE DÖNÜŞTÜRÜLME POTANSİYELİ: RESMİ VERİLER VE KALKINMA BELGELERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Özge ÖZDEMİR

Öğr. Gör., Kastamonu Üniversitesi
E-posta: ozgeozdemir@kastamonu.edu.tr · ORCID: 0000-0003-1956-4415

ÖZET

Yerel tarımsal ürünlerin yalnızca ham madde olarak değerlendirilmesi yerine işlenerek farklı gıda ürünlerine dönüştürülmesi, üretimden elde edilen katma değerin artırılması açısından önem taşımaktadır. Bu durum özellikle tarım ve hayvancılığın öne çıktığı kırsal alanlarda, mevcut üretim potansiyelinin yerel kalkınmaya nasıl daha fazla katkı sağlayabileceği sorusunu gündeme getirmektedir. Daday'ın tarımsal ve hayvansal üretim yapısı, mevcut hammaddelerin gıda ürünlerine dönüştürülmesi ve yerel düzeyde değerlendirilmesi açısından incelenebilecek bir yapı ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı, ilçenin mevcut üretim yapısını resmî veriler ve kalkınma belgelerinde yer alan tespit ve önerilerle birlikte değerlendirerek katma değer oluşturma açısından öne çıkan gelişim alanlarını belirlemektir. Çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda TÜİK verileri, KUZKA tarafından yayımlanan bölge planları ve ilçe analizleri ile Kastamonu İl Tarım ve Orman Müdürlüğünün ilgili raporları incelenmiştir. Elde edilen verilerde öne çıkan mevcut durum, sorunlar ve geliştirilmesi önerilen alanlar ortak konular altında sınıflandırılarak birbiriyle ilişkilendirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde, süt ve süt ürünlerinin Daday'da katma değer oluşturma açısından öne çıkan alanlardan biri olduğu görülmektedir. Daday İlçe Analizi'nde yer verilen 2010 yılı TÜİK verilerine göre ilçede büyükbaş süt üretimi 17.384 ton olarak gerçekleşmiş ve bu miktar Kastamonu genelindeki üretimin %6,1'ini oluşturmuştur. Aynı analizde süt toplama merkezlerinin soğuk zincirin sağlanamaması nedeniyle etkin çalışamadığı belirtilirken, 2024–2028 TR82 Bölge Planı'nda Daday'da süt toplama altyapısının geliştirilmesine yönelik hedeflerin yer aldığı görülmektedir. Katma değer oluşturma potansiyelinin yalnızca ürünlerin işlenmesiyle sınırlı olmadığı, yerel ürünlerin pazara sunulma biçiminin geliştirilmesinin de bu kapsamda değerlendirilebileceği görülmektedir. Nitekim incelenen belgelerde Daday'da yetiştirilen Üryani eriğinin paketleme, tanıtım ve pazarlama olanaklarının geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Sütün işlenmesi ve Üryani eriğinin paketleme ve pazarlama olanaklarının geliştirilmesine yönelik önerilerin yanı sıra, incelenen belgelerde üretim ve örgütlenme yapısına ilişkin öneriler de bulunmaktadır. Üretici birlikleri ve kooperatiflerin kapasitelerinin geliştirilmesi, ortak tarım makinesi kullanımının yaygınlaştırılması ve ürünlerin pazarlanmasında ortak hareket edilmesi bu kapsamda öne çıkan başlıklardır. Böylece katma değer oluşturma potansiyelinin yalnızca ürünün kendisiyle değil, üretim ve örgütlenme koşullarıyla da ilişkili olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, Daday'da tarımsal üretimin katma değere dönüştürülme potansiyelinin tek bir alana bağlı olmadığı görülmektedir. İncelenen belgeler; ürünlerin işlenmesi ve pazara sunulmasının yanı sıra üretim altyapısının ve üretici örgütlenmesinin geliştirilmesini de bu açıdan öne çıkarmaktadır. Bu çerçevede, yerel tarımsal ürünlerin yalnızca ham madde olarak değil, farklı değerlendirme olanaklarıyla birlikte ele alınması katma değer oluşturma açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal katma değer, Kırsal kalkınma, Süt ve süt ürünleri, Üretici örgütlenmesi

POTENTIAL FOR TRANSFORMING AGRICULTURAL PRODUCTION INTO VALUE ADDED IN DADAY: AN EVALUATION BASED ON OFFICIAL DATA AND DEVELOPMENT DOCUMENTS

Özge ÖZDEMİR

Lecturer, Kastamonu University
E-mail: ozgeozdemir@kastamonu.edu.tr · ORCID: 0000-0003-1956-4415

ABSTRACT

Instead of simply considering local agricultural products as raw materials, processing them into different food products is crucial for increasing the added value of production. This situation raises the question of how the existing production potential can contribute more to local development, especially in rural areas where agriculture and animal husbandry are prominent. Daday's agricultural and animal husbandry production structure presents a model that can be examined in terms of transforming existing raw materials into food products and utilizing them at the local level. The aim of this study is to evaluate the district's current production structure together with the findings and recommendations in official data and development documents, and to identify the development areas that stand out in terms of creating added value. The study utilized a document analysis method. This included examining data from the Turkish Statistical Institute (TÜİK), regional plans and district analyses published by KUZKA, and relevant reports from the Kastamonu Provincial Directorate of Agriculture and Forestry.The current situation, problems, and areas for improvement highlighted in the obtained data were classified under common themes and linked to each other. When the findings are evaluated, it is seen that milk and dairy products are one of the prominent areas in Daday in terms of creating added value. According to the 2010 TÜİK (Turkish Statistical Institute) data included in the Daday District Analysis, cattle milk production in the district was 17,384 tons, and this amount constituted 6.1% of the total production in Kastamonu. While the same analysis states that milk collection centers cannot operate effectively due to the inability to ensure the cold chain, it is seen that the 2024–2028 TR82 Regional Plan includes targets for the development of milk collection infrastructure in Daday. It is seen that the potential for creating added value is not limited only to the processing of products, but also includes the improvement of the way local products are presented to the market. Indeed, the examined documents state that the packaging, promotion and marketing opportunities of the Üryani plum grown in Daday need to be improved. In addition to suggestions for improving milk processing and the packaging and marketing opportunities of the Üryani plum, the examined documents also contain suggestions regarding the production and organizational structure. Developing the capacities of producer associations and cooperatives, promoting the shared use of agricultural machinery, and acting jointly in the marketing of products are prominent topics in this context. Thus, it is seen that the potential for creating added value is related not only to the product itself but also to the production and organizational conditions. In conclusion, it is evident that the potential for transforming agricultural production into added value in Daday is not limited to a single area. The examined documents highlight the importance of developing production infrastructure and producer organization, in addition to the processing and marketing of products. Within this framework, considering local agricultural products not only as raw materials but also with various potential uses is crucial for creating added value.

Keywords: Agricultural value added, Rural development, Milk and dairy products, Producer organization

TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİ POLİTİKASI: TÜRKOLOJİ PROJESİNİN BOSNA-HERSEK ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Pınar FIRAT
Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
E-posta: pnarfrat44@gmail.com · ORCID: 0009-0006-3893-910X

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye'nin Bosna-Hersek'e yönelik kamu diplomasisi politikalarını, Yunus Emre Enstitüsü tarafından yürütülen Türkoloji Projesi örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, Türkiye'nin Bosna-Hersek ile sahip olduğu tarihsel ve kültürel bağların kamu diplomasisi faaliyetlerine nasıl yansıdığı ve Türkoloji Projesi'nin bu süreçte üstlendiği rol değerlendirilmektedir. Bu kapsamda kamu diplomasisi, yumuşak güç ve eğitim diplomasisi kavramları ele alınmakta; ardından Türkiye'nin Bosna-Hersek'te yürüttüğü kültürel ve eğitim temelli faaliyetler incelenmektedir. Özellikle Türk dilinin öğretimi ve yaygınlaştırılması, üniversiteler arasında gerçekleştirilen akademik iş birlikleri ve Türkoloji alanındaki eğitim faaliyetleri üzerinde durulmaktadır. Bu çerçevede Türkoloji Projesi'nin eğitim yoluyla toplumlar arası etkileşimin geliştirilmesindeki işlevi de ele alınmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Çalışmanın veri kaynaklarını konuya ilişkin akademik makaleler, lisansüstü tezler, kitaplar, resmî kurumların raporları ve ilgili diğer yazılı kaynaklar oluşturmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenerek Türkiye'nin Bosna-Hersek'e yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri ve Türkoloji Projesi'nin bu faaliyetler içerisindeki yeri değerlendirilmektedir. Ayrıca Türkiye ile Bosna-Hersek arasındaki tarihsel ve kültürel ilişkilerin eğitim ve kültür alanında yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerine etkisi analiz edilmektedir. Araştırmanın bulguları, Türkoloji Projesi'nin Bosna-Hersek'te Türkçenin öğretimi ve yaygınlaştırılmasına katkı sunduğunu, akademik iş birliklerinin geliştirilmesini desteklediğini ve iki ülke arasındaki eğitim ve kültür ilişkilerinin güçlendirilmesinde işlev gördüğünü göstermektedir. Projenin üniversiteler düzeyinde Türk dili ve Türkoloji çalışmalarının sürdürülmesine katkı sağladığı ve Türkiye ile Bosna-Hersek arasındaki akademik etkileşimi desteklediği değerlendirilmektedir. Aynı zamanda proje kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin Türk dili ve kültürüne yönelik akademik ilginin devamlılığına katkıda bulunduğu görülmektedir. Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimine yönelik faaliyetler, öğrencilerin Türk dili, edebiyatı ve kültürü hakkında bilgi edinmelerine imkân sağlarken, üniversiteler arasındaki akademik ilişkilerin sürekliliğini de desteklemektedir. Böylece proje, dil öğretiminin ötesinde eğitim ve akademik iş birliği temelinde uzun vadeli ilişkilerin geliştirilmesine katkı sunmaktadır. Bunun yanı sıra proje, Türkiye'nin Bosna-Hersek'e yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerinin eğitim boyutunda önemli araçlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bu faaliyetlerin Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesine katkı sağladığı görülmektedir. Literatürde Türkiye'nin Bosna-Hersek'e yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerini ele alan çeşitli çalışmalar bulunmasına rağmen, Türkoloji Projesi'ni doğrudan kamu diplomasisi perspektifinden inceleyen çalışmaların sınırlı olması bu araştırmanın özgün yönünü oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Bosna-Hersek, Kamu Diplomasisi, Türkoloji Projesi

TÜRKİYE'S PUBLIC DIPLOMACY POLICY: AN EXAMINATION OF THE TURKOLOGY PROJECT THROUGH THE CASE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Pınar FIRAT
Master's Student, Istanbul Sabahattin Zaim University
E-mail: pnarfrat44@gmail.com · ORCID: 0009-0006-3893-910X

ABSTRACT

This study aims to examine Türkiye's public diplomacy policies toward Bosnia and Herzegovina through the case of the Turkology Project carried out by the Yunus Emre Institute. The study evaluates how the historical and cultural ties between Türkiye and Bosnia and Herzegovina are reflected in public diplomacy activities and assesses the role of the Turkology Project in this process. In this context, the concepts of public diplomacy, soft power, and education diplomacy are discussed, followed by an examination of Türkiye's cultural and education-based activities in Bosnia and Herzegovina. Particular emphasis is placed on the teaching and promotion of the Turkish language, academic cooperation between universities, and educational activities in the field of Turkology. Within this framework, the role of the Turkology Project in fostering interaction between societies through education is also examined. The study adopts a qualitative research approach. The data sources consist of academic articles, postgraduate theses, books, reports published by official institutions, and other relevant written sources. The collected data are examined through content analysis to evaluate Türkiye's public diplomacy activities toward Bosnia and Herzegovina and the position of the Turkology Project within these activities. In addition, the study analyzes the impact of the historical and cultural relations between Türkiye and Bosnia and Herzegovina on public diplomacy activities carried out in the fields of education and culture. The findings indicate that the Turkology Project contributes to the teaching and promotion of Turkish in Bosnia and Herzegovina, supports the development of academic cooperation, and plays a role in strengthening educational and cultural relations between the two countries. The project is also considered to contribute to the continuation of Turkish language and Turkology studies at the university level and to support academic interaction between Türkiye and Bosnia and Herzegovina. At the same time, activities carried out within the scope of the project contribute to sustaining academic interest in the Turkish language and culture. While Turkology departments and Turkish language teaching activities enable students to acquire knowledge of the Turkish language, literature, and culture, they also support the continuity of academic relations between universities. Thus, beyond language teaching, the project contributes to the development of long-term relations based on education and academic cooperation. Furthermore, the project is regarded as one of the important instruments in the educational dimension of Türkiye's public diplomacy activities toward Bosnia and Herzegovina. These activities are considered to contribute to Türkiye's soft power capacity. Although various studies in the literature address Türkiye's public diplomacy activities toward Bosnia and Herzegovina, the limited number of studies that directly examine the Turkology Project from a public diplomacy perspective constitutes the distinctive contribution of this study.

Keywords: Türkiye, Bosnia and Herzegovina, Public Diplomacy, Turkology Project

ANADOLU VE BALKANLARDA TARİHÎ NAMAZGÂHLAR: SÜRDÜRÜLEBİLİR KÜLTÜREL MİRAS PERSPEKTİFİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME

Pınar SEZER
İç Mimar, Bağımsız Araştırmacı, Bağımsız Araştırmacı
E-posta: icmimar.pinarsezer@gmail.com · ORCID: 0009-0002-4214-9404

ÖZET

Namazgâhlar, İslam medeniyetinde açık havada toplu ibadet amacıyla oluşturulan; şehir girişleri, tarihî ulaşım güzergâhları, mesire alanları ve bazı örneklerde su yapılarıyla ilişkili olarak konumlanan önemli kamusal mekânlardır. Buna karşın kültürel miras araştırmaları ağırlıklı olarak camiler, külliyeler ve diğer anıtsal yapılar üzerinde yoğunlaşmış; namazgâhlar ise çoğunlukla tek yapı, belirli şehirler veya mimari özellikleri çerçevesinde incelenmiştir. Anadolu ve Balkanlar'daki tarihî namazgâhları sürdürülebilir kültürel miras ve kültürel peyzaj yaklaşımı çerçevesinde karşılaştırmalı olarak ele alan çalışmaların ise sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, Anadolu ve Balkanlar'da günümüze ulaşan seçilmiş tarihî namazgâhları karşılaştırmalı olarak incelemek; bu yapıların mimari özelliklerini, tarihî ulaşım ağları ve su yapılarıyla ilişkilerini, kamusal kullanım biçimlerini ve korunma durumlarını sürdürülebilir kültürel miras yaklaşımı doğrultusunda değerlendirmektir. Bu kapsamda İstanbul Küçüksu'daki Mihrişah Sultan Çeşmesi ve Namazgâhı, Bursa'daki Umur Bey Namazgâhı ve Kosova'nın Prizren kentindeki Fatih Sultan Mehmed Namazgâhı temel örnekler olarak ele alınmıştır. Seçilen örnekler, bütün Anadolu ve Balkan coğrafyasını temsil eden bir envanter olarak değil, iki coğrafya arasındaki belirli benzerlik ve farklılıkların tartışılmasına imkân veren vakalar olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; belge incelemesi ve karşılaştırmalı vaka analizi birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynaklarını namazgâhlar üzerine yayımlanmış akademik çalışmalar, ansiklopedi maddeleri, resmî kültür envanterleri ve uluslararası koruma belgeleri oluşturmaktadır. İncelenen örnekler; mimari özellikleri, tarihî ulaşım ağları ve su yapılarıyla ilişkileri, kamusal kullanım biçimleri ve günümüzdeki korunma durumları bakımından karşılaştırılmıştır. Bulgular, incelenen namazgâhların yalnızca açık hava ibadet mekânları olarak değil; tarihî çevre, kamusal yaşam, ulaşım ilişkileri ve kültürel peyzaj bağlamında da değerlendirilebileceğini göstermektedir. Bununla birlikte yapıların mimari özelliklerinin, çevresel bağlamlarının ve korunma durumlarının bulundukları coğrafyaya ve tarihsel gelişimlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Bu farklılıklar, her örneğin kendi tarihî ve mekânsal bağlamı içerisinde değerlendirilmesinin önemini de ortaya koymaktadır. Bu nedenle koruma yaklaşımlarında yalnızca yapı kalıntılarının değil, namazgâhların tarihî çevreleriyle kurduğu mekânsal ilişkilerin de dikkate alınması gerektiği değerlendirilmektedir. Çalışma, namazgâhların fiziksel varlıklarının yanı sıra tarihî çevreleri ve mekânsal ilişkileriyle birlikte korunmasının sürdürülebilir kültürel miras açısından önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Namazgâh, Anadolu, Balkanlar, Sürdürülebilir, Koruma

HISTORICAL NAMAZGAHS IN ANATOLIA AND THE BALKANS: A COMPARATIVE EVALUATION FROM THE PERSPECTIVE OF SUSTAINABLE CULTURAL HERITAGE

Pınar SEZER

Interior Architect, Independent Researcher, Independent Researcher
E-mail: icmimar.pinarsezer@gmail.com · ORCID: 0009-0002-4214-9404

ABSTRACT

Namazgahs are significant public spaces in Islamic civilization established for collective open-air worship and located at city entrances, along historical transportation routes, in recreational areas, and, in some cases, in association with water structures. Cultural heritage research, however, has predominantly focused on mosques, külliyes, and other monumental structures, while studies on namazgahs have generally concentrated on individual structures, cities, or architectural characteristics. Comparative studies examining historical namazgahs in Anatolia and the Balkans within the framework of sustainable cultural heritage and cultural landscape remain limited. This study aims to comparatively examine selected historical namazgahs in Anatolia and the Balkans and to evaluate their architectural characteristics, relationships with historical transportation routes and water structures, patterns of public use, and conservation status within the framework of sustainable cultural heritage. The study focuses on the Mihrişah Sultan Fountain and Namazgah in Küçüksu, Istanbul; the Umur Bey Namazgah in Bursa; and the Fatih Sultan Mehmed Namazgah in Prizren, Kosovo. The examples are treated not as a comprehensive inventory of Anatolia and the Balkans, but as cases allowing specific similarities and differences between the two regions to be discussed. A qualitative research approach was adopted, combining document analysis and comparative case analysis. The data sources consist of academic studies on namazgahs, encyclopedia entries, official cultural inventories, and international conservation documents. The selected examples were evaluated in terms of architectural characteristics, relationships with historical transportation routes and water structures, patterns of public use, and current conservation status. The findings indicate that the examined namazgahs can be understood not only as open-air places of worship but also in relation to their historical settings, public life, transportation connections, and cultural landscape. Their architectural characteristics, environmental contexts, and conservation conditions vary according to geographical setting and historical development. The study highlights the importance of conserving namazgahs not only through their physical fabric but also by considering historical settings and spatial relationships within sustainable cultural heritage.

Keywords: Namazgah, Anatolia, Balkans, Sustainable, Conservation

NORMATİF GÜÇTEN SAVUNMA GÜCÜNE: AB'NİN SAFE MEKANİZMASİ VE TÜRKİYE

Pırıl AKIN OCAK
Dr. Öğr. Gör., Ankara Üniversitesi
E-posta: ocak@ankara.edu.tr · ORCID: 0000-0003-0422-3909

ÖZET

Avrupa Birliği'nin (AB) diplomasi, sivil araçlar ve ortak değerlere dayalı "normatif güç" kimliği, özellikle 2022 sonrası Rusya-Ukrayna savaşı, Doğu Avrupa'da konvansiyonel tehditlerin geri dönmesi ve transatlantik yük paylaşımı baskılarıyla birlikte, endüstriyel ve finansal sert güce dayalı bir savunma aktörlüğüne evrilmektedir. Bu çalışma, AB'nin yeni güvenlik ve savunma mimarisi çerçevesinde geliştirdiği ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın (ABİHA) 122. maddesine dayandırılan, 150 milyar avroluk borçlanma bütçeli Avrupa Güvenlik Eylemi (Security Action for Europe- SAFE) mekanizmasını, söz konusu dönüşümün somut bir uygulama örneği olarak ele almaktadır. Bu bağlamda çalışma, AB'nin küresel planda savunduğu kapsayıcı güvenlik ortaklığı söylemi ile kendi savunma pazarını koruma altına alan sanayi politikası pratiği arasındaki içsel gerilimi de tartışmaya açmaktadır. SAFE ortak tedarik ve sanayi altyapısını güçlendirirken, üçüncü ülkelerle ilişkilerinde %65 yerlilik şartı ve %35 üçüncü ülke bileşen sınırı (Madde 16.10) gibi korumacı kısıtlamalar üzerinden kademeli ve hiyerarşik bir statü mimarisi kurmaktadır. Bu mimaride, Ukrayna ve EEA-EFTA ülkelerine tanınan eşit katılım statüsü, Kanada ile imzalanan SAFE katılım anlaşması, Birleşik Krallık ile yaşanan finansal ve siyasi tıkanıklıklar ve Türkiye'nin aday ülke sıfatıyla sınırlı kalan kısmi erişimi aynı mekanizmanın farklı katmanlarını oluşturmaktadır. Çalışmanın temel sorunsalı, bu genel mimari içinde Türkiye'nin konumunu diğer üçüncü ülke örneklerinden ayıran yapısal ve siyasi dinamikleri incelemektir. Türkiye, NATO'nun en büyük ikinci ordusuna sahip olmasına, AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (OGSP) kapsamındaki operasyonlarına (EUFOR Althea, EULEX) sunduğu yüksek operasyonel katkıya ve 10 milyar doları aşan savunma sanayii ihracat kapasitesine rağmen, AB'nin kurumsal ve finansal mekanizmalarına erişimde dışlanmaktadır. Çalışma, Türkiye örneğinde söz konusu mimarinin teknik ve kurumsal bir kademelenmenin ötesine geçtiğini öne sürmektedir. Türkiye'nin konumu, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin veto tehditlerine ve Komisyon'un prosedürel kısıtlamalarına doğrudan bağımlı hale gelmekte ve bu çalışmada "askıda statü" olarak kavramsallaştırılmaktadır. Almanya gibi büyük üye devletlerin sanayi maliyetlerini düşürmek amacıyla Türkiye'nin katılımını pragmatik biçimde desteklemesine karşın bu siyasi vetoları aşamaması, AB içi tercih farklılıklarını ve kolektif karar alma mekanizmasının kırılganlığını da görünür kılmaktadır. Nitel araştırma yöntemi ve doküman analizi yaklaşımıyla kurgulanan çalışmada AB'nin SAFE Tüzüğü, Avrupa Savunması için Beyaz Kitap, Avrupa'nın Yeniden Silahlandırılması Planı (Hazırlık 2030) ve Stratejik Pusula gibi temel çerçeve metinleri, Avrupa Komisyonu'nun konuya ilişkin resmi kararları ve açıklamaları, Türkiye Dışişleri Bakanlığı'nın resmî belge ve bilgi notları ile tarafların kurumsal söylem belgeleri incelenmektedir. Sonuç olarak çalışma, AB'nin yeni güvenlik ve savunma mimarisinde ortaya çıkan normatif güç-sert güç geriliminin üçüncü ülke ilişkilerindeki genel yapısını ve bu yapı içinde Türkiye'nin taşıdığı kendine özgü siyasi riski kavramsallaştırarak literatüre katkı sunmaktadır. Çalışma böylece, farklılaştırılmış entegrasyon ve dış yönetişim literatürüne Türkiye özelinde ampirik bir katkı sunmayı da amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Normatif Güç, Sert Güç, SAFE Mekanizması, Türkiye-AB İlişkileri

FROM NORMATIVE POWER TO DEFENCE POWER: THE EU'S SAFE MECHANISM AND TÜRKİYE

Pırıl AKIN OCAK

Lecturer Dr., Ankara University
E-mail: ocak@ankara.edu.tr · ORCID: 0000-0003-0422-3909

ABSTRACT

The European Union's (EU) "normative power" identity, grounded in diplomacy, civilian instruments and shared values, has been evolving toward a defence-oriented actorness built on industrial and financial hard power, particularly amid the post-2022 Russia-Ukraine war, the return of conventional threats to Eastern Europe, and mounting transatlantic burden-sharing pressures. This study examines the Security Action for Europe (SAFE) mechanism, developed within the EU's new security and defence architecture and grounded in Article 122 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), with a borrowing-based budget of 150 billion euros, as a concrete application of this transformation. In this context, the study also discusses the tension between the EU's globally advocated discourse of inclusive security partnership and its protectionist industrial policy safeguarding its own defence market. While SAFE strengthens joint procurement and industrial infrastructure, it establishes a graduated, hierarchical status architecture in its relations with third countries through protectionist restrictions such as the 65% local-content requirement and the 35% third-country component ceiling (Article 16.10). Within this architecture, the equal participation status granted to Ukraine and the EEA-EFTA countries, the bilateral SAFE participation agreement signed with Canada, the financial and political deadlock with the United Kingdom, and Türkiye's limited access under candidate-country status constitute different tiers of the same mechanism. The main research problem of this study is to examine the structural and political dynamics that distinguish Türkiye's position within this general architecture from other third-country cases. Despite possessing NATO's second-largest army, making a substantial operational contribution to the EU's Common Security and Defence Policy (CSDP) operations (EUFOR Althea, EULEX), and a defence-industrial export capacity exceeding 10 billion US dollars, Türkiye remains excluded from the EU's institutional and financial mechanisms. The study argues that, in Türkiye's case, this architecture moves beyond technical and institutional tiering. Türkiye's position becomes directly dependent on the veto threats of Greece and the Republic of Cyprus and on the Commission's procedural restrictions, and is conceptualized in this study as a "suspended status". Although major member states such as Germany have pragmatically supported Türkiye's participation to reduce industrial costs, their inability to override these political vetoes also renders visible the divergence of preferences within the EU and the fragility of its collective decision-making mechanism. Employing a qualitative research methodology and document analysis approach, the study examines core framework texts such as the EU's SAFE Regulation, the White Paper for European Defence, the ReArm Europe Plan-Readiness 2030, and the Strategic Compass, the European Commission's official decisions and statements on the matter, official documents and briefing notes of the Turkish Ministry of Foreign Affairs and the institutional discourse documents of both parties. Consequently, the study contributes to the literature by conceptualizing both the general structure of the normative power-hard power tension emerging within the EU's new security and defence architecture in third-country relations and the distinct political risk Türkiye carries within that structure. The study thus also aims to offer an empirical contribution to the literature on differentiated integration and external governance through the case of Türkiye.

Keywords: European Union, Normative Power, Hard Power, SAFE Mechanism, Türkiye-EU Relations

MISRA, BEYİT VE BENT ŞİİRİN YAPISAL BİRİMLERİ OLARAK

Qumral MİRZƏYEVA
Arş. Gör., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Edebiyat Enstitüsü
E-posta: qumralnergiz@gmail.com · ORCID: 0009-0006-7304-1817

ÖZET

Şiirsel metin, diğer edebî metin türlerinden farklı olarak kendine özgü ritmik, tonlama, anlamsal ve kompozisyonel özelliklere sahip bir yapıdır. Bu yapının kuruluşunda mısra, beyit ve bent gibi temel şiirsel birimler önemli işlevler üstlenmektedir. Bu makalede, şiirin söz konusu yapısal unsurları teorik-poetik açıdan ele alınmakta ve bunların şiirsel metnin kuruluşu, anlamsal bütünlüğü, ritmik düzeni ve estetik etkisinin oluşumundaki işlevleri incelenmektedir. Araştırmada yapısal-anlamsal ve karşılaştırmalı analiz yöntemlerinden yararlanılarak mısra, beyit ve bentin klasik ve modern Azerbaycan şiirindeki yeri, işlevi ve poetik önemi belirlenmektedir. Araştırma sonucunda mısranın şiirsel metnin en küçük yapısal birimi olarak ritim, tonlama, vezin ve çeşitli edebî ifade araçlarının temel taşıyıcısı olduğu ortaya konulmaktadır. Mısra, yalnızca biçimsel bir unsur değil, aynı zamanda şiirsel düşüncenin ilk anlamsal ifade birimi olarak da işlev görmektedir. İki mısranın karşılıklı ilişkisi temelinde oluşan beyit, özellikle klasik Doğu şiirinde bağımsız veya görece bağımsız anlamsal ve kompozisyonel bütünlüğe sahip önemli bir şiirsel birim niteliğindedir. Beyiti oluşturan mısralar arasındaki anlamsal, sözdizimsel ve ritmik ilişkiler, şiirsel söylemin içsel uyumunu ve ifade bütünlüğünü sağlamaktadır. Bent ise birkaç mısra veya beyitin ortak tema, düşünce ve ritmik ilke doğrultusunda birleşmesiyle oluşan daha karmaşık bir yapısal birimdir. Bentlerin ardışık düzenlenişi şiirin genel kompozisyonunu oluşturmakta; temanın aşamalı gelişimini, duygusal yoğunluğun artmasını ve anlamsal sürekliliğin korunmasını sağlamaktadır. Makalede ayrıca mısra, beyit ve bentin yalnızca biçimsel-kompozisyonel unsurlar olmadığı, şiirsel metnin anlamsal yükünü, estetik değerini ve üslup özelliklerini belirleyen temel poetik kategoriler olduğu vurgulanmaktadır. Bu birimler arasındaki yapısal ve anlamsal ilişkiler, şiirsel söylemin ritmik uyumunu, mantıksal sürekliliğini ve edebî-estetik bütünlüğünü şekillendirmektedir. Böylece çalışma, şiirin yapısının yalnızca biçimsel düzenlemelerle açıklanamayacağını, yapısal birimlerin anlam üretimi, estetik örgütlenme ve poetik ifade süreçleriyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, söz konusu birimlerin farklı şiir geleneklerinde kazandığı işlevsel özelliklerin karşılaştırılması, Azerbaycan şiirinin biçimsel gelişimini ve poetik düşüncenin dönüşümünü açıklamak açısından ayrıca önem taşımaktadır ve şiirsel kompozisyonun tarihsel sürekliliğini açık biçimde göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiirsel metin, Mısra, Beyit, Bent, Klasik şiir, Azerbaycan şiiri

THE LİNE, COUPLET AND STANZA AS THE FUNDAMENTAL STRUCTURAL UNİTS OF POETRY

Qumral MİRZƏYEVA

Res. Asst., Azerbaijan National Academy of Sciences, Institute of Literature
E-mail: qumralnergiz@gmail.com · ORCID: 0009-0006-7304-1817

ABSTRACT

Poetic text, unlike other literary genres, possesses a distinctive rhythmic, intonational, semantic, and compositional structure. In its formation, poetic units such as the poetic line (misra), couplet (beyit), and stanza (bent) perform functions. This article examines these structural elements from a theoretical and poetological perspective and analyzes their roles in establishing poetic structure, semantic integrity, rhythmic organization, and aesthetic effect. Employing structural-semantic and comparative methods, the study determines the position, function, and poetological significance of the misra, beyit, and bent in classical and modern Azerbaijani poetry. The findings demonstrate that the misra, as the smallest structural unit of poetic text, carries rhythm, intonation, metre, and literary expressive devices. It functions not merely as a formal element but also as the initial semantic unit through which poetic thought is articulated. The beyit, formed through the interaction of two misras, constitutes a poetic unit with independent or relatively independent semantic and compositional integrity, particularly in classical Eastern poetry. Semantic, syntactic, and rhythmic relations between the misras within a beyit ensure the internal harmony and expressive coherence of poetic discourse. The bent represents a more complex structural unit formed by combining several misras or beyits according to a common theme, idea, and rhythmic principle. The sequential arrangement of bents establishes the composition of a poem, supports the gradual development of its theme, intensifies emotional dynamics, and maintains semantic continuity. The article also emphasizes that misra, beyit, and bent are not merely formal-compositional elements but poetological categories determining the semantic content, aesthetic value, and stylistic characteristics of poetic texts. Their structural and semantic relations shape the rhythmic harmony, logical continuity, and literary-aesthetic integrity of poetic discourse. Thus, the study demonstrates that poetic structure cannot be explained solely through formal organization, since structural units are directly connected with meaning production, aesthetic organization, and poetological expression.

Keywords: Poetic text, Line, Couplet, Stanza, Classical poetry, Azerbaijani poetry

YENİLENEBİLİR ENERJİ, DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR VE TİCARİ AÇIKLIĞIN BALKAN ÜLKELERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA ETKİSİ

Rabia EFEOĞLU[1*], Yasin SÖĞÜT[2]

[1]Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü
[2]Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
[*]Sorumlu yazar · E-posta: refeoglu@kastamonu.edu.tr · ORCID: 0000-0003-2515-1553

ÖZET

Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik ilerlemenin çevresel ve toplumsal kazanımlarla birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) da bu yaklaşımı farklı politika alanları üzerinden somutlaştırmaktadır. Bu çalışma açısından özellikle Erişilebilir ve Temiz Enerji (SKA 7), İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (SKA 8), Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı (SKA 9) ile Amaçlar için Ortaklıklar (SKA 17) ön plana çıkmaktadır. Yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaşması enerji dönüşümünün doğrudan bir parçasıyken, doğrudan yabancı yatırımlar ve uluslararası ticaret; sermaye birikimi, teknoloji transferi, üretim yapısındaki değişim ve ekonomik bütünleşme kanalları üzerinden sürdürülebilir kalkınma sürecini etkileyebilmektedir. Bununla birlikte bu unsurların sürdürülebilirlik performansına katkısının her ülkede aynı olması beklenmemektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı, yenilenebilir enerji, doğrudan yabancı yatırımlar ve ticari açıklığın Balkan ülkelerinde sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkisini belirlemektir. Arnavutluk, Bulgaristan, Bosna-Hersek, Yunanistan, Hırvatistan, Kuzey Makedonya, Romanya, Slovenya ve Türkiye'nin incelendiği araştırma 2000-2021 dönemini kapsamaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma Endeksi'nin bağımlı değişken olarak kullanıldığı model Ortak Korelasyonlu Etkiler Ortalama Grup (CCEMG) yöntemiyle tahmin edilmiş, böylece hem panel geneline hem de ülkelere özgü sonuçlara ulaşılmıştır. Panel bulguları, ticari açıklığın sürdürülebilir kalkınmayı pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı biçimde etkilediğini göstermektedir. Yenilenebilir enerji için de pozitif yönlü bir ilişki belirlenmekle birlikte, bu ilişkiye yönelik istatistiksel destek ticari açıklığa kıyasla daha sınırlıdır. Doğrudan yabancı yatırımların ise panel genelinde sürdürülebilir kalkınma üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Ülke tahminleri ilişkilerin bölge içinde belirgin biçimde farklılaştığını göstermektedir. Yenilenebilir enerjinin olumlu etkisi Bosna-Hersek, Romanya ve Slovenya'da belirginleşirken, Hırvatistan'da da pozitif yönlü bir bulgu elde edilmiştir. Ticari açıklık Hırvatistan ve Slovenya'da sürdürülebilir kalkınmayı desteklemektedir. Doğrudan yabancı yatırımlar ise Bosna-Hersek'te sürdürülebilir kalkınmayı olumsuz etkilerken, Türkiye'de pozitif yönlü bir ilişki göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, Balkan ülkelerinde sürdürülebilir kalkınmanın yalnızca daha fazla yatırım veya daha yoğun ticari bütünleşmeyle sağlanamayacağını göstermektedir. Yenilenebilir enerji yatırımlarının hızlandırılması, dış ticaretin sürdürülebilir üretimi teşvik edecek biçimde yönlendirilmesi ve yabancı yatırımlarda teknoloji, çevresel performans ve sektörel niteliklerin gözetilmesi önem taşımaktadır. Bu doğrultuda sürdürülebilir kalkınma politikalarının ülkelerin enerji, ticaret ve yatırım yapılarındaki farklılıkları dikkate alan bir çerçevede oluşturulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma Endeksi, Yenilenebilir Enerji, Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Ticari Açıklık, Balkan Ülkeleri

THE IMPACT OF RENEWABLE ENERGY, FOREIGN DIRECT INVESTMENT AND TRADE OPENNESS ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN BALKAN COUNTRIES

Rabia EFEOĞLU[1*], Yasin SÖĞÜT[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Kastamonu University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Finance and Banking

[2]Asst. Prof. Dr., Kastamonu University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics

[*]Corresponding author · E-mail: refeoglu@kastamonu.edu.tr · ORCID: 0000-0003-2515-1553

ABSTRACT

Sustainable development requires economic progress to be considered together with environmental and social gains. The United Nations Sustainable Development Goals (SDGs) translate this perspective into a broad set of policy priorities. For the scope of this study, Affordable and Clean Energy (SDG 7), Decent Work and Economic Growth (SDG 8), Industry, Innovation and Infrastructure (SDG 9), and Partnerships for the Goals (SDG 17) are particularly relevant. While renewable energy is directly associated with the transition toward cleaner energy systems, foreign direct investment and international trade may influence sustainable development through capital accumulation, technology transfer, changes in production structures, and greater economic integration. However, these channels do not necessarily generate the same outcomes across countries. Against this background, the study investigates the effects of renewable energy, foreign direct investment, and trade openness on sustainable development in Balkan countries. The sample includes Albania, Bulgaria, Bosnia and Herzegovina, Greece, Croatia, North Macedonia, Romania, Slovenia, and Türkiye, covering the period 2000-2021. The Sustainable Development Index is employed as the dependent variable, and the model is estimated using the Common Correlated Effects Mean Group (CCEMG) method. This framework makes it possible to evaluate both the overall panel relationship and the differences observed across individual countries. The panel findings indicate that trade openness has a positive and statistically significant effect on sustainable development. Renewable energy is also positively associated with sustainable development, although the statistical evidence for this relationship is more limited than that obtained for trade openness. In contrast, foreign direct investment does not have a statistically significant effect for the overall panel. Country-specific estimates reveal substantial differences within the region. The positive contribution of renewable energy is particularly evident in Bosnia and Herzegovina, Romania, and Slovenia, while Croatia also displays a positive relationship. Trade openness supports sustainable development in Croatia and Slovenia. The results for foreign direct investment are less uniform: its effect is negative in Bosnia and Herzegovina, whereas a positive relationship is observed for Türkiye. These findings suggest that the contribution of international capital and economic integration to sustainable development depends strongly on national economic structures and the way these resources are incorporated into the development process. The results imply that sustainable development in the Balkans cannot be achieved simply by attracting more investment or increasing participation in international trade. Expanding renewable energy capacity, directing trade toward more sustainable production structures, and giving greater weight to the technological, environmental, and sectoral characteristics of foreign investment are likely to produce more lasting gains. Policies should therefore reflect differences in the energy, trade, and investment structures of individual Balkan economies rather than relying on a uniform regional approach.

Keywords: Sustainable Development Index, Renewable Energy, Foreign Direct Investment, Trade Openness, Balkan Countries

ÖZBEK KÜLTÜRÜNDE RENK ADLARININ SEMANTİK VE KÜLTÜREL İŞLEVLERİ: DİLBİLİMSEL BİR İNCELEME

Rahmon ERNAZAROV

Dr., Semerkant Devlet Üniversitesi, Türkoloji Araştırmaları Enstitüsü, Semerkant, Özbekistan
E-posta: rahmonernazarov94@gmail.com · ORCID: 0000-0001-9714-4657

ÖZET

Renkler, insanın çevresini algılamasında temel bilişsel kategorilerden biri olmasının yanı sıra, toplumların tarihî hafızasını, kültürel değerlerini ve dünya görüşünü yansıtan önemli dilsel göstergelerdir. Her toplum, renkleri yalnızca fiziksel özellikleri ifade eden sözcükler olarak değil; aynı zamanda belirli kavramları, inançları, duyguları ve toplumsal değerleri simgeleyen kültürel kodlar olarak kullanmaktadır. Bu bağlamda Özbek Türkçesindeki renk adları, Türk kültürünün tarihsel gelişimi, geleneksel yaşam biçimi ve sözlü kültür mirası hakkında önemli veriler sunmaktadır. Bu bildirinin amacı, Özbek kültüründe yaygın olarak kullanılan renk adlarının semantik özelliklerini ve kültürel işlevlerini inceleyerek bunların dil ile kültür arasındaki ilişkiyi nasıl yansıttığını ortaya koymaktır. Çalışmada özellikle oq (beyaz), qora (siyah), qizil (kırmızı), ko'k (mavi/gök), yashil (yeşil) ve sariq (sarı) gibi temel renk adlarının sözlük anlamları ile birlikte mecazî, sembolik ve kültürel anlam katmanları ele alınacaktır. Bunun yanında atasözleri, deyimler, halk anlatıları, destanlar ve folklorik metinlerde geçen renk unsurlarının hangi kavramları temsil ettiği değerlendirilecektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; betimleyici ve karşılaştırmalı çözümleme tekniklerinden yararlanılmıştır. Veri kaynağını Özbek dilinin açıklamalı sözlükleri, klasik ve çağdaş edebî eserler, halk edebiyatı ürünleri ile etnografik çalışmalar oluşturmaktadır. Elde edilen veriler semantik, kültürdilbilim ve bilişsel dilbilim perspektiflerinden değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda renk adlarının Özbek kültüründe yalnızca nesnelerin renklerini belirtmekle kalmadığı; saflık, kutsallık, bereket, yas, güç, umut, doğa, yaşam ve toplumsal statü gibi birçok kültürel kavramın aktarılmasında etkin rol oynadığı görülmektedir. Özellikle oq renginin temizlik, dürüstlük ve hayırlılık; qora renginin güç, zorluk veya yas; ko'k renginin gökyüzü, sonsuzluk ve maneviyat; yashil renginin ise tabiat, canlılık ve bereket ile ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. Bu sembolik anlamların tarihsel süreç içerisinde Türk kültürünün ortak mirasıyla büyük ölçüde örtüştüğü, ancak Özbek toplumuna özgü kültürel pratikler doğrultusunda kendine has anlam genişlemeleri kazandığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak çalışma, renk adlarının yalnızca dilbilimsel bir unsur olmadığını; aynı zamanda Özbek halkının kültürel belleğini, değerler sistemini ve kolektif kimliğini yansıtan önemli göstergeler olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın kültürdilbilim, anlambilim, Türkoloji ve karşılaştırmalı Türk lehçeleri çalışmalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özbek Türkçesi, Renk adları, Kültürdilbilim, Sembolizm, Türk kültürü

PARÇALANMIŞ ANALİZ DÜZLEMLERİNİN ÖTESİNDE: GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE SOSYAL ALTYAPI İŞLEVSELLİĞİ İÇİN BÜTÜNLEŞİK BİR KAVRAMSAL MODEL

Ramil SHAHHUSEYNLİ

Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Turizm ve Yönetim Üniversitesi
E-posta: ramil.sahhuseynli@gmail.com · ORCID: 0000-0002-7607-0211

ÖZET

Gelişmekte olan ülkelerde sosyal altyapının (eğitim, sağlık, sosyal koruma ve temel kentsel hizmet ağları) işlevselliği, toplumsal refahın ve sürdürülebilir kalkınmanın temel belirleyicilerinden biri olmasına rağmen, güncel literatürde genellikle birbirinden bağımsız dört ayrı analiz düzleminde ele alınmaktadır: kentleşme dinamikleri ve mekânsal planlama, kamu maliyesi ve bütçe kısıtları, kurumsal kapasite ve yönetişim zafiyetleri, kentsel-kırsal coğrafi eşitsizlik. Bu parçalı yaklaşım, söz konusu boyutların uygulamada birbirini nasıl beslediğini ve derinleştirdiğini görünmez kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, literatürde ayrı ayrı ele alınan bu dört boyutu tek bir analitik çerçevede birleştirerek sosyal altyapı işlevsizliğinin çok boyutlu ve birbirini pekiştiren bir olgu olduğunu ortaya koymak ve gelişmekte olan ülkeler için bütünleşik bir kavramsal model önermektir; bu model, aynı zamanda boyutlar arası nedensellik ilişkilerini görünür kılmayı da hedeflemektedir. Çalışma, nitel ve keşifsel bir doküman analizi yöntemine dayanmaktadır; Dünya Bankası, IMF, Asya Kalkınma Bankası ve Asya Altyapı Yatırım Bankası gibi uluslararası kuruluşların ülke raporları ile ilgili akademik literatür, amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiş Orta Asya, Güney Kafkasya, Güney Asya ve post-Sovyet coğrafyasındaki ülke örnekleri (Tacikistan, Özbekistan, Kırgızistan, Kazakistan, Moldova, Ukrayna, Afganistan, Hindistan vb.) üzerinden sistematik biçimde tematik olarak kodlanmaktadır. Analiz, dört boyut arasındaki etkileşim mekanizmalarının haritalandırılmasına odaklanmaktadır. Ön bulgular, mali kısıtların bakım yatırımlarını geciktirerek kurumsal "performans odaklı" eğilimi derinleştirdiğini, coğrafi uzaklığın birim maliyetleri artırarak mali kısıtları daha da sıkılaştırdığını, zayıf kurumsal kapasitenin dış finansmana bağımlılığı ve buna bağlı "sahiplik" sorununu büyüttüğünü, eksik ademi merkeziyetçilik reformlarının ise hızlı kentleşmenin yarattığı hizmet talebiyle baş edilmesini engellediğini göstermektedir. Bulgular ayrıca, dijitalleşme, katılımcı yönetişim ve topluluk temelli hesap verebilirlik mekanizmalarının bu dört boyut arasındaki döngüsel etkileşimi kırmada ortak bir payda oluşturduğuna işaret etmektedir. Çalışma, sosyal altyapı işlevselliğinin sektörel ve disipliner sınırların ötesinde, çok boyutlu ve sistemik bir mercekle ele alınması gerektiği sonucuna varmakta; bu bütünleşik çerçevenin hem akademik literatürdeki parçalanmayı gidermeye hem de politika yapıcılara altyapı reformlarını tasarlarken boyutlar arası etkileşimleri hesaba katan bütüncül bir araç sunmaya katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal altyapı, İşlevsellik, Gelişmekte olan ülkeler, Kurumsal kapasite, Bütünleşik çerçeve

BEYOND FRAGMENTED ANALYTICAL PLANES: AN INTEGRATED CONCEPTUAL MODEL FOR SOCIAL INFRASTRUCTURE FUNCTIONALITY IN DEVELOPING COUNTRIES

Ramil SHAHHUSEYNLİ

PhD Student, Azerbaijan Tourism and Management University
E-mail: ramil.sahhuseynli@gmail.com · ORCID: 0000-0002-7607-0211

ABSTRACT

The functionality of social infrastructure (education, health, social protection, and basic urban service networks) in developing countries is typically examined in the literature through four largely separate analytical lenses: urbanization dynamics and spatial planning, public finance and budgetary constraints, institutional capacity and governance weaknesses, and urban-rural geographic inequality. This fragmented approach obscures how these dimensions reinforce one another in practice. The purpose of this study is to move beyond siloed, single-dimension accounts by integrating these four strands into a single analytical framework, arguing that infrastructure dysfunction in developing countries is a multidimensional and mutually reinforcing phenomenon, and to propose an integrated conceptual model applicable across developing-country contexts. The study employs a qualitative, exploratory document-analysis method. Country reports and policy documents from international institutions (World Bank, IMF, Asian Development Bank, Asian Infrastructure Investment Bank), together with relevant academic literature, are thematically coded using purposively selected cases from Central Asia, the South Caucasus, South Asia, and the post-Soviet space (including Tajikistan, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Kazakhstan, Moldova, Ukraine, Afghanistan, and India). The analysis focuses on mapping the interaction mechanisms that connect the four dimensions rather than describing them in isolation. Preliminary findings indicate that fiscal constraints defer maintenance spending and thereby deepen an institutional bias toward new construction over upkeep; that geographic remoteness raises unit costs and further tightens fiscal constraints; that weak institutional capacity increases dependence on external financing and intensifies the associated "ownership" problem; and that incomplete decentralization reforms leave local governments unable to absorb the service demand generated by rapid urbanization. The findings further suggest that digitalization, participatory governance, and community-based accountability mechanisms constitute a common denominator across the solutions identified in the literature, each interrupting the reinforcing cycle at a different point. The study concludes that social infrastructure functionality in developing countries should be approached through a multidimensional, systemic lens that transcends sectoral and disciplinary boundaries, offering policymakers a tool that accounts for cross-dimensional interactions when designing infrastructure reforms.

Keywords: Social infrastructure, Functionality, Developing countries, Institutional capacity, Integrated framework

TÜRK DÜNYASININ BÜYÜK ŞAİRİ BAHTİYAR VAHABZADE`NİN ESERLERİNDE TÜRK MİLLİ BİRLİĞİ, DÜŞÜNCESİ VE İSTİKLALİ MOTİFLERİ

Ramiz QASIMOV

Prof. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümü, Edebiyat Bilimi Şubesi; Nahçıvan Devlet Üniversitesi

E-posta: ramizqasimli44@gmail.com · ORCID: 0000-0001-9905-4348

ÖZET

Giriş: XX yüzyıldan başlayaraq türk milli birliyi ideyası önemsenmeye başladığı, yeni yüzyılın evvellerinden türk halkları ve devletlerinin birliyi meselesi teşkilati alana geçdiyinden bu konuların öyrenilmesi, nezeri ve tecrübi meselelerinin ortaya çıkarılması daha da aktüelleşmişdir. Bu yüzden Azerbaycan edebiyatının önemli isimlerinden olan Bahtiyar Vahabzadenin (1925-2009) eserlerindeki türk milli birliyi, düşüncesi ve istiklali konularının ele alınması araşdırma konusu ve sorunu olarak aktüellik taşımakdadır. Materyal ve Metod. Araştırmada B.Vahabzadenin eserlerinde türk milli birliyi, istiklali üzerine yer alan edebi eserleri, o cümleden şiir ve poemaları deyerlendirilerek tahlil edilmişdir. Tedqiqatın önemli konularını türk milli düşüncesinin anatomisi ve tarihi, eserlerde yer alan türk milli birliyi ve istiklali konusu ve diğer meseleler teşkil etmişdir. Tedqiqat zamanı analiz, sintez, tasviretme, mükayese ve diğer metodlar kullanılmışdır. Özellikle türk milli düşüncesi ve birliyi konusunun tahlili ve komple tasviri için tarihi-mukayeseli metoddan kullanılmışdır. Bundan başka türklerin milli birliyi için çağırış yapan eserlerin tasviri için tasviretme metodundan kullanılaraq hertaraflı tahlil yapılmış ve izah verilmişdir. Bulgular ve Tartışma. XX yüzyılın önceleri ideoloji haline gelen türkçülük ve türk milli birliyi konusu sonrakı yıllar ve sovyet döneminde Azerbaycan yazarlarının bazıları için önemli konu olmuş, Bahtiyar Vahabzade ve diğerleri bu konuları ele almağı gerekli bilmiş, hatta dönemin rejimi tarafından cezalandırılmışdır da; B.Vahabzade de eserlerinde bazen direk, bazen metnaltı, gizlin şekilde türk milli birliyi ve istiklali konularına yer vermiş, Azerbaycan edebiyatında milli mensubiyyetin türk olması ve özel bir tarihe sahib olması meselelerini dile getirmişdir; Onun "Gülüstan", "İstiklal", "Şehitler", "Kendimizi kesen kılıc", "Dar ağacı", "Latın dili", "Dil", "Azerbaycan oğluyam", "Vatan", "Azerbaycan-türkiye" ve diöer eserlerinde açık ve gizlin şekilde bu konular ele alınmış ve düşüncede formalaşdırılması için edebi-ideoloji zemin hazırlanmışdır. Şair B.Vahabzade ele aldığı konular sebebi ile "Türk dünyasının istiklal şairi" kibi şöhret tapmışdır. Onun eserleri Azerbaycan türklerinin milli oyanışı, istiklali ve türk birliyine önemli katkılar vermişdir. Büyük şairimizin "Gülüstan" isimli eserinde de mehz Azerbaycanın Güney ve Kuzey olarak ikiye bölünmesi sorunu, istiklal ve oyanış meselesi yer almışdır. Onun eserlerinde Azerbaycan türklerinn milli ve siyasi konuları, Azerbaycan türklerinin milli-siyasi özgürlük meselesi, türk dünyasının birliyi, kardeşliyi ve s. kibi önemli konular ve motifler yer almışdır. Şairin "Gülüstan", "İstiklal" ve "Şehitler" kibi eserleri Azerbaycan türk halkının istiklal uğruna mübarize konusunu öneme alar. Onun "Azerbaycan oğluyam" kibi eserinde türk-Azerbaycan milliyyetine mensubiyyet, "Ana dili" ve "Anamın kitabı" kibi eserlerinde milli dil ve haysiyet konuları ele alınmışdır.

Sonuç: B.Vahabzadenin çoğu eserleri türk milli düşüncesi, istiklal ve birlik konuları ile zengindir. Bu eserler türk halklarını kendini anlamaya, istiklal ve birliye sesleyen ciddi ideolojik önemi olan eserlerdir; Şairin "Muğam", "Kendimizi kesen kılıc", "Dar ağacı", "Gülüstan", "İstiklal" ve diğer eserlerinde Azerbaycan türklerinin milli deyerleri, milli özgürlüyü, istiklalı ve başka motifler önemli yer alıyor. Şairin: "Bütün millet dönmeliyken yumruğa, Türkün türkle edavete hakkı yok" misrası "türkün türkden başka dostu yoktur" (M.K.Atatürk) ve "Biz bir millet, iki devletiz" (Haydar Aliyev) kibi siyasal aforizmlerinin poetik devamı kibi sesleniyor.

Anahtar Kelimeler: Bahtiyar Vahabzade, Türk dünyasının birliyi, Türk milli düşüncesi, İstiklal

TURKISH NATIONAL UNITY, THOUGHT AND INDEPENDENT MOTIFS IN THE WORKS OF THE GREAT POET OF THE TURKISH WORLD BAHTIYAR VAHABZADE

Ramiz QASIMOV

Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch, Department of Literary Studies; Nakhchivan State University
E-mail: ramizqasimli44@gmail.com · ORCID: 0000-0001-9905-4348

ABSTRACT

Introduction: Since the beginning of the 20th century, the idea of Turkish national unity began to be important, and since the beginning of the new century, the issue of the unity of the Turkish peoples and states has moved into the field of organization, the study of these issues, the discovery of theoretical and practical issues has become more relevant. That is why the treatment of Turkish national unity, thought and independence issues in the works of B.Vahabzade one of the important names of Azerbaijani literature, is relevant as a research topic and issue. Material and Method. In the research, B.Vahabzade's literary works on Turkish national unity and independence, including poems and poems, were evaluated and analyzed. The important subjects of the study were the anatomy and history of Turkish national thought, the Turkish national unity and independence contained in the works, and other issues. During the research, analysis, synthesis, description, comparison and other methods were used. In particular, the historical-comparative method was used for the analysis and complete description of the Turkish national thought and unity. Findings and Discussion. The topic of Turkism and Turkish national unity, which became ideological at the beginning of the 20th century, became an important topic for some Azerbaijani writers in the following years and during the Soviet period. B.Vahabzade also addressed the issues of Turkish national unity and independence in his works, sometimes directly, sometimes subtextually, and expressed the issues of Turkish nationalism and having a special history in Azerbaijani literature; In his works "Gulüstan", "Istiklal", "Shehidler", "Kendimizi Kesen Kilic", "Dar agaci", "Latin dili", "Ana dili", "Azerbaijan Ogluyam", "Vatan", "Azerbaijan-Turkiye" and other works, these topics were openly and covertly discussed and the literary-ideological ground was prepared for their formation in thought. Poet B.Vahabzade gained fame as "the independent poet of the Turkish world" due to the subjects he covered. His works made important contributions to the national awakening, independence and Turkish unity of Azerbaijani Turks. In the work of our great poet named "Gülüstan", the question of the division of Azerbaijan into South and North, the issue of independence and awakening was included. In his works, the national and political issues of the Azerbaijani Turks, the issue of national-political freedom of the Azerbaijani Turks, the unity and brotherhood of the Turkic world, etc. important topics and motifs are included. The poet's works such as "Gulüstan", "Istiklal" and "Shehidler" take into account the struggle for independence of the Turkish people of Azerbaijan. In his works such as "Azerbayjan ogluyam", belonging to the Turkish-Azerbaijani nationality, in his works such as "Ana dili" and "Anamin kitabi", the issues of national language and dignity were discussed. Result. Most of B.Vahabzade's works are rich in Turkish national thought, independence and unity issues. These works are works of serious ideological importance that call the Turkish people to self-understanding, independence and unity; The national values, national freedom, independence and other motifs of the Azerbaijani Turks are important in the poet's "Kendimizi Kesen Kılıc", "Dar agaci", "Gülüstan", "Istiklal" and other works.

Keywords: Bakhtiyar Vahabzade, Unity of the Turkish world, Turkish national thought, Independence

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA İNSAN–YAPAY ZEKÂ İLİŞKİLERİNİN KAYBI: DİJİTAL YAS OLGUSUNA YÖNELİK KEŞFEDİCİ BİR ARAŞTIRMA

Rana Özyurt KAPTANOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Topkapı Üniversitesi
E-posta: ranaozyurt@topkapi.edu.tr · ORCID: 0000-0002-0341-4722

ÖZET

Üretken yapay zekâ teknolojilerinin hızla yaygınlaşması, yapay zekâ sistemlerinin yalnızca bilgi sağlayan ve görevleri yerine getiren işlevsel araçlar olarak değil, aynı zamanda kullanıcıların duygusal bağ geliştirebildiği dijital arkadaşlar, sırdaşlar ve sosyal etkileşim ortakları olarak da kullanılmasına yol açmıştır. Kullanıcıların yapay zekâ sistemleriyle giderek daha kişiselleştirilmiş, süreklilik gösteren ve duygusal nitelik taşıyan etkileşimler kurması, insan–yapay zekâ ilişkilerinin psikolojik ve sosyal boyutlarının daha kapsamlı biçimde ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Son yıllarda insan–yapay zekâ bağlanması (Human–AI Attachment) üzerine yapılan çalışmalar hızla artmasına rağmen, bu ilişkilerin sistemlerin kapatılması, güncellenmesi, erişimin sonlandırılması, kişilik veya davranış özelliklerinin değişmesi ya da kullanıcı ile yapay zekâ arasındaki etkileşim sürekliliğinin bozulması gibi nedenlerle beklenmedik biçimde sona ermesi durumunda ortaya çıkan duygusal ve davranışsal süreçler büyük ölçüde göz ardı edilmiştir. Benzer şekilde dijital yas (Digital Grief) literatürü ağırlıklı olarak ölüm sonrası çevrimiçi yas tutma, dijital anma pratikleri ve sosyal medya bağlamında gelişmiş; üretken yapay zekâ ile kurulan duygusal ilişkilerin kaybına bağlı olarak ortaya çıkabilecek yas benzeri deneyimlere yeterince odaklanmamıştır. Bu durum, insan–yapay zekâ etkileşimlerinin psikolojik sonuçlarının anlaşılmasında önemli bir araştırma boşluğuna işaret etmektedir. Bu çalışmanın amacı, üretken yapay zekâ ile kurulan duygusal ilişkilerin kaybı sonucunda ortaya çıkan dijital yas olgusunu iki aşamalı bir araştırma tasarımıyla incelemektir. Araştırmanın ilk aşamasında, Web of Science veri tabanı kullanılarak gerçekleştirilecek bibliyometrik analiz aracılığıyla dijital yas ve insan–yapay zekâ bağlanması literatürünün entelektüel ve tematik yapısı ortaya konulacak, alanın gelişim eğilimleri ve öne çıkan araştırma temaları belirlenecek ve literatürde görece ihmal edilen araştırma alanları tespit edilecektir. İkinci aşamada ise Reddit ve benzeri açık çevrimiçi platformlarda kullanıcıların yapay zekâ sistemlerini kaybetme, erişememe veya daha önce etkileşim kurdukları yapay zekânın özelliklerinin değişmesine ilişkin deneyimlerini aktardıkları paylaşımlar MAXQDA yazılımı kullanılarak tematik analiz yöntemiyle incelenecektir. Bu analiz aracılığıyla ilişkinin sona ermesi veya kesintiye uğraması sonrasında ortaya çıkan duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkilerin belirlenmesi ve bu deneyimlerin altında yatan ortak örüntülerin kavramsallaştırılması hedeflenmektedir. Araştırmanın, insan–yapay zekâ bağlanması literatürü ile dijital yas literatürü arasında henüz yeterince kurulmamış olan teorik bağlantıyı görünür hâle getirmesi beklenmektedir. Elde edilecek bulgular doğrultusunda üretken yapay zekâ bağlamında dijital yas olgusuna ilişkin kavramsal bir çerçeve önerilmesi, gelecekte geliştirilebilecek ölçme araçlarına teorik temel oluşturulması ve yapay zekâ sistemlerinde ilişki sürekliliği, kullanıcı beklentilerinin yönetimi ve olası ilişki kayıplarının dikkate alınmasına yönelik tartışmaların geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu yönüyle çalışmanın insan–yapay zekâ etkileşimi, etik yapay zekâ tasarımı ve dijital iyi oluş literatürlerine katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Yas, Üretken Yapay Zekâ, İnsan–Yapay Zekâ İlişkileri, Yapay Zekâ Bağlanması, Yapay Zekâ Arkadaşları

THE LOSS OF HUMAN–AI RELATIONSHIPS IN THE ERA OF GENERATIVE AI: AN EXPLORATORY STUDY OF DIGITAL GRIEF

Rana Özyurt KAPTANOĞLU
Asst. Prof. Dr., Istanbul Topkapı University
E-mail: ranaozyurt@topkapi.edu.tr · ORCID: 0000-0002-0341-4722

ABSTRACT

The rapid proliferation of generative artificial intelligence technologies has led to the use of AI systems not only as functional tools that provide information and perform tasks but also as digital companions, confidants, and social interaction partners with whom users may develop emotional bonds. As interactions with AI systems become increasingly personalized, continuous, and emotionally meaningful, there is a growing need to examine the psychological and social dimensions of human–AI relationships more comprehensively. Although research on Human–AI Attachment has expanded rapidly in recent years, considerably less attention has been paid to the emotional and behavioral processes that may emerge when such relationships unexpectedly end or are disrupted due to system shutdowns, updates, termination of access, changes in personality or behavioral characteristics, or loss of interaction continuity. Similarly, the Digital Grief literature has predominantly developed around online mourning after death, digital memorialization practices, and social media contexts, while grief-like experiences associated with the loss of emotionally meaningful relationships with generative AI remain underexplored. This gap points to an important yet insufficiently examined dimension of the psychological consequences of human–AI interaction. This study aims to investigate digital grief arising from the loss of emotional relationships established with generative AI through a two-stage research design. In the first stage, a bibliometric analysis based on the Web of Science database will be conducted to map the intellectual and thematic structure of the Digital Grief and Human–AI Attachment literature, identify major research trends and prominent themes, and reveal relatively neglected areas of inquiry. In the second stage, user-generated posts on Reddit and similar open online platforms describing experiences related to losing access to AI systems, being unable to interact with them, or encountering significant changes in the characteristics of previously used AI systems will be examined through thematic analysis using MAXQDA. This analysis will seek to identify the emotional, cognitive, and behavioral responses that emerge following the termination or disruption of human–AI relationships and to conceptualize recurring patterns underlying these experiences. The study is expected to make visible the theoretical connection between the rapidly developing Human–AI Attachment literature and the Digital Grief literature, which has not yet been sufficiently established. Based on the findings, the study aims to propose a conceptual framework for digital grief in the context of generative AI, provide a theoretical foundation for the future development of measurement instruments, and advance discussions concerning relationship continuity, the management of user expectations, and potential relationship loss in AI systems. In this respect, the study is expected to contribute to the literature on human–AI interaction, ethical AI design, and digital well-being.

Keywords: Digital Grief, Generative AI, Human–AI Relationships, AI Attachment, AI Companions

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ İNSAN SERMAYESINI NASIL DÖNÜŞTÜRÜYOR? BILGI ÇALIŞANLARININ BILIŞSEL GELIŞIM SÜREÇLERINE İLIŞKIN NITEL BIR ARAŞTIRMA

Rana Özyurt KAPTANOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Topkapı Üniversitesi
E-posta: ranaozyurt@topkapi.edu.tr · ORCID: 0000-0002-0341-4722

ÖZET

Üretken yapay zekâ teknolojilerinin hızla yaygınlaşması, bilgi çalışanlarının çalışma biçimlerinde ve bilişsel görevlerini gerçekleştirme süreçlerinde köklü değişimlere yol açmıştır. Mevcut araştırmalar ağırlıklı olarak yapay zekânın performans, verimlilik, kullanım niyeti ve teknoloji kabulü üzerindeki etkilerine odaklanırken, bu teknolojilerin çalışanların uzun vadeli bilişsel gelişim süreçleri, yetkinlik birikimi ve insan sermayesinin oluşumu üzerindeki etkileri görece sınırlı biçimde ele alınmıştır. Oysa üretken yapay zekâ yalnızca mevcut iş süreçlerini hızlandıran veya çalışanlara operasyonel destek sağlayan bir teknoloji değil; aynı zamanda araştırma, sorgulama, analiz, planlama, problem çözme, karar verme ve öğrenme gibi temel bilişsel faaliyetlerin nasıl gerçekleştirildiğini yeniden şekillendiren bir dönüşüm unsuru olarak değerlendirilebilir. Çalışanların daha önce kendi bilgi, deneyim ve bilişsel çabalarıyla gerçekleştirdikleri görevlerin bir bölümünü yapay zekâ sistemleriyle paylaşmaya başlamaları, teknolojinin insan sermayesi üzerindeki uzun vadeli sonuçlarının sorgulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu durum önemli bir yönetim sorusunu gündeme getirmektedir: Üretken yapay zekâ çalışanların kısa vadeli performansını artırırken aynı zamanda onların uzun vadeli gelişimini ve yetkinlik birikimini de desteklemekte midir? Bu çalışmanın amacı, üretken yapay zekâ kullanımının bilgi çalışanlarının bilişsel çalışma süreçlerini ve insan sermayesinin gelişimini nasıl etkilediğini keşfetmektir. Araştırma, Human Capital Theory (İnsan Sermayesi Teorisi) temel alınarak tasarlanmış olup çalışanların bilgi edinme, uzmanlaşma, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme ve öğrenme süreçlerinde yapay zekâ kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan dönüşümlerin anlaşılmasını hedeflemektedir. Bu doğrultuda çalışma, üretken yapay zekânın yalnızca kısa vadeli performans çıktıları açısından değil, çalışanların bilgi ve yetkinliklerini geliştirme, koruma veya dönüştürme potansiyeli açısından ele alınmasını önermektedir. Böylece yapay zekâ kullanımının çalışan gelişimini destekleyen ve sınırlandıran olası mekanizmalarının birlikte incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, üretken yapay zekâyı iş süreçlerinde aktif olarak kullanan farklı sektörlerden bilgi çalışanlarıyla odak grup görüşmeleri gerçekleştirilecektir. Görüşmelerde çalışanların yapay zekâ öncesi ve sonrası çalışma pratikleri, bilgiye erişim ve bilgiyi değerlendirme biçimleri, problem çözme ve karar verme süreçleri, öğrenme deneyimleri ve mesleki uzmanlık algılarındaki değişimler ele alınacaktır. Elde edilen veriler tematik analiz yaklaşımıyla incelenerek üretken yapay zekâ kullanımının bilişsel çalışma pratikleri üzerindeki ortak ve farklılaşan örüntülerinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Araştırmanın, insan sermayesinin yapay zekâ çağında nasıl yeniden şekillendiğini açıklamaya yönelik kavramsal bir çerçeve sunması ve sonraki araştırmalarda geliştirilebilecek özgün bir ölçme aracının teorik ve kavramsal altyapısını oluşturması beklenmektedir. Ayrıca elde edilecek bulguların, örgütlerin yapay zekâ kullanım politikalarının, çalışan gelişim programlarının, öğrenme stratejilerinin ve yetenek yönetimi uygulamalarının yeniden tasarlanmasına yönelik yönetsel çıkarımlar sağlaması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üretken Yapay Zekâ, İnsan Sermayesi, Bilgi Çalışanları, Bilişsel Gelişim, İş Yerinde Öğrenme

HOW DOES GENERATIVE AI TRANSFORM HUMAN CAPITAL? A QUALITATIVE STUDY ON THE COGNITIVE DEVELOPMENT PROCESSES OF KNOWLEDGE WORKERS

Rana Özyurt KAPTANOĞLU
Asst. Prof. Dr., Istanbul Topkapı University
E-mail: ranaozyurt@topkapi.edu.tr · ORCID: 0000-0002-0341-4722

ABSTRACT

The rapid proliferation of generative artificial intelligence technologies has led to profound changes in the ways knowledge workers perform their work and carry out cognitively demanding tasks. Existing research has predominantly focused on the effects of artificial intelligence on performance, productivity, behavioral intention, and technology acceptance, while its implications for employees' long-term cognitive development, competency accumulation, and human capital formation have received comparatively limited attention. However, generative AI can be regarded not merely as a technology that accelerates existing work processes or provides operational support, but also as a transformative force that reshapes how fundamental cognitive activities such as research, inquiry, analysis, planning, problem-solving, decision-making, and learning are performed. As employees increasingly share with AI systems tasks that were previously carried out through their own knowledge, experience, and cognitive effort, it becomes necessary to examine the long-term implications of these technologies for human capital. This raises an important managerial question: While generative AI enhances employees' short-term performance, does it also support their long-term development and accumulation of competencies? This study aims to explore how the use of generative AI influences the cognitive work processes of knowledge workers and the development of human capital. Grounded in Human Capital Theory, the study seeks to understand the transformations associated with AI use in employees' processes of knowledge acquisition, expertise development, critical thinking, problem-solving, decision-making, and learning. Accordingly, the study proposes examining generative AI not only in terms of short-term performance outcomes but also in terms of its potential to develop, maintain, or transform employees' knowledge and competencies. In doing so, it aims to investigate both the potentially enabling and constraining mechanisms through which generative AI may shape employee development. A qualitative research design will be employed, and focus group interviews will be conducted with knowledge workers from different sectors who actively use generative AI in their work processes. The interviews will explore participants' work practices before and after the adoption of generative AI, their approaches to accessing and evaluating information, problem-solving and decision-making processes, learning experiences, and perceived changes in professional expertise. The resulting data will be analyzed using thematic analysis to identify common and divergent patterns in how generative AI use reshapes cognitive work practices. The study is expected to provide a conceptual framework for understanding how human capital is being reshaped in the age of artificial intelligence and to establish a theoretical and conceptual foundation for the development of an original measurement instrument in subsequent research. Furthermore, the findings are expected to offer managerial implications for redesigning organizational AI-use policies, employee development programs, learning strategies, and talent management practices.

Keywords: Generative AI, Human Capital, Knowledge Workers, Cognitive Development, Workplace Learning

AZERBAYCAN TOPLUMUNDA KOLEKTİF HAFIZANIN YENİDEN ŞEKİLLENMESİ: İKİNCİ DAĞLIK KARABAĞ SAVAŞINA SOSYOLOJİK BİR YAKLAŞIM

Rauf ABBASOV
Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi
E-posta: abbasovraufshamilovich@gmail.com · ORCID: 0009-0006-4553-8922

ÖZET

Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ Savaşı'nda elde ettiği zaferin ardında bir sürü sosyolojik faktör bulunmaktadır. Savaşların toplumlar üzerinde yıkıcı etkileri olsa da, bazı toplumlar bundan kazançlı çıkmayı başarır. Çalışmada, Birinci Karabağ Savaşıyla İkinci Karabağ Savaşının Azerbaycan toplumunun sosyal bilinci üzerinde oluşturduğu iki farklı deneyim inceleniyor. Birinci Karabağ Savaşı sonucunda yenilginin toplumda oluşturduğu kolektif travma uzun süre devam etmiştir. Toplumda savaş zamanı mevcut olan birlik, travmatik hafıza paradigmasını parçalayarak zafere ulaşmada hayati önem taşıyan bir model haline gelmiştir. Savaş süresince toplumda mevcut olan sosyal travma toplumun hafızasından sökülerek, yerini bilinçli davranışa ve sosyal dayanışmaya bırakmıştır. Bizim görüşümüze göre, Azerbaycanda ulusal dayanışmanın bilimsel-teorik temelini en iyi anlatan fikir "Azerbaycancılık" ideolojisidir. Savaş sırasında toplumun tek bir amaç etrafında birleşmesi, bu ideolojinin pratik bir tezahürü olarak kendini göstermiştir. Bu süreç aynı zamanda toplumun "kendini yeniden keşfetmesi" olarak da değerlendirilebilir. Uzun süre savaş görmüş olan Azerbaycan toplumu, Irak, Suriye, Lübnan ve diğer ağır savaşlar görmüş ülkelerdeki gibi etnik ve fikri ayrılıklara düşmeyerek, zaferin ayrışan bir toplumda elde edilemeyeceğini anlıyordu. Bu savaşın önemli sosyolojik yönlerinden biri, "Başkomutan, Toplum ve Ordu" üçlüsünün sergilediği tam birliktir. Savaş sırasında, siviller, gönüllüler ve cephede savaşan askerler, bu sistemin bir parçası olduklarını tam manada hissettiler. Bu durum sosyolojide sosyal sistemin bütünleşmesi ve dengesi olarak nitelendirilir. Emil Durkheim'in "mekanik dayanışma" ve Marianne Hirsch'in "postmemory" kavramı çalışmada savaş zamanı ve savaş sonrasında Azerbaycan toplumunda mevcut sosyolojik durumu açıklayan en iyi kavramlardandır. Şu anda Karabağda yürütülen "Büyük Dönüş" süreci yalnızca fiziksel yeniden yapılanma olarak değil, zaferin kazanılmasıyla farklı bir yol izlenerek kazanca dönüştürülen savaş sonrası en büyük projelerden birini oluşturmaktadır. Bu proje sosyo-psikolojik rehabilitasyon ve Azerbaycan toplumunun sosyal yapılarının yeniden kurulması mekanizması olarak da değerlendirilmeye alınmalıdır. Büyük Dönüş'ün hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi, toplumda savaş sırasındaki kolektif eylemin başarılı bir sonucu olarak görülmektedir. Birinci Karabağ Savaşı'nda yenilgiye uğrayan Azerbaycan, İkinci Karabağ Savaşı'nda yalnızca topraklarını birleştirmekle yetinmedi, savaş sırasında insanlarda büyük dayanışma bilincininin oluşmasına ve güçlenmesine de katkı sağladı. Bu dayanışma, toplumun her alanına yansıdı ve etkileri bugün bile toplumda hissedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan toplumu, Karabağ Savaşı, Kolektif hafıza, Sosyal travma, Büyük Dönüş

RESHAPING COLLECTIVE MEMORY IN AZERBAIJANI SOCIETY: A SOCIOLOGICAL APPROACH TO THE SECOND NAGORNO-KARABAKH WAR

Rauf ABBASOV
PhD Student, Azerbaijan National Academy of Sciences
E-mail: abbasovraufshamilovich@gmail.com · ORCID: 0009-0006-4553-8922

ABSTRACT

Azerbaijan's victory in the Nagorno-Karabakh War is rooted in numerous sociological factors. While wars have devastating effects on societies, some manage to emerge victorious. This study examines two distinct experiences of the First and Second Karabakh Wars in shaping the social consciousness of Azerbaijani society. The collective trauma resulting from the defeat in the First Karabakh War persisted for a long time. The unity present in society during the war became a vital model for achieving victory, shattering the paradigm of traumatic memory. The social trauma present in society during the war was eradicated from the collective memory, giving way to conscious behavior and social solidarity. In our view, the idea that best describes the scientific-theoretical basis of national solidarity in Azerbaijan is the "Azerbaijanism" ideology. The unification of society around a single goal during the war is a practical manifestation of this ideology. This process can also be considered a "self-discovery" of society. Azerbaijani society, having experienced prolonged war, understood that victory could not be achieved in a divided society, unlike in Iraq, Syria, Lebanon, and other countries that had suffered heavy wars, and that it would not succumb to ethnic and ideological divisions. One of the significant sociological aspects of this war is the complete unity exhibited by the "Commander-in-Chief, Society, and Army" triad. During the war, civilians, volunteers, and soldiers fighting on the front lines fully felt they were part of this system. This is described in sociology as the integration and balance of a social system. Emil Durkheim's concept of "mechanical solidarity" and Marianne Hirsch's concept of "postmemory" are among the best concepts explaining the sociological situation in Azerbaijani society during and after the war. The "Great Return" process currently underway in Karabakh is not only a physical reconstruction but also one of the largest post-war projects, transforming victory into a tangible gain through a different approach. This project should also be considered as a mechanism for socio-psychological rehabilitation and the reconstruction of the social structures of Azerbaijani society. The rapid implementation of the Great Return is seen in society as a successful outcome of collective action during the war. Azerbaijan, defeated in the First Karabakh War, not only reunited its territories in the Second Karabakh War but also contributed to the formation and strengthening of a great sense of solidarity among its people. This solidarity was reflected in every aspect of society, and its effects are still felt today.

Keywords: Azerbaijani society, Karabakh War, Collective memory, Social trauma, Great Return

ÇAĞDAŞ ARAP ROMANINDA BOSNA SAVAŞI VE SARAYBOSNA HAFIZASI: SAÎD HATÎBÎ'NİN SARAYBOSNA ODUNLARI ROMANI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Recep ÇELİK

Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
E-posta: recepcelik@nevsehir.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5099-1231

ÖZET

1990'lı yıllar, Balkanlar'da savaş, etnik temizlik, zorunlu göç ve ağır insani kayıpların yaşandığı bir dönemdir. Cezayirli yazar Saîd Hatîbî'nin Arapça kaleme aldığı ve 2020 Uluslararası Arapça Kurgu Ödülü'nün uzun listesinde yer alan "Hatabu Sarayifu" adlı Saraybosna Odunları romanı, Bosna Savaşı ve Saraybosna kuşatmasının çağdaş Arap edebiyatındaki temsili bakımından dikkat çekici bir anlatıdır. Bu çalışma, Bosnalı tiyatro yazarı İvana'nın savaş deneyimi, aile kayıpları, travmatik hafızası ve Ljubljana'daki sürgün hayatı üzerinden Saraybosna hafızasının nasıl edebî olarak kurulduğunu incelemektedir. Bu bağlamda Saraybosna kuşatması, sistematik şiddet, savaş sonrası travma, zorunlu göç, suskunluk, hatırlama ve tanıklık temaları metin merkezli bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Romandaki "odun" (hatab) metaforu, sıradan insanların savaşın tüketilebilir unsurlarına dönüşmesini ve insan hayatının savaş koşullarında araçsallaştırılmasını görünür kılan temel bir sembol olarak değerlendirilmektedir. İvana'nın yaşadığı kayıpları ve savaşın bıraktığı izleri tiyatro metnine dönüştürmesi ise sanatın travmatik belleği yeniden kurma ve görünür kılma işlevi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Araştırmada karşılaştırmalı edebiyat, tematik inceleme ve metin merkezli analiz yöntemlerinden birlikte yararlanılmaktadır. İnceleme sonucunda Saraybosna'nın romanda tarihsel bir savaş mekânı olarak değil; bireysel ve kolektif hafızanın, kimlik arayışının, sürgün deneyiminin ve tanıklık sorumluluğunun kesiştiği sembolik bir alan olarak kurgulandığı görülmektedir. Roman, savaşın fiziksel yıkımını savaş sonrasında devam eden hafıza, yabancılaşma ve kimlik sorunlarıyla birlikte ele almakta; edebiyatı yaşanan travmanın kayda geçirilmesi ve unutmaya karşı tanıklığın sürdürülmesi bakımından işlevsel bir anlatı alanına dönüştürmektedir. Ayrıca savaşın birey üzerindeki etkisinin yalnızca doğrudan şiddet deneyimiyle sınırlanmadığı; sürgün, yabancılaşma ve geçmişle hesaplaşma süreçleri üzerinden savaş sonrasına taşındığı görülmektedir. İvana karakteri, bireysel acı ile kolektif hafıza arasındaki ilişkinin somutlaştığı bir anlatı odağı olarak öne çıkmaktadır. Böylece çalışma, Saraybosna hafızasının çağdaş Arap romanında nasıl edebîleştirildiğini ve Bosna deneyiminin Arap edebiyatında hangi anlatısal araçlarla yeniden anlamlandırıldığını ortaya koymaktadır. Romanın tanıklık anlayışı da yalnızca geçmişte yaşananların aktarılmasıyla sınırlı kalmamakta, bireysel ve toplumsal hafızanın korunması, hatırlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması bağlamında hatırlamanın ahlaki, kültürel ve toplumsal sorumluluğuna da açıkça işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Arap Romanı, Saîd Hatîbî, Saraybosna Odunları, Bosna Savaşı, Travmatik Hafıza, Savaş Edebiyatı

THE BOSNIAN WAR AND THE MEMORY OF SARAJEVO IN THE CONTEMPORARY ARABIC NOVEL: A STUDY ON SAÏD KHATIBI'S THE FIREWOOD OF SARAJEVO

Recep ÇELİK
Asst. Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
E-mail: recepcelik@nevsehir.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5099-1231

ABSTRACT

The 1990s were marked by war, ethnic cleansing, forced migration, and human losses in the Balkans. Algerian writer Said Khatibi's Arabic novel Hatab Saraifu, titled The Firewood of Sarajevo, and longlisted for the 2020 International Prize for Arabic Fiction, represents the Bosnian War and the siege of Sarajevo in contemporary Arabic literature. This study examines how the memory of Sarajevo is constructed through Ivana, a Bosnian playwright, focusing on her war experience, family losses, traumatic memory, and exile in Ljubljana. The siege of Sarajevo, systematic violence, post war trauma, forced migration, silence, remembrance, and testimony are analyzed through a text centered approach. The metaphor of firewood is interpreted as a central symbol that reveals the transformation of ordinary people into expendable elements of war and the instrumentalization of human life in war. Ivana's transformation of her losses and the traces left by war into a theatrical text is examined in relation to the capacity of art to reconstruct and make traumatic memory visible. The study employs comparative literary analysis, thematic analysis, and text centered interpretation. The findings indicate that Sarajevo is constructed not as a historical site of war, but as a symbolic space where individual and collective memory, identity, exile, and testimony intersect. The novel connects the physical destruction caused by war with memory, alienation, and post war identity problems. It presents literature as a narrative space for recording traumatic experience and sustaining testimony against forgetting. The effects of war extend beyond direct violence through exile, alienation, and confrontation with the past. Ivana emerges as a narrative focus through which individual suffering and collective memory become connected. The study demonstrates how the memory of Sarajevo is literary constructed in the contemporary Arabic novel and how the Bosnian experience is reinterpreted through narrative strategies in Arabic literature. The novel's concept of testimony extends beyond past events, emphasizing the responsibility of preserving and transmitting individual and collective memory to future generations.

Keywords: Contemporary Arabic Novel, Saïd Khatibi, The Firewood of Sarajevo, Bosnian War, Traumatic Memory, War Literature

BALKANLARDA İSLAM BİRLİĞİ DÜŞÜNCESİNİN DİLSEL VE BELÂGÎ TEMELLERİ

Recep ÇELİK
Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
E-posta: recepcelik@nevsehir.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5099-1231

ÖZET

İslam birliği fikri, yalnızca siyasî veya kurumsal bir birlik arayışı olarak değil, aynı zamanda ortak dinî dil, müşterek metin hafızası ve söylem birliği üzerinden de ele alınması gereken çok boyutlu bir meseledir. Bu bağlamda Arapça, Kur'an'ın dili olmasının ötesinde, farklı coğrafyalardaki Müslüman topluluklar arasında ortak anlam dünyası kuran temel bir medeniyet dili işlevi görmüştür. Özellikle Balkan Müslümanları açısından Arapça; Kur'an tilaveti, dua, hutbe, vaaz, medrese geleneği, ilmihal literatürü ve klasik İslâmî metinler aracılığıyla dinî aidiyetin korunmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Bu çalışma, İslam birliği fikrini Arap dili ve belâgatı perspektifinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, Arapçanın ümmet bilincini taşıyan ortak metin dili oluşu ile belâgatın dinî duygu, ikna, temsil ve aidiyet üretimindeki işlevi üzerinde durulmaktadır. Çalışmanın temel varsayımı, İslam birliği düşüncesinin yalnızca politik kurumlarla değil, aynı zamanda ortak kavramlar, ortak hitap biçimleri ve ortak metinsel hafıza yoluyla da inşa edildiğidir. Bu çerçevede, ümmet, uhuvvet, itisam, hablullah, ülfet, teavün, tearüf, şûra, adalet ve nusret gibi birlik fikrini kuran kavramlar ile fırka, teferruk, tenazu, asabiyet ve fitne gibi birlik karşıtı kavramların Kur'anî ve belâgî çağrışımları değerlendirilecek; bu kavramların Müslüman toplumlarda birlik fikrini nasıl beslediği tartışılacaktır. Çalışmada nitel yöntem benimsenmekte; konu dil, belâgat ve dinî söylem analizi çerçevesinde ele alınmaktadır. Öncelikle Arapçanın İslâm medeniyetindeki birleştirici işlevi incelenmekte, ardından belâgat ilminin özellikle hutbe, dua ve irşad dilinde oluşturduğu ortak duygu ve anlam zemini üzerinde durulmaktadır. Daha sonra Balkan Müslümanlarının tarihî tecrübesi bağlamında Arapça dinî ifadelerin, Kur'ân merkezli kavramların ve klasik metin geleneğinin kimlik inşasındaki rolü değerlendirilmektedir. Bildiri, İslam birliği fikrinin günümüzde sadece idarî veya siyasî bütünleşme meselesi olarak değil; ortak dil, ortak kavram, ortak hafıza ve ortak hitap estetiği üzerinden yeniden düşünülmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu açıdan Arap dili ve belâgatı, Müslüman toplumlar arasında yalnızca ilmî bir disiplin değil, aynı zamanda ortak dinî bilincin ve ümmet tasavvurunun taşıyıcı unsurlarından biri olarak değerlendirilmelidir. Bu yaklaşım, dil ve aidiyet arasındaki bağı ayrıca görünür kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslam Birliği, Arap Dili ve Belâgatı, Ümmet Bilinci, Dinî Söylem, Balkan Müslümanları

THE LINGUISTIC AND RHETORICAL FOUNDATIONS OF THE IDEA OF ISLAMIC UNITY IN THE BALKANS

Recep ÇELİK
Asst. Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
E-mail: recepcelik@nevsehir.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5099-1231

ABSTRACT

The idea of Islamic unity should be understood not only as a search for political or institutional unity, but also as a multidimensional issue shaped by a common religious language, shared textual memory, and unity of discourse. In this context, Arabic has functioned beyond being the language of the Quran as a language of civilization that has created a shared world of meaning among Muslim communities across geographical regions. For Balkan Muslims in particular, Arabic has played a role in preserving religious belonging through Quran recitation, prayer, sermons, preaching, the madrasa tradition, catechism literature, and classical Islamic texts. This study aims to examine the idea of Islamic unity from the perspective of Arabic language and rhetoric. It focuses on Arabic as a common textual language carrying the consciousness of the Ummah and on the role of rhetoric in producing emotion, persuasion, representation, and belonging. The premise of the study is that the idea of Islamic unity is constructed not only through political institutions, but also through shared concepts, common forms of address, and textual memory. Within this framework, concepts such as ummah, brotherhood, adherence, the bond of God, affinity, cooperation, mutual recognition, consultation, justice, and support, which construct the idea of unity, are evaluated together with concepts such as division, fragmentation, dispute, tribalism, and discord, which oppose unity. Their Quranic and rhetorical connotations and their contribution to the idea of unity in Muslim societies are discussed. The study adopts a qualitative method and examines the subject through language, rhetoric, and religious discourse analysis. It first considers the unifying function of Arabic in Islamic civilization, then examines the emotional and semantic ground created by rhetoric, particularly in sermons, prayers, and guidance. Finally, the study evaluates the role of Arabic religious expressions, Quran centered concepts, and textual tradition in identity formation among Balkan Muslims. The paper argues that Islamic unity should be reconsidered through shared language, concepts, memory, and forms of address.

Keywords: Islamic Unity, Arabic Language and Rhetoric, Consciousness of the Ummah, Religious Discourse, Balkan Muslims

TÜRKİYE'YE YÖNELİK TÜKETİCİ YAKINLIĞI VE TÜRK MARKALARINA YÖNELİK SATIN ALMA NİYETİ: ÜLKE İMAJI VE DİJİTAL MARKA GÜVENİNİN ROLÜ

Resul ÇELİK
Dr., Konya Teknik Üniversitesi
E-posta: clkresul@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7605-5698

ÖZET

Dijitalleşme, küresel rekabet ve sınır ötesi elektronik ticaretin hızla gelişmesi, tüketicilerin yabancı ülke markalarına yönelik değerlendirme süreçlerini önemli ölçüde dönüştürmektedir. Bu dönüşüm, tüketicilerin yalnızca ürün ve marka özelliklerinden değil, aynı zamanda markanın ait olduğu ülkeye yönelik duygusal ve bilişsel algılarından da etkilendiğini göstermektedir. Uluslararası pazarlama literatüründe tüketici yakınlığı (consumer affinity), ülke imajı (country image) ve marka güveni kavramları yabancı ülke markalarına yönelik tüketici davranışlarını açıklamada önemli değişkenler olarak kabul edilmesine rağmen, bu değişkenlerin Balkan tüketicileri bağlamında Türk markalarına yönelik satın alma niyetini açıklayan bütünleşik bir model içerisinde birlikte ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle Türkiye ile Balkan ülkeleri arasındaki tarihsel, kültürel ve ekonomik ilişkiler dikkate alındığında, bu ilişkinin ampirik olarak incelenmesi uluslararası pazarlama literatürü açısından önemli bir araştırma boşluğu oluşturmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Balkan tüketicilerinin Türkiye'ye yönelik tüketici yakınlığının Türkiye ülke imajı algısı, Türk markalarına yönelik dijital marka güveni ve satın alma niyeti üzerindeki etkilerini incelemek ve önerilen yapısal modeli ampirik olarak test etmektir. Araştırmada ülke imajının tüketici yakınlığı ile dijital marka güveni arasındaki ilişkide, dijital marka güveninin ise ülke imajı ile satın alma niyeti arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlendiği öngörülmektedir. Araştırma nicel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanmıştır. Verilerin Balkan ülkelerinde yaşayan tüketicilerden çevrim içi anket yöntemiyle toplanması planlanmaktadır. Araştırmada tüketici yakınlığı, ülke imajı, dijital marka güveni ve satın alma niyeti değişkenleri uluslararası literatürde geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış ölçeklerden uyarlanacaktır. Elde edilen verilerin doğrulayıcı faktör analizi ve yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak analiz edilmesi planlanmaktadır. Araştırmanın, Türkiye'ye yönelik tüketici yakınlığının Türkiye ülke imajını olumlu yönde etkilediği, olumlu ülke imajının Türk markalarına yönelik dijital marka güvenini güçlendirdiği ve dijital marka güveninin satın alma niyetini artırdığı yönündeki ilişkileri ortaya koyması beklenmektedir. Çalışmanın, tüketici yakınlığı ve ülke imajı kuramlarını dijital marka güveni perspektifiyle bütünleştirerek uluslararası pazarlama literatürüne teorik katkı sağlaması; ayrıca Türk markalarının Balkan pazarındaki dijital pazarlama, uluslararası marka yönetimi ve pazar konumlandırma stratejilerine yönelik uygulanabilir yönetsel çıkarımlar sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici yakınlığı, Ülke imajı, Dijital marka güveni, Satın alma niyeti, Türk markaları, Balkan tüketicileri

CONSUMER AFFINITY TOWARD TÜRKİYE AND PURCHASE INTENTION FOR TURKISH BRANDS: THE ROLE OF COUNTRY IMAGE AND DIGITAL BRAND TRUST

Resul ÇELİK
Dr., Konya Technical University
E-mail: clkresul@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7605-5698

ABSTRACT

The rapid advancement of digitalization, global competition, and cross-border e-commerce has significantly transformed consumers' evaluation and purchasing processes regarding foreign brands. Today, consumers' purchase decisions are influenced not only by product and brand attributes but also by their cognitive evaluations and emotional attachment to the brand's country of origin. In this context, consumer affinity, country image, and brand trust have emerged as key constructs in the international marketing literature for explaining consumer behavior toward foreign brands. However, studies examining these constructs within an integrated framework to explain Balkan consumers' purchase intentions toward Turkish brands remain limited. Considering the historical, cultural, and economic ties between Türkiye and the Balkan countries, investigating these relationships empirically represents an important research gap in the international marketing literature. The primary objective of this study is to examine the effect of Balkan consumers' affinity toward Türkiye on their purchase intention for Turkish brands and to test the serial mediating roles of country image and digital brand trust in this relationship. Accordingly, the proposed research model is designed as an integrated structural framework explaining the direct and indirect relationships among consumer affinity, country image, digital brand trust, and purchase intention. The study adopts a quantitative research design. Data are planned to be collected through an online survey administered to consumers residing in Balkan countries. The measurement scales will be adapted from internationally validated and reliable studies, and the proposed research model will be tested using confirmatory factor analysis and structural equation modeling. The findings are expected to confirm that consumer affinity toward Türkiye positively influences country image, that a favorable country image strengthens digital brand trust toward Turkish brands, and that digital brand trust enhances consumers' purchase intention. Furthermore, country image and digital brand trust are expected to play serial mediating roles in the relationship between consumer affinity and purchase intention. The study is expected to contribute theoretically to the international marketing literature by integrating consumer affinity theory with the perspectives of country image and digital brand trust. In addition, it is anticipated to provide practical managerial implications for the digital marketing strategies, international brand management, and market positioning of Turkish brands operating in the Balkan market.

Keywords: Consumer affinity, Country image, Digital brand trust, Purchase intention, Turkish brands, Balkan consumers

MARKA VAADİ İLE ÇALIŞAN DENEYİMİ ARASINDAKİ UYUMDAN MARKA GÜVENİNE: ÇALIŞAN VE MÜŞTERİ DÜZEYLERİNİ BİRLEŞTİREN

Resul ÇELİK[1], Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU[2*]

[1]Dr., Konya Teknik Üniversitesi
[2]Doç. Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: clkresul@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7605-5698

ÖZET

Hizmet işletmelerinde müşterilere sunulan marka vaadinin inandırıcılığı, bu vaadin örgüt içindeki uygulamalara ve çalışan deneyimine ne ölçüde yansıdığıyla yakından ilişkilidir. Ancak mevcut literatür, çalışanların örgüt içindeki deneyimleri ile müşterilerin markaya yönelik değerlendirmelerini çoğunlukla ayrı düzeylerde incelemekte; bu düzeyler arasındaki aktarım sürecini yeterince açıklamamaktadır. Bu çalışma, çalışanların marka vaadi ile yaşadıkları deneyim arasında algıladıkları uyumun marka güvenine nasıl yansıyabileceğini açıklayan düzeyler arası bir kavramsal model geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda içsel markalama, çalışan marka davranışı, marka özgünlüğü ve marka güveni literatürleri amaçlı ve bütünleştirici bir yaklaşımla incelenmiştir. Önerilen modelde algılanan uyumun çalışanların marka vaadiyle tutarlı davranışlarını desteklediği, bu davranışların hizmet karşılaşmalarında müşteriler tarafından gözlenmesinin algılanan marka özgünlüğünü güçlendirdiği ve özgünlük algısının marka güvenine katkı sağladığı ileri sürülmektedir. Böylece model, örgüt içinde yaşanan deneyim ile müşterilerin markaya yönelik değerlendirmeleri arasında çalışan davranışına dayalı bir aktarım mekanizması ortaya koymaktadır. Çalışma, özellikle çalışan–müşteri etkileşiminin yoğun olduğu hizmet işletmelerinde dışsal marka iletişimi, çalışan deneyimi ve hizmet sunumu arasındaki tutarlılığın birlikte yönetilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Marka Vaadi, Çalışan Deneyimi, Çalışan Marka Davranışı, Algılanan Marka Özgünlüğü, Marka Güveni

FROM ALIGNMENT BETWEEN BRAND PROMISE AND EMPLOYEE EXPERIENCE TO BRAND TRUST: BRIDGING THE GAP BETWEEN EMPLOYEE AND CUSTOMER LEVELS

Resul ÇELİK[1], Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU[2*]

[1]Dr., Konya Technical University
[2]Assoc. Prof. Dr., Osmaniye Korkut Ata University
[*]Corresponding author · E-mail: clkresul@gmail.com · ORCID: 0000-0001-7605-5698

ABSTRACT

The credibility of a brand promise in service organizations may be closely related to the extent to which that promise is reflected in organizational practices and employee experience. However, the existing literature has generally examined employees' organizational experiences and customers' brand evaluations at separate levels, providing limited explanations of the transfer process between these levels. This study aims to develop a cross-level conceptual model explaining how employees' perceived congruence between the brand promise and their lived experience may translate into brand trust. Accordingly, the literatures on internal branding, employee brand behavior, brand authenticity, and brand trust were examined through a purposive and integrative approach. The proposed model suggests that perceived congruence supports employee behavior consistent with the brand promise, that customers' observation of such behavior during service encounters strengthens perceived brand authenticity, and that perceived authenticity contributes to brand trust. The model thus identifies an employee behavior-based transfer mechanism connecting employees' organizational experiences with customers' brand evaluations. The study emphasizes that external brand communication, employee experience, and service delivery should be managed coherently, particularly in service organizations characterized by intensive employee–customer interaction.

Keywords: Brand Promise, Employee Experience, Employee Brand Behavior, Perceived Brand Authenticity, Brand Trust

CULFA İLÇƏSİ SINIRLARINDA YER ALAN ANTİK VƏ ORTA ÇAĞLARA AİT KALE ADLARININ ETİMOLOJİSİ

Rüzgar CAMAL

Arş. Gör., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nahçıvan Bölümü
E-posta: camalruzgar@gmail.com · ORCID: 0009-0004-3264-342X

ÖZET

Bu çalışmada, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Culfa ilçesi sınırları içerisinde yer alan antik ve Orta Çağ kaleleri ile bu kalelerin adları araştırma konusu yapılmıştır. Yapılan incelemeler neticesinde, bölgedeki kale ve kale tipi yerleşim yerlerinin tarihinin M.Ö. III–II. binyıllara kadar uzandığı tespit edilmiştir. Söz konusu kaleler ve adlarının etimolojik kökenleri, bu coğrafyada yaşayan Türk dilli boyların köklü bir devletleşme ve savunma geleneğine sahip olduğunu kanıtlamaktadır. Culfa rayonu sınırlarında bulunan Gazançıkale (Qazançıqala), Nehecirkale (Nehecirqala), Elincekale (Alincaqala), Göynükkale (Göynükqala), Gülistankale (Gülüstanqala), Kırklarkale (Qırxlarqala), Sücütkale (Sücütqala), Berdikale (Berdiqala) ve İlandağ Kalesi gibi antik savunma yapılarının adları; Kas, Nah, Çul, Alincak, Şu, Bart ve Kırıklı gibi Türk boylarının adlarıyla, bu boyların mitolojik düşünce dünyası, dini inanışları, ritüelleri ve tapındıkları tanrıların adlarıyla bağlantılı olarak ortaya çıkmış toponimlerdir. Dolayısıyla bu toponimler, yalnızca coğrafi birer nesneyi ifade eden adlar olmaktan öte, halkın tarihi hafızasını, etnik izlerini, mitolojik tasavvurlarını ve dil özelliklerini bünyesinde barındıran son derece önemli onomastik birimlerdir. Ayrıca çalışmada, Culfa rayonundaki kalelerin sadece askeri-savunma amaçlı kullanılmadığı, aynı zamanda bölgenin sosyal, siyasi ve kültürel tarihinin şekillenmesinde de merkezi bir rol oynadığı ortaya konmuştur. Yapılan arkeolojik araştırmalar sonucunda elde edilen veriler, bir yandan Nahçıvan'ın antik bir kültür merkezi olduğunu gösterirken, diğer yandan bu savunma yapılarının bilimsel analizi ve adlarının etimolojik tahlili, burada meskun olan toplulukların kadim Türk dilli etnoslar olduğunu kesin olarak ispatlamaktadır. Bu bağlamda kale adlarının karşılaştırmalı onomastik yöntemlerle incelenmesi, bölgenin tarihsel coğrafyasının ve kültürel katmanlarının daha ayrıntılı biçimde belirlenmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle yer adlarında korunan dil unsurları, geçmişteki nüfus hareketleri, kültürel etkileşimler ve toplumsal örgütlenme hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Kale adlarının arkeolojik buluntular, yazılı kaynaklar ve tarihî coğrafya verileriyle birlikte değerlendirilmesi, mevcut bilgilerin sistemleştirilmesine ve yeni araştırma alanlarının ortaya çıkarılmasına imkan vermektedir. Bu nedenle Culfa kale toponimleri, Nahçıvan'ın tarihî ve dilsel mirasının araştırılmasında değerli kaynaklar olarak değerlendirilmelidir. Bu adların belgelenmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması ayrıca önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kelimeler: Nehecirkale, Elincekale, Göynükkale, Kırklarkale, Sücütkale

THE ETYMOLOGY OF THE ANCIENT AND MEDIEVAL FORTRESS NAMES LOCATED WITHIN THE TERRITORY OF THE JULFA DISTRICT

Rüzgar CAMAL

Res. Asst., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch
E-mail: camalruzgar@gmail.com · ORCID: 0009-0004-3264-342X

ABSTRACT

In this study, the ancient and medieval castles located within the boundaries of the Julfa district of the Nakhchivan Autonomous Republic and the names of these castles were made the subject of research. As a result of the examinations conducted, it was determined that the history of the castles and castle-type settlements in the region dates back to the 3rd–2nd millennia BC. The mentioned castles and the etymological origins of their names prove that the Turkic-speaking tribes living in this geography possessed a deep-rooted tradition of statehood and defense. The names of ancient defensive structures located within the Julfa rayon, such as Gazanchigala (Qazançıqala), Nahajirgala (Nehecirqala), Alinjagala (Alincaqala), Goynukgala (Göynükqala), Gulistangala (Gülüstanqala), Khirkhlargala (Qırxlarqala), Sujutgala (Sücütqala), Berdigala (Berdiqala), and Ilandag Castle, are toponyms that emerged in connection with the names of Turkic tribes such as Kas, Nah, Chul, Alincak, Shu, Bart, and Khirikhli, as well as the mythological worldview, religious beliefs, rituals, and names of gods worshipped by these tribes. Therefore, these toponyms are not merely names expressing geographical objects, but extremely important onomastic units that embody the historical memory, ethnic traces, mythological perceptions, and linguistic features of the people. Furthermore, the study revealed that the castles in the Julfa rayon were not used solely for military-defense purposes, but also played a central role in shaping the social, political, and cultural history of the region. The data obtained as a result of archaeological research show, on one hand, that Nakhchivan is an ancient cultural center, while on the other hand, the scientific analysis of these defensive structures and the etymological analysis of their names definitively prove that the communities settled here were ancient Turkic-speaking ethnoses. In this context, examining castle names through comparative onomastic methods contributes to a more detailed determination of the historical geography and cultural layers of the region. Linguistic elements preserved particularly in place names provide important information regarding past population movements, cultural interactions, and social organization. Evaluating castle names together with archaeological finds, written sources, and historical geography data enables the systematization of existing information and the emergence of new research areas. For this reason, Julfa castle toponyms should be evaluated as valuable resources in the study of the historical and linguistic heritage of Nakhchivan. Documenting, preserving, and transmitting these names to future generations is also of particular importance.

Keywords: Nahajir fortress, Alinja fortress, Goynuk fortress, Ghirkhlar fortress, Sujut fortress

FRAZEOLOJİNİN ŞİİR DİLİNE DOĞALLIK VE ZENGİNLİK KAZANDIRAN BİR UNSUR OLARAK İŞLEVİ

Sadakat HASANOVA
Prof. Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi
E-posta: sedagethesenova@gmail.com · ORCID: 0009-0002-9996-6229

ÖZET

Frazeoloji, dilbilim alanının ilgi çekici ve şiirsel dile özgün sanatsal malzeme sağlayan bir dalıdır. Nitekim şiirsel dili frazeolojik birimler olmadan düşünmek mümkün değildir. Bu açıdan Azerbaycan şiiri, frazeolojik birimler bakımından zengin bir kaynak olarak dikkat çekmektedir. Halkın tarihi çok eski dönemlere dayanan folklor örneklerinden günümüze kadar frazeolojik birleşmeler, dilin estetik güzelliğine ve anlam derinliğine hizmet etmiş; bunlar aracılığıyla söz sanatçılarının yeteneği, dile yaklaşımları ve söz söyleme becerileri ortaya çıkmıştır. Klasik Azerbaycan şiirinde farklı biçimlerde kullanılan frazeolojik birleşmeler zaman içinde gelişmiş; kimi zaman özgün biçimleriyle korunmuş, kimi zaman da yazarlar tarafından değiştirilerek anlam bakımından daha da zenginleştirilmiştir. Frazemler her ne kadar genel halk düşüncesinin ürünü olarak kabul edilse de şiirsel dilde sayısız özgün yazara ait örnekler de ortaya çıkmıştır. Bu dil birimleri, bir yandan Azerbaycan halkının millî kültürünü tanıtırken, diğer yandan şairlerin üslup özelliklerinin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Günlük iletişimde kullanılan frazemlerle karşılaştırıldığında, şiirsel dildeki frazemler anlam yoğunluğu, duygusal gücü, leksik-gramatik zenginliği, doğallığı, biçim ve içerik bakımından çekiciliği ile öne çıkmaktadır. Bu özgünlüğün anlaşılması açısından şiirsel dil ile frazeoloji arasındaki ilişkinin dilbilimsel açıdan incelenmesi, üzerinde durulması gereken önemli konulardan biridir. Bu çalışmada, frazeolojinin şiir dilinin doğallığının ve zenginliğinin oluşumundaki rolü linguokültürel açıdan incelenmektedir. Frazeolojik birimlerin, halkın tarihî hafızasını, millî-kültürel değerlerini ve dünya görüşünü yansıtan dilsel unsurlar olduğu ortaya konulmaktadır. Araştırmada, frazeolojik birimlerin şiirsel metinde doğallık sağlaması, anlamsal ve duygusal yükü artırması, imgeselliği güçlendirmesi, söz varlığındaki çeşitliliği desteklemesi ve kültürel bilginin taşıyıcısı olarak işlev görmesi, Azerbaycan şiirinden seçilen örnekler temelinde değerlendirilmektedir. İnceleme sonucunda, frazeolojik birimlerin şiir dilini canlı halk konuşma diliyle ilişkilendirerek metnin içtenliğini, anlatım gücünü ve estetik etkisini artırdığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, bu birimler sözcüklerin anlamsal potansiyelini genişleterek şiirsel imgelerin daha zengin, derinlikli ve çok katmanlı biçimde oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, frazeolojinin şiir dilinin sanatsal ve estetik imkânlarını zenginleştiren, millî-kültürel hafızayı koruyan ve şairin bireysel üslubunu yansıtan temel dil unsurlarından biri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Frazeoloji, Şiir dili, Linguokültüroloji, Semantik, Azerbaycan şiiri

PHRASEOLOGY AS A MEANS OF ENHANCING THE NATURALNESS AND RICHNESS OF POETIC LANGUAGE

Sadakat HASANOVA
Prof. Dr., Nakhchivan State University
E-mail: sedagethesenova@gmail.com · ORCID: 0009-0002-9996-6229

ABSTRACT

Phraseology is an interesting branch of linguistics that provides poetic language with original artistic material. Indeed, poetic language cannot be imagined without phraseological units. From this perspective, Azerbaijani poetry attracts particular attention as a rich source of phraseological units. From the folklore traditions of the Azerbaijani people, whose history dates back to ancient times, to the present day, phraseological expressions have contributed to the aesthetic beauty and semantic depth of the language. Through these expressions, the skill of literary artists, their attitude towards language, and their ability to use words effectively have been revealed. Phraseological expressions used in various forms in classical Azerbaijani poetry have developed over time; they have sometimes been preserved in their original form and, at other times, modified by authors, thereby increasing their semantic weight and expressive potential. Although phrasemes are generally regarded as products of collective folk thought, countless authorial examples have also emerged in poetic language. On the one hand, these linguistic units have introduced the national culture of the Azerbaijani people; on the other hand, they have contributed to the formation of the individual stylistic features of poets. Compared with phrasemes used in ordinary communication, those employed in poetic language are distinguished by their semantic intensity, emotional power, lexico-grammatical richness, naturalness, and attractiveness in terms of form and content. From this perspective, the linguistic investigation of the relationship between poetic language and phraseology is one of the essential issues in understanding the distinctive characteristics of phraseological units in poetic discourse. This article examines the role of phraseology in shaping the naturalness and richness of poetic language from a linguocultural perspective. It demonstrates that phraseological units constitute linguistic manifestations of a people's historical memory, national-cultural values, and worldview. Based on selected examples from Azerbaijani poetry, the study analyses how phraseological units contribute to the creation of naturalness in poetic discourse, intensify semantic and emotional expressiveness, reinforce imagery, enrich lexical diversity, and function as carriers of cultural information. The findings reveal that phraseological units strengthen the connection between poetic discourse and the living vernacular, thereby enhancing its authenticity, expressiveness, and aesthetic impact. Furthermore, they expand the semantic potential of lexical items, facilitating the creation of more comprehensive and multilayered poetic images. The study concludes that phraseology is one of the principal linguistic resources that enriches the artistic and aesthetic potential of poetic language, preserves national and cultural memory, and serves as an effective means of expressing the author's individual style.

Keywords: Phraseology, Poetic language, Linguoculturology, Semantics, Azerbaijani poetry

JEOPOLİTİK ÇEVREDEN STRATEJİK EKSENE: YÜKSELEN BATI SONRASI ORTADOĞU DÜZENİNDE PAKİSTAN'IN ROLÜ

Sadia KANWAL
Bahria Üniversitesi, İslamabad, Pakistan
E-posta: sadiakanwal3979@gmail.com

ÖZET

Devam eden ABD-İsrail-İran çatışması, Ortadoğu'nun değişen jeopolitik dengelerinde kritik bir dönüm noktası olarak ortaya çıkmış ve küresel güç dağılımındaki daha geniş çaplı dönüşümleri hızlandırmıştır. Soğuk Savaş sonrası liberal uluslararası düzenin sınırlılıkları giderek daha belirgin hale gelirken, bölgesel aktörler geleneksel Batı merkezli çerçevelerin ötesinde yeni güvenlik, diplomasi ve iş birliği mekanizmaları arayışına girmektedir. Bu bağlamda, Pakistan'ın bölgesel meselelerdeki rolü önemli bir dönüşüm geçirmektedir. Tarihsel olarak Ortadoğu siyasetinde çevresel bir aktör olarak algılanan Pakistan, giderek bölgesel istikrara, diplomatik arabuluculuğa ve yükselen güvenlik mimarilerine katkı sunabilecek stratejik bir paydaş olarak konumlanmaktadır. Bu çalışma, ABD-İsrail-İran çatışmasının Pakistan'ın jeopolitik çevreden Batı-sonrası yükselen Ortadoğu düzeni içinde stratejik bir eksene geçişini hızlandırıp hızlandırmadığını incelemektedir. Çalışma, Pakistan'ın eşsiz jeopolitik konumunun, İran ve Körfez monarşileriyle dengeli ilişkilerinin, Çin ile stratejik ortaklığının ve bölgesel orta güçlerle artan angajmanının kendisine benzeri görülmemiş diplomatik fırsatlar sunduğunu öne sürmektedir. Çalışma, Pakistan'ın gelişen rolünü tek kutupluluğun gerilemesi, liberal uluslararası düzenin krizi ve çok kutupluluğun yükselişine ilişkin daha geniş tartışmalar içerisinde konumlandırmaktadır. Stratejik özerklik, orta güç diplomasisi ve bölgesel güvenlik kompleksi teorilerinden yararlanan bu çalışma, Pakistan'ın rekabet halindeki bölgesel ve küresel aktörler arasında bir köprü olma potansiyelini incelemektedir. Çalışma ayrıca, İslamabad'ın diplomatik girişimlerinin, jeo-ekonomik bağlantı projelerinin ve kapsayıcı bölgesel güvenlik mekanizmalarına verdiği desteğin yeni bir Ortadoğu düzeninin şekillenmesine nasıl katkı sağlayabileceğini değerlendirmektedir. Çalışma, mevcut çatışmanın, Pakistan'ın bölgesel düzen inşasında önemli bir aktör ve daha çok kutuplu bir uluslararası sistemin oluşumunda etkili bir ses olarak ortaya çıkabileceği koşulları yarattığı sonucuna varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pakistan'ın Dış Politikası, Ortadoğu Jeopolitiği, Çok Kutupluluk, Stratejik Özerklik, Bölgesel Güvenlik Kompleksi

FROM GEOPOLITICAL PERIPHERY TO STRATEGIC PIVOT: PAKISTAN'S ROLE IN THE EMERGING POST-WESTERN MIDDLE EASTERN ORDER

Sadia KANWAL

Bahria University, Islamabad, Pakistan
E-mail: sadiakanwal3979@gmail.com

ABSTRACT

The ongoing U.S.-Israel-Iran conflict has emerged as a critical turning point in the evolving geopolitical landscape of the Middle East, accelerating broader transformations in the global distribution of power. As the limitations of the post-Cold War liberal international order become increasingly evident, regional actors are seeking new mechanisms of security, diplomacy, and cooperation beyond traditional Western-led frameworks. Against this backdrop, Pakistan's role in regional affairs is undergoing a significant transformation. Historically perceived as a peripheral actor in Middle Eastern politics, Pakistan is increasingly positioning itself as a strategic stakeholder capable of contributing to regional stability, diplomatic mediation, and emerging security architectures. This paper examines whether the U.S.-Israel-Iran conflict has accelerated Pakistan's transition from geopolitical periphery to strategic pivot within the emerging post-Western Middle Eastern order. It argues that Pakistan's unique geopolitical location, balanced relations with Iran and the Gulf monarchies, strategic partnership with China, and growing engagement with regional middle powers provide it with unprecedented diplomatic opportunities. The study situates Pakistan's evolving role within broader debates concerning the decline of unipolarity, the crisis of the liberal international order, and the rise of multipolarity. Drawing upon theories of strategic autonomy, middle-power diplomacy, and regional security complex theory, the paper explores Pakistan's potential as a bridge between competing regional and global actors. It further assesses how Islamabad's diplomatic initiatives, geo-economic connectivity projects, and support for inclusive regional security mechanisms may contribute to shaping a new Middle Eastern order. The study concludes that the current conflict has created conditions under which Pakistan can emerge as a consequential actor in regional order-building and a significant voice in the construction of a more multipolar international system.

Keywords: Pakistan's Foreign Policy, Middle East Geopolitics, Multipolarity, Strategic Autonomy, Regional Security Complex

RUSSIA–IRAN RELATIONS IN AN EMERGING MULTIPOLAR ORDER: STRATEGIC CONVERGENCE AND REGIONAL GEOPOLITICS

Saira Nawaz ABBASI

Assoc. Prof. Dr., Bahria University, Islamabad, Pakistan
E-mail: hodir.buic@bahria.edu.pk

ABSTRACT

The accelerating transition from a predominantly unipolar system towards a more contested multipolar order has redefined patterns of interstate cooperation and strategic alignment. Within this evolving geopolitical landscape, Russia and Iran have emerged as increasingly significant partners whose relationship extends beyond tactical cooperation to encompass broader political, security, economic, and diplomatic convergence. Although their bilateral engagement has historically been characterised by both collaboration and mutual caution, contemporary geopolitical developments, including the protracted conflict in Ukraine, the intensification of Western sanctions, instability across the Middle East, and the growing relevance of non-Western multilateral institutions, have created new incentives for sustained strategic cooperation. This article examines the evolving nature of Russia-Iran relations and assesses whether their partnership represents a durable strategic convergence or a pragmatic response to systemic pressures within the changing international order. Anchored in the analytical assumptions of Structural Realism, the study argues that the deepening partnership is primarily driven by converging security interests, the pursuit of strategic autonomy, and a shared preference for a more pluralistic distribution of power in global politics. It explores key dimensions of bilateral cooperation, including defence collaboration, energy diplomacy, regional security, economic connectivity, and coordinated diplomatic engagement within emerging multilateral forums. At the same time, the article recognises the structural constraints that continue to shape the relationship, including asymmetric capabilities, divergent regional priorities, and the influence of competing great-power interests. The article contends that the Russia-Iran partnership should neither be understood as a formal alliance nor dismissed as a temporary alignment of convenience. Rather, it represents a flexible and adaptive strategic partnership rooted in shared geopolitical calculations and reinforced by an increasingly uncertain international environment. By situating bilateral relations within the broader debate on multipolarity and the redistribution of global power, this study contributes to contemporary scholarship on strategic partnerships, regional geopolitics, and the evolving architecture of international order.

Keywords: Russia-Iran Relations, Strategic Partnership, Multipolarity, Structural Realism, Regional Geopolitics, International Order, Middle East Security, Eurasian Politics, Great Power Competition, Strategic Autonomy

DEĞİŞEN DÜNYADA DEDEKTİF EDEBİYAT: AZERBAYCAN VE AMERİKAN EDEBİYATINDA SUÇ, KÜRESELLEŞME VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM

Sakine CÜMŞÜDOVA

Doktora Adayı, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nahçıvan Bölümü
E-posta: s.jumshudova89@gmail.com · ORCID: 0009-0001-3821-0930

ÖZET

Küreselleşme ve toplumsal dönüşüm, dedektif edebiyatında yalnızca suçun niteliği değil, suçun anlatılma biçimini ve soruşturmanın kurgulanma şeklini de etkilemiştir. Çalışmada bu süreçin dedektifde suç, suçlu ve soruşturma ilişkisini nasıl değiştirdiğini, bu değişimin Azerbaycan ve Amerikan edebiyyatından seçilmiş detektif örneklerde nasıl ortaya çıktığı incelenmektedir. Araştırmamızda karşılaştırmalı edebiyat yaklaşımı temel alınmış, seçilen eserler yakın okuma yöntemiyle incelenmiştir. İnceleme sırasında suçun niteliği, suçlu ve dedektif figürü, soruşturmanın yürütülme biçimi, mekan ve adalet anlayışı esas alınmıştır. Farklı dönemlere ait eserler arasındaki benzerlik ve farklılıklara dayanarak suçun ve soruşturmanın klasik dedektif modelinden psikolojik ve sınır aşan farklı suç biçimleri değerlendirilmiştir. Böylelikle araştırma, eserler arasındaki farklılıkların belirlenmesinin yanı sıra, dedektif anlatısında suç ve soruşturma anlayışının değişen toplumsal koşullarla birlikte nasıl farklılaştığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmanın esasını Azerbaycan edebiyatından Cengiz Abdullayev'in Mavi Melekler ve Başkan Avı, Amerikan edebiyyatında ise Edgar Allan Poe'nun Morgue Sokağı Cinayetleri, Patricia Highsmith'in Yetenekli Bay Ripley ve Sidney Sheldon'un Kıyamet Komplosu eserleri oluşturmaktadır. İncelenen eserler, suç anlatısının zaman içinde farklı biçimler kazandığını göstermektedir. Poe'nun anlatısında suç, gözlem ve akıl yürütme yoluyla çözülebilen kapalı bir bilmece şeklinde kurgulanırken, Highsmith'in romanında suçlunun psikolojisi anlatının merkezine taşınmakta ve klasik modelden belirgin bir uzaklaşma görülmektedir. Bu değişim, suçun yalnızca çözülmesi gereken bir olay olarak değil, bireyin psikolojik dünyası ile ilişkili bir olgu olarak da ele alınmaya başlandığını göstermektedir. Sheldon ve Abdullayev'in eserlerinde ise suç, ulusal sınırları aşarak siyasi çıkarlar, uluslararası ilişkiler ve örgütlü suç ağlarıyla bağlantılı daha karmaşık bir nitelik kazanmaktadır. Karşılaştırmalı inceleme sonucunda dedektif anlatısındaki değişimin yalnızca anlatısal ve yapısal dönüşümlerle sınırlı olmadığı, suçun toplumsal ve siyasal anlamının genişlemesiyle de ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle Cengiz Abdullayev'in eserleri, Azerbaycan dedektif edebiyatında suç anlatısının uluslararası suç, siyaset ve güvenlik meselelerini de kapsayacak biçimde genişlemesini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Bu açıdan dedektif edebiyyatı, yalnızca suç merkezli bir anlatı biçimi olarak değil, aynı zamanda değişen dünyada güç, kimlik, adalet ve toplumsal ilişkilerde yaşanan dönüşümlerin izlenebildiği bir anlatı alanı olaraq değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Dedektif edebiyyatı, Küreselleşme, Toplumsal dönüşüm, Suç, Karşılaştırmalı edebiyyat

DETECTIVE FICTION IN A CHANGING WORLD: CRIME, GLOBALIZATION, AND SOCIAL TRANSFORMATION IN AZERBAIJANI AND AMERICAN LITERATURE

Sakine CÜMŞÜDOVA
PhD Candidate, Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch
E-mail: s.jumshudova89@gmail.com · ORCID: 0009-0001-3821-0930

ABSTRACT

Globalization and social transformation have affected not only the nature of crime in detective fiction but also the ways in which crime is represented and investigation is constructed. This study examines how these processes have changed the relationship between crime, the criminal, and investigation in detective fiction, and how this change is reflected in selected works of Azerbaijani and American detective fiction. The study adopts a comparative literature approach, and the selected works are examined through close reading. The analysis focuses on the nature of crime, the criminal and detective figures, the conduct of investigation, setting, and concepts of justice. Drawing on the similarities and differences among works from different periods, the study examines different representations of crime and investigation, ranging from the classical detective model to psychological and transnational forms of crime. In this way, the research aims not only to identify differences among the selected works but also to explore how conceptions of crime and investigation in detective narratives have changed in relation to shifting social conditions. The primary texts are Chingiz Abdullayev's "Blue Angels" and "Hunting the President" from Azerbaijani literature, and Edgar Allan Poe's "The Murders in the Rue Morgue", Patricia Highsmith's "The Talented Mr. Ripley", and Sidney Sheldon's "The Doomsday Conspiracy" from American literature. The works examined demonstrate that crime narratives have assumed different forms over time. In Poe's narrative, crime is constructed as a closed puzzle that can be solved through observation and logical reasoning, whereas Highsmith novel, the psychology of the criminal is brought to the center of the narrative, marking a significant departure from the classical model. This shift indicates that crime comes to be treated not merely as a problem to be solved, but also as a phenomenon associated with the psychological world of the individual. In the works of Sheldon and Abdullayev, crime takes on a more complex character, extending beyond national borders and becoming intertwined with political interests, international relations, and organized criminal networks. The comparative analysis indicates that changes in detective narratives are not limited to transformations within detective fiction itself but are also related to the expanding social and political dimensions of crime. Chingiz Abdullayev's works are particularly noteworthy in this respect, as they illustrate how crime narratives in Azerbaijani detective fiction to expanded to encompass international crime, politics, and security concerns. From this perspective, detective fiction can be understood not merely as a form of crime-centered narrative, but as a narrative space in which transformations in power, identity, justice, and social relations can also be traced.

Keywords: Detective fiction, Globalization, Social transformation, Crime, Comparative literature

GAZZE SAVAŞI SÜRECİNDE SOSYAL MEDYADA İKİNCİL TRAVMA VE DİNÎ BAŞA ÇIKMA: INSTAGRAM YORUMLARI ÜZERİNE BİR METİN MADENCİLİĞİ ARAŞTIRMASI

Saliha DOĞRU
Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi
E-posta: sssalihadogru@gmail.com · ORCID: 0009-0002-6351-2137

ÖZET

Bu çalışma, İsrail'in Gazze'ye yönelik başlattığı ve büyük ölçekli sivil kayıplara yol açan saldırılarının, Türkiye'de süreci sosyal medya aracılığıyla dolaylı olarak takip eden bireyler üzerinde bıraktığı psikososyal etkileri (ikincil travma) ve bu süreçle başa çıkmada dinî başa çıkma yöntemlerinin rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Savaşın kitle iletişim araçlarıyla dolaylı yoldan deneyimlenmesinin yıkıcı etkilerine dair literatürdeki sınırlılık göz önüne alınarak, çalışmada yüksek etkileşimli görsel ve yazılı veri akışı sağlayan Instagram platformu tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında, 3'er milyon takipçili internet haberciliği sayfaları olan "Yeni Şafak" ve "GZT"nin Gazze Savaşı'nın pik yaptığı Ekim 2023 - Nisan 2024 tarihleri arasındaki yüksek etkileşimli gönderileri belirlenmiştir. Bu gönderilere yapılan yorumlar arasından amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen, anlamlı ifadeler barındıran ve spam içermeyen 385 yorum, Pargament'in Dinî Başa Çıkma Kuramı ile Tedeschi'nin Travma ve Travma Sonrası Büyüme Kuramı esas alınarak kodlanmış ve elde edilen veri seti RapidMiner AI Studio 2026.1.1 programında metin madenciliği yöntemleriyle analiz edilmiştir. Analiz bulgularında, katılımcıların başa çıkma sürecinde "Allah" (f=52), "Rabbim" (f=26) ve "Amin" (f=22) kelimeleriyle yoğun şekilde ilahi güce sığındıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, literatürdeki geleneksel isyan/uzaklaşma odaklı negatif dinî başa çıkmanın aksine, kullanıcıların "Kahhâr" (f=10), "Cehennem" (f=9) ve "Perişan" (f=8) gibi kelimeler üzerinden içsel öfkelerini doğrudan ilahi adaletin cezalandırıcı mekanizmalarına havale ederek psikolojik deşarj sağladıkları fark edilmiştir. İkincil travma bulgularında ise travmanın "Çocuk" (f=4) ve "Mazlum" (f=4) gibi hassas gruplar üzerinden tetiklendiği; "Dünya" (f=4), "Sessiz" (f=1) ve "Liderler" (f=1) kelimeleriyle ise küresel eylemsizliğe yönelik bir "seyirci kalma öfkesi ve öğrenilmiş çaresizlik" durumuna dönüştüğü görülmüştür. Ayrıca ölümlerin "Cennet" (f=5) ve "Şehit" (f=3) kavramlarıyla yeniden anlamlandırıldığı (bilişsel yeniden yapılandırma) ve "Müslüman" (f=8) ile acının kolektif bir aidiyet üzerinden göğüslendiği anlaşılmıştır. Sonuç olarak, savaşın ilk şok evresinde dijital mecraların sunduğu etkileşimli alanın kişiler açısından aktif bir toplumsal organizasyon ve eylem üretmekten ziyade, teolojik sığınma ve deşarj yoluyla "pasif bir direniş" ve vicdani rahatlama (slacktivism) alanı sunduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Metin Madenciliği, İkincil Travma, Dinî Başa Çıkma, Gazze Savaşı

SECONDARY TRAUMA AND RELIGIOUS COPING ON SOCIAL MEDIA DURING THE GAZA WAR: A TEXT MINING ANALYSIS OF INSTAGRAM COMMENTS

Saliha DOĞRU

Master's Student, Pamukkale University
E-mail: sssalihadogru@gmail.com · ORCID: 0009-0002-6351-2137

ABSTRACT

This study aims to investigate the psychosocial impacts (secondary trauma) of Israel's attacks on Gaza—which have resulted in large-scale civilian casualties—on individuals in Türkiye who follow the conflict indirectly via social media, as well as the role of religious coping strategies in managing this process. Given the limitations in the literature regarding the devastating effects of indirectly experiencing war through mass media, Instagram was selected as the research platform due to its high-engagement flow of visual and textual data. Within the scope of the study, high-engagement posts shared between October 2023 and April 2024, when the Gaza War reached its peak, were identified from the online journalism pages "Yeni Şafak" and "GZT," each possessing three million followers. From the comments on these posts, 385 meaningful, non-spam comments selected via purposive sampling were coded based on Pargament's Religious Coping Theory and Tedeschi's Theory of Post-Traumatic Growth; the resulting dataset was then analyzed using text mining methods in RapidMiner AI Studio 2026.1.1. The findings indicate that participants predominantly sought refuge in divine power during the coping process through words such as "Allah" (f=52), "Rabbim")(My Lord) (f=26), and "Amin" (Amen)(f=22). However, contrary to the conventional rebellion- or detachment-oriented negative religious coping identified in the literature, it was observed that users achieved psychological catharsis by directly delegating their inner anger to the punitive mechanisms of divine justice through words like "Kahhâr" (The Subduer/Destroyer) (f=10), "Cehennem" (Hell) (f=9), and "Perişan" (Devastated) (f=8). Regarding secondary trauma, the findings reveal that trauma was predominantly triggered through vulnerable groups, reflected in terms such as "Çocuk" (Child) (f=4) and "Mazlum" (Oppressed) (f=4); meanwhile, words like "Dünya" (World) (f=4), "Sessiz" (Silent) (f=1), and "Liderler" (Leaders) (f=1) manifested as a state of "bystander anger and learned helplessness" in the face of global inaction. Furthermore, fatalities were cognitively reframed through concepts like "Cennet" (Heaven) (f=5) and "Şehit" (Martyr) (f=3), and the grief was endured through a collective identity marked by "Müslüman" (Muslim) (f=8). Consequently, during the initial shock phase of the war, the interactive space provided by digital platforms functioned not to mobilize active social organization and action, but rather as an avenue for "passive resistance" and moral comfort (slacktivism) through theological refuge and emotional release.

Keywords: Text Mining, Secondary Trauma, Religious Coping, Gaza War

DIGITAL BEHAVIOUR AND ONLINE VERBAL AGGRESSION: EDUCATIONAL PERSPECTIVES FOR SAFER ONLINE COMMUNITIES

Sameer Babu M[1*], Mohd Shahbaz KHAN[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Jamia Millia Islamia, Department of Educational Studies, New Delhi, India
[2]Research Scholar, Jamia Millia Islamia, Department of Educational Studies, New Delhi, India
[*]Corresponding author · E-mail: msameer@jmi.ac.in · ORCID: 0000-0001-8168-8537

ABSTRACT

Social media and digital communication have revolutionized how people interact, voice their opinions, and engage in online communities. These platforms have given people more opportunities for communication and civic engagement, but have also been a breeding ground for online verbal aggression, such as abusive language, trolling, hate speech, harassment, and cyberbullying. Around the world, about 32% of pupils are bullied by other pupils and up to one in ten children are cyberbullied, according to UNESCO. In addition, a UNICEF U-Report survey of 30 countries revealed that one in three youth had been bullied online, and one in five had missed school due to cyberbullying and online violence. The results show that aggressive online behaviour is not just a digital problem, but a growing issue in education and society. This conceptual paper explores the phenomenon of online verbal aggression from the perspective of education and digital behaviour. The study employs a narrative review of the literature to synthesize the research on digital citizenship, cyberbullying, media and information literacy, social-emotional learning, and online disinhibition. It examines the role of anonymity, algorithmic engagement, group identity and the normalization of hostile online interactions in verbal aggression through digital platforms. The paper also explores the educational implications of such conduct, such as lower empathy, psychological stress, and lower levels of interpersonal relationships, and lower quality of online participation among youth. The paper suggests that the educational system has a pivotal place in combating verbal aggression online through embedding digital citizenship, ethical online communication, media literacy and social-emotional learning in the curriculum. Prevention is a more effective way to address education, and should involve teaching empathy, critical thinking, respectful communication and responsible digital engagement, rather than just discipline. The study concludes that there is a need for a coordinated approach between educators, families, policy makers and technology platforms to address online verbal aggression. Education is vital to a future of digital ethics, fostering inclusive, respectful, and safe online spaces in a highly connected world.

Keywords: Online Verbal Aggression, Digital Behaviour, Digital Citizenship, Cyberbullying, Media Literacy

KÜLTÜREL MİRASIN KUŞAKLARARASI AKTARIMINDA SOSYAL HİZMETİN ROLÜ: KAVRAMSAL BİR DEĞERLENDİRME

Sami KALAYCI

Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
E-posta: samiklyc@gmail.com · ORCID: 0000-0002-0981-9595

ÖZET

Toplumsal değişim ve dönüşüm süreçleri, kültürel mirasın kuşaklararası aktarım biçimlerini yeniden şekillendirirken; kültürel değerlerin, geleneklerin, toplumsal hafızanın ve aidiyet unsurlarının sürekliliğine ilişkin yeni arayışları gündeme taşımaktadır. Nitekim kültürel mirasın korunması yalnızca geçmişe ait unsurların muhafazası değil; kuşaklararası bağların güçlendirilmesi ve toplumsal aidiyetin desteklenmesi açısından değerlendirilmesi gereken bir süreçtir. Bu bağlamda toplumdaki yaşlı bireyler, kazandıkları tecrübeler, taşıdıkları deneyimler, geleneksel bilgi, anlatı ve yaşam pratikleriyle kültürel mirasın önemli taşıyıcılarıdır. Sosyal hizmet literatürü kuşaklararası bağları mikro, mezo ve makro düzeyde tanımlamakta; yaşlı bireyleri yardım alan pasif aktörler değil, yaşamlarının ileri evrelerinin ortak üreticileri olarak ele almaktadır. Bu yaklaşım, yaşlılığı yalnızca kayıp ve bağımlılıkla ilişkilendiren geleneksel bakış açısından ayrılarak güçlü yönlere odaklanır. Ancak yaşlılar bu önemli özelliklerinden ziyade günümüzde daha çok bakım ve dezavantajlılık ekseninde değerlendirilmektedir. Bu durum yaşlıların sahip olduğu kültürel miras ve birikimlerinin toplumsal bir kaynak olarak görünürlüğünün sınırlanmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla yaşlılar yalnızca hizmet alan gruplardan biri olmayıp hem toplumsal yaşam ve kültürün ortak üreticileri hem de deneyim paylaşımlarıyla gelenekleri sürdüren temel aktörlerdir. Bu çerçevede sözlü tarih görüşmelerinin yaşlıların üretkenlik algısını desteklediği ve kuşaklararası topluluk ilişkilerinin yeniden kurulmasına, toplumsal bütünleşmenin güçlenmesine katkı sağladığı gösterilmiştir. Bu bağlamda çalışma; kültürel mirasın kuşaklararası aktarımında sosyal hizmetin rolünü, kuşaklararası dayanışma, güçlendirme, toplumsal katılım ve kültürel yetkinlik perspektifleri temelinde, kuramsal literatür taramasına dayalı kavramsal bir analizle değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın bir diğer amacı da parçalı biçimde gelişen bu çerçevedeki literatürü sosyal hizmet disiplini içinde bütünleştiren kavramsal bir çerçeve sunmaktır. Bu kapsamda sosyal hizmetin birey, grup ve toplum düzeyindeki müdahaleleri aracılığıyla yaşlı bireylerin kültürel bilgi ve deneyimlerinin görünür kılınması; sözlü tarih çalışmaları, kuşaklararası eğitim programları ve gönüllülük temelli etkileşim alanlarının oluşturulmasıyla mümkündür. Yerel düzeyde yürütülen sosyo-kültürel etkinliklerin ise yaşlı bireylerin kültürel farkındalıklarını ve toplumsal aidiyet duygularını güçlendirerek sosyal bütünleşmeyi desteklediği belirtilmektedir. Sonuç olarak, kültürel mirasın kuşaklararası aktarımının sosyal hizmet uygulamalarına dâhil edilmesi; yaşlı bireylerin toplumsal rollerinin güçlendirilmesine, kuşaklararası dayanışmanın desteklenmesine, kültürel aktarım ve paylaşımlarının sürekliliğine katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Sosyal Hizmet, Yaşlı Bireyler, Kuşaklararası Aktarım

THE ROLE OF SOCIAL WORK IN THE INTERGENERATIONAL TRANSMISSION OF CULTURAL HERITAGE: A CONCEPTUAL ANALYSIS

Sami KALAYCI

Assoc. Prof. Dr., Aksaray University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work
E-mail: samiklyc@gmail.com · ORCID: 0000-0002-0981-9595

ABSTRACT

Processes of social change and transformation reshape the forms of intergenerational transmission of cultural heritage, while bringing to the agenda new quests concerning the continuity of cultural values, traditions, social memory and elements of belonging. Indeed, the preservation of cultural heritage is not merely the safeguarding of elements belonging to the past; it is a process that should be evaluated in terms of strengthening intergenerational ties and supporting social belonging. In this context, older individuals in society are important bearers of cultural heritage through the experience they have gained, the experiences they carry, and their traditional knowledge, narratives and life practices. The social work literature defines intergenerational ties at the micro, mezzo and macro levels and treats older individuals not as passive recipients of help but as co-producers of the later stages of their lives. This approach diverges from the traditional perspective that associates old age solely with loss and dependency, focusing instead on strengths. However, rather than these significant characteristics, older people are evaluated today mostly along the axis of care and disadvantage. This situation limits the visibility of older people's cultural heritage and accumulated knowledge as a social resource. Therefore, older people are not merely one of the groups receiving services; they are both co-producers of social life and culture and fundamental actors who sustain traditions through the sharing of experience. In this framework, it has been demonstrated that oral history interviews support older individuals' sense of generativity and contribute to the re-establishment of intergenerational community relations and the strengthening of social integration. In this context, the study aims to evaluate the role of social work in the intergenerational transmission of cultural heritage on the basis of intergenerational solidarity, empowerment, social participation and cultural competence perspectives, through a conceptual analysis based on a theoretical literature review. Another aim of the study is to present a conceptual framework that integrates the literature in this field, which has developed in a fragmented manner, within the discipline of social work. In this scope, making older individuals' cultural knowledge and experiences visible through social work interventions at the individual, group and community levels is possible through the creation of oral history studies, intergenerational education programmes and interaction spaces based on volunteering. It is also stated that socio-cultural activities carried out at the local level support social integration by strengthening older individuals' cultural awareness and sense of social belonging. In conclusion, it is assessed that incorporating the intergenerational transmission of cultural heritage into social work practices may contribute to strengthening the social roles of older individuals, supporting intergenerational solidarity, and ensuring the continuity of cultural transmission and sharing.

Keywords: Cultural Heritage, Social Work, Older Adults, Intergenerational Transmission

"AZERBAYCAN'IN GENCE-KAZAK GRUBU HALILARINDA ORTAK TÜRK KÜLTÜRÜNÜN İZLERİ"

Samire KASIMOVA[1*], Hanım ESEDOVA[2]

[1]Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Gence Bölümü; Azerbaycan Devlet Tarım Üniversitesi
[2]Doç. Dr., Azerbaycan Devlet Tarım Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: samiremusayeva132@gmail.com · ORCID: 0000-0002-8736-3909

ÖZET

Makale, Türk medeniyetinin oluşumu ve gelişimi bağlamında halıcılık sanatının tarihsel, kültürel ve sanatsal önemini incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, Azerbaycan halıcılık sanatının, özellikle Gence-Kazak halıcılık grubunun, Türk halklarının ortak maddi ve kültürel mirasındaki yerini belirlemek; halı motiflerinin semantik özelliklerini ve bunların eski Türk dünya görüşüyle ilişkisini ortaya koymaktır. Tarihsel bir gelişim süreciyle şekillenen Azerbaycan halıları; dokuma teknikleri, kompozisyon yapıları, süsleme sistemleri, renk paletleri, sanatsal ifade biçimleri ve yerel özellikleri temel alınarak yedi ana dokuma okuluna ayrılmaktadır. Bunlar arasında Gence-Kazah halı grubu; kadim Türk boylarının kültürel geleneklerinin, mitolojik dünya görüşlerinin, etnografik niteliklerinin ve dekoratif-uygulamalı sanat ilkelerinin korunduğu hayati bir sanat merkezi olarak öne çıkmaktadır. Araştırmada tarihsel-karşılaştırmalı, etnografik ve sanat tarihi yaklaşımlarından yararlanılmış; yazılı kaynaklar, arkeolojik materyaller, müze koleksiyonlarında korunan halı örnekleri ve bilimsel literatür temelinde analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, Azerbaycan halılarının yalnızca dekoratif ve uygulamalı sanat örnekleri olmadığı, aynı zamanda halkın tarihsel hafızasını, mitolojik tasavvurlarını, dini inançlarını, sosyo-kültürel değerlerini ve etnik kimliğini bünyesinde yaşatan önemli bilgi kaynakları olduğu belirlenmiştir. Gence-Kazak halıcılık grubuna ait örneklerde koç boynuzu, ejderha, çarkıfelek, buta, hayat ağacı, kuş, yıldız ve çeşitli geometrik figürler gibi motiflerin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu motiflerin eski Türk kozmogonik ve mitolojik tasavvurları, doğa kültleri, totemik inançlar ve yaşamla ilgili dünya görüşüyle olan semantik bağlantısı incelenmiştir. Aynı zamanda halılarda kullanılan sarı, kırmızı, beyaz, siyah ve yeşil renklerin Türk kozmogonik düşüncesindeki sembolik anlamları analiz edilmiştir. Makalenin, Gence-Kazak halıcılık grubunun motif ve kompozisyon özelliklerinin Azerbaycan halıcılık geleneklerinin yanı sıra Anadolu, Türkmenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve diğer Türk halklarının dekoratif ve uygulamalı sanat örnekleriyle ortak özellikler taşıdığı ortaya konulmaktadır. Sonuç olarak Azerbaycan halıcılık sanatı, özellikle Gence-Kazak halıları, Türk halklarının ortak tarihsel-kültürel hafızasının, estetik dünya görüşünün ve manevi değerlerinin nesilden nesile aktarılmasında önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu mirasın bilimsel açıdan araştırılması, korunması ve gelecek nesillere aktarılması, hem Azerbaycan'ın millî kültürel mirasının hem de ortak Türk kültürel mirasının yaşatılması açısından özel önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan halıcılığı, Gence-Kazak halıları, Ortak Türk mirası, Halı motifleri, Türk mitolojisi, Sembolizm

"TRACES OF COMMON TURKIC CULTURE IN THE CARPETS OF AZERBAIJAN'S GANJA-KAZAKH GROUP"

Samire KASIMOVA[1*], Hanım ESEDOVA[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Ganja Branch; Azerbaijan State Agricultural University
[2]Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan State Agricultural University
[*]Corresponding author · E-mail: samiremusayeva132@gmail.com · ORCID: 0000-0002-8736-3909

ABSTRACT

The article examines the historical, cultural, and artistic significance of carpet weaving within the context of the formation and development of Turkic culture. The main objective of the research is to determine the place of Azerbaijani carpet weaving, particularly the Ganja-Kazakh carpet group, within the common material and cultural heritage of the Turkic peoples, and to reveal the semantic characteristics of carpet motifs and their relationship with the ancient Turkic worldview. Azerbaijani carpets, shaped through a historical process of development, are divided into seven major weaving schools based on weaving techniques, compositional structures, systems of ornamentation, colour palettes, artistic forms of expression, and local characteristics. Among these, the Ganja-Kazakh carpet group stands out as a significant centre of carpet art in which the cultural traditions, mythological worldview, ethnographic characteristics, and principles of decorative and applied art of ancient Turkic tribes have been preserved. The study employs historical-comparative, ethnographic, and art-historical approaches. Analyses were conducted on the basis of written sources, archaeological materials, carpet specimens preserved in museum collections, and scholarly literature. The findings demonstrate that Azerbaijani carpets are not merely examples of decorative and applied art, but also important sources of information that preserve the historical memory, mythological perceptions, religious beliefs, socio-cultural values, and ethnic identity of the people. It has been established that motifs such as the ram's horn, dragon, wheel of fortune, buta, tree of life, bird, star, and various geometric figures are widely used in examples belonging to the Ganja-Kazakh carpet group. The study examines the semantic connections of these motifs with ancient Turkic cosmogonic and mythological concepts, nature cults, totemic beliefs, and perceptions related to life and the worldview. At the same time, the symbolic meanings of the yellow, red, white, black, and green colours used in carpets within the context of Turkic cosmogonic thought are analysed. The article demonstrates that the motif and compositional characteristics of the Ganja-Kazakh carpet group share common features not only with Azerbaijani carpet-weaving traditions but also with examples of decorative and applied art belonging to Anatolian, Turkmen, Kazakh, Kyrgyz, Uzbek, and other Turkic peoples. In conclusion, Azerbaijani carpet art, particularly Ganja-Kazakh carpets, serves as an important means of transmitting the common historical and cultural memory, aesthetic worldview, and spiritual values of the Turkic peoples from one generation to another. The scholarly study, preservation, and transmission of this heritage to future generations are of particular importance for sustaining both Azerbaijan's national cultural heritage and the shared cultural heritage of the Turkic world.

Keywords: Azerbaijani carpet weaving, Ganja-Kazakh carpets, Common Turkic heritage, Carpet motifs, Turkic mythology, Symbolism

ÇAĞDAŞ RUS EDEBİYATINDA ORTA ASYA İMGESİ

Sardor BERDIYEV

Yüksek Lisans Öğrencisi, Semerkant Devlet Üniversitesi, Semerkant, Özbekistan
E-posta: berdiyevs098@gmail.com

ÖZET

Bu makale, Andrey Volos ve Suhbat Aflatuni'nin eserleri temelinde çağdaş Rus edebiyatında Orta Asya imgesini incelemektedir. Araştırmanın amacı, bölgenin tarihsel hafızayı, ulusal çeşitliliği ve kültürlerarası etkileşimin özelliklerini yansıtan bağımsız bir kültürel mekân olarak edebî temsilini ortaya koymaktır. Çalışmada, yazarların Orta Asya'nın sanatsal imgesini kent mekânı, doğal çevre, ulusal gelenekler, gündelik yaşam ve kültürel semboller aracılığıyla nasıl oluşturdukları ele alınmaktadır. Araştırmada karşılaştırmalı-tipolojik, kültürel-tarihsel ve hermenötik yöntemler kullanılmıştır. Bu yöntemler sayesinde yazarların sanatsal anlayışlarının ortak ve özgün yönleri belirlenmiştir. İnceleme sonucunda Andrey Volos ve Suhbat Aflatuni'nin eserlerinde Orta Asya'nın, çevresel bir bölge olarak değil, farklı tarihsel dönemlerin, etnik geleneklerin ve manevi değerlerin kesiştiği özgün bir kültürel dünya olarak tasvir edildiği görülmektedir. Bölgenin mekânsal yapısı, eserlerin sanatsal kurgusunun temel unsurlarından biri hâline gelmekte ve karakterlerin kimliklerinin ve dünya görüşlerinin oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma sonuçları, çağdaş Rus yazarlarının Orta Asya'yı kültürlerarası diyalogun, tarihsel hafızanın ve medeniyetler arası etkileşimin önemli bir mekânı olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Bu yaklaşım, XXI. yüzyıl Rus edebiyatındaki sanatsal dünya tasavvuruna ilişkin güncel araştırmalara katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orta Asya, Çağdaş Rus edebiyatı, Andrey Volos, Suhbat Aflatuni, Edebî mekân, Kültürel hafıza, Kimlik, Kültürlerarası diyalog

MASAL TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ VE KULLANİLAN ARAÇLAR

Sardor BOZOROV

Yüksek Lisans Öğrencisi, Şerof Raşidov Semerkant Devlet Üniversitesi
E-posta: sardorbozorov16@gmail.com · ORCID: 0009-0003-9164-0328

ÖZET

Bu makale, Özbek halk masallarının tür özelliklerini ve araçlarını sistematik bir şekilde analiz etmektedir. Masal türünün olay örgüsü yapısı, karakter sistemi, sanatsal yapısı, sanatsal zaman ve mekânı ile halk sözlü sanatındaki türler arasındaki sınırlar vurgulanmaktadır. Masalın içsel yasaları, türe özgü imgeler ve araçlar örnekler üzerinden ele alınmaktadır. Analiz, "Özbek halk masalları" temelinde yapılmış ve araçlar da vurgulanmıştır. Özbek halk masallarının tür özelliklerini ve sanatsal araçlarını sistematik bir biçimde incelemektedir. Masal, halk edebiyatının en eski ve en yaygın türlerinden biri olarak, toplumun dünya görüşünü, estetik zevkini ve sosyal deneyimini yansıtır. Masalın temel özellikleri olay örgüsü yapısı, karakter sistemi, sanatsal ifade biçimleri, zaman ve mekân tasvirleri ile diğer türlerle olan sınırlarında ortaya çıkar. Masallarda olaylar genellikle sıradan bir yaşam sahnesiyle başlar, ardından yavaş yavaş olağanüstü ve fantastik boyutlara ulaşır. Bu süreç, masalın içsel yasalarını belirler. Karakter sistemi de kendine özgüdür: insanlar, hayvanlar, büyülü varlıklar ve bilge figürler masallarda yer alır. Her karakter, halkın manevi değerlerini temsil eder. Sanatsal araçlar masalda önemli bir rol oynar. Tekrarlar, abartılar, sembolik imgeler, halk deyimleri ve şarkı unsurları masalın estetik gücünü artırır. Masalda zaman ve mekân çoğu kez koşullu biçimde verilir; olaylar "bir varmış, bir yokmuş" şeklinde başlar. Bu anlatım tarzı masalı diğer türlerden ayırır. Masal türünün özgünlüğü, halk edebiyatındaki rivayet, efsane veya hikâyelerden farklı olarak daha çok sanatsal araçlara ve sembolik imgeler üzerine kurulmuş olmasıdır. Bu yönüyle masal, halkın estetik düşüncesini şekillendiren önemli bir türdür. Analiz, "Özbek halk masalları" temelinde yapılmış olup, türün içsel yasaları, karakter sistemi ve sanatsal araçları örneklerle açıklanmıştır. Bu yaklaşım, masalın halk yaşamındaki yerini ve önemini daha derinlemesine kavramaya imkân tanımaktadır. Masal, halk edebiyatının en eski ve en yaygın türlerinden biridir. Masalların en belirgin özelliği, olayların çoğunlukla fantastik ve olağanüstü olmasıdır. Zaman ve mekân genellikle belirsizdir; "Bir varmış, bir yokmuş" gibi kalıplaşmış ifadelerle başlar. Kahramanlar insanlar, hayvanlar, olağanüstü varlıklar veya sembolik figürler olabilir. Masalın temel amacı, dinleyiciye ahlaki bir ders vermek, toplumsal değerleri aktarmak ve hayal gücünü geliştirmektir. Masallarda olay örgüsü genellikle sıradan bir durumla başlar, ardından kahraman çeşitli sınavlardan geçer, yardımcılarla ve düşmanlarla karşılaşır. Sonunda ise adalet ve iyilik galip gelir. Bu yönüyle masal, hem eğlendirici hem de öğretici bir türdür.

Anahtar Kelimeler: Masal, Olay örgüsü, İmge, Sözlü halk edebiyatı, Yapı

CHARACTERISTICS AND TOOLS OF THE FOLKTALE GENRE

Sardor BOZOROV
Master's Student, Sharof Rashidov Samarkand State University
E-mail: sardorbozorov16@gmail.com · ORCID: 0009-0003-9164-0328

ABSTRACT

This article systematically analyzes the genre characteristics and artistic devices of Uzbek folk tales. The structure of the plot, the system of characters, the artistic composition, the artistic time and space, as well as the boundaries between genres in oral folk art are emphasized. The internal laws of the tale, genre-specific images, and devices are examined through examples. The analysis is based on "Uzbek folk tales," with particular attention given to the artistic tools employed. Uzbek folk tales are studied in a systematic way in terms of their genre features and artistic devices. As one of the oldest and most widespread forms of folk literature, the tale reflects the worldview, aesthetic taste, and social experience of the community. The main features of the tale emerge in its plot structure, character system, artistic modes of expression, depictions of time and space, and its boundaries with other genres. In tales, events usually begin with ordinary life situations and gradually move into extraordinary and fantastic dimensions. This process defines the internal laws of the tale. The character system is distinctive: humans, animals, magical beings, and wise figures all appear in tales. Each character embodies the moral and spiritual values of the people. Artistic devices play a crucial role in tales. Repetition, exaggeration, symbolic imagery, folk expressions, and song elements enhance the aesthetic power of the narrative. Time and space in tales are often conditional; events typically begin with the formula "once upon a time." This narrative style distinguishes the tale from other genres. The uniqueness of the tale lies in its reliance on artistic devices and symbolic imagery, unlike legends, myths, or stories. In this respect, the tale is an important genre that shapes the aesthetic thought of the people. The analysis, conducted on the basis of "Uzbek folk tales," highlights the internal laws, character system, and artistic devices with illustrative examples. This approach allows for a deeper understanding of the role and significance of the tale in the life of the community.

Keywords: Folktale, Plot, Image, Oral folk literature, Structure

BOSNA-HERSEK'TE ANAYASAL TASARIMIN DEVLET İNŞASI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Savaş HOŞTAŞ
Uzman, Balkan Düşünce Okulu
E-posta: savashostas@gmail.com · ORCID: 0000-0002-8655-4025

ÖZET

Bu çalışma, Bosna-Hersek'te Dayton Barış Anlaşması sonrasında şekillenen anayasal düzenin devlet inşası, demokratik temsil, yönetişim kapasitesi ve siyasal bütünleşme üzerindeki etkilerini incelemekte ve anayasal reform ihtiyacını siyasal, kurumsal ve sosyolojik boyutlarıyla ele almaktadır. Çalışmanın temel hareket noktası, Dayton Anayasası'nın silahlı çatışmanın sona erdirilmesi ve çatışma sonrası istikrarın sağlanması bakımından önemli bir işlev üstlenmesine karşın, barış döneminde etkin ve kapsayıcı bir devlet yapısının oluşmasını güçleştiren yapısal sorunlar üretmesidir. Bu doğrultuda araştırmada, anayasal tasarım ile devlet inşası arasındaki ilişki bölünmüş toplumlar ve konsosyonel demokrasi literatürü üzerinden değerlendirilmekte; Dayton Anayasası'nın siyasal mantığı, mevcut kurumsal yapı, kimlik ve güvensizlik ilişkisi ile Dayton sonrasında gerçekleştirilen anayasal reform girişimleri birlikte analiz edilmektedir. Araştırma nitel ve kuramsal-analitik bir yönteme dayanmaktadır. Bu kapsamda anayasal tasarım, konsosyonel demokrasi, devlet inşası, siyasal temsil ve çatışma sonrası toplumlara ilişkin literatür incelenmiş; Dayton Anayasası'nın kurumsal düzenlemeleri siyasal işlevsellik ve devlet kapasitesi açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca April Package (2006), Sejdic–Finci sonrasında yürütülen reform arayışları ve Butmir Süreci (2009) gibi başlıca reform girişimleri karşılaştırmalı olarak ele alınarak, bu süreçlerin kalıcı anayasal dönüşüm üretememesinin nedenleri ortaya konulmuştur. Çalışmanın bulguları, Bosna-Hersek'teki anayasal tıkanıklığın münferit siyasal krizlerden ziyade mevcut anayasal mimarinin yapısal özellikleriyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Özellikle "hayati ulusal çıkar" vetosunun geniş kullanım alanı siyasal karar alma süreçlerini yavaşlatmakta ve blokajlara açık hale getirmekte; "kurucu halklar" kategorisinin siyasal temsil üzerindeki ağırlığı yurttaşlık temelli eşit temsil anlayışını sınırlamakta; devlet, entite, kanton ve belediye düzeyleri arasında dağılan yetkiler ise siyasal sorumluluğun belirginleşmesini ve devlet kapasitesinin güçlenmesini zorlaştırmaktadır. Bunun yanında savaş deneyimi, kolektif hafıza, kimlik ve kurumsallaşmış güvensizlik, anayasal reformun yalnızca hukuki veya teknik bir mesele olarak ele alınmasını yetersiz kılan toplumsal dinamikler olarak öne çıkmaktadır. Araştırma ayrıca geçmiş reform girişimlerinin büyük ölçüde kapalı siyasal müzakerelere, teknik düzenlemelere ve kriz dönemlerine bağlı olarak yürütülmesinin toplumsal sahipliği ve reformların siyasal meşruiyetini sınırladığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede çalışma, anayasal reform için dört temel ilkeye dayanan bir yaklaşım önermektedir: etnik güvencelerin siyasal karar alma süreçlerindeki mutlak belirleyiciliğinin sınırlandırılması, merkezi devlet kapasitesinin güçlendirilmesi, yurttaşlık temelli temsilin geliştirilmesi ve anayasal reformun geniş toplumsal katılım, şeffaflık ve siyasal müzakereye dayanan aşamalı bir süreç olarak kurgulanması. Sonuç olarak çalışma, Bosna-Hersek'te anayasal reformun yalnızca hukuki metnin değiştirilmesi şeklinde değil; devlet kapasitesini, demokratik meşruiyeti, siyasal hesap verebilirliği ve toplumsal güveni birlikte ele alan kapsamlı bir devlet inşası süreci olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anayasal Reform, Dayton Sistemi, Konsosyonel Demokrasi, Devlet İnşası, Bosna-Hersek

THE EFFECTS OF CONSTITUTIONAL DESIGN ON STATE-BUILDING IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Savaş HOŞTAŞ
Specialist, Balkan School of Thought
E-mail: savashostas@gmail.com · ORCID: 0000-0002-8655-4025

ABSTRACT

This study examines the effects of the constitutional order established in Bosnia and Herzegovina following the Dayton Peace Agreement on state-building, democratic representation, governance capacity, and political integration, while addressing the need for constitutional reform from political, institutional, and sociological perspectives. The study proceeds from the premise that, although the Dayton Constitution played a significant role in ending the armed conflict and establishing post-conflict stability, it has also generated structural challenges that have complicated the development of an effective and inclusive state structure in the post-war period. Accordingly, the study evaluates the relationship between constitutional design and state-building through the literature on divided societies and consociational democracy, while examining the political logic of the Dayton Constitution, the existing institutional structure, the relationship between identity and distrust, and major constitutional reform initiatives undertaken since Dayton. The research adopts a qualitative and theoretical-analytical methodology. Within this framework, the literature on constitutional design, consociational democracy, state-building, political representation, and post-conflict societies is examined, while the institutional arrangements established by the Dayton Constitution are assessed in terms of political functionality and state capacity. In addition, major reform initiatives, including the April Package (2006), reform efforts following the Sejdic–Finci case, and the Butmir Process (2009), are comparatively examined in order to identify the factors that have prevented these processes from producing lasting constitutional transformation. The findings indicate that constitutional deadlock in Bosnia and Herzegovina is associated not merely with individual political crises but with the structural characteristics of the existing constitutional architecture. In particular, the extensive use of the "vital national interest" veto has the potential to slow decision-making processes and create institutional blockages; the predominance of the category of "constituent peoples" in political representation constrains the principle of equal, citizenship-based representation; and the distribution of authority among the state, entities, cantons, and municipalities makes it more difficult to establish clear political accountability and strengthen state capacity. In addition, the legacies of war, collective memory, identity, and institutionalized distrust emerge as social dynamics that demonstrate the limitations of approaching constitutional reform solely as a legal or technical matter. The study further finds that previous reform initiatives, which were largely conducted through closed political negotiations, technical arrangements, and crisis-driven processes, have constrained broad social ownership and the political legitimacy of reform efforts. Against this background, the study proposes four fundamental principles for constitutional reform: limiting the absolute predominance of ethnic safeguards in political decision-making, strengthening central state capacity, enhancing citizenship-based representation, and structuring constitutional reform as a gradual process based on broad societal participation, transparency, and political deliberation. Ultimately, the study argues that constitutional reform in Bosnia and Herzegovina should be understood not simply as an amendment to the constitutional text, but as a comprehensive state-building process that simultaneously addresses state capacity, democratic legitimacy, political accountability, and social trust.

Keywords: Bosnia and Herzegovina, Consociational Democracy, Constitutional Reform, Dayton System, State-Building

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KLİNİK KARAR SİSTEMLERİNDE DOĞAL DİL İŞLEME: MEME GÖRÜNTÜLEME RAPORLARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Seda YILDIRIM[1*], Erkan ÜLKER[2], Necdet POYRAZ[3]

[1]Öğr. Gör., KTO Karatay Üniversitesi
[2]Prof. Dr., Konya Teknik Üniversitesi
[3]Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: seda.yildirim@karatay.edu.tr · ORCID: 0000-0003-2944-6826

ÖZET

Sağlık hizmetlerinde dijital dönüşüm, klinik verilerin yalnızca elektronik ortamda saklanmasını değil, aynı zamanda karar süreçlerini destekleyecek biçimde işlenmesini de gerekli kılmaktadır. Radyoloji raporları, önemli tanısal bulgular ve izlem önerileri içermesine karşın çoğunlukla serbest metin biçiminde oluşturulmakta; bu durum verilerin otomatik analizini ve klinik karar destek sistemlerine aktarılmasını güçleştirmektedir. Bu çalışmanın amacı, doğal dil işleme ve yapay zekâ yöntemlerinin meme görüntüleme raporlarında klinik karar desteği amacıyla nasıl kullanılabileceğini değerlendirmek ve bu kullanım alanlarını bütüncül bir çerçevede sınıflandırmaktır. Çalışma, yayımlanmış derleme bulguları ile konuya ilişkin güncel ve seçilmiş araştırmaların yapılandırılmış kavramsal sentezine dayanmaktadır. İncelenen uygulamalar; raporların yapılandırılması ve standardizasyonu, klinik bilgi çıkarımı, BI-RADS kategori sınıflandırması, risk temelli önceliklendirme ve triaj, takip önerilerinin belirlenmesi ve hekim denetimli karar desteği eksenlerinde ele alınmaktadır. Değerlendirme, doğal dil işleme çıktılarının klinik karara doğrudan dönüştürülmesinden önce veri kürasyonu, terminoloji standardizasyonu, model doğrulaması, açıklanabilirlik ve insan denetimi gibi aşamaların kritik olduğunu göstermektedir. Ayrıca, teknik olarak başarılı bir modelin farklı kurumlarda, farklı raporlama alışkanlıklarında ve farklı hasta gruplarında aynı güvenilirliği göstermesinin garanti olmadığı; bu nedenle dış doğrulama, hata analizi ve klinik bağlamın ayrıca değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Özellikle Türkçe gibi düşük kaynaklı klinik dillerde sınırlı etiketli veri, kurumlar arası raporlama farklılıkları, sınıf dengesizliği ve dış doğrulama eksikliği temel güçlükler olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda serbest metin rapordan güvenilir klinik karara uzanan süreç; veri hazırlama, bilgi çıkarımı, klinik sınıflandırma, karar önerisi ve uzman doğrulaması olmak üzere beş aşamalı bir entegrasyon çerçevesiyle açıklanmaktadır. Önerilen çerçeve, doğal dil işleme çıktılarının bağımsız bir karar mekanizması olarak değil, hekim değerlendirmesini destekleyen ve klinik iş akışına kontrollü biçimde entegre edilen bir bileşen olarak ele alınmasını önermektedir. Bu yaklaşım, teknik model çıktıları ile gerçek klinik kullanım arasındaki boşluğu görünür kılmayı ve güvenli uygulama için gerekli ara basamakları sistematik biçimde tanımlamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın, meme görüntüleme alanında geliştirilecek yapay zekâ destekli klinik karar sistemleri için teknik performansın ötesinde klinik güvenlik, genellenebilirlik ve sorumlu kullanım gerekliliklerini görünür kılması; özellikle düşük kaynaklı dillerde geliştirilecek gelecekteki çalışmalar için kavramsal bir yol haritası sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Klinik karar destek sistemleri, Doğal dil işleme, Meme görüntüleme, Yapay zekâ, Düşük kaynaklı diller

NATURAL LANGUAGE PROCESSING IN AI-SUPPORTED CLINICAL DECISION SUPPORT SYSTEMS: AN EVALUATION BASED ON BREAST IMAGING REPORTS

Seda YILDIRIM[1*], Erkan ÜLKER[2], Necdet POYRAZ[3]

[1]Lecturer, KTO Karatay University
[2]Prof. Dr., Konya Technical University
[3]Prof. Dr., Necmettin Erbakan University
[*]Corresponding author · E-mail: seda.yildirim@karatay.edu.tr · ORCID: 0000-0003-2944-6826

ABSTRACT

Digital transformation in healthcare requires clinical data not only to be stored electronically but also to be processed in ways that support clinical decision-making. Radiology reports contain important diagnostic findings and follow-up recommendations; however, they are predominantly produced as free text, which limits automated analysis and integration into clinical decision support systems. This study aims to evaluate how natural language processing and artificial intelligence methods can be used for clinical decision support in breast imaging reports and to classify these use cases within an integrated framework. The study is based on a structured conceptual synthesis of previously published review findings and selected recent studies in the field. The applications are examined across six main dimensions: report structuring and standardization, clinical information extraction, BI-RADS category classification, risk-based prioritization and triage, identification of follow-up recommendations, and clinician-supervised decision support. The evaluation indicates that natural language processing outputs should not be translated directly into clinical decisions without intermediate safeguards, including data curation, terminology standardization, model validation, explainability, and human oversight. In addition, strong technical performance in a single dataset does not necessarily ensure equivalent reliability across institutions, reporting styles, or patient populations; therefore, external validation, error analysis, and clinical context should be considered separately. In low-resource clinical languages such as Turkish, limited labeled data, inter-institutional variation in reporting practices, class imbalance, and the lack of external validation emerge as major barriers. Accordingly, the pathway from free-text reports to reliable clinical decisions is described through a five-stage integration framework consisting of data preparation, information extraction, clinical classification, decision recommendation, and expert validation. The proposed framework positions natural language processing outputs not as an autonomous decision mechanism but as a controlled component that supports clinicians and can be integrated into clinical workflows under expert supervision. The study is expected to clarify how artificial intelligence-supported clinical decision systems in breast imaging should be designed beyond technical performance by emphasizing clinical safety, generalizability, and responsible use. It may also provide a conceptual roadmap for future research on Turkish and other low-resource clinical languages and support the development of more transparent, interoperable, and clinically applicable decision support solutions.

Keywords: Clinical decision support systems, Natural language processing, Breast imaging, Artificial intelligence, Low-resource languages

BALKANLAR'DA TAŞA KAZINAN METİNLER: EVLİYA ÇELEBİ SEYAHATNÂMESİ'NDE TESELYA KİTABELERİ VE MANZUM TARİHLER

Selami TURAN
Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi
E-posta: selamituran@sdu.edu.tr · ORCID: 0000-0003-0888-1191

ÖZET

Osmanlı kitabeleri, mimarî yapıların inşa veya tamir tarihlerini belgeleyen epigrafik unsurlar olmanın ötesinde, klasik Türk şiirinin estetik anlayışını kamusal mekâna taşıyan edebî metinlerdir. 17. yüzyıl Osmanlı dünyasının coğrafî, sosyal ve kültürel hayatı hakkında kapsamlı bilgiler sunan Evliya Çelebi'nin on ciltlik Seyahatnâme'si ise, bu kitabelerin kayıt altına alınmasında eşsiz bir yere sahiptir. Müezzinliğinin yanı sıra bizzat hattatlık ve hakkâklık maharetine de sahip olan Evliya Çelebi, gezdiği şehirlerde uyguladığı "evsaf" şeması gereği binaların üzerindeki kitabeleri okumak ve metne aktarmak için özel bir çaba sarf etmiştir. Seyahatnâme, günümüze fizikî olarak ulaşmış yapıların yanı sıra, tarihsel süreç içerisinde savaşlar, tahribatlar veya imar faaliyetleri neticesinde ortadan kalkmış ya da nitelik değiştirmiş mimarî yapılara ait bu kitabeleri kayıt altına alması yönüyle son derece önemli bir kaynaktır. Bu bildiride, eserin 8. cildinde yer alan ve Osmanlı Teselya'sında yer alan (Yenişehir/Larissa, Tırhala/Trikala, Tırnova/Tyrnavos, Golos/Volos, Çatalca/Pharsala, Kardiçse/Karditsa) mimarî eserlerdeki kitabeler oluşturmaktadır. Bölgedeki cami, türbe ve çeşme gibi yapılara ait dört manzum ve üç mensur kitabe metin merkezli bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Çalışmada söz konusu Teselya bölgesindeki yerleşim yerlerine ait kitabeler, (Arapça, Farsça, Türkçe), yapı türü (dinî, sivil, askerî ve sosyal mimarî) ve metin biçimi (manzum ve mensur) kriterleri doğrultusunda sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bu sınıflandırma çerçevesinde manzum kitabeler, nazım şekli, vezin, kafiye, redif, ebced tekniği ve dua kalıpları yönünden; mensur kitabeler ise, dil özellikleri ve yapıların tarihî kimliğini belgelemedeki işlevleri bakımından incelenmiştir. Ayrıca Evliya Çelebi'nin kitabeleri seçme, metne aktarma ve yorumlama biçimi değerlendirilerek, onun şehirlerin mimarî ve kültürel hafızasını yazılı metin aracılığıyla muhafaza eden bilinçli bir müellif ve gözlemci kimliği üzerinde durulmaktadır. Teselya coğrafyasındaki Osmanlı kitabe ve tarih düşürme geleneğinin yeterince işlenmemiş olması, bu çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Bildiri, Osmanlı hâkimiyetinin sona ermesi ve bölgedeki fizikî tahribat ve kültürel dönüşümler neticesinde büyük ölçüde yok olan bu mimari metinlere dikkat çekerek, Seyahatnâme'nin kayıp Balkan mirasının ihyasındaki filolojik önemini gözler önüne sermeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Evliya Çelebi, Seyahatnâme, Teselya, Mensur Kitabeler, Manzum kitabeler, Tarih düşürme

TEXTS CARVED IN STONE IN THE BALKANS: THESSALIAN INSCRIPTIONS AND VERSIFIED CHRONOGRAMS IN EVLIYA ÇELEBI'S SEYAHATNÂME

Selami TURAN
Prof. Dr., Süleyman Demirel University
E-mail: selamituran@sdu.edu.tr · ORCID: 0000-0003-0888-1191

ABSTRACT

Ottoman inscriptions, beyond being epigraphic elements documenting the construction or restoration dates of architectural monuments, are literary texts that transport the aesthetic understanding of classical Turkish poetry into public space. Evliya Çelebi's ten-volume Seyahatnâme, offering comprehensive information on the geographical, social, and cultural life of the 17th-century Ottoman world, holds a unique place in recording these inscriptions. Possessing skills in calligraphy and stone engraving alongside his muezzinhood, Evliya Çelebi made a dedicated effort to read and transcribe the inscriptions on buildings in accordance with the descriptive (evsaf) framework he applied in the cities he visited. The Seyahatnâme is an exceptionally vital source for preserving these inscriptions belonging not only to surviving monuments but also to structures that have disappeared or altered due to wars, destruction, or urban renovation processes throughout history. This paper focuses on the inscriptions of architectural monuments located in Ottoman Thessaly (Larissa/Yenişehir, Trikala/Tırhala, Tyrnavos/Tırnova, Volos/Golos, Pharsala/Çatalca, Karditsa/Kardiçse) as recorded in the 8th volume of the work. Seven inscriptions (four in verse and three in prose) belonging to monuments such as mosques, mausoleums, and fountains in the region are examined through a text-centered approach. In this study, the inscriptions belonging to the settlements in the Thessaly region are categorized according to language (Arabic, Persian, Turkish), building type (religious, civic, military, and social architecture), and textual form (verse and prose). Within the framework of this classification, the verse inscriptions are analyzed in terms of verse form, meter (aruz), rhyme, verse-refrain (redif), chronogram techniques (abjad), and formulaic prayers; whereas the prose inscriptions are examined regarding their linguistic features and their function in documenting the historical identity of the structures. Furthermore, by evaluating Evliya Çelebi's methods of selecting, transcribing, and interpreting these inscriptions, emphasis is placed on his identity as a conscious author and observer who preserved the architectural and cultural memory of cities through written texts. The fact that the Ottoman epigraphic and chronogram-tradition in the Thessalian geography has not been sufficiently studied constitutes the original value of this research. By drawing attention to these architectural texts—largely lost as a result of the end of Ottoman rule, physical destruction, and cultural transformations in the region—this paper aims to demonstrate the philological significance of the Seyahatnâme in reclaiming the lost Balkan heritage. The fact that the Ottoman epigraphic and chronogram-tradition in the Thessalian geography has not been sufficiently studied constitutes the original value of this research. By drawing attention to these architectural texts—largely lost as a result of the end of Ottoman rule, physical destruction, and cultural transformations in the region—this paper aims to demonstrate the philological significance of the Seyahatnâme in reclaiming the lost Balkan heritage.

Keywords: Evliya Çelebi, Seyahatnâme, Thessaly, Prose inscriptions, Verse inscriptions, Chronogram

GASTRONOMİ, TARİH, KİMLİK VE JEOPOLİTİKA ARASINDAKİ İLİŞKİ: BALKAN ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK HARİTALANDIRMASI

Sena TOPAL[1*], İbrahim ARMUTOĞLU[2], Hakan YILMAZ[3]

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi
[2]Doktora Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
[3]Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: senatopal@anadolu.edu.tr · ORCID: 0009-0002-0362-5017

ÖZET

Bu çalışma, Balkan ülkeleri bağlamında gastronomi, kültürel miras ve turizm alanlarının bilimsel gelişimini bibliyometrik yöntemlerle incelemektedir. Araştırma verileri Web of Science veri tabanından 06.08.2026 tarihinde elde edilmiştir. Gastronomik kültür, kültürel miras, geleneksel mutfak ve Balkan ülkeleri ile ilgili anahtar terimler kullanılarak yapılan tarama sonucunda toplam 809 kayda ulaşılmış ve herhangi bir dışlama kriteri uygulanmaksızın tamamı analiz kapsamına dahil edilmiştir. Bu kapsayıcı yaklaşım, alanın zaman içindeki gelişim seyrinin bütünsel olarak ortaya konmasını amaçlamaktadır. Bulgular, alanın zaman içinde belirgin bir tematik dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. 2006-2012 yılları arasında çalışmalar zeytinyağı, obezite ve kalp-damar hastalıkları gibi sağlık odaklı konulara yoğunlaşırken, 2014-2018 döneminde yabani yenilebilir bitkiler ve etnobotanik temaları öne çıkmıştır. Bu geçiş, alanın başlangıçta tıp ve beslenme bilimleriyle daha yakın bir ilişki içinde konumlandığını, zamanla ise sosyal bilimler ve turizm çalışmalarına doğru evrildiğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. 2020 sonrasında ise gastronomik turizm, kültürel miras, otantiklik ve sürdürülebilir turizm gibi kavramlar literatürde baskın hale gelmiştir. Tematik harita analizi, gıda, turizm ve gastronominin temel temalar kategorisinde; etnobotanik, sebzeler ve kültürel mirasın ise merkezi konumda yer aldığını ortaya koymaktadır. Antioksidan aktivite gibi konuların ise niş temalar arasında kaldığı, dolayısıyla alanın ana gündemini oluşturmadığı görülmektedir. Kelime birlikte kullanım ağı analizinde, gıda, gastronomi ve turizm kavramlarının literatürün en yoğun kümesini oluşturduğu ve bu kümenin otantiklik, kültürel miras ile deneyimler gibi kavramlarla güçlü bağlantılar kurduğu belirlenmiştir. Geleneksel gıda ve kalite temalarının sürdürülebilirlik ve tüketici davranışlarıyla ilişkili ayrı bir küme oluşturduğu; etnobotanik temasının ise bitkiler ve antimikrobiyal aktivite ile bağımsız, kendi içinde tutarlı bir küme meydana getirdiği tespit edilmiştir. Bu kümelenme yapısı, alanın tek bir disiplin etrafında değil, sağlık bilimleri, sosyal bilimler ve turizm çalışmalarının kesişiminde çok boyutlu bir şekilde şekillendiğine işaret etmektedir. Sonuç olarak bu çalışma, gastronomi ve kültürel miras alanının Balkan coğrafyasında sağlık odaklı çalışmalardan turizm ve kimlik temelli çalışmalara doğru evrildiğini, bu dönüşümün hem tematik hem de kavramsal düzeyde izlenebilir olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, gelecekte yapılacak çalışmalar için özellikle gastronomik turizm ve kültürel miras etkileşimine odaklanan araştırma boşluklarının belirlenmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Kültürel miras, Bibliyometrik analiz, Balkan ülkeleri

THE RELATIONSHIP BETWEEN GASTRONOMY, HISTORY, IDENTITY, AND GEOPOLITICS: A BIBLIOMETRIC MAPPING OF BALKAN STUDIES

Sena TOPAL[1*], İbrahim ARMUTOĞLU[2], Hakan YILMAZ[3]

[1]Master's Student, Anadolu University
[2]PhD Student, Eskişehir Osmangazi University
[3]Prof. Dr., Anadolu University
[*]Corresponding author · E-mail: senatopal@anadolu.edu.tr · ORCID: 0009-0002-0362-5017

ABSTRACT

This study examines the scientific development of gastronomy, cultural heritage, and tourism in the context of Balkan countries using bibliometric methods. The research data were obtained from the Web of Science database on 06.08.2026. Using key terms related to gastronomic culture, cultural heritage, traditional cuisine, and Balkan countries, a total of 809 records were identified and all were included in the analysis without applying any exclusion criteria. This inclusive approach aims to present a holistic view of the field's developmental trajectory over time. The findings reveal that the field has undergone a distinct thematic transformation over time. Between 2006 and 2012, studies concentrated on health-oriented topics such as olive oil, obesity, and cardiovascular diseases, while the 2014-2018 period saw the emergence of themes related to wild edible plants and ethnobotany. This shift is notable in that it shows the field initially positioned closer to medicine and nutritional sciences, gradually evolving toward social sciences and tourism studies. After 2020, concepts such as gastronomic tourism, cultural heritage, authenticity, and sustainable tourism became dominant in the literature. Thematic map analysis shows that food, tourism, and gastronomy occupy the category of motor themes, while ethnobotany, vegetables, and cultural heritage hold a central position. Topics such as antioxidant activity, on the other hand, remain among the niche themes, indicating that they do not constitute the field's main agenda. Co-word network analysis determined that the concepts of food, gastronomy, and tourism form the densest cluster in the literature, with strong connections to concepts such as authenticity, cultural heritage, and experiences. It was found that traditional food and quality themes form a separate cluster associated with sustainability and consumer behavior, while the ethnobotany theme forms an independent, internally coherent cluster related to plants and antimicrobial activity. This clustering structure indicates that the field is shaped in a multidimensional manner at the intersection of health sciences, social sciences, and tourism studies, rather than around a single discipline. In conclusion, this study demonstrates that the field of gastronomy and cultural heritage in the Balkan geography has evolved from health-focused studies toward tourism- and identity-based studies, and that this transformation can be traced at both thematic and conceptual levels. The findings obtained may contribute to identifying research gaps for future studies, particularly those focusing on the interaction between gastronomic tourism and cultural heritage.

Keywords: Gastronomy, Cultural heritage, Bibliometric analysis, Balkan countries

GÖKYÜZÜ GÖZLEM ETKİNLİKLERİNİN ASTROTURİZM VE KIRSAL KALKINMA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: DENİZLİ BEYAĞAÇ TOPUKLU YAYLASI

Serkan BERTAN

Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi
E-posta: sbertan@pau.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9424-5011

ÖZET

Bu çalışmada, Denizli Beyağaç Topuklu Yaylası gökyüzü gözlem etkinlikleri, astroturizm ve kırsal kalkınma açısından değerlendirilmiştir. Beyağaç Topuklu Yaylası Gökyüzü Gözlem Etkinliğinin yalnızca bir astronomi etkinliği olarak değil; gastronomi turizmi, doğa temelli turizm ve astroturizmin kesiştiği çok boyutlu bir etkinliktir. Özellikle şehir dışından gelen katılımcıların yüksek oranı, aile katılımı, tekrar katılım eğilimi ve sosyal medyanın bilgi kaynağı olarak güçlü konumu, etkinliğin gelecekte destinasyon markalaşması ve Beyağaç'ın astroturizm destinasyonu olarak geliştirilmesi açısından önemli bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Beyağaç Topuklu Yaylası Gökyüzü Gözlem Etkinliğinin katılımcılar üzerindeki en belirgin etkisinin bireysel seyahat tercihlerinden ziyade astroturizmin yerel kalkınma, ekonomik fayda, destinasyon tanıtımı ve karanlık gökyüzünün korunmasına ilişkin algılarında ortaya çıktığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle etkinlik, astroturizmin yöre açısından sağlayabileceği kolektif ve destinasyon temelli faydalara ilişkin farkındalıklarını artırmış görünmektedir. Bu açıdan Topuklu Yaylası'nda gerçekleştirilen gökyüzü gözlem etkinliğinin yalnızca astronomi temelli bir etkinlik değil, aynı zamanda kırsal kalkınma, destinasyon markalaşması, gastronomi turizmi ve karanlık gökyüzünün korunması açısından önemli bir turizm potansiyeli taşımaktadır. Araştırma sonucunda Beyağaç Topuklu Yaylası Gökyüzü Gözlem Etkinliğinin farklı demografik gruplara hitap eden, aile ve arkadaş gruplarıyla katılımın yaygın olduğu ve Denizli dışından da ziyaretçi çekebilen bir etkinliktir. Katılım kararının büyük ölçüde bireysel olarak verilmesine karşın deneyimin ağırlıklı olarak sosyal gruplarla paylaşılması, astroturizmin bireysel ilgi ile sosyal deneyimi bir araya getiren bir turizm türü olduğunu göstermektedir. Etkinlik öncesi ve sonrası değerlendirmeler genel olarak birlikte ele alındığında, etkinlik sonrasında astroturizmin geliştirilmesi, yerel ekonomiye katkısı, ekonomik çeşitlenme, destinasyonun gelişmesi ve tanıtılması ile karanlık gökyüzü parkı oluşturulmasına ilişkin değerlendirmelerin olumlu yönde geliştiği görülmektedir. Bu durum, gökyüzü gözlem etkinliklerinin katılımcılarda yalnızca astronomiye yönelik bir deneyim oluşturmadığını, aynı zamanda astroturizmin destinasyon açısından sağlayabileceği ekonomik ve sosyal faydalara yönelik farkındalık oluşturma potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Topuklu Yaylası'nda gerçekleştirilen gökyüzü gözlem etkinliklerinin düzenli biçimde sürdürülmesi; etkinliğin aileler ve çocuklara yönelik bilimsel ve eğitsel faaliyetlerle zenginleştirilmesi; yöresel gastronomi, yerel ürünler, doğa ve kırsal turizm faaliyetleriyle bütünleştirilmelidir Ayrıca sosyal medya başta olmak üzere dijital tanıtım çalışmalarının güçlendirilmesi ve şehir dışından gelen ziyaretçilerin bölgede daha uzun süre kalmasını sağlayacak turistik ürün ve rotaların geliştirilmesi yararlı olacaktır. Topuklu Yaylası'nın karanlık gökyüzü değerlerinin korunmasına yönelik çalışmaların sürdürülmesi ve karanlık gökyüzü parkı sertifikasyon süreci tamamlanmalıdır. Bu süreçte ışık kirliliğinin kontrolü, doğal çevrenin korunması ve yerel paydaşların sürece katılımı birlikte ele alınmalıdır. Beyağaç Topuklu Yaylası, gökyüzü gözlem etkinlikleri aracılığıyla Denizli ve çevresi açısından önemli bir astroturizm destinasyonudur. Bu potansiyelin sürdürülebilir biçimde değerlendirilmesi, bölgenin tanıtımına, turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesine ve yerel ekonomik gelişmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Topuklu Yaylası, Gökyüzü Gözlem, Kırsal Kalkınma, Astroturizm, Beyağaç, Denizli

EVALUATION OF SKY OBSERVATION EVENTS IN TERMS OF ASTROTOURISM AND RURAL DEVELOPMENT: DENIZLI BEYAĞAÇ TOPUKLU PLATEAU

Serkan BERTAN

Prof. Dr., Pamukkale University
E-mail: sbertan@pau.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9424-5011

ABSTRACT

This study evaluated the sky observation events held at Topuklu Plateau in Beyağaç, Denizli, in terms of astrotourism and rural development. The Beyağaç Topuklu Plateau Sky Observation Event is more than an astronomy event; it is a multidimensional event at the intersection of gastronomy tourism, nature-based tourism, and astrotourism. In particular, the high proportion of participants from outside the province, family participation, the tendency to participate again, and the prominent role of social media as an information source indicate that the event holds considerable potential for destination branding and the development of Beyağaç as an astrotourism destination. The findings suggest that the event's most pronounced influence on participants concerns their perceptions of astrotourism's contributions to local development, economic benefits, destination promotion, and dark-sky conservation, rather than their individual travel preferences. In other words, the event appears to have increased participants' awareness of the collective and destination-level benefits that astrotourism could bring to the local area. From this perspective, the sky observation event held at Topuklu Plateau offers significant tourism potential, extending beyond astronomy to encompass rural development, destination branding, gastronomy tourism, and dark-sky conservation.The findings indicate that the Beyağaç Topuklu Plateau Sky Observation Event appeals to diverse demographic groups, attracts substantial participation from families and groups of friends, and draws visitors from outside Denizli. Although the decision to participate is largely made individually, the experience is predominantly shared within social groups, suggesting that astrotourism combines individual interests with social experiences. Taken together, the pre- and post-event assessments reveal positive changes in participants' perceptions of astrotourism development, its contribution to the local economy, economic diversification, destination development and promotion, and the establishment of a dark-sky park. These findings suggest that sky observation events not only provide participants with an astronomy-related experience but also have the potential to raise awareness of the economic and social benefits that astrotourism can offer a destination. Based on these findings, sky observation events at Topuklu Plateau should be held regularly, enriched with scientific and educational activities for families and children, and integrated with local gastronomy, local products, and nature-based and rural tourism activities. Strengthening digital promotion, particularly through social media, and developing tourism products and routes that encourage visitors from outside the province to extend their stays would also be beneficial. Efforts to preserve the dark skies of Topuklu Plateau should continue, and the dark-sky park certification process should be completed. This process should jointly address light pollution control, conservation of the natural environment, and local stakeholder participation. Through its sky observation events, Beyağaç Topuklu Plateau serves as an important astrotourism destination for Denizli and the surrounding region. Developing this potential sustainably could contribute to regional promotion, the diversification of tourism products, and local economic development.

Keywords: Topuklu Plateau, Sky Observation, Rural Development, Astrotourism, Beyağaç, Denizli

SAKİN ŞEHİR ÇAMELİ TURİZM POTANSİYELİNE YÖNELİK ALGI

Serkan BERTAN

Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Turizm Fakültesi
E-posta: sbertan@pau.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9424-5011

ÖZET

Bu çalışmada, Denizli ilinde bulunan Sakin Şehir Çameli turizm potansiyeline yönelik algı incelenmiştir. Yöre halkı turizme güçlü biçimde destek vermekte, fakat turizm planlamasına ve projelere katılım belirgin biçimde düşük olduğu, katılımcılar ekonomik ve sosyo-kültürel faydaları yüksek, çevresel ve sosyal maliyetleri düşüktür. Sakin Şehir Çameli ilçesinin en güçlü yönü doğa, temiz hava ve serin yayla iklimi olarak vurgulanmakta, sakin şehir unvanı, yayla, yamaç paraşütü ve gastronomi turizmi diğer güçlü yanları olarak ortaya çıkmıştır. Sakin Şehir olan Çameli turizminde Çameli–Fethiye yolu, tanıtım ve konaklama eksikliği öne çıkan sorunlardır. Çameli, bir doğa ve yayla destinasyonu olarak gelişebilecek, ancak bunun hem yatırımlarla hem de yerel katılımın genişletilmesine bağlı olduğunu ortaya çıkmıştır. En yüksek katılım, turizmin daha çok yatırım sağlayacağı, ilçede turizmin geliştirilmesinin desteklenmesi ve turizmin iş fırsatı yaratacağı ifadelerindedir. Katılımcıların büyük bir coğunluğu çok turist kazanmaya yönelik yeni girişimlere karşı olmadığını belirtmiştir. Buna karşın turizmin "bölge ekonomisini destekleyen en önemli endüstri" olduğu görüşüne katılanlar fazladır. Maliyet algısında en belirgin kaygı, katılımcıların yarısından fazlasının turizmin ürün fiyatlarını artıracağını düşünmektedir. Gürültü ve trafik karmaşası ve doğal çevreye zarar ifadelerine ise çoğunluk katılmamaktadır. Katılımcıların büyük bir oranı ilçede turizmin geliştirilmesini desteklemektedir. Çameli ilçesinin en önemli turizm potansiyelini doğa/eko turizmi, yayla turizmi, yamaç paraşütü, bisiklet rotaları, dağ yürüyüşü, trekking, ekoturizm, gastronomi, hava sporları, agroturizm, spor, dağcılık ve bisiklet izlemektedir. Çameli ilçesinde doğal çevre, sakin şehir olması, yaylalar, yamaç paraşütü, yöresel ürünler güçlü yönler, ulaşım, tanıtım, konaklama azlığı, ise zayıf yönler olarak algılanmaktadır. Çameli–Fethiye yolu mesafeden çok yolun niteliğindedir: Tanıtım ve konaklama işletmelerinin azlığı diğer başlıca sorunlardır. Maliyet algısının düşüklüğü ise ilçenin henüz yoğun ziyaretçi almamasıyla açıklanabilir. Katılımcıların en belirgin kaygısının fiyat artışı olması, turizm büyüdükçe yerel halkın hayat pahalılığı konusunda hassas olacağına işaret etmektedir. Gastronomi turizmi potansiyeli açısından önemli avantajlar bulunmaktadır. Zengin mutfak envanteri, Cittaslow'un eko-gastronomi ilkesiyle doğrudan örtüşmektedir. Ancak mutfak mirasının önemli bir bölümünün henüz turizm ürününe dönüşmediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sakin Şehir, Çameli, Denizli

PERCEPTIONS OF THE TOURISM POTENTIAL OF ÇAMELİ AS A CITTASLOW DESTINATION

Serkan BERTAN

Prof. Dr., Pamukkale University, Faculty of Tourism
E-mail: sbertan@pau.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9424-5011

ABSTRACT

This study examined perceptions of the tourism potential of Çameli, a Cittaslow district in Denizli Province, Türkiye. Local residents strongly support tourism; however, their participation in tourism planning and projects is notably low. Participants perceive substantial economic and sociocultural benefits and relatively low environmental and social costs. Nature, clean air, and a cool highland climate are identified as Çameli's greatest strengths, while its Cittaslow designation and potential for highland tourism, paragliding, and gastronomy tourism represent additional assets. The condition of the Çameli–Fethiye road, insufficient promotion, and limited accommodation are the principal challenges facing tourism development. The findings suggest that Çameli could develop as a nature-based and highland tourism destination, although this depends on both investment and broader local participation. The statements receiving the highest levels of agreement concern tourism's potential to attract further investment, support for tourism development in the district, and the creation of employment opportunities. A large majority of participants indicate that they do not oppose new initiatives aimed at attracting more tourists. Many also agree that tourism is "the most important industry supporting the local economy." Regarding perceived costs, the most prominent concern is rising prices, with more than half of the participants believing that tourism will increase the prices of goods. However, most disagree that tourism will cause noise, traffic congestion, or damage to the natural environment. A substantial proportion of participants support tourism development in the district. Nature-based tourism and ecotourism are identified as Çameli's foremost tourism opportunities, alongside highland tourism, paragliding, cycling routes, hiking, trekking, gastronomy, air sports, agritourism, sports tourism, and mountaineering. The natural environment, Cittaslow designation, highlands, paragliding opportunities, and local products are perceived as strengths, whereas transport, insufficient promotion, and limited accommodation are considered weaknesses. Concerns about the Çameli–Fethiye road relate primarily to road quality rather than distance. Inadequate promotion and the small number of accommodation establishments are other major challenges. The low level of perceived costs may be explained by the district's currently limited visitor numbers. The prominence of concerns about price increases suggests that residents may become increasingly sensitive to the cost of living as tourism expands. Çameli also possesses considerable advantages for gastronomy tourism. Its rich culinary heritage aligns directly with the Cittaslow principle of eco-gastronomy. Nevertheless, a substantial part of this heritage has yet to be developed into tourism products.

Keywords: Cittaslow, Çameli, Denizli

ŞAMAHI'DAN DOĞAN GÜNEŞ – SEYİD AZİM ŞİRVANİ

Sevda Aydin AGHAYEVA
Öğr. Gör., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
E-posta: seva.ava.175@mail.ru · ORCID: 0000-0002-5615-6923

ÖZET

19 yüzyıl Azerbaycan edebiyatının ve aydınlanma hareketinin en önde gelen temsilcilerinden biri olan Seyid Azim Şirvani (1835–1888), Doğu klasik şiir geleneğini yüksek bir sanat seviyesinde devam ettirirken aynı zamanda milli maarifçilik fikirlerinin öncüsü olmuştur. Şirvani'nin edebi mirası zengin bir çeşitlilik arz etmekte olup lirik, hicivsel ve didaktik üslupları ustalıkla bir araya getirmektedir. Müellifin sanatsal mirası biri Azerbaycan Türkçesinde, diğeri ise Farsça olmak üzere iki büyük divandan teşekkül etmektedir. Eserlerinde Sadi, Hafız ve Muhammed Fuzuli gibi Doğu edebiyatının büyük ustalarının şiirlerine nazireler yazmış ve çeviriler yapmıştır. Şairin zengin yaratıcılığı; gazel, kaside, rübai, kıta, müstezat ve muhammes gibi geleneksel türleri Fuzuli edebi mektebinin estetik incelikleriyle harmanlamıştır. Özellikle lirik gazellerinde hayata bağlılık, insani sevgi, iyimserlik ve manevi güzellikler temel temayı oluşturmaktadır. Bununla birlikte şairin sanatı yalnızca lirik duygularla sınırlı kalmamış, yaşadığı dönemin sosyo-politik gerçekliklerine ve toplumun gerilemesine karşı güçlü bir mücadele aracı haline gelmiştir. Şirvani'nin edebi faaliyetlerinin ikinci ve en belirleyici aşaması, 'Ekinci' gazetesinin etkisiyle şekillenmiştir. Bu dönemde realizm onun yaratıcılığının ana çizgisi haline gelmiş; hiciv ve didaktik türdeki eserleriyle halkın cehaletten kurtulmasını hedeflemiştir. Gerçekçi hicivlerinde toplumdaki haksızlıkları, rüşveti, yozlaşmış zümreleri ve taassubu cesurca eleştirmiştir. Didaktik manzumelerinde ve temsillerinde ise vatan sevgisi, ahlaki olgunluk ve bilim öğrenme idealleri-ni yüceltmiştir. Seyid Azim Şirvani sadece büyük bir edip değil, aynı zamanda Azerbaycan eğitim tarihinde derin izler bırakan yenilikçi bir pedagogdur. Anadilde modern eğitimin önemini kavrayan mütefekkir, Şamahı'da yeni usullü bir mektep açarak çocukların çağdaş bilimlerle yetişmesine öncülük etmiştir. Ders kitaplarının eksikliğini gidermek maksadıyla 1878 yılında 'Rabiül-Etfal' ve 1883 yılında 'Tacül-Kütüb' adlı eğitici ders kitaplarını kaleme almıştır. 1877 yılından itibaren Şamahı şehir okulunda Türkçe ve din dersleri öğretmenliği yapmış, her türlü siyasi baskıya ve haksızlığa rağmen aydınlanma meşalesini taşımıştır. Günümüzde Seyid Azim Şirvani'nin doğumunun 190. yıldönümünün kutlanması, onun ortaya koyduğu maarifçi vizyonun ve edebi mirasının bağımsız Azerbaycan için taşıdığı değeri teyit etmektedir. Bu bildiri, Şirvani'nin şair, düşünür ve pedagog kimliğini metinler ışığında kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Seyid Azim Şirvani, Klasik şiir, Aydınlanma, Hiciv, Yeni üslup okulu

THE SUN RISING FROM SHAMAKHI – SEYID AZIM SHIRVANI

Sevda Aydin AGHAYEVA
Lecturer, Azerbaijan State Pedagogical University
E-mail: seva.ava.175@mail.ru · ORCID: 0000-0002-5615-6923

ABSTRACT

Seyid Azim Shirvani (1835–1888), one of the most prominent representatives of nineteenth-century Azerbaijani literature and social thought, successfully maintained the profound traditions of Eastern classical poetry while pioneering modern enlightenment ideas. Shirvani's multifaceted literary heritage skillfully harmonized lyrical, satirical, and didactic styles, serving both the pursuit of spiritual perfection and the socio-cultural progress of society. The author's artistic legacy is preserved in two voluminous collections written in Azerbaijani Turkish and Persian. Continuing and enriching the traditions of the classical Fuzuli literary school, Shirvani composed distinguished works in genres such as ghazal, qasida, rubai, qita, mukhammas, and mustazad. The central theme of his lyrical poetry is human love, which he depicted as a transcendent source of moral harmony, optimism, and spiritual elevation. However, his literary journey was not confined to lyrical romanticism. The second and highly transformative phase of Shirvani's creative career was profoundly shaped by his collaboration with 'Akinchi' (Akinçi), the first national newspaper. During this period, realism became the dominant vector of his writing. Through his courageous, realistic satires, Shirvani rigorously criticized the social ills of his era, including ignorance, religious fanaticism, superstition, and administrative corruption. In his moral and didactic poems, stories, and fables, he actively propagated humanistic values, patriotism, reason, and social advancement, seeking to awaken national consciousness and cultivate moral uprightness among the people. Beyond his outstanding poetry, Seyid Azim Shirvani was an innovative pedagogue who left an enduring legacy in the history of Azerbaijani education. Recognizing the crucial need for modern education in the native tongue, he established a progressive new-method school in Shamakhi. To resolve the critical shortage of educational literature, he authored pioneering textbooks, completing 'Rabiul-Atfar' (Spring of the Children) in 1878 and 'Tajul-Kitab' (Crown of Books) in 1883. Appointed as a teacher at the Shamakhi city school in 1877, he dedicated his life to teaching despite unjust political persecution. Today, marked by the official celebration of his 190th anniversary, Shirvani's enlightening legacy retains vital relevance for contemporary society. This paper comprehensively examines Shirvani's integral contributions as a classical master, reformer, and educator.

Keywords: Seyid Azim Shirvani, Classical poetry, Enlightenment, Satire, New-method school

SARAYBOSNA KÜTÜPHANESİNDE MUHAFAZA EDİLEN AZERBAYCAN'IN YAZILI MİRASI: METİNŞÜNASLIK TAHLİLİ

Sevinc BAYRAMOVA

Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Muhammed Fuzuli Adına El Yazmaları Enstitüsü
E-posta: sevincbhramqizi@gmail.com · ORCID: 0000-0001-5211-6898

ÖZET

II Uluslararası Anadolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu'nun "Değişen Dünyada Balkanlar" temasına uygun olarak hazırlanan bu araştırma, Azerbaycan ve Balkan bilim tarihi arasındaki kadim entellektüel köprüleri incelemektedir. Orta Çağ'da İslam medeniyet coğrafyasının ortak entellektüel mekânında, Azerbaycan'ın klasik bilim merkezlerinden (Tebriz, Urmiye, Şirvan ve Karabağ) yetişen düşünürlerin eserleri geniş bir coğrafyaya, özellikle Balkan Yarımadası'na ve Bosna-Hersek sınırları içindeki kültür merkezlerine yayılmıştır. Yerel fonlarda, öncelikli olarak Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi'nde muhafaza edilen şarkiyat el yazmaları, bu ilişkilerin incelenmesinde istisnai bir öneme sahiptir. Araştırmanın temel nesnesini, Saraybosna fonlarında nüshaları korunan Azerbaycanlı âlimlerin ilmi risaleleri oluşturmaktadır. Eserler tarihi ve coğrafi prensiplere göre şu şekilde gruplandırılmıştır: 1. Karabağ bölgesi: Ahmed bin Hasan Karabağı, Muhammed bin Muhyiddin Karabağı ve Yusif bin Muhammed Han Karabağı. Mantık, kelâm ve tıbba dair bu risaleler Balkanlara Osmanlı dönemi medrese müfredatı vasıtasıyla getirilmiştir. 2. Şirvan ve Kuzey Azerbaycan: Davud Şirvani, Ahmed Berdaî, Muhammed bin Cemaleddin bin Ramazan Şirvani, Muhammed Emin Sadraddin Şirvani ve Mesud Şirvani Rumi. Koleksiyonlarda felsefe, dilbilgisi ve tefsir alanlarına ait eserler mevcuttur. 3. Güney Azerbaycan ve diğer bölgeler: Ahmed et-Tebrizi, İshak ez-Zencani, Muhammed Erdebili, Nasrullah el-Xalxali, Siraceddin Urmevi ve Hatib Tebrizi. Hatib Tebrizi'nin "Şerhu'l-Muallakâti's-seb'a" eseri ile Siraceddin Urmevi'nin mantık ve felsefe ilminin zirvesi kabul edilen "Matâli'u'l-envâr fî metâriği'l-efkâr" risalesi Balkan hazinelerinde korunmaktadır. 4. İslam dünyası ölçeğindeki düşünürler: Nasîrüddin Tûsî'nin matematik, astronomi ve etik alanındaki "Tehrîru'l-Üklîd", "Ahlâk-ı Nâsırî", mantığa dair "Esâsü'l-İktibâs" eserleri ile Şihâbüddin Sühreverdî'nin işrakilik felsefesinin temeli olan "Hikmetü'l-İşrâk" risaleleri koleksiyonun en değerli incilerindendir. Filolojik açıdan Saraybosna kütüphanelerinin el yazması kataloglarının tahlili, bu temel eserlerin Osmanlı döneminde Balkanlardaki bilim ve eğitim ortamının temel direğini teşkil ettiğini göstermektedir. Karabağ, Şirvan, Tebriz ve Urmiye âlimlerinin eser nüshalarının bu coğrafyada tespit edilmesi, Azerbaycan entellektüel muhitinin etki sahasının Balkanlara kadar uzandığını kanıtlamaktadır. Nüshaların ekseriyetinin müellif otografı olmayıp Osmanlı döneminde Balkan kâtipleri, yerli âlimler veya bölgeden geçen seyyah öğrenciler tarafından istinsah edilmesi; metinlerin yayılma alanını, kâtip özelliklerini ve aktarım geleneklerini mukayeseli olarak incelemek adına eşsiz bir araştırma tabanı yaratmaktadır. Sonuç itibarıyla bu araştırma, Azerbaycanlı yazarların eserlerini bilimsel dolaşıma sokmakla kalmamakta, aynı zamanda Balkanlar ile Azerbaycan arasında tarihi olarak var olmuş ilmi ve kültürel entegrasyonu gün yüzüne çıkarmakta ve Orta Çağ yazılı mirasımızın gelecek nesillere aktarılmasına mühüm bir akademik katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metinşünaslık, Saraybosna, El Yazmaları, Azerbaycan Âlimleri, Balkanlar

THE WRITTEN HERITAGE OF AZERBAIJAN PRESERVED IN THE SARAJEVO LIBRARY: A PHILOLOGICAL ANALYSIS

Sevinc BAYRAMOVA

Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Muhammad Fuzuli Institute of Manuscripts
E-mail: sevincbhramqizi@gmail.com · ORCID: 0000-0001-5211-6898

ABSTRACT

Prepared in full compliance with the theme of the II International Anatolian Academic Studies Symposium, "The Balkans in a Changing World," this research explores the ancient intellectual bridges between Azerbaijani and Balkan science. During the Middle Ages, within the shared cultural space of the Islamic world, works by scholars from classical Azerbaijani centers—Tabriz, Urmia, Shirvan, and Karabakh—spread widely, reaching the Balkan Peninsula, particularly Bosnia and Herzegovina. Oriental manuscript collections preserved locally, primarily in the Gazi Husrev-beg Library in Sarajevo, are exceptionally important for studying these historical relations. The primary object of research consists of scientific treatises by Azerbaijani scholars preserved in Sarajevo foundations, grouped historically and geographically: 1. Karabakh Region: Treatises on logic, theology, and medicine by Ahmad ibn Hasan Karabaghi, Muhammad bin Muhyiddin Karabaghi, and Yusif bin Muhammad Khan Karabaghi, which reached the Balkans via Ottoman-era madrasah curricula. 2. Shirvan and Northern Azerbaijan: Works on philosophy, grammar, and exegesis by Davud Shirvani, Ahmad Barda'i, Muhammad bin Jamaladdin bin Ramazan Shirvani, Muhammad Amin Sadraddin Shirvani, and Masud Shirvani Rumi. 3. Southern Azerbaijan and Other Regions: Texts by Ahmad al-Tabrizi, Ishaq al-Zanjani, Muhammad Ardabili, Nasrullah al-Xalxali, Sirajaddin Urmawi, and Khatib Tabrizi. Notable examples include Khatib Tabrizi's "Sharh al-Mu'allaqat al-Sab'a" on Arabic literature and Sirajaddin Urmawi's prominent logic treatise, "Matali al-anwar fi matariq al-afkar." 4. Global Islamic Thinkers: Foundational works such as Nasir al-Din Tusi's treatises on mathematics, astronomy, and logic ("Tahrir al-Uqlid," "Akhlaq-i Nasiri," "Asas al-Iktibas"), and Shihab al-Din Suhrawardi's illuminationist philosophy text, "Hikmat al-Ishraq." Philological analysis of Sarajevo manuscript catalogs reveals that these texts formed the backbone of the Balkan scientific and educational environment under the Ottoman Empire, proving the extensive reach of Azerbaijani intellectual influence. Furthermore, because the majority of these manuscripts are not author autographs but copies made by Balkan scribes, local scholars, or traveling students, they provide a unique research base for comparing text distribution ranges, scribe handwriting characteristics, and transmission traditions. In conclusion, this research introduces valuable works of Azerbaijani authors into scientific circulation while shedding light on the historical scientific and cultural integration between the Balkans and Azerbaijan, making a significant academic contribution to preserving, classifying, and transmitting medieval written heritage to future generations.

Keywords: Philology, Sarajevo, Manuscripts, Azerbaijani Scholars, The Balkans

KİTABİ-DEDE KORKUT" DESTANININ MİTOLOJİK-FELSEFİ DÜŞÜNCE SİSTEMİNDE KADININ SOSYAL-KOZMOGONİK FONKSİYONU

Sevinc QASIMOVA

Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü, Bakü
E-posta: sevinccqasimova@gmail.com · ORCID: 0009-0004-4770-8791

ÖZET

Kadim Oğuz destanının muhteşem bir kaynağı olan "Kitabi-Dede Korkut" destanı, Oğuz toplumunun sosyal yapısının neredeyse tüm katmanlarını yansıtan karakterler bakımından oldukça zengindir. Bunlar arasında kadınların özel bir yeri vardır. "Ana hakkının Tanrı hakkı" olarak kabul edildiği Oğuz toplumunda kadınlar müstesna bir konuma sahip olmuş; Oğuz elinin gelişmesinde hem bir anne hem de sosyal statü sahibi bireyler olarak yakından yer almışlardır. Destanda kadınların Oğuz elinin siyasi yönetimindeki doğrudan rolüne rastlanmamaktadır. Ancak destanda onların sosyal çatışmaların çözümünde bazen belirleyici bir role sahip olduklarını görmekteyiz. Söz konusu rollerin incelenmesi, destandaki kadın karakterlerin sosyal çatışmaların ortadan kaldırılmasında kurucu/belirleyici figürler olarak ortaya çıkmasının mitolojik-görsel (edebi) temelleri olduğunu göstermektedir. Kadınların sosyal ilişkiler sistemindeki bu rolü, Oğuzların mitolojik düşünce modelinde kadın karakterlerin kozmogonik (evren yaratan) bir fonksiyonun taşıyıcıları olmasıyla bağlantılıdır. Bu çalışmada, kadın karakterlerin sosyal-kozmogonik fonksiyonunun mitolojik-edebi semantiği, Dirse Han'ın hatunu ve Bekil Bey'in hatunu karakterleri özelinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kitabi-Dede Korkut, Oğuz destanı, Mitolojik-edebi felsefe, Kadın karakterler, Sosyal-kozmogonik fonksiyon

AZERBAYCAN ÜRFAN EDEBİYATININ SONUNCU ÜSTADI

Seyyar BAYAT (MEMMEDOV)

Baş Bilimsel Araştırmacı, Cemşit Nahçıvanski Müzesi, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti, Azerbaycan
E-posta: seyyar4783@gmail.com · ORCID: 0009-0001-7568-4422

ÖZET

Azerbaycan dramaturjisinde, felsefi fikir tarihinde Hüseyn Cavid ismi ile yeni bir sayfa açan ve farklı mezmunlu sayısız eserlerini bir-birinin ardınca okucularına sunan sanatkar bir asrdan fazla zamanda her kesin manevi ihtiyacını ödeyecek irsin maellifine çevrilip. Hüseyn Cavid XX asr Azerbaycan mütereqqi romantizminin banilerindendir. Janr ve forma bakımından zengin olan Hüseyn Cavid sanatının esasında lirik şiirleri, lirik-epik, epik poemaları, dramaları durmaktadır. O, Azerbaycan edebiyatında ilk menzum facie ve dramaların müellifidir. Hüseyn Cavid Azerbaycan edebiyatının söz ve düşünce zadeganıdır. Dahili liyaketi sanat idealine son derece uyğunlaşmışdı. Belki de, bu sanat ideali onun dahili liyaketini yıllar, on yıllar boyunca formalaşdırmıştı. Azerbaycan yaradıcı fikri süni mısralar telatümünde boğulduğu bir zamanda hayatı bahasına da olsa, Cavid öz sanat idealine hain çıkmadı, onu satmadı. Güzellik ve sevgi şairi idi, öyle de kaldı. Hüseyn Cavid beşer medeniyyetinin nadir simalarındandır. O, benzersiz gök adamı gibi kıymetini almıştır. Onun eserlerinde göğe yükselmek, kamilleşmek, insaniliye yetmek nidaları ümumbeşeri çağırıştır. Hüseyn Cavid ürfan şairi Nesimi gibi yaşadığı zamana, mühite sığmıyordı. Onunla toplum arasında yerle gök kadar fark vardı. O, yerdekilerin kurtuluşu için çalışan gök adamı idi. Onun eserleri, qehremanları bunu gösterir. Hüseyn Cavidin felsefi ve tarihi facieleri, aile-meişet dramaları üslub, yazı edası, forma yeniliyi bakımından Azerbaycan dramaturgisinde yeni bir dönem yaratdığı gibi, milli tiyatro medeniyyetinin inkişafına küvvetli tesir etmiş, "Cavid teatrı" gibi nitelendirilmiştir. Dramaturgisinde devrin ümumbeşeri, böyük ictimai-siyasi ve medeni ehemiyete malik problemleri ele alınmıştır. Azerbaycan edebiyatında ilk menzum facie olan "Şeyh Senan" eserinde xalqları bir-birine kovuşdurmak için ümumbeşeri din ideolojisini ortaya koymuştur. Dünya dramaturjisinde "Şeyh Senan" ruhlu ikinci bir eser bulmak zordur. Genelde, Cavidin tüm eserlerinde insanın ali hakikat arayışı başlıca yer almaktadır. "Har karanlıkta çırpınır bir nur, Her hakikatte bir hayal uyuyur". Şeyh Senanı hakikate yetmek arzusu yakıp kavuruyor. O, sanki aşkından dolayı karşıdaki felaketlerinden haberdardır. Şeyh Senan göğe ucalmak remzidir, asllnda. Göğe yükselmekse insanın kendi daxili menevi dünyasına baş vurmasıdır: mutlak edalete, hakikate, ülviyete yetmesidir. Şairin kahramanları yer maneviyatından yüz çevirip gög maneviyatına yükseliyorlar. Bu kahramanlar insanları o zamanın yer edaletsizliğine, hakikatsizliğine, ülviyetsizliğine qarşı koymaya çağırıyor. Yaradıcılığının tüm bu hususiyetleri esasında söyleye bilrik ki, Cavid Şeyh Nizami, Füzuli, Nesimi gibi dahilerin yaratdığı Azerbaycan irfan edebiyatının ecazkar, ayni zamanda son üstadıdır.

Anahtar Kelimeler: Cavid, İrfan, Umumbeşeri, Şeyh Senan, Üstad

THE LAST MASTER OF AZERBAIJANI IRFAN LITERATURE

Seyyar BAYAT (MEMMEDOV)

Leading Research Fellow, Jamshid Nakhchivanski Museum, Nakhchivan Autonomous Republic, Azerbaijan
E-mail: seyyar4783@gmail.com · ORCID: 0009-0001-7568-4422

ABSTRACT

Hüseyn Cavid opened a new chapter in the history of Azerbaijani dramaturgy and philosophical thought. Through his numerous works, distinguished by their diverse themes and profound philosophical content, he created a literary legacy that has continued to satisfy the spiritual and intellectual needs of generations of readers for more than a century. Hüseyn Cavid is recognized as one of the founders of twentieth-century Azerbaijani progressive Romanticism. His rich and versatile literary output encompasses lyric poetry, lyric-epic and epic poems, as well as verse dramas and tragedies. He is regarded as the pioneer of verse tragedy and verse drama in Azerbaijani literature. Hüseyn Cavid was an intellectual aristocrat of Azerbaijani literature, distinguished by the nobility of both his language and thought. His moral integrity was inseparably connected with his artistic ideals, which had shaped his character over many years. At a time when Azerbaijani literary creativity was overwhelmed by artificial and superficial verse, Cavid remained faithful to his artistic principles, even at the cost of his own life. He never betrayed or compromised his ideals. He was a poet of beauty and love, and he remained so throughout his life. In Sheikh Sanan, the first verse tragedy in Azerbaijani literature, Cavid proposed the idea of a universal religion as a means of bringing different peoples together. It is difficult to find another work in world drama that embodies the same spirit as Sheikh Sanan. More broadly, the search for ultimate truth constitutes the central philosophical theme throughout Cavid's literary works. "Within every darkness, a light struggles to emerge; Within every truth, a dream lies asleep." Sheikh Sanan is consumed by an intense longing to attain the ultimate truth. It is as though, through the power of his love, he foresees the tragedies that await him. In essence, Sheikh Sanan symbolizes humanity's aspiration toward spiritual elevation. His journey represents the human quest for moral perfection, absolute truth, and spiritual enlightenment. Considering these distinctive characteristics of his literary legacy, it can be concluded that Hüseyn Cavid is both the remarkable and the last great master of the Azerbaijani tradition of irfan (mystical-philosophical) literature established by eminent figures such as Nizami Ganjavi, Muhammad Fuzuli, and Imadaddin Nasimi.

Keywords: Huseyn Javid, Irfan (Islamic mysticism), Universal humanism, Sheikh Sanan, Master

NİZAMİ GENCEVİ ESERLERİNDE TÜRKÇÜLÜK

Seyyar BAYAT (MEMMEDOV)

Baş Bilimsel Araştırmacı, Cemşit Nahçıvanski Müzesi, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti, Azerbaycan
E-posta: seyyar4783@gmail.com · ORCID: 0009-0001-7568-4422

ÖZET

Büyük Azerbaycan şairi ve mütefekkiri Nizami Gencevi'nin (1141 - 1209) dünyagörüşünde türk mensubluğuna, türk ruhuna, aynı zamanda İslam'a dair motifler oldukça güçlüdür. N.Gencevi kati şekilde kendilerini türk adlandırmış ve türklükleri ile de onur duymuştur. Onun eserlerinde eski türk düşüncesine, türk dini itikatlarına, umumen, türk uygarlığına, felsefesine meyl daha yüksektir. N.Gencevi "Hamse"sini farsça yazsa da, türk düşüncesini, türk örfünü, türk ahlakını, türk mitoloji, dini-felsefi ve milli-manevi dünyagörüşünü tebliğ etmiştir. N.Gencevi'ye göre, dünyada müdriklik, ahlaklılık, neciblik, alicenablık, yiğitlik, paklık ve saire gibi hüsusiyyetler, yani iyi olan ne varsa, türke, türk milletine aittir. Filosof-şair "Sırlar hazinesi"nde bir kaç defa türk düşüncesine, türk etikatlarına muracat etmiştir: Türke benzer yasemen çölde gurub ağ çadır, Çadırın ayparası Süreyya'ya nur saçır. Burada o, beyaz yasemeni kıpçaklarda (yani engin çöllerde) yurt salmış türklerin aypara şekilli dövüşçü çadırına benzetiyor ve bu çadır o kadaqr azametlidir ki, Süreyya ulduzunadek yücelib ona şule verir. Nizami daha sonra yazıyor: Lalenin bağrı kara – arap yavrusu gibi, Türk yasemen Yemen'de Süheyl ulduzu gibi! "Türk yasemen" tabiri Nizami'nin geleneksel mecazlarındandır ve türkün eski devrlerden ebedi bahar, tazelik, paklık remzi olduğuna işaredir. "Koca karı ile Sultan Sencer'in hikayeti"nde ise Nizami türk hükmdarını adaletli ve vicdanlı olmaya çağırıyor. Nizamiye göre, türk hükmdarları hiçbir zaman zalim ve adaletsiz olmamışlardır, Sultan Sencer'in buna uygun olmayan davranışları ise türk adına şeref getirmiyor. Bu yüzden Nizami kocamış bir kadının dilinden türk hükmdarı Sultan Senceri adaletsiz amellerine göre böyle ittiham ediyor: Dağ gibi ucalmıştı bir zaman Türk devleti, Sarmışdı memleketi adaleti, şefkati. Sen yıktın o şöhreti, batıp gitti o ad san, Demek, sen türk değilsin, yağmaçı bir hindusun. Fikrimizce, burada N.Gencevi bir taraftan Sultan Sencer'in timsalinde türk hükmdarlarını türk düşüncesine, türk geleneğine sahip çıkmaya davet etmekle beraber, onları kötü amellerden çekindirmeye çalışmış ve diğer taraftan Azerbaycan'da bir türk devletinin hakim olduğuna işaret etmiştir. "Hosrov ve Şirin" poemasında ise N.Gencevi açık şekilde yazıyor ki, türklerin kökü bu milletin ulu ecdadı Alp Er-Tonga, divani itikadı ise Güneş'e sitayişle bağlıdır: "Egep o, aydırsa, biz afitapık (Güneş – S.B.), O, Key-hosrov'dursa, bizse Efrasiyab'ıq (Alp Er Tonqa – S.B.)". Aynı zamanda N.Gencevi'nin zerdüşti Sasani hükmdarı Perviz'in Muhammet peygamberin mektubuna gösterdiği saygısızlığa karşı cevabı da gösteriyor ki, o, fars düşüncesinden çok-çok uzak olmuştur. Genceli Nizami ateşperest dinine tapınan fars Perviz'in peygamberin mektubunu yırtmasını "kuduzluk" gibi nitelendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nizami Gencevi, Türklük, Türk mitolojisi, Alp Er-Tonga, "Hamse"

TURKISM IN THE WORKS OF NIZAMI GANJAVI

Seyyar BAYAT (MEMMEDOV)

Leading Research Fellow, Jamshid Nakhchivanski Museum, Nakhchivan Autonomous Republic, Azerbaijan
E-mail: seyyar4783@gmail.com · ORCID: 0009-0001-7568-4422

ABSTRACT

The worldview of Nizami Ganjavi, one of the greatest poets and thinkers of medieval Azerbaijan, is characterized by strong references to Turkish identity, the Turkic spirit, and Islamic values. Nizami explicitly identified himself as a Turk and expressed pride in his Turkic identity. His works reveal a profound affinity with ancient Turkic thought, religious beliefs, cultural traditions, philosophical outlook, and moral values. Although Nizami composed his Khamsa in Persian, the cultural and intellectual world reflected in his poetry is deeply connected with Turkic traditions, customs, ethical principles, mythology, and religious-philosophical concepts. For Nizami, wisdom, morality, nobility, generosity, courage, purity, and other positive human qualities are frequently associated with the Turk and the Turkish nation. References to Turkish identity and culture occur repeatedly throughout his poetic works. In the Treasury of Mysteries (Makhzan al-Asrar), for instance, Nizami employs imagery associated with Turkish life and traditions. In this passage, the poet compares the white jasmine blossoming in the desert to the crescent-shaped warrior tents of the Turks inhabiting the vast Kipchak steppes. The image of the tent, reaching toward the Pleiades and illuminated by their radiance, creates an elevated representation of the Turkic world and its cultural symbolism. A particularly significant example can be found in the episode known as "The Story of the Old Woman and Sultan Sanjar." Here, Nizami uses the voice of an elderly woman to admonish Sultan Sanjar for his unjust actions. The poet contrasts the ruler's conduct with an idealized conception of the Turkish state as a realm founded upon justice and compassion. This passage is significant from both ethical and cultural perspectives. By presenting Sultan Sanjar's injustice as incompatible with being a Turk, Nizami establishes an ethical ideal of Turkish rulership based on justice, compassion, honor, and responsibility. Thus, the concept of Turkishness in his poetry is not merely an ethnic designation; it is also associated with a particular moral and political ideal. From this perspective, Nizami appears to call upon Turkish rulers to remain faithful to the values and traditions associated with their Turkic heritage. The passage may also be considered an indication of the poet's awareness of the political and cultural significance of Turkish rule in the region of Azerbaijan. Another important example appears in Khosrow and Shirin, where Nizami connects the Turkic past with the legendary figure of Afrasiyab, identified in Turkic tradition with Alp Er Tonga: "If he is the moon, then we are the sun; If he is Kay Khosrow, then we are Afrasiyab." The opposition between Kay Khosrow and Afrasiyab establishes a symbolic contrast between the Iranian and Turkic legendary worlds. By identifying Afrasiyab with the ancestral figure Alp Er Tonga, Nizami incorporates elements of the ancient Turkic historical and mythological tradition into his poetic universe. Nizami's depiction of the Sasanian ruler Khosrow II (Parviz) and his reaction to the letter sent by the Prophet Muhammad demonstrates the poet's critical attitude toward the ruler's disrespectful treatment of the Prophet.

Keywords: Nizami Ganjavi, Turkism, Turkic mythology, Alp Er Tonga, Khamse

TÜRK ƏDƏBİ TƏFƏKKÜRÜNÜN BAŞLANĞICI: DASTAN MƏRHƏLƏSİ

Səbinə DÜNYAMALIYEVA
Doktora Öğrencisi, Nahçıvan Devlet Üniversitesi
E-posta: sabinadnyml@gmail.com · ORCID: 0009-0006-0776-3811

ÖZET

Dünya edebiyatının ayrılmaz bir parçası olan Türk edebiyatı, zengin ve köklü bir tarihe sahiptir. Türk folklorunun ilk örnekleri olan mitler, efsaneler ve destanlar; bu halkların tarihi, dünya görüşü ve kadim inançları hakkında kapsamlı bilgiler sunan en yetkin abidelerdir. Türk edebiyatı denildiğinde; Orta Asya Türklerinin, Özbeklerin, Kazakların, Kazan ve Kırım Tatarlarının, Irak Türkmenlerinin, Azerbaycan ve Türkiye Türklerinin yanı sıra diğer Türk halklarının da ortaya koyduğu edebi eserler kastedilmektedir. Bu edebiyatın ilk tezahürlerinden olan destanlar, milletin köklülüğünü ve kadim oluşunu gözler önüne serer. Destanın ortaya çıkmasını sağlayan iki temel unsur — milletin köklü tarihi ile onun kahramanlık ve mücadele ruhu — Türk epik geleneğinin özünü oluşturur. Türk destan geleneği, çeşitli bilim insanları tarafından hem kronolojik hem de coğrafi açıdan varsayımsal olarak sınıflandırılmıştır. Kronolojik bakımdan A. Nebiyev ve E. Guliyev'in yaklaşımları özellikle dikkat çekicidir. Türk epik edebiyatını dünya epik edebiyatının ayrılmaz bir parçası olarak sunan Azad Nebiyev, bu süreci 3 aşamaya ayırır -Kadim Türk epik kültürü, Orta Çağ Türk epik kültürü,Yeni dönem Türk epik kültürü. Ancak kronolojik açıdan Elman Guliyev, Türk destanlarını İslamiyet öncesi dönem, İslamiyet sonrası dönem ayırmaktadır. Türk destanları külliyatında yer alan Yaratılış, Bozkurt, Alp Er Tunga, Şu, Oğuz Kağan, Dede Korkut Kitabı, Manas, Maaday Kara, Ural Batır, Koblandı Batır, Kanbar Batır, Ayman-Şolpan, Kırk Kız, Boz Yiğit, Esebay Batır, Çora Batır ve Alpamış gibi örnekler; Türk inançları ve tarihi hakkında etraflıca bilgi veren Oğuz ve Kıpçak destan geleneğinin parlak tezahürleridir. Destan geleneğinin bu iki kolu arasında birçok benzerlik göze çarpsa da belirgin farklılıklar da mevcuttur. En büyük farklılık ise yaratıcılık geleneklerinde kendini gösterir. Orta Asya, Altay ve Türkistan örneklerini kapsayan Kıpçak destan kanadı, epik-romantik bir yaratıcılık geleneğine dayanır. Burada Kongrat, Altay, Kırgız, Türkmen ve diğer boyların yaşamıyla ilgili tarihi gerçeklikler epik-romantik bir düzlemde genellenir. Oğuz destanı ise tarihi-epik yaratıcılık geleneğine uygun olarak şekillenmiş ve gelişmiştir. Orta Asya destanı daha çok kahramanlık maceralarını, İrem Bağını, sihirli güçleri ve yeraltı dünyası gibi mitsel unsurları kapsarken; Oğuz destanı doğrudan gerçek kahramanlık olaylarına ve tarihi kesitlere dayanmaktaydı.

Anahtar Kelimeler: Açar söz: türk, Tanrı, Dastan, Qəhrəmanlıq, Mifik epizod

THE BEGINNINGS OF TURKIC LITERARY THOUGHT: THE EPIC STAGE

Səbinə DÜNYAMALIYEVA
PhD Student, Nakhchivan State University
E-mail: sabinadnyml@gmail.com · ORCID: 0009-0006-0776-3811

ABSTRACT

Turkic literature, an integral part of world literature, possesses a rich and ancient history. The earliest examples of Turkic folklore—myths, legends, and epics are paramount monuments that provide comprehensive insight into the history, worldview, and ancient beliefs of these peoples. Turkic literature encompasses the literary works created by the Central Asian Turks, Uzbeks, Kazakhs, Kazan and Crimean Tatars, Iraqi Turkmen, Azerbaijani and Turkish Turks, as well as other Turkic peoples. As initial manifestations of this literature, epics demonstrate the deep roots and antiquity of the nation. The two fundamental characteristics that condition the emergence of an epic—the antiquity of the people and their heroic, struggling spirit—form the core of Turkic epic tradition. Turkic epic creation has been conditionally classified by various scholars both chronologically and geographically. Chronologically, the approaches of A. Nabiyev and E. Guliyev are particularly notable. Presenting Turkic epic literature as an inseparable part of world epic literature, Azad Nabiyev divides it into three stages: Ancient Turkic epic culture Medieval Turkic epic culture Modern period Turkic epic culture Chronologically, however, Elman Guliyev categorizes Turkic epics into two periods: The pre-Islamic period The post-Islamic period Epics included within the corpus of Turkic epics—such as The Creation ("On the Creation of the World"), Boztor (The Grey Wolf), Alp Er Tonga, Shu, Oghuz Khagan, The Book of Dede Korkut, Manas, Maaday-Kara, Ural-Batyr, Koblandy-Batyr, Kambar-Batyr, Ayman-Sholpan, Forty Girls (Khyk Kyz), Boz Yigit, Esebay-Batyr, Chora-Batyr, and Alpamysh—are brilliant manifestations of the Oghuz and Kipchak epic traditions that convey extensive information regarding Turkic beliefs and history. Although numerous similarities are prominent between these branches of epic tradition (such as the motif of childlessness, the magical birth of a child, and scenes of heroism), certain differences also exist. The most significant disparity manifests itself in creative traditions. The Kipchak epic tradition, which covers examples from Central Asia, Altai, and Turkestan, is based on an epic-romantic creative tradition. Here, historical realities associated with the life of the Qongirat, Altai, Kyrgyz, Turkmen, and other tribes are generalized on an epic-romantic plane. The Oghuz epic, on the other hand, was formed and developed in accordance with a historical-epic creative tradition. While the Central Asian epic mostly encompassed heroic adventures and mythical episodes such as the Garden of Iram, magical forces, and the underworld, the Oghuz epic was directly based on real heroic events and historical episodes.

Keywords: Turkic, God, Epic, Heroism, Mythical episode

ÖĞRETİM VE YÜKSEKÖĞRETİMDE HÜSEYİN CAVİD'İN ESERLERİNİN ÖĞRETİMİ YOLUYLA MİLLİ VE MANEVİ DEĞERLERİN KAZANDIRILMASI VE İBLİS TRAJEDİSİNDE ŞEHVET VE NEFS MOTİFİNİN METODİK İNCELENMESİ

Sənur YAQUBOV

Yüksek Lisans Öğrencisi, Bakü Slav Üniversitesi
E-posta: senur.0710@gmail.com · ORCID: 0009-0008-8464-9515

ÖZET

Çağdaş küreselleşme, bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve kültürlerarası etkileşimlerin güçlenmesi, millî kimlik meselesini eğitimin temel sorunlarından biri hâline getirmiştir. Bu koşullarda edebiyatın öğretimi yalnızca sanatsal metinlerin öğretilmesi değil, aynı zamanda millî ruhun, tarihî hafızanın ve manevi değerlerin şekillendirilmesi aracı olarak da işlev görmektedir. Edebiyatın duygusal etki gücü, onu genç kuşağın ahlaki ve manevi terbiyesinde önemli bir unsur hâline getirmektedir. Özellikle Hüseyin Cavid'in yaratıcılığı, onun "İblis" trajedisi, millî-manevi değerlerin öğretimi bakımından büyük önem taşımaktadır. Cavid'in eserlerinde insanın manevi olgunluk arayışı, iyilikle kötülüğün mücadelesi, nefsine galip gelme ve ideal uğruna mücadele gibi meseleler ön plana çıkmaktadır. Bu düşünceler hem felsefi hem de pedagojik açıdan değerlidir. "İblis" trajedisi özellikle insanın iç dünyasını, kötülüğün mahiyetini ve manevi seçim problemlerini derinlemesine yansıtmaktadır. Bu nedenle eser, orta ve yükseköğretim kurumlarında farklı düzeylerde, yaş ve bilişsel özellikler dikkate alınarak öğretilmelidir. Ortaöğretimde "İblis" trajedisinin öğretimindeki temel amaç, öğrencilerde ahlaki değerleri, millî bilinçlenmeyi ve doğru manevi seçim anlayışını oluşturmaktır. Bu aşamada eserin felsefi derinliği tam olarak açığa çıkarılmasa da, öğrencilere İblis'in yalanın, hırsın, ihanetin ve olumsuz eğilimlerin simgesi olduğu açıklanır. Arif ise manevi direnişin ve doğruluğun bir yansıması olarak sunulur. Öğretmen, metin parçaları, soru-cevap, rol üstlenerek okuma, tartışma ve yaratıcı yazma etkinlikleri yoluyla öğrencileri düşünmeye yöneltmelidir. Örneğin, "İblis insanı nasıl aldatır?", "İnsanın içindeki zayıflıklar nelerdir?" gibi sorular, onların kişisel deneyimleri ile metin arasında bağ kurmasına yardımcı olur. Bu yaklaşım aynı zamanda eleştirel düşünmenin gelişmesine de ortam hazırla. Yükseköğretimde ise "İblis" daha geniş ve derin bir biçimde tahlil edilmelidir. Burada eserin felsefi-estetik yapısı, sembolik karakterler sistemi, Doğu ve Batı edebî-felsefi gelenekleriyle ilişkisi incelenmelidir. İblis karakterinin diğer edebiyatlardaki Mefistofeles veya benzeri tiplerle karşılaştırılması, öğrencilere Cavid'in özgünlüğünü anlama imkânı verir. Yükseköğretimde öğrenciden analitik ve eleştirel yaklaşım, gerekçelendirilmiş görüş ve karşılaştırmalı çözümleme beklenir. Böylece ortaöğretimde duygusal-manevi kavrayış ön planda iken, yükseköğretimde kuramsal ve bilimsel çözümleme esas yer tutar. Çağdaş öğretim teknolojileri de bu süreçte önemli rol oynamaktadır. Multimedya, video kesitleri, çevrim içi platformlar ve etkileşimli yöntemler dersi daha canlı ve etkili hâle getirebilir. Ancak teknoloji, metnin kendisinin yerini almamalı; aksine, onun daha derin kavranmasına hizmet etmelidir. Aynı zamanda öğretmen, metinle çalışma, edebî kanıtlara dayanma ve duygusal ile analitik yaklaşım arasında denge kurma gerekliliğini unutmamalıdır. Sonuç olarak, Hüseyin Cavid'in "İblis" trajedisinin öğretimi aracılığıyla millî-manevi değerlerin aşılanması, gençlerde sorumluluk, öz farkındalık ve manevi dayanıklılık oluşturmaktadır. Bu süreç, edebiyatın yalnızca öğretici değil, aynı zamanda terbiye edici gücünü de ortaya koymaktadır. Böyle bir yaklaşım, millî kimliğine bağlı, aynı zamanda dünyaya açık ve düşünen bir nesil yetiştirmek bakımından özel bir önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: "İblis" trajedisi, Millî-manevi değerler, Edebiyat öğretimi, Nefs motifi

INSTILLING NATIONAL AND MORAL VALUES THROUGH THE TEACHING OF HUSEYN JAVID'S WORKS IN HIGHER AND SECONDARY EDUCATION AND THE METHODOLOGICAL ANALYSIS OF THE MOTIF OF LUSTFUL DESIRE IN THE TRAGEDY IBLIS

Sənur YAQUBOV

Master's Student, Baku Slavic University
E-mail: senur.0710@gmail.com · ORCID: 0009-0008-8464-9515

ABSTRACT

Contemporary globalization, the rapid development of information technologies, and the increasing intensity of intercultural interactions have made national identity one of the fundamental issues in education. Under these circumstances, the teaching of literature serves not only as a means of studying literary texts but also as an instrument for fostering national consciousness, historical memory, and moral values. The emotional impact of literature makes it an essential component of the moral and ethical education of younger generations. In this context, the works of Huseyn Javid, particularly his tragedy The Devil (Iblis), hold significant value for the teaching of national and moral values. Javid's works emphasize such themes as the pursuit of spiritual perfection, the struggle between good and evil, overcoming human desires, and devotion to noble ideals. These themes are valuable from both philosophical and pedagogical perspectives.The Devil (Iblis) profoundly reflects the inner world of human beings, the nature of evil, and the problem of moral choice. Therefore, it should be taught at both secondary and higher education levels through approaches appropriate to students' age and cognitive development. In secondary education, the primary objective of teaching The Devil (Iblis) is to cultivate moral values, national self-awareness, and an understanding of ethical decision-making. Although the philosophical depth of the work is not explored comprehensively at this level, students are introduced to the Devil as a symbol of falsehood, greed, betrayal, and negative human tendencies, while Arif is presented as the embodiment of moral resilience and integrity. Teachers should encourage students to think critically through selected text passages, question-and-answer activities, role reading, classroom discussions, and creative writing tasks. Questions such as "How does the Devil deceive people?" and "What are the weaknesses within human beings?" help students establish connections between the literary text and their own experiences, thereby promoting critical thinking skills. At the higher education level, however, The Devil (Iblis) should be examined in greater depth. Its philosophical and aesthetic structure, symbolic system of characters, and relationship with Eastern and Western literary and philosophical traditions should be thoroughly analyzed. Comparing the Devil character with Mephistopheles and similar figures in world literature enables university students to recognize the originality of Huseyn Javid's artistic vision. Higher education requires students to demonstrate analytical and critical thinking, evidence-based argumentation, and comparative literary analysis. Thus, while emotional and moral perception is emphasized in secondary education, theoretical and scholarly interpretation becomes the primary focus in higher Education.Modern educational technologies also play a significant role in this process. Multimedia resources, video materials, online learning platforms, and interactive teaching methods can make literature classes more engaging and effective. However, technology should not replace the literary text itself; rather, it should facilitate a deeper understanding of it. At the same time, teachers should maintain a balance between emotional engagement and analytical interpretation while encouraging students to support their views with textual evidence.

Keywords: The Devil (Iblis), National and moral values, Literature teaching, Motif of human desire

EDEBİYAT DERSLERİNDE MİLLÎ-MANEVÎ DEĞERLERİN KAZANDIRILMASININ TEORİK TEMELLERİ: MODERN YAKLAŞIMLAR

Sənur YAQUBOV

Yüksek Lisans Öğrencisi, Bakü Slav Üniversitesi
E-posta: senur.0710@gmail.com · ORCID: 0009-0008-8464-9515

ÖZET

Bu tezde Azerbaycan Cumhuriyeti'nin genel eğitim okullarında edebiyat derslerinin öğretimi sürecinde milli-manevi değerlerin aşılanmasının bilimsel-teorik temelleri araştırılmaktadır. Küreselleşme koşullarında milli kimliğin korunması ve genç nesle aktarılması sorunu özel bir güncellik kazanmaktadır; bu bakımdan edebiyat dersi, sanatsal-estetik etki araçlarıyla kişiliğin manevi eğitiminde yerini hiçbir şeyin dolduramayacağı bir rol oynamaktadır. Tezde ilk olarak "milli-manevi değer" kavramının felsefi-pedagojik mahiyeti açıklanmakta, bu kavramın sosyalleşme süreciyle ilişkisi ortaya konulmaktadır. Ardından Azerbaycan edebiyatında (Nizami, Fuzuli, S. Vurgun ve diğerleri) ve dünya edebiyatında (Shakespeare, Tolstoy, Hugo) vatanseverlik, aile, hümanizm, adalet gibi değerlerin sanatsal tecessümü karşılaştırmalı bir şekilde tahlil edilmektedir. Üçüncü bölümde edebiyat öğretiminin eğitici işlevi pedagojik-metodik düzlemde incelenmekte, analitik okuma, tartışma, proje temelli öğrenim gibi çağdaş yöntemlerin değer eğitimindeki potansiyeli temellendirilmektedir. Araştırma sürecinde bilimsel literatürün tahlili ve karşılaştırmalı-tarihi yöntemden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, milli-manevi değerlerin aşılanması yalnızca içerik seçimiyle değil, aynı zamanda öğretmenin metodik ustalığı ve öğretim teknolojilerinin doğru seçimiyle de şartlanmaktadır. Tezin sonuçları edebiyat öğretmenleri ve pedagoji alanında öğrenim gören öğrenciler için metodik açıdan önem taşımaktadır.Bu bağlamda, edebiyat derslerinde millî-manevî değerlerin kazandırılması sistemli ve amaçlı bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Öğrenci yalnızca edebî eserin içeriğini öğrenmekle kalmamalı, eserde yer alan ahlaki ve insani değerleri anlamalı ve bunları günlük yaşamla ilişkilendirebilmelidir. Bu nedenle öğretmen, eser seçimi sırasında öğrencilerin yaş, gelişim düzeyi, ilgi alanları ve sosyal deneyimlerini dikkate almalıdır. Metinlerin işlenmesi sürecinde problem durumları oluşturulması, tartışmaların yürütülmesi, karakterlerin davranışlarının karşılaştırılması ve yaratıcı etkinliklerin uygulanması öğrencilerin eleştirel ve bağımsız düşünme becerilerini geliştirebilir. Bunun yanı sıra, Türk edebiyatı eserlerinin dünya edebiyatı örnekleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmesi, öğrencilerde hem millî bilinç hem de evrensel değerlere saygı anlayışının gelişmesine katkı sağlar. Böylece edebiyat öğretimi yalnızca bilgi aktarımına dayalı bir süreç olmaktan çıkarak bireyin kişilik ve değer gelişimini destekleyen önemli bir eğitim alanına dönüşür. Dijital kaynakların ve proje çalışmalarının kullanılması da bu süreci daha etkili ve kalıcı hâle getirebilir.Bu yaklaşım, öğrencilerin yalnızca edebî bilgi kazanmasını değil, aynı zamanda millî ve evrensel değerleri günlük yaşamlarında benimseyerek bilinçli ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini de desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Milli-manevi değerler, Edebiyat öğretimi, Vatanseverlik eğitimi, Sanatsal eğitim, Pedagojik metodoloji, Ulusal kimlik

THEORETICAL FOUNDATIONS OF INSTILLING NATIONAL AND SPIRITUAL VALUES IN LITERATURE LESSONS: MODERN APPROACHES

Sənur YAQUBOV
Master's Student, Baku Slavic University
E-mail: senur.0710@gmail.com · ORCID: 0009-0008-8464-9515

ABSTRACT

This thesis examines the theoretical and pedagogical foundations of instilling national-spiritual values through the teaching of literature in general secondary schools of the Republic of Azerbaijan. In the context of globalization, the preservation and transmission of national identity to younger generations has become an increasingly urgent problem, and the subject of literature, through its artistic-aesthetic means of influence, plays an irreplaceable role in the moral education of personality. The thesis first clarifies the philosophical-pedagogical essence of the concept of "national-spiritual value" and demonstrates its connection to the process of socialization. It then offers a comparative analysis of how values such as patriotism, family, humanism, and justice are artistically embodied in Azerbaijani literature (Nizami, Fuzuli, S. Vurgun, and others) and in world literature (Shakespeare, Tolstoy, Hugo). The third section explores the educational function of literature teaching from a pedagogical-methodological perspective, substantiating the potential of contemporary methods such as analytical reading, discussion, and project-based learning for value education. The study employed analysis of scientific literature and the comparative-historical method. The findings indicate that instilling national-spiritual values depends not only on the selection of content but also on the teacher's methodological skill and the appropriate choice of instructional technologies. The results of the thesis are of methodological significance for literature teachers and students of pedagogical specializations, offering a framework for integrating value-oriented education into the literature curriculum in a systematic and reflective manner.In this context, the acquisition of national and moral values in literature lessons should be carried out in a systematic and purposeful manner. Students should not only learn the content of a literary work, but also understand the moral and human values reflected in it and be able to relate these values to everyday life. Therefore, teachers should take into consideration students' age, level of development, interests, and social experiences when selecting literary works. Creating problem situations, conducting discussions, comparing the behaviors of characters, and using creative activities during the analysis of texts can contribute to the development of students' critical and independent thinking skills. In addition, the comparative study of works from Turkish literature with examples from world literature can contribute to the development of both national consciousness and respect for universal values among students. In this way, literature education becomes not merely a process of transferring knowledge, but an important educational field that supports the development of an individual's personality and values. The use of digital resources and project-based activities can also make this process more effective and lasting. This approach not only enables students to acquire literary knowledge, but also supports their ability to internalize national and universal values in their daily lives and develop as conscious and responsible individuals.

Keywords: National-spiritual values, Teaching of literature, Patriotic education, Aesthetic education, Pedagogical methodology, National identity

APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN JOURNALISM EDUCATION

Shahla SHIRALIYEVA
Assoc. Prof. Dr., Nakhchivan State University
E-mail: shshahla36@gmail.com · ORCID: 0000-0002-4197-064X

ABSTRACT

The rapid expansion of digital technologies has significantly influenced journalism education worldwide. Among these technologies, artificial intelligence (AI) has emerged as an important tool that affects media production, news distribution, audience interaction, and journalistic practices. Modern journalism schools increasingly attempt to integrate AI technologies into their educational systems in order to prepare students for the changing media environment. This study examines the role of AI technologies in journalism education and analyzes their educational benefits, ethical risks, and professional implications. The research focuses on the importance of AI literacy, curriculum modernization, digital competencies, and ethical responsibility in journalism programs. The study is based on qualitative analysis of recent academic literature related to journalism and artificial intelligence. Findings demonstrate that AI technologies can improve students' productivity, creativity, and analytical skills; however, they also create concerns regarding misinformation, academic integrity, and overreliance on automated systems. The study concludes that journalism education should combine technological innovation with ethical journalism principles and critical thinking skills. In addition, the integration of AI into journalism education requires a shift from simply teaching students how to use AI-based tools toward developing their ability to critically evaluate AI-generated information and outputs. Journalism students need to understand the capabilities and limitations of generative AI, automated content production, data analysis, fact-checking, and algorithmic systems. Such competencies can help future journalists use AI as a supportive technology while maintaining human judgment, editorial independence, accuracy, and accountability. Therefore, AI education should be incorporated not only into specialized technology-related courses but also into practical journalism training, research activities, and professional ethics education. The study also emphasizes the need for journalism schools to develop institutional approaches to responsible AI use. Curriculum development should be accompanied by clear academic and professional guidelines concerning transparency, verification, authorship, copyright, privacy, and the disclosure of AI-assisted content. Collaboration between journalism educators, media organizations, technology specialists, and professional institutions can further contribute to developing relevant educational models and practical competencies. In this context, AI should not be viewed as a substitute for journalists or journalism education, but as a technological resource that can support learning, innovation, and professional development when applied within a human-centered and ethically responsible framework.

Keywords: Artificial intelligence, Journalism education, Digital media, AI literacy, Media ethics, Journalism technologies

THE IMPACT OF DIGITAL TOURISM PLATFORMS ON THE EFFICIENCY OF SUSTAINABLE TOURISM SERVICES

Sharaf TASHMATOV

Assoc. Prof. Dr., Kimyo International University in Tashkent, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: sh.tashmatov@gmail.com · ORCID: 0000-0002-2121-7407

ABSTRACT

The rapid development of digital technologies has significantly transformed the tourism industry by improving access to information, facilitating online booking and payment processes, and enhancing communication between tourists and tourism service providers. This study examines the impact of digital tourism platforms on the efficiency of sustainable tourism services. Particular attention is paid to the role of online booking systems, mobile applications, digital payment tools, social media platforms, and customer review systems in improving service quality, reducing operational costs, optimizing resource use, and increasing customer satisfaction. Digital tourism platforms contribute to sustainable development by promoting environmentally responsible tourism products, supporting local businesses, reducing paper-based operations, and providing tourists with real-time information about destinations and services. They also enable tourism enterprises to analyze customer preferences, forecast demand, and make more effective managerial decisions. At the same time, the study highlights several challenges, including limited digital infrastructure, insufficient digital skills among tourism service providers, cybersecurity risks, and unequal access to digital technologies. The study concludes that the effective implementation of digital tourism platforms can improve the economic, environmental, and social performance of tourism services. To maximize their contribution to sustainable tourism development, it is necessary to enhance digital infrastructure, develop the digital competencies of tourism employees, ensure data security, and encourage cooperation between government institutions, tourism enterprises, local communities, and technology providers.

Keywords: Digital tourism platforms, Sustainable tourism, Service efficiency, Tourism services, Sustainable development

ПРОБЛЕМЫ РЕИНТЕГРАЦИИ МОЛОДЫХ ЛЮДЕЙ, ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ НА РЫНОК ТРУДА ПОСЛЕ ОТБЫТИЯ НАКАЗАНИЯ: НА ПРИМЕРЕ ОПЫТА УЗБЕКИСТАНА

Шарофидин Ш. ХАСАНОВ

Докторант кафедры социологии, Самаркандский государственный университет имени Шарофа Рашидова, Самарканд, Узбекистан
E-mail: sharofidinxasanov@gmail.com

АННОТАЦИЯ

В данной статье проанализированы актуальные вопросы, связанные с реинтеграцией молодых людей, отбывших наказание, в рынок труда. В ней освещены социальные, экономические и профессиональные барьеры, с которыми сталкиваются лица данной категории при трудоустройстве, а также значение профессиональной подготовки, переподготовки и мер содействия занятости в их преодолении. В исследовании рассмотрена роль трудовой деятельности в процессе социальной адаптации молодых людей, освободившихся после отбытия наказания, необходимость формирования навыков, соответствующих требованиям современного рынка труда, а также меры социальной реабилитации, реализуемые государством. Кроме того, обучение молодёжи современным профессиям, развитие цифровых навыков и обеспечение их устойчивой занятости рассматриваются как важные направления процесса реинтеграции. В статье обосновано, что эффективное вовлечение молодых людей, отбывших наказание, в рынок труда является важным фактором обеспечения их экономической самостоятельности, восстановления социальных связей и предупреждения повторных правонарушений.

Ключевые слова: Молодёжь, Отбывшая наказание, Реинтеграция, Рынок труда, Занятость, Профессиональная подготовка, Социальная реабилитация, Переподготовка, Современные профессии

ISSUES OF REINTEGRATION OF YOUNG PEOPLE RETURNING AFTER SERVING SENTENCES INTO THE LABOR MARKET: THE CASE OF UZBEKISTAN

Sharofidin Sh. XASANOV

PhD Student, Department of Sociology, Samarkand State University named after Sharof Rashidov, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: sharofidinxasanov@gmail.com

ABSTRACT

This article analyzes current issues related to the reintegration of young people who have served criminal sentences into the labor market. It highlights the social, economic, and professional barriers faced by this category of individuals during the employment process, as well as the importance of vocational training, retraining, and employment support measures in overcoming these challenges. The study examines the role of employment in the social reintegration of formerly incarcerated youth, the need to develop skills that meet the requirements of the modern labor market, and the social rehabilitation measures implemented by the state. Furthermore, training young people in modern professions, developing their digital skills, and ensuring their sustainable employment are considered key areas of the reintegration process. The article substantiates that the effective involvement of young people returning after serving sentences in the labor market is an important factor in ensuring their economic independence, restoring social relationships, and preventing repeated offenses.

Keywords: Young people who have served criminal sentences, Reintegration, Labor market, Employment, Vocational training, Social rehabilitation, Retraining, Modern professions

OKUL ÖNCESİ YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARDA DUYGUSAL ÖZ DÜZENLEMENİN GELİŞİMİNDE EBEVEYN YAKLAŞIMININ ROLÜ

Simnara HEYDAROVA
Doç. Dr., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Bakü
E-posta: turkangurbanova01@yandex.ru

ÖZET

Okul öncesi dönem (3–6 yaş), bireyin sosyal, duygusal ve zihinsel gelişiminin temelinin atıldığı kritik bir evredir. Bu dönemde kazanılan en önemli psikolojik becerilerden biri duygusal öz-düzenlemedir. Duygusal öz-düzenleme, çocuğun kendi duygularını, dürtüsel tepkilerini ve davranışlarını çevresel şartlara uygun şekilde yönetebilme ve stres anlarında kendini sakinleştirebilme yeteneğini ifade eder. Erken çocuklukta bu becerinin sağlıklı bir şekilde gelişmesi, bireyin gelecekteki akademik başarısını, akran ilişkilerini ve genel ruh sağlığını doğrudan etkilemektedir.Bu çalışmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuklarında duygusal öz-düzenleme becerilerinin gelişiminde ebeveyn tutumlarının rolünü teorik ve ampirik bağlamda incelemektir. Makalede demokratik (otoriter olmayan yönlendirici), otoriter, izin verici ve ilgisiz ebeveynlik modellerinin çocuğun duygusal gelişim süreçleri üzerindeki farklı etkileri ele alınmaktadır. Araştırmalar, çocuklarda duygusal düzenlemenin öncelikle 'eş-düzenleme' (co-regulation) mekanizması aracılığıyla geliştiğini göstermektedir. Ebeveyn çocuğun duygusal gereksinimlerine duyarlılık gösterdiğinde, duygularını isimlendirdiğinde ve kaygı anlarında destekleyici bir ortam sunduğunda, çocuk içsel sakinleşme stratejilerini benimsemektedir. Demokratik ebeveyn tutumu (yüksek duyarlılık ve net sınırlar), çocukta öz-düzenleme becerilerinin en üst düzeyde gelişimini desteklemektedir. Buna karşılık otoriter tutum duyguların bastırılmasına veya saldırganlığa; izin verici tutum zayıf dürtü kontrolüne; ilgisiz tutum ise duygusal gelişim bozukluklarına yol açabilmektedir. Elde edilen bulgular, ebeveyn eğitimi ve okul öncesi psikolojik danışmanlık hizmetleri açısından önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, Duygusal öz-düzenleme, Ebeveyn tutumları, Çocuk gelişimi, Duygusal zeka, Eş-düzenleme, Ebeveyn-çocuk etkileşimi

THE ROLE OF PARENTING APPROACHES IN THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL SELF-REGULATION IN PRESCHOOLERS

Simnara HEYDAROVA

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan State Pedagogical University, Baku
E-mail: turkangurbanova01@yandex.ru

ABSTRACT

The preschool period (ages 3–6) constitutes a foundational developmental stage for an individual's social, emotional, and cognitive growth. Among the most critical psychological skills acquired during this phase is emotional self-regulation. Emotional self-regulation refers to a child's capacity to monitor, manage, and adapt their feelings, impulsive reactions, and behavioral responses to match environmental demands and to soothe themselves during moments of distress. The healthy development of this skill in early childhood exerts a direct and lasting influence on academic achievement, peer relationships, social adaptation, and overall psychological well-being. The primary objective of this study is to examine the theoretical and empirical mechanisms through which parenting styles influence the development of emotional self-regulation skills in preschool-aged children. The paper critically evaluates the differential impacts of authoritative, authoritarian, permissive, and neglectful parenting models on children's emotional trajectories.Research demonstrates that emotional regulation in early childhood initially develops through a process of 'co-regulation.' When parents respond sensitively to a child's emotional cues, label their feelings, and provide a supportive presence during emotional overload, children internalize effective coping mechanisms. Authoritative parenting—characterized by high responsiveness combined with clear, consistent boundaries—fosters the highest levels of emotional self-regulation. Children raised in such environments learn to identify emotions, articulate their feelings, and employ constructive strategies to navigate negative emotional states. Conversely, authoritarian parenting (high demand, low responsiveness) tends to encourage emotional suppression, elevated anxiety, or externalizing behavioral problems. Permissive parenting (high warmth, low demandingness) often hinders impulse control and self-inhibition skills due to the absence of clear structural limits. Finally, neglectful parenting creates an emotional vacuum that severely compromises self-regulation capabilities. The findings emphasize that supporting emotional self-regulation requires a balance of emotional acceptance, progressive autonomy, and clear boundaries within parent-child interactions, offering practical implications for early childhood educators and developmental psychologists.

Keywords: Preschool age, Emotional self-regulation, Parenting styles, Child development, Emotional intelligence, Co-regulation, Parent-child interaction

من دول البلقان إلى الديار الشامية: الشيخ المحدّث شعيب الأرناؤوط وموقفه من المسائل الكلامية: الصفات الخبرية أنموذجًا

Sinanettin Arif ÖZDEMİR[1*], Muhammed Emin ERDİM[2]

[1]Lecturer (PhD), Iğdır University, Faculty of Theology, Department of Kalâm, Iğdır, Türkiye
[2]Lecturer (PhD), Selçuk University, Faculty of Theology, Department of Hadith, Konya, Türkiye
[*]المؤلف المسؤول · البريد الإلكتروني: sinanettinarif@hotmail.com · ORCID: 0009-0007-0200-4282

الملخص

يُعدّ الشيخ المحدّث شعيب الأرناؤوط (1928–2016) أحد أبرز المحققين وعلماء الحديث في العصر الحديث، ومن العلماء ذوي الأصول البلقانية الذين استقروا في دمشق. فقد هاجر والده محرم الأرناؤوط من مدينة إشقودرة في ألبانيا إلى دمشق قبل مولد شعيب الأرناؤوط بعامين، فوُلد فيها سنة 1928. وقد أولى والده تعليمَه عنايةً كبيرةً منذ صغره، فتلقى العلوم الإسلامية على أيدي نخبة من علماء دمشق، منهم وهبي سليمان غاوجي الألباني، ونوح نجاتي الألباني، وعارف الدويجي، وأديب الكلاس، ومحمد صالح فرفور. وكانت شهرة شعيب الأرناؤوط العلمية ثمرةً لأعماله الواسعة في تحقيق كتب الحديث؛ إذ بدأ مسيرته في تحقيق التراث باقتراح من زهير الشاويش، صاحب المكتب الإسلامي، فحقق ما يقارب ثلاثمائة مجلد، وأسهم بذلك إسهامًا بارزًا في إحياء التراث الحديثي ونشره. ومع ذلك، لم تحظ آراؤه في المسائل الكلامية، ولا سيما الصفات الخبرية، بدراسة مستقلة تكشف عن منهجه فيها. وتهدف هذه الدراسة إلى الكشف عن موقف شعيب الأرناؤوط من الصفات الخبرية من خلال مؤلفاته وتحقيقاته، وبيان منهجه في معالجة القضايا العقدية. وتحقيقًا لهذا الهدف، تعتمد الدراسة المنهج الوصفي والتحليلي والنقدي، وذلك من خلال دراسة تعليقاته وحواشيه على كتب العقيدة التي حققها، وما أورده في تحقيقاته لكتب الحديث من تعليقات تتصل بالصفات الخبرية، مع إعادة النظر في التصنيفات العقدية التي أُدرج ضمنها في الأوساط العلمية المعاصرة، كالماتريدية والأشعرية والسلفية، بالاعتماد على نصوصه وتطبيقاته العلمية المباشرة. وتشير النتائج الأولية إلى أن شعيب الأرناؤوط لم يلتزم منهجًا واحدًا في التعامل مع الصفات الخبرية؛ إذ مال في بعض النصوص إلى التأويل، بينما اختار في نصوص أخرى التفويض. ويكشف ذلك عن منهج في التعامل مع نصوص الصفات يقوم على مركزية الرواية، دون تقيد صارم بقوالب مدرسة كلامية بعينها. كما تشير الدراسة إلى أن أحد أبرز المحدثين المعاصرين قد تعرض لانتقادات علمية وتدخلات في بعض تحقيقاته بسبب مواقفه العقدية، الأمر الذي يدل على أن أعمال التحقيق العلمي في العصر الحديث لم تكن بمنأى عن التجاذبات المذهبية والفكرية. ومن ثمّ، يُتوقع أن تسهم هذه الدراسة في فهم منهج شعيب الأرناؤوط العقدي فهمًا أدق، وفي تجديد النقاش حول قضية الاستقلال العلمي في الدراسات الحديثية المعاصرة.

الكلمات المفتاحية: علم الكلام، الحديث، شعيب الأرناؤوط، الصفات الخبرية

FROM THE BALKANS TO THE LEVANT: HADITH SCHOLAR SHUʿAYB AL-ARNAʾŪṬ'S APPROACH TO THEOLOGICAL QUESTIONS, WITH SPECIAL REFERENCE TO THE SCRIPTURAL ATTRIBUTES

Sinanettin Arif ÖZDEMİR[1*], Muhammed Emin ERDİM[2]

[1]Lecturer (PhD), Iğdır University, Faculty of Theology, Department of Kalām, Iğdır, Türkiye
[2]Lecturer (PhD), Selçuk University, Faculty of Theology, Department of Hadith, Konya, Türkiye
[*]Corresponding author · E-mail: sinanettinarif@hotmail.com · ORCID: 0009-0007-0200-4282

ABSTRACT

Shuʿayb al-Arnaʾūṭ (1928–2016) was one of the most prominent scholars of hadith and editors of classical Islamic texts in the modern era. He came from a Balkan family that settled in Damascus, where he was born in 1928. With his father's encouragement, he studied Islamic sciences under leading Damascene scholars, including Wahbī Sulaymān Ghāwajī al-Albānī, Nūḥ Najātī al-Albānī, ʿĀrif al-Duwaylī, Adīb al-Kallās, and Muḥammad Ṣāliḥ Farfūr. He became especially known for his critical editions of hadith works, comprising approximately 300 volumes. His views on theological questions, particularly the scriptural attributes (ṣifāt khabariyya), however, have received insufficient independent study. This paper examines al-Arnaʾūṭ's position on the scriptural attributes through his writings and critical editions in order to identify his approach to matters of creed. Employing descriptive, analytical, and critical methods, it considers his footnotes and assessments in the creedal works he edited, together with his relevant comments in hadith sources. It also reassesses descriptions of him as Māturīdī, Ashʿarī, or Salafī, taking his own statements and scholarly practice as primary evidence. Preliminary findings suggest that al-Arnaʾūṭ did not adopt a uniform approach to the scriptural attributes: he preferred taʾwīl in some texts and tafwīḍ in others. This pattern points to an interpretive method shaped by his identity as a hadith scholar and attentive to individual reports, rather than strict adherence to any one theological school. The paper also examines criticism directed at him because of his theological positions and interventions made in some of his critical editions on account of his comments on the scriptural attributes. These cases indicate that modern critical editing of Islamic texts has also been affected by sectarian and ideological disputes. The study thus aims to clarify al-Arnaʾūṭ's theological method and contribute to discussions of scholarly independence in contemporary hadith studies.

Keywords: Kalām, Hadith, Shuʿayb al-Arnaʾūṭ, Khabarī Attributes

BALKAN TÜRK ƏDƏBİYYATINDA KÖÇ POEZİYASI (RECEP KÜPÇÜ YARADICILIĞI ƏSASINDA)

Sitarə VÜSAL

Bakı Avrasiya Universiteti, Bakı
E-poçt: sitara.vusal@baau.edu.az · ORCID: 0009-0003-0043-3105

XÜLASƏ

Balkan türk ədəbiyyatında köç mövzusu XX əsrin ictimai-siyasi prosesləri ilə sıx bağlı olaraq formalaşmış və poeziyada dərin emosional-estetik qatlar yaratmışdır. Xüsusilə Balkanlardan Anadolunun müxtəlif bölgələrinə yönələn kütləvi köçlər türk kimliyinin, mədəni yaddaşın və vətən anlayışının yenidən düşünülməsinə səbəb olmuşdur. Bu məqalədə Balkan türk poeziyasında köç anlayışı Recep Küpçünün yaradıcılığı əsasında araşdırılır. Şairin poeziyasında köç yalnız fiziki məkan dəyişikliyi kimi deyil, eyni zamanda ruhun parçalanması, yaddaşın yaralanması və kimlik axtarışı kimi təqdim olunur. Recep Küpçü Balkan türklərinin taleyini lirizmlə və səmimi duyğularla ifadə edən şairlərdəndir. Onun şeirlərində vətəndən ayrılıq, geridə qalan torpaqlara nostalji, ana yurd həsrəti və sürgün psixologiyası əsas poetik xətti təşkil edir. Şairin dili sadə, lakin təsirli olub, folklor ünsürləri və milli simvollarla zəngindir. Köç hadisəsi Küpçünün poetik dünyasında tarixi yaddaşı qoruyan və kollektiv travmanı ifadə edən əsas motiv kimi çıxış edir. Məqalədə Küpçünün seçilmiş şeirləri tematik və poetik baxımdan təhlil edilərək Balkan türk poeziyasında köç mövzusunun ideya-məzmun xüsusiyyətləri müəyyənləşdirilir. Nəticə olaraq qeyd olunur ki, Recep Küpçü yaradıcılığı Balkan türk ədəbiyyatında köç poeziyasının formalaşmasında mühüm yer tutur və bu poeziya milli kimliyin qorunmasında ədəbi yaddaş funksiyasını yerinə yetirir.

Açar sözlər: Balkan türk ədəbiyyatı, Köç poeziyası, Recep Küpçü, Vətən həsrəti, Yaddaş

DISTANCE LEARNING AS A TOOL OF CULTURAL DIPLOMACY: THE UZBEKACADEMY PLATFORM AND THE PROMOTION OF UZBEK LANGUAGE AND HERITAGE ABROAD

Sodik MATLABOV

Assistant, "Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: smatlabov@univ-silkroad.uz · ORCID: 0000-0003-4079-7328

ABSTRACT

In January 2024, the President of the Republic of Uzbekistan approved Resolution PQ-19, "On Additional Measures to Increase the Flow of Tourists and Further Enhance the Country's Prestige through the Broad Promotion of Uzbekistan's History, Culture, and the Uzbek Language and Literature Abroad." This resolution established the "Uzbek Academy" (Uzbekacademy) internet platform as a centralized digital tool for teaching Uzbekistan's history, culture, language, and literature to foreign audiences through modern information and communication technologies. The present paper examines the design, structure, and pedagogical model of the Uzbekacademy platform (uzbekacademy.uz) as a case study in digital cultural diplomacy. The platform integrates three complementary channels: a content hub offering articles, video lessons, podcasts, and multimedia on Uzbek traditions, ethnography, literature, and the arts; a structured language-learning module offering basic, online, and specialized Uzbek-language courses from A1 to C1 level; and a network of affiliated "Uzbek Studies" departments and language-and-culture centers established at partner universities abroad, including in Turkey, the Republic of Korea, China, and other priority countries. Under the resolution, "Ipak Yo'li" Tourism and Cultural Heritage International University coordinates "Uzbek Studies" departments abroad jointly with Alisher Navoi Tashkent State University of Uzbek Language and Literature, enabling remote instruction by university faculty and researchers from the Academy of Sciences. Drawing on the Bursa (Turkey) center as an illustrative example, the paper discusses how distance-learning infrastructure can sustain cross-border learner engagement, support cultural diplomacy, and generate measurable outcomes such as certification and academic mobility. It concludes by outlining opportunities for cooperation between Uzbek and Turkish universities in joint curriculum development and digital exchange.

Keywords: Distance learning, Digital education platform, Uzbek language teaching, Cultural diplomacy, Higher education internationalization

AZERBAYCAN'DA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET KULLANIM AMACI VE SIKLIĞININ CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

Solmaz HASANLI

Doç. Dr., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
E-posta: solmazhasanli@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-5931-482X

ÖZET

Çalışmanın amacı: Son istatistiklere göre, Azerbaycan'da her 100 kişiden 89'u internet kullanıcısıdır ve bu grubun büyük çoğunluğunu gençler oluşturuyor. İnternet, günümüz gençleri için vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir. Doğal olarak, internetin amaçlı, verimli ve bilinçli kullanımı, genç neslin kapsamlı gelişimine olanak sağlıyor. Fakat, günümüzde birçok üniversiteli gençlerinin internetin sunduğu geniş olanaklar ve çekicilik nedeniyle gerçeklikten kopma, bağımlılık ve yabancılaşma gibi sosyo-psikolojik belirtilerle derin sorunlar yaşadığı da bir gerçektir. Bu nedenle, internetin etkili kullanımı konusunda farkındalık yaratmak, günümüzde küresel sorunlardan biridir. Bilgi edinme, eğlence ve sosyalleşme aracı haline gelen internetin öğrenciler tarafından ne yoğunlukta ve hangi amaçla kullanıldığını araştırmak, üniversiteli gençlerin eğitimi, topluma faydalılık yönelimleri, gerçek sosyal ortamda kendilerini kanıtlamaları ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurmaları açısından çok önemlidir. Bu çalışmanın temel amacı, Azerbaycan'daki üniversite öğrencilerinde internet kullanımının amaç ve yoğunluğunun cinsiyete göre dağılımı ile ilgili bilgi edinmek, sorunu derinlemesine araştırmak ve mevcut durum hakkında bilgi elde etmektir.

Yöntem: Çalışma, Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi ve Azerbaycan Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya rastgele seçilen 312 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerden 187'si (%60) kız ve 125'i (%40) erkek öğrencidir. Araştırmada veri toplamak ve sorunun düzeyini belirlemek için anket yapılmış ve bir soru formu hazırlanmıştır. Toplanan veriler kontrol edilmiş ve yoğunluk (f) ve yüzde (%) analizleriyle tahlili yapılmıştır.

Sonuç: Kız ve erkek öğrenciler olarak internet kullanımı amaçları bakımından elde edilen verilerin analizi gösteriyor ki, kız öğrencilerin %24.5'i internet kullanımındaki esas amaçları daha çok iletişim kurmaktıir. Aynı durum erkek öğrenciler için de geçerlidir. Yapılan araştırmalardan erkek öğrencilerin %33.6'sı interneti iletişim maksadıyla kullandıkları görülmüştür. İkinci sırada kız öğrencilerde internet kullanım amacı sosyal medyayı takip etmek (%22.5), erkek öğrencilerde ise haberleri ve gündemi takip etmek (%18.4) yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda ister kız, isterse de erkek öğrencilerin internet kullanımındaki zaman aralığı daha çok saat 17:00-21:00 aralığında olduğu görülmüştür. Kızlarda bu oran %24.6, erkeklerde ise %47.2 olmuştur. İnternet kullanımında zaman aralığı olarak en aşağı veri saat 21:00-08:00 aralığı olmuştur. Ama bu zaman aralığında erkek öğrencilerin gece geç vakitlerde internet kullanımı %7.2 olarak görülmüştür. Çalışmadan elde edilen olguların bilimsel tahlili, mevcut durumla ilgili gerekli bilgileri sağlamanın yanı sıra, sorunun ortadan kaldırılmasında kapsamlı analizlere dayalı bir yön belirleme olanağı da sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Üniversite öğrencileri, İnternet kullanım amacı, İnternet kullanım sıklığı, İnternet kullanımında cinsiyet farkı

DISTRIBUTION OF UNIVERSITY STUDENTS' INTERNET USAGE PURPOSES AND FREQUENCY BY GENDER IN AZERBAIJAN

Solmaz HASANLI

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan State Pedagogical University
E-mail: solmazhasanli@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-5931-482X

ABSTRACT

The aim of the study: According to the latest statistics, 89 out of every 100 people in Azerbaijan are internet users, and young people make up the vast majority of this group. The internet has become an indispensable tool for today's youth. Naturally, the purposeful, efficient, and conscious use of the internet enables the comprehensive development of the younger generation. However, it is also a fact that many university students today experience profound problems- such as detachment from reality, addiction, and alienation- stemming from the vast opportunities and allure offered by the internet. Therefore, raising awareness about the effective use of the internet is one of today's global issues. Investigating the intensity and purpose of internet usage among students- given that the internet has become a tool for information gathering, entertainment, and socialization- is crucial for understanding university students' education, their inclination toward contributing to society, their ability to prove themselves in real-world social settings, and their capacity to establish healthy social relationships. The primary objective of this study is to gain insight into the distribution of the purpose and intensity of internet usage among university students in Azerbaijan based on gender, to investigate the issue in depth, and to obtain information regarding the current situation.

Method: The study was conducted with students studying at Azerbaijan State Pedagogical University and Azerbaijan University. A total of 312 randomly selected university students participated in the study. Of the students participating in the study, 187 (60%) were female and 125 (40%) were male. In the study, a survey was conducted and a questionnaire was prepared to collect data and determine the extent of the problem. The collected data were verified and analyzed using frequency (f) and percentage (%) analyses.

Conclusion: The analysis of the data obtained in terms of the purposes of internet use by male and female students shows that 24.5% of female students' main purpose in using the internet is to communicate more. The same applies to male students. Studies have shown that 33.6% of male students use the internet for communication purposes. The second most common reason for internet use is following social media for female students (22.5%) and following news and current events for male students (18.4%). Research indicates that both female and male students primarily use the internet during the 17:00–21:00 time slot. This rate was 24.6% for girls and 47.2% for boys. The lowest level of internet usage was recorded during the 21:00–08:00 time interval; however, male students' internet usage during the late-night hours within this period was found to be 7.2%. The scientific analysis of the findings obtained from the study not only provided the necessary information regarding the current situation but also enabled the determination of a course of action based on comprehensive analyses to eliminate the problem.

Keywords: Azerbaijan, University students, Internet usage purpose, Internet usage frequency, Gender differences in internet usage

OSMANLI BALKANLARINDA DUA VE DEVLET: DUÂGÛLUĞUN TOPLUMSAL HAFIZASI VE KURUMSAL SÜREKLİLİĞİ

Songül ŞENLİK
Dr., Doğuş Üniversitesi
E-posta: songulsenlik@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-5347-4259

ÖZET

Bu bildiri, Osmanlı İmparatorluğu'nda devlet ve toplum ilişkilerinin manevî temsillerinden biri olan duâgûyluk müessesesini, Balkan coğrafyası özelinde ele alarak bu kurumun sosyo-ekonomik işlevini, toplumsal hafızadaki karşılığını ve kurumsal sürekliliğini incelemeyi amaçlamaktadır. Yöntem olarak, çalışma tarihsel-sosyolojik analiz ve karşılaştırmalı metin çözümlemesi yaklaşımını bir arada kullanmaktadır. Arşiv belgeleri ile vakfiye kayıtları karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiş; ayrıca duâgûy, zevâidhorân, mürtezikâ gibi kavramların semantik çözümlemesi üzerinden duâgûyluğun yalnızca dinî bir hizmet değil, aynı zamanda bir refah dağıtım aracı ve kamusal istihdam biçimi olarak işlediği gösterilmiştir. Duâgûyluk, Osmanlı Devleti'nde 17. yüzyılda kurumsallaşan, devletin merkezî ve taşra yönetiminde görev yapan özel bir dua görevlileri zümresidir. Osmanlı yönetimi, dua kavramını yalnızca dinî bir pratik olarak değil, devletin meşruiyetini ve sürekliliğini sağlayan sembolik bir araç olarak kullanmıştır. Bu bağlamda duâgûyluk, görünürde bireysel bir dindarlık pratiği iken, aslında kamusal alanı kuşatan ve devletin sosyal dayanışma ağlarını güçlendiren bir mekanizma olarak öne çıkmıştır. Çalışmada, Balkan eyaletlerinde görev yapan duâgûyların coğrafî dağılımları, gelir kaynakları ve toplumsal konumları incelenerek bu zümrenin yerel topluluklarla kurduğu manevî bağların izleri sürülmüştür. Güzelhisar, Tırhala, Limni, Deliorman-Tozluk, Şumnu, Tekfurgölü (Silistre) ve Dukakin gibi kazalarda erken dönemlerde duâgûy varlığı çok kısıtlıdır. İlk bakışta dikkat çekici görünen bu durum, bölgenin demografik ve dinî yapısı dikkate alındığında daha anlamlı hâle gelmektedir. Nitekim Silistre, Dukakin ve Kıbrıs gibi yerleşimlerde Müslüman nüfusun oranı görece düşük olup imam, hatip ve müezzin gibi dinî görevlilerin sayısı da oldukça sınırlıdır. Bu nedenle söz konusu bölgelerde duâgûy bulunmaması, doğrudan bir eksiklikten ziyade mevcut nüfus yapısının doğal bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Zira duâgûyluk görevinin temel şartlarından biri Müslüman olmaktır. Osmanlı fetihlerinin ilk ve en yoğun şekilde Balkan coğrafyasında gerçekleşmiş olması da bu çerçevede önem taşımaktadır. Fetihlerin ardından uzun süre bölge nüfusunun büyük çoğunluğunu gayrimüslimler oluşturmuş, buna bağlı olarak Anadolu tahrirlerinde sıkça karşılaşılan duâcılık muafiyeti Balkan tahrirlerinde daha sınırlı ölçüde yer almıştır. Duâgûyânın Anadolu ve Haremeyn bölgelerinde yoğun, Balkanlarda ise görece az görülmesinin temel sebeplerinden biri de budur. Bununla birlikte mevcut veriler, Balkanlarda duâgûyluğun tamamen yok sayılabilecek bir kurum olmadığını göstermektedir. Nitekim 1530 tarihli Gümülcine kayıtlarında iki kişiye dua etmeleri şartıyla nakit para vakfedildiği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde 1557 tarihli Faik Paşa-yı Atik Vakfı muhasebe kayıtlarında Baniska'da görev yapan bir duâgûydan söz edilmektedir. Bu örnekler, XVI. yüzyılda Balkan coğrafyasında duâgûyluğun sınırlı olmakla birlikte vakıf sistemi içerisinde varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Öte yandan XVI. yüzyıldan itibaren yaşanan Celâlî isyanları ve Büyük Kaçgun sürecinin doğudan batıya doğru önemli nüfus hareketleri meydana getirmesi, Balkanlardaki Müslüman nüfusun artışına katkı sağlamıştır. Bu demografik dönüşümün, ilerleyen dönemlerde Balkan coğrafyasında duâgûyân sayısının artmasında etkili olduğu değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Duâgûyluk, Osmanlı Balkanları, Toplumsal Hafıza, Kurumsal Süreklilik

PRAYER AND THE STATE IN THE OTTOMAN BALKANS: THE COLLECTIVE MEMORY AND INSTITUTIONAL CONTINUITY OF DUÂGÛYÂN

Songül ŞENLİK
Dr., Doğuş University
E-mail: songulsenlik@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-5347-4259

ABSTRACT

This paper aims to examine the institution of duâgûyluk, one of the spiritual manifestations of state–society relations in the Ottoman Empire, with particular reference to the Balkan region, focusing on its socio-economic functions, its place in collective memory, and its institutional continuity. Methodologically, the study combines historical-sociological analysis with comparative textual analysis. Archival documents and waqf records are examined comparatively, while a semantic analysis of concepts such as duâgûy, zevâidhorân, and mürtezikâ demonstrates that duâgûyân functioned not only as a religious service but also as a mechanism of welfare distribution and a form of public employment. Duâgûyân was a distinct group of prayer officials that became institutionalized in the Ottoman Empire in the seventeenth century and served within both the central and provincial administration. The Ottoman administration employed the concept of prayer not merely as a religious practice but also as a symbolic instrument for sustaining the legitimacy and continuity of the state. In this context, duâgûyân, although apparently a form of individual piety, functioned as a mechanism extending into the public sphere and strengthening the state's networks of social solidarity. The study examines the geographical distribution, sources of income, and social status of the duâgûys serving in the Balkan provinces and traces the spiritual ties established between this group and local communities. In districts such as Güzelhisar, Tirhala, Limni, Deliorman-Tozluk, Shumen, Tekfurgölü (Silistra), and Dukakin, the presence of duâgûys was very limited in the earlier periods. This situation becomes more comprehensible when considered in relation to the demographic and religious composition of the region. In settlements such as Silistra, Dukakin, and Cyprus, the proportion of the Muslim population was relatively low, while the number of religious officials, including imams, preachers, and muezzins, was also limited. The absence or limited presence of duâgûys in these areas should therefore be understood not as an institutional deficiency but as a consequence of the prevailing demographic structure. Indeed, being Muslim was one of the fundamental requirements for serving as a duâgûy. Following the conquests, non-Muslims continued to constitute the majority of the population in many parts of the region. Consequently, the exemption associated with the performance of prayers, frequently encountered in the tahrir registers of Anatolia, appears more rarely in the Balkan tahrir registers. This is one of the principal reasons why duâgûyân were more numerous in Anatolia and the Haramain, while their presence was comparatively limited in the Balkans. Nevertheless, the available evidence demonstrates that duâgûyluk was by no means entirely absent from the Balkans. Records from Gümülcine dated 1530 indicate that cash was endowed to two individuals on the condition that they perform prayers. Similarly, the accounting records of the Faik Pasha the Elder Waqf, dated 1557, mention a duâgûy serving in Baniska. Furthermore, the Celâlî rebellions and the Büyük Kaçgun generated substantial east-to-west population movements and contributed to the growth of the Muslim population in the Balkans. This demographic transformation may have played a role in the subsequent increase in the number of duâgûyân in the Balkan region.

Keywords: Duâgûyluk, Ottoman Balkans, Collective Memory, Institutional Continuity

FROM HIJRAH TO FRONTIER: SOME PARALLELS IN THE BIRTH OF MADINAH AND SARAJEVO

Spahic OMER

Assoc. Prof. Dr., International Islamic University Malaysia, Kuala Lumpur, Malaysia
E-mail: spahico@yahoo.com

ABSTRACT

This study explores parallels between the creation of Sarajevo in the fifteenth century and the Prophet Muhammad's transformation of Yathrib into Madinah in the seventh century. Despite being separated by more than eight centuries, both cities reveal striking similarities rooted in the Prophet's Sunnah of city-building. Sarajevo's foundation under Isa-beg Ishaković reflects deliberate emulation of Madinah's prototype: the prioritisation of a central mosque as the nucleus of growth, its strategic placement between existing settlements to foster justice and cohesion, and its integration with other institutions to ensure civic harmony. These principles transformed Sarajevo from scattered villages into a cosmopolitan šeher, just as Madinah evolved into the capital of the nascent Islamic polity. Methodologically, the research employs descriptive, interpretative, and analytical historical approaches to demonstrate that Sarajevo's founding was not arbitrary frontier expansion but a conscious continuation of Madinah's model of Islamic urbanism.

Keywords: Sarajevo, Madinah, Prophet's Mosque, Careva džamija, Islamic urbanism, Institutions

POST-SOVYET BALKANLARDA KIMLIK VE DEVLETLEŞME: DIASPORA, HAFIZA VE YENI ULUSAL ANLATILAR

Sultan SERTER

Uzman, Işık Üniversitesi
E-posta: sltn340735@gmail.com · ORCID: 0009-0001-2160-0238

ÖZET

Soğuk Savaş'ın sona ermesi, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Yugoslavya'nın parçalanması, Balkan coğrafyasında yalnızca siyasal sınırların yeniden çizildiği bir dönüşüm yaratmamış; kimlik, vatandaşlık, kolektif hafıza, diaspora ve ulusal tarih anlatılarının yeniden tanımlandığı çok katmanlı bir devletleşme sürecini beraberinde getirmiştir. Bu çalışma, "post-Sovyet" kavramını dar anlamıyla eski Sovyet cumhuriyetlerini tanımlayan coğrafi bir kategori olarak değil, 1990 sonrasında sosyalist sistemlerin çözülmesinin Balkanlar üzerindeki siyasal ve kültürel etkilerini karşılaştırmaya imkân veren analitik bir çerçeve içerisinde kullanmaktadır. Çalışmanın temel amacı, özellikle Bosna-Hersek, Sırbistan, Kosova, Kuzey Makedonya ve Bulgaristan örnekleri üzerinden sosyalizm sonrası Balkanlarda devletleşme ile yeni ulusal kimliklerin üretimi arasındaki ilişkiyi; diaspora, tarihsel hafıza ve ulusal anlatıların yeniden inşası bağlamında incelemektir. Araştırmanın temel sorusu, "1990 sonrası Balkanlarda sosyalist üst kimliklerin çözülmesi, yeni devletlerin ve toplulukların geçmişi yeniden yorumlama, ulusal kahraman üretme ve diaspora üzerinden aidiyet kurma biçimlerini nasıl dönüştürmüştür?" şeklinde belirlenmiştir. Bu soruya bağlı olarak sınırların değişmesiyle etnik kimliklerin nasıl yeniden siyasallaştığı, savaş ve zorunlu göç deneyimlerinin kolektif hafızaya nasıl aktarıldığı ve tarihsel şahsiyetlerin yeni ulusal anlatılarda nasıl konumlandırıldığı araştırılmaktadır. Çalışmada nitel, tarihsel ve karşılaştırmalı yöntem benimsenmekte; Türk arşiv belgeleri, diplomatik belgeler, göç ve nüfus kayıtları, dönemin basını, siyasi söylemler, anıtlar, müzeler, banknotlar ve görsel-kültürel materyaller birlikte değerlendirilmektedir. Araştırmanın bulguları, Yugoslavya döneminde geliştirilen ortak sosyalist ve Yugoslav üst kimliğinin çözülmesinden sonra tarihsel hafızanın yeni devletlerin meşruiyet üretiminde temel araçlardan birine dönüştüğünü göstermektedir. Bosna-Hersek'te Aliya İzzetbegoviç, Kulin Ban ve Husein-kapetan gibi farklı dönemlerden şahsiyetlerin devletlilik, bağımsızlık ve tarihsel süreklilik anlatıları içerisinde yeniden konumlandırılması bu dönüşümün dikkat çekici örneklerindendir. Edebî şahsiyetlerin kamusal hafızada ve banknot ikonografisinde görünür olması, ulus yazımının yalnızca siyasal liderler üzerinden gerçekleştirilmediğini; edebiyat, sanat ve gündelik görsel sembollerin de kimlik üretimine katıldığını göstermektedir. Diaspora ise bu yeni ulusal anlatıların sınır aşan boyutunu oluşturmaktadır. Bosna Savaşı, Kosova çatışmaları ve Yugoslavya'nın çözülmesiyle meydana gelen zorunlu göçler, Balkan kimliklerinin Avrupa ve Türkiye başta olmak üzere geniş bir coğrafyada yeniden üretilmesine neden olmuştur. Diaspora toplulukları dil, din, aile hafızası, dernekler, anma pratikleri ve kültürel üretim aracılığıyla anavatanla ilişkilerini sürdürürken aynı zamanda yeni ve çok katmanlı aidiyet biçimleri geliştirmiştir. Sonuç olarak çalışma, 1990 sonrası Balkan devletleşmesinin yalnızca yeni sınırlar ve anayasal kurumlar oluşturma süreci olmadığını; geçmişin yeniden seçildiği, kahramanların yeniden tanımlandığı, travmaların ulusal hafızaya dönüştürüldüğü ve diasporanın ulusal anlatının sınır ötesindeki taşıyıcısı hâline geldiği bir kimlik inşa süreci olduğunu ileri sürmektedir. Bu yönüyle araştırma, Balkan çalışmaları, post-sosyalist çalışmalar, diaspora, kolektif hafıza ve ulus inşası literatürlerini ortak bir tarihsel çerçevede buluşturmayı.

Anahtar Kelimeler: Post-Sosyalist Balkanlar, Ulus İnşası, Diaspora, Kolektif Hafıza, Kimlik

IDENTITY AND STATE-BUILDING IN THE POST-SOVIET BALKANS: DIASPORA, MEMORY, AND NEW NATIONAL NARRATIVES

Sultan SERTER

Specialist, Işık University
E-mail: sltn340735@gmail.com · ORCID: 0009-0001-2160-0238

ABSTRACT

The end of the Cold War, the dissolution of the Soviet Union, and the breakup of Yugoslavia brought about a profound transformation in the Balkans that involved not only the redrawing of political borders but also the redefinition of identity, citizenship, collective memory, diaspora, and national historical narratives. This study employs the concept of "post-Soviet" not simply as a geographical category referring to the former Soviet republics, but as an analytical framework for examining the political and cultural effects of the collapse of socialist systems on the Balkans after 1990. The main purpose of the study is to analyze the relationship between state-building and the construction of new national identities in the post-socialist Balkans, particularly through the cases of Bosnia and Herzegovina, Serbia, Kosovo, North Macedonia, and Bulgaria, with particular emphasis on diaspora, historical memory, and the reconstruction of national narratives. The main research question is: "How did the dissolution of socialist supranational identities after 1990 transform the ways in which Balkan states and communities reinterpreted the past, constructed national heroes, and established forms of belonging through diaspora?" Accordingly, the study investigates how ethnic identities were re-politicized following changes in political borders, how experiences of war and forced migration were incorporated into collective memory, and how historical figures were repositioned within new national narratives. Diaspora constitutes the transnational dimension of these emerging national narratives. Forced migrations resulting from the Bosnian War, the Kosovo conflicts, and the dissolution of Yugoslavia contributed to the reconstruction of Balkan identities across a broad geographical area, particularly in Europe and Türkiye. While diaspora communities maintained their connections with their homelands through language, religion, family memory, associations, commemorative practices, and cultural production, they simultaneously developed new and multilayered forms of belonging. In conclusion, the study argues that post-1990 state-building in the Balkans should not be understood merely as a process of establishing new borders, constitutions, and political institutions. Rather, it represents a broader process of identity construction in which the past was selectively reinterpreted, historical heroes were redefined, collective traumas were transformed into national memory, and diaspora became a transnational carrier of national narratives. In this respect, the study aims to bring together Balkan studies, post-socialist studies, diaspora studies, collective memory, and nation-building within a common historical and interdisciplinary framework.

Keywords: Post-Socialist Balkans, Nation-Building, Diaspora, Collective Memory, Identity

REMEMBERING THE BOSNIAN WAR THROUGH PAKISTANI TELEVISION: CULTURAL DIPLOMACY AND THE AESTHETIC TURN IN INTERNATIONAL RELATIONS

Sundus Basharat AHMAD[1*], Asbah ZIA[2]

[1]Asst. Prof. Dr., Bahria University, Department of International Relations, Islamabad, Pakistan
[2]Asst. Prof. Dr., Al-Kawthar University, Department of Humanities and Social Sciences, Karachi, Pakistan
[*]Corresponding author · E-mail: sundusbasharat.buic@bahria.edu.pk

ABSTRACT

The Bosnian War (1992–1995) remains one of the defining humanitarian crises of the post-Cold War era and occupies a significant place in global cultural memory. While existing scholarship has extensively examined diplomacy, media coverage, and humanitarian intervention during the conflict, comparatively little attention has been paid to the role of popular culture in shaping collective remembrance and transnational understandings of Bosnia. This paper examines the Pakistani television drama Alpha Bravo Charlie (1998) through the lens of Roland Bleiker's aesthetic turn in International Relations, which recognizes visual narratives, emotions, and artistic representations as significant forms of political knowledge that shape perceptions of conflict beyond conventional state-centric diplomacy. Bringing Bleiker's framework into conversation with the concepts of cultural diplomacy, the study explores how Pakistani television functioned as an informal instrument of soft power while contributing to the cultural memory of Bosnia within Pakistan's public imagination. Employing qualitative narrative analysis, it examines how the drama constructs a discourse of humanitarian solidarity through its portrayal of Pakistani UN peacekeepers alongside Bosnian civilians affected by war. The paper argues that these fictionalized representations transform distant suffering into shared moral experience, fostering empathy while shaping cultural memory, national identity, and Pakistan's soft-power image through narratives of sacrifice, humanitarianism, and international responsibility. In doing so, it demonstrates how popular television can construct and sustain transnational solidarity beyond official diplomatic channels, extending Bleiker's aesthetic approach to an underexplored South Asian media case at the intersection of International Relations, cultural diplomacy, and conflict memory.

Keywords: Bosnian War, Aesthetic Turn in International Relations, Cultural Diplomacy, Cultural Memory, Pakistani Television Drama

OSMANLI DÖNEMİNDE NAHÇIVAN'IN YÖNETİMİNDE KENGERLİ AŞİRET LİDERLERİNİN ROLÜ

Surayya AKBAROVA

Araştırmacı, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nahçıvan Bölümü
E-posta: akbarovasurayya@gmail.com · ORCID: 0009-0004-8919-9323

ÖZET

Bu araştırmada, Osmanlı İmparatorluğu yönetimi döneminde Azerbaijan'ın stratejik açıdan en önemli askeri ve idari birimlerinden biri olan Nahçıvan bölgesinin yönetilmesinde Kengerli Türk aşiretinin rolü kapsamlı ve ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmada aşiretin etnik kökeni, Nahçıvan coğrafyasına yerleşme tarihi, Osmanlı yönetimi ile kurdukları diplomatik, hukuki ve askeri ilişkileri, devlete sundukları hizmetleri ve yerel yönetim mekanizmasındaki temel konumları 1727 tarihli Nahçıvan Sancağı Mufassal Defteri ve diğer birinci el arşiv belgeleri esas alınarak detaylıca analiz edilmiştir. Araştırma sürecinde, dönemin birinci el kaynakları, resmi fermanlar, tahrir defterleri ve bölgesel tarih yazımı materyalleri de karşılaştırmalı metodoloji ile ele alınmıştır. Tarihen köklü devletçilik geleneklerine sahip olan Kengerli aşireti, henüz X. yüzyılda bölgenin siyasi haritasında önemli bir rol oynayarak Salariler Devleti'nin kurulmasında aktif yer almış, sonraki yüzyıllarda da Nahçıvan'ın askeri ve siyasi hayatında öncü bir güç olarak kalmayı başarmıştır. Ayrıca, Safevi hükümdarları döneminden itibaren Kengerli boy mensuplarına bölgede önemli idari, hukuki, askeri ve mülki görevlerin verilmesi, aşiretin Nahçıvan'ın toplumsal ve siyasi hayatındaki nüfuzunu daha da pekiştirmiştir. Makalede, Osmanlı Devleti'nin uyguladığı eyalet ve sancak yönetim sistemi dahilinde yerel Kengerli beylerinin askeri ve idari statüsü, sınır güvenliğindeki hizmetleri, vergi toplanmasındaki rolleri ve merkezi yönetimle karşılıklı ilişkileri kronolojik sırayla sistemleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, Osmanlı idari mekanizmasının yerel koşulları göz önünde bulundurarak Kengerli elitinin nüfuzundan yararlandığı ve onların bölgedeki hakim konumunu koruduğu tespit edilmiştir. Merkezi beylerbeyliği ile yerel beyler arasındaki bu esnek yönetim modeli, bölgede sosyo-ekonomik istikrarın korunmasına, ticari hayatın canlı kalmasına ve genel güvenlik düzeninin sağlanmasına zemin hazırlamıştır. Kengerli aşiret liderlerinin yüzyıllar boyunca şekillenen siyasi tecrübesi, askeri gücü ve idari birikimi, XVIII. yüzyılın ortalarında bağımsız Nahçıvan Hanlığı'nın kurulmasında belirleyici ve tarihi bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, Kengerli tayfasının faaliyetleri, Nahçıvan'ın bölgesel yönetim sisteminin ve devletçilik geleneğinin sürekliliğinin incelenmesi açısından büyük bilimsel önem arz etmektedir. Aynı zamanda, bu çalışma Osmanlı Devleti'nin Doğu Anadolu ve Kafkasya'daki sınır idaresi ile yerel unsurlarla entegrasyon politikasını ve bölge diplomasisini doğru kavramak açısından da son derece kıymetli veriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nahçıvan, Osmanlı yönetimi, Kengerliler, Türk aşiretleri, Nahçıvan Sancağı

THE ROLE OF KENGERLI TRIBAL LEADERS IN THE ADMINISTRATION OF NAKHCHIVAN DURING THE OTTOMAN PERIOD

Surayya AKBAROVA

Researcher, Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch
E-mail: akbarovasurayya@gmail.com · ORCID: 0009-0004-8919-9323

ABSTRACT

In this study, the role of the Kangarli Turkic tribe in the administration of the Nakhchivan region, which was one of the most strategically important military and administrative units of Azerbaijan during the Ottoman Empire rule, is comprehensively analyzed. The study examines the ethnic origin of the tribe, the history of their settlement in the Nakhchivan geography, their diplomatic, legal, and military relations with the Ottoman administration, their services to the state, and their main position in the local administrative mechanism, based on the Detailed Register of the Nakhchivan Sanjak dated 1727 and other primary archival documents. During the research process, primary sources of the period, official decrees, tax registers, and regional historiography materials were also evaluated through a comparative methodology. Possessing a deep-rooted tradition of statehood, the Kangarli tribe played an active role in the political map of the region as early as the 10th century by participating in the establishment of the Salarid State and remained a leading power in the military and political life of Nakhchivan in subsequent centuries. Furthermore, the assignment of important administrative, judicial, and military duties to members of the Kangarli clan since the Safavid period further consolidated the influence of the tribe in the political life of Nakhchivan. In the article, the military-administrative status of the local Kangarli beys, their services in border security, their roles in tax collection, and their mutual relations with the central administration within the province and sanjak management system applied by the Ottoman State are systematized in chronological order. As a result of the research, it was determined that the Ottoman administrative mechanism utilized the influence of the Kangarli elite by considering local conditions and preserved their dominant position in the region. This flexible management model facilitated socio-economic stability, trade, and general security in the region. The political experience, military strength, and administrative capability of the Kangarli leaders laid the groundwork for the establishment of the independent Nakhchivan Khanate in the mid-18th century.

Keywords: Nakhchivan, Ottoman administration, Kengerli, Turkic tribes, Sanjak of Nakhchivan

MAKİNE ÖĞRENMESİ VE GRAF SİNİR AĞLARI İLE POLİMERLERİN CAM GEÇİŞ SICAKLIĞININ (TG) HASSASİYETLİ TAHMİNİ

Süeda Sena SÖNMEZ[1*], Mahmut ÜNVER[2]

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi
[2]Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: suedasonmez99@gmail.com · ORCID: 0009-0001-0078-4197

ÖZET

Bu çalışma, polimerlerin cam geçiş sıcaklığının (Tg) yalnızca kimyasal yapı bilgisinden hareketle tahmin edilmesi amacıyla klasik makine öğrenmesi ve graf sinir ağı (GNN) tabanlı iki farklı modelleme yaklaşımını karşılaştırmalı olarak değerlendirmektedir. Cam geçiş sıcaklığı, polimerlerin mekanik davranışı, işlenebilirliği, kullanım sıcaklığı ve uygulama alanları açısından temel bir termal özellik olup, deneysel olarak belirlenmesi zaman, laboratuvar altyapısı ve maliyet gerektirebilmektedir. Bu nedenle çalışma, deneysel ölçümlerin yerine geçmekten çok, yeni polimer adaylarının deney öncesi hızlı biçimde ön taranmasını destekleyecek veri odaklı bir karar destek yaklaşımı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Kullanılan veri seti başlangıçta 7.284 gözlem ve SMILES, Tg, PID ve Polymer Class olmak üzere dört değişkenden oluşmuştur. Eksik değer bulunmayan veri setinde aynı SMILES gösterimine sahip 110 tekrar eden kayıt çıkarılmış ve analizler 7.174 benzersiz polimer üzerinden gerçekleştirilmiştir. Klasik makine öğrenmesi hattında SMILES dizileri RDKit kullanılarak radius=2 ve 1.024 bit uzunluğunda Morgan parmak izlerine dönüştürülmüş; Ridge Regression, Random Forest, XGBoost ve LightGBM modelleri karşılaştırılmıştır. Eğitim seti üzerinde gerçekleştirilen beş katlı çapraz doğrulamada Random Forest, ortalama R2=0,8632, standart sapma=0,0169 ve MAE=28,20 K ile en güçlü klasik temel model olarak belirlenmiştir. Bağımsız test setinde Random Forest için R2=0,8736, MAE=26,77 K ve RMSE=39,50 K elde edilmiştir. Graf tabanlı yaklaşımda her polimer moleküler graf olarak temsil edilmiş; atomlar düğüm, kimyasal bağlar ise kenar olarak kodlanmıştır. Dört katmanlı GINEConv mimarisi, 128 gizli boyut, yüzde 20 dropout, Adam optimizer ve erken durdurma yaklaşımı ile eğitilmiş; en iyi doğrulama performansı 104. epokta elde edilmiştir. GNN modeli test setinde R2=0,8843, MAE=26,80 K ve RMSE=37,80 K değerlerine ulaşmıştır. Ayrıca mühendislik tolerans analizinde, gerçek Tg değerinden en fazla 50 K sapma gösteren tahminlerin oranı Random Forest için yüzde 85,71, GNN için ise yüzde 86,20 olarak hesaplanmıştır. Bulgular, GNN yaklaşımının açıklanan varyans ve büyük tahmin hatalarının azaltılması açısından sınırlı bir üstünlük sağladığını, buna karşılık Random Forest'ın benzer MAE değeriyle daha düşük hesaplama maliyeti ve daha kolay uygulanabilirlik sunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak model seçiminin yalnızca tek bir performans metriğine değil, hata profili, tolerans gereksinimi, hesaplama maliyeti ve kullanım senaryosuna birlikte dayandırılması gerektiği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Polimer informatiği, Cam geçiş sıcaklığı, Makine öğrenmesi, Random Forest, Graf sinir ağları, GINEConv

ACCURATE PREDICTION OF POLYMER GLASS TRANSITION TEMPERATURE (TG) USING MACHINE LEARNING AND GRAPH NEURAL NETWORKS

Süeda Sena SÖNMEZ[1*], Mahmut ÜNVER[2]

[1]Master's Student, Kırıkkale University
[2]Asst. Prof. Dr., Kırıkkale University
[*]Corresponding author · E-mail: suedasonmez99@gmail.com · ORCID: 0009-0001-0078-4197

ABSTRACT

This study comparatively evaluates two data-driven modeling approaches based on classical machine learning and graph neural networks (GNNs) for predicting the glass transition temperature (Tg) of polymers directly from chemical structure information. Glass transition temperature is a fundamental thermal property that influences the mechanical behavior, processability, service temperature, and potential application areas of polymeric materials. However, experimental determination of Tg may require considerable time, laboratory infrastructure, and material resources, particularly when a large number of candidate polymers need to be screened. Therefore, the main objective of this study is not to replace experimental Tg measurements, but to develop a computational decision-support framework capable of facilitating rapid pre-screening of polymer candidates prior to laboratory testing. The initial dataset consisted of 7,284 observations and four variables, namely SMILES, Tg, PID, and Polymer Class. No missing values were detected, while 110 duplicated SMILES records were removed, resulting in 7,174 unique polymer representations used for modeling. In the classical machine-learning pipeline, SMILES strings were converted into 1,024-bit Morgan fingerprints with a radius of 2 using RDKit. Ridge Regression, Random Forest, XGBoost, and LightGBM regression models were then compared. Five-fold cross-validation performed on the training set identified Random Forest as the strongest classical baseline, with a mean R2 of 0.8632, a standard deviation of 0.0169, and an MAE of 28.20 K. On the independent test set, Random Forest achieved R2=0.8736, MAE=26.77 K, and RMSE=39.50 K. In the graph-based pipeline, polymers were represented as molecular graphs in which atoms were encoded as nodes and chemical bonds as edges. A four-layer GINEConv architecture with a hidden dimension of 128, 20 percent dropout, Adam optimization, and early stopping was employed. The best validation performance was obtained at epoch 104. On the test set, the GNN model achieved R2=0.8843, MAE=26.80 K, and RMSE=37.80 K. Engineering tolerance analysis further showed that 85.71 percent of Random Forest predictions and 86.20 percent of GNN predictions differed from the experimental Tg values by no more than 50 K. Overall, the GNN provided a modest advantage in explained variance and reduction of large prediction errors, whereas Random Forest offered nearly identical MAE with lower computational cost and simpler implementation. These findings indicate that model selection should be based not only on a single predictive metric, but also on error characteristics, tolerance requirements, computational cost, and the intended application scenario.

Keywords: Polymer informatics, Glass transition temperature, Machine learning, Random Forest, Graph neural networks, GINEConv

YEREL ÜRETİCİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE MUĞLA YERYÜZÜ PAZARI'NIN KIRSAL KALKINMAYA ETKİSİ

Şaban KARGİGLİOĞLU

Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
E-posta: sabankargiglioglu@mu.edu.tr · ORCID: 0000-0002-8952-7225

ÖZET

Yemek kültürünü ve insan sağlığını etkileyen hızlı yemek (fast food) ürünlerine karşılık, Slow Food Hareketi "yavaş yemek" kavramını ve beraberinde getirdiği yaşam felsefesini sunmaktadır. Uluslararası Yavaş Hareketi'nden doğan yavaş yemek felsefesi, yerel üreticinin korunması ve geleneksel lezzetlerin sürdürülmesi için uluslararası bir ağı içermektedir. Yeryüzü pazarları, Slow Food ilkelerine uygun olarak işleyen uluslararası bir üretici pazarı ağıdır. Bu pazarlardaki küçük üreticiler sadece kendi ürünlerini satarak ve kalitelerini bizzat garanti ederek yer alırlar. Çevreye ve üretenlere saygılı süreçler yoluyla elde edilen iyi, temiz ve adil gıdayı destekleyen İtalya merkezli Slow Food Uluslararası Ağı kapsamında faaliyet gösteren Slow Food Muğla Yeryüzü Pazarı, Türkiye'nin beşinci yeryüzü pazarı olarak Muğla merkez ilçesi Menteşe'de Tarihi Arasta Bölgesinde faaliyetlerini ayda iki defa sürdürmektedir. Bu araştırma, Muğla yeryüzü pazarı'nın kırsal kalkınmaya katkısını yerel üreticilerin deneyim ve değerlendirmeleri temelinde ortaya koymayı konu edinmektedir. Araştırmanın amacı, Muğla Yeryüzü Pazarı'nın kırsal kalkınmaya etkisini yerel üreticilerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir. Bu bağlamda, Muğla yeryüzü pazarının, yerel üreticilerin ekonomik faaliyetlerine, sosyal ilişkilerine, yerel ürünlerin korunmasına ve kırsal sürdürülebilirliğe sağladığı katkıları ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırma alanı olarak Türkiye'nin beşinci yeryüzü pazarı Muğla seçilmiştir. Derinlemesine bilgi elde etmek araştırmanın en önemli motivasyonların biri olmuştur. Bu nedenle çalışmada nitel araştırma yöntemleri benimseniştir. Veri toplama aracı olarak görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubu için seçilen kişiler amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Muğla yeryüzü pazarında tezgah açan on kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, Temmuz 2026- Ağustos 2026'da araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, Muğla yeryüzü pazarında tezgah açan yerel üreticilerin, bölgeye özgü ürünlerin üretiminin sürekliliğinin sağlanabildiğini, bilinmeyen ürünlerin bilinirliliğinin arttırılmasına olanak tanıdığını, diğer üreticilerle görüş alışverişinde bulunduğunu, kendilerine ekonomik ve sosyal açıdan fayda sağladığını belirtmişlerdir. Bölgeye düzenlenen turların, Muğla yeryüzü pazarı sayesinde Menteşe'yi de programlarına eklemelerinin beklentisi içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. Araştırma verilerinin tümü değerlendirildiğinde, yeryüzü pazarının bulunduğu alana çok yönlü değer kattığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muğla, Yeryüzü Pazarı, Kırsal Kalkınma

THE IMPACT OF THE MUĞLA EARTH MARKET ON RURAL DEVELOPMENT: EVIDENCE FROM LOCAL PRODUCERS' PERSPECTIVES

Şaban KARGİGLİOĞLU

Assoc. Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman University
E-mail: sabankargiglioglu@mu.edu.tr · ORCID: 0000-0002-8952-7225

ABSTRACT

In contrast to fast food products that negatively affect culinary culture and human health, the Slow Food Movement introduces the concept of "slow food" and its accompanying philosophy of life. Born out of the International Slow Movement, the Slow Food philosophy encompasses an international network aimed at protecting local producers and sustaining traditional flavors. Earth Markets represent a global network of farmers' markets operating in accordance with Slow Food principles, where small-scale producers participate by selling exclusively their own produce and personally guaranteeing its quality. Operating under the Italy-based Slow Food International Network—which advocates for good, clean, and fair food obtained through environmentally and socially responsible practices—the Slow Food Muğla Earth Market serves as Türkiye's fifth Earth Market. It conducts its activities twice a month in the Historical Arasta District of Menteşe, the central district of Muğla. This research addresses the contribution of the Muğla Earth Market to rural development based on the experiences and evaluations of local producers. The primary objective is to evaluate the market's impact on rural development through the lens of local producers, thereby revealing its contributions to their economic activities, social relations, the preservation of local products, and overall rural sustainability. Muğla was selected as the research area as it hosts Turkey's fifth Earth Market. Obtaining in-depth information has been one of the most important motivations for the research. Therefore, qualitative research methods were adopted for the study. The interview technique was utilized for data collection, specifically employing semi-structured interviews. Participants for the study were selected using the purposive sampling method. Interviews were conducted with ten individuals who set up stalls at the Muğla Earth Market. The interviews were conducted by the researcher themselves between July 2026 and August 2026. In line with the findings obtained, local producers stated that the Muğla Earth Market ensures the continuity of region-specific product cultivation, enhances the awareness of lesser-known products, facilitates the exchange of ideas among producers, and provides them with substantial economic and social benefits. Furthermore, producers expressed their expectation that tour operators organizing trips to the region will integrate Menteşe into their itineraries owing to the presence of the Muğla Earth Market. When all the research data are evaluated, it is evident that the Earth Market adds multifaceted value to the area where it is located.

Keywords: Muğla, Earth Market, Rural Development

BOSNA-HERSEK İSLAM BİRLİĞİ'NİN DİJİTAL DİN İLETİŞİMİ VE KURUMSAL DİN ANLAYIŞININ DİJİTAL İNŞASI: İSLAM.BA ÖRNEĞİ

Şadiye KOTANLI KIZILOĞLU
Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi
E-posta: skotanli@gumushane.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2916-1807

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan dönüşümle birlikte gündelik yaşam pratiklerinden kültürel üretim süreçlerine kadar insan yaşamına ilişkin birçok alan dijitalleşmiş, yazılı, sözlü ve görsel anlatılar dijital platformlar aracılığıyla yeniden üretilerek sanal ortamda dolaşıma girmiştir. İnsan, toplum, kültür ve inanç dünyasına ilişkin söylemlerin dijital ortamda görünür hâle geldiği bu süreçte, dinî bilgi ve değerlerin üretimi, sunumu ve paylaşımı da önemli ölçüde dijital mecralara taşınmıştır. Böylece dinî kurumlar, inanç toplulukları ve farklı dinî aktörler, sosyal medya platformları ve dijital yayıncılık aracılığıyla dinî söylemleri daha geniş kitlelere ulaştırma imkânı elde etme şansı yakalamış, din anlayışının inşası ve aktarımı dijital iletişim süreçlerinin önemli bir parçası hâline gelmiştir. Günümüzde dijital din olgusu, yalnızca dinî içeriklerin çevrim içi ortama aktarılmasını değil, aynı zamanda dinî bilginin üretilme biçimlerini, dinî otoritenin dijital temsillerini, kullanıcı etkileşimlerini ve çevrim içi dinî toplulukların oluşumunu da kapsamaktadır. Bu bağlamda resmî din kurumlarının dijital platformları, din anlayışının hangi söylemler, anlatılar ve iletişim stratejileri üzerinden sunulduğunu ortaya koyan önemli araştırma alanları olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, Bosna-Hersek İslam Birliği'nin resmî dijital platformu olan islam.ba platformu örneğinde, Balkanlarda din anlayışının dijital ortamda hangi içerik, anlatı ve iletişim stratejileri aracılığıyla temsil edildiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve veri toplama yöntemi olarak doküman analizinden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında islam.ba platformunda yer alan video, ses ve metin formatındaki dinî bilgilendirme içerikleri, güncel paylaşımlar, eğitim faaliyetlerine ilişkin dokümanlar, video materyalleri ve dinî-akademik referanslar incelenmiştir. Bunun yanı sıra, platformda kullanılan anlatı stratejileri ve içeriklerin sunuluş biçimleri de doküman analizi kapsamında değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler tematik içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş; dinî temalar, dijital anlatı biçimleri, platformun içerik yapısı ve kullanıcıların konumlandırılma biçimleri ekseninde kurumsal din söyleminin nasıl inşa edildiğine ilişkin bulgular yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda islam.ba'nın yalnızca dinî bilgi aktaran bir dijital platform olmadığı, aynı zamanda Bosna-Hersek'te din anlayışını kurumsal bir bakış açısıyla üreten, kültürel ve dinî kimliği güçlendiren, toplumsal dayanışmayı destekleyen ve dijital iletişim olanaklarını kullanarak dinî otoriteyi yeniden görünür kılan bir iletişim alanı oluşturduğuna ilişkin verilere ulaşılmıştır. Ayrıca platformun haber, video, görsel ve sosyal medya içeriklerini bütünleşik biçimde kullanarak dinî anlatıları dijital iletişim ekosistemi içerisinde yeniden dolaşıma soktuğu ve Balkan İslam'ının dijital temsiline önemli katkı sağladığı elde edilen bulgulardandır.

Anahtar Kelimeler: Dijital din, Dijital iletişim, Bosna-Hersek İslam Birliği, İslam.ba

THE ISLAMIC UNION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA'S DIGITAL RELIGIOUS COMMUNICATION AND THE DIGITAL CONSTRUCTION OF ITS INSTITUTIONAL UNDERSTANDING OF RELIGION: THE CASE OF ISLAM.BA

Şadiye KOTANLI KIZILOĞLU
Assoc. Prof. Dr., Gümüşhane University
E-mail: skotanli@gumushane.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2916-1807

ABSTRACT

With the transformation in information and communication technologies, many areas of human life, from daily life practices to cultural production processes, have become digitized, and written, oral, and visual narratives have been reproduced through digital platforms and circulated in the virtual environment. In this process where discourses on humanity, society, culture, and belief systems have become visible in the digital environment, the production, presentation, and sharing of religious knowledge and values have also largely shifted to digital platforms. Thus, religious institutions, faith communities, and different religious actors have gained the opportunity to reach wider audiences with religious discourses through social media platforms and digital publishing, and the construction and transmission of religious understanding has become an important part of digital communication processes. Today, the phenomenon of digital religion encompasses not only the transfer of religious content to the online environment, but also the ways in which religious knowledge is produced, the digital representations of religious authority, user interactions, and the formation of online religious communities. In this context, the digital platforms of official religious institutions stand out as important research areas that reveal how religious understanding is presented through various discourses, narratives, and communication strategies. This study aims to examine how the understanding of religion in the Balkans is represented in the digital environment through various content, narratives, and communication strategies, using islam.ba, the official digital platform of the Islamic Union of Bosnia and Herzegovina, as an example. The study adopted a qualitative research approach and utilised document analysis as the data collection method. Within the scope of the research, the religious informational content available in video, audio, and text formats as well as recent posts, documents related to educational activities, video materials, and religious-academic references on the islam.ba platform were examined. In addition, the narrative strategies employed on the platform and the ways in which content is presented were evaluated through document analysis. The data obtained were analyzed using the thematic content analysis method; findings regarding how institutional religious discourse is constructed were interpreted through the lenses of religious themes, digital narrative forms, the platform's content structure, and the ways in which users are positioned. The research revealed that islam.ba is not merely a digital platform for disseminating religious knowledge, but also creates a space for communication that shapes the understanding of religion in Bosnia and Herzegovina from an institutional perspective, strengthens cultural and religious identity, supports social solidarity, and restores the visibility of religious authority through the use of digital communication channels. Furthermore, the findings indicate that the platform recirculates religious narratives within the digital communication ecosystem by utilizing news, video, visual, and social media content in an integrated manner, thereby making a significant contribution to the digital representation of Balkan Islam.

Keywords: Digital religion, Digital communication, Islamic Union of Bosnia and Herzegovina, Islam.ba

DİJİTAL KOLEKTİF BELLEKTE BALKAN ANLATISI VE ANLAMSAL İNŞA: "EKŞİ SÖZLÜK" ÖRNEĞİ

Şadiye KOTANLI KIZILOĞLU
Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi
E-posta: skotanli@gumushane.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2916-1807

ÖZET

Toplumlar, geçmişe ilişkin ortak hatırlama biçimlerine, toplumsal etkileşimlere ve ortak anlam dünyalarına sahiptir. Ortak kültüre ve yaşama dair geçmişten bugüne getirilen ve toplumun hafızasında yer bulan her tür üretim ve içerik kollektif hafızayı oluşturmaktadır. Toplumsal olarak oluşturulan kolektif hafıza sözlü, yazılı veya görsel biçimde farklı araç ve uygulamalar vasıtasıyla nesilden nesile iletilmekte, yeniden üretilmektedir. Bu çalışma, Balkanlar'a yönelik dijital ortama yansıyan kolektif hafıza ve anlatıların kullanıcı türevli içeriklerde nasıl ortaya çıktığını incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, toplumsal, tarihsel ve kültürel bağlar ve ifadeler eşliğinde üretilen dijital söylemlerin, Balkan imajını sanal ortamda nasıl yeniden ürettiğini ortaya koymak ve bu anlam haritasının çok katmanlı yapısını analiz etmektir. Balkanlara dair geçmişten günümüze aktarılan toplumsal belleğin sanal dünyadaki izdüşümlerini "Ekşi Sözlük" örneği üzerinden okumayı amaçlayan bu çalışmada, kullanıcılar tarafından girilen "entry"ler araştırmanın veri setini oluşturmaktadır. Araştırma, dijital platformların sadece birer bilgi paylaşım alanı olarak değil, aynı zamanda kolektif belleğin inşa edildiği, dolaşıma sokulduğu ve kalıcı hale gelerek korunduğu anlatısal mekânlar olduğu varsayımına dayanmaktadır. Yöntem olarak nitel araştırma desenlerinden tematik içerik analizi yöntemi benimsenmiştir. Veri analizi sürecinde, Ekşi Sözlük'te "Balkanlar" anahtar kelimesi altında bulunan kullanıcı girdileri, MAXQDA analiz yazılımı aracılığıyla tematik içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Analiz sürecinde öncelikle entrylerin tarihsel dağılımı betimleyici olarak değerlendirilmiş, ardından içeriklerdeki anlam örüntüleri kodlanmış ve benzer kodlar kategoriler altında bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Çalışmada Referans, İçerik, Anlamsal İnşa ve Kolektif Bellek unsurları analiz kategorileri olarak belirlenmiş ve genel çerçevede, bu dört kategori etrafında anlatıların inşa edildiği ortaya konulmuştur. Analiz sonucunda Balkanlar anlatısının kültür, aidiyet ve kültürel yakınlık; çatışma, ötekilik ve siyasal bağlam; söylemsel ve dilsel inşa; gündelik yaşam ve etkileşimler olmak üzere dört temel bağlam etrafında şekillendiğine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıca Balkanların yalnızca coğrafi bir bölge olarak ele alınmadığı, tarihsel, kültürel, kimliksel ve duygusal referanslar aracılığıyla yeniden anlamlandırıldığı görülmüştür. Diğer yandan Ekşi Sözlük'ün, Balkanlara ilişkin farklı hatırlama, anlamlandırma ve temsil pratiklerinin üretildiği, müzakere edildiği ve görünürlük kazandığı bir dijital kolektif bellek alanı olarak işlev gördüğü belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Kolektif Bellek, Balkanlar, Anlatı, "Ekşi Sözlük"

THE BALKAN NARRATIVE IN DIGITAL COLLECTIVE MEMORY: THE CASE OF "EKŞİ SÖZLÜK"

Şadiye KOTANLI KIZILOĞLU
Assoc. Prof. Dr., Gümüşhane University
E-mail: skotanli@gumushane.edu.tr · ORCID: 0000-0002-2916-1807

ABSTRACT

Societies possess shared modes of remembering the past, social interactions, and common worlds of meaning. Collective memory is constituted by all forms of production and content related to shared culture and life that have been carried from the past to the present and embedded in the society's memory. Socially constructed collective memory is transmitted and reproduced from generation to generation through various media and practices whether oral, written, or visual. This study examines how collective memory and narratives concerning the Balkans reflected in the digital environmen manifest within user-generated content. The primary objective of this research is to reveal how digital discourses produced amidst social, historical, and cultural ties and expressions reproduce the image of the Balkans in the virtual realm, and to analyze the multi-layered structure of this semantic map. This study aims to examine the projections of social memory regarding the Balkans handed down from the past to the present within the virtual world, using "Ekşi Sözlük" as a case study; user-generated posts (entries) constitute the research's dataset. The study is based on the premise that digital platforms are not merely spaces for information sharing but also narrative spaces where collective memory is constructed, circulated, and preserved through permanence. Thematic content analysis, a qualitative research design, was adopted as the methodology. During the data analysis process, user entries on Ekşi Sözlük containing the keyword "Balkans" were examined using the thematic content analysis method via MAXQDA analysis software. During the analysis process, the chronological distribution of the entries was first evaluated descriptively; subsequently, semantic patterns within the content were coded, and similar codes were grouped into categories to form themes. In the study, the elements of reference, content, semantic construction, and collective memory were established as categories of analysis, revealing that narratives are constructed around these four categories. The analysis revealed that the narrative regarding the Balkans is shaped around four fundamental contexts: culture, belonging, and cultural affinity; conflict, otherness, and political context; discursive and linguistic construction; and daily life and interactions. Furthermore, it has been observed that the Balkans are not treated merely as a geographical region but are re-signified through historical, cultural, identity-related, and emotional references. On the other hand, it has been determined that Ekşi Sözlük functions as a digital space of collective memory where diverse practices of remembering, interpreting, and representing the Balkans are produced, negotiated, and made visible.

Keywords: Digital Collective Memory, Balkans, Narrative, "Ekşi Sözlük"

AZERBAYCAN MİLLİ RESİM SANATINDA KARABAĞ KONUSU: PEYZAJ ESTETİĞİ VE PORTRE SANATINDA İNSAN SİMALARI

Şemsiyye ZALOVA

Arş. Gör., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nahçıvan Bölümü
E-posta: wems.zal@mail.ru · ORCID: 0009-0008-7370-7257

ÖZET

Tarih boyunca Azerbaycan milli resim sanatında Karabağ konusu, kendine has zenginliği ve çok yönlü estetik değeriyle öne çıkmıştır. Buranın büyüleyici doğa güzellikleri, yaşam özellikleri ve görkemli şahsiyetleri diğer sanat dallarımızda olduğu gibi resim sanatımızda da parlak bir şekilde tasvir edilmişdir. Şuşa'dan, Laçın'dan, Zengilan'dan nişan olan tablolarda Karabağ doğasını binbir renk tonuyla canlandıran Settar Behlulzade, Nadir Abdurrahmanov, Mikayıl Abdullayev gibi diğer ressamlar da doğma yurdun güzelliklerini vatanseverlikle eserlerine yansıtmışlar. Settar Behlulzade birkaç defa Karabağ'da olmuştur. Bu diyarın güzelliklerine hayran kalan ressam, Karabağ doğasına ithaf edilmiş bir sıra manzaralar çizmiştir. Ressam, Şuşa Cıdır Düzü'nü resmederken sanki bu toprakların uzun yıllar öz doğmalarından ayrı düşeceğini hissetmiştir. Ressam, Karabağ doğasının mevsimlere göre değişen renklerini bu diyara ithaf etdiği silsileye dahil olan diğer eserlerinde de büyük maharetle tasvir etmiştir. Özellikle "Şuşa. Ağaçlar", "Yukarı Daşaltı", "Karabağda yaz" gibi kompozisyonlarında kullandığı renk çözümü, eserlerin duygusal etki gücünü ortaya çıkarmıştır. Sözü edilen eserlerin ilk eskizlerini grafik formda albümünde çizen sanatkar, Bakü'ye döndükten sonra onları keten üzerinde yağlı boya ile ebedileştirmiştir. Laçın'da dünyaya göz açan Nadir Abdurrahmanov da doğma tabiatın saf güzelliğini yansıtan ilginç manzaralar ortaya çıkarmıştır. Onun bu konuyla ilgili "Zengilanın üzüm bağları", "Dağlarda bahar", "Laçın. Minkend" gibi eserleri milli resim sanatımızın kıymetli nümunelerindendir. Görkemli ressam Mikayıl Abdullayev'in Karabağ konusunda olan "Akşam" tablosu, gezintiye çıkmış Şuşa kadınlarının güzelliğini yansıtan kıymetli bir sanat eseridir. Ressamın sanatında aynı zamanda Karabağlı dahi şahsiyetlerin, özellikle Üzeyir Hacıbeyov'un portreleri özel bir yer tutar. Ressam, dahi bestekârın defalarca portrelerini yaratmıştır. Ressamın "Hayır dua" adlı süjetli tablosu hem konu, hem de bedii-estetik açıdan oldukça akılda kalıcıdır. Şöyle ki, Han kızı Natevan'ın küçük Üzeyir Hacıbeyov'u Gori Öğretmenler Semineri'ne ilk kez sınav vermeye uğurlaması gibi tarihi bir olay Şuşa ortamında tasvir edilmiştir. Ressam Toğrul Nerimanbeyov'un kendine has ekspresif, milli ruhla yarattığı "Şuşa" tablosu, Karabağ'ın zengin tarihi-kültürel ortamını tasvir etmektedir. Karabağ mimari incilerinden sayılan Gövher Ağa Camii'nin yükselişinin özellikle vurgulandığı bu eserde, Karabağ atlarının, milli giyimli insanların ve milli müzisyenlerin tasviriyle zengin bir yaşam manzarası canlandırılmıştır. Sonuç olarak, araştırma gösteriyor ki, bahsi geçen ve diğer birçok ressamın Karabağ konulu eserleri sadece sanat örnekleri olarak kalmıyor, aynı zamanda bölgenin zengin kültürünü, tabiatını, etnografik ortamını ihtiva eden benzersiz bir sanat salnamesine dönüşüyor.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Karabağ, Ressam, Resim

THE THEME OF KARABAKH IN AZERBAIJANI NATIONAL FINE ART: LANDSCAPE AESTHETICS AND HUMAN FIGURES IN PORTRAITURE

Şemsiyye ZALOVA
Res. Asst., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch
E-mail: wems.zal@mail.ru · ORCID: 0009-0008-7370-7257

ABSTRACT

Throughout history, the subject of Karabakh in Azerbaijani national painting has stood out with its unique richness and versatile aesthetic value. The fascinating natural beauties, lifestyle characteristics, and magnificent figures of this region have been vividly depicted in our painting art, just as in our other branches of art. Other artists such as Sattar Bahlulzade, Nadir Abdurrahmanov, and Mikayıl Abdullayev, who brought Karabakh nature to life with a thousand color tones in paintings marking Shusha, Lachin, and Zangilan, have also transferred the beauties of their native land onto canvas with patriotism. Sattar Bahlulzade visited Karabakh several times. Fascinated by the beauties of this region, the painter drew a series of landscapes dedicated to Karabakh nature. Painter while painting the Shusha Jidir Düzü, that these lands would be separated from their loved ones for many years. The painter portrayed the color gamut of Karabakh nature, changing according to the seasons, with great skill in his other works included in the series dedicated to this region. Especially in his compositions such as "Shusha. Trees", "Yukhari Dashalty", and "Summer in Karabakh", the color solution he used brought out the emotional impact of the works. The artist, who drew the initial sketches of the mentioned works in graphic form in his album, immortalized them with oil paint on canvas after returning to Baku. Nadir Abdurrahmanov, born in Lachin, also created interesting landscapes reflecting the pure beauty of his native nature. His works dedicated to this subject, such as "Vineyards of Zangilan", "Spring in the Mountains", and "Lachin. Minkend", are among the precious examples of our national painting art. The painting "Evening" by the prominent painter Mikayıl Abdullayev, dedicated to the subject of Karabakh, is a precious work of art reflecting the beauty of Shusha women out for a stroll. At the same time, portraits of brilliant figures from Karabakh, especially Uzeyir Hajibeyov, hold a special place in the painter's art. The painter has created portraits of the brilliant composer multiple times. The narrative painting titled "Blessing" by the painter is quite memorable both in terms of its subject matter and its artistic-aesthetic aspect. Specifically, a historical event—Khan's daughter Natavan seeing off the young Uzeyir Hajibeyov to take his exams at the Gori Teachers' Seminary for the first time—is depicted within the setting of Shusha. The painting "Shusha", created with the unique expressive and national spirit of the painter Togrul Narimanbayov, is dedicated to Karabakh's rich historical and cultural environment. In this work, where the prominence of the Govhar Agha Mosque—hailed as one of the architectural gems of Karabakh—is especially emphasized, a rich scene of life is brought to life through the depiction of Karabakh horses, people in national attire, and national musicians. Thus, the results of the research demonstrate that works themed around Karabakh, mentioned here and featured in the art of many other painters, do not merely remain examples of fine art; they also transform into a unique chronicle of art encompassing the region's rich culture, nature, and ethnographic environment.

Keywords: Azerbaijan, Karabakh, Painter, Artwork

GÖRSEL İLETİŞİM VE YENİ MEDYA UYGULAMALARININ DİJİTAL HAFIZA DİPLOMASİSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ: SREBRENİTSA ANMA GÜNÜ ÖRNEĞİ

Şenol ÇARIK[1*], Yusuf Tolga ÜNKER[2]

[1]Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, İstanbul

[2]Dr. Öğr. Üyesi, Avrasya Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, Trabzon

[*]Sorumlu yazar · E-posta: senol.carik@nisantasi.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5172-3976

ÖZET

Bosna-Hersek'in Srebrenitsa kentinde 1995 yılında gerçekleştirilen ve uluslararası mahkemeler tarafından soykırım olarak tanımlanan katliam, Balkan coğrafyasının yanı sıra insanlık tarihinin en ağır insan hakları ihlallerinden biri olarak kolektif hafızadaki yerini almıştır. Srebrenitsa Soykırımı, aradan geçen yıllara karşın, yalnızca fiziksel anma mekânlarında değil, dijital medya ortamlarında da sürekli yeniden hatırlatılmakta ve farklı aktörler tarafından çeşitli söylemler aracılığıyla temsil edilmektedir. Özellikle sosyal medya platformları, kolektif hafızanın yeniden üretilmesi, kültürel bağların güçlendirilmesi ve uluslararası kamuoyuna yönelik hafıza diplomasisinin yürütülmesinde önemli araçlar hâline gelmiştir. Bu çalışma, Türkiye'nin kültürel diplomasi faaliyetlerini yürüten Yunus Emre Enstitüsü'nün resmî Instagram hesabında Srebrenitsa Soykırımı'nın yıl dönümlerine ilişkin paylaşımların dijital hafıza diplomasisi bağlamında nasıl temsil edildiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, 2020'li yıllarda gerçekleştirilen anma paylaşımları; kullanılan görsel göstergeler, metinsel söylemler, kültürel diplomasi unsurları ve ortak hafıza inşası açısından değerlendirilecektir. Böylece Türkiye'nin Balkanlara yönelik kültürel diplomasi politikalarının dijital ortamda nasıl görünür kılındığı ve Srebrenitsa hafızasının uluslararası dijital kamusal alanda nasıl yeniden üretildiği ortaya konulacaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, belirlenen Instagram paylaşımları göstergebilimsel analiz yöntemiyle incelenecektir. Analiz sürecinde görsellerde yer alan semboller, renkler, anıt mekânlar, anma ritüelleri, dini ve kültürel göstergeler ile metinlerde kullanılan söylemler birlikte değerlendirilerek dijital hafıza oluşturma stratejileri çözümlenecektir. Çalışmanın, dijital medya ve hafıza çalışmaları, kültürel diplomasi, yeni medya ve uluslararası iletişim literatürüne katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Srebrenitsa, Soykırım, Diplomasi, Göstergebilim, Yeni Medya

ANALYSIS OF VISUAL COMMUNICATION AND NEW MEDIA APPLICATIONS IN THE CONTEXT OF DIGITAL MEMORY DIPLOMACY: THE CASE OF SREBRENITSA MEMORIAL DAY

Şenol ÇARIK[1*], Yusuf Tolga ÜNKER[2]

[1]Asst. Prof. Dr., Istanbul Nişantaşı University, Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Department of New Media and Communication, Istanbul

[2]Asst. Prof. Dr., Avrasya University, Faculty of Communication, Department of Visual Communication Design, Trabzon

[*]Corresponding author · E-mail: senol.carik@nisantasi.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5172-3976

ABSTRACT

The massacre perpetrated in Srebrenica, Bosnia and Herzegovina, in 1995, which has been legally recognized as genocide by international courts, occupies a significant place in collective memory as one of the gravest violations of human rights in both the Balkans and modern history. Despite the passage of time, the Srebrenica Genocide continues to be commemorated not only through physical memorial sites but also through digital media platforms, where it is repeatedly remembered and represented by various actors through diverse discourses. Social media platforms, in particular, have become significant tools for reproducing collective memory, strengthening cultural ties, and conducting memory diplomacy aimed at international audiences. This study aims to examine how the commemorative posts shared on the official Instagram account of the Yunus Emre Institute, an institution responsible for Türkiye's cultural diplomacy activities, represent the Srebrenica Genocide within the framework of digital memory diplomacy. The study analyzes commemorative posts published during the 2020s with respect to visual signs, textual discourses, elements of cultural diplomacy, and the construction of shared memory. In doing so, it seeks to reveal how Türkiye's cultural diplomacy policies toward the Balkans are reflected in the digital sphere and how the memory of Srebrenica is reconstructed within the international digital public space. The research adopts a qualitative methodology, and the selected Instagram posts will be examined through semiotic analysis. The analytical process focuses on visual symbols, colors, memorial sites, commemorative rituals, religious and cultural indicators, as well as the discursive structures embedded in the accompanying texts in order to identify digital memory-building strategies. The study is expected to contribute to the literature on digital media and memory studies, cultural diplomacy, new media, and international communication.

Keywords: Srebrenica, Genocide, Diplomacy, Semiotics, New Media

BOSNALI SÛDÎ'NİN ŞERH-İ DÎVÂN-I HÂFIZ ADLI ESERİNDE KİNAYELERE VERDİĞİ ANLAMLARIN YERLİLEŞTİRME-YABANCILAŞTIRMA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şerife YERDEMİR
Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi
E-posta: serifeyerdemir@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-8896-2551

ÖZET

Farsçanın Balkanlar ve Bosna'da etkili olmaya başlaması İslamiyet'in bölgeye ulaşmasıyla eş zamanlı olarak gerçekleşmiştir. İslam dininin yanı sıra Müslüman toplumların kültür ve edebiyatının Bosna'da yerleşip gelişmesi ise Osmanlı Devleti'nin 15. ve 16. yüzyıllarda bölgeye hâkim olmasının ardından hız kazanmıştır. Bu süreçte Osmanlı hâkimiyetinin etkisiyle Anadolu'da şekillenen İslam kültürü ve edebiyatı Bosna'da önemli ölçüde etkili olmuştur. Farsça da bu kültür ve edebiyatın temel unsurlarından biri olarak bölgede güçlü bir yer edinmiştir. Bu sebeple Bosna'da Türkçe ve Arapçanın yanı sıra Farsça şiir söyleyen ve eserler kaleme alan şair, yazar, mütercim ve şarihler yetişmeye başlamış; bu gelenek sonraki dönemlerde artarak devam etmiştir. Nitekim Sadî ve Hâfız'ın Farsça eserlerine şerhler yazan, Arapça, Farsça ve Osmanlı Türkçesine hâkim olan Bosnalı Sûdî de bu kültürel ortamın yetiştirdiği önemli isimlerden biridir. Fars edebiyatının en önemli eserleri arasında yer alan Hâfız-ı Şîrâzî'nin Dîvân'ı asırlar boyunca Bosna da dâhil olmak üzere Balkanlarda etkili olmuştur. Klasik Fars şiirinin bu eserini okuyucular için anlaşılır kılma çabaları Osmanlı dönemi şerh geleneğinin de en kıymetli eserlerini ortaya çıkarmıştır. Bu şerhler arasında Bosnalı Sûdî'nin Şerh-i Dîvân-ı Hâfız adlı eseri en önemli kaynaklar arasında yer almaktadır. Şerh faaliyeti de bir dilden bir başkasına dilsel ve kültürel bir aktarım yani bir çeviri pratiğidir. Bu pratik, modern çeviribilimde Lawrence Venuti'nin Schleiermacher'ın fikirlerinden yola çıkarak kuramsallaştırdığı "yerlileştirme" (domestication) ve "yabancılaştırma" (foreignization) stratejileri bağlamında değerlendirmeye oldukça müsaittir. Venuti, yerlileştirmeyi; çeviri yapılacak metindeki farklılıkların, erek kültür okurları için mümkün olduğunca azaltılması hedefi taşıyan bir çeviri yaklaşımı olarak görürken, yabancılaştırmayı ise kaynak metnin yabancı özelliklerinden bir kısmını muhafaza ederek, erek metinde normları zorlayan bir çeviri yaklaşımı olarak belirtir. Yerlileştirme yöntemini kullanan bir çevirmen, erek okuyucunun aşina olmadığı metin içi ifadelerin, yerlileştirme yoluyla, okuyucunun bildiği tarz veya kavramlarla yerine koyulması, böylece okuyucunun fazla çaba sarf etmeden metni anlamasını hedefler. Öte yandan, çeviride yabancı unsurların muhafaza edildiği, kültürel farklılık ve çeşitliliğin erek kültüre aktarıldığı ve okura hissettirildiği yabancılaştırma stratejisi; sözcüğü sözcüğüne çeviri, tırnak işareti, italik yazım, dipnot kullanarak ve açıklama, açımlama yaparak çevirme, not ekleme, ekleyerek çevirme gibi çeşitli uygulamalar aracılığıyla gerçekleşebilir. İki farklı dil ve kültürün belirleyici unsurlarını oluşturan ve aktarımı en güç edebî unsurların başında ise kinayeler gelir. Bünyesinde hem gerçek hem de mecaz manayı barındıran ve gücünü ait olduğu toplumun kültürel belleğinden alan kinayeler, şârihin çeviri stratejisini açıkça ortaya koyan belirleyici bir göstergedir. Bosnalı Sûdî, Hâfız'ın beyitlerindeki Fars kültürüne ait kinayeleri şerh ederken zaman zaman Osmanlı Türkçesindeki muadil kelimelerden yararlanarak "yerlileştirme" yapmış; kimi zamanda Fars şiirinin özgünlüğünü aynen koruyup hedef okuyucuyu bu yabancı kültürün dünyasına götürerek "yabancılaştırma" stratejisini benimsemiştir. Bu çalışma, Bosnalı Sûdî'nin Şerh-i Dîvân-ı Hâfız adlı eserinde yer alan kinayeleri yerlileştirme ve yabancılaştırma ekseninde inceleyerek klasik şerh geleneğinin aktarım pratiklerini ve Sûdî'nin bir mütercim ve şârih olarak benimsediği yöntem anlayışını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bosnalı Sûdi, Şerh-i Dîvân-ı Hâfız, Lawrence Venuti, Yerlileştirme, Yabancılaştırma

AN EVALUATION OF THE MEANINGS ATTRIBUTED TO KİNÂYAHS IN BOSNALI SUDI'S WORK SHARH-I DIVAN-I HAFEZ FROM THE PERSPECTIVE OF DOMESTICATION AND FOREIGNIZATION

Şerife YERDEMİR

Assoc. Prof. Dr., Kırıkkale University
E-mail: serifeyerdemir@hotmail.com · ORCID: 0000-0001-8896-2551

ABSTRACT

The spread of Persian in the Balkans and Bosnia coincided with the arrival of Islam in the region. In addition to the Islamic faith, the establishment and development of Muslim culture and literature in Bosnia gained momentum following the Ottoman Empire's domination of the region in the 15th and 16th centuries. During this period, Islamic culture and literature which had taken shape in Anatolia under Ottoman influence also had a significant impact in Bosnia. Persian also established a strong foothold in the region as one of the fundamental elements of this culture and literature. For this reason, poets, writers, translators, and commentators who composed poetry in Persian, alongside Turkish and Arabic, began to emerge in Bosnia; this tradition continued to grow in subsequent periods. Bosnian Sudi who wrote commentaries on the Persian works of Saadi and Hafez and was fluent in Arabic, Persian, and Ottoman Turkish is one of the prominent figures nurtured by this cultural environment The Divan of Hafez-i Shirazi, one of the most important works of Persian literature, has also influenced the Balkans including Bosnia for centuries. Efforts to make this masterpiece of classical Persian poetry accessible to readers gave rise to some of the most valuable works of the Ottoman-era tradition of commentary. Among these commentaries, Bosnian Sudi's work titled Sharh-i Divan-i Hafez stands out as one of the most important sources. Commentary is a form of linguistic and cultural translation that can be analyzed through Venuti's concepts of "domestication" and "foreignization," rooted in Schleiermacher's ideas. Venuti views domestication as a translation approach aimed at minimizing the differences in the source text for readers of the target culture, while he describes foreignization as a translation approach that preserves some of the source text's foreign characteristics, thereby challenging the norms of the target text.A translator using domestication replaces unfamiliar expressions with familiar ones, making the text more accessible to the target reader. On the other hand, the strategy of foreignization in which foreign elements are preserved in the translation, and cultural differences and diversity are conveyed to and made tangible for the target culture can be achieved through various techniques, such as word-for-word translation, the use of quotation marks, italics, footnotes, explanatory notes, elaboration, and the addition of supplementary notes. Kinâyahs, which combine literal and figurative meanings rooted in cultural memory, are among the most difficult literary elements to translate and serve as a key indicator of the commentator's translation strategy. While commenting on the kinâyahs rooted in Persian culture found in Hafez's couplets, Sudi adopted a strategy of domestication by employing equivalent Ottoman Turkish words. However, he preserved the originality of Persian poetry through foreignization, introducing readers to the source culture. This study examines the kinâyahs in Sudi's Sharh-i Divan-i Hafez through the framework of domestication and foreignization. It aims to reveal the transfer practices of the classical commentary tradition and to elucidate the methodological approach adopted by Sudi as both a translator and a commentator.

Keywords: Bosnian Sudi, Sharh-i Divan-i Hafez, Lawrence Venuti, Domestication, Foreignization

STYLISTIC POSSIBILITIES OF REPETITION IN NAKHCHIVAN ASHIQ POETRY

Tarana GABULOVA
PhD Student, Nakhchivan Teachers Institute, Nakhchivan, Azerbaijan
E-mail: qebulovaterane@gmail.com · ORCID: 0009-0008-8541-0768

ABSTRACT

Ashiq creativity, as one of the richest and most multifaceted branches of Azerbaijani oral folk literature, has preserved the people's worldview, spiritual values, aesthetic thought, and artistic consciousness for centuries. Within this creative tradition, the poetic power of language holds particular significance. Ashiqs have skillfully employed various literary devices to convey their feelings and thoughts to listeners in a more expressive and impactful manner. One of these devices is repetition. In Ashiq poetry, repetition is not merely the recurrence of certain words and expressions; it is also an important stylistic figure that contributes to the creation of poetic harmony, emotional impact, and depth of meaning. Repetition is one of the important stylistic and artistic devices in ashig poetry. By using different types of repetition, ashigs have increased the emotional impact of poetic expression and created harmony and fluency in their poems. Through repetition, the expressed idea is highlighted more vividly, producing an aesthetic effect and an emotional mood in the listener. Thus, in Nakhchivan ashig poetry, repetition is not only a linguistic and stylistic element but also an important indicator of national poetic thinking, folk aesthetic taste, and the artistic expressive possibilities of ashig art. In this respect, the study of repetition in ashig creativity is of significant scholarly importance for the analysis of the poetic features of Azerbaijani oral folk literature.

Keywords: Ashiq creativity, Expressive means, Repetition, Nakhchivan ashiqs, Poetic harmony

TÜRK BASININDA 1989 BULGARİSTAN GÖÇÜ VE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

Taylan MARAL
Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi
E-posta: tmaral@gelisim.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4508-4001

ÖZET

Bu çalışma, 1989 yılında Bulgaristan Komünist Partisi iktidarının Todor Jivkov liderliğinde Türk ve Müslüman azınlığa yönelik yürüttüğü sistematik asimilasyon ("Yeniden Doğuş Süreci") politikaları neticesinde patlak veren ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa kıtasında görülen en kitlesel sığınma hareketlerinden biri olan "Büyük Göç" sürecinin Türk basınındaki yansımalarını, kriz söylemlerini ve ideolojik çerçeveleme (framing) stratejilerini kapsamlı biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, uluslararası kriz, zorunlu yerinden edilme ve sığınma dönemlerinde medyanın; yalnızca bilgi aktaran pasif bir kanal değil, toplumsal algıyı, ulusal duyarlılığı, kolektif hafızayı ve insani diplomasi süreçlerini bizzat biçimlendiren stratejik bir aktör olduğu varsayımına dayanmaktadır. Araştırmanın kuramsal çerçevesi, kriz haberciliği ve gündem belirleme kuramları ile Norman Fairclough ve Teun A. van Dijk'ın geliştirdiği Eleştirel Söylem Analizi (ESA) modelleri üzerine inşa edilmiştir. Metodolojik boyutta, kitlesel göç hareketinin en yoğun yaşandığı Mayıs–Ekim 1989 dönemini kapsayacak şekilde Türkiye'de geniş tiraja ve farklı yayın çizgilerine sahip ulusal gazeteler (Cumhuriyet, Milliyet, Tercüman, Hürriyet) incelenmiştir. Örneklem dahilindeki haber metinleri, manşetler, sürmanşetler, köşe yazıları, editoryal yorumlar ve görsel imgeler (özellikle basın fotoğrafları) nitel içerik analizi ve metinlerarasılık ilkeleri doğrultusunda söylemsel açıdan çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, dönemin yazılı basınının ideolojik ve editoryal eğilimleri ne denli farklılaşırsa farklılaşsın, kriz ekseninde ortak bir "ulusal mutabakat" söyleminde birleştiğini göstermektedir. Bulgaristan yönetiminin uyguladığı zorunlu isim değiştirme (slavlaştırma), ana dili ve dini ritüelleri yasaklama, camileri kapatma ve fiziki baskıları içeren hak ihlalleri; basında ağırlıklı olarak "İnsanlık Suçu / Vahşeti", "Soydaş Dramı", "Modern Çağın Trajedisi" ve "Bölünmüş Aileler" tematik çerçeveleriyle kurgulanmıştır. Özellikle Kapıkule sınır hattında kaydedilen vagon kuyrukları, parçalanmış aile fertlerinin kavuşma/ayrılma anları, çocukların ve yaşlıların dramı gibi insani manzaralar, yoğun bir duygusal ve milli hassasiyet tonlamasıyla sunulmuştur. Haber metinlerinde "biz ve onlar" karşıtlığı keskinleştirilerek; sığınanlar "öz kardeş/soydaş", Türkiye devleti ve toplumu "şefkatli kucak açan koruyucu", Jivkov rejimi ise "baskıcı ve totaliter öteki" olarak konumlandırılmıştır. Bunun yanı sıra basının, Bulgaristan resmi makamlarının "Türklerin turistik amaçla veya gönüllü göç ettiği" yönündeki dezenformasyon temelli propaganda söylemlerine karşı çok katmanlı bir karşı-söylem (counter-discourse) inşa ettiği saptanmıştır. Basın, yaşananları uluslararası antlaşmaların (Helsinki Nihai Senedi vb.) ihlali olarak kayda geçirmiş; NATO, BM ve Batı kamuoyunu harekete geçirmeyi hedefleyen bir insani diplomasi baskısı oluşturmuştur. Sonuç olarak bu araştırma, çatışma ve kriz haberciliği bağlamında yazılı basının; mağduriyetin meşrulaştırılması, ulusal dayanışmanın tahkimi, kimlik inşası ve tarihsel tanıklık süreçlerindeki tayin edici gücünü ortaya koymaktadır. Çalışma, iletişim ve medya çalışmaları literatürüne, tarihsel bir kırılma anında Türk basınının ideolojik sınırları aşarak nasıl ortak bir insani-milli söylem etrafında mobilize olduğuna dair özgün ve çok yönlü kuramsal katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 1989 Göçü, Türk Basını, Haber Söylemi, Çerçeveleme Kuramı, Kriz Haberciliği

THE 1989 BULGARIAN MIGRATION AND HUMAN RIGHTS VIOLATIONS IN THE TURKISH PRESS

Taylan MARAL
Assoc. Prof. Dr., Istanbul Gelişim University
E-mail: tmaral@gelisim.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4508-4001

ABSTRACT

This study aims to comprehensively examine the media reflections, crisis discourses, and ideological framing strategies within the Turkish press regarding the "Big Excursion" (Büyük Göç) of 1989—one of the largest mass displacement movements in post-World War II Europe, triggered by the systematic assimilation policies ("Revival Process") executed by the Bulgarian Communist Party regime under Todor Zhivkov against the Turkish and Muslim minority. The research is grounded in the premise that during periods of international crisis, forced displacement, and asylum seeking, the media does not merely operate as a passive conduit for information; rather, it functions as a strategic actor actively constructing public perception, national sentiment, collective memory, and humanitarian diplomacy processes. The theoretical framework of the research is established on crisis journalism, agenda-setting theory, and the Critical Discourse Analysis (CDA) models developed by Norman Fairclough and Teun A. van Dijk. Methodologically, national newspapers with broad circulation and diverse editorial orientations in Turkey (Cumhuriyet, Milliyet, Tercüman, Hürriyet) were examined covering the period of May–October 1989, when the mass migration reached its peak. News articles, headlines, subheadings, op-eds, editorial columns, and visual imagery (particularly press photographs) within the sample were discursively analyzed through qualitative content analysis and intertextuality principles. The findings reveal that, regardless of ideological and editorial divergence across the press of the period, the examined outlets converged on a shared discourse of "national consensus" in response to the crisis. Severe human rights violations enacted by the Bulgarian authorities—including forced name changes (Slavicization), prohibitions on native language and religious rituals, mosque closures, and physical oppression—were predominantly framed around thematic tropes such as "Crimes Against Humanity / Brutality," "Kinship Tragedy," "Tragedy of the Modern Era," and "Divided Families." In particular, the humanitarian imagery captured along the Kapıkule border line—railway car queues, the poignant moments of reunion and separation among fractured families, and the plight of children and the elderly—was presented with an intensely emotive and patriotic register. By sharpening the "us versus them" dichotomy, the news texts discursively positioned the refugees as "blood brothers / kinfolk," the Turkish state and public as "compassionate and welcoming protectors," and the Zhivkov regime as "the oppressive, totalitarian Other." Furthermore, the study identifies that the press established a robust counter-discourse against the official disinformation spread by Bulgarian authorities, who claimed that Turks were migrating voluntarily or for touristic purposes. The press framed these events as clear violations of international accords (such as the Helsinki Final Act) and generated humanitarian diplomatic leverage aimed at mobilizing NATO, the United Nations, and Western public opinion. Consequently, this research highlights the decisive power of print media in legitimizing victimhood, consolidating national solidarity, constructing identity, and bearing historical witness within conflict and crisis journalism. The study offers original, multidimensional theoretical contributions to the communication and media studies literature by demonstrating how the Turkish press transcended ideological divides to mobilize around a unified humanitarian-national discourse during a critical historical turning point.

Keywords: 1989 Migration, Turkish Press, News Discourse, Framing Theory, Crisis Journalism

KAFKAS YÜKSEKÖĞRETİMİNDE KURUMSAL ESNEKLİK VE DİJİTAL ADALETE STRATEJİK YAKLAŞİMLAR: NDÜ MODELİ

Tehrana KHUDAVERDIYEVA
Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi
E-posta: t.salmanova001@gmail.com · ORCID: 0000-0003-4076-2248

ÖZET

Yükseköğretimin dijital dönüşümü, pedagojik yeniliklerin kritik bir katalizörü olarak öne çıkmış; küresel ölçekteki çeşitli öğrenme ortamlarında öğretim paradigmalarını, idari iş akışlarını ve kurumsal yönetişimi kökten değiştirmiştir. Bu çalışma, Nahçıvan Devlet Üniversitesi'ndeki (NDÜ) dijital dönüşüm stratejilerinin uygulamaya konulmasına ilişkin kapsamlı bir ampirik inceleme sunmakta ve gelişen teknolojik çatıların üniversitenin genel akademik ekosistemini ile kurumsal kimliğini nasıl sistematik olarak yeniden şekillendirdiğini detaylandırmaktadır. Makale özellikle; kurumsal Öğrenme Yönetim Sistemlerinin (LMS), harmanlanmış öğrenme modellerinin, ters-yüz sınıf (flipped classroom) metodolojilerinin ve esnek, eşzamansız çalışmayı kolaylaştırmak üzere tasarlanmış Sanal Gerçeklik (VR) ortamları ile geniş kapsamlı mobil öğrenme altyapısını içeren sürükleyici pedagojik araçların entegrasyonunu eleştirel bir yaklaşımla analiz etmektedir. Ayrıca, bu karmaşık ve kurum çapındaki geçiş sürecinde karşılaşılan belirgin yapısal ve sosyo-teknik zorluklara; özellikle sosyoekonomik düzeylere göre adil teknoloji erişimi, bölgesel ağ bant genişliği kısıtlamaları, veri gizliliği hususları ve öğretim elemanlarına yönelik sürekli, yapılandırılmış pedagojik gelişim ile teknik eğitim programlarının kaçınılmaz gerekliliğine doğrudan değinmektedir. Operasyonel dinamikleri temel alan çalışma, gelecekteki kurumsal genişleme için stratejik yolları belirlemekte; kişiselleştirilmiş uyarlanabilir öğrenme rotalarını kolaylaştırmak, öğrenci tutma oranlarını artırmak, akademik danışmanlığı kolaylaştırmak ve genel öğretim etkinliğini yükseltmek adına yapay zeka (AI) modellerinin, makine öğrenimi algoritmalarının ve kestirimci büyük veri analitiğinin dönüştürücü potansiyelini vurgulamaktadır. Nahçıvan Devlet Üniversitesi, bu teknolojik gelişmeleri sistematik olarak hayata geçirerek günümüz küresel iş gücü piyasasının gereksinimleri, bölgesel ekonomik ihtiyaçlar ve daha geniş uluslararasılaşma hedefleriyle uyumlu; kapsayıcı, esnek ve öğrenci merkezli bir akademik paradigma oluşturmayı hedeflemektedir. Son olarak çalışma, NDÜ'nün devam eden dijital evrimi için net politika yönelimleri çizerek sürdürülebilir altyapı yatırımlarının, modernize edilmiş kurumsal yönetişim yapılarının, güçlü siber güvenlik sistemlerinin ve uluslararası, sınırlar ötesi akademik ortaklıkların hayati önemini vurgulamaktadır. Hem sistemik engellerin hem de ileriye dönük stratejik girişimlerin dengeli bir incelemesi sunulan bu araştırma, benzer geçiş süreçlerindeki ve gelişmekte olan bölgesel bağlamlardaki yükseköğretim kurumları için ölçeklenebilir bir model teşkil etmektedir. Teknolojik adaptasyon, pedagojik en iyi uygulamalar ve genel kurumsal politika arasındaki bağı kuran NDÜ Modeli; bölgesel üniversitelerin kurumsal dayanıklılığı nasıl artırabileceğini, farklı öğrenci profilleri arasında dijital adaleti nasıl sağlayabileceğini ve küresel dijital dönüşüm sürecinde akademik mükemmellik standartlarını nasıl koruyabileceğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak bu çalışma; yükseköğretimde dijital inovasyon, adil erişim ve idari modernizasyonun karmaşık kesişiminde yol almak isteyen eğitim liderleri, üniversite yöneticileri, politika yapıcılar ve araştırmacılar için değerli bir kavramsal ve pratik yol haritası sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital dönüşüm, Nahçıvan Devlet Üniversitesi, E-öğrenme, Yapay zeka (AI), Öğrenci merkezli öğrenme

STRATEGIC APPROACHES TO INSTITUTIONAL AGILITY AND DIGITAL EQUITY IN CAUCASIAN HIGHER EDUCATION: THE NSU FRAMEWORK

Tehrana KHUDAVERDIYEVA

Dr., Nakhchivan State University, Faculty of Foreign Languages
E-mail: t.salmanova001@gmail.com · ORCID: 0000-0003-4076-2248

ABSTRACT

The digital transformation of higher education has emerged as a critical catalyst for pedagogical innovation, fundamentally altering instructional paradigms, administrative workflows, and institutional governance across diverse global learning contexts. This study provides a comprehensive empirical examination of the operationalization of digital transformation strategies at Nakhchivan State University (NSU), detailing how emergent technological frameworks are systematically reshaping its overall academic ecosystem and institutional identity. Specifically, the paper critically analyzes the integration of enterprise Learning Management Systems (LMS), blended learning frameworks, flipped classroom methodologies, and immersive pedagogical tools, including Virtual Reality (VR) environments and expansive mobile learning infrastructure designed to facilitate flexible, asynchronous study. Furthermore, it directly addresses the pronounced structural and socio-technical challenges encountered throughout this complex, institution-wide transition, particularly regarding equitable technological access across varying socioeconomic demographics, regional network bandwidth constraints, data privacy considerations, and the imperative necessity for continuous, structured faculty pedagogical development and technical training programs. Expanding on these operational dynamics, the study identifies strategic avenues for future institutional expansion, emphasizing the transformative potential of artificial intelligence (AI) models, machine learning algorithms, and predictive big data analytics to facilitate personalized adaptive learning pathways, heighten student retention rates, streamline academic advising, and elevate overall instructional efficacy. By systematically operationalizing these technological advancements, Nakhchivan State University seeks to establish an inclusive, agile, and highly student-centered academic paradigm specifically designed to align with contemporary global labor market imperatives, regional economic needs, and broader internationalization goals. Ultimately, the paper concludes by delineating clear policy directions for NSU's ongoing digital evolution, highlighting the vital, ongoing necessity of sustained infrastructure investment, modernized institutional governance structures, robust cyber-security frameworks, and collaborative, international cross-border academic alliances. Through a balanced examination of both systemic hurdles and forward-looking strategic initiatives, this research provides a scalable framework for higher education institutions operating within similar transitional and emerging regional contexts. By bridging the gap between rapid technological adoption, pedagogical best practices, and overarching institutional policy, the NSU framework illustrates how regional universities can foster organizational resilience, ensure digital equity among diverse student populations, and maintain high standards of academic excellence amidst ongoing global digital disruption. Consequently, this study serves as a valuable conceptual and practical roadmap for educational leaders, university administrators, policymakers, and researchers seeking to navigate the complex intersection of digital innovation, equitable access, and administrative modernization in higher education.

Keywords: Digital transformation, Nakhchivan State University, E-learning, Artificial intelligence (AI), Student-centered learning

EDEBİYATTA "YOKLUK ESTETİĞİ"

Telli HƏSƏNOVA
Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi, Tarih ve Filoloji Fakültesi, Filoloji (Azerbaycan Dili ve Edebiyatı)
E-posta: hesenovatelli888@gmail.com · ORCID: 0009-0002-8724-0084

ÖZET

Bu çalışma, edebî metinlerde doğrudan ifade edilmeyen; suskunluk, boşluk, eksiklik, ima ve görünmeyen ayrıntılar aracılığıyla hissedilen anlamların oluşturduğu "yokluk estetiği" kavramını ele almaktadır. Çalışmanın temel amacı, yokluğu yalnızca eksiklik veya anlatılmayan bir unsur olarak değil, metnin anlamını derinleştiren, okurun hayal gücünü harekete geçiren, metinle kurduğu ilişkiyi güçlendiren ve eserin duygusal etkisini artıran özgün bir estetik yapı olarak değerlendirmektir. Bu bağlamda çalışma, edebî metinlerde söylenmeyenlerin, gösterilmeyen olayların, yarım bırakılan diyalogların, sessizliklerin, boş mekânların ve görünmeyen ayrıntıların nasıl anlam üretici ve poetik bir işleve dönüştüğünü incelemektedir. Araştırmada karşılaştırmalı ve metin merkezli bir yaklaşım benimsenmiş; dünya ve Azerbaycan edebiyatından seçilen örnekler üzerinden yokluk estetiğinin farklı biçimleri ve işlevleri değerlendirilmiştir. Anton Çehov'un olayları doğrudan göstermek yerine olayların çevresindeki sessizliklere, ayrıntılara ve gündelik yaşamın görünmeyen yönlerine odaklanması, yokluğun anlatısal bir araç olarak kullanımını göstermektedir. Franz Kafka'nın eserlerinde ise belirsizlik, açıklanmayan durumlar, içsel boşluk ve tamamlanmamışlık duygusu, metnin atmosferini oluşturan temel unsurlar arasında yer almaktadır. Celil Memmedquluzade'nin Anamın kitabı eserindeki suskunluklar, görünmeyen unsurlar ve söylenmeyenlerin yarattığı anlam alanı ile Hüseyn Cavid'in eserlerinde doğrudan görünmeyen karakterlerin ve varlıkların oluşturduğu aura da yokluk estetiği açısından değerlendirilmektedir. Çalışmanın bulguları, yokluğun edebî metindeki anlamı azaltmak yerine çoğu zaman genişlettiğini ortaya koymaktadır. Anlatılmayan, gösterilmeyen veya bilinçli olarak boş bırakılan unsurlar, okurun hayal gücünü harekete geçirerek onu metnin anlam üretim prosesine aktif biçimde dahil etmektedir. Böylece okur yalnızca metinde verilen bilgileri kabul eden pasif bir alıcı olmaktan çıkar; boşlukları kendi deneyimleri, duygu dünyası ve yorumları doğrultusunda tamamlayan bir anlam üreticisine dönüşür. Bu durum, edebî metne çok katmanlı, dinamik ve öznel bir nitelik kazandırmaktadır. Sonuç olarak yokluk estetiği, edebiyatın yalnızca sözcükler ve açıkça ifade edilen anlamlar üzerinden değil; sessizlik, boşluk, ima, eksiklik ve görünmeyen ayrıntılar aracılığıyla da güçlü estetik ve duygusal etkiler yaratabildiğini göstermektedir. Bu açıdan metnin "ikinci metni" olarak değerlendirilebilecek görünmeyen anlam alanları, eserin poetik yapısının ve estetik gücünün oluşmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yokluk estetiği, Sessizlik, Boşluk, Okuyucu, Poetika, Edebiyat

AESTHETICS OF ABSENCE IN LITERATURE

Telli HƏSƏNOVA

Dr., Nakhchivan State University, Faculty of History and Philology, Philology (Azerbaijani Language and Literature)

E-mail: hesenovatelli888@gmail.com · ORCID: 0009-0002-8724-0084

ABSTRACT

This study examines the concept of the "aesthetics of absence," which refers to meanings that are not directly expressed in literary texts but are perceived through silence, gaps, deficiency, implication, and unseen details. The primary aim of the study is to evaluate absence not merely as a deficiency or an unexpressed element, but as a distinctive aesthetic structure that deepens the meaning of the text, stimulates the reader's imagination, strengthens the reader's relationship with the text, and enhances the emotional impact of the work. In this context, the study investigates how unspoken elements, unseen events, unfinished dialogues, silences, empty spaces, and invisible details function as meaning-producing and poetic devices in literary texts. The study adopts a comparative and text-centered approach and evaluates different forms and functions of the aesthetics of absence through selected examples from world and Azerbaijani literature. Anton Chekhov's tendency to focus not on directly presenting events but on the silences surrounding them, subtle details, and the unseen aspects of everyday life demonstrates the use of absence as a narrative device. In the works of Franz Kafka, uncertainty, unexplained situations, inner emptiness, and a sense of incompleteness constitute significant elements of the atmosphere created within the text. The silences, unseen elements, and meanings generated by the unspoken in Celil Memmedquluzade's Anamın kitabı, as well as the aura created by characters and entities that remain directly unseen in the works of Hüseyn Cavid, are also examined from the perspective of the aesthetics of absence. The findings of the study demonstrate that absence often expands rather than diminishes meaning in literary texts. Elements that are left unspoken, unseen, or deliberately incomplete stimulate the reader's imagination and actively involve the reader in the process of meaning-making. Thus, the reader ceases to be merely a passive recipient of the information presented in the text and becomes an active meaning-maker who completes its gaps according to personal experiences, emotions, and interpretations. This process gives the literary text a multilayered, dynamic, and subjective quality. In conclusion, the aesthetics of absence demonstrates that literature can create powerful aesthetic and emotional effects not only through words and explicitly expressed meanings but also through silence, gaps, implication, deficiency, and unseen details. From this perspective, the invisible fields of meaning, which can be regarded as the "second text" of a literary work, play a significant role in shaping its poetic structure and aesthetic power.

Keywords: Aesthetics of absence, Silence, Gap, Reader, Poetics, Literature

DÜZENLI FIZIKSEL AKTIVITENIN SAĞLIKLI YAŞAM TARZININ OLUŞTURULMASINA ETKISI

Teymur ABASLİ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Azerbaycan Spor Akademisi
E-posta: abasli.teymur@gmail.com · ORCID: 0009-0006-0564-2987

ÖZET

Günümüzde sağlıklı yaşam tarzının oluşturulması, kamu sağlığı politikalarının temel öncelikleri arasında yer almaktadır. Kentleşme, teknolojik gelişmeler, sedanter yaşam biçiminin yaygınlaşması ve bulaşıcı olmayan kronik hastalıkların artışı, düzenli fiziksel aktivitenin önemini daha da artırmıştır. Bilimsel araştırmalar, fiziksel aktivitenin yalnızca bireyin fiziksel uygunluk düzeyini geliştirmekle kalmadığını, aynı zamanda kardiyovasküler, solunum, kas-iskelet ve endokrin sistemlerinin fonksiyonel durumunu iyileştirdiğini, psikolojik iyi oluşu güçlendirdiğini ve yaşam kalitesini artırdığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda düzenli fiziksel aktivite, sağlıklı yaşam tarzının ayrılmaz bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, düzenli fiziksel aktivitenin sağlıklı yaşam tarzının oluşturulmasına etkisinin kuramsal ve uygulamalı yönleri incelenmiştir. Fiziksel aktivitenin insan organizmasında meydana getirdiği fizyolojik değişiklikler, enerji metabolizmasının düzenlenmesi, bağışıklık sisteminin güçlendirilmesi, metabolik süreçlerin optimize edilmesi ve fonksiyonel kapasitenin artırılması bilimsel literatür ışığında değerlendirilmiştir. Ayrıca düzenli egzersizin obezite, diabetes mellitus, arteriyel hipertansiyon, kardiyovasküler hastalıklar ve diğer bulaşıcı olmayan kronik hastalıkların önlenmesindeki rolü bilimsel veriler temelinde açıklanmıştır. Araştırmalar, hafta boyunca önerilen düzeyde fiziksel aktivite yapan bireylerde kronik hastalık gelişme riskinin anlamlı derecede azaldığını, buna karşılık çalışma kapasitesi ve fonksiyonel dayanıklılığın arttığını göstermektedir. Çalışma kapsamında fiziksel aktivitenin psikolojik sağlık üzerindeki etkileri de ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Düzenli spor etkinlikleri, stres hormonlarının düzeyini azaltırken endorfin ve serotonin gibi nörotransmiterlerin salgılanmasını artırmakta; bunun sonucunda duygusal denge güçlenmekte, depresyon ve kaygı bozukluklarının görülme olasılığı azalmaktadır. Bunun yanı sıra fiziksel aktivite, bireylerin özgüvenini, sosyal uyumunu, zihinsel üretkenliğini ve genel yaşam memnuniyetini olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde sağlıklı davranış alışkanlıklarının kazandırılması, ilerleyen yaşlarda sağlıklı yaşam tarzının sürdürülebilirliğini sağlayan en önemli etkenlerden biri olarak kabul edilmektedir. Araştırmada fiziksel aktivitenin toplumsal boyutları da değerlendirilmiştir. Düzenli spor faaliyetleri bireylerin sosyal bütünleşmesini güçlendirmekte, ekip çalışması ve iş birliği becerilerini geliştirmekte, sağlıklı davranış modellerinin benimsenmesini kolaylaştırmakta ve toplumun genel sağlık göstergelerinin iyileştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte sağlıklı yaşam tarzının yaygınlaştırılması amacıyla devlet kurumları, eğitim kuruluşları, spor organizasyonları ve sağlık sistemi arasındaki iş birliğinin önemi vurgulanmıştır. Etkili bilinçlendirme çalışmaları, modern spor altyapısının geliştirilmesi ve fiziksel aktivitenin günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası hâline getirilmesi, sağlıklı bir toplumun oluşturulmasının temel koşulları arasında değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, düzenli fiziksel aktivitenin sağlıklı yaşam tarzının oluşturulmasında temel belirleyicilerden biri olduğu; insan sağlığının korunması, hastalıkların önlenmesi, fiziksel ve psikolojik iyi oluşun artırılması ile yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli bir role sahip olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle toplumun tüm yaş gruplarında fiziksel aktivitenin teşvik edilmesi, sağlıklı davranış alışkanlıklarının geliştirilmesi ve bilimsel temellere dayanan sağlık stratejilerinin uygulanması, sürdürülebilir toplumsal gelişmenin ve sağlıklı bir toplumun oluşturulmasının temel öncelikleri arasında yer almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Düzenli fiziksel aktivite, Sağlıklı yaşam tarzı, Halk sağlığı, Fiziksel sağlık, Psikolojik iyi oluş

THE IMPACT OF REGULAR PHYSICAL ACTIVITY ON THE FORMATION OF A HEALTHY LIFESTYLE

Teymur ABASLİ

Master's Student, Azerbaijan Sports Academy
E-mail: abasli.teymur@gmail.com · ORCID: 0009-0006-0564-2987

ABSTRACT

Today, the promotion of a healthy lifestyle is regarded as one of the key priorities of public health policy. Urbanization, technological advancement, the widespread adoption of sedentary lifestyles, and the increasing prevalence of non-communicable chronic diseases have further emphasized the importance of regular physical activity. Scientific evidence indicates that physical activity not only improves an individual's level of physical fitness but also contributes significantly to the enhancement of cardiovascular, respiratory, musculoskeletal, and endocrine system functions, strengthens psychological well-being, and improves overall quality of life. From this perspective, regular physical activity is recognized as an integral component of a healthy lifestyle. This study analyzes the theoretical and practical aspects of the impact of regular physical activity on the development of a healthy lifestyle. Based on scientific literature, the physiological changes induced by physical activity, including the regulation of energy metabolism, strengthening of the immune system, optimization of metabolic processes, and improvement of functional capacity, are comprehensively evaluated. Furthermore, the study substantiates the preventive role of regular exercise against obesity, diabetes mellitus, arterial hypertension, cardiovascular diseases, and other non-communicable diseases. Research findings demonstrate that individuals who engage in the recommended levels of physical activity throughout the week exhibit a significantly lower risk of developing chronic diseases, while their work capacity and functional endurance are substantially improved. The study also examines in detail the influence of physical activity on psychological health. Regular participation in physical exercise reduces the level of stress hormones while stimulating the release of neurotransmitters such as endorphins and serotonin, thereby enhancing emotional stability and reducing the likelihood of depression and anxiety disorders. In addition, physical activity positively influences self-confidence, social adaptation, intellectual productivity, and overall life satisfaction. In particular, the establishment of healthy behavioral habits during childhood and adolescence is considered one of the most important factors ensuring the sustainability of a healthy lifestyle in later life. The social dimensions of physical activity are also explored within the scope of the study. Regular participation in sports strengthens social integration, promotes teamwork and cooperation skills, facilitates the adoption of healthy behavioral patterns, and contributes to improving the overall health indicators of society. Moreover, the study emphasizes the importance of effective collaboration among government institutions, educational organizations, sports institutions, and healthcare systems in promoting healthy lifestyles. Public awareness campaigns, the development of modern sports infrastructure, and the integration of physical activity into daily life are identified as essential prerequisites for building a healthy society. In conclusion, the study determines that regular physical activity is one of the principal determinants of a healthy lifestyle, playing a vital role in protecting human health, preventing diseases, improving physical and psychological well-being, and enhancing overall quality of life. Therefore, promoting physical activity across all age groups, fostering healthy behavioral habits, and implementing scientifically grounded public health strategies should be regarded as essential components of sustainable social development and the establishment of a healthier society.

Keywords: Regular physical activity, Healthy lifestyle, Public health, Physical health, Psychological well-being

TURKISH FOLK MUSIC AND GAME IN THE HUNGARIAN MUSIC EDUCATION

Tímea JANURIK
PhD Student, Eszterházy Károly Catholic University
E-mail: januriktimi@gmail.com · ORCID: 0009-0005-2044-122X

ABSTRACT

This study explores the integration and benefits of teaching Turkish folk music and traditional games in the elementary and higher education of music. Within a comparative literature framework, it highlights the parallels between music education traditions of Hungary and Türkiye, then introduces the traditional asyk game and its importance in music education, as it significantly improves concentration and manual dexterity. Finally, it reflects the practical opportunities to use them alongside the Turkish folk music teaching in the Hungarian music schools and universities. My method was action research where I used Turkish folk music and games. Last year, in the music school I taught asyk to my young learners, then this year in the first semester I taught asyk and Turkish folk music to my students at Eötvös Loránd University (ELTE). Apart from asyk, during the course, I introduced the students to the language-based classification of Turkic peoples, the types of Turkish music, history of the Turkish folk music collections, the characteristics of Turkish folk songs, a Hungarian-Turkish melodic parallel, the topic of Turkish folk songs in contemporary elementary education, Turkish folk instruments, and the names of musicians and ensembles playing Turkish folk music in Hungary. The university cohort completed the questionnaire about their satisfaction with the courses which included these parts (n=14). The students gave positive feedback, which led me to continue teaching these topics in the upcoming courses as well. The study is unique due to its idea to implement Turkish folk culture into Hungarian music education to give a wider perspective and improve skills of the music students and pupils. The overall purpose of the study is to encourage folk music educators in Hungary to involve Turkish folk culture such as music and games into their daily pedagogical practice, thereby creating a more colorful and intercultural learning environment.

Keywords: Turkish, Hungarian, Folk music, Game, Music education

ARKEOLOJİK VERİLER IŞIĞINDA NAHÇIVAN'IN ESKİ ÇAĞ KÜLTÜRLERİ VE PROTO-TÜRK MİRASI

Toğrul HALİLOV

Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nahçıvan Bölümü; Nahçıvan Devlet Üniversitesi
E-posta: x.toqrul@gmail.com · ORCID: 0000-0002-3703-8315

ÖZET

Azerbaycan'ın ayrılmaz bir parçası olan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin kadim ve zengin bir tarihi vardır. Bu bölgede bulunan arkeolojik alanlarda gerçekleştirilen arkeolojik araştırmalar sonucunda Paleolitik Çağ'dan Orta Çağ'a kadar çok sayıda yerleşim yerleri ve maddi kültür örneği ortaya çıkarılmıştır. Akeoloji bulguların incelenmesi sonucunda, Nahçıvan'ın Güney Kafkasya'nın Anadolu, Kuzey Mezopotamya, İran ve Urmiye Havzası arasındaki stratejik konumu nedeniyle tarihöncesi dönemlerden itibaren farklı kültürel geleneklerin etkileşim alanlarından biri olduğu belirlenmişdir. Bölgenin Paleolitik Çağ'dan Antik Çağ'a kadar uzanan çok katmanlı arkeolojik verileri, yerleşim modelleri, üretim ekonomisi, maddi kültür, sembolik sistemler ve kültürlerarası ilişkilerin uzun süreli gelişimini izleme olanağı sağlamaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, Nahçıvan'ın Paleolitik, Neolitik, Kalkolitik, Tunç ve Erken Demir Çağı arkeolojik kültürlerine ait verileri Proto-Türk kültürel mirası bağlamında karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Araştırmada arkeolojik materyallerin kronolojik, tipolojik ve ikonografik özellikleri ile bölgesel kültürler arasındaki paralellikler esas alınmıştır. Kazma, Kilit ve Daşgala gibi Paleolitik yerleşmeler ile Ovçulartepe'den elde edilen taş aletler, bölgedeki insan faaliyetlerinin erken dönemlere uzandığını göstermektedir. Kültepe I ve Kültepe II yerleşmelerinde ortaya çıkarılan mimari kalıntılar, üretim araçları ve depolama yapıları ise Neolitik ve Kalkolitik dönemlerde yerleşik yaşam ve üretim ekonomisinin gelişimini ortaya koymaktadır. Erken Tunç Çağı'nda Kura-Aras kültürünün yayılım alanında yer alan Nahçıvan'da seramik teknolojisi, metalurji ve yerleşim mimarisi önemli bir gelişme göstermiştir. Orta Tunç Çağı'na tarihlenen Boyalı Kaplar kültürü ise bölgenin Doğu Anadolu, Urmiye Havzası ve Güney Kafkasya ile yoğun kültürel ilişkilerine işaret etmektedir. Özellikle Gemikaya kaya resimleri; hayvan figürleri, antropomorfik tasvirler, göksel semboller, geometrik işaretler ve ritüel sahneler bakımından sembolik düşüncenin araştırılması açısından önemli veriler sunmaktadır. Çalışmada söz konusu unsurlar, tamga benzeri işaretler, hayvan sembolizmi, at kültü ve kaya sanatı gelenekleriyle birlikte Proto-Türk kültürleriyle karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte, arkeolojik kültürlerin doğrudan belirli bir etnik veya dilsel toplulukla özdeşleştirilmesinin metodolojik sınırları dikkate alınmıştır. Sonuç olarak Nahçıvan arkeolojisi, Proto-Türk kültürel geleneklerinin oluşumu ve tarihsel sürekliliği konusunda karşılaştırmalı araştırmalar için önemli bir veri alanı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nahçıvan, Proto-Türk kültürü, Kura-Aras kültürü, Boyalı Kaplar kültür

ANCIENT CULTURES OF NAKHCHIVAN AND ITS PROTO-TURKIC HERITAGE IN LIGHT OF ARCHAEOLOGICAL EVIDENCE

Toğrul HALİLOV

Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences, Nakhchivan Branch; Nakhchivan State University
E-mail: x.toqrul@gmail.com · ORCID: 0000-0002-3703-8315

ABSTRACT

The Nakhchivan Autonomous Republic, an integral part of Azerbaijan, has an ancient and rich history. Archaeological investigations conducted at archaeological sites in the region have uncovered numerous examples of material culture. Their study has demonstrated that, owing to Nakhchivan's strategic location in the South Caucasus, between Anatolia, Northern Mesopotamia, Iran, and the Urmia Basin, the region has been one of the major areas of interaction among different cultural traditions since prehistoric times. Its multi-layered archaeological record, extending from the Paleolithic to Antiquity, provides significant evidence for examining long-term developments in settlement patterns, subsistence and production systems, material culture, symbolic practices, and interregional cultural interaction. The primary objective of this study is to comparatively evaluate archaeological evidence from the Paleolithic, Neolithic, Chalcolithic, Bronze Age, and Early Iron Age cultures of Nakhchivan in relation to the question of Proto-Turkic cultural heritage. The research is based on the chronological, typological, technological, and iconographic characteristics of archaeological materials, together with comparative analysis of regional cultural parallels. Paleolithic sites such as Gazma, Kilit, and Dashgala, along with lithic materials recovered from Ovchulartepesi, demonstrate the antiquity of human activity in the region. Architectural remains, production tools, and storage facilities documented at Kultepe I and Kultepe II provide evidence for the development of sedentary communities and productive economies during the Neolithic and Chalcolithic periods. During the Early Bronze Age, Nakhchivan emerged as an important regional center within the Kura-Araxes cultural sphere, characterized by developments in ceramic technology, metallurgy, and settlement architecture. The Painted Pottery tradition of the Middle Bronze Age further demonstrates intensive cultural interaction between Nakhchivan, Eastern Anatolia, the Urmia Basin, and the South Caucasus. In particular, the rock art of Gamigaya provides significant evidence for the study of ancient symbolic systems through animal representations, anthropomorphic figures, celestial motifs, geometric signs, and ritual scenes. These materials are comparatively examined in relation to tamga-like signs, animal symbolism, the cult of the horse, and broader rock-art traditions associated with Proto-Turkic cultural contexts. At the same time, the methodological limitations of directly identifying archaeological cultures with specific ethnic or linguistic communities are taken into consideration. The study concludes that the archaeological record of Nakhchivan constitutes an important comparative source for investigating the formation, transformation, and possible long-term cultural continuities associated with Proto-Turkic traditions.

Keywords: Nakhchivan, Proto-Turkic culture, Kura-Araxes culture, Painted Pottery culture

KÜRESEL TRENDLERDEN BÖLGESEL DİNAMİKLERE: BALKANLAR VE GELİŞEN PİYASALARDA DİJİTAL BANKACILIK VE YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Tuğba EYCEYURT BATIR

Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
E-posta: teb@cumhuriyet.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4688-1811

ÖZET

Bankacılık ve finans sektöründe dijital dönüşüm süreci, yapay zekâ (YZ) tabanlı uygulamaların yaygınlaşmasıyla birlikte akademik literatürde de buna yönelik çalışmalar giderek daha fazla ilgi görmektedir. Ancak bu alandaki bilgi birikiminin büyük bölümü gelişmiş ekonomiler etrafında şekillenmekte, Balkanlar ve diğer gelişen piyasaların literatürdeki konumu görece daha az araştırılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, 1 Ocak 2010 – 31 Temmuz 2026 tarihleri arasında bankacılıkta dijitalleşme ve yapay zekâ konusunu ele alan uluslararası akademik yayınları bibliyometrik açıdan incelemek; küresel eğilimleri, en çok atıf alan ve etkisi hızla yükselen çalışmaları ortaya koymak ve Balkan coğrafyasının bu literatürdeki yerini haritalandırmaktır. Araştırmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Veriler Web of Science (WoS) veri tabanından "digitalization in banking", "artificial intelligence in banking", "emerging markets" ve "Balkans" anahtar kelime kombinasyonlarıyla taranmış, Business Economics araştırma alanına göre filtrelenmiştir. Tarama sonucunda toplam 2.319 çalışmaya ulaşılmış, bunların 558'inin Balkan ülkeleriyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Elde edilen veriler yazar, ülke, yıl, çalışma türü ve dil gibi değişkenler bakımından sınıflandırılmış; atıf ilişkileri ve kavramsal yapı VOSviewer yazılımı aracılığıyla görselleştirilmiştir. Bankacılıkta yapay zekâ konulu yayınların, özellikle 2018 sonrasında belirgin bir artış gösterdiği; en yoğun üretimin 2020-2024 döneminde gerçekleştiği görülmüştür. Ülke bazında incelendiğinde çalışmaların %7,41'i Çin, %7,24'ü ABD ve %6,33'ü İngiltere kaynaklıdır; bu bulgu literatürün büyük ölçüde gelişmiş ekonomiler tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Balkan ülkeleri içerisinde en büyük payın %6,2 ile Sırbistana ait olduğu, onu %4,5 ile Bosna Hersek'in izlediği diğer Balkan ülkelerinin ise %3-%4'lük bir çalışma yüzdesi payın sahip olduğu görülmüştür. Bu çalışma, her alanda hızla artan bir öneme sahip olan dijitalleşme ve yapay zekâ literatürünü bankacılık sektörü açısından gelişmekte olan piyasalar ve özellikle Balkanlar özelinde ortaya koyması bakımından özgün bir katkı sunmaktadır. Elde edilen bulgular, hem finans alanındaki araştırmacılara gelecekteki çalışma yönleri için bir yol haritası sunmakta hem de banka yöneticilerine yapay zekâ yatırımlarına ilişkin akademik trendlerin ne yönde evrildiğine dair somut veriler sağlamaktadır. Çalışma ayrıca, Balkan bölgesinin küresel literatürdeki görece az temsil edilen konumunu vurgulayarak bu coğrafyaya yönelik gelecekteki araştırmalara zemin hazırlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Dijitalleşme, Yapay Zeka, Bibliyometrik Analiz, VOSviewer

FROM GLOBAL TRENDS TO REGIONAL DYNAMICS: BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF DIGITAL BANKING AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE STUDIES IN THE BALKANS AND EMERGING MARKETS

Tuğba EYCEYURT BATIR

Assoc. Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet University
E-mail: teb@cumhuriyet.edu.tr · ORCID: 0000-0003-4688-1811

ABSTRACT

The digital transformation process in the banking and finance sector, along with the widespread adoption of artificial intelligence (AI)-based applications, is increasingly attracting attention in the academic literature. However, the majority of the knowledge in this field is centered around developed economies, and the position of the Balkans and other emerging markets in the literature is relatively less researched. The aim of this study is to bibliometrically examine international academic publications addressing the topics of digitalization and artificial intelligence in banking between January 1, 2010, and July 31, 2026; to reveal global trends, the most cited and rapidly rising influential works, and to map the position of the Balkan region in this literature. The bibliometric analysis method was used in the study. The data were scanned from the Web of Science (WoS) database using the keyword combinations "digitalization in banking," "artificial intelligence in banking," "emerging markets," and "Balkans," and filtered according to the Business Economics research area. As a result of the search, a total of 2,319 studies were identified, of which 558 were found to be related to Balkan countries. The obtained data were classified based on variables such as author, country, year, type of study, and language; citation relationships and conceptual structure were visualized using VOSviewer software. It has been observed that publications on artificial intelligence in banking have shown a significant increase, especially after 2018, with the highest production occurring in the 2020-2024 period. When examined on a country basis, 7.41% of the studies are from China, 7.24% from the USA, and 6.33% from the UK; this finding indicates that the literature is largely shaped by developed economies. Among the Balkan countries, the largest share belongs to Serbia with 6.2%, followed by Bosnia and Herzegovina with 4.5%. Other Balkan countries have a share of 3-4% in the study. This study offers a unique contribution by presenting the literature on digitalization and artificial intelligence, which are rapidly gaining importance in all fields, in the context of the banking sector, particularly in emerging markets and specifically the Balkans. The findings provide a roadmap for future research directions for scholars in the field of finance and offer concrete data to bank managers on the evolving academic trends regarding artificial intelligence investments. The study also highlights the relatively underrepresented position of the Balkan region in the global literature, laying the groundwork for future research in this geography.

Keywords: Banking, Digitalization, Artificial Intelligence, Bibliometric Analysis, VOSviewer

TÜRKİYE VE SEÇİLMİŞ BALKAN ÜLKELERİNDE EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: PISA 2022 VE PISA 2025 GÖSTERGELERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Tuğba İnciman ÇELİK
Dr., T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
E-posta: incimantugba@gmail.com · ORCID: 0000-0002-5558-2154

ÖZET

Dijitalleşme, eğitim sistemlerinin niteliğini, erişilebilirliğini ve sürdürülebilirliğini dönüştüren temel dinamiklerden biri hâline gelmiştir. Özellikle COVID 19 pandemisi, ülkelerin dijital eğitim altyapıları ile uzaktan eğitime hazırlık düzeyleri arasındaki farklılıkları görünür kılmış ve dijital dönüşüm politikalarının önemini artırmıştır. Bu çalışma, Türkiye ile seçilmiş Balkan ülkelerinde eğitimde dijitalleşme düzeylerini karşılaştırmalı olarak incelemeyi ve Türkiye'nin bölgesel görünümünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş; doküman analizi yöntemi kapsamında OECD PISA 2022 Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) Aşinalık Anketi göstergeleri, PISA 2025 kapsamında dijital dünyada öğrenmeye ilişkin yeni değerlendirme alanları ve Türkiye'nin dijital eğitim politikalarına ilişkin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan resmî dokümanlar analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, incelenen Balkan ülkeleri arasında dijital eğitim altyapısı, donanım erişimi, dijital öğrenmeye hazırlık ve dijital teknolojilerin eğitim süreçlerinde kullanımına ilişkin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Bulgular, ülkelerin dijital eğitim kapasitelerinin yalnızca teknolojik altyapı ve cihazlara erişim düzeyiyle açıklanamayacağını; dijital teknolojilerin eğitim süreçlerine entegrasyonu, öğretmen ve öğrenci dijital yeterlikleri, kurumsal kapasite ve teknolojinin pedagojik amaçlarla etkin kullanımı gibi unsurların da belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. PISA 2025'in dijital dünyada öğrenmeye yönelik yeni değerlendirme alanları, dijital teknolojilerin eğitimde kullanımının yalnızca erişim boyutuyla değil, öğrencilerin dijital ortamlarda öğrenme, problem çözme ve teknolojiyi öğrenme süreçlerinde etkili biçimde kullanma becerileriyle birlikte ele alınmasına olanak sağlamaktadır. Bu çerçeve, eğitimde dijital dönüşümün güncel boyutlarının değerlendirilmesine ve mevcut göstergelerin daha geniş bir perspektifle yorumlanmasına katkı sağlamaktadır. Türkiye'nin FATİH (Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi, Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Millî Eğitim Bakanlığı Bireysel Öğrenme Platformu (MEBİ) ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) kapsamında yürüttüğü politika ve uygulamalar, dijital eğitim ekosisteminin geliştirilmesine yönelik önemli adımlar sunmaktadır. Sonuç olarak çalışma, eğitimde dijitalleşmenin teknik, pedagojik ve kurumsal boyutları bulunan çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Dijital eşitsizlikler, kurumsal kapasite, dijital yeterlikler, öğretmenlerin teknoloji kullanımına ilişkin yeterlikleri ve teknolojinin pedagojik amaçlarla etkin kullanımı, dijital dönüşümün niteliğini şekillendiren temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Çalışma, PISA 2022 ve PISA 2025 göstergelerini birlikte değerlendirerek Türkiye ile seçilmiş Balkan ülkelerinin dijital eğitim durumuna ilişkin güncel ve karşılaştırmalı bir çerçeve sunmakta; bölgesel farklılıkların daha kapsamlı biçimde anlaşılması için gelecekte PISA mikro verilerine dayalı istatistiksel analizlerle desteklenecek araştırmaların önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde dijitalleşme, Bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT), Balkan ülkeleri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

DIGITAL TRANSFORMATION IN EDUCATION IN TÜRKİYE AND SELECTED BALKAN COUNTRIES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF PISA 2022 AND PISA 2025 INDICATORS

Tuğba İnciman ÇELİK
Dr., Ministry of National Education of the Republic of Türkiye
E-mail: incimantugba@gmail.com · ORCID: 0000-0002-5558-2154

ABSTRACT

Digitalization has become one of the key dynamics transforming the quality, accessibility, and sustainability of education systems. In particular, the COVID 19 pandemic made visible the differences among countries in terms of digital education infrastructure and readiness for distance education, thereby increasing the importance of digital transformation policies. This study aims to comparatively examine the level of digitalization in education in Türkiye and selected Balkan countries and to evaluate Türkiye's regional position. A qualitative research approach was adopted, and document analysis was employed to examine the indicators from the OECD PISA 2022 Information and Communication Technologies (ICT) Familiarity Questionnaire, the new assessment domains related to learning in the digital world introduced within PISA 2025, and official documents published by the Ministry of National Education regarding Türkiye's digital education policies. The findings indicate differences among the selected Balkan countries in terms of digital education infrastructure, access to technological devices, readiness for digital learning, and the use of digital technologies in educational processes. The findings further demonstrate that countries' digital education capacities cannot be explained solely by technological infrastructure and access to devices; the integration of digital technologies into educational processes, teachers' and students' digital competencies, institutional capacity, and the effective pedagogical use of technology are also important determinants. The new assessment domains of PISA 2025 related to learning in the digital world make it possible to consider the use of digital technologies in education not only in terms of access but also in relation to students' abilities to learn, solve problems, and use technology effectively in digital environments. This framework contributes to evaluating the contemporary dimensions of digital transformation in education and interpreting existing indicators from a broader perspective. Türkiye's FATİH (Movement of Enhancing Opportunities and Improving Technology) Project, Education Information Network (EBA), Ministry of National Education Individual Learning Platform (MEBİ), and policies and practices implemented within the framework of the Türkiye Century Education Model (TYMM) represent important steps toward developing the digital education ecosystem. In conclusion, the study demonstrates that digitalization in education is a multidimensional process encompassing technical, pedagogical, and institutional dimensions. Digital inequalities, institutional capacity, digital competencies, teachers' technological competencies, and the effective pedagogical use of technology emerge as key factors shaping the quality of digital transformation. By examining PISA 2022 and PISA 2025 indicators together, the study provides an up-to-date and comparative framework for understanding the digital education landscape of Türkiye and selected Balkan countries and highlights the importance of future research supported by statistical analyses based on PISA microdata to provide a more comprehensive understanding of regional differences.

Keywords: Digitalisation in education, Information and communication technology (ICT), Balkan countries, Türkiye Century Education Model

INTERNATIONAL AND BALKAN TECHNOPARK MODELS EXPERIENCE: DEVELOPMENT ASPECTS IN AZERBAIJAN

Tural ALAKBAROV[1*], Dilber HUSEYNOVA[2], Yusif HUMBETOV[3]

[1]PhD Student, Azerbaijan Technological University
[2]Assistant, Azerbaijan Technological University
[3]Prof. Dr., Azerbaijan Technological University
[*]Corresponding author · E-mail: turalekbarov@gmail.com · ORCID: 0009-0002-7524-3886

ABSTRACT

Modern technoparks are specialized areas operating to promote innovation, commercialize scientific outcomes, and ensure regional economic growth. The history of their development originated in the United States and expanded globally, adapting to the economic, social, and scientific environment of each region. In international practice, the development of technoparks holds strategic importance for states from both social and economic perspectives. This study analyzes the operational characteristics of leading international technoparks with diverse management and ownership models, including Research Triangle, Silicon Valley (USA), Sophia-Antipolis (France), Technologiepark Heidelberg (Germany), Lahti, Otaniemi, Turku (Finland), Lakeside, Hagenberg (Austria), Kechnec (Slovakia), Kulim Hi-Tech (Malaysia), and One-North (Singapore). Additionally, the technopark experience of Balkan countries with transition economies (specifically Slovenia, Turkiye, Bulgaria, and Croatia) was examined, highlighting state-university partnerships, ICT-oriented incubation centers, and regional integration. To ensure effective commercialization and attract large-scale investors, the regions hosting technoparks must possess highly qualified human resources, higher education and scientific research institutions, as well as international logistics infrastructure and transport hubs.

Research demonstrates that there is no direct correlation between the physical scale of a technopark and its operational success; due to the high maintenance costs of large territories, small and medium-sized, structured industrial parks occupy a more advantageous position. Based on global and regional practices, the study explores the development of optimal technopark models in Azerbaijan (Baku, Sumgait, Ganja, etc.), their integration with national-cultural values, and opportunities for sustainable growth. Furthermore, this approach helps partially meet the demands of the tourism sector in the country while introducing a novel conceptual perspective to modern technopark practices through favorable conditions, growing interest, and financial resources. To enhance the efficiency of Azerbaijan's technopark ecosystem, the establishment of research and development centers, resource laboratories, business incubators, and permanent exhibition halls, along with preserving social infrastructure and a unified architectural style, is emphasized as essential. Consequently, conceptual recommendations are offered to implement flexible rental and tax incentives for residents, organize grant support systems, and accelerate integration into international innovation networks.

Keywords: Technopark, International experience, Balkan model, Innovation ecosystem, Azerbaijan

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN DESTEKLENMESİNDE ÖĞRETMENİN REFLEKSİF YETKİNLİĞİ: TEORİK TEMELLER VE PRATİK UYGULAMALAR

Turkan GURBANOVA

Öğr. Gör., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
E-posta: turkan.qurbanova@adpu.edu.az · ORCID: 0009-0009-2661-6667

ÖZET

Çağdaş eğitim paradigmalarında kapsayıcı eğitim, tüm öğrenciler için sosyal eşitliği, temel insan haklarını ve bilişsel erişilebilirliği güvence altına almanın temel direği olarak kabul edilmektedir. Başarılı bir kapsayıcı sınıf ortamının merkezinde ise öğretmenin mesleki profili yer alır; bu profil kapsamında "refleksif yetkinlik" pedagojik etkililiğin köşe taşı olarak öne çıkmaktadır. Donald Schön'ün "eylem üzerine yansıtma" (reflection-on-action) ve "eylem esnasında yansıtma" (reflection-in-action) kavramlarından beslenen refleksif yetkinlik, eğitimcinin kendi öğretim stratejilerini eleştirel bir şekilde analiz etme, sınıf dinamiklerini değerlendirme ve özel eğitim gereksinimi (ÖEG) olan çocukların çeşitli nörogelişimsel profillerine empatik bir şekilde uyum sağlama yönündeki sürekli ve bilinçli becerisi olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu çalışma, özellikle otizm spektrum bozukluğu, zihinsel gelişim geriliği ve duyusal işleme hassasiyeti olan öğrencilerin bulunduğu heterojen sınıflarda öğretmen yansıtmasının çok boyutlu yapısını incelemektedir. Geleneksel ve katı pedagojik yaklaşımlardan esnek, çocuk merkezli öğretime geçişi sağlayan refleksif yetkinlik, öğretmenlerin tek tipçi yaklaşımların sınırlarını aşmalarına olanak tanır. Metodolojik olarak bu araştırma, sistematik öz-analizin mesleki tükenmişliği nasıl doğrudan azalttığını ve sınıf içi dayanıklılığı nasıl artırdığını sorgulamaktadır. Elde edilen bulgular, yüksek düzeyde yansıtıcı düşünme becerisine sahip öğretmenlerin, gizli öğrenme engellerini tespit etmede, kriz anlarında cezalandırıcı önlemler yerine olumlu pekiştireçlerle davranış yönetimini sağlamada bir de dersleri her çocuğun gelişimsel yakınsal alanına (ZPD) göre yapılandırmada üstün başarı gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca makale, öğretmenlerin zorlu anlarda kendi duygusal durumlarını analiz edebilmelerini sağlayan duygusal öz-düzenleme becerisinin önemini de vurgulamaktadır. Sonuç olarak çalışma, öğretmen yetiştirme ve sürekli mesleki gelişim (SMG) çerçevelerinin sistematik olarak yeniden yapılandırılmasını savunmaktadır. Refleksif yetkinlik sadece bir teknik değil, bir zihniyet değişimidir. Öğretmen şu üç aşamalı içsel süreçten geçer: Önyargıların Farkına Varma: Öğretmen, özel gereksinimli çocuklara karşı farkında olmadan taşıdığı "Acıma", "Yapamaz" veya "Aşırı Koruyuculuk" gibi tıbbi model kalıplarını sorgular. Bunların yerine hak temelli, sosyal modeli koymayı öğrenir. Duygusal Farkındalık (Tükenmişlik Yönetimi): Özel eğitim süreci sabır gerektirir. Refleksif öğretmen, sınıfta öfkelendiğinde veya çaresiz hissettiğinde bu duyguyu bastırmak yerine, "Bu duygu bana ne söylüyor? Çocuğun hangi ihtiyacını kaçırıyorum?" diyerek duygusal zekasını devreye sokar. Yapılandırılmış yansıtıcı günlüklerin, akran gözlem çemberlerinin ve vaka analizlerinin öğretmen eğitimi müfredatına dahil edilmesiyle, eğitim sistemlerinin pasif bilgi aktarımından aktif, empatik ve uzmanlaşmış bir kapsayıcı kolaylaştırıcılığa geçişi hızlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı Eğitim, Özel Eğitim Gereksinimleri (ÖEG), Pedagojik Yansıtma, Mesleki Tükenmişlik, Sınıf İçi Çeşitlilik, Öğretmen Eğitimi

THE REFLEXIVE COMPETENCE OF TEACHERS IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS: THEORETICAL FOUNDATIONS AND PRACTICAL IMPLICATIONS

Turkan GURBANOVA

Lecturer, Azerbaijan State Pedagogical University
E-mail: turkan.qurbanova@adpu.edu.az · ORCID: 0009-0009-2661-6667

ABSTRACT

Within contemporary educational paradigms, inclusive education serves as a fundamental pillar for safeguarding social equity, human rights, and cognitive accessibility for all learners. At the heart of successful inclusive classrooms lies the teacher's professional profile, where "reflexive competence" emerges as a cornerstone of pedagogical efficacy. Rooted in Donald Schön's concepts of "reflection-on-action" and "reflection-in-action", reflexive competence is conceptualized as the educator's continuous, conscious ability to critically analyze their instructional strategies, evaluate classroom dynamics, and empathetically adjust to the diverse neurodevelopmental profiles of children with special educational needs (SEN). This paper explores the multidimensional nature of teacher reflection in highly heterogeneous classrooms, specifically focusing on students with autism spectrum disorders, cognitive delays, and sensory processing sensitivities. By shifting the perspective from traditional, rigid pedagogical delivery to adaptive, child-centered instruction, reflexive competence enables teachers to bypass "one-size-fits-all" limitations. Methodologically, this study investigates how systematic self-analysis directly mitigates professional burnout while fostering classroom resilience. The research demonstrates that highly reflective teachers are exceptionally skilled at identifying hidden educational barriers, managing behavioral crises through positive reinforcement rather than punitive measures, and scaffolding lessons within each child's unique zone of proximal development (ZPD). Furthermore, the paper highlights the critical role of emotional self-regulation, enabling teachers to analyze their own affective states during challenging teaching moments. "Reflective competence is not just a technique, but a mindset shift. The teacher goes through the following three-stage internal process: Becoming Aware of Prejudices: The teacher questions the medical model stereotypes—such as 'pitying', 'they cannot do it', or 'overprotectiveness'—that they unconsciously hold toward children with special needs. Instead, they learn to substitute them with a rights-based, social model. Emotional Awareness (Burnout Management): The special education process requires patience. When a reflective teacher feels angry or helpless in the classroom, instead of suppressing this emotion, they activate their emotional intelligence by asking, 'What is this feeling telling me? What need of the child am I missing?'" Ultimately, the paper argues for the systemic restructuring of teacher preparation and continuous professional development (CPD) frameworks. By embedding structured reflective journals, peer-observation circles, and case-study analyses into teacher training curricula, educational systems can transition from passive instruction to active, empathetic, and highly specialized inclusive facilitation.

Keywords: Inclusive Education, Reflexive Competence, Special Educational Needs (SEN), Pedagogical Reflection, Professional Burnout, Classroom Diversity

ALG ÖZÜTLERİ KULLANILARAK YEŞİL SENTEZLE ELDE EDİLEN GÜMÜŞ NANOPARTİKÜLLERİN ANTİBAKTERİYEL ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tünay KARAN*, Murat ÇAKIR

Prof. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi

*Sorumlu yazar · E-posta: tunay.karan@bozok.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9114-8400

ÖZET

Geleneksel nanopartikül üretim süreçlerinde uygulanan sentetik kimyasal yöntemler, yüksek enerji gereksinimi, çevresel kirlilik ve reaksiyon sonrasında oluşan toksik atıklar gibi ciddi sınırlamalara yol açmaktadır. Bu nedenle, doğal ve yenilenebilir biyo-kaynakların değerlendirildiği toksik olmayan, çevre dostu, maliyet etkin ve sürdürülebilir yeşil sentez yaklaşımlarına olan bilimsel ilgi her geçen gün artmaktadır. Su ekosistemlerinin temel üreticileri olan algler; içerdikleri proteinler, polisakkaritler, pigmentler, enzimler ve fenolik bileşikler gibi biyoaktif sekonder metabolitler sayesinde gümüş iyonlarını (Ag+) sıfır değerlikli nanoboyuttaki gümüş nanopartiküllere (AgNP) indirgeme ve aynı anda yüzeylerini kaplayarak stabilize etme kapasitesine sahip oldukça güçlü biyolojik ajanlardır.Bu derleme çalışmasında, farklı alg sınıflarına ait özütler kullanılarak yeşil sentez yöntemiyle elde edilen AgNP'lerin sentez mekanizmaları, fizikokimyasal karakterizasyon özellikleri ve klinik açıdan önem taşıyan patojen bakteriler üzerindeki antibakteriyel etkinlikleri kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir. Phaeophyceae sınıfına ait bir kahverengi alg türü olan Padina tetrastromatica'dan 14 nm boyutunda küresel AgNP'ler sentezlenmiş ve bu parçacıkların hem Gram (+) Bacillus subtilis hem de Gram (–) Klebsiella planticola suşlarına karşı belirgin antibakteriyel etkileri tespit edilmiştir. Chlorophyceae (yeşil alg) sınıfında yer alan Enteromorpha flexuosa kullanılarak 2-32 nm boyut aralığında üretilen AgNP'ler ise Staphylococcus epidermidis üzerinde 20 mm'lik yüksek bir inhibisyon bölgesi çapı ve 6,25 ug/mL gibi oldukça düşük bir minimum inhibisyon konsantrasyonu (MIC) değeri sergilemiştir. Bir diğer yeşil alg türü olan Chlorella vulgaris'ten sentezlenen 5-50 nm boyutundaki AgNP'lerin; Escherichia coli, Proteus vulgaris, Pseudomonas aeruginosa ve Staphylococcus aureus gibi hem Gram negatif hem de Gram pozitif patojen bakterilere karşı geniş spektrumlu antimikrobiyal potansiyele sahip olduğu gösterilmiştir. Ayrıca Rhodophyceae (kırmızı alg) sınıfındaki Gracilaria dura'dan 6 nm gibi oldukça küçük boyutlarda elde edilen AgNP'lerin, Bacillus pumilus popülasyonunda %99,9'luk bir azalma sağlayarak olağanüstü bir bakterisidal aktivite sergilediği kaydedilmiştir. Küresel ölçekte artan antibiyotik direnci ve dirençli suşların yarattığı sağlık tehditleri göz önüne alındığında, alg kaynaklı nanoyapıların sunduğu bu yüksek antibakteriyel performans büyük bir önem taşımaktadır. Sonuç olarak; kahverengi, yeşil ve kırmızı alg gruplarının sunduğu zengin biyoçeşitlilikten yararlanılarak yeşil sentez yoluyla üretilen gümüş nanopartiküller, patojen bakterilerle mücadelede, tıp ve eczacılık alanındaki yenilikçi biyomedikal uygulamalarda güvenli, son derece etkili ve biyouyumlu bir antimikrobiyal ajan olarak kullanılma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Alg, Yeşil sentez, AgNP, Antibakteri

EVALUATION OF THE ANTIBACTERIAL EFFECTS OF SILVER NANOPARTICLES SYNTHESIZED VIA GREEN SYNTHESIS USING ALGAL EXTRACTS

Tünay KARAN*, Murat ÇAKIR

Prof. Dr., Yozgat Bozok University

*Corresponding author · E-mail: tunay.karan@bozok.edu.tr · ORCID: 0000-0002-9114-8400

ABSTRACT

Synthetic chemical methods employed in traditional nanoparticle production processes entail significant limitations, such as high energy requirements, environmental pollution, and the generation of toxic waste post-reaction. Consequently, there is growing scientific interest in non-toxic, eco-friendly, cost-effective, and sustainable green synthesis approaches that utilize natural and renewable bio-resources. Algae, primary producers in aquatic ecosystems, are potent biological agents capable of reducing silver ions (Ag) to zero-valent silver nanoparticles (AgNPs) and simultaneously stabilizing them through surface coating, thanks to bioactive secondary metabolites such as proteins, polysaccharides, pigments, enzymes, and phenolic compounds. This review comprehensively evaluates the synthesis mechanisms, physicochemical characteristics, and antibacterial efficacy against clinically significant pathogenic bacteria of AgNPs produced via green synthesis using extracts from various algal classes. Spherical AgNPs (14 nm in size) were synthesized from Padina tetrastromatica, a brown alga belonging to the class Phaeophyceae, and were found to exhibit marked antibacterial effects against both Gram-positive (Bacillus subtilis) and Gram-negative (Klebsiella planticola) strains. Meanwhile, AgNPs produced in the 2–32 nm size range using Enteromorpha flexuosa (class Chlorophyceae/green algae) demonstrated a large inhibition zone diameter of 20 mm and a remarkably low minimum inhibitory concentration (MIC) of 6.25 ug/mL against Staphylococcus epidermidis. It has been demonstrated that silver nanoparticles (AgNPs) ranging from 5 to 50 nm in size and synthesized from the green alga Chlorella vulgaris possess broad-spectrum antimicrobial potential against both Gram-negative and Gram-positive pathogenic bacteria, such as Escherichia coli, Proteus vulgaris, Pseudomonas aeruginosa, and Staphylococcus aureus. Furthermore, AgNPs obtained from the red alga Gracilaria dura (class Rhodophyceae) at the remarkably small size of 6 nm have been reported to exhibit exceptional bactericidal activity, achieving a 99.9% reduction in Bacillus pumilus populations. Given the rising global issue of antibiotic resistance and the health threats posed by resistant strains, the high antibacterial performance offered by algae-derived nanostructures is of great significance. Consequently, silver nanoparticles produced via green synthesis leveraging the rich biodiversity of brown, green, and red algae hold the potential to serve as safe, highly effective, and biocompatible antimicrobial agents in the fight against pathogenic bacteria and in innovative biomedical applications within the fields of medicine and pharmacy.

Keywords: Algae, Green synthesis, AgNP, Antibacterial

ÖZBEK TÜRKÇESİNDE GIYIM-KUŞAM MOTIFLI FRAZEOLOJIK BIRIMLERIN LINGVOKÜLTÜREL ANALIZI

Umida RAŞİDOVA[1*], Şahnoza RUSTAMOVA[2], Sevinç AZAMATOVA[3]

[1]Doç. Dr., Semerkant Devlet Üniversitesi, Orta Asya Halkları Dilleri ve Kültürleri Enstitüsü, Semerkant, Özbekistan
[2]Semerkant Devlet Yabancı Diller Enstitüsü, Semerkant, Özbekistan
[3]Öğrenci, Semerkant Devlet Üniversitesi, Semerkant, Özbekistan
[*]Sorumlu yazar · E-posta: umidarashidova@gmail.com · ORCID: 0009-0009-5177-531X

ÖZET

Bu makalede, Özbek Türkçesinde giyim-kuşam unsurlarını içeren frazeolojik birimlerin dil-kültür (lingvokültürel) özellikleri incelenmektedir. Giyim-kuşam adlarını içeren frazeolojik birimler, halkın yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini, ahlaki değerlerini, toplumsal ilişkilerini ve millî zihniyetini yansıtan önemli dilsel araçlardan biri olarak ele alınmaktadır. Araştırmada frazeolojik birimlerin anlamsal yapısı, imgesellik temelleri, millî-kültürel içeriği ve kavramsal özellikleri ortaya konulmuştur. Yapılan çözümlemeler sonucunda, giyim-kuşam motifli frazeolojik birimler aracılığıyla namus ve onur, hayâ, alçakgönüllülük, saygınlık ve itibar, toplumsal statü ile çalışkanlık gibi millî değerlerin dilsel olarak ifade edildiği belirlenmiştir. Ayrıca, söz konusu birimlerin lingvokültürem niteliği ve halkın tarihî-kültürel deneyimini koruyarak sonraki kuşaklara aktarmadaki işlevi de temellendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Frazeolojik birim, Lingvokültür, Giyim-kuşam motifi, Lingvokültürem, Kavram (konsept), Millî zihniyet, Kültürel kod, Somatik kod, İmgesellik, Özbek Türkçesi

ARNAVUTLUK'TA TÜRKOLOJİ İÇİN YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Urtis HARRI
Dr. Öğr. Üyesi, Tiran Üniversitesi, Tiran, Arnavutluk
E-posta: urtis.harri@unitir.edu.al

ÖZET

Bu bildiri, Arnavutluk'ta Türkoloji alanında yürütülen araştırmaların tarihsel gelişimini, temel çalışma alanlarını, kurumsal yapılanmasını ve güncel akademik eğilimlerini kapsamlı bir biçimde incelemektedir. Arnavutluk'taki Türkoloji çalışmaları, ülkenin yaklaşık beş yüzyıl boyunca Osmanlı Devleti'nin siyasi, kültürel ve sosyal yapısı içerisinde yer almasının oluşturduğu zengin tarihî mirasa dayanmaktadır. Bu tarihsel süreç, Türkoloji disiplininin Arnavutluk'ta yalnızca bağımsız bir bilim dalı olarak değil; aynı zamanda Albanoloji, Osmanlı tarihi, dil bilimi, edebiyat, kültürel miras çalışmaları, arşiv araştırmaları ve çeviri bilimi ile yakın ilişki içerisinde gelişmesini sağlamıştır. Çalışmada öncelikle Türkoloji kavramının kapsamı ve araştırmanın yöntemi açıklanmakta; ardından Osmanlı döneminden günümüze uzanan bilimsel araştırma geleneği, Türkçenin Arnavutçaya olan dilsel etkileri, Osmanlı arşiv belgeleri, klasik Türk edebiyatı, dinî ve kültürel miras, Türkçe öğretimi ile Arnavutluk'ta faaliyet gösteren çağdaş akademik kurumların katkıları ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca Türkiye ile Arnavutluk arasında son yıllarda gelişen akademik iş birlikleri, ortak araştırma projeleri ve bilimsel yayın faaliyetleri de ele alınmaktadır. Bildirinin sonuç bölümünde, Arnavutluk'ta Türkoloji araştırmalarının karşı karşıya bulunduğu temel sorunlar analiz edilmekte; dijital beşerî bilimler uygulamalarının yaygınlaştırılması, Osmanlı arşivlerinin dijital ortama aktarılması, ortak lisansüstü programların geliştirilmesi, terminoloji veri tabanlarının oluşturulması ve iki dilli akademik yayınların teşvik edilmesine yönelik öneriler sunulmaktadır. Bu önerilerin, Arnavutluk'ta Türkoloji araştırmalarının uluslararası görünürlüğünü artıracağı ve Türkiye ile Arnavutluk arasındaki bilimsel ve kültürel iş birliğinin daha da güçlenmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arnavutluk, Türkoloji, Türk dili, Osmanlı tarihi, Albanoloji, Kültürel miras, Türkçe öğretimi

BİR TABAKTA BALKANLAR: AYŞA BOŞNAK BÖREKÇİSİ ÖRNEĞİNDE BOŞNAK MUTFAK KÜLTÜRÜNÜN TÜRKİYE'DEKİ TEMSİLİ

Ümit SORMAZ[1*], Ozan GÜLER[2], Savaş HOŞTAŞ[3], Murat DOĞDUBAY[4]

[1]Prof. Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi & Necmettin Erbakan Üniversitesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü
[2]Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Mersin
[3]Balkan Düşünce Okulu Yönetim Kurulu Başkanı, Ankara
[4]Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı, Balıkesir
[*]Sorumlu yazar · E-posta: umit.sormaz@manas.edu.kg · ORCID: 0000-0001-7514-1500

ÖZET

Balkan coğrafyasının köklü mutfaklarından biri olan Boşnak mutfağı; börek, mantı, çorba ve hamur temelli lezzetleriyle uluslararası gastronomi yazınında özgün bir yer edinmiştir. Osmanlı'dan günümüze uzanan göç hareketleriyle Türkiye'ye taşınan bu mutfak kültürü, özellikle Marmara ve Ege'deki göçmen yoğunluklu yerleşimlerde canlılığını korumakta; son yıllarda ise gastronomi turizmi ve uluslararası tanınırlık kazanan işletmeler aracılığıyla yeniden görünürlük kazanmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de Boşnak mutfak kültürünü temsil eden ve Michelin seçkisinde listelenen Ayşa Boşnak Börekçisi (Kemeraltı, İzmir) örneğinden hareketle, Boşnak/Balkan mutfağının tüketiciler gözündeki olumlu ve olumsuz yönlerini müşteri deneyimi boyutlarıyla ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve yöntem olarak tek örneklem üzerinde derinlemesine inceleme sağlayan örnek olay (vaka) çalışması deseni tercih edilmiştir. Veriler, Google platformunda yaklaşık son dört yıl içinde paylaşılan en alakalı 125 kullanıcı yorumlarından elde edilmiştir. Elde edilen veriler tümdengelimci içerik analizi ile çözümlenmiştir. Yiyecek–içecek hizmet kalitesi yazınındaki beş boyut (yemek kalitesi, hizmet kalitesi, atmosfer/fiziksel ortam, fiyat/algılanan değer ve konum/erişilebilirlik) esas alınmıştır. Boyutlara bağlanabilir somut içerik taşımayan 7 yorum kapsam dışı bırakılmış, nihai analiz 118 yorum üzerinden yürütülmüştür. Bir yorumda birden fazla boyuta değinilebildiği için toplam 325 kod elde edilmiştir. Her kod ayrıca olumlu/olumsuz yorumlar açısından sınıflandırılmıştır. Bulgular, müşteri deneyiminin en yoğun biçimde yemek kalitesi boyutu (%42) çevresinde biçimlendiğini, bunu fiyat/algılanan değer (%22) ve atmosfer/fiziksel ortam (%21) boyutlarının izlediğini göstermektedir. Yorumlar genel olarak olumludur. Boşnak/Balkan mutfak kültürü; Boşnak böreği, Boşnak mantısı, sinkonta ve begova čorba (kuzu etli bamya çorbası) gibi ürünler üzerinden otantiklik, kültürel aidiyet ve göçmen mutfağına duyulan nostalji ile olumlu deneyimlenmektedir. Tarihi Abacıoğlu Hanı'nın atmosferi, işletme sahibinin samimiyeti ve Michelin seçkisine rağmen uygun bulunan fiyat, olumlu deneyimin başlıca kaynaklarıdır. Olumsuz değerlendirmeler ise dört odakta yoğunlaşmaktadır. Bunlar, ürün tutarlılığı (özellikle Boşnak mantısının kıvamı ve böreğin otantik bulunmaması), yoğunluk kaynaklı konfor ve self-servis sorunları, fiyat–değer uyumsuzluğu ile çay/su ücretlendirmesi ve az sayıda fakat etkili personel–iletişim aksaklıkları şeklinde sıralanabilir. Kültürel vaadin merkezindeki ürünün beklenen otantik kıvamı sunmadığı durumlar en şiddetli eleştiriyi doğurmaktadır. Sonuç olarak çalışma, tek bir işletme örneğinden hareketle Boşnak mutfak kültürünün Türkiye'deki izini tüketici deneyimi üzerinden görünür kılmakta ve otantikliğin hem en güçlü çekim unsuru hem de karşılanmadığında en belirgin memnuniyetsizlik kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular, kültürel mutfakları temsil eden işletmeler için otantikliğin ve ürün tutarlılığının sürdürülmesinin stratejik önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Boşnak mutfağı, Balkan mutfak kültürü, Gastronomi turizmi, Müşteri deneyimi, Örnek olay çalışması

THE BALKANS ON A PLATE: THE REPRESENTATION OF BOSNIAN CULINARY CULTURE IN TÜRKİYE IN THE CASE OF AYŞA BOSNIAN BÖREK HOUSE

Ümit SORMAZ[1*], Ozan GÜLER[2], Savaş HOŞTAŞ[3], Murat DOĞDUBAY[4]

[1]Prof. Dr., Kyrgyz-Turkish Manas University & Necmettin Erbakan University, Department of Gastronomy and Culinary Arts
[2]Assoc. Prof. Dr., Mersin University, Faculty of Tourism, Mersin
[3]Chair of the Board, Balkan School of Thought, Ankara
[4]Prof. Dr., Balıkesir University, Department of Gastronomy and Culinary Arts, Balıkesir
[*]Corresponding author · E-mail: umit.sormaz@manas.edu.kg · ORCID: 0000-0001-7514-1500

ABSTRACT

Bosnian cuisine, one of the deep-rooted culinary traditions of the Balkan geography, has attained a distinctive place in the international gastronomy literature with its börek, dumplings (mantı), soups and dough-based specialties. Carried to Türkiye through waves of migration extending from the Ottoman period to the present, this culinary culture retains its vitality particularly in migrant-dense settlements of the Marmara and Aegean regions, and in recent years has regained visibility through gastronomy tourism and internationally recognized establishments. The aim of this study is to reveal the positive and negative aspects of Bosnian/Balkan cuisine in the eyes of consumers, through the dimensions of customer experience, on the basis of Ayşa Bosnian Börek House (Kemeraltı, İzmir) — an establishment that represents Bosnian culinary culture in Türkiye and is listed in the Michelin selection. A qualitative research approach was adopted, and a case study design, which enables an in-depth examination of a single case, was preferred as the method. The data were obtained from the 125 most relevant user reviews shared on the Google platform over approximately the last four years. The data were analyzed through deductive content analysis. Five dimensions established in the food and beverage service quality literature (food quality, service quality, atmosphere/physical environment, price/perceived value, and location/accessibility) were taken as the basis. Seven reviews that did not carry concrete content attributable to the dimensions were excluded, and the final analysis was conducted on 118 reviews. Since a single review could address more than one dimension, a total of 325 codes were obtained. Each code was additionally classified in terms of positive/negative valence. The findings indicate that the customer experience is shaped most intensively around the food quality dimension (42%), followed by price/perceived value (22%) and atmosphere/physical environment (21%). The reviews are generally positive. Bosnian/Balkan culinary culture is experienced positively through products such as Bosnian börek, Bosnian dumplings (mantı), sinkonta and begova čorba (lamb okra soup), evoking authenticity, cultural belonging and nostalgia for migrant cuisine. The atmosphere of the historic Abacıoğlu Han, the sincerity of the owner, and prices considered affordable despite the Michelin listing are the main sources of the positive experience. Negative evaluations, on the other hand, cluster around four foci. These can be listed as product consistency (particularly the texture of the Bosnian dumplings and the perceived inauthenticity of the börek), crowding-related comfort and self-service problems, price–value mismatch together with the charging of tea/water, and a small but impactful set of staff–communication shortcomings. Situations in which the product at the core of the cultural promise fails to deliver the expected authentic texture generate the most severe criticism. In conclusion, drawing on a single-establishment case, the study renders visible the trace of Bosnian culinary culture in Türkiye through consumer experience, revealing that authenticity is both the strongest source of attraction and, when unmet, the most salient source of dissatisfaction. The findings point to the strategic importance of sustaining authenticity and product consistency for establishments that represent cultural cuisines.

Keywords: Bosnian cuisine, Balkan culinary culture, Gastronomy tourism, Customer experience, Case study

DEPREM SONRASI YOL KAPANMALARININ YAPAY ZEKÂ YÖNTEMLERİYLE ANALİZİ VE AFET ÖNCESİ SENARYO MODELLEMESİNE ALTLIK VERİ ÜRETİLMESİ

Veysel AKATAY[1*], Aycan Murat MARANGOZ[2], Murat ÇAVUŞLU[2]

[1]Öğr. Gör., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
[2]Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: veysel.akatay@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8682-4745

ÖZET

Depremler gibi yıkıcı doğal afetlerin hemen ardından kentsel altyapının, özellikle karayolu ulaşım ağının işler durumda tutulması; acil durum lojistiği, tıbbi müdahale ve arama-kurtarma faaliyetlerinin zamanında yürütülebilmesi açısından hayati öneme sahiptir. Geleneksel hasar tespit ve enkaz yayılımı belirleme yöntemleri ise büyük oranda insan gücüne, manuel vektörel analizlere veya temel görüntü işleme tekniklerine dayandığı için ciddi zaman kayıplarına yol açmakta; afetin ardından geçen ve her saniyenin can kurtarma açısından kritik olduğu ilk "altın saatlerde" operasyonel açıdan yetersiz kalmaktadır. Bu noktada, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), Yapay Zekâ (YZ) ve Coğrafi Yapay Zekâ (GeoAI) teknolojilerinin entegrasyonu, mekânsal ve zamansal verilerin yüksek hızda işlenmesini sağlayarak afet yönetiminde kriz yönetiminden "risk yönetimi" evresine geçişi otomatize edebilen yenilikçi çözümler sunmaktadır (Tarhan ve Partigöç, 2021). Özellikle GeoAI, yapay zekâ yöntemlerinin coğrafi ve mekânsal verilerle bütünleştirilmesini sağlayarak hava ve uydu platformlarından elde edilen görüntüler üzerinden binaların piksel veya nesne düzeyinde tespit edilmesi ve hasar seviyelerinin hızlı ve yüksek doğrulukla sınıflandırılmasına olanak sağlamaktadır (Güney ve Köroğlu, 2026). Deprem senaryolarında yol kapanmaları, ağır hasar alan binaların kentsel morfolojik özellikleri ve çekme mesafeleri doğrultusunda yol üzerine yıkılması ve geçitleri daraltması esasına göre modellenmektedir. Binaların ortalama yüksekliklerinin (H) yol genişliklerine (L) oranı olarak tanımlanan H/L katsayısının GeoAI tabanlı mekânsal veri analizi ve veri madenciliği yöntemleriyle sokak seviyesinde otomatik olarak tespit edilmesi, her sokağın kapanma riskinin tahmin edilmesine imkân tanımaktadır. Bu tahminlerin yol şerit sayıları ve topografik eğim gibi coğrafi katmanlarla bütünleştirilmesi, afet öncesinde en kötü durum (worst-case) senaryolarının daha gerçekçi bir biçimde kurgulanmasını sağlamaktadır. Böylelikle acil durum araçlarının (ambulans, itfaiye) rota optimizasyonu süreçlerine katkı sağlanarak afet öncesinde güvenli tahliye güzergâhlarının belirlenmesi ve stratejik afet lojistiğinin planlanmasında önemli avantajlar elde edilebilmektedir (Erdin ve ark., 2021). Bu çalışmada, 6 Şubat 2023 depremlerine ait uydu görüntüleri kullanılarak GeoAI tabanlı yaklaşımlarla yol kapanmaları ve bina hasar durumları otomatik olarak tespit edilmiş; elde edilen enkaz yayılımı ve sokak blokaj verileri kentsel morfoloji parametreleriyle ilişkilendirilerek afet öncesi senaryolar için altlık veri üretilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Coğrafi Bilgi Sistemleri, Yapay Zekâ, GeoAI, Yol Kapanma Analizi, Afet Senaryoları

ANALYSIS OF POST-EARTHQUAKE ROAD CLOSURES USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE METHODS AND GENERATION OF INPUT DATA FOR PRE-DISASTER SCENARIO MODELING

Veysel AKATAY[1*], Aycan Murat MARANGOZ[2], Murat ÇAVUŞLU[2]

[1]Lecturer, Zonguldak Bülent Ecevit University
[2]Assoc. Prof. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit University
[*]Corresponding author · E-mail: veysel.akatay@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8682-4745

ABSTRACT

Immediately following destructive natural disasters such as earthquakes, maintaining the functionality of urban infrastructure—particularly the road transportation network—is of vital importance for the timely execution of emergency logistics, medical response, and search-and-rescue operations. However, traditional methods for damage assessment and debris distribution analysis rely heavily on human labor, manual vector-based analysis, or basic image processing techniques, leading to significant time losses; as a result, they prove operationally inadequate during the first "golden hours" following a disaster, when every second is critical for saving lives. In this context, the integration of Geographic Information Systems (GIS), Artificial Intelligence (AI), and Geospatial Artificial Intelligence (GeoAI) technologies offers innovative solutions that enable the high-speed processing of spatial and temporal data, thereby automating the transition from crisis management to the "risk management" phase in disaster management (Tarhan and Partigöç, 2021). GeoAI, in particular, facilitates the integration of artificial intelligence methods with geographic and spatial data, enabling the detection of buildings at the pixel or object level and the rapid and highly accurate classification of damage levels based on images obtained from aerial and satellite platforms (Güney and Köroğlu, 2026). In earthquake scenarios, road closures are modeled based on the urban morphological characteristics of heavily damaged buildings and their collapse onto roads, thereby narrowing passageways. The automatic determination of the H/L ratio—defined as the ratio of the average building height (H) to road width (L)—at the street level using GeoAI-based spatial data analysis and data mining methods enables the prediction of the closure risk for each street. Integrating these predictions with geographic layers—such as the number of traffic lanes and topographic slope—enables the creation of more realistic worst-case scenarios prior to a disaster. Consequently, by contributing to route optimization processes for emergency vehicles (ambulances, fire trucks), significant advantages can be gained in identifying safe evacuation routes and planning strategic disaster logistics prior to a disaster (Erdin et al., 2021).In this study, road closures and building damage were automatically detected using GeoAI-based approaches and satellite imagery from the February 6, 2023, earthquakes; the resulting debris spread and street blockage data were correlated with urban morphology parameters to generate baseline data for pre-disaster scenarios.

Keywords: Earthquake, Geographic Information Systems, Artificial Intelligence, GeoAI, Road Closure Analysis, Disaster Scenarios

WEB TABANLI VERİ KAYNAKLARINDAN VERİ MADENCİLİĞİ YÖNTEMLERİYLE COĞRAFİ VERİ ÜRETİMİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Veysel AKATAY
Öğr. Gör., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
E-posta: veysel.akatay@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8682-4745

ÖZET

Dijitalleşmenin hızla yaygınlaşması ve internet tabanlı bilgi kaynaklarının sürekli güncellenmesi, coğrafi veri üretiminde geleneksel arazi çalışmaları ve kurumsal veri toplama süreçlerine alternatif yaklaşımların geliştirilmesini gerekli kılmıştır. Özellikle web ortamında yer alan kamu kurumları ve ulusal ve uluslararası alanda etkin olan firmalara ait veriler; içerik zenginliği, güncelliği ve erişilebilirliği sayesinde mekânsal bilgi üretimi açısından önemli bir potansiyel sunmaktadır. Bu çalışma, web tabanlı veri kaynaklarından veri madenciliği ve web kazıma (web scraping) teknikleri kullanılarak güvenilir coğrafi verilerin otomatik olarak elde edilmesini amaçlamakta ve geliştirilen yöntemin İstanbul örneğinde uygulanabilirliğini değerlendirmektedir. Çalışmanın temel katkısı, farklı kurumsal web kaynaklarından elde edilen büyük hacimli verilerin ortak bir mekânsal veri modelinde bütünleştirilmesi ve bu verilerin Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ortamında kullanılabilecek nitelikte standartlaştırılmasıdır. Araştırma kapsamında İstanbul ili sınırları içerisinde faaliyet gösteren eğitim kurumları, kamu ve özel bankalar ile çeşitli kurumsal kuruluşlara ait resmî internet sayfalarından adres, kurum adı, faaliyet türü, iletişim bilgileri ve konumsal içerikli öznitelik verileri otomatik olarak elde edilmiştir. Veri toplama süreci Python programlama dili kullanılarak geliştirilmiş; dinamik web sayfalarının işlenmesinde Selenium, HTML içeriklerinin ayrıştırılmasında BeautifulSoup, HTTP tabanlı veri erişiminde Requests, metinsel örüntülerin belirlenmesinde Regular Expressions (Regex) ve veri temizleme, dönüştürme ile yönetim işlemlerinde Pandas kütüphanelerinden yararlanılmıştır. Böylece farklı veri formatlarına sahip çok sayıda web kaynağından on binlerce kayıt yüksek doğrulukla toplanmış, yinelenen kayıtlar temizlenmiş, eksik bilgiler giderilmiş ve analiz edilebilir bütünleşik bir veri tabanı oluşturulmuştur. Elde edilen adres verileri adres normalizasyonu süreçlerinden geçirilmiş, yazım farklılıkları ve biçimsel tutarsızlıklar giderilmiş, ardından kod bilgisi olmayan veriler için coğrafi kodlama (geocoding) ve ters coğrafi kodlama (reverse geocoding) yöntemleri kullanılarak koordinat bilgileri üretilmiştir. Ayrıca farklı web kaynaklarından elde edilen kayıtların eşleştirilmesi, veri bütünlüğünün sağlanması ve mükerrer kayıtların tespit edilmesi amacıyla benzerlik tabanlı karşılaştırma yöntemleri geliştirilmiştir. Üretilen coğrafi veriler, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Adres Bilgi Sistemi ve diğer resmî mekânsal veri kaynakları ile karşılaştırmalı olarak doğrulanmıştır. Elde edilen sonuçlar, web tabanlı veri madenciliği yaklaşımının güncel olmayan veya eksik kurumsal kayıtların belirlenmesinde yüksek başarı sağladığını, farklı veri kaynaklarının bütünleştirilmesine olanak tanıdığını ve sürekli güncellenebilen dinamik mekânsal veri üretimini desteklediğini göstermektedir. Sonuç olarak geliştirilen yöntem; akıllı şehir uygulamaları, afet yönetimi, ulaşım planlaması, kamu hizmetlerinin erişilebilirlik analizi, mekânsal karar destek sistemleri ve ulusal mekânsal veri altyapılarının güncellenmesi gibi alanlarda düşük maliyetli, ölçeklenebilir ve sürdürülebilir bir coğrafi veri üretim yaklaşımı sunmaktadır. Çalışma, web tabanlı büyük verinin veri madenciliği teknikleriyle CBS ortamına kazandırılmasına yönelik bütüncül çerçeve ortaya koyarak literatüre özgün bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Web Tabanlı Veri Kaynakları, Veri Madenciliği, Web Kazıma, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), Coğrafi Kodlama

MINING WEB-BASED OPEN DATA SOURCES FOR GEOGRAPHIC INFORMATION EXTRACTION: A CASE STUDY OF ISTANBUL

Veysel AKATAY
Lecturer, Zonguldak Bülent Ecevit University
E-mail: veysel.akatay@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8682-4745

ABSTRACT

The rapid spread of digitalization and the constant updating of Internet-based information sources have necessitated the development of alternative approaches to traditional fieldwork and institutional data collection processes in geographic data production. In particular, data from public institutions and companies active at the national and international levels, available on the web, offer significant potential for the production of spatial information due to their rich content, timeliness, and accessibility. This study aims to automatically extract reliable geographic data from web-based data sources using data mining and web scraping techniques, and evaluates the applicability of the developed method using Istanbul as a case study. The primary contribution of this study is the integration of large volumes of data obtained from various institutional web sources into a common spatial data model and the standardization of this data to a quality suitable for use in Geographic Information Systems (GIS) environments. As part of the research, attribute data—including addresses, institution names, types of activities, contact information, and location-based details—were automatically extracted from the official websites of educational institutions, public and private banks, and various corporate organizations operating within the boundaries of Istanbul Province. The data collection process was developed using the Python programming language; Selenium was used to process dynamic web pages, BeautifulSoup for parsing HTML content, Requests for HTTP-based data access, Regular Expressions (Regex) for identifying textual patterns, and the Pandas library for data cleaning, transformation, and management. As a result, tens of thousands of records were collected with high accuracy from numerous web sources with different data formats; duplicate records were removed, missing information was filled in, and a unified, analyzable database was created. The collected address data was processed through address normalization procedures to correct spelling variations and format inconsistencies; subsequently, coordinate information was generated for data lacking code information using geocoding and reverse geocoding methods. In addition, similarity-based comparison methods were developed to match records obtained from different web sources, ensure data integrity, and identify duplicate records. The generated geographic data was validated through comparison with the Istanbul Metropolitan Municipality Address Information System and other official spatial data sources. The results demonstrate that the web-based data mining approach achieves high success in identifying outdated or incomplete institutional records, enables the integration of different data sources, and supports the production of dynamically updated spatial data. The method developed as a result offers a low-cost, scalable, and sustainable approach to geographic data production in areas such as smart city applications, disaster management, transportation planning, accessibility analysis of public services, spatial decision support systems, and the updating of national spatial data infrastructures. By presenting a comprehensive framework for integrating web-based big data into a GIS environment using data mining techniques, this study makes an original contribution to the literature.

Keywords: Web-Based Data Sources, Data Mining, Web Scraping, Geographic Information Systems (GIS), Geocoding

AZERBAYCAN–TÜRKIYE STRATEJIK ORTAKLIĞININ TARIHSEL TEMELLERI

Vugar İSMAYİLOV
Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Sınır Hizmeti Akademisi
E-posta: ismayilovvuqar1982@gmail.com · ORCID: 0000-0003-1135-056X

ÖZET

Azerbaycan–Türkiye stratejik ortaklığı; ortak tarih, dil, din, kültür ve millî kimlik unsurları temelinde şekillenmiş, zaman içerisinde siyasi, ekonomik, askerî ve insani iş birliğinin en başarılı bölgesel modellerinden biri hâline gelmiştir. Bu ilişkilerin tarihsel temelleri, XIX. yüzyılın sonları ile XX. yüzyılın başlarında Türkçülük düşüncesinin, millî uyanış hareketlerinin ve ortak kültürel değerlerin gelişmesiyle daha sistemli bir nitelik kazanmıştır. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti döneminde Osmanlı Devleti'nin sağladığı siyasi ve askerî destek, özellikle Kafkas İslam Ordusu'nun Bakü'nün kurtarılmasında üstlendiği belirleyici rol, iki devlet arasındaki karşılıklı güvenin ve kardeşlik ilişkilerinin güçlenmesinde temel etkenlerden biri olmuştur. Azerbaycan'ın 1991 yılında devlet bağımsızlığını yeniden kazanmasının ardından Türkiye, bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olarak ikili ilişkilerde yeni bir dönemin temelini atmıştır. Bağımsızlık döneminde imzalanan çok sayıda devletler arası anlaşma, enerji ve ulaştırma projeleri, güvenlik alanındaki iş birliği, savunma sanayisine yönelik ortak girişimler ve uluslararası kuruluşlar çerçevesindeki karşılıklı destek, stratejik ortaklığın kurumsal temellerini önemli ölçüde güçlendirmiştir. Bakü–Tiflis–Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı, Bakü–Tiflis–Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı ve Bakü–Tiflis–Kars Demiryolu gibi büyük bölgesel projeler, her iki ülkenin jeopolitik ve jeoekonomik konumunu güçlendirmekle kalmamış, aynı zamanda Avrupa ile Asya arasındaki enerji ve ulaştırma güvenliğinin sağlanmasına da önemli katkılar sunmuştur. Azerbaycan–Türkiye ilişkilerinin gelişiminde askerî ve güvenlik alanındaki iş birliği özel bir önem taşımaktadır. Ortak askerî tatbikatlar, savunma sanayisindeki iş birliği, profesyonel askerî personel eğitimi ve güvenlik stratejilerinin uyumlaştırılması stratejik ortaklığın temel unsurlarını oluşturmaktadır. 2021 yılında imzalanan Şuşa Beyannamesi, ikili ilişkileri müttefiklik düzeyine yükselterek siyasi diyalog, askerî iş birliği, ekonomik entegrasyon ve bölgesel güvenlik mekanizmalarında yeni bir dönemin başlamasını sağlamıştır. Bu belge yalnızca ikili ilişkilerin hukuki ve siyasi temelini güçlendirmekle kalmamış, aynı zamanda Güney Kafkasya'da istikrar ve iş birliğinin gelişmesine de önemli katkılar sağlamıştır. Araştırma sonuçları, Azerbaycan–Türkiye stratejik ortaklığının tarihsel hafıza, ortak kültürel miras ve karşılıklı siyasi iradeye dayanan çok boyutlu bir iş birliği modeli olduğunu göstermektedir. Bu model yalnızca ikili ilişkilerin gelişimine değil, aynı zamanda Türk Dünyası'ndaki bütünleşme süreçlerinin güçlenmesine, bölgesel istikrarın pekiştirilmesine ve Avrasya coğrafyasında yeni iş birliği platformlarının oluşturulmasına da önemli katkılar sunmaktadır. Günümüz uluslararası sisteminde yaşanan jeopolitik dönüşümler çerçevesinde Azerbaycan ile Türkiye arasındaki stratejik müttefikliğin daha da derinleştirilmesi, bölgesel güvenliğin sağlanması, enerji alanındaki iş birliğinin geliştirilmesi ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın desteklenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan–Türkiye ilişkileri, Stratejik ortaklık, Tarihsel temeller, Şuşa Beyannamesi, Bölgesel güvenlik

HISTORICAL FOUNDATIONS OF THE AZERBAIJAN–TÜRKIYE STRATEGIC PARTNERSHIP

Vugar İSMAYİLOV
PhD Student, Academy of the State Border Service of the Republic of Azerbaijan
E-mail: ismayilovvuqar1982@gmail.com · ORCID: 0000-0003-1135-056X

ABSTRACT

The strategic partnership between Azerbaijan and Türkiye has been shaped on the basis of a common history, language, religion, culture, and national identity, and over time has evolved into one of the most successful regional models of political, economic, military, and humanitarian cooperation. The historical foundations of these relations became more systematic during the late nineteenth and early twentieth centuries with the development of the ideology of Turkism, national awakening movements, and shared cultural values. During the period of the Azerbaijan Democratic Republic, the political and military support provided by the Ottoman Empire—particularly the decisive role of the Caucasus Islamic Army in the liberation of Baku—became one of the key factors in strengthening mutual trust and the brotherly relations between the two states. Following the restoration of Azerbaijan's state independence in 1991, Türkiye became the first country to recognize its independence, laying the foundation for a new stage in bilateral relations. During the independence period, numerous interstate agreements, energy and transportation projects, cooperation in the field of security, joint initiatives in the defense industry, and mutual support within international organizations significantly strengthened the institutional foundations of the strategic partnership. Major regional projects such as the Baku–Tbilisi–Ceyhan oil pipeline, the Baku–Tbilisi–Erzurum natural gas pipeline, and the Baku–Tbilisi–Kars railway not only reinforced the geopolitical and geoeconomic positions of both countries but also played a significant role in ensuring energy and transport security between Europe and Asia. Military and security cooperation constitutes one of the most important dimensions of Azerbaijan–Türkiye relations. Joint military exercises, collaboration in the defense industry, professional military education and training, and the coordination of security strategies have become key pillars of the strategic partnership. The Shusha Declaration, signed in 2021, elevated bilateral relations to the level of an alliance, opening a new phase in political dialogue, military cooperation, economic integration, and regional security mechanisms. This document not only strengthened the legal and political framework of bilateral relations but also made a substantial contribution to the promotion of stability and cooperation in the South Caucasus. The findings of this study indicate that the Azerbaijan–Türkiye strategic partnership represents a multidimensional model of cooperation based on historical memory, shared cultural heritage, and mutual political will. This model contributes not only to the development of bilateral relations but also to the strengthening of integration processes within the Turkic world, the consolidation of regional stability, and the formation of new cooperation platforms across the Eurasian region. In the context of ongoing geopolitical transformations in the contemporary international system, the further deepening of the strategic alliance between Azerbaijan and Türkiye is of vital importance for ensuring regional security, enhancing energy cooperation, and promoting sustainable economic development.

Keywords: Azerbaijan–Türkiye relations, Strategic partnership, Historical foundations, Shusha Declaration, Regional security

BALKAN ÜLKE ETF'LERİ ARASINDA SİSTEMİK VE JEOPOLİTİK ŞOK YAYILIMI: DİNAMİK BAĞLANTILILIK VE PORTFÖY BULGULARI

Yakup ARI

Doç. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
E-posta: yakup.ari@alanya.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5666-5365

ÖZET

Bu çalışma, sekiz Balkan ülkesini temsil eden borsa yatırım fonları (ETF) arasındaki dinamik getiri bağlantılılığını, önemli küresel ve jeopolitik olayların şok yayılımına etkisini ve bağlantılılık temelli portföy stratejilerinin performansını incelemektedir. Örneklem, Türkiye, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Hırvatistan, Slovenya, Sırbistan ve Kuzey Makedonya ETF'lerine ait 16 Nisan 2018-21 Temmuz 2026 dönemindeki 2.010 günlük getiri gözleminden oluşmaktadır. Dinamik ilişkiler, 10 günlük tahmin ufkuna sahip düzeltilmiş Zamanla Değişen Parametreli Vektör Otoregresif (TVP-VAR) bağlantılılık modeliyle tahmin edilmiştir. Olay analizinde COVID-19, Rusya-Ukrayna savaşı, Nord Stream enerji şoku, Hırvatistan'ın Euro Bölgesi ve Schengen'e katılımı, 2025 ABD tarife duyurusu ile 2025 ve 2026 İsrail-İran bağlantılı jeopolitik olayları ele alınmış; olay öncesi ve sonrası 20 işlem günlük ortalamalar karşılaştırılmıştır. Gözlenen değişimlerin olağan dalgalanmalardan ayrışıp ayrışmadığı 5.000 sahte olay tarihine dayalı plasebo testiyle değerlendirilmiştir. Ayrıca eşit ağırlıklı, minimum varyans, minimum bağlantılılık ve minimum korelasyon portföyleri bir gün gecikmeli ağırlıklar ve 10 baz puan işlem maliyeti altında karşılaştırılmıştır. Tam örneklem için düzeltilmiş toplam bağlantılılık endeksi %27,23'tür. Hırvatistan en güçlü net şok aktarıcısıdır; Sırbistan, Kuzey Makedonya, Bulgaristan ve Türkiye ise net şok alıcısıdır. Bağlantılılıktaki en büyük artış COVID-19 döneminde görülmüş; ABD tarifeleri, Nord Stream, Rusya-Ukrayna savaşı ve 2026 ABD-İsrail-İran olayı da belirgin artışlarla ilişkilendirilmiştir. Portföy sonuçlarında eşit ağırlıklı strateji en yüksek nihai kümülatif getiriyi, minimum varyans stratejisi ise en düşük oynaklığı sağlamıştır. Bulgular, bağlantılılık bilgisinin çeşitlendirme ve sistemik risk değerlendirmesini desteklediğini, ancak daha düşük bağlantılılığın her zaman daha yüksek getiri anlamına gelmediğini göstermektedir. Statik ve dinamik sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, bağımsız oynaklık ile ağ içindeki şok aktarım rolünün aynı kavram olmadığı görülmektedir. Özellikle Türkiye yüksek oynaklığa rağmen tam örneklemde net alıcı konumundadır. Olay bazlı bulgular ise bütün jeopolitik gelişmelerin aynı yönde ve büyüklükte etki yaratmadığını göstermektedir. Bu nedenle Balkan ETF'lerinde çeşitlendirme faydalarının dönem ve şok türüne bağlı olduğu, portföy kararlarında geleneksel risk-getiri ölçülerinin bağlantılılık göstergeleriyle birlikte değerlendirilmesinin çok daha uygun olduğu sonucuna genel olarak ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Balkan ülke ETF'leri, TVP-VAR, Dinamik bağlantılılık, Jeopolitik şoklar, Portföy tahsisi

SYSTEMIC AND GEOPOLITICAL SHOCK TRANSMISSION AMONG BALKAN COUNTRY ETFS: DYNAMIC CONNECTEDNESS AND PORTFOLIO EVIDENCE

Yakup ARI
Assoc. Prof. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat University
E-mail: yakup.ari@alanya.edu.tr · ORCID: 0000-0002-5666-5365

ABSTRACT

This study examines dynamic return connectedness among exchange-traded funds (ETFs) representing eight Balkan countries, the effects of major global and geopolitical events on shock transmission, and the performance of connectedness-based portfolio strategies. The sample contains 2,010 daily return observations for ETFs representing Türkiye, Greece, Romania, Bulgaria, Croatia, Slovenia, Serbia, and North Macedonia from 16 April 2018 to 21 July 2026. Dynamic relationships are estimated using a corrected Time-Varying Parameter Vector Autoregression (TVP-VAR) connectedness model with a 10-day forecast horizon. The event analysis covers COVID-19, the Russia-Ukraine war, the Nord Stream energy shock, Croatia's euro-area and Schengen accession, the 2025 US tariff announcement, and the 2025 and 2026 Israel-Iran-related geopolitical events. Mean connectedness over the 20 trading days before and after each event is compared, and statistical relevance is assessed with a placebo test based on 5,000 pseudo-event dates. Equal-Weighted, Minimum Variance, Minimum Connectedness, and Minimum Correlation portfolios are also compared using one-day-lagged weights and transaction costs of 10 basis points. The corrected full-sample Total Connectedness Index is 27.23%. Croatia is the strongest net shock transmitter, whereas Serbia, North Macedonia, Bulgaria, and Türkiye are net receivers. Connectedness rises most strongly during COVID-19 and also increases around the US tariff announcement, Nord Stream, the Russia-Ukraine war, and the 2026 US-Israel-Iran event. The Equal-Weighted portfolio delivers the highest terminal cumulative return, while the Minimum Variance portfolio has the lowest volatility. Static and dynamic findings also show that stand-alone volatility and network transmission roles are not equivalent. Türkiye is the most volatile ETF but remains a net receiver over the full sample. Overall, diversification benefits are event-dependent, and connectedness information complements conventional risk-return measures in portfolio evaluation without guaranteeing higher returns. The findings indicate that connectedness-based allocation can improve the interpretation of systemic exposure and portfolio concentration, especially when market relationships change during stress periods.

Keywords: Balkan country ETFs, TVP-VAR, Dynamic connectedness, Geopolitical shocks, Portfolio allocation

21. YÜZYILDA TOPLUMSAL DEĞIŞIMIN TAŞIYICI KUŞAKLARI: TÜRKIYE'DE GENÇLIK ÜZERINE SOSYOLOJIK BIR İNCELEME

Yalçın KAHYA

Doç. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Bandırma/Balıkesir

E-posta: yalcin.kahya@hotmail.com · ORCID: 0000-0003-4499-7204

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye'de gençlik ve kuşak yapısını, 21. yüzyılda meydana gelen toplumsal, ekonomik, kültürel ve teknolojik dönüşüm süreçleri bağlamında incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, gençliği yalnızca doğum yıllarına dayalı kuşak kategorileri üzerinden değerlendirmek yerine, günümüz Türkiye'sinde ortak deneyimlere, değer yönelimlerine ve yaşam pratiklerine sahip homojen bir gençlik kuşağından söz edilip edilemeyeceğini tartışmaktır. Bu doğrultuda çalışma, 21. yüzyılda yaşanan toplumsal dönüşümlerin hangi kuşaklar tarafından deneyimlendiğini ve taşındığını ele almakta; kuşak temelli yaklaşımların sınıfsal farklılıkları, dijitalleşmeyi, kültürel farklılaşmayı ve toplumsal eşitsizlikleri açıklamadaki yeterliliğini sorgulamaktadır. Çalışma, nitel araştırma deseni kapsamında literatür taraması, karşılaştırmalı analiz ve ikincil verilerin değerlendirilmesine dayanmaktadır. Kuşak kavramı, yalnızca kronolojik bir sınıflandırma olarak değil, belirli tarihsel dönemlerde ortaya çıkan toplumsal koşullar, ortak deneyimler, teknolojik değişimler ve kültürel dönüşümler çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, aynı kuşak içerisinde yer alan bireylerin eğitim, gelir, toplumsal sınıf, toplumsal cinsiyet, yaşanılan bölge ve dijital teknolojilere erişim açısından farklılaşabileceği varsayımına dayanmaktadır. Bulgular, Y Kuşağı'nın bireyselleşme, esnek çalışma ve yaşam pratikleri ile öne çıktığını; Z Kuşağı'nın dijital teknolojileri iletişim, kimlik oluşumu, tüketim ve sosyalleşme süreçlerinin merkezine yerleştirdiğini göstermektedir. Alfa Kuşağı ise yapay zekâ, algoritmik sistemler ve dijital platformlarla erken yaşta etkileşim kuran kuşaklardan biri olarak farklılaşmaktadır. Bununla birlikte bu özelliklerin kuşak üyelerinin tamamı tarafından aynı biçimde deneyimlendiği varsayımı sorunludur. Özellikle ekonomik ve kültürel sermaye farklılıkları, dijital teknolojilere erişim ve kullanım biçimlerini çeşitlendirmektedir. Çalışma, dijitalleşmenin kuşaklar arasındaki farklılaşmayı artırırken aynı zamanda kuşak içi eşitsizlikleri de görünür kıldığını ortaya koymaktadır. Özellikle Z ve Alfa kuşakları, platform kapitalizmi, algoritmik kültür ve dijital tüketim ilişkileri içinde yeni toplumsal özneler olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak kuşaklar, sabit, homojen ve yalnızca doğum tarihleriyle belirlenen kategoriler olarak değil; tarihsel, ekonomik, kültürel ve teknolojik koşullar içerisinde sürekli yeniden şekillenen dinamik toplumsal yapılar olarak ele alınmalıdır. Bu çerçevede 21. yüzyıldaki toplumsal dönüşüm tek bir kuşağın taşıdığı doğrusal bir süreç olarak değerlendirilemez. Z Kuşağı mevcut dönüşümlerin önemli aktörlerinden biri olarak öne çıkarken, Alfa Kuşağı yapay zekâ ve algoritmik teknolojilerin gündelik yaşamı daha yoğun biçimde şekillendirdiği gelecekteki dönüşümlerde belirleyici bir konuma sahip olabilir. Dolayısıyla kuşak analizi, dijital kapitalizm, kültürel yeniden üretim ve toplumsal eşitsizliklerin gençlik deneyimleri üzerindeki etkilerini birlikte değerlendirmeye olanak sağlayan önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuşaklararası dönüşüm, Dijitalleşme, Platform kapitalizmi

GENERATIONAL AGENTS OF SOCIAL CHANGE IN THE 21ST CENTURY: A SOCIOLOGICAL STUDY OF YOUTH IN TÜRKIYE

Yalçın KAHYA

Assoc. Prof. Dr., Bandırma Onyedi Eylül University, Faculty of Human and Social Sciences, Department of Sociology, Bandırma/Balıkesir

E-mail: yalcin.kahya@hotmail.com · ORCID: 0000-0003-4499-7204

ABSTRACT

This study examines youth and the structure of generations in Turkey within the context of the social, economic, cultural, and technological transformations that have taken place in the twenty-first century. The main aim of the study is to discuss whether it is possible to speak of a common and homogeneous youth generation in contemporary Turkey, rather than evaluating young people solely through generation categories based on birth years. In this regard, the study examines which generations experience and carry the social transformations of the twenty-first century and questions the extent to which generation-based approaches are sufficient to explain class differences, digitalization, cultural differentiation, and social inequalities. The study employs a qualitative research design based on a literature review, comparative analysis, and the evaluation of secondary data. The concept of generation is addressed not merely as a chronological classification but as a social formation shaped by the historical conditions, shared experiences, technological changes, and cultural transformations of particular periods. This approach is based on the assumption that individuals belonging to the same generation may differ significantly in terms of education, income, social class, gender, geographical location, and access to and use of digital technologies. The findings indicate that Generation Y is characterized by individualization, flexible forms of work, and changing lifestyle practices, while Generation Z has placed digital technologies at the center of communication, identity formation, consumption, and socialization processes. Generation Alpha, meanwhile, represents one of the generations interacting with artificial intelligence, algorithmic systems, and digital platforms from an early age. However, it would be problematic to assume that these characteristics are experienced in the same way by all members of a generation. Differences in economic and cultural capital, particularly unequal access to and use of digital technologies, contribute to significant variations within generations. The study demonstrates that digitalization not only increases differentiation between generations but also makes intra-generational inequalities more visible. In particular, Generations Z and Alpha can be considered emerging social subjects within the structures of platform capitalism, algorithmic culture, and digital consumption. Consequently, generations should not be understood as fixed, homogeneous categories determined solely by birth dates, but as dynamic social formations continuously shaped and reshaped by historical, economic, cultural, and technological conditions. From this perspective, the social transformation of the twenty-first century cannot be understood as a linear process carried by a single generation. While Generation Z emerges as one of the significant actors of current transformations, Generation Alpha may occupy an increasingly important position in future transformations in which artificial intelligence and algorithmic technologies become more deeply embedded in everyday life. Therefore, generational analysis provides an important analytical framework for examining the interrelationship between digital capitalism, cultural reproduction, and social inequalities in shaping contemporary youth experiences.

Keywords: Intergenerational transformation, Digitalization, Platform capitalism

YÜKSEK HASSASİYETLİ TOPÇU SİSTEMLERİNİN KULLANIMININ TAKTİK ÜSTÜNLÜKLERİ

Yashar HUSEYNOV

Nahçıvan Askerî Koleji, Nahçıvan, Azerbaycan
E-posta: yhuseynov131@gmail.com · ORCID: 0009-0004-8855-0935

ÖZET

Modern askerî harekâtların karakteri, yüksek teknolojili silah sistemlerinin yaygın kullanımıyla önemli ölçüde değişmiştir. Bu bağlamda hassas güdümlü topçu sistemleri, muharebe sahasında taktik üstünlüğün sağlanmasında temel unsurlardan biri hâline gelmiştir. Hassas vuruş kabiliyeti, hızlı operasyonel tepki, hedeflerin gerçek zamanlı olarak tespit edilmesi ve komuta-kontrol sistemleriyle entegrasyon, bu silah sistemlerinin etkinliğini önemli ölçüde artırmaktadır. Bu çalışmada, hassas güdümlü topçu sistemlerinin modern muharebe ortamındaki taktik üstünlükleri analiz edilmekte ve bu sistemlerin askerî harekâtların planlanması ile icrası üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir. Araştırma bulguları, hassas güdümlü topçu sistemlerinin en önemli avantajlarından birinin, minimum mühimmat kullanımıyla maksimum etkinin elde edilmesi olduğunu göstermektedir. Geleneksel topçu sistemlerinden farklı olarak güdümlü mühimmat kullanımı, hedeflerin ilk atışta imha edilme olasılığını artırmakta, ilave ateş ihtiyacını azaltmakta ve muharebe faaliyetlerinin genel etkinliğini yükseltmektedir. Bu özellik, hem lojistik kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlamakta hem de operasyonların daha kısa sürede tamamlanmasına katkıda bulunmaktadır. Çalışmada ayrıca hassas güdümlü topçu sistemlerinin insansız hava araçları (İHA), uydu navigasyon sistemleri, dijital haberleşme ağları ve otomatik komuta-kontrol sistemleriyle entegrasyonunun önemi vurgulanmaktadır. Bu teknolojiler, istihbarat bilgilerinin hızlı işlenmesini, hedef koordinatlarının yüksek doğrulukla belirlenmesini ve gerçek zamanlı ateş düzeltmesinin yapılmasını mümkün kılmaktadır. Sonuç olarak topçu birliklerinin karar verme süreçleri hızlanmakta, muharebe sahasında hareket kabiliyeti artmakta ve değişen taktik koşullara daha etkin uyum sağlanmaktadır. Makalede ayrıca hassas güdümlü topçu sistemlerinin son dönem silahlı çatışmalardaki kullanım deneyimleri değerlendirilmektedir. Güncel bölgesel çatışmaların analizi, bu sistemlerin kritik askerî tesislerin, komuta merkezlerinin, lojistik altyapının ve hava savunma unsurlarının etkisiz hâle getirilmesinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Bu durum, karşı tarafın muharebe kabiliyetinin zayıflatılmasına ve operasyonel inisiyatifin korunmasına önemli katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte çalışmada, hassas güdümlü topçu sistemlerinin kullanımına ilişkin bazı sınırlılıklar da ele alınmaktadır. Yüksek maliyet, uydu sistemlerine ve dijital bilgi altyapısına bağımlılık, elektronik harp faaliyetlerinden etkilenme riski ve nitelikli personel ihtiyacı bu sistemlerin etkin kullanımını sınırlandıran başlıca faktörlerdir. Bu nedenle söz konusu sistemlerin muharebe potansiyelinden tam olarak yararlanılabilmesi için gelişmiş haberleşme ve bilgi altyapısına, güvenilir istihbarat sistemlerine, sürdürülebilir teknik desteğe ve nitelikli personel eğitimine ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırma sonuçları, hassas güdümlü topçu sistemlerinin modern muharebe ortamında taktik üstünlüğün sağlanması, ateş doğruluğunun artırılması, sivil kayıpların en aza indirilmesi, mühimmat tüketiminin optimize edilmesi ve operasyonların etkin şekilde yönetilmesinde kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca yapay zekâ, büyük veri analitiği, insansız sistemler ve ağ merkezli harekât teknolojilerindeki gelişmelerin, hassas güdümlü topçu sistemlerinin yeteneklerini daha da artıracağı ve gelecekteki askerî operasyonlardaki stratejik önemini güçlendireceği değerlendirilmektedir. Bu nedenle topçu sistemlerinin teknolojik modernizasyonu, dijital dönüşümü ve nitelikli insan kaynağının geliştirilmesi, çağdaş silahlı kuvvetlerin öncelikli gelişim alanları arasında yer almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hassas güdümlü topçu sistemleri, Topçu sistemleri, Taktik üstünlük, Ateş etkinliği, Otomatik komuta ve kontrol sistemi

TACTICAL ADVANTAGES OF THE EMPLOYMENT OF PRECISION-GUIDED ARTILLERY SYSTEMS

Yashar HUSEYNOV

Nakhchivan Military College, Nakhchivan, Azerbaijan
E-mail: yhuseynov131@gmail.com · ORCID: 0009-0004-8855-0935

ABSTRACT

The nature of modern military operations has changed significantly with the widespread use of high-technology weapon systems. In this context, precision-guided artillery has become one of the principal means of achieving tactical superiority on the battlefield. Precision strike capabilities, rapid operational response, real-time target acquisition, and integration with command and control systems substantially enhance the effectiveness of these weapon systems. This study analyzes the tactical advantages of employing precision-guided artillery in modern combat environments and evaluates its impact on the planning and execution of military operations. The findings indicate that one of the primary advantages of precision-guided artillery is the achievement of maximum operational effect with minimal ammunition expenditure. Unlike conventional artillery, the use of guided munitions increases the probability of destroying targets with the first round, reduces the need for repeated fire missions, and improves the overall efficiency of combat operations. This capability contributes to the economical use of logistical resources while enabling military operations to be conducted within shorter timeframes. The study further emphasizes the importance of integrating precision-guided artillery with unmanned aerial vehicles (UAVs), satellite navigation systems, digital communication networks, and automated command and control systems. These technologies enable the rapid processing of intelligence data, highly accurate target coordinate determination, and real-time fire correction. As a result, artillery units can accelerate decision-making processes, enhance battlefield maneuverability, and respond more effectively to dynamic tactical situations. The article also reviews the operational experience gained from the employment of precision-guided artillery in recent armed conflicts. Analyses of contemporary regional conflicts demonstrate that precision strike capabilities play a decisive role in neutralizing critical military infrastructure, command posts, logistics facilities, and air defense systems. This significantly weakens the adversary's combat capabilities and helps maintain operational initiative. At the same time, the study addresses several limitations associated with the use of precision-guided artillery. High procurement and maintenance costs, dependence on satellite navigation and digital information infrastructure, vulnerability to electronic warfare systems, and the requirement for highly qualified personnel represent major challenges affecting operational effectiveness. Therefore, the full realization of these systems' combat potential requires advanced communication and information infrastructure, reliable intelligence capabilities, sustainable technical support, and comprehensive personnel training. The results demonstrate that precision-guided artillery systems play a vital role in achieving tactical superiority, improving fire accuracy, minimizing civilian casualties, optimizing ammunition consumption, and enhancing operational command and control in modern warfare. Furthermore, the continued development of artificial intelligence, big data analytics, unmanned systems, and network-centric warfare technologies is expected to further expand the capabilities of precision-guided artillery and increase its strategic importance in future military operations. Accordingly, the technological modernization and digital transformation of artillery systems, together with the development of highly qualified human resources, should be regarded as strategic priorities for the modernization of contemporary armed forces.

Keywords: Precision-guided artillery, Artillery systems, Tactical superiority, Fire effectiveness, Automated command and control system

DİJİTAL ÇAĞDA DİN VE YAPAY ZEKÂ: TEKNO-TEOLOJİK DÖNÜŞÜM ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Yasin GÖKHAN[1*], Hicran İkbal ERCİYAS[2]

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
[2]Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: yasin.gokhan@yobu.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6289-0876

ÖZET

Yapay zekâ teknolojilerindeki gelişim, salt mühendislik ve hesaplama alanını ilgilendiren teknik bir mesele olmanın ötesinde, din felsefesinin en köklü konularından biri olan Tanrı tasavvurunu da dolaylı biçimde etkileme potansiyeli taşıyan ontoteolojik bir olgu hâline gelmiştir. Bu bildiride, yapay zekânın bilinç ve irade kazanacağı, insandan üstün bir konuma evrileceği (tekillik) ve transhümanizmin öngördüğü post-insan dönüşümüne ilişkin iddialar ele alınmaktadır. Bu iddialar, teizm, deizm, panteizm ve panenteizm gibi başlıca Tanrı tasavvurları çerçevesinde din felsefesi terminolojisiyle değerlendirilmektedir. Bu çerçevede dört temel Tanrı tasavvuru sistematik olarak karşılaştırılmaktadır. Klasik teizm, iradesiz bir makinenin gerçek anlamda ahlaki özne ve ruh sahibi olamayacağını öne sürerek yapay zekâya en temkinli yaklaşımı benimsemektedir. Deizm ve panteizm ise sırasıyla Tanrı'nın evrene müdahale etmemesi ve evrenle özdeşliği nedeniyle yapay zekâya bağımsız bir teolojik anlam yüklemekte güçlük çekmektedir. Panenteizm ve Alfred North Whitehead'in süreç teolojisi, ortak yaratım anlayışı ve dinamik Tanrı tasavvuru sayesinde yapay zekâyla kısmi bir uyum sergileyen en esnek çerçeveyi sunmaktadır. Çalışma ayrıca dijital çağda ortaya çıkan tekno-teolojik formları, Terasem hareketi gibi "trans-din" girişimlerini ve Metriksizm örneğinde görülen yapay zekâ temalı kurgusal dinleri incelemektedir. Yapay zekâ destekli "dijital ictihad" örneği üzerinden dinî otorite sorununu ele almaktadır. Ayrıca yapay zekâ etiği literatüründeki "ahlak algoritması" tartışmasını ahlaki zekâ kavramının dinî kökenleriyle ilişkilendirmektedir. Çalışmanın ampirik boyutunda, yapay sinir ağları kullanılarak yapılan dindarlık tahmini araştırmasının bulgularına yer verilerek dijitalleşmenin dindarlık eğilimleri üzerindeki yansımaları tartışılmaktadır. Bu bulgular üç katmanda değerlendirilmektedir: Dindarlığın istatistiksel olarak tahmin edilebilir olmasının kader-irade tartışmasına getirdiği yeni boyut, dinin toplumsal işlevinin veri bilimi yöntemleriyle teyit edilmesi ve dijitalleşmenin ibadet pratiklerini dönüştürme biçimi. Sonuç olarak yapay zekânın tek bir Tanrı tasavvurunu doğrulayan veya çürüten nötr bir olgu olmadığı savunulmaktadır. Aksine yapay zekâ, bilinç, irade, yaratma ve aşkınlık kavramlarının yeniden sorgulanmasını zorunlu kılan bir "sınır durumu" oluşturmaktadır. Bu sınır durumu panenteist/süreç teolojik tasavvurlarla kısmi bir uyum, klasik teizmin nas temelli ruh anlayışıyla ise gerilim içermektedir. Çalışma, din felsefesi, din sosyolojisi ve yapay zekâ etiği alanlarını bir araya getirerek yapay zekânın teolojik açıdan nötr olmadığını gösteren disiplinlerarası bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Transhümanizm, Tekno-Teolojik Dönüşüm, Din Felsefesi, Din Sosyolojisi

RELIGION AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DIGITAL AGE: AN ASSESSMENT OF TECHNO-THEOLOGICAL TRANSFORMATION

Yasin GÖKHAN[1*], Hicran İkbal ERCİYAS[2]

[1]Asst. Prof. Dr., Yozgat Bozok University, Faculty of Theology
[2]PhD Student, Ankara University, Faculty of Divinity
[*]Corresponding author · E-mail: yasin.gokhan@yobu.edu.tr · ORCID: 0000-0002-6289-0876

ABSTRACT

The rapid development of artificial intelligence is no longer a purely technical matter. It has become an onto-theological phenomenon with the potential to indirectly reshape one of philosophy of religion's oldest concerns: the conception of God. This paper examines claims that artificial intelligence will acquire consciousness and will, evolve into a position superior to humans (the singularity), and bring about the post-human transformation envisioned by transhumanism, evaluating them through the major conceptions of God---theism, deism, pantheism, and panentheism. Within this framework, four conceptions of God are systematically compared. Classical theism adopts the most cautious stance toward artificial intelligence, arguing that a machine devoid of will cannot become a genuine moral agent or possess a soul. Deism and pantheism, by contrast, each struggle to assign artificial intelligence an independent theological meaning, owing respectively to God's non-intervention in the world and to God's identity with the universe. Panentheism and Alfred North Whitehead's process theology offer the most flexible framework, exhibiting partial compatibility with artificial intelligence through their notions of shared creation and a dynamic, relational God. The study further analyzes emergent techno-theological forms of the digital age, including "trans-religious" initiatives such as the Terasem movement and AI-themed fictional religions such as Matrixism. It also examines the question of religious authority through the case of "digital ijtihad" and relates the "moral algorithm" debate in AI ethics literature to the religious roots of the concept of moral intelligence. The empirical dimension draws on artificial-neural-network-based religiosity prediction research to discuss the reflections of digitalization on religiosity trends. These findings are assessed on three levels: the new dimension that the statistical predictability of religiosity adds to the fate-versus-free-will debate, the confirmation of religion's social function through data-science methods, and the way digitalization is transforming devotional practice. The paper concludes that artificial intelligence is not a neutral phenomenon that simply confirms or refutes a single conception of God. Rather, it constitutes a "boundary case" that compels a re-examination of consciousness, will, creation, and transcendence. This boundary case exhibits partial compatibility with panentheistic and process-theological conceptions, while standing in tension with the scripture-based pneumatology of classical theism. By bringing together philosophy of religion, sociology of religion, and AI ethics, the study aims to offer an interdisciplinary framework demonstrating that artificial intelligence is not theologically neutral.

Keywords: Artificial Intelligence, Transhumanism, Techno-Theological Transformation, Philosophy of Religion, Sociology of Religion

BALKAN ÜLKELERİNDE CO2 EMİSYONLARININ BELİRLEYİCİLERİ: SANAYİLEŞME, ENERJİ TÜKETİMİ VE POLİTİK İSTİKRARIN ROLÜ

Yasin SÖĞÜT[1*], Rabia EFEOĞLU[2]

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
[2]Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü
[*]Sorumlu yazar · E-posta: ysogut@kastamonu.edu.tr · ORCID: 0000-0001-7274-0591

ÖZET

İklim değişikliğiyle mücadele, ekonomik faaliyetlerin çevre üzerindeki etkilerinin yalnızca üretim ve enerji kullanımı üzerinden değil, ülkelerin siyasal ve kurumsal yapılarıyla birlikte ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Özellikle ekonomik dönüşüm süreçlerinin, enerji talebinin ve politik koşulların birbirinden farklılaştığı Balkan ülkeleri, karbon emisyonlarının belirleyicilerini incelemek açısından dikkat çekici bir ülke grubu oluşturmaktadır. Bu çalışmada sanayileşme, enerji tüketimi ve politik istikrarın CO2 emisyonları üzerindeki etkisi dokuz Balkan ülkesi için araştırılmıştır. Analiz; Arnavutluk, Bulgaristan, Bosna-Hersek, Yunanistan, Hırvatistan, Kuzey Makedonya, Romanya, Slovenya ve Türkiye'yi kapsamakta ve 2002-2023 dönemine ait yıllık verilerden yararlanmaktadır. Ekonometrik analizde Genişletilmiş Ortalama Grup (AMG) yöntemi kullanılmış ve değişkenlerin etkileri hem panel bütünü hem de ülke bazında değerlendirilmiştir. Panel geneline ilişkin sonuçlar, sanayileşme, enerji tüketimi ve politik istikrarın CO2 emisyonları üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bulgular içinde enerji tüketiminin belirgin etkisi öne çıkarken, ülke bazlı tahminler panel ortalamasının arkasında önemli farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Sanayileşmenin CO2 emisyonları üzerindeki pozitif etkisi Arnavutluk, Bulgaristan ve Hırvatistan'da istatistiksel olarak anlamlıdır. Enerji tüketimi ise Hırvatistan dışındaki bütün ülkelerde emisyonları artıran anlamlı bir değişken olarak belirlenmiştir. Bu sonuç, bölgedeki karbon emisyonlarının enerji kullanım biçimiyle güçlü biçimde bağlantılı olduğunu göstermektedir. Politik istikrarın etkisi ise ülkeler arasında daha fazla farklılaşmaktadır. Kuzey Makedonya ve Romanya'da politik istikrar ile CO2 emisyonları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunurken, Bulgaristan'da negatif yönlü ve daha zayıf bir ilişki gözlenmektedir. Diğer ülkelerde politik istikrarın etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir. Elde edilen sonuçlar, Balkan ülkelerinde çevre politikalarının tek tip bir yaklaşımla yürütülmesinin yeterli olmayacağını göstermektedir. Enerji tüketiminin emisyonlar üzerindeki yaygın etkisi dikkate alındığında, enerji verimliliğinin artırılması ve enerji bileşiminde düşük karbonlu kaynakların payının yükseltilmesi öncelikli politika alanları olmalıdır. Sanayileşmenin emisyonları artırdığı ülkelerde ise üretim yapısının daha temiz teknolojilere yönlendirilmesi önem taşımaktadır. Politik istikrarın çevresel sonuçlarının ülkeden ülkeye değişmesi, istikrarlı bir siyasal ortamın çevresel iyileşmeye kendiliğinden dönüşmediğini; enerji, sanayi ve çevre politikalarının birbiriyle uyumlu biçimde yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: CO2 Emisyonları, Sanayileşme, Enerji Tüketimi, Politik İstikrar, Balkan Ülkeleri

DETERMINANTS OF CO2 EMISSIONS IN BALKAN COUNTRIES: THE ROLE OF INDUSTRIALIZATION, ENERGY CONSUMPTION AND POLITICAL STABILITY

Yasin SÖĞÜT[1*], Rabia EFEOĞLU[2]

[1]Asst. Prof. Dr., Kastamonu University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics

[2]Assoc. Prof. Dr., Kastamonu University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Finance and Banking

[*]Corresponding author · E-mail: ysogut@kastamonu.edu.tr · ORCID: 0000-0001-7274-0591

ABSTRACT

Addressing climate change requires evaluating the environmental consequences of economic activity not only through production and energy use but also in relation to countries' political and institutional conditions. Balkan countries provide a useful setting for such an analysis because they differ considerably in their economic transformation, energy demand, and political structures. This study examines the effects of industrialization, energy consumption, and political stability on CO2 emissions in nine Balkan countries. The analysis covers Albania, Bulgaria, Bosnia and Herzegovina, Greece, Croatia, North Macedonia, Romania, Slovenia, and Türkiye over the period 2002-2023. The empirical analysis employs the Augmented Mean Group (AMG) method, allowing the effects of the explanatory variables to be assessed both for the overall panel and at the country level. The panel results show that industrialization, energy consumption, and political stability have positive and statistically significant effects on CO2 emissions. Among these variables, energy consumption stands out with a particularly strong effect. Country-specific estimates, however, reveal considerable differences behind the panel averages. Industrialization has a positive and statistically significant effect on CO2 emissions in Albania, Bulgaria, and Croatia. Energy consumption is positively and significantly associated with emissions in all countries except Croatia, indicating that energy use remains a major source of environmental pressure across most of the region. The effect of political stability is less uniform. A positive and significant relationship between political stability and CO2 emissions is found in North Macedonia and Romania, while Bulgaria displays a negative relationship with weaker statistical significance. For the remaining countries, the effect of political stability is not statistically significant. These differences indicate that the environmental consequences of political conditions depend on country-specific economic and institutional structures. The findings suggest that a uniform environmental policy would be insufficient for Balkan countries. Given the widespread positive effect of energy consumption on emissions, improving energy efficiency and increasing the share of low-carbon energy sources should remain central policy priorities. In countries where industrialization contributes significantly to emissions, industrial policies should place greater emphasis on cleaner production processes, technological renewal, and less carbon-intensive production structures. The heterogeneous results for political stability also show that a more stable political environment does not automatically lead to better environmental outcomes. Political stability needs to be accompanied by energy, industrial, and environmental policies that direct economic activity toward lower-carbon development.

Keywords: CO2 Emissions, Industrialization, Energy Consumption, Political Stability, Balkan Countries

MUALLİM NACİ'NİN TERCÜMÂN-I HAKÎKAT VE SAADET GAZETELERİNDEKİ KÖŞELERİNE SELÂNİK'TEN YANSIYAN ŞAİRLER

Yaşar AYDEMİR
Prof. Dr., Gazi Üniversitesi
E-posta: aydemir@gazi.edu.tr · ORCID: 5881-0003-3402-1312

ÖZET

On dokuzuncu yüzyıl mevcut devlet yapılarının dağılmaya yüz tuttuğu, sancıların arttığı ve sınırların değişmeye başladığı bir asırdır. Bu süreçte, Osmanlı Devleti'nin de içinde bulunduğu Türk ve İslam dünyası birlik ve bütünlüğünü muhafaza etmek, yaklaşan tehlikeyi en az hasarla atlatmak gayreti içerisinde olmuştur. Ancak söz konusu çabalar hayli sınırlı kalmış, kaçınılmaz sona doğru hızla sürüklenmiştir. Osmanlı Devleti de ilgili dönemde umumi bir dağınıklık içerisindedir. Farklı fikirler keskinleşmiş, birçok noktada hararetli tartışmalar yaşanmıştır. Edebiyat da bu tartışmalardan nasibini almış; fikir hareketlerinin hesaplaşma alanına dönüşmüştür. Gazete ve dergilerin sayısı artmış, farklı kümelenmeler etrafında edebiyatın yönü belirlenmeye çalışılmıştır. Eski-yeni tartışmaları sağlıklı sonuçlar doğurmaktan hayli uzak kalmıştır. Bu tartışmaların dışında kalıp edebiyatın kendi geleneği içerisinde dönüşümünden yana olan isimler de vardır. Bunların başında Muallim Naci gelir. Muallim Naci, Klasik edebiyat ve geleneğin şiddetli hücuma uğradığı dönemde Tercümân-ı Hakîkat (Ocak 1883- 29 Ağustos 1885) ve Saadet Gazetesi'nde (26 Ekim 1885-1888) "Edebiyat" ve "Kısm-ı Edebî" sütununu yönetmiş, kendi yazı ve şiirleri yanında genç ve yetenekli isimlerin yazılarına, çevirilerine ve şiirlerine de yer vermiştir. Bu genç kalemlerin yazıları ve şiirlerini tenkit süzgecinden geçirmiş, yapıcı eleştirileriyle muhataplarının edebî gelişimine ciddi katkıda bulunmuştur. Bahsi geçen isimler arasında Osmanlı coğrafyasının farklı bölgelerinden başta eğitim amaçlı olarak İstanbul, Bursa gibi merkezlere gelen ve edebiyat tarihi kayıtlarına girmemiş, şiirleri gazete köşelerinde kalmış birçok şiir heveslisi ve şair bulunmaktadır. Bu isimler genellikle memleketlerinin adıyla kayıtlara geçmiş, bir kısmı da şiirlerin gönderildiği kurum ve yerle irtibatlandırılmıştır. Bunların içinde ya Selânik doğumlu ya da vazife gereği Selânik'te bulunan kişiler de vardır. Bildirimiz, Muallim Naci'nin Tercümân-ı Hakîkat ve Saâdet Gazetelerinin "Edebiyat" ve "Kısm-ı Edebî" sütununda şiirlerine yer verdiği, Selânik'ten şiir gönderen şairleri ve şiirlerini tanıtmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, belirlenen isimlerin kimlikleri, edebiyat tarihlerinde yer alıp almadıkları, almışlarsa hangi yönleriyle öne çıktıkları, ne kadar sıklıkla şiirlerinin yayınlandığı gibi hususlar dikkate alınarak bir tasnif çalışması yapılacak ve şiirlerinden örnekler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Selânik, Tercümân-ı Hakîkat, Saâdet, Selânikli Tevfik, Sa'dî

POETS REFLECTED FROM SALONICA IN MUALLIM NACI'S COLUMNS IN TERCUMÂN-I HAKÎKAT AND SAADET NEWSPAPERS

Yaşar AYDEMİR
Prof. Dr., Gazi University
E-mail: aydemir@gazi.edu.tr · ORCID: 5881-0003-3402-1312

ABSTRACT

The nineteenth century was a period when existing state structures collapsed, instability grew and borders changed. During this time, the Ottoman Empire and the broader Turkish-Islamic world tried to preserve their unity and navigate these threats with minimal damage. However, these efforts were limited, and the eventual downfall could not be prevented. The Ottoman Empire experienced widespread fragmentation, leading to sharp ideological divisions and intense debates. Literature was deeply affected by these debates and became a field for competing ideas. As newspapers and journals multiplied, various groups tried to shape the direction of literary movement. The debates between the "old" and "new" literature rarely produced constructive results. However, some figures favored a gradual transformation of literature within its own traditional framework, with Muallim Naci being the most prominent among them. During a time when classical literature faced harsh criticism, Naci edited the literary columns "Edebiyat", "Kısm-ı Edebî" in the newspapers Tercümân-ı Hakîkat (January 1883 – August 29, 1885) and Saâdet (October 26, 1885 – 1888). Alongside his own work, he published the writings, translations, and poems of young talents, guiding their literary growth through constructive criticism. Among these young writers were many aspiring poets who came to major urban centers like Istanbul and Bursa primarily for education purposes. Most of them were never recorded in formal literary histories, and their work remained in newspaper archives. These poets were generally recorded with their hometown names, while some were associated with the institution or place from which their poems were sent. Some of them were either born in Salonica or worked there. This paper aims to introduce the poets from Salonica whose poems were published by Muallim Naci in the "Edebiyat" and "Kısm-ı Edebî" columns of the newspapers Tercümân-ı Hakîkat and Saâdet, and to examine their poetic works. The study categorizes these poets based on their identities, their presence or absence in literary histories, and the publication frequency of their poems, while providing representative samples of their work.

Keywords: Salonica, Tercümân-ı Hakîkat, Saâdet, Tevfik of Salonica (Selânikli Tevfik), Sa'dî

ALGORİTMİK VİDEO AKIŞLARININ GENÇ BİREYLERİN DİKKAT VE ANLAMLANDIRMA SÜREÇLERİ ÜZERİNDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ

Yaşar ÖZTÜRK

Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, Ardahan
E-posta: yasarozturk@ardahan.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8606-2728

ÖZET

Son yıllarda TikTok, Instagram, Reels ve YouTube Shorts gibi platformların yaygınlaşmasıyla birlikte kısa video formatı, özellikle genç kuşakların medya tüketim alışkanlıklarını köklü biçimde dönüştürmüştür. Bu çalışma, kısa video kültürünün gençlerin dikkat süreleri, bilgi edinme biçimleri, kimlik inşası ve toplumsal algıları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın amacı, hızlı tüketilen, algoritmik olarak kişiselleştirilmiş ve tekrarlayan video akışlarının genç bireylerin bilişsel ve duygusal dünyalarında yarattığı dönüşümü iletişim bilimleri perspektifinden değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; 18-24 yaş aralığındaki üniversite öğrencileriyle yapılan derinlemesine görüşmeler ve ilgili literatürün betimsel analizi yoluyla veri toplanmıştır. Görüşmelerde katılımcıların günlük kısa video tüketim süreleri, tercih ettikleri içerik türleri ve bu içeriklerin gündelik yaşam pratiklerine yansımaları sorgulanmıştır. Elde edilen bulgular, kısa video kültürünün gençlerde anlık tatmin arayışını güçlendirdiğini, dikkat sürelerini kısalttığını ve bilgiye yüzeysel biçimde erişme eğilimini artırdığını göstermektedir. Ayrıca katılımcıların büyük bölümü, kısa videoların gündem takibi, trend oluşturma ve sosyal aidiyet hissi açısından önemli bir işlev üstlendiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte, sürekli içerik akışına maruz kalmanın kaygı, dikkat dağınıklığı ve gerçeklik algısında bulanıklaşma gibi olumsuz etkilere de yol açabildiği belirlenmiştir. Çalışma, kısa video platformlarının genç bireylerin bilişsel süreçlerini, toplumsal etkileşim biçimlerini ve kimlik inşasını çok yönlü biçimde şekillendirdiği sonucuna ulaşmaktadır. Bulgular, medya okuryazarlığı programlarının güncellenmesi ve gençlerin dijital içerik tüketim alışkanlıklarına yönelik farkındalık çalışmalarının artırılması gerektiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın, iletişim alanında sosyal medya ve gençlik ilişkisini ele alan literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kısa video, TikTok, Gençlik, Dijital medya, Algı

THE TRANSFORMATIVE EFFECT OF ALGORITHMIC VIDEO STREAMS ON THE ATTENTION AND MEANING-MAKING PROCESSES OF YOUNG INDIVIDUALS

Yaşar ÖZTÜRK

Asst. Prof. Dr., Ardahan University, Vocational School of Social Sciences, Department of Marketing and Advertising, Ardahan

E-mail: yasarozturk@ardahan.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8606-2728

ABSTRACT

With the widespread adoption of short-video platforms such as TikTok, Instagram Reels, and YouTube Shorts, short-form video content has fundamentally transformed the media consumption habits of younger generations. This study aims to examine the effects of short video culture on young people's attention spans, information-seeking behaviors, identity construction, and social perceptions. The purpose of the research is to evaluate, from a communication studies perspective, the transformation created by rapidly consumed, algorithmically personalized, and repetitive video streams on the cognitive and emotional worlds of young individuals. A qualitative research method was adopted in the study; data were collected through in-depth interviews with university students aged 18-24 and a descriptive analysis of the relevant literature. During the interviews, participants' daily short-video consumption durations, preferred content types, and the reflections of these contents on everyday life practices were explored. The findings indicate that short video culture reinforces the pursuit of instant gratification among young people, shortens attention spans, and increases the tendency to access information superficially. Furthermore, most participants stated that short videos play an important role in following agenda-setting topics, generating trends, and fostering a sense of social belonging. However, it was also determined that continuous exposure to content streams can lead to negative effects such as anxiety, distraction, and a blurring of the perception of reality. The study concludes that short-video platforms shape the cognitive processes, forms of social interaction, and identity construction of young individuals in a multidimensional manner. The findings point to the need to update media literacy programs and increase awareness efforts regarding young people's digital content consumption habits. In this context, the study is expected to contribute to the literature addressing the relationship between social media and youth within the field of communication.

Keywords: Short video, TikTok, Youth, Digital media, Perception

İŞBİRLİKLİ STEAM EĞİTİMİNİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ İŞLEMSEL DÜŞÜNMELERİNE ETKİSİ

Yunus Emre DEMİRBAŞ[1*], Tarık ÖZKABAYEL[1], Mustafa EROL[2]

[1]Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi
[2]Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: emre.demirbas@yildiz.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8697-0099

ÖZET

Bu çalışma, araştırma kapsamında uygulanan işbirlikli tasarım döngüsü temel alınarak hazırlanan STEAM uygulamalarının, ilkokul 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerin bilgi işlemsel düşünme algıları üzerindeki etkililiğini saptamayı hedeflemektedir. Çalışmanın yöntemsel çerçevesinde, ön testin ölçme aracıyla olası etkileşimini istatistiksel olarak ayrıştırarak iç ve dış geçerliği maksimize eden Solomon Dörtlü Deneysel Deseni işe koşulmuştur. Araştırmanın çalışma grubu, İstanbul'un Esenler ilçesinde bulunan bir devlet ilkokulundaki 4. sınıf şubeleri arasından basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle rastgele seçilen dört farklı şubede öğrenim gören toplam 116 öğrenciden (iki deney, iki kontrol grubu) oluşmaktadır. Sekiz haftalık uygulama sürecinde deney gruplarındaki öğrenciler; ortak problem çerçeveleme, dağıtık fikir üretimi, müzakere ve uzlaşı, paylaşılan rol dağılımı, ortak üretim, akran geri bildirimi ve kolektif yansıtma aşamalarının tümünden oluşan işbirlikli STEAM eğitimini deneyimlerken, kontrol gruplarında mevcut MEB müfredatı işlenmeye devam etmiştir. Verilerin toplanmasında yapı geçerliği ve güvenirliği kanıtlanmış "Bilgi İşlemsel Düşünme Ölçeği" kullanılmıştır. Son test verileri üzerinde gerçekleştirilen ANOVA analizleri, dört grubun puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek düzeyde bir farklılık olduğunu ve ön test alan deney grubunun (DG-1) en yüksek ortalamaya ulaştığını ortaya koymuştur. İşlem ve ön test durumlarının ortak etkisini inceleyen 2x2 faktöriyel ANOVA sonuçları ise uygulanan işlemin bilgi işlemsel düşünme üzerinde anlamlı ve orta-büyük bir ana etki yarattığını; ön testin etkisinin de anlamlı ancak daha düşük seviyede kaldığını belirlemiştir. Ön test ve işlem durumu arasında anlamlı bir etkileşim olmaması, uygulamanın öntest duyarlılaştırma etkisinden bağımsız bir şekilde işlediğini doğrulamıştır. Sonuç olarak işbirlikli STEAM eğitiminin 4. sınıf öğrencilerinin bilgi işlemsel düşünme algılarını güçlendirdiğini kanıtlamaktadır. Ayrıca tasarım görevleri sürecinde gerçekleşen akran müzakeresi, fikir uzlaşısı ve üretken çatışma gibi sosyo-kültürel etkileşimlerin; bilginin sosyal inşasını destekleyerek öğrencilerin bilgi işlemsel düşünme algılarındaki olumlu değişime katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Araştırma sonuçları ışığında; ilkokul düzeyinde bireysel görevler yerine akran etkileşimine dayalı işbirlikli STEAM tasarımlarının öğretim programlarına entegre edilmesi, etkinin kalıcılığını ölçmek amacıyla izleme testlerini içeren boylamsal araştırmaların yürütülmesi ve akran iş birliğinin niteliğini inceleyen karma/nitel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi İşlemsel Düşünme, STEAM, İşbirlikli STEAM, İlkokul

THE EFFECT OF COLLABORATIVE STEAM EDUCATION ON THE COMPUTATIONAL THINKING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Yunus Emre DEMİRBAŞ[1*], Tarık ÖZKABAYEL[1], Mustafa EROL[2]

[1]Res. Asst., Yıldız Technical University
[2]Assoc. Prof. Dr., Yıldız Technical University
[*]Corresponding author · E-mail: emre.demirbas@yildiz.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8697-0099

ABSTRACT

This study aims to determine the effectiveness of STEAM applications, based on the collaborative design cycle implemented within the scope of the research, on the computational thinking perceptions of 4th-grade primary school students. Within the methodological framework of the study, the Solomon Four-Group Design was employed to maximize internal and external validity by statistically isolating the potential interaction of the pre-test with the measurement tool. The study group consists of a total of 116 students (two experimental and two control groups) studying in four different classrooms, which were randomly selected using simple random sampling among the 4th-grade classes in a public primary school located in the Esenler district of Istanbul. During the eight-week implementation process, the students in the experimental groups experienced a collaborative STEAM education consisting of all stages of joint problem framing, distributed idea generation, negotiation and consensus, shared role allocation, co-production, peer feedback, and collective reflection, while the control groups continued to follow the standard Ministry of National Education (MoNE) curriculum. The "Computational Thinking Scale," whose construct validity and reliability have been established, was used for data collection. ANOVA analyses conducted on the post-test data revealed a statistically significant and high-level difference among the scores of the four groups, indicating that the experimental group that received the pre-test (EG-1) achieved the highest mean score. Furthermore, the 2x2 factorial ANOVA results, which examined the combined effect of the treatment and pre-test conditions, determined that the applied treatment produced a significant and medium-to-large main effect on computational thinking; while the main effect of the pre-test was also significant but at a lower level. The absence of a significant interaction between the pre-test and the treatment condition confirmed that the intervention operated independently of any pre-test sensitization effect. In conclusion, the findings demonstrate that collaborative STEAM education strengthens the computational thinking perceptions of 4th-grade students. Furthermore, it is considered that sociocultural interactions occurring during the design tasks—such as peer negotiation, consensus building, and productive conflict—contribute to the positive change in students' computational thinking perceptions by supporting the social construction of knowledge. In light of the research findings, the following recommendations are made: to integrate collaborative STEAM designs based on peer interaction into curricula rather than individual tasks at the primary school level; to conduct longitudinal studies that include follow-up tests to measure the retention of the effect; and to carry out mixed/qualitative studies examining the nature of peer collaboration.

Keywords: Computational Thinking, STEAM, Collaborative STEAM, Primary School

GÖRSEL BELLEĞİN İNŞASI: SREBRENİTSA VE GAZZE'DE YAŞANAN SOYKIRIMIN MEDYADA HATIRLANMA BİÇİMLERİ

Yusuf İslam SÜRÜCÜ
Öğr. Gör., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir
E-posta: yusufislamsurucu@ahievran.edu.tr · ORCID: 0000-0002-7043-8310

ÖZET

Görsel medya, yalnızca bilgi, haber, fikir, reklam, eğlence gibi unsurları aktarmak için kullanılan bir araç değil, aynı zamanda toplumsal hafızanın oluşumunu, yeniden üretilmesini ve nesiller arasında aktarılmasını sağlayan temel bir iletişim alanıdır. Özellikle insan hakları ihlalleri, soykırımlar, savaşlar, insanlık krizleri söz konusu olduğunda haber fotoğrafları, televizyon görüntüleri ve dijital içerikler, kamuoyunun olayları nasıl hatırlayacağını ve olayların tarih akışında nasıl anılacağını önemli ölçüde şekillendirmektedir. Bu çalışma, görsel hafızanın medya aracılığıyla nasıl inşa edildiğini karşılaştırmalı olarak incelemek amacıyla Srebrenitsa Soykırımı (1995) ile Gazze'de devam etmekte olan soykırımın görsellerini medya çalışmaları ve toplumsal bellek kuramı çerçevesinde ele almaktadır. Araştırma, nitel karşılaştırmalı içerik analizi yöntemi üzerine temellendirilmektedir. İnceleme kapsamında uluslararası küresel haber ve medya kuruluşları (TRT, Reuters, BBC, Al Jazeera, The New York Times, The Guardian), küresel dijital arşivler ve sosyal medya platformları ile son yıllarda yayımlanan akademik çalışmalar birlikte değerlendirilecektir. Srebrenitsa Soykırımı örneğinde uluslararası medyanın başlangıçta olayları görmezden geldiği veya savaş olarak tanımlaması ve sonraki aşamada genel olarak "katliam" veya "etnik temizlik" kapsamında sunduğu; uluslararası mahkeme kararlarının ardından "soykırım" kavramının daha kullanılır hâle geldiği önceki içerik analizleri tarafından ortaya konmuştur. Benzer süreçler Gazze Soykırımı içinde süre gelmektedir. Sosyal medya platformlarında içerik üreticilerinin ve bireysel kullanıcıların Gazze'de yaşanan soykırımı belgeleyen görsel ve videolar paylaşması, küresel basın ve medya kuruluşlarının görmezden gelmeye çalıştığı veya süreci sıradan karşılıklı bir savaş olarak manipüle etmesini engellemiştir. Çalışma, Gazze'de devam eden vahşi Siyonist soykırım; görsel medyada kullanılan görseller, insani kriz temsilleri, parçalanmış çocuk bedeni görselleri, yıkım fotoğrafları, sağlık çalışanları, açlık, göç ve zorunlu yer değiştirme gibi görsel unsurları incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece benzer insanlık krizlerinin ve soykırımların farklı dönemlerde hangi görsel kodlarla temsil edildiği, manipüle edildiği veya karartma yapıldığı ve toplumsal hafızaya dönüştüğü ve dijital platformlarının bu süreçte nasıl bir rol üstlendiği değerlendirilecektir. Çalışmanın kuramsal çerçevesini toplumsal bellek, kültürel bellek ve görsel-dijital bellek yaklaşımları oluşturmaktadır. Srebrenitsa'da yaşanan sokkırımın TikTok, X, Facebook, İnstagram ve diğer sosyal medya platformlarında yeniden üretilen görsellerin ve videoların, geleneksel haber medyasından farklı biçimlerde toplumsal bir bellek oluşturduğu gözlemlenmektedir. "Never Forget Srebrenica" söylemi, Srebrenitsa Çiçeği ve anma görselleri gibi semboller dijital hafızanın temel unsurları hâline gelmiştir. Araştırmanın temel varsayımı, görsel belleğin yalnızca yaşanan olayların kaydı olmadığı; aynı zamanda basın ve medya kuruluşlarının, editoryal tercihlerin, görsel seçimlerin ve dijital dolaşım platformlarının toplumsal hafızaya yön vermesidir. Bu doğrultuda çalışma, Srebrenitsa ile Gazze örnekleri üzerinden görsel iletişim araçlarıyla toplumsal hafızanın oluşumundaki belirleyici rolünü ortaya koymayı ve görsel iletişim literatürüne karşılaştırmalı bir bellek analizi kazandırmayı hedeflemektedir. Ayrıca çalışma, savaş fotoğrafçılığı, medya etiği, dijital hafıza çalışmaları ve görsel iletişim alanlarında disiplinlerarası tartışmalara katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Görsel İletişim, Medya, Soykırım, Gazze, Srebrenitsa

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA ORTAÖĞRETIM TARİH DERS KITAPLARINDA BALKANLAR VE BOSNA-HERSEK İMAJI

Yusuf Ziya AKTAŞ[1*], Necdet HAYTA[2]

[1]Dr., Gazi Üniversitesi
[2]Prof. Dr., Gazi Üniversitesi
[*]Sorumlu yazar · E-posta: yusufziya140@gmail.com · ORCID: 0000-0002-3136-6449

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda hazırlanan ortaöğretim tarih ders kitaplarında Balkanlar ile Bosna-Hersek'in nasıl temsil edildiğini metin, harita, görsel, grafik, kaynak alıntısı, etkinlik ve ölçme-değerlendirme unsurları üzerinden bütüncül biçimde incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülen çalışmada çok modlu doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmanın veri setini Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 9. ve 10. sınıf tarih ders kitapları ile 10. sınıf "Beylikten Devlete Osmanlı (1299-1453)" ve "Cihan Devleti Osmanlı (1453-1683)" ünite belgeleri oluşturmuştur. Veriler; mekânsal konumlandırma, siyasi-askerî anlatı, tarihsel faillik, iskân ve istimalet, kültürel miras, birlikte yaşama, çoklu bakış açısı, görsel söylem, program-kitap uyumu ve kaynak şeffaflığı boyutlarında çözümlenmiştir. Bulgular, Balkanların öncelikle Osmanlı devletleşmesi ve genişlemesinin stratejik-askerî coğrafyası olarak kurgulandığını; bu imajın vakıf, şehirleşme, dinî serbestlik ve ortak miras vurgularıyla olumlu bir medeniyet anlatısına dönüştürüldüğünü göstermektedir. Bosna-Hersek ise Fatih Ahitnamesi, Osmanlı vakıf eserleri ve Saraybosna şehir kültürü aracılığıyla hukuk, birlikte yaşama ve tarihsel sürekliliğin seçici bir sembolü olarak sunulmaktadır. Buna karşılık yerel aktörlerin tarihsel failliği, gündelik hayat, bölgenin iç toplumsal çeşitliliği ve Osmanlı dışındaki tarihsel deneyimler sınırlı düzeyde görünür kılınmaktadır. Özellikle haritaların fetih ve hâkimiyet eksenli mekânsal kurgusu ile mimari görsellerin kültürel süreklilik vurgusu, Balkan imajının askerî ve medeniyetçi iki ana temsil ekseni üzerinde şekillendiğini açık ve belirgin biçimde göstermektedir. Program belgeleri, kanıta dayalı sorgulama, eleştirel düşünme, tarihsel empati ve farklı bakış açılarını değerlendirme bakımından güçlü bir pedagojik çerçeve sunsa da ders kitaplarının ana anlatısı büyük ölçüde Osmanlı-merkezli yapısını korumaktadır. Ayrıca program ile ders kitabı arasındaki bazı içerik ve kaynaklandırma farklılıkları, editoryal tutarlılık ve kaynak şeffaflığı bakımından dikkat çekmektedir. Sonuç olarak çalışma, Balkanlar ve Bosna-Hersek'e ilişkin olumlu görsel ve metinsel temsillerin öğrencilerin tarihsel bağlamı bütüncül biçimde kavramaları açısından önemli bir zemin oluşturduğunu; ancak bu zeminin yerel kaynaklar, farklı toplumsal aktörler, gündelik yaşam örnekleri ve karşılaştırmalı etkinliklerle desteklenerek daha çoğulcu, eleştirel ve çok perspektifli bir tarih öğretimine dönüştürülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Balkan imajı, Bosna-Hersek, Tarih öğretimi, Tarih ders kitabı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

THE IMAGE OF THE BALKANS AND BOSNIA AND HERZEGOVINA IN UPPER-SECONDARY HISTORY TEXTBOOKS WITHIN THE TÜRKİYE CENTURY EDUCATION MODEL

Yusuf Ziya AKTAŞ[1*], Necdet HAYTA[2]

[1]Dr., Gazi University
[2]Prof. Dr., Gazi University
[*]Corresponding author · E-mail: yusufziya140@gmail.com · ORCID: 0000-0002-3136-6449

ABSTRACT

This study aims to examine how the Balkans and Bosnia and Herzegovina are represented in upper-secondary history textbooks prepared within the framework of the Türkiye Century Education Model by analysing textual passages, maps, visuals, graphs, source excerpts, learning activities, and assessment prompts as an integrated meaning-making system. Adopting a qualitative research approach, the study employs multimodal document analysis to evaluate both verbal and visual forms of historical representation. The data set consists of the Grade 9 and Grade 10 history textbooks published by the Ministry of National Education and the Grade 10 curriculum documents for the units "From Principality to the Ottoman State (1299–1453)" and "The Ottoman Empire as a World Power (1453–1683)." The documents were analysed through the dimensions of spatial positioning, political-military narrative, historical agency, settlement and accommodation policies, cultural heritage, coexistence, multiperspectivity, visual discourse, curriculum-textbook alignment, and source transparency. The findings indicate that the Balkans are primarily constructed as the strategic and military geography of Ottoman state formation and expansion. This representation is subsequently broadened through references to foundations, urban development, religious freedom, settlement policies, and shared cultural heritage, thereby reframing the region within a positive civilisational narrative. Bosnia and Herzegovina occupies a more selective and symbolic position. Through the Ahdname of Mehmed II, Ottoman foundation monuments, and the urban culture of Sarajevo, it is presented as an example of legal protection, coexistence, cultural continuity, and shared historical heritage. By contrast, the historical agency of local actors, everyday life, the internal social diversity of the region, and historical experiences beyond the Ottoman period remain comparatively underrepresented. Visual materials also reinforce two dominant patterns: maps foreground conquest, territorial expansion, and political control, whereas architectural images emphasise continuity, heritage, and urban civilisation. Although the curriculum documents provide a strong pedagogical framework for evidence-based inquiry, critical thinking, historical empathy, source criticism, and multiperspectival learning, the overarching narrative of the textbooks remains largely Ottoman-centred. Certain inconsistencies between curriculum documents and textbook content also indicate the need for greater editorial consistency and source transparency. In conclusion, positive textual and visual representations of the Balkans and Bosnia and Herzegovina provide an important basis for students to develop a holistic understanding of the historical context; however, this basis should be strengthened through local sources, diverse social actors, everyday-life experiences, comparative perspectives, and critically oriented learning activities in order to support a more pluralistic and multiperspectival approach to history education.

Keywords: Image of the Balkans, Bosnia and Herzegovina, History textbook, Türkiye Century Education Model, Multiperspectivity

YAPAY ZEKA DESTEKLİ HELAL GIDA AMBALAJLAMA, DİJİTAL İZLENEBİLİRLİK VE İHRACAT REKABETÇİLİĞİ: TÜRKİYE VE BOSNA-HERSEK İÇİN HEDIT ÇERÇEVESİ

Yüksel OKŞAK[1*], Yeliz OKŞAK[2]

[1]Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, İnegöl İşletme Fakültesi
[2]Öğr. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi, İnegöl Meslek Yüksekokulu
[*]Sorumlu yazar · E-posta: yukseloksak@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8794-4597

ÖZET

Helal gıda ambalajlaması genellikle bir uygunluk yüzeyi veya tanıtım aracı olarak ele alınmaktadır. Oysa tüketicilerin satın alma kararları; sertifikasyon, duyusal beklentiler, menşe, sürdürülebilirlik ve izlenebilirliğin birlikte ne ölçüde güvenilir biçimde sunulduğuna bağlıdır. Küresel helal pazarında artan rekabet koşulları, ambalajın yalnızca pasif bir muhafaza kabı değil, aynı zamanda stratejik bir değer aktarım kanalı olduğunu göstermektedir. Literatürde, ambalaj tasarımını kültürel açıdan birbirine yakın ancak kurumsal yapıları farklı pazarlarda ihracat kapasitesiyle ilişkilendiren bütünleşik bir mekanizma eksikliği bulunmaktadır. Bu kuramsal boşluk, özellikle standartlaşma ve sınır ötesi güven inşası süreçlerinde firmaların karşılaştığı operasyonel güçlükleri derinleştirmektedir. 2019–2026 yılları arasında yayımlanmış, DOI bilgileri doğrulanmış 57 yayından oluşan ve üst çeyreklik dilimde yer alan dergiler ile önde gelen hakemli bilgisayar bilimi ve bilişim konferanslarından seçilen çalışmalar üzerinden protokol rehberliğinde bütünleştirici bir literatür sentezi gerçekleştirilmiştir. Metodolojik süreçte şeffaflığı ve tekrarlanabilirliği sağlamak amacıyla sistematik tarama kriterleri titizlikle işletilmiştir. Bulgular; ambalaj iletişimi, helal güvencesi, dijital izlenebilirlik, sürdürülebilir malzemeler, üretken yapay zekâ ve firma rekabetçiliği boyutlarında kodlanmıştır. Tasarım bilimi yaklaşımı kullanılarak ortaklaşan mekanizmalar yapılandırılmış; bunlardan yapılar, önermeler ve iki ülkeli bir ambalaj denetim protokolü geliştirilmiştir. Bu yaklaşım, kavramsal ilkelerin somut ve ölçülebilir sektörel çıktılara dönüştürülmesine olanak tanımıştır. Literatür sentezi sonucunda HEDIT yetkinlik zinciri ortaya konmuştur: Helal bütünlüğü (Halal Integrity), Kanıta dayalı tasarım (Evidence-led Design), Dijital izlenebilirlik (Digital Traceability), Kurumsal güven (Institutional Trust) ve Ticari yetkinlik (Trade Capability). Bu boyutlar, tedarik zincirinden nihai rafa kadar uzanan etkileşimli bir ekosistem oluşturmaktadır. Model, görünür bir sertifikasyonun menşe doğrulanabilir olmadığı durumlarda sınırlı değer yarattığını; doğrulama süreci zahmetli olduğunda izlenebilirliğin sınırlı güven oluşturduğunu; estetik bütünlük ise zorunlu bilgilerin görünürlüğünü engellediğinde veya kültürel açıdan genelleştirilmiş görsellere dayandığında ihracat avantajının sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Tüketicilerin bilgiye erişim hızı ve doğrulama kolaylığı, marka sadakatini doğrudan belirleyen temel eşik değerler olarak öne çıkmaktadır. Üretken yapay zekâ; iddialar, logolar veya uygunlukla ilgili bilgilerin doğruluğunu belirleyen bir otorite olarak değil, kontrollü bir fikir geliştirme katmanı olarak konumlandırılmıştır. Böylece algoritmik yaratıcılık, mevzuata ve inanç hassasiyetlerine dayalı etik filtrelerle dengelenmiştir. 0–2 puanlı kodlama aracı, eşleştirilmiş kategori örnekleme mantığı ve kodlayıcılar arası güvenilirlik planı, çerçevenin Türkiye ve Bosna-Hersek bağlamında uygulanmasını mümkün kılmaktadır. İlgili pilot uygulama, iki pazar arasındaki düzenleyici ve kültürel nüansların ampirik olarak haritalandırılmasını sağlamaktadır. HEDIT, ambalajı yönetişimi sağlanan bir kanıt arayüzü olarak yeniden kavramsallaştırmaktadır. Çalışmanın temel katkısı; helal bütünlüğünün daha düşük doğrulama maliyetine, daha güçlü kurumsal güvene ve ihracatta farklılaşmaya dönüştürülebileceği, görsel yeniliğin güvence ile karıştırılmasını önleyen yanlışlanabilir bir mekanizma ve uygulama protokolü sunmasıdır. Geliştirilen bu çerçeve, hem uluslararası gıda işletmecileri hem de politika yapıcılar için denetlenebilir ve sürdürülebilir bir ihracat yol haritası teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Helal gıda, Gıda ambalajlaması, Üretken yapay zeka, Dijital izlenebilirlik, Tüketici güveni, İhracat rekabetçiliği

AI-ASSISTED HALAL FOOD PACKAGING, DIGITAL TRACEABILITY, AND EXPORT COMPETITIVENESS: THE HEDIT FRAMEWORK FOR TÜRKİYE AND BOSNIA-HERZEGOVINA

Yüksel OKŞAK[1*], Yeliz OKŞAK[2]

[1]Assoc. Prof. Dr., Bursa Uludağ University, İnegöl Faculty of Business
[2]Lecturer, Bursa Uludağ University, İnegöl Vocational School
[*]Corresponding author · E-mail: yukseloksak@uludag.edu.tr · ORCID: 0000-0001-8794-4597

ABSTRACT

Halal food packaging is usually treated as a compliance surface or a promotional shell, although purchase decisions depend on how certification, sensory expectations, origin, sustainability and traceability are jointly rendered credible. Escalating competitive dynamics across the global halal market demonstrate that packaging is not merely a passive containment medium, but a strategic conduit for value transmission. The literature lacks an integrated mechanism linking packaging design to export capability across culturally proximate but institutionally distinct markets. This theoretical gap exacerbates the operational hurdles firms encounter, particularly in standardization and cross-border trust-building processes. We conducted a protocol-guided integrative synthesis of 57 DOI-verified publications dated 2019–2026, drawn from top-quartile journals and premier peer-reviewed computing venues. Systematic screening criteria were rigorously applied to ensure methodological transparency and replicability. Evidence was coded across packaging communication, halal assurance, digital traceability, sustainable materials, generative artificial intelligence and firm competitiveness. A design-science procedure translated convergent mechanisms into constructs, propositions and a two-country package-audit protocol, allowing conceptual principles to yield concrete, measurable sectoral outputs. The synthesis yielded the HEDIT capability chain: Halal integrity, Evidence-led design, Digital traceability, Institutional trust and Trade capability. These dimensions constitute an interconnected ecosystem spanning from the supply chain to the retail shelf. The model specifies that visible certification creates little value when provenance is unverifiable; traceability creates little trust when verification is effortful; and aesthetic coherence creates little export advantage when it obscures mandatory information or relies on culturally generic imagery. Consumer verification efficiency and accessibility emerge as pivotal threshold determinants of brand fidelity. Generative AI is positioned as a controlled ideation layer, not an authority for claims, logos or compliance, thereby balancing algorithmic creativity with regulatory and faith-based ethical filters. A 0–2 coding instrument, matched-category sampling logic and inter-coder reliability plan operationalize the framework for Türkiye and Bosnia-Herzegovina, enabling an empirical mapping of regulatory and cultural nuances across both markets. HEDIT reframes packaging as a governed evidence interface. Its contribution is a falsifiable mechanism and an implementation protocol through which halal integrity can be translated into lower verification friction, stronger institutional trust and export differentiation without confusing visual novelty with assurance. This framework provides both international food business operators and policymakers with an auditable and sustainable export roadmap.

Keywords: Halal food, Food packaging, Generative artificial intelligence, Digital traceability, Consumer trust, Export competitiveness

BALKAN ANTANTI'NIN İMZALANMASININ TBMM'DEKİ YANSIMALARI

Zafer IŞIK
Dr., Bağımsız Araştırmacı
E-posta: otuz_agustos@hotmail.com · ORCID: 0000-0002-8010-5085

ÖZET

Türkiye, coğrafi konumunun getirmiş olduğu şartlar gereği Balkanlarda barış ortamının sağlanması ve korunması anlamında her zaman dengeli bir politika izlemeye gayret etmiştir. 20.yüzyıl başlarında dünya üzerinde yaşanan gelişmeler bu hassasiyeti daha da artırmıştır. Özellikle Bulgaristan'ın Balkan Savaşları yenilgisi sonrası imzaladığı Bükreş Antlaşması'yla geniş toprakları kaybetmesi bölgenin uzun yıllar bir mücadele sahası olmasına sebep olan en önemli etkenlerden biri olmuştur. Bulgaristan, Balkan ülkeleri içerisinde en büyük Türk nüfusu barındıran ülke olduğu için Türk-Bulgar sosyo-kültürel ilişkilerinin olumlu yönde seyri her iki ülke için de bir zorunluluk olmuştur. Ancak Bulgaristan'daki Türkler, 1877-1878 Osmanlı-Rusya Savaşı'ndan Birinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar ağır baskılar altında kalmıştır. Bulgaristan'da bulunan Türklerin durumu Atatürk döneminde izlenen dış siyasete göre şekil değiştirmiştir. Bulgaristan'ın Türkiye'nin yanında olduğu ya da Türkiye'ye ihtiyaç duyduğu zamanlarda Bulgaristan Türkleri geniş haklar elde etmiş ve rahat bir nefes almışken Bulgaristan ile Türkiye'nin çıkarlarının çatıştığı ya da her iki ülkenin farklı bloklarda yer aldıkları zamanlarda Bulgaristan Türkleri baskı ve asimilasyon politikalarıyla karşılaşmıştır. Türkiye'nin dış siyasette izlediği tutum ise yaşanan gelişmeler doğrultusunda şekillenmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye'nin Balkan siyasetine ayrı bir önem vermiş ve bu önemi her vesileyle dile getirmiştir. Atatürk, Balkan milletlerinin her ne kadar ayrı birer devlet olarak varlıklarını sürdürmekte olsalar da asırlar boyu bir arada yaşadığını söylemiş ve esasında Balkan devletlerinin müşterek bir tarihe sahip olduğunu ifade etmiştir. Ona göre bölgenin istikrarı için Balkan devletleri müstakil anlamda güçlenmeli buna paralel olarak da Türkiye kendi konumunu ve etki gücünü güçlü tutmalıydı. Bu açıdan bakıldığında Balkan Antantı'nın imzalanması gerek bölge ülkeleri için gerekse Türkiye'nin stratejik hedefleri açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan ve Romanya arasında imzalanan bu paktla birlikte bölge ülkelerinin sınırları karşılıklı olarak güvence altına alınmış ve Türkiye uluslararası barışın sağlanması noktasında önemli bir adım atmıştır. Antantın imzalanması ulusal ve uluslararası açıdan farklı tepkileri de beraberinde getirmiştir. Bu çalışmada; Balkan Antantı'nın imzalanmasının Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde oluşturduğu etkileri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Balkan Antantı, Tevfik Rüştü Aras

THE REFLECTİONS OF THE SİGNİNG OF THE BALKAN ENTENTE IN THE TBMM

Zafer IŞIK
Dr., Independent Researcher
E-mail: otuz_agustos@hotmail.com · ORCID: 0000-0002-8010-5085

ABSTRACT

Due to the conditions dictated by its geographical location, Turkey has consistently endeavored to pursue a balanced policy regarding the establishment and preservation of peace in the Balkans. Global developments in the early 20th century further heightened this sensitivity. In particular, the loss of vast territories by Bulgaria following its defeat in the Balkan Wars and the subsequent Treaty of Bucharest was a primary factor that turned the region into a theater of conflict for many years. As Bulgaria is home to the largest Turkish population among Balkan nations, maintaining positive Turkish-Bulgarian socio-cultural relations became a necessity for both countries. However, the Turks in Bulgaria endured severe oppression from the Russia-Turkish War of 1877–1878 until the end of World War I. The situation of the Turks in Bulgaria evolved in line with the foreign policy pursued during the Atatürk era; whenever Bulgaria stood with Turkey or required its support, Bulgarian Turks gained extensive rights and a measure of relief, whereas during periods when the two nations' interests clashed or they belonged to opposing blocs, the Turkish community faced policies of oppression and assimilation. Turkey's own foreign policy stance was shaped by these unfolding events. Mustafa Kemal Atatürk attached special importance to Turkey's Balkan policy and articulated this significance at every opportunity. He noted that although the Balkan nations existed as separate states, they had lived together for centuries, and he emphasized that, fundamentally, these Balkan states shared a common history. According to him, the Balkan states needed to strengthen independently for the sake of regional stability, and in parallel, Türkiye had to maintain a strong position and level of influence. From this perspective, the signing of the Balkan Entente marked a significant turning point both for the countries of the region and for Turkey's strategic objectives. Through this pact signed by Turkey, Yugoslavia, Greece, and Romania the borders of the regional states were mutually guaranteed, and Turkey took a major step toward ensuring international peace. The signing of the Entente also elicited various reactions at both the national and international levels. This study focuses on the impact the signing of the Balkan Entente had within the Grand National Assembly of Türkiye.

Keywords: The Balkans, The Balkan Entente, Tevfik Rüştü Aras

الحرص على الدعوة إلى الله وهداية الناس في ضوء النصوص الشرعية وسير الصالحين نظرة فقهية مقاصدية

زياد بن منصور القرشي

المستشار والمحكّم القضائي، عضو الجمعية الفقهية السعودية، المملكة العربية السعودية

البريد الإلكتروني: z1433d@hotmail.com

الملخص

الحرص على هداية الناس ودعوتهم إلى الخير من أعظم القربات وامتداد لمنهج الأنبياء لإخراج البشرية من الظلمات إلى النور. وقد رفع الله مكانة الدعاة وجعلهم من أحسن الناس قولاً، كما دعا النبي بالنضارة والبهجة لمن بلّغ رسالته. تتجلى فضائل الدعوة في نيل أعظم الأجور؛ فهداية شخص واحد خير من حُمر النعم، وللدالّ على الخير أجر فاعله. سار النبي في دعوته برحمة وشَفقة وحرص بالغ على هداية أقاربه وأمته، باذلاً أقصى وسعه دون يأس. وتنطلق الدعوة الراشدة من منظور مقاصدي يهدف إلى جلب المصالح ودرء المفاسد عن العباد في الدارين، بعيداً عن القهر والإكراه. ترتكز هذه الدعوة المقاصدية على أسس متينة: حفظ الدين ترسيخاً ودفعاً للشبهات، واعتبار المآلات بسد الذرائع، وفقه التدرج في التطبيق مراعاةً لأحوال المخاطَبين. كما تقوم على الواقعية والمرونة، والتيسير ونبذ التنفير، وتقديم الأولويات برفق ولين، ورفع الحرج. ويتطلب تطبيق المقاصد خطاباً يناسب عقول الناس، ورحمة صادقة بهم، وربطاً مباشراً بحفظ الضرورات الخمس: الدين، والنفس، والعقل، والعِرض، والمال.

الكلمات المفتاحية: الدعوة إلى الله، هداية الناس، المقاصد الشرعية، الرحمة، فقه التدرج، حفظ الضرورات

EAGERNESS TO CALL UNTO GOD AND GUIDE PEOPLE IN LIGHT OF SACRED TEXTS AND THE BIOGRAPHIES OF THE RIGHTEOUS: A TELEOLOGICAL JURIDICAL PERSPECTIVE (FIQH AL-MAQASID)

Ziyad bin Mansour AL-QURASHI

Judicial Consultant and Arbitrator, Member of the Saudi Fiqh Society, Saudi Arabia
E-mail: z1433d@hotmail.com

ABSTRACT

Striving to guide people and calling them to goodness is among the greatest acts of worship and a continuation of the prophetic mission to bring humanity out of darkness into light. God has elevated the status of callers, deeming them the best in speech, while the Prophet prayed for grace and radiance upon whoever conveys his message. The virtue of guiding others yields immense rewards: guiding a single soul is better than precious earthly riches, and the caller earns a reward equal to those who act upon that guidance. The Prophet's methodology was anchored in profound mercy, deep compassion, and persistent effort to guide his relatives and community without giving up. A sound approach to calling others stems from an objective-oriented (Maqasidi) perspective, which focuses on securing benefits and preventing harm in both worlds, entirely free from coercion. This purpose-driven approach rests on key foundations: preserving religion by instilling core beliefs and refuting misconceptions, considering future outcomes (blocking the means to greater harm), and applying gradual progression according to people's readiness. It also requires realism, flexibility, prioritizing ease over alienation, ordering priorities wisely, and lifting undue hardship. Practically, it demands tailoring communication to people's intellect, treating them with sincere empathy, and safeguarding the five essential necessities: faith, life, intellect, lineage, and wealth.

Keywords: Da'wah, Guiding people, Maqasid al-Shariah, Compassion, Gradualism, Preserving essentials

ÖZBEK TÜRKÇESİNDE MOĞOLCA ALINTILAR

Zokir BAYNAZAROV
Doç. Dr., Semerkant Devlet Üniversitesi, Semerkant, Özbekistan
E-posta: zmbaynazarov81@gmail.com

ÖZET

Makalede Özbek Türkçesi söz varlığının tarihî katmanlarından biri olan Moğolca alıntılar, altı ciltlik "O'zbek tilining izohli lug'ati" (Özbek Dilinin Açıklamalı Sözlüğü, Taşkent 2023) esas alınarak bütüncül bir derlem hâlinde incelenmektedir. Sözlüğün tam metni üzerinde yapılan kesintisiz tarama sonucunda Moğol diline aidiyet etiketiyle kaydedilmiş 29 sözlüksel birim tespit edilmiştir: bunlardan 26'sı doğrudan [mo'g'.] etiketiyle, biri [mo'g'.-turkiy] birleşik etiketiyle, ikisi ise Farsça aracılığıyla alındığı belirtilerek verilmiştir. Ayrılan birimler betimsel, bileşen ve nicel çözümleme yöntemleriyle sekiz anlamsal gruba ayrılmış; her sözlükbirimin sözlükteki etimolojik açıklaması, üslup etiketi ve anlam yapısı Ş. Rahmatullayev, E. V. Sevortyan, G. Doerfer ve A. M. Şçerbak'ın eserlerindeki etimolojik verilerle karşılaştırmalı olarak denetlenmiştir. Çözümleme, derlemin çekirdeğini Cengizli devlet geleneğiyle bağlantılı askerî-idari terimlerin (bo'ljor, dorug'a, navkar, suyurg'ol, ulus, cherik gibi 14 birim; derlemin yaklaşık yüzde 48'i) oluşturduğunu; hayvancılık söz varlığı (axta, do'non, g'unajin, megajin) ile kişi tasvirine ilişkin sözcüklerin (bahodir, botir, mergan, so'qir) ise günümüz dilinin etkin katmanında sağlam biçimde korunduğunu göstermektedir. Üslup etiketleri çözümlemesi, derlemin büyük bölümünün tarihsel sözcük (historizm) statüsünde olduğunu, ondan fazla birimin ise edebî dilin etkin veya yansız katmanına ait bulunduğunu ortaya koymaktadır. Denetim incelemesi, sözlükte resmen etiketlenmiş derlemin Moğolca katmanın gerçek hacmini tam yansıtmadığını, bilimsel literatürde varsayılan yaklaşık altmış Moğolca unsurun ancak yarısını kapsadığını göstermiştir: literatürde Moğolca kabul edilen qurultoy, yasovul, shig'ovul, bakovul, qorovul gibi birimler etimolojik etiketten yoksun kalmış; tangri, tuman, botir gibi sözcüklerin yorumunda ise sözlük ile Türkoloji literatürü arasında farklılıklar gözlenmektedir. Elde edilen bulgular Eski Özbekçe yazılı anıtlar üzerine yapılan araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılmakta; Moğolca katmanın Özbek ve Moğol halkları arasındaki tarihî, etnokültürel ve siyasî ilişkilerle, özellikle Çağatay Ulusu dönemi süreçleriyle bağlantısı ortaya konulmaktadır. Bu temelde Özbek sözlükbiliminde etimolojik bilgi verme ilkelerinin geliştirilmesine, bu arada ortak Türkçe-Moğolca katman için özel bir etiketin uygulamaya konulmasına yönelik öneriler ileri sürülmektedir. Araştırma sonuçları sözlükbilim, dil ilişkileri kuramı ve etnodilbilim alanları için uygulamalı değer taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özbek Türkçesi, Moğolca, Alıntı Sözcük, Etimoloji, Dil Ilişkileri, Tarihsel sözcük (historizm), Anlamsal grup, Çağatay Ulusu

MONGOLIAN LOANWORDS IN THE UZBEK LANGUAGE

Zokir BAYNAZAROV
Assoc. Prof. Dr., Samarkand State University, Samarkand, Uzbekistan
E-mail: zmbaynazarov81@gmail.com

ABSTRACT

The article examines Mongolian loanwords, one of the historical layers of the Uzbek lexicon, as an integral corpus on the basis of the six-volume Explanatory Dictionary of the Uzbek Language (Tashkent, 2023). A continuous sampling of the full text of the dictionary identified 29 lexical units recorded with a label of Mongolian origin: 26 of them bear the direct label [mo'g'.], one carries the composite label [mo'g'.-turkiy], and two are registered as borrowed through Persian mediation. The extracted units were classified into eight semantic groups by means of descriptive, componential and quantitative analysis, and the etymological gloss, stylistic label and semantic structure of each lexeme were cross-checked against the etymological data in the works of Sh. Rahmatullayev, E. V. Sevortyan, G. Doerfer and A. M. Shcherbak. The analysis shows that the core of the corpus consists of military-administrative terminology connected with Chinggisid statehood (14 units such as bo'ljor, dorug'a, navkar, suyurg'ol, ulus and cherik, approximately 48 per cent of the corpus), while pastoral vocabulary (axta, do'non, g'unajin, megajin) and words describing personal qualities (bahodir, botir, mergan, so'qir) remain firmly established in the active layer of the modern language. The analysis of stylistic labels indicates that a large part of the corpus has the status of historicisms, whereas more than ten units belong to the active or neutral layer of the literary language. A control check revealed that the officially labelled corpus does not fully reflect the actual extent of the Mongolian layer and covers only about half of the roughly sixty Mongolisms assumed in the scholarly literature: units recognized in the literature as Mongolian, such as qurultoy, yasovul, shig'ovul, bakovul and qorovul, remain without etymological labels, while the interpretation of words such as tangri, tuman and botir diverges between the dictionary and Turcological scholarship. The findings are compared with the conclusions of research on Old Uzbek written monuments, and the connection of the Mongolian layer with the historical, ethno-cultural and political relations between the Uzbek and Mongol peoples, in particular with the processes of the Chaghatai ulus period, is elucidated. On this basis, proposals are put forward for improving the principles of presenting etymological information in Uzbek lexicography, including the introduction of a special label for the common Turkic-Mongolian layer. The results are of practical value for lexicography, the theory of language contact and ethnolinguistics.

Keywords: Uzbek language, Explanatory dictionary, Mongolian language, Loanword, Etymology, Lexicography, Language contact, Historicism, Semantic group, Chaghatai ulus

CEDİD DÖNEMI DERS KİTAPLARININ TARİHSEL SÜREÇTEKİ VE GÜNÜMÜZDEKİ ÖNEMİ

Zulayho ABDURAHMAN

Doç. Dr., Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi, Özbek Dili, Edebiyatı ve Folkloru Enstitüsü, Taşkent
E-posta: zulayhorahmonova8@gmail.com

ÖZET

Özbek Cedid edebiyatını incelemek, millî özgürlük ve manevî hürriyetin idrak edilmesi demektir. Cedidler, vatan topraklarının kaybedildiği bir dönemde dahi gönül ve ruh fetihini korumaya çalışmışlardır. İnanç ve değerlerin esaretine karşı, maarif kılıcıyla mücadele etmişlerdir. Nesillerde millî kimliği koruyabilmek amacıyla okullar açmış ve ders kitapları hazırlamışlardır. Her ne kadar Rus yönetimi tarafından sıkı denetim altında tutulmuş olsalar da, Cedid ders kitaplarında dinî inancı muhafaza etmek, millî tarihi öğretmek ve geleneklerimizi korumak gibi yüce idealleri aşılamaya gayret etmişlerdir. İlk olarak 1893 yılında Ismail Gaspıralı ile Abdulahad Han iş birliğinde açılan "Muzaffariya" mektebi kısa sürede kapatılmış olsa da, ülkenin muhtelif bölgelerinde okul açma faaliyetleri devam etmiştir. Milleti manevî buhranlardan korumada öncelikle millî dil ve edebiyata dayanmışlardır. Bu sebeple Munavvarqori Abdurashidxonov, Abdulla Avloniy, Mahmudxo'ja Behbudiy, Siddiqiy Ajziy, Sadriddin Ayniy, Abduqodir Shakuriy, Fitrat, Hamza Hakimzoda Niyoziy, Ibrat kabi aydınların ders kitapları kaleme alınmıştır. Makalede, söz konusu ders kitaplarının millî kimliğin korunmasındaki tarihî önemi ele alınmaktadır. Ders kitaplarının içeriği karşılaştırılarak temel fikirleri ve öğretim yöntemleri ortaya konulmaktadır. Ayrıca günümüzde de bu eserlerin yeniden düzenlenerek ders materyali olarak kullanılmasının uygun olduğu ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cedid Dönemi, Özbek Edebiyatı, Milli Tarih

THE HISTORICAL AND CONTEMPORARY SIGNIFICANCE OF JADID TEXTBOOKS

Zulayho ABDURAHMAN

Assoc. Prof. Dr., Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, Institute of Uzbek Language, Literature and Folklore, Tashkent
E-mail: zulayhorahmonova8@gmail.com

ABSTRACT

The study of Uzbek Jadid literature represents an understanding of national independence and spiritual freedom. Even during a time when the homeland was being lost, the Jadids strove to preserve the conquest of the heart and spirit. They struggled against the enslavement of faith and values through the "sword of enlightenment." In order to preserve national identity among future generations, they established schools and prepared textbooks. Despite strict control by the Russian administration, Jadid textbooks sought to promote the preservation of religious belief, the teaching of national history, and the safeguarding of cultural traditions. The "Muzaffariya" school, first established in 1893 through the cooperation of Ismail Gaspıralı and Abdulahad Khan, was soon closed; however, efforts to open schools continued across different regions. To protect the nation from spiritual crises, they primarily relied on national language and literature. Therefore, prominent intellectuals such as Munavvarqori Abdurashidxonov, Abdulla Avloniy, Mahmudxo'ja Behbudiy, Siddiqiy Ajziy, Sadriddin Ayni, Abduqodir Shakuriy, Fitrat, Hamza Hakimzoda Niyazi, and Ibrat produced textbooks. This article discusses the historical importance of these textbooks in preserving national identity. By comparing their contents, the main ideas and teaching methods are revealed. It is also demonstrated that, with proper revision, these works can still be effectively used as educational materials today.

ATA KÜLTÜ BAĞLAMINDA ÂŞIK MEDET ÖMEROV'UN ŞİİRLERİNDE DAĞ KÜLTÜ

Zumrud IBRAHIMQIZI
Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi
E-posta: zumrudibrahimqizi@gmail.com · ORCID: 0000-0002-8529-9018

ÖZET

Bu makalenin amacı Azerbaycan'ın kuzey bölgesinde, Büyük Kafkas Dağları'nın güney eteklerinde yer alan Zakatala'nın Behemedli köyünde yaşamış Âşık Medet Ömerov'un şiirlerinde önemli bir yer tutan dağ kültünün işlevini ve anlam dünyasını incelemektir. Bu bağlamda halk ozanının şiirlerinde dağ imgesi yurt, vatan ve manevi aidiyet kavramlarıyla birlikte ata kültü çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, Âşık Medet Ömerov'un şiirlerinde dağın yalnızca doğal bir unsur olmadığı aynı zamanda ataların manevi mirasını, tarihsel belleği, soy bilincini ve millî kimliği yaşatan kutsal bir meân olarak algılandığı tespit edilmiştir. Bu yönüyle dağ kültü, ozanın şiirlerinde yurt sevgisi ile ata hafızasını bütünleştiren önemli bir etnokültürel ve mitopoetik değer olarak öne çıkmaktadır. Âşık Medet'in şiirlerinde dağ kültü, ata ruhlarının dolaştığı kutsal bir mekân olarak değerlendirilmiş ve büyük bir saygıyla yüceltilmiştir. Âşıklık geleneğinde dağlar, hem sevincin hem de hüznün dile getirildiği simgesel mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Âşıklar dağlara hitap ederek yalnızca duygu ve düşüncelerini dile getirmekle kalmamış, aynı zamanda onları ata ruhlarının mekânı, manevi bir sığınak ve kutsal bir varlık alanı olarak kabul etmiş acılarına ve dertlerine bu yolla teselli aramışlardır. Türk kültür ve düşünce sisteminde dağ kültü, ata ruhlarının dolaştığı ve soyun tarihsel hafızasını yaşatan kutsal bir mekân olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle dağlar, yüzyıllar boyunca halkın millî ve manevi değerlerinin, yurt sevgisinin ve atalara duyulan saygının sembolü hâline gelmiştir. Bu kültürel ve mitolojik anlayışın bütün unsurları, Âşık Medet Ömerov'un şiirlerinde güçlü bir biçimde yansıtılmış dağ motifi, yurt, vatan, tarihsel bellek ve ata kültünü bir araya getiren temel simgelerden biri olarak işlenmiştir. Aşık Medet her zaman özünden evvel yaşamış el senetçilerinin yaradıcılığına hörmetle yanaşmışdır aşık Elesger, Aşıq Şemşir, miskin abdal, aşıq Mahemmed kimi sanatçıların şiirlerinden behrelenmiştir. Onun yaradıcılığında yardıcı ünsürlüere böyük yer verilir. Sonuç olarak, dağ kültünün ataların mekânı olması nedeniyle kutsallığını her zaman koruyacağı anlaşılmaktadır. Sanatçının dağ imgesine başvurması da bu geleneksel poetik düşünce sistemi bağlamında özel bir önem taşımaktadır. Dağ aynı zamanda belleğin, manevi sürekliliğin ve nesilden nesile aktarılan değerlerin taşıyıcısı işlevini yerine getirmektedir. Böylece, Âşık Medet Ömerov'un yaratıcılığında dağ kültünün semantik yükü yalnızca doğa tasviriyle sınırlı kalmamaktadır. Dağ, ataların mekânı ve onların manevi varlığının devam ettiği kutsal bir alan olarak algılanmaktadır. Bu nedenle dağ kültü, kutsallığını zaman ve mekândaki değişimlerden bağımsız olarak koruyan ve nesiller arasında manevi sürekliliği sağlayan arketipsel tasavvurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Makalede araştırdığımız hususlar da tam olarak bunlardır.

Anahtar Kelimeler: Dağ kültü, Ata kültü, Âşık Medet, Âşıklık geleneği, Yurt sevgisi

THE MOUNTAIN CULT IN THE WORKS OF ASHIQ MADAT OMAROV IN THE CONTEXT OF THE ANCESTOR CULT

Zumrud IBRAHIMQIZI
Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences
E-mail: zumrudibrahimqizi@gmail.com · ORCID: 0000-0002-8529-9018

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the place and significance of the mountain cult in the poetry of Ashiq Madat Omarov, who lived and created in Bahmadli village of Zagatala, located on the southern foothills of the Greater Caucasus in northern Azerbaijan. The study analyzes the image of the mountain in the poet's works not only in relation to the concepts of homeland, native land, and spiritual attachment, but also within the context of the ancestor cult. The research demonstrates that, in Ashiq Madat Omarov's poetry, the mountain is not merely a natural element but also a sacred space that preserves the spiritual heritage of the ancestors, historical memory, genealogical continuity, and national identity. In this respect, the mountain cult functions as an important ethnocultural and mythopoetic value that unites love for the homeland with ancestral memory in the master's poetic worldview. In Ashiq Madat's poems, the mountain cult is revered as a sacred place where the spirits of the forefathers dwell. Within the Ashiq tradition, mountains are portrayed as symbolic spaces expressing both joy and sorrow. By addressing the mountains, Ashiqs not only express their emotions and inner feelings but also regard them as the abode of ancestral spirits, a source of spiritual support, and a sacred place where they seek consolation for their hardships. In the Turkish worldview, the mountain cult has long been regarded as a sacred space inhabited by ancestral spirits and as a symbol preserving the collective memory of the lineage. Therefore, throughout history, mountains have represented national and spiritual values, devotion to the homeland, and reverence for ancestral heritage. All these cultural and mythological elements are vividly reflected in the poetry of Ashiq Madat Omarov, where the mountain emerges as one of the principal symbols of homeland, historical memory, national identity, and the ancestor cult. In conclusion, it is understood that the mountain cult will always preserve its sacredness because the mountain is the dwelling place of the ancestors. The artist's reference to the image of the mountain is also of particular significance in the context of this traditional poetic system of thought. The mountain also functions as a carrier of memory, spiritual continuity, and values transmitted from generation to generation. Thus, in the creative work of Ashiq Madat Omarov, the semantic significance of the mountain cult is not limited only to the depiction of nature. The mountain is perceived as the dwelling place of the ancestors and as a sacred space where their spiritual presence continues. For this reason, the mountain cult functions as one of the archetypal perceptions that preserves its sacredness regardless of changes in time and space and ensures spiritual continuity between generations. These are precisely the aspects that we have examined in the article.

Keywords: Mountain Cult, Ancestor Cult, Ashiq Madat, Ashiq Tradition, Love for the Homelan

Yazar Dizini / Author Index

ABASLİ, Teymur 552
ABBASI, Saira Nawaz 471
ABBASOV, Rauf 455
ABDİOĞLU, Nida 397
ABDURAHMAN, Zulayho 603
ACALOVA, Aysel 57
ADIGÜZEL, Gökhan 170
AGHAYEVA, Sevda Aydin 496
AĞAYEVA, Heyale 224
AHMAD, Sundus Basharat 528
AHMADOV, Humeyir 228
AKALIN, İsa 244
AKATAY, Veysel 570, 572
AKBAROVA, Surayya 529
AKDAĞ, Gürkan 55
AKDAĞ, Hakan 131, 222
AKGÜL, Ahmet 17
AKGÜL, Gülten 191
AKIN OCAK, Pırıl 48, 440
AKMAZ, Muhammet Mevlüt 340
AKPUNAR, Elif 240
AKRAM, Huzaifa 229
AKTAŞ, Yusuf Ziya 593
ALAKBAROV, Tural 561
AL-DIBO, Ibrahim 235
AL-HASHIMI, Asaad 46
ALİYEV, İlhami 252
ALİYEVA, Narmin 386
ALİZADE, Ali 30, 32
ALKHATTAF, Hasan Ahmad 206
ALLAHVERDİYEVA, Lala 272
AL-QURASHI, Ziyad bin Mansour 599
AL-SAIFI, Abdullah Ali Mahmoud 3
ALTAF, Mubashar 328
ALTINTAŞ, Mustafa 354
ALTINTAŞ, Mustafa Cabir 356
AL-ZOUBI, Ali Hikmat Ali 37
AMİRLİ, Elnara 113
AMRAHOVA, Konul 264
AR, Mazlum 293
ARCAN, Fatma 149
ARI, Yakup 576
ARİFOĞLU, Gökçe 168
ARMUTLU, Aziz 64
ARMUTOĞLU, İbrahim 490
ARPACI, Fatma 424
ARSLAN, Hüseyin 230
ARTU MUTLUGÜN, Mine 322
ASAAD, Ali Muhammad 39
ASADULLASOY, Mehriban 303
ASADZADE, İlahe Arif kızı 246, 248
ASLAN, Gamze 163, 165
ASLANTÜRK, Oğuzhan 416
ATAR, Emrah 121, 123
ATEŞ, Hamza 202
AVCI, Gülbahar 185
AYAN, Yusuf 402, 404
AYDEMİR, Yaşar 586
AYDINLI, Ahmet Emre 21
AYESHA, Gul-i 174
AYGÖL, Ahmed 15
AYTEKİN, Sinan 397
AZAMATOVA, Sevinç 566
BABAYEVA, Nermin 395
BABAZADA, Farasat 139
BACAKSIZ, İsmail 191
BAĞIRZADE, Arzu 42
BAKIŞ, Mehmet Latif 299
BALCI, Adile 11
BAŞASLAN, Merve 149
BATIR, Gökhan Güven 336
BATMANTAŞ, Hatice 216
BATOOL, Huma 328
BAYAR, Ahmet 1
BAYAR, Mustafa Uğur 373
BAYAT (MEMMEDOV), Seyyar 501, 503
BAYMANOV, Khabibulla 261
BAYNAZAROV, Zokir 601
BAYRAMOVA, Sevinc 498
BENLİ, Sercan 55
BERDIYEV, Sardor 481
BERTAN, Serkan 492, 494
BOZOROV, Sardor 482
BULUT, Adem 9
BURGAN, Halil İbrahim 370
CAFERLİ, Brilyant 77
CAFEROVA, Fahriye 137
CAMAL, Rüzgar 465
CAN, Ali 34
CANTEKİN, Ömer Faruk 424
CUŞA, Hasan 208
CÜMŞÜDOVA, Sakine 472
ÇAĞLAR, Muhammet Ali 338
ÇAKIR, Murat 564
ÇALIŞKAN, Selda 81
ÇANAKCI, Ahmet Ali 19
ÇAPUK, Merve Ezgi 167
ÇARIK, Şenol 541
ÇAVUŞLU, Murat 570
ÇELİK, Ela 99
ÇELİK, Halil İbrahim 198
ÇELİK, Recep 457, 459
ÇELİK, Resul 461, 463
ÇELİK, Tuğba İnciman 559
ÇETİN, Soner 402, 404
ÇEVİK, Feyza 141
ÇINAR, Birol 74
ÇİÇEKLİ, Elif 107
ÇİÇEKLİOĞLU, Hüseyin 232, 463
ÇÖLLÜ, E. Fazıl 244
DABAN, Deniz 87
DADASHOVA, Maftuna 281

DARMONOVA, Maşhurakhan....291
DEMİR, Dudu....79, 81, 95, 97
DEMİRBAŞ, Yunus Emre....590
DEMİREL, İdiris....244
DEMİRTAŞ, Nazlı....391
DOĞAN, Diren....92
DOĞAN, Gökcen....167
DOĞAN, Mehmet....295
DOĞDUBAY, Murat....568
DOĞRU, Saliha....474
DÜNYAMALIYEVA, Səbinə....505
DÜŞGÜN, Yusuf....79
DÜZENLİ, Mesut Bayram....17
EFEOĞLU, Rabia....444, 584
EGAMBERDIYEVA, Lobar....279
EKEN, Cafer....79, 81, 97
EKER, Emrah....125
EKİCİ, Esra....131
EKİNCİ, Nurgül....411
ELİSKENDEROVA, Ayten....386
EMİN, Osman....418
ERCİYAS, Hicran İkbal....582
ERDİM, Muhammed Emin....517
ERGASHEV, Bobir....76
ERGASHEVA, Mehribon Kh....307
ERKAN, Ayşe Nur....432
ERNAZAROV, Rahmon....446
EROL, Mustafa....590
ERTAN, Mustafa Hakkı....358
ESEDOVA, Hanım....479
EYCEYURT BATIR, Tuğba....557
EYNALOV, Hazi....36
ƏHMƏDOVA, Aytən....63
FIRAT, Pınar....436
GABULOVA, Tarana....545
GALE, Melike....311
GALİBOĞLU, Elçin....101
GENBEROVA, Nurane....409
GEZİCİ, Hikmet Selahaddin....226
GİLMANOVA, Nafisa....380
GOJAYEV, Ali....36
GÖKBAŞ, Hasan....210
GÖKBUĞA, Ferdi....153
GÖKGÖZ, Hülya....191
GÖKGÜL, Ahmet Neca....25
GÖKHAN, Yasin....582
GÖREN, Serkan....121
GURBANOVA, Turkan....562
GÜLEL, Mustafa Sami....366
GÜLER, Ozan....568
GÜN, Ahmet Fethi....23
GÜN, Elif Bayrakcı....103, 105
GÜN, Emre Yasin....129
GÜNDOĞDU, İbrahim....237
GÜNDOĞMUŞ, Bekir....72
HALBEKOVA, Nigora Ummatkulovna....398, 400
HALİL, Halil Muhammed....200
HALİLOV, Toğrul....555
HAMİDOV, Nurali....407
HARRI, Urtis....567
HASANLI, Solmaz....521
HASANOV, Ahmad....14
HASANOVA, Aida....27
HASANOVA, Leyla....276
HASANOVA, Sadakat....467
HASANOVA, Sedaqat....137
HAYTA, Necdet....593
HEYDAROVA, Simnara....515
HƏMİDOV, Museyib....350, 352
HƏSƏNOVA, Telli....550
HOŞTAŞ, Savaş....484, 568
HUMBETOV, Yusif....561
HUSEYNLI, Arzu....44
HUSEYNOV, Yashar....580
HUSEYNOVA, Dilber....561
HÜSEYNOVA, Gülnar....187
HÜSEYNOVA, Günay....195
IBRAHIMQIZI, Zumrud....605
IRSHAD, Sadia....328
ISMAIL, Ezzat Abdelaziz Abdelrahim....135
IŞIK, Zafer....597
İBRAHİMOVA, Natavan....388
İNNECİ, Muzaffer....377
İSLAMZADE, Atif....49
İSLOMOVA, Dinara....91
İSMAYİLOV, Vugar....574
İZGİ, Melisa....313
JANURIK, Tímea....554
JUMAYEDDİNOV, Khayal....262
KABAKÇI, Ömer Faruk....426, 428
KAHRAMAN, Nizamettin....402, 404
KAHYA, Yalçın....578
KALAYCI, Sami....477
KALE, Anıl....172
KALE, Kübra....268
KANTARCI, Ömer....430
KANWAL, Sadia....469
KAPAROVA, Asel....48
KAPTANOĞLU, Rana Özyurt....451, 453
KARA, Osman....420
KARADUMAN, Mucahit....372
KARAKEÇİLİ, Gökhan....172
KARAN, Tünay....564
KARAYEL, Can Görkem....191
KARGİGLİOĞLU, Şaban....533
KARTAL, Muhammed Alparslan....332
KASIMOVA, Samire....479
KAYANTAŞ, Bayram....70
KERİMOVA, Hatıra....214
KESİMCİ, Tuba Genç....79
KHALIL, Ayesha....270
KHAN, Mohd Shahbaz....326, 327, 476
KHUDAVERDIYEVA, Tehrana....548
KILIÇARSLAN, Muvahhid....375
KILIÇARSLAN, Müberra Nur....379
KIRPIK, Güray....242
KISACIK, Harun....204
KOBAZA, Oğuz Selim....414
KOÇ, Canan....149
KOTANLI KIZILOĞLU, Şadiye....535, 537

KÖSE, Mücahit 240
KULOĞLU, Bahar 210
M, Sameer Babu 476
MACİTOVA, Aydana 237
MAHAMMADFATEHLİ, Günel 196
MAHMUDZADE, Gülyaz 193
MAMMADOVA, Ayshan 59
MAMMADZADA, Mujkan 341
MANAP, Abdullah 15
MAQBOOL, Laiba 270
MARAL, Fevziye 155
MARAL, Taylan 546
MARANGOZ, Aycan Murat 570
MARDONOVA, Dilrabo 89
MARUF, Muhammed 334
MATLABOV, Sodik 520
MEMMEDOVA, Meleyke 309
MEMMEDOVA, Pervane 42
Memmedov), Elxan MƏMMƏDOV (Elhan 115, 117
MERT, Mertkan 318
MƏHƏRRƏMOVA, Cəmilə 85
MƏLİKOVA, Gülarə 181
MƏMMƏDOVA, Mehriban 305
MƏMMƏDOVA, Mətanət 320
MIQDADI, Mansour Mahmoud 37
MIRZOXIDOVA, E'zoza 133
MISKINIENE, Galina 161
MISTANOĞLU, İbrahim 81
MİRZEYEV, Ferhad Ramiz oğlu 246, 248
MİRZƏYEVA, Qumral 442
MUBAREK, Mohammed Musdif Ther 324
MUHAMMADIYEVA, Nodira 406
MUJEEB, Nageen 270
MURATOV, Bakhtiyar 68
MUSTAFAYEV, Aydın 51
MUSTAFAYEVA, Nurlana 413
NACAR, Fatih 143
NAJAM, Aimen 270
NAYIR, Mertcan 316
NEFİSE, Mahmud 283
NIMATOV, Ibragim 234
NIZAMI, Imran Fareed 330
NOVRUZOVA, Cemile 83
OKŞAK, Yeliz 595
OKŞAK, Yüksel 595
OMER, Spahic 525
ORHAN, Muhammed Taha 336
ORUCOVA, Aygün 53
OSMANOVA, Gülnar 189
ÖZAYTÜRK, Gürçem 239
ÖZAYTÜRK, İbrahim 239
ÖZCAN, Hazal 222
ÖZCAN, Mustafa Serdar 368
ÖZDEMİR, Özge 434
ÖZDEMİR, Sinanettin Arif 517
ÖZER, Hatice Duygu 218
ÖZKABAYEL, Tarık 590
ÖZKENDİR, Osman Murat 422
ÖZMUSUL, Mustafa 360, 362
ÖZTOPRAK, Mehmet Fatih 297
ÖZTÜRK, Firdevs 426
ÖZTÜRK, Yaşar 588
PARVEEN, Nayab 390
POLAT, Mustafa 364
POYRAZ, Necdet 486
QADIR, Muhammad Yar Sobhan 229
QASIMOV, Ramiz 449
QASIMOVA, Sevinc 500
QƏNBƏROV, Murad 344
QURBANOVA, İlahə Yaşar qızı 250
RAKHIMOV, Abror Z. 5
RASULOVA, Nargiz 384
RAŞİDOVA, Umida 566
RAZZOQOV, Alisher 41
RUSTAMOVA, Şahnoza 566
SAFAROV, Mukhammad 343
SAFTAN, Metin 79
SAĞDIÇ, Zafer 107
SAĞLAM, Mehmet 301
SAJID, Urooj 270
SALİBAY KYZY, Aidana 29
SAMATOVA, Gülmira 29
SAMEENA 327
SANCAKTAR, Gülay 183
SARI, Mahmut 285
SARIKÖSE, Barış 153
SATROVIC, Elma 112
SAUD, Adam 7
SAUD, Dua 93
SERTER, Sultan 526
SEVİNDİK, Emre 79
SEZER, Pınar 438
SHAHHUSEYNLİ, Ramil 447
SHIRALIYEVA, Shahla 511
SİNCAR, Maşallah 289
SİR, Mustafa 370
SOLAK, Ömer 432
SORMAZ, Ümit 29, 48, 568
SOYLU, Aykut Göktuğ 55
SÖĞÜT, Yasin 444, 584
SÖNER, Osman 87, 423
SÖNMEZ, Süeda Sena 531
SULTAN, Muhammad Haider 330
SULTANOVA, Gulnoza S. 175
SUN, Yavuz 402, 404
SUNAR, Talha 402, 404
SÜRME, Metin 319
SÜRÜCÜ, Yusuf İslam 592
ŞABANOVA, Lale 274
ŞAHİN, İremsu 240
ŞAHİN, Yusuf 416
ŞAMİLOVA, Gunel 179
ŞAMŞİYEVA, Naiba 382
ŞENLİK, Songül 523
ŞİMŞEK KARA, Sümeyra 319
TAGIYEVA, Gulsum G. 177
TASHMATOV, Sharaf 512
TELLİ, Hasan 212
TEMEL, Faruk 141
TOPAL, Mustafa 372

TOPAL, Sena....490
TOPCU, Mert....315
TUKHTAMISHOV, Aziz K....66
TUNCER, Betül....423
TURAN, Fatmanur....151
TURAN, Selami....488
TUREKEEV, Kuanishbek Jienbekovich....266
TURSUNBOEV, Jakhongir Sh....258
UÇKUN, Feyza....157
ULUBƏYOV, Emin....119
UYSAL, Gülsüm....81
ÜLER, Elif....108, 110
ÜLKER, Erkan....486
ÜNKER, Yusuf Tolga....541
ÜNVER, Mahmut....531
VAILLANT, Adrien Alp....13
VARLI, Ebrar....123
VÜSAL, Sitarə....519
XASANOV, Sharofidin Sh....513
XHANARI, Lindita....278
XOLMIRZAYEV, Jurabek....260
YALÇIN, Süleyman Barbaros....268
YAQUBOV, Sənur....507, 509
YAQUBOVA, Maral....287
YAQUBOVA, Nazli....393
YAVUZCAN, İsmail Hakkı....256
YERDEMİR, Fatih....145
YERDEMİR, Şerife....543
YEŞİL, Emre....191
YEŞİLDAĞ, Mesude Figen Dönmez....79
YILDIRIM, Muhammed....372
YILDIRIM, Seda....486
YILDIZ, Murat....346, 348
YILMAZ, Büşra....301
YILMAZ, Emrah....127
YILMAZ, Fatih....147, 148
YILMAZ, Hakan....490
YILMAZ, Mustafa....29
YURT, İrfan....254
YUSİFOVA, Fidan....159
YUSİFOVA, Hatira....220
YÜKSEL, İbrahim....240, 242
ZAID ALKILANI, Abdallah Ibrahim....1
ZALOVA, Şemsiyye....539
ZEYNALOVA, Aytəkin....61
ZEYNALOVA, Ülkər....119
ZIA, Asbah....528
ZOIROVA, Sojida U....175
ZORLU, Aziz....423

USAR
ULUSLARARASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
INTERNATIONAL CENTER FOR STRATEGIC RESEARCH

NEU
PRESS